A SLURLKA AA LANGINKA AMA IAMESKA

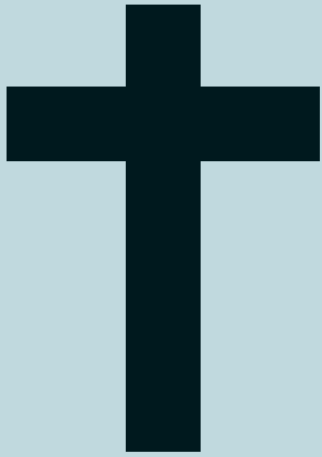

The New Testament and Ruth in the Qaqet Language of Papua New Guinea

A SLURLKA AA LANGINKA AMA IAMESKA
The New Testament and Ruth in the Qaqet Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Kaket long Niugini

copyright © 1996 Papua New Guinea Bible Translation Association

Language: Qaqet

Translation by: PNG Bible Translation Association

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

- You include the above copyright and source information.
- You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-10-31

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023
2899de9a-fcdc-50f9-9b11-75696f7b3ec5

Contents

Rut 1
Matiu 6
Mak 64
Luk 98
Jon 157
Aposelkena 200
Romankena 253
1 Korin 278
2 Korin 307
Galatia 325
Epasas 335
Pilipai 345
Kolosi 353
1 Tisalonikka 360
2 Tisalonikka 365
1 Timoti 368
2 Timoti 375
Taitus 380
Pailimon 384
Hibru 386
Jems 408
1 Pita 415
2 Pita 422
1 Jon 426
2 Jon 433
3 Jon 434
Jut 435
Ma Kristus Aa Lengi 438

RUT

Ma Elimalek ke na liinka ra mit savet ma Moap.

1-2 Maikka mur vet lungera ama nir i as kuasik ai ma Israelkina ara nga ma slurka ama quanaska ip ke uas tem ta mai. De vet lungera ama nir dama niingki qia men gel ta. Taqura de iak i aa renki ma Elimalek, Dai qene aa ruaqi ma Naomi de iane uimiam ma Malon ke nema Kilion, dai ra mit ip as kuri ra ver ama qeringki ma Moap.I luqa i qa navet ma Eprat aa qemuligl, de luqa i ai de quri qa ver ama luqupki ma Betliem pet ma Juda.

3 Be lua i quri ra vet ma Moap, dai ma Elimalek ka ngip.Be ma Naomi dai quri qi kine are uimiam i ngerek se ra.

4 I are uimiam dai ian ngervet nama nanim navet ma Moap.I liina dai ian a renim ma Opa ki nema Rut. Baip naser ama ages ama malepka,

5 de ma Malon ke nema Kilion dai saqikka ian ngip.Be ma Naomi dai quri qi naik i quasik ara nga ma ngerka de quasik ngen ara nga ma ruis.

MA NAOMI QIR GUIR DAI MA RUT KI NA QI.

6 De nakka aip laip de ma Naomi qia nari ai ma Qamurem ker kuar te aarem sagel aa qaqet i qe riir ama asmes barek a ra. Taqura de ra muvem nanas ip diip ta tit savet ma Moap. I ra, i ma Naomi qi ne ara revesim ma Rut ki nema Opa.

7 Baiv aa de ra mi rares i ra tit savet ma Juda. Dav aip samen ama aiska,

8 de ma Naomi qia ruqun ara revesim ma', "Uane guir saver uana luqup sagel uan a laviim. De ngu nen ama Slurka ip diip ke tekmet nama atlu sagel uin.Ip saqikka raquar ai de mekai uin, i ai de uane tekmet nama atlu sagel ngua.De sagel ma Malon ke nema Kilion liiam aa i sa ian pereset.

9 De mager iv ama Slurka qe rekmet de maget ip saqiaskerka uane ngervet ip diip kuri uin maget."

Taqura de ma Naomi qia rekmet ip taquar ai de re tekmet. I qia nismet mer im, de qia taqen nama atlu ve ian a reng iv ian diit. Dav im dai ian ares i veses a im be ian neknak.

10 De ian duqun a qi ma', "Kuasik. Dap diiv une na ngi sagel gia qaqet."

11 De ma Naomi qia ruqun ma', "Gua revesim maikka mager iv uane guir. I ngu lu uane na ngua ip nana?

12 Mager iv uane guir saver uan a luqup i ngua dai ama sru ngua be saqias kuasik mager ip ngu ngervet. I saqiaskerka quasik mager ip ngu sel a nga ma ruim iam ip ba uin iv uane ngervet na iam? I quatta i arik aip ngua tu gua qevep ai as mager ip ngu ngervet dama arenki aris, de diip ngu sel a nga ma ruim iam.

13 De qua mager ip kuri uin de ver a iam ip deng i ian ir ip ama bar iam? De qua liina be quasik mager iv uane ngervet ne uiam ama quar iam? Gua revesim maikka quasik maget. I uan drem ai maikka quasik mager ip liina nge ren taqura. I ama Slurka dai sa qa ngim temanau na ngua. Be maikka ama arem ngua naver a uin."

14 Aip kia meraqen taqura be verset, de saqiaskerka ian a res i ian neknak. Baiv aa de ma Opa qia rekmer ip taquar ai de re tekmet, i qia nismet met ma Naomi de qia taqen nama atlu iv aiv aa de qia tit mas. De ma Opa qia rekmet taqura de qia guir saver ara luqup. Dap ma Rut dai qattikka quri qi ki nema Naomi.

15 Taqura de ma Naomi qia ruqun ma Rut ma', "Rut sa giaik kia guir saver ara luqup de sagel ngen ara iaus (lungera i ai de re lotu saver a nget). Dai mager ip ngi guir naser a qi saver uan a luqup."

16 Dap ma Rut kia guirtik ma', "Kula ngi tuqun a ngua ip ngua tit namen a ngi. Dap gia ding se ngua ip ngu na ngi. Baip ngia tit kuaridi, de diip ngu na ngi. Baip kuri ngi quaridi de saqikka diip kuri ngua gel ngi. De gia qaqet dai diip gua qaqer aa. De gia Qamurem dai saqikka diip gua Qamurem aa.

17 De aip ngia ngip saquaridi dai saqikka diip ngu ngip iasai. De qattikka diip te qut ser ngua imek. Maikka mager iv ama Slurka qe rekmet maden na ngua i arik aip kuasik ai ngua tit kut lungera mai ama lengi i sa ngua meraqen na nget. Dap kuasik mager iv a qeni muqas ngere ring mer un. Dap kattikka gua revan i ama apngipki naik dai mager ip ki ring mer un."

18 Baip ma Naomi qia lu ai ma Rut dai maikka qi dlek ip ki na qi, de ma Naomi dai saqias kuasik mager ip ki teqestemki.

19 De qattikka ian diit be ian diit be deng i baing siim pet ma Betliem. Baip lua ian men pet ma Betliem, de ama qaqet mai vet luqia ama qeringki dai maikka re nanses. De ama nankina dai ra taqen ma', "Maikka, qua ma Naomi na ngi?"

20 De ma Naomi qia guirtik ma', "Kula ngen deris ngua ma Naomi (i liina dai ma, ama
arias per a ngua). Dap ngen deris ngua ma Mara, (i liina ma, ama aremigl na ngua.) I
raquari ma Qamurem i aa dlek pe vit dai qa rekmet ne gua mugunes be quasik ai ama
atlu.
21 I lua i mur ngua tit nanari navet luqi iara ama luqupki, dai buup ne gua tekmer iirang.
Dap sama Slurka qa guir se ngua dap maikka quasik gua qerang.Taqura dai qula ngen deris
ngua ma Naomi. I raquari ma Qamurem ama Slurka i ama dlek mai gel ka dai qa ngim
temanau na ngua de maikka qa lenges na ngua."
22 Dai qattikka lunger iara ama lengi savet ma Naomi i qia mit navet ma Moap. De qia
guir i ma Rut ki na qi. I ma Rut dai qi navet ma Moap. I ma Naomi ara reveski. Dav ian men
pet ma Betliem dai vet luus aa i re rares ne ara lat i re dikdik ama asmes i ra tis nget ama
bali, i nger ip taquar ama rais.

2

1 Pet luqia ama qeringki de iak i aa renki ma Boas. I luqa dai ama barka de buup ne
aa quvang iirang. De qa dai navet ma Elimalek aa liinka. I ma Elimalek i mekai qa ngip
namene ma Naomi.
2 De ver iak ama niraqa de ma Rut i qi navet ma Moap dai qia ruqun ma Naomi ma, "Ngu
nariip ngua tit saver ama sleng ip ngu mali rama bali de ngu ngingdemna na nget. I diip
ngu mali rem nget naset lura i ara rem naver a ngua de re serek na nget." De ma Naomi
qia guirtik ma', "Gua reveski, ngia tit, i maget taqura."
3 Baip ma Naomi qia meraqen taqura be vereset, de ma Rut kia mit saver ama sleng. Be
qia tit naset lura i ret matna ver ama sleng. I qia tit naser ara de qi nging demna nama bali
i lungera i ngere rat. Dav ai de quasik kiat drem aip nemka aa retki aa i qia mit be sever
a qi. Dap kattikka qia mit dai be savet ma Boas aa uaikt ama retki. I luqa ma Boas dai qa
navet ma Elimalek aa liinka.
4 De nakka aip samen ama niraqa miaivuk de qattikka luqa ma Boas ka mit navet ma
Betliem. De qa mit be sagel lura i ret matna gel ka, de qa meraqen nama atlu sagel ta ma,
"A Slurka aa arem sagel ngen." De ra guirtik ma, "A Slurka aa rem sagel ngi."
5 De ma Boas ka snanpet ne aa muverem ma', "Luqia ama nanki navet nemka aa
qemuligl?"
6 De luqa ama amngimka qa guirtik ma', "Luqia ama nanki dai qi na sanges naver iagl
ama qemuligl. I luqia dai qia men naset ma Naomi. I ian men naver ama qeringki ma
Moap.
7 I qia snanpet na ngua ip gua ding se qi ip kia tit naset lura i ret matna, de qi ngingdemna
nama bali. I maikka la qi ares se bingbingia i qit matna be lu deng iara. Be naqattikka
masmas per a qi iara pama menderigl."
8 Baip luqa qa meraqen be verset, de ma Boas ka ang be qa ruqun ma Rut ma', "Maqi ngi
nari. Kula ngia tit ip ngi ngingdemna nama bali a nger a nging per a qeng ama sleng. Dap
kattikka mager ip ngia ter ama bali a ngera nging navet lu iara ama retki. De diip kuri ngi
aa ngi ne lura ama nankina i ret matna gel ngua.
9 De maikka maget ip kattikka ngia tu gia qevep ip ngi mali rama bali navet gua sleng.
I ngia tit naser ama nankina i ret matna. I sa ngua ruqun lura ama quatta i ret matna gel
ngua, iv aip de qula re lenges na ngi. De saqikka aip lua i dingding sep ngi tama qerap, de
ngia tit i ngi serup mer ama kaina i lura ama quatta i ret matna gel ngua dai ra uk nget."
10 De aip ka meraqen be vereset, de ma Rut dai vaik per a qi manep be maikka samen
ama aivet (ip ki teqer ma Boas ai qattikka qi dai maikka ama arias per a qi naver aa lengi).
De qia ruqun ma Boas ma', "Ngu dai na sanges naver iaik ama luqupki. Dap ngu lu nana
be ngia tu gia qevep saver a ngua de ngi tekmet nama atlu sagel ngua?"
11 De ma Boas ka guirtik ma', "Sa ngua nari saver ama tekmeriirang mai i ngia rekmet
ne iirang sagel gia reveski. I lua i sa giak ka ngip. De nguat drem ai ngia mit namene gia
mamiam. De ngia men be quri ngi gel lura ama qaqet i quasik ai ngiat drem se ra. (Be ngu
nari raqura de ngua tu gua qevep ip ngua tat naver a ngi.)
12 "De sa ngia men sagel ma Qamurem i ma Israelkina ara Slurka ip ke uas tem ngi. Dai
sa qa lu ama tekmerirang mai ama atliirang i sa ngia rekmet niirang. Be ngu nariip se qa
ip mager ip ke guirtik ama tekmerirang ama atliirang sagel ngi. De maikka mager ip ke
guirtik liirang a vevit barek a ngi."
13 De ma Rut kia guirtik ma Boas aa lengi ma', "Maikka ngi tekmet nama atlu sagel ngua.
Dap kuasik ai ama atlu ngua ip taquar lura ama nankina i ret matna gel ngi. Dap ngia
meraqen nama lengi ama upka vem nget sagel ngua. Be lungera nge sem a dlek na ngua."
14 Baip lua ip ta tes, de ma Boas ka ruqun ma Rut ma', "Ngia ren ip ngiar a nga ma asmes
de ngi uk nget pama vain anger a qerapki de ngia tes."

Aip ka meraqen taqura de qia mugun ki ne lura i ai de ret matna qel ka. De iang ama bali i ra in me nget. Dai ma Boas ka qur ma Rut tem nget. De ma Rut kia tes dai qia qiranas, be de iang ama asmes.

15 aDe aip ta mes be vereset de ma Rut dai saqiaskerka qia tit de qi ngingdemna nama bali, i lura ra serek na nget.

De qasa naser a qi, i qia mit de ma Boas ka ruqun lura i ai de ret matna gel ka ma', "Mager iv a ngen a ding se ma Rut ip ki nging demna nama bali na gelna ne nge nama qemeng i ra tik met na get. De qula ngen ne serin a qi, i qi ngingdemna nama bali nanari.

16 De qerka ngene berk ik iang ama bali a nge ra ning nep ma qemeng de quri nger aa ip diip ki ngingdemna na nget. De qula ngenem nem ki nanari."

17 Taqura de qatiasker ma Rut kia tit de qi ngingdemna nama bali a nge ra ning be deng sunun. Baip kia ingdemna nama bali a nger a ning be vereset, de qi uaming nget nama mengem ip miges miges ama qetdeng naver ama asmes. Be qia buup ama biqem.

18 De ma Rut kiaral lungera ama bali de qia mit saver ama luqup. De qia reqer ara reveski ma Naomi. De qerka ma Rut kia qur ma Naomi re ngene lungera ama asmes i la qia mes dem nget men ama niraqa.

19 De ma Naomi qi akmenses be qia snanpet nema Rut ma', "Ngia matna vet nemka aa sleng, be lu ngia met lungera ama bali? Ngu nen ama Slurka ip mager ip ke tekmet nama atlu sagel luqa i qa lu ngi de qe taqa tekmet se ngi."

De ma Rut kia guirtik ma, "La ngut matna ver iak a sleng i ra tis ka ma Boas."

20 De ma Naomi qia ruqun ma', "Ngu nen ama Slurka ip mager ip ke tekmet nama atlu sagel luqa. De ama Slurka dai ai de quasik ngere ragen per a qa nama lengi i sa qa quar tem nget. Arevan i lungera ip ke tekmet nama atlu sagel lura i mekai ara lavu ra ngip de sagel lura i re iames." De qattiasker ma Naomi dai qia taqen ma', "Luqa dai qa naver a ut. I qa navet lura i re uas tem ut dai mager ip ke uas te aur a tekmeriirang, ngene ma Elimalek aa aiverem."

21 De ma Rut kia ruqun ma', "De qerka ma Boas ka ruqun a ngua ip ngu ngingdemna nama bali naset lura i ret matna gel ka, ip deng i re vereset a nema Boas aa retki i re dikdik ama bali."

22 De ma Naomi qia ruqun ma Rut ma', "Ii, arevan gua reveski. Maikka mager ip ngit matna ngi ne lura i ret matna vet ma Boas aa sleng. I arik ma aret ta lenges na ngi i arik aip ngia mit saver a qek auang ama sleng."

23 Taqura de ma Rut dai qattikka qi ne lura ama nankina i ret matna gel ma Boas dai re ngingdemna nama bali a nge ra asmes be deng i qattikka ra vereset i ra dik ama bali ngen ama vit angera asmes. De qattikka ma Rut dai qattiasker kuri qi ki ne ara reveski.

3

Ma Rut kia lu re ara Ngerka.

1 Baiv aa de ma Naomi qia ruqun ma Rut ma', "Gua reveski, maikka mager ip diip ngu lu ra nga ma quatka ip ngi ngervet na qa. De diip ke uas tem ngi ip diip kuri ngi maget.

2 Dai ngi nari, mendu ngit matna gel iak ma Boas i ngi ne lura ama nankina i ret matna gel ka, dai luqa naver aur a liinka. Dai ngi nari, nani de ama arenki aris de qet matna i qa ter ama semaning nev ama bali pama a vetki i ai de ret matna ver a nget pem ki.

3 Taqura dai mager ip ngi uknas de ngia rer ama sada ver anas de ngia ru ama luan ama atlu nget. De ngia ir iasai sagel ai de ret matna ver ama bali. Dap diip ngi teres iv aip de qula qa lu ngi. De quri ngi de ver aqa iv aip ka mes de qa srup be vereset.

4 De aip lua i qe nariip ke braing, de maikka ngi ra qam ngim aip diip ke braing kuaridi. Iv aip lua i qe braing, de ngia it ip ngiar ama pulagitki vit naver aa ilaing, de ngia ras gel aa ilaing. (I ma Rut kia rekmet ne liina i qi snanpet ne ma Boas ip ke uas tem ki). De diip ke sil ba ngi ne liirang aa ama tekmeriirang i qe nariip se ngi ip ngi tekmet niirang."

5 De ma Naomi qia meraqen be vereset, de ma Rut kia guirtik ma', "Maikka ama atlu aa. Diip ngua it kut lungera ama lengi i ngia sil na nget."

6 Taqura de ma Rut kia mir iasai sagel ai de re uaming ama bali de ra tat per a nget tama qetdeng de re ru na nget. De qattikka qia rekmet taqura ip taquar ara reveski qia ruqun a qi.

7 Baip ma Boas ka mes de qa srup be vereset, de maikka ama arias per a qa. De qa mit be sever ama buremka aa gari nama bali. De qa mas ip ke braing. Baiv aa de ma Rut kia ra qat mit sagel ka be qia mer ama pulagitki naver aa ailaing be quri nget sena. De qia mas gel aa ailaing.

8 Baip miasaivuk samen ama arenki de vuktik pet ma Boas masair i ai de qe braing, de qe guirtik per anas, dai ngemer a qa i qa lu ama nanki i qia mas gel aa ailaing.

9 De qa snanpet ma', "Nema na ngi?" De ma Rut kia guirtik ma', "Kattikka ma Rut na ngua. I ngua i gia muverem na ngua. De ngi dai navet ma Elimalek aa qemuligl. Taqura dai mager ip ngi ngervet na ngua ip ngi uas tem ngua."

10 De ma Boas ka ruqun ma', "A gilki, ngu nen ama Slurka ip mager ip ke tekmet nama atlu sagel ngi. I raquari liina i iara i ngia rekmet niini (i liina ip ngu ngervet na ngi), dai maikka iini vevit i quasik aip taquar liirang aa i mekai ngia rekmet ne iirang sagel gia reveski (i ngi taqa uas tem ki). De buup nama lugut ta, i iari dai buup ne ara tekmeriirang dav iari dai quasik ai buup ne ara qerang. Dap kuasik ai ngia tu gia qevep ip ngi ngervet ne a qek. Kattikka quasik. (I qattikka ngia tu gia qevep savet gia reveski de qattikka ngia snanpet na ngua).

11 De ama qaqet mai vet gua luqupki dai rat drem ai ngi dai maikka ama atlu qi na ngi. Taqura dai quasik mager ip ngingning. De diip ngu tekmet nama tekmeriirang mai i ngi snanpet na ngua ip ngu tekmet ne iirang.

12 De ngia sil dai maikka ama revan. I ngu ne giak (i mekai qa ngip), dai un naver ama qemuigl ama quanas igl. Be gua retki ip ngu uas tem ngi. Dav as kuasik i raquari iak i qa navet gua qemuligl. Dai mager ip ngu snanpet na qa aip kua mager ip ke uas tem ngi.

13 Diip pet luqi iara ama arenki de ngi braing iara. De maikka aip bingia nepbang de ngua it ip ngu narivet te luqai aa tuaqevep. Be arik aip ke nariip ke uas tem ngi, dai maikka ama atlu. Dav arik aip kuasik ke nariip, dai maikka ngua tu vusep sagel ma Qamurem i qe iames masmas, i diip ngu uas tem ngi. Dai saqiaskerka ngia ras imek de quri ngi iara ip deng sebingbingia."

14 Taqura de ma Rut kia mas gelng ne ma Boas aa ailaing. Dav aip bingia de qia marvit dama sipsipka i lua i as kuasik mager ip a qek ke lu mamer na qi. I ma Boas dai quasik ke nariiv ait de a qek kat drem ai ma Rut kia men iasai.

15 De ma Boas ka ruqun ma Rut ma', "Ngiat gia luanki i ai de ngi braing pemki de ngi verik a qi men ama aivet." De qattikka ma Rut kia rekmet taqura, de ma Boas kartik ama bali sep ama luanki. Be lungera ama bali a nge ra merenka dai ama 20 kilo. De ma Boas ka matna ver a qi i qa mer ama bali se de ara lang, de qia ral nget saver ama luqup.

16 Baip ma Rut kia mit be qia men per ama luqup, de ara reveski qia snanpet na qi ma', "Gua reveski nana?" De ma Rut kia sil saver ama tekmeriirang mai i ma Boas ka rekmet ne iirang barek a qi.

17 De qerka ma Rut kia sil ma, "De qa ruqun a ngua ai quasik mager ip ngu guir naik sagel dap mager ip ngu tal a nga ma asmes. Taqura de qa qur a ngua re lunger iara ama bali."

18 Taqura de ma Naomi qia ruqun ma', "Gua reveski, askerka quri ngi raqura quara de masmas per a ngi. I nani iara dai quasik mager ip kuri ma Boas naik. Kattikka quasik. I diip ke seservet liina nauir. De un dai as kuasik un drem aip diip liina nge ren nana."

4

1 Baiv aa de ma Boas ka mit saver ama luqup, be qa mugun dama aiska aam sagel ai de re tekmet nama kaivung. Baiv aa de quasik ama ainkules de qa lu luqa i qe mali rem ka ip ke snanpet na qa aip kua mager ip ke van pet ma Rut. Baiv aa de ma Boas ka nes tem ka de qa ruqun a qa ma', "Ngia ren ip ngia ruqun gel ngua." Baiv aa de luqa qa men be qa mugun gel ma Boas.

2 Baiv aa de ma Boas ka nes tama barta ama malepka na ra naver ama luqupki ip te kaivung. Taqura de ra mugun ip te nari ma Boas aa lengi.

3 De ma Boas ka mar de qa ruqun aa veriqa ma', "Guaka sa ngiat drem ai ma Naomi qia guir navet ma Moap. Be qi nariiv a qek ke van pet ma Elimalek aa aiverem.

4 Dai maikka ngu nariip ngu sil ba ngi savet liina. Be maikka quarik aip ngi nariip ngi van per a um, dai maikka mager ip ngi sil ba ut. De ngen aur a barta dai mager ip te nari gia lengi. I lura i ra mugun iara ver ama kaivung. Dav arik aip kuasik dai mager ip ngi sil ba ut, ai quasik ngi nariip ngi van per a um. I qattikka mager iv ure snanpet na ngi nauir i raquari ngi navet ma Naomi ara liinka." De luqa ama quatka dai qa virit ma', "Maikka diip ngu van per a um."

5 De ma Boas ka ruqun ma', "Maikka maget taqura. Dav arik aip ngia van pet ma Naomi ara aiverem, dai qerka ngia van pet ngene luqia ama sauaiki i ara arenki ma Rut i qi navet ma Moap. De liina i ngia van per ama aiverem, dai ama aiverem dai diip kuri ma Elimalek aa arenki ver a um, i luqa i mur ka ngip."

6 De luqa qa guirtik ba qa ma', "Kuasik nguat drem savet liina dai be quasik mager ip ngu van per ama aiverem. I raquari gua ruis dai quasik mager ip te uas tama aiverem. I raquari luum a ama aiverem dai diip te qur ma Rut are uis tem bem. Be guaka mager ip ngi van per a um. Dap ngua dai quri ngua."

7 I ai de mur vet lungera ama nir, dai quarik aiv iak ke nariip ken pan per iak aiverem,
dai qattikka ne ara gamansna dai diip ke tekmet taquriani. Kattikka luqa i qer kuar te aa
aiverem iv iak ken pan per a um, dai diip ke verik te aa ailaing igl, de qe qur luqa i qen pan
per aa aiverem. Dai qattikka ma Israelkina dai ai de re tekmet taqura ip te seser ver ama
lengi. Dai qattikka lura ra rekmet taqura ip te vereset ne liina ver ama kaivung.
8 Taqura de qattikka aip luqa qa ruqun ma Boas ma', "Diip ngi van pet luum aa ama
aiverem." De qa verikt te aa ailaing igl de qa qur ma Boas.
9 Baiv aa de ma Boas ka ruqun lura ama barta de ngene iari i lura i ra ingdemna ver ama
kaivung. I qa meraqen ma', "Sa ngen lu de nge nari aurak aa lengi i qa meraqen na nget.
Dai sa iara dai ngua van per ama aiverem de ngene ama tekmeriirang mai nagel ma Naomi
de nagel ma Elimalek kene aa uimiam ma Kilion ke nema Malon.
10 De qerka ngua met ma Rut, be sa iara dai gua ngerki. I luqia ama nanki ama sauakki i
qi navet ma Moap i ma Malon aa ruaqi i luqa i mekai qa ngip na men a qi. Be raquari ngua
ngervet nema Rut, taqura be ma Malon aa aiverem, dai qattikka qur um gel aa lanivas ip
te uas tem bem. De luqa i qa ngip dai ver aa luqupki, dai qattikka lura i ra naver aa liinaka
dai qattikka quasik mager ip ngeragen per ara ne aa renki. Dai sa iara ngen lu de ngene
nari liina."
11 Baiv aa de lura ama barta de ngene lura i ra ingdemna ta ruqun ma', "Maikka ama
revan, i sa ut nari lunger iara ama lengi, de sa ut lu luqa i qa qur a ngi tama ailaing igl. De
maikka mager iv ama Slurka qa tat navet gia ngerki ip mager ip ki tal ama ruis, ip taquar
mur ma Resel ki nema Lia i mur ian sel ama ruis nagel ma Jekop. De maikka mager ip ngi
tal ama qelaing de mager ip kuri ngi i ama barka na ngi navet ma Eprata aa liinka, pet luqi
iara ama luqupki ma Betliem.
12 De maikka ure nen ama Slurka ip luqia ama nanki dai mager ip ki raqalsal ama ruis ip
taquar mur i qa qur ma Peres tama ruis. Ma Peres i ma Juda qe nema Tama iane uimka."

Ma Boas ke ne aa lanivas.

13 Baiv aa de ma Boas ka met ma Rut iv aa ruaqi na qi. De ama Slurka dai maikka aa arem
sagel ki (ka tat naver a qi) be qia ral ama rutka nagel a rak ma Boas. Baiv aa de qia sel are
uimka ama quatka.
14 De ama nankina ra ruqun ma Naomi ma', "Maikka mager iv ut tar nama a Slurka aa
renki. I sa raquari qa qur a ngi rama ruimka i luqa i qa men mene ma Rut. I luqa dai laiv
ama barka de diip ke uas tem ngi. De luqa ama gilka dai maikka mager ip laiv ama barka
na qa vet ma Israel.
15 De gia reveski dai qia sel ama ruimka ama quatka, de luqia ma Rut dai maikka qi nariip
se ngi vevit. De maikka qit matna ver ama reriirang i buup niirang ip kia tat naver a ngi.
De arik ngi sel ama ruis ama ngerikit ngen a iam na ra, dai quasik maget na ra qut liirang
a ama reriirang i ma Rut ki tekmet niirang ba ngi. I ma Rut dai qattias kit matna maden.
Dap sa iara qia sel ama ruimka ba ngi be diip ke qur a ngi rama iames de diip ke uas tem
ngi i aip laiv i ama sru ngi."
16 Baiv aa de ma Naomi qia mer ama ruimka be quri qa gel ki, be maikka ara arem naver
a qa be maikka qi taqa uas tem ka.
17 De ama nankina navet luqia ama luqupki ta ruqun ma', "Sa ma Rut kia sel ama ruimka
ama quatka barek ma Naomi." De ra mis luqa ama gilka aa renki ma Obet. Baip laiv i ama
bar ma Obet, de qa sel ma Jesi. De aiv ama bar ma Jesi de qa sel ma king Devit.
18-22 Lura iara dai ara mur ka ma Peres be deng nema King Devit. Lura iara dai ma
Peres aa uimka ma Esron, de ma Esron dai aa uimka ma Ram, de ma Ram dai aa uimka
ma Aminadap, de ma Aminadap dai aa uimka ma Nason, de ma Nason dai aa uimka ma
Salmon. De ma Salmon dai aa uimka ma Boas, de ma Boas dai aa uimka ma Obet, de ma
Obet dai aa uimka ma Jesi, de ma Jesi dai aa uimka ma Devit (ma Devit i ma Israelkina ara
king).

MA MATIU QA IIL SEVET MA IESUS KRISTUS

1 Luqa iara ama liinka ne ama qaqer i araa rlen iara, dai ma Iesus aa murlta. I ma Iesus
dai qa namene ma Daivit aa liinka, de ma Daivit dai qa namene ma Abram aa liinka.
2 Be ma Abram dai aa uimka ma Aisak. De ma Aisak dai aa uimka ma Jekop. De ma Jekop
dai aa uimka ma Juda ke ne aa liinka.
3 De ma Juda dai aa uimiam i ma Peres ke ne ma Sara. (I iane nan ma Tama). De ma Peres
dai aa uimka ma Esron. De ma Esron dai aa uimka ma Ram.
4 De ma Ram dai aa uimka ma Aminadap. De ma Aminadap dai aa uimka ma Nason. De
ma Nason dai aa uimka ma Salmon.
5 De ma Salmon dai aa uimka ma Boas. (I aa nan ma Raiap). De ma Boas dai aa uimka
ma Obet. (I aa nan ma Rut). De ma Obet dai aa uimka ma Jesi.
6 De ma Jesi dai aa uimka ma Daivit, i ama King na qa. De ma Daivit dai aa uimka ma
Solomon. I aa nan i murl ara ak ma Uraia.
7 De ma Solomon dai aa uimka ma Riabuam. De ma Riabuam dai aa uimka ma Abaisa.
De ma Abaisa dai aa uimka ma Esa.
8 De ma Esa dai aa uimka ma Josepat. De ma Josepat dai aa uimka ma Ioram. De ma
Ioram dai aa uimka ma Usaia.
9 De ma Usaia dai aa uimka ma Tiotam. De ma Tiotam dai aa uimka ma Aias. De ma Aias
dai aa uimka ma Esakaia.
10 De ma Esakaia dai aa uimka ma Manase. De ma Manase dai aa uimka ma Emon. De
ma Emon dai aa uimka ma Josaia.
11 De ma Josaia dai aa uimka ma Iekunaia i qe ne aa liinka. I vet lungera ama niirl de
ama Isrelkena ra mit be re karabus per ama qerlingki ma Babilon.
12 Baip naset lua i ra mit be ra karabus pet ma Babilon, de ma Iekunaia dai aa uimka ma
Sialtial. De ma Sialtial dai aa uimka ma Serubabel.
13 De ma Serubabel dai aa uimka ma Abaiut. De ma Abaiut dai aa uimka ma Eliakim. De
ma Eliakim dai aa uimka ma Asor.
14 De ma Asor dai aa uimka ma Sedok. De ma Sedok dai aa uimka ma Ekim. De ma Ekim
dai aa uimka ma Eliut.
15 De ma Eliut dai aa uimka ma Eliaisa. De ma Eliaisa dai aa uimka ma Matan. De ma
Matan dai aa uimka ma Jekop.
16 De ma Jekop dai aa uimka ma Josep. I ma Josep dai aa rluaqi ma Maria. De ma Maria
dai kia sel ma Iesus, i ai de ra tis ka ma Kristus. (I luqa i ama qaqet araa Iameska).
17 Taqurla be ma Abram aa liin i ama malepka ngen ama rlatpes, dai nge men be deng ne
ma Daivit. De ma Daivit aa liin mai i ama malepka ngen ama rlatpes, dai nge men be deng
pet lungera ama niirl i ra mit ip te karabus pet ma Babilon. Be navet lungera ama niirl i ra
mit te karabus pet ma Babilon, be deng i lua i ma Kristus ka men dai saqikka iang aa ama
liin ama malepka ngen ama rlatpes.

Ma Maria Kia Sel Ma Iesus Kristus Luk 2.1-7

18 Ama lengi sevet ma Iesus Kristus i qa men, dai taqurliani. Murl aa nan ma Maria dai
sa ra muvuusep ip diip ki ngerlvet ne ma Josep. Dav as kuasiq ai iane nanna, de ra lu ma
Maria i qi tal ama rutka nagel ama Qevepka ama Glasingaqa.
19 Dav ara ak ma Josep dai maikka ama atlu qa, be quasiq ai qe narliip ke sem kelep ma
Maria. Taqurla be ma Josep ke narliip ke rles sa barl mer iam ip kula qe ngerlvet ne ma
Maria.
20 Dap katiaskerl ai de ma Josep ka tu aa qevep sevet liina, de qa lu aa viinki, ai iaq ama
Slurlka aa Angeluqa qa men sagel ka. Be ama Angeluqa ka ruqun na qa ma', "Josep, i
ngi namene ma Daivit aa liinka, dai quasik mager ip nging ning saatmet ma Maria ip gia
ngerlki. I ngi narli. Sa liina ama rluimini i qurli iini de ma Maria ara rlan, dai ama Qevepka
ama Glasingaqa ka quarl tem iini ba qi.
21 Be diip ki sel ama rluimka ama quatka, de mager ip ngia ris ka ma Iesus. I raquarli diip
ke iames ne aa qaqet never araa viirang."
22 Liirang iara mai i iirang nge men taqurla ip mager iv iirang ngere raqa verleset mer
ma Slurlka aa lengi i murl ka sil na nget mer iak, i aa Aamki na qa. I murl ama Slurlka aa
Aamki na qa, ka sil ma',
23 "Diiv iaiq ama nanki i as ai de quasiq ai arik ki ne a qek, dai diiv ama rutka-vem-ki.
De diip ki sel ama rluimka ama quatka. De diip ta ris ka ma', "Imanuel", ama rarlimini dai
raqurliani ma',
"Ama Ngemumaqa dai qurli qe nauut." *Ais. 7.14*

24 Baip ma Josep ka brlaing be verleset, de qa rekmet taquarl ama Angeluqa ka ruqun na
qa. I qa met ma Maria de qa mit se qi sev aa vetki ip ke ngerlvet na qi.
25 Dap ma Josep dai as kuasiq ai qe ne ma Maria iane nanna be deng i qia sel are uimka.
Be aip kia sel are uimka de ma Josep ka mis ka ma Iesus.

2

Ama Saikngias-Pem-Ta Re Mali Re Ma Iesus

1 Ma Iesus aa nan dai qia sel a qa per ama qerlingki ama barlki ma Betliem pet ma Judia.
I ma Iesus aa nan kia sel a qa pet lungera ama niirl i ai de iaq ama barlka ke uas te ama
Judaqena i aa rlenki ma Erot. Be sa ip ma Iesus ka men, de iari ama adrlem-per-a-ra i ra
ianai sagel ai de baingbaing se ama nirlaqa, ta men savet ma Jarusalem.
2 Be lura ra snanpet ne ama qaqet ma', "Ngu lu ama rluimka qua ama iameska i qa iv ama
barlka na qa ip ke uas te ama Judaqena? I uut lu ama ualdengaqa de uut drlem ai sa qa men.
De uut lu ama ualdengaqa, men ama uusepka i baing se qa, lua sagel ai de baingbaing se
ama nirlaqa. Be uut men iv uure lautu sagel ka."
3 Baiv aa de ma Erot ama Gaman ara barlka ka narli liina sever iani ama rluimini, de
maikka quasiq ai ama marl na qa navet lungera ama lengi. De saqikka ama qaqet navet
ma Jarusalem, dai quasiq ai ama marl na ra.
4 Taqurla de ma Erot ka iing demna ne lura mai ama barlta nep ma Lautu ip ka taqen
per a ra. I lura i ai de re uas te ama Lautu de ngene lura i ai de re su ne ama Slurlka aa
Lengi ama narligel-vem-nget. De ma Erot ka snanpet na ra ma', "Ngu lu ngu narli ai diip
ma Kristus ka ren kua?"
5 De ra guirltik ma', "Per ama luqupki ma Betliem, per ama qerlingki ama barlki ma Judia.
I sa iaq ama Ngemumaqa aa Aamki na qa ka iil sevet liina iara ve ama Ngemumaqa aa
Langinka i murl nauirl taqurliani ma',
6 "Ama luqupki ma Betliem pet ma Judia, ngi dai maikka ngi veviit peleqes ne liirang aa
ama luquviirang ama barliirang pet ma Judia. I diip baing se iaq ama barlka ip ke
uas i qa naver a ngi. Be luqa ama barlka dai diip ke ruirl se gua qaqet pet ma Isrel."
Maika 5.2
7 Taqurla de ma Erot ka rles sa ngingdemna ne lura ama adrlem-per-a-ra i re ianai sagel
ai de baingbaing se ama nirlaqa. Be qa dai qa raqa narli nagel lura ama adrlem per a ra,
aip maikka qesnada de ra lu ama ualdengaqa i baing se qa.
8 De ma Erot ka nem ama adrlem per a ra ip ta iit savet ma Betliem. Be qa ruqun lura ama
adrlem per a ra ma', "Ngen diit de maikka ngene raqa mali re luqa ama rluimka ama luaqa.
Baip ngen lu ama rluimka, de ngene guirl se ama lengi ip ngene sil ba ngua, ip saqikka
mager ip ngua iit ip ngu lautu sagel ka."
9 De ama adrlem-per-a-ra te narli luqa ama barlka aa lengi, de ra mit. De saqiaskerlka
ra lu luqa ama ualdengaqa, lua sagel ai de baingbaing se ama nirlaqa. De lura, ra tit naser
ama ualdengaqa. De ama ualdengaqa ka mit nanaik ta be deng i rik dem ka daleng luqia
ama luqupki sagel kurl ama rluimka.
10 Be lura ama adrlem-per-a-ra, dai maikka ama arlias per a ra i ra lu ama ualdengaqa.
De maikka ama uairlka ver a ra malai.
11 De ra men sev ama vetki sagel kurl ama rluimka. I ra man dai ra lu ama rluimka ke
ne aa nan ma Maria. De ra aan araa buum de re lautu sagel ka. Baiv aa de ra rattem mer
araa gatta ip te iarang ama atliirang i ra ral iirang ip bareq ama rluimka. Be ra van a qa te
liirang aa i maikka iirang peviit. I liirang aa dai ra tis iirang ai ama gol, ngen ama paunda
(insen), de ngen ama sanda.
12 Dav ama Ngemumaqa ka sil ba ra ne ama viinki, i qa ruqun na ra ip kuasik mager ip
te guirl sagel ma Erot. Taqurla de lura ama adrlem-per-a-ra ta mit sever araa luquviirang,
per araa qerlingki i qatikka nev iaq ama aiska.

Ma Iesus Aa Mamiam Ian Mit Se Qa Savet Ma Isip

13 Baip naser ama adrlem-per-a-ra i sa ra mit, de ma Josep ka lu aa viinki i qa lu ai ama
Ngemumaqa aa Angeluqa ka men sagel ka. Be ama Angeluqa ka ruqun na qa ma', "Ngia
raarlviit de ngia iit nanari! I ngi iit se ama rluimka ke ne aa nan de ngen rlerles saatmit
savet ma Isip. De qurli ngen pet ma Isip, ip deng i saqiaskerlka ngu sil ba ngi ip ngen diir
ianai. I raquarli ma Erot dai qe mali re ama rluimka, i qe narliip ke veleng ka."
14 Taqurla de ma Josep ka maarlviit de qa mer ama rluimka, ke ne aa nan de ra mit savet
ma Isip. I ra mit per ama arlen.
15 Be ma Josep dai qurli qa vet ma Isip be deng i ma Erot ka ngip. I liini iara nge men
taqurla, iv iini ngere raqal sil ne ama rarlimini i sa murl iaq ama Slurlka Aamki na qa ka
sil. I ama Slurlka ka ruqun ma',

“Ngua nes te Nguaimka navet ma I sip.” *Hos 11.1*

Ma Erot Ka Ruqun Be Re Peleng Ama Arluis Pet Ma Betliem

16 Baiv se aiv ama agesiim ian mit, dap ma Erot dai as kat drlem, ai lura ama adrlem-per-a-ra i ra ianai sagel ai de baingbaing se ama nirlaqa, ta qaak tem ka. Taqurla dai be ama qurek per a qa malai. De ka nem iari ama amiqena ip te veleng ama arluis ama quatta i araa ages ama quanasiim de nakka ngen ama gilta i ra navet ma Betliem, de ngene lura naver ama luquviirang mirlek na qi.

17 I sa liirang iara nge men taquarl murl iaq ama Ngemumaqa aa Aamki na qa ma Jeremaia ka iil. I qa iil taqurliani ma’,

18 ‘Te narli a qeni a ngere qenem pet ma Rama. I re narli rek nak ne ama arlem i maikka ama arlemigl na ra. I ma Resel ara laanivas dai rek nak never araa uis. De quasik mager iv a qek ka raat never ama ngerlnanta de maget. I ra dai maikka rek nak maden naver araa uis i ra ngip.’

Ma Josep Ken Aa Rluaqi De Ama Rluimka Ta Guirl Navet Ma Isip

19 Baiv aa de sa ma Erot ka ngip, de ma Josep ka lu aa viinki ai ama Slurlka aa Angeluqa ka men sagel ka. I ma Josep ka lu aa viinki i as kurli qa vet ma Isip.

20 I ama Angeluqa ka ruqun ma Josep ma’, “Diip ngia raarlviit de ngi aar ama rluimka ke ne aa nan de ngen diit savet ma Isrel. I lura ama qaqet i mekai re narliip te peleng ka, dai sa ra ngip.”

21 Taqurla de ma Josep ka maarlviit de qa met ma Iesus ke ne aa nan de ra mit savet ma Isrel.

22 Dap ma Josep ka narli, ai ma Akeleas ka mer aa mam aa luqupka, ma Erot, i ama barlka na qa pet ma Judia. De ma Josep dai qeng ning saatmit iasai. Dap pet ma Josep aa viinki dai qa lu ama Ngemumaqa i qa qurl a qa te ama lengi. Taqurla de ma Josep ka mir ianai savet ma Galili.

23 I ma Josep ka mit be qurli qa per iaiq ama qerlingki ama barlki i ra tis ki ma Nasaret, be qurli qa ver a qi. I liina nge men taqurla iv iini ngere sil mamerl mer ama lengi i murl ama Ngemumaqa aa Aamki na ra ta sil taqurliani ma’,
“Ma Kristus dai diip ta ris ka ai qa navet ma Nasaret.” *Jer 31.15*

3

Ma Jon I Aa Rletki I Qe Qukmes Te Ama Qaqet
Mak 1.2-8; Luk 3.1-18; Jon 1.19-28

1 Baip pet lungera ama niirl, de ma Jon ke rarles ne aa rletki i qe qukmes tem ama qaqet te araa viirang. I qe su ama qaqet ne ama Slurlka aa Lengi. I qe rarles i qel sil ne ama lengi pet ma Judia vet luqia ama qerlingki i ama ausaqi, na qi.

2 I ma Jon kel sil ma’, “Maikka ama qares iv ama Ngemumaqa aa giqi kiat den, ip ke uas tem uut. Dai maikka mager ip ngene guirltik per a ngen a rut.”

3 De luqa ma Jon i murl ma Aisaia ama Ngemumaqa aa Aamki na qa, kel sil sever a qa, i qa sil ma’,
“Diiv iak ka taqen slep per ama qerlingki i ama ausaqi na qi, i qel sil ma’,
“Ama Slurlka dai diip kat den dai maikka mager ip ngene seserl ver a ngen a rut te a ngen a viirang.” *Ais. 40.3*

4 De ma Jon aa luan dai aa nan kia rekmet na nget ne ama kamel arla qesing, de aa liitki ip ke ratik men a nas, dai ne ama qetdengiit naver ama aurlki. De vet luqia ama qerlingki dai ma Jon aa asmes ne ama tarang de qep suuv ama mesu.

5-6 De buup ne ama qaqet navet ma Jarusalem de ma Judia de naver ama luquviirang mirlek ne ama kainaqi ma Jodan, dai ra men ip te narli ma Jon aa lengi. Be buup ne iari ta sekdem mer araa viirang, de ma Jon ka ukmestem ta met luqia ama kainaqi.

7 Baiv aa de ma Jon ka lu ama Parasiqena de ngen ama Sadusiqena, i re narliip ke qukmes tem ta, te araa viirang. Dai ma Jon ka lu ra de qa meraqen slep sagel ta ma’, “Ngut lu ngen i ngene qiuaik sagel ngua ip taquarl ama qutmangam i ngere qiuaik tiq ama altingki. I ngene qiuaik sagel ngua i ngene narli ai ama Ngemumaqa aa altingki dai diip kiat den.

8 Dap maikka mager ip ngene tekmet ne ama tekmeriirang ama atliirang ip ngene teqerl ai ngen ngim temanau na ngen aa viirang.

9 Dap kuasik mager ip ngen dru a ngen a qevep ai ma Abram dai auur a murlka i diip ke iames na uut. I qatikka raquarli iari never a ngen ta tu araa qevep, ai ra navet ma Abram aa liinka be diip kurli ra maget. Dap maikka ngul sil ba ngen, ai ama Ngemumaqa dai mager ip ke guirltik pet lungera ama dul mer ama kainaqi ip ma Abram aa uis.

10 I sa iara dai ama Ngemumaqa ke rarles i qa taarl ne ama qaqet, ip taquarl luqa i qa maarl de qe seriqut ama mengka ne ama arepki. I maikka lungera mai ama meng i quasik

nge tu ama asmes ama atlunget dai diip te rap pem nget, de re rlu na nget semer ama altingki.
11 "I ngua ukmes tem ngen ne ama kainaqi ip ngene teqerl ai sa ngen guirltik per a ngen a rut. Dav iaq i as laip ka ren, i qa dai aa dlek peviit. Dap ngua dai gua dlek manep. De ngua dai ama gilka na ngua. Be quasik mager ip ngu iin barek luqa i ama Barlka. De diip ke qukmes tem ngen ne ama Qevepka ama Glasingaqa ngen ama altingki.
12 De diip ka ren, i sa qa muvem nanas ip ke lemerl ama lagat. Be diip ke aar ama lagat ama atlunget, naver ama vu nget. De diip ka ru ama atlu nget ama lagat pe angera vetki. Dap diip ke ves lungera ama vetat mer ama altingki. I diip ke ves nget met luqia ama altingki i quasik mager ip prleset na qi."

Ma Jon Ke Qukmes Tem Ma Iesus
Mak 1.9-11; Luk 3.21-22

13 Pet lungera ama niirl, de ma Iesus ka men navet ma Galili, be qa mit samer ama kainaqi ma Jodan. I ma Iesus ka mit sagel ma Jon, i qe narliip ma Jon ke qukmes tem ka.
14 Dap ma Jon dai ke tuqun ai qa dai quasiq ai ama atluqa na qa ip mager ip ke ukmes tem ma Iesus. I ma Jon ka ruqun ma', "Ngua dai quasik mager ip ngu ukmes tem ngi. Dap mager ip ngi ukmes tem ngua!"
15 De ma Iesus ka guirltik sagel ma Jon ma', "Katikka mager ip ngi tekmet taqurla ip taqua ngua sil. I qatikka mager iv uune tekmet ne ama atliirang kur ama Ngemumaqa aa narliip." Taqurla de ma Jon ka narligel ma Iesus be qa ukmes tem ka.
16 Baip ma Jon ka ukmes tem ma Iesus, de masna ma Iesus ka aang nep ma qerlap, de qa lu ama uusepka i bing men a qa. De qa lu ama Ngemumaqa aa Qevepka i qat den se daleng me qa. I qatikka qat den ip taquarl ama gemenki i qi kiavarl manep.
17 De qa narli aa Mam ka taqen naivuk nev uusep. I qa ruqun ma', "Luqa iara ama Rluimka dai Nguaimka. I maikka gua arlem never a qa. De maikka ngu rarlik ka na de gua rlan."

4

Ma Satan Ka Siquat Ne Ma Iesus Mak 1.12-13 Luk 4.1-13

1 Baiv aa de ama Slurlka aa Qevepka ka mit se ma Iesus saver ama qerlingki i ama ausaqi na qi. I ma Iesus ka mir iasai ip ma Satan ke siquat na qa.
2 De ver ama niirl ama malev ama rlatpes, de ngen ama arlen ama malev ama rlatpes, dai quasik ma Iesus ka mes a nge ama asmes. Baiv aa de ama getki-vem-ka maden.
3 De ma Satan ka men sagel ma Iesus ip ke siquat na qa. I ma Satan ka ruqun ma', "Ariq aip ngi, i ama Ngemumaqa aa Uimka na ngi, dai mager ip ngia raqen sagel lunger iara ama dul ip ngere guirltik per a nas iv ama asmes na nget."
4 De ma Iesus ka guirltik ma', "Sa ra iil ve ama Ngemumaqa aa Langinka taqurliani ma',
"Ama qaqeraqa dai quasiq ai qe iames nagel ama asmes naik. Dap maikka qe iames nagel ama lengi i ama Ngemumaqa kel sil na nget." *Lo 8.3*
5 Baiv aa de ma Satan ka mit se ma Iesus sever ama qerlingki ama barlki ma Jarusalem, i ama Lautuqi are luqupki. Be ma Satan ka mu ma Iesus pe ama Lautu-vem-ki reves i qatias iviit.
6 De ma Satan ka ruqun ma', "Ariq aip ngi i ama Ngemumaqa aa Uimka na ngi, dai mager ip ngia ranas manep. I ama Ngemumaqa aa Lengi, dai nge sil taqurliani ma',
"Diiv ama Ngemumaqa ke sil bareq aa Angeluqena sever a ngi be diip ngia ranas dai samer araa ngerik. Be diip kuasik mager iv a nge ama dulka ke nis ngi." *Sng. 91.11-12*
7 De ma Iesus ka guirltik sagel ka ma', "De saqikka iang ama lengi i nget pe ama Ngemumaqa aa Langinka i murl nauirl i nget taqen taqurliani ma',
"Kuasik mager ip ngi siquat ne gia Slurlka i gia Ngemumaqa." *Lo 6.16*
8 Baiv aa de saqiaskerlka ma Satan ka mit se ma Iesus sev ama damki reves i qatias saiviit. De ma Satan ka reqerl ma Iesus ne ama qerleng mai per ama aivetki, de ngen ama tekmeriirang ama atliirang pet lungera ama qerleng.
9 De ma Satan ka ruqun ma Iesus ma', "Ariq aip ngia aan gia buum pet gua arlim de ngi lautu sagel ngua, dai diip ngu qurl a ngi re liirang aa mai."
10 De ma Iesus ka guirltik sagel ma Satan ma', "Satan, ngi iing nanari nagel ngua." I sa ra iil ve ama Ngemumaqa aa Langinka taqurliani ma',
"Maikka mager ip ngi lautu sagel gia Slurlka i gia Ngemumaqa. De qa naik dai mager ip ngi taneng aa rletki." *Lo 6.13*
11 Taqurla de ma Satan ka mit nagel ma Iesus. Baiv aa de iari ama Angeluqena ra men be ra mat never a qa.

Iesus Ke Rarles Ne Aa Rletki Pet Ma Galili
Mak 1.14-15; Luk 4.14-15

12 De ma Iesus ka narli ai ra mu ma Jon pe ama karabus, taqurla de qa guirl savet ma
Galili.
13 De qa tit be qa aang pet ma Nasaret, dap ka mit be qurli qa ver ama qerlingki ama
barlki ma Kapanaiam. I qi gelna ne ama serlegeska ma Galili, gelna ne ma Sebulan ki ne
ma Naptali.
14 I ma Iesus ka rekmet ne liina, iv iini nge ren ip taqua murl iaq ama Ngemumaqa aa
Aamki na qa ma Aisaia ka sil. I qa sil ma',
15 "Per ama qerlingki ma Sebulan de ma Naptali, nev ama aiska i qa tit sagel ama
ngaingmaqa ma Galili, de ve ama kainaqi ara rleng tuarl ma Jodan, dai qurl iari i
quasiq ai ama Judaqena na ra.
16 I lura dai ai de qurli ra ve ama arlenki. Dap lura dai sa ra lu ama nirlaqi i qia men ama
slurlki, be qia bing men ama arlenki, ngen ama aapngipki ara dlek. De lura i ai de
qurli ra vet luqia ama qerlingki, dai sa ama nirlaqi qia men sagel ta." *Ais. 9.1-2*

Ma Iesus Ka Mer Iari Iv Aa Risura
Mak 1.16-20; Luk 5.1-11

17 De ianai de ma Iesus ke rarles i qel sil ne aa lengi, i qa meraqen taqurliani ma', "Ngene
guirltik per a ngen a rut, i sa ama Ngemumaqa aa giqi ip ke uas dai qi gelna."
18 Baiv aa de ma Iesus ka tit, be sagel ama ngaingmaqa ama qerlapka ma Galili. De qa
tit per aam dai qa lu ma Saimon (i qerlka aa iaiq ama rlenki ma Pita) ke ne aa rlikka ma
Endru. I ma Iesus ka lu iam i ai de ian dru ama segenaqi per ama qerlapka te ama lubi. De
iane bisnis na nget sademna.
19 De ma Iesus ka ruqun iam ma', "Uan den iv uane na ngua, ip ngu su uin iv uane
ngingdemna ne ama qaqet taquarl uane ngingdemna ne ama serlik."
20 De masna ian mu ian a segen de ian mit naser a qa.
21 De nakka qa tit i viit per ama qerlapka aam, dai qa lu iaiam ma Sebidi aa uimiam i ma
Jems ke ne ma Jon. I ian druvem ne ian a segen dama siviini. Baiv aa de ma Iesus ka nes
tem iam iv ian diit naser a qa.
22 Taqurla de masna ian mit dap kurli iane mam ma Sebidi dama siviini. Dav ian mit
naset ma Iesus.

Ma Iesus Ke Su De Qe Lemerl Ama Qaqet Te Ama Arlem
Luk 6.17-19

23 De ma Iesus dai qa mit per ama luquv iirang mai pet ma Galili. De qa su ama qaqet
pe araa lautu-vem-nget. De qel sil ne ama lengi ama atlu nget sever ama Ngemumaqa aa
luqupki. De ma Iesus ke lemerl ama qaqet te ama arlem i nget muqasmuqas, de ngene
liirang aa i ai de iirang ngere lenges ne araa qetdingki.
24 De ama lengi sevet ma Iesus, dai nge mit per ama qerleng-iirang mai pet ma Siria.
Taqurla de ama qaqet ta men se ama arlem-per-a-ra, sagel ma Iesus, i maikka nget
muqasmuqas. I lura dai maikka ai de magetmaget na ra, nagel ama arlem i nget
muqasmuqas de ngen ama getget. De iari ama qaqet, dai magetmaget na ra nagel ama
getget ama vu nget. De iari ama qaqet dai ama iaus per a ra. De iari ama qaqer i ai de ama
qaserlki ki bungmet na ra. De ngene lura i ama lan nge ngip per a ra. Dai lura mai i ama
arlem muqasmuqas per a ra, dai ma Iesus ka lemerl ta.
25 De maikka buup ne ama qaqet navet ma Galili, de navet ma Dikapolis, de navet ma
Jarusalem, de ma Judia de navet ma Jodan ara garli ruarl, dai ra mit naset ma Iesus.

5

Ma Iesus Ka Su Ra Pe Ama Damki Reves
Luk 6.20-30

1 De vet luus aa dai ma Iesus ka lu ama qaqer i maikka ama buurlem na ra. Taqurla de
ma Iesus ka mir iviit sev iaiq ama damki reves, be qa mugun. De aa risura ra men sagel ka.
2 De ma Iesus ke su ra, i qel sil ma',
3 "Lura i rat drlem ai quasik maget na ra dama Ngemumaqa aa saqang, dai mager iv ama
arlias per a ra i raquarli ama Ngemumaqa aa luqupki, i qi re vuk, dai sa araa luqupki.
4 De lura i ama arlemigl na ra dai diiv ama arlias per a ra. I diiv ama Ngemumaqa aa
arlem sagel ta.
5 De lura ama qaqer i ai de quasiq ai re barlnas, dai mager iv ama arlias per a ra. I ama
tekmeriirang per ama aivetki, dai diiv araa tekmeriirang aa.

6 De lura i ama getki vem ta te ama gamansena ama atlunget ip taqua luqa i ai de ama
getki-vem-ka te ama asmes, de dingding sep ka te ama kainaqi, dai mager iv ama arlias per
a ra. I ama Ngemumaqa dai diip ke sem arlan ta ne aa gamansena.
7 De lura i araa arlem naver iari ama qaqet dai mager iv ama arlias per a ra. I ama
Ngemumaqa dai diiv aa arlem naver a ra.
8 De lura i maikka re narliiv ama glasingas de araa rlan, dai mager iv ama arlias per a ra.
I lura dai diip te lu ama Ngemumaqa.
9 De lura i ra drlem sa tekmet ne ama uupka veleqes ne ama qaqet ip kuasiq te serlin, dai
mager iv ama arlias per a ra. I ama Ngemumaqa dai diip ka ris ta ai aa uis na ra.
10 De lura i re tekmet ne ama Ngemumaqa aa tekmeriirang, i re tekmet taqurla be re
taneng ama getget nagel iari ama qaqer i re tekmet maden na ra, dai mager iv ama arlias
per a ra. I ama luqupki i ama Ngemumaqa qe uas, dai lura araa luqupki aa.
11 De ama qaqet dai diip ta taqen mavik sagel ngen ip te lenges na ngen. De diip te kaak
sever a ngen ne ama tekmeriirang i maikka ama viirang, i iirang muqas muqas. I re tekmet
sagel ngen taqurla, i raquarli ngen diit naser a ngua. Dav aiv ama qaqet te tekmet ne liirang
aa sagel ngen, de ngen dai ama marl na ngen.
12 De maikka mager iv ama atlu a ngen a rut, de ama arlias per a ngen malai. I ama
ranbandem ama slurlnget i qurli nget naa na ngen pe uusep. I qatikka ama Ngemumaqa
aa amki na ra, dai murl nauirl dai ama qaqet ama vura ta rekmet ne liirang aa ama
tekmeriirang ama viirang sagel ta.

Ngen Dai Raquarl Ama Sul De Ngen Ama Nirlaqi
Mak 9.50 Luk 14.34-35

13 Ngen dai raquarl ama sul bareq ama qaqet per ama aivetki. Dav aiv ama sul arla treska
qa mit, dai saqias kuasik mager iv a qek ke rekmet na nget ip saqias ama treska, be ama sul
dai sa quasiq ai ama atlu nget, i aiv arla treska ka mit. Taqurla be ai de ama qaqet te rlu na
nget be re mainmet pem nget.
14 De ngen dai raquarl ama nirlaqi bareq ama qaqet per ama aivetki. I ngene lu, i iani
i ama qerlingki ama slurlki i ra rekmet na qi ve ama damki reves, dai quasik mager ip ki
rles.
15 De iani i quasik mager iv iak ka aandem ama mudemki de qe rles ki mer ama suupinki.
Kuasik. Dap ka aandem ama mudemki de qa mu qi sekgames, iv arla nirlaqi never ama
qaqet mai i qurli ra ve aa vetki.
16 Dai saqikka raqurla dai mager ip ngen dai raquarl ama nirlaqi bareq iari ama qaqet.
De ver a ngen a mugunes dai mager ip ngene tekmet ne ama tekmeriirang ama atliirang
ip ma qaqet tet lu. Taqurla, be diip ta taarl ne aa ngene Mam aa rlenki i qa vuusep.

Ma Iesus Kel Sil Sever Ama Lengi Ama Dlek Pem Nget I Murl Nge Men

17 Maikka quasiq ai ngua men ip ngu lenges ne ma Moses aa lengi de ngen ama
Ngemumaqa aa Aamki na ra araa lengi. A revan, i maikka quasiq ai ngua men ip ngu lenges
ne araa lengi. Dap ngua men ip ngu verleset mer araa lengi.
18 De maikka ngul sil ba ngen ne ama revan, i diip prleset ne ama aivetki, qi ne ama
uusepka dap maikka quasik mager ip lenges ne a nge ama qarlidang dap kua ama lengi
ama langas naver ama Lengi ama dlek-pem-nget. Be qatikka ama Lengi ama dlek-pem-
nget, dai diip kurli nget taqurla ip deng i verleset ne ama tekmeriirang mai.
19 Taqurla dai mager ip ngene narligel ama Lengi ama dlek-pem-nget mai, i ngene
lungera i maikka quasiq ai ama barl nget. I ariq aiv a qeq i quasik ke narligel a qeni ama
lengiini naver ama Lengi ama dlek-pem-nget, de saqikka qe su iari ip kuasik mager ip ta
tit naser a nget, dai luqa dai maikka diip kuasiq ai ama barlka na qa per ama Ngemumaqa
aa luqupki pe uusep. Dap luqa i qe narligel ama Lengi ama dlek-pem-nget, de qe su iari ip
ta tit naset lungera, dai luqa dai diiv ama barlka na qa ver ama Ngemumaqa aa luqupki pe
uusep.
20 De maikka ngul sil ba ngen ma', "Maikka mager iv a ngen a gamansena nge ruirl se
lura i ai de re su ne ama Lengi ama dlek-pem-nget, de ngene lura ama Parasiqena. I ariq
aip kuasiq ai ama atlura na ngen, dai diip kuasik mager ip ngen diit sever ama luqupki ama
atluqi vuusep."

Ma Iesus Ke Su Sever Ama Araa-Peleng
Luk 12.57-59

21 "Sa ngen narli ama lengi i murl nge men sagel auur a serlura. I nge men taqurliani
ma',
"Kuasik mager ip ngene peleng iari ama qaqet. I ariq aiv a qek ka veleng a qek, dai diip ka
raarl ver ama lengi." Kis 20.13

22 Dap maikka ngul sil ba ngen ma', "Maikka quasik mager iv ama qurek per a ngen ne
iari. I lura mai dai a ngen ari aa. De ariq aiv ama qurek per a ngen ne iari ama qaqet, dai
diip ngen daarl per ama kot. De ariq aip ngen deraqen ne ama lengi ama vunget sagel iari,
dai diiv ama Judaqena araa kaunsilkena te kot se ngen. De ariq aip ngen dris iari ai ama
qabaing per a ra, dai diip ngen diit sever ama luqupki i ama altingki ver a qi.
23 Taqurla baip lua ip ngirl kuarl te gia vartabar sagel ama Ngemumaqa, dav as mager
ip ngia ru gia qevep nauirl aip kua kuasik uan a nge ama qureqiini ngi ne giari bak. Baip
lua ip ngia tit se gia vartabar ip ngia tu nget per ama vartabar arla luqupka, de vuktik per
a ngi ai ama qurek pet giari be iak na ngi,
24 de mager iv as ngia ru gia vartabar gelna ne ama vartabar arla luqupka. De ngia iit ip
ngi rekmet ne ama uupka varlen me uin ip kuasiq ama serlinki veleqes na uin. Baiv aa de
naqerl ngia ren ip ngi quarl.
25 De ariq aip gia a nge ama qumeska qa tit se ngi saver ama kot, de ngi reqerl sa seserl
ver ama lengi varlen me uin iv uan a iam nana. De quasik mager ip sa qurl uin per ama
kot de ngi seserlvet. I ariq aip kuasik ngia rekmet ne luqa ip giak na qa, dai arik ma qa nem
ngi sagel iaq ip ke kot se ngi. De luqa ip ke kot se ngi dai arik ma qa nem ngi sagel ama
Diitdiit-per-a-qa ip ka rlu ngi ve ama arlenka-vem-ki.
26 De maikka ngul sil ba ngi ma', "Ariq aip kuasiq ai ngia guirltik gia dinau mai dai diip
kuasiq ai ngia iit nev ama arlenka-vem-ki ip deng i ngi virliit gia qelaing mai."

Ma Iesus Ke Su Sever Ama Araa-Ngangses

27 Sa murl ngen narli ama lengi taqurliani ma',
"Maikka quasik mager ip ngene tekmet ne ama vu i ngene ngangses." *Kis 20.14*
28 Dap ngul sil ba ngen ma', "Ariq aiv iaq i qatikka qem ngim sagel ama nanki de qa tu aa
qevep ai vadiip ke rekmet ne ama viini ke na qi, dai ver aa tuaqevep dai sa qa rekmet ne
ama viini, ke ne luqia ama nanki."
29 Ariq aip gia sakngaqa ama merlmerlka ka rekmet na ngi be ngia rekmet ne ama viini,
de mager ip ngi rikgil tem ka de ngi rlu na qa. I raqurla dai maikka mager ip lenges ne iani
navet gia qetdingki ip kuasik mager ip ngia mai ngia iit semer ama altingki.
30 De ariq aip gia ngeriqit ama merlmerliit nge rekmet na ngi be ngia rekmet ne ama
viini, dai mager ip ngi dik naser iit de ngi rlu na iit. I raqurla dai maikka mager ip lenges
ne iani navet gia qetdingki, ip kuasik mager ip ngia mai ngia iit semer ama altingki.

Ma Iesus Ke Su Sevet liina I Re Bingmet Ne Ama Berlim
Mat 19.9 Mak 10.11-12 Luk 16.18

31 Murl iang ama Lengi i nge taqen taqurliani ma',
"Ariq aiv iak ke narliip barlbarl mer iam ke ne aa rluaqi, dai mager ip ke iil ve ama langin
iini sevet liina i qe narliip barlbarl mer iam de qe qurl aa rluaqi." *Lo 24.1*
32 Dap maikka ngul sil ba ngen taqurliani ma', "Ariq aiv iaq i qa mit namen aa rluaqi, dav
aa rluaqi dai quasiq ai qia rekmet ne a nge ama viini, dai luqa qe lenges ne aa rluaqi. De
saqi ariq aiv iak ka ngerlvet ne luqia i sa ara ak ka mit namen a qi, dai luqa i aa viini i saqi
qa ngerlvet na qi."

Ma Iesus Ke Su Sevet Liina I Ra Tu Vuusep

33 Sa ngen narli ama lengi i murl nge men sagel a uur a murlta taqurliani ma', "Ariq aip
ngen dru vuusep, dai quasik mager ip ngen dru vuusep i ngene kaak. Dap maikka mager
ip ngene tekmet taqurla ip taquarl ngen dru vuusep sagel ama Slurlka."
34 Dap maikka ngu teqerl a ngen ma', "Maikka quasik mager ip ngen dru vuusep, maikka
qurli. I quasik mager ip ngen dris ama uusepka ip ngene sem madlek ne a qeni ama lengiini
i raqurli ama uusepka dai ama Ngemumaqa aa luqupka i qa mugun.
35 De quasik mager ip ngene tekmet taqurla de ngen dris ama aivetki ip ngene sem
madlek ne a qeni ama lengiini. I raqurli ama Ngemumaqa dai ka lu ama aivetki i ama gilki
ip sagel aa ilaing. De quasik mager ip ngene tekmet taqurla de ngen dris ma Jarusalem
ip ngene sem madlek ne a qeni ama lengiini, i raqurli ma Jarusalem dai ama Slurlka aa
qerlingki ama barlki bareq ama qaqet araa Iameska.
36 De quasik mager ip ngen dris a ngen a ning ip ngene sem madlek ne a qeni ama lengiini.
I quasik mager ip ngene rekmet ne a ngen a qesing per a ngen a ning iv ama lauil a nget
dap kua ama su nget.
37 De qatikka mager ip ngene tuqun ma'. "Gua revan." I aiv a ngen a revan. De qatikka
mager ip ngene tuqun ma', "Maikka kuasik", i aiv a ngen a revan i quasik. I askerlka ariq
aip ngen deraqen ne a qeng i viit ama lengi ip ngene sem madlek ne a qeni ama lengiini,
dai lungera ama lengi dai nget nagel ma Satan.

Ma Iesus Ke Su Sevet liina I Re Guirltik Bana Ne Ama Qurek

38 Sa ngen narli ama lengi i murl nge men taqurliani ma', "Ariq aiv iak ka lenges ne gia
sakngaqa, dai saqikka mager ip ngi lenges ne aa uaq ama sakngaqa. De ariq aiv iak ka mel
gia arlkingki, dai saqikka mager ip ngi mel aa uaiq ama arlkingki."
39 Dap maikka ngul sil ba ngen ma', "Maikka quasik mager ip ngen deraarl sep lura araa
qames ama vura. Maikka qurli. De ariq aiv iak ka vukdeng met gia aamki ruarl de saqikka
mager ip ngi guirltik pet gia aamki ip ke vukdeng tuarl.
40 De ariq aiv iak ke kot se ngi i qe narliip se gia serlapki, taqurla dai saqikka mager ip
ngi qurl a qa te ngene gia kautrinki.
41 De ariq aiv iaq ama Diitdiit-per-a-qa ka reqestem ngi ip ngi na qa i ngi tal aa quvang, ip
deng pet liina i ama kilomita ama quanaska. Taqurla de quasik mager ip ngi na qa se ama
quanaska, dap mager ip ngi na qa se ama kilomita-iam ama udiam.
42 De ariq aiv iak ke nen ngi re a qeni nagel ngi, taqurla de mager ip ngi qurl a qa. De ariq
aiv iak ke narliip ke dinau gel ngi, de mager iv as ngi qurl a qa."

A Ngen Arlem Never A Ngen A Qumespik
Luk 6.27-28 de ma 6.32-36

43 Sa ngen narli ama lengi i murl nge men taqurliani ma',
'Mager iv a ngen arlem naver a ngen a lengiqi-met-ta. Dav ama qurek per a ngen ne a ngen
a qumespik.' *Liv 19.18*
44 Dap maikka ngul sil ba ngen ma', 'Maikka mager iv a ngen a arlem naver a ngen a
qumespik. De ngene raring iv ama Ngemumaqa qa tat navet lura i ai de re tekmet ne ama
tekmeriirang ama viirang sagel ngen.
45 Ariq aip ngene tekmet taqurla, dai ama Ngemumaqa i qa vuusep, dai maikka aa uis na
ngen marevan. I qatikka ai de qe tekmet ne aa nirlaqa be qem ngim naver ama qaqet mai.
I ama atlura de ngen ama vura. De saqikka ai de qem nem ama qaik sagel ama qaqet mai,
i ama atlura de ngen ama vura.
46 I ariq aiv a ngen arlem navet lura naiq i ai de araa arlem naver a ngen, dai diip kuasik
mager ip ngene raneng a nge ama ranbandem. I saqikka lura i ama qelaing pe araa ngerik,
dai ai de re tekmet taqurla.
47 De ariq aip ngen deraqen ne ama atlu sagel lura naik i a ngen a rluavik na ra, dai
maikka quasiq ai ama atlu ngen daleng iari ama qaqet. I saqikka lura i quasik tat drlem se
ama Ngemumaqa, dai ai de re tekmet taqurla.
48 Taqurla dai maikka mager ip ngene taqa tekmet senas, ip maikka ama atlu ngen malai,
ip taquarl a ngene Mam i qa vuusep i maikka ama Atluqa malai.

6

Aip Ngenerl Kuarl Te Iarang Bareq Iari I Quasik Araa Qerang

1 Aip lua ip ngene kuarl te a ngen a tekmeriirang bareq iari, dai quasik mager ip ngene
tekmet taqurla ip ma qaqet tet lu ngen. Maikka mager ip ngenet lu gelnas. I ariq aip ngene
tekmet taqurla, dai diip kuasik mager ip ngene raneng a nge ama ranbandem nagel aa
ngene Mam i qa vuusep.
2 Aip lua i ngirl kuarl te iarang barek lura i quasiq araa qerang, dai quasik mager ip ngil
sil ai ngia kuarl te gia tekmeriirang bareq iari. I quasik mager ip ngi tekmet ne liirang aa
ip taquarl ai de ama kaak-met-ta. I aip lua ip terl kuarl te araa iarang ama tekmeriirang,
dai as ta iis ama rlaunka nauirl ip diiv ama qaqet tet lu ra. I re tekmet ne liirang aa ve ama
lautu-vem-nget de nep ngen ama ais i re narliiv iari ama qaqet te nan se ra. Dap maikka
ngul sil ba ngen ne ama revan, ai lura dai sa ra raneng ama ranbandem i raquarli re tekmet
taqurla.
3 Taqurla be ariq aip ngenerl kuarl te aa ngen iarang ama tekmeriirang barek lura i
quasiq araa a nge ama tekmeriirang, dai quasik mager ip ngenerl kuarl sekgames ip ma
qaqet tet lu ngen. Kuasik mager ip ngenel sil bareq iari ai ngenerl kuarl te a ngen a
tekmeriirang bareq iari.
4 Dai lua i aip ngenerl kuarl te a ngene tekmeriirang bareq iari, dai quasik mager ip
ngenerl kuarl sekgames. I aa ngene Mam i qa vuusep dai qet lu ngen, i ngenerl kuarl te
liirang aa ve ama trleses. De mager ip diip ke virliit ba ngen.

Ma Iesus Ke Su Te Ama Raring
Luk 11.2-4

5 De aip lua i ngene raring de quasik mager ip ngene tekmet ip taquarl ama kaak-met-ta.
I ama kaak-met-ta dai ai de re narliip ta taarl pe ama Lautu-vem-nget de ver ama maiirl de
re raring. I re narliiv ama qaqet tet lu ra, re raring. Dap maikka ngul sil ba ngen ai lura dai
sa ra raneng ama ranbandem pet liirang aa.

6 Dav aip lua i ngi raring, de mager ip ngia iit semet gia rumki de ngi ves mer ama tarlka.
De ngi raring sagel gi Mam i quasiq a qek ket lu ngi. De gi Mam dai diip ket lu ngi tekmet
ne liirang aa ve ama trleses, de diip ke van a ngi.
7 De aip lua i ngene raring, dai quasik mager ip ngen tekmet taquarl lura i quasik tat
drlem se ama Ngemumaqa. I qatikka ra tis liirang aa naser a nas, i quasiq iirang a nge ama
rarlimini. Maikka quasik mager ip ngene raring taqurla. I lura dai ra tu araa qevep ai ama
Ngemumaqa dai qe narli araa raring, i raquarli ra tis ama tekmeriirang i buup naser a nas.
8 Maikka quasik mager ip ngen tuaqen lura. I ama tekmeriirang i ngene narliip se iirang,
de ngene raring sever iirang, dai qasa a ngene Mam dai sa qat drlem se liirang aa nauirl.
9 Taqurla, be aip ngene raring, dai mager ip ngene raring taqurliani ma', A uut Mam i ngi
vuusep, uure palu gel ngi, i gia rlenki dai ama glasing a qi.
10 De uure raring ip gia giqi ip ngi uas dai mager ip iara kia ren. De ama tekmeriirang i ngi
narliip siirang dai mager iv uure tekmet niirang iara ver ama aivetki, ip saqikka raquarl
te tekmet niirang pe uusep.
11 De mager ip ngi van a uut te ama asmes i maget kur uut pet luqa iara ama nirlaqa.
12 De mager ip ngi reviktem sa auur a viirang i sa uur rekmet niirang, ip saqikka raquarl
uure reviktem se iari araa viirang i ra rekmet niirang sagel uut.
13 De quasik mager ip ngia tit se uut sever ama qasiquarl iirang ama dlek-pem-iirang.
Dap mager ip ngit lu se uut tik ma Satan.
(I qatikka ngi, ngi uas te ama tekmeriirang mai, de maikka gia dlek peviit, de gia Rlenki
ama slurlki i qatikka ngi naik be masmas, be quasik mager ip prleset.)
14 Ngene narli, maikka ama revan i ariq aip ngi teviktem se ama viirang i iari ta rekmet
niirang, dai saqikka gi Mam i qa vuusep, dai diip ke teviktem se gia viirang.
15 Dav ariq aip kuasik ngene teviktem se ama viirang i iari te tekmet niirang sagel ngen,
taqurla dai a ngene Mam i qa vuusep dai quasik mager ip diip ke teviktem se ama viirang
i ngene tekmet niirang.

Lura I Ra Tiirl Ama Asmes Ip Diip Te Raring

16 Aip lua i ngen driirl ama asmes ip diip ngene raring, de quasik mager ip ngene tekmer
iv ama aleng per a ngen a saqang ne ama arlemigl. I quasik mager ip ngene tekmer ip
taquarl lura ama kaak-met-ta. I lura ama kaak-met-ta, dai ai de re tekmet taqurla. I ai de
rem ngim mavik ip te teqerl ama qaqet ai ra dai ra tiirl ama asmes ip diip te raring. Dap
maikka ngul sil bareq a ngen ne ama revan ma', Lura ama kaak-met-ta dai sa ra raneng
ama ranbandem i raquarli re tekmet taqurla.
17 Taqurla dai aip ngen driirl ama asmes, ip ngene raring dai mager ip ngene quknas de
ngene kuispem per aa ngen pes.
18 Taqurla dai ama qaqet dai diip kuasik tat drlem ai ngen driirl ama asmes ip diip ngene
raring. Dap katikka a ngene Mam i quasik mager ip ngenet lu qa, dai qatikka ket lu ngen,
i ngene tekmet taqurla. I aa ngene Mam ket lu ngen i ngene tekmet ne liirang aa ve ama
trleses, taqurla de diip ke van a ngen.

Ama Ngemumaqa Veviit Daleng Ama Qelaing
Luk 12.33-34

19 Maikka quasik mager ip ngene ngingdemna ne ama tekmeriirang i buup iara ver ama
aivetki. I iara ver ama aivetki dai ai de ama gerengaqi are uis ngere lenges ne liirang aa
ama tekmeriirang. De liirang aa ama tekmeriirang ama alkuil iirang i ra rekmet ne ama
kaap dai diip lenges niirang. De ama suamta rat den de re suam se a ngen a tekmeriirang.
20 Taqurla dai mager ip ngene dlek sa tekmet ne ama tekmeriirang ip laip ngene raneng
iirang pe uusep. I lua vuusep dai quasik a nge ama gerang de quasik ama tekmeriirang
ngeterl ver a nas. De vuusep dai quasiq a nge ama suamka i mager ip ke lenges.
21 I saqikka a ngen a tuaqevep dai diip kurli nget pet luqia ma luqupki sagel kurl a ngen
a tekmeriirang ama atliirang.

Uurem Ngim Te Ama Atliirang
Luk 11.34-36

22 Ama sakngaiam dai raquarl ama nirlaqi bareq ama qetdingki. Be ariq aip ma atlu gia
sakngaiam, dai diip kurli gia qetdingki mai men ama nirlaqi.
23 Taqurla, be ariq aiv ama vu gia sakngaiam, dai gia qetdingki mai dai diip kurli qi men
ama bengaingki. Taqurla dai luqia ama nirlaqi i ngi taneng a qi dai nakka ariq aiv ama
benganges pem ki, dai luqia ama bengaingki dai as maikka diiv ama slurlki.
24 Kuasik mager iv a qek ket matna bareq ama udiam mais. I raqurla dai diip kuasik ke
narliip se iak dav iak dai maikka diip ke narliip se qa. De diip ka tit naset luqa i qe narliip
se qa. Dap luqa i quasik ke narliip se qa, dai diip kem ngim temanau na qa. Taqurla, be

ariq aip ngene narliip ngen diit naser ama Ngemumaqa, dai maikka quasik mager iv ama qelaingka dai qe ruirl se ngen.

Kuasik Mager Ip Ngen Dru A Ngen A Qevep Maberl
Luk 12.22-31

25 Taqurla dai maikka ngul sil ba ngen, ip kuasik mager ip ngen dru a ngen a qevep maberl ma', "Ngu lu diiv uure iames nagel ama asmes i nget naqua? De uure srluup ama kainaqi i qi naqua? De quasik mager ip ngen dru a ngen a qevep sever a nas de ngene tuqun ma', "Ngu lu diiv uure rurlisnas ne ama luan i nget naqua?" I ama iames dai maikka nget peviit dav ama asmes dai naqatikka nget te navuk. De ama qetdingki dai maikka qi veviit. Dav ama luan dai naqatikka nget te navuk.

26 I ngenet lu ama uaik pevanau mer ama serliqis, dai ai de quasiq ai ngeret matna sagel angera asmes. Dai de quasiq ai ngere ngingdemna ne ama asmes de nget tu nget pe ama asmes arla vet. Dav a ngene Mam i qa vuusep, dai ai de qen ban a nget te ama asmes. Dap ngen dai maikka ngen peviit daleng ama uaik.

27 Taqurla dai quasik mager ip ngene rluses ne a qeng ama niirl i ngen dru a ngen a qevep maberl sevet liina.

28 Dap ngu lu ngen dru a ngen a qevep maberl sever ama luan ip nanaa? Mager ip ngene raqam ngim sagel ama qunam per ama luqup, aip ngu lu ai de ngere riirl nanaa? I ai de quasiq ai ngeret matna de quasiq ai ngeret tekmet ne ama luan bareq a nas.

29 Dap maikka ngul sil ba ngen ma', "Murl ma Solomon ka muremiis ne aa tekmeriirang mai dap kuasiq ai qa muremiis ne ama luan ama atlunget ip taquarl lungera ama qunam."

30 "Ama takanaut dai iara de qurli nget per ama sleng dap naqatti aip bigia de ra diq a nget de ra rlu na nget samer ama altingki ip nge rang. De naqatikka ama garas maden taqurla, dai ai de ama Ngemumaqa qa turem nget. Taqurla dai ngen ama qaqet, i naqatikka a ngen a tuaqevep dai ama gil-nget dai maikka mager ip ngen drlem ai saqikka ama Ngemumaqa dai diip ke taqa uas tem ngen.

31 Taqurla dai quasik mager ip ngen dru a ngen a qevep maberl de ngene tuqun ma', "Ngu lu diiv uues ama gi?" "Dap kua ngu lu diiv uure srluup kua? Dap kua diiv uur ruremiis ne ama luan i nget naqua?"

32 Lura ama qaqet i quasik tat drlem se ama Ngemumaqa dai re mali re liirang aa ama tekmeriirang. Dap kuasik mager ip ngen dru a ngen a qevep maberl. I aa ngene Mam i qa vuusep dai sa qat drlem se liirang aa mai i ngene narliip se iirang.

33 Maikka mager ip ngene mali re ama Ngemumaqa aa tekmeriirang ama atliirang nauirl. De maikka mager ip ngene taqa tekmet senas ip maikka ama atlu ngen dama Ngemumaqa aa saqang. Baiv aa de liirang aa mai i qerlka ngene narliip se iirang, dai diip ke van a ngen tem iirang.

34 Taqurla dai quasik mager ip ngen dru a ngen a qevep maberl sevet luqa ama nirlaqa i bigia de qa. I saqikka bigia luqa ama nirlaqa, dai aa rang ama tekmeriirang ama merlenka vem iirang, ip katikka maget per a qa. Aiv ama tekmeriirang ama merlenka vem iirang nge men per auut per iaq ama nirlaqa, dai qatikka liirang aa nge men pet luqa ama nirlaqa ip maget per a qa.

7

Ma Iesus Ke Su Sevet Liina I Re Kot Se Iari Ama Qaqet
Luk 6.37-38 de ma 6.41-42

1 Kula ngen deraarl ne iari naik. I quaata i diip te kot se ngen.

2 I ama lengi i ngene kot se iari ama qaqet na nget, dai saqikka diiv ama Ngemumaqa qe kot se ngen ne lungera ama lengi. I diip ke kot se ngen, be diip ka tit pet lungera ama lengi i sa ngen kot se iari ama qaqet na nget.

3 De ngu lu ngim ngim sagel ama guvangini mene giaq aa sakngaqa ip nanaa? Dap kuasik ngiat drlem ai ama mengem ama barlem mene gia sakngaqa.

4 Dap ngu lu nanaa be ngi taqen sagel giak ma', "Guakka ngu narliip ngu lemerl vet gia sakngaqa te ama guvangini." Dav as mager ip ngi lu nas nauirl. I as luum aa ama mengem ama barlem dai uum mene gia sakngaqa.

5 Maikka ngi dai ama kaak met ngi. Dap mager ip ngi at luum aa ama mengem ama barlem nemen gia sakngaqa nauirl. De naqerl aiv aa de ngi taqam ngim, de mager ip ngi lemerl ama guvang navet giaq aa sakngaqa.

6 Kuasik mager ip ngene kurl ama dang te ama Ngemumaqa aa tekmeriirang ama atliirang. De quasik mager ip ngen kurl ama velam te a ngen a lalai. I ama dang de ngen ama velam, dai ai de quasiq ai ngere taqat lu se liirang aa. I aip ngene kurl a nget te liirang

aa, dai naqatti diip ngere mainmet pe liirang aa. I arik ma nge guirltik per a nas de nge nismet na ngen.

Mager ip Ngene Raring Sademna
Luk 11.9-13

7 Dai ngu tuqun a ngen ma', "Aip ngene nen ama Ngemumaqa dai diip ke qurl a ngen. De saqikka ariq aip ngene mali te liirang aa nagel ka dai diip ngene lu iirang. De saqikka aip ngene deldel mer ama tarlka, dai diiv ama Ngemumaqa ke raarl mer ama tarlka nanaik ngen.
8 Ii, ama revan i qatikka aiv iak ke raring sademna, dai diip liina nge ren ba qa i ai de qe raring sever iini. De qatikka ama revan i ariq aiv iak ke mali dai diip luqa qe lu liina i qe mali rem iini. De qatikka ama revan i ariq aiv iaq i vetpet ke deldel, dai diiv ama Ngemumaqa qe rattem mer ama tarlka nanaik ka.
9 Ngu lu arik nemka naver a ngen ke qurl aa uimka te ama dulka i aip ke snanpet na qa te ama asmes? Maikka quasik maget.
10 Dap kuariq aiv iak never a ngen dai aa uimka qe snanpet na qa te ama serlikka, dai qua mager ip ngi qurl a qa re ama qemki ama qenaingki vem ki? Maikka quasik.
11 Ngen dai quasiq ai raquarl ama Ngemumaqa. I ngen dai ama vura na ngen. Dap ngen drlem aip ngu lu ama tekmeriirang ama atliirang nanaa, ip ngenerl kurl a ngene uis. Taqurla dai maikka ama revan i aa ngene Mam i qa vuusep, dai diip ke qurl lura i ai de re raring sademna te ama tekmeriirang ama atliirang.
12 Ama tekmeriirang mai i ngene narliip se iari ama qaqet ip te tekmet niirang bareq a ngen, dai mager ip saqikka ngene tekmet niirang bareq a ra. I liina iara dai ama rarlimini pe ma Moses aa lengi ama dlek pem nget, de ngene ama Ngemumaqa de ngen aa aam na ra araa lengi angera rleng.

Ama Ais-iam
Luk 13.24

13 Maikka mager ip ngen dran mer ama tarlka ama gilka. I luqa, dai qa sevuusep. Dav ama aiska i qa tit samer ama altingki, dai maikka ama mereqes nep ka. De maikka luqa ama aiska semer ama altingki, dai mel na qa. Be buup ne ama qaqet i rat dan nep ka.
14 Dav ama tarlka i maikka qa saver ama iames, dai ama gilka. De ama aiska i maikka qa saver ama iames, dai maikka ama alkuil bareq ama qaqet ip tat drlem se qa. Be naqatikka ama langas ne ama qaqet i ret lu sevet luqa ama aiska.

Ama Qasiquatka Sever Ama Mengka
Luk 6.43-44 de ma 13.25-27

15 Maikka mager ip ngenet lu rik lura i re kaaq ai ama Ngemumaqa aa amki na ra. I ai de rat den sagel ngen de maikka ama mumki na ra, ip taquarl ama sipsip. Dap maikka ra dai maikka ama vura, ip taquarl ama murlep i ngeres nismet.
16 De diip ngen drlem se lura i qur ama tekmeriirang i re tekmet niirang. Ama tekmeriirang ama atliirang, dai quasiq ai iirang nget den nagel ama qaqer ama vura. Dai saqikka raqurla dai ai de quasiq ai ama kasiq ama arlking per a nget nge tu ama guleng. De ama airung i ama arlking per nget, dai ai de quasiq ai nge tu ama asmes ama atlunget taquarl ama ial.
17 Dai saqikka raqurla dai qatikka ama meng mai ama atlu nget, dai nget tu ama gam ama atlu nget. De saqikka ama meng ama vunget, dai nget tu ama gam i quasiq ama atlunget.
18 Ama mengka ama atlu qa, dai quasik mager ip ka ru ama gam ama vu nget. De ama mengka ama vuqa dai quasik mager ip ka ru ama gam ama atlu nget.
19 Taqurla dai ama meng i ai de nget tu ama asmes ama vu nget, dai ai de re taap pem nget de re rlu na nget samer ama altingki.
20 Taqurla dai diip ngen drlem se lura i ai de rat drlem sa kaak, i qur ama tekmeriirang i ai de re tekmet niirang.
21 Maikka lura mai i ai de ra tis ngua ai araa Slurlka, dai diip kuasiq ai ra mai ra iit sever ama luqupki i ai de ama Ngemumaqa qe uas pe uusep. Dap lura naiq ama qaqet i diip ta iit sever ama luqupki i ama Ngemumaqa qe uas pe uusep, dai lura ama qaqet i ai de re tekmet ne ama tekmeriirang i Gumam pe uusep ke narliip te tekmet niirang.
22 De vet luqa nasat ama Nirlaqa ama Slurlka, dai diip buup ne iari ama qaqet ta taqen sagel ngua ma', "Ngi dai auur a Slurlka, i ngi dai ai de uurel sil sever a ngi. De ne gia rlenki dai uut nem ama iaus naver iari ama qaqet. De ne gia rlenki dai uur rekmet ne ama rleriirang ama dlek pem iirang i buup."

23 De maikka diip ngu raqal sil barek lura ama qaqet ma', "Ngen diit nagel ngua i ngen dai
ngen tekmet ne ama tekmeriirang ama viirang. Be maikka ngua dai quasik nguat drlem
se ngen."

Ama Qaqet I Re Narligel
Luk 6.47-49

24 Ma Iesus ka ruqun ma', "Lura mai i re narli gua lengi de re narligel nget, dai diip ta
raquarl luqa i aa tuaqevep ama atlunget be qa rekmet ne aa vetki per ama dul ama dlek
pem nget angera rleng."
25 Baiv ama qaik ama slurlnget ngeterl be ma aiqum mer ama kaina de ama laurl ngere
sis dav ama dlek pet luqia ama vetki. Be ama vetki dai quasik mager ip kiat. I raquarli luqa
qa rekmet na qi per ama dul angera rleng.
26 Dap lura i re narli gua lengi de quasik te narligel nget, dai ra taquarl luqa i qa tu aa
qevep maden be naqatikka qa aan serl aa vetki per ama quan.
27 Baiv ama qaik ngeterl slep be ma aiqum ama slurlnget mer ama kaina de ama laurl
ama slurlnget ngere sis, be ama vetki kiat. I qiat be maikka bungmet na qi.
28 Baip ma Iesus ka sil ne lungera ama lengi be verleset, de ama qaqet dai maikka re nan
se ma Iesus aa lengi i qe su.
29 I ma Iesus dai qe taqa su ra, i maikka ke taqa meraqen ne ama dlek. Dap quasiq ai qe
su ip taquarl ai de araa Tiksiqena i re su ne ma Moses aa lengi.

8

Ma Iesus Ka Lemerl Iak Te Ama Arlemki
Mak 1.40-44 de ma Luk 5.12-14

1 Baip ma Iesus ka meriirl nev ama damki reves, de maikka ama buurlem ne ama qaqet
i ra tit naser a qa.
2 Baiv aa de iak ka men sagel ma Iesus. I ama arlemki ver aa qetdingki i maikka ama
vuqi, i ra tis ki ai ama laippa. De luqa qa aan aa buum de vaik per a qa manep gelna ne ma
Iesus. De qa ruqun ma', "Gua Barlka, ngi dai gia dlek. Be ariq aip ngi narliip dai mager ip
ngi lemerl ngua."
3 De ma Iesus ka mu aa ngerik pet luqa ama qaqeraqa de qa ruqun ma', "Diip ngu lemerl
ngi. Be maikka diip perleset ne gia arlemki." Taqurla de maikka masna verleset ne luqia
ama arlemki ama vuqi i ra tis ki ai ama laippa navet luqa ama qaqeraqa aa qetdingki.
4 De ma Iesus ka ruqun na qa ma', "Diip kuasik mager ip ngi sil bareq a qek sevet liina.
Dap mager ip ngiit iv ama Barlka nev ama lautu ke lu ngi. De ngi quarl te gia ranbandem ip
taquarl murl ma Moses ka ruqun. Taqurla de diiv ama qaqet ta taqat drlem ai sa verleset
ne gia arlemki."

Ama Amiqena Araa Barlka Aa Tuaqevep
Luk 7.1-10

5 Aip lua i ma Iesus ka mit be qa men per ama qerlingki ama barlki ma Kapanaiam, de
iaq ama barlka i ai de qe ruirl se ama amiqena i buup, i ama 100 na ra. Luqa qa men sagel
ma Iesus be qa snanpet na qa ma',
6 "Gua Barlka, luqa i gua maatpitka, dai qa imuk pe gua vetki, i maikka qet temarl maden,
be qa mas pe ama biraqi. I maikka getget per a qa maden. Be quasik mager ip keng-aang."
7 De ma Iesus ka ruqun luqa ama amiqena araa barlka ma', "Diip ngu iit ip ngu rekmet
de maget na qa."
8 De luqa ama amiqena araa barlka ka guirltik ma', "Gua Slurlka, ngua dai quasiq ai ama
atluqa na ngua, ip mager ip ngia ren ip ngia ran sep gua vetki. Dap liina dai ngu narliip
kurli ngi iara de ngi ruqun ma', "Perleset ne gia arlemki." Taqurla dai diip perleset ne ama
arlemki navet luqa i gua maatpitka.
9 I ngua dai ngua ver iari araa arlim i araa dlek peviit. De ngua dai gua dlek be qurli
iari ama amiqena vet gua arlim, i ngu uas tem ta. Be ariq aip ngua ruqun iak navet lura i
ngu uas tem ta ma', "Ngiit." De raqurla dai diip luqa qat tit. De ariq aip ngua ruqun luqa
i gua maatpitka ma', "Ngi rekmet taqurliani", de diip gua maatpitka ke narligel ngua. Dai
be ngua drlem ai ngi dai saqikka gia dlek taqurla."
10 Baip ma Iesus ka narli raqurla, de ngemerl a qa se qa. De ma Iesus ka ruqun lura i ra
tit naser a qa ma', "Maikka ngul sil ba ngen ne ama revan. I ai de quasik ngua lu sever a
qeq i qa navet ma Isrel i aa tuaqevep taquarl luqa.
11 De maikka ngul sil ba ngen, ai diip buup ne ama quatta ngen ama nankina i rat den
naver ama qerleng mai ver ama aivetki, dai diip ta tuqun ip ta tes te ne ma Abram ke ne
ma Aisak de ma Jekop pe uusep per ama Ngemumaqa aa luqupki.

12 Dap lura i ra navet ma Isrel i quasik ta tu araa qevep dai diiv ama Ngemumaqa ke
qirlvem se ra sedarliik sep ma bengaingki. Be diip kurli ra ve ama bengaingki de rek nak
maden de res nis araa arlking nana i raquarli getget per a ra."
13 De ma Iesus ka ruqun luqa ama amiqena araa barlka ma', "Ngiit sa muk i gia maatpitka
dai diip maget na qa, ip taquarl ngia tu gia qevep ai diip maget na qa." De qatikka vet luus
aa de luqa aa maatpitka dai maget na qa.

Ma Iesus Ka Lemerl Ama Arlem Never Ama Qaqet I Buup
Mak 1.29-34 de ma Luk 4.38-41

14 De ma Iesus ka mit ka man sep ma Pita aa vetki. Dai qa lu ma Pita aa rluaqi are nan pe
ama bit i maikka qi temarl maden. I maikka ama qaserlki qi bungmet na qi.
15 De ma Iesus ka mu aa ngerik per a qi. De ama arlemki qia mit naver a qi. Baiv aa de
qia maarlviit de qia tuvem ne ama asmes barek ma Iesus.
16 Baip suunun de ama qaqet ta men se iari i maikka buup na ra i ama iaus per a ra. De
ma Iesus ka taqen sagel ama iaus de nget tit navet lura ama qaqet. I ma Iesus ka lemerl
lura ama qaqet i ama arlem per a ra.
17 I ma Iesus ka rekmet ne liirang aa iv iirang nge ren ip taquarl murl ma Aisaia ama
Ngemumaqa aa Aamki na qa ka sil. I murl ma Aisaia qa sil ma',
"Katikka qa, ka lemerl ama qaqet te araa arlem de qa ral nget, de ngen ama merlen iirang
i iirang sev auut pes." *Ais. 53.4*

Lura Ama Qaqet I Re Narliip Ta Tit Naset Ma Iesus
Luk 9.57-60

18 De ma Iesus ka lu ama qaqet i buup na ra i re nging mirlek na qa. De qa ruqun aa risura
ip ta iit seruarl ne ama ngaingmaqa ama qerlapka.
19 Baiv aa de iaq ama tiksiqa i ai de qe su ne ma Moses aa lengi, ka men sagel ma Iesus
de qa ruqun na qa ma', "A Tiksiqa, katikka ariq aip ngi narliip ngia tit kuaridi, de diip ngut
dadem ngi."
20 De ma Iesus ka ruqun na qa ma', "Ama murlep dai angera adem per ama aivet. De ama
uaik dai angera vet. Dap ngua i ama qaqet araa Rarlimka, dai quasiq aa a nge ama luqupka
iv arik mas per a ngua de ngua ru gua rleng."
21 De saqiaskerlka iaq i ma Iesus aa risuqa ka ruqun ma', "Gua Barlka, mager ip nauirl
dai ngua guirl ip ngua ru gumam mer ama matmat. De naqerl aiv aa de ngua tit naser a
ngi."
22 Dap ma Iesus ka guirltik sagel ka ma', "Mager ip ngia tit naser a ngua, dap kurli lura i
quasik ta tu araa qevep de re kutserl lura i ra ngip."

Ma Iesus Ka Riktik De Ama Qaik Ama Laurl Vem Nget
Mak 4.36-41 de ma Luk 8.22-25

23 Baip ma Iesus ka meranas sede ama siviini, de aa risura ra mit naser a qa.
24 Be nakka aiv ama siviini nge aang na dengerlking, de masna ama qaik ama laurl vem
nget ngere rarles i nget den per ama qerlapka. Be ama valeng dai ngere ngung per ama
siviini. Dap ma Iesus dai ai de qe brlaing.
25 Taqurla de ma Iesus aa risura ra mit be ra vileng a qa. De ra ruqun na qa ma', "Auura
Barlka, ngi iames na uut, i diip lenges ne auut!"
26 De ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Ngeneng ning i naqatikka a ngen a tuaqevep dai ama
gil-nget." Baiv aa de ma Iesus ka maarlviit be qa meraqen slep sagel ama laurl ip ke riktik
dem nget. Baiv aa de rik de ama laurl be maikka quasiq ama ruqanepka ka pererl.
27 De lura dai maikka ra tu araa qevep maberl. Be ra ruqun ma', "Maiqatti a qeq iara
nanaa. I ama laurl de ngen ama ruqanepka dai nge narligel ka."

Ma Iesus Ka Nem Ama Iaus Naver Iaiam Ama Takaaviam
Mak 5.1-17 de ma 8.26-37

28 De ma Iesus ka mit be qa men tuarl ne ama ngaingmaqa ama qerlapka ver ama
qerlingki ama barlki gel ama Gaderaqena. Be ma Iesus ka men gel lura de iaiam ian men
sagel ka. I liiam aa dai ama iaus per a iam. I liiam aa dai ai de qurli iam mer ama iaus arla
matmat. Be iam dai maikka ama darler iam. Be ama ais gelna ne ama matmat, dai quasik
mager iv ama qaqet ta tit nep nget.
29 I liiam aa ian men sagel ma Iesus be maikka ianes nes maden. I ian ne tuqun ma', "A
Ngemumaqa aa Uimka, ngi narliip ngi tekmet na uun nanaa? I askuasiq ama giqi qia men
dap sa qua ngia men ip ngin ban auun te ama getget?"
30 Dap maikka ama buurlemki ne ama velam dai qurli nget gelna ne luqia ama luqupki
i nget tes.

31 De ama iaus nge nes slep sagel ma Iesus i nge ruqun ma', "Ariq aip ngi narliip ngim
nem uut, dai mager ip ngi nem uut sep ma buurlem ne ama velam."
32 Taqurla de ma Iesus ka meraqen slep sagel ama iaus ma', "Ngen diit!" Taqurla de
ama iaus nge mit navet liiam aa ama qaqeraiam be nge mit sev ama velam. Baiv aa de
ama buurlem mai ne ama velam nge uaik imanep per ama ingares be nge aat pe ama
ngaingmaqa. Be lungera ama velam mai nge srluuv ama qerlap.
33 Be lura i ai de re uas te ama velam, dai ra uaik. Be ra mit saver ama qerlingki ama barlki
be ra sil bareq ama qaqet sevet liina. I ra sil ne liina sever ama velam, de sevet ngene liiam
aa ama iaus per a iam.
34 Taqurla de ama qaqet mai navet luqia ama qerlingki ama barlki ra mit ip te mali re
ma Iesus. Be aiv ama qaqet mai ra lu ma Iesus, de ra meraqen slep sagel ka ip ka iit nagel
ta de qa iit saver a qik ama luqupki.

9

Iak Ama Ding Ne Aa Ngerik Ngen Aa Ilaing
Mak 2.1-12 Luk 5.17-26

1 Taqurla de ma Iesus ka sik sede ama siviini de qa guirl i qa merarlik men ama
ngaingmaqa ama qerlapka i qa mit saver aa luqupki ma Kapanaiam.
2 Baiv aa de iari ra men i re tal ama ding ne aa ngerik ngen aa ilaing pe ama ruitka. De ma
Iesus ket lu lura i maikka ra tu araa qevep. Taqurla de qa ruqun luqa i ama arlemki-ver-a
qa ma', "Guakka, mager iv ama arlias per a ngi. I sa ngua lemerl ngi te gia viirang."
3 Baiv aa de iari i ai de re su ne ma Moses aa lengi, ta narli liina, de ra taqen per a na ma',
"Luqa dai nemka na qa? Kua qa siquat ip ka ter ama Ngemumaqa aa luqupka?"
4 Dap ma Iesus dai sa qat drlem araa tuaqevep. Taqurla de qa ruqun na ra ma', "Ngu lu
ngen dru a ngen a qevep mavik ip nanaa?
5 Ngu lu a qeni nanaa dai ama mereqes ne iini? Kua liina i aip ngua ruqun ma', 'Sa ngua
reviktem se gia viirang'. Dap kua liina, i aip ngua ruqun ma', "Ngia raarlviit de ngia tit."
6 Dap maikka ngu narliip ngen drlem ai ver ama aivetki dai ama qaqet araa Rarlimka
dai aa dlek be mager ip ke teviktem se ama viirang." Taqurla de ma Iesus ka ruqun luqa i
ama lan-nge-ngip per-a-qa ma', "Ngia raarlviit de ngi at gia ruitka de ngia iit sep gia vetki."
7 Taqurla de luqa qa maarlviit de qa mit sev aa vetki.
8 De ama qaqet maden i ra lu liina de maikka sak met ta naver a qa. De ama qaqet dai
ama arlias per a ra naver ama Ngemumaqa i qerl kuarl te lungera ama dlek bareq ama
qaqet.

Ma Iesus Ka Nes Te Ma Matiu
Mak 2.13-17 Luk 5.27-32

9 Baiv aa de ma Iesus ka tit dai qa lu iaq i aa rlenki ma Matiu. I ma Matiu dai ai de qa
mugun pe ama takkis arla vetki de qa ai de qa ter ama takkis. De ma Iesus ka ruqun ma
Matiu ma', "Ngia ren ip ngit dadem ngua." De ma Matiu ka maarlviit de qa mit naset ma
Iesus.
10 Baiv aa de ma Iesus ke ne aa risura de ma Matiu, dai ra mit be ra tes ama asmes pe ma
Matiu aa vetki. De ve aa vetki dai buup ne lura i ai de re ngingdemna ne ama takkis, de
ngene iari ama vura dai ra men; be re ne ma Iesus ke ne aa risura ra tes.
11 Baiv ama Parasiqena ra lu liina de ra ruqun ma Iesus aa risura ma', "Ngu lu nanaa
be a ngen a tiksiqa qa tes ke ne lura i ai de re ngingdemna ne ama qelaing bareq auura
qumespik, de ngene lura ama vura?"
12 De ma Iesus ka narli raqurla de qa sil ba ra ma', "Ngen drlem ai lura i quasiq ai ama
arlemki-ver-a-ra dai ai de quasiq ai ra tit sagel ama doktaqa. Dap katikka lura i ama
arlemki-ver-a-ra dai ai de ra tit sagel ama doktaqa.
13 Dap mager ip ngen diit ip ngene raqa narli ama lengi nev ama Ngemumaqa aa
Langinka. I nget taqurliani ma',
"Kuasik ngu narliip se ama vartabar ne ama aurl. Dap ngu narliip se ama ngimsevetki
parlen ama qaqet. I quasiq ai ngua men ip ngua taarl se ama qaqet ama atlura. Dap
ngua men ip ngua taarl se lura i rat drlem ai ama vura na ra." *Hos 6:6*

Ma Iesus Dai Quasiq Ai Qa Raquarl Iari Ama Barlta Nep Ma Lautu
Mak 2.18-22 Luk 5.33-39

14 Baiv aa de ma Jon aa liinka ta men sagel ma Iesus. Be ra ruqun na qa ma', "Uut de ama
Parasiqena dai ai de uut tiirl ama asmes iv uure taqa lautu vetpet. Dap gia uaq ama liinka
dai ai de quasik ta tiirl ama asmes, i nanaa?"
15 De ma Iesus ka virliit ba ra ma', "Ariq aiv iaq i askerlka lua qa ngerlvet, dai as diip
kurli qa ke ne aa lengiqi-met-ta. Taqurla dai diip kuasiq ai ama merlenka ver a ra ip ta tiirl

ama asmes. Dav aiv aa de ra nem luqa ama ngerlveraqa, be saqias kuasiq ai qurli qa, ke ne aa rluavik. Taqurla de diiv ama arlem lura naver ama ngerlveraqa. De diip ta tiirl ama asmes."
16 "Ngi lu, kuasik mager ip ngi qut se ama iamesini ama luanini mer ama ademka men ama luanki ama murlaski. I ariq aip te tekmet taqurla dai diip liina ama luanini i iini nge vesdet mer ama demka, dai saqiaskerlka diiv iini ngere rekmet be diiv ama demka ama slurlka men ama murlaski.
17 De saqikka raquarl ama rliinki i ngia nes ki ne ama suaing. De ngi nin me qi i ama iameski. De saqiaskerlka aip laiv aa de ngi nin me qi nasat ne iang ama suaing. Dai quasik mager iv ama mang nget. I diip rlev a qi, be diip lenges ne ama asmes. I raquarli i ama murlaski.

Ma Iesus Ka Iames Ne Ama Gilki I Qia Ngip
Mak 5.22-43 Luk 8.41-56
18 As lua i ma Iesus ka taqen ne liirang aa, de iaq ama barlka nep ma lautu ka men sagel ma Iesus. I qa men be sagelna ne ma Iesus de qe aan aa buum pet ma Iesus aa arlim. De qa ruqun ma', "Nguaimki dai askerlka lua qia ngip. Dap mager ip ngia ren ip ngia ru gia ngerik per a qi ip saqiaskerlka ki iames."
19 Taqurla de ma Iesus ka maarlviit de qa mit ke ne luqa ama barlka. I qerlka ngene ma Iesus aa risura ra mit.
20 De iaiq ama nanki i qatikka ai de ama iaqunki se qi vetpet, be se ama ages ama malepka ngen aiim. Dai qia men sek ma Iesus aa rleng be qia raneng per aa luan. I qia raneng gelna ne ama luanki ara aamki.
21 I luqia qia mu ara ngerik pet ma Iesus aa luan i qia tu ara qevep ma', "Naqatikka ariq aip ngua mu gua ngerik pet ma Iesus aa luan dai diip maget na ngua."
22 De ma Iesus ka guirltik per a nas dai qa lu luqia ama nanki. De ma Iesus ka ruqun ma', "Maqi, Maikka mager ip ma arlias per a ngi. I sa maget na ngi i raquarli i ngia tu gia qevep." Taqurla de verleset ne luqia ama arlemki never a qi.
23 De ma Iesus dai as ka tit ke ne luqa ama barlka nep ma lautu. Ian diit be ian man sep luqa ama barlka aa vetki. De ma Iesus ka lu ama qaqet i re sis ama arlangiirang. Dap ket lu iari ama qaqet i buup na ra i rek nak, i raqurli luqia ama gilki qia ngip.
24 De ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Ngen diit. I ama gilki dai quasiq ai qia ngip, dap ki brlaing." Dav ama qaqet dai ren ngian te ma Iesus.
25 Baip naser ama qaqet i ra mit sedarliik nep ma vetki, de ma Iesus ka mit semer ama gilki ara rumki. Ma Iesus ka mit be qa raneng ama gilki ara ngerik de qia maarlviit.
26 De ama lengi sevet liina dai nge mit per ama qerleng mai vet luus aa.

Saqiaskerlka Ma Iesus Ke Lemerl Iari Ama Qaqet
27 Baip ma Iesus ka tit ianai, de iaiam ama arleniam ian mit naset ma Iesus. Ian mit naser a qa be ianes nes slep ma', "Daivit aa Uimka, gia ngimsevetki naver a uun."
28 De ma Iesus ka mit be qa man sep ma vetki, de ama arleniam ian mit be ian man naser a qa. De ma Iesus ka snanpet na iam ma', "Kua uan dru uan a qevep ai mager ip ngu rekmet na uin ip saqiaskerlka uanem ngim?" De ama rleniam ian guirltik ma', "Ii, a uun a Barlka, uun dru a uun a qevep taqurla."
29 Taqurla de ma Iesus ka mu aa ngerik per ian pes, de qa ruqun ma', "Uan dru uan a qevep ai mager ip ngu rekmet de maget se uin ip saqiaskerlka uanem ngim. Taqurla dai diip liina nge ren ba uin."
30 Taqurla de ngil ver ian pes, be saqiaskerlka ianem ngim. De ma Iesus ka meraqen madlek sagel iam. I ma Iesus ka meraqen madlek i qa qel iam ma', "Maikka kula uane sil bareq a qek sevet liina."
31 Dav ian mit be ian perik se ama lengi sevet ma Iesus per ama luqup pet luqia ama qerlingki.
32 Baip liiam aa ian mit de saqiaskerlka iari ama qaqet ta men se iaq ama dengenengka sagel ma Iesus, i luqa dai ama iaus per a qa.
33 Be ma Iesus ka nem ama iaus ip nger iit navet luqa. Be luqa ama qaqeraqa i quasik mager ip ka taqen dai qa taqen. De ama qaqet ta tu araa qevep maberl de ra ruqun ma', "Ai de quasik uut lu a qeni raqurliani vet ma Isrel."
34 Dav ama Parasiqena dai ra ruqun ma', "Ama iaus angera Barlka dai qa van ma Iesus te lungera ama dleq ip kem nem ama iaus."

Ma Iesus Aa Arlem Never Ama Qaqet
35 De ma Iesus dai ai de qa tit per ama qerleng ama barl nget mai de ngen ama luqup. I ai de qa tit de qe su ama qaqet pe araa lautu-vem-nget. I ai de qe su ra ne ama lengi ama atlu

nget saver ama Ngemumaqa aa Luqupki. De qa nem ama arlem mai, i nget muqas muqas naver ama qaqet araa qetdeng.
36 De ma Iesus ka lu ama qaqet i buup na ra, de maikka ama arlem ka naver a ra. I ma Iesus dai ama arlem ka naver ama qaqet i raquarli ra dai re kabaing de araa mugunes dai maikka ama vu, ip taquarl ama sipsip i quasiq angera a nge ama uaska.
37 De ma Iesus ka ruqun aa risura ma', "Maikka buup ne ama asmes ip ta ter a nget naver ama Slurlka aa rletki. Dap lura i ret matna ip ta tat naver a qa dai quasiq ai buup na ra.
38 Taqurla dai mager ip ngene raring iv ama Ngemumaqa ke nem aa qaqet ip te ngingdemna ne aa asmes, i aa asmes dai ne ama qaqet."

10

Ma Iesus Ka Nem Aa Risura Ama12 Na Ra
Mak 3.13-19 Luk 6.12-16

1 De ma Iesus ka nes te aa risura i ama malepka ngen aiam na ra, be ra iing demna. De qa van a ra re ama dlek ip mager ip tem nem ama iaus, de mager ip tem nem ama arlem i nget muqas muqas naver ama qaqet.
2 Lura ama malepka ngen aiam dai araa rlen iara. Luqa i qe rarles dai ma Saimon i aa iaiq ama rlenki ma Pita, de aa rlikka ma Endru. De ma Jems ke ne aa rlikka ma Jon i iane mam ma Sebidi.
3 De ma Pilip ke ne ma Batulumiu, de ma Tomas de ma Matiu, i luqa i ai de qa ter ama takkis. De ma Jems, i ma Alpius aa uimka, de ma Tadius.
4 De ma Saimon Sailot, de ma Judas Iskariot, i luqa i qa quarl te ma Iesus bareq aa qumespik.

Ma Iesus Ka Van Ama Malepka Ngen A Iam Te Ama Rletki
Mak 6. 7-13 Luk 9.1-5

5 De ma Iesus ka van ama malepka ngen a iam te ama lengi de qa nem ta ip tel sil bareq ama qaqet sever ama Ngemumaqa aa luqupki. I ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Kuasik mager ip ngen diit sagel lura i quasiq ai ama Judaqena na ra. De quasik mager ip ngen diit saver ama qerleng sagel kurl ama qaqet i ra navet ma Samaria.
6 Dap ngen diit sagel ama Judaqena pet ma Isrel. I ra dai raquarl ama sipsip i lenges na nget.
7 Baip ngen diit de mager ip ngenel sil taqurliani ma', "Ama Ngemumaqa aa giqi ip ke uas te ama qaqet dai sa qi gelna."
8 Ngen diit de ngene lemerl ama qaqet te ama arlem. De ngen deraarl ne ama ngipta. De ngen derat nevet lura i ama arlemki ama vuqi ver araa qetdeng, i ra tis ki ama laippa. De ngenem nem ama iaus naver ama qaqet. I sa ngua qurl a ngen te ama dlek naiq i quasiq ai ngen ban per a nget. Taqurla dai mager ip ngen derat never iari ama qaqet naiq i quasik mager ip ten ban.
9 De quasik mager ip ngene tal ama gol dap kua ama qelaing ama silva, dap kua ama qelaing iirang ama quiirem-iirang mer a ngen a gatta.
10 De quasik mager ip ngene tal ama hanpaus. Dap katikka mager ip ngen diit i ngene tal ama tekmeriirang i ngen muremiis niirang. Liirang aa i ama luan de ama ilaing iigrliing. De quasik mager ip ngene tal ama vuqal. I ama maatpitta i ret matna bareq iari dai mager ip te uas tem ta de rerl kurl a ra te ama asmes de ngen iarang i re kuarl tem iirang.
11 Baip lua i ngen men per iaiq ama qerlingki de mager ip ngen ne lu re iaq ama atluqa de qurli ngen pe aa vetki ip deng i saqi ngen diit.
12 Baip ngen dran sev iaiq ama vetki de mager ip ngene tuqun ma', "A Slurlka aa arlem bareq a ngen."
13 De ariq aiv ama qaqet nep luqia ama vetki dai re narliip se ngen, dai diiv a ngen a lengi ama atlu nget dai diip kurli nget gel ta. Dav ariq aip kuasik te narliip se ngen, dai diiv a ngen a lengi ngere guirl sagel ngen be quasiq ama uupka de a ngen a rlan.
14 De ariq aiv iak naver iaiq ama luqupki dap kua naver ama qerlingki ama barlki i quasik ka marl se ngen, dap kua quasik ke narliip se ngen, dai mager ip ngen diit navet luqia ama luqupki. De aip lua ip ngen diit de mager ip ngene lemerl te ama guvang naver a ngen a ilaing.
15 De maikka ngul sil ne gua revan. I lura i rem ngim temanau ne gua lengi dai maikka diiv ama tuvetki ama slurlki bareq a ra. I quasiq aip taquarl murl liim aa ama luquviim, i iim ma Sodom de ma Gomora i ama Slurlka qa iin me aiim be ama vurleski.

Diiv Ama Merlenka-Vem-iirang Nge Ren
Mak 13.9-13 Luk 21.12-17

16 Ngene narli, ngum nem ngen be diip ngen ip taquarl ama sipsip parlen ama murlep.
Taqurla dai mager ip ngene mali re a nge ama ais taquarl ama qemki i ai de qi mali re arla
ais. De ngene tekmet taquarl ama gemen i quasik ngere serlin. De quasik mager ip ngene
tekmet ne ama tekmeriirang ama viirang.
17 De maikka mager ip ngenet lu riq ama qaqet. I diip te rurut per a ngen de ra tit se ngen
sever ama kot. De diip te uip per a ngen pe a ngen a Lautu-vem-nget.
18 De diip ta tit se ngen ip ta taarl na ngen per ama barlta araa saqang i ra nev ama Gaman
de ngene ama Rleniqena. I diiv ama qaqet te tekmet taqurla i raquarli re narliip te manep
ngua. De diip ngene sil barek lura ama barlta ama qaqet de ngene lura ama qaqet i quasik
tat drlem ama Lengi ama Atlunget sever a ngua.
19 Be aip lua i re kot se ngen de quasik mager ip ngeneng ning de quasik ngene snanpet
nanaa ma', "Ngu lu diiv uut taqen nanaa, dap kua diiv uure guirltik ama lengi nanaa? I aip
pet luus aa ip ngen deraqen de diiv ama Ngemumaqa qe teqerl a ngen ne ama lengi ip ngen
deraqen na nget.
20 I maikka diip kuasiq ai ngen, i ngen deraqen ne ama lengi. Dav ama Ngemumaqa aa
Qevepka dai diip ka taqen met ngen.
21 "De diiv ama barlka qe kot se aa qelatka ip te veleng ka. De saqikka diiv ama
ngerlmamka dai diip ke kot se aa uimka ip te veleng ka. De ama arluis dai diip ta tesna,
te ne araa lavu de re mali re ama ais iv araa lavu rep ngip.
22 De ama qaqet dai diip kuasik te narliip se ngen i raquarli ngen diit naser a ngua.
Dap luqa i qatikka qa taarl malkuil ip deng per ama nirlaqa de dengdeng, dai diiv ama
Ngemumaqa ke iames na qa.
23 Be aip te lenges na ngen per iaiq ama qerlingki ama barlki dai mager ip ngene uaik
ianai ip saqi saver iaiq ama qerlingki. I maikka ngul sil ba ngen ne ama revan. I ama qaqet
araa Rarlimka dai saqiaskerlka diip ke guirl dav as kuasiq ai ngen prleset ne ama rletki ver
ama qerleng ama barlnget mai vet ma Isrel.
24 Ngen drlem ai ama skulka dai quasiq ai ama barlka na qa daleng aa tiksiqa, de ngen
ama buaiska dai quasiq ai ama barlka na qa daleng aa mastaqa.
25 Taqurla dai mager iv ama skulka dai aa mugunes ip taquarl aa tiksiqa, de ngen ama
buaiska dai mager iv aa gamansena raquarl aa mastaqa. Arik ngu ruirl se gua liinka dap
ta tuqut ngua ai ama slang angera King, dai ngen i gua liinka dai diip ta tuqut ngen malai."

Ngeneng Ning Ama Ngemumaqa Dap Kuasik Te Ama Qaqet
Luk 12.2-7

26 "Taqurla dai quasik mager ip ngeneng ning lura ama qaqet. Ngen lu, ama tekmeri-
irang i qurli iirang pe ama trleses dai nasat de qurli iirang sekgames. De ama lengi mai i
qurli nget pe ama trleses dai nasat de ama qaqet tat drlem a nget.
27 Lunger iara ama lengi dai ngul sil na nget pe ama arlenki, dap mager ip ngene sil na
nget men ama nirlaqa. De ama lengiirang i iak ke siqak met gia asdemki, dai mager ip kurli
iirang sekgames de ngis nes na nget.
28 De quasik mager ip ngeneng ning ama qaqet i ai de re peleng ama qetdingki naik, dap
kuasik mager ip te veleng a ngen a qevep. Kuasik maget. Dap mager ip ngeneng ning ama
Ngemumaqa i mager ip ke prleset ne ama qevepka ngen ama qetdingki mer ama altingki.
29 "Lua i ai de ren ban per ama uaik i nget ip taquarl ama qirliim. Dai ai de ver ama maiirl
dai de ren ban per ama uaiq-iiram ama quanas-iiram ne ama qelaingini ama quiiremini
ama quanas-iini. Dap maikka aa ngene Mam dai qe taqa uas be quasik mager iv a qeni ama
uaiqini ama giliini navet liirang aa ngere ngip dap kuasik kat drlem.
30 De saqikka ngen, dai qe taqat drlem se ngen be qa misavet ne ama qesing mai ver a
ngen pes.
31 Taqurla dai quasik mager ip ngeneng ning. I ngen dai a ngen anbandem dai nget peviit
daleng ama uaiq-iirang i buup niirang.

Liina Ip Tel Sil Sevet Ma Iesus
Luk 12.8-9

32 "Ariq aiv iaq i qel sil sevet gua rlenki de iari araa saqang, de qel sil ai qa tu aa qevep
sever a ngua, dai diip ngu tuqun ai guaq aa. I diip ngul sil barek Gumam i qa vuusep sever
a qa.
33 Dav ariq aiv iaq i qem ngim temanau na ngua dama qaqer araa saqang, dai saqikka
diip ngu ngim temanau na qa de Gumam aa saqang i qa vuusep.
34 "Kuasik mager ip ngen dru a ngen a qevep ai ngua men ip ngu tekmet ne ama uupka
ip kuasiq ama arasmesna per ama aivetki. Kuasiq ai ngua men ip ngu tiktik de ama
arasmesna. Maikka quasik, dap ngua men se ama diitdiit-per-ara araa sinki i ama gerli
sepna na qi.

35 I ngua men ip ngu tekmet ne ama qaqet iv araa qumespik nana. Be diiv ama rluimka
dai diip ka taarl sev aa mam aa qames. De diiv ama rluimki dai diip kia taarl sev are nan
ara qames. De diiv ama rluimki dai diip kia taarl sev ara reveski ara qames.
36 De diiv iak dai diiv aa qumespik ne iari i qatikka ra naver aa liinka. (Maika 7.6)
37 Ariq aiv iaq i qe narliip se aa mam dap kua aa nan, dap maikka quasik ke narliip se
ngua, dai quasik mager iv aa rluaqa na ngua. De ariq aiv iaq i qe narliip se aa uimka dap
kua aa uimki, dap maikka quasik ke narliip se ngua, dai quasik mager iv aa rluaqa na ngua.
Man o meri i laikim tumas papa o mama bilong en, na i no laikim mi moa yet, ol i no inap
stap lain bilong mi. Na man o meri i laikim tumas pikinini man o pikinini meri bilong ol,
na ol i no laikim mi moa yet, ol i no inap stap lain bilong mi.
38 De ariq aiv iaq i quasiq ai qa tit naser a ngua de qe teving se gua rletki, ip taquarl iaq i
qe tal aa lalemka, dai luqa dai quasik mager ip gua risuqa na qa.
39 Ariq aiv iaq i aa arlem naver a nas de qe mali re aa iames dap maikka quasiq ai aa
arlem naver a ngua, dai diip ke lenges ne ama iames ama revan nget. De ariq aiv iaq i
quasiq ai aa arlem naver a nas be qe lenges ne aa iames de qa tit naser a ngua, dai diip ke
lu ama iames ama revan nget. Mak 8.35
40 "Ariq aiv iaq i qe tekmet ne ama tekmeriirang ama atliirang sagel ngen, dai ke tekmet
ne ama atlu sagel ngua. De ariq aiv iaq i qe tekmet ne ama atlu sagel ngua dai qe tekmet
ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa, i qa i qa nem ngua be ngua men.
41 De ariq aiv iaq i qa lu ama Ngemumaqa aa Aamki na qa de qa tat never a qa, dai diip
ke ral iang ama ranbandem nagel ama Slurlka nevet liina. De ariq aiv iaq i qa tat never iaq
ama atluqa dai diip ke ral iang ama ranbandem nagel ama slurlka nevet liina.
42 De maikka ngul sil ba ngen ne ama revan, i ariq aiv iaq i qa qurl iak navet lura ama
gilta te ama kapka ne ama qerlapki ama uiski, i raquarli qa tit naser a ngua, dai diip kuasiq
ai lenges ne luqa aa ranbandem.

11

1 Baip ma Iesus ka sil ne lungera ama lengi bareq aa risura be verleset sever ama rletki,
de ma Iesus ka mir ianai be qa mit saver ama qerleng ama barlnget pet ma Galili ip ke su
de qel sil ne ama lengi.

Ma Jon Aa Risura Ra Mit Sagel Ma Iesus
Luk 7.19-35

2 Baip lua i qurli ma Jon pe ama karabus, de qa narli sever ama rleriirang i ma Iesus ke
tekmet niirang. Taqurla de qa nem aa risura sagel ma Iesus.
3 Be ra snanpet na qa ma', "Kua ngi, i uut narli ma Jon ka sil ai diip ngia ren, dav as kua
qurl uut de uurem ngim naa ne a qek i diip ka ren?"
4 De ma Iesus ka guirltik ma', "Ngene guirl sagel ma Jon de ngene sil ba qa sever ama
tekmeriirang i ngen lu-iirang de ngen narli sever iirang.
5 I lura i ama rlenta dai barl ver araa ves be rem ngim. De lura i ama ding ne ama ilaing
per a ra dai mager ip ta tit. De lura i ama arlemki ama vuqi ver araa qetdeng i ra tis ki ama
laippa, dai maget na ra. De lura i ama dengdeng per a ra dai saqiaskerlka re narli mer araa
asdem. De ama a ngipta dai saqiaskerlka ra maarlviit naver ama aapngipki. De ama Lengi
ama Atlu nget nge mit sagel lura i ama vura.
6 De ariq aiv iak i quasiq ai ama a qelepka riqim ngua de quasiq ai qa ngim temanau na
ngua, dap katikka qa tit naser a ngua, dai mager iv ama marl na qa."
7 Be aip lua ip ma Jon aa risura ra tit, de ma Iesus ka sil bareq ama qaqet sevet ma Jon
taqurliani ma', "Ngen ama qaqet, ngu lu ngen mit saver ama luqupki i ama ausaqi ver a qi,
ip nanaa? Kua ngen mit ip ngenet lu ama ruquuviit i ama laurlka qep kuiv a iit? Katikka
kuasik.
8 Dap ngu lu ngen mit ip ngenet lu ama gi? Kua luqa i qa muremiis ne ama luan ama
atlunget? Kuasik! I lura i ra turemiis ne ama luan ama atlu nget i ai de qurli ra ve ama
qelaing-gelem-ta araa vet.
9 Taqurla dai ngu lu ngen mit ip ngenet lu ama gi? Kua ama Ngemumaqa aa Aamki
na qa? Ii, a revan. Dai maikka ngul sil ba ngen ai ma Jon dai qa veviit daleng iari i ama
Ngemumaqa aa Aamki na ra.
10 Lunger iara ama lengi nev ama Langinka i murl nauirl i murl ta iil me nget sevet ma
Jon. I ama Ngemumaqa qa ruqun taqurliani ma',
"As laip ngu nem a qek ip kel sil ne gua lengi. De diip ke uirl se ngi de qa tuvem ne gia rletki
sagel ama qaqet." *Mal 3.1*
11 Dap maikka ngul sil ba ngen ne ama revan, i ma Jon i luqa i ai de qe qukmes te ama
qaqet, dai maikka qa veviit daleng lura mai ama qaqet i sa ra men per ama aivetki. Dap

nemka i ama gilka na qa men ama Ngemumaqa aa liinka i qe uas tem ta dai qa veviit daleng ma Jon.
12 Ianai navet lungera ama niirl i murl kurli ma Jon per a nget be deng iara, dai ai de ama
qaqet i re dlek ip tat dan iasai sagel ama Ngemumaqa i qe uas. De lura i ama rasmes-pem-ta
dai re narliip te taneng a qi.
13 I ama Ngemumaqa aa Aamki na ra mai de ngen ma Moses aa lengi dai as murl ngerel
sil nauirl be deng pet lungera ama niirl i ma Jon ka men. I ngerel sil sevet liirang aa i as
diiv iirang nget den.
14 Dai ariq aip ngen dru a ngen a qevep sevet liirang aa i ma Moses aa lengi de ngen ama
Slurlka aa Aamki na ra, i ra sil na nget, dai mager ip diip ngen dru a ngen a qevep ai ma Jon
dai ma Ilaisa na qa. I ma Moses aa lengi de ngen ama lengi i ama Ngemumaqa aa Aamki
na ra i ra sil na nget, dai nge sil ai diip ka ren.
15 I ngen ama qaqet dai mager ip ngen dru a ngen a asdem ip ngene narli!
16 "Pet lunger iara ama niirl, dai ngu lu mager ip ngu sil nanaa sever ama qaqet? Ngu
lu ama qaqet dai ra raquarl ama gi? Iara dai ama qaqet ip taquarl ama arluis i ra mugun
per ama luqup. I iaqam ama buurlembem ne ama arluis ta nes sagel araa rluavik i saqikka
ama buurlembem na ra ma',
17 "Uure kutming ne ama rliin ip ngene taing, dap kuasiq ai ngene taing. De uure taing ne
ama arlemigl, dap kuasiq ai ama arlem ngen."
18 Ngu lu ngu tuqun ai ama qaqet taqurla i nanaa? Ngua taqen taqurla i raquarli ma Jon
i ai de qe qukmes te ama qaqet dai qa men be quasiq ai qa tes maden dap kua qe srluup
ama wain. Be ama qaqet te tuqun, ai ma Jon dai ama iaus per a qa.
19 Dap ngua, i ama qaqet araa Rarlimka, dai ngua men be ngua tes de ngup srluuv ama
wain, ip taquarl ngen. Be ama qaqet te tuqun ma', "Ngene lu, ka tes maden de qe srluuv
ama wain i buup. Be qa dai aa rluavik ne lura i ai de re ngingdemna ne ama qelaing, de
iari ama vura." Dap luqia ama rletki dai qi teqerl ai ama Ngemumaqa aa drlem dai maikka
ama revan nget."

Ma Iesus Ka Taqen Sagel Ama Qaqet I Quasiq Ai Ra Tu Araa Qevep
Luk 10.13-15

20 Baiv aa de ma Iesus ka taqen madlek sagel ama qaqet i medu ket matna ama rleriirang
ama dlek pem iirang parlen me ra. I qa taqen slep sagel ama qaqet pet lungera ama qerleng
ama slurlnget i raquarli quasik ta tu araa qevep, de qatikka re tekmet ne ama viirang.
21 I qa taqen ma', "Ngen ama qaqet naver ama qerlingki ama slurlki ma Korasin, dai
maikka ama arlem ngua naver a ngen! De ngen ama qaqet naver ama qerlingki ama
slurlki ma Betsaida, dai maikka ama arlem ngua naver a ngen! Maikka ngua rekmet ne
ama rleriirang ama dlek pem iirang i buup gel ngen. Dav ariq aip mekai ngu tekmet ne
liirang aa ama rleriirang ama dlek pem iirang pet ma Taia ki ne ma Saidan, dai ama qaqet
pet ma Taia ki ne ma Saidan dai sa vadarl ai de murl ta guirltik per araa rut. De lura dai
vadarl ai de ra mu ama luan ama samsam de ra mer ama ualsaing per a nas, ip te teqerl ai
ama vura na ra.
22 Dap maikka ngul sil ba ngen, ai diip per ama nirlaqa i ama Ngemumaqa qe kot se ama
qaqet, dai maikka diiv ama vu bareq a ngen malai ip kuasiq aip naqatikka raquarl diiv
ama vu barek lura i ra navet ma Taia de ma Saidan.
23 De ngen ama qaqet navet ma Kapanaiam, kua ngen ai diip ngene iames? Maikka
quasik. Dap diip te rlu na ngen samer ama altingki. I maikka ngua rekmet ne ama
rleriirang ama dlek-pem-iirang gel ngen i buup. Dav ariq aip mekai a qek ke rekmet ne
liirang aa ama rleriirang saqikka vet ma Sodom, dai sa vadarl ai de quasiq ai re tekmet ne
ama viirang. De qatiaskerl vadarli de iara de qurl ama qerlingki ama slurlki ma Sodom.
24 Dap maikka ngul sil ba ngen ai diip per ama nirlaqa i ama Ngemumaqa ke kot se ama
qaqet, dai maikka diiv ama vu bareq a ngen ip kuasiq ai taquarl diiv ama vu barek lura
ama qaqet i ra navet ma Sodom.

Ngen Den Sagel Ngua Ip Mas Per A Ngen
Luk 10.21-22

25 De vet luus aa de ma Iesus ke raring sagel aa Mam ma', "Maikka atlu Gumam, i ngi dai
ama Slurlka na ngi bareq ama uusepka ngen ma aivetki. De ama arlias per a ngua de ngua
taqen ne ama atlu sagel ngi, i raquarli ai de ngia trles liirang iara rik lura i araa drlem peviit
de ngen araa tuaqevep. Dap ngia reqerl ne liirang aa barek lura i ra ip taquarl ama gilta.
26 Ii, Gumam, sa ngia rekmet taqurla i raquarli maikka ngi narliip ngi tekmet taqurla.
27 "Be Gumam dai qa qurl a ngua re ama tekmeriirang mai. Dap quasiq a qek kat drlem
se ama Rluimka. Dap katikka auure Mam (ama Ngemumaqa naik) kat drlem ama Rluimka.
De quasiq a qek kat drlem auut Mam naik. Dap katikka ama Rluimka naik kat drlem auut

Mam de ngen ne lura, i ama Rluimka qa reqerl a ra ne ama Ngemumaqa. Dai qatikka ra naik dai rat drlem se auut Mam ama Ngemumaqa."
28 "I lu ngen aa i lenges lenges na ngen mer ama merlen i nget muqas muqas dai ngen den sagel ngua. De diip mas per a ngen pet gua arlim.
29 Mager ip ngene su re gua gamansena, i raquarli ngua dai ngua manep nas, de quasik ai ngu teqestem ngen, i maikka vem ngua se ngen nade gua rlan. Taqurla dai diip ngu rlekmet na ngen ip ma uupka de a ngen a rlan.
30 I raquarli gua quvang ip ngene tal nget dai quasiq ama merlenka vem nget. Be gua melengka i diip ngene tal vem ka, dai quasik mager ip getget per a ngen."

12

Ama Lengi Sevet Liina I Quasik Maget Ip Tet Matna Ver Ama Sabat
Mak 2.23-28 Luk 6.1-5

1 Baiv aa de ver iaq ama Sabat de ma Iesus ke ne aa risura ta paikmet be ra mit ne iaq aa bisnis ne ama wit. Be ra tit dai ama getki-vem-ta, taqurla de ma Iesus aa risura ra ter iang ama wit de ra tes nget.
2 De ama Parasiqena ra lu liina, de ama qurek per a ra. De ra meraqen slep sagel ma Iesus ma', "Ngi lu! Gia risura re tekmet ne liina be ra merarlik ama Lautuqa."
3 De ma Iesus ka guirltik ba ra ma', "Kua ngen drlem sevet liina i murl ma King Daivit ka rekmet niini? Ngua taqen ne liina i murl ma King Daivit ke ne aa liinka i ama getki-vem-ta.
4 De ra mit sev ama Ngemumaqa aa vetki, be ra mes ama bret. I lungera i quasik mager ip ta tes nget. I ama bret dai ip barek lura naik i ama Barlta nep ma lautu.
5 Dap ngen drlem pe ama Ngemumaqa aa Langinka, dai ama lengi nge teqer auut sever ama Barlta i ai de ret matna ve ama Lautu-vem-ki ama Slurlki ver ama Lautuqa. I ai de ra tariq ama Lengi ama dlek-pem-nget sever ama Lautuqa i raquarli i ret matna ne araa lat. Dap lura ama Barlta nep ma Lautu dai quasiq ai a qeq a nge ama viini i re tekmet taqurla.
6 De ngul sil ba ngen ai luqa i ama Barlka na qa daleng ama Ngemumaqa aa Lautu-vem-ki ama Slurlki, dai qe iara.
7 De ama lengi nev ama Langinka i murl na uirl i nget taqen taqurliani ma',
"Kuasik ngu narliip se ama vartabar ne ama aurl; Dap ngu narliip se ama a ngimsevetki varlen ama qaqet." *Hos 6:6*
"I quasik ngen drlem ama rarlimini ve lungera ama lengi angera rleng. Dav arik ngen drlem lungera ama lengi, dai vadarli quasik mager ip ngene kot se gua risura i ra bing se lungera ama asmes ver ama Lautuqa.
8 De ama qaqer araa Rarlimka dai ama Slurlka be qe uas te ama Lautuqa."

Ma Iesus Ka Rekmet De Maget Ne Ama Ding Ne Ngerik Per A Qa
Mak 3.1-6 Luk 6.6-11

9 De ma Iesus ka mit navet luqia ama luqupki be qa mit sev araa Lautu-vem-ki.
10 Be ve luqia ama Lautu-vem-ki dai qurli iak i ama ding ne aa ngerik. Dav iari ama Judaqena i re narliip te kot se ma Iesus, taqurla be ra snanpet na qa ma', "Kua mager iv uure lemerl ama arlem-per-a-ra ver ama Lautuqa?"
11 De ma Iesus ka guirltik ma', "Ariq aiv iak i aa velemki ama quanaski, dai luqia ama velemki qia man mer ama demka ver ama Lautuqa. Ngu lu kua diip kuasik are mam ka raat never a qi nemer ama demka i quaatta i ama Lautuqa?" "Ii, A revan"
12 "Dav ama qaqeraqa dai qa veviit daleng ama velam. Taqurla dai mager iv uure tekmet ne ama rleriirang ama atliirang per ama Lautuqa."
13 De ma Iesus ka ruqun ama ding ne ngerik per a qa ma', "Ngi reterl vet gia ngerik." De luqa ka reterl ver aa ngeriqit sagel ma Iesus, be ama atliit i taquarl i aa uiit.
14 Dav ama Parasiqena ra mit be ra iing demna de re tuvem ip te veleng ma Iesus.

Ma Iesus Dai Ama Slurlka Aa Maatpitka Na Qa

15 Dap ma Iesus dai sa qat drlem liina i ama Parasiqena re tekmet niini. Taqurla de qa mit navet luqia ama luqupki. De buup ne iari ama qaqet ta mit naset ma Iesus, de qa lemerl ama qaqet te ama arlem mai.
16 De ma Iesus ka ruqun ama qaqet ip kula rel sil aip nemka na qa.
17 I ma Iesus ka rekmet ne liirang aa iv iirang nge ren ip taquarl murl ma Aisaia ama Ngemumaqa aa Aamki na qa ka iil. I ma Aisaia qa iil ma',
18 "Luqa iara dai sa ngua mak na qa bareq a nas, ip ket matna gua rletki. I maikka vem ngua se qa, de maikka ama atlu gua rutka naver a qa. Be diip ngu van a qa re gua Qevepka ama Glasingaqa, de diip ke taqa su ama qaqet mai ver ama aivetki te ama gamansena ama seserlnget i diip ke taqa uas tem ta.

19 De diip kuasiq ai ama qurek per a qa de quasiq ai qe perlekperlek; De diip kuasiq ai ama
qaqet te narli aa qenem i qes nes nev ama ais ama barl nget."
20 De diip kuasiq ai qe bung men ama ruquuviit i qe verleset mer ama nguing-nguing-nes;
De diip kuasiq ai qa reng per ama mudemki i luqia i ama qares ip kiat deng.
I qatikka diip ke tekmet taqurla ip deng i qe seserl ver ama tekmeriirang i maikka iirang
peviit.
21 De ama qaqet mai dai diip ta tu araa qevep sever a qa." *Ais. 42.1-4*

Ma Iesus Aa Dlek Dai Nget Nagel Ama Ngemumaqa
Mak 3.20-30 Luk 11.14-23

22 Baiv aa de iari ama qaqet ta men se iaq ama qaqeraqa sagel ma Iesus. I luqa ama
qaqeraqa dai ama rlenka de quasik mager ip ka taqen, i raquarli ama iaus per a qa. De ma
Iesus dai qa lemerl luqa ama qaqeraqa, be luqa dai mager ip ka taqen de qe taqam ngim.
23 De ama qaqet mai dai sak met ta. De ra ruqun ma', "Ani luqa iara (Iesus) dai ma Daivit
aa Uimka, i luqa i ama Ngemumaqa qa muvuusep ip diip ke nem ka sagel uut."
24 De ama Parasiqena re narli ama qaqet ta taqen taqurla, de ra ruqun ma', "Ma Iesus
kem nem ama iaus naver ama qaqet ne ma Bialsibal aa dlek. I ma Bialsibal dai ama iaus a
nger a Barlka i qe uas tem nget.
25 Dap ma Iesus dai sa qat drlem araa tuaqevep, de qa ruqun na ra ma', "Ariq aiv iari
naver iaiq ama qerlingki i araa barlka ama quanaska i qe uas tem ta, dai barl met ta be
ama liin-iam ama quanasiam, de ra tesna, dai diip lenges ne luqia ama qerlingki. De ariq
aip per iaiq ama qerlingki dai ra tesna, dai diip kuasik maget ip kurli qi maget. De ariq aiv
iari i ama quanases met ta i ra tesna, dai diip kuasiq ai qurli ra maget.
26 Taqurla be ariq aip ma Satan kem nem ma Satan, dai diip ma Satan aa liinka dai
barlmet na ra. Taqurla dai diiv aa seviraqi i qe uas dai diip kuasik mager ip saqias kurli qi
aa.
27 De ariq ama revan i ma Bialsibal ka mat never a ngua be ngua nem ama iaus, taqurla
dai ngu lu ai de nemka qa tat never a ngene uis be rem nem ama iaus? Taqurla dai diiv aa
ngene uis te sil se ngen i ngen deruqur uut ai ama Semka ket matna na auut.
28 Dap ngene lu, ngua nem ama iaus ne ama Ngemumaqa aa Qevepka aa dlek. Dai liina
nge reqerl ai ama Ngemumaqa aa giqi ip ke uas dai sa qia men.
29 "Arik iak i qe narliip ke suam se iaq ama dlek-per-a-qa aa tekmeriirang, dai mager ip ke
aarl vet luqa ama dlek-per-a-qa nauirl. Baip maget de luqa qe suam se ama tekmeriirang
nev ama dlek-per-a-qa aa vetki."
30 "Nemka i quasiq ai aa rluaqa na ngua, dai aa qumes-ka na ngua. De nemka i quasiq ai
qe na ngua uunet matna i uune ngingdemna ama qaqet, dai luqa qe ngingarl se ra.
31 "Taqurla dai ngul sil ba ngen; Ai ama Ngemumaqa dai mager ip ke lemerl ama qaqet
te ama viirang mai i ai de re tekmet niirang. De ama Ngemumaqa dai mager ip ke lemerl
ama qaqet te ama lengi ama vunget i ai de ra taqen na nget. Dav ariq aiv iak i qa taqen
mavik ne ama Qevepka ama Glasingaqa, dai luqa dai diip kuasiq ai ama Ngemumaqa qe
lemerl aa viini.
32 De nemka i qa taqen mavik ne ama qaqet araa Rarlimka, dai diiv ama Ngemumaqa qe
lemerl luqa i aa viini. Dap nemka i qa meraqen mavik ne ama Qevepka ama Glasingaqa
dai diip kuasiq ai ama Ngemumaqa qe lemerl liina ama viini. I iara de nasat dai quasik
mager i ama Ngemumaqa qe lemerl iini. Maikka quasik.

Ma Iesus Ka Su I Qe Siquat Sever Ama Barlta Nep Ma Lautu
Luk 6.43-45

33 "Ariq aiv ama mengka ama atluqa, dai diiv aa gam ama atlu nget. De ariq aiv ama
mengka i ama vuqa dai saqikka diiv aa gam dai ama vu nget. De diiv ama qaqet tet lu
lungera ama gam nauirl, de rat drlem, aip kua ama mengka ama atluqa dap kua ama vuqa.
34 Ngen dai raquarl ama qem ama vu nget. I ngen dai ama vura na ngen. Taqurla dai
quasik mager ip ngen deraqen ne ama lengi ama atlu nget. Be ama lengi i baingbaing se
nget mer ama qaqeraqa aamki, dai lungera ngere teqerl ne ama tuaqevep de luqa i aa rlan.
35 Ama qaqeraqa dai aa tuaqevep ama atlu nget. De qa taqen ne ama lengi ama atlu nget i
lungera dai nget de aa rlan. Dap luqa i ama vuqa dai buup ne ama tuaqevep ama vu nget de
aa rlan. Taqurla be qa taqen ne ama lengi ama vu nget i lungera dai nget per aa tuaqevep.
36 De maikka ngul sil ba ngen, ai diip nasat i lua i ama Ngemumaqa qa taarl ne ama qaqet
per ama kot, dai diiv ama qaqet te raqal sil vet lungera ama lengi i maikka quasiq ai ama
atlu nget bareq ama Ngemumaqa. I lungera ama lengi i ai de ra taqen na nget.
37 De lungera ama lengi ai de ngen deraqen na nget, dai qatikka diip ke kot se ngen na
nget. Be diiv aa ngen iang ama lengi dai diip ngere seserlvet se ngen, dap diiv a ngene iang
ama lengi dai diip ngere sil ai ama vu ra na ngen."

Ta Snanpet Ne Ma Iesus Ip Ke Rekmet Ne A Nge Ama Rletki Ama Dlek Pem Ki
Mak 8.11-12 Luk 11.29-32

38 Baiv aa de iari ama Parasiqena de ngen ama tiksiqena i ai de re su ne ma Moses aa lengi, ra ruqun ma', "A tiksiqa, uure narliip ngi rekmet ne a nge ama rleriini ama dlek pem iini iv iini ngere sil mamerl."
39 De ma Iesus ka guirltik ma', "Lura ama vura i ai de re tekmet ne ama ngerl-vem-iirang, dai re snanpet ip te lu a nge ama rleriini ama dlek pem iini. Dap kuasik mager iv a nge ama rleriini ama dlek pem iini nge ren barek lura iv ama rarlimini ngere sil mamerl. Dap katikka liina ama rleriini ama dlek pem iini i diiv ama rarlimini ngere sil mamerl, dai liina ama rarlimini i murl iini nge men per iaq ama Ngemumaqa aa Aamki na qa ma Jona.
40 I ma Jona dai murl kurli qa dama serlikka ama slurlka aa rlan se ama niirl ama depguas de ngen ama arlen ama depguas. Dai saqikka raqurla dai diip kurl ama qaqer araa Rarlimka ve ama aivet se ama niirl ama depguas de ngen ama arlen ama depguas.
41 De diip lua i ama Ngemumaqa qe kot se ama qaqet, de diiv ama qaqet navet ma Niniva dai diip ta raarl ver ama kot de re kot se ngen sever a ngen a viirang arle ves. I raquarli re narligel ama lengi i ma Jona qa sil na nget, be ra guirltik per araa rut. De maikka ngul sil ba ngen ai ngua dai veviit daleng ma Jona.
42 De diip lua i ama Ngemumaqa qe kot se ama qaqet, dai diip luqia ama Kuin i qi nai manep navet ma Afrika, dai diip kurli qi ver ama kot de diip kil sil sever ama qaqer araa viirang i iara re iames. I raquarli luqia ama Kuin dai maikka qurli qi ver ama aivetki ara garli, dap kia men ip ki narli ma King Solomon kel sil ne aa adrlem ama atlu nget. Dap ngul sil ba ngen ai ngua dai ngua veviit daleng ma Solomon."

Ama Qaqet I Iara Re Iames Dai Buup Ta Ne Ama Viirang
Luk 11.24-26

43 "Aiv ama iauska i qa mit naver iaq ama qaqeraqa, de ama iauska qa tit pet luus aa sagel kuasiq ama qerlap i qe mali re a nge ama luqupka ip mas per a qa. Dap ke mali dai quasik ka lu sever a nge ama luqupka.
44 Taqurla de ama iauska qa ruqun ma', "Diip ngu guirl savet luqa ama luqupka sagel ngua mit." Baiv ama iauska qa guirl sagel luqa ama qaqeraqa, de ama iauska qa lu luqa ama luqupka i qatiaskerl kuasik pem ka. De ve luqia ama vetki dai ra suqup pem ki de ra murem ki be maikka ama atluqi.
45 De luqa ama iauska ka mit be qa marl se iang ama iaus ama ngeriqit ngen iam na nget i lungera ama iaus dai maikka ama vu nget malai, daleng luqa. De lungera ama iaus mai nge mit be nge man sa de luqa i aa rlan be qurli nger aa. I medu nauirl dai quasik ai qa raneng ama merlenka raqurla. "Taqurla dai saqikka lura i ama vu ra, i re iames iara, dai saqikka diip ta raqurla."

Ma Iesus Aa Nan De Ngen Aa Ningambik
Mak 3.31-35 Luk 8.19-21

46 As lua i ma Iesus ka taqen per ama qaqet pe ama vetki, de ma Iesus aa qelatpik te ne araa nan ta men be ra maarl darliik. I re narliip te ne ma Iesus ta taqen per a na.
47 De iak navet lura ve ama vetki qa sil barek ma Iesus ma', "Gi nan ngene gia qelatpik dai qurli ra darliik nana ngi. I re narliip te na ngi ngene sil ba na."
48 Dap ma Iesus ka guirltik sagel luqa ma', "Kua ngi sil ba ngua sevet gunan de ngene gua qelatpik?"
49 De ma Iesus ka quarl ne aa ngerik sagel aa risura de qa ruqun ma', "Ngene lu! Lura iara dai gua qelatpik na ra.
50 Maikka a revan, nemta i re tekmet ne ama rleriirang kut Gumam aa tuaqevep i qa revuk. Dai maikka lura, dai gua qelatka, de gua qelatki, de gunan ma revan.

13

Ma Iesus Ke Su Ne Ama Qasiquarl-iirang
Mak 4.1-9 Luk 8.4-8

1 De qatiaskerlka vet luqa ama nirlaqa, de ma Iesus ka mit nev ama vetki. De qa mit be qa mugun per ama qerlapka aam ma Galili.
2 De maikka buup ne ama qaqet ta iing demna mirlek ne ma Iesus. Taqurla de qa sik sede ama siviini be qa mugun. De ama qaqet mai dai qurli ra dengerlking.
3 Baiv aa de ma Iesus kel sil ne ama siit ip kel sil bareq ama qaqet sever ama tekmeriirang i buup i qe siquat. I ma Iesus kel sil ba ra ma', "Murl iak i qa mit be qa tu ama gam per aa sleng. I lunger aa i ai de re tekmet ne ama bret na nget.
4 Be vet luqa ama nirlaqa i luqa qa tu ama gam per aa sleng, dai iang ngere raat pe ama aiska. De ama uaik nge men be nge mes lunger aa nev ama aiska.

5 Dav iang nge raat per ama dul, lua sagel kuasiq ai buup ne ama aiverem per ama dul
arle ves. De masna vurl ve arle ves, i raquarli quasiq ai ama aiverem saimanep.
6 De ama nirlaqa qa men be qes nis slep, de lungera ama snagut pe ama aivet dai nge
ngip. De ama nirlaqa qa iin lunger aa i qurli nget per ama dul arle ves.
7 Dav iang ama gam dai nge raat pet luum aa ama aiverem i ama airung per uum. De
lungera ama airung dai masna nge riirl. Be nger uung per ama vulak nev ama gam ama
atlu nget be quasik lungera aa nge ral ama asmes.
8 Dav iang dai nge raat per ama aiverem ama atluum. Be ve ama aiverem ama atluum
dai ama gam ngere riirl be ama slurl-nget. De nge ral ama asmes. Be iang dai nge ral ama
asmes ama buurlem na nget. De iang dai ngere taqat tal ama asmes i qatias buup. Dav iang
dai maikka nge ral veviit.
9 Dai ngen ama qaqet i ngene narli gua lengi dai mager ip ngene taqa narli nget."

Ma Iesus Ke Teqerl Aa Risura Ne Ama Rarlimini Ver Ama Siitka Aa Rleng
Mak 4.10-25 Luk 8.19-18

10 De ma Iesus aa risura ra men sagel ka be ra snanpet na qa ma', "Ngu lu ngil sil ne ama
siitka i ngi su ip nanaa?"
11 De ma Iesus ka guirltik ma', "Katikka ngen naik dai mager ip ngen drlem ama lengi
ama revan nget i ama trleses pem nget. I lunger aa dai nget sever ama luqupki ama atluqi
vuusep. Be iari ama qaqet dai quasik mager ip tat drlem lungera ama lengi ama trleses
pem nget.
12 De ariq aiv iak i qa met lungera ama lengi, dai diip ke ral ama adrlem peviit. Dav ariq
aiv iak i qe narliip ke narli ama lengiirang ama denes niirang naver ama Slurlka aa lengi,
dai diip luqa qe lenges nanas.
13 Ama rarlimini i ngu siit ip ngul sil ne ama lengi bareq ama qaqet, dai raqurliani. Ama
qaqet dai naqerl tem ngim, dap kuasiq ai ret lu. De ama qaqet dai re narli ama lengi, dap
maikka quasiq ai rat drlem.
14 Taqurla dai ama qaqet tet teqerl ai ama tekmeriirang i murl ma Aisaia qa sil sevet lura
dai ama revan. I murl ka sil ma',
"Ngen ama qaqet dai diip ngen dru a ngen a asdem be diip ngene narli, dap kuasiq ai diip
ngen drlem. De ngen ama qaqet dai diip ngenem ngim, dap diip kuasiq ai ngenet lu
a qerang." *Ais. 6.9-10*
15 Ii, lura ama qaqet dai sa vesdet ser araa tuaqevep. De araa asdem dai ama neng na
nget ip ngere narli ama lengi, de sa ra vesdet per araa uuves. I ariq araa saqang ngeret lu
ama tekmeriirang; de araa asdem dai ngere narli ama lengi; de rat drlem ama rarlimini ve
ama lengi angera rleng; de re guirltik per a nas sagel ngua, dai diip mager ip ngu rekmet
na ra ip saqias ama atlu ra na ra."
16 Dap ngen i gua risura dai mager iv ama arlias per ngen. I ngen dai ngen drlem se ama
tekmeriirang i ngenet liirang ne a ngen a saqang. De ngen drlem se ama tekmeriirang i
ngene narli iirang mer a ngen a asdem.
17 Maikka ngul sil ba ngen ne ama revan. I murl lura i buup na ra i ama Ngemumaqa aa
Amki na ra de ngene lura ama atlu ra, dai re narliip tet lu ama tekmeriirang i iara ngenet lu
iirang. Dap liirang aa iara dai quasik ta lu iirang aa. De lura i ama Ngemumaqa aa Aamki
na ra i buup na ra de ngen ama atlura dai re narliip te narli liirang aa ama tekmeriirang i
iara ngene narli iirang."

Ma Iesus Ke Taqal Sil Sevet Luqa I Qa Tu Ama Gam

18 "Taqurla dai mager ip ngene narli ama rarlimini ve luqa ama siitka aa rleng sevet luqa
i qa tu ama gam per aa sleng.
19 Lura ama qaqet mai i re narli ama lengi ama atlu nget sever ama luqupki ama atluqi,
de quasik tat drlem ama rarlimini ve angera rleng, dai ra ip taquarl ama gam i nge raat
pe ama aiska. I ai de masmasna ma Satan kat den be qa ter ama lengi ama atlu nget i ama
Ngemumaqa qen ban ama qaqet tem nget.
20 De iang ama gam dai nge raat per ama aiverem i buup ne ama a dul ver a uum. I liina
dai raquarl iak i qe narli ama lengi de masna qa mer a nget ne ama arlias.
21 Dap lungera ama lengi dai maikka quasiq ai nge man sede luqai aa rlan. Be luqa
dai quasiq ai qe taneng lungera ama lengi ver ama ainkules. Baiv aa de iari ama qaqet
i re narliip te lenges ne ama Ngemumaqa aa lengi, de ren ban luqa re ama tekmeriirang
ama merlenka vem iirang de re tekmet ne ama tekmeriirang ama viirang sagel ka, de aa
tuaqevep dai ai de masmasna lenges lenges na nget.
22 De iang ama gam dai nge raat parlen ama airung. I liina dai raquarl iak i qe narli
ama lengi ama atlu nget dap ka tu aa qevep maberl sever ama tekmeriirang never ama

aivetki. De maikka qa tu aa qevep sever ama qelaingka, be liirang aa nger uung per ama Ngemumaqa aa lengi be quasik nge ral a nge ama asmes.
23 Dap lungera ama gam i nge raat per ama aiverem ama atluum, dai raquarl luqa i qe narli ama lengi de qat drlem se ama rarlimini ve angera rleng. De lungera i nge riirl be nge tal ama asmes. I iang nge ral ama asmes be maget kurl ama rlaun ama malev ama depguas. De iang nge ral, be maget kurl ama rlaun ama malev ama ngeriqit ngen na qa. De iang dai maikka nge ral veviit, be maget kurl ama rlaun ama 100. Katikka verleset aa."

Ma Iesus Ke Rluses Ne Iaq Ama Siitka

24 Baiv aa de ma Iesus ke siit ba ra ne iaq ama siitka. I qa sil ma', "Ama luqupki ama atluqi vuusep dai qi raquarl luqa i qa tu ama gam ama atlu-nget per aa sleng.
25 Dap pet luqia ama arlenki i ama qaqet te brlaing, be luqa i aa qumeska qa men be qa mu ama garas ama vunget angera gam parlen ama gam ama atlu nget. I luqa qa rekmet taqurla de qa mit.
26 Baiv aa de lungera ama gam i ra tis nget ai ama wit dai nge riirl be lua ip nget tu ama asmes. Baiv aa de ngemerl a ra, i ra lu ama garas ama vu nget parlen ama wit.
27 Taqurla de ama buaiskena ra mit sagel luqa i aa sleng. Be ra ruqun ma', "A barlka, ai de uut tu auur a qevep ai mekai ngia mu ama gam ama atlu-nget pet gia sleng. Dap ngu lu lungera ama garas ama vu nget nge men pet gia sleng nanaa?" '
28 De luqa qa guirltik ma', "Gua qumeska ka mu lungera ama vunget." De ama buaiskena ra snanpet ma', "Kua ngi narliip se uut iv uur iit iv uure berltik lungera ama garas ama vunget?"
29 De luqa qa guirltik ma', "Kurli, i ariq aip ngene berltik lungera ama garas ama vunget, dai arik ma ngen berltik ngen ama wit.
30 A den ngen se ama garas ama vunget ngen ama wit de ngere riirl ip deng per ama nirlaqa i ra ter ama asmes. Be diip per ama nirlaqa i ra ter ama asmes, dai diip ngu ruqun lura i ret matna ma', "Nauirl, dai ngen iing demna ne ama garas ama vunget de ngen aarl se nget men a na ip diip nge rang. Baiv aa de ngen iing demna ne ama wit de ngen den se nget sep gua vetki."

Ama Qasiquatka Sever Ama Mastet De Ngen Ama Yis
Mak 4.30-34 Luk 13.18-21

31 Baiv aa de ma Iesus ka sil ba ra ne iaq ama siitka ma', "Ama Ngemumaqa aa luqupki vuusep dai raquarl ama mengka aa gam i ra tis ka ama mastet. I iaq ama qaqeraqa qa mu qa ver aa sleng.
32 I luqa ama gamka dai maikka ama gilka naver ama gam mai. Dav aiv ama gamka qa iirl, dai maikka ama slurlka naver ama liltem mai ver ama sleng. I qa dai qa iirl be ama mengka ama slurlka, be ama uaik dai nget den be ngere taneng per ama arken met ka. Perleset aa."
33 Baiv aa de saqiaskerlka ma Iesus ka sil ba ra ne iaq ama siitka ma' "Ama Ngemumaqa aa luqupki i qi vuusep, dai raquarl ama Yis. I lunger aa dai ai de ama nankina ra tu nget pe ama plaua mer ama diski ip te tekmet ne ama bret. Be lungera ama Yis dai ngere tekmet ne ama bretki be qi riirl ip ma slurlki."
34 Ma Iesus kel sil ne ama siit ip kel sil ne liirang aa ama tekmeriirang mai bareq ama qaqet. I ma Iesus dai qatikka aip kel sil ne ama lengi dai qel sil ne ama qasiquarl-iirang i qe siit.
35 I raqurla dai liina iv ama rarlimini ngere sil mamerl ne liina i murl iaq ama Ngemumaqa aa Aamki na qa ka sil. I murl ka sil ma',
"Diip ngul sil ne ama lengi i ngu siquat ne ama siit; De diip ngul sil ba ra ne liirang aa i ai
de murl ama trleses pem iirang be deng ai iara." *Sng. 78.2*
36 Baiv aa de ma Iesus ka mit namen ama qaqet be qa mit sev ama vetki. De ma Iesus aa risura ra mit sagel ka be ra ruqun ma' "Ngi raqal sil ba uut ne ama rarlimini sevet liina i ngi siquat ne ama garas ama vunget i ngere riirl ver ama sleng."
37 De ma Iesus ka guirltik ma', "Luqa i qa tu ama gam ama atlu-nget per aa sleng dai raquarl ngua ama qaqet ara Rarlimka.
38 De ama sleng dai raquarl ama aivetki. De ama gam ama atlu-nget dai ngere siquat ne ama Ngemumaqa aa uis mai i diip kurli ra ver aa luqupki ama atluqi. Dav ama garas ama vu nget, dai lura ama qaqet i ma Satan aa uis na ra.
39 De luqa i ama qumeska dai ma Satan, i qa mu ama garas ama vu nget per ama sleng. De luqa ama nirlaqa i ra ter ama asmes naver ama sleng, dai i lua i ama verlverleser iini se ama aivetki. De lura i ret matna i re ngingdemna ne ama asmes, dai ama Ngemumaqa aa Angeluqena.

40 “Ama garas ama vu nget i ra mer a nget de ra ves nget mer ama altingki, dai saqikka
diip taqurla ver ama nirlaqa i ama verlverleser iini se ama aivetki.
41 De diip ngua ama qaqet araa Rarlimka na ngua dai diip ngu nem gua Angeluqena, ip
te lemerl te liirang aa i ai de iirang ngere lenges ne ama qaqet araa tuaqevep de ngene lura
i ai de re tekmet ne ama viirang. I diip ngu nem lura navet gua luqupki ama atluqi.
42 De diiv ama Angeluqena re rlu ne lura saver ama luqupki i ama altingki ver a qi. Be
diip pet luqia ama luqupki dai diiv ama qaqet tek nak mavik de res nis araa qiing nana i
maikka re narli getget per a nas.
43 De diip lura ama qaqet i ama atlura dai diip ten sin ip taquarl ama nirlaqa. De diip kurli
ra ver araa Mam aa luqupki ama atluqi. Lu ngen aa ama qaqet i ngene narli gua lengi, dai
mager ip ngene taqa narli nget.”

Ama Pauski Ne Ama Qelaing I Ra Qutserl Ki

44 “Ama luqupki i ama Ngemumaqa qe uas dai qi raquarl ama pauski ne ama qelaing i
buupki i ra rles ki ver ama sleng. De iaq ama qaqeraqa qa lu sever a qi, de saqiaskerlka
qa rles ki ver ama sleng. De luqa dai maikka ama marl na qa malai i qa lu lungera ama
qelaing. De qa mit be qa nem aa tekmeriirang mai sagel lura be ra van per iirang mai. Baiv
aa de qa mit be qa van pet luum aa ama aiverem se ama qelaing.”

Ama Siitka I Ama Qasiquatka Sever Ama Lalai I Ngere Tal Veviit

45 “De saqiaskerlka iaq ama siitka i ama qasiquatka taqurliani ma’, “Ama Ngemumaqa
aa Luqupki dai raquarl iak i maikka qe mali re ama a lalai ama atlu-nget ip ke bisnis na
nget.
46 De ver iaq ama nirlaqa de luqa i qat drlem sa bisnis ne ama lalai dai qa lu iak i maikka
ama atluqa i qe tal veviit. De qa mit be qa nem aa tekmeriirang mai be re ama qelaing ip
ke van pet luqa ama Lalaiqa.”

Ama Qasiquatka Sever Ama Segenaqi

47-48 “De saqiaskerlka iaq ama qasiquatka raqurliani ma’ “Ama Ngemumaqa aa luqupki i
qi vuusep dai raquarl ama uubinki i ret dan a qi sev ama kaska. Be ama serlik i nget muqas
muqas dai nge man semer ama uubinki. Be ama uubinki dai maikka buupki ne ama serlik.
Taqurla de lura i ra tu ama uubinki dai ra qiuret met ki sa raguirl, sever ama kaska aam.
De lura ra mugun de ra tu ama serliq ama atlu-nget mer ama raat. Baiv aa de ra rlu ne ama
serliq ama vu nget.
49 Dai saqikka diip nasat de liina nge ren taqurla. Lua i ama verlverleser iini se ama
aivetki. I ama Angeluqena dai diip ta ren ip te aar ama qaqet ama vura naver ama atlura.
50 De ama Angeluqena dai diip te aar ama qaqer ama vura de re rlu na ra samer ama
altingki. Be vet luqia ama luqupki dai diiv ama qaqet tek nak maden de res nis araa qiing
nana i re narli getget per a nas.”
51 De ma Iesus ka snanpet ne aa risura ma’, “Kua ngen drlem liirang aa?”
52 De ma Iesus aa risura ra guirltik ma’, “Ii, uut drlem.” De ma Iesus ka ruqun aa risura
ma’, “Taqurla dai lura mai i re su nas sever ama Ngemumaqa aa luqupki vuusep. Dai ra ip
taquarl iaq aa vetki ama slurlki. I luqa dai aa tekmer-iirang ama iames iirang de ngen ama
murlas iirang, i qurli iirang maget pe luqia i aa vetki. Be luqa i qe uas te ama vetki dai qat
dan sep ki be qat tet liirang aa ama tekmer-iirang i ama iames iirang de ngen ama murlas
iirang iv ama arlias per a qa never iirang.”

Katikka Ma Iesus Ka Mit Saver aa Qerlingki I murl Ka Iirl Ver a Qi
Mak 6.1-6 Luk 4.16-30

53 Baip ma Iesus ka verleser i qe su i qe siquat ne ama siit, de qa mir ianai.
54 Be qa mit saver aa qerlingki i murl ka iirl ver a qi. Be ma Iesus ke su ama qaqet pe ama
Lautu-vem-ki. Be ama qaqet dai sak met ta navet ma Iesus aa lengi. Be ama qaqet ta ruqun
ma’, “Ngu lu luqa qa mer ama adrlem ngen ama dlek ip ke tekmet ne ama rleriirang ama
dlek pem iirang naqua?
55 I luqa dai naqatikka ama kamdaqa aa uimka. De aa nan ma Maria. De aa ningambik i
ma Jems de ma Josep de ma Simon de ma Judas.
56 De aa gilta ama nankina dai qurli ra iara re nauut. Taqurla dai ngu lu luqa iara ka mer
ama adrlem de ngen ama dlek naqua ip ke tekmet ne liirang iara?”
57 De ama qaqet dai quasik te narliip se qa. Dap ma Iesus ka ruqun na ra ma’, “Ariq aiv iak
i ama Ngemumaqa aa Aamki na qa dai diip ta taqen ne ama atlu sagel ka ver ama qerleng
mai. Dav ariq aip ka men sagel aa liinka ver aa luqup, dai ama qaqet dai quasik te narliip
se qa, de quasik te taqat lu gel ka.”

58 Ama qaqet pet luqia ama luqupki dai quasik ta tu araa qevep sevet ma Iesus. Taqurla be quasiq ai ma Iesus ka rekmet ne ama rleriirang ama dlek-pem-iirang pet luqia ama luqupki.

14

Ma King Erot Ka Narli Sevet Ma Iesus
Mak 6.14-29 Luk 9.7-9

1 De vet lungera ama niirl de ma Erot i ama Gaman aa rleniqa i qe uas per ama qerlingki ma Galili, dai qa narli ama lengi i ama qaqet tel sil sevet ma Iesus.
2 Taqurla de ma Erot ka ruqun aa maatpitta ma', "Luqa ma Iesus dai maikka ma Jon na qa i ai de qe qukmes te ama qaqet; i qa maarlviit naver ama aapngipki. Taqurla be mager ip ke tekmet ne liirang aa ama rleriirang ama dlek pem iirang."

Ama Lengi Sevet Ma Jon Aip Ngu Lu Qa Ngip Nanaa

3 I liina dai raqurliani, ma Erot ka uurut pet ma Jon de qa quap per a qa de qa mu qa ve ama karabus. Ma Erot ka quap pet ma Jon i sever ama nanki ma Erodias teves. I ma Erodias dai ma Pilip aa rluaqi, i ma Erot aa ningamka.
4 I ma Erot ka quap pet ma Jon, i ma Jon ka ruqun ma Erot ma', "Kuasiq ai ama atlu raqurla ip ngi ngerlvet ne ma Erodias."
5 Be ma Erot ke narliip ke peleng ma Jon, dap ma Erot keng ning ama qaqet. I ama qaqet ta tu araa qevep ai ma Jon dai ama Ngemumaqa aa Aamki na qa.
6 De ver iaq ama nirlaqa de iari re ne ma Erot ta iing demna ip ta tu araa qevep sever ama nirlaqa i murl ma Erot aa nan kia sel a qa ver a qa. Be lua i ra iing demna de ma Erodias are uimki qi main bareq a ra. Be ma Erot dai maikka ama arlias per a qa malai naver a qi.
7 Taqurla de qa muvuusep ai diip ke qurl a qi re a qeni i aip kia snanpet na qa ai qi narliip siini.
8 De luqia are nan kia van a qi re ama tuaqevep taqurliani ma', "Diip ngi ruqun ma Erot ma', "Ngi qurl a ngua re ma Jon aa ningaqa met luqi iara ama a pilitki."
9 De ma King Erot dai maikka ama arlem ka malai. Dap sa qa muvuusep ip diip ke qurl luqia re a qeni i aip ki narliip. De lura ama qaqet i re ne ma Erot ta tes ama asmes dai re narli qa muvuusep. Taqurla be ma Erot ka ruqun ip te quarl te liina i luqia ama gilki qi narliip siini.
10 De ma Erot ka nem iari ama quatta be ra mit sev ama karabus be ra dik naset ma Jon aa ningaqa.
11 De lura ama quatta ra men se ma Jon aa ningaqa mer ama pilitki be ra qurl luqia ama gilki. De luqia ama gilki qia mit se ama ningaqa bareq are nan ma Erodias.
12 Dap ma Jon aa risura ra men be ra mer aa qetdingki de ra qutserl ki. Baiv aa de ra mit be ra sil barek ma Iesus sevet liina.

Ma Iesus Ka Van Ama Quatta Re Ama Asmes I Ama 5,000 Na Ra
Mak 6.30-44 Luk 9.10-17 Jon 6.1-15

13 Taqurla de ma Iesus ka narli ama lengi sevet ma Jon, de maikka masna ka mit dama siviini sever ama qerlingki i quasiq ama qaqet per a qi. Dav ama qaqet ta narli ai qa tit savet luqia ama qerlingki de rel sil bareq araa rluavik per ama luquviirang de buup na ra ra tit sagel ka ne araa ilaing.
14 Baip ma Iesus ka men pet luqia ama luqupki de qa lu ama qaqet i maikka buup na ra vet luqia ama luqupki. De ma Iesus dai maikka ama arlem ka naver a ra de qa lemerl iari ama qaqet te ama arlem.
15 Baip suunun de ma Iesus aa risura ra men sagel ka, be ra ruqun ma', "Luqi iara ama luqupki dai quasiq ai qurl a nge ama qaqet per a qi. De iara dai qasa suunun. Taqurla dai mager ip ngi nem ama qaqet ip ta iit sever ama qerleng ama barl nget ip te van per ama asmes bareq a nas."
16 Dap ma Iesus ka guirltik ma', "Ama qaqet dai quasik mager ip ta iit. Dap mager ip ngene van a ra re ama asmes."
17 De ama risura ra guirltik barek ma Iesus ma', "Dap naqatikka ama ngeriqit ne ama bret de ngen ama serliqiam ama quanasiam gel uut."
18 De ma Iesus ka ruqun ma', "Ngen den se lungera ama bret de ngen ama serliqiam ba ngua."
19 Baiv aa de ma Iesus ka ruqun nama qaqet ip ta ruqun per ama garas. De ma Iesus ka mer ama bret de ngen ama serliqiam, de qa ngim piit sev uusep de qa meraqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa sever ama asmes. Baiv aa de ma Iesus ka matmet ne lungera ama bret ngen ama serliqiam. De qa qurl aa risura rem nget de ra van ama qaqet tem nget.

20 Be lura mai ama qaqet ta mes, be ra mai ra qirlanas. Baiv ama qaqet ta mes be ra
qirlanas, de ama risura ra buuv ama raat ama malepka ngen a iim ne lungera ama asmes
i ama qaqet ta mes bedem nget.
21 Lura i ra mes lungera ama asmes dai ama 5,000 i as aa ne ama quatta naik. Dap kerlka
ngen ama nankina de ngen ama arluis i ra mes ama asmes.

Ma Iesus I Qa Tit Per Ama Qerlapka
Mak 6.45-52 Jon 6.16-21

22 Baiv aa de ma Iesus ka ruqun aa risura ip ta ranas sede ama siviini. De qa ruqun na ra
ip ta iit seruarl ne ama qerlapka ma Galili ip te ruirl nanaik ka. Dav as kurli qa ip diip ke
nem ama qaqet ip te guirl saver araa luqup.
23 Be sa aip ka nem ama qaqet, de qa mit sev ama damki reves. I ngerek se ma Iesus ka
mir iasai ip ke raring. I lua dai qasa suunun, dap ma Iesus dai ngerek se qa.
24 De vet luus aa i qasa ama siviini nge mir iviit semen ama qerlapka. De ama laurlka ke
sis sev araa qames be maikka ama valeng ngererl guirl a qi.
25 Baip lua i ama qares ip ngilngil, de ma Iesus aa risura dai qatiaskerl kurli ra dama
siviini. De ma Iesus ka men sagel ta. I qa men sagel ta, i qa tit per ama qerlapka aa rleng.
26 De ma Iesus aa risura ra lu qa i qa tit per ama qerlapka aa rleng de maikka reng ning
maden. Be ra ruqun ma', "Ama iauska!" De maikka res nes mavik.
27 Taqurla de masna ma Iesus ka meraqen sagel ta. I qa ruqun na ra ma', "Kuasik mager
ip ngen dru a ngen a qevep maberl! I qatias ngu iara! De quasik mager ip ngeneng ning."
28 De ma Pita qa guirltik sagel ka ma', "Gua barlka, ariq aiv ama revan i ngi, dai mager ip
ngia raqen a ngua ip ngua ren sagel ngi ver ama qerlapka aa rleng."
29 De ma Iesus ka ruqun ma Pita ma', "Ngia ren!" Baiv aa de ma Pita qa aang na de ama
siviini de qa tit per ama qerlapka aa rleng sagel ma Iesus.
30 Dav aip lua i ma Pita qa tit per ama qerlapka aa rleng, dai qa lu ama laurlka ngen ama
valeng. De ma Pita dai qeng ning be qat dan pe ama qerlap. Taqurla de qa nes slep ma',
"Gua Barlka, ngi iames na ngua!"
31 Taqurla de masna ma Iesus ka raneng ma Pita aa rik, de qa ruqun na qa ma', "Gia
tuaqevep dai naqatikka ama gil-nget. De ngu lu ngia tu gia qevep maberl ip nanaa?"
32 Be saip ma Pita qe ne ma Iesus ian sik sede ama siviini, de rik de ama laurlka.
33 Baiv aa de lura dama siviini dai re lautu sagel ma Iesus. De ra ruqun ma', "Maikka ama
revan i ngi dai ama Ngemumaqa aa Uimka na ngi."
34 Baiv aa de ra merarlik men ama qerlapka be ra mit sa dengerlking pet ma Ganasaret.
35 De ama qaqet pet luqia ama luqupki ra lu ma Iesus. I ra lu qa de rat drlem ai ma Iesus
aa. Taqurla de ra sil bareq iari ama qaqet pet luqia ama luqupki ai se ma Iesus ka men. De
ama qaqet ta men se araa arlem-per-ara sagel ma Iesus.
36 De ama qaqet ta ruqun na qa iv aa ding se ama arlem-per-a-ra ip naqatikka ra ru araa
ngerik de aa luan arla aam ip maget na ra. De lura ama arlem per a ra i ra mu araa ngerik
pet ma Iesus aa luan, dai maget na ra.

15

Ma Iesus Ke Su Te Aa Gamansena I Nget Daleng Ama Serlura
Mak 7.1-13

1 Baiv aa de iari ama Parasiqena de ngene lura i ai de re su ne ma Moses aa lengi ra men
sagel ma Iesus. I ra men navet ma Jarusalem be ra snanpet ne ma Iesus ma',
2 "Ngu lu quasik gia risura re narligel ama Lengi ama narligel-vem-nget i murl auur a
murlta ra mu nget ip bareq a uut i nanaa? I quasik gia risura re qukmes te araa ngerik iv
aiv aa de ra tes ama asmes!"
3 De ma Iesus ka virliit ma', "De ngu lu nanaa be qatikka ngen diit naser a ngen a
tekmeriirang, dap kuasiq ai ngen diit naser ama Ngemumaqa aa lengi i nanaa?
4 I ama Ngemumaqa qa ruqun ma',
"Maikka ngit lu gel gi mamiam de maikka ngi narligel iam." *Kisim Bek 20.12*
De qerlka ama Ngemumaqa qa ruqun ma',
'De nemka i qa taqen a mamiam mavik, dai diip ke ngip.' *Kisim Bek 21.17*
5 Dap ngene su ai mager iv iak ke tuqun aa mamiam ma', 'Iarang ama tekmeriirang gel
ngua i mager ip ngua tat naver a uin niirang. Dap diip kuasiq ai ngu van a uin tem iirang.
I diip ngu quarl tem iirang bareq ama Ngemumaqa.'
6 I ngi su luqa ip kuasik mager ip ket lu gel aa mamiam. Taqurla dai ngi su ai ama lengi
i ama Ngemumaqa qa sil na nget dai maikka quasiq ai nget peviit. De ngen dru a ngen a
qevep ai lungera ama lengi i sa ngene taneng a nget, dai maikka nget peviit.

7 Ngen dai ama kaak-met-ta na ngen! I ma Aisaia dai murl aa revan i qa taqen sever a ngen.
I murl ka sil ma',
8 "Lura iara ama qaqet i ai de re tuqun ai re taqat lu gel ngua, dap maikka quasiq ai ra tu
ngua ip ngua veviit per araa tuaqevep.
9 De ai de quasik te lautu ne araa revan dap katti muqas. De quasik ta tit kut gua Lengi, dap
ta su ama qaqet kur ama qaqer araa tuaqevep naik." *Ais. 29.13*
10 De ma Iesus ka nes te ama qaqet sagel nas. De qa ruqun na ra ma', "Maikka ngene raqa
mu a ngen aa asdem ip ngen drlem lunger iara ama lengi i ngul sil na nget.
11 Ama asmes i ama qaqeraqa qa tu nget mer aa aamki ip ka tes nget, dai quasiq ai ngere
tekmet na qa be qe tekmet ne ama a viini. Dap liirang aa i ama qaqeraqa ka taqen niirang
mer aa aamki dai iirang ngere tekmet na qa be qe tekmet ne ama viirang."
12 Baiv aa de ama risura ra men sagel ma Iesus be ra snanpet na qa ma', "Kua ngiat drlem
ai ama qurek per ama Parasiqena i re narli ngia taqen taqurla?"
13 De ma Iesus ka virliit araa lengi ma', "Gumam i qa vuusep dai aa sleng. Be liirang aa
mai i quasiq ai qa qutserl iirang per aa sleng dai diip ke berltik per iirang i maikka ngen
iirang arla snagut.
14 Ngenet lu riq ama Parasiqena. I ra dai re ruirl se ama qaqet, dap ta dai raquarl ama
arlenta i ra tit nanaiq iari ama arlenta. Dav ariq aiv iaq ama rlenka i qa tit nanaiq iaq ama
arlenka, dai diiv ian mai ian diit ian aat mer ama paritka."
15 De ma Pita qa ruqun ma', "Ngi sil maget bareq a uut ne ama rarlimini sevet liina i ngia
sil sever iini aip ngu lu ama gi ngere tekmet ne ama qaqeraqa be qe tekmet ne ama vu."
16 De ma Iesus ka virliit ma', "Naqatiaskerl kua quasiq ai ngen drlem?
17 Ngen drlem ai ama asmes i nget dan mer ama qaqeraqa aa aamki dai nget tit be sede
aa rlan. Baiv aa de lungera ama asmes nget tit nade aa rlan be qa tit ke rlu na nget sep ma
qevel.
18 Dav ama tekmeriirang ama viirang i ama qaqeraqa qa taqen niirang mer aa aamki,
dai iirang nget den never ama qaqeraqa aa tuaqevep. I ai de qa tu aa qevep sever iirang.
Dai liirang iara, dai ai de iirang ngere tekmet ne ama qaqeraqa be qe tekmet ne ama vu.
19 I liirang aa i iirang nget den per ama qaqeraqa aa tuaqevep, dai ama dingmanus, de
liina i ama qaqeraqa qe peleng iari. De liina i ama qaqeraqa qa tit saver iari ama nankina
dav i sa qa ngerlvet. De liina i iak ke ne iari ama nankina dav i as kuasiq ai qa ngerlvet. De
liina i re suam, de re kaak. De liina i ra taqen ne ama tekmeriirang ama viirang sagel iari
ama qaqet.
20 I liirang aa iara dai iirang ngere tekmet ne ama qaqeraqa be qe tekmet ne ama vu. Dav
arik iaq ama qaqeraqa i quasik ke qukmes te aa ngerik taquarl ama lautu arla gamansena
nge taqen, dai ama Ngemumaqa dai diip kuasiq ai qe lenges na qa i vet liina.

Ma Iesus Ka Mat Never Ama Nanki I Quasik Ai Qi Navet Ma Juda
Mak 7.24-30

21 De ma Iesus ka mir ianai, be qa mit saver ama qerleng-iim ama slurliim i ma Taia qi
ne ma Saidan.
22 De iaiq ama nanki i qi navet ma Kenan i ai de qurli qi vet luus aa. Dai qia men be qis nes
ma', "Gua Barlka i ma Daivit aa Uimka, maikka mager ip gia arlem naver a ngua! I maikka
ama iauska qe lenges ne nguaimki."
23 Dap ma Iesus dai quasiq ai qa virliit barek luqia ama nanki. Taqurla de ma Iesus aa
risura ra men sagel ka be ra ruqun na qa ma', "Ngi ruqun luqia ama nanki ip kia iit nanari.
I qatikka qia tit naser a uut de qis nes."
24 De ma Iesus ka virliit ma', "Ama Ngemumaqa qa nem ngua ip katikka sagel lura i lenges
na ra, i ra navet ma Isrel."
25 Baiv aa de saqiaskerlka luqia ama nanki qia men sagel ma Iesus. Be qi aan ara buum
de vaik per a qi vet ma Iesus aa arlim, de qia ruqun ma', "Gua Barlka ngia raat never a
ngua."
26 De ma Iesus ka virliit ma', "Kuasik mager iv uure kurl ama dang te ama arluis araa
asmes."
27 De luqia ama nanki qia virliit ma', "Gua Barlka maikka ngia taqen ne ama revan. Dav
ama dang dai ai de nge tes ama qelak naser a nger a lavu."
28 De ma Iesus ka virliit ma', "Maikka gia tuaqevep dai maikka ama slurl-nget. Be liina i
ngi narliip siini dai diip ngu rekmet niini bareq a ngi." De maikka vet luus aa de verleset
ne ama arlemki nevet luqia are uimki.

Ma Iesus Ka Lemerl Ama Buurlem Na Ra Te Ama Arlem
Mak 7.31-37

29 Baiv aa de ma Iesus ka mir ianai be qa mit saver ama qerlapka aam ma Galili. De qa
sik sev ama damki reves be qa mugun.
30 De maikka buup ne ama qaqet ta men sagel ma Iesus. I lura ra men se iari i ama vu
araa ilaing, de iari i ama vu araa saqang. De ngene iari i ama airiq araa lan de iari i quasik
mager ip ta taqen, de ngene iari i ama arlem muqas muqas per a ra. I ra men se ra be ra
mu ra vet ma Iesus aa arlim. Be qa lemerl ta re lungera ama arlem.
31 Taqurla be lura ama qaqet dai ra tu araa qevep maberl. I raquarli ra lu lura i quasik
mager ip ta taqen dai saqiaskerlka ra taqen. De lura i ama airiq araa lan dai saqiaskerlka
ama atlu nget. De lura i ama vu araa ilaing dai re taqat mit i ama atlu araa ilaing. De lura
i ama vu araa saqang dai re taqam ngim. Taqurla be ama qaqet ta taarl ne ma Isrelkena
araa Ngemumaqa.

Ma Iesus Ka Van Ama 4,000 Na Ra Te Ama Asmes
Mak 8.1-10

32 De ma Iesus ka nes te aa risura ip ta ren sagel ka. De qa ruqun na ra ma', "Gua arlem
ama slurl-nget nevet lura iara ama qaqet. I sa qurli ra te na uut se ama niirl ama depguas
be quasiq araa a nge ama asmes. I quasik ngu narliip ngu nem ta ip ta iit i ama getki vem
ta. I ariq aip ngua nem ta ip ta tit saver araa luqup dap kuasik ngua van a ra re ama asmes,
dai arik ma ra tit de re raat nev ama aiska."
33 De ma Iesus aa risura ra ruqun na qa ma', "Pet luqi iara ama qerlingki dai quasiq ai
qurl a nge ama qaqet per a qi. Dap ngu lu diiv uure lu re a nge ama asmes naqua i buup ip
barek lura ama qaqet i qatias buup na ra?"
34 De ma Iesus ka snanpet na ra ma', "Ama qesna ne ama bret gel ngen?" De ma Iesus aa
risura ra virliit ma', "Ama bret i ama ngeriqit ngen iim de ngen ma serlik i naqatikka ama
gil-nget i maikka quasiq ai nget buup."
35 Taqurla de ma Iesus ka ruqun ama qaqet be ra mugun per ama aivet.
36 De ma Iesus ka met lungera ama bret ama ngeriqit ngen aiim de ngen ama serlik. De
ma Iesus ka meraqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa sever ama asmes. De ma Iesus
ka barlmet ne ama asmes de qa qurl aa risura rem nget. De aa risura ra van ama qaqet te
lungera ama asmes.
37 De lura mai ama qaqet ta mai ra mes be maikka ra qirlanas. I lura i ra mes ama asmes
dai ama 4, 000 ne ama quatta. De qerlka ngen ama nankina de ngen ama arluis i ra mes
ama asmes.
38 Baiv aa de ma Iesus aa risura ra nes ama ngeriqit ngen aiim ne ama gatta ne lungera
ama asmes i ama qaqet ta mes bedem nget.
39 Baip ta mes be verleset, de naqerl ma Iesus ka ruqun na ra ip mager ip ta tit saver araa
luqup. De ma Iesus ka sik sede ama siviini de qa mit savet ma Magadan.

16

Ama Judaqena Araa Barlta Ra Siquat Ma Iesus
Mak 8.11-13 Luk 12.54-56

1 De ama Parasiqena ngen ama Sadusiqena ra men sagel ma Iesus be re narliip te siquat
na qa. I ra ruqun na qa ip ke rekmet ne a nge ama rletki ama dlek pem ki i qi nev uusep ip
te lu.
2 Dap ma Iesus ka virliit ba ra ma', "Aip suunun de ngene tuqun ma', "Bigia de ama
nirlaqa ama atluqa i raquarli ama aavul dai ama nguin-nguin nget lua sagel ama nirlaqa
qat dan."
3 Be aip lua i se bigia de ngene tuqun ai diiv ama qaik i raquarli ngenet lu ama aavul
i ama nguin-nguin nget per ama uusepka de ngen ama qeluin. Liirang iara dai iirang
ngerel sil sever ama niirl ama atlu nget de ngen ama qaik. Aip ngenet lu liirang aa ver
ama uusepka de ngen drlem ama rarlimini ve iirang angera rleng. Dai saqikka raqurla dai
iara dai ngenet lu ama tekmeriirang i iara iirang nget den. Liirang aa dai saqikka iirang
ngere siquat. Dav ai de ngenet lu liirang aa de quasiq ai ngene mali re ama rarlimini ve
liirang angera rleng.
4 Ama qaqer ama vura vet lunger iara ama niirl dai re narliip tet lu ama rleriirang ama
dlek pem iirang. Dap lura dai diip kuasiq ai re lu a qeni ama rleriini ama dlek pem iini dap
katikka liina i murl ma *Jona." Baiv aa de qa mir ianai navet luqia ama luqupki dap kurli
ra.

---

* **16:4:** Ma Jona dai ama Slurlka aa Aamki na qa, be murl kurli qa dama serlikka aa rlan per ama niirl ama depkuas. Baiv aa de ama Ngemumaqa qe iames na qa.

Ma Iesus Ke Teqerl Aa Risura Sever Ama Judaqena Araa Barlta
Mak 8.14-21

5 De ma Iesus ke ne aa risura ra merarlik men ama qerlapka be seruarl. Dap ma Iesus aa
risura dai ngerlangken per a ra be quasik ta ral a nge ama bret.
6 De ma Iesus ka meraqen sagel aa risura ma', "Aitaap ngen naa ne ama Parasiqena araa
lengiirang ama viirang. I iirang ngere riirl ip taquarl ama Yis i ai de ra tu nget pe ama bret."
7 De ma Iesus aa risura rel sil ba na sever ama rarlimini ve lungera ama lengi angera
rleng. Be ra ruqun ma', "Ani ma Iesus ka meraqen taqurla i raquarli ngerlangken per a
uut be quasik uur ral a nge ama bret."
8 Dap ma Iesus dai sa qat drlem liina i rel sil ba na sever iini. Taqurla de ma Iesus ka
snanpet na ra ma', "Ngu lu ngenel sil ba na sevet liina ai quasik ngen dal a nge ama bret i
nanaa? A ngen a tuaqevep dai ama gil-nget.
9 As kua quasiq ama ngilka mer a ngen a asdem? De qua quasik nge drlem sever ama
bret ama ngeriqit i lura i ra mes nget dai ama 5,000 ne ama quatta? De ngen drlem ai ama
qaqet ta mes be verleset, de ngu lu kua ngen buuv ama gatta ne lunger aa i ama qaqet ta
mes bedem nget?" "Ii."
10 "De qua ngen drlem sever ama bret ama ngeriqit ngen a iim, i ama qaqer ama 4,000
na ra, ta mes nget? De qua quasik ngen drlem sever ama gatta i buup na nget i ngen buup
nget i lua i lura ra mes be verleset?
11 Taqurla dai quasiq ai ngua meraqen sagel ngen sever ama bret. Dap ngu lu quasik
ngen drlem liina i nanaa? Dap ngu tuqun a ngen ip maikka ngenet lu de ngene taqa uas tiq
ama Parasiqena ngen ama Sadusiqena araa rletki ama vuqi, i qi ip taquarl ama Yis i ai de
ra tu nget pe ama bret ip ngere riirl.
12 Baiv aa de ma Iesus aa risura rat drlem ama rarlimini ve lungera ama lengi angera
rleng i ma Iesus kel sil na nget. De quasiq ai ma Iesus ka ruqun aa risura ip tet lu riq ama
Yis i ai de ra tu nget pe ama bret. Dap ma Iesus ke tuqun a ra ip tet lu riq ama Parasiqena
ngen ama Sadusiqena araa lengi i ai de re su na nget.

Ma Pita Qa Sil Ai Ma Iesus Dai Ma Kristus Na Qa
Mak 8.27-30 Luk 9.18-21

13 De ma Iesus ka mir iasai saver ama qerlingki ma Sisaria Pilipai. De ma Iesus ka ruqun
aa risura ma', "Ngua dai ama qaqer araa Rarlimka. Dap ngu lu ama qaqet ta tu araa qevep
ai nemka na ngua?"
14 De ma Iesus aa risura ra virliit ma', "Iari dai re tuqun ai ngi dai ma Jon, i ai de qe qukmes
te ama qaqet. De iari re tuqun ai ngi dai ma Ilaisa. Dav iari re tuqun ai ngi dai ma Jeremaia,
dap kua ngi navet lura i ama Ngemumaqa aa Aamki na ra."
15 Baiv aa de ma Iesus ka ruqun aa risura ma', "Dap ngen dai ngene tuqun ai nemka na
ngua?"
16 De ma Saimon Pita qa virliit ma', "Ngi dai ma Kristus i ama qaqet mai araa Iameska na
ngi. I ama Ngemumaqa i qe iames masmas dai aa Uimka na ngi."
17 De ma Iesus ka virliit ma', "Saimon, ngi i ma Jona aa uimka, dai mager iv ama arlias
per a ngi. I quasiq ai a qek nanari naver ama aivetki i qa sil ba ngi ne lungera ama lengi.
Dap katikka Gumam i qa vuusep dai qa van a ngi re lungera ama lengi.
18 De ngu sil ba ngi, ai ngi dai gia rlenki ma Pita. (I ve ama rlenki ara rleng dai ama dulka.)
I diip ngua raarl ne gua Lautu-vem-ki vet luqa ama dulka. De ama qerlingki i ama altingki
ver a qi dai quasik mager iv ara dlek sep gua Lautuqi are ves.
19 De diip ngu qurl a ngi re ama kiqena ip ngere taarl ne re ama Ngemumaqa aa luqupki
ama atluqi vuusep. I aip per ama Slurlka aa rletki iara ver ama aivetki de ngi pesdet sere
ma Satan aa rleriirang dai saqikka diiv ama Ngemumaqa ka pesdet serem iirang pe uusep.
De saqikka ariq aip ngi periktem se iari iara per ama aivetki namene ma Satan aa dlek dai
saqikka diip pe uusep dai diiv ama Ngemumaqa qe veriktem se ra."
20 De ma Iesus ka ruqun aa risura iv ai de qula ra sil bareq a qeq ai ma Kristus na qa.

Ma Iesus Kel Sil Barek Aa Risura Ai Qa Dai Diip Ke Ngip
Mak 8.31-38 Luk 9.21-27

21 De ianai de ma Iesus ke rarles i qel sil bareq aa risura ai diip ka tit savet ma Jarusalem,
be diip ke tal ama getget nagel ama tekmeriirang i buup. I diiv ama Judaqena araa barlta
de ngene lura ama barlta nep ma Lautu, de ngene lura i ai de re su ne ma Moses aa lengi
dai diip ten ban a qa re liirang aa ama merlenka-vem-iirang. De ma Iesus ka sil bareq aa
risura ai diip te veleng ka. Dap diip naser ama niirl ama depguas de diip ka raarlviit naver
ama aapngipki.
22 De ma Pita qa mit se ma Iesus savet garli be qa taqen sagel ka ma', "Gua Barlka, maikka
quasik maget. I liina dai quasik mager iv iini nge ren per a ngi."

23 De ma Iesus ka ruqun ma Pita ma', "Satan. Ngi iit sasek gua rleng. I quasiq ai ngia tat naver a ngua. I quasiq ai ngia tit naser ama Ngemumaqa aa tuaqevep. Dap ngia tit naser ama qaqer araa tuaqevep."

24 Baiv aa de ma Iesus ka ruqun aa risura ma', "Ariq a qek never a ngen ke narliip ka tit naser a ngua dai mager ip ke manep nas de ngerlangken per a qa ne aa tekmeriirang. De mager ip ke teving se gua rletki ip taquarl iaq i qe tal aa lalemka. Dai diip ke na ngua.

25 Katikka ariq aiv iak i quasik ke narliip ka tit naser a ngua i arik ma qa lenges nanas dai diip kuasiq ai qe raneng aa iames. Dav ariq aip nemka i qa tu aa qevep sever a ngua be qe lenges nanas, dai diip luqa qe raneng aa iames.

26 De ariq aiv iak i qa raneng ama tekmeriirang mai naver ama aivetki, dap ke lenges nanas, de liirang aa ama tekmeriirang dai diip kuasiq ai iirang ngere raat never a qa. I liirang aa mai dai quasik mager ip ke vandem per a nas ne a qeni.

27 De ama qaqet mai araa Rarlimka dai saqiaskerlka diip ka ren ke ne aa Mam aa ansinki de ngen aa Angeluqena. De lua dai diip ke guirltik bareq ama qaqet. I diip ke guirltik ba ra ne liirang aa i qatikka ai de re tekmet niirang.

28 De maikka ngul sil ba ngen ne ama revan. I a ngen be iari i qurli ra iara dai diip kuasiq ai re ngip nauirl baiv aa de saqiaskerlka nguat den. Be diip te lu ngua i nguat den pe gua ansinki ip ngu uas i ama King na ngua.

17

Guirltik Pet Ma Iesus Aa Qetdingki
Mak 9.2-13 Luk 9.28-36

1 Baip naser ama niirl ama ngeriqit ngen a qa, de ma Iesus ka met ma Pita de ma Jems ke ne aa qelatka ma Jon. De re na qa ra mit sev ama damki reves i qatias iviit. I qatikka ngerek se ra.

2 Be lua i ma Iesus aa risura rem ngim sagel ka dai ra lu guirltik per aa qetdingki. Be aa sakngaqi dai maikka qin sin ip taquarl ama nirlaqa. De maikka aa luan dai ngeren sin malai.

3 De ma Moses ke ne ma Ilaisa ian men, be ra lu iam i iane ne ma Iesus tel sil ba na.

4 De ma Pita qet lu raqurla de qa ruqun ma Iesus ma', "Gua Barlka, ama atlu aa i qurl uur iara. Be ariq aip ngi narliip, dai mager iv uure rekmet ne ama mederliitneq ama depguas ne iitnek ip gia gl, de ma Ilaisa aa gl de ma Moses aa gl."

5 Be as lua i ma Pita qa taqen de ama aavulki qia men sede ama damki be qia uung per a ra. De ama Ngemumaqa qa taqen navuk nep ma aavukil ma', "Maikka ngu rarlik luqa i Nguaimka. Be maikka ngene narligel aa lengi mai."

6 Be lungera ama lengi dai ma Iesus ke ne aa risura re narli nget. Be ra dai maikka reng ning maden, taqurla be ra aat per ama aivet.

7 Dap ma Iesus ka men sagel aa risura be qa mu aa ngerik per a ra. De qa ruqun ma', "Ngen daarl viit. De quasik mager ip ngeneng ning."

8 Baiv aa de ra mer araa saqang piit dai ra lu ma Iesus i ngerek se qa.

9 Baip lua i ma Iesus ke ne aa risura re meriirl nep ma damki reves, de ma Iesus ka meraqen slep sagel aa risura ma', "Aip de qula ngen sil bareq a qek sevet liirang aa i ngen liirang pe ama damki reves. As aip de qula ngen sil ip deng per ama nirlaqa i diiv ama qaqer araa Rarlimka (ma Iesus) ka raarl naver ama aapngipki. Baiv aa de naqerl mager ip ngenel sil bareq ama qaqet sevet liirang aa i sa ngen lu iirang."

10 De ma Iesus aa risura ra snanpet na qa ma', "De ngu lu nanaa be ai de lura i ai de re su ne ma Moses aa lengi dai ai de rel sil ai diip ma Ilaisa qa ren nauirl, baiv aa de sagel ma Kristus?"

11 De ma Iesus ka virliit ma', "Ii, ama revan, i ma Ilaisa dai mager ip ka ren nauirl ip ke seserl ver ama tekmeriirang mai.

12 Dap ngul sil ba ngen ai ma Ilaisa dai sa qa men, dav ama qaqet dai quasik tat drlem se qa. Be ama qaqet dai ra rekmet ne ama tekmeriirang ama viirang sagel ka i qatikka re narliip te tekmet niirang sagel ka. Dai saqikka lura i re tekmet ne liirang aa ama viirang sagel ma Ilaisa, dai saqikka diip lura re tekmet ne ama merlenka vem iirang sagel ngua ama qaqer araa Rarlimka."

13 Baip ma Iesus ka meraqen taqurla, de aa risura rat drlem ai qa taqen sevet ma Jon i luqa i ai de qe qukmes te ama qaqet.

Ma Iesus Ka Lemerl Ama Gilka Te Ama Arlemki
Mak 9.14-29 Luk 9.37-43

14 Baip ma Iesus ke ne aa risura ra guirl be ra men sagel ama qaqet ama buurlem na ra,
de iaq ama qaqeraqa ka men sagel ma Iesus. I qa men be qa aan aa buum pet ma Iesus aa
arlim.
15 De qa ruqun ma', "Gua Barlka mager ip gia arlem nevet nguaimka. I ai de qe kabaing
be maikka qa dai ama vu na qa. Be ai de qa tit de qe rat mer ama altaing de ve ngen ama
qerlap.
16 De ngua mit se nguaimka sagel gia risura dap kuasiq ai ra lemerl ka te ama arlemki."
17 De ma Iesus ka virliit, i qa ruqun ma', "Ngen dai quasiq ai ngen dru a ngen a qevep. De
ngen dai maikka ngenet tekmet ne ama vu, dap katikka ai de qurli ngu na ngen. De qatikka
ai de gua arlem never a ngen. Dap mager ip ngen den se luqa sagel ngua."
18 De ma Iesus ka meraqen slep sagel ama iauska i qurli qa vet luqa ama gilka. De ama
iauska dai qa mit navet luqa ama gilka. Be luqa dai maget na qa.
19 Baiv aa de ama risura ra men sagel ma Iesus i ngerek se ra, be ra ruqun ma', "Uut siquat
iv uure nem ama iauska naver ama gilka dap kuasiq ai uur rekmet de maget. Ngu lu nanaa
be quasik uur rekmet de mager iv uure nem ama iauska naver a qa."
20 De ma Iesus ka virliit ma', "A ngen a tuaqevep dai ama gil-nget, taqurla be quasik
mager ip ngene nem ama iauska. De maikka ngul sil ba ngen ne ama revan, i ariq aiv a
ngen a tuaqevep ip taquarl ama mastet aa gam, taqurla dai mager ip ngene tuqun luqia
ama damki ma', "Ngia iit imanau miasaimuk."
De diip luqia ama damki qia iit. De ama tekmeriirang mai dai diiv ama mereqes ba ngen.
21 Dap kuasik mager ip ngene nem luqa ama iauska ne a qeni muqas. Maikka quasik maget.
Dap katikka ne ama raring de liina i ngen driirl ama asmes ip mager ip ngene raring ne ama
atlu."

Ma Iesus Kel Sil Sever Anas Ip Maiiram
Mak 9.30-32 Luk 9.43-45

22 Be nakka aiv aa de ma Iesus aa risura ta iing demna vet ma Galili. De ma Iesus ka ruqun
aa risura ma', "Ngua i ama qaqer araa Rarlimka dai diip te nem ngua samer iari ama qaqer
araa ngerik.
23 Be lura dai diip te veleng ngua. Dap diip naser ama niirl ama depguas de diiv ama
qaqet araa Rarlimka qa raarlviit naver ama aapngipki." De ma Iesus aa risura dai maikka
ama arlem ta malai i re narli ai ama qaqer araa Rarlimka dai diip ke ngip.

Ma Iesus Ke Su Sevet Liina I Ret Dan Ama Takkis

24 Baiv aa de ma Iesus ke ne aa risura ra mit be ra men pet ma Kapanaiam. Be vet ma
Kapanaiam, dai iari ama quatta ra men sagel ma Pita. I lura i ai de ra ter ama takkis sev
ama Ngemumaqa aa Vetki. I ra men be ra snanpet na qa ma', "Kua ai de a ngen a tiksiqa
ket dan ama takkis sev ama Ngemumaqa aa Vetki?"
25 De ma Pita qa guirltik ma', "Ii, ai de ma Iesus ket dan ama takkis." De ma Pita qa man
sep ma vetki, de ma Iesus ka meraqen sagel ka nauirl. I qa snanpet na qa ma', "Ama barlta
i ai de re uas, dai ver ama aivetki dai ai de quasiq ai ra ter ama takkis i nget taquarlna,
nagel ama qaqet. Dap ngu lu nemta i ai de rerl kuarl te ama takkis? Kua lura i qatikka ama
kingkena araa uis, dap kua iari i ai de ret dan ama takkis? Ngu lu ngia tu gia qevep nanaa?
26 De ma Pita qa virliit ma', "Katikka iari i ai de ret dan ama takkis." De ma Iesus ka virliit
sagel ma Pita ma', "Taqurla dai qatikka ama kingkena araa uis dai ai de quasiq ai ret dan
ama takkis.
27 Dap kuasik mager iv uure tekmet ne lura i ra ter ama takkis iv ama qurek per a ra.
Taqurla dai mager ip ngi iit saver ama qerlapka aam ip ngi ran gia viriitka sep ma qerlap.
Be luqa ama serlikka i ngia mat se qa nauirl, dai mager ip ngi aar a qa. De ngi qiskis met
ka. Dai diip ngi lu ama qelaingka met ka. De mager ip ngi aar a qa de ngi qurl lura rem ka,
iv uune takkis na qa."

18

Ma Iesus Kel Sil Aip Maikka Ngu Lu Nemka I Qa Veviit
Mak 9.33-37 Luk 9.46-48

1 De vet luus aa de ma Iesus aa risura ra men sagel ka be ra snanpet na qa ma', "Maikka
ngu lu nem ka dai qa veviit per ama Ngemumaqa aa luqupki i ai de qe uas pe uusep."
2 De ma Iesus ka nes te iani ama arluimini iv iini nge ren sagel ka. De qa maarl ne liina
ama arluimini varlen aa risura.
3 De ma Iesus ka ruqun ma', "Maikka ngul sil ba ngen ne ama revan. I maikka mager
ip ngene guirltik per a nas ip maikka a ngen a rut ip taquarl ama arluis, per a ngen a
tuaqevep. I ariq aip kuasik ngene tekmet taqurla dai quasik mager ip ngen diit saver ama
Ngemumaqa aa luqupki vuusep.

4 De ariq aiv iak i qe semagil nanas dama qaqet araa saqang, de qa ip taquarl luqa ama
rluimka, dai luqa veviit daleng iari ver ama Ngemumaqa aa luqupki vuusep.
5 De ariq aiv iak ka tu a qevep sever a ngua be qa tat naver iaq ama gilka raqurla, taqurla
dai qa tat naver a ngua.
6 De ariq a qek i qe lenges ne ama arluimini arla tuaqevep sagel ngua, be deng i ama
arluis i re ngim temanau na ngua. Dai qatikka diip luqa qe ral ama getget malai. Dav ariq
aip ta quap se ama dulka ver aa qen de ra rlu na qa sep ma ruqanepka ip te veleng ka, dai
nakka ama getget aa quarla. Dav arik ke tal ama tuvetki nagel ama Ngemumaqa dai diip
ke ral ama getget maden.
7 Dap maikka ama arlem ngua naver ama qaqet per ama aivetki i raquarli ama
tekmeriirang per ama aivetki i iirang ngere tekmet ne ama qaqet be re tekmet ne ama vu.
Liirang aa dai qatikka diiv iirang nget den.
8 Ariq aip gia ngeriqit dap kua gia ilaingiit ngere tekmet na ngi ip ngi tekmet ne ama
viirang, dai mager ip ngi dik naser a iit de ngi rlu na iit. I mager ip gia ngeriqit ama
quanasiit dap kua gia ilaing iit ama quanasiit, ip diip ngi raneng ama iames i qurli nget
masmas. I arik gia ngeriqisim ama quanasiim dap kua gia ilaingisiim ama quanasiim, dai
arik ma ra rlu na ngi samer ama altingki i quasik mager ip kia reng i quasik ngia qelnas tik
ama viirang.
9 De ariq aip gia sakngaqa, ke tekmet na ngi ip ngi raat, de mager ip ngi rikgil tem ka
de ngi rlu na qa. I mager ip gia sakngaqa ama quanaska de diip ngi raneng ama iames
masmas. I ariq aip gia sakngaiam ama quanasiam i gia ding se ama viirang, be diip te rlu
na ngi samer ama altingki i quasik mager ip kia reng.

Ma Iesus Kel Sil Ne Ama Siitka Sever Ama Sipsipki I Lenges Na Qi
Luk 15.3-7

10 Maikka ngenet lu. I quasik mager ip ngen dru a ngen a qevep ai lura ama arluis dai
naqatikka quasik maget na ra qur a qeni. I maikka ngul sil ba ngen ai lura ama arluis dai
araa Angeluqena vuusep i re uas tem ta. I lura ama Angeluqena dai qatikka ai de qurli re
ne Gumam pe uusep.
11 (I ama qaqer araa Rarlimka dai qa men ip ke guirl lura i lenges na ra.)
12 Ngen dru a ngen a qevep nanaa? I ariq aiv iaq i aa velam i ra tis nget ama sipsip i ama
100 na nget, dav aiv aa de lenges ne iaik naver a nget, taqurla de ngu lu diip ke sana i aip
lenges ne aa iaiq ama sipsipki? Diip ka iit dap kurli lungera ama 99 na nget per ama damki.
Dap ka iit ip ke mali re luqia ama sipsipki i lenges na qi.
13 Baip lua i qa lu luqia ama sipsipki i lenges na qi de maikka ama arlias per a qa malai i
raquarli qa lu qi. I ama arlias per a qa dai quasiq aip taquarl navet lungera ama 99 i quasiq
ai lenges na nget.
14 Taqurla dai saqikka aa ngene Mam i qurli qa vuusep, dai quasik ke narliip lenges ne a
qeni ama rluimini navet lura ama arluis.

Liina I Aiv Iak Ka Rekmet Ne Ama Vu Sagel Ngi

15 Ariq aip giari be iak ka rekmet ne ama vu sagel ngi, de mager ip ngia iit sagel ka ip
katikka qurli uin i ngerek se uin. De ngi sil ba qa ne aa viini i qa rekmet niini sagel ngi. Be
ariq aip ka narligel ngi, dai ngia mat naver a qa be saqiaskerlka giaq aa na qa.
16 Dav ariq aip kuasik ka narligel ngi de saqiaskerlka diip ngia iit sagel ka. I mager ip ngi
aar iak dap kua ama udiam iv iane na ngi. Taqurla dai diip mager iv ama qaqeraiam ama
quanasiam dap kua ama depguas na ra ip mager ip tel sil sevet liirang aa i iirang nge men.
17 Dav ariq aip kuasik ka narligel ta, dai mager ip ngi sil bareq iari i ra tu araa qevep. De
ariq aip kuasik ka narligel lura, de mager ip ngia tu gia qevep ai qa ip taquarl luqa i quasik
ka tuaqevep sever ama Ngemumaqa. De qa ip taquarl ama suamka i ai de qe ngingdemna
ne ama qelaing.
18 I ngua taqen ne gua revan, i aip per ama Slurlka aa rletki iara ver ama aivetki de
ngi pesdet sere ma Satan aa rleriirang dai saqikka diiv ama Ngemumaqa ka pesdet serem
iirang pe uusep. De saqikka ariq aip ngi periktem se iari iara ver ama aivetki namene ma
Satan aa dlek dai saqikka diip pe uusep dai diiv ama Ngemumaqa qe veriktem se ra."
19 "De qerlka ngul sil ba ngen. I ariq aiv iaiam naver a ngen iara ver ama aivetki, i qua
vem iam se iani, dai mager iv iane raring sevet liina. Be liina i iane raring i iane narliip
siini dai diiv iini nge ren ba iam nagel Gumam i qa vuusep.
20 Liini iara dai maikka ama revan. I ariq aiv iaiam dap kua ama depguas na ra i ra iing
demna ne gua rlenki de ra tu araa qevep sever a ngua, dai qurli ngua varlen me ra.

Ama Mastaqa Aa Buaiska I Quasik Ka Virliit Aa Dinau

21 Baiv aa de ma Pita qa men sagel ma Iesus be qa snanpet na qa ma', "Gua Barlka, Katikka
ariq aip guak i ai de qe tekmet ne ama vu sagel ngua, de ngu lu diip ngu reviktem se aa
viirang ma qesna niirang? Kua mager ip ngu reviktem se aa viirang ma ngeriqit ngen
iiram?"
22 De ma Iesus ka virliit ma', "Kuasiq ai ngua sil ba ngi ai ama ngeriqit ngene iiram
naqatikka. Dap mager ip ngi teviktem se aa viirang ama malev ama ngeriqit ngen iiram
de ngen ama ngeriqit ngen iiram. De qatikka mager ip petpet ngi teviktem se aa viirang.
23 Taqurla dai ama luqupki ama atluqi vuusep, dai raquarl ama King i qe narliip kat
drlem aiv ama qesna ne ama qelaing i aa buaiskena ra dinau gel ka. De diip ke ngingdemna
na nget nagel ta.
24 Baiv aa de qe rarles ne aa rletki i qe ngingdemna ne ama qelaing. De ra men se iak
sagel ka, i aa dinau dai qatias ama qelaing peviit i ra tis nget ai ama 10 milian ne ama Kina.
25 De luqa ama buaiska dai quasiq a nge ama qelaing ip mager ip ke van aa mastaqa, i aa
King na qa. Taqurla de ama Mastaqa qa ruqun iv ama buaiska aa tek-meriirang mai dai
mager ip ke nem iirang ip te van per iirang. De qerlka ngen ama buaiska aa rluaqi de ngen
aa arluis dai mager ip ke nem ta ip tet matna naik gel iari. De lungera ama qelaing nevet
liirang aa, dai mager ip ke qurl aa mastaqa ip ke guirltiq aa dinau.
26 Taqurla de luqa ama buaiska qa aan aa buum per ama mastaqa aa arlim de qa ruqun
ma', "Mager ip gia arlem de qurli ngi de ver a ngua. De diip ngu guirltik gua dinau mai
nagel ngi."
27 De ama Mastaqa aa arlem naver aa buaiska. Be maikka aa ding se qa ip ka tit naik de
qurla qe guirltik aa dinau.
28 Baiv aa de luqa ama buaiska qa mit sedarliik dai qa lu aa rluavik be iaq ama buaiska, i
luqa ama buaiska dai aa dinau ne ama qelaing i ama 100 Kina. De luqa qa uurut aa rluaqa i
qa uurutik saver aa qen de qa ruqun ma', "Mager ip ngi virliir ama qelaing mai i ngia dinau
gel ngua."
29 Taqurla de aa rluaqa qa aan aa buum per aa arlim de qa ruqun ma', "Mager ip gia
arlem de qurli ngi de ver a ngua."
30 Dap luqa i qa snanpet ne aa rluaqa ip ke virliir ama dinau, dai kuasiq ai aa arlem de
quasik ke narliip kurli qa de ver aa rluaqa ip ke virliir aa dinau. De luqa qa sil se aa rluaqa
ai qa dinau re ama qelaing. Taqurla be ra mu aa rluaqa ve ama karabus. Be luqa ama
buaiska dai qurli qa ve ama karabus ip deng i qe virliit aa dinau mai.
31 De iari ama buaiskena ra lu raqurla, de maikka ama arlem ta. Taqurla de ra mit be ra
sil bareq araa Mastaqa ne lungera mai ama lengi.
32 Baiv aa de ama Mastaqa qa maarl se aa buaiska sep ma vetki de qa ruqun na qa ma',
"Ngi dai ama buaiska ama vuqa. I maikka ngia dinau re ama qelaing i buup nagel ngua,
dap ngia nak per a ngua be ngua nem ngi naik i quasiq ai ngia guirltik gia dinau.
33 Taqurla dai saqikka vadarli gia ngimsevetki nevet luqa giak i ama buaisiam na uin. I
saqikka vadarli gia ngimsevetki nevet giak ip taquarl gua ngimsevetki never a ngi nauirl.
34 De ama Mastaqa dai maikka ama qurek per a qa malai, taqurla be qa mu luqa ve ama
karabus. De luqa ama buaiska dai qurli qa ve ama karabus ip deng i qe virliit liirang aa
mai i qa dinau rem iirang.
35 Ariq aip de a ngen a rlan dai quasik ngen teviktem sa ngen ari araa viirang, dai a ngene
Mam i qa vuusep dai saqikka quasik mager ip ke reviktem se a ngen a viirang.

19

Ta Rling Mer Ama Berlim
Mak 10.1-12 Luk 16.18

1 Baip ma Iesus ka meraqen ne liirang aa be verleset, de qa mit navet ma Galili. I ma Iesus
ka mir ianai be qa mit savet ma Judia ruarl ne ama kainaqi ma Jodan.
2 Be vet luus aa dai buup ne ama qaqet ta tit naser a qa. De qa lemerl iari ama qaqet te
ama arlem.
3 De iari ama Parasiqena ra men sagel ma Iesus. Be re narliip ka raqen ne a qeni i quasiq
ai ama atliini. I re siquat na qa. I ra snanpet ne ma Iesus ma', "Kua maget taqurla iv ariq
aiv iaq aa rluaqi qia rekmet ne a nge ama viini de mager ip ka iit namen a qi?"
4 De ma Iesus ka virliit ma', "Kua quasik ngen mis per ama Ngemumaqa aa lengi nev
ama Langinka i murl na uirl? I lua i murl ama Ngemumaqa qa rekmet ne ama aivetki, de
qa matna ver ama qaqet i ama quatka de ngen ama nanki.
5 De qa ruqun ma', "Taqurla be diiv ama quatka qa iit namen aa mam ngen aa nan de
qa iit ip ding se qa men aa rluaqi. Be liiam aa dai diip ding se iam me nana be diiv iam ip
taquarl ama qetdingki ama quanaski.

6 Taqurla be diip liiam aa ama qaqeraiam dai diip kuasiq ai ama quanasiam, dap diiv ama quanaska. I ama Ngemumaqa qa ding se liiam aa ama quanasiam me nana. Taqurla dai be quasik mager iv a qek ke barlmet liiam aa."
7 De ama Parasiqena ra snanpet ma', "Taqurla, dap ngu lu nanaa be ma Moses ka ruqun ai mager iv ama quatka qa tit namen aa rluaqi, de qe lil ve ama langin iini ip kel sil sevet liina i barlbarl mer iam.
8 De ma Iesus ka virliit ma', "Moses ka ruqun ip mager ip ngen diit namen a ngen a ngerlvik i raquarli quasik ngene narliip ngen der ama Ngemumaqa aa lengi. Dap liina i barlbarl mer ama berlim, dai lua i murl ngere rarles ne ama tekmeriirang, dai quasik mager iv a qek ke barl mer ama berlim.
9 De ngul sil ba ngen ma', "Ariq aiv iaq aa rluaqi i quasiq ai qia rekmet ne ama ngerlvemini dap ka mit namen a qi be saqiaskerlka qa ngerlvet dai qatikka luqa qa rekmet ne ama viini i qa bingmet ne ama berlim.
10 De ma Iesus aa risura ra ruqun na qa ma', "Ariq aip liina ama rarlimini i aiv iaq aa rluaqi qia rekmet ne ama viini, dai mager ip ka iit namen a qi, taqurla dai quasik mager iv ama qaqeraqa qe ngerlvet."
11 De ma Iesus ka virliit ma', "Lunger aa ama lengi ama revan nget dai quasik mager iv ama qaqet mai ta ra nget. Dap katikka ama Ngemumaqa dai murl ka rekmet ne iari ama qaqet ip mager ip te aat liina.
12 I liina i quasik mager iv ama qaqeraqa qe ngerlvet, dai ama rarlimini ve iini angera rleng dai quasiq ai ama quanas-iini. Dap katias buup ne iirang. I liirang aa dai iirang taqurliani; Iari dai murl araa lavu ra sel a ra se liina i qatikka quasik mager ip te ngerlvet. De iari dai qatikka ama qaqet ta rekmet na ra ip kuasik mager ip te ngerlvet. De iari dai qatikka ra mu araa qevep sever ama Ngemumaqa aa luqupki ama atluqi vuusep be quasik mager ip te ngerlvet. Dap lura i mager ip te ngerlvet dai mager ip te at lungera ama lengi sevet liina i re ngerlvet.

Ma Iesus Ka Tarl Se Ama Arluis De Qe Raring Barek A Ra
Mak 10.13-16 Luk 18.15-17

13 Baiv aa de iari ama nankina ra men se araa uis sagel ma Iesus. I ra men se ra ip mager ip ma Iesus ka tu aa ngerik per a ra de qe raring bareq a ra. Dav aa risura dai ama qurek per a ra ne ama nankina de ngen ama arluis de rem nem ta.
14 Dap ma Iesus ka ruqun ma', "Aden ngen se ama arluis, de rat den sagel ngua. Dap kula ngenel kel ta. I raquarli ama Ngemumaqa aa luqupki i qi vuusep dai qi barek lura ama qaqet i ra ip taquarl lura iara ama arluis."
15 Baip ma Iesus ka mu aa ngerik per ama arluis be verleset, de qa mir ianai.

Luqa I Ama Qelaing Gelem Ka
Mak 10.17-31 Luk 18.18-30

16 Iak ka men sagel ma Iesus be qa snanpet na qa ma', "Gua Tiksiqa, ngu lu mager ip ngu rekmet ne a qeni nanaa ama atliini ip mager ip ngu raneng ama iames masmas?"
17 De ma Iesus ka virliit ma', "Ngu lu ngi snanpet na ngua sevet liina ama atliini ip nanaa? Katikka ama Ngemumaqa naik dai ama atluqa. Dav ariq aip ngi narliip ngi raneng ama iames i qurli nget masmas, dai mager ip ngia tit kur ama Ngemumaqa aa lengi."
18 De luqa qa snanpet ma', "Ngu lu a qeng aa nanaa ama Lengi ama dlek-pem-nget?" De ma Iesus ka virliit ma',
"Kula ngi peleng ama qaqet. Kula ngi bing mer ama berlim. Kula ngi suam de qula ngi kaak.
19 Maikka ngi rarlik gi mamiam de ngi narli-gelem iam. De maikka mager ip gia arlem never iari ama qaqet ip taquarl gia arlem never a nas."
20 De luqa qa ruqun ma Iesus ma', "Sa ngua mit kut liirang aa mai ama lengiirang. Dav as ngu lu quasik ngua mit kur a qeni nanaa?"
21 De ma Iesus ka virliit ma', "Ariq aip ngi narliip maikka ama atluqa na ngi, dai ngia iit ip ngi nem gia quvang iirang ip te ama qelaing de ngi qurl lura i quasiq araa qerang. I arik taqurla dai diiv ama Ngemumaqa qe qurl a ngi re ama tekmeriirang i buup per aa luqupki. De ngia ren ip ngia tit naser a ngua."
22 Dav aip luqa qe narli liina de maikka ama arlem ka malai. I luqa dai maikka buup ne aa tekmeriirang de quasik ke narliip kerl kuarl te aa qelaing. Taqurla de qa mit nagel ma Iesus.
23 Baiv aa de ma Iesus ka ruqun aa risura ma', "Maikka ngul sil ba ngen ne ama revan. I luqa i buup ne aa tekmeriirang dai maikka diiv ama alkuil ba qa ip ka ran saver ama Ngemumaqa aa luqupki vuusep.

24 Ii, de ngul sil ba ngen ai ama mereqes bareq ama aurlki i ra tis ki ama kamel ip kia
ran mer ama demka men ama nilka i ai de re kutem per ama luan. Dap luqa i buup ne aa
tekmeriirang dai maikka quasik mager ip ka ran saver ama Ngemumaqa aa luqupki."
25 Baip ma Iesus aa risura ra narli liina de maikka ngemerl a ra. De ra snanpet ma',
"Taqurla dai ngu lu mager ip nemka qe iames?"
26 Dap ma Iesus ka ngim sagel ta de qa ruqun ma', "Liina iara dai quasik mager iv ama
qaqet ba qek ke rekmer iini. Dap katikka ama Ngemumaqa dai mager ip ke rekmet ne ama
tekmeriirang mai."
27 De ma Pita qa ruqun ma Iesus ma', "Uut mit dap kurl auur a tekmeriirang mai de uut
men naser a ngi. Taqurla be ngu lu diiv uure rekmet nanaa?"
28 De ma Iesus ka ruqun aa risura ma', "Maikka ngul sil ba ngen ne marevan. I aip lua i
ama tekmeriirang ama iames iirang nge men, de diiv ama qaqet araa Rarlimka dai diip ka
ruqun mer aa siaqi. De lu ngen a mai i ngen mit naser a ngua dai saqikka diip ngen dugun
mer iang ama siaqina. De diip ngen tuqun mer ama King aa siaqina de ngene uas te ama
liin ama 12 na nget ne ama qaqet navet ma Isrel.
29 De lura mai ama qaqet i ra tit naser a ngua, de ra qik araa tekmeriirang; i ra mit namen
araa vet, de ngen araa rlikpiq ama quatta ngen ama nankina, de ngen araa lavu ama quatta
ngen ama nankina, de ngen araa uis de ngen araa sleng ip ta tit naser a ngua, dai as maikka
diip te ral ama tekmeriirang peviit daleng liirang aa i ra mit namen iirang. De diip te raneng
ama iames masmas i quasik mager ip prleset na nget.
30 Dav iari i iara dai ama sakngaqi na ra i re ruirl se ama qaqet dai diip kuasiq ai ama
barlta na ra nasat. Dap lura i quasiq ai ama sakngaqi na ra dai diip nasat de diiv ama barlta
na ra.

20

Ma Iesus Ke Siit Sevet Lura I Ai De Ret Matna Ver Ama Sleng

1 Ama Ngemumaqa aa luqupki pe uusep dai raquarl luqa ama qaqeraqa i aa aiverem
ama barlem. Be luqa ama qaqeraqa dai qa qutserl ama asmes per aa aiverem i ra tis nget
ama wain. Be maikka ver iaq ama nirlaqa se bingbigia, de qa mit ip ke mali re iari ama
qaqet ip tet matna ver aa sleng.
2 De lura dai maget gel ta ip diip luqa qen ban a ra te ama qelaing i ama malepka na nget
per ama nirlaqa ama quanaska. Baiv aa de qa nem ta saver aa sleng ip tet matna.
3 Baiv ama nirlaqa qel sil ai ama 9 kilok, de luqa qa mit be qa lu iari ama qaqet per ama
maiirl. I lura ama qaqet dai qurli ra naik i quasiq ai re tekmet na qerang.
4 Taqurla de luqa qa ruqun na ra ma', "Ariq aip ngen mit ip ngenet matna vet gua sleng,
dai diip ngu van a ngen te ama qelaing kur a ngen a rletki."
5 Taqurla de lura ama qaqet ta mit be ret matna ver aa sleng. De saqiaskerlka aip per
ama rlaunka de luqa qa mit be re iari ama qaqet. De saqiaskerlka ver ama depguas de qa
mit be qa mer iari ama qaqet ip tet matna ver aa sleng.
6 Baip per ama ngeriqit de saqiaskerlka luqa qa mit saver ama maiirl. Be ver ama maiirl
dai saqiaskerlka qa lu iari ama qaqet i qurli ra naik i quasiq ai ret matna. De luqa qa
snanpet na ra ma', "Katikka ngu lu nanaa be qurli ngen iara naik per ama nirlaqa?"
7 De ama qaqet ta virliit ma', "Kuasiq a qek ka qurl a uut te a nge ama rletki."
De luqa qa ruqun na ra ma', "Taqurla dai mager ip ngen den ip ngenet matna vet gua
sleng."
8 Baip suunun de luqa i aa sleng dai qa ruqun lura i araa Aamngimka ma', "Ngi nes te
lura i ret matna ip ngi van a ra. Be ngia arles ne lura i ngua mit tem ta nasat. Dap lura i
ngua mit tem ta nauirl dai ngi van a ra nasat."
9 De lura i ra arles i ret matna ver ama ngeriqit suunun dai ra men be ret tal ama qelaing.
I iak ke tal ama malepka de iak.
10 Baiv aa de lura i luqa qa mer a ra nauirl ip tet matna ver aa sleng dai ra men be ret tal
ama qelaing. Be ra tu araa qevep ai diip te tal ama qelaing peviit. Dai quasik. Dap katikka
ret tal taquarlna ip saqikka raquarl lura i ra men nasat.
11 Baip lua i sa ra ral ama qelaing de ra dai maikka ama qurek per a ra de ra taqen se luqa
i ra matna ver aa sleng.
12 I lura ra ruqun ma', "Lura i ngia mer a ra nasat be naqatikka ra matna se ama veluus.
Dap ngia van a ra ip saqikka raquarl uut. Dav uut dai i uure arles i uuret matna se bingbigia
be ama nirlaqa qes nis mer uut dap katikka uuret matna maden."
13 De luqa i aa sleng dai qa virliit bareq iak nevet lura i ra matna ver aa sleng ma',
"Guakka, ngua dai quasiq ai ngua rekmet ne ama vu bareq a ngen. Dap sa uut sil ba na
ngu na ngen; be ngen dai maget gel ngen ip diip ngenet tal ama qelaing i ama malepka na
nget per ama nirlaqa ama quanaska.

14 Dav iara ngi tal gia qelaing de ngia tit savet gia luqup. Ama ranbandem i ngua van a
ngi, dai saqikka ip taquarl ngu narliip ngu van luqa i ngua mer a qa nasat ip ket matna.
15 I qatikka gua qelaing aa. Be ariq aip ngu narliip ngu tekmet na nget nanaa dai quasiq
a qeni. Dap ngia tu gia qevep mavik i raquarli ngu tekmet ne ama atlu sagel iari.
16 Taqurla dai lura ama qaqet i iara i ama sakngaqi na ra i re ruirl se ama qaqet dai diip
kuasiq ai ama barlta na ra nasat. Dap lura i quasiq ai ama sakngaqi na ra dai diip nasat de
diiv ama barlta na ra.

Katikka Ma Iesus Kel Sil Sever Aa Aapngipki
Mak 10.32-34 Luk 18.31-34

17 Baip lua i ma Iesus ka tit savet ma Jarusalem, de qa mer aa risura, de qe trles sa
meraqen sagel ta (sever anas). I ma Iesus ka meraqen sagel ta ma',
18 "Uut tit savet ma Jarusalem. Be ama qaqet araa Rarlimka dai diip te quarl tem ka samer
ama barlta araa ngerik nep ma Lautu, ngene lura i ai de re su ne ma Moses aa lengi araa
ngerik. Be diip lura ama barlta nep ma Lautu ngene lura i ai de re su ne ma Moses aa lengi,
dai diip te ruqun ai ama qaqet araa Rarlimka dai mager ip ke ngip.
19 Be diip te quarl te luqa barek lura i quasiq ai ama Judaqena na ra. Be lura ama qaqet
dai diip ten ngian tem ka, de diip te uip per a qa. De diip te veleng ka men ama lalemka.
Dap diip naset luqa ama nirlaqa iv ama depguas, de saqiaskerlka diip ka raarlviit naver
ama aapngipki.

Ama Ngerlnanki Ki Snanpet Iv Ara Uimiam Dai ama Barliam
Mak 10.35-45

20 Baiv aa de ma Sebidi aa rluaqi qia men sagel ma Iesus. I are uimiam iane na qi. De qia
mit be qi aan ara buum pet ma Iesus aa arlim de qia snanpet na qa ip ke rekmet ne a qeni
bareq a qi.
21 De ma Iesus ka snanpet ma', "Ngi narliip se ama gi." De qia ruqun ma', "Ngia ru vuusep
ip diip guimiam be iak ka ruqun pe gia merlmerliit de iak pe gia ruarliit pet gia luqupki."
22 Taqurla de ma Iesus ka ruqun ma', "Kuasik uan drlem liina i uane snanpet tem iini.
Kua mager ip uane raneng ama getget i diip ngu raneng a nget." De ian duqun ma', "Ii,
maget na uun."
23 De ma Iesus ka ruqun na iam ma', "Ii ama revan i diiv uane ral ama getget ip taquarl
diip ta ru nget per a ngua. Dav uane nen iv ama barliam na uin gel ngua. Dap kuasik mager
ip ngu rekmet na uin iv ama barl iam na uin, iv iak sep gua merlmerliit de iak sep gua
ruarliit. Katikka ama Ngemumaqa aa rletki aa ip ka tu lura iv ama barlta na ra. I sa qa
muvem ne lungera ama luqup barek lura."
24 De ma Iesus aa iari ama risura ama malepka na ra ta narli liina, de maikka ama qurek
per a ra ne liiam aa.
25 De ma Iesus ka iing demna ne aa risura mai. De qa ruqun a ra ma', "Ngen drlem lura i
ama barlta na ra ip taquarl ama a rleniqena i rat drlem sa tekgem ne araa seviraqi.
26 Dap liina dai quasik mager ip kurli iini varlen me ngen. Maikka quasik. Dav ariq aiv
iak ke narliiv ama barlka na qa varlen me ngen, dai mager ip ka raquarl ama buaiska bareq
a ngen.
27 De ariq aiv iak naver a ngen i qe narliip ke ruirl, dai mager ip ka tat naver a ngen ip
taquarl ama maatpitka.
28 Liina dai saqikka raquarl ama qaqet araa Rarlimka. I ama qaqet araa Rarlimka dai
murl kuasiq ai qa men iv iari ra tat naver a qa. Dap ka men ip ka tat naver ama qaqet. De
ngua men ip ngu ngip ip ngu vandem per a ngen sagel Gumam. De diip ngu verik per ama
qaqet te araa viirang.

Ma Iesus Ka Ngil Ver Ama Rleniam Ian Pes
Mak 10.46-52 Luk 18.35-43

29 Baip ma Iesus ke ne aa risura ra tit navet ma Jeriko, de maikka ama buurlem ne ama
qaqet i ra tit naset ma Iesus.
30 Be nep ma aiska i ra tit nep ka, dai qurli iaiam ama arlen-iam. De iane narli ai ma Iesus
gelna i qat den nep luqa ama aiska. De liiam aa ama rlen iam ianes nes slep ma', "A uun a
Barlka, i ma Daivit aa uimka, maikka mager ip gia arlem never a uun."
31 De ama qaqet dai maikka ra taqen slep sagel ama rlen-iam. I re tuqun ama rlen-iam
ip kuasik maget iv ian deraqen. Dap liiam aa dai as maikka ianes nes slep ma', "A uun a
Barlka, i ma Daivit aa uimka, maikka mager ip gia arlem never a uun."
32 Baiv aa de ma Iesus ka maarl de qa ruqun ama rlen-iam ma', "Uane narliip ngu rekmet
na uin nanaa?"
33 De ama rlen-iam ian guirltik ma', "Uune narliip saqias mager ip uunem ngim."

34 De ma Iesus dai aa ngimsevetki nevet liiam aa. De qa mu aa ngerik per ian pes be ngil ver ian pes be ianem ngim. Baiv aa de liiam aa ian mit naset ma Iesus.

21

Ma Iesus Kat Dan Savet Ma Jarusalem Ip Taquarl Ama King
Mak 11.1-11 Luk 19.28 Jon 12.12-19

1 Baiv aa de ma Iesus ke ne aa risura dai sa rat den be sagelna ne ma Jarusalem. Dap nauirl dai ra men be savet ma Betpaki ver ama damki i ra tis ki ma Ulip. Be ianai dai ma Iesus ka nem aa risura be iaiam savet luqia ama qerlingki ama barlki.

2 Be lua i ma Iesus kem nem iam de qa ruqun na iam ma', "Uan diit savet luqia ama qerlingki i uanet lu qi aamuk. Baiv uan mit be uan man saver a qi dai diiv uane lu ama dongki i ra quap se qi imuk. I luqia ama dongki dai diiv uane lu qi, ki ne ara rluimini. Dai uane verik siim de uan den siim sagel ngua.

3 Dav ariq aiv iak ke snanpet na uin aiv uane tekmet taqurla ip saqua, de uane ruqun na qa ma', "Katikka ama Slurlka qe narliip ke tekmet ne aa rletki de diip masna qe guirl se iim."

4 I liina nge men iv iini ngere sil maget mer ama lengi i murl iaq ama Ngemumaqa aa Aamki na qa ka sil ma',

5 "Ngene sil bareq ama qaqet navet ma Saion ma',
"Ngene lu a ngen a Barlka i ra tis ka ai ama King, i qat den sagel ngen. I qat den i qa mugun pet luqia ara rleng i ra tis ki ai ama dongki. I qa dai aa lengi dai ama uupka vem nget. I qa mugun per ama dongki ara rleng ama rluimki." *Sek 9.9*

6 De ma Iesus aa risuiam ian mit be ian dekmet taqurla ip taquarl ka sil ba iam.

7 De liiam aa ama risuiam ian men se ama dongki de ngen ama dongki are rluimki sagel ma Iesus. De liiam aa ama risuiam ian mu ian a kautrin pet liim aa ian a rleng, ip sagel ma Iesus de qa mugun per ama gilka aa rleng.

8 I ma Iesus ka mugun pet luqa i aa rleng i qa tit savet ma Jarusalem. De buup ne iari ama qaqet te perik araa uang ama serlap nev ama aiska nanaik ma Iesus. Dav iari ama qaqet dai re dikdiq ama meng a ngere qenap de re perik se aap nev ama aiska.

9 Be iari ama qaqet dai re ruirl nanaik ma Iesus. Dav iari dai ra nasat i ra tit naset ma Iesus. De lura ama qaqet dai ai de res nes slep ma',
"Maikka ama arlias sagel ma King Daivit aa Uimka! Maikka mager iv ama Ngemumaqa qa tat navet luqa i qat den i ne ama Slurlka aa rlenki! De maikka ama arlias sagel ama Ngemumaqa i qa ve uusep!" *Sng. 118.26*

10 Baiv aa de ma Iesus ka mit savet ma Jarusalem. De ama qaqet mai vet luqia ama qerlingki ama barlki dai ngemerl a ra. De re snanpet ma', "Ngu lu nemka iara?"

11 De lura ama qaqet i buup na ra i ra tit naset ma Iesus ta virliit ma', "Luqa iara dai ma Iesus. I qa dai ama Ngemumaqa aa Aamki na qa i qa naver ama qerlingki ama barlki ma Nasaret pet Galili."

Ma Iesus I Qa Mit Sev Ama Lautu-vem-ki Ama Slurlki
Mak 11.15-19 Luk 19.45-48

12 De ma Iesus ka mit ka man sev ama Lautu arla vetki ama Slurlki. De qa lu ama qaqet i re tekmet ne luqia ama vetki ip taquarl ama maiirl. De qem nem lura i re tekmet ne ama bisnis ne ama qelaing. Be lura i re guirltiq ama qelaing dai ai de re suam se iang nagel lura ama nangista i ra na sangis. De ma Iesus kerl kiirl ne ama lai be nge ngim manep i nge ngim manep se araa qelaing. De qe ngingarl se ra. De qe lenges ne lura araa lai i re bisnis ne ama uaik.

13 De ma Iesus ka ruqun lura ama qaqet ma', "Ama Slurlka aa Langinka i murl ka iil taqurliani ma',
"Gua vetki, dai mager ip ta tis ki ai ama vetki sagel ama raring. De mager iv ama qaqet naver ama qerleng mai rat dan sep ki. Dap sa ngen guirltik per a qi be qi ip taquarl ama suamta araa vetki." *Ais. 56.7*

14 De ma Iesus dai qurli qa ve ama Lautu-vem-ki ama Slurlki, de iari ama rlenta de ngene iari ama vu araa ilaing ta men sagel ka. Be qa rekmet de maget se ra.

15 De ama barlta nep ma Lautu de ngene lura i ai de re su ne ma Moses aa lengi ta lu liirang aa i ma Iesus ka rekmet niirang. I ret lu ai ma Iesus ke tekmet ne ama rleriirang ama dlek pem iirang. De ret lu ama arluis i ra taqen ne ama arlias sagel ma Iesus pe ama Lautu arla vetki ama Slurlki. I ama gilta dai ai de ra taqen ma', "Maikka ama arlias sagel ma Daivit aa Uimka." Be liirang aa dai iirang nge rekmet ne ama barlta nep ma Lautu de ngene lura i ai de re su ne ma Moses aa lengi, be ama qurek per a ra.

16 De lura ama barlta nep ma Lautu de ngene lura i ai de re su ne ma Moses aa lengi,
ta snanpet ne ma Iesus ma', "Kua ngiat drlem liirang aa i lura ra taqen niirang?" De ma
Iesus ka guirltik ma', "Ii, ngu narli. Dap kua ai de quasik ngen mis per ama lengi nev ama
Langinka i murl nauirl i nge taqen taqurliani ma',
"Sa ngia rekmet iv ama gilta de ngen ama arluis te barl ama Ngemumaqa aa rlenki ne ama
revan." *Sng. 8.2*
17 Baiv aa de ma Iesus ka mit namen araa luqupki de qa mit navet luqia ama qerlingki
ama barlki be savet ma Betani. Be qurli ma Iesus pet ma Betani se luqia ama arlenki.

Ma Iesus Ke Teqerl Aa Risura Ne Ama Tuaqevep Madlek
Mak 11.20-26
18 Baip se bingbigia, de ma Iesus kerl guirl savet ma Jarusalem. Dai maikka ama getki-
vem-ka.
19 De qa lu ama mengka i ai de qa tu ama asmes ip taquarl ama guleng. I qa lu qa ver ama
aiska aa garli. De ma Iesus ka mit sagel luqa ama mengka i ra tis ka ma pikus, ip ka ter a
nge ama gam ip ka tes. Dap kuasiq a nge ama gam met luqa ama mengka. Dap katikka ama
ngerik naik. Taqurla de ma Iesus ka meraqen sagel luqa ama mengka ma', "Saqias kuasik
maget ip diip ngia tu ama gam!" Baiv aa de neng pet luqa ama mengka be qa ngip.
20 De ma Iesus aa risura ra lu liina de ngemerl a ra. De ra ruqun ma', "Ngu lu nanaa be
masna neng pet luqa ama mengka de masna qa ngip?"
21 De ma Iesus ka guirltik ma', "Maikka ngul sil ba ngen ne ama revan. I ariq aip ngen dru
a ngen a qevep ne ama revan, de quasiq ai ngen dru a ngen a qevep maberl, dai saqikka
mager ip ngene tekmet taqurla raquarl ngua rekmet ne luqa ama mengka. De qatias ngene
iarang i qerlka diip ngene tekmet niirang. De mager ip ngen deraqen sagel luqia ama
damki ma', "Ngia iit ip ngi aat pe ama ruqanepka." De diip liina nge ren taqurla i maikka
ariq aip ngia tu gia qevep marevan.
22 De ariq aip ngen dru a ngen a qevep de ngene raring marevan, dai ama tekmeriirang
mai i ngene raring ip tem iirang, dai diip baingbaing siirang gel ngen.

Ama Judaqena Araa Barlta Re Snanpet Se ma Iesus Aa Dlek
Mak 11.27-33 Luk 20.1-8
23 De ma Iesus ka mit be qa man sep ma Lautu arla vetki ama Slurlki, be qe su ama qaqet.
De ama barlta nep ma Lautu de ngene lura ama barlta i ai de re uas te ama qaqet navet ma
Isrel, dai ra men sagel ma Iesus. Be ra ruqun na qa ma', "Ngi sil ba uut, aip gi a nge ama
dlek aa nanaa ip ngi tekmet ne liirang aa? De nemka qa qurl a ngi re lungera ama dlek?"
24 De ma Iesus ka guirltik ma', "As diip ngu snanpet na ngen nauirl saqikka. Baip ngen
guirltik gua uaik ama lengiqi, de diip ngu sil ba ngen aip ngu lu ama dlek nanaa i ngu taneng
a nget be ngu tekmet ne liirang aa.
25 Ngu narliip ngene sil ba ngua. Murl ma Jon ke qukmes te ama qaqet. Dai quarl ama
Ngemumaqa qa maarl ne luqia ama rletki, dap kua ama qaqet?" De ama barlta nep ma
Lautu de ngen ama Judaqena araa barlta te sil ba na sevet ma Iesus aa snanper-iini. I
ra taqen per a na ma', "Ariq aiv uut guirltik ma', "Murl ma Jon ke qukmes te ama qaqet,
dai ama revan i luqia ama rletki nagel ama Ngemumaqa.' De diip ma Iesus ke ruqun ma',
"Taqurla dap ngu lu quasik ngen dru a ngen a qevep sevet ma Jon i nanaa?"
26 Dav ariq aip uur guirltik ma', "Ai qa nagel ama qaqet, dai diiv ama qurek per ama
qaqet na uut. I uureng ning i raquarli ama qaqet dai ra tu araa qevep ai ma Jon dai ama
Ngemumaqa aa Aamki na qa."
27 Taqurla be ra guirltik barek ma Iesus ma', "Katikka quasik uuret taqat drlem aip ma
Jon aa dlek nge men naqua." De ma Iesus ka ruqun ma', "Taqurla dai quasik maget ip ngu
sil ba ngen aip ngu taneng ama dlek nanaa ip ngu tekmet ne liirang aa ama tekmeriirang."

Iesus Ke Su Ama Judaqena Araa Barlta
28 De ma Iesus ka taqen ma', "Ngene sil ba ngua aip ngen dru a ngen a qevep nanaa sevet
liini iara. I iak i aa uimiam ama quanasiam. Dai qa mit sagel ama barlka be qa ruqun na
qa ma', "Nguaimka, nani ngia iit ip ngit matna navet gua sleng ne ama wain."
29 De ama rluimka qa guirltik ma', "Diip kuasik ngua iit.' Dap saqias aip nani de ama
rluimka qa mu aa qevep ai mager ip diip ka iit. Baiv aa, de qa mit.
30 Baiv aa de aa Mam ka mit sagel aa qelatka be qa ruqun na qa ma', "Nguaimka, nani
ngia iit ip ngit matna navet gua sleng ne ama wain." De ama rluimka qa guirltik ma', "Ii,
gumam diip ngua iit ip ngut matna." Dap luqa ama gilka dai quasik ka mit.
31 "Ngu lu ama rluimiam be a qek nanaa qa narligel aa mam?" De ama Judaqena araa
barlta nep ma Lautu de ngene lura i re ruirl, ta guirltik ma', "Ama barlka." De ma Iesus ka
ruqun nama Lautu-vem-ta ma', "Maikka ngul sil ba ngen ne ama revan. I lura i ai de ra ter

ama takkis i ama suamta de ngene lura ama nankina i ama ngerl-met-ta, dai lura dai diip te uirl nanaik ngen i ra iit ta ran saver ama Ngemumaqa aa luqupki.
32 I murl ma Jon ka men be qe teqerl a ngen ne ama aiska ama seserlka ip ngen diit nep ka. Dap kuasik ngene narligel ma Jon. Dap lura i ai de re ngingdemna ne ama takkis de ngene lura ama nankina i ama ngerl-met-ta, dai ra mu araa qevep sever ama Ngemumaqa, dap quasik ngene narliip ngene guirltik per a ngen a rut de ngen dru a ngen a qevep sevet ma Jon aa lengi.

Ama Ngemumaqa Qa Nem Aa Uimka
Mak 12.1-12 Luk 20.9-19

33 De ma Iesus ka ruqun ma', "Ngene narli iaq ama siitka i ama qasiquatka. Iak i aa aiverem. Be qa rekmet ne aa bisnis ne ama kasikki i ra tis ki ama vain. De qa mu ama surlka mirlek na qi. De qa qut ama demka sagel ama gam, ip te mainmet pem nget te ama qerlapki nep nget. De qa rekmet ne ama veriit ama ainkuliit piit ip ka tuqun de qe uas te aa sleng naiviit. De qa mu iari ip tet matna ver aa bisnis. De luqa ama barlka i aa aiverem dai qa mit saver iaiq ama luqupki sangis.
34 De vet luus aa, i ama kasik ngere tal ama asmes be se ama merlmerl na nget. De qa nem iari ip ta rat a nge ama asmes nagel lura i ret matna ver ama bisnis, ip ba qa.
35 Dap lura i ret matna ver ama bisnis, dai ra uurut pet lura. Be ra uamet ne iak, dav iak dai ra veleng ka. De iak ip ma depguas dai ra veleng ka ne ama dul.
36 Taqurla de saqiaskerlka qa nem iari ama buurlem na ra. De ra rekmet taqurla sagel lura be ra veleng iari ama buurlem na ra naver a ra.
37 Taqurla, de luqa qa mu aa qevep ip katikka qe nem aa uimka, sagel lura i ret matna ver aa bisnis. I luqa qa ruqun ma', 'Lura i ret matna vet gua bisnis dai diip te taqat lu gel nguaimka.'
38 Dap lura i re uas te ama bisnis ta lu luqa i qat den. De ra taqen per a na ma', "Ngi lu, nasat de luqa aa mam ke ngip, de diip luqa qe raneng ama aiverem. Dav uure veleng ka ip ke ngip ip nasat de qurli luum aa iv auur a aiverem.
39 Taqurla de ra uurut per a qa de ra veleng ka. De ra rlu na qa sep ma surlka aa rleng.
40 Be luqa ama barlka i aa sleng dai diip ke rekmet nanaa?"
41 De ama Judaqena araa barlta nep ma Lautu de ngene lura i re ruirl, ta ruqun ma', "Diip ka ren ip ke veleng lura i ret matna ver aa bisnis. De diip ke bing met ne luum aa ama aiverem bareq iari ip tet matna ver araa bisnis. Baiv ama merlmerl ne ama asmes de diip lura re kurl a qa re iang ama asmes."
42 De ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Sa ani ngen mis pet lungera ama lengi i murl ta iil me nget pe ama Ngemumaqa aa Langinka i ama lengi nge taqen taqurliani ma',
"Lura i murl ta rekmet ne ama vet ne ama dul dai ra ral ama dulka ama slurlka. Dap ta tu araa qevep ai ama dulka aa naik. Be ra rlu na qa i quasik te narliip se qa. Dap sa iara dai qurli luqa ama dulka be qe be qe tal ama vetki taquarl ama venaik i ngere tal ama vet be ama alkuil nget. I ama Slurlka ke tekmet taqurla be uuret lu dai ama atlu aa rletki". *Sng. 118.22-23*

43 De ma Iesus ka tat nadem i qa taqen ma', "Taqurla dai ngul sil ba ngen ma', "Ama Ngemumaqa aa luqupki dai saqias diip kuasiq ai qurli ngen per a qi. Dav ama Ngemumaqa aa luqupki dai diip ki bareq ama qaqet i lura i re tekmet ne ama tekmeriirang i ama Ngemumaqa qe narliip se iirang per aa luqupki.
44 Be ariq aip nemka i qaat pet luqa ama dulka aa uuves dai diip rlismet na qa. De ariq aip nemka i luqa ama dulka qaat per a qa dai maikka diip lenges na qa mai.
45 De lura i ai de re ruirl se ama Lautu de ngen ama Parasiqena te narli lungera ama siit i ma Iesus ka sil na nget. De rat drlem ai ma Iesus ka taqen sever a ra.
46 De re narliip te mali re a nge ama aiska ip te uurut pet ma Iesus. Dap lura dai reng ning ama qaqet, i raquarli ama qaqet dai ra tu araa qevep ai ma Iesus dai ama Ngemumaqa aa Aamki na qa.

22

Ama King I Qa Tarl Se Ama Qaqet Saver Ama Berlim Ara Asmeski
Luk 14.16-24

1 De ma Iesus ke siit, i saqiaskerlka qel sil ne iang ama lengi bareq ama qaqet. I qel sil ma',
2 "Ama Ngemumaqa aa luqupki i qi vuusep i qe uas, dai raquarl iaq ama King. I luqa qa muvem ne aa uimka aa berlim ara asmeski.
3 Be nauirl dai qa nes te iari ama qaqet ip diip ta ren saver ama asmeski. Be sa aiv ama King qa muvem ne ama asmeski be maget, de qa nem aa buais-kena ip ta iit te lura ama

qaqet ip ta ren. Dap lura ama qaqet dai quasik te narliip ta ren savet luqa ama King aa asmeski.
4 "Baiv aa de saqiaskerlka luqa qa nem iari ama buaiskena. De ama slurlka qa ruqun aa buaiskena ma', "Sa ngua nes te lura ama qaqet. Dai mager ip ngene sil ba ra ai sa ngua veleng ama bulmakau ama quat-nget ama atlunget. De ngene iang ama aurl ama rarlap per a nget ip diiv uut tes nget. Dai mager ip ngene sil ba ra ai gua asmeski dai ngua muvem na qi be maget. De ama tekmeriirang mai dai maget niirang, be ngen den saver ama berlim ara asmeski."
5 De lura ama buaiskena ra mit be ra ruqun ama qaqet ip ta ren. Dav ama qaqet dai maikka quasik ta narligel ama buaiskena. De lura ama qaqet dai naqatti re tekmet ne iarang ama tekmeriirang. Be iak dai qa mit be qet matna ver aa sleng. Dav iak dai qa mit, be qet matna ver aa bisnis.
6 Dav iari ama qaqet dai ra uurut ama King aa buaiskena, de ra uamet na ra be ra veleng ta.
7 Be luqa ama King dai maikka ama qurek per a qa. De qa nem aa amiqena ip te veleng lura ama qaqet i ra veleng aa buaiskena. De ama amiqena ra rlusep pe lura araa vet ngen araa tekmeriirang mai per araa luqupki.
8 Baiv aa, de ama King qa ruqun aa buaiskena ma', "Ama berlim ara asmeski dai sa ngua muvem na qi. Dap lura ama qaqet i ngua nes tem ta, dai quasiq ai ama atlura be quasik mager ip ta ren saver ama asmeski.
9 Taqurla dai ngen diit sede ama run arla aam per ama ais, baip ngen lu iari de ngen darl se ra. De ngene sil ba ra ip ta ren saver ama asmeski.
10 Taqurla de ama buaiskena ra mit sede ama ais arla aam. Be ra iing demna ne ama qaqet i qatikka ra lu ra. De qatikka ama buaiskena ra men se lura ama qaqet i ama atlu ra de ngen ama vu ra. I ama buaiskena ra men se ama qaqet saver ama luqupki sagel ta muvem ne ama berlim araa asmeski. Be luqia ama luqupki dai maikka buup ki ne ama qaqet.
11 Baiv aa de ama King qa men ka man ip ket lu ama qaqet. Dai qa lu iak i quasiq ai qa muremiis ne ama luan i lungera i ama berlim araa luan. I aip pet luqa ma nirlaqa ip ma berlim de ra tu lungera ama luan.
12 De ama King qa ruqun ma', "Guakka, ngu lu nanaa be quasik ngia mu ama luan saver ama berlim araa nirlaqa de ngia man sasari. Dap luqa dai quasik ka meraqen ne a qeni.
13 Taqurla de ama slurlka qa ruqun iari ama buaiskena ma', "Ngen aarl met luqa aa ngerik ngen aa ilaing. De ngene rlu na qa sedarliik sep ma rlenki pet luqia ama luqupki sagel diiv ama qaqet tek nak de res nis araa qiing nana i re teving i re narli getget.
14 A revan, i ama Ngemumaqa dai qes nes te ama qaqet i buup, dap naqatikka ai de qa tarl ama langas na ra.

Te Nem Iari Ip Te Sembal Sam Ngim Sagel Ma Iesus Ip Ta Rep Sa Met Ka
Mak 12.13-17 Luk 20.20-26

15 Baiv aa de ama Parasiqena ra mit ianai sagel ma Iesus ip te sebal sam ngim se met ka ip te rep semet ka ne aa lengi. I re narliip te siquat na qa iv ait de qa meraqen mavik sagel ama Gaman.
16 Taqurla de ra nem iari ama quatta sagel ma Iesus ip te kaak na qa. I lura i ra nem ta dai qatikka iari naver a ra de iari navet ma King Erot aa liinka. Lura ama quatta dai ra ruqun ma', "A Tiksiqa, uut drlem ai ngi dai maikka ama revanka na ngi. De ne ama lengi ama revan-nget dai qatikka ai de ngi su ama qaqet sever ama Ngemumaqa aa tekmeriirang. De quasiq ai nging ning iari ama qaqet i arik ta tu araa qevep ip diip te lenges na ngi dap kua re sana na ngi. De quasiq ai maikka ngia tu gia qevep peviit sever a qeq ama quanaska. Dap katikka ai de ngi tekmet ne ama lengi i nget taquarlna sagel ama qaqet mai.
17 Taqurla dai mager ip ngi sil be auut, aip ngia tu gia qevep nanaa. Aip kua mager iv uurerl kuarl te ama takkis bareq ma Sisa i auur a Gaman i qe uas pet ma Rom, dap kua quasik."
18 De ma Iesus dai sa qat drlem ai lura re narliip te kaak na qa. Taqurla de ma Iesus ka ruqun ma', "Ngen, dai ama kaak met ngen. Ngu lu ngene siquat na ngua ip ngua taqen ne ama vu i nanaa?
19 Ngu lu ngene reqerl a ngua ne a nge ama qelaingka i qa ip sever ama takkis. De ra men se iaq ama qelaingka sagel ka.
20 De qa snanpet na ra ma', "Nemka aa nemki aa ve ama qelaingka? De nemka aa rlenki aa i ra iil me qi ve ama qelaingka?"
21 De lura ra virliit ma', "Ma Sisa aa nemki de ngen aa rlenki." De ma Iesus ka virliit ma', "Katikka ma Sisa ama barlka navet ma Rom dai mager ip ngene guirl aa tekmeriirang

ba qa. (I liirang aa ip taquarl ama qelaing.) Dav a qerang nanaa i ama Ngemumaqa aa tekmeriirang, dai saqikka ngene guirl iirang ba qa."
22 De re nanses i re narli sevet liina. De ra mit nagel ma Iesus be ra mit.

Iari Ama Sadusiqena I Re Narliip Te Kaak Te Ma Iesus
Mak 12.18-27 Luk 20.27-40

23 De qatikka vet luqa ama nirlaqa de saqiaskerlka iari i ra tis ta ama Sadusiqena ta men sagel ma Iesus. (Lura ama Sadusiqena i ra tu araa qevep ai quasik mager iv a qek ka raarl naver ama aapngipki.) Ta men be ra snanpet ne ma Iesus ne ama snanper-iini.
24 I ra snanpet ma', "A Tiksiqa, ma Moses ka sil ba uut, ai arik iak i qa ngip dap kuasiq a nge ama arluis. De mager ip saqiaskerlka aa qelatka qe ngerlvet ne luqia ama nanki. Taqurla ip diiv iane sel ama arluis iv ian derat nevet luqa aa rarlimka i qa ngip.
25 Mekai qurli iari varlen me uut. I ama ngeriqit ngen a iam na ra. I lura dai araa nan ama quanaski. Be luqa i araa nan kia res na qa dai qa ngerlvet. Baiv aa de qa ngip, dap kuasiq ai qa sel a nge ama arluis. Taqurla de saqi aa qelatka qa ngerlvet ne luqia ama nanki.
26 Be saqiaskerlka luqa ip ma quanasiam dai saqikka qa ngip. Baip luqa ip ma depguas dai saqikka qa raqurla i qa ngip. De saqikka lura i ra naiviit dai qatikka liina nge men per a ra, i saqikka ra ngip.
27 De luqia ama nanki dai qia ngip nasat.
28 Dai be aip laip lua i ama qaqet ta taarlviit naver ama aapngipki, dai maikka diip nemka aa ngerlki? I sa mekai ama ngeriqit ngen a iam na ra, ra ngerlvet ne luqia ama nanki be araa ngerlki."
29 De ma Iesus ka virliit ma', "Kuasik ngene taqat drlem i raquarli quasik ngen drlem aip ngu lu ama lengi nev ama Langinka i murl nauirl nge taqen nanaa. De quasik ngen drlem se ama Ngemumaqa aa dlek.
30 Dap laip lua i ama qaqet ta taarl naver ama aapngipki, dai liina ip te ngerlvet dai diip kuasiq ai ama qaqet te ngerlvet nana. De ama qaqet mai dai diip ta raquarl ama Angeluqena vuusep.
31 Dap lungera ama lengi sever ama ngipta i saqias ta taarl naver ama aapngipki. Dai ngu narliip ngu snanpet na ngen ma', "Kua quasik ngen mis pet lungera ama lengi i se ama Ngemumaqa qa van a ngen tem nget. I nget sevet liina i ra taarlviit naver ama aapngipki.
32 I ama Ngemumaqa qa ruqun ma', "Ngua dai ma Abram aa Ngemumaqa, de ma Aisaq aa Ngemumaqa, de ma Jekop aa Ngemumaqa. I liina dai ama rarlimini ai ngua ama Ngemumaqa bareq lura mai i re iames never ama aapngipki."
33 De ama qaqet mai re narli lunger iara ama lengi, de lura ama qaqet dai maikka sak met ta. I re narli ma Iesus aa lengi i qe su.

A Lengi Ama Dlek Pem Nget
Mak 12.28-34 Luk 10.25-28

34 De lura ama Parasiqena ta iing demna, i ra narli ai ama Sadusiqena dai quasik mager ip ta taqen. I ra narli ma Iesus aa lengi i qe taqa su.
35 De iak naver a ra i maikka aa adrlem malai se ma Moses aa lengi ama dlek pem nget. I qe narliip ke siquat ne ma Iesus. Be qa snanpet na qa ma',
36 "Gua Tiksiqa, ngu lu ama lengi ama barl nget nanaa ama narligel-vem-nget, nev ama Ngemumaqa aa Langinka?"
37 De ma Iesus ka virliit sagel ka ma',
"Maikka ngene rarliq a ngen a Slurlka, i a ngen a Ngemumaqa, ne a ngen a revan. De ngen dru a ngen a qevep mai sever a qa na de a ngen a rlan mai. De maikka a ngen a ngimsevetki peviit sever a qa. De maikka ngene kuarl temiis mai bareq a qa. *Lo 6:5*
38 I liina iara dai maikka iini veviit navet lungera ama Lengi ama dlek-pem-nget nev ama Ngemumaqa aa Langinka.
39 De liina ip ma udiiram i saqikka ama barl iini dai saqikka raquarlna.
'Maikka ngene rarliq ama qaqet i lura i ra mirlek na ngen. De ngen drat never a ra ip taquarl ai de ngen drat never a nas.' *Wok Pris 19:18*
40 I ma Moses aa lengi ama dlek pem nget, de ngen ama lengi i ai de ama Ngemumaqa aa Aamki na ra tel sil na nget, dai nget den pet liiram aa ama lengiiram i maikka ama barl-iiram.

Ma Iesus Ke Snanpet Ne Ama Parasiqena Aip Nemka Ne Ma Kristus
Mak 12.35-37 Luk 20.41-44

41 Taqurla be as lua i ama Parasiqena re sil ba na, de ma Iesus ka snanpet na ra ma',
42 "Ngen dru a ngen a qevep nanaa sevet ma Kristus? Nemka aa Uimka na qa? De ama Parasiqena ra virliit ma', "Ma Kristus dai ma Daivit aa Uimka."

43 De ma Iesus ka ruqun ama Parasiqena ma', "Dap ngu lu nanaa be ma Daivit ka tis ka
ai aa Barlka? Ma Daivit dai qa taqen ne ama dleq ai ama Qevepka ama Glasingaqa ka van
a qa. I qa ruqun ma',
44 "Ama Slurlka qa ruqun gua Barlka ma', 'Ngia ruqun de gua snaing pe gua merlmerliit.
De diip ngua ru gia qumes-ta vet gia arlim ip ngi uas tem ta.' *Sng. 110.1*
45 "Aip ma Daivit dai qa tis ma Kristus ai aa Barlka na qa dai saqias ngu lu nanaa be aa
Uimka na qa?"
46 De quasik mager iv a qek navet lura ama Parasiqena ke guirltik ma Iesus aa lengi. Be
qatikka ianai navet luqa ama nirlaqa dai nge rarles i lura dai quasik te snanpet ne ma Iesus
ip te siquat na qa, i ama qelep ta.

23

Ma Iesus Ke Sever Ama Parasiqena
Mak 12.38-40 Luk 20.45-47

1 Baiv aa de ma Iesus ke su ama qaqet de ngen aa risura.
2 I qel sil ma', "Lura i rat drlem sa su ngen ne ma Moses aa Lengi de ngene lura ama
Parasiqena dai ra met ma Moses aa luqupka.
3 Taqurla dai mager ip ngene narligel ama lengi mai i rel sil ba ngen na nget. De mager
ip ngen diit kut nget. Dap kula ngen diit kur araa gamansena i re kaak. Maikka qurli. I ai
de rat drlem sal sil ne ama lengi i buup dap katikka ra, dai quasiq ai ra tit kut nget.
4 De ra tu ngen iang ama ais be maikka ama alkuil bareq ama qaqet ip ta tit kut nget. De
maikka re siquat ip te teqestem per ama qaqet ip ta tit kut lungera ama ais. Dap katikka ra
dai quasik mager ip te siquat ip ta tit kut lungera.
5 I qatikka ama rarlimini i lura re tekmet ne ama tekmeriirang ama atliirang, dai liina
iv ama qaqet tet lu ra. De ai de re trles ama Slurlka aa lengi mer ama qatta iirang ama
giliirang dai de re raarl siirang per a nas. De de araa luan arla aam dai de re kutpet se ama
siis-iirang ip ngenerem ngim ne ama atlu. I qatikka ai de re barl nas taqurla. De araa luan i
nget saver ama raring, dai ai de re tekmet na nget be ma ainkul nget. Taqurla iv ama qaqet
tet lu ra.
6 Lura ama Parasiqena de ngene lura i ai de re su ne ma Moses aa lengi ama dlek pem
nget, dai ai de re narliip ta tuqun pe ama luqup ama atlu nget per ama asmes. Dai de re
narliip ta tuqun per ama luquv ama atlu nget pe ama Lautu arla vet.
7 Dai de re narliiv ama qaqet ta taqen ne ama atlu sagel ta ver ama maiirl. Dai de re
narliiv ama qaqet ta tis ta ai ama tiksiqena na ra.
8 Dap ngen dai quasik mager iv ama qaqet ta tis ngen ai ama tiksiqena na ngen. Dap ngen
dai qatikka ama quanases met ngen, i ama quatta ngen ama nankina. I a ngen a Tiksiqa
ama quanaska.
9 De quasik mager ip ngen dris a qek per ama aivetki ai a ngene Mam. I qatikka a ngene
Mam ama quanaska, i qa vuusep.
10 De quasik mager iv ama qaqet ta tis ngen ai ama Barlta na ngen. I qatikka a ngen a
Barlka ama quanaska ma Kristus.
11 Luqa i qet matna bareq a ngen ip taquarl ama maatpitka, dai ama barlka na qa bareq
a ngen.
12 Dai aip nemka i qa taarl ne aa rlenki dai laiv ama Ngemumaqa qe semagil ne aa rlenki.
Dap nemka i qatikka qe semagil nanas, dai laiv ama Ngemumaqa qa raarl ne luqa aa rlenki
veviit.

Ma Iesus Ka Taarl Ne Ama Parasiqena
Mak 12.40 luk 11.39-52

13 Ngen i ai de ngene su ne ma Moses aa lengi ama dlek pem nget, de ngen, i ama
Parasiqena, dai maikka diiv ama vu bareq a ngen. I ngen dai ama kaak met ngen. I ama
aiska se vuusep dai ngene pesdet men a qa, be quasik mager iv ama qaqet ta tit sever ama
luqupki ama atluqi i ama Ngemumaqa qe uas. Dap katikka ngen dai quasiq ai ngen dran
savet luqia ama luqupki. Dap ngene pesdet ser ama qaqet i re narliip tat dan savet luqia
ama luqupki.
14 Ngen, i ai de ngene su ne ma Moses aa lengi ama dlek pem nget, de ngen i ama
Parasiqena, dai maikka diiv ama vu bareq a ngen. I ngen dai ama kaak met ngen. I ai de
ngene kaak te ama sauakta ama nankina. Be ngen suam se araa vet. Dai de ngene tekmet
ne ama araring ama ainkul nget ip ngene ngung per a ngen a viirang. Taqurla be maikka
diiv ama slurl ama muvetki ba ngen.
15 Ngen i ai de ngene su re ma Moses aa lengi ama dlek pem nget de ngen ama Parasiqena,
dai diiv ama vu bareq a ngen. I ngen dai ama kaak met ngen. Dai de ngen diit per ama

ruqanepka de ver ama aivetki, ver iang ama qerleng. I ngene mali re iak ip diip ka tit kur a ngen a lengi ara ais. Baip lua i ngen lu savet luqa, de ngen tekmet na qa be a ngen a risuqa. Dap ngen tekmet na qa be maikka ama vuqa malai. I maikka ama vuqa malai i ama viirang nge lenges na qa, be qa dai qa uirl se ngen i aa viirang peviit.

16 Ngen i ai de ngene su ne ma Moses aa lengi ama dlek pem nget, de ngen ama Parasiqena dai diiv ama vu bareq a ngen. I ngene ruirl se ama qaqet dap ngen dai ama arlenta na ngen. I ngene tuqun ma', "Ariq aiv iak i qa tis ama Lautu arla Vetki ip ka tu vuusep, dai quasiq a qeni. Dav ariq aiv iak ka tis ama gol i nget pe ama Lautu-vem-ki ama Slurlki ip ka tu vuusep, dai maikka mager ip ke sangarl vet liina.

17 Ngen dai ama qabaing per a ngen de ama arlen ngen. Ngu lu liiram aa dai ama barl a qeni nanaa? Kua ama gol dap kua ama Lautu-vem-ki? Ama Lautu-vem-ki dai qi tekmet ne lungera ama gol be ama glasing a nget. Taqurla dai ama Lautu-vem-ki dai qi veviit.

18 Dai de ngene tuqun ma', "Ariq aiv iak ka tu vuusep de qa tis luqa ama luqupka i ra tis ka ma "Alta" dai quasiq a qeni. Dav ariq aiv iak i qa tis liirang aa i ra vandemiis niirang i qurli iirang pet luqa ama luqupka i ra tis ka ma "Alta", dai maikka mager ip ke sangarl vet liina.

19 Ngen dai ama arlen ngen. Be quasik ngen drlem a qeni. Ngu lu liiram aa be a qeni nanaa dai iini veviit. Kua ama ranbandemiis dap kua ama "Alta". Ama luqupka i ra tis ka ma "Alta", dai qe tekmet ne ama ranbandemiis be ama glasing a nget. Taqurla dai ama "Alta" dai qa veviit.

20 Be nemka i qa tu vuusep i qa tis luqa ama luqupka i ra tis ka ma "Alta" dai maikka qa tis luqa ma luqupka ngen ama tekmeriirang mai vet luqa ama luqupka.

21 De nemka i qa tu vuusep i qa tis ama Lautu-vem-ki, dai be qa tis ngene liirang aa mai ama tekmeriirang pem ki.

22 De nemka i qa tuvuusep i qa tis ama uusepka dai qerlka be se ngen ama Ngemumaqa aa mugun-met-ki. De ngene Luqa i qa mugun met luqia aa mugun-met-ki.

23 Ngen i ai de ngene su ne ma Moses aa lengi, de ngen ama Parasiqena, dai diiv ama vu bareq a ngen. I ngen dai ama kaak-met-ta na ngen. I liirang aa mai ama liltem iirang per a ngen a sleng, dai ai de ngene barlmet niirang be ama malepka malepka ver ama buurlem iirang. Be navet liirang aa dai ngen derer ama malepka ama quanaska naver iirang de ngenerl kuarl tem iirang bareq ama Ngemumaqa. Dap sa ngen mit puuqas ne ama lengi i nget peviit nagel ma Moses. I liirang aa raqurliani i maget ip ngene taqa tekmer ip katikka ama qaqet taquarlna. De a ngen a ngimsevetki naver a na, de ngene liina ip maikka a ngen a revan. Liirang iara dai maikka mager ip ngene tekmet niirang. De saqikka iarang aa i qerlka mager ip katikka ngene tekmet niirang.

24 I ngene ruirl se ama qaqet, dap katikka ama arlen ngen. As ngen dru a ngen a qevep taquarl iak i qa ter ama slang iini nev aa supki ip diip kep suup. Dap ke srluup dai qe kuanik aa reving nget taquarl ama qemki. Dai saqikka ngen taqurla.

25 Ngen, i ai de ngene su ne ma Moses aa lengi ama dlek pem nget, de ngen ama Parasiqena, dai diiv ama vu bareq a ngen. I ngen dai ama kaak-met-ta na ngen. I ai de ngene qukmestem pa ngen a kaap de a ngen a pilitkina angera rleng naik. Dav i muk dai quasik. Dai raqurliani de a ngen a rlan dai buup ne ama semaning. I ama reksenas ngen, i ai de ngene suam nagel iari ama qaqet.

26 Ngen ama Parasiqena dai ama arlen ngen. Mager ip ngene ukmestem dama kapka aa rlan nauirl, iv ama atluqa. De naqerl aip tevanau ne ama kapka, dai maikka diiv ama atluqa saqikka.

27 Ngen, i ai de ngene su ne ma Moses aa lengi ama dlek pem nget de ngen ama Parasiqena dai diiv ama vu bareq a ngen. I ngen dai ama kaak-met-ta na ngen. I ngen taquarl ama ngipta araa vet, i ra maarl ver a nget ne ama a arlanggul ama lauil a nget. Be ver ama vet darliik dai maikka ngerem ngim ne ama atlu. Dav i muk pe ama ngipta araa vet dai maikka buup nget ne ama ngipta araa lan. De ngen ama tekmeriirang i muk dai maikka quasiq ai ama atliirang.

28 Dai saqikka ngen taqurla. I ama qaqet tet lu ngen de ra tu araa qevep ai ama atlura na ngen. Dav i muk de a ngen a rlan dai maikka buup ngen ne ama kaak pem iirang, de ngen ama tekmeriirang ama viirang. I ngene nging ama Lengi ama dlek-pem-nget.

29 Ngen, i ai de ngene su ne ma Moses aa Lengi ama dlek pem nget, de ngen ama Parasiqena dai diiv ama vu bareq a ngen. I ngen dai ama kaak-met-ta na ngen. I ai de taqa tekmet ne ama matmat-kina bareq ama Ngemumaqa aa Aamki-na-ra i ama ngipta. De ngen ne lura i araa matmatkina i sa murl ta ngip i ama atlura na ra.

30 De ngene tuqun ma', "Arik murl kurl uut ne auur a serlura vet lungera ama niirl i qurli ra ver a nget, dai vadai de quasiq ai uut mat naver a ra iv uure peleng lura ama Ngemumaqa aa aamki na ra."

31 Ne lungera ama lengi dai ngene taqal sil ai lura i murl ta veleng ama Ngemumaqa aa
Aamki na ra dai araa uis na ngen.
32 Taqurla dai mager ip ngene rekmet ne liirang aa ama tekmeriirang ama viirang i murl
kuasiq a ngen a lavu ra verleset niirang.
33 Ngen, dai ama qem ama vu nget na ngen. I diip kuasik ngene uaik tiq ama
Ngemumaqa. I diiv ama Ngemumaqa qa rlu ngen pe ama karabus be diip ngen diit samer
ama altingki.
34 Taqurla dai ngul sil ba ngen taqurliani ma', "Diip ngu nem sagel ngen, iari ama
Ngemumaqa aa Aamki na ra, de ngene lura i ama atlu araa tuaqevep, de ngene lura i ai
de re su re ama Ngemumaqa aa lengi. Be diip ngene veleng iari navet lura iara ama qaqet.
De diip ngene uadem se iari men ama lalem. De diip ngene uamet ne iari pe a ngen a Lautu-
vem-nget. De diip ngene ngingarl se ra naver ama qerleng ama barl nget. I aip ta mit saver
iaiq ama qerlingki ama barlki de diip ngen ingarl se ra. De saqikka aip ta mit saver iaik de
diip ngen ingarl se ra, dai qatikka raqurla.
35 Taqurla dai diiv ama Slurlka qe virliit ba ngen ne ama tuvetki nagel a ngen a murlta, i
murl ta veleng aa maatpitta. Lua i nge rarles navet ma Abel (ma Adam aa uimka). I maikka
a ngen a murlta ra veleng ama atlura be deng i ra veleng ma Sekaraia ve ama Lautu-vem-ki
gel ama 'Alta'.
36 Be maikka ngul sil ba ngen ne ama revan. I liirang aa mai dai diiv iirang nge ren
taqurla dav as kuasiq ai ngen ngip.

Ma Iesus Dai Ama Arlem Ka Never Ama Qaqet Pet Ma Jarusalem
Luk 13.34-35 de ma 19.41-44

37 De ma Iesus kes nes ma', "Maikka ngen navet ma Jarusalem dai ai de ngene peleng
ama Ngemumaqa aa maatpitta. De lura i qa nem ta sagel ngen ip tet matna, dai ai de ngene
rlumet na ra ne ama dul ip tep ngip. De qatikka ver ama niirl i buup dai ai de ngu narliip
ngu ngingdemna ne a ngene uis. I qatikka raquarl ama durlaikki i ai de qi ngingdemna ne
are uis pe ara qivarleriim. Dap ngen dai quasik ngene narliip.
38 De ngene narli, i maikka diiv ama ngingaqi ve ama Lautu-vemki ama Slurlki de ver a
ngen a luqup.
39 De ngul sil ba ngen, ai saqias diip kuasik mager ip ngene lu ngua, i diip deng pet luqa
ama nirlaqa i diip ngene ruqun ma', "Ama Ngemumaqa dai diip ka raat navet luqa i qat
den ne ama Slurlka aa Rlenki."

24

Ama Lautu-vem-ki Ama Slurlki I Diip Lenges Na Qi
Mak 13.1-2 Luk 21.5-6

1 De ma Iesus ka mit nev ama Lautu-vem-ki, be naqasaqerl ka tit. Dav aa risura ta ter a
qa ip te teqerl a qa ne ama Lautu-vem-ki ara Vet ai ama atlunget.
2 De ma Iesus ka snanpet ne aa risura ma', "Ngenet lu lungera ama vet, dai maikka ngul
sil ba ngen ne ama revan ai lungera mai ama vet dai as diip lenges na nget. Be ama dul mai
ver ama vet dai diip bung met na nget, be nge raat per ama aivet. Be lungera ama dul dai
diip kuasiq ai qurli nget demna."

Ama Giqi Ip Perlverleset Ama Aivetki
Mak 13.3-13 Luk 21.7-19

3 Baiv aa de ma Iesus ka mugun pe ama luqupka ver ama damki ma Ulip. De ma Iesus aa
risura ra men sagel ka ip kurli ra i ngerek se ra gel ka. De ra ruqun ma Iesus ma', "Sa ngia
sil ba uut ai diip lenges ne ama Lautu-vem-ki. Be mager ip ngi sil ba uut aip diip kesnada
de liina nge ren taqurla. De ngu lu diiv ama sil mamerlka ne a qeni nanaa, iv uut drlem ai
luqa ama nirlaqa ip saqiaskerlka ngiat den? De ngi sil ba uut sevet luqa ama nirlaqa ip ma
verlverleser iini se ama aivetki.
4 De ma Iesus ka virliit ba ra ma', "Maikka mager ip ngenet lu i ariq a qek ke qaak tem
ngen.
5 I diip buup ne iari ama qaqet dai diip tat den be ra tis gua rlenki de re tuqun ma', "Ngua
dai ma Kristus." De diip te kaak de re ngingdemna ne ama qaqet i buup.
6 De diip ngene narli drlindrlin i ama arasmesna. De ngene narli ama siit sever ama
arasmesna i sa iari ra mesna. Dap maikka quasik mager ip ngeneng ning. I liirang aa dai
diiv iirang nge ren nauirl de naqerl aiv aa de ama verlverleser iini se ama aivetki.
7 De diiv iaq ama liinka ne ama qaqet ta taarlviit sev iaq ama liinka aa qames i saqikka ne
iari ama qaqet ip ta tesna. De saqikka diiv iari i araa slurlka ama quanaska, dai diip ta taarl
sev iari araa qames i saqikka iaq ama slurlka i qe uas tem ta. I diip ta taarl sev araa qames
kana ip ta tesna. De diip per iang ama niirl dai diiv ama niingki be quasiq ama qaqet araa

a nge ama asmes per iang ama luqup. De diip per iang ama qerleng dai ama qenken iirang ngerep kuiv ama aiverem.
8 I liirang aa ip taquarl ama getgetka i qe rarles per ama nanki, baiv aa de ama rluimini nget den.
9 De diiv ama qaqet te tekmet na ngen mavik. De diiv ama qaqet terl kuarl tem ngen samet lura araa ngerik ip ten ban a ngen te ama getget. De re peleng ngen. De ama qaqet mai dai diip kuasik te narliip se ngen. Liirang aa dai diiv iirang nge ren taqurla saver a ngen i raquarli ngen dru a ngen a qevep sever a ngua.
10 De diip pet lungera ama niirl dai diip buup ne iari navet lura i ra tu araa qevep dai diip te ngim temanau na ngua. De qatikka lura i ra naver a na dai diip ta taarl sev araa qames kana. I diip ma qurek per a ra nanaa.
11 De diiv iari rat den i re kaaq ai ama Ngemumaqa aa Aamki na ra. Be diip te tekmet ne ama qaqet i buup be ra tu araa qevep sever ama den iirang ama viirang.
12 De maikka diip buup, buup, ne ama tekmeriirang ama viirang per ama aivetki. Taqurla be buup ne lura i ai de ra tu araa qevep, dai diip ta reng pet liina i araa arlem naver iari.
13 Dap nemka i qa tu aa qevep sever a ngua de qa taarl malkuil ip deng i verlverleser-iini dai diip ngua iames na qa.
14 De diip te sil ne ama Lengi ama Atlu nget bareq ama qaqet mai ver ama aivetki sever ama Ngemumaqa aa tekmeriirang i qe uas tem iirang. I diip tel sil na nget bareq ama liin ne ama qaqet per ama aivetki mai. Baiv aa de liina ip ma verlverleser iini se ama qaqet dai iini nget den.

Ama Viirang Malai Dai Diiv Iirang Nge Ren
Mak 13.14-23 Luk 21.20-24

15 Murl ma Daniel ama Ngemumaqa aa Aamki na qa ka sil sever ama tekmeriirang i quasiq ai ama atliirang, i diiv iirang ngere lenges ne ama luqup. I diip ngene lu liina aa i iini nge raarl ve ama Lautu-vem-ki ama Atlu qi. I liina dai ama viini malai, i iini dai ama rarlimini se ama viirang be diiv iini ngere lenges ne ama qerleng mai. (Be ariq aip ngen dris pet liirang aa de maikka mager ip ngen drlem ama rarlimini ve iirang a nger a rleng).
Dan 9:27, 11:31, 12:11
16 De vet lungera ama niirl dai maikka mager iv ama qaqet navet ma Judia dai mager ip te uaik saver ama dam.
17 De ama qaqet dai mager ip te uaik dap kuasik mager ip te piikpiik iv as te tekmet na qerang. De ariq aiv iak i qurli qa ver ama vetki ara rleng, de maikka quasik mager ip ke meriirl sev aa vetki ip ke aar aa tekmeriirang.
18 De ariq aiv iak i qurli qa ver ama sleng dai quasik mager ip ke guirl ip ke aar aa serlapki.
19 De diip pet lungera ama niirl dai diiv ama vu barek lura ama nankina i ama rut pem ta. De ngene lura ama nankina i re tal ama rluimiirang ama gil-iirang.
20 Dai mager ip ngene raring ip kuasik mager ip ngene uaik pet lungera ama niirl i ama uises dap kua ver ama Sabat.
21 I vet lungera ama niirl dai diiv ama merlenka slep bareq ama qaqet mai. As maikka murl ianai i ngere rarles ne ama aivetki, i lunger aa ama merlen nge men be deng iara dai as ama gil-nget. Liirang aa dai ai de murl kuasiq ai iirang nge men. De saqikka diip nasat dai diip kuasiq a qerang taqurla nge ren.
22 Dav arik pet lungera i quasiq ama Ngemumaqa qe bing met ne ama niirl, dai vadai de lenges ne ama qaqet mai. Dav ama Ngemumaqa qa tu aa qevep sevet lura ama qaqet i sa qa mer a ra ip banas. Taqurla de diip ke bing mene lungera ama niirl.
23 De vet lungera ama niirl de arik ma iari te tuqun a ngen ma', "Ngene lu ma Kristus aa." De arik ma a qek ka ruqun ma', "Ma Kristus aa maqa muk." Kuarl aip ta taqen taqurla dap kuasik mager ip ngen dru a ngen a qevep sever a ra.
24 I diiv iari re kaaq ai ma Kristus na ra, de ngene lura i re kaaq ai ama Ngemumaqa aa Aamki na ra, dai diip tat den be re tekmet ne ama tekmeriirang ama dlek pem iirang de ngen ama rleriirang ama dlek pem iirang. I diip te tekmet ne liirang aa sagel lura ama qaqet i se ama Ngemumaqa qa mer a ra. I diip te tekmet ne liirang taqurla i re narliip ta tit se lura vuuqas i se ama Ngemumaqa qa mer a ra ip banas.
25 Ngene narli, i sa ngua sil ba ngen sevet liirang aa nauirl.
26 De ariq ma iari ra ruqun na ngen ma', "Ma Kristus dai qe iaimuk per ama qerlingki i ama ausaqi na qi. Dap kuasik mager ip ngen diit savet luqia ama qerlingki ip ngene mali re ma Kristus. De arik ma a qek ka ruqun na ngen ma', "Ma Iesus dai qa met luqia ama rumki." Dap maikka quasik mager ip ngen dru a ngen a qevep sevet liirang aa.

27 I lua i aiv ama qaqer araa Rarlimka qat den, dai diiv ama qaqet mai re lu qa. I diip liina
nge ren per ama uusepka ip taquarl vaikpaikmet. Taqurla ip diiv ama qaqet mai ver ama
aivetki mai re lu.
28 De diip gua anmenki dai diip ma lumamerlka. I diip gua anmenki ip taquarl ai de
ngenet lu ama nguatki-qena i ngere ngingdemna i aip nge lu iani i iini nge ngip.

Diip Ma Iesus Ka Ren
Mak 13.24-27 Luk 21.25-28

29 De nakka aip naset liirang aa ama tekmeriirang ama merlenka vemiirang, de diip
liirang iara nge ren.
Ama nirlaqa dai diip ka reng be diiv ama arlenki ver aa saqang. De ama iaqunki dai diip kia
reng be diip kuasik kim ngim. De ama ualdang dai diip nge raat never ama uusepka.
De ama tekmeriirang mai ver ama uusepka dai diiv iirang ngere iaurl. *Ese 32.7 Joel
2.10*
30 De diip pet luus aa de diiv iani nge ren per ama uusepka. I liina nge rel sil ne ama qaqer
araa Rarlimka i qat den. Be ama qaqet mai ver ama aivetki, de ama qaqet mai dai diip te
lu ama qaqet araa Rarlimka i qat den per ama aavul, ver ama uusepka. I diiv ama qaqer
araa Rarlimka qat den pe aa dlek, de ngen aa ansinki.
31 De diiv ama qaqer araa Rarlimka qe iis ama rlaunka, i luqa i qek nak saimanau, ip ke
nem aa Angeluqena sever ama aivetki mai, iv ama Angeluqena re iing demna ne aa qaqet
i sa murl ka mer a ra naver ama qerleng mai ver ama aivetki.

Ama Qasiquatka Ne Ama Pikuska
Mak 13.28-31 Luk 21.29-33

32 Luqa ma mengka i ra tis ka ma Pikuska, dai mager ip ngene lu qa de ngen drlem. I
aip lua i ama mengka ama pikuska arkenaap i ama anesaap, de ama qerlapki vembaap,
de ama ngeriquaing ama qelaquaing ngere riirl. Dai diip ngen drlem ai ama qares iv ama
niirl ip diip kuasiq ama qaik.
33 Dai liina ip saqikka raquarl liirang aa i sa ngua sil ba ngen sever iirang, i as diiv iirang
nge ren. Baip ngenet lu liirang aa i iirang nget den, dai diip ngen drlem ai luqa ama nirlaqa
dai ama qares ip kat den.
34 De maikka ngul sil ba ngen ne ama revan. Lura i qurli ra vet lungera ama niirl dai diip
liirang aa nge ren gel ta i as kuasiq ai ra ngip.
35 De ama aivetki mai de ngen ama uusepka, dai maikka diip lenges na nget. Dav ama
lengi i sa ngua sil na nget, dai maikka quasik mager ip lenges na nget.

Ama Nirlaqa Ip Diiv Ama Verlverleser Iini Se Ama Aivetki
Mak 13.32-37 Luk 17.26-30

36 Maikka quasiq a qek kat drlem ama nirlaqa dap kua ama qeleq iini men ama nirlaqa
ip diiv ama verlverleser iini. De ama Ngemumaqa aa Uimka de ngen ama Angeluqena i ra
vuusep dai quasik ta drlem ama nirlaqa dap kua ama qeleq iini ip diip liina nget den. Dap
katikka ama Ngemumaqa naik dai qat drlem.
37 Ama tekmeriirang i murl ama qaqet te tekmet niirang pet lungera ama niirl i qurli
ma Nua, dai saqikka diiv ama qaqet te tekmet ne liirang aa. I lua i diiv ama qaqet araa
Rarlimka qat den.
38 I murl vet lungera ama niirl i as kuasiq ama aiqum nge men gel ma Nua. Dai de ama
qaqet ta tes de re srluup. Dai de re ngerlvet be deng pet luqa ama nirlaqa i ma Nua qa mit
sede ama sipki.
39 De lura ama qaqet dai ai de quasik tat drlem aip liirang aa nget den taqurla i nanaa.
Baiv aa de ama qaik be baap dama qerlap be nge lenges ne lura. Dai saqikka diip taqurla i
aiv ama Qaqet araa Rarlimka qat den.
40 Diiv iaiam i qurli iam per ama sleng, dai diiv ama Ngemumaqa qa aar iak dap kurli iaq
aa ver ama sleng.
41 De iauiim ama naniim iane tekmet ne ama qinepki ne ama lagat iv ama bret na nget.
Dai diiv ama Ngemumaqa qa aar iaik dap kurli iaiq aa.
42 Taqurla dai qatikka mager ip masmas de ngen druvem nanas. I quasik ngen drlem
ama nirlaqa ip diip lua a ngen a Slurlka qat den. De mager ip ngen drlem sevet liina iara.
43 I arik luqa i aa vetki qat drlem aip maikka qesnada de ama suamka qat den ip ke suam
sev aa vetki. Dai maikka mager ip luqa i aa vetki dai qa ruvem nanas de qe uas ip te luqa i
qe narliip ke suam. I luqa i aa vetki, dai quasik ke narliiv ama suamka qe bungdem ser aa
vetki ip ke suam.

44 Taqurla dai saqikka mager ip ngen, ngen druvem nanas. I ama qaqer araa Rarlimka
dai naqatikka mager ip ka ren pet liina ama qeleq iini, i aip ngen dru a ngen a qevep ai
quasik mager ip ka ren.

Ama Qasiquatka Sever Ama Saikngias Pem Ka De Ngen Iak I Quasik Ke Narligel
Luk 12.42-46

45 Diip ngu sil sevet luqa i qa maarl madlek de qet matna de aa tuaqevep dai ama atlunget.
Dai de qe taqa uas te aa rletki. I luqa i diiv aa barlka qa ru qa ip ke uas te aa buaiskena. De
diip ken ban a ra re ama asmes i aip lua i ip ta tes.
46 Baip laip de luqa ama barlka qa guirl, dai qa lu luqa i qet matna raqurla ip taquarl
mekai qa ruqun na qa. Dai luqa dai diip ma arlias per a qa.
47 Dai maikka ngul sil ba ngen ne ama revan. I luqa ama barlka dai diip ke at luqa ip ke
uas te aa tekmeriirang mai.
48 Dav ariq aip luqa ama buaiska qa tu aa qevep ma', "As gua barlka dai as diip kuasiq ai
masna qa ren."
49 Taqurla de qe rarles i qe uamet ne aa buaiskena i lura i qe uas tem ta. De qa tes de qe
srluup ke na ra be qe kabaing.
50 De diip luqa i qe uas te aa rluavik dai diiv aa barlka qa ren i aip kuasik luqa qa muvem
nanas. I diip ka ren pet liina ama qeleq iini i aip luqa ama buaiskena araa Aamngimka ka
tu aa qevep ai as diip kuasiq aa Barlka qa ren.
51 De diiv ama barlka qa raarl ne luqa i ai de qet matna i qe uas te aa rluavik. De diiv ama
barlka qa ru luqa gel lura i ai de re kaaq ai ama atlura na ra. Be vet luqa ama luqupka dai
diip tek nak maden de res nis araa qiing nana."

25

Ama Qasiquatka Sever Ama Nankina Ama Lugutta

1 De saqiaskerlka ma Iesus ke su sever ama giqi i diiv ama Ngemumaqa qe uas. I qel sil
ma, "Ngul sil sever iak i qa muvem nanas ip ke ngerlvet. De luqa ama nirlaqa qa men, de
ama nankina i quasik gel ta never aa liinka dai ra muvem nanas suunun ip diip ke ngerlvet
de ama arlenki are rlan. I lura i ama malepka na ra. I ra mit samen ama aiska ip naa ne
luqa i diip ke ngerlvet. I ra mit i re tal araa laam iirang.
2 Be iari ama ngeriqit na ra dai quasiq ai araa a nge ama adrlem. Dav iari ama ngeriqit
na ra dai ama saikngias-pem-ta.
3 Be lura i quasiq ai re taqat drlem, dai ra ral araa laam iirang. Dap kuasiq ai ra ral ama
karasin ip seq araa laam iirang angera rleng.
4 Dap lura i araa adrlem dai ra buuv ama qurel ne iang ama karasin de re tal nget ngen
araa laam iirang.
5 Be luqa i diip ke ngerlvet dai quasiq ai masna qa men. De lura ama nankina dai maikka
ama neng na ra, be menep-menep ta be re brlaing.
6 Baip de ama arlenki are rlan per ama rlaunka de a qek kes nes ma', "Luqa i diip ke
ngerlvet dai luqa namuk i qat den. Ngen den ip ngene na qa, ngen atmetna de ngene na qa
ngen den.
7 De lura ama nankina ra maarlviit. De ra tuvem ne ara laam iirang.
8 De lura ama nankina i quasik te taqat drlem, dai ra ruqun lura ama nankina i araa
adrlem ma', "Ngene qurl a uut te a ngen a qeng ama karasin. I auur a laam iirang dai sa
verlverleset mer iirang be diiv iirang nge reng."
9 Dap lura ama nankina i ama saikngias-pem-ta dai ra virliit ma', Kuasik maget. I lunger
iara ama karasin dai quasik maget na nget kurl uut mai, uut na ngen. Dap ngen diit sagel
lura ama qaqet i ai de rem nem lungera ama karasin. I ngen diit ip ngene van per a qeng
banas."
10 Taqurla de lura i quasik te taqat drlem ta mit ip ten bandem per ama karasin. Dap lua
i ra mit, de luqa ip ke ngerlvet dai qa men. De lura ama nankina i ra muvem nanas dai re
ne luqa ra man sev ama vetki saver ama berlim ara asmeski. De ra ves mer ama tarlka de
ra ding.
11 Baiv aa de iari ama nankina ama ngeriqit-na-ra ra men. Be lura ma nankina ra ruqun
ma', "Auura barlka, ngi rattem mer ama tarlka nanaik uut iv uur ran."
12 Dap luqa ip ke ngerlvet dai qa virliit ma', 'Maikka ngul sil ba ngen ne ama revan. I
quasik nguat drlem se ngen.'
13 Taqurla dai maikka mager ip katikka masmas ngen druvem nanas. I quasik ngen
drlem luqa ama nirlaqa dap kua ama qeleq iini ip diiv ama qaqer araa Rarlimka qat den."

A Siitka Sever A Buaiskena Ama Depguas Na Ra
Luk 19.11-27

14 Ama Ngemumaqa aa luqupki i qe uas pe uusep dai diip taquarl iaq ama qaqeraqa. I
qa mit naver aa luqupki ip ka tit saver iaiq ama luqupki ip ke paikmet. Dap lua ip diip ka
tit de nauirl dai qa iing demna ne aa buaiskena de qa taqen per a ra. I luqa qa ruqun aa
buaiskena iv aip ka mit dap diip te uas te aa tekmeriirang.
15 De luqa qa mu a qevep ip katikka qe barlmet ne aa tekmeriirang kurl ama buaiskena
araa dlek ip te uas tem iirang. I qatikka qerl kurl a ra te aa tekmeriirang i qatikka qut ta ip
te uas tem iirang. Be luqa qa qurl lura i qa qurl iak te ama qelaing i ama 5,000 ne ama nal.
De iak dai luqa qa qurl a qa re ama qelaing ama 2,000 ne ama nal. De iak dai luqa qa qurl
a qa re ama qelaing ama 1,000 ne ama nal. Baip luqa qa rekmet taqurla de qa mit.
16 Be aip luqa qa mit, de luqa ama buaiska i qa se ama qelaing ama 5,000 ne ama nal. Dai
masna qa mit, be qe bisnis ne luqa ama qelaingka, be deng i saqiaskerlka iang ama qelaing
ama 5,000 ne ama nal nge men.
17 De luqa i qa ral ama qelaing ama 2,000 ne ama nal, dai qa rekmet taqurla i qa bisnis
ne lungera ama qelaing be saqikka iang, ama 2,000 ne ama nal nge men.
18 Dap luqa i qa ral ama qelaing ama 1,000 ne ama nal dai qa mit be qa qut ama demka
de qa rles aa mastaqa aa qelaing.
19 Baiv aa de naqasaqerl buup ne ama niirl nge mit. Baip maget de lura ama buaiskena
araa mastaqa qa guirl. De luqa qa snanpet ne aa buaiskena aip ta mesana ne aa qelaing.
20 De luqa i murl ka ral ama qelaing ama 5,000 ne ama nal, dai qa men se iang ama qelaing
ama 5,000 ne ama nal. I lunger aa i qa bisnis be rem nget. De qa ruqun ma', "Gua Barlka,
ngia mu gia qevep ai mager ip ngu uas te ama qelaing ama 5,000 ne ama nal. Be saqikka
iang ama qelaing ama 5,000 ne ama nal nge men.
21 De ama Barlka qa virliit ma', "Maikka ngia rekmet ne ama atlu. I maikka ngia rekmet
ne ama a rletki ama atluqi. I ngia rekmet ne ama aiska ama atluqa se lungera ama qelaing
ama langas. Taqurla dai diip ngua ru ngi ip ngi uas te ama tekmeriirang i iirang peviit.
Ngia ren ip gia arlias ngi na ngua."
22 Baiv aa de luqa ama buaiska i murl ka ral ama qelaing ama 2,000 ne ama nal, ka men
sagel ama mastaqa. Be qa ruqun ma', "Gua barlka murl ngia qurl a ngua re ama qelaing i
ama 2,000 ne ama nal ip ngu uas tem nget. Dai be ngua bisnis ne lungera ama qelaing ama
2,000 ne ama nal, be saqikka iang ama qelaing i ama 2,000 ne ama nal nge men.
23 De ama barlka qa virliit ma', "Maikka ngia rekmet ne ama atlu. I ngia rekmet ne ama
aiska ama atluqa se lungera ama qelaing ama langas na nget. Taqurla be diip ngua ru ngi
ip ngi uas te liirang aa, i as maikka iirang peviit. Ngia ren ip gia arlias ngi na ngua.
24 Baiv aa, de luqa ama buaiska i murl ka ral ama qelaing ama 1,000 ne ama nal ka men
sagel aa Barlka. Be qa ruqun ma', "Gua Barlka, nguat drlem ai ngi dai ama reksenas-ka na
ngi. Be ai de ngia ter ama asmes naver ama sleng i murl kuasik ai ngia matna ver a nget.
De ngia ter ama meng arla gam de ngen ama liltem iirang i qatti murl iak ka mu nget. De
araa asmes dai ai de ngi bing se nget.
25 Taqurla dai ngung ning liina. De ngua mit se gia qelaing be ngua qutserl nget. Ani; gia
qelaing aa ama 1,000 ne ama nal i qatikka murl ngia qurl a ngua rem nget!"
26 De ama Barlka qa virliit barek luqa ama buaiska ma', "Ngi dai maikka ama vuqa na
ngi de maikka ama nengnas met ngi. I ngia sil ai ngiat drlem ai nguat ter ama asmes naver
ama sleng i murl kuasiq ai ngua mat na nget. Dai de ngu bing se ama asmes dap kuasiq ai
murl ngua mu nget.
27 Dai vadai de raqurla de ngia mu gua qelaing mer ama Bang, ip nge riirl iv aip lua i ngua
men de ngua met gua qelaing i rluses dem nget.
28 Taqurla de ama Barlka qa ruqun aa iari ama buaiskena ma', "Ngen det lungera ama
qelaing ama 1,000 ne ama nal nagel luqa. De ngene qurl luqai ama qelaing ama 10,000 ne
ama nal gel ka.
29 I lura i iirang gel ta, dai saqiaskerlka diip ngu qurl a ra re iirang. Be diip liirang aa i qe
narliip siirang, dav as ngene i iarang. Dap nemka i quasik ket matna ne liirang aa i sa ngua
van a qa, dai diip ngu at liirang aa mai nagel ka.
30 Baiv aa de luqa ama Barlka qa ruqun ma', "Luqa ama buaiska ama vuqa dai ngene rlu
na qa sedarliik, sev ama arlenki vet luqia ama luqupki i diiv ama qaqet tek nak de res nis
araa qiing nana i re narli getget per a nas.

Diiv Ama Qaqer Araa Rarlimka Qa Raarl Ne Ama Qaqet

31 Ama qaqet araa Rarlimka dai saqiaskerlka diip ka ren. I diip ka ren pe aa ansinki i
maikka qi veviit. De aa Angeluqena dai diip te na qa ra ren. I qa dai diiv ama Slurlka na qa
de diip ka ruqun mer aa mugun-met-ki i maikka ama slurlki i qi veviit.

32 Be ama qaqet mai dai diip te iing demna ver ama qaqet araa Rarlimka aa saqang. De
diiv ama qaqet araa Rarlimka qa raatmet ne ama qaqet saver ama liiniam ama quanasiam.
I liini iara ip taquarl ama Uaska i qa ter ama sipsip naver ama meme.
33 Dai diiv ama qaqet araa Rarlimka qa ru ama sipsip (ama qaqet ama atlu ra) pe aa
merlmerliit. Dav ama meme (ama qaqet ama vura) dai sev aa ruarliit.
34 Taqurla de diiv ama Slurlka qe ruqun lura ama qaqet ama atlura ve aa merlmerliit ma',
"Ngen den. I sa Gumam ka matna ver a ngen peviit. Ngen den ip ngen der ama luqupki i
murl ama Ngemumaqa qa muvuusep ip diip ki bareq a ngen. I lua i murl ke rarles i qe
tekmet ne ama aivetki de qa muvem ne luqia ama luqupki i qe uas bareq a ngen. Luqia
ama luqupki i ngu uas, dai mager ip kurli ngen per a qi.
35 I lua i murl ama getki vem ngua ver ama aivetki de ngen kurl a ngua re ama asmes be
ngua tes. Dai de dingding sep ngua, de ngenerl kurl a ngua re ama qerlapki be ngup suup.
De murl lua i ngerek se ngua dai de ama nangiska na ngua gel ngen de ngen marl se ngua
sev a ngen a vet.
36 De murl lua i quasik gua a nge ama luan de ngene kurl a ngua re ama luan. De murl
lua i ngu temarl de ngene taqa uas tem ngua. De murl lua i qurli ngua ve ama karabus de
ngenes pas tem ngua."
37 Taqurla de diip lura ama atlu ra dai diip te virliit ma', "A Slurlka, ngu lu qesnada de
uut lu ngi i ama getki vem ngi, de uut kurl a ngi re ama asmes. De ngu lu qesnada de uut lu
ngi i dingding sep ngi de uut kurl a ngi re ama kainaqi ip ngi suup.
38 De ngu lu qesnada de uut lu ngi i ngerek se ngi de ama nangiska na ngi i qurli ngi sangis
ne gia luqupki. De uut marl se ngi sev auur a vet. De ngu lu qesnada de uut lu ngi i quasik
gia a nge ama luan de uut kurl a ngi re ama luan.
39 De ngu lu qesnada de uut lu ngi, i ngi temarl dap kua qurli ngi ve ama karabus de uures
pas tem ngi.
40 De diip luqa ama Slurlka qe virliit ma', "Maikka ngul sil ba ngen ne ama revan. Ama
tekmeriirang mai i sa ngen tekmet niirang sagel guari ba qek nanari i luqa i maikka quasiq
ai aa rlenki veviit. Dai liirang aa mai dai ngene tekmet niirang sagel ngua."
41 De diiv ama Slurlka qe ruqun lura ama qaqet pe aa ruarliit ma', "Ngen diit nanari nagel
ngua. I sa ama Ngemumaqa qa sil ai diip ngene karabus. Ngen diit samer ama altingki i
qatikka ai de masmas per ama niirl mai de qiat dang. I murl ama Slurlka qa muvem ne
luqia ama altingki ip sagel ma Satan ke ne aa Angeluqena.
42 Maikka mager ip ngen diit. I mekai ama getki vem ngua de quasiq ai ngen kurl a ngua
re ama asmes ip ngua es. De mekai dingding sep ngua de quasik ngen kurl a ngua re ama
qerlapki ip ngu suup.
43 De mekai i ai de ngerek se ngua de qurli ngua sangis ne gua luqupki. De quasiq ai ngen
marl se ngua sev a ngen a vet. De mekai quasik gua a nge ama luan de quasik ngen kurl
a ngua ra qeng ip ngu rurlisnas. De mekai qurli ngua i ngu temarl de qurli ngua ve ama
karabus. De quasiq ai ngenes pas tem ngua.
44 De diip lura ama qaqet te virliit ma', "A Slurlka ngu lu qesnada de uuret lu ngi i ama
qeraik ngi dap kua dingding sep ngi. De ngu lu qesnada de uuret lu ngi i ama nangiska na
ngi i ngerek se ngi i qurli sangis ne gia luqupki. Dap kua ngu lu qesnada de uuret lu ngi i
quasik gia a nge ama luan de qurli ngi ve ama karabus. I ngu lu qesnada de uuret lu liirang
aa de quasik uut tat naver a ngi?"
45 De diip luqa ama Slurlka qe virliit ma', "Maikka ngul sil ba ngen ne ama revan. Ama
tekmeriirang mai i quasik ngene narliip ngene tekmet niirang sagel guari ba qek nanari
dai quasik ngene narliip ngene tekmet ne liirang aa sagel ngua.
46 Taqurla de diip lura ama vura ra iit ip te tal ama ranbandem ama vu nget. I diip te
taneng ama getget i quasik mager ip perleset na nget. Dav ama qaqet ama atlura dai diip
ta iit ip te taneng ama iames masmas, i quasik mager ip prleset."

26

Ama Judaqena Araa Barlta Te Sil Ba Na Ip Te Peleng Ma Iesus
Mak 14.1-2 Luk 22.1-2

1 Baip ma Iesus ka verleset i qa taqen ne liirang aa, de qa ruqun aa risura ma',
2 "Ngen drlem ai mabigia de ama asmeski ama slurlki i ra tis ki ma', Ama-Angeluqa-Ka-
Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka; dai diip pet luqa ama nirlaqa de diip te quarl te ama
qaqet araa Rarlimka bareq aa qumes-ta ip te veleng ka men ama lalemka.
3 Baiv aa de lura nep ma Lautu i ai de re ruirl de ngene lura ama barlta i ai de re ruirl se
ama Judaqena. Dai ra iing demna ip ta taqen per a na ve ama Vetki i ai de qurli lura vem
ki. Luqia ama Vetki i ama Slurlki dai ma Kaiapas aa vetki, i luqa i ama Lautu arla Uaska.

4 Lua i ra iing demna de re sil ba na, dai ai de re mali re a nge ama aiska ip te uurut pet
ma Iesus. I ra tu araa qevep ip te kaak ip mager ip te uurut per a qa ip te veleng ka.
5 De lura ver ama kaivung ta ruqun ma', "Kuasik mager iv uure uurut per a qa per ama
Asmeski i ama nirlaqa i ama slurlka. I quasiq uure narliiv ama qurek per ama qaqet de ra
tesna."

Iaiq Ama Nanki Qia Rekmet Ne Iani Sagel Ma Iesus
Mak 14.3-9 Jon 12.1-8

6 De ma Iesus dai qurli qa vet ma Betani. I qurli qa ve ma Saimon aa vetki. I luqa i mekai
ama arlemki ama vuqi ver a qa, i ra tis ki, ama laippa.
7 Be lua i qurli ma Iesus aa, dai iaiq ama nanki qia men sagel ka. I qia men i qi tal ama
qurelka i ama dulka na qa i maikka ama atluqa. I ama marasin i ra tis nger ama 'sanda' dai
nget met ka i maikka ngere tal veviit. De qia arletik ne lungera ama sanda vet ma Iesus aa
ningaqa. I lua i qa mugun per ama laiqi ara garli de qa tes.
8 De ama risura ra lu luqia ama nanki qia rekmet taqurla de maikka ra serlin. Be ra
snanpet ne luqia ama nanki ma', "Ngu lu ngia ming lungera ama sanda ip nanaa?
9 Arik lua i uure nem lungera ama sanda ip te van per a nget, dai qatias padari ama
qelaingka i qa veviit. De vadarli uut kurl lura i quasiq araa a nge ama tekmeriirang te
lungera ama qelaing."
10 Dap ma Iesus dai sa qat drlem araa lengi. Be qa ruqun ma', "Ngu lu ngenen ban luqia
re ama merlenka ip nanaa? Dap kia rekmet ne liina i maikka ama atliini bareq a ngua.
11 Katikka diip masmas de qurli lura i quasik buup na ra qerang gel ngen. Dap ngua dai
diip kuasiq ai qurli ngua mas gel ngen.
12 Luqia ama nanki i qia arletik ne ama sanda vet gua qetdingki, dai ip kia tuvem na ngua,
iv aip lua i ngua ngip de ra qutserl ngua.
13 De maikka ngul sil ba ngen ne ama revan. I ama Lengi ama Atlunget dai diip te sil na
nget bareq ama qaqet mai ver ama aivetki. De ver ama luqup mai sagel ta sil ne ama Lengi
ama Atlunget dai diip te sil ne ngene luqa ama siitka sevet luqia ama nanki i qia rekmet ne
liina. De liina i qia rekmet niini dai diip te sil sever iini be diiv ama qaqet tat drlem sever a
qi."

Ma Judas Ka Muvuusep Ai Diip Ke Quarl Te Ma Iesus
Mak 14.10-11 Luk 22.3-6

14 De ma Judas Iskariot i iak navet ma Iesus aa risura ama malepka ngen a iam dai qa mit
sagel lura i re uas te ama Lautu.
15 De ma Judas ka ruqun ma', "Diip ngene qurl a ngua re ama gi? I aip ngua qurl a ngen
te ma Iesus." De lura i re uas te ama Lautu dai ra qurl ma Judas te ama qelaing ama silva, i
ama malev ama depguas.
16 De ma Judas ke rarles i qet lu re a nge ama aiska ip diip ke quarl te ma Iesus semer aa
qumes-ta araa ngerik.

Ma Iesus Ken Aa Risura Ra Tes Per Ama Asmeski Ama Slurlki
Mak 14.12-21 Luk 22.7-14

17 De vet luqa ama nirlaqa i qe rarles naver ama asmeski ara niirl i ai de ra tes ama bret
i quasiq ama Yis pem nget. De ma Iesus aa risura ra men sagel ka. De ma Iesus aa risura ra
ruqun ma', "Diiv uur ruvem ne ama tekmeriirang mai ver ama asmeski ip diip ngia tes pet
luqia ama asmeski. Dap ngu lu diiv uur ruvem ne luqia ama asmeski ve a nge ama vetki
qua?"
18 De ma Iesus ka virliit ma', "Ngen diit savet ma Jarusalem. Be ngene ruqun iak i nguat
drlem se qa ma', "Ama Tiksiqa qa ruqun ma', "Ama nirlaqa i ra mu qa bareq a ngua dai sa
qa gelna. Ngua dai ngu narliip ngu ne gua risura uut tes pet luqia ama asmeski i ra tis ki
ma', "Ama-Angeluqa-Ka-Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka, pe gia vetki."
19 De ama risura ra mit kut liina i ma Iesus ka ruqun na ra ip te rekmet niini. Be ra muvem
ne luqia ama asmeski.
20 Baip se rletrlet, de ma Iesus ke ne aa risura ama malepka ngen a iam na ra ta mugun
sepna ne ama laiqi.
21 Be lua i ra mai ra tes, de ma Iesus ka ruqun ma', "Ngul sil ba ngen ne ama revan. Ngen
aa, ama malepka ngen a iam, dai diiv iak naver a ngen ke sil se ngua barek gua qumes-ta."
22 De ma Iesus aa risura dai maikka ama merlenka ver a ra i re narli liina. De re snanpet
ne ma Iesus i iak de iak ma', "Nanaa, kua ngia tu gia qevep ai ngua?"
23 De ma Iesus ka virliit ba ra ma', "Ngen ama malepka ngen a iam, dai luqa naver a ngen
i ngu na qa uune teq a uun a ngerik mais semer ama pilitki, dai diip ke quarl tem ngua
barek gua qumes-ta.

24 I ngua dai ama qaqet araa Rarlimka i diip te veleng ngua ip taqua murl ama
Ngemumaqa aa Aamki-na-ra ra sil, i ra iil ve ama Langinka i murl ka nauirl. Dap luqa i
diip ke sil se ngua barek gua qumespik ip te veleng ngua, dai maikka diip lenges na qa. I
arik murl aa nan ki sel a qa i ama ngipka, dai ama atlu i as kuasik ka lu iarang taqurla."
25 Baiv aa de ma Judas ka snanpet ne ma Iesus ma', "A Tiksiqa, kua ngua? (Ma Judas i
diip ke quarl te ma Iesus bareq aa qumes-ta). De ma Iesus ka virliit ma', "Ii, qerlka ngi."

Ama Slurlka Aa Asmeski
Mak 14.22-26 Luk 22.15 1Kor 11.23

26 Lua i ra tes, de ma Iesus ka mer ama bretki de qa meraqen ne ama atlu sagel aa Mam.
De qa bing met na qi de qa qurl aa risura de qa ruqun na ra ma', "Ngen det luqia de ngen
des ki. I luqia dai gua qetdingki aa."
27 De ma Iesus ka mer ama kapka i buup ka ne ama qerlapki nev ama vain arla gam. De
qa meraqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa de qa qurl aa risura. De ma Iesus ka ruqun
ma', "Ngen mai ngene srluup.
28 I luqia iara ama qerlapki dai raquarl gua qerekka i qa rletik sever ama qaqet ip Gumam
ke lemerl araa viirang. I qatikka ne liina dai ngu rarles ne ama Aiska ama Iameska iv ama
Ngemumaqa qe iames ne aa qaqet masmas.
29 Ngua taqen ne ama revan i diip kuasik mager ip ngup suup luqia ama qerlapki nev
ama vain arla gam ip deng i ama Ngemumaqa qe uas per aa luqupki ama Iameski. Dai diip
ngu suup ama vain ama iames nget i ngu na ngen."
30 De ra raing iaiq ama taingki ne ama Lautu. Baiv aa de ra mit saver ama damki ma Ulip.

Ma Iesus Aa Risura Dai Diip Ta Mai Ra iit Namen A Qa
Mak 14.27-31

31 De ma Iesus ka ruqun aa risura ma', "Nani ngene uaik namen na ngua ip ngerek se
ngua, ip taquarl murl ta iil ve ama Langinka i murl nauirl ma',
"Ama Ngemumaqa dai diip ke veleng luqa i qe uas te ama sipsip. Be diiv ama sipsip ngere
uaik maden maden. *Sek 13.7*
32 Dap diip ngua raarl namer ama matmat. De diip ngu uirl se ngen savet ma Galili."
33 De ma Pita qa ruqun ma Iesus ma', "Katikka ariq aip guari ra uaik, dap ngua dai diip
kuasiq ai ngu uaik namen na ngi."
34 De ma Iesus ka virliit ma', "Maikka ngul sil ba ngi ne ama revan. I nani de ama arlenki
are rlan de diip ngi vererl temiis, ai quasik ngiat drlem se ngua. I diip ngi vererl temiis
taqurla ma depguas niirang be nakka aiv aa de ama durlaikka qek nak."
35 De ma Pita qa guirltik madlek sagel ka ma', "I quaatta i diip ngu ngip ngu na ngi, dap
maikka diip kuasik mager ip ngua raqen ai quasik nguat drlem se ngi!" De qerlka iari ama
risura, dai saqikka ra meraqen taqurla raquarl ma Pita.

Ma Iesus I Maikka Ngerek Se Qa I Qe Raring
Mak 14.32-42 Luk 22.39-46

36 De ma Iesus ke ne aa risura ra mit saver ama aiverini i ra tis iini ma Getsemani. De ma
Iesus ka ruqun aa risura ma', "Mas per a ngen aa, de ngua iit ip ngu nen ama Slurlka.
37 De ma Iesus ka ruqun ma Pita qe ne ma Sebidi aa uimiam ip te na qa. De nge rarles i
maikka ama merlenka ver a qa be quasik ket lu maget.
38 Be qa ruqun ma Pita qe ne ma Sebidi aa uimiam ma', "Maikka ama merlenka ver a
ngua malai. Be ama qares iv arik ngu ngip. Kurli ngen aa de ngenem ngim.
39 Baiv aa de nakka ma Iesus ka aang imanau be qa aan aa buum men ama aivet. De qe
raring sagel aa Mam ma', "Kua mager ip ngua iit puuqas ne liirang aa ama merlenka vem
iirang? Dap liina i qatikka ngi narliip dai maikka iini veviit. Katikka mager ip ngi tekmet
kut gia tuaqevep. Dap kuasik mager ip ngi tekmet taquarl ngu narliip."
40 Baiv aa de ma Iesus ka guirl sagel aa risura. Be qa men gel ta i re brlaing. De qa ruqun
ma Pita ma', "Kua quasik mager ip nakka ngenem ngim per a nge ama ainkules?"
41 De qa ruqun na ra ma', "Ngenem ngim, de ngene raring. De ngene na ngua i arik ma',
ama qasiquarl-iirang nge men per a ngen. A revan i ngene narliip se ngua de a ngen a rlan
dap per a ngen a qetdeng dai ama neng na ngen de quasika ngen a nge ama dlek."
42 De saqiaskerlka ma Iesus ka mir ip maiiram ip ke raring. I qa mit be saqiaskerlka qe
raring ma', "Gumam, katikka ariq aip kuasik mager ip ngi nem luqa ama merlenka ip ka
iit naver a ngua, dap katikka diip ngu rekmet taqurla, dai ngu raring ip katikka liina i ngi,
ngi narliip dai iini nge ren taqurla."
43 De qa guirl, dai qa lu ra i maikka ra dai ama menepki-met-ta.
44 Taqurla de saqiaskerlka ma Iesus ka mit namen na ra be qe raring. Liina i qe raring ip
ma depguas niirang dai saqikka qe raring ip taqua laira.

45 Baiv aa de ma Iesus ka guirl sagel aa risura be qa ruqun ma', "Katiaskerl kua mas per
a ngen, i ngene brlaing? Ngene lu, qasa iara ip diiv iak ka iit se ngua i ama qaqer araa
Rarlimka na ngua barek lura ama vura.
46 Ngen daarlviit! Diiv uut tit! I ngene lu, luqa qat den ip diip ka tit se ngua sagel gua
qumespik".

Ma Iesus I Ra Uurut Per A Qa
Mak 14.43 Luk 22.47 Jon 18.1-11

47 Dap medu ama barlta nep ma Lautu de ama Tiksiqena nep ma Lautu de lura i re uas
te ama Lautu dai sa ra kaivung. Be ra nem iaq ama liinka ip te ne ma Judas Iskariot ip ta iit
te uurut pet ma Iesus. I ra tit i re tal ama aviskina, a galep, ngene lungera i ai de re uamet
na nget.
48 De ma Judas ka sil ba ra ma', "Diip ngua raqen ne ama atlu. De uune sarl a uun a ngerik
kana, i ngu ne ma Iesus. De ngu quarl tem ka bareq a ngen. Uut tit ip nani uure uurut per
a qa. De ngen den se qa sev ama karabus."
49 Dap ma Iesus dai as kurli qa i as ka taqen per aa risura. De ma Judas Iskariot i qa navet
ma Iesus ka men, be qe ne ma Iesus ian ne sarl ian a ngerik kana. De qa ruqun ma', "Atlu
gua Barlka, gua Tiksiqa."
50 De ma Iesus ka virliit ma', "Guakka, ngia rekmet ne liina i ngia men ip ngi rekmet niini."
De lura i re ne ma Judas dai ra uurut pet ma Iesus.
51 Liina nge men taqurla, dap ma Iesus aa risura be iak i qe ne ma Iesus, dai qa berltiq
ama asmesna arla sinki be qa dik iaq aa asdemki. I luqa dai ama buaiska i ai de qet matna
ip ka tat naver ama Lautu a ngera Barlka.
52 De ma Iesus ka ruqun luqa ma', "Gia sinki saver ama asmesna dai ngi nes ki mer ara
vetki. I lura ama qaqet i re peleng ne ama aviskina, dai saqikka diip te veleng ta ne lungera
ama aviskina.
53 Dap maikka ama revan i ngen drlem ai naqerl mager ip ngu snanpet ne Gumam be
mager ip ke qurl a ngua re ama Angeluqena i maikka ama 12,000 na ra, dav as buup ne iari
ver araa reng.
54 Dap liina dai mager iv iini nge ren taqurla, iv iini nge ren ip taquarl ama lengi nev ama
Langinka i murl nauirl nge taqen.
55 De ma Iesus ka ruqun ama qaqet ma', "Ngen dren se a ngen a aviskina ngen a ngen a
galep saver a ngua ip taquarl ai ama suamka na ngua. Ai de qurli ngua i ngu su ngen pe
ama Lautu-vem-ki ama Slurlki, dap kuasiq ai ngen uurut per a ngua.
56 Dav ama lengi nev ama Langinka i murl nauirl nge men ne ama revan sever a ngua.
Be iara ngen ne uurut per a ngua." De ma Iesus aa risura mai dai ra uaik na men na qa.

Ma Iesus I Ama Judaqena Araa Barlta Ra Taarl Na Qa
Mak 14.53-65

57 Lura i ra uurut pet ma Iesus dai ra mit se qa sev ama Barlka aa vetki ma Kaiapas i luqa
i ai de qe ruirl se ama Lautu. De ama Tiksiqena nep ma Lautu de lura ama Barlta nep ma
Lautu, de lura i ai de re Uas te ama Lautu, dai ra men be re tekmet ne ama kaivung pe luqa
ama barlka aa vetki.
58 De ma Pita dai qa mit naset ma Iesus. Dap nakka qa mit be qurli qa sangis kuarla, i
qa mit naset ma Iesus be samer ama baniski met luqa ama Barlka a vetki. I ma Pita qa
mit samer ama baniski be qa mugun gel ama Diitdiit-per-a-ra. I qe narliip ket lu aip diip te
tekmet nanaa ne ma Iesus.
59 De lura ama Barlta nep ma Lautu, de ngen ama Barlta nep ma Kot dai re mali re ama
ais ip te kot se ma Iesus ne ama qaaq-iirang. I re narliip te mali re a nge ama rarlimini ip
te veleng ma Iesus.
60 Dai be quasik ta lu sever a qeni. I liirang aa mai i ra meraqen sagel ma Iesus niirang
dai ama kaaq iirang.
De buup ne iari ama qaqet ta men be re kaak sevet ma Iesus ne iarang ama lengi iirang.
Dav ama Barlta nep ma Kot dai maikka quasik ta lu sever a nge ama rarlimini ip te veleng
ma Iesus. De iaiam ama qaqer a iam ian men be ian duqun ma',
61 "Katikka ma Iesus ka sil ba uun ai mager ip ke lenges ne ama Ngemumaqa aa Lautu-
vem-ki. De saqiaskerlka diip naser ama niirl ama depguas de diip ke rekmet na qi."
62 De luqa ama Barlka nep ma Lautu dai qa maarlviit de qa snanpet ne ma Iesus ma',
"Kua quasik gia qeng ama lengi ip ngi guirltik lungera ama lengi i ra taqen sagel ngi na
nget. Kua lura ra taqen ne ama revan?"
63 Dap ma Iesus dai quasik ka taqen de quasik ka meraqen ne a qeni. De luqa ama Barlka
nep ma Lautu dai saqiaskerlka qa ruqun ma Iesus ma', "Maikka ngu tekgel ngi ne ama

Ngemumaqa aa rlenki, de ngua tu vuusep i qa dai auur a Iameska. Dai ngi sekdem aip kua ngi dai ama Ngemumaqa aa Uimka na ngi?"
64 De ma Iesus ka guirltik ma', "Ii, qerlka ngua. Dap ngul sil ba ngen, i diip ngene lu ngua i ama qaqer araa Rarlimka na ngua, i ngua mugun pe ama Ngemumaqa aa merlmerliit. De ngua i ama qaqer araa Rarlimka na ngua dai diip ngene lu ngua i nguat den pe ama aavul ver ama uusepka."
65 Baiv ama Barlka qa narli liina de maikka qe serlin maden. De qe tekmer ip taqua qe lalangmet per ama aivet. I qe serlin se ma Iesus taqurliani ma', "Maikka ngia meraqen mavik sagel ama Ngemumaqa." De ma Kaiapas ka taqen sagel lura i re kot se ma Iesus ma', "Maikka quasik mager iv uure nes te aret ip te sil sever a qa aip kua qa taqen ne aa revan. I askerlka lua ngene narli qa meraqen mavik sagel ama Ngemumaqa.
66 Be ngen dru a ngen a qevep nanaa?"
De ra guirltik ma', "Mager ip te veleng ka i ama vuqa!"
67 De ama qaqet tet kuat pet ma Iesus aa sakngaqi. De ra uamet pem ka ne araa uugembap. De iari ra vukdeng met ma Iesus de ra ruqun ma',
68 "Kua ngi dai ama Ngemumaqa aa Aamki na ngi, dai mager iv iara ngia taqen, aip nemka qa uaming ngi? Ngia ris ka."

Ma Pita Qa Vererl Temiis
Mak 14.66 Luk 22.54 Jon 18.25-27

69 Dap pet luus aa dai as kurli ma Pita i qa mugun mer ama baniski darliik. De iaiq ama nanki i ai de qit matna gel ama Barlka nep ma Lautu dai qia men sagelna ne ma Pita. De qia ruqun ma', "Ngi, dai qerlka ai de ngi ne ma Iesus, i qa navet ma Galili."
70 Dap ma Pita dai qa vererl temiis i qa sil ai maikka ai de quasiq ai qe ne ma Iesus. I qa meraqen taqurla sagel lura i qurli qa qe na ra. De ma Pita qa ruqun ma', "Kuasik nguat drlem aip ngen deraqen sever ama gi."
71 Baiv aa de ma Pita qa aang namer ama baniski. Be mer ama tarlka dai iaiq ama nanki qi lu qa. De qia sil bareq iari ma', "Iaq aa i qerlka qa nagel ma Iesus i qa navet ma Nasaret."
72 De saqiaskerlka ma Pita qa vererl temiis ai maikka ai de quasiq ai qe ne ma Iesus. De ma Pita qa ruqun ma', "Maikka ngua tu vuusep sagel ama Ngemumaqa i quasik nguat drlem se luqa, ma Iesus."
73 De nakka quasiq ama ainkules, de iari ama qaqet i qerlka ai de ra maarl aa, dai ra mit sagel ma Pita, be ra ruqun ma', "Uut drlem ai ngi navet lura i ai de ngen diit naset ma Iesus. Uut drlem i raquarli ngia taqen muqas."
74 De ma Pita qa rek gelnas, de qa taqen mavik i maikka qa taqen ma', "Ngua tu vuusep, i maikka ngua taqen ne gua revan. I quasik nguat drlem se luqa, ma Iesus."
Be saip ma Pita qa meraqen ne liina, de ama durlaikka qa nak.
75 De vuktik pet ma Pita ne ma Iesus aa lengiqi i laa ma Iesus ka ruqun na qa ma', "Diip ngia raqen ai quasik ngiat drlem se ngua. De diip ngi vererl temiis sevet ngua ves nauirl ma depguas niirang. Baiv aa de nakka ama durlaikka qek nak."
Baiv aa de ma Pita qa mir ianai sedarliik i maikka ama qilkilem na qa i qek nak.

27

Ta Mit Se ma Iesus Sagel Ama Gaman Ma Pailat
Mak 15.1 Jon 18.28-32

1 De maikka aip se bingbigia men ama arlenes de lura i re ruirl se ama Lautu de ngen ama Barlta i re ruirl se ama qaqet dai sa ra muvem nanas ip te peleng ma Iesus.
2 Baiv aa de ra quap met ma Iesus aa rik de ra mit se qa sagel ma Pailat i luqa i qe uas te ama Gaman. De ra quarl te ma Iesus bareq a qa.

Ma Judas Ka Veleng Nas
Aposel 1:18-19

3 Luqa ma Judas i qa quarl te ma Iesus bareq aa qumespik, dai sa qe ne lura ra sil ba na ip diip te veleng ma Iesus. Lua i ma Judas ka lu liina raqurla, de ama arlemka i qa rekmet ne liina. Taqurla de qa quarl te lungera ama qelaing i ama malev ama depguas ne ama silva. I qa guirl lungera ama qelaing bareq ama barlta nep ma Lautu de ngen ne lura i re ruirl se ama Lautu.
4 De ma Judas ka ruqun ma', "Ngua rekmet ne ama viini. I ngua qurl a ngen te luqa i maikka ai de quasik kat drlem sa tekmet ne ama viirang, ip te veleng ka." De lura i re ruirl se ama Judaqena ta guirltik ma', "Uut dai quasiq a qeni. Be qatikka ngi naik dai ama merlenka ver a ngi, dav uut dai quasik tem uut."
5 Taqurla de ma Judas ka rlu ne ama qelaing sev ama Lautu-vem-ki ama Slurlki. De qa mir ianai be qa mit be qa quap.

6 De lura ama barlta nep ma Lautu i ai de re ruirl ta met lungera ama qelaing nev ama
Lautu-vem-ki. De ra ruqun ma', "Auura lengi ama dlek pem nget iv uut tit kut nget, dai nget
taqen ai quasik mager iv uur ru lungera ama qelaing men ama Lautu-vem-ki ara uang ama
qelaing. I raquarli lunger aa dai sa ra van na nget ip te veleng iak."
7 Taqurla de ra sil ba na be mager ip te van per a nge ama aiverini ne lungera ama qelaing,
nagel lura i ai de ret matna ver ama supinkina ne ama qulek. I liina ama aiverini iv ama
matmatki sagel ama nangista i aip tep ngip savet ma Jarusalem.
8 I raqurla be qatiaskerl iara dai ra tis luum aa ama aiverem ma', "A Biaska ver a Uum."
9 Taqurla dai liina nge men ip taquarl murl ama Ngemumaqa aa Aamki na qa ma
Jeremaia qa sil. I murl ka ruqun ma',
"Ta mer ama qelaing ama silva i ama malev ama depguas." *Jer19:1-13 Sek 11:12,13*
I qatikka lungera ama qelaing i ama Judaqena ra sil ba na aiv ama qesna ne ama qelaing
ip te van per a qa (Iesus).
10 De ra van per ama aiverini ne lungera ama qelaing i ama malev ama depguas. I ra van
pet liina ama aiverini i iini nagel lura i ai de ret matna ver ama supinkina ne ama qulek. I
qatikka liina ip taquarl ama Slurlka qa meraqen a ngua."

Ma Pailat Ke Snanpet Ne Ma Iesus
Mak 15.2 Luk 23.1-5 Jon 18.28-38

11 De ma Iesus ka maarl ver ama Gaman ma Pailat aa saqang. De ma Pailat ke snanpet ne
ma Iesus. I qa ruqun ma', "Kua ngi dai ama King na ngi i ai de ngi uas te ama Judaqena?"
De ma Iesus ka guirltik ma', "Ii, qerlka ngua."
12 De lura ama Barlta nep ma Lautu ngen ne lura i re ruirl se ama qaqet dai qatikka vet
ta taqen ip te kot se ma Iesus. Dap ma Iesus dai quasik ke narliip ke guirltiq araa lengi.
13 Taqurla de ma Pailat ka ruqun ma Iesus ma', "Ngi narli lura re kot se ngi. Dap ngu lu
quasik ngia guirltik i nanaa?"
14 Dap ma Iesus dai quasik ka meraqen ne a qeni ip ke guirltik ma Pailat aa lengi. Taqurla
be maikka ma Pailat dai qa aakmeses maden.

Ma Pailat Ka Ruqun Ip Te Uadem Se ma Iesus Men Ama Lalemka
Mak 15.6 Luk 23.13 Jon 18.39

15 De vet luqia ama Asmeski ama slurlki i ama Judaqena ra tis ki ma', "Ama-Angeluqa-Ka-
Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka." I qatikka ai de ver ama ages mai be saqikka aiv ama
asmeski, de saqikka diip ma Pailat ke nem iak nev ama karabus. I luqa i ama qaqet te
narliip se qa.
16 De vet lungera ama niirl de qurli iak pe ama karabus i maikka aa rlenki men ama
viirang i ai de qe tekmet niirang.
17 De ama qaqet dai ra iing demna met ma Pailat aa vetki. De ma Pailat ka snanpet ne
ama qaqet ma', "Diip ngu aar iak nep ma karabus ip ba ngen. Dai ngu lu ngene narliip
se nemka ip ngua ra qa nep ma karabus. Kua ngene narliip se ma Barabas, dap kua ma
Kristus?"
18 De ma Pailat dai qat drlem ai ra qurl a qa re ma Iesus i raquarli re tu araa qevep mavik
i re lu aa dlek peviit, dav araa uang ama dlek dai manep.
19 I ma Pailat ka meraqen ne liirang aa i ai de qa mugun mer aa ramugun-met-ki sagel
ai de ra tuqun ip ta taarl ne ama qaqet. Be as lua i qa mugun aa, de aa rluaqi qia nem liini
iara ama lengiini sagel ka. I liina ama lengiini raqurliani ma',
"Kuasik mager ip ngi rekmet ne a qeni savet luqa, ma Iesus. I qa, dai quasiq ai ama vuqa
na qa. I laa ngua lu gua viinki sever a qa, be qia rekmet na ngua be maikka ama
merlenka ver a ngua malai."
20 Dap lura i re ruirl se ama Lautu de ama Judaqena araa barlta dai ra ruqun ama qaqer
ip tes nes ip ma Barabas ka iit nev ama karabus, dap ma Iesus dai re narliip te veleng ka.
21 De ma Pailat ka ruqun ma', "Ma Barabas ke ne ma Iesus iara gel ngua. Be ngu lu ngene
narliip ngu at nemka bareq a ngen." De ama qaqet ta guirltik ma', "Barabas."
22 De ma Pailat ka snanpet na ra ma', "Dap diip ngu rekmet nanaa ne ma Iesus i ra tis ka
ma Kristus?" De ama qaqet mai ra guirltik ma', "Te uadem se qa men ama lalemka."
23 De ma Pailat ka snanpet ma', "Ngene narliip ngu veleng ka i nanaa? Ngu lu qa rekmet
ne a nge ama viini nanaa? Dav ama qaqet mai dai maikka res nes slep ma', "Te veleng ka
men ama lalemka."
24 De ma Pailat ka lu ai quasik mager ip ke rekmet de maget ne a qeni ama lengiini ip ta
iit kur iini. De qa lu ama qaqet i sakka ip ta taarlviit ip saver ama arasmesna. Taqurla de
ma Pailat ka mer ama qerlapki de qa ukmes te aa ngerik iv ama qaqet te lu, ai sa quasik
ding se qa ne liina. Baiv aa de ma Pailat ka ruqun ma', "Aip luqa qa ngip, dai quasiq ai ngua
gua viini. Dap ngen i qatikka ngene tekmet ne liina."

25 De ama qaqet mai ra guirltik ma', "Ii, qatikka aa aapngipki, dai uut de ngen a uure uis
dai diiv uure ral ama lengi sevet liina i arle ves i qa ngip."
26 Taqurla de ma Pailat ka raarl na re ma Barabas. De ma Pailat ka ruqun iari ama
Diitdiit-per-a-ra ip te urlistik pet ma Iesus ne ama sekpet. Baiv aa de ma Pailat ka quarl
te ma Iesus bareq ama Diitdiit-per-a-ra ip te veleng ka men ama lalemka.

Ma Pailat Aa Diitdiit-Per-A-Ra Ta Tuma Se ma Iesus
Mak 15.16-20 Jon 19.2-3

27 Baiv aa de ama Diitdiit-per-a-ra, ta mit se ma Iesus sep ma Gaman aa vetki. De ama
Diitdiit-per-a-ra mai dai ra iing demna mirlek ne ma Iesus.
28 De ra verik pet ma Iesus te aa luan de ra urlis ka ne iaiq ama nguin-nguinki.
29 De ra iing ama kasikka i ama arlking per a qa be ama rlaunki. I luqa ama ningaqa ip te
siquat i re kaak ai ama king aa ningaqa. De ra mu luqa ama ningaqa ama arlking per a qa
vet ma Iesus aa uuves. Baiv aa de ra mu ama vuqulka ve ma Iesus aa riqit ama merlmerliit
ip taquarl ama king aa uak. Baiv ama Diitdiit-per-a-ra ta rekmet ne liirang aa sagel ka be
verleset, de ra aan araa buum per a arlim de ra tuma se qa. I ai de re tuqun ma', "Atlu,
arlias per a ngi masmas, i ngi dai ama Judaqena araa King."
30 De ama Diitdiit-per-a-ra re quat pet ma Iesus. De ra mer aa vuqulka de ra uaming aa
ningaqa vetpet.
31 Baip te talak ne ma Iesus be verleset, de ra met luqia ama luanki ama nguin-nguinki
nemen a qa. De qatikka ra urlis ka pe aa uang ama luan. De ra mit se qa ip te uadem se qa
men ama lalemka.

Ma Iesus I Ra Uadem Se Qa Men Ama Lalemka
Mak 15.21 Luk 23.26 Jon 19.17-27

32 Lua i ama Diitdiit-per-a-ra ta tit se ma Iesus savet garli ne ama qerlingki. Dai ra reqes
te iak ip ke ral ama lalemka barek ma Iesus. Luqa dai aa rlenki ma Saimon i qa navet ma
Sairini.
33 Ta mit be ra men per ama luquviini i ra tis iini ma Golgota. (Liina dai iini ngerem ngim
ip taquarl ama qaqeraqa aa girlki.)
34 Be vet ma Golgota dai ama Diitdiit-per-a-ra ta qurl ma Iesus te ama vain ip ke srluup. I
ve ama vain dai ra mu ama marasin pem nget i maikka ama gaingka vem nget. I re narliip
ke suuv a nget ip kuasik ke narli ama getget per aa qetdingki. De ma Iesus ka siquat namen
a nget de naqatti qa miirl me nget.
35 De ama Diitdiit-per-a-ra, ta uadem se ma Iesus men ama lalemka. De re talak ne ama
saatu ip te aa luan bareq a nas.
36 De ama Diitdiit-per-a-ra dai qatiaskerl ta mugun aa, de rem ngim sagel ma Iesus.
37 De ama Diitdiit-per-a-ra ta iil ve ama mengigl ma', "A Judaqena araa King." De ra
uadem siigl se aa uuves men ama lalemka iv ama qaqet mai rat drlem sever a qa.
38 De ra uadem se iaiam ama viiam sepna na qa. I iak pe aa merlmerliit de iak pe aa
ruarliit.
39 De ama qaqet dai ra tit nev ama aiska gelna ne ma Iesus. De rep kuip araa ning de ra
taqen mavik sagel ma Iesus.
40 I ai de re tuqun ma', "Ngi sil ai mager ip ngi lenges ne ama Lautu-vem-ki ama Slurlki. De
saqias kerlka diip naser ama niirl ama depguas de ngi rik ki. Taqurla dai ngi iames nanas.
De ngi meriirl namen ama lalemka. I maikka ariq aiv ama revan i ngi dai ama Ngemumaqa
aa Uimka na ngi."
41 De ama barlta nep ma lautu de ama tiksiqena i ai de re su ne ma Moses aa lengi, de
ngen ne lura i re ruirl se ama Judaqena dai qerlka qurli ra aa. I lura ra tuma se ma Iesus ip
kerlka raquarl iari ama qaqet.
42 I re tuqun ma', "Ai de qa tat naver iari ama qaqet. Dap kua quasik mager ip ka raat
never a nas?" De ama qaqet ta taqen per a na ma', "Kuarl ama Isrelkena araa King na
qa? Ariq aiv ama King na qa, dai mager ip ka raat never a nas. De qe meriirl namen ama
lalemka. Taqurla dai diiv uut tu auur a qevep sever a qa.
43 De maikka qa tu aa qevep sever aa Mam ama Ngemumaqa. Dai sakka diiv iara ama
Ngemumaqa qa raat never a qa. I maikka ariq aiv ama Ngemumaqa qe narliip se qa. I
qatikka qa taqen sever a nas ma', "Ngua dai ama Ngemumaqa aa Uimka na ngua."
44 De liiam aa ama suam iam i ra uadem se iam men ama lalemiam sepna ne ma Iesus,
dai saqikka ian deraqen mavik ne ma Iesus taqurla.

Ma Iesus Ka Ngip
Mak 15.33-41 Luk 23.44 Jon 19.28

45 De ver ama rlaunka de ama arlenki qia uung per ama nirlaqa aa saqang. I nge rarles
per ama rlaunka be deng per ama depguas suunun. Be ver ama qerleng mai dai raquarl
ama arlenki.
46 De ver ama depguas de ma Iesus kes nes ne aa lengi ma', "Eli, Eli, lama sabaktani."
Liina ama lengi iini dai ama rarlimini raqurliani ma', "Gua Ngemumaqa, gua Ngemumaqa,
nanaa be ngia ngim temanau na ngua?"
47 Dav iari ama qaqet i qurli ra aa, dai re narli qes nes, de ra ruqun ma', "Kes nes te ma
Ilaija i murl ama Slurlka aa Aamki na qa."
48 De maikka masna iak naver ama qaqet ka uaik be qa mer iarang ip taquarl ama arlmet.
De qa uk liirang aa ve ama marasin i ra tis nget ama viniqa. De qa qut pem nget ne ama
vuquliit ip ka tu nget de ma Iesus aam ip ke naik pem nget.
49 Dav iari ama qaqet ta ruqun ma', "Kurla ngi tekmet taqurla sagel ka. I uure narliiv
uurem ngim aip kua diip ma Ilaisa qa ren ip ka raat never a qa."
50 De saqiaskerlka ma Iesus kes nes slep. De qa quarl te aa qevepka.
51 Dap pe ama Lautu arla Vetki ama Slurlki, dai qurl ama Luanki ama Slurlki. I qia vesdet
ser iaiq ama rumki i ama Ngemumaqa aa rumki. Be quasik mager iv a qek ka rarlik samet
ki. Dai rlek luqia ama luanki nanavuk be samen ama aivet. Be ama luanim ama udiim. De
qerlka ama qenkenki qia quip be ama dul dai bung met na nget.
52 De ama matmatkina dai rattem met nget. Be ama Ngemumaqa aa qaqet i mekai ra mu
ra mer ama matmat dai saqiaskerlka ra maarlviit naver ama aapngipki.
53 Lura dai ra maarlviit namer ama adem. Be sa aip ma Iesus ka maarlviit naver ama
aapngipki, de lura dai ra mit savet ma Jarusalem. Be buup ne ama qaqet ta lu ra.
54 De ama Amiqena araa barlka de ngen ama Diitdiit-per-a-ra i re uas te ma Iesus dai ra lu
luqia ama qenkenki de ngene liirang aa mai i iirang nge men. De maikka reng ning maden
de ra ruqun ma', "Ii, maikka ama revan i ma Iesus dai ama Ngemumaqa aa Uimka."
55 Dav iari ama nankina i buup na ra dai nakka ra maarl miaimuk, de rem ngim. I lura
ama nankina dai mekai re ne ma Iesus navet ma Galili ip ta tat never a qa.
56 I iari never a ra dai ma Maria navet ma Magdala de iaik ma Maria i ma Jems ke ne ma
Josep iane nan dai qurli ra aa.

Ra Mu Ma Iesus Mer Ama Ademka
Mak 15.42 Luk 23.50 Jon 19.38-42

57 De ama qares ip rletrlet de iak i buup ne aa tekmeriirang i ama qelaing gelem ka, i aa
rlenki ma Josep dai qa men savet ma Jarusalem. I ma Josep dai ma Iesus aa risuqa na qa i
qa navet ma Arimitia.
58 De ma Josep ka mit be qa snanpet ne ma Pailat ip ke qurl a qa re ma Iesus aa qetdingki.
De ma Pailat ka rarlisdem ip ke ral ka.
59 De ma Josep ka met ma Iesus aa qetdingki, de qa uung ki ve ama luanki ama iameski.
60 De ma Josep ka mu ma Iesus aa qetdingki mer ama demka ama iameska. I sa ma Josep
ka qut me qa manau men ama dul. De qa iai ver ama dulka i qatias ama slurlka ip ke vesdet
de ama demka aam. Baip ma Josep ka rekmet ne liirang aa be verleset, de qa mit.
61 De ma Maria navet ma Magdala de ngen ne iaiq ama nanki i qerlka ra tis ki ma Maria
dai qurli iim aa gelna ne ama ademka de ianem ngim.

Ama Diitdiit-Per-A-Ra I Re Uas Te Ama Matmat

62 De luqa ama nirlaqa i ai de ra tuvem ne ama asmes per a qa. Baip bigia, de lura i ai de
re ruirl se ama Lautu de ngen ama Parasiqena dai ra mit sagel ma Pailat.
63 Be ra ruqun ma', "A Barlka, uut drlem sever iani ama lengiini i mekai luqa i ama kaak-
met-ka ka meraqen niini, i lua i as ai de quasiq ai lenges na qa. I maikka qa ruqun ma', "Diip
naser ama niirl ama depguas de saqiaskerlka diip ngua raarlviit naver ama aapngipki."
64 Taqurla dai mager ip ngia raqen ip maikka mager ip te taqa uas ip deng i sa verleset
ne ama niirl ama depguas. I arik ma aa risura ta men ip te suam se aa qetdingki. De mager
ip te sil bareq ama qaqet ai qa maarlviit naver ama aapngipki. Be liina ama kaak pem iini
dai diiv ama barl iini, ip kuasiq aip taquarl medu nauirl i as ai de qurli ma Iesus."
65 De ma Pailat ka ruqun ma', "Ngen der iari ama Diitdiit-per-a-ra ip te uas. De ngen diit
ip maikka ngene pesdet madlek de ngene taqa uas ip taquarl ai de i ngene taqa uas."
66 Baiv aa de ra mit be ra vesdet mer ama ademka ne ama dulka ama slurlka i ama vaimka
ama galgalka. De ra rlanmerlang tem ka. Baiv aa de maikka re taqa uas.

28

Ma Iesus Ka Maarlviit
Mak 16.1 Luk 24.1 Jon 20.1

1 Be lua i sa verleset ama Judaqena araa Lautuqa, de ver ama sipsipka de ma Maria navet
ma Magdala de iaiq ama nanki i qerlka ara rlenki ma Maria dai ian men iv ianem ngim
samer ama matmat.
2 De vet luus aa de maikka ama qenkenki qia quip slep. De ama Slurlka aa Angeluqa qa
men nev uusep. Be ama Angeluqa qa mit samer ama demka be qa iai ver ama dulka nade
ama demka aam.
3 I ama Angeluqa dai maikka qen sin maden ip taquarl vaikpaikmet. De aa luan dai
maikka ama lauil a nget ip taquarl ama aavul.
4 Be lura ama Diitdiit-per-a-ra i re uas te ama ademka dai maikka ra ning ama Angeluqa
malai. De maikka ngemerl a ra i reng ning, taqurla be ra ip taquarl lura i sa ra ngip.
5 Dav ama Angeluqa qa ruqun ama naniim ma', "Kula uaneng ning. I nguat drlem ai uane
mali re ma Iesus. I luqa i ra veleng ka men ama lalemka.
6 Dap ma Iesus dai quasiq a qa rari. I sa qa maarlviit naver ama aapngipki ip katikka
raquarl medu qa sil ai saqiaskerlka diip ka raarl. I uan den uan lu aa biraqi i medu qurli
qa.
7 De masna uan diit iv uane sil bareq aa risura. I uane sil ba ra ma', "Ma Iesus dai sa qa
maarlviit naver ama aapngipki. Be diip ke uirl se ngen savet ma Galili. Be diip ngene lu qa
imuk." Baiv aa de ama Angeluqa qa ruqun ma', "Sa ngua sil ba uin ne liirang aa mai."
8 Taqurla de masna ama naniim ian mit namer ama ademka. I ian ne uaik iv iane sil
bareq aa risura sevet liina. De maikka ianeng ning maden, dap kerlka ngen ama arlias per
a aiim.
9 Be lua i iane qiuaik iv ianel sil bareq aa risura, dai ian lu ma Iesus i qa maarl ve ian
kames. De ma Iesus ka ruqun ma', "Maikka atlu." De ama naniim ian mit sagel ma Iesus.
De ian daneng aa ilaing de ian ne Lautu sagel ka.
10 De ma Iesus ka ruqun ama naniim ma', "Kurla uaneng ning. Dav uan diit iv uane sil
barek gua risura ip ta iit savet ma Galili. I diip te lu ngua imuk."

Ama Diitdiit-Per-A-Ra Araa Lengi

11 As lua i ama naniim ian diit iv ianel sil bareq aa risura, de saqikka iari ama Diitdiit-
per-a-ra i re uas te ama ademka ta men savet ma Jarusalem. De ra sil bareq ama barlta nep
ma Lautu sevet liirang aa mai i iirang nge men.
12 De ama Barlta nep ma Lautu de ngen ne lura i maikka re ruirl, dai ra iing demna. De ra
matna ver iaiq ama lengiqi. De ra qurl lura ama Diitdiit-per-a-ra te ama qelaing i maikka
buup ip te kaak.
13 De ama barlta ra ruqun ma', "Maikka mager ip ngene ruqun taqurliani ma', "Ama
risura ra men de ama arlenki-aris, dav as uure brlaing be ra suam se ma Iesus aa
qetdingki."
14 De ariq aip luqa i qe ruirl se ama Gaman ka narli luqia ama lengiqi, de diiv uure qurl
a qa re iang ama lengi iv uur raat never a ngen ip kuasik mager iv a ngen a qeni sevet liina
i arle ves.
15 Taqurla de ama Diitdiit-per-a-ra, ra mer ama qelaing de ra narligel ama Barlta nep ma
Lautu. Be luqia ama lengiqi dai qia mit gel ama Judaqena mai. Be luqia ama lengiqi dai
qatiaskerl ki iara gel ama Judaqena.

Ma Iesus Ka Van Aa Risura Re Ama Lengi Ama Dlek Pem Nget
Mak 16.15-18 Luk 24.36 Jon 20.19-23

16 De ama risura i ama malepka ngen a qa na ra dai ra mit savet ma Galili. I ra mir iasai
saver ama damki sagel ma Iesus ka ruqun ip ta iit.
17 Be ver ama damki dai ra lu ma Iesus. De ra Lautu sagel ka. Dav iari navet lura aa risura
dai quasik ta tu araa qevep ai maikka ma Iesus aa.
18 Taqurla de ma Iesus ka men sagelna na ra be qa ruqun ma', "Ama Ngemumaqa qa qurl
a ngua re ama dlek mai ip ngu uas te liirang aa vuusep per aa luqup de ngene liirang aa
mai ver ama aivetki.
19 Taqurla dai mager ip ngen diit de ngene su ama qaqet mai ver ama aivetki ip gua risura
na ra. I ngene su ama qaqet ip gua risura na ra de ngene qukmes tem ta ne Gumam aa rlenki
de ngen aa Uimka aa rlenki de ne ama Qevepka ama Glasingaqa aa rlenki.
20 De ngen ne su lura ama qaqet ip te narligel liirang aa mai i sa ngua sil ba ngen niirang.
De qatikka mager ip ngen drlem ai qurli ngu na ngen masmas. I qatikka diip kurli ngu na
ngen masmas ip deng i ama verlverleser iini se ama aivetki.

Prleset Aa

MA MAK AA LENGI SEVET MA IESUS KRISTUS

Ma Jon I Ai De Qe Qukmes Te Ama Qaqet
Mat 3.1-12 Luk 3.1-18

1 Lunger iara ama Lengi ama Atlunget sevet ma Iesus Kristus, ama Ngemumaqa aa Uimka. De lunger iara ama lengi nge men taqurliani.
2 Murl iaq, ama Ngemumaqa aa Aamki na qa, i aa rlenki ma Aisaia. Dai qa iil ama lengi nagel ama Slurlka. De qatikka qa taqen taqurliani, ma',
"As laip ngu nem a qeq ip kel sil ne gua lengi. De diip ke uirl se ngi de qa tuvem ne gia rletki sagel ama qaqet. *Mal 3.1*
3 "Diiv iak ka taqen slep per ama qerlingki i ama ausaqi na qi, I diip ke sil taqurliani, ma',
"Ngene seserl ver a ngen a viirang ip diiv ama Slurlka qa ren. Taqurla de ngen druvem ne ama aiska ip diiv ama Barlka qa ren." *Ais. 40.3*
4 Baiv aa de ma Jon dai sa qa men pet luqia ama qerlingki i ama ausaqi na qi. De ma Jon i ama Ngemumaqa aa Aamki na qa. Dai qe su ra taqurliani ma', Ngen ngim temanau ne a ngen a viirang de ngu ukmes tem ngen ip ngene reqerl iari ai ngene guirltik per a ngen aa rut. Arik ngene tekmet taqurla, dai diiv ama Ngemumaqa qe suquv a ngen a viirang mai.
5 De buup ne ama qaqet navet ma Jarusalem de naver ama qerlingki ma Judia re narliip te narli aa lengi. De ra mit be ret lu rem ka mer ama kainaqi, i ara rlenki ma Jodan. Ariq aiv iak ka sekdem mer aa viirang de diip ma Jon ke ukmes tem ka met luqia ama kainaqi.
6 De ma Jon ka urlisnas pe aa luan i ra rekmet na nget ne ama kamel ara qesing. De qa tik men na nas ne ama liitki. De aa asmes ne ama tarang. De qep suuv ama mesu.
7 De ma Jon dai qel sil bareq ama qaqet, ma', "Laiv iak ka ren i qa, dai aa dlek peviit. Dap ngua dai gua dlek manep i ngua dai ama gilka na ngua. I quasik mager ip ngu lemerl luqa aa ilaing, i ama Barlka na qa malai.
8 I sa ngua ukmes tem ngen mer ama kainaqi naik, dap diip ka, dai qe ukmes tem ngen ne ama Qevepka ama Glasingaqa.

Ma Jon Ka Ukmes Te Ma Iesus
Mat 3.13-17 Luk 3.21-22

9 Baiv aa de quasiq ama ainkules de ma Iesus ka men navet ma Nasaret pet luqia ama qerlingki ma Galili. I qa men sagel ma Jon be ka uk ka mer ama kainaqi ma Jodan.
10 Baiv aa de ma Iesus ka aang namer ama kainaqi. De qa lu ama uusepka i bing men na qa. De qa lu ama Qevepka ama Glasingaqa i qat den se daleng me qa. I qatikka raquarl ama gelaveqi i qi kivarl manep.
11 De aa Mam ka taqen naivuk nep ma uusepka ma', "Maikka Nguaimka ama atluqa na ngi. I maikka ama arlias per a ngua malai never a ngi. I maikka ngu rarlik ngi!"

Ma Satan Ka Siquat Ne Ma Iesus
Mat 4.1-11 Luk 4.1-13

12 De ianai de ama Qevepka ama Glasingaqa qa nem ka savet luqia ama qerlingki i ama ausaqi na qi.
13 Be qurli qa naik gel ama aurl muqas muqas pet luqia ama qerlingki. De ma Satan ka siquat na qa vet lungera ama niirl, ama malev ama rlatpes. De verleset lungera ama niirl de ama Angeluqena ra men be ra mat never a qa.

Ma Iesus Ke Rarles Ne Aa Lat Pet Ma Galili
Mat 4.12-17 Luk 4.14

14 Baip maget de ma King Herot ka mu ma Jon pe ama karabus. De naset luqa ama nirlaqa de ma Iesus ka mit saver ama qerlingki ma Galili. De qa arles ne aa rletki i qel sil ne ama Ngemumaqa aa Lengi ama Atlunget.
15 De qa taqen ma', "Sa lu iara dai ama Ngemumaqa ka mu ama nirlaqa ip diip ka dai qe uas tem ngen, be ngene ngim temanau ne ama viirang. De maikka ngene raneng ama atlunger ama lengi.

Ma Iesus Ka Nes Te Ama Rlatpes Na Ra

16 Baiv aa de ma Iesus ka mit sever ama serlegeska aam i aa rlenki ma Galili. Be qa tit dengerlking dai qet lu ma Saimon ke ne aa rlikka ma Endru. Ket lu iam ian dru ama segenaqi te ama serlik i ai de ian bisnis sademna.
17 De ma Iesus kes nes sagel iam, ma',

"Uan den, iv uane na ngua ip ngu su uin iv uane nging demna ne ama qaqet ip taquarl uane qiat ne ama serlik.
18 Taqurla de masna ian mu ian a segen. De ian diit naser a qa.
19 De nakka qa mir i manep dai qa lu iaiam ma Sebidi aa uimiam ma Jems ke ne ma Jon. I ian druvem ne ian aa segenaqi dama siviini.
20 Baiv aa de ma Iesus ka nes tem iam. De ian mit dap kurl iane mam ma Sebidi dama siviini ke ne aa buaiskena. Dav ian mit naset ma Iesus.

Ma Iesus Ka Nem Ama Iauska Never Iak
21 Baiv aa de ra men be ra mas pet ma Kapanaiam, be ra man sev ama Lautu arla Vetki. De ma Iesus ke rarles aa, i qe su ama qaqet.
22 Dai re nanses i qe taqa su ra, i qe taqa su ra ne ama dlek. I quasiq ai qe su ip taquarl lura ama Tiksiqena i re su ne ma Moses aa Lengi nagel ama Slurlka, i qatias ke su muqas.
23-24 De masna iak ka man sep ma Lautu-vem-ki, i ama iauska ver a qa. De qes nes ma', "Ngi ma Iesus, ngia men ip ngi tekmet na uut nanaa? Ani ngi narliip ngi lenges nauut. Sa ngua drlem se ngi, i ngi nagel ama Ngemumaqa, de ngi tekmet ne aa rletki ne ama revan!"
25 I ma Iesus ka taqen slep sagel ama iauska ma', "Sung na ngi. De ngi iit navet luqa ama quatka."
26 De ama iauska qa quiv ama qaqeraqa maden, de qes nes maden. De qa mit naver a qa.
27 De lura ra ngim dai re nanses de ra taqen taqurliani ma', "A qeq a iara nanaa? I qe su re ama iames-nget ama lengi, de qurl ama dlek per a qa. I qatias qem nem ama iaus naver ama qaqet be maikka ngere narligel, de nge tit."
28 De raqurla de verik se ama lengi sevet ma Iesus per ama qerlingki ma Galili.

Ma Iesus Ka Rekmet De Maget Ne Ama Qaqet I Buup
29 De ma Iesus ke ne aa liinka ra mit nev ama Lautu arla vetki, be ra mit sep ma Saimon ke ne ma Endru ian a vetki. De ma Jems ke ne ma Jon iane na ra.
30 De ma Saimon aa rluaqi are nan dai qi temarl maden. I maikka ama qaserlki qi bungmet na qi, be ma Iesus ka men de masna ra sil ba qa.
31 De ma Iesus ka mit be qa raneng ara ngerik de qa maarl na qi. De verleser ama arlemki mai naver a qi. De qi nin ama asmes bareq a ra.
32 De se rletrlet de ama qaqet ta men se lura ama arlem per a ra ngen ama iaus per a ra sagel ma Iesus.
33 De ama qaqet naver ama luqup ta iing demna mirlek ne ama vetki.
34 De ma Iesus ka rekmet de maget ne lura i re temarl, i re temarl muqas muqas. Ai de qem nem ama iaus naver iari. De ma Iesus dai qa riktik de ama iaus, i quasik ke narliip nge tis ka. I qat drlem ai nget drlem a qa.

Ma Iesus Ka Tit De Qet Matna Vet Ma Galili
Luk 4.42-44
35 De ma Iesus ka brlaing be deng i ama durlaikka qa rarles i qek nak. De ma Iesus ka maarl de qa mit nep ma vetki. De qa rekbu nev a vetki de qa mit naver ama luqup sever ama qerlingki i quasiq ama qaqet. I ngerek se qa. De qa raring sagel aa Mam.
36 Dap ma Saimon ke ne aa rluavik ta mit be re mali rem ka.
37 Be aip ta lu qa de ra taqen ma' "Maikka buup ne ama qaqet i ama quatta ngen ama nankina dai re mali rem ngi.
38 Dap ma Iesus ka virliit ama lengi sagel ta ma', "A den se ra. Dap diip ngul sil per iang ama luqup. I qatikka ama Slurlka qa nem ngua sagel ta."
39 Baiv aa de qa mit per ama luqup mai per ama qerlingki ma Galili. De qel sil ba ra ve ama Lautu-arla-vet mai. De qem nem ama iaus naver iari i ama quatta ngen ama nankina.

Ma Iesus Ka Lemerl Iak Te Ama Arlemki Ama Laippa
Mat 8.3
40 De iak ka men sagel ma Iesus i ama arlemki ver aa qetdingki. De qa aan aa buum de qa taqen ma Iesus ip ka raat never a qa. De qa taqen ma', "Katikka ariq aip ngi narliip dai ngi rekmet de maget na ngua de ngi lemerl ngua."
41 De ma Iesus ka maarl de qa mu aa ngerik per a qa, de qa taqen ma', "Ngu narliip ngua raat never a ngi. I ngu lemerl ngi."
42 De sakka mais de ama atlu aa qetdingki, i verleset aa bias never a qa.
43 De ma Iesus ka taqen madlek i qem nem ka.
44 De qa taqen ma', "Sung. Maikka ngia tit de qurla ngil sil bareq aret maden. Dap ngi iit sagel ama barlka i luqa i qe uas te ama Lautu ara rletki. Dap ngi iit ngi sil ba qa ip ke lu gia qetdingki i sa maget na qi. I ngi iit de ngi rekmet taquarl murl ma Moses ka iil ip ngin

ban ama sipsiviini sagel ama Lautu arla Barlka. Dai diiv ama qaqet tet lu ai verleset pet gia qetdingki."
45 Baip luqa qa mit be qel sil maden be aa lengi nge taarl ne ama qaqet per ama luqup mai. Taqurla be quasik mager ip ma Iesus ka ren naik saver iaiq ama luqupki, i diiv ama qaqet te iing demna ip tet luqa. De naqatikka aiv aa de ma Iesus dai qurli qa ve ama qevel. De buup ne ama qaqet naver ama luqup mai dai ra men sagel ka.

2

Iak Ama Ding Ne Aa Ngerik Ngen Aa Ilaing
Mat 9.1-8 Luk 5.17-26

1 De naser iang ama niirl, de ma Iesus ka guirl saver aa luqupki ma Kapanaiam. De ama qaqet navet luqia ama luqupki dai sa ra narli ai sa qa guirl.
2 De ra iing demna ve ama vetki. De qe su ra te ama Lengi ama Atlunget. I maikka buuv ama vetki, be vesdet mer ama tarlka be quasiq a nge ama ngilka. De ma Iesus dai qurli qa varlen me ra ve ama vetki.
3 De ama rlatpes na ra, ra men i re tal iak pe ama ruikka. Luqa i ama arlemki mer aa lan, be quasik mager ip ka tit.
4 De re tal ka sagel ma Iesus. Dap kuasik mager ip ta iit sagel ka, i raquarli buuv ama vetki ne ama qaqet. De raqurla de ra durl men ama demka ve ama vetki reves taquarl te ma Iesus i muk pe ama vetki. Aiv aa de ra aarl ne ama kasik per ama ruikka. De ra serlek ne ama kasik manep sa ma ruikka se qa sede ma Iesus aa snaing.
5 De ma Iesus ka lu ra de qat drlem ai ra tu araa qevep ai mager ip ke rekmet de maget ne luqa iara. De ma Iesus ka taqen sagel ama arlemki-vem-ka ma', "Guakka, ngua verik per a ngi te gia viirang mai. De ngua verleser iirang."
6-7 De iari ama Tiksiqena, i ai de ra su ne ama Moses aa Lo, dai ra mugun pe luqia ama vetki. Dai ra tu araa qevep ma', "Kuasik mager ip ka taqen taqurla. I qatikka ama Ngemumaqa naik dai mager ip ke teviktem se auur a viirang."
8-9 De masna ma Iesus kat drlem araa tuaqevep. De qa taqen sagel ta ma', "Arik be ngen dru a ngen a qevep malkuil sevet gua lengi. Ngu lu a qeni nanaa dai ama mereqes ne iini? Kua liina i aip ngua ruqun ma', "Sa ngua reviktem se gia viirang", dap kua liina i aip ngua ruqun ma', "Ngia raarlviit de ngia tit."
10 Sakka ngua rekmet ne liina, dai diip ngen drlem a ngua. I ngua dai ama qaqet araa Rarlimka na ngua. Dai mager ip ngu suquv ama viirang mai never ama qaqet."
11 De ma Iesus ka taqen taqurla de saqiaskerlka qa ngim sagel ama arlemki-vem-ka, i qa mas pe ama ruikka. De qa taqen ma', "Ngia raarlviit. De ngi at gia ruikka de ngi iit se qa sep gia vetki. I sa maget na ngi."
12 De ra ngim, dai ra lu qa i qa maarlviit. De qa mer aa ruikka. De masna qa mit sev aa vetki. De maikka ama qaqet mai re nanses nevet liina. De maikka ama marl na ra never ama Ngemumaqa. De ra taqen ma', "Ai de quasiq uut lu a qek ka rekmet taqurla."

Ma Iesus Ka Nes Te Ma Levi
Mat 9.9-13 Luk 5.27-32

13 Baiv aa, de ma Iesus kerl guirl ip ka tit per ama qerlapka aam ama serlegeska ma Galili. De buup ne ama qaqet ta men sagel ka. De qa rarles i qe su ra te ama Ngemumaqa aa lengi.
14 Baiv aa de qa tit be qa lu iaq aa rlenki ma Levi. I luqa i aa mam ma Alpius. I qe tekmet ne aa rletki ve ama Gaman aa vetki. I qa ter ama takkis nagel ama qaqet. De ma Iesus ka mit sagel ka. De qa meraqen a qa ma', "Ngia ren naser a ngua." De ma Levi qa maarlviit be qe na qa.
15 Baiv aa de ma Iesus ke ne aa risura de ma Levi-qena dai ra tes ama asmes pe ma Levi aa vetki. I buup na ra de buup ne ama vura varlen me ra. I lura raqurla, dai ra tit naset ma Iesus.
16 De iari ama Parasiqena i re su ne ma Moses aa lengi ra men. Dai ra lu ma Iesus i qa tes ke ne ama vura. (I lura i ai de ra ter ama takkis bareq ama Gaman Rom.) Dai ai de ra snanpet ne aa risura ma', "Ngu lu nanaa be ma Iesus ka tes ke ne lura ama vura?"
17 De ma Iesus ka narli raqurla de qa sil ba ra ma', "Sa ngen drlem, ai ama doktaqa dai qa tat never ama arlem per a ra. Dap kuasiq ai ip ka tat never ama atlura. I sa ngua men taquarl ama doktaqa ip ngua tat never ama qaqet te araa viirang. Dap kuasik mager ip ngua tat navet lura i ra tu araa qevev ai ama atlura na ra.

Liina I Ra Tiirl Ama Asmes
Mat 9.14-17 Luk 5.33-39

18 Per iaq ama nirlaqa, de ma Jon aa liinka de ama Parasiqena nep ma Lautu i qurli ra de ra tiirl ama asmes. I qatikka ama Lautu arla gamansena. De iari ra men, be ra snanpet

ne ama Iesus ma', "Iara dai ma Jon aa liinka de lura ama Parasiqena nep ma Lautu dai ra tiirl ama asmes ip te taqa lautu. Dap luqa ama liinka naser a ngi dai quasiq ai qe tekmet taqurla."
19 De ma Iesus ka guirltik sagel ta ma', "Nanaa? Ariq iak ke tekmet ne ama asmeski ama slurlki bareq aa rluavik dai diiv ama marl na ra, be diip kuasik ta tiirl.
20 Dav arik luqa ama atluqa qa tit sangis nagel aa rluavik dai diip ta tiirl ama asmes. I laip gua rluavik dai diip ta tiirl ama asmes never a ngua. I laip pet luqa ama nirlaqa i ngua tit namen na ra dai diip te tekmet taqurla.
21 Ngi lu, kuasik mager ip ngi qut se ama iamesini ama luanini mer ama demka men ama luanki ama murlaski. I arik te tekmet taqurla dai diip liina ama luanini i iini nge vesdet mer ama demka dai saqiaskerlka diiv iini ngere rlekmet be ma a demka ama slurlka men ama luanki ama murlaski.
22 De ngi lu, taquarl ama rliinki i ngia nes ki ne ama suaing, de ngia iin me qi i ama iameski. De saqiaskerlka aiv aa de ngi nin me qi naset ne iang ama suaing, dai quasik mager ip ma mang nget. I diip rlev ama rliinki be lenges ne ama asmes, i raquarli ama murlaski."

Liina Aip Ta Tekmet Nanaa Ver Ama Lautuqa
Mat 12.1-8 Luk 6.1-5

23 Per iaq ama lautuqa de ma Iesus ke ne aa liinka, ra tit nep ma aiska varlen ama sleng. De lura i araa sleng dai maget gel ta ip ma Iesus kena dai ra ter ama asmes, be ra tes. De ra tit, be re bingbing se nget de ra tes nget.
24 Dav ama Parasiqena nep ma Lautu dai ama qurek per a ra. De ra taqen slep sagel ma Iesus ma', "Gia risura ra merarlik ama Lautuqa. Katikka ngen drlem i quasik mager ip ta ter ama asmes per ama Lautuqa."
25 De ma Iesus ka guirltik ba ra ma', "Kua ngi snanpet se gua risura? Dap ngen drlem i murl ma King Daivit ka uas te auur a serlura de qa mit ke ne aa liinka. Dap kuasiq araa nge ma asmes. I ama getki vem ta maden.
26 Dai ra mit sev ama Ngemumaqa aa Lautu-vem-ki de ra mes ama bret. Dap kuasik mager ip ta es nget i raquarli lungera ama bret dai barek lura i ra uas te ama Lautu-vem-ki. Dap katikka luqa ma Abaiata i qa uas te ama Lautu arla vet, dai qa rarlisdem ip ta tes lungera ama bret."
27 De ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Murl ama Ngemumaqa qa rekmet ne ama qaqet nauirl. Baip nasat de qa mu ama Lautuqa ip masmas per a ra. I luqa ama nirlaqa ip ka tat naver ama qaqet. Dap kuasiq ai ama nirlaqa iv ama qaqet teng ning me qa.
28 I ngua dai ama qaqet araa Rarlimka na ngua. De ngua dai gua dlek peviit be mager ip ngu uas te ama Lautuqa.

3

Ma Iesus Ka Rekmet De Maget Ne Ama Ding Ne Aa Rik Per Ama Lautuqa
Mat 12.9-14 Luk 6.6-11

1 Saqiaskerlka ma Iesus ka man sep ma Lautu arla Vetki. De qurl iaq ama ding ne aa ngeriqit i neng per aiit mas.
2 De ma Iesus aa qumespik dai qurli ra i re taqam ngim per a qa aip kua diip ke rekmet de maget ne luqa ver ama Lautuqa, i qa iing ama Tiksiqena araa lengi. I re narliip ta taarl na qa sevet liina.
3 De ma Iesus ka meraqen luqa ama ding ne aa ngeriqit ma', "Ngia an. Ngia raarl gel ngua."
4 Baiv aa de qa snanpet ne ama qaqet ma', "Ma Moses aa lengi nge sil nanaa sever ama Lautu arla nirlaqa? Kuarl ama Lautu arla nirlaqa iv uut tat never ama qaqet?"
Dap kuasiq a qek ka guirltik liina.
5 Dap ma Iesus dai qa ngim miqet dai qet lu ra i ama dul men araa ning. Dai de ma Iesus dai nakka ama qurek per a qa i raquarli ama merlenka ver aa rutka sevet liina. De qa meraqen sagel luqa ama ding ne aa ngeriqit ma', "Ngi reterl vet gia ngeriqit."
Taqurla de qa reterl ver a ngeriqit be saqi ama atliit ip taquarl i aa uiit.
6 De masna ama Parasiqena nep ma Lautu ra maarl de ra tit ip te kaivung, te ne ma Herot aa uaq ama liinka. De rel sil ba na ip te lu re a nge ama aiska ip te veleng ma Iesus.

Buup Ne Ama Qaqet Ta Iing demna Ver Ama Qerlapka-aam

7 Baiv aa de ma Iesus ke ne aa risura ra mit navet ma Kapanaiam. Be ra mit saver ama qerlapka aam ma Galili. De buup ne ama qaqet ta men naser a qa, i ra naver ama luqup maden maden. I iari naver ama qerlingki ma Judia. De iari navet ma Jarusalem,

8 de ama qerlingki ma Idama, de lura naver ama kainaqi ara rleng ma Jodan. De lura
naver ama luquviirang per ama qerlengiim ma Taia qi ne ma Saidan. De ma Iesus aa lengi
nge men savet liirang aa ama luquviirang. De ama qaqet ta iing demna vet ma Iesus.
9-10 Pet lungera ama niirl dai buup ne ama arlem per a ra, dai maget na ra navet ma Iesus
aa dlek. De buup ne ama arlem per a ra dai re narliip ta tu araa ngerik pet ma Iesus. De ma
Iesus ka ruqun aa risura ip ta ruvem ne ama siviini ama giliini. I qe narliip ka rugun dem
iini i raquarli buup ne ama qaqet ta rarlis ka, de re main met na qa.
11 Dap buup ne iari i ama iaus per a ra, dai ra men sagel ma Iesus be ra aat per aa arlim,
de ama iaus ngeres nes maden, i ngere tuqun ma', "Ama Ngemumaqa aa Uimka na ngi."
12 De ma Iesus ka taqen ama iaus ip kula ngeres nes. I maikka quasik ke narliip nge tis
ka, ai ama Ngemumaqa aa Uimka.

Ma Iesus Ka Mak Ne Aa Risura Ama Malepka Ngen A Iam
Mat 10.1-4 Luk 6.12-16

13 Baiv aa de ma Iesus ka mit sev ama damini are ves, be qes nes te lura i qe narliip ka ru
ra ver aa rletki ip te na qa.
14 De ra mit sagel ka de ka mu ra i ama malepka ngen a iam. De qa taqen a ra ma', "Ngu
narliip kurli ngen naa ne ngua de diip ngen dai ngenel sil ne ama Ngemumaqa aa lengi
bareq ama qaqet.
15 Be ngurl kurl a ngen te ama dleq ip ngenem nem ama iaus."
16-19 I ma Iesus ka mu lura ama malepka ngen a iam ip taquarl ngua iil.
I ma Saimon i aa rlenki ma Pita, de ma Jems ke ne aa rlikka ma Jon (i iane mam ma Sebidi)
I ma Iesus ka mis iam ne luqia ama rlenki ma', "Ama ngemerlas pem iam". De ma Endru,
de ma Pilip, de ma Batulumiu, de ma Matiu, de ma Tomas, de ma Jems (aa mam ma Alpius),
de ma Tadius, de ma Simion (i murl kurli qa gel ama liinka i quasik te narliip se ama Gaman
Rom). De ma Judas Iskariot. (Luqa i qa quarl te ma Iesus bareq aa qumespik.)

Ta Taqen Ai Ama Semka de aa Rlan

20 Baiv aa de ma Iesus ka guirl sev iaq ama vetki. De buup ne ama qaqet i saqiaskerlka ra
iing demna ip tet lu qa. De ma Iesus ke ne aa risura, dai quasik mager ip ta tes ama asmes.
I buup ne ama qaqet ta vesdet pe luqia ama vetki.
21 De vet luqa ama nirlaqa de ma Iesus aa lavu ngen aa qelatpik ta men. I re narliip ta
iit se qa i raquarli buup ne ama qaqet i ra taqen ma', "Luqa ma Iesus ke tekmet ne qerang
iara, i qe kabaing."
22 De iari ama Tiksiqena nep ma Lautu ra men navet ma Jarusalem. Ta men be ra taqen
maden. Ta taqen sevet ma Iesus aa rletki ma', "Katikka luqa, dai ama Qemka qa man sede
aa rlan." Dav iari ra taqen ma', "Katikka ama Semka de aa rlan, be qem nem ama iaus ne
aa dlek."
23 De ma Iesus kes nes tem ta ip te aan sagelna na qa ip te narli aa qasiquatka. De qa
taqen sagel ta ma', "Kua mager ip ma Satan ka nem aa iaus naver ama qaqet? Maikka
quasik maget.
24 De ariq ama qaqet te sikmet nas per ara Komuniti Gaman ara arlim de ra tesna dai diip
kuasik kurl araa Gaman maget.
25 Dav ariq ama liinka dap rling met ta, be ra tesna dai diip kuasik kurli ra maget.
26 Dav arik ma Satan ke ne aa iaus nge tesna dai diip kuasik kurli ra maget. Maikka diip
lenges lenges na nget."
27 De ma Iesus ka rluses ne ama lengi taqurliani ma', "Arik ngu verleset ne ama iaus
angera mam aa dlek, i ngu quap se qa, dai diip mager ip ngu lenges ne aa uis.
28 Dav iara ngu raqal sil ba ngen, ai ama Ngemumaqa dai aa dleq ip ke nem ama viirang
naver ama qaqet. Dav ariq a qek ka taqen ne a qerang nanaa ama viirang dai mager iv
ama Slurlka qe suqup iirang.
29 Dav ariq a qek ke kereq ama Slurlka aa Qevepka dai diip lenges na qa masmas be
diip kuasik mager ip ke lu ama Ngemumaqa nasat; i raquarli qa qereq ama Qevepka ama
Glasingaqa. Dai diip kuasik mager iv ama Ngemumaqa qa suqup liina nade aa rlan."
30 De ma Iesus ka qurl a ra te lungera ama lengi i raquarli ama Tiksiqena nep ma Lautu
re kerlek ka ma', "Ama iaus a ngere Mam de gia rlan. Be quasiq ai ngi tekmet ne luqia ama
rletki ne ama dlek nagel ama Ngemumaqa."

Ma Iesus Aa Nan Ki Ne Aa Ningambik
Mat 12.46-50 Luk 8.19-21

31 Baiv aa de ma Iesus aa nan, ki ne aa ningambik ta men sagel ka, be ra maarl ve ama
vetki ara rleng. De ra nem ama lengiini iviit sagel ka. I re narliip ka aang sedarliiq ip ke lu
ra.

32 Dav i vuk pe ama vetki dai ra iing mirlek ne ma Iesus. De iak never a ra qa ruqun na
qa ma', "Gia nan, qin ne gia ningambik dai ra darliik. I rem ngim naa na ngi."
33 De qa virliit ba ra ma', "Kua ngen deraqen se gunan ngen ne gua qelatpik?
34 As ngum ngim sagel ngen. I qatikka ngen dai raquarl gunan ngen gua qelatpik.
35 Ama qaqet mai i ra tit naser ama Ngemumaqa de re tekmet ne aa rletki, dai lura dai
gua qelatpik."

4

Mager Iv Ama Qaqet Te Narligel Ama Slurlka Aa Leng

1 De saqiaskerlka ma Iesus ka maarl de qe su ama qaqet dengerlking per ama qerlapka
aam ma Galili. De buup ne iari ra men, be ra iing demna ver a qa. Be raqurla be vesdet pet
ma Iesus. De qa meranas sede ama siviini. De qa mugun mer iini de nakka qa aang iviit na
dengerlking. Dap buup ne ama qaqet i ra mugun dengerlking.
2 De ma Iesus ke su ra re ama qasiquarl-iirang ama buurlem. I qerl kuarl te ama Lengi
ama Atlunget pet lungera ama niirl i qe su ra. I qel sil ba ra ma',
3 "Iak ka tit de qa tu ama gam per aa sleng. I lungera ip ta tekmet ne ama bret na nget.
4 De vet luqa ama nirlaqa i qa tu ama gam per aa sleng dai iang nger aat pe ama aiska.
De ama uaik nge men be nge mes lungera nep ma aiska.
5 Dav iang nge aat per ama dul i quasik buup ne ama aiverem per ama dul arle ves. De
masna vurl ve arle ves.
6 De ama nirlaqa qa men, be qes nis slep de ama snagut pe ama aivet dai nge ngip. De
ama nirlaqa qa iin lungera i qurli nget per ama dul arle ves.
7 Dav iang ama gam dai nger aat pet luum aa ama aiverem i ama airung per a uum. Be
lungera ama airung dai masna nge riirl. Be nge uung per ama gam be quasik lungera nge
ral ama asmes.
8 Dav iang ama gam dai nge aat per ama aiverem ama atluum. Be nge riirl, be ama
slurlnget. De nge ral ama asmes. Be iang dai nge ral ama buurlem ne ama asmes. De iang
dai nge ral buup katias. Dav iang dai maikka nge ral veviit.
9 Katikka verleset ne liina, de mager ip ngene taqa mu a ngen asdem."

Liina I Ai De ma Iesus Kel Sil I Qe Siquat

10 Baiv aa de ma Iesus ke ne aa risura ra mit namen ama buurlem ne ama qaqet. Be qurli
qa qe ne aa risura, lura i ama malepka ngen a iam. De iari dai as kurli ra gelem ta, dai ra
snanpet na qa ma', "Ngu lu ama rarlimini nanaa ve luqa ama qasiquatka aa rleng i ngia sil
ba uut?"
11 De ma Iesus ka sil ba ra ma', "Katikka ngen naik dai mager ip ngen drlem ama lengi
ama revan nget i ama trleses pem nget. I lunger aa dai nget sever ama luqupki ama atluqi
vuusep. Be iari ama qaqet dai quasik mager ip tat drlem lungera ama lengi ama trleses pem
nget. De ama Ngemumaqa qe trles aa lengi vet gua siit, taquarl murl ama Ngemumaqa ka
quarl te ama lengi bareq iaq ama Slurlka aa Aamki na qa.
12 I qa taqen taqurliani, ma',

"Laip tem ngim dap kuasik tet lu a qeni. Te narli ama lengi dap kuasik ta drlem ama rarlimini. Naqerl arik te narli nget, de re guirltik per araa rut, dai diiv ama Ngemumaqa qe suquv araa viirang." *Ais. 6.9-10*

13 De ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Ngen lu arik kuasik ngen drlem ama rarlimini navet
luqa iara, dai quasik mager ip ngen drlem gua lengi i laip ngul sil na nget.
14 Ngen ne narli. Luqa i qa tu ama gam, dai raquarl luqa i qel sil ne ama Ngemumaqa aa
lengi bareq iari ama qaqet.
15 De ama Ngemumaqa aa lengi dai nge aat per iari ip taquarl ama gam i nger aat pe ama
aiska. De masna ma Satan ket lu ra i re tal ama lengi. De diip masna qa ren be qa reng ama
lengi nade araa rlan.
16 Dav iang nge aat pet luus aa i ama dul. De lunger iara ama Ngemumaqa aa lengi i nge
men gel iari de ama marl na ra.
17 Dap lunger iara ama lengi dai quasik ta mer a nget ip ta ru nget de araa rlan. De ariq
aiv ama Ngemumaqa aa qumespiq i re serlin a ra i raquarli re tal aa lengi, dai diip te ngim
temanau na qa.
18 De iang ama gam nge aat pet luus aa i ama airung. Dai ama qaqet dai raquarl lungera
ama gam, i rat drlem se ama Ngemumaqa aa lengi.
19 De ama aivetki araa tekmeriirang nger uung per araa tuaqevep. De maikka re narliip
se ama qelaingka ngen ama bisnis. De qatikka ra tu araa qevep sevet liirang aa, be liirang
aa nge lenges ne ama Slurlka aa lengi. De liirang aa nge iais per a ra.

20 Dap lunger iara ama gam dai nge aat per ama aiverem ama atluum. Be nge riirl de
ngere tal ama asmes. I iang nge ral ama asmes be maget kurl ama rlaun ama malev ama
depguas. De iang nge ral, be maget kurl ama rlaun ama malev ama ngeriqit ngen na qa. De
iang dai maikka nge ral veviit, be maget kurl ama rlaun ama 100. (Katikka verleset aa.)"

Ama Mudemki I Ra Aandem Ki
Luk 8.16-18

21 De ma Iesus ka rluses ne iang ama lengi i qa taqen ma', "Lua i ngia aandem ama
mudemki dai quasiq ai mager ip ngi nes ki mer ama suupinki. De quasik ngi trles ki re
mani ver ama laiqi ruut. Dap ngia tu qi sekgames.
22 Ama qaqet i re tekmet ne ama tekmeriirang ama trleses pem iirang dai nasat de vuk
se iirang, i ai de re tekmet niirang. I laiv ama nirlaqa qa ren de vuk siirang sekgames.
23 I verleset liina de mager ip ngene raqa mu a ngen asdem.
24 Ngene narli, mager ip ngene taqa mu a ngen asdem savet lungera iara ama lengi. Kuarl
aip ngi kot se iari ne ama lengi dai diiv ama Ngemumaqa qe kot se ngi ne ama lengi raqurla.
Dap sa ngene narli gua lengi dai diiv ama Ngemumaqa qe rluses ne aa tuvetki bareq a ngen
peviit.
25 De ariq iak ka at lungera ama lengi dai diip ke ral ama adrlem peviit. Dav ariq iak ke
narliip ke narli ama denes niirang never ama Slurlka aa lengi dai diip ke lenges na nas."

Ama Qasiquatka Sever Ama Gam
Mat 13.31-35

26 De ma Iesus ka taqen ne iang ama lengi ba ra taqurliani ma', "Ama Ngemumaqa i qe
uas tem uut dai raquarl luqa i diip ngul sil sever a qa. Murl luqa qa qutserl ama gam per
aa sleng.
27 De qa mit naver aa sleng be qurli qa ve aa vetki, be quasik ka drlem aiv ama a gi nge
riirl aa asmes per aa sleng. Dap masna lungera nge riirl be ama barlnget.
28 Katikka ama aiverem dai uum ara dlek be uum nge riirl ama asmes per aa sleng. Dap
nauirl dai qa lu ama vulaiqi i vurl. Baiv aa de qe riirl, de qa lu ama ngerlaingki. Baiv aa de
sa qa lu ama asmes i maget na nget.
29 De sa aip maget ne ama asmes dai diip masna qa tit de qa ter a nget. (Perleser aa.)"
30 De ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Diip ngu sil sever ama Ngemumaqa aa rletki, ne liina
iara ama qasiquarl-ini.
31 Iaq ama mengka i qat drlem sa mu ama gamiirang ama giliirang. I maikka ama
giliirang. I luqa ama mengka dai uut tis ka ma Mastet.
32 Ariq aiv iak ka qutserl lungera ama gam per aa sleng, baiv aa de nge riirl viit be nge tu
ama gam. I qatikka luqa ama mengka dai ama slurlka naver ama liltem mai ver ama sleng.
De ama uaik nge men de nger a tuqun met ka pe ama uupka. De nger a teq angera vet met
ka. Katikka liina nge sil sever ama Slurlka aa rletki i qi riirl. Perleset aa."
33 De ma Iesus kel sil bareq ama qaqet ne lungera ama lengi. Maikka qa su ra ne ama
lengi i maget kur araa tuaqevep.
34 Katikka qa taqen ama lengi ama trleses pem nget sagel ta. Dav arik ngerek se qa qe ne
aa risura dai maikka qe taqal sil ne ama rarlimini bareq a ra ne lungera ama lengi.

Ma Iesus Ka Riktik De Ama Qaik Ama Laurl Vem Nget
Mat 8.23-27 Luk 8.22-25

35 Katikka vet luqa ama nirlaqa sa rletrlet de ma Iesus ka ruqun aa risura ma', "Diiv uur
iit seruarl saver ama serlegeska aam."
36 De re na qa, ra mit dap kurl ama qaqet i buup dengerlking. De iari re na ra, ra mit de
iarang ama siviirang.
37 De nakka quasiq ama ainkules de ma laurlka qa men ama slurlka be ama qerlap nget
dan samer ama siviini. Be ama siviini, dai ama qares iv iini nget dan.
38 Dap ma Iesus dai qa mu aa ningaqa ver ama piluqi i qe brlaing. I qurli qa seq ama
siviini angera rleng. De ra vileng a qa de ra ruqun na qa ma', "Auura Tiksiqa. A qares iv
uure srluup. Ngu lu nanaa be quasik ngi tu gia qevep sever auut?"
39 De ma Iesus ka maarlviit de qa riktiq de ama laurlka ngen ama valeng i qa meraqen
ma dlek sagel iam. De ama laurlka dai verleset, de ma valeng dai verleset be maikka ama
sungiit.
40 De ma Iesus ka ruqun aa risura ma', "Ngu lu nanaa be ngeneng ning? De ngu lu nanaa
be quasik ngen dru a ngen a qevep marevan sever a ngua?"
41 De maikka reng ning maden de ra taqen sagelna ma', "Maikka ama laurlka ama slurlka
ngen ama valeng ama slurlnget, dai ngu lu nanaa be ian narligel ka? Maikka luqa iara ma
Iesus dai maikka qa muqas."

5

Ma Iesus Ka Nem Ama Iaus Never Iak Be Nge Man Sep Ma Velam
Mat 8.28-34 Luk 8.26-39

1 Baiv aa de ma Iesus ke ne aa risura ra men dama siviini be savet ma Garisa.
2 De vet luus aa dai qurl iak mer ama matmat. I luqa dai ama iaus per a qa. I qatikka ai
de qa brlaing mer ama demka. Be maikka quasik mager iv a qek qe qel ka.
3-4 I qatikka ai de vet, de ra kuap mer aa ilaing de aa rik, dap katikka ai de qe bing met ne
ama sen ngen ama rop namer aa ngerik ngen aa ilaing. I lungera ama iaus per a qa dai a
nger aa dlek peviit.
5 Dap per ama niirl mai de ngen ama rlen dai ai de qe nging mirlek ne ama matmatki. De
qes nes maden, de qe sikmet nanas ne ama dul.
6 De qa lu ma Iesus kena i reng aang namer ama siviini i qurli qa sangis na ra.
Baiv aa de qa uaik sagelna na ra. De qa aan aa buum gelna ne ma Iesus.
7-8 De ma Iesus ka meraqen sagel ama iaus, i qurli nget per a qa, ma', "Ama vu ngen ama
iaus. Ngen diit navet luqa."
Dap lungera ama iaus dai maikka ngeres nes maden met luqa, de qa taqen ma',
"Katikka uut drlem ama Ngemumaqa i qurli qa daleng ama tekmeriirang mai de qurli
qa revuk. I ngi, dai aa Uimka ma Iesus. Kua ngi narliip ngi lenges na uut? Iara ngu tekgel
ngi ip kula ngi qurl auut iara te ama getget."
9 De ma Iesus ka ruqun na qa ma', "Ngia risnas ba ngua."
De ama iaus nge meraqen ma', "Auur a rlen i buup, i raquarli buup nauut pet luqa iara."
10 De saqiaskerlka ngeres nes i ngere tuqun ma Iesus ma', "Kula ngi nem uut sa sangis."
11 De vet luus aa dai buup ne ama velam i qurli nget de nge tes per iani ama damini.
12 De lungera ama iaus ngeres nes sagel ma Iesus ma',
"Ngi nem uut sep ama velam."
13 De ma Iesus dai maget gel ka ip nget tit. De masna nge mit nevet luqa. Be nge raarl
kutnas pe ama velam. De lungera ama velam dai ama qabaing per a nget. De nge meriirl
ne ama damini. Be nge aat de ama arluriit sev ama serlegeska. Be nget mai nge suup. I
lungera ama velam dai ama 2,000 na nget.
14 Dap lura i ai de ra uas te lungera ama velam dai ra uaik de rel sil maden bareq ama
qaqet per ama luqup mai. Taqurla, de buup ne ama qaqet ta mit i ra lu liina.
15 Be ra iing demna vet ma Iesus. Be ra lu luqa, i maget na qa naser ama iaus de ra lu qa
i qa urlisnas pe ama luanki. De qa raqa mugun. Dap lura i ra lu qa, dai maikka reng ning.
16 De lura i ai de ra uas te ama velam, dai ra tit de rel sil bareq ama qaqet, i lura i rat den
gel ka. De rel sil sevet luqa ama qabaing-per-a-qa. De rel sil sever araa velam i lenges na
nget.
17 De ama qaqet ta rekmet ne ama lengiqi ama alkuil-vem-ki ip masna ma Iesus ka iit
nagel ta.
18 Taqurla de ma Iesus ka sik sede aa siviini. De luqa i medu ama iaus per a qa dai qa dleq
ip ke ne ma Iesus.
19 Dap ma Iesus dai qa qel ka ne ama lengiqi, ma',
"Ngi guirl de ngi sil barek gi mamiam, de gia liinka, i ngi sil ba ra sever ama Ngemumaqa
aa ngimsevetki sagel ngi."
20 Baiv aa de luqa qa tit, be qa tit, be qa tit saver ama luqup pet luqia ama qerlingki, i ara
rlenki ma Dekapulis. De qel sil vet lungera ama luqup sevet ma Iesus aa ngimsevetki sagel
ka, i qa mat never a qa. De ama qaqet ta narli liina de maikka ra nanses.

Iesus Ka Lemerl Ama Nanki De Qa Maarl Ne Ama Gilki
Mat 9.18-26 Luk 8.40-56

21 De ma Iesus ke ne aa risura ra mit seruarl ne ama serlegeska. De buup ne ama qaqet
ta men sagel ta dengerlking.
22 De iaq aa rlenki ma Iares, i ama barlka nep ma Lautu vet luqia ama luqupki i qa men.
De qa aan aa buum pet ma Iesus aa arlim.
23 De qa snanpet sagel ma Iesus, i qes nes sagel ma Iesus ma', "Ngua uimki ama gilki dai
sakka ma qares ip kip ngip, i ara ages ama malepka ngen a iim, dai maget ip ngia ren ip
ngia ru gia ngerik per a qi ip luqia ama arlemki dai diip perleset a qi."
24 De ma Iesus ke ne are mam ian mit.
De buup ne ama qaqet ta tit naser a qa be ra iing demna ver a qa.
25 De iaiq ama nanki i qi temarl i ama iaqunki-se-qi. Dap luqia ama arlemki dai katikka
qurli qi se qi be deng per ama ages ama malepka-ngen-iim. Dap perleser ara qelaing i qin
ban ama doktaqena.

26 Dap kuasik maget na ra ip te rekmet de maget na qi. De ra qurl a qi te ama marasin
sever ama getget dap luqia ama arlemki dai qi riirl, be sakka ama slurlki maden.
27 De luqia ama nanki qi narli sevet ma Iesus de qia men sagel ka. De qia tu ara qevep
ma',
28 "Arik ngu rek per a qa dai diip maget na ngua."
29 De luqia ama nanki qia rek per aa luan men na qa. De masna verleset ama arlemki
never a qi. Be se ama atluqi na qi.
30 De masna ma Iesus ka ngim te aa rleng, i raquarli qa narli sever iang ama dleq i nge
mit pe liina, i qia rek per a qa. De qa snanpet na ra ma', "Nema qa raneng mene gua luan?"
31 De aa risura ra guirltik sev aa qen ma', "Buup ne ama qaqet ta vesdet per a ngi dap
ngu lu nanaa be ngi snanpet na uut taqurla? Uut dai quasiq uut drlem aip nemka. Dav ani
buup ne ama qaqet ta tu araa ngerik pet gia luan."
32 Dap ma Iesus dai qam ngim i qa narliip ka lu aip nema nge rek per a qa.
33 Dap luqia ama nanki qing ning maden, i raquarli qia drlem ai qi. De qia men be qi aan
ara buum pet ma Iesus aa arlim. De qia sil ba qa sever araa tekmeriirang mai.
34 De ma Iesus ka ruqun na qi ma', "Maqi, sa ngia tu gia qevep sever a ngua be sa maget
na ngi. Be mager ip ngia tit ne ama arlias i gia arlemki dai verleset na qi."
35 De vet luus aa i ma Iesus ka taqen sagel ama nanki de iari ra uaik be ra men sagel ma
Iares. De ra sil ba qa ma', "Iares, arlem uut, i ngiaimki qia verleset, be ama iauski na qi. Be
qurla ngen deraqen ma Iesus ip ka ren. A den, i diip kuasik maget na qa ip ka raarl na qi."
36 Dap ma Iesus dai quasik ka tu aa asdem ip ka narli araa lengi. Dap ka ruqun ma Iares,
ma', "Kuasiq ama merlenka ver a ngi. Katikka ngia tu gia qevep sever a ngua."
37 De ma Iesus ka qel ama qaqet mai dap naqerl ma Pita de ma Jems ke ne aa rlikka ma
Jon, i ama depguas na ra, dai ra tit te ne ma Iesus sep ma Iares aa vetki.
38 Baip ta men sep luqia ama vetki de ma Iesus ka lu ra i ama dengiigl met ta. De rek nak
maden.
39 De qa man iviit de qa tuqun na ra ma', "Kula ngenek nak. De quasiq ama dengiigl met
ngen se luqia ama gilki. I qatias kuasiq ai qia ngip, dap ki brlaing."
40 Dap ta kerlek ma Iesus de ra taqen maden sa qa.
De masna ma Iesus ka nem ta nep luqia ama vetki. De qa mer ama gilki ara mamiam de
aa risura ama depguas na ra. De ra mit samet luqia ama rumki ip ta lu qi.
41 De ma Iesus ka raneng ama gilki ara ngerik de qa taqen ne ma Judaqena araa lengi
ma', "Talita kumi."
Liina ma', "Gua gilki ngia raarlviit."
42 De luqia ama gilki dai qia maarl de qia tit. De maikka re nanses i ra lu liina.
43 De ma Iesus ka ruqun are nan ma', "Diip ngi qurl a qi te ama asmes. Dap nani ngua tit
de quasik ngu narliip ngen tit de ngenel sil bareq iari sevet liina."

6

A Nasaretkena Ra Ngim Temanau Ne Ma Iesus
Mat 13.53-58 Luk 4.16-30

1 Ma Iesus ke ne aa risura ra mit navet luqia ama luqupki. De ra mit saver ama luqupki
ma Nasaret i murl ma ka iirl.
2-3 Baiv aa de ama Lautuqa qa men de ma Iesus ka mit be qe su ama qaqet pe ama Lautu
arla Vetki. De buup ne ama qaqet ta mugun de re narli aa lengi. De maikka re nan se aa
drlem.
De ra taqen ma', "Luqa dai quasiq ai ama barlka na qa. Dap ka dai qatikka ama kamdaqa,
i ma Maria are uimka. I uut drlem se aa ningambiq i ma Jems de ma Joses de ma Judas ke
ne ma Saimon. De uut drlem aa gilta ama nankina. Dap ngu lu nanaa be aa drlem nge
men, be qe tekmet ne lungera varlen ama qaqet ama dlek-pem-nget." De ra taqen taqurla
de maikka ra qirlvem se qa.
4 De ma Iesus ka virliit ba ra ne ama lengiini ama trleses pem iini taqurliani ma', "Ariq
aiv iak, i ama Ngemumaqa aa Aamki na qa, ka tit kel sil ne ama Slurlka aa lengi bareq ama
qaqet per iang ama qerleng dai diip te narligel aa lengi. De maikka diip te narliip se qa.
Dav ariq aip luqa qa guirl sagel aa seviraqi be qel sil bareq a ra, dai maikka diip kuasik te
narliip se qa.
5-6 De ma Iesus ka aakmenses i raquarl i ama qaqet navet luqia ama luqupki dai quasik
ta tu araa qevep sever a qa i ama Ngemumaqa qa nem ka savet luqia ama rletki. Dai quasik
mager ip ma Iesus ke rekmet ne aa rletki ama slurlki varlen me ra. Dap naqatikka ka lemerl
iari i ama arlem-per-a-ra. De ma Iesus ka tit pet liirang aa ama luquviirang pet luqia ama
qerlingki. De qel sil ne ama Ngemumaqa aa lengi bareq ama qaqet.

Ma Iesus Ka Qurl Ama Risura Re Ama Rletki
Mat 10.5-15 Luk 9.1-6

7 De ma Iesus ka iing demna ne aa risura ama malepka ngen a iam. De qa muvem na ra
ip diip ke nem ta saver ama luquviirang. De qa qurl a ra te ama dleq ip te nem ama iaus
muqas muqas. I qa matmet na ra i iaiam de iaiam ip ta tit ip tel sil ver ama luquviirang.
8 De qa ruqun na ra ma', "Kuasik ngene tal ama tekmeriirang i buup. Dap ngene tal a
ngen aa vuqal ip ngen diit dem nget. Dap kuasik ngene tal ama qelaing. De quasik ngene
tal ama rlaun ip ngen diit se nget. De quasik ngene tal ama asmes.
9 De ngen tu ama ilainiigrling per a ngen a ilaing de ama serlapki ama udekkaqi.
10 Ariq aip ngen men per iaik ama luqupki de diip ngene brlaing pe ama vetki ama
udekkaqi ip deng i ama nirlaqa de diip ngen diit navet luqia ama luqupki.
11 Dav ariq aip per iang ama luqup i quasik te narliip ta ter ama lengi, de quasik te narliip
ngene brlaing gel ta, dai mager ip ngen diit navet luqia ama luqupki. De ngene suqup te
ama qerlik naver a ngen a ilaing de naver a ngen a ilainiigrling. De diip te lu liina de ra
drlem ai ama Ngemumaqa, dai ama qurek per a qa na ra."
12 De aiv aa de aa risura ra tit per ama luqup i buup de rel sil bareq ama qaqet ip tem
ngim temanau ne araa viirang.
13 De ra nem ama iaus i buup never ama qaqet i buup. De re raring de ra terl ama uil nev
ama meng angera gam per ama arlem per a ra, be maget na ra.

Ma Jon I Ai De Qe Qukmes Te Ama Qaqet Dai Qa Ngip
Mat 14.1-12 Luk 9.7-9

14 Pet lungera ama niirl de buup ne ama qaqet navet lungera ama luqup mai dai ra taqen
petpet sevet ma Iesus. De ma Iesus ke tekmet ne ama rletki ama dlek pem ki. I aa rletki dai
qatikka muqas. De buup ne ama qaqet ta taqen ma', "Luqa ama iauska ma Jon i ai de qe
qukmes te ama qaqet dai qa maarl namer ama matmat be qe tekmet ne luqia ama rletki
dama qaqer araa saqang."
15 Dav iari dai ra taqen ma', "Luqa, dai ama Ngemumaqa qa nem ka, i aa Aamki na qa,
i aa rlenki ma Ilaisa. I maikka murl miaimek ke iames de qel sil ne ama Ngemumaqa aa
lengi. Murl ka ngip dap sa qa maarlviit iara ip taquarl ama Ngemumaqa ka sil ba uut pe
ama Langinka."
Dav iari dai ra taqen ma', "Luqa ma Iesus dai saqi iaq ama iameska ama Ngemumaqa aa
Aamki na qa i qel sil ne ama Ngemumaqa aa lengi. I qa, dai raquarl lura ama barlta i murl
gel auur a lavu."
16 Dav iak, ma King Herot, i ama Gaman ka mu qa iv ama slurlka ip ke uas te luqia ama
qerlingki, dai qerlka ngen a qa, be qa narli liina ama lengiini sevet ma Iesus. De qa taqen
ma', "A revan, luqa dai ra tis ka ma Iesus, dap ngua dai ma Jon, i murl ke qukmes te ama
qaqet. I mekai ngua veleng ka. Dap saqi qa maarl namer ama matmat be qe tekmet ne
liirang aa."
17-18 Murl i as ama iames ma Jon, be ka taqen ne ama dlek sagel ma King Herot ma', "Ngia
rekmet ne iani ama viini ama slurlini. I ngia met ma Piliv aa rluaqi. Katikka gia rarlimka
aa rluaqi. Dap kuasiq ai ama atlu raqurla." De raqurla de ma King Herot aa rluaqi ma
Herodias dai ama qurek per a qi ne ma Jon sademna, i qa taqen ne luqia ama lengiqi. Be
qia maarl ne ara rutka sagel ma Herot. De qa nem iaq ip ka iit ka aarl met ma Jon aa rik ne
ama kasikka. De qa ru qa ve ama karabus.
19 De ma Herot aa rluaqi ma Herodias dai ama qurek per a qi ne ma Jon. De maikka qi
narliip ki veleng ka. Dap kuasik maget.
20 I raquarli ara ak dai qa drlem ai ma Jon, dai ama atluqa. I qa dai qa raneng ama
Ngemumaqa aa dlek. De ma Herot dai qeng ning ma Jon. De qa uas tem ka ve ama karabus.
Dav aa rluaqi ma Herodias dai quasik mager ip ki veleng ka. De ma King Herot dai qa narli
ma Jon aa lengi de ngeterl a qa.
21 Dap ma Herodias dai qi narliip ki veleng ma Jon ip ke ngip. I qia tu ara qevep taqurla.
Dap ma Jon dai as kurli qa ve ama karabus.
Baiv aa de ma Herot dai qa rekmet ne ama asmeski i ama slurlki. De qa nes te ama qaqet
i buup ip ta ren savet luqia ama asmeski pet luqa ama nirlaqa i murl aa nan kia sel a qa.
De vet luqa ama nirlaqa de qa nes te iari ama barlta nev ama Gaman de lura ama barlta i
re uas te ama Asmes-pem-ta, de lura ama barlta naver ama luqup maden maden.
22-23 Baiv aa de ma Herodias are uimki qi main. I qi tekmet na ra iv ama arlias per a ra.
De ma Herot i qurli qe ne lura i ra tes, dai ra narliip se aa uimki ara mainki. De ma Herot
dai ama marl na qa de qa ruqun ma Herodias are uimki ma', "Maikka ngi taqa main. De
ngu narliip ngi snanpet na ngua te qerang i liirang aa i ngi narliip siirang. Ngua tu vuusep
i ngua taqen ne gua revan sagel ngi. De diip ngu qurl a ngi re liirang aa mai i ngi nen ngua

rem iirang. De maget ip diip ngu qurl a ngi te ama aiverem ngen ama qelaing. A revan. Arik ngu sikmet gua tekmeriirang mai dai diip ngu barlmer iirang iv iarang bareq a ngi."

24 De luqia ama lugutki qia mit kia snanpet ne ara nan ma', "Diip ngu snanpet te a qeni nanaa nagel ma King Herot?"

De araa nan ma Herodias kia ruqun ma', "Luqa ma Jon i ai de qe qukmes te ama qaqet dai ngi snanpet ne ma Herot ip ke diq aa ningaqa ba ngi de qe ral ka ba ngua mer ama pilitki.

25 De luqia ama lugutki qia uaik sagel ma Herot de qia snanpet na qa ma', "Luqa ma Jon i ai de qe qukmes te ama qaqet, dai ngu narliip ngi dik naser aa ningaqa ba ngua. De ngi quarl te aa ningaqa mer ama pilitki bareq a ngua."

26 De ma Herot ka narli raqurla de maikka ama arlemigl na qa slep. Dap sa iara qa muvuusep parlen ama barlta. Dai ama qelepka ip ka bing men ne luqia ama lengiqi nagel ama lugutki.

27 De masna qa nem a iaiq ama sinki ip ka iit ip ke diq aa ningaqa de qa ral ka. Aiv aa de qa mit, be qa veleng ma Jon sep ma karabus. De qa dik naser aa ningaqa.

28 De qa mu qa mer ama pilitki de qa men be qa qurl luqia ama nanki ama lugutki. De qia mit be qia mer a qa. De qia qurl are nan.

29 De ma Jon aa risura ra narli ai ra veleng ka. De ra men ta mer aa qetdingki de ra mu qi mer ama matmat.

Ma Iesus Ka Van Ama 5,000 Te Ama Asmes
Mat 14.13 Luk 9.10 Jon 6.1-15

30 De lura ma Iesus aa risura i medu ka mu ra, ip ta tit i iaiam de iaiam saver ama luqup maden maden dai sa ra guirl. De ra sil barek ma Iesus sever ama tekmeriirang mai. I liirang aa i sa ra rekmet niirang. De ra sil ba qa sever ama lengi mai i lungera i ra sil bareq ama qaqet na nget.

31 De ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Uut tit savet luqia ama qerlingki i quasiq ama qaqet per a qi. I raquarli buup ne ama qaqet ta men be ra iing demna ver auut be quasik mager iv uut tes. Uur iit ip mas per auut marlik.

32 De ra men sede ama siviini be ra tit savet liina ama luquviini ip mas per a ra.

33 Dap buup ne ama qaqet tet lu ra i ra tit be ra ngim sagel ta de rat drlem se ra. De ra uaik be ra men nauirl pet luqa ama luqupka i diip ma Iesus ka ren sep ka. Lura, i ra men naver ama luquviirang dai ra iing demna pet ma Iesus.

34 De ma Iesus ka lu ama buurlemki ne lura ama qaqet de ama arlemka never a ra. I qet lu ra dai raquarl ama durlaiqirang i quasiq iirang a nger a nge ama nan. De ma Iesus ka su ra te ama lengi i buup.

35 De ama qares iv ama nirlaqa qat dan. De aa risura ra men be ra ruqun na qa ma',

36 "Ngi nem ta saver ama luqup maden ip mager ip ten ban per ama asmes ip ta tes. I raquarli quasiq ama asmes pet luqia ama qerlingki de diip rlet sever a ra."

37 De ma Iesus ka guirltik ba ra ma', "Katikka ngen lu re ama asmes ba ra."

De ra ruqun ma', "Guariqenau, Kuasiq auur a nge ama 200 Kina, be quasik mager iv uure van per ama asmes ip maget kut lura."

38 De ma Iesus ka snanpet na ra ma', "Kuarl a nge ama asmes gelem ngen? Ngen diit ngen lu gelem ta."

De ra men be ra sil ba qa ma', "Uut lu ama bretkina ama ngeriqit dav ama serliqiam ama udiam naqatikka."

39-40 De ma Iesus ka ruqun aa risura ip ta rugun pet liina ama aiverini i ama graski ama atluqi ver iini. De ra matmet na ra be saqikka iaiq ama buurlemki iai. De saqikka iaiq ama buurlemki iai. I ver iang ama buurlem de ama 100 na ra. De ver iang ama buurlem dai ama 50 na ra.

41 De ma Iesus ka met lungera ama ngeriqit ne ama bretkina ngen ama serliqiam ama udiam. De qa ngim piit sagel ama uusepka de qa meraqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa sever ama asmes. De qa bingmet ne lungera ama asmes de qa qurl aa risura ip te qurl ama qaqet.

42 De ra tes be maikka ra qirlanas.

43-44 De lura ama quatta i ra tes nep ma Iesus aa ngerik dai ama 5,000 na ra. Dap ta mes de iang de ma Iesus aa risura ra tit de ra tet lungera ama asmes i ra mes be dem nget. De aa risura ra buuv ama gatta ama malepka ngen a iim ne lungera ama asmes i ra mes be dem nget.

Ma Iesus Ka Tit Per Ama Qerlapka Aa Rleng
Mat 14.22-33 Jon 6.16-21

45 De masna ma Iesus ka nem aa risura ip te iit seruarl ne ama qerlapka ama serlegeska
ip ta ren nauirl naa na qa. Dap kurli qa i ngerek se qa. De qa nem ama qaqet ip te iit saver
araa luqup.
46 De qa nem ta mai dap kurli qa i ngerek se qa. De qa mit sep ma damini areves. Be qe
nen sagel aa Mam. Dav aa risura dai qurli ra dama serlegeska aa rlan.
47-48 De maikka de ama arlenki are rlan, de ma Iesus ka lu aa risura i qurli ra dama
serlegeska aa rlan. I re ne ama laurlka ta atmetna. De ama rletki ama barlki bareq a ra
ip te kiarlet ne araa siviini se dengerlking. De dama sipsipka i as ama arlenki de ma Iesus
ka tit per ama qerlapka aa rleng. I qe narliip ka tit sagel aa risura dai ama qares ip ke ruirl.
49-50 Dap ta lu qa i qat den sagel ta ver ama qerlapki ara rleng. De maikka reng ning
maden.
Baiv aa de res nes maden i ra tu araa qevev ai ama iauska. De masna ma Iesus ka nes
sagel ta ma', "Kula ngeneng ning de qula ngeterl a ngen. I qatias ngua."
51 De qa ving sede ama siviini, de masna rik de ama laurlka. De aa risura ra lu liina, be
de araa rlan dai maikka re nanses ne ama revan. De ra mugun de ra tu araa qevep maberl.
52 I quasik tat drlem se ma Iesus aa dlek. Dap ngerlangken per a ra ne liina i mani qa qurl
ama buurlem ne ama qaqet te ama asmes.

Ma Iesus Ka Lemerl Ama Qaqet I Buup Pet Ma Ganasaret

53 Baiv aa de baing se ra ver ama qerlingki ma Ganasaret tuarl ne ama serlegeska ma
Galili. De ra mu ama siviini mer ama basiska.
54 Aiv aa de ra aang nade ama siviini de lura ianai navet luqia ama qerlingki, dai ra lu
ma Iesus de ra drlem a qa.
55 De masna ra uaik ip te tal ama arlem per a ra navet luqia ama qerlingki. Be rat den se
ra sagel ma Iesus. Dav iari i lura i quasik mager ip te iit ne araa ilaing dai rat den se ra ve
ama ruik.
56 Dai qatikka buup ne ama luqup i ma Iesus ka mit per a nget. De ka tit gel iari ver
araa sleng. De ra mai ret lu qa de re nging demna ne ama arlem per a ra ver ama luqup
sekgames. Dav iari ama arlem per a ra dai ra tu araa qevev ai arik kuasik ta tu araa ngerik
per a qa dap te tek per aa luan dai diip maget na ra. De maikka lura mai i re tek per a qa
dai maget na ra.

7

Ama Ngemumaqa Aa Lo Ngen Ama Serlura Araa Lengi
Mat 15.1-20

1 De ver iaq ama nirlaqa de ama Barlta nep ma Lautu i ra tis ta ama Parasiqena, de iari
ama Tiksiqena i re su ne ma Moses aa lengi, dai ra mit navet ma Jarusalem sagel ma Iesus.
2-4 De lura ama Amngimta ngen ama Tiksiqena nep ma Lautu de ngen iari ama qaqet
i ra never ama Judaqena araa lautu, dai de ra drlem saatmit naser araa serlura araa
tekmeriirang. Dap kuasik ai maikka rerlas tem ta men ama Ngemumaqa. De ra mu ama
ais taqurliani ne ama lengi ma',
"Ngene tekmet taqurla dai diip kuasik lenges na ngen dama Ngemumaqa aa saqang."
"I quasik mager ip ngia es i ariq aip kuasik ngia ukmes te gia ngerik nauirl. Dav aip ngia
van per iang ama asmes nev ama maiirl de ngi ukmes tem nget. Baiv aa de naqerl ngia tes
nget."
De ra mu iang ama ais ip te qukmes te ama kap, i liirang aa ve ama auskuqaap. De iaq
ama aiska ip te suquv ama bit. De qerlka araa iarang ama tekmeriirang taqurla.
De ver iaq ama nirlaqa dai ret lu ma Iesus aa risura i quasik ta ukmes te araa ngerik dap
ta tes.
5 De re serlin de ra taqen ma Iesus ma', "Nanaa be quasik gia risura te tekmet ne ama
gamansena nagel auur a serlura. I ra tes dap kuasik ta ukmes te araa ngerik nauirl ip ma
marl ne ama Ngemumaqa never a ra.
6 De ma Iesus ka guirltik sev araa qen ma', "De ama Ngemumaqa aa lengi ve ama
Langinka i murl ama Slurlka aa Aamki na qa, ma Aisaia qa iil. I murl ka iil ai laip puk
se a ngen a rletki raqurla. Ngen dai ama kaak met ngen.
De ama Slurlka qa ruqun ma',
"Lura iara ama qaqet i ai de re tuqun ai re taqat lu gel ngua, dap maikka quasiq ai ra tu
ngua ip ngua veviit per araa tuaqevep.
7 De ai de quasik te lautu ne araa revan dap katti muqas. De quasik ta tit kut gua Lengi, dap
ta su ama qaqet kur ama qaqer araa tuaqevep naik. *Ais. 29.13*

8 De saqiaskerlka ma Iesus ka taqen ma', "Ngen lenges ne ama Ngemumaqa aa lengi ama seserl-nget dap ngen diit naser a ngen aa serlura araa tekmeriirang. De ngene barliirang ba nas.
9 Maikka ngen drlem sam ngim temanau ne ama Ngemumaqa aa lengi ama seserl nget. Dap ngen diit naser a ngen a serlura araa tekmeriirang.
10 Ngen lu ama Langinka i murl ma Moses ka iil nagel ama Ngemumaqa ma',
Maikka ngene narligel a ngen aa lavu de a ngen arlem naver a ra. *Kisim Bek 20.12*
De ariq aiv iak ka meraqen aa nan mavik dap kua aa mam de diip te veleng ka. *Kisim Bek 21.17*
11 De ngen ama barl ngen nep ma Lautu i ai de ngen drlem sa su ama qaqet taqurliani ma',
"Ariq aiv iak dai mager ip ka tat never aa mamiam dap ka ruqun naiam ma',
'Guarai, gua qelaing dai mager ip ngua raat never a uin. Dap sa ngua muvem ip nget sep ma Lautu.'
Dai ngen deraqen ne ama atlu navet luqa.
12 Dap ngene kel ka ip kula qa tat never aa mamiam.
13 Luqa ama aiska dai quasiq ai ngene taqa uas te a ngen a lavu dai ngen ngim temanau ne ama Slurlka aa tekmeriirang mai. Dai maikka ngen drlem sa tekmet ne liirang aa taqurla.

Liirang Aa i iirang Ngere Lenges Ne Ama Qaqet Mai
14 De saqiaskerlka ma Iesus ka nes te ama qaqet de qa ruqun na ra ma',
"Ngene narli. Lungera iara ama lengi dai diip ngen der ama adrlem.
15 I ngen dru a ngen aa qevev ai ariq aip ngen mes ama asmes ser ama guvang never ama tekmeriirang dai diiv ama vu ngen dama Ngemumaqa aa saqang. Katikka quasik. Dap katikka ama rarlimini, ne a ngen a rut be ngene tekmet ne ama viirang.
16 Katikka ngen dru a ngen asdem pet liina.
17 De ma Iesus ke ne aa risura ra mit sev iaiq ama vetki namen ama qaqet. Baiv aa de aa risura ra snanpet na qa sevet liina ama lengi iini ama trles pem iini.
18 De ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Kua ngen taquarl iari i as kuasik tat drlem. Ama asmes i uut tes nget dai quasiq ai ngere lenges na auur a qevep.
19 Dav ama asmes i uut tes nget dai nget dan sede auur a rlan. De nge tit mames. Be verlverleset na nget samer ama demki. De lungera ama asmes dai quasiq ai qurli nget, nge ren ne ama qevepka vembes."
Ma Iesus ka taqen taqurla de qa raqal sil ai ama asmes mai dai ama atlunget bareq ama qaqet.
20 De ma Iesus ka rluses nade aa lengi ma', "I muk de a ngen a rlan dai ngene lenges na nas dama Ngemumaqa aa saqang. I ngen dru a ngen a qevep sever ama viirang.
21 Liirang aa i vurl iirang per ama tuaqevep i vurlvurl iirang iv iirang ngere kiarlet mer ama qaqeraqa dai raqurliani,
Ngi tekmet ne ama ngerlvemini.
Ngi suam
Ngi peleng ama qaqet.
22 Ngi bing mer ama berlim.
Ngi kiarlet mer iarang nagel giari.
Ngia drlem sa kaak.
Ngia drlem sa barlnas gel ama qaqet.
Ngia drlem sa meraqen mavik ne giak.
Ngia taqenses.
Kuasik ngi narligel ama Slurlka.
Ngia tu gia qevep mavik sever iari.
Ngim ngim temanau ne ama Lengi ama Atlunget.
Kuasik gia qelep tik gia viirang.
23 Liirang aa dav as iarang aa. De ama qaqet mai dai lenges na ra dama Ngemumaqa aa saqang nevet liirang aa."

Ama Nanki Navet Ma Pinisia
Mat 15.21-28
24 Baiv aa de ma Iesus ka mit navet luus aa saver ama qerlingki ma Taia. De qa mit ka man sev iaiq ama vetki. I as ke narliip ke rerles. I quasik ke narliip masna ama qaqet ta ren ip te iing demna ver a qa. Dap kuasik mager ip ke rerles tiqim ta.
25-26 De iaiq ama nanki navet luqia ama luqupki i qi ne sangis naver ama qerlingki ma Siria. I quasiq ai qi naver ama Judaqena. Dap ki naver ama qerlingki ma Siria. De luqia ama nanki dai are uimki i ama iaus nge lenges na qi. I qurli nget per a qi. Aiv aa de qi

narli ai ma Iesus ka men pe luqia ama vetki de qia mit be qia aan ara buum pet ma Iesus aa arlim. De qik nak de qia taqen sagel ma Iesus ma', "Ngu narliip ngi nem ama iaus navet nguaimki."
27 De ma Iesus ka lu qi de qa ruqun na qi ma', "Uut drlem sarl kurl auure uis te ama asmes nauirl ip ta tes. Baiv aa de ama dang nge tes ama mesdem nasat."
Ma Iesus ka quarl te ama lengi ama trleses pem iini iv iini ngere raqal sil ma', "Ama Judaqena dai mager iv as te raneng ama Slurlka aa dlek nauirl. Dav ama nangista dai diip te raneng ama Slurlka aa dlek nasat."
28 De luqia ama nanki dai qia ruqun ma', "Gua barlka ngi taqen ne ama revan. I ama nangis uut, dai raquarl ama dang pet gia siitka. Dav ama qelaq i ngere raat per ama aivet, lua i ama arluis ta tes ama asmes dai ama dang nge tes nget."
29 De ma Iesus ka ruqun na qi ma', "Gia lengiqi dai maget na qi be mager ip ngia tit sagel ngiaimki. I sa raquarli ngua nem ama iaus naver a qi."
30 De luqia ama nanki qia mit sev are vetki. Be qia lu ara uimki ama gilki i sa maget na qi. De qi taqa brlaing pe ama biraqi.

Iak I Ama Rlenka De Ama Dengdeng Per A qa
Mat 15.29-31

31 Baiv aa de ma Iesus ka mit navet luqia ama qerlingki ma Taia. Be qa mit nep ma aiska savet ma Saidan savet luqia ama qerlingki i ra tis ki ma Dekapulis. De qa mit be qa taqen per ama qaqet per ama qerlapka aam ama serlegeska ma Galili.
32 De iari ra men se iaq i vesdet pe aa asdem. De quasik mager ip ka taqen de ra snanpet ne ma Iesus ip ka ru aa ngerik per a qa ip maget na qa.
33 De ma Iesus ka met luqa de nakka qa aang se qa imanau nagel lura i lu iara ra narli aa lengi. De ma Iesus ka quat per aa ngerikka de qa mu qa mer aa asdembim. De qa mu aa ngerikka ver aa qulbinka.
34 De ma Iesus kem ngim piit sagel ama uusepka de qa tu aa qevep sagel aa Mam de qa men sep miis. I maikka ama arlem ka never a qa. De qa ruqun ama aiknguakka ma', "Aipratta." Liina i ne ama Judaqena araa lengi dai raqurliani ma', 'Ngua ngil ver a ngi.'
35 Baiv aa de luqa qa narli mer aa asdembim de qe taqa meraqen.
36 De saqiaskerlka ma Iesus ka guirl sagel ama qaqet. De qa ruqun na ra ma', "Kuasik ngen diit de ngenel sil maden sevet liina iara. Dap kuasik ta narligel ma Iesus. I lua i qa ruqun na ra ip kula ra tit de rel sil maden sever a qa. Dap lura dai naqatti ra tit de rel sil maden sever aa dlek.
37 I maikka ra mai re nan se ma Iesus aa lengi. De re tuqun ma', "A revan ama rleriirang mai i ai de ma Iesus ke tekmet ne iirang, dai ama atliirang. Luqa ma Iesus i ai de qe tekmet de maget ne ama dengdeng per a ra ngen ama aiknguak ta. I qa dai qatikka muqas."

8

Ma Iesus Ka Van Ama 4,000 Ne Ama Quatta Re Ama Asmes
Mat 15.32-39

1 De quasiq ama ainkules de buup ne iari ama qaqet ta aingdemna pet ma Iesus. De qurli ra vet luqia ama luqupki se ama niirl i buup. De araa asmes dai sa verlverleser a nget. De ma Iesus ka nes te aa risura ip ta ren sagel ka. De qa ruqun na ra ma',
2 "Gua arlem ama slurlnget navet lura iara ama qaqet. I sa qurli ra, te na uut per ama niirl ama depguas be quasiq araa nge ama asmes.
3 Be arik ngu nem ta ip te iit saver araa luqup dap kuasik ngu qurl a ra te a nge ama asmes, dai ariq iari ra tit de re raat i ama getki-vem-ta. I raquarli ama luqupki dai quasiq ama asmes per a qi."
4 Dav aa risura ra snanpet ma', "Kua ngia tu gia qevev ai diiv uure lu te a nge ama asmes iv uure kurl lura iara, i ama buurlem na ra? Maikka quasik maget na uut."
5 De ma Iesus ka snanpet na ra ma', "Ama qesna ne ama bret iai?"
6-8 De ra ruqun ma', "Naqatikka ama ngeriqit ngen a iim na nget. I lungera iara de ngene iang ama serliq ama gil-nget." De ma Iesus ka taqen sagel ama qaqet mai, ma', "Ngen dugun per ama aivet." De qa met lungera ama ngeriqit ngen a iim ne ama bret ngen ama serlik. De qa meraqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa. De qa bing met na nget. De qa van aa risura ip ta tit de rerl kurl ama qaqet. De ra tes be maikka ra qirlanas.
9 I lura ama qaqet dai ra men per 4,000. Dap katias kuasik mager ip ta tes lungera ama asmes ip te verleser a nget. De ma Iesus aa risura dai ra tit de res nes lungera ama asmes i ra mes dem nget mer ama gatta. Be ra buuv ama ngeriqit ngen a iim na nget. Baiv aa de ma Iesus ka nem ta saver araa luqup.

10 De masna ma Iesus ke ne aa risura ra mugun dama siviini. De ra mit saver ama
qerlingki ma Dalmanuta.

Iari Re Narliip Te Lu A Nge Ama Rleriini Ama Dlek Pem Iini
Mat 16.1-12

11 Baiv aa de ama qaqet ta narli ai baing se ma Iesus de iari ama Parasiqena nep ma Lautu
ra men. Be re narliip te taqen ne ama qurek sagel ma Iesus. De re narliip te surliip ne aa
lengi.
12 De ra ruqun na qa ma', "Maikka ngi rekmet ne a qeni ama dlek pem iini iv uure lu
de uut drlem ai qurl ama Ngemumaqa qe na ngi." De ma Iesus ka narli raqurla de ama
merlenka ver a qa. De qa men sepmiis de qa meraqen ma', "Ngu lu nanaa be lura iara ama
qaqet te narliip te lu gua nge ama dlek. I quasik ta tu araa qevep sever a ngua. A den. De
qurla ngu rekmet ne a qeni ama dlek pem iini ip te lu."
13 Baiv aa de ma Iesus ke ne aa risura ra mit navet luqia ama luqupki dama siviini. I re
narliip te dik men ama ngaingmaqa ama qerlapka ma Galili ip baing se ra ruarl na qa.
14 Lua i rek sik sede ama siviini dai quasiq aa risura ra tu araa qevep sever ama asmes ip
te tal a qeng. Dav iak naver a ra dai qe tal ama bretki ara garliqa.
15 Lua i ra tit per ama qerlap de ma Iesus ka meraqen sagel ta ma', "Ngenet lu riq ama
Parasiqena i maikka araa rletki ama vuqi i qi lenges ne ama qaqet. De qerlka ma Herot aa
uaik ke ne iari ama qaqet. I ara rletki raquarlna i ra drlem sa lenges ne ama qaqet. Dai ra
raquarl ama Yis i ai de ra tu nget pe ama bret, ip ngere perik pem nget ip ngere riirl."
16 Dap kuasik ma Iesus aa risura ra drlem liina ama lengiini be ra taqen sagelna ma', "Ani
qa taqen sevet liina i quasiq uut drlem iv uure ral a nge ama asmes ama bret."
17 De ma Iesus ka drlem ai ra taqen sever ama asmes. De qa ruqun na ra ma', "Ngu lu
nanaa be ngen deraqen sever ama asmes i quasik buup? Kua quasik ngen drlem se ngua,
da? As kua quasiq ama ngilka mer a ngen a asdem?
18 I iaq ama Ngemumaqa aa Aamki na qa i ra tis ka ma Jeremaia,

> I murl ka iil ama lengi ma', A ngen a saqang dap katias kuasik ngene taqat lu. De a
> ngen a asdem dap kuasik ngene narli ama lengi. *Jer 5.21*

19 As kua quasik ngen dru a ngen a qevep sevet liirang aa i medu. De lura ama qaqet i ra
mes ama bret ama ngeriqit de ngen ama serliqiam ama udiam dai ra men per ama 5,000.
De ngen buuv ama qesna ne ama gatta ne ama asmes?"
De ra sil ma', "Uut buuv ama malepka ngen a iim na nget ne lungera ama asmes i ra mes
be dem nget."
20 De ma Iesus ka taqen ma', "Dap medu lua i ngua bing met ne ama bret ama ngeriqit
ngen a iim dai ngen drlem ai bareq ama qaqet i ra dai ama 4,000 na ra. De ngen buuv ama
qesna ne ama gatta?" De ra sil ma', "Uut buuv ama ngeriqit ngen a iim na nget ne lungera
ama asmes i ra mes be dem nget."
21 De ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Kua quasik ngenet lu liirang aa i ai de ngu tekmet
niirang?".

Ama Rlenka Vet Ma Betsaida

22 De ma Iesus ke ne aa risura ra mit savet ma Betsaida. De ra men se iaq i ama a rlenka.
De ra ruqun ma Iesus ip ka ru aa ngerik per a qa ip maget na qa.
23 De ma Iesus ka raneng de luqa aa ngeriq ama rlenka. De qa mit se qa saver ama luqupki
ara garli. De ma Iesus ka quat per aa sakngaiam. De qa mu aa ngerik per a uuves de qa
ruqun na qa ma', "Kua ngim ngim de ngit lu a qerang dap kua quasik?"
24 De luqa dai qem ngim miqet de qa ruqun ma', "Ngum ngim de ngut lu iari ama qaqet
dap ngut lu ra ip taquarl ama meng i nge tit. I quasik ngu taqat lu ra."
25 De saqiaskerlka ma Iesus ka mu aa ngerik per aa uuves. Be qatikka qa taqam ngim, be
qe taqat lu ama tekmeriirang mai.
26 De ma Iesus ka ruqun na qa ma', "Ngi iit sep gia vetki, be qatikka ngi iit ma seserl sep
ki. Dap kula ngi paikmet per ama luqup."

Ma Pita Qel Sil Sevet Ma Iesus
Mat 16.13-20 Luk 9.18-21

27 Baiv aa de ma Iesus ke ne aa risura ra mit navet ma Galili. Be ra tit per ama qerlingki
ma Sisaria Pilipai. Be lua i ra tit de ma Iesus ka snanpet ne aa risura ma', "Lura naver ama
luqup ta tu araa qevev ai nemka na ngua?"
28 De ra sil ba qa ma', "Iari, dai ra tis ngi ai ma Jon, i murl ke qukmes te ama qaqet. I saqi
qa maarl na mer ama matmat. De iari, ra tis ngi ai ma Ilaisa, luqa i murl ka ngip miaimek.
I ama Slurlka aa Aamki na qa. Dav iari ra tis ngi ma', Iaq ama Slurlka aa Aamki na ngi, i
murl ngia ngip de murl ngia maarl namer ama demka."

29-30 De ma Iesus ka snanpet na ra ma', "Dap ngen dai ngen dru a ngen aa qevev ai nemka na ngua?"

De ma Pita ka ruqun na qa ma', "Ngi, dai ama Ngemumaqa na ngi i aa Uaska na ngi ip ngi iames na uut nagel auur a qumespik."

De ma Iesus ka taqen ma dleq ip kula rel sil sevet liina.

Ma Iesus Kel Sil Ai Diip Ke Ngip De Qa Raarl
Mat 16.21-28 Luk 9.22-27

31 De ma Iesus ke rarles i qe su aa risura, i qa taqen sevet liirang aa i diiv iari re veleng ka. De qa ruqun ma', "Ngua dai ama qaqet araa Rarlimka, dap diip gua qumespik ta ru ama getget per a ngua, de re veleng ngua. I lura dai ama barlta ama serlura i re uas te ama Lautu de lura ama barlta i re uas te ama Lautu araa rletki de lura i re su ne ma Moses aa lengi. Dai diip te ngim temanau na ngua ip te veleng ngua. De diiv ama niirlaiam de luqa ip ma depguas de ngua raarlviit namer ama matmat."

32 De maikka ma Iesus ke taqal sil ba ra sevet liina. De ma Pita qa aang se ma Iesus imanau quarla. Be qe serlin a qa sevet liina ama lengiini.

33 De guirltik pet ma Iesus sagel aa risura. De qa ngim temanau ne ama Pita de qa taqen slep sagel ka ma', "Ngi, dai sa ngi tekmet taquarl ma Satan ne luqia ama lengiqi. Katikka ngia tu gia qevep sever ama tekmeriirang naver ama aivetki. I quasik ngia tu gia qevep sever ama Ngemumaqa aa rletki."

34 Baiv aa de ma Iesus ka nes te iari ama qaqet ngen aa risura ip te narli aa lengi. De qa taqen sagel ta ma', "Ariq a qek never a ngen ke narliip ka tit naser a ngua dai mager ip ke manep nas de ngerlangken per a qa ne aa tekmeriirang. De mager ip ke teving se gua rletki ip taquarl iaq i qe tal aa lalemka. Dai diip ke na ngua.

35 I raqurliani, ariq a qek ka tu aa qevep ip ke uas temiis ip kuasik ke ngip dai diip luqa qe ngip mas. Dap nemka i quasik keng ning ama aapngipki de quasik keng ning ama getget ip ka tat never a ngua, de qa tat nevet gua lengi, dai qatikka luqa dai diip ke raneng ama iames.

36 Dav ariq iak ket matna maden de qa ter ama tekmeriirang ama atliirang iv ama arlias per aa qetdingki, de arik ke tekmet taqurla dap kuasik ka tit naser a ngua, dai diip ke ral ama getget. Dai liina dai diip kuasiq iini nge raat never a qa. Maikka quasik.

37 Ngene lu, ariq aiv iak ka mit mavik dai diip ke vandem per aa iames masarevuk ne ama gi? Maikka quasik maget.

38 I ama qaqet mai dai rat drlem sa tekmet ne ama viirang sademna. Dav ariq aiv a qek never a ngen i qeng ning lura ama vura de ama qelep ka ip kel sil ne gua lengi de gua rletki, dai maikka ngua i ama qaqet araa Rarlimka na ngua, dai diiv ama qelep ngua tiqim ka vet luqa ama nirlaqa i nguat den. I qatikka ngu ne ama Angeluqena dai diiv uut den pe ama ansinki nagel Gumam."

9

1 De saqiaskerlka ma Iesus ka rluses ne ama lengi sagel ama qaqet ngen aa risura ma', "Ngua taqen ne ama revan sagel ngen. I diiv iari never a ngen dai as diip kuasik te ngip dap diip te lu ama Ngemumaqa aa dleq ip diip ke uas te aa tekmeriirang mai."

Guirltik Pet Ma Iesus Aa Qetdingki Ngen Aa Luan
Mat 17.1-13 Luk 9.28-36

2 Baip prleser ama niirl ama ngeriqit ngen a qa. De ma Iesus ke ne aa risura ra mit sep ma damki reves i ma Pita qe ne ma Jems de ma Jon. I qatikka ngerek sa ra.

Baiv aa de rem ngim sagel ma Iesus dai ra lu i qem ngim muqas.

3 I maikka aa luan dai ngeren sin. Dav ariq ama supka dai quasiq ai qe lemerl nget be raqurla. I maikka ngere taqam ngim ne ama lauil.

4 Baiv aa de vuk se iaiam ama qaqeraiam i murl ian ngip miaimek. Be ma Iesus aa risura ret lu iam i ian deraqen pet ma Iesus, i ma Ilaisa qe ne ma Moses.

5-6 De ma Pita qe ne ma Jems de ma Jon dai maikka reng ning maden. Be quasik mager ip te taqa meraqen. De ma Pita qes nes maden ma', "Gua Slurlka, ama atlu i qurl uur iara. Be nani uure rekmet ne ama menderliitneq ama depguas niitneq ip gia gl de ma Ilaisa aa gl, de ma Moses aa gl."

7 Baiv aa de ama aavul nge men sede ama damki. De ama Ngemumaqa ka taqen naiviit nep ma aavul ma', "Maikka ngu rarlik luqa Nguaimka. De maikka gua arlem ama slurlnget never a qa. Be maikka ngene narligel aa lengi mai."

8 De masna ma Iesus aa risura re manaik te ma Ilaisa ke ne ma Moses, i sa quasiq a iam, dap kurli ma Iesus i ngerek se qa.

9 Baiv aa de ra meriirl ne ama damki de ma Iesus ka taqen sagel ta ma', "Kula ngenel sil
sevet liina i ngen lu ve ma damki reves ip deng per ama nirlaqa i ngua raarl namer ama
matmat. I ngua dai ama qaqet araa Rarlimka."
10 De ra uurut liina ama lengiini de qatikka aa risura ra taqen sagel na ma', "Liina i ma
Iesus ka taqen ip ka raarlviit namer ama demka. Dai ngu lu liina i nanaa?"
11 De ra snanpet ne ma Iesus ma', "Ngu lu nanaa be ama Tiksiqena nep ma Lautu re su
uut taqurliani ma', "Ilaisa, ama Ngemumaqa aa Aamki na qa dai diip ka ren nauirl. Baiv
aa de luqa ama Ngemumaqa Aamngimka ka ren iv ama King sagel ama Isrelkena."
12-13 De qa guirltik ba ra ma', "A revan liina ama lengiini, i iini nge sil sever iaq i qe tal
ama dlek taquarl ma Ilaisa ip ke uirl. I diip ke uirl ip ka ruvem ne ama qaqet. Dai liina dai
ama revan iini. I diip ngu raqal sil sever a qa. I luqa dai sa qa men be sa qa ral ama dlek
taquarl ma Ilaisa. Be mekai ra rekmet maden na qa. I murl ta iil de ra raqal sil sevet luqa.
I maikka diiv ama qaqet te lenges na qa."
De ma Iesus ka snanpet na ra ma', "Ngu lu nanaa, be murl ta iil ama lengi taqurla sever
a ngua ip ngua dai ama qaqer araa Rarlimka i diip ngua ral ama getget. De diiv ama qaqet
mai rem ngim temanau na ngua?"

Ma Iesus Ka Nem Ama Iaus Naver Iaq Ama Gilka
Mat 17.14-21 Luk 9.37-43

14 Baiv aa de ma Iesus-kena ra men gel araa rluavik. De ra lu ama buurlem ne ama qaqet
i ra iing demna ver a ra. De iari ama Tiksiqena nep ma Lautu ra tesna ne ama lengi, te ne
ma Iesus aa risura.
15 Baiv aa de ra lu ma Iesus de ngemerl a ra. De ra uaik sagel ka be ra taqen ne ama atlu
sagel ka.
16 De ma Iesus ka snanpet ne aa risura ma', "Ngu lu ngen deraarl metna se ama lengi
nanaa?"
17 De iak naimuk ne varlen lura ama qaqet ka meraqen sagel ma Iesus ma', "Gua Tiksiqa,
nguaimka ama gilka dai ama iauska ver a qa, be quasik ka taqen.
18 Be aiv ama iauska qa maarl ver a qa de diip ke rlu na qa saver ama aivet. De qes nis
aa qiing nana. De baing baing se ama guarlem-met-ka. Dap sa ngua men se qa sagel gia
risura ip te nem ama iauska never a qa dap kuasik maget na ra."
19 De ma Iesus ka snanpet ne aa risura ma', "Maikka quasik ngen dru a ngen a qevep
malkuil sever a ngua. Kurli ngene na ngua ver ama ainkules dap kuasik ngen dru a ngen
a qevep sever a ngua. Dap kesnada de ngen dru a ngen a qevep? Ngen den se ama gilka
iinamuk sagel ngua."
20 De ra men se qa sagel ma Iesus. De luqa qa lu ma Iesus de masna ama iauska qa rlu na
qa samen ama aivet. Be ai de qa pererl men ama aivet. Be vukpuk se ama guarlem-met-ka.
21-22 De ma Iesus ka snanpet ne luqa aa mam ma',
"Luqa ngiaimka, dai qua murl kurli qa ver ama ainkules taqurla?"
De qa ruqun ma Iesus ma', "As maikka murl i ama gilka de qatikka qe tekmet taqurla.
Be qatikka buup ne ama niirl dai ama iauska qe narliip ke peleng ka be ai de qe rlu na qa
samer ama altingki. De qe rlu na qa sep ma qerlap. Dav arik maget na ngi ip ngia raat
never auun dai mager iv arlem ngi naver auun de ngi quarl te gia arlem ngen gia dlek."
23 De ma Iesus ka meraqen sagel ka ma', "Ngu lu nanaa be ngia taqen taqurliani ai "Ariq
aip maget na ngua.
Ariq a qek ka tu aa qevep marevan dai diip ke lu ama Ngemumaqa aa dlek."
24 De masna luqa aa mam kes nes ma', "Naqerl ngua tu gua qevep sever ama Ngemumaqa
dap kuasiq ai ngua tu gua qevep ne ama revan. Ngia tat never a ngua."
25 De ma Iesus ka lu ama qaqet i ra iing demna ver ama gilka de qes nes slep sagel ama
iauska ma', "Ama iauska ama vuqa na ngi. I ngi pesdet met luqa aa asdem ngen aa aamki.
Ngia iit nevet luqa ama gilka de quasik mager ip laip ngi guirl sever a qa."
26 De luqa ama iauska qes nes maden. De qa quiv a qa maden de qa mit. Be luqa ama
gilka dai qem ngim ip taquarl ama ngipka. De ra taqen ma', "Ii, sa luqa qa ngip."
27 De ma Iesus ka raneng aa ngeriq ip ka taarl na qa ip ka raarlviit. Taqurla de qa
maarlviit.
28 Baiv aa de ma Iesus ka man sev iaiq ama vetki. Be ngerek se qa, qe ne aa risura. De ra
snanpet na qa ma', "Ngu lu nanaa be quasik mager iv uurem nem luqa ama iauska?"
29 De ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Katikka ama raring naik sagel ama Ngemumaqa
dai mager ip ngere nem ama iaus ip taqua luqa iara. I qatikka raqurla dai ama aiska ama
quanaska dap kuasiq a qek."

Ma Iesus Ka Taqen Ip Maiiram Ai Diip Ke Ngip
Mat 17.22-23

30 De ra mit ianai be ra tit pet ma Galili. De ma Iesus ke narliip ke trles ip kuasiq ama
qaqet tat drlem ai lu qurli ma Iesus iai.
31 De qe su aa risura ma', "Laip te nem ngua bareq ama qaqet ip te veleng ngua. De diip
naser ama arlenim de luqa ama nirlaqa ip ma depguas de diip ngua raarlviit namer ama
matmat. I diip te rekmet taqurla sagel ngua ama qaqet araa Rarlimka."
32 De ra narli liina ama lengi iini dap kuasik tat drlem iini. De quasik ta snanpet ne ama
Iesus tem iini, i ama qelep ta.

Nemka Dai Ama Barlka
Mat 18.1-6 Luk 9.46-48

33 Baiv aa de ra men per ama luqupki ma Kapanaiam. De ra mugun pe iaq aa vetki. De
ma Iesus ka snanpet na ra ma', "Laira uut tit nep ma aiska de ngen deraarl metna i nanaa?"
34 De quasik ta taqen. I ama qelep ta, i raquarli laira ra tit nep ma aiska de ra taarl metna
aip nemka dai ama barlka never a ra.
35 De ma Iesus ka mugun de qa nes te aa risura sagelnas. I lura i ama malepka ngen a
iam na ra. De qa ruqun na ra ma', "Ariq aiv a qek ke narliip ke uirl iv ama barlka na qa.
Dai mager ip ket matna ip taquarl ama buaiska na qa bareq ama qaqet mai de qe semagil
nanas dama qaqet araa saqang."
36 De ma Iesus ka mer ama gilka de qa maarl na qa varlen me ra. De qa mu aa ngerik per
ama gilka de qa taqen ma',
37 "Arik nemka i qa tat never ama giliini raquarl liini iara, dai qa tat naver a ngua. De
nemka i qa tat never ngua dai qa tat nevet Gumam i qa nem ngua sasari."

Iak Muqas I Qet Matna Ne Ma Iesus Aa Rlenki
Luk 9.49-50

38 De ma Jon ka ruqun ma Iesus ma', "Gua barlka, uut lu iaq i qem nem ama iaus ne ama
dlek ne gia rlenki. I quasiq ai qa never a uut. Taqurla de uut kel ka."
39 De ma Iesus ka ruqun ma Jon ma', "Kula ngenel kel ka. I arik ke tekmet ne ama
tekmeriirang ama dlek pem iirang ne gua rlenki dai diip kuasiq ai qe lenges ne gua rlenki.
40 Dav ariq a qeq i quasiq ai auur a qumeska na qa, dai auur a rluaqa na qa.
41 Ariq iak ket lu ngen, i ngen i ama Ngemumaqa aa uis, i dingding sep ngen, de diip ke
qurl a ngen te ama qerlapki ama uiski ip ngenep suup, de diiv ama Ngemumaqa qet lu de
diip ke iil aa rlenki ip laip ke qurl a qa re ama ranbandem pe uusep."

Ama Viirang Ngere Lenges Ne Ama Qaqet
Mat 18.7-9

42 "Dav ariq aiv iaq i qe lenges ne aa uimini arla tuaqevep sagel ngua be deng i ama arluis
i re ngim temanau na ngua, dai qatikka luqa dai diip ke ral ama getget malai. Dav ariq aip
ta quap se ama dulka ver aa qen de ra rlu na qa sep ma ruqanepka ip te veleng ka, dai
nakka ama getget kuarla. Dav arik ke tal ama tuvetki nagel ama Ngemumaqa dai diip ke
ral ama getget maden.
43-44 Ariq aip gia ngeriqit ngere tekmet na ngi ip ngi tekmet ne ama viirang, dai mager
ip ngi diq aiit ip ngi uas temiis tiq ama viirang, ip diip laip ngia iit ip ngia ruqun per ama
luqupki ama atluqi. Dav arik ngi tal gia ngeriqisim mai dai laip ngia iit samer ama altingki.
I liina i quasik ngia qel gia ngeriqit te ama viirang.
45 De ariq aip gia ilaingiit nge tit se ngi ip ngi tekmet ne ama viirang, dai mager ip ngi
diq aiit. I qatikka mager ip diip ngia iit masarevuk saver ama luqupki ama atluqi. De diip
ngi raqa mugun se ama ilaingiit ama udiit. Dav ama vu ip ngi iit se gia ilaingisiim mai. I
raqurla dai diip ngi iit samer ama altingki.
46 Be vet luqia ama luqupki dai qatikka ama qem ngere iames be ngeres nismet. De ama
altingki dai quasik mager ip ki reng.
47 Dav ariq aip gia sakngaiam ian ne lenges na ngi sever ama viirang, dai mager ip ngia
berltik per iak. I mager ip ngia ran saver ama Slurlka aa luqup se ama udekkaqa. Dav ariq
aip ngia mit se iam mai dai ama vu. I raqurla dai diip ngia iit samer ama altingki. I liina i
quasik ngia qel gia sakngaqa te ama viirang.
48 I vet luqia ama luqupki dai quasik mager iv ama qem ngere ngip. De qatikka ama
altingki dai quasik mager ip ki reng. *Ais. 66.24*
49 Ama a sul dai ama atlunget sever ama asmes ip ma treska.
50 Dav ama sul ama vunget dai qasa quasik mager ip ngere tekmet ne ama asmes iv
ama treska. Dai quasik mager iv iak ke rekmet ne ama sul iv ama treska. Maikka quasik.
Katikka mager ip ngen ne taqat mat never a na, ip taquarl ama sul. Taqurla dai diip ngen
ne taqa mugun de ngen ne taqal sil ba na."

10

Ma Iesus Ka Taqen Sevet liina I Re Rling Mer Ama Ngererl
Mat 19.1-12

1 De ma Iesus ka mit navet ma Kapanaiam. I qa mit saver ama qerlingki ma Judia. Be qa mit seruarl ne ma Jodan. De buup ne ama qaqet ta men be ra iing demna vet ma Iesus. De qe su ra ip katikka raquarl ai de qe su.
2 De iari ama Tiksiqena i ama Barlta nep ma Lautu ra men sagel ma Iesus. Be re siquat na qa iv ait de ka meraqen mavik. I re snanpet na qa ma',
"Kua mager iv iak ke nem aa ngerlki? De qua ma Moses aa lengi nge taqen taqurla?"
3 De ma Iesus ka snanpet na ra ma', "Luqa ama Langinka i murl ma Moses ka iil dai qel sil nanaa sevet lura i sesik met ta?"
4 De ra ruqun ma', "Ma Moses ka iil ai ariq aiv iak ke narliip sik mer iam dai mager ip ke iil aa langinka sever aa rluaqi. De diiv aa rluaqi qia iit nemen na qa.
5 De ma Iesus ka guirltik ba ra ma', "Murl ma Moses ka iil taqurla i as sever a ngen a lavu i ra dai quasik te narliip se ama Ngemumaqa aa tekmeriirang sever ama ngerl ver a ra.
6 Dap murl dai quasik taqurla. De qatikka ama Ngemumaqa qa rekmet ne ama aivetki, de qa rekmet ne ama quatka qe ne ama nanki ip kurli iam mas.
7 Be iam dai diiv ian diit nagel iane mamiam. Be diip kurli iam pembes.
8 Be diip kurli iam ip taquarl ama quanaska. I sa ian ngerlvet.
9 Ariq ama Ngemumaqa qa mu iam me nana dai quasik mager iv a qek ke sik mer iam.
10 Baiv aa de qurli ma Iesus ke ne aa risura i ngerek se ra ve iaiq ama vetki. De ra snanpet na qa te liina sever ama rangerlvet.
11 De ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Ariq aiv iak ka mit dap kurl aa ngerlki, dap ka ter iaiq ama iameski dai diip ke bing mer ama berlim parlen ke ne aa rluaqi.
12 Dai saqikka raquarlna i ariq aiv ama nanki qia mit dap kurl ara ak. Dap kia ter iak, dai saqikka ki bing mer ama berlim.

Ma Iesus Ka Tat Never Ama Arluis
Mat 19.13-15 Luk 18.15-17

13 De iari ama nankina ra men se araa uis sagel ma Iesus. I re narliip ka ru aa ngerik per a ra de qe raring sever a ra. Dav aa risura dai ama qurek per a ra ne ama nankina de ngen ama arluis de rem nem ta.
14 De ma Iesus ka lu ra de qe serlin aa risura ma', "Kula ngenel kel ta, dap mager ip ta ren sagel ngua. I ama Ngemumaqa dai aa dlek barek lura ama qaqet i ra tu araa qevep taquarl lura ama arluis.
15 Katikka ngua taqen ne ama revan sagel ngen. Ariq aip nemka i quasik ka tu aa qevep sever a ngua taquarl lura iara ama arluis dai diip kuasik mager ip ka iit masarevuk saver ama Ngemumaqa aa luqup.
16 Baiv aa de ma Iesus ka mer ama arluis de qa mu ra de aa rlan. De qe raring ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa ip ka tat never a ra.

Luqa I Buup Ne Aa Tekmeriirang
Mat 19.16-30 Luk 18.18-30

17 Baiv aa de ma Iesus ka maarlviit de qa tit nep ma aiska. De iak ka uaik naser a qa. Be qa aan aa buum gelna na qa. De qa ruqun ma', "Gua barlka ama atluqa na ngi. Diip ngu rekmet nanaa ip laip ngua iit sagel ama Ngemumaqa."
18 De ma Iesus ka guirltik ba qa ma', "Ngu lu nanaa be ngia tis ngua ai ama atluqa na ngua? Katikka ama Ngemumaqa naik dai ama atluqa.
19 Dap sa ngiat drlem ama Ngemumaqa aa lengi raqurliani ma',
"Kula ngi peleng ama qaqeraqa. De qula ngi bing mer ama berlim. De qula ngi suam. De qula ngi kaak. De qula ngi kaak de ngia tit se gia ari araa iarang. De maikka ngi rarlik gi mamiam de ngi narli gelem iam." Kisim Bek 20.12-16
20 De luqa qa ruqun ma Iesus ma', "Gua Tiksiqa, murl i ama gilka na ngua be deng iara dai qatikka ngua tit kut lungera ama lengi."
21 De ma Iesus dai maikka qe rarlik luqa de qa ruqun na qa ma', "Dav as ngia man de iani. Ngia iit ip ngi quarl te gia tekmeriirang de ngene gia qelaing barek lura i quasiq araa qerang. I arik taqurla dai diiv ama Ngemumaqa qe van a ngi re ama tekmeriirang i buup per aa luqup. De ngia ren ip ngia tit naser a ngua."
22 Baip ka narli liina de maikka ama merlenka ver a qa. De aa sakngaqi dai maikka ama aleng per a qi. De ama arlemka never aa tekmeriirang be qa mit i ama arlemigl na qa.

23 De ma Iesus ket lu qa i qa tit. De qa meraqen aa risura ma', "Lura i ama qelaing gelem
ta de buup ne araa tekmeriirang, dai diiv ama alkuil ba ra ip ta ran saver ama Ngemumaqa
aa luqup."
24 Be lua i aa risura ra narli raqurla de maikka re nanses. De saqiaskerlka ma Iesus
ka ruqun na ra ma', "Ngua uis, luqa ama aiska sagel ama Ngemumaqa dai quasiq ai ama
mereqes.
25 Nanaa, qua mager iv ama karabauqa qa ran mer ama ngil iini men ama kaviit? Maikka
quasik. I qatikka ama alkuil ba qa. Dap nemka i ama qelaing gelem ka i qe narliip kat dan
sagel ama Ngemumaqa, dai maikka diiv ama alkuil ba qa malai."
26 De aa risura re nanses maden de ra taqen per a na ma', "Guarai. Ani quasik mager iv
a qek ka ran saver ama Ngemumaqa aa luqup."
27 De ma Iesus ka ngim sagel ta de qa taqen ma', "Katikka ariq iak ka tit kur aa
tekmeriirang dai diip kuasik maget na qa. Dav ama Ngemumaqa dai mager ip ke rekmet
ne liirang aa i uut tu auur a qevep ai ama alkuil maden.
28 De ma Pita qa ruqun na qa ma', "Ngi lu uut mit namen auur a tekmeriirang mai de uut
tit naser a ngi."
29-30 De ma Iesus ka sil ba ra ma', "Ngua taqen ne ama revan sagel ngen. I nemta i re
narli gua Lengi ama Atlu nget de ra tit kut nget. Dai diip kuasiq ai ama getki-vem-ta iara,
de dama uusepka aa rlan dai diip te raneng ama iames masmas. Arik ngia iit nep gia vetki,
de namen gia lavu, de namene ngia uis, de ngene gia rlikpik de gia rlaaska de ngene gia
sleng, de ngia tit naser a ngua, dai ama Ngemumaqa dai diip ke virliit ba ngi. I diip ke van
a ngi re ama vet i buup. De diip ka tat never a ngi i qerl kurl a ngi re gia lavu i buup na ra,
de gia verlikpiq i buup na ra, de ngen ama asmes naver ama sleng. De ama Ngemumaqa
dai mager ip ke qurl a ngen iara te ama tekmeriirang i buup. De iara dai mager ip ngene
tal ama getget nagel gua qumespik. Dap nasat dai diip ngene raneng ama iames masmas.
31 Dav iari i iara dai ama sakngaqi na ra i re ruirl se ama qaqet dai diip kuasiq ai ama
barlta na ra nasat. Dap lura i quasiq ai ama sakngaqi na ra dai diip nasat de diiv ama barlta
na ra.

Ma Iesus Ka Taqen Ip Ma Depguas Ai Diip Ke Ngip
Mat 20.17-19 Luk 18.31-34

32 De ma Iesus ke ne ama qaqet ta tit savet ma Jarusalem. I ra tit i ma Iesus ka uirl se
ra. Dav aa risura dai reng ning i re narli ai ama qaqet te narliip te peleng ka. De lura ama
qaqet maden i ra tit naser a qa dai qerlka reng ning. De saqiaskerlka qa iing demna ne aa
risura vet ma Jarusalem de qel sil ba ra sever aa aapngipki.
33 I qa taqen ma', "Ngene lu, diiv uut tit savet ma Jarusalem be diip ta ra ngua, i ama
qaqet araa Rarlimka na ngua. I diip ta ra ngua bareq ama Barlta nep ma Lautu, ngen ama
Tiksiqena nep ma Lautu. De diip te rekmet ne ama kaivung ip maget gel ta ip te veleng
ngua. De diip ta ru ngua ve ama nangista araa ngeriq ip te veleng ngua.
34 De diip te talak na ngua de diip tet kuat per a ngua. De re rurlistik per a ngua ne ama
kasik. De diip te veleng ngua. Dap diip naser ama arlenim de luqa ama nirlaqa ip ma
depguas de diip ngua raarlviit.

Ma Jems Ke Ne Ma Jon Iane Narliiv Ama Barliam
Mat 20.20-28

35 Baiv aa de ma Sebidi aa uimiam ma Jems ke ne ma Jon ian men sagel ma Iesus. Be iane
snanpet na qa ma', "Uune narliip ngi rekmet ne a qerang ba uun."
36 De ma Iesus ka snanpet na iam ma', "Ngu lu uane narliip ngu rekmet ne a qerang nanaa
ba uin?"
37 De ian duqun a qa ma', "Uune narliip ngi rekmet taqurliani. Ariq aip laip i ngi uas te
ama Slurlka aa luqup dav uune narliiv ama barl iam na uun gel ngi. I diip kurli iak pe gia
ruarliit dav iak pe gia merlmerliit."
38 De ma Iesus ka guirltik ba iam ma', "Katikka uane snanpet maden. Dap kuasiq uan
drlem se gua rletki. Nanaa, kua diip maget na uin iv uane ral gua merlenka. Kua diip mager
iv uan daarl malkuil i ariq aiv uan a qumespik te lenges na uin, ip taquarl diip te lenges na
ngua?"
39 De ian duqun a qa ma', "Ii, maget na uun." De ma Iesus ka ruqun na iam ma', "Ii, ama
revan i diiv uane ral ama getget ip taquarl ngua i diip ta ru ama getget per a ngua.
40 Dav uane nen ip diiv ama barl iam na uin gel ngua. Dap kuasik mager ip ngu rekmet
na uin iv ama barl uin. I qatikka ama Ngemumaqa aa rletki ip ka tu lura iv ama barlta ip
kurli re na ngua."
41 Dav ian ari ama malepka na ra dai ama qurek per a ra na iam. I liiam aa i ma Jems ke
ne ma Jon.

42 De ma Iesus ka iing demna na ra mai. De qa ruqun na ra ma', "Ngen drlem lura i ama
barlta taquarl ama a rleniqena i rat drlem sa tekgem ne araa seviraqi.
43 Dap liina dai quasik mager ip kurl iini varlen me ngen. Maikka qurli. Dav ariq aiv iak
ke narliiv ama barlka na qa varlen me ngen, dai mager ip ka raquarl ama buaiska bareq a
ngen.
44 De luqa i qe narliip ke ruirl se ngen, dai mager ip ket matna naik bareq a ngen mai.
45 I ngua i ama qaqet araa Rarlimka na ngua, dai quasiq ai ngua men ip ngen derat never
a ngua. Katikka quasik. Dap diip ngu ngip ip ngu vadem per a ngen sagel Gumam. De diip
ngu verik per ama qaqet te araa viirang.

Ma Iesus Ka Ngil Ver Ama Rlenka Aa Sakngaiam

46 Baiv aa de ra mit be ra men per ama luqupki ma Jeriko. De ma Iesus ka tit navet ma
Jeriko de aa risura de ngene iari ama qaqet maden ta tit naser a qa. Dav iak dai qa mugun
men ama rut, i luqa dai aa rlenki ma Batimias. I luqa dai aa mam ma Timias. I ma Batimias
dai ama rlenka. I luqa i ai de qe snanpet te ama qelaing nagel ama qaqet i ai de ra tit mer
ama rut.
47 De luqa qa narli ai buup ne ama qaqet i ra tit mer ama rot. I ra tit naset ma Iesus.
Taqurla de maikka qes nes maden ma', "Iesus, Iesus. I qatikka ngi navet ma Daivit aa liinka
i diip ngi iames na uut nagel auur a qumespik. Dai maikka gia arlem never a ngua."
48 Dap buup ne ama qaqet dai re serlin a qa be re tuqun a qa ma', "Sung na ngi." Dap
katikka qa dai ai de qes nes maden taqurliani ma', "Ngi navet ma Daivit aa liinka. Gia arlem
never a ngua."
49 De ma Iesus ke narli raqurla de qa maarl. De qa ruqun ma', "Ngene nes te luqa ip ka
ren."
De ra mit be ra nes tem ka ma', "Arlias per a ngi, de ngia raarlviit i ma Iesus kes nes tem
ngi. De ngia iit sagel ka."
50 De masna qa rlu ne aa rlaatemiis-pemki de qa maarlviit. De masna qa mit sagel ma
Iesus.
51 De ma Iesus ka ruqun na qa ma', "Ngi narliip ngu rekmet nanaa sagel ngi?"
De ma Batimias ka ruqun na qa ma', "Gua Barlka ngu narliip ngum ngim ne gua
sakngaiam."
52 De ma Iesus ka ruqun na qa ma', "Mager ip ngia tit. I sa ngia mu gia qevep sever a ngua.
Dai liina nge rekmet na ngi be maget na ngi." Taqurla de masna luqa qem ngim. De qa tit
mer ama rut naset ma Iesus.

11

Ma Iesus Kat Dan Ip Taquarl Ama King
Mat 21.1 Luk 19.28 Jon 12.12

1 Baiv aa de ra mit savet ma Jarusalem be ra men per iauiim ama luquviim. I liim aa ama
luquviim i ma Betani qi ne ma Betpaki gelna ne ama damki ma Ulip. De ma Iesus ka ruqun
iaiam naver aa risura iv iane uirl.
2 De ma Iesus ka ruqun na iam ma', "Uan diit savet luqia ama luqupki de diiv uane lu
ama dongki i as kuasik kia mu. I ra quap se qi imuk. I as ai de quasiq a qek ka mugun pet
luqia ara rleng. De diiv uane verik se qi de uan den se qi.
3 Dav ariq aiv a qek ke snanpet na uin ma', "Uane tekmet taqurla ip nanaa?" De uane
ruqun ma', "Katikka ama Slurlka qe narliip ke tekmet ne aa rletki de diip masna qe guirl
se qi."
4 De ian mit be ianet lu luqia ama dongki. I ra quap pet te qen ne ama siska be qurli qia
mer ama vetki ara tarlka. Baiv ian perik se luqia ama dongki,
5 de iari ra snanpet na iam ma', "Nanaa be uan perik se luqia ama dongki?"
6 De ian guirltik taquarl laira ma Iesus ka meraqen, de maget gel ta ip diiv ian der a qi.
7 De ian mit se qi sagel ma Iesus. De ian mu ian a serlaviim per ara rleng, de ma Iesus ka
mugun.
8 De buup ne ama qaqet dai re tekmet ne ama arlias. I re tekmet ip taquarl ta tu ama King
ama iameska. De ra ter araa serlapkina de re bung de ama arlkenaap. De ra tu nget pe ama
aiska i re periq a nget. I ra tu nget ip sagel ama King iv ama arlias per a qa.
9-10 Be ra, dai maikka ama buurlem na ra. I iari dai re ruirl ip ta tu ama serlap pe ama
aiska. De iari nasat se iang naser a qa. De maikka ra mai res nes ma',

> "Ama Slurlka na ngi. I ama atluqa na ngi. I ngia uirl se ama qaqet mai. De ama
> Ngemumaqa dai qa tat never a ngi. I qatikka ngi tal ama Slurlka aa rlenki. I ama
> Ngemumaqa qa qurl a ngi re ama dleq ip ngi uas tem uut ip taquarl murl ma King
> Daivit i qe uas te auur a serlura." *Sng. 118.2-26*

11 De ma Iesus ka mit savet ma Jarusalem be qa man sev ama Judaqena araa Lautu-
vem-ki ama Slurlki. I qatikka ama Lautu Juda araa vetki. Be qem ngim miqet ne ama
tekmeriirang pe luqia ama Lautu ara Vetki ama Barlki. De se rletrlet de ma Iesus ke ne
aa risura ama malepka ngen-a-iam na ra, ra mit saver ama luquviini ma Betani.

Ma Iesus Ka Meraqen Sagel Ama Mengka Ip Kuasik Ka Tu

12 Baip se bingbigia de ra maarlviit, de ra mit savet ma Jarusalem. De ma Iesus dai ama
getki-vem-ka.
13 De ma Iesus ka ngim imanau dai qa lu ama mengka i ai de qa tu ama asmes ip taquarl
ama arenggu. I luqa ama mengka dai ai de qa tu ama asmes. I luqa dai buup ne aa ngerik.
I aa ngeriquaing dai ama slurluaing. De ma Iesus ka mit ip kem ngim samet luqa ama
mengka ip ket lu re ama asmes na met ka. De qa mit be qe taqam ngim sa met ka, dai
quasik ka lu a nge ama asmes. Maikka quasik. Dap katikka qet lu ama ngerik naik. I as
kuasiq ai luqa qa arles ip ka tu ama asmes.
14 De ma Iesus ka meraqen sagel luqa ama mengka ma', "Kuasik mager ip diip ngi tal a
nge ama asmes nasat." De aa risura dai re narli qa taqen sagel luqa ama mengka.

Ma Iesus Ka Lemerl Ama Lautu-vem-ki
Mat 21.12-17 Luk 19.45-48

15 De ra mit be ra men pet ma Jarusalem de ma Iesus ka mit be qa man sev ama Lautu-
vem-ki ama Slurlki. De masna ka lu ama qaqet i buup na ra i re tekmet ne ama Lautu-vem-
ki ip taquarl ama maiirl. De qem nem lura i re tekmet ne ama bisnis ne ama qelaing. I lura
i ai de re ngingkana ne ama qelaing dai ai de re suam se iang nagel ama nangista i ra na
sangis. De ma Iesus ke guirltik per ama lai be ngerem ngim manep. I ngerem ngim manep
se ama qelaing. De qe ngingarl se ra. De qe lenges ne ama lai gel lura i re bisnis ne ama
uaik.
16 De ma Iesus kel kel ta ip kula rat dan se araa quvang sep ma Lautu ara Vetki.
17 De qa su ra raqurliani ma',

"Pe ama Slurlka aa Langinka dai murl ka iil taqurliani ma',
"Gua vetki dai mager ip ta tis ki ai ama vetki sagel ama raring. De mager iv ama qaqet naver
ama qerleng mai dai rat dan sep ki. Dap sa ngen guirltik per a qi be qi ip taquarl ama
suamta araa vetki." *Ais. 56.7*

18 De ama Barlta nep ma Lautu de ngene lura i ai de re su ne ma Moses aa Lengi, dai re
narli raqurla de re narliip te mali re a nge ama aiska ip te peleng ma Iesus. Dap teng ning
ma Iesus i raquarli ama qaqet ta iing demna ver a qa de re nan se aa lengi.
19 De se rletrlet de ma Iesus ke ne aa risura ra mit navet ma Jarusalem.

Ama Mengka I Qa Ngip
Mat 21.20-22

20 Baip bigia de rerl guirl savet ma Jarusalem, be ra tit nep ma aiska i mani ra tit, dai ra
lu ama mengka men a qa. Ta tit dai ra lu luqa ama mengka i sa qa ngip be ama las met ka.
De aa snagut dai luus pem nget.
21 De vuktik pet ma Pita ne ma Iesus aa lengiqi i mani qa meraqen sagel luqa ama
mengka. De qa ruqun ma Iesus ma', "Gua Barlka, ngi lu ama mengka. I mani ngia meraqen
ne ama lengi ama merlenka vem nget sagel ka be qa ngip."
22-23 De ma Iesus ka virliit ba qa ma', "Ngua taqen ne gua revan. I maikka arik ngen dru a
ngen a qevep sever ama Ngemumaqa, de ariq aip kuasik ngene rledeng nagel ka, dai diip
kerl kurl a ngen te ama dlek sever ama merlenka vem iirang ip ngene tekmet de maget se
iirang.
24 De ngua taqen ne ma revan sagel ngen. Maikka mager ip ngen dru a ngen a asdem. I
arik ngene snanpet ne ama Ngemumaqa te ama tekmeriirang ama atliirang de ngen dru a
ngen a qevep ai sa ngen dal iirang. Dai ama a tekmeriirang mai ama atliirang dai diip kerl
kurl a ngen.
25 Arik ngene raring sagel a ngene Mam tevuk de maikka ngene suquv ama viirang mai
nagel iari i sa ra rekmet niirang sagel ngen. Dai diiv ama Ngemumaqa qe suqup a ngen a
viirang.
26 Dav arik kuasik ngene suqup iari araa viirang i ra rekmet niirang sagel ngen, dai
quasik mager iv a ngene Mam ke suquv a ngen a viirang.
27 De ra men pet ma Jarusalem de ma Iesus ka man sev ama Lautu-vem-ki ama Slurlki.
De ama Barlta nep ma Lautu de ngen ama Tiksiqena i ai de re su ne ma Moses aa lengi, de
ama barlta i ai de re tekmet ne ama lautu. Dai ra men sagel ma Iesus.

28 Be ra snanpet na qa ma', "Mani, nemka qa ruqun na ngi ip ngi rekmet taqurla? De
nemka qa qurl a ngi re ama dleq ip ngim nem lura i re tekmet ne araa bisnis pe ama Lautu
arla Vetki?"
29 De ma Iesus ka guirltik ba ra ma', "As ngu narliip ngu snanpet na ngen nauirl. Aip kua
mager ip ngene guirltik gua lengi. Dai saqikka diip ngu guirltiq a ngen ani ama snanper-
iini."
30 De qa snanpet ma', "Ngen drlem ma Jon i ai de murl ke qukmes te ama qaqet. Dai murl
nemka ka qurl a qa te luqia ama rletki? Kua ama Ngemumaqa ka maarl na qa, dap katikka
quarl ama qaqet naik?"
31 De ra arles i ra taarl metna se ama lengiqi ma', "Ariq aiv uur ruqun ai ama Ngemumaqa
ka nem ka. Dai diip ke ruqun ma', "Dap ngu lu nanaa be quasik ngen dru a ngen a qevep
sevet ma Jon?"
32 Dav ariq aiv uur ruqun ma', "Katikka ma Jon ka men naik, i quasiq ai ama Ngemumaqa
qa nem ka. Dai diiv ama qaqet te uamet na uut i raquarli ra tu araa qevev ai ama
Ngemumaqa ka nem ka."
33 De ra guirltik barek ma Iesus ma', "Kuasiq uut drlem aip nemka qa nem ma Jon, i luqa
i murl ke qukmes te ama qaqet." De ma Iesus ka guirltik ma', "Dai saqikka raqurla dai
quasik ngu narliip ngu sil ba ngen aip murl nemka qa qurl a ngua re luqia ama rletki."

12

A Vura I Re Uas Te Ama Sleng Ne Ama Vain
Mat 21.33-46 Luk 20.9-19

1 De ma Iesus ka quarl te iang ama lengi i qe siquat na nget. I qa taqen ma', "Iaq i qa
rekmet ne aa bisnis ne ama kasikki i ra tis ki ama vain. De qa mu ama surlka mirlek na qi.
De qa qurl ama ademka sagel ama tangki ip ta tu ama gam met ki. De re mainmet pem nget
ip te ama qerlapki nep nget. De qa rekmet ne ama veriit ama ainkuliit piit ip ka tuqun de
qe uas te aa sleng naiviit. De qa mu iari ip tet matna ver aa bisnis. De luqa ama barlka i aa
aiverem dai qa mit saver iaiq ama luqupki sangis.
2 De vet luus aa i ama kasik nge tu ama asmes. De qa nem iaq ip ke iit ip ke ral ama asmes
nagel lura i ret matna ver aa bisnis.
3 Dap lura i ret matna ver ama bisnis, dai ra uurut pet luqa de re uamet na qa. De ra guirl
a qa ip ke iit ip ke sil.
4 De saqi qa nem iaq ip ka iit te ama asmes nagel lura. Dap lura i ret matna ver aa bisnis
dai ra mes ka de ra uaming aa ningaqa, de ra lenges na qa.
5 De saqiaskerlka qa nem iaq ip ma depguas, de ra mes ka be ra veleng ka. De
saqiaskerlka qa nem iari ama buurlem na ra. De ra rekmet taqurla sagel ta be ra veleng
ama buurlem na ra never a ra.
6 Be qasa quasiq aret. Dap katikka aa uimka ama quanaska. I maikka ai de ama arlemka
never a qa. De qa ruqun ma', "Arik te lu luqa nguaimka, dai diip te narligel ka." De qa nem
ka sagel ta.
7 De lura i re uas te ama bisnis dai ra lu luqa i qat den. De ra taqen per a na ma', "Ngene lu,
nasat de luqa i aa mam ke ngip, de luqa dai diip ke raneng ama aiverem. Dav uure veleng
ka ip ke ngip ip nasat de qurli luum aa ama aiverem gel uut."
8 De ra uurut per a qa de ra veleng ka. De ra rlu na qa sep ma surlka aa rleng.
9 De luqa ama barlka i aa sleng dai diip ke rekmet nanaa? Diip ka ren ip ke veleng lura i
ret matna ver aa bisnis. De diip ke bingmet ne luum aa ama aiverem bareq iari ip tet matna
ver araa bisnis. Gua siitka be deng aa."
10 "Sa ani ngen mis pet lungera ama lengi i murl ta iil me nget pe ama Ngemumaqa aa
Langinka. I ama lengi raqurliani ma',
Lura i murl ta rekmet ne ama vet ne ama dul dai ra ral ama dulka ama slurlka. Dap ta tu
araa qevev ai ama dulka naik. Be ra rlu na qa i quasik te narliip se qa. Dap sa iara
dai qurli luqa ama dulka be qe be qe tal ama vetki taquarl ama venaik i ngere tal
ama vet be ama alkuil nget.
11 I ama Slurlka qa rekmet taqurla be uuret lu aa rletki dai ama atlu.' *Sng. 118.22-23*
12 Dap lura ama Barlta nep ma Lautu dai re narliip te rurut pet ma Iesus i raquarli rat
drlem ai qe siit sever a ra. I ra dai ama vura na ra ip taquarl lura ver ama a siitka. Dap teng
ning ama qaqet be quasik ta uurut per a qa. Taqurla de ra mit.

Te Nem Iari Ip Te Sembal Sam Ngim Sagel Ma Iesus Ip Ta Rep Sa Met Ka
Mat 22.15-22 Luk 20.20-26

13 De ra nem iari ama Tiksiqena nep ma Lautu de ngen iari naver ama Gaman ip te sebal
sam ngim se met ka ip te rep semet ka ne aa lengi iv ait de qa meraqen mavik sagel ama
Gaman.
14 De ra men be ra ruqun na qa ma', "Ngi, auur a Tiksiqa. De uut drlem ai ngil sil ne ama
revan. De quasik ngia tu gia qevep sever ama lengiirang nagel ama qaqet. Katikka ngia tit
naser ama Ngemumaqa de ngil sil ne aa lengi sagel ama qaqet. Dai be mager ip ngi raqal
sil ba uut sevet liina. Kua ama lengi nagel ama Lautu i nge rarlisdem iv uurerl kuarl te ama
takkis bareq ma Sisa i auur a Gaman i qe uas pet ma Rom, dap kua quasik?"
15 Dap ma Iesus dai qat drlem ai re siquat na qa i re snanpet. De qa ruqun ma', "Kua
ngene narliip ngene siquat na ngua. Ngene reqerl a ngua ne ama qelaingka ip ngu lu qa."
16 De qa mer iak nagel ta. De qa snanpet na ra ma', "Nemka aa nemki ve luqa iara a rleng?
De ra iil nemka aa rlenki ve aa rleng?"
De ra guirltik ma', "Katikka ra iil ma Sisa aa rlenki. I luqa i qe ruirl se ama Gaman Rom."
17 De ma Iesus ka ruqun ma', "Katikka ma Sisa ama barlka navet ma Rom dai mager ip
ngene guirl aa tekmeriirang ba qa. (I liirang aa ip taquarl ama qelaing.) Dav a qerang
nanaa i ama Ngemumaqa aa tekmeriirang, dai saqikka ngene guirl iirang ba qa." De re
nanses i re narli sevet liina.

Te Siquat Ne Ma Iesus Ne Ama Snanpet Sever Ama Maarlvitki
Mat 22.23-33 Luk 20.27-40

18 De iari nep ma Lautu i ra tis ta ama Sadusiqena, dai qurli ra. I ai de re su ama qaqet
taqurliani ma', "Lura i sa ra ngip dai diip kuasiq ai ra raarlviit." Dai ra men sagel ma Iesus
be ra snanpet na qa ma',
19 "A Tiksiqa, ma Moses ka iil ama lengi taqurliani sagel uut ma',
"Ariq aiv iak ka ngerlvet ne ama nanki de diip ke ngip dap kuasiq aa nge ama arluis.
De diiv aa gilka qe at luqia ama nanki naser a qa ip ke sel aa uimka, ip diip ke uas te ama
tekmeriirang naser ama mam ama ngipka.' Lo 25.5
20 De ra sil barek ma Iesus taqurla ma', "Murl iak, i aa uis ama quatta ama ngeriqit ngen
a iam na ra. I sa ama barlta de araa rarlimka dai qa mer iaiq ama nanki. De quasiq ama
ainkules de luqa qa ngip. Dap kuasiq aa nge ama arluis.
21 De luqa i qa never aa uuves dai qa met luqia ama nanki. De saqiaskerlka qa dai qa
ngip dap kuasiq aa nge ama arluis. De saqiaskerlka luqa naivuq ip ma depguas dai qa mer
a qi. De qa ngip dap kuasiq aa nge ama rluimka.
22 Baiv aa de qatikka aa ningambik dai qatikka ra ter a qi. De rep ngip. Dap kuasiq araa
nge ama arluis. Be lura ama ngeriqit ngen a iam na ra, ta ngerlvet ne luqia ama nanki dap
kuasiq araa nge ama arluis. Baiv aa de ama nanki qia ngip."
23 De lura ama Sadusiqena ra snanpet ne ma Iesus ma', "Dai be aip laip lua i ama qaqet ta
taarlviit naver ama aapngipki, dai maikka diip nemka aa ngerlki? I sa mekai ama ngeriqit
ngen a iam na ra ra ngerlvet ne luqia ama nanki be araa ngerlki."
24 De ma Iesus ka meraqen sagel ta ma', "Kuasik ngen drlem ama Slurlka aa Lengi de
quasik ngen drlem aa dlek.
25 De maikka ama semen ngen maden. I ngene lu, ama ngipta i ra taarl namer ama
matmat dai diip ta raquarl ama Angeluqena revuk. De diip kurli ra dap kuasiq ai re
ngerlvet.
26 Dap ngen ama Sadusiqena dai ngene rledeng tik liirang aa. Ai ama ngipta dai diip
ta taarl namer ama matmat. Sa ngen drlem ama lengi sevet ma Moses i murl ket lu ama
altingki mer ama mengka aa riqaap i quasiq ai rleprlev aap. I murl ama Ngemumaqa ka
taqen sagel ma Moses na met luqa ama mengka raqurliani ma',
"Katikka ngua iara i ama Slurlka na ngua. I gia murlta i ma Abram ke ne ma Aisak de ma
Jekop araa Slurlka na ngua." Kisim Bek 3.6
27 Lungera ama lengi i qel sil na nget dai ama Ngemumaqa i as ke uas te lura i qatikka
ama iamesta. I qatikka ama ngipta dai quasiq ai ra ngip mas. Dap qatikka a ngen a lengi
dai ai de quasiq ai ama seserl nget."

Ama Ngemumaqa Aa Lo Dai Liina i iini Veviit
Mat 22.34-40

28 Dav iaq ama Tiksiqa nep ma Lautu dai qe narli ma Iesus ke ne ma Sadusiqena ra taqen
per a na ne ama lengi i ama dlek pem nget. De luqa ama Tiksiqa dai qa men sagel ma Iesus
i raquarli qat drlem ai ma Iesus ke taqa su. De qa snanpet na qa ma', "Ngu lu ama lengi
ama barl nget ama narligel-vem-nget nanaa nev ama Langinka?"
29 De ma Iesus ka guirltik sagel ka ma', "Lungera ama lengi ama barl nget nagel ama
Slurlka dai nget taqurliani ma',
"Ngen mai navet ma Isrel dai ngene narli. Ama Ngemumaqa dai qatikka ama quanaska.

30 Be maikka mager ip ngene rarlik ka ne a ngen a revan. De ngen dru a ngen a qevep mai
sever a qa. De maikka a ngen a ngimsevetki veviit never a qa. De maikka ngenrl kuarl
temiis mai bareq ama Ngemumaqa. *Lo 6.4-5*
31 De liina ip ma udiiram dai raqurliani ma',
"De maikka mager ip ngene rarliq ama qaqet mai. De maikka mager ip ngen drat never a
ra ip taquarl ai de ngen drat never a nas. *Wok Pris 19.18*
Liiram aa ama lengiiram dai maikka ama barliiram.
32 De luqa ama Tiksiqa nep ma Lautu dai qa ruqun ma', "Gua Barlka, maikka ngia taqen ne
gia revan. I qatikka ama Ngemumaqa dai ama a udekka dap kuasiq a qek.
33 Be maikka mager iv uure rarlik ka de uut tu auur a qevep sever a qa. De mager iv uure
kuarl temiis mai bareq a qa. De mager iv uure rarliq ama qaqet mai de uut tat never a ra
ip taquarl ai de uut tat never a nas.
De iari dai ra tu ara qevep sever ama Lautu arla tekmeriirang de re peleng ama sipsip
ngen ama uaik ip ngeren ban per ama viirang sagel ama Slurlka. De ra tu araa qevev ai
liina dai iini veviit. Dap ngi lu, ngia meraqen ne liiram aa ama lengiiram dai maikka ama
barl iiram navet lungera ama lengi nev ama Lautu.
34 De ma Iesus ka narli luqa aa lengi i qa guirltik dai raquarl luqa i aa saikngias.
De ma Iesus ka ruqun na qa ma', "Sa qurli ngi gelna ne ama aiska ip sagel ama
Ngemumaqa."
De naset ma Iesus aa lengi de lura dai saqias teng ning sa snanpet na qa.

Ma Iesus Ka Snanpet Na Ra Sevet Ma Kristus
Mat 22.41-46 Luk 20.41-44

35 De lua i qurli ma Iesus pe ama Lautu-vem-ki ama Slurlki. De qa snanpet ne ama qaqet
ma', "Lura ama Barlta nep ma Lautu dai ai de re su ngen nanaa sevet ma Kristus? I luqa
i diip ka tat never ama qaqet mai. De re su ngen ai qa namen ma Daivit aa liinka. Dap ka
men nanaa samen ma Daivit aa liinka?
36 Katikka ama Qevepka ama Slurlka, dai qa meraqen met ma Daivit ma',
"Ama Ngemumaqa qa sil sevet gua Slurlka raqurliani ma', "Ngia ruqun pe gua merlmerliit
ip ngu uas tem ngi ip deng i ngu verleset gia qumespik. Be gia qumespik dai diip teng
ning ama dlek gel ngi de qurli ra vet gia arlim." *Sng. 110.1*
37 "De ngu lu nanaa be ma Daivit aa uimka dai aa Slurlka na qa?"
Dav ama Tiksiqena dai quasik mager ip te guirltiq aa lengi. De ama qaqet dai ra iing
demna vet ma Iesus i ama arlias per a ra nevet liirang aa ama lengiirang.

Ngenet Lu Rik Lura I Re Su Ne Ama Lo Arla Tekmeriirang
Mat 23.1-12 Luk 20.45-47

38 De qe su aa risura i qa taqen ma', "Ngenet lu riq ama Tiksiqena nep ma Lautu i ra tu
ama luan ma ainkul nget iv ama barlta na ra. I ai de ra tit parlen ama qaqet, de ra tit saver
ama maiirl i re narliiv ama qaqet ta tis ta ai ama barlta na ra.
39 De aip per ama kaivung de ra tuqun per ama slurlta araa luquv iv ama slurlta na ra.
De aiv ama asmeski ama slurlki de re tal lungera ama luqup i ai de ama slurlta ra tuqun
pem nget.
40 I lura dai ai de re kaak te ama sauakta raqurliani i re tekmet ne ama raring naiq ama
dlek pem nget i re raring per ama ainkul bareq a ra, dap ta ter ama tekmeriirang nagel ta.
I ai de re tekmet ne liirang aa be maikka ama Ngemumaqa dai ama qurek per a qa na ra.

Ama Sauaikki Ki Kuarl Te Buup
Luk 21.1-4

41 De qurli ma Iesus pe ama Lautu-vem-ki, i qa mit sagel ama akiski i ai de ra tu ama
qelaing met ki. De qet lu ama qaqet i ra tu ama qelaing met ki i lungera ip nget tat never
ama Lautuqi arla lat. Be lura i ama qelaing gelem ta dai ra tu ama qelaing i buup.
42 Dav iaiq ama sauaikki qiat den i quasiq ama qelaing gelem ki. Be qia mu ama quiirem-
iiram ama udiiram.
43 De ma Iesus ka nes te aa risura be qa sil ba ra ma', "Ngua taqen ne ama revan sagelem
ngen.
44 Lura i ama qelaing gelem ta dai ra tu araa qelaing i buup. Dap ta dai ra tu ama denes
never araa qelaing. Dap luqia ama sauaikki i quasiq araa qerang, dap kia rlan ara qelaing
mai. Be de liiram aa ama qelaing iiram ama udiiram, dai iiram nge uirl se lura i buup ne
araa qelaing. I raquarli qia verleset ne ara qelaing mai. Be quasik mager ip kin ban per
ara a nge ama asmes.

13

A Lautu-vem-ki i Diip Lenges Na Qi
Mat 24.1-14 Luk 21.5-19

1 Be aiv aa de ma Iesus ka mit nev ama Lautu arla vetki ama Slurlki de iaq i aa risuqa qa
ruqun na qa ma', "Gua tiksiqa, maikka luqia ama vetki dai ama atluqi. I maikka ra rekmet
na qi ne ama atlunger ama dul."
2 De ma Iesus ka ruqun na qa ma', "Kua ngit lu ama Lautu arla Vet ama barlnget, dai
nasat de lenges na nget. De ama dul per ama surl dai diiv iari re bungdem se nget sever
ama aivet."

Ma Iesus Kel Sil Sever Ama Merlenka Vemiirang

3 Baiv aa de ma Iesus ka mit ke ne aa risura saver ama damini angera garli i ra tis iini ma
Ulip. De ma Iesus ka mugun de qem ngim iinavuk sagel ama Lautu-vem-ki ama Slurlki. De
ma Pita qe ne ma Jems, de ma Jon, de ma Endru dai ra men sagel ka.
4 Be ra snanpet na qa ma', "Kesnada de lenges ne luqia ama Lautu-vem-ki? Ngu lu laiv
ama Ngemumaqa qa tuvem na uut nanaa sever ama nirlaqa ip te lenges ne aa vetki?"
5 De ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Ngenet lu, i ariq a qek ka ren se ama lengi be qe qaak
tem ngen.
6 I nasat de diiv iari rat den be ra tis nas ne gua rlenki. De ra taqen ma', "Ngua, dai ama
Slurlka aa Uimka na ngua." De diip buup ne ama qaqet ta tu araa qevep sever a ra, dap te
kaak tem ta."
7 "I nasat de diip buup ne ama asmesna ver ama luquviirang dav as kuasik luqa ama
nirlaqa qa men. Be kuasik ngeterl a ngen nevet liina. I luqa ama nirlaqa dai as kuasiq ai
qa men. Dav as nasat de verleset ama aivetki.
8 De laiv ama qerleng ama slurlnget dai nge tesna. De diip buup ne ama qenken per ama
luqup mai. De buup ne ama qerleng dai diip lenges ne angera asmes be diiv ama getki
vem ta. I diip liina dai iini ngere riirl ip taquarl ama nanki i qil sal be qi tal ama getget
masmasna.
9 Dai qatikka ngene taqa uas temiis tik liirang aa ama viirang. De diip te uurut per a ngen
per ama kaivung de diip te uamet na ngen pe ama Lautu arla Vet. De diip te ral ngen sep ma
Gaman aa Vet ngen ama Komuniti arla Vet ip te kot se ngen. De diip te rekmet taqurla sagel
ngen i raquarli i ngene tal gua rletki. Dap diip ngene raqal sil ne gua Lengi ama Atlunget
barek lura ama barlta nev ama Gaman de ngen iari ama Rleniqena.
10 Dap diip te ral gua lengi nauirl saver ama aivetki mai. Baiv aa de ama asmesna nget
den.
11 Be ariq aip te kot se ngen de quasik ngeneng ning, de quasik ngen dru a ngen a qevep
maberl sever a nas. De arik ta taarl na ngen pe ama Kot de qatikka ama Slurlka qe qurl a
ngen te aa lengi ip ngen deraqen na nget. Dap diiv ama lengi i ngen deraqen na nget dai
quasiq ai nget nagel ngen, dap nagel ama Qevepka ama Glasingaqa.
12 Be vet luus aa i ama asmesna dai diiv ama qaqet te lenges nana. Dap kuasiq araa arlem
never araa ningambik ngen araa rarlimpik. Ama barlka dai arik ke kot se aa ningamka, dai
diip ke veleng ka. De saqikka ama gilka dai arik ke kot se aa barlka de diip ke veleng ka.
De saqikka diiv ama lavu re tekmet taqurla sagel araa uis. De saqikka ama arluis dai arik
te kot se araa lavu de ra veleng ta.
13 De diiv ama qaqet tet lu ngen, i gua liinka, dai diiv ara qumespik na ngen. De nemka
i qa tu aa qevep sever a ngua de qa taarl malkuil ip deng i verlverleser-iini dai diip ngua
iames na qa.

Diiv Ama Merlenka Vemiirang Malai Dai Diiv Iirang Nge Ren
Mat 24.15-28 Luk 21.20-24

14 Murl ma Daniel ama Ngemumaqa aa Aamki na qa ka sil sever ama tekmeriirang i
quasiq ai ama atliirang, i diiv iirang ngere lenges ne ama luqup. I diip ngene lu liina aa i iini
nge raarl ve ama Lautu-vem-ki ama Atlu qi. De lu ngen aa i qurli ngen per ama qerlingki
ma Judia dai diip masna ngene uaik sep ma dam arle ves tiq a ngen qumespik.
15 Ariq aip mas per a ngen darliik ne a ngen a vet de quasik ngen dan ip ngen det liirang
aa naivuk nev a ngen a vet. Dap ngene uaik naik i quasik ngene tal a qerang.
16 De arik kurli ngen per a ngen aa sleng de quasik ngen tu a ngen a qevep ip ngene uaik
sa muk te a ngen a luan pe a ngen a vet.
17 De diiv ama vu malai bareq ama nankina i ama rut pem ta de lura i ara uis tat diim,
dai diiv ama alkuil ba ra.
18 De mager ip ngene nen ama Slurlka ip kuasik liirang aa nge ren per ama qaik.

19 I vet lungera ama niirl dai diiv ama merlenka slep bareq ama qaqet mai. As maikka
murl ianai i ngere rarles ne ama aivetki, i lunger aa ama merlen nge men be deng iara dai
as ama gil-nget. Liirang aa dai ai de murl kuasiq ai iirang nge men. De saqikka diip nasat
dai diip kuasiq a qerang taqurla nge ren.
20 I arik kuasiq ama Slurlka qa tu aa qevep sever aa liinka dai quasik mager iv a qek ke
iames. Dap maikka ka tu aa qevep sever aa liinka dai diip ke verleset lungera ama merlen
never aa liinka ip kuasik lenges na ra.
21 Dav ariq iari res nes dai re kaak ma', "Ngi lu, luqa i ama Slurlka, dai sa qa men."
Dav ariq aiv iari ra taqen ma', "Luqa qa men iasai savet luqia ama luqupki."
Dap kuasik ngen dru a ngen a qevep sever araa lengi,
22 i raquarli re kaak i ra taqen ai ra nagel ama Ngemumaqa. I buup ne ama barlta raqurla
dai diip te tekmet ne ama rletki ama slurlki ip te kaak te ama Ngemumaqa aa uis. I re siquat
ip te lenges ne araa tuaqevep sagel ka.
23 Be mager ip ngene uas temiis i sa iara ngua muvem na ngen sevet lungera ama niirl
ama vunget."

Nasat De Ama Qaqer Araa Rarlimka Qa Ren
Mat 24.29-31 Luk 21.25-28

24 I diip naset lungera ama niirl ama vunget, de diiv ama nirlaqa dai quasik ke taqam
ngim de diiv ama iaqunki dai diip kia reng.
25 De diiv ama ualdang nger aat naver ama uusepka. De ama dlek-pem-iirang per ama
uusepka dai diiv iirang ngere iaurl.
26 De vet lungera ama niirl dai diip te lu ngua, i ama qaqer araa Rarlimka na ngua, i diip
ngua ren pe ama aavul. I ngu tal gua dlek de gua ansinki mirlek na ngua.
27 De diip ngu nem gua Angeluqena saver ama aivetki mai ip te iing demna ne ama
Ngemumaqa aa uis.

Ama Mengka I Qe Siquat Te Ama Niirl
Mat 24.32-35 Luk 21.29-33

28 Ariq aiv ama mengka qa tarl dai ngen drlem ai lua ip laiv ama qaikki.
29 Ariq aip ngen lu ama viirang ngere rarles taqurla dai ngen drlem ai gelna ip ngurl
guirl.
30 Kula ngerlangken per a ngen ne liina. I diip liirang aa nge ren. De vet luus aa de ama
qaqet i qurli ra i re iames dai diip te lu liirang aa i iirang ngere rarles be deng i verleset
lungera ama niirl.
31 Ama uusepka ngen ama aivetki dai diip prleset ne a iam dap gua lengi dai diip kuasik
prleset na nget.

Kuasik A Qek Kat Drlem Ama Nirlaqa
Mat 24.36-44

32 Kuasiq a qek kat drlem luqa ama nirlaqa. I ama Angeluqena revuk dai quasik tat
drlem. De saqikka ngua dai kuasik ngua drlem. Dap Gumam dai qa mu ama nirlaqa ip
diip ke prleset ne ama tekmeriirang naver ama aivetki.
33 Maikka ngenet lu. De aitaap ngen i quasik ngen drlem gua nirlaqa ip diip ngurl guirl.
34 De ngua taqen ne ama qasiquatka sever iaq i qa mu aa buaiskena ip tet matna ver aa
bisnis. I katikka luqa i qa mit sa sangis saver iaiq ama luqupki. De qa sikmet na ra saver
araa rleriirang. De qa sil bareq iaq ip kurli qa de qem ngim naa na qa, ai diip lua ke guirl.
Baiv aa de qa mit.
35 Maikka ngenet lu de aitaap ngen i quasik ngen drlem luqa ama nirlaqa ip ngurl guirl.
Kua arik ngua ren se rletrlet dap kua arik de ama arlenki are rlan dap kua arik ngua ren i
ama qaduqa qe taap, dap kua arik se bingbigia.
36 Arik masna ngua ren dai quasik ngu narliip ngu lu ngen i ngene brlaing, i ama vu aa.
37 Ngul sil bareq a ngen de ngul sil barek lura ama qaqet per ama luqup mai. Maikka
ngene menaik te gua nirlaqa sademna."

14

Ama Barlta Re Tuqun ip Te Veleng Ma Iesus
Mat 26.1-5 Luk 22.1-2

1 De vet lungera ama niirl de ama Barlta nep ma Lautu de lura i re su ne ma Moses aa
Lengi dai re narliip te lu re a nge ama aiska ip te veleng ma Iesus. Dap te trles sa meraqen
tiq ama qaqet ip kuasik ta drlem. De ra drlem ai ama niirlaiam ama quanasiam ip diiv
ama Asmeski ama Slurlki vet ma Jarusalem. I ama Judaqena ra tis luqia ama asmeski ma',
'Ama-Angeluqa-Ka-Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka.'

2 De ama barlta ra ruqun nana ma', "Kula uure veleng ma Iesus pet luqia ama Asmeski
ama Slurlki. I arik buup ne ama qaqet ta raarlviit de re rlu met na uut ne ama dul."

Ama Nanki Qia Mer Ama Sanda Vet Ma Iesus
Mat 26.6-13 Jon 12.1-8

3 De qurli ma Iesus pe ma Saimon aa vetki vet ma Betani. I mekai qa mat never a qa te
ama arlemki ama laippa. De qurli ma Iesus i qa tes. De iaiq ama nanki qia men kia man
sagel ka. I qi tal ama qureliini ne ama marasin ama atlunget mer iini, i a nger a mas ne
ama atlu. I ra tis lungera ama marasin ma', Naat. Dap lungera ama marasin dai ngere tal
peviit maikka. De qia bung sever iini arlken de qia rletik niini vet ma Iesus aa ningaqa.
4 Dav iari never aa risura dai ama qurek per a ra, i ra lu qi, i qi tekmet taqurla. De ra
ruqun ma', "Ngu lu nanaa be qia ming ama sanda naik?
5 Dav ariq uure nem nget bareq ama qaqet ip te van per a nget dai mager iv uur ren per
ama 300 Kina. De mager iv uut tat navet lura i quasiq araa qerang ne lungera ama qelaing."
De maikka ra taqen luqia ama nanki mavik.
6 Dap ma Iesus ka ruqun ma', "A den ngen se qi. I ngene serlin a qi ver a qeni nanaa?
Maikka qia rekmet ne ama atliini bareq a ngua.
7 Dap lura i quasiq araa qerang dai qatikka ai de sademna de qurli ra gel ngen. Dap diip
kuasiq ai qurli ngu na ngen mas.
8 I luqia ama nanki i qia mat never a ngua ne lungera ama sanda i qia rletik na nget pet
gua qetdingki ip kia ruvem ne gua qetdingki samer ama matmat.
9 Ngua taqen ne gua revan sagel ngen. Lunger iara gua Lengi ama Atlunget dai diip nge
tit per ama qerleng mai, de ngen ama lengi sevet luqia ama nanki dai diip nge tit iv ama
qaqet per ama aivetki mai re narli nget de ra taqen ne ama atlu sever a qi."

Ma Judas Ka Arles ip Ka Lenges Ne Ma Iesus
Mat 26.14-25 Luk 22.3-14 Jon 13.21-30

10 De ma Judas Iskariot i iak never aa risura ama malepka ngen a iam na ra, dai qa mit
sagel lura i re uas te ama Lautu. De qa sil barek ma Iesus aa qumespiq ip te iit tem ka.
11 De ra narli liina de maikka ama marl na ra maden. De ra meraqen ne ama atlu sagel
ka ip diip ke tal ama qelaing. De ma Judas ka arles i qet lu re a nge ama aiska ip diip ke
kuarl te ma Iesus bareq aa qumespik.

Ama Asmeski I Ama Angeluqa-Ka-Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka

12 De vet luqa ama nirlaqa i ke rarles ne ama asmeski i ai de re nin ama bret dap kuasik ta
mu ama Yis pem nget, de ma Iesus aa risura ra men. De vet luqa ama nirlaqa de ra veleng
ama sipsiv a ngere uis i ra tuvem sevet luqia ama Asmeski ama Slurlki i ra tis ki ma', 'Ama-
Angeluqa-Ka-Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka.' De ma Iesus aa risura ra snanpet na qa
ma', "Ngu lu diiv uur iit sev a qik kua ama vetki iv uur ruvem ne luqia ama asmeski?"
13 De ma Iesus ka nem i aiam naver aa risura de qa ruqun na iam ma', "Uan diit savet ma
Jarusalem sev iaq aa qames i qe tal ama suupinki i buupki ne ama qerlapki.
14 Ariq aiv uan lu qa de uan diit naser a qa sev aa vetki. De uane ruqun luqa i aa vetki
ma', "Auura barlka qe snanpet na ngi aip ngu lu a qik kua ama rumki ip diiv uues met ki."
15 De diip ke iit se uin samet luqia ama rumki. De diip kurli uin aa de uan druvem ne ama
asmes bareq auut."
16 Baiv aa de aa risuiam ian uirl savet ma Jarusalem de ian lu liirang aa taquarl ma Iesus
ka sil ba iam sever iirang. De ian muvem ne ama asmes.
17 Baip se rletrlet de ma Iesus ka men sa met luqia ama rumki ke ne aa risura.
18 De qe ne aa risura ama malepka ngen a iam, ta mugun de ra tes. De ma Iesus ka ruqun
ma', "Ngua taqen ne ama revan sagel ngen. Ngen aa, dai diiv iak naver a ngen ke sil se ngua
barek gua qumespik."
19 De aa risura dai ra narli liina de maikka re nanses de ra ngim sa met na. De iak de iak
never a ra, re snanpet ne ma Iesus ma', "Nanaa, kua ngia tu gia qevep ai ngua?"
20 De ma Iesus ka guirltik ba ra ma', "Diiv iak never a ngen ama malepka ngen a iam na
ngen. Dai diip ngu na qa uune teq a uun a ngerik mais samer ama pilitki.
21 Ngua dai ama qaqet araa Rarlimka, dai diip te veleng ngua taquarl murl lura ama
Slurlka aa Aamki na ra rel sil. Dap luqa i diip ke sil se ngua barek gua qumespik dai maikka
diip lenges na qa. Arik murl aa nan ki sel a qa i ama ngipka dai ama atlu i quasik ke lu iarang
taqurla."

Iesus Ka Barlmet Ne Ama Asmes Barek Aa Risura
Mat 26.26-30 Luk 22.15-20 1Kor 11.23-25

22 De lua i ra tes, de ma Iesus ka met ama bretki de qa meraqen ne ama atlu sagel aa Mam.
De qa barlmet na qi de qa qurl aa risura de qe tuqun a ra ma', "Ngen det luqia de ngen des
ki. I luqia dai gua qetdingki aa."
23 De ma Iesus ka mer ama kapka i buup ka ne ama qerlapki nev ama vain arla gam. De
qa meraqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa de qa qurl a ra. De ra mai ra suup.
24 De ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Luqi iara ama qerlapki dai gua qerekka i qe rletik
saver ama qaqet buup. I qatikka ne liina dai ngu rarles ne ama Aiska ama Iameska iv ama
Ngemumaqa qe iames ne aa qaqet masmas."
25 "Ngua taqen ne ama revan i diip kuasik mager ip ngup suup luqia ama qerlapki ip
deng i ama Ngemumaqa qe rarles ne aa Luqupki ama iameski. Dai diip ngu suuv ama vain
ama iames nget."
26 De ra raing iaiq ama taingki ne ama lautu, baiv aa de ra mit sev ama damini arle ves
ma Ulip.

Diip Ma Pita Qe Ngim Temanau
Mat 26.31-35 Luk 22.31-34 Jon13.36-38

27 De ma Iesus ka ruqun aa risura ma', "Nani ngene uaik namen na ngua ip ngerek se
ngua, ip taquarl murl ta iil ve ama Langinka i murl nauirl ma',
"Ama Ngemumaqa dai diip ke veleng luqa i qe uas te ama sipsip. Be diiv ama sipsip ngere
uaik maden maden. *Sek 13.7*
28 Dap diip ngua raarl namer ama matmat. De diip ngu uirl se ngen savet ma Galili.
29 De ma Pita qa ruqun na qa ma', "Katikka ariq aip gua ari ra uaik, dap diip kuasik ngu
uaik namen na ngi."
30 De ma Iesus ka ruqun ma Pita, ma', "Ngi narli. Nani de ama arlenki are rlan, de ngi
vererl temiis ma depguas niirang ai quasik ngiat drlem se ngua. Baiv aa de nakka ama
durlaikka qek naq ip ma iiram."
31 Dap ma Pita qa guirltik madlek sagel ma Iesus ma', "I quaatta i diip ngu ngip ngu na
ngi, dap maikka diip kuasik mager ip ngua raqen ai quasik nguat drlem se ngi!"
De qerlka lura aa risura ra meraqen taquarl ma Pita qel sil.

Iesus Ke Raring
Mat 26.36-46 Luk 22.39-46

32 De ra men pet liina ama aiverini ma Getsemani de ma Iesus ka ruqun aa risura ma',
"Mas per a ngen aa de ngua iit ip ngu raring sagel ama Slurlka."
33 De qa ruqun ma Pita de ma Jems de ma Jon ip te na qa. De ma Iesus dai ama merlenka
ver a qa be quasik ket lu maget.
34 De qa ruqun na ra ma', "Katikka ama merlenka ver a ngua malai, be ama qares iv arik
ngu ngip. Dap kurli ngen aa de ngenem ngim."
35 De ma Iesus ka aang i manau be qa aan aa buum men ama aivet de qe nen sagel aa
Mam aip kua mager ip luqa ama merlenka qa iit puuqas na qa.
36 De qa taqen sagel ama Slurlka ma', "Gumam na ngi. Katikka ngi dai ama quanaska na
ngi i mager ip ngi rekmet ne ama tekmeriirang mai. Ngi nem luqa ama merlenka never a
ngua. Kuasiq aip ngi rekmet taqurla qut gua narliip, dap katikka ngi, kut gia narliip."
37 De qa guirl be qa lu lura ama depguas na ra i re brlaing. De qa ruqun ma Pita ma',
"Saimon, kua ngi brlaing?
Dap kua quasik mager ip nakka ngenem ngim per a nge ama ainkules?"
38 De qa ruqun na ra ma', "Ngenem ngim de ngene raring. De ngene raring, ngene na
ngua i arik ma', ama qasiquarl-iirang nge men per a ngen. A revan i ngene narliip se ngua
de a ngen a rlan dap per a ngen a qetdeng dai ama neng na ngen de quasika ngen a nge
ama dlek."
39 De saqiaskerlka ma Iesus ka mit be qe raring, be saqiaskerlka qe raring ip taqua laira.
40 De qa guirl sagel ta, be saqiaskerlka qet lu ra i re brlaing. Be maikka ama menepki met
ta be quasik tat drlem aip diip ta raqen sagel ka nanaa.
41 De saqiaskerlka ma Iesus ka mit be qe raring. De qa guirl be qa snanpet na ra ma',
"Katiaskerl, kua mas per a ngen i ngene brlaing? Ngen lu. Kasa iara ip diiv iak ka iit se
ngua i ama qaqet araa Rarlimka na ngua barek lura ama vura.
42 Ngen daarlviit! Diiv uut tit! I ngene lu, luqa i qat den ip diip ke iit se ngua sagel gua
qumespik."

Ma Iesus i Ra Uurut Per A Qa
Mat 26.47-56 Luk 22.47-53 Jon 18.3-12

43 Dap medu ama Barlta nep ma Lautu de ama Tiksiqena nep ma Lautu de lura i ra uas
te ama Lautu dai sa ra kaivung de ra nem iaq ama liinka ip te ne ma Judas Iskariot ip ta iit
te uurut pet ma Iesus.
44 De ma Judas ka sil ba ra ma', "Diip ngua raqen ne ama atlu sagel ka, de uun ne sarl a
uun a ngerik kana, ngu ne ma Iesus. De ngu quarl tem ka bareq a ngen. Uur iit ip nani uure
uurut per a qa. De ngen den se qa sep ma Karabus."
45 Dap ma Iesus dai qurli qa i as ka taqen per aa risura. De ma Judas Iskariot ka men, be
qe ne ama Iesus ian ne sarl ian a ngerik kana. De qa ruqun ma', "Gua barlka, gua Tiksiqa."
46 De lura re ne ma Judas ta uurut pet ma Iesus.
47 Dav aa risura, be iak ka muvem ne ama asmesna ara sinki be qa diq iaq aa asdemki.
Luqa i ama buaiska i qa tat never ama Lautu angera Barlka.
48 De ma Iesus ka snanpet na ra ma', "Ngen dren se a ngen a aviskina ngen a ngen a galep
saver a ngua. I quarl ama suamka na ngua?
49 Ai de vet, kurli ngu na ngen pe ama Lautu arla Vet, dap kuasik ngen ne narliip ngene
uurut per a ngua. Dav ama lengi nep ma Langinka i murl nauirl dai nge men ne ama revan
sever a ngua. Be diip ngen ne uurut per a ngua."
50 De ma Iesus aa risura mai, dai ra uaik namen na qa.

Ama Lugutka Qa Uaik

51-52 Dav iaq, i qa urlisnas pe ama luanki dai qa tit naset lura i ra uurut pet ma Iesus. De
ra tekmet ip te uurut per a qa dai ra sarl aa luanki dap ka uaik i ama ses aa arlim.

Ma Iesus I Ama Judaqena Araa Barlta Ra Taarl Na Qa
Mat 26.57-68 Luk 22.54-55 Jon 18.13-24

53 De ra mit se ma Iesus sev ama Barlka aa vetki i luqa i ai de qerl ruirl se ama Lautuqi.
De lura ama Barlta nep ma Lautu, de ama Tiksiqena nep ma Lautu, de lura i re uas te ama
Lautu, dai ra men be re tekmet ne ama kaivung pe ama Barlka aa vetki.
54 De ma Pita qa mit naset ma Iesus dap nakka qurli qa sangis de qa raqat mit samer ama
baniski met luqia ama Barlka aa vetki. De qa mugun gel ama Diitdiit-per-a-ra i ra mugun
gel ama altingki de re tik.
55 De lura ama Barlta nep ma Lautu, de ama Barlta nep ma Kot dai re tekmet ne ama lengi
muqas i ama dlek pem nget i re kot se ma Iesus. I re narliip tet lu re a nge ama rarlimini ip
te peleng ka. Dai quasik ta lu te a qeni.
56 De buup na ra, ra kot se ma Iesus ne ama qaaq-iirang. Dap lura nep ma Kot dai quasiq
ai araa lengi ama revan nget. De quasik nget taquarlna.
57-58 De iari ra maarlviit de re kaak taqurliani sevet ma Iesus ma', "Katikka qa sil ba uut ai
diip ke lenges ne ama Lautu arla Vetki ama Slurlki. De diip naser ama niirl ama depguas de
diip ke rekmet ne iaiq ama vetki i qi muqas. Katikka quasik mager iv ama qaqet te matna
ver a qik taqurla."
59 Dap lura i ra taqen dai qatikka quasiq ai araa lengi ama revan nget de quasiq ai nget
taquarlna.
60 De luqa ama Barlka nep ma Lautu dai qa maarlviit de qa snanpet ne ma Iesus ma',
"Kua quasik gia qeng ama lengi ip ngi guirltik lungera ama lengi i ra taqen sagel ngi? Kua
gia a nge ama lengiqi dap kua quasik?"
61 De ma Iesus dai quasik ka taqen de quasik ka meraqen ne a qeni. De luqa ama Barlka
nep ma Lautu dai saqias ka snanpet na qa ma', "Kua ngi dai ama Ngemumaqa aa Uimka na
ngia ip ngi tat never ama Isrelkena?
62 De ma Iesus ka meraqen ma', "Katikka ngua iara. De diip ngene lu ngua, i ama qaqet
araa Rarlimka na ngua, i diip ngua ruqun pe ama Ngemumaqa aa merlmerliit. I aa Uaska
na ngua. De diip ngu guirl pe ama aavulki nev uusep."
63-64 De luqa ama Barlka nep ma Lautu dai maikka qe serlin maden. De qe tekmet ip
taquarl ke lalangmet per ama aivet. De qe serlin se ma Iesus aa lengi. De qa taqen ma', "Sa
ngene narli qa meraqen mavik sagel ama Ngemumaqa, be diiv uure rekmet nanaa na qa?"
65 De iari ret kuat pet ma Iesus. De ra uung per aa uuves ne ama luanki. De ra uamet pem
ka de ra snanpet na qa ma', "Nemka qa uaming ngi? Ngia ris ka?"

Ma Pita Qe Pererl Temiis
Mat 26.69-75 Luk 22.56-62 Jon 18.15-27

66-67 De ma Pita dai qurli qa darliik de qe tik mer ama altingki. De iaiq ama nanki i ai de
qit matna gel ama barlka nep ma Lautu, dai qia men sagelna na qa. De qim ngim sever aa
saqang de qia ruqun ma', "Kerlka ngi aa, i ngi ne ma Iesus navet ma Nasaret."

68 De ma Pita dai qa vererl temiis ma', "Kuasik nguat drlem aip ngia taqen nanaa." Dai qe
kaak. De qa maarlviit de qa aang imanau i ama qelepka tiq ama nanki. De ama durlaikka
qe rarles i qek nak.
69 De luqia ama nanki i qit lu qa i qa aang imanau de qia sil bareq iari ma',
"Iaq aa i qerlka qa nagel ma Iesus!"
70 De guirltik met ma Pita de qa ruqun ma',
"Ngua, dai quasik tem ngua!"
Baiv aa de lura mirlek ne ama altingki dai ra meraqen slep sagel ma Pita ma',
"Kula ngi kaak! I qerlka ngi naver a ra. I uut narli ngia taqen muqas i ngi navet ma
Galili!"
71 De ma Pita qa rek gelnas i qa taqen ma', "Ngua tu vuusep, maikka ngua taqen ne ama
revan. I quasik ngua drlem se qa."
72 De saqiaskerlka ama durlaikka qek nak, de vuktik pet ma Pita ne ma Iesus aa lengi i
laa qa ruqun na qa ma', "Diip ngia raqen ai quasik ngiat drlem se ngua. I diip ngi vererl
temiis nauirl ma depguas niirang. De nakka aiv aa de ama durlaikka qek naq ip ma iiram."
De vuktik pet ma Pita ne ma Iesus aa lengi de qa mit i qatias ama qilkilem na qa.

15

Ta Tit Se ma Iesus Sagel Ma Pailat
Mat 27.1-2 Luk 23.1-5 Jon 18.28-38

1 De maikka se bingbigia men ama arlenes de ama Barlta nep ma Lautu de lura i re uas
te ama Lautu de ama Tiksiqena nep ma Lautu dai sa ra kot se ma Iesus. De ra ruqun ip te
nem ka sagel ma Pailat. Aiv aa de ra quap mer aa rik de ra mit se qa sagel ma Pailat.
2 De ma Pailat ka snanpet na qa ma', "Kua ngi dai ama Judaqena araa King?"
3 Dap lura nep ma Lautu dai vet ta raqen ip te kot se ma Iesus.
4 De saqiaskerlka ma Pailat ka ruqun ma Iesus ma', "Katikka vet ta taqen ip te kot se ngi.
Dap nanaa, kua quasiq aip ngi guirltik bareq a ra?"
5 Dap ma Iesus dai quasik ke narliip ke guirltiq araa lengi. De ma Pailat dai maikka qe
nanses.

Ma Pailat Ka Ruqun Ip Te Uadem Se ma Iesus Men Ama Lalemka
Mat 27.15-26 Luk 23.13-25 Jon 18.39

6 De vet luqia ama Asmeski ama Slurlki i ama Judaqena ra tis ki ma', Ama Angeluqa-Qa-
Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka. I ai de vet luqia ama asmeski ver ama ages mai de ma
Pailat kem nem iak nep ma karabus. I luqa i ama qaqet te narliip se qa.
7 De vet lungera ama niirl dai qurl iak pe ama karabus i aa rlenki ma Barabas. I qe
karabus ke ne lura i ra veleng iari ama Diitdiit-per-a-ra.
8 Baip maget de vet luqia ama asmeski de buup ne ama qaqet ta men sagel ma Pailat ip te
snanpet na qa ip ka aar iak nep ma Karabus, ip taquarl ai de qe tekmet per ama ages mai.
9-10 Sa ma Pailat kat drlem se ama Barlta nep ma Lautu i ani re narliip te kot se ma Iesus
naik. I re kot se qa i raquarli ra saming ka ai aa dlek dai nget peviit, dav araa uang ama
dlek dai sa quasik. De ma Pailat ka snanpet ne ama qaqet ma', "Kua ngene narliip ngua at
luqa nep ma karabus i ra tis ka ma', A Judaqena araa King?"
11 Dap lura ama Barlta nep ma Lautu dai qurli ra varlen ama qaqet i re snanpet ne ma
Pailat. Dai re tuqun ama qaqet ip ta ris ma Barabas, ip ma Pailat ka ra qa nep ma karabus.
12 De saqiaskerlka ma Pailat ka ruqun ama qaqet ma', "Maget, dap ngene narliip ngu
rekmet nanaa ne luqa ma Iesus, ama Judaqena araa King?"
13 De saqiaskerlka ra nes ma', "Te uadem se qa men ama lalemka!"
14 De saqiaskerlka ma Pailat ka snanpet na ra ma', "Dap ma Iesus ka rekmet ne a nge ama
viini nanaa?"
15 De ma Pailat dai maget gel ka. De qa nem ma Barabas nep ma karabus. De qa nem ma
Iesus sagel ama Diitdiit-per-a-ra ip te urlistik per a qa. Be ait nani de ra uadem se qa men
ama lalemka.

Ama Diitdiit-Per-A-Ra, Ta Tuma Se ma Iesus
Mat 27.27-31 Jon 19.2-3

16 De ama Diitdiit-per-a-ra, ta mit se ma Iesus sep ma Gaman aa Vetki. Be ra mugun
darliik de res nes te araa nembik.
17 Be ra men be ra urlis ka ne ama luanki ama blu ip taquarl ama Kingkena araa luan.
De ra iing ama kasikka i ama arlking per a qa be ama rlaunki i qa ip taquarl ama King aa
ningaqa dai quasik. De ra mu qa vet ma Iesus aa uuves.
18 De re talak na qa i re tuqun ma', "Atlu, arlias per a ngi masmas, i ngi ama Judaqena
araa King."

19 De re uaming aa ningaqa ne ama vuqulka. De re kuat per a qa. De re nan araa buum
gelna na qa i re kaaq i re rarlik ka.
20 De re talak na qa, baip perleset de ra met luqia ama luanki ama blu nemen na qa. De
ra urlis ka ve aa luan. De ra mit se qa ip te uadem se qa men ama lalemka.

Ma Iesus I Ra Uadem Se Qa Men Ama Lalemka
Mat 27.32-44 Luk 23.26 Jon 19.17-27

21 De iak ka men naver ama luqupki sangis ma Sairini. (Luqa ma Aleksanda ke ne ma
Rupus i iane mam, ma Saimon.) Dai qe narliip ka ran savet ma Jarusalem. De ama Diitdiit-
per-a-ra ta tit se ma Iesus dai ra lu qa de ra nes tem ka ip ke ral ama lalemka barek ma
Iesus.
22 De ra mit se ma Iesus saver ama aiverini i ra tis iini ma Golgota. Liina ama averini dai
iini ngerem ngim ip taquarl ama qaqeraqa aa girlki.
23 De ra siquat na qa ip kep suuv ama vain i ra mu ama marasin i ra tis nget ma 'Miir'. I
re narliip ke suuv a nget ip kuasik ke narli ama getget per aa qetdingki. Dap ma Iesus ka
miirl me nget.
24 De ra uadem se qa men ama lalemka. De ama Diitdiit-per-a-ra te talak ne ama saatu ip
te sikmet ne aa luan bareq a nas.
25 Ta uadem se qa men ama lalemka ver ama ngeriqit ngen a rlatpes se bingbigia.
26 De ra iil ve ama mengigl ma',
'A JUDAQENA ARAA KING'.
27 De ra uadem siigl se aa uuves men ama lalemka iv ama qaqet mai rat drlem sever a
qa. De qerlka ra uadem se iaiam ama viiam sepna na qa. I iak pe aa merlmerliit de iak pe
aa ruarliit.
28 De lungera ama lengi nagel ma Aisaia, ama Ngemumaqa aa Aamki na qa, dai maikka
nge men ne ama revan. Taqurliani ma',
I ra lu qa ip taquarl ama karabuska. *Ais. 53.12*
29 Dav iari dai ra tit mer ama rut de rep kuiv araa ning. De ra taqen mavik sagel ma Iesus
ma', "I ngi, i diip ngi lenges ne ama Lautu arla Vetki ama Slurlki vet ma Jarusalem, dai qua
mager ip ngia rekmet na qi ver ama niirl ama depguas?
30 Dai ngi iit naivuk namen ama lalemka ip ngia raat never a nas."
31 De iari ama Barlta nep ma Lautu de ama Tiksiqena nep ma Lautu dai re tuma na ka i
ra taqen sagel na ma', "Maikka ai de qa tat never iari dap kua quasik mager ip ka tat never
a nas?"
32 De ra taqen sagel ka ma', "Ngi, i maikka ama a Revanka na ngi nagel ama Ngemumaqa,
de ama King na ngi nagel ama Judaqena. Dai ngi iit naivuk namen ama lalemka iv ariq uut
tu auur a qevep sever a ngi."
De liiam aa ama suamiam dai qerlka ian deraqen mavik ne ma Iesus.

Ma Iesus Ka Ngip
Mat 27.45-56 Luk 23.44 Jon 19.28

33 Dav ama nirlaqa dai ama arlenki ver aa saqang i nge rarles per ama rlaunka be deng
per ama depguas suunun. De ver ama qerleng mai dai raquarl ama arlenki.
34 De ver ama depguas de ma Iesus kes nes ne aa lengi ma', "Eli, Eli, lama sabaktani."
Liina ama lengiini dai raqurliani ma',
"Gua Slurlka, ama Ngemumaqa! Nanaa be ngia mit namen na ngua." *Sng. 22.1*
35 Dap kurl iari aa de re narli qes nes de ra ruqun ma', "Ngene narli, kes nes te ma Ilaisa
i murl ama Slurlka aa Aamki na qa."
36 De iak never a ra, ka uaik se iarang i raquarl ama arlemet. I qa kuap se iirang dama
vuquliit de qa uq iirang dama vuquliit ip ka ru nget de ma Iesus aa aamki ip kep suup. De qa
qal ma', "Sung. De uuret lu aip kua arik ma Ilaisa qa ren ip ka raa qa namen ama lalemka."
37 Dap ma Iesus ka nes slep de qa ngip.
38 Dap pe ama Lautu arla Vetki ama Slurlki, dai qurl ama luanki ama slurlki i qia vesdet
ser iaiq ama rumki, i ama Ngemumaqa aa rumki. Be quasik mager iv a qek ka rarlik sa met
ki. Dai rlek luqia ama luanki nanavuk be samen ama aivet. Be ama luanim ama udiim. Be
qia raarl na re luqia ama rumki.
39 Dap gel ama lalemka dai qurl iaq ama Diitdiit-per-a-qa. I qa navet ma Rom. I qurli qa
de qet lu ma Iesus i qa ngip muqas. De qes nes ma', "Luqa ama Ngemumaqa aa Uimka dai
ama Revanka."
40 Dav iari ama nankina dai nakka ra maarl miaimuk, de rem ngim. I ma Salomi de ma
Maria navet ma Magdala, de ma Maria i ma Jems ke ne ma Joses iane nan.
41 I mekai lura ama nankina ra tat nevet ma Iesus pet ma Galili. De qerlka buup ne iari
ama nankina i qurli ra i sa medu ra men savet ma Jarusalem, te na qa.

Ra Mu Ma Iesus Mer Ama Ademka
Mat 27.57-61 Luk 23.50 Jon 19.38-42

42-43 De iaq i aa rlenki ma Josep i qa navet ma Arimitia. I luqa i ama atluqa navet lura i ai de re tekmet ne ama kot bareq ama Judaqena. I qat drlem ai diiv ama Slurlka qa ren ip ke uas te ama qaqet. Dai qurli qa de qa tu aa qevep ip kurli qa naa ne lungera ama niirl ip nge ren. De sa qurli qa vet luqa ama nirlaqa i ra tuvem ne ama asmes iv ama Asmeski ama Slurlki. Dai sa qet lu ai ama qares ip mager ip ket matna. Taqurla de qa mit be qa snanpet ne ma Pailat aip kuarik mager ip ke iit ka at ma Iesus aa qetdingki de qa ru qa mer ama demka.

44 De ma Pailat dai ngemerl a qa i qa narli ai sa masna ma Iesus ka ngip. De qa nes te ama Diitdiit-per-a-ra, araa barlka. De qa snanpet na qa ma', "Nanaa, sa qua ma Iesus ka ngip iara suunun?"

45 De luqa ama Diitdiit-per-a-qa dai qa ruqun ma Pailat ma', "Ii, sa qa ngip." De ma Pailat dai maget gel ka ip ma Josep ka iit ka at ma Iesus aa qetdingki.

46 De ma Josep ka vandem per ama luanki ama iameski. De qa met ma Iesus namen ama lalemka. De qa uung ka vem ki. De qa mit ka mu qa mer ama demka. Dav ama demka dai ra qut me qa manau men ama dul. De ra iai ver iaq ama dulka be qa vesdet mer ama demka.

47 De ma Maria navet ma Magdala, ki ne ma Maria ma Joses aa nan, dai qurli iim aa de ianem ngim sagel ta i re pesdet mer ama demka.

16

Ma Iesus Ka Maarlviit
Mat 28.1-8 Luk 24.1 Jon 20.1-10

1 De ver ama gilka de ama arlenki aris i verleset ne ama Judaqena araa Lautuqa. De ma Maria navet ma Magdala de ma Maria ma Jems aa nan de ma Salomi, dai ra mit ip te van pet lungera ama marasin i maikka arla mas ne ama atlu, ip ta tu nget pet ma Iesus aa qetdingki.

2 Baip per ama Sandiqa se bingbigia de ra rekbu samer ama demka.

3 Be ra tit de ra taqen per a na ma',

"Diip nemka qa raat never uut iv uur iai ver ama dulka namer ama demka?"

4 I ra taqen taqurla i maikka raquarli ama dulka dai maikka ama slurlka. Baip baing se ra mer ama matmat de ra lu ama dulka i qurli qa ruarl.

5 De ra man iviit be ra lu ama Angeluqa ama lugutka i qa mu ama luan ama lauilanget i qa mugun pe ama merlmerliit. De ama nankina ra lu qa de maikka reng ning maden.

6 Dap luqa qa ruqun ma', "Kula ngeneng ning! Kua ngene mali re ma Iesus, i qa navet ma Nasaret? I luqa i qa ngip men ama lalemka. I ngen lu. Luqa, dai sa qa maarlviit. Kuasiq a qa! I ngen lu aa biraqi aa.

7 Dap ngen diit de ngene sil bareq aa risura i ngene ma Pita taqurliani ma', "Sa diip ke uirl se ngen savet ma Galili. I diip ngene luqa ip taqua medu qa sil ba ngen."

Ma Maria Qia Lu Ma Iesus
Mat 28.9-10 Jon 20.11-18

8 De ra uaik namer ama matmat i reng ning de maikka ngeterl a ra. Be quasik te taqal sil ba na. I maikka reng ning slep.

9 I ma Iesus ka maarlviit pet luqa ama Sandiqa se bingbigia de sa vuk se qa na uirl gel ma Maria navet ma Magdala. Luqia i murl ka nem ama iaus naver a qi ama ngeriqit ngen a iam na nget.

10 De qia mit be qia sil bareq iari ma', "Sa ma Iesus ka maarlviit i sa ngua lu qa."

11 I qil sil ba ra dap katiaskerl ama qilkilem na ra be quasik ta tu araa qevev ai qia taqen ne ara revan.

Iesus Ka Men Sagel Iam

12 Baiv aa de ma Iesus ka tit naser ama quariam, be qe na iam dap quasiq ian drlem ai ma Iesus ke na iam. Be re sil ba na i ra tit saver ama luquviini sangis ne ma Jarusalem. De ian drlem ai ma Iesus aa, de saqiaskerlka masna ian guirl.

13 Be ian sil bareq aa risura dap ten birling iam.

Ma Iesus Ka Van Aa Risura Te Aa Rletki
Mat 28.16-20 Luk 24.36-49

14 Baiv aa de vuk se ma Iesus gel aa risura ama malepka ngen a qa. I ra tes, be qa taqen madlek sagel ta i raquarli ren birling ama nankina ngen ama quariam ai ra lu qa i sa qa maarl.

15 De qa taqen sagel ta ma', "Ngen diit saver ama qerleng mai de ngenel sil bareq ama
qaqet ne ama Lengi ama Atlunget sever a ngua.
16 Be nemta i ra tu araa qevep sever a ngua de re ukmes tem ta te araa viirang dai diip te
raneng ama iames. Dap lura i quasik ta tu araa qevep sever a ngua dai diip lenges na ra.
17 Dap lura i rlas tem ta men na ngua dai diip te tekmet ne liirang aa iara. De diip tem
nem ama iaus ne gua rlenki de diip ta taqen ne ama lengi muqas muqas.
18 De arik te taneng ama qem dap kuarl rep suuv ama qerlav ama qenaingki vem nget
dai diip kuasik mager ip te ngip. De mager ip te raring sever ama arlem per a ra de ra tu
araa ngerik per a ra, dai diip maget maget na ra.
19 De qatikka ama Slurlka ma Iesus ka meraqen sagel ta de qa mit masarevuk be qa
mugun pe aa Mam aa merlmerliit iv aa Aamngimka na qa.
20 De aa risura ra tit maden maden de rel sil sever a qa. De ama Slurlka qet matna, qe na
ra. De ama qaqet ta narli lungera ama lengi, de ret lu ama dlek nagel ama Ngemumaqa de
ra tu araa qevev ai ama revan.

Katikka verleset ma Mak aa lengi aa.

MA LUK AA LENGI SEVET MA IESUS KRISTUS

Ma Luk dai qa iil luqa ama langinka sevet ma Iesus Kristus ip ke teqerl aa rluaqa ma Tiupilas ai ma Iesus dai ama qaqet araa Rarlimka na qa. I ma Luk aa rletki dai ama Doktaqa na qa, i maikka ama adrlem-per-a-qa. Be ai de murl qurli qa mene ma Paulus, be ai de qe na qa, ian diit per ama qerleng iirang i buup niirang. Ma Luka ka iil luqa ama langinka barek lura i quasiq ama Judaqena na ra.

Ma Luk Ka Iil Aa Langinka Sagel Ma Tiupilas

1 Atlu Tiupilas. Murl buup ne ama qaqet ta siquat i re ingdemna ne ama lengi sever ama tekmeriirang i se ama Ngemumaqa qa baing se iirang parlen ma uut a iara.
2 I ra tit kur ama qaqet araa lengi i mekai ra lu liirang aa ne araa saqang, i murl nauirl i baing se ma Iesus be deng iara. Lura iara ama qaqet dai ret matna se ama Ngemumaqa aa lengi, be ra qurl auut te luqa iara ama lengi.
3 Taqurla dai saqikka ngua narliip ngu iil ama lengi de ngu nem nget sagel ngi. Be qatias per ama ainkules de ngua raqa snanpet te ama rarlimini ve liirang aa mai angera rleng. Dai be qatikka iara ngu taqa lil me iirang nademna, ip katikka raquarl murl i iirang nge men naser a na.
4 Taqurla dai be mager ip ngi taqat drlem, ai lungera iara ama lengi i sa mekai ra su ngi, dai maikka ama revan nget.

Ma Jon Ama Ngemumaqa Aa Aamki Na Ka

5 Murl vet lungera ama niirl i ma Herot dai ama King na qa vet ma Judia, de iaq ama Barlka nep ma Lautu dai qurli qa, i aa rlenki ma Sekaraia. I qa namen ma Abaisa aa liinka ne lura i ama Barlta nep ma Lautu. I aa rluaqi dai qi namen ma Aron aa liinka i ama Barlta nep ma Lautu, i luqia ara rlenki ma Elisabet.
6 I iam dai ama seserl-iam dama Ngemumaqa aa saqang. De ian diit kur ama Lo ngen ama Slurlka aa lengi mai. De quasik ian tekmet ne a nge ama vu.
7 Dav iam dai quasik ian a nge ama uimka. I ma Elisabet dai ai de quasiq ai qil sal ama arluis. De iam dai qasa ama serluiam.
8 De ver iaq ama nirlaqa, de ma Sekaraia aa liinka ra men saver ama Slurlka aa rletki ve ma Lautu-vem-ki. De ma Sekaraia dai qet matna i qe uas te aa rletki dama Ngemumaqa aa saqang.
9 I qatikka ra mak na qa qur ama Pris araa gamansena, ip ka tit samer ama rumki ama glasingas i maikka ama Atlu-met-ki, i ama Slurlka aa Rumki, ip ke tekmet ne araa gamansena i re nadem ama qinepki mer ama milarem iv ama nangesaqi i are raamas ne ama atlu.
10 De vet luus aa i re tekmet iv ama nangesaqi are raamas ne ama atlu, dai buup ne ama quatta ngen ama nankina i ra iing demna i re lautu darliik, de re raring.
11 De ma Sekaraia qa lu ama Slurlka aa Angeluqa i qa maarl ver ama merlmerligl ver ama luqupka aa garli i ra tis ka ama alta (i ra matna ver a qa ne ama gol). I luqa ip bareq ama nangesaqi i are raamas ne ama atlu.
12 Baiv aa de qa lu ama Angeluqa de maikka ngemerl a qa de qeng ning maden.
13 De aiv aa de ama Angeluqa qa ruqun na qa ma', "Sekaraia, kurla nging ning. I sa ama Ngemumaqa qa narli gia raring. Be gia ngerlki ma Elisabet dai diip ki sel ama rluimka ama quatka bareq a uin. Be mager ip diip ngia ris ka ma Jon.
14 Be diip gia rutka dai qurli qa maget, de diiv ama arlias per a ngi. De diiv ama qaqet i buup na ra dai diiv ama arlias per a ra never a qa i qa men.
15 De aa rlenki dai diiv ama barlki dama Slurlka aa saqang. De diip kuasiq ai qe srluuv ama wain de ama qerlap ama dlek pem nget. Be as lua i diip kurli qa de aa nan ara rlan, dai diip buup ka ne ama Qevepka ama Glasingaqa.
16 De diip ke guirl ama qaqet i buup na ra navet ma Isrel be diip ta iit sagel araa Slurlka ama Ngemumaqa.
17 De diip ke raneng ama mugunes de ngen ama dlek ip taquarl ama Slurlka aa Aamki na qa ma Ilaija, de qa tit nanaiq ama Slurlka. De diip ke guirl ama ngerlmamta sagel araa uis. De diip ke guirl ama qaqet i ai de re nging ama lengi, be diip ta aar ama tuaqevep ama atlunget nagel ama seserlta. De diip ka tuvem ne ama qaqet be diip ta tuvem nanas naa ne ama Slurlka i diip ka ren."
18 De ma Sekaraia qa ruqun ama Angeluqa ma', "Ngu lu arik nanaa ip ngua drlem ai lungera iara ama lengi dai ama revan nget? I ngua dai se ama srlu ngua, de saqikka gua ngerlki dai ama serluqi."

19 De ama Angeluqa qa virliit ma',
"Ma Gabriel na ngua. Be ai de ngua taarl ver ama Ngemumaqa aa saqang. I qatikka ama Ngemumaqa qa nem ngua ip ngu ruqun na ngi, de ngua ren se ngene lunger iara ama Lengi ama Atlu nget bareq a ngi.
20 Dai be ngi narli! Ngi dai sa quasiq ai ngia mu gia qevep sevet gua lengi. Taqurla be diiv iara dai vesdet mene gia qenem be diip kuasik mager ip ngia taqen ip deng pet luus aa i sa liirang iara mai nge men. Lunger iara gua lengi dai qatikka diip nge ren ne ama revan per angera niirl."
21 Dai de qurl ama qaqet naa ne ama ma Sekaraia de ai de ra tu araa qevep maberl aiv a qeni nanaa nge men be quasik masna qa men naivuk nemer ama Rumki.
22 Baip, lua i baing se qa sedarliik, de quasik mager ip ka taqen sagel ta. Taqurla de rat drlem ai qa lu a qeni i vuk mer ama Rumki ama glasingas met ki. De qe tekmet ip ke taqen dai quasik. Taqurla de qe siquat ne aa ngerik naik. I vesdet men aa qenem.
23 Baip ma Sekaraia qa matna be verleset de qa mit saver aa luqup.
24 Baiv aa de aa rluaqi ma Elisabet ki tal ama rutka. Be se ama iaquan ama ngeriqit, dai qia rles. De qi tuqun ma',
25 "Iara dai ama Slurlka qa matna ver a ngua. De qa rekmet taqurla ip ke nem ama qeleves naver a ngua nade ama qaqet araa saqang."

Ama Alsilini Ai Diip Ma Iesus Ka Ren

26 De ver ama iaqunki ip ma ngeriqit ngen a qi i ma Elisabet ki tal ama rutka de ama Ngemumaqa qa nem ama Angeluqa ma Gabriel saver ama luqupki vet ma Galili i ara rlenki ma Nasaret.
27 Be qa mit sagel iaiq ama lugutki i as ai de quasik ki ne a qek. Dai luqia dai sa ra mak na qi bareq iak ip diip ke ngerlvet na qi, i aa rlenki ma Josep. I qa namen ma Daivit aa liinka. De ama nanki ara rlenki ma Maria.
28 Ma Gabriel ka mit sagel ki be qa ruqun ma', "Atlu a nanki. Ama Ngemumaqa dai ama atlu aa rutka never a ngi. Ama Slurlka dai qurli qa, qe na ngi."
29 Ma Maria kia narli lunger iara ama lengi, de qi aakmenses de qia mu araa qevep ma', "A nge ama lengi iara nanaa?"
30 De ama Angeluqa qa ruqun na qi ma', "Maria, kula nging ning. I ama Ngemumaqa aa rutka dai ama atluqa sagel ngi.
31 Ngi narli, diip ngi ral ama rutka de diip ngi sel iaq ama rluimka ama quatka. De maikka diip ngia ris aa rlenki ma Iesus.
32 De qa dai diiv ama Barlka na qa. De diip ta ris ka ai ama Ngemumaqa i maikka Qa Veviit aa Uimka. De diiv ama Ngemumaqa qa ru qa iv ama King na qa ip taquarl aa murlka ma King Daivit.
33 De qa dai diip masmas de ama King na qa barek ma Jekop aa liinka. Be qatikka liina i qe uas i ama Slurlka na qa dai quasik mager ip perleset."
34 De ma Maria qia ruqun ama Angeluqa ma', "Liini iara dai diiv iini nge ren nanaa? I ngua dai quasik ngua ngerlvet ne a nge ama quatka."
35 De ama Angeluqa qa virliit ba qi, i qa ruqun ma', "Diiv ama Qevepka ama Glasingaqa dai diip ka ren sagel ngi. Be ama Ngemumaqa i qa Veviit dai diiv aa dlek ngere uung ngi. Taqurla be luqa ama Rluimka i diip ngi sel a qa dai diip ta ris ka ama Ngemumaqa aa Uimka i ama Glasingaqa.
36 Ngi narli. Gia serluqi ma Elisabet dai qi tal ama rutka ne ama rluimka ama quatka. De qasa qi dai ai de mekai re tuqun ai diip kuasik mager ip ki sel a nge ama rluimini. Dav iara dai qi tal ama rutka. Be sa ara iaquan ama ngeriqit ngen a qi i sa nge mit.
37 I liirang aa ama rleriirang i quasik mager iv ama qaqet te tekmet niirang, dai mager iv ama Ngemumaqa qe rekmet niirang.
38 De ma Maria qia ruqun ma', "Ngi narli, ngua dai ngut matna bareq ama Slurlka. Dai mager ip ke rekmet ba ngua ip taquarl ngia meraqen." Taqurla de ama Angeluqa qa mit namen na qi.

Ma Maria Qia Mit Kia Lu Ma Elisabet

39 De vet luus aa de ma Maria qia maarlviit de masna qia mit saver ama dam saver iaiq ama luqupki vet ma Judia.
40 De qia mit be qia man sep ma Sekaraia aa vetki de qia meraqen ne ama atlu sagel ma Elisabet.
41 De ma Elisabet kia narli ma Maria qia meraqen ne ama atlu, de ama rluimini i qurli iini de ma Elisabet ara rlan, dai iini nge vererl. De ma Elisabet dai buup ki ne ama Qevepka ama Glasingaqa.

42 De maikka qia nes slep, i qia ruqun ma', "Ama raatmaat-nevet sagel ngi dai nget peviit
ip kuasiq aip taquarl ama raatmaat-nevet sagel iari ama nankina. De liina ama rluimini
de gia rlan, dai saqikka ama raatmaat-nevet sagel iini.
43 De ngu lu nanaa be gua Slurlka aa nan kia men sagel ngua?
44 Ngi narli, gua asdemki qia narli ngia meraqen ne ama atlu, de ama rluimini i qurli iini
de gua rlan dai ama marl ne iini de iini nge vererl.
45 Ngi ama nanki i sa ngia tu gia qevep, dai maikka mager iv ama arlias per a ngi. I diip
laiv ama Slurlka qe rekmet taqurla sagel ngi raquarl medu qa sil ba ngi." I ma Elisabet kia
sil taqurla.

Ma Maria Ara Taingki

46 De ma Maria qia ruqun ma',
"Gua rutka qa taarl ne ama Slurlka aa Lengi.
47 De maikka ngu narli ama arlias malai vet gua tuaqevep navet gua Iameska ama
Ngemumaqa.
48 I raquarli aa arlem never a ngua i qem ngim sagel ngua i ngu manepnas per aa rletki. Be
iara de qerlka laiv ama liin mai ne ama qaqet dai diip te tuqun ai ama Ngemumaqa
dai mekai qa qurl a ngi re ama arlias ama slurlnget.
49 I ama Ngemumaqa i aa dlek peviit dai sa qa rekmet ne ama tekmeriirang ama barliirang
ba ngua, de aa rlenki dai maikka qurli qi i ama glasing a qi.
50 De aa arlem dai qurli nget gel lura i re palu gel ka. De qatikka laip taqurla sagel araa uis
i ama liin na ra vapiit papiit.
51 De aa ngerik dai sa nge rekmet ne ama lat ama dlek pem nget. Be lura ama qaqet i ver
araa rut dai re ngelanges, dai sa qa vrlesdem na ra be ra mit maden.
52 De ama qaqet i araa dlek dai qa mu ra manep. De qa met lura viit i quasiq ai ra barlnas.
53 De lura i ama getki-vem-ta re ama tekmeriirang ama atliirang dai qa sem a rlan ta. De
lura i buup ne araa tekmeriirang, dai qa nem ta i quasik pe araa ngerik.
54 De qa mat never aa qaqet, i ama Isrelkena, de qa tu aa qevep sever aa lengi i qa muvuusep
ne aa arlem.
55 Dai ip taquarl ka meraqen sagel auur a serlura ma',
"Diip gua arlem navet ma Abraham ke ne aa liinka i as diip ta ren, de qatikka taqurla
vapiit papiit be quasik mager ip perleset." *Stt17:7 17:19*
56 Ma Maria i qurli qi ne ma Elisabet se ama iaquan ama depguas. Baiv aa de qia guirl
saver ara luqup.

Ma Elisabet Kia Sel Ma Jon

57 Lua ip ma Elisabet kil sel ama rluimini, dai qia sel ama rluimka ama quatka.
58 Ma Elisabet ara lengiqi-metta de ngen ara liinka re narli ama lengi ai ama Slurlka aa
arlem malai naver a qi. De ama arlias per a ra naver a qi.
59 Baip ma nirlaqa ip ma ngeriqit ngen ama depguas de ra men ip te sesik per ama
rluimka. De re narliip ta tis aa rlenki ma Sekaraia iv aa rlenki raquarl aa mam.
60 De ama rluimka aa nan kia ruqun ma', "Kuasik. Dap maikka mager iv uur ris aa rlenki
ma Jon."
61 De ra ruqun na qi ma', "Kuasiq a qek iai i aa rlenki raqurla i qa navet gia garliqa."
62 De qatikka re siquat ne araa ngerik i re snanpet ne aa mam, aip ke narliip ke qurl aa
uimka re a nge ama rlenki nanaa.
63 De qa siquat iv a nge ama langinges ba qa, de qa iil ma', "Aa rlenki ma Jon." De maikka
quasik ta taqen.
64 De qatikka ianai de ma Sekaraia dai saqiaskerlka qa taqen, be qa taarl ne ama
Ngemumaqa aa rlenki.
65 Be aa lengiqi-metta dai reng ning. Be ama lengi sevet liirang aa mai dai nge mit maden
per ama qerlengiirang mai per ama dam pet ma Judia.
66 Be lura mai i ra narli lunger iara ama lengi be ver araa rut dai ra tu araa qevep maberl.
Be ra ruqun ma', "Luqa iara *ama rluimka* dai laiv ama a giqa na qa?"
I sa rat drlem ai ama Slurlka aa dlek dai qurli nget ngere na qa.

Ma Sekaraia Aa Taingki

67 De aa mam ma Sekaraia dai buup ka ne ama Qevepka ama Glasingaqa. Be qa taqen ne
ama Ngemumaqa aa lengi ma',
68 "Uut taarl ne ama Slurlka aa rlenki, i ama Isrelkena araa Ngemumaqa. I qa men ip ka
tat naver a uut i ama quatta ngen ama nankina, de qa vandem per a uut ip qa guirl
a uut.

69 De qa mu iaq i ama dlekka na qa ip ke iames na uut, i qa namen ma Daivit aa liinka. I
ma Daivit i qet matna bareq ama Ngemumaqa,
70 iv as maikka raquarl murl i qa sil ne ama Lengi mer aa Aamki-na-ra ama seserlta.
71 I qa ruqun ip diip ke guirl a uut namer a uur a qumes-ta araa ngerik. De nemet ngene
lura araa ngerik i maikka ai de ama vu araa rut sagel uut.
72 De aa ngimsevetki naver auur a serlura de qa mat naver a ra. De baing se aa lengi
sekgames i murl ka muvuusep na nget sagel ama qaqet. I qatikka lungera dai
quasik mager ip guirltik per a nget.
73 De qa muvuusep sagel auur a serluqa ma Abraham be iara dai qe narliip ke tekmet
bareq auut ip taquarl murl ka sil.
74 De qe narliip ka ter auut namer auur a qumes-ta araa ngerik ip mager iv uure taneng
aa rletki, de quasik mager iv uureng ning.
75 De qatikka ai de masmas uure iames dai mager iv uure taneng aa rletki ne ama
gamansena ama glasing a nget, de ne ama gamansena ama seserlnget.
76 De ngi, ama rluimka, dai ama Ngemumaqa i qa veviit dai laip ta ris ngi, ai aa Aamki na
qa, I diip ngi ruirl se ama Slurlka, ip ngia tuvem ne aa aiska.
77-78 Be diip ngi su aa qaqet i ama quatta ngen ama nankina be diip tat drlem, ai qe narliip
ke lemerl ta te araa viirang de qe guirl a ra ne aa ngimsevetki ama slurlki dai auur
a Ngemumaqa dai diip ke rekmet taqurliani. Diip ke nem ama nirlaqi navuk nev
uusep sagelem uut,
79 ip daarl sagel lura i qurli ra ve ama arlenki i ama qares ip tep ngip. De diip ke quarl se
auur a ilaing, de uut tit nev ama aiska i ama uupka."

80 Aip luqa iara ama rluimka qa iirl be ma barlka, de aa tuaqevep dai ama dlek per a nget.
De diip kurli qa ver ama luqupki i quasiq a nge ama qaqet per a qi, (ama ausaqi) ip deng i
qa ren sekgames de ama Isrelkena araa saqang.

2

Ma Maria Qia Sel Ma Iesus
Mat 1.18-25

1 Pet lungera ama niirl de ma Sisa Ugastas ama Romkena araa Barlka, dai qe narliiv ama
qaqet mai ver ama aivetki ra ren iv ama kiapkena re iil araa rlen.
2 Be liina iara i re lil ama qaqer araa rlen dai ngere rarlma ver ama giqi i ma Sairinias ke
uas te ma Siria.
3 Taqurla be ama qaqet mai dai ra mit saver araa luqup maikka, ip ta tu araa rlen.
4 I ma Josep dai qa namen ma Daivit aa liinka i maikka ama biaska ama quanaska.
Taqurla be qa mit naver ama luqupki ma Nasaret pet ma Galili, de qa mit savet ma Judia
savet ma Daivit aa luqupki, i ra tis ki ma Betliem.
5 I qe ne aa rluaqi ma Maria ian mit, ip ta tu ian a rleniim. I qe ne ma Maria, iv ian du ian
a rleniim. I askuasik ian ngerlevet dap ki tal ama rutka.
6 Be as kurli iam pet luqia ama luqupki, de ma Maria ara nirlaqa qa men ip kia tu ama
rluimini.
7 Be qia arlma i qia mu are uimka ama quatka, de qia uung ka ne ama luanising, de
qia mas na qa mer ama bokiski sagel ai de ama bulmakau nget tes. I ra mas per ama vu
i raquarli ama vetki i qi Sagel-lura-i-ra-na-sangis dai buup ki.

Ama Angeluqena Ra Lu Lura I Re Uas Te Ama Sipsip

8 Pet luqia ama qerlingki dai iari i ai de re uas te ama sipsip dai qurli ra darliik ne ama
luqupki. De re uas te araa sipsip per ama arlenki.
9 De ama Slurlka aa Angeluqa qa men sagel ta, de ama Slurlka aa ansinki qia ngim mirlek
na ra, be maikka reng ning maden.
10 Dav ama Angeluqa qa ruqun na ra ma',
"Kula ngeneng ning. I ngene narli, nguat den se ama Lengi ama Atlunget bareq a ngen.
I lungera i diip ngere tekmet ne ama qaqet mai iv ama arlias per a ra malai.
11 Pet luqa ama nirlaqa vet ma Daivit aa Luqupki, dai iaiq ama nanki qia sel ama rluimka.
I luqa ip kerl guirl a ngen. I qa dai ama Barlka i ama Ngemumaqa qa mak na qa ip ke iames
ne ama qaqet. I qa dai ama Slurlka na qa.
12 Diip ngen lu qa de ngen drlem ai qa ama Rluimka i ra uung ka ve ama luanising, de qa
mas mer ama bokiski i ai de ama bulmakau nge tes nemet ki.
13 Luqa ama Angeluqa qa meraqen taqurla, de naqatikka masna baing se iari ama
Angeluqena i as maikka buup na ra i ra nev uusep, i ra men be qurli ra ne luqa ama
Angeluqa. De ra taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki, i ra taqen ma',

14 “Auur arlias sagel ama Ngemumaqa i maikka qa iviit pe uusep. De ver ama aivetki dai
mager ip kurl ama qaqet pe ama uupka. I ama atlu ama Ngemumaqa aa rutka sagel
ta.”

Lura I Re Uas Te Ama Sipsip Ta Mit Tet Lu Ma Iesus

15 Baiv ama Angeluqena ra guirl sev uusep namen na ra, de lura i re uas te ama sipsip dai
ra taqen per a na ma’, “Ai, uur iit savet ma Betliem iv uure lu liina i iini nge men, i sa iara
ama Slurlka qa reqerl a uut.”
16 De maikka masna ra mit, be ra lu ma Maria qi ne ma Josep i qurli iam aa. De ama
rluimka dai qe brlaing mer ama bokiski i ai de ama bulmakau nge tes nemet ki.
17 Be sa aip lura i re uas te ama sipsip ta lu qa de ra sil ne ama lengi i se ama Angeluqa qa
sil ba ra sevet luqa ama rluimka.
18 De se ama qaqet mai ra narli lunger iara ama lengi i lura i re uas te ama sipsip ta sil na
nget, de ra tu araa qevep maberl sever a nget.
19 Dap ma Maria dai qia mu lungera ama lengi de ara rlan, de qatikka qia tu ara qevep
sever a nget.
20 De lura i re uas te ama sipsip dai ra guirl i re taing i ra taarl ne ama Ngemumaqa aa
rlenki. I ama arlias per a ra naver a qa i ra narli sevet liirang aa mai de ra lu ip katikka
raquarl ama Angeluqa qa sil ba ra.

Ta Mis Ka Ma Iesus

21 Baip naser ama niirl ama ngeriqit ngen ama depguas, de ra sik per ama rluimka. (I
qatikka ama Judaqena araa gamansena.) De ra mis aa rlenki ma Iesus. I as murl, lua i as
kuasiq aa nan kia tal ama rutka dap kasa ama Angeluqa qa mis aa rlenki.

Simion Ke Ne Ma Anna Ian Lu Ma Iesus Pe Ama Lautu-Vem-Ki

22 Be sa aip lungera ama niirl nge men ip te mening ma Maria te liirang aa i qia sal, ip
taquarl ma Moses aa Lo nge taqen, de ama ngerlmamiam ian mit se ama rluimka savet ma
Jarusalem iv iane kuarl tem ka bareq ama Slurlka.
23 I qatikka ip taquarl ta iil ve ama Slurlka aa Lo ma’,
“Ama arluis ama quatta i ngere rarlma na ra de ama nanki ara rlan, dai lura dai mager ip
ngenrl kuarl tem ta bareq ama Slurlka.” *Kisim Bek 13.2*
24 De iane narliiv iane tekmet ne ngen ama vartabar kerlka ip taquarl ama Slurlka aa Lo
nge taqen ma’,
“Ama gemeniim i liim aa i iane rarlma, dap kua liim aa ama giliim ama genemiim.”
Livai12:1-8
25 Dav iak dai qurli qa vet ma Jarusalem i aa rlenki ma Simion. I qa dai ama seserlka na
qa de qa dai maikka ama Lautu de aa rlan. I qurli qa naa ne luqa i diip ke sem mamerl ne
ama qaqet navet ma Isrel araa rut. De ama Qevepka ama Glasingaqa dai qurli qa, qe ne
ama Simion.
26 I se ama Qevepka ama Glasingaqa qa sil ba qa, ai diiv as ke lu ama qaqet araa Iameska
ma Kristus nauirl iv aiv aa de qep ngip. I ma Kristus dai ama Slurlka ka nem ka.
27 Baiv aa de ama Qevepka ama Glasingaqa qa mit nanaik ka be qa mit ka man sev ama
Lautu-vem-ki ama Slurlki. De ama ngerlmamiam ian men se ama rluimka ma Iesus, i ian
men se qa ip te sik per a qa kur ama Slurlka aa Lo.
28 De ma Simion ka raneng a qa ne aa ngerik, de qa taarl ne ama Ngemumaqa ma’,
29 “Gua Slurlka, mager iv iara gia ding se ngua i ngut matna gel ngi de mager ip ngu verleset
iara, A revan de gua rutka dai ngu narli ama uupka, ip taquarl murl ngia meraqen.
30 I qatikka ne gua sakngaiam dai sa ngua lu liina i ngia rekmet niini ip ngi guirl auut.
31 I sa ngia muvem ne liina de ama qaqet mai araa saqang.
32 I sa qa dai ama nirlaqa, be qa dai diip kerl kuarl te ama nirlaqi bareq iari (i kuasiq ai
ama Judaqena na ra) qatti. De qe qurl gia liinka ne ama qaqet navet ma Isrel te ama
ansinki ama barlki.” *Ais. 52.10*
33 Ma Iesus aa mam ngen aa nan dai ian dru ian a qevep maberl sevet lungera ama lengi
i ma Simion ka meraqen na nget sever a qa.
34 De ma Simion ka nes te ama Ngemumaqa ip ka tat naver a ra, de qa ruqun luqa ama
Rluimka aa nan ma Maria, ma’,
“Ngi narli. Luqa ama Rluimka dai diip ke rekmet be diip buup ne ama qaqet nevet ma
Isrel ta aat. De qa dai diip ke rekmet ne iari ama qaqet i buup ip saqiaskerlka ra raarlviit.
De qa dai diip kurli qa i ama qasiquatka na qa, de buup ne ama qaqet dai diip te taqen a qa
mavik.
35 Taquarl be buup ne ama qaqet dai diip te seq de araa tuaqevep sekgames. Dap diip ngi
narli ama arlemigl na ngi, ip taquarl ama sinki i ama gerliqi i qi qutgil de gia nigilka.”

36 De iaiq ama Slurlka aa Aamki na qi, i ara rlenki ma Anna, i ma Panuel aa uimki i qi
namene ma Asa aa liinka. I qi dai qasa ama serluqi, i murl kia ngerlvet, de qurli qi qi ne
ara ak se ama ages ama ngeriqit ngen a iim.
37 Be vet luus aa, i ara ak ka ngip, de dai qurli qi (ama sauaikki) naik. Be iara dai sa ara
ages ama 84. De qi dai qatikka ai de quasiq ai mel se qi be qi aang iai nev ama Lautu-vem-
ki ama Slurlki. De ai de qia tiirl ama asmes ip diip ki raring. Be qatikka qi taneng ama
Ngemumaqa aa rletki ver ama arlen ngen ama niirl.
38 De maikka vet luus aa, qerlka de qia men sagelna be qia meraqen ne ama atlu sagel
ama Ngemumaqa de qia reqerl ama qaqet sever ama Rluimka. Katikka qia taqen sagel lura
i ai de ra narliip ip diiv ama Ngemumaqa ke iames ne aa qaqet navet ma Jarusalem.

Ma Josep Ka Guirl Savet Ma Nasaret

39 Be aip ta rekmet ne liirang aa mai ip taquarl ama Slurlka aa Langinka qa taqen, de ra
guirl savet ma Galili saver araa luqupki ma Nasaret.
40 De ama Rluimka qa iirl be ama barlka de ama adlek per a qa. De aa saikngias ngen aa
drlem dai ama atlunget malai. De ama Ngemumaqa aa arlem dai qurli nget gel ka.

Ama Gilka Ma Iesus Ka Mit Sev Ama Lautu-vem-ki

41 De ma Iesus aa mamiam dai ai de ver ama ages mai de ian diit savet ma Jarusalem
iv ianet lu ama nirlaqa ama slurlka i ra tis ka ma', "Ama-Angeluqa-Ka-Ngim-Manep-Sagel-
Ama-Qerekka."
42 Be sa aip ma Iesus aa ages ama malepka ngen a iim, de ra tit kut luqa ama nirlaqa ama
slurlka aa gamansena be ra mit savet ma Jarusalem.
43 Baip prleset ne ama asmeski ara niirl mai, de rer guirl saver araa luqup. Dav ama gilka
ma Iesus dai as kurli qa vet ma Jarusalem. De aa mamiam dai quasik ian drlem ai as kurli
qa i muk.
44 Dav ai de ian dru ian a qevep ai qa tit ke ne iari ama qaqet. Taqurla de ian diit be qasa
se ama nirlaqa mai ama quanaska, de qatikka iane mali rem ka vet lura i ama quanases-
met-ta. De iane mali rem ka vet ngene ian a rluavik.
45 De qatikka iane mali be iane mali, dap kuasiq ai ian lu qa. Taqurla de saqias ian guirl
savet ma Jarusalem iv iane mali rem ka.
46 Be qatikka iane mali rem ka be se ama niirl ama depguas.

Baiv aa de ian lu qa ve ama Lautu-vem-ki ama Slurlki. I qa mugun parlen ama Tiksiqena.
I qa tu aa asdem per araa lengi de qe snanpet na ra ne ama snanpet.
47 Be lura i re narli aa lengi, dai ngemerl a ra never aa drlem de never ama lengi i qe
piirlit ba ra na nget.
48 De aa mamiam, ian lu qa de maikka ngemerl a iam. De aa nan kia ruqun na qa ma',
"Nguaimka, ngu lu ngia rekmet taqurla sagel uun ip nanaa? Ngu ne gia mam dai maikka
ama merlenka ver a uun de uune mali rem ngi."
49 De qa virliit ba iam ma', "Ngu lu uane mali rem ngua ip nanaa? Mager ip uan drlem,
ai mager ip ngu rarles i ngut matna pet Gumam aa rletki ve aa Lautu-vem-ki."
50 Dav iam dai quasik ian drlem ama rarlimini ve lungera ama lengi angera rleng i qa
meraqen na nget.
51 Taqurla de ma Iesus ke na iam, ta guirl savet ma Nasaret. Be qatikka ianai, dai qe
narligel aa mamiam. De aa nan dai qia mu lungera mai ama lengi de ara rlan be qatikka
qi taneng a nget.
52 De ma Iesus ka iirl be ama barlka, de aa drlem nge iirl be maikka aa saikngias ama
atlunget. Be ama Ngemumaqa de ngen ama qaqet dai maikka re narliip se qa.

3

Ma Jon Ke Arles Ne Aa Rletki I Qe Ukmes Te Ama Qaqet
Mat 3.1-12 Mak 1.2-8 Jon1.19-28

1 I murl vet luus aa i ama Barlka na qa vet ma Rom i ai de qe uas te ama qerleng mai i aa
rlenki ma Sisa Taibirias. I qurli qa de qe uas se ama ages ama malepka ngen ama ngeriqit,
de qurl iaq i aa uaska vet ma Judia, i aa rlenki ma Pontias Pailat. De vet lungera ama niirl
de ma Erot dai qe uas te ama qerlingki ma Galili. De aa negeniqa ma Pilip dai ama barlka
na qa i qe ruirl vet ma Ituria de ma Trakonaitis Provins. De ma Laisanias dai ama Barlka
na qa i qe uas vet ma Abilini.
2 De ma Anas ke ne ma Kaiapas dai ama Barl-iam peviit i iane uas te ama Lautu. De vet
lungera ama niirl de ma Jon, i ma Sekaraia aa uimka, dai qurli qa ver ama qerlingki i ama
ausaqi na qi.

Baiv aa de ama Slurlka ka qurl a qa re ama Lengi ip kel sil bareq ama qaqet.

3 Taqurla be qa mit per ama qerleng mai mirlek ne ama kainaqi ma Jodan. I qel sil ai
maikka mager iv ama qaqet te guirltik per araa rut de diip ke qukmes tem ta, de diiv ama
Ngemumaqa qe lemerl ta te araa viirang.
4 I liina nge men ip taquarl ama Slurlka aa Aamki na qa, ma Aisaia ka iil, ma'
"Diiv iak ka ren ip kel sil bareq ama qaqet pet luqia ama qerlingki i ama ausaqi na qi. I diip
kel sil taqurliani ma', "Ngene seserl ver a nas te a ngen a viirang ip diiv ama Slurlka
qa ren. Taquarl de ngen druvem ne ama aiska ip diiv ama Barlka ka ren.
5 De maikka mager ip te vesdet mer ama adem per ama aiverem. De mager ip ta tuqun ama
dam ama slurlnget de ngen ama gilaav ama dambaap. De mager ip ngen seserlvet lungera
mai ama dam. De ama ais i ama airiknget dai mager ip ngene seserl ver a nget. De ama ais
i ama dul vem nget, dai mager ip te raqa tekmet na nget.
6 Taqurla dai diiv ama qaqet mai re lu ama Ngemumaqa aa rletki i qa matna ip ke guirl
auut." *Ais. 40:3-5*

Ma Jon Ke Su Ama Qaqet

7 De ama buurlem ne ama qaqet ta men sagel ma Jon ip ke qukmes tem ta, de qa ruqun
na ra ma', "Katikka ngen, dai raquarl ama qem ama qenaingki vem nget. I kua ngeneng
ning ama Ngemumaqa aa tuvetki, be ngen den sagel ngua ip ngene uaik tiqim ki? Ngu lu
nemta ra sil ba ngen sever a qi?
8 I ariq aip ngene teqerl ai sa ngen guirltik per a ngen a rut never a ngen a viirang, dai
maikka mager ip ngene tekmet ne ama tekmeriirang ama atlu iirang. De quasik mager ip
ngene raarl ama lengi varlen mis ma', "Uut dai auure mam ma Abraham be diip ke iames
nauut i aa uis."
Dap ngu tuqun a ngen, ai mager iv ama Ngemumaqa qe matna vet lungera ama dul ip
ma Abraham aa uis.
9 I sa iara dai ama Ngemumaqa qe rarles i qa taarl ne ama qaqet, ip taquarl luqa i qa
maarl de qe serliqut ama mengka ne ama arepki. I maikka lungera mai ama meng i quasik
nget tu ama asmes ama atlunget dai diip te rap pem nget, de re rlu na nget samer ama
altingki."
10 Ka meraqen taqurla de ama qaqet te snanpet ma', "Ngu lu diiv uure sana?"
11 De qa virliit ba ra ma', "Luqa i aa serlaviim ama udiim, dai mager ip ke qurl luqa i
quasiq a qik. De luqa i aa asmes, dai saqikka mager ip ke tekmet taqurla."
12 De lura i ai de re ter ama takkis i ama suamta dai ra men sagel ma Jon ip ke qukmes
tem ta. De ra ruqun na qa ma', "Auura Tiksiqa, diiv uure rekmet nanaa?"
13 De qa ruqun na ra ma', "Katikka mager ip ngen derer ama qelaing ip taquarl ama
Gaman ka siquat aiv ama qesna. Dap kula de ngene rluses ip ngene kiat ne ngen a qeng."
14 De iari ama Amiqena dai saqikka re snanpet na qa ma', "Diiv uure tekmet nanaa?" De
qa ruqun na ra ma', "Kula ngene uamet ne ama qaqet maden de qula ngene kot se iari i
ngene kaak, i raqurla ip ngene kiat ne araa qelaing nagel ta. Dap katikka mager ip ngene
taneng ama qelaing kur a ngen aa rletki."
15 De vet luus aa de ama qaqet araa tuaqevep nge maarl slep, de ama qaqet mai dai re
snanpet ma', "Kua luqa ma Jon dai ama qaqet mai araa Barlka i ama Ngemumaqa ka mak
na qa ip ke iames nauut?"
16 Taqurla de ma Jon ka virliit ba ra ma', "Ngu qukmes tem ngen ne ama qerlapki. Dav
as laiv iak ka ren, i qa dai aa dlek peviit, dap ngua dai gua dlek manep. De ngua dai quasiq
ai ama atluqa na ngua be mager ip ngu iin bareq a qa. De diip luqa ke ukmestem ngen ne
ama Qevepka ama Glasingaqa de ngen ama altingki.
17 De diip ka ren i sa qa muvem nanas ip ka ter aa qaqet. Be diip ke tekmet ip taquarl iak
i qe lemerl aa kakau te ama semaning. Be diip ka raa aa kakau ama atlunget de qa ru nget
pe aa vetki. Dap diip ke ves lungera ama semaning mer ama altingki. I diip ke ves nget met
luqia ama altingki i quasik mager ip prleset na qi."
18 Ma Jon kel sil ne ngene iang ama lengi taqurla ip keng ning se ra ip te narligel ama
Lengi ama Atlunget.

Ma Erot Ka Karabus Ne Ma Jon

19-20 Baiv aa de ma Jon ka maarl ne ma Erot sever aa viini are ves, i raquarli ma Erot ka
ngerlvet ne aa ningamka aa rluaqi, i luqia dai ma Erodias. I ma Erot dai qa uas te ma Galili
Provins, i ama Barlka na qa dap qe slauarl tik ma Jon aa lengi. Baiv aa de qa mu qa ve
ama Karabus. I liina ama viini i qa rekmet niini dai ama barliini veleqes ne a iarang ama
viirang.

Ma Jon Ka Ukmestem Ma Iesus
Mat 3.13-17 Mak 1.9-11

21 Dav as ngu sil ba ngen nauirl sevet ma Jon i qe qukmes tem ama qaqet i buup na ra.
Baiv aa de baing se ama Iesus ip ma Jon ke qukmes tem ka. Be aip ma Jon ka ukmes tem ka
be verleset de kurli qa i qe raring de bing men ama uusepka.
22 De ama Qevepka ka qiavarl manep sev aa uuves, i qa qiavarl manep ip taquarl ama
gelaveqi. De qa narli aa Mam ka taqen nev uusep ma', "Ngi, dai gua arlem naver a ngi, i
Nguaimka na ngi! A revan i ngi ama dai ama rarlimini se gua arlias."

Ma Iesus Aa Serlura Araa Ren

23 Pet lungera ama niirl i ma Iesus aa ages ama malev ama depguas de ke rarles ne aa
rletki. Be ama qaqet dai ai de ra tu araa qevep ai ma Josep aa uimka aa. De ma Josep dai aa
mam ma Ilai
24 de ma Ilai dai aa mam ma Matat, de ma Matat dai aa mam ma Livai, de ma Livai dai
aa mam ma Melkai de ma Melkai dai aa mam ma Janai, de ma Janai dai aa mam ma Josep
25 de ma Josep dai aa mam ma Matataias, de ma Matataias dai aa mam ma Emos de ma
Emos dai aa mam ma Naiam, de ma Naiam dai aa mam ma Eslai, de ma Eslai dai aa mam
ma Nagai
26 de ma Nagai dai aa mam ma Maiata, de ma Maiata dai aa mam ma Matataias, de ma
Matataias dai aa mam ma Semen, de ma Semen dai aa mam ma Josek, de ma Josek dai aa
mam ma Joda,
27 de ma Joda dai aa mam ma Joanan, de ma Joanan dai aa mam ma Resa, de ma Resa dai
aa mam ma Serababel, de ma Serababel dai aa mam ma Sialtial, de ma Sialtial dai aa mam
ma Nerai,
28 de ma Nerai dai aa mam ma Melkai, de ma Melkai dai aa mam ma Edai, de ma Edai
dai aa mam ma Kosam, de ma Kosam dai aa mam ma Elamadam, de ma Elamadam dai aa
mam ma Er,
29 de ma Er dai aa mam ma Josua, de ma Josua dai aa mam ma Eliaisa, de ma Eliaisa dai
aa mam ma Jorim, de ma Jorim dai aa mam ma Matat, de ma Matat dai aa mam ma Livai,
30 de ma Livai dai aa mam ma Simion, de ma Simion dai aa mam ma Juda, de ma Juda
dai aa mam ma Josep, de ma Josep dai aa mam ma Jonam, de ma Jonam dai aa mam ma
Eliakim
31 de ma Eliakim dai aa mam ma Melia, de ma Melia dai aa mam ma Mena, de ma Mena
dai aa mam ma Matata, de ma Matata dai aa mam ma Netan, de ma Netan dai aa mam ma
Daivit, de ma Daivit dai aa mam ma Jesi,
32 de ma Jesi dai aa mam ma Obet, de ma Obet dai aa mam ma Boas, de ma Boas dai aa
mam ma Salmon, de ma Salmon dai aa mam ma Nason,
33 de ma Nason dai aa mam ma Aminadap, de ma Aminadap dai aa mam ma Admin, de
ma Admin aa mam Ani, de ma Ani aa mam ma Esron, de ma Esron dai aa mam ma Peres,
de ma Peres dai aa mam ma Juda,
34 de ma Juda dai aa mam ma Jekop, de ma Jekop dai aa mam ma Aisak, de ma Aisak dai
aa mam ma Abraham, de ma Abraham dai aa mam ma Tira, de ma Tira dai aa mam ma
Neo,
35 de ma Neo dai aa mam ma Serak, de ma Serak dai aa mam ma Reu, de ma Reu dai aa
mam ma Pelek, de ma Pelek dai aa mam ma Ebe, de ma Ebe dai aa mam ma Sela,
36 de ma Sela dai aa mam ma Kenan, de ma Kenan dai aa mam ma Apaksat, de ma
Apaksat dai aa mam ma Siam, de ma Siam dai aa mam ma Nua, de ma Nua dai aa mam
ma Lamek,
37 de ma Lamek dai aa mam ma Metusela, de ma Metusela dai aa mam ma Inok, de ma
Inok dai aa mam ma Jaret, de ma Jaret dai aa mam ma Malalel, de ma Malalel dai aa mam
ma Kenan,
38 de ma Kenan dai aa mam ma Inos, de ma Inos dai aa mam ma Set, de ma Set dai aa
mam ma Adam, dap ma Adam dai aa Mam ama Ngemumaqa.

4

Ma Satan Ka Siquat Ne Ma Iesus
Mat 4.1-11 Mak 1.12-13

1 Baiv aa de ama Qevepka ama Glasingaqa ka raneng ma Iesus ne aa dlek. De ma Iesus
ka guirl naimuk namer ama kainaqi ma Jodan. I ama Qevepka ka uirl se qa saver ama
qerlingki i ama ausaqi na qi.
2 I qa mir iasai be qurli qa se ama niirl ama malev ama rlatpes. Be qurli qa vet luus aa de
ma Satan ke siquat na qa. Be vet lungera ama niirl dai quasik ka mes a qeni.
Baiv aa de ama getki-vem-ka maden.

3 De ma Satan ka ruqun na qa ma', "Ariq aip ngi, i ama Ngemumaqa aa Uimka na ngi, dai
mager ip ngia raqen sagel lunqa ama dulka ip ka guirltik per a nas ip ma bret na qa."
4 De ma Iesus ka guirltik ma', "Sa ra iil ve ama Ngemumaqa aa Langinka raqurliani ma',
"Ama qaqeraqa dai quasik mager ip ke iames nagel ama asmes naik." Lo 8.3
5 Baiv aa de ma Satan ka mit se ma Iesus saiviit sep ma damki reves. De ma Satan ka
rekmet, be baing se ama qerleng mai ver ama aivetki. De ma Iesus ka lu nget mai. I qa lu
ama tekmeriirang mai naver ama luquviirang mai de ngene liirang aa, a ngere mam.
6 De ma Satan ka ruqun ma Iesus ma', "Diip ngu qurl a ngi re liirang aa ama tekmeriirang
mai de ngen iirang angera dlek de diip ta taarl ne gia rlenki nevet liirang aa. I qatikka gua
tekmeriirang aa, be ariq aip ngu narliip ngu qurl a qek dai mager ip ngu qurl a qa.
7 Be quariq aip ngi narliip ngi quarl temiis dai mager ip ngi at liirang aa nagel ngua."
8 De ma Iesus ka virliit ba qa, ma', "I sa ra iil ve ama Slurlka aa Langinka,
"Maikka mager ip ngi kuarl temiis bareq ama Ngemumaqa naik. De mager ip ngi raneng
a qa i ama quanaska ip ngi tekmet ne aa rleriirang." *Lo 6:13-14* 10:20
9 Baiv aa de ma Satan ka mit se ma Iesus savet ma Jarusalem. Be ma Satan ka mu ma
Iesus pe ama Lautu-vem-ki reves i qatias iviit. De ma Satan ka ruqun na qa ma', "Ariq aip
ngi i ama Ngemumaqa aa Uimka na ngi, dai mager ip ngia ranas manep.
10 I ama lengi ve ama Ngemumaqa aa Langinka dai nge sil taqurliani ma',
Diiv ama Ngemumaqa qe sil bareq aa Angeluqena sever a ngi be diip te taqa uas tem ngi.
11 Be diip te raneng a ngi mer araa ngerik. Be diip kuasik mager iv a nge ama dulka qe nis
mene gia ilaing." *Sng. 91:11*
12 De ma Iesus ka guirltik sagel ka ma', "Iang ama lengi ve ama Ngemumaqa aa Langinka
dai nge taqen taqurliani ma',
'Kuasik mager ip ngi siquat ne gia Slurlka, i gia Ngemumaqa.' *Lo 6:16*
13 Baip ma Satan ka verleset i qe siquat ne lungera ama qasiquat, de qa mit namen ma
Iesus de qurli qa raqurla iv aip per iang ama niirl de qe siquat na qa.

Ma Iesus Ke Rarlma Aa Rletki Vet Ma Galili
Mat 4.12-17 Mak 1.14-15

14 De ne ama adlek nagel ama Qevepka ama Glasingaqa dai ma Iesus ka guirl savet ma
Galili. Be ama lengi sever a qa dai nge mit per ama qerlengiirang mai vet luus aa.
15 De masmas dai qatikka qe su ra ve araa Lautu-vem-nget. Be ama qaqet mai dai ra taarl
ne aa rlenki.

Ama Nasaretkena Ra Ngim Temanau Ne Ma Iesus
Mat 13.53-58 Mak 6.1-6

16 De ma Iesus ka mit savet ma Nasaret sagel murl ka iirl be ama barlka. De qa mit sev
ama Lautu-vem-ki ver ama nirlaqa ama Sabat i ama Judaqena araa Lautuqa, ip katikka
raquarl ai de qat dan sev ama Lautu-vem-nget. De qa maarlviit ip ka tis per ama Lengi.
17 I ra qurl a qa re ama qemengka i ama Slurlka aa Aamki ma Aisaia i qa iil. De ma Iesus
ke perik a qa be deng gel ama qarlidang i nget ma',
18 "Ama Slurlka aa Qevepka dai qurli qe na ngua. De ama Ngemumaqa qa mak na ngua
ip ngul sil ne ama lengi ama atlunget barek lura i quasiq araa qerang. De ama
Ngemumaqa qa nem ngua ip sagel lura i ama viirang nge karabus na ra ip mager ip
gua ding se ra ip ta iit. De mager ip ngu sil bareq ama rlenta ai mager ip saqiaskerlka
rem ngim. De qa nem ngua ip mager ip ngu veriktem se lura i quasiq araa a nge ama
dlek ip mager ip ta iit namen araa merleniirang.
19 De qa nem ngua ip ngu sil sever ama ageski ai diip lua ama Slurlka qe iames ne aa qaqet."
Ais. 61.1-2
20 Baiv aa de ma Iesus ka imaneng ama qemengka. De saqiaskerlka qa quarl tem ka barek
luqa i qe uas, de qa mugun. De maikka lura mai ve ama Lautu-vem-ki dai ra mai re taqa
tep me qa.
21 De ma Iesus ka arles i qel sil ba ra ma', "Iara ngen narli ngua mis per ama lengi nev
ama Langinka dai be ngu prleset met nget marevan."
22 De ama qaqet mai dai ra taqen ne ama lengi ama atlunget nevet ma Iesus. I qatias
ngemerl a ra never ama lengi i maikka ama mer nget i ma Iesus ka meraqen na nget. De
ama qaqet ta taqen ma', "Ngu lu nanaa be qa taqen taqurla? I qatikka qa, dai ma Josep aa
uimka."
23 De ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Maikka ama revan i diip ngen taqen ne lungera iara
ama lengi i murl ama lavu ra sil na nget ma', 'A doktaqa, ngi matna vet gia qetdingki ip
maget na qi.' De ama tekmeriirang i ngia rekmet ne iirang pet ma Kapanaiam, dai sa uut
narli sever iirang. Dai saqikka mager ip ngi rekmet ne liirang aa raquarl iara qatikka vet
gia luqupki."

24 De qa ruqun ma', "Ngul sil ba ngen ne ama revan, i ama Slurlka aa Aamki na qa, i qet
matna gel aa liinka, per aa qerlingki, dai maikka diip kuasik ta tu araa qevep ai ama Barlka
na qa.
25 De ngul sil ba ngen ne gua revan. I murl i kurli ma Ilaija ama Slurlka aa Aamki na qa
dai buup ne ama sauakta ama nankina pet ma Isrel. Be vet lungera ama niirl, dai quasiq
ama qaik se ama ages ama depguas de ngene iaiq ama ageski ara garliqa. Be ama niingki
qia men gel ta ver ama luquviirang mai vet luqia ama qerlingki.
26 Dap kuasiq ai ama Ngemumaqa qa nem ma Ilaija sagel a nge ama nankina navet ma
Isrel i raquarli rem ngim temanau na qa. Dav ama Ngemumaqa qa nem ka sagel iaiq ama
sauaikki vet ma Sarepta ver ama qerlingki ma Saidan.
27 Dai saqikka raqurla ma Ilaisa, i ama Slurlka aa Aamki na qa, i aa uang ama niirl. I
buup ne iari ama qaqet i ama arlemki ama laippa i ama bias per a ra i qurli ra vet ma Isrel.
Dap ta, dai quasik prleset ne ama arlemki naver a qek. Kuasik, i raquarli ren birling ama
Ngemumaqa. Dap katikka ma Naiman naik i verleset ne aa arlemki. I ma Naiman dai qa
naver ama qerlingki ma Siria."
28 Be ama qaqet pe ama Judaqena araa Lautu-vem-ki ra narli lungera ama lengi i nge mit
taquarl tem ta, de ra dai ama qurek per a ra malai.
29 De ama qaqet ta maarlviit de re teqestem per a qa ip ka iit naver araa luqupki. I araa
luqupki dai qi ver ama damki. Be ra mit se ma Iesus sede ama damki ara qames i re narliip
ta ran a qa manep.
30 Dap ma Iesus dai qa mit parlen me ra be naqatti qa mit.

Ma Iesus Ka Nem Ama Iauska Naver Iak
Mak 1.21-28

31 De ma Iesus ka mir imanep savet ma Kapanaiam, i iaiq ama luqupki ama barlki vet
ma Galili. De ver iang ama niirl ama Sabat, dai ai de qe su ama qaqet.
32 De ama qaqet mai dai qatias te nanses navet liina i qe su. I qatias aa lengi dai ama dlek
pem nget.
33 De ve ama Lautu-vem-ki dai qurli iak i ama iauska ama vuqa qa raneng a qa. Dai qes
nes slep ma',
34 "Ai! Ngi ma Iesus navet ma Nasaret, ngi narliip ngi tekmet na uut nanaa? Ani ngia
men i ngi narliip ngi lenges na uut? De nguat drlem se ngi. I ngi nagel ama Ngemumaqa.
De ngi tekmet ne aa rletki ne ama revan!"
35 Dap ma Iesus ka meraqen slep sagel ama iauska ma', "Sung na ngi! De ngi iit nevet
luqa ama quatka!"
De luqa ama iauska qa rlu ne ama qaqeraqa samen ama aivet sev veleqes na ra. De ama
iauska qa mit naver a qa dap kuasiq ai qa lenges na qa.
36 De ama qaqet mai dai qatias te nanses. De qatikka ra, ra taqen per a na ma', "Katias aiv
a nge ama lengi iara nanaa? I qatias ne ama dlek dai luqa qem nem ama iaus ama vunget
de nge tit naver ama qaqet."
37 De raqurla de verik se ama lengi sevet ma Iesus pet luqia ama qerlingki.

Ma Iesus Ka Rekmet De Maget Ne Ma Pita aa Rluaqi
Mat 8.14-15 Mak 1.29-31

38 De ma Iesus ka mit nep ma Lautu-vem-ki de qa mit sep ma Saimon aa vetki. De ma
Saimon aa rluaqi are nan dai qi temarl maden. I maikka ama qaserlki qi bungmet na qi.
De ra snanpet ne ma Iesus ip ke rekmet ne a qeni ip ka raat never a qi.
39 Baiv aa, de qa mit be qa maarl gelna na qi de qa serlin ama arlemki ip ki iit naver a qi.
De ama arlemki qia mit naver a qi. Baiv aa de qia maarlviit de qit matna ver ama asmes
bareq a ra.
40 De se rletrlet, de ama qaqet ta men se araa rluavik be iari i re temarl sagel ma Iesus. I
lura dai re taneng ama arlem i nget muqasmuqas. Be lura mai i re temarl dai ma Iesus ka
mu aa ngerik per a ra i iak de iak, de qa rekmet de maget na ra.
41 De ama iaus ama vunget nge mit naver iari ama qaqet i buup. I lungera dai ngeres nes
slep ma', "Ngi dai ama Ngemumaqa aa Uimka na ngi."
Dap ma Iesus dai qe serlin ama iaus ip kula nge taqen. I ama iaus dai nget drlem ai ma
Iesus dai ama Ngemumaqa qa mak na qa iv ama qaqet araa Iameska.
42 Baip bigia se bingbigia de ma Iesus ka mit saver iaiq ama luqupki ip kurli qa i ngerek
se qa. De ama qaqet dai re mali rem ka. Baip ta lu qa, de quasik te narliiv araa ding se qa
ip ka iit.
43 Dap ka ruqun na ra ma', "Maikka mager i ngul sil ne ama Lengi ama Atlunget sever
ama Ngemumaqa aa tekmeriirang i qe ruirl se iirang saqikka. I qatikka ama Ngemumaqa
qa nem ngua ip saqikka ngua tit ngut matna raqurla ver iarang ama luquviirang."

44 Taqurla de qa sil ne ama lengi ve ama Lautu-vem-nget pet ma Judia.

5

Ama Risura I Ma Iesus Ka Arlma I Qa Maarl Se Ra
Mat 4.18-22 Mak 1.16-20

1 Per iaq ama nirlaqa de ma Iesus ka maarl dengerlking per ama ngaingmaqa ama qerlapka aam ma Ganasaret. De ama qaqet i buup na ra re ngingdemna ver a qa, i re narliip te narli ama Ngemumaqa aa lengi.
2 De qa lu ama siv-iiram, i iiram nge maarl ver ama qerlapka aam. I lura i ai de re sem serlik te ama lubi dai ra aang nadem iiram be ra qukmes te araa segen.
3 De ma Iesus ka sik sa de iani ama siviini i liina dai ma Saimon aa siviini. De qa ruqun ma Saimon ip nakka qe rek pe iini angera rleng iviit kuarla na dengerlking. De ma Iesus ka mugun dama siviini de qe su ama qaqet ama buurlem na ra.
4 Baip ka taqen be verleset, de qa ruqun ma Saimon ma', "Ngia aang se uut iviit samer ama naqium. De ngi de ngene gia rluavik ngen tu a ngen a segen ip te ama serlik."
5 De ma Saimon ka virliit i qa ruqun ma', "Gua Barlka, laa vet luqia ama arlenki mai dai uuret matna madlek iv ait de uut mat se a nge ama serlik. Dap kuasiq ai uut mat se a qeng ama serlik. Dap taquarl i ngi, ngia ruqun dai be diip ngua ru ama segen."
6 Ta rekmet taqurla be ra iing tik ser ama lubi i qatias buup na nget. Be ama segen dai ama qares ip bingbing met na nget.
7 De ra nes sagel araa rluavik be iari de iani ama siviini ip ta ren ip ta raat never a ra. De ra men sagel araa rluavik be ra buuv ama siv-iiram mai ne ama lubi. Be ama qares iv iiram nget dan.
8 De ma Saimon Pita qa lu liina raqurla nge men, de qa aan aa buum pet ma Iesus aa arlim de qa ruqun ma', "Gua Barlka, ngia iit nagel ngua! I ngua dai ama vuqa na ngua."
9 I ma Pita qe ne lura i qurli ra re na qa dai qatias te nanses naver ama lubi i buup i ra mat se nget.
10 De ma Jems ke ne ma Jon, i ma Sebidi aa uimiam, de ian ak ma Saimon, dai ngen a iam iane nanses. De ma Iesus ka ruqun ma Saimon ma', "Kula nging ning. I nanari be aaviit dai diip ngit matna i ngi ngingdemna ne ama qaqet sagel ngua."
11 De ra qiarlet ne ama siviiram sa dengerlking de ra mit dap kurl ama tekmeriirang mai, de ra mit naset ma Iesus.

Ma Iesus Ka Lemerl Iak Te Ama Arlemki Ama Laippa
Mat 8.1-4 Mak 1.40-45

12 Baip lua i qurli ma Iesus per iaiq ama qerlingki, de vet luqia ama qerlingki dai qurli iaq ama qaqeraqa i ama arlemki ma laippa qia uung aa qetdingki mai. Baip ka lu ma Iesus de qa aan aa buum de vaik per a qa manep. De qe nen ka ma', "Gua Barlka, ariq aip ngi narliip dai mager ip ngi lemerl ngua!"
13 De ma Iesus ka mu aa ngerik pet luqa ama qaqeraqa de qa virliit ma', "Diip ngu lemerl ngi. Be maikka diip prleset ne gia arlemki." Taqurla de maikka masna vrleset ne luqia ama arlemki ama vuqi i ra tis ki ai ama laippa.
14 De ma Iesus ka ruqun ma', "Diip kuasik mager ip ngi sil bareq a qek sevet liina. Dap mager ip ngi iit ip ma Barlka nep ma Lautu qe lu ngi. De ngi quarl te gia ranbandem ip taquarl murl ma Moses ka ruqun, ip lura i maget na ra dai mager ip te tekmet taqurla. Taqurla ip diiv ama qaqet tat drlem ai sa verleset ne gia arlemki."
15 Dav ama lengi sevet ma Iesus dai verik se nget be nge tit gel ama qaqet. Be ama buurlem ne ama qaqet ta men ip te narli ma Iesus ka taqen. De ra men sagel ka ip ke lemerl ta te araa arlem.
16 Dap katikka ai de vet ka tit iasai sagel kuasik kurl ama qaqet ip katikka qurli qa i ngerek se qa ip mager ip ke raring.

Iak i Ama Ding Ne Aa Ngerik Ngen Aa ilaing
Mat 9.1-8 Mak 2.1-12

17 De ver iaq ama nirlaqa de qurli ma Iesus i qe su ama qaqet. De iari ama Parasiqena de ngen ama Tiksiqena i ai de re su ne ama Lo, dai qurli ngen na ra aa i ra mugun. I lura dai ra men naver ama luquv-iirang mai pet ma Galili Provins, de ma Judia de ma Jarusalem. Be vet luus aa de qurl ama Slurlka aa dlek gel ma Iesus be qe lemerl ama qaqet te ama arlem.
18 De iari ra men i re tal ama ding ne aa ngerik ngen aa ilaing pe ama ruitka. Be re siquat ip ta tit se qa sep ma vetki, ip ta ras na qa sek ma Iesus aa qames.
19 Dap katias buup ne ama qaqet be maikka arik kuasik te lu saver a nge ama ngiliini ip ta ran se qa. Taqurla de ra sik se qa sev ama vetki reves de ra durl ama ademka. Aiv aa de

ra aar ne ama kasik sepna ne ama ruitka. De ra raneng ama kasik se ama ruitka manep be se varlen ama buurlemki sek ma Iesus aa qames.
20 De ma Iesus ka lu ra de qat drlem ai ra tu araa qevep ai mager ip ke rekmet de maget ne luqa iara. De ma Iesus ka meraqen sagel ama arlemki-vem-ka ma', "Guakka, ngua verik per a ngi te gia viirang mai. De ngua verleser iirang."
21 De iari ama Tiksiqena, i ai de re su ne ma Moses aa Lengi, de ngen ama Parasiqena dai qatikka ra, ra tu araa qevep ma', "A nge ama nemka aa raqurla be qa taqen i qe lenges ne ama Ngemumaqa aa rlenki raqurla? I qatikka ama Ngemumaqa naik dai mager ip ke teviktem se auur a viirang."
22 De masna ma Iesus dai sa qat drlem araa tuaqevep. De qa meraqen sagel ta ma',
"Ngu lu ver a ngen a tuaqevep dai ngene snanpet taqurla ip nanaa?
23 Ngu lu a qeni nanaa dai ama mereqes ne iini? Kua liina i aip ngua ruqun ma', "Sa ngua reviktem se gia viirang, dap kua liina i aip ngua ruqun ma', 'Ngia raarlviit de ngia tit.'
24 Dap ngu narliip ngen drlem ai ngua ama qaqet araa Rarlimka dai gua dlek iara, be mager ip ngu reviktem se ama viirang."
Taqurla be ma Iesus ka meraqen sagel luqa i aa ngerik ngen aa ilaing dai ama ding na nget, ma', "Ngu tuqun a ngi, ngia raarlviit de ngi at gia ruitka, de ngia tit sep gia vetki."
25 Taqurla de maikka masna qa maarlviit de lura ama qaqet araa saqang. De qa mer aa biraqi i ai de qe brlaing per a qi, de qa tit sev aa vetki. I qa tit de qa taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki.
26 Be ama qaqet mai dai maikka ngemerl a ra. Be ra taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki, de araa rut dai ngeterl a nget. Be ra ruqun ma', "Maikka iara uut lu iani muqas."

Ma Iesus Ka Nes Te Ma Livai
Mat 9.9-13 Mak 2.13-17
27 Baiv aa de ma Iesus ka tit dai qa lu iaq i ai de qa ter ama takkis i qa mugun pe ama Takkiskena araa vetki. I luqa dai aa rlenki ma Livai. De ma Iesus ka ruqun na qa ma', "Ngia ren ip ngia tit naser a ngua."
28 De qa maarlviit de qa mit dap kurl aa tekmeriirang mai de qa tit naset ma Iesus.
29 De ma Livai qa rekmet ne ma Iesus aa asmeski ama slurlki ve aa vetki. Be buup ne lura i ai de ra ter ama takkis de qerlka ngen ne iari ama qaqet i buup, ta mugun de re na iam ta tes.
30 De ama Parasiqena de ngen ne lura i ai de re su ne ma Moses aa Lo, dai vet ta taqen se ma Iesus aa risura. I re snanpet ma', "Ngu lu nanaa be ngen dres de ngene srluup ngen ne lura i ai de ra ter ama takkis de ngen ne lura i ama vura?"
31 De ma Iesus ka narli raqurla de qa sil ba ra ma', "Sa ngen drlem, ai ama doktaqa dai qa tat naver ama arlem per a ra. Dap kuasiq ai ip ka tat naver ama atlura. I sa ngua men taquarl ama doktaqa ip ngua tat naver ama qaqet te araa viirang. Dap kuasik mager ip ngua tat navet lura i ra tu araa qevep ai ama atlura na ra.
32 De quasiq ai ngua men ip ngua tarl se ama atlura ip te guirltik per araa rut. Dap ngua men ip ngua tarl se ama vura ip te guirltik per araa rut."

Ma Iesus Ke Su Re Aa Gamansena Ama Iamesnget I Nget Muqas Namen Ama Gamansena A Murlasnget
Mat 9.14-17 Mak 2.18-22
33 De ra ruqun ma Iesus ma', "Ma Jon aa risura dai ai de vet ta tiirl ama asmes de re raring, i saqikka ip taquarl ama Parasiqena. Dap luqa ama liinka i ai de qa tit naser a ngi dai quasiq ai qe tekmet taqurla."
34 De ma Iesus ka snanpet na ra ma', "Nanaa? Arik iak ke tekmet ne ama asmeski ama slurlki bareq aa rluavik dai diiv ama marl na ra, be diip kuasik aa rluavik ta tiirl.
35 Dav arik luqa ama atluqa qa tit sangis nagel aa rluavik dai diip ta tiirl ama asmes."
36 De ma Iesus kel sil ba ra i qe siquat ne ama siitka ma', "Ngene lu, quasik mager iv a qek ke sik naser ama luanini namen ama iameski de qe qut tem se iini mer ama ademka men ama murlaski ama luanki. I ariq aip ka rekmet taqurla dai diip ke rlekmet ne ama luanki ama murlaski. I liina ama iamesini ama luanini dai diip kuasiq ai iini raquarl luqia ama luanki ama murlaski.
37 De ngene lu, saqikka raquarl ama rliinki i ngia nes ki ne ama suaing. De saqiaskerlka aip laiv aa de ngi nin me qi ne iang ama suaing, dai quasik mager ip ma mang nget. I diip rlev ama rliinki be diip lenges ne ama asmes i raquarli i ama murlaski.
38 Taqurla dai qatikka mager ip masmas de ama qaqet tes nes ama asmes mer ama iamesnget ne ama rliin.

Mager Ip Te Mali Te Ama Treska Vem-iirang

39 De iani, i luqa i ai de qe srluuv ama vain ama murlasnget dai quasik ke narliip ke
srluuv ama vain ama iamesnget. I ai de qe tuqun ma', "Ama vain ama murlasnget dai ama
atlunget."

6

Liina Aip Te Tekmet Nanaa Ver Ama Lautuqa
Mat 12.1-8 Mak 2.23-28

1 Baiv aa de ver iaq ama Sabat, i ama Lautu arla nirlaqa de ma Iesus aa liinka ra tit nep
ma aiska ver ama qaqet araa aiveriirang i ra qutserl ama asmes. Lungera ama asmes dai
ama wit. De ama risura ra ter iang ama gam ama mang nget naver ama wit. De re rligus
nget te ama qetdeng de ra tes angera asmes.
2 Dav iari never ama Parasiqena ta taqen sagel ma Iesus ma', "Gia risura dai ra merarlik
ama Lautuqa. I qatikka ngen drlem ai quasik mager ip ta ter ama asmes per ama Lautuqa."
3 De ma Iesus ka guirltik ba ra ma', "Kua ngene snanpet se gua risura? Dap ngen drlem
ai murl ma King Daivit ke uas te aa seviraqi de qa mit ke ne aa liinka. Dap kuasiq araa a
nge ama asmes, be ama getki vem ta maden.
4 De ra mit sev ama Ngemumaqa aa Lautu-vem-ki be ra mes ama bret. Dav i lungera i
quasik mager ip ta es nget. I ama bret dai ip barek lura naik i re uas te ama Lautu-vem-ki.
Dap ma King Daivit ka mes iang, de qerlka qa qurl aa liinka re iang. Ngu lu, kua kuasik
ngen mis per ama lengi sevet liina?"
5 De ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Ama qaqet araa Rarlimka na ngua, be gua dlek peviit
dai be mager ip ngu uas te ama qaqet per ama Lautuqi arla Nirlaqa i ra tis ka, ama Sabat."

Iak Ama Ding Ne Aa Merlmerliit
Mat 12.9-14 Mak 3.1-6

6 Baip per iaq ama Lautuqa de ma Iesus ka mit be qa man sev ama Lautu-vem-ki ip ke
su ama qaqet te ama lengi. Be lua dai qurli iaq aa, i ama vu aa ngeriqit ama merlmerliit, i
neng per a iit.
7 De lura i re su ne ma Moses aa Lengi de ngen ama Parasi-qena dai re taqam ngim te ma
Iesus. I re narliip tet lu, aip kua diip ke rekmet de maget ne luqa ver ama Sabat. I re narliip
te mali re a nge ama aiska ip te kot se ma Iesus.
8 Dap katikka qa dai qat drlem araa tuaqevep. Taqurla de qa ruqun luqa i neng per aa
ngeriqit ma', "Ngia raarlviit de ngia raarl varlen me uut."
Taqurla de qa maarlviit be qa maarl.
9 De ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Ngu narliip ngu snanpet na ngen: Kua mager iv uure
tekmet ne ama tekmeriirang ama atliirang per ama Sabat? Dap kua mager iv uure tekmet
ne ama viirang? De qua mager iv uut tat naver ama qaqet, dap kua mager iv uure lenges
ne ama qaqeraqa?"
10 De qa ngim miqet sagel ama qaqet mai, de qa ruqun luqa ama qaqeraqa ma', "Ngi reterl
vet gia ngeriqit." De luqa qa rekmet taqurla, be aa ngeriqit dai ama atliit.
11 Dap ta, dai maikka ama qurek per a ra maden. De qatikka ra, ra taqen per a na ma',
"Diiv uure sana ne ma Iesus?"

Ma Iesus Ka Mak Ne Aa Risura Ama Malepka Ngen A Iam
Mat 10.1-4 Mak 3.13-19

12 De vet luus aa de ma Iesus ke narliip ke raring, de qa mit sev ama damki reves. De
qe raring sagel aa Mam. Be qatikka vet luqia ama arlenki mai dai qe raring be deng se
bingbigia.
13 Baiv aa de qa nes te aa risura sagel nas, de qa mak ne ama malepka ngen a iam na ra
de qa mis ta ma', "Ama Aposelkena."
14 I lura dai araa rlen, i ma Saimon (i ma Iesus ka mis ka ma Pita), de ma Endru i ma
Saimon aa negeniqa, de ma Jems ke ne ma Jon, de ma Pilip ke ne ma Batalamiu.
15 De ma Matiu qe ne ma Tomas, de ma Jems i ma Alpius aa uimka, de iak ma Saimon, i
qa naver ama liinka i re serlin ama Gaman Rom.
16 De ma Judas, i ma Jems aa uimka. De iak ma Judas Iskariot, luqa i aiv aa de qa
quiitkulbaing se ma Iesus bareq aa qumespik.

Ma Iesus Ke Lemerl Ama Qaqet Te Ama Arlem
Mat 4.24-25 Mak 3.7-12

17 De ma Iesus ka mir imanep ke na ra, de qa mit be qurli qa ver ama aiverini, i maikka
ama seserles. I qa maarl ke ne aa risura i maikka buup na ra vet liina ama aiverini. De
maikka buup ne ngen ama qaqet i ra navet ma Jarusalem de na dengerlking nagelna ne
ma Taia de ma Saidan dai qerlka ngen a ra i qurli ra aa.

18 I ra men ip te narli aa lengi de ip ke lemerl ta te araa arlem, de ngen ne iari ama qaqet
i ama iaus ama vu nget, nge lenges na ra. Dai ma Iesus ka nem nget naver a ra.
19 De ama qaqet mai dai re narliip ta tu araa ngerik per a qa i raquarli aa dlek dai nge tit
be ngere tekmet de maget ne ama qaqet mai.

Ma Iesus Ka Su Aa Risura Pe Ama Damki Reves
Mat 5.1-12

20 De ma Iesus kem ngim sagel aa risura, de qa ruqun ma',
"Ngen, i quasiq a ngen a qerang, dai mager iv ama arlias per a ngen. I raquarli ama
Ngemumaqa aa luqupki i qe uas, dai qi bareq a ngen.
21 De ngen i ama getki-vem-ngen iara, dai mager iv ama arlias per a ngen. I nasat de ngen
dres be diiv ama arlan ngen.
De lu ngen aa i ngenek nak iara, dai mager iv ama arlias per a ngen. I laip dai ngenen ngian.
22 De diip laiv ama qaqet tet lu ngen i ngen diit naser a ngua ama qaqet araa Rarlimka, de
diip te kirlvem se ngen, de diip ta taqen a ngen mavik. De maikka diip ta tis a ngen a rlen
te ama iaus. Taqurla, dap katikka mager iv ama arlias per a ngen.
23 Ariq aip te tekmet taqurla sagel ngen, dap ngen dai mager iv ama arlias per a ngen
de maikka ama atlu a ngen a rut. I ngene narli, i a ngen a ranbandem i nget pe uusep dai
maikka nget peviit. I murl a ngen a murlta, dai saqikka ai de maikka murl re tekmet taqurla
sagel ama Slurlka aa Aamki na ra.
24 Dap ngen, i buup ne a ngen a tekmeriirang iara, dai diiv ama vu bareq a ngen, i sa
raquarli ngen daneng ama tekmeriirang ip ma arlias per a ngen a rut naver iirang.
25 De lu ngen aa i iara ngen dres be ama arlan ngen. Dai diiv ama vu bareq a ngen. I diiv
ama getki-vem-ngen.
De ngen ama qaqet iara de ngenen ngian i ama arlias per a ngen, dai diip nasat de ama
qilkilem na ngen.
26 Ariq aiv ama qaqet mai ra taarl ne a ngen a rlen, dai maikka mager ip ngenet lu. I liina
dai ama vu bareq a ngen, i raquarli murl i ai de re tekmet taqurla sagel lura i re kaaq
ai ama Slurlka aa Aamki na ra, i ama vura na ra.

A Ngen Arlem Never A Ngen A Qumespik
Mat 5.38-48

27 Dap lu ngen aa i ngene narli gua lengi dai ngu tuqun a ngen, ip maikka mager iv a ngen
arlem naver a ngen a qumes-ta. De maikka mager ip ngene taqa tekmet se lura i araa rut
dai ama vunget sagel ngen.
28 De maikka mager ip ngen derat nevet lura i ra taqen a ngen mavik. De maikka mager
ip ngene raring ip ngen derat nevet lura i ra tit na ngen.
29 Ariq aiv iak ka vukdeng met gia aamki ruarl, de saqikka mager ip ngi guirltik pet gia
Aamki ip ke vukdeng tuarl. De ariq aiv iak ke kiarlet ne gia luanki, de mager ip gia ding se
qa ip kerlka qa at ngene gia serlapki saqikka.
30 De ariq aiv iak ke nen ngi re a qeni nagel ngi, taqurla de mager ip ngi qurl a qa. De ariq
aiv iak ka mer a qeni nanaa nagel ngi de quasik mager ip slepslep per a ngi i ngia taqen a
qa ip ke virliir iini.
31 Ama tekmeriirang i ngene narliiv iari re tekmet ne iirang bareq a ngen, dai saqikka
mager ip ngene tekmet niirang bareq a ra.
32 De ariq aip ngen rarlik lura i qatikka re rarlik ngen dai quasik mager iv a nge ama
meraqen mamerl bareq a ngen navet liina. I saqikka ama vura dai ai de re rarlik lura i re
rarlik ta.
33 De ariq aip ngene tekmet ne ama atlu sagel lura i ai de re tekmet ne ama atlu sagel
ngen, dai quasik mager iv a nge ama meraqen mamerl bareq a ngen navet liina. I saqikka
lura i ama vura dai ai de re tekmet ne ama tekmeriirang taqurla.
34 De qatikka ariq aip ngenerl kuarl te ama tekmeriirang barek lura naik i ngen drlem ai
saqikka diip te virliit ba ngen, dai be ngu lu diiv a nge ama meraqen mamerl nanaa nge ren
ba ngen? Diip kuasik. I saqikka ai de ama vura re tekmet taqurla bareq a na. I ra tu araa
qevep ai as aip ter kurl araa rluavik te iarang, dai saqikka diip te virliit liirang aa raqurla
bareq a ra.
35 Dap mager ip ngene rarliq a ngen a qumes-ta. De ngene tekmet ne ama tekmeriirang
ama atliirang sagel ta. De maikka mager ip ngenerl kurl ama qaqet te ama tekmeriirang.
De qula ngen dru a ngen a qevep ai mager ip te virliit liirang aa ba ngen. Ariq aip ngene
tekmet taqurla dai nasat de ngene raneng ama ranbandem i nget peviit. De ngen dai ama
Ngemumaqa i maikka qa veviit dai diiv aa uis na ngen. De ai de aa ngimsevetki never ama
qaqet i ai de quasiq ai ra taqen ne ama atlu sagel ka. De aa ngimsevetki never ama vura.

36 De maikka mager ip ngene rarliq ama qaqet ip taquarl a ngene Mam i ai de qe rarlik ta.

Liina I Re Kot Se Iari Ama Qaqet
Mat 7.1-5

37 Kula ngen deraarl ne iari naik. I quaata i diiv iari te kot se ngen. De qula ngen deraqen se iari ama qaqet. Taqurla ip diip kuasik te kot se ngen. De maikka mager ip ngene teviktem se ama qaqet araa viirang. Taqurla dai saqikka diiv ama Ngemumaqa qe teviktem se a ngen a viirang.
38 Maikka mager ip ngenerl kurl ama qaqet te ama tekmeriirang taqurla, de diiv ama Ngemumaqa qerl kurl a ngen te ama tekmeriirang. I diip kerl kurl a ngen te ama tekmeriirang i maikka buup. I diiv iirang ngere rletik sev a ngen a ngerik be diip ngene taneng tik. Be aip ngia kuarl te ama denes bareq iari dai diiv ama Ngemumaqa qe kuarl te ama denes bareq a ngi. Dav ariq aip ngia kuarl te ama buurlem ne iarang bareq iari dai diiv ama Ngemumaqa qe kuarl te ama buurlem ne iarang bareq a ngi."
39 De saqikka ma Iesus ka quarl te iaq ama qasiquatka i qa taqen ma', "Kua mager iv iaq ama rlenka qe teqerl aa rluaqa ama rlenka ne ama aiska? Kuasik maget. I diiv ian mai ian dan mer ama demki.
40 Luqa i ama risuqa dai quasiq ai qa veviit daleng aa Tiksiqa. Dap luqa ama risuqa i maikka qa raqa prleset ne aa skul dai diip ka raquarl aa Tiksiqa.
41 De ngu lu ngim ngim sagel ama guvangini mene giaq aa sakngaqa ip nanaa? Dav as kuasik ngit lu ama mengem ama barlem mene gia sakngaqa.
42 Dap ngu lu nanaa be mager ip ngi tuqun giak ma', 'Ngu narliip ngu lemerl vet gia sakngaqa te ama guvangini.' Dav as mager ip ngi lu nas nauirl. I as luum aa ama mengem ama barlem dai uum mene gia sakngaqa. Be maikka ngi dai ngi kaak temiis. Dap mager ip ngi at luum aa ama mengem ama barlem namene gia sakngaqa nauirl. De naqerl aip ngi taqam ngim, de mager ip ngi lemerl ama guvangini nemen giaq aa sakngaqa."

Ama Qasiquatka Sever Ama Mengka I Ai De Qa Tu Ama Gam
Mat 7.16-20 de ma 12.33-35

43 Ama mengka ama atluqa dai ai de quasiq ai qa tu ama gam ama vunget. Dai saqikka raqurla i ama mengka ama vuqa dai ai de quasik ka tu ama gam ama atlunget.
44 Dai qatikka ama meng mai dai uut drlem a nget i qatikka qurl angera gam. Dai qatikka raqurla dai ai de quasiq ai ama kasiq ama arlking per a nget nge tu ama guleng. De ama airung i ama arlking per a nget, dai ai de quasiq ai nge tu ama asmes ama atlunget taquarl ama ial.
45 I ama qaqeraqa i aa tuaqevep ama atlunget, dai diip ke taqen ne ama lengi ama atlunget, i lungera dai nget de aa rlan. Dap luqa i ama vuqa dai buup ne ama tuaqevep ama vunget de aa rlan, taqurla be qa taqen kur aa tuaqevep. Dai be uut drlem ai lungera ama lengi i baingbaing se nget mer ama qaqeraqa aa aamki, dai lungera ngere teqerl ne ama tuaqevep de luqa aa rlan."

Ama Qaqet i Re Narli Gel
Mat 7.24-27

46 "Dap ngu lu nanaa be ai de ngen dris ngua ma', 'Gua Slurlka, gua Barlka', dap kuasiq ai ngen diit kut gua lengi?
47 Ariq aip nemka i qat den sagel ngua, de qe narli gua lengi, de qa tit kut nget, dai mager ip ngu reqerl a ngen aip ka raquarl a qek nanaa?
48 Dai diip ngu sil sever a qa iara. Luqa dai ip taquarl iak qe narliip ke teq aa vetki. Be nauirl dai qa qut ama adem i nget saimanep de qa mu ama simen be ding se nget men ama dul ama slurlnget pe ama aivet. Baiv aa de qa maarl ne aa vetki vet lungera angera rleng. Baiv aa de ama a aiqum nge men be ama qerlap ngerep kuip luqia ama vetki, dap katias kuasik mager ip kia aat. I raquarli luqa qa raqa teq aa vetki.
49 Dap lura i re narli gua lengi de quasik te narligel nget, dai ra raquarl luqa i naqatikka qa aan serl aa vetki men ama aiverem naik. I quasiq ai qa mu ama simen pe ama aivet nauirl. Baiv aa de ama qerlap nge quip luqia ama vetki, dai naqatikka masna qia aat, be maikka lenges na qi mai."

7

Ama Amiqena Araa Barlka Aa Tuaqevep
Mat 8.5-13

1 Aip ma Iesus ka meraqen per ama qaqet be verleset, de qa mit be qa men pet ma Kapanaiam.

2 De iaq i ama Amiqena araa Barlka i qe uas te ama100 na ra, dai luqa aa maatpitka i ai
de qet matna gel ka dai maikka qe rarlik ka. Dap luqa ama maatpitka dai qe temarl be ama
qares ip kep ngip.
3 De luqa ama Barlka qa narli sevet ma Iesus i qurli qa aa. De qa nem iari ama Judaqena
araa Barlta be ra mit ip te nes tem ka ip ka ren ip ke lemerl aa maatpitka.
4 Baip ta mit be sagel ma Iesus de ra taqen a qa madlek ma', "Luqa dai maikka ama atluqa,
be mager ip ngia raat never a qa.
5 I ai de qe narliip se uut ama Judaqena. De qa matna ver auur a Lautu-vem-ki."
6 Taqurla de ma Iesus ka mit ke na ra. Be sa aip lua i qatkat na qa sagel ama vetki, de luqa
ama Amiqena araa Barlka qa nem aa rluavik be iari se aa lengi sagel ka ma', "Gua Barlka,
kurla ama rletki ver a ngi. I ngua dai quasiq ai ama atluqa na ngua, ip mager ip ngia ren ip
ngia ran sep gua vetki.
7 I saqikka ngua tu gua qevep taqurla ai ngua dai quasiq ai ama atluqa na ngua be quasik
mager ip ngua ren sagel ngi. Dap katikka mager ip ngia raqen ne ama lengiini de diip maget
ne gua maatpitka.
8 I ngua dai ngua ver iari araa arlim i araa dlek peviit. De ngua dai gua dlek be qurli iari
ama Amiqena vet gua arlim, i ngu uas tem ta.
Be ariq aip ngua ruqun iak navet lura i ngu uas tem ta ma', 'Ngi it', de raqurla de diip luqa
qa tit. De iak dai aip ngua ruqun ma', 'Ngia ren." De diip ka ren. De ariq aip ngua ruqun
luqa i gua maatpitka na qa ma', 'Ngi rekmet taqurliani.' De diip ka dai qe narligel ngua.
Dai nguat drlem ai ngi dai saqikka gia dlek taqurla."
9 Baip ma Iesus ka narli raqurla, de sak met ka never a qa. De ma Iesus ka ruqun lura i
ra tit naser a qa ma', "Maikka ngul sil ba ngen ne ama revan. I ai de quasik ngua lu sever a
qek i qa navet ma Isrel i aa tuaqevep taquarl luqa."
10 De lura i ama Amiqena araa Barlka qa nem ta sagel ma Iesus dai ra guirl sev aa vetki.
Be ra lu ama maatpitka i verleset ne aa arlemki be maget na qa.

Ma Iesus Ka Iames Ne Ama Sauaikki Are Uimka

11 Baip bigia de ma Iesus ka mit saver ama luqupki ma Nain. I aa risura de ngen ama
qaqet i buup na ra, re na qa ra mit.
12 Be lua i qa tit be sagelna ne ama luqupki ara tarlka i qa sere luqia ama luqupki, de iari
rat den i re tal iaq ama ngipka. I luqia i are uimka, dai qatikka ama quanaska. De luqia
ama nanki dai ama sauaikki. I buup ne ama qaqet navet luqia ama qerlingki i rat den te
ne luqia ama nanki.
13 Baiv auur a Slurlka qa lu luqia ama nanki, de maikka aa arlem malai naver a qi. Be qa
ruqun na qi ma', "Kula ngik nak."
14 De qa mit be sagelna, be qa mu aa ngerik per ama ruitka i qurl ama ngipka vem ka. Be
lura i re tal ama ruitka, dai ra maarl. De ma Iesus ka ruqun ma', "A gilka, ngu tuqun a ngi
ip ngia raarlviit."
15 De luqa i qa ngip, ka maarlviit be qa mugun de qe rarles i qa taqen. De ma Iesus ka
quarl tem ka bareq aa nan.
16 Taqurla dai be ama qaqet dai reng ning de ra taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki. De re
tuqun ma', "Maikka sa baing se iaq ama Slurlka aa Aamki na qa varlen me uut i qa veviit."
De qerlka ra ruqun ma', "Se ama Ngemumaqa qa men ip ka tat never aa qaqet."
17 Be liina i ma Iesus ka rekmet niini, dai verik se ama lengi ver ama qerlengiirang mai
vet ma Judia de ver ama qerlengiirang mai mirlek sever a qa i qa rekmet ne liina.
18 De ma Jon aa risura ra sil ba qa sevet liirang iara mai.

Ma Jon Ka Nem Ama Risuiam Sagel Ma Iesus
Mat 11.2-19

19 De ma Jon ka nes te aa iaiam ama risuiam sagelemiis de qa nem iam se ama lengiqi
sagel ma Iesus. I qe snanpet ma', "Kua ngi i qurl uut de uurem ngim naa na ngi dap kua a
qek i diip ka ren?"
20 De liiam aa ian mit be ian men gel ma Iesus, de ian duqun ma', "Ma Jon i luqa i ai de
qe qukmes te ama qaqet, dai qa nem uun sagel ngi. I qe snanpet ma', "Kua ngi i qurl uut de
uurem ngim naa na ngi? Dav as kua qurl uut de uurem ngim naa na a qek i diip ka ren?"
21 De vet luus aa de ma Iesus ke lemerl ama qaqet te araa arlem i nget muqas muqas. De
qem nem ama iaus i buup naver a ra. De buup ne ama rlenta dai qa rekmet na ra be rem
ngim.
22 De ma Iesus ka ruqun ma Jon aa risuiam ma', "Uan diit de uane sil barek ma Jon sever
ama tekmeriirang i iara uan lu de uane narli iirang. I ama rlenta dai maget ne araa saqang
be saqi rem ngim. De lura i quasik mager ip tat tit i ama vu araa ilaing, dai maget na ra be
saqi ra tit. De lura i ama arlemki ama laippa ver a ra dai verleset ne ama arlemki naver a

ra. De lura i ama dengdeng per a ra dai maget na ra be saqi re narli mer araa asdem. De lura i ama ngipta dai saqiaskerlka ra maarlviit naver ama aapngipki. De ama Lengi ama Atlunget nge mit sagel lura i quasiq araa qerang.
23 De lura i quasiq ai lenges ne araa tuaqevep namen na ngua, dai mager iv ama arlias per a ra."
24 Be sa aip liiam aa ma Jon aa risuiam i ian men se ama lengi dai ian mit, de ma Iesus ka sil bareq ama qaqet sevet ma Jon taqurliani ma', "Ngen ama qaqet dai ngu lu mekai ngen mit sever ama luqupki i ama ausaqi na qi ip nanaa? Kua ngen mit ip ngenet lu ama ruquuviit i ama laurlka qep kuiv a iit? Katikka kuasik.
25 Dap ngu lu ngen mit ip ngenet lu ama gi? Kua luqa i qa muremiis ne ama luan ama atlunget? Kuasik. Dap lura i ra turemiis ne ama luan ama atlunget, dai lura raqurla dai ai de qurli ra ve ama qelaing-gelem-ta araa vet.
26 Taqurla dai ngu lu ngen mit ip ngenet lu ama gi? Kua a nge ama Ngemumaqa aa Aamki na qa? "Ii, a revan!" Dai maikka ngul sil ba ngen, ai ma Jon dai qa veviit daleng iari i ama Ngemumaqa aa Aamki na ra.
27 Lunger iara ama lengi nev ama Slurlka aa Langinka i murl ta iil me nget sevet ma Jon. I ama Ngemumaqa qa ruqun taqurliani ma',
"As laip ngu nem a qek ip kel sil ne gua lengi. Be diip ke uirl se ngi de qe tuvem ne gia rletki
sagel ama qaqet." *Mal 3.1*
28 "De maikka ngul sil ba ngen ne ama revan, i ma Jon i luqa i ai de qe qukmes te ama qaqet, dai maikka qa veviit daleng lura mai ama qaqet i sa ra men per ama aivetki. Dap nemka i ama gilka na qa men ama Ngemumaqa aa liinka i qe uas tem ta dai qa veviit daleng ma Jon."
29 Baip ta narli lungera ama lengi be verleset, de ama qaqet te ne lura i ai de ra ter ama takkis, dai ra ruqun ma', "Ii, ama Ngemumaqa aa gamansena dai ama seserl nget." I qatikka lura i ma Jon ka ukmestem ta.
30 Dav ama Parasiqena de ngene lura i rat drlem se ama Lo, dai quasiq ai ma Jon ka ukmestem ta. Taqurla be ra ngim temanau ne ama aiska ama atluqa i ama Ngemumaqa qa reqerl a ra.
31 De ma Iesus ka ruqun ma', "Pet lunger iara ama niirl, dai ngu lu mager ip ngu sil nanaa sever ama qaqet? Ngu lu ama qaqet dai ra raquarl ama gi?
32 Iara dai ama qaqet ip taquarl ama arluis i ra mugun per ama luqup. I iaqam ama buurlembem ne ama arluis ta nes sagel araa rluavik i saqikka ama buurlembem na ra ma',
"Uure kutming ne ama rliin ip ngene taing, dap kuasiq ai ngene taing. De uure taing ne ama arlemigl, dap kuasiq ai ngenek nak."
33 Ngu lu ngu tuqun ai ama qaqet taqurla i nanaa? Ngua taqen taqurla i raquarli ma Jon i ai de qe qukmes te ama qaqet, ka men de quasiq ai qa tes taquarl ama qelaing gelem ta, de quasiq ai qe srluuv ama wain. Be ngene tuqun ai ma Jon dai ama iaus per a qa.
34 De ngua i ama qaqet araa Rarlimka dai ngua men, be ngua tes ama asmes ama atlunget, de ngu srluuv ama wain, ip taquarl ama qaqet, be ngene tuqun ma', "Ngen lu, ka tes maden de qe srluuv ama wain i buup. Be qa dai aa rluavik ne lura i ai de ra ter ama takkis de re suam se ama qelaing, de iari ama vura."
35 Dav ama Slurlka aa uis dai diip te raneng aa Saikngias be diip te tekmet ne ama rleriirang ama atliirang."

Ama Nanki Ki Perling Ama Marles Pet Ma Iesus Aa ilaing

36 De iaq ama Parasiqa qa nes te ma Iesus ip ka tes, ke na qa. De ma Iesus ka mit sev ama Parasiqa aa vetki be qa mugun per ama asmeski.
37 Dav iaiq ama nanki ama vuqi dai qurli qi vet luqia ama luqupki. Dai be qia narli ai ma Iesus ka tes pe luqa ama Parasiqa aa vetki. Taqurla de luqia ama nanki qia mer ama qurelka ne ama sanda de qia men.
38 De qia mit be qia maarl de ma Iesus aa snaing gelna ne aa ilaing, de qurli qi aa i qik nak. Be ama qerlap navet teves dai ngere rat pet ma Iesus aa ilaing. De vaik per a qi be qia lil ver aa ilaing ne ama qesing per ara ningaqa. De vetpet kis nismet per aa ilaing i merlmerl vem ki. De qia verling ama sanda ver aa ilaing.
39 De luqa ama Parasiqa i qa marl se ma Iesus ip ka ren sev aa vetki, dai qa lu liina, de qa tu aa qevep ma', "Ariq aip luqa i maikka ama Slurlka aa Aamki na qa, dai diip kat drlem se luqia ama nanki i qia mu ara ngerik per a qa. De qerlka diip kat drlem se ara tekmeriirang. I luqia ama nanki dai ama vu qi i ai de qi tekmet ne ama viirang."
40 Taqurla de ma Iesus ka virliit lungera ama tuaqevep i qa ruqun ma', "Saimon, iang ama lengi gel ngua i ngu narliip ngu qurl a ngi rem nget." De ma Saimon ka ruqun ma', "A Tiksiqa, ngi sek de gia lengi."

41 De ma Iesus ka ruqun ma', "Ngu sil sever iaiam i ian dinau gel iak. I iak dai aa dinau
ne ama 100 ne ama nal, de iak dai aa dinau ne ama malepka ne ama nal naqatikka.
42 De iam dai quasik mager iv iane virliit ian a dinau. Taqurla de luqa i aa ding se iam ip
kula iane virliit ian a dinau. Taqurla dai ngu lu nemka naver a iam dai maikka qe rarlik ka
malai?"
43 De ma Saimon ka virliit ma', "Ngua tu gua qevep ai luqa i quasik ka virliit aa dinau i
nget peviit." De ma Iesus ka ruqun na qa ma', "Gia tuaqevep dai ama revan nget."
44 De qa guirltik per a nas be qem ngim sagel ama nanki de qa ruqun ma Saimon ma',
"Kua ngit lu luqi iara ama nanki? Ngua men be ngua man sep gia vetki, dap kuasiq ai ngia
qurl a ngua re ama kainaqi ip ngu ukmes te gua ilaing. Dap luqia ama nanki dai qia ukmes
te gua ilaing ne ama qerlap navet teves. De qia iil ver a nget ne ara qesing per ara ningaqa.
45 Ngi, dai quasiq ai merlmerl vem ngi de uune sarl a uun a ngerik kana. Dap lua i ngua
arles i nguat dan be deng iara, dai qatiaskerl luqia ama nanki dai merlmerl vem ki de qia
tu ara Aamki vet gua ilaing.
46 De quasiq ai ngia merl ama marles pet gua ningaqa. Dap luqia ama nanki dai qia merl
ama sanda vet gua ilaing.
47 Dai be ngul sil ba ngi, i luqia dai qia rekmet ne ama viirang i maikka buup. Dap sa ngua
lemerl ki re liirang aa ama viirang. Taqurla be maikka qi rarlik ngua veviit. Dap luqa i qa
rekmet ne ama viirang ama langas, de ngua lemerl ka rem iirang dai naqatikka qe rarlik
ngua quarla.
48 De ma Iesus ka ruqun ama nanki ma', "Sa ngua lemerl ngi re gia viirang."
49 De lura i ra mugun mirlek ne ama taibelki re na qa, dai ra arles i ra taqen per a na ma',
"Luqa dai nemka na qa be qe lemerl te ama viirang?"
50 De ma Iesus ka ruqun luqia ama nanki ma', "Gia tuaqevep dai sa nge rekmet na ngi be
sa maget na ngi. Ngia tit, de maget ip gia rutka dai qe taqa mugun."

8

Iari Ama Nankina I Re Ne Ma Iesus

1 Baiv aa ver iaq ama nirlaqa de ma Iesus ka tit per ama qerleng ama barl nget de
ngen ama luquviirang. De qel sil bareq ama qaqet ne ama Lengi ama Atlunget sever ama
Ngemumaqa aa giqi i diip ke uas. I ama malepka ngen a iam na ra, ra tit te na qa.
2 De iari ama nankina i mekai ma Iesus ka nem ama iaus never a ra, de iari dai qa lemerl
ta te ama arlem, dai re na qa ra tit. I iaik naver a ra i ra tis ki ma', Maria i ki navet ma
Magdala. I luqia i mekai ma Iesus ka nem ama iaus ama ngeriqit ngen a iim never a qi.
3 De iaik ma Joana i ara ak ma Kusa i ai de qe uas te ma Erot aa vet. De ma Susana de
qerlka ngene iari ama nankina i buup, i ra tit te na qa. De iari ama nankina ta quarl te araa
tekmeriirang ip ta tat navet ma Iesus ke ne aa risura.

Mager Iv Ama Qaqet Te Narli Gel Ama Slurlka Aa Lengi
Mat 13.1-9 Mak 4.1-9

4 De ama buurlem ne iari ama qaqet i ama quatta ngen ama nankina ta iing demna. De
qerlka iari ra men naver ama luquviirang sagel ma Iesus. De qel sil ne ama qasiquatka i
qel sil ma',
5 "Iak i qa tit de qet dan ama gam per aa sleng. I lungera ip te tekmet ne ama bret na nget.
De vet luqa ama nirlaqa i qet dan ama gam per aa sleng dai iang nge raat pe ama aiska be
ama qaqet ta tit per a nget. De ama uaik nge men be nge mes lungera nep ma aiska.
6 Dav iang nge raat per ama dul i quasik buup ne ama aiverem per ama dul arle ves. De
masna vurl ve arle ves. De ama nirlaqa qa men, be qes nis slep de ama snagut pe ama aivet
dai nge ngip. De ama nirlaqa qa iin me nget.
7 Dav iang ama gam dai nge raat pet luum aa ama aiverem i ama airung per a uum. De
lungera ama airung dai masna nge iirl. Be nge uung per ama gam be quasik nge ral ama
asmes.
8 Dav iang dai nge raat per ama aiverem ama atluum, be nger riirl be ama slurl-nget, de
nge ral ama asmes i qatias buup."
De ma Iesus ka meraqen taqurla, i qa meraqen slep, ma', "Luqa i qe narli lungera ama
lengi, dai mager ip ke taqa mu aa asdem."

Liina i Ai De ma Iesus Kel Sil i Qe Siquat
Mat 13.10-17 Mak 4.10-12

9 De ma Iesus aa risura ra snanpet na qa ma', "Ngu lu ve ama qasiquatka aa rleng nanaa?"
10 De qa ruqun ma', "Katikka ngen naik dai mager ip ngen drlem ama lengi ama revan nget
i ama trleses pem nget. I lunger aa dai nget sever ama Luqupki ama Atluqi Vuusep. Dap
lura ve nger a rleng dai quasik tat drlem se gua lat. De ama Ngemumaqa qe trles aa lengi

vet gua siit, taquarl murl ka quarl te ama lengi bareq iaq ama Slurlka aa Aamki na qa, i qa taqen taqurliani, ma',
"Laip tem ngim dap kuasik mager ip te lu a qeni. De diip te narli ama lengi dap kuasik tat drlem se ama rarlimini." *Ais. 6.9*

Ma Iesus Ke Taqal Sil Sevet Luqa I Qet Dan Ama Gam
Mat 13.18-23 Mak 4.13-20

11 "Ama rarlimini ve luqa ama qasiquatka aa rleng dai raqurliani: Lungera ama gam dai ama Ngemumaqa aa Lengi.
12 Be lungera ama gam i nge raat pe ama aiska, dai raquarl lura i re narli ama lengi. Dav aiv aa de ma Satan ka men be qa met lungera nade araa rlan. I qat drlem ai arik ma ra mu araa qevep sever ama Slurlka be diip qe iames na ra.
13 De lungera ama gam i nge raatkutemaat pet luus aa i ama dul, dai raquarl lura i re narli ama Ngemumaqa aa lengi, de ra mer a nget ne ama arlias. Dap lungera ama lengi dai maikka quasiq ai nge man sede lura i araa rlan. De araa tuaqevep dai naqatikka qurli nget se ama veluus. Be aip lua i ama qasiquarl-iirang nget den per a ra, de ai de rat drlem sa raat.
14 De iang ama gam dai nge raat pet luus aa i ama airung. Dai lura ama qaqet dai rat drlem se ama Ngemumaqa aa lengi. Dav ama tekmeriirang never ama aivetki, i nger uung per araa tuaqevep. I liirang aa i ama merlen muqas muqas, dai liirang aa i re narliip se ama qelaingka de ngen ama bisnis, de ngen ama arlias muqas muqas naver ama aivetki. Taqurla be araa asmes dai quasiq ai nge riirl be ama barl nget.
15 Dap lungera i nge raat per ama aiverem ama atluum, dai raquarl lura i re narli ama lengi de ra mer a nget be ra tu araa qevep sever a nget. Be qurli ra i quasik leklek pe araa ngerik dap maikka re dlek ip te riirl i re tekmet ne ama tekmeriirang ama atliirang."

Ama Mudemki
Mak 4.21-25

16 "Lua dai ai de quasiq ai ama qaqet te nandem ama mudemki de mager ip tes nes ki mer ama suupinki. De quasiq ai mager ip te trles ki remani ver ama laiqiruut. Kuasik. Dav ai de ra tu qi sekgames ip lura i rat dan sev ama vetki dai mager ip te taqam ngim i ama nirlaqa.
17 Ama qaqet i re tekmet ne ama tekmeriirang ama trleses pem iirang dai nasat de vuk se iirang sekgames. De liirang aa mai i ama qaqet araa misaqi ne iirang, dai nasat de baing se iirang sekgames, be diiv ama qaqet tat drlem iirang.
18 Maikka mager ip ngenet lu, de ngene taqa narli ama lengi. De ariq aiv iak i iang ama adrlem gel ka, dai saqiaskerlka diiv ama Ngemumaqa qe qurl a qa re iang. Be diip lungera i qe narliip se nget, dav as diip ngene iang. Dap nemka i quasik ket matna ne lungera i sa ma Ngemumaqa qa van a qa, dai diip ka at lungera mai nagel ka."

Ma Iesus Aa Nan Ngen Aa Ningambik
Mat 12.46-50 Mak 3.31-35

19 Baiv aa de ma Iesus aa nan de ngen aa ningambik ta men sagel ka. Dap katias buup ne ama qaqet dai ra iing demna. Be ma Iesus aa nan de ngen aa ningambik dai quasik mager ip ta ren sagelna na qa.
20 De a ret ta sil ba qa ma', "Gi nan de ngene gia ningambik dai ra maarl darliik, i re narliip tet lu ngi."
21 Dap lura i ra sil barek ma Iesus, dai qa virliit ba ra ma', "Lura ama qaqet i re narli ama Ngemumaqa aa lengi de ra tit kut nget, dai lura dai raquarl gua lavu na ra, de raquarl gua ningambik."

Ma Iesus Ka Riktik De Ama Qaik Ama Laurl Vem Nget
Mat 8.23-27 Mak 4.35-41

22 De ver iaq ama nirlaqa de ma Iesus ka sik sede ama siviini qe ne aa risura. De qa ruqun na ra ma', "Diiv uur iit saver ama serlegeska aam tuarl."
De raqurla de ra mit.
23 Be lua i ama siviini nge tit se ra, dai ma Iesus ke brlaing. De ama laurlka ama slurlka qa maarl ne ama qerlapka. Be ama siviini dai ama qares ip buupbuuv iini ne ama qerlap be ama qares ip lenges lenges na ra.
24 De raqurla de ra mit be ra vileng ma Iesus, de ra ruqun ma',
"Auura Uaska, ama qares ip lenges lenges na uut iara."
De ma Iesus ka maarlviit, be qa riktik de ama laurlka de ngen ama valeng. Be ama laurlka qe ne ama valeng dai rik dem nget, be ama serlegeska dai maikka quasiq ai qe pererl.

25 De ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Ngeneng ning i naqatikka a ngen a tuaqevep dai ama
gil-nget." Be maikka ngetrl a ra de ra taqen per a na ma', "Maiqatti a qek iara nanaa? I ama
laurl de ngen ama valeng dai nge narligel ka."

Ma Iesus Ka Lemerl Ama Qabaing Per A Qa Te Ama Iaus
Mat 8.28-34 Mak 5.1-20

26 Baiv aa de ra mit dama siviini be ra men per ama Garisa-qena araa luqup. I luqia ama
luqupki dai qi ruarl ne ama qerlapki ma Galili.
27 Baip ma Iesus ka mit nade ama siviini be sa dengerlking, de iak navet luqia ama
luqupki dai qa men be sagel ma Iesus. I luqa dai ama iaus per a qa. I qatias se ama ainkules
dai qurli lungera ama iaus per a qa, be qatikka ver ama ainkules dai ai de quasiq ai qa tu
ama luan. De ai de quasiq ai qurli qa ve a nge ama a vetki. Dav ai de qurli qa mer ama
matmatkina.
28-29 I qatikka ai de masmas de qurli lungera ama iaus pet luqa. De qatikka ai de masmas
de ama qaqet te uas tem ka, de ai de re raarl ver a qa ne ama sen. Dap katias ai de qe
bingmet ne lungera. De lungera ama iaus dai ai de nge tit se luqa iasai saver ama qerleng
i quasik kurl a nge ama qaqet.
Baip ma Iesus ka meraqen be verleset sagel ama iaus ip nger iit navet luqa, taqurla de
ngeres nes. De luqa qa lu ma Iesus, de qes nes, de qa aat manep per ama aivet gelna ne ma
Iesus aa ilaing. I qes nes slep ma', "Iesus, katikka ngi dai uut drlem ai ama Ngemumaqa i
Qa Veviit daleng ama tekmeriirang mai, dai aa Uimka na ngi. Kua ngi narliip ngi lenges na
uut?
Dai iara ngu nen ngi ip kula ngi qurl a uut te ama getget iara."
30 De ma Iesus ka ruqun na qa ma', "Ngia risnas ba ngua." De ama iaus nge ruqun ma',
"Auura rlen i buup." I raquarli buup ne ama iaus nge man sa de luqa i aa rlan.
31 De lungera ama iaus dai ngeres nes slep sagel ma Iesus ma', "Kula ngi nem uut semer
ama altingki."
32 De vet luus aa dai buup ne ama velam i qurli nget de nge tes per iani ama damini gelna
na ra. De lungera ama iaus ngeres nes sagel ma Iesus ma',
"Ngi nem uut sep lungera ama velam."
Taqurla de ma Iesus aa ding se nget be nge mit.
33 De lungera ama iaus nge mit nevet luqa, be nge mit nge man sev ama velam. De
lungera ama velam dai nger qiuaik slep de nger kabaing. De nge meriirl ne ama damini,
be nge aat pe ama qerlapka ama serlegeska. Be nget mai a nger a gukguk mer ama qerlap
be nge ngip.
34 De lura i ai de re uas te lungera ama velam dai ra lu liina de ra uaik. De ra mit be rel sil
bareq ama qaqet per ama luqup mai.
35 De ama qaqet i buup na ra, ra mit ip tet lu liina. De ra men be sagel ma Iesus. De ra lu
luqa i maget na qa naser ama iaus. De ra lu qa i qa urlisnas pe ama luanki, de aa tuaqevep
dai maget na nget. De qa raqa mugun gelna ne ma Iesus aa ilaing. Dap lura ama qaqet i ret
lu qa, dai maikka reng ning.
36 De lura i ai de re uas te ama velam i ra lu liirang aa, dai rel sil sevet liirang aa i ma Iesus
ka rekmet ne iirang sagel luqa i mekai qurl ama iaus per a qa. Dai saqiaskerlka maget na
qa.
37 De ama qaqet mai navet ma Garisa, ta ruqun ma Iesus ma', "Maikka mager ip masna
ngia iit nanari nagel uut."
I maikka reng ning maden, be ra ruqun taqurla.
38 De luqa i sa ama iaus nge mit naver a qa, dai qe snanpet sagel ma Iesus ma', "Ngu
narliip ngu na ngi."
Dap ma Iesus dai qa nem ka ip ke guirl, de qa ruqun na qa ma',
39 "Ngi guirl savet gia luqup, de ngi sil sever ama tekmeriirang mai i ama Ngemumaqa
qa rekmet ne iirang ba ngi."
Baiv aa de ma Iesus ke ne aa risura ra sik sede ama siviini, de ra guirl savet ma Galili.
Taqurla de luqa qa mit, be qa sil bareq ama qaqet mai ver aa luquviirang. I qa sil sevet
liirang aa mai i ma Iesus ka rekmet ne iirang sagel ka.

Ma Iesus Ka Maarl Ne Ama Gilki De Qa Lemerl Ama Nanki
Mat 9.18-26 Mak 5.21-43

40 Baip ma Iesus ka guirl savet ma Galili, de ama qaqet mai dai ama arlias per a ra naver
a qa i qa men. I qatikka raquarli ra mai dai ai de qurli ra naa na qa.
41 De iak ka men, i aa rlenki ma Jairas. I qa dai ama Barlka na qa nep ma Lautu. Be qa
aan aa buum pet ma Iesus aa arlim, de qa nen ma Iesus ma', "Ngia ren sep gua vetki."

42 I aa uimki ama nanki i qatikka ama quanaski. I ara ages dai ama malepka ngen a iim. I qi dai ama qares ip kip ngip.

Baiv aa de ma Iesus ka tit, de ama qaqet i buup na ra, ra iing demna ver a qa.

43 De iaiq ama nanki i qi temarl i ama iaqunki se qi. Dap luqia ama arlemki dai qatikka qurli vet luqia be se ama ages ama malepka ngen a iim. Be quasik maget ne a qek ip ke rekmet de maget na qi re luqia ama arlemki.

44 De luqia ama nanki qia men be sagelna sek ma Iesus aa rleng. Be qia raneng de ma Iesus aa serlapki ara aam a mamani. I luqia qia rekmet taqurla, be maikka masna verleset ne ama arlemki naver a qi, be saqias kuasiq ai qurli qi ver a qi.

45 De ma Iesus ka ruqun ma', "Nemka qa raneng men a ngua?"
De ra mai ra ruqun ma', "Ngua dai quasik tem ngua." De ma Pita qa ruqun ma', "Gua Barlka, katias buup ne ama qaqet i ra iingmirlek na ngi, be qatias pesdet na ra ver a ngi."

46 Dap ma Iesus ka ruqun ma', "Katias a qek ka raneng per a ngua. I ngua narli iang ama dlek nge mit naver a ngua."

47 De luqia qiat drlem, ai quasik mager ip ki rles tiqim ka. Taqurla be qia men i ngeterl a qi be qia aan ara buum gelna ne ma Iesus. Be dama qaqet mai araa saqang, dai qia sil aip kia raneng pet ma Iesus ip nanaa. I qia sil ma', "Maikka verleset ne gua arlemki mais."

48 De ma Iesus ka ruqun na qi ma', "Maqi, sa ngia tu gia qevep sever a ngua be sa maget na ngi. Mager ip ngia tit ne ama arlias i gia arlemki dai verleset na qi."

49 De qatiaskerl lua i qa taqen, de iak ka men nev ama Barlka ma Jairas aa vetki. Be qa ruqun ma', "Sa gi uimki qia ngip. Dai be quasik mager ip ngi tekmet ip ma rletki ver ama Tiksiqa ma Iesus."

50 De ma Iesus ka narli raqurla, de qa ruqun na qa ma', "Kula nging ning. Dap maikka ngia tu gia qevep katikka, dai diip maget ne gi uimki."

51 Baiv aa de ma Iesus ka mit be qa man sev ama Barlka ma Iares aa vetki. De quasiq aa ding se ama qaqet ip ta ran sev ama vetki re na qa. Dap ka met ma Pita de ma Jon de ma Jems de luqia ama gilki are mamiam, be qatikka ngerek se ra, re na qa ra man sev ama vetki.

52 Dav ama qaqet mai dai rek nak navet luqia ama gilki. Dap ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Kurla ngenek nak. I quasiq ai qia ngip. Dap katias ki brlaing."

53 De maikka ren ngian mavik tem ka. I rat drlem ai sa qia ngip.

54 Dap ma Iesus ka raneng ama gilki ara ngerik, de qa nes ma', "A gilki, ngia raarlviit."

55 Taqurla de ara qevepka qa guirl, be maikka masna qia maarlviit. De ma Iesus ka ruqun na ra ip te van a qi re a nge ama asmes ip kia es nget.

56 De ama gilki are mamiam dai maikka ngemerl a iam. Dap ma Iesus ka meraqen a iam madlek ma', "Ait de qula uan sil bareq a qek sevet liina."

9

Ma Iesus Ka Qurl Ama Risura Re Ama Rletki
Mat 10.5-15 Mak 6.7-13

1 De ma Iesus ka iing demna ne aa risura i ama malepka ngen a iam. De qa qurl a ra te ama dlek ip tem nem ama iaus muqas muqas. De rem nem ama arlem i nget muqas muqas.

2 De qa nem ta ip tel sil ne ama lengi sever ama Ngemumaqa aa giqi i diip ke uas. De ip tem nem ama arlem naver ama qaqet.

3 De ma Iesus ka ruqun aa risura ma', "Aip lua i ngen diit de qula ngene tal ama vuqal. De qerlka qula ngene tal ngen ama siang de ngen ama asmes dap kuarl ama qelaing. De qatikka lungera ama luan i ngen muremiis na nget dai qatikka mager ip ngene tal lungera.

4 De qatikka aip lua i ngen man sev iaiq ama vetki, dai qatikka mager ip kurli ngen pe luqia ip deng i ngen diit ianai.

5 De ariq aip per iaiq ama luqupki dai quasik ta taarl se ngen sev araa vet, de mager ip ngen diit ianai. De ngene suquv ama qerlik naver a ngen a ilaing. De diiv ama qaqet te lu liina de rat drlem ai ama Ngemumaqa, dai ama qurek per a qa na ra."

6 Taqurla de ra tit saver ama luqup mai. De rel sil ne ama Lengi ama Atlunget. De rem nem ama arlem naver ama qaqet per ama luquviirang mai.

Ma Erot Ka Narli Sevet Ma Iesus
Mat 14.1-2 Mak 6.14-16

7 De ma King Erot ka narli ama lengi sevet liirang aa mai, de qa, dai ama arlenki ve aa ningaqa. I raqurla i iari ama qaqet ta sil ma', "Ma Jon dai saqiaskerlka qa maarl naver ama aapngipki."

8 De iari dai ra ruqun ma', "Ma Ilaija dai baing se qa." De iari ra ruqun ma', "Iaq ama Slurlka aa Aamki na qa i maikka qa mianaimek dai saqiaskerlka qa maarlviit."

9 Taqurla de ma Erot ka ruqun ma', "Sa ngua dik sevet ma Jon aa qen. Dap luqa iara dai
nemka na qa be ngu narli lungera raqurla ama lengi sever a qa?" De qe narliip ke lu ma
Iesus.

Ma Iesus Ka Van Ama 5,000 Na Ra Te Ama Asmes
Mat 14.13-21 Mak 6.30-44 Jon 6.1-13

10 Be sa aiv ama risura ra guirl, de ra sil barek ma Iesus sever ama tekmeriirang mai i sa
ra rekmet ne iirang. De qa mer a ra, de ra mit namen ama qaqet be qatikka ngerek se ra,
ra mit saver iani ama luquviini ver ama qerlingki ama barlki ma Betsaida.
11 Dav aiv ama qaqet tat drlem ai lu ma Iesus ka mir iasai, de ra mit naser a qa. Be lua i
ra men gel ka, de ama arlias per a qa i ra men. De qa sil ba ra sever ama Ngemumaqa aa
Giqi i diip ke uas. De qa rekmet de maget ne lura i ama arlem-per-a-ra.
12 Baip suunun de ama malepka ngen a iam na ra, ra men sagel ma Iesus be ra ruqun
ma',
"Ngi nem ama qaqet ip mager ip ta iit saver ama luqup maden maden ip te brlaing de re
mali re ama asmes banas. I vet luus iara i qurl uut dai quasiq a nge ama qaqet iai."
13 Dap ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Katikka mager ip ngen, ngene van a ra re ama
asmes."
De ra ruqun ma', "Uut dai quasik buup ne a uur a nge ama asmes. Dap naqatikka ama
ngeriqit ne ama bret de ama lubiam ama udiam gel uut.
Ani ngi narliiv uur iit iv uure van per ama asmes barek lura ama qaqet?"
14 I lua dai qurl ama quatta i ama 5,000 na ra.
De ma Iesus ka ruqun aa risura ma',
"Ngene ruqun na ra ip te iing demna, ve ama buurlembap. I ver aap i iaqam de iaqam
dai qatikka mager iv ama malev ama ngeriqit. De mager ip ta rugun."
15 Ama risura ra rekmet taqurla de ra ruqun ama qaqet be ra mugun.
16 De ma Iesus ka met lungera ama bretkina ama ngeriqit de ngen ama lubiam. De qa
ngim sagel ama uusepka, de qa meraqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa sevet lungera
ama asmes. De qa bingmet ne lungera ama asmes de qa qurl aa risura ip te qurl ama qaqet.
17 De ama qaqet ta mes be ra qirlanas. De ma Iesus aa risura, ra iing demna ne lungera
ama asmes i ama qaqet ta mes bedem nget, be ra buuv ama gatta ama 12 na nget.

Ma Pita Qel Sil Sevet Ma Iesus
Mat 16.13-19 Mak 8.27-29

18 De ver iaq ama nirlaqa lua i ngerek se ma Iesus i qe raring, de aa risura ra men sagel
ka. De ma Iesus ka snanpet na ra ma', "Lura ama qaqet i ra iing demna gel ngua dai ra tis
ngua ai nemka na ngua?"
19 De ra guirltik ba qa ma', "Iari, dai ra tis ngi ai ma Jon, i medu ke qukmes te ama qaqet.
I saqi qa maarl namer ama matmat. De iari ra tis ngi ai ma Ilaija, i luqa i murl ka ngip
miaimek, i ama Slurlka aa Aamki na qa. Dav iari ra tis ngi ma', "Iaq ama Slurlka aa Aamki
na qa, i murl ngia ngip de ngia maarl namer ama demka."
20 De ma Iesus ka snanpet na ra ma', "Dap ngen dai ngen dru a ngen a qevep ai nemka na
ngua?"
De ma Pita qa ruqun na qa ma', "Ngi dai ma Kristus i ama qaqet mai araa Iameska na
ngi."
21 De ma Iesus ka meraqen a ra madlek ip kula rel sil sevet liina.
22 De ma Iesus ka ruqun ma', "Ngua dai ama qaqet araa Rarlimka. Dap diip gua qumespik
ta ru ama getget per a ngua, de re veleng ngua. Be lura ama Barlta ama serlura i re uas te
ama Lautu de lura ama Barlta i re uas te ama Lautu arla Rletki de lura i re su ne ma Moses
aa Lo, dai diip te ngim temanau na ngua ip te veleng ngua. De diip luqa ama nirlaqa ip ma
depguas, de saqiaskerlka diip ngua raarlviit naver ama aapngipki."
23 De qa ruqun ama risura mai ma', "Ariq aiv iaq i qe narliip ka tit naser a ngua, dai
qatikka mager ip ke manep nas. De mager ip ke tal aa lalemka ver ama niirl mai, de mager
ip ka tit naser a ngua.
24 De ariq aiv iaq i qa tu aa qevep ip ke taqa uas temiis ip kuasik mager ip ke ngip, dai diip
luqa qe ngip mas. Dap nemka i quasik keng ning ama aapngipki de quasik keng ning ama
getget de qa tat naver a ngua, dai qatikka diip ke raneng ama iames de qurli qa maget.
25 De ariq aip nemka i qe bisnis be qe kiat ne ama tekmeriirang mai naver ama aivetki,
dap ka dai qe tekmet na nas maden be lenges na nas. Dai liirang aa dai quasik mager iv
iirang nge raat never a qa. Maikka quasik.
26 De ariq aip nemka i ama qelepka riqim ngua, de ama qelepka sal sil ne gua lengi, dai
ngua i ama qaqet araa Rarlimka na ngua, dai diiv ama qelep ngua riqim ka vet luqa ama

nirlaqa i diip nguat den. I diip nguat den pe gua ansinki de ve ngene Gumam aa ansinki de ngen ama Angeluqena ama seserlta.
27 De maikka ngul sil ba ngen ne ama revan. I diiv iari never a ngen dai as diip kuasik te ngip dap diip te lu ama Ngemumaqa aa dlek i diip ke uas te aa tekmeriirang mai."

Guirltik Pet Ma Iesus Aa Qetdingki Ngen Aa Luan
Mat 17.1-13 Mak 9.2-13

28 Baiv ama niirl ama ngeriqit ngen ama depguas nge mit naset lungera ama lengi i ma Iesus ka meraqen na nget, de qa met ma Pita de ma Jon de ma Jems de re na qa sep ma damki reves. I qe narliip ke raring.
29 Be lua i qe raring, dai guirltik per aa sakngaqi be qem ngim muqas. De aa luan dai guirltik per a nget be maikka ama a lauil a nget, be maikka ngeren sin.
30 Baiv aa de iaiam ama quariam iane ne ma Iesus te sil ba na. I liiam aa dai ma Moses ke ne ma Ilaija.
31 I ian men pe ama Ngemumaqa aa ansinki. Be ian deraqen sever ama tekmeriirang i diip ma Iesus ke rekmet ne iirang pet ma Jarusalem. I liina i diip ka iit nanari naver ama aivetki.
32 Dap ma Pita qe ne aa rluaiam dai ama brlaingki ver araa saqang. Dap saip lua i quasiq ai re brlaing de ra lu ma Iesus ke ne liiam aa i ra maarl pe aa ansinki.
33 Baip lua i iv ian diit namen ne ma Iesus, de ma Pita qa ruqun ma Iesus ma', "Gua Slurlka, ama atlu i qurl uut iara. Dai diiv uure rekmet ne ama menderliitneq ama depguas niitneq ip gia gl de ma Ilaija aa gl de ma Moses aa gl." I quasik ma Pita qet lu ai raqurla be lu qa taqen taqurla.
34 De qatiaskerlka ka taqen de ama aavulki qia uung per a ra be reng ning.
35 De aa Mam ka taqen nep ma aavulki ma', "Maikka luqa dai Nguaimka. I sa ngua mak na qa. Be ngene narligel aa lengi."
36 Baip naset lungera ama lengi, de ma Iesus aa risura ra luqa i qatikka qurli qa i ngerek se qa. De qatikka sung ne lura.
Be vet luus aa dai quasik ta sil bareq a qek sevet liirang aa i ra lu iirang.

Ma Iesus Ka Nem Ama Iaus Never Iaq Ama Gilka
Mat 17.14-21 Mak 9.14-29

37 Baip bigia de ma Iesus ken a risura ama depguas na ra, te meriirl nep ma damki reves. De ama buurlem ne ama qaqet ta men be re ne ma Iesus ta atmetna men ama aiska.
38 De iak nemen ama buurlem ne ama qaqet ka nes ma', "Gua tiksiqa, ngu nen ngi ip ngi lu nguaimka. I qatikka gua alselaqa ama quanaska.
39 De iaq ama iauska dai ai de qa tunas per a qa. Dai de masmasna qes nes mavik. De ama iauska dai maikka ai de qep kuiv a qa maden. Be ai de baingbaing se ama guarlem-met-ka. Be maikka ai de qat drlem sa lenges ne aa qetdingki. De quasiq ama ngilka ver a qa dap nakka ver ama veluus dai ama iauska qa tit never a qa dap masmasna kerl guirl.
40 De sa ngua snanpet ne gia risura ip te nem luqa ama iauska. Dap ta, dai qatias kuasik maget na ra."
41 De ma Iesus ka ruqun ma', "Ngen ama qaqet pet lunger iara ama niirl, dai quasik ngen dru a ngen a qevep. De a ngen a rut dai quasiq ai ama seserl nget. De qurli ngen ne na ngua se ama ainkules dap kuasik ngen dru a ngen a qevep sever a ngua. De ngu tal a ngen a merlen. Dap kesnada de ngen dru a ngen a qevep? Ngen den se ama gilka sagel ngua."
42 Be as lua i ama rluimka qat den, de luqa ama iauska qa quip, ka quip na qa de qa ran a qa samen ama aivet. Dap ma Iesus ka serlin luqa ama iauska de qa rekmet de maget ne ama gilka. De saqiaskerlka ma Iesus ka quarl te ama rluimka sagel aa mam.
43 De ama qaqet mai ra lu ama Ngemumaqa aa dleq ama slurl-nget, de qatias sak met ta.

Ma Iesus Ka Taqen Ip Maiiram Ai Diip Ke Ngip
Mat 17.22-23 Mak 9.30-32

De qatiaskerl ai de ra tu araa qevep maberl sevet liirang aa i qa rekmet niirang, de ma Iesus ka ruqun aa risura ma',
44 "Mager ip ngen drlem sevet lunger iara ama lengi i diip ngu sil na nget! Ngua i ama qaqet araa Rarlimka, dai diiv iak ke quiitkulbaing se ngua ip te quarl tem ngua semer iari ama qaqet araa ngerik."
45 Dap lungera ama lengi dai quasik tat drlem a nget. I ama rarlimini ve lungera ama lengi angera rleng, dai iini nge rles, taqurla be quasik te taqat drlem a nget. Dap teng ning sa snanpet na qa aiv aa lengi ngel sil nanaa.

Nemka Dai Ama Barlka
Mat 18.1-6 Mak 9.33-37

46 De ma Iesus aa risura ra arles i ra taarl metna se liina, aip nemka never a ra dai ama barlka.
47 De ma Iesus dai sa qat drlem ai lungera ama tuaqevep dai nget per araa tuaqevep. Taqurla de qa mer iani ama rluimini be qa maarl ne iini gelnas.
48 De qa ruqun na ra ma', "Arik nemka i qa tat never ama giliini raquarl liini iara, dai qa tat never a ngua. De nemka i qa tat never a ngua, dai qa tat nevet Gumam i qa nem ngua sasari. I raquarli ariq aip nemka i maikka ama gilka na qa varlen me ngen mai, dai luqa dai maikka ama barlka na qa.

Iak Muqas I Qet Matna Ne Ma Iesus Aa Rlenki
Mak 9.38-40

49 De ma Jon ka virliit ma', "Gua Barlka uuret lu iaq ama qaqeraqa i qem nem ama iaus ne ama dlek ne gia rlenki. I quasiq ai qa never a uut. Taqurla de uut kel ka."
50 Dap ma Iesus ka ruqun ma Jon ma', "Kula ngenel kel ka. Dav ariq aip nemka i quasiq ai a ngen a qumeska na qa, dai a ngen a rluaqa na qa.

Iari Vet Ma Samaria I Re Kirlvem Se Ma Iesus

51 Ama giqi qia men iv ama Ngemumaqa qa tet ma Iesus sev uusep dai ama qares. Taqurla de qa mu aa qevep ip diip ka iit savet ma Jarusalem.
52 De qa nem iari ip te uirl nanaik ka. De lura ra mit be ra man saver iaiq ama qerlingki vet ma Samaria. Be re narliip ta tuvem ne aa tekmeriirang.
53 Dap lura navet luqia ama qerlingki dai quasik te narliip ta tarl se ma Iesus sev araa vet. I raquarli rat drlem ai ma Iesus dai qa tit savet ma Jarusalem.
54 Baiv aa de ma Jems ke ne ma Jon, ama risuiam, dai ian lu liina raqurla, de ian duqun ma Iesus ma', "Auun a Barlka, kua ngi narliiv uune nes iv ama altingki qia ren navuk nev uusep ip ki lenges ne lura ama qaqet?"
55 Dap ma Iesus ka guirltik per a nas de qel kel iam.
56 Baiv aa de ra mit saver iaiq ama luqupki.

Iak I Qe Narliip Ka Tit Naset Ma Iesus
Mat 8.19-22

57 Baiv aa de ra tit imanau nep ma aiska, dai iaq ama qaqeraqa qa ruqun ma Iesus ma', "Katikka aip ngi narliip ngia tit kuaridi de diip ngut dadem ngi."
58 De ma Iesus ka ruqun na qa ma', "Ama murlep dai angera adem per ama aivet. De ama uaik dai angera vet. Dap ngua i ama qaqet araa Rarlimka, dai quasiq a nge ama luqupka iv arik mas per a ngua de ngua ru gua rleng."
59 De qa ruqun na qa ma', "Ngit dadem ngua!" Dap luqa qa ruqun ma', "Katikka mager ip gia ding se ngua nauirl. I ngu narliip ngu uas te gumam iv aiv aa de qe ngip de ngu qutserl ka de gua arlem.
60 De ma Iesus ka ruqun na qa ma', "Kula ngia tu gia qevep iv as kurli ngi aa, dap mager ip lura i as kuasik te iames gel ngua, dai diip kurli ra de re tekmet ne liirang aa bareq ama ngipta. Dap mager ip iara ngia tit ip ngil sil sever ama Ngemumaqa aa giqi ip ke uas tem uut."
61 De saqiaskerlka iak ka ruqun na qa ma', "Gua Barlka, ngu narliip ngut dadem ngi. Dav ani mager ip gia ding se ngua, ip mager ip ngua iit nauirl sep gua vetki ip ngu ne gua liinka uure sarl auur a ngerik kana."
62 De ma Iesus ka ruqun na qa ma', "Luqa i qe narliip ke taneng ama stiaqa, dap katikka qe narliip kem ngim nasat, dai quasik maget na qa qut luus aa i ama Ngemumaqa qe uas."

10

Ma Iesus Ka Nem Ama 72 Na Ra Se Aa Rletki
Mat 10.1

1 Baip naset liirang aa de saqiaskerlka ma Iesus ka mak ne iari, i ama 72 na ra. De qa matmet na ra be iaiam de iaiam, de qa nem ta, ip te uirl nanaik ka. I qa nem ta saver ama qerleng ama barlnget de ngen ama luquviirang mai. I qatikka lungera i qe narliip laip ka tit saver a nget.
2 De qa ruqun na ra ma', "Maikka buup ne ama asmes ip ta ter a nget naver ama Slurlka aa rletki. Dap lura i ret matna ip ta tat naver a qa dai quasiq ai buup na ra. Taqurla dai mager ip ngene raring iv ama Ngemumaqa qe nem aa qaqet ip te ngingdemna ne aa asmes. I aa asmes dai ne ama qaqet.
3 Dai iara ngen diit. Dap ngene narli, ngum nem ngen be diip ngen ip taquarl ama sipsip arle uimini varlen ama murlep.

4 De qula ngene tal ama qelaing, de ngen ama quvang-met-nget dap kua ama ilaing
iigrliing. De ariq aip ngenet lu iari ver ama aiska de quasik kurli ngene na ra.
5 De aip lua ip ngen dran sev iaiq ama vetki de mager ip ngen deraqen sagel ama qaqet
pem ki ma', "Mager iv ama Slurlka dai qe qurl a ngen te aa uupka."
6 Be ariq aiv a qek i ama uupka gel ka i qe uas te luqia ama vetki, dai be luqa ama uupka
i ngen kurl a ra, dai diip kurl ama uupka gel luqa. Dav ariq aip kuasiq a qek taqurla iai, dai
a ngen a lengi ama uupka vem nget, dai saqiaskerlka lungera ama lengi ama uupka vem
nget dai diip ngere guirl sagel ngen.
7 De qatikka mager ip kurli ngen mas pe iaiq ama vetki ama quanaski. De quasik mager ip
ngen diit maden ip ngene brlaing pe iang ama vet. De mager ip ngen dres de ngene srluup
liirang aa i rerl kurl a ngen. I qatikka mager ip luqa i qet matna dai qe tal ama ranbandem.
8 De aip lua i ngen men per iaiq ama qerlingki ama barlki, de ra marl se ngen sev araa vet,
de qatikka mager ip ngen derer ama asmes i rerl kurl a ngen.
9 De lura i re temarl vet luqia ama qerlingki dai mager ip ngene tekmet de maget na ra. De
ngene tuqun ama qaqet ma', "Ama Ngemumaqa aa Giqi ip ke uas dai sa qi iara gelna."
10 Dav ariq aip ngen men per iaiq ama qerlingki ama barlki, de quasik ta marl se ngen sev
araa vet. De mager ip ngen diit de ngen daarl ver ama ais pet luqia ama qerlingki ama
barlki. De ngene tuqun ma',
11 "Ama ianemaqa ver auur a ilaing i qa naver a ngen a qerlingki, dai uur rles auur a ilaing
tem ka ip ke guirl sagel ngen. I liina i ama Slurlka aa qurek sagel ngen. Dap mager ip ngen
drlem, ai ama Ngemumaqa aa Giqi ip ke uas dai sa qi gelna na ngen."
12 Dai maikka ngul sil ba ngen, i laip i ama Ngemumaqa qa taarl ne ama qaqet per ama
verlverleser-ini, dai lura araa tuvetki ama barlki. Dav ama qaqet navet ma Sodom i murl
ama Slurlka ka muvet ba ra sever araa viirang arle ves dai diip kuasiq ama merlenka malai
sagel ta, i raquarli ra dai murl kuasik ta narli gua lengi.

Ma Iesus Ka Taqen Sagel Ama Qaqet I Quasik Ai Ra Tu Araa Qevep

13 De ma Iesus ka taqen ma', "Ngen ama qaqet naver ama qerlingki ama barlki ma
Korasin, dai maikka ama arlem ngua never a ngen. De ngen ama qaqet naver ama
qerlingki ama barlki ma Betsaida, dai maikka ma arlem ngua never a ngen. I sa ngua
rekmet ne ama rleriirang ama dlek-pem-iirang i buup gel ngen. Dav ariq ip mekai ngu
rekmet ne liirang aa ama rleriirang ama dlek-pem-iirang pet ma Taia ki ne ma Saidan, dai
ama qaqet pet ma Taia ki ne ma Saidan, dai sa vadarl ai de murl ta guirltik per araa rut. De
lura dai vadarl ai de ra mu ama luan ama samsam de ra mer ama ualsaing per a nas, ip te
teqerl ai ama vura na ra.
14 De diip per ama nirlaqa i ama Ngemumaqa qa taarl ne ama qaqet, dai maikka diiv
ama vu bareq a ngen malai. Dap kuasiq aip taqua lura i ra navet ma Taia ki ne ma Saidan i
naqatikka diiv ama vu ba ra quarla i raquarli ra dai murl kuasik ta lu ama rleriirang i ngua
rekmet ne iirang.
15 De ngen ama qaqet navet ma Kapanaiam, dai qua ngen ai diip ngene iames? Maikka
quasik. Dap diip te rlu na ngen semer ama altingki."
16 De ma Iesus ka ruqun aa risura ma',
"Aip luqa i qe narligel a ngen a lengi, dai qe narligel ngua. De nemka i qem ngim temanau
na ngen, dai qe ngim temanau na ngua. De luqa i qem ngim temanau na ngua, dai qem
ngim temanau ne ama Ngemumaqa i qa nem ngua be ngua men sasari."

Ama 72 Na Ra I Ret Matna Dai Ra Guirl

17 Baiv aa de ama 72 na ra, ra guirl de maikka ama arlias per a ra. De ra ruqun ma',
"Auura Barlka, qatikka lua i aiv uut tis gia rlenki, de ama iaus ngere narligel de nge tit."
18 De qa ruqun na ra ma', "Ngua lu ma Satan i qa aat nev uusep ip taquarl ama
vaikpaikmet.
19 De ngene lu, sa ngua qurl a ngen te ama dlek. Be mager ip ngene mainmet pe ama qem
ama qenaingki-vem-nget de ngen ama qutmangam. De ngua qurl a ngen te ama dlek i nget
peviit daleng ma Satan. Be quku mager iv a qeni ngere lenges na ngen.
20 Dap kuasik mager iv ama arlias per a ngen de ngene tuqun ma', "Ama iaus ngere
narligel auur a lengi.' Dap maikka mager iv ama arlias per a ngen sagel ama Ngemumaqa
nevet liina, i sa qa iil a ngen a rlen pe uusep."

Ma Iesus Ka Taqen Sever Ama Aadrlem-Per-A-Ra Ai Quasik Ta Drlem Se Qa
Mat 11.25 de ma 13.16-17

21 De ve liina de ama Qevepka ama Glasingaqa qa rekmet ne ma Iesus be ama arlias per
a qa. Be qa ruqun ma',

"Gumam, Maikka ngi dai ama Slurlka na ngi bareq ama uusepka de ngen ama aivetki. De ama arlias per a ngua de ngua taqen ne ama atlu sagel ngi. I raquarli ai de ngi trles gia saikngias de ngene gia dlek tik lura i ama adrlem per a ra. Dap ngi teqerl ne liirang aa barek lura i ra ip taquarl ama gilta i ai de re narliip ta ter ama adrlem. Ii, Gumam, sa ngia rekmet taqurla i raquarli maikka ngi narliip ngi tekmet taqurla."
22 "Be Gumam dai qa qurl a ngua re ama tekmeriirang mai. Dap quasiq a qek kat drlem se ama Rluimka. Dap katikka auure Mam (ama Ngemumaqa naik) kat drlem ama Rluimka. De quasiq a qek kat drlem auut Mam naik. Dap katikka ama Rluimka naik kat drlem auut Mam de ngen ne lura, i ama Rluimka qa reqerl a ra ne ama Ngemumaqa. Dai qatikka ra naik dai rat drlem se auut Mam ama Ngemumaqa."
23 De qatikka qurli ma Iesus aa risura i ngerek se ra, re na qa. De qa guirltik per a nas sagel ta. De qa ruqun na ra ma', "Lura i ret lu ama tekmeriirang i ngenet lu iirang, dai mager iv ama arlias per a ra.
24 I maikka ngul sil ba ngen, ai murl buup ne ama Ngemumaqa aa Aamki na ra, de ngen ama kingkena dai re narliip tet lu liirang aa ama tekmeriirang i iara ngenet lu iirang. Dap kuasik ta lu liirang aa. De re narliip te narli iirang, dap kuasik ta narli iirang."

Ama Samariaqa Ka Mat Never Iak Navet Ma Juda

25 De iak, i maikka i qe taqat drlem ma Moses aa Lo, dai qa maarlviit, be qe narliip ke siquat ne ma Iesus. Be qa ruqun ma', "Gua Tiksiqa, ngu lu diip ngu sana ip diip mager ip ngu raneng ama iames masmas?"
26 De ma Iesus ka virliit sagel ka ma', "Ngia mis per ama Lengi ama narligel-vem-nget. Dai be ngerel sil nanaa?"
27 De luqa qa virliit ma',
"Maikka ngi rarlik gia Slurlka, i gia Ngemumaqa ne gia revan. De ngia tu gia qevep mai sever a qa nade gia rlan mai. De maikka gia ngimsevetki veviit sagel ka. De maikka ngi kuarl temiis mai bareq a qa. De maikka mager ip ngi rarliq iari ip katikka raquarl ai de ngi rarlik nas." *Lo 6.5 Livai 19.10*
28 De ma Iesus ka ruqun na qa ma', "Lungera ama Lengi i ngia guirltik na nget dai maikka gia revan. Dai qatikka mager ip ngi tekmet taqurla ip diip ngi raneng ama iames masmas."
29 Dap luqa i qe taqat drlem se ama Lo dai qatikka qe narliip ke taqat lu gel aa rlenki iv ama atluqi. Taqurla be qa snanpet ne ma Iesus ma', "De ngu lu iara dai nemta ip gua arlem naver a ra?"
30 De ma Iesus ka virliit ma',
"Diip ngul sil sever iaq i lek me qa navet ma Jarusalem be qa tit imanep savet ma Jeriko. Dai ama suamta ra uamet na qa samen ama aiska, de ra rlekmet ne aa luan be qurli qa sena. I maikka ra uamet na qa maden. Ta rekmet taqurla de ra mit. Dap kurli luqa men ama aiska i batdarlen per a qa be ama qares ip kep ngip.
31 De vet luqa ama nirlaqa de iaq i ama Barlka nep ma Lautu dai qa tit nep luqa ama aiska imanep. Dai qa lu qa, de qa aang gel ka i qa tit miaimit per ama aiska aa garli.
32 Dai saqikka raqurla i iaq ama Livaiqa*qa tit be qa men pet luus aa be saqikka qa lu luqa de qa aang gel ka. I qa tit per ama aiska aa garli be saqikka qa mit.
33 Dap katti iak navet ma Samaria qa tit nep ma aiska be qa men gel luqa ama qaqeraqa. Be qa lu qa de maikka buup ka ne ama arlem naver a qa.
34 De qa mit be sagelna na qa, be qa rletik ne ama marles nev ama mengka ma Ulip de ngen ama vain mer aa bias, de qa uung ne ama luaniit. De qa met luqa de qa mugun a qa ver aa dongki ara rleng. De qa mit se qa sev ama Pasindiaqena araa vetki be qe uas tem ka.
35 Baip bigia de qa qurl luqa i ai de qe uas te ama Pasindiaqena araa vetki re ama qelaing. De qa ruqun ma', "Ngi taqa uas te luqa. De ariq aip ngia matna ver a qa ne ngen a qeng ama qelaing nagelemiis, dai aip ngua guirl de diip ngu virliir a nget."
36 De ma Iesus ka snanpet ma', "Ngia tu gia qevep ai a qek nanaa nevet lura ama depguas na ra i maikka aa arlem nevet luqa i ama suamta ra lenges na qa?"
37 De luqa i qat drlem se ama Lo qa ruqun ma', "Luqa i a arlem never a qa de qa matna never a qa." De ma Iesus ka ruqun na qa ma', "Dai ngia tit de ngi tekmet taqurla."

Mata Qi Ne Ma Maria

38 Be lua i ra tit savet ma Jarusalem, dai ma Iesus ka man saver iaiq ama luqupki. Be iaiq ama nanki i ara rlenki ma Mata dai qia mit nanaik ka sev ara vetki.
39 I ma Mata dai ara qelatki ma Maria. I ma Maria qia men be qia mugun gelna ne ma Iesus aa ilaing, de qurli qi aa, i qi narliip ki narli aa lengi.

---

* **10:32:** Luqa dai ama Pris

40 Dap ma Mata dai qi tekmet ne ama rleriirang i buup i ani qia tuvem ne ama asmes.
Be ara tuaqevep dai quasiq ai qurli nget maget. Taqurla be qia mit sagel ma Iesus be qia
ruqun ma',
"Gua Barlka, gua qelatki qia mit namen na ngua be ngerek se ngua i ngua tuvem ne ama
asmes. Kua quasik ngia tu gia qevep sevet liina? Ngi ruqun na qi ip kia ren ip kia raat never
a ngua."
41 Dap ma Iesus qa virliit ba qi ma', "Mata, guari, ngia tu gia qevep maberl de ama arlemigl
na ngi never ama tekmer-iirang i buup.
42 Dav iani i ama barliini, i ma Maria qi narliip kia aar iini i ama atliini (i qi narliip ki narli
gua lengi), be quasik mager iv a qek ke qirlvem se liina nagel ki."

11

Ama Risura Araa Raring
Mat 6.9-15 de ma 7.7-11

1 De ma Iesus dai qe raring i qurli qa ver iaq ama luqupka. Baip ke raring be verleset, de
iak never aa risura qa ruqun na qa ma', "Ma Jon dai qa su aa risura ai lu mager ip te raring
taqurla. Dai gua Barlka saqikka mager ip ngi su uut ai lu mager iv uure raring taqurla."
2 De ma Iesus ka ruqun na ra ma',
"Aip lua i ngene raring, dai mager ip ngene raring taqurliani:
A uut Mam i ngi vuusep, uure palu gel ngi, i gia rlenki dai ama glasing a qi. De uure
raring ip gia giqi ip ngi uas dai mager ip iara kia ren. De ama tekmeriirang i ngi
narliip siirang dai mager iv uure tekmet niirang iara ver ama aivetki, ip saqikka
raquarl te tekmet niirang pe uusep.
3 De mager ip ngi van a uut te ama asmes i maget kur uut pet luqa iara ama nirlaqa.
4 De mager ip ngi reviktem se auur a viirang i sa uur rekmet niirang, ip saqikka raquarl
uur reviktem se iari araa viirang i ra rekmet niirang sagel uut. De quasik mager ip ngia tit
se uut sever ama qasiquarl-iirang ama dlek-pem-iirang. (Dap mager ip ngit lu se uut tik ma
Satan.)"
5 De qa ruqun na ra ma', "Ariq aiv iak never a ngen i aa a nge ama rluaqa, dai de ama
arlenki are rlan de qe iit be qa ruqun a qa ma', "Guakka as ngi qurl a ngua re ama bretkina
ama depguas na nget.
6 I gua rluaqa i qat den mer ama aiska be baing se qa gel ngua. Dap kuasiq a nge ama
asmes gel ngua ip bareq a qa."
7 De luqa ivuk pe aa vetki qa virliit ma', "Kula ngi tekmer ip ma rletki ver a ngua. De qasa
ding mer ama tarlka, de ngu ne ngua uis uut mas pe ama laiqi. Be quasik mager ip ngua
raarlviit ip ngu qurl a ngi re a qeni."
8 Dai be ngul sil ba ngen, ai quaatta i quasik mager ip ke raarlviit de qe qurl a qa re ama
bret i raquarli qa dai aa rluaqa na qa. Dap katikka raquarli ai de masmas quasiq ai ama
qelep ka sa snanpet dai be diip ka raarl de qe qurl a qa re ama bret de ngene iarang i quasik
iirang gel ka.
9 Dai ngu tuqun a ngen ma', Maikka mager ip ngene nen ama Ngemumaqa, dai diip ke
qurl a ngen. De qatikka mager ip ngene mali re liirang aa nagel ka, dai diip ngene lu iirang.
De saqika aip ngene deldel mer ama tarlka dai diiv ama Ngemumaqa qe rattem mer ama
tarlka nanaik ngen.
10 I qatikka lura mai i ai de re raring sagel ama Ngemumaqa, dai diip te raneng ama
tekmeriirang. De luqa i qat drlem sa mali re ama tekmeriirang, dai diip ket lu sevet. De
luqa i qe deldel mer ama tarlka, dai diiv ama Ngemumaqa qe raarl mer ama tarlka nanaik
ka.
11 Ariq aiv iak never a ngen dai aa uimka qe snanpet na qa te ama serlikka, dai qua mager
ip ngi qurl a qa re ama qemki ama qenaingki-vem-ki? Maikka quasik.
12 De ariq aip gi uimka qe snanpet na ngi re ama luaqa, de qua mager ip ngi qurl a qa re
ama qutmangamka? Saqikka liina dai maikka quasik maget.
13 Ngen dai quasiq ai raquarl ama Ngemumaqa. I ngen dai ama vura na ngen, dap ngen
drlem aip ngu lu ama tekmeriirang ama atliirang nanaa, ip ngenerl kurl a ngene uis.
Taqurla dai maikka ama revan i aa ngene Mam i qa vuusep, dai diip ke qurl lura i ai de
re raring sademna te ama Qevepka ama Glasingaqa aa tekmeriirang ama atliirang.

Ma Iesus Aa Dlek Dai Nget Nagel Ama Ngemumaqa
Mat 12.22-30 Mak 3.20-27

14 Per iaq ama nirlaqa de ma Iesus kem nem ama iauska i luqa i qa vesdet mer ama
qaqeraqa be quasik mager ip ka taqen. Be saip lua i luqa ama iauska qa mit never ama

qaqeraqa, de luqa ama qaqeraqa qe rarles i qa taqen. Be ama qaqet i ama buurlemki na ra dai sak met ta.
15 Dav iari ama qaqet dai ra ruqun ma', "Kem nem ama iaus ne ma Bielsebul aa dlek." (I luqa i ama iaus angera Barlka.)
16 De iari ama qaqet te narliip te siquat na qa. I ra ruqun na qa ip ke rekmet na a nge ama rletki ama dlek-pem-ki i qi nev uusep.
17 Dap ma Iesus dai qat drlem araa tuaqevep, be qa ruqun na ra ma', "Ariq aip barl mer iaiq ama qerlingki be ama liin iam ama udiam, de ra tesna, dai be diip lenges ne luqia ama qerlingki. De ariq aiv iari i ama quanases met ta dai barlmet ta be ra tesna i iaq ama liinka seruarl de iak, dai be diip lenges ne luqa ama liinka mai.
18 Dai ariq aip barlmet ma Satan aa liinka be ama udiam de ian dresna, dai be ngu lu diip ma Satan aa liinka qa taarl madlek nanaa? I ngene tuqun ai ngum nem ama iaus ne ma Bielsebul aa dlek.
19 Ariq ama revan i ma Bielsebul ka mat never a ngua be ngua nem ama iaus, taqurla dai ngu lu nemka qa mat never a ngene uis, be ra nem ama iaus? Taqurla dai qatikka diiv a ngene uis te sil mamerl ai ngen dekmet ne ama viirang.
20 Dap katikka ngut matna ne ama Ngemumaqa aa dlek ip ngum nem ama iaus. Dai be liina ngere teqerl ai sa ma Ngemumaqa aa Giqi ip ke uas dai sa qia men gel ngen."
21 "Ariq iaq i ama dlek per a qa i quarik ke taneng ama qiipka ip ke taqa uas te aa vetki, taqurla dai be diip kurl aa tekmeriirang maget.
22 Dav ariq aiv iaq i aa dlek peviit daleng luqa i aa uang ama dlek dai qa men be qa uirl se luqa se ama arasmesna, dai be qa mer ama qiip de ngen ama arasmesna angera sinki i ai de ngere uas tem ka. De qa matmet ne aa tekmeriirang de qa qurl iari.
23 Nemka i quasiq ai aa rluaqa na ngua, dai aa qumeska na ngua. De nemka i quasiq ai qe ngingdemna ne ama sipsip ke na ngua, dai qe ngingarl se nget be nge tit maden maden."

Ama Iaus Ngere Siquat Ip Ngere Lenges Ne Ama Qaqet
Mat 12.43-45

24 Aiv ama iauska qa mit never iaq ama qaqeraqa, de qa tit pet luus aa sagel kuasiq ama qerlap i qe mali ra a nge ama luqupka ip mas per a qa. Dap ke mali dai quasik ka lu sever a nge ama luqupka. Taqurla de ama iauska qa ruqun ma', "Diip ngu guirl sevet luqa ama luqupka i ngua mit nep ka."
25 Baiv ama iauska qa guirl sagel luqa ama qaqeraqa, dai qa lu luqa ama luqupka i qatiaskerl kuasik pem ka. I de luqa i aa rlan dai ip taquarl ve ama vetki i ra suqup pem ki de ra raqa muvem na qi iv ama atluqi.
26 De luqa ama iauska qa mit be qa marl se iang ama iaus ama ngeriqit ngen a iam na nget. I lungera ama iaus, dai maikka ama vu nget malai, daleng luqa. De lungera ama iaus mai nge mit be nge man sede luqai aa rlan be qurli nger aa. Be luqa dai ama vu na qa malai. I medu nauirl dai quasik ai qa raneng ama merlenka raqurla.

Lura I Ama Arlias Per A Ra Malai

27 Ma Iesus ka meraqen ne lungera ama lengi i maikka mer ama qaqet ama buurlem na ra. Be iaiq ama nanki i qi varlen me ra dai qis nes slep sagel ma Iesus ma', "Luqia ama nanki i murl kia sel a ngi, be ngiat diim ara qumek, dai maikka mager iv ama arlias per a qi!"
28 Dap ma Iesus ka ruqun ma', "Kuasik. Dap lura i re narli ama Ngemumaqa aa lengi de ra tit kut nget, dai lura dai mager iv ama arlias per a ra malai."

Ma Iesus Ka Su Lura I Re Snanpet Na Qa
Mat 12.38-42 Mak 8.12

29 De qatiaskerl lua i maikka buup ne ama qaqet ta men be re ngingdemna ver a qa de qa ruqun na ra ma', "Ama qaqet pet lunger iara ama niirl dai ama vu ra. I re snanpet ip te lu a nge ama rletki ama dlek pem ki. Dap diip kuasiq ai ngu reqerl a ra ne a nge ama rletki ama dlek-pem-ki. Dap katikka diip ngu reqerl a ra ne ama Ngemumaqa aa Aamki na qa ma Jona i murl ka raneng ama Slurlka aa dlek.
30 I murl ma Jona dai ama qasiquatka na qa, i ama Ngemumaqa qa reqerl ama qaqet pet ma Niniva. Dai saqikka raquarl ngua i ama qaqet araa Rarlimka na ngua, dai diiv iara ama qaqet te lu ama Ngemumaqa aa dlek de gua rletki.
31-32 De diip lua i ama Ngemumaqa qe kot se ama qaqet de diiv ama Ninivaqina dai diip ta raarl ver ama kot de re teqerl ne a ngen a viirang. I raquarli re narligel ama lengi i ma Jona qa sil na nget, be ra guirltik per araa rut. De maikka ngul sil ba ngen ai ngua dai ngua veviit daleng ma Jona. De diiv i viit, pet luqa ama nirlaqa i diiv ama Ngemumaqa qe kot se ama qaqet, dai diiv iaiq ama Barlki ama Kuin, i murl ki uas te ama qerlingki ma Siba, dai

diip ki reqerl ne a ngen a viirang, i iara ngene narli gua lengi, dap kuasiq ngene narligel. I murl luqia qia men mianai manau na sangis navet ma Afrika, ip kia ran sasari savet ma Jarusalem. I qi mali re ama saikngias nagel ma King Solomon i luqa ama saik-na-qa. Be maikka qi taqa narligel aa lengi. Dap ngul sil ba ngen ai ngua dai ngua veviit daleng ma King Solomon."

Uurem Ngim Te Ama Atliirang
Mat 5.15 de ma 6.22-23

33 "Maikka quasik mager iv iak ka aandem ama mudemki de qe rles ki temani ver ama laiqi-ruut, dap kua mer ama suupinki. Kuasik. Dav ai de re nandem ama mudemki de ra tu qi sekgames, iv ara nirlaqi never ama qaqet mai i qurli ra ve ama vetki.
34 Ama qaqeraqa aa sakngaiam dai raquarl ama vetki ara vinduaqi i ra rekmet na qi ne ama glas. Dai be ariq aiv ama semaning men ama glas dai maikka diiv ama arlenki ve ama vetki. Dav ariq aip ta lemerl ama glas iv ama atlunget, dai maikka diiv ama atlu ve luqia ama vetki. Dai mager ip ngene taqam ngim sagel ama Slurlka de diip ke rekmet de maget na ngen. Dav arik kuasik ngene taqam ngim sagel ka dai diip ngen deng ama nirlaqa be ama arlenki de a ngen a rlan.
35 Taqurla dai maikka mager ip ngene taqa uas. I arik ma luqia ama nirlaqi i ngi taneng a qi dai arik ma qia meng be ama arlenki.
36 I ariq aiv ama qaqeraqa i qurli qa mai men ama Slurlka aa nirlaqi, de quasik ke narliip kurli qa men ama arlenki, taqurla dai be diiv ama Slurlka qe tekmet na qa ip ke tekmet ne ama atliirang katias taquarl ama nirlaqi qin sin namer ama mudemki."

Ma Iesus Ka Taarl Ne Ama Barlta Never Ama Lautu
Mat 23.1-36 Mak 12.38-40
Luk 20.45-47

37 Baip ma Iesus ka meraqen ne lungera ama lengi be verleset, de iaq ama Parasiqa qa nes tem ka ip ke na qa ian dres. Taqurla de ma Iesus ka man sep ma vetki be qa mugun ip diip ka tes.
38 De luqa ama Parasiqa qa lu ma Iesus i qa mugun be qa tes dap kuasiq ai qa ukmes te aa ngerik nauirl.
Taqurla de qa tu aa qevep maberl.
39 Dav ama Slurlka qa ruqun na qa ma', "Ngen ama Parasiqena, dai ai de ngene lemerl ve ama kap ngen ama pilit angera rleng naik. Dai ngul sil ba ngen ai i muk de a ngen a rlan, dai buup ngen ne ama rasuam de ngene iarang ama viirang.
40 Ngen dai ama qabaing per a ngen. Kua quasik ngen drlem ai ama Ngemumaqa i ai de qa tekmet ne ama qaqeraqa aa qetdingki, dai saqikka ka rekmet ne liirang aa de aa rlan?
41 Dai mager ip ngene kurl lura i quasiq araa qerang, ip ngen derat never a ra. Ngene tekmet taqurla be diiv ama seserl ngen ip taquarl ama pilitkina i re mening sepna na nget.
42 Dap ngen ama Parasiqena, dai diiv ama vu bareq a ngen. I aa ngen a tekmeriirang mai dai ai de ngen deraatmet niirang. I aip liina iv ama malepka dai ngene kuarl tem iini bareq ama Ngemumaqa. I nevet liirang aa dai ama aarles de ama qirlnas de ngen ama arlang i nget muqas muqas naver a ngen a sleng i liirang aa dai quasiq ai iirang peviit. Dav ai de ngerlangken per a ngen ip saqikka ngene tekmet ne ama atlu sagel iari de ngene rarliq ama Ngemumaqa. I arik ngene tekmet ne liirang aa dap kuasik ngerlangken per a ngen ne iari dai ama atlu."
43 "Ngen ama Parasiqena, dai diiv ama vu bareq a ngen. I ngene narliip ngen drugun per ama luquv ama atlunget de ama qaqet araa saqang pe ama Lautuvem-nget. De ngene narliiv ama qaqet ta taqen ne ama atlu sagel ngen per ama maiirl.
44 De ngen dai diiv ama vu bareq a ngen. I ngen dai raquarl ama anki ne ama a ngipka i quasik ta mak na qi. Be ama qaqet ta tit dai re mainmet ne ama anki i quasik tat drlem. Dav i liina dai ngen diit se ra vuuqas."
45 De iaq i qat drlem se ama Lo dai qa virliit ma', "A Tiksiqa, ngia taqen taqurla be ngirl sirl ngen a uut ne ama Lengi ama dlek-pem-nget."
46 De ma Iesus ka ruqun ma', "Ngen i ai de ngene su ne ama Lo, dai diiv ama vu bareq a ngen. I ai de ngen dru ama tekmeriirang ama merlenka-vem-iirang per ama qaqet, be ai de re pererl na remani i re teving. Dav ai de quasiq ai arik ngen dru a ngen a ngerik ip ngen derat never a ra se lungera ama merlen.
47 Ngen dai diiv ama vu bareq a ngen. I a ngen a serlura dai murl ta veleng ama Slurlka aa Aamki na ra, dav iara ngene taqa uas te araa matmatkina.
48 Be ngene teqerl ai a ngen a tuaqevep ip taquarl murl a ngen a serlura i re peleng ama Slurlka aa Aamki na ra, dav iara dai ngen dru araa matmatkina.
49 Taqurla be qerl ngi lu ama Ngemumaqa aa drlem nge su uut ma',

"Diip ngu nem ama Slurlka aa Aamki na ra ngen ama meraqen-sa-met-ta, dai diiv ama vura
re veleng ta. Dav iari dai diip te rekmet maden na ra."
50 Taqurla be ngen ama qaqet i ngene iames pet lunger iara ama niirl, dai diip ngene
raneng ama merlenka sever ama Slurlka aa Aamki na ra reves. I lura i murl ianai sagel
ngere rarlma ama aivetki de re peleng ta be deng iara.
51 De diip ngene raneng ama merlenka sevet ma Abel aa uuves i ra veleng ka, de diip
ngene raneng ama merlenka sevet ma Sakaraia aa uuves i ra veleng ka. I ma Sakaraia dai
ra veleng ka veleqes ne ama alta qe ne ama rumki ama glasingas-met-ki ve ama Lautu-
vem-ki. Dai ngul sil ba ngen ai ngen ama qaqet pet lunger iara ama niirl, dai diip ngene
raneng ama merlenka sevet lura mai areves i ra veleng ta.
52 De ngen i ai de ngene su ne ma Moses aa Lo, dai maikka diiv ama vu bareq a ngen. I
sa ngen drles ama aiska, i qa ip ne re ama Ngemumaqa aa saikngias. De qatikka ngen dai
quasiq ai ngen datem mer ama tarlka ip ngen dan. De qatikka ngen pesdet men ama aiska
sere iari i re narliip tat dan."
53 De ma Iesus ka mit nep luqia ama vetki be qa mit sedarliik. De lura i rat drlem se ama
Lo de ngen ama Parasiqena, dai araa rut nge taarl i ama qurek per a ra, be rerl sirl ka ne
ama lengi. I re narliip te siquat ne aa aamki ne ama lengi i nget muqas muqas.
54 I re tekmet taqurla de re taqa uas tem ka, iv ait de ra lu sever a nge ama lengiqi i baing
se qi met ka; i luqia ip te kot se qa na qi.

12

Ngenet Lu Riq Ama Kaaqiirang
Mat 10.26-27

1 De qatias buup ne ama tausen ne ama qaqet i ra iing demna. I maikka buup na ra be
ren binmes per a na. Dav as nauirl iv aiv aa de ma Iesus ka taqen per ama qaqet dai qa
ruqun aa risura ma', "Ngenet lu riq ama Parasiqena araa tekmeriirang ama kaaqiirang i ai
de iirang ngere riirl ip taquarl ama Yis i ai de ra tu nget pe ama bret ip ngere riirl.
2 De ngene lu, ama tekmeriirang i qurli iirang pe ama trleses dai nasat de qurli iirang
sekgames. De ama lengi mai i qurli nget pe ama trleses dai nasat de ama qaqet tat drlem a
nget.
3 Taqurla be ama lengi mai i sa ngen meraqen na nget pe ama arlenki dai diiv ama qaqet
te narli nget men ama nirlaqa. De ama lengi mai i sa ngen siqak per a na na nget pe ama
vet, dai diip ta raarl veleqes ne ama vet de ra taqen slep katias i ra taqen na nget aavanau."
4 "Guariqena, ngul sil ba ngen taqurliani. Kula ngeneng ning ama qaqet i ai de re peleng
ama qetdingki naik. Dav aiv aa de saqias kuasik mager ip te rekmet ne a qeni nasat.
5 Dap diip ngu reqerl a ngen ne luqa i maikka mager ip ngeneng ning me qa. Maikka
mager ip ngeneng ning luqa i aa dlek ip ke prleser a ngen, de saqikka aa dlek ip mager
ip ket dan ama qaqeraqa samer ama altingki. Dai be maikka ngul sil ba ngen, ip maikka
mager ip ngeneng ning me qa.
6 De ngen drlem ai i ai de ren ban per ama uaiqiirang i iirang ip taquarl ama qirliim
naver ama maiirl. I ai de ama qelaingiiram ama udiiram ama quiirem-iiram dai ver ama
uaiqiirang ama ngeriqit niirang. Dav ama Ngemumaqa dai ai de quasiq ai ngerlangken
per a qa ne a qeni raquarl ama uaiqini ama giliini.
7 De ama qesing mai ver a ngen pes dai sa qat drlem aiv ama qesna na nget. Taqurla be
quasik mager ip ngeneng ning. I ngen dai a ngen anbandem dai nget peviit daleng ama
uaiqiirang i buup niirang."
8 "De maikka ngul sil ba ngen, ai ariq aiv iaq i qel sil sevet gua rlenki de iari araa saqang,
dai saqikka diip ngua, ama qaqet araa Rarlimka dai diip ngu sil ne ama atlu sevet luqa aa
rlenki gel ama Ngemumaqa aa Angeluqena.
9 Dav ariq aiv iaq i qem ngim temanau na ngua dama qaqet araa saqang, dai saqikka diip
ngu ngim temanau na qa dama Ngemumaqa aa Angeluqena araa saqang.
10 De ariq aip nemka i qa meraqen ama qaqet araa Rarlimka ne ama lengi ama vu nget
dai mager iv ama Ngemumaqa qe reviktem se liina ama viini. Dap nemka i qa meraqen
ama Qevepka ama Glasingaqa mavik, dai quasik mager iv ama Ngemumaqa qe reviktem
se luqa aa viini.
11 De ariq aip ta tit se ngen sev ama lautu-vem-nget, de savet ngen ama Barlta nep ma
Gaman araa saqang, de iari i ama Barlta, de quasik mager ip ngeneng ning de ngen dru a
ngen a qevep maberl ma', "Ngu lu diiv uure piirlit araa snanpet iirang nanaa?"
12 I qatikka diip pet luus aa ip ngen deraqen, dai diiv ama Qevepka ama Glasingaqa qe
su ngen te ama lengi ip mager ip lua ngen deraqen na nget sagel ta."

Luqa I Buup Ne Aa Tekmeriirang Dap Kuasik Aa Saikngias

13 De iak naver ama qaqet i buup na ra qa ruqun ma Iesus ma', "Gua Tiksiqa sa uune
mam ka ngip, dai be ngu narliip ngi ruqun gua rarlimka ip ka ratmet a uune mam aa
tekmeriirang ip ke qurl a ngua re iarang."
14 Dap ma Iesus ka ruqun na qa ma', "Guakka. Ngu lu, nemka qa mu ngua ip ngua tatmet
se uin dap kua ngua tatmer uan a tekmeriirang? Kurli ngua!"
15 De ma Iesus ka ruqun na ra mai ma', "Maikka ngenet lu! De ngene taqa uas ip kula vem
ngen se ama tekmeriirang ip taquarl iaq i qe teksenas. I ariq aip luqa i maikka buup ne aa
tekmeriirang, dai quasiq ai qe iames nagel liirang aa, aa tekmeriirang."
16 Baiv aa de qa qurl a ra re iaq ama qasiquatka ma', "Iaq i buup ne aa qelaing, de aa sleng
ngere tal ama asmes i buup.
17 De luqa i buup ne aa qelaing dai de aa rlan dai qa tu aa qevep ma', "Diiv iara ngu sana?
I quasik gua a nge ama vetki ip mager i ngu iing demna ne gua asmes mai vem ki."
18 De qa ruqun ma', "Diip ngu rekmet taqurliani: Gua vet mai i ai de sagel gua asmes, dai
diip ngu rattem se nget, de diip ngu req ama slurlnget. De diip ngu iing demna ne ama wit
de ngene gua tekmeriirang ama atliirang pe lungera ama vet.
19 De mager ip diip ngua tu gua qevep taqurliani, gua tekmeriirang ama atliirang dai diip
kurli iirang se ama ages i buup na nget. Dai be iara ngua tu ama maspetki. De diip ngua tes
de ngu srluup de ama arlias per a ngua."
20 Dav ama Ngemumaqa qa ruqun na qa ma', "Ngi dai ama qabaing per a ngi. I diip nani
vet luqia ama arlenki de ngi ngip. Be ama tekmeriirang i sa ngia iing demna niirang be
qurli iirang aa, dai ngu lu diip nemka qa aar iirang?"
21 Dai saqikka raqurla sagel lura i ai de re ngingdemna ne araa tekmeriirang i buup
niirang. Dap ta dai ama vu ra na ra dama Ngemumaqa aa saqang."

Kula Ngen Dru A Ngen A Qevep Maberl
Mat 6.25-34

22 De ma Iesus ka ruqun aa risura ma', "Taqurla dai maikka ngul sil ba ngen, ip kuasik
mager ip ngen dru a ngen a qevep maberl sever a nas ma', "Ngu lu diiv uure iames nagel
ama asmes i nget naqua? De uure srluuv ama aiqi i qi naqua?" De quasik mager ip ngen
dru a ngen a qevep sever a nas de ngene tuqun ma', "Ngu lu, diiv uure rurlisnas ne ama
luan i nget naqua?"
23 I ama iames dai maikka nget peviit dav ama asmes dai naqatikka nget tenavuk. De
ama qetdingki dai qi veviit dav ama luan dai naqatikka nget tenavuk.
24 I ngen dru a ngen a qevep sever ama uaik i ai de quasiq ai ngeret matna sagel angera
asmes. Dai de quasiq ai ngere ngingdemna ne ama asmes de nge tu nget pe ama asmes arla
vet. Dav ama Ngemumaqa dai ai de qen ban a nget te ama asmes. Dap ngen dai maikka
ngen peviit daleng ama uaik.
25 De quasik mager iv a qeq aa rutka qa taarl i aa dlek ip ke rluses ne aa mugunes iara
ver ama aivetki.
26 Dai ariq aip kuasik maget na ngen ip ngene tekmet ne ama tekmeriirang taqurla, ama
giliirang, dai ngu lu ngen dru a ngen a qevep maberl sevet ngene iarang ama tekmeriirang
ama barl iirang ip nanaa?
27 Maikka mager ip ngene raqam ngim sagel ama qunam, aip ngu lu ai de ngere riirl
nanaa. I ai de quasiq ai ngeret matna de quasiq ai ngere tekmet ne ama luan bareq a nas.
Dap maikka ngul sil ba ngen ma', "Murl ma Solomon ka muremiis ne aa tekmeriirang mai
dap kuasiq ai qa muremiis ne ama luan ama atlunget ip taquarl lungera ama qunam."
28 Ama takanaut dai iara de qurli nget per ama sleng dap naqatti aiv aa de ra diq a nget
de ra rlu na nget semer ama altingki ip nge rang. De naqatikka ama garas maden taqurla,
dai ai de ama Ngemumaqa qa turem nget.
Taqurla dai ngen ama qaqet i naqatikka a ngen a tuaqevep ama gil-nget, dai maikka
mager ip ngen drlem ai ama Ngemumaqa dai diip ke uas tem ngen peviit daleng liirang
aa.
29 Taqurla dai quasik mager ip ngen dru a ngen a qevep maberl de ngene tuqun ma',
"Ngu lu diiv uues ama gi?" Dap kua ma', "Ngu lu, diiv uure srluup kua?"
30 Lura ama qaqet per ama aivetki dai re mali re liirang aa ama tekmeriirang. Dav a
ngene Mam dai sa qat drlem se liirang aa mai i ngene narliip se iirang.
31 Maikka mager ip slepslep per a ngen te liirang aa i ama Ngemumaqa qe uas tem iirang.
Baiv aa de liirang aa mai i qerlka ngene narliip se iirang, dai diip ke van a ngen tem iirang."

Ama Ngemumaqa Dai Qa Veviit Daleng Ama Qelaing
Mat 6.19-21

32 "Dap ngen, i ama liinka ama langas ne gua sipsip, dai qula ngeneng ning. I aa ngene
Mam ke narliip ken ban a ngen te aa tekmeriirang i qe uas tem iirang.

33 De mager ip ngenem nem a ngen a tekmeriirang mai iv ama qaqet ten ban per iirang.
De ngenerl kuarl te lungera ama qelaing barek lura ama qaqet i quasiq araa qerang, ip
ngen derat never a ra. Taqurla, de diip ngene taneng ama tekmeriirang ama atliirang i
quasik mager iv iirang ngere murlas. De ngene ngingdemna ne ama tekmeriirang ama
atliirang ip sev uusep. I vuusep dai ai de quasiq ai lenges lenges ne liirang aa ama
tekmeriirang. Dai de quasiq ai ama suamta rat den sagelna, dai de quasiq ai ama gerengaqi
are uis ngere lenges ne ama tekmeriirang.
34 I saqikka a ngen a tuaqevep dai diip kurli nget pet luqia ama luqupki sagel kurl a ngen
a tekmeriirang ama atliirang."

Mager Iv Ama Qaqet Ta Tuvem Nanas
Mat 24.42-44

35 De ma Iesus kel sil ne ama qasiquatka, ma', "Mager iv ama qaqet te urlisnas ne ama
luan de ra tik men nanas ne ama liit. De ra aandem araa mudem ip tem ngim, de qurli ra i
ra muvem nanas.
36 De maikka mager ip ta dai raquarl lura i qurli ra de rem ngim naa ne ama araa Mastaqa
i qe narliip kerl guirl naver ama rangerlvet angera asmeski ama slurlki. Be aip lua i qa men
be qe deldel mer ama tarlka de maikka diip masna re rattem mer ama tarlka.
37 De ariq aiv ama Mastaqa qa men dai qa lu aa buaiskena i quasiq ai re brlaing, dai lura
ama buaiskena dai mager iv ama arlias per a ra. De ngul sil ba ngen ne ama revan, i qatikka
diiv ama Mastaqa qa ruvem nanas, de diip ke ruqun na ra ip ta ruqun. De qatikka diip ka,
qerl kurl a ra re ama asmes.
38 Be qua ariq aip ka men de ama arlenki are rlan, dap kua lua i ama durlaikka qe rarlma
i qek nak, dai qa lu ra i quasiq ai re brlaing, dai lura ama buaiskena dai mager iv ama arlias
per a ra.
39 Dai mager ip ngen drlem sevet liini iara. Arik luqa qa drlem aip maikka qesnada de
ama suamka qat den ip ke suam sev aa vetki, dai mager ip luqa i aa vetki dai qa ruvem
nanas de qe uas ip te luqa i qe narliip ke suam. I luqa i aa vetki, dai quasik ke narliiv ama
suamka qe bungdem ner aa vetki ip ke suam.
40 Taqurla dai saqikka mager ip ngen, ngen druvem nanas. I ama qaqet araa Rarlimka
dai naqatikka mager ip ka ren pet liina ama qeleqini, i aip ngen dru a ngen a qevep ai
quasik mager ip ka ren."

Ama Qasiquatka Sevet Luqa I Qa Maarl Madlek De Qet Matna
Mat 24.45-51

41 Baiv aa de ma Pita qa ruqun na qa ma', "Gua Slurlka, kua ngia sil ne luqa ama
qasiquatka ip bareq a uut naik, dap kua bareq ama qaqet mai?"
42 De ama Slurlka qa ruqun ma', "Diip ngu sil sevet luqa i qa maarl madlek de qet matna
de aa tuaqevep dai ama atlunget. Dai de qe taqa uas te aa rletki. I luqa i diiv aa Barlka qa
ru qa ip ke uas te aa buaiskena. De diip ken ban a ra re ama asmes i aip lua i ip ta tes.
43 Baip laiv aa de luqa ama Barlka qa guirl, dai qa lu luqa i qet matna raqurla ip taquarl
mekai qa ruqun na qa. Dai luqa dai mager iv ama arlias per a qa.
44 Dai maikka ngul sil ba ngen ne ama revan. I luqa ama Barlka dai diip ka ru luqa ip ke
uas te aa tekmeriirang mai.
45 Dav ariq aip luqa ama buaiska qa tu aa qevep ma', "As gua Barlka dai as diip kuasiq ai
masna qa ren." Taqurla de qa arles i qe uamet ne aa rluaviq ama buaiskena ama quatta de
ngen ama nankina. De qa tes de qe srluup ken a ra be qe kabaing.
46 De diip luqa i qe uas te aa rluavik dai diiv aa Mastaqa qa ren i aip kuasik luqa qa muvem
nanas. I diip ka ren pet liina ama qeleqini i aip luqa ama buaiskena araa Aamngimka ka
tu aa qevep ai as diip kuasiq aa Mastaqa qa ren. De diiv ama Mastaqa qa raarl ne luqa de
qa lenges na qa. De diip ka ru luqa gel lura i ama vura, i quasik ta tu araa qevep.
47 De ama buaiska i sa qat drlem ai aa Mastaqa qe narliip se qa ip lu qet matna raqurla,
dap kuasiq ai qa tuvem nanas de qet matna ip taquarl aa Mastaqa qe narliip. De diiv aa
Mastaqa qe urlistik per a qa maden.
48 Dap luqa ama buaiska i quasik kat drlem aa Mastaqa aa narliip dap katikka qe tekmet
ne ama tekmeriirang i mager ip ke karabus sever iirang arle ves, dai diiv aa Mastaqa qe
karabus na qa quarla." Dai ma Iesus kel sil ne liina i raqurliani ma', "Lura i re uas te ama
rleriirang ama giliirang dai quasik mager ip leklek per araa ngerik ip te taqat teqerl ne araa
barlta araa lengi. Dap lura i ra uas te ama rleriirang i maikka buup dai mager ip te dlek se
liirang aa ama rleriirang ip te plisit ne iirang, be diip tet lu ama ranbandem."

Kuasik Ama Aupka Dap Matmat Met Ne Ama Qaqet I Quasik Ta Tu Araa Qevep
Mat 10.34-36

49 “Sa ngua men saver ama aivetki ip ngua tu ama altingki ver a qi. De maikka ngu narliip
luqia ama altingki dai maikka masna qia taarl. (Liina i ama tuvetki.)
50 De ngua dai diip gua qumespik te lenges na ngua. Be iara dai as kuasik ngua ral liina,
dav ama merlenka ver a ngua.
51 Dav ani ngen dru a ngen a qevep ai ngua men ip ngu tiktik de ama arasmesna mai
naver ama aivetki? Dai quasik.
Dap ngul sil ba ngen, ai ngua men ip matmat met ne ama qaqet.
52 I iara de nasat dai quariq aip kurl ama qaqet ama ngeriqit na ra ve iaiq ama vetki, dai
diip matmet ta be diiv ama liiniam ama udiam. Be diiv ama depguas na ra dai diiv araa
qumes-iam ne aiam. De liiam aa dai saqikka diiv ian aa qumespik ne lura ama depguas na
ra.
53 I diip matmat met ne ama qaqet, be diiv ama ngerlmamka dai diiv aa qumeska ne aa
uimka, de ama rluimka dai aa qumeska ne aa mam. De diiv ama ngerlnan dai diiv ara
qumeski ne are uimki, de ama rluimki dai ara qumeski ne are nan. De ama ngerlnan dai
diiv ara qumeski ne ara reveski, de ama rluimki dai diiv ara qumeski ne ara reveski.”

Kuasik Tet Lu Ama Rarlimini Pe Ama Ngemumaqa Aa Rleriirang
Mat 16.2-3

54 De qa ruqun ama buurlem ne ama qaqet ma’, “Aip lua i ngenet lu ama aavulki lua sagel
ai de ama nirlaqa qat dan, dai de masmasna ngene tuqun ma’, “Diiv ama qaikki qia terl.”
De qatikka ai de ama revan i ama qaikki qia terl.
55 Dai de ngenet lu ama laurlka i qat den mianai manau, dai de ngene tuqun ma’, “Saqi
diiv ama nirlaqa qat den aa. De qatikka ama revan i ai de ama nirlaqa qat den taqurla.’
56 Ngen dai ama kaak-met-ta na ngen! I maikka ai de ngene taqat lu liirang aa ver ama
aivetki ngen ama uusepka de ngen drlem ama rarlimini ve iirang angera rleng. Dai saqikka
raqurla dai iara i ngenet lu ama Ngemumaqa aa rleriirang i iara iirang nget den. Dai
saqikka liirang aa ngere siquat. Dav ai de ngenet lu liirang aa de quasiq ai ngene mali
re ama rarlimini ve iirang angera rleng.”

Ngi Seserl Ver Ama Lengi Gel Luqa I Ip Ke Kot Se Ngi
Mat 5.25-26

57 “De ngu lu nanaa be qatikka ngen dai quasik ngene taqa mu a ngen a qevep de ngene
tuqun ai mager ip ngene tekmet ne ama tekmeriirang ama seserl iirang?
58 As aip lua i ngia tit saver ama kot i ngi ne gia qumeska, be as lua i qurli uin per ama
aiska, de ngi reqerl sa seserl ver ama lengi varlen me uin iv uan a iam nana. I quasik mager
ip sa qurl uin per ama kot de ngi seserlvet. I ariq aip kuasik ngia rekmet ne luqa ip giak na
qa, dai arik ma qa nem ngi sagel ama Jas de diip ke kot se ngi. De luqa ip ke kot se ngi, dai
arik ma qa nem ngi sagel ama Diitdiit-per-a-qa ip ka rlu ngi ve ama arlenka-vem-ki.
59 De maikka ngul sil ba ngi ai quasik mager ip masna ngia iit nev ama arlenka-vem-ki. I
mager ip nauirl dai ngi virliit gia dinau ne ama qelaing mai.”

13

Lura I Quasik Ta Guirltik Per Aa Rutka Dai Diip Lenges Na Ra

1 De qatikka ve liina de qurli iari aa re ne ma Iesus. Be lura ra sil barek ma Iesus sevet
liina i iini nge men per iari navet ma Galili. I ma Pailat ka veleng lura ama qaqet pe liina i
ren bandemiis sagel ama Ngemumaqa. I qa rekmet taqurla be ama qaqer araa qerekka qa
rletik ngen ama aurl angera qerekka. I ama aurl angera qerekka dai ip ten bandemiis na
qa sagel ama Ngemumaqa.
2 De ma Iesus ka virliit i qa ruqun ma’,
“Dai be qua ngen dru a ngen a qevep ai lura ama Galiliqena dai ama vura malai, dav iari
ama Galiliqena dai quasik? Taqurla be qerl lura ra ral ama merlenka.
3 Dai ngul sil ba ngen, ai maikka quasik taqurla. Dav ariq aip kuasik ngen guirltik per a
ngen a rut, dai qatikka diip lenges na ngen mai raqurla.
4 De saqikka lura ama qaqer ama 18 na ra, i murl ama vetki i qi saiviit vet ma Siluam kia
aat per a ra be qia veleng ta. Dai qua ngen dru a ngen a qevep ai ama vura malai daleng
lura vet ma Jarusalem?
5 Dai ngul sil ba ngen, ai maikka vadai de quasiq ai raqurla. Dav arik, aip kuasik ngen
guirltik per a ngen a rut, dai diip lenges na ngen mai raqurla.”

A Qasiquatka Sever Ama Mengka I Quasik Ka Tu Ama Gam

6 De qa sil ne iaq ama qasiquatka raqurliani, “Iaq i qa qutserl ama mengka ama pikuska
per aa bisnis ne ama wain. Baiv aa de qa men ip ket lu re ama asmes nadem ka, dap de
luqa ama mengka dai quasiq a nge ama asmes.

7 Taqurla de qa ruqun luqa i ai de qet matna ver aa bisnis ma', "Ngi narli. Kasa se ama
ages ama depguas dai ai de nguat den ip te ama asmes nade luqa ama mengka, dav ai de
quasiq ai ngua lu a nge ama asmes dem ka. Taqurla dai mager ip ngi rap pem ka. I quasik
mager ip ke riirl naik men ama aiverem ama atlu uum."
8 De luqa i ai de qet matna ver ama bisnis ka ruqun ma', "Gua Barlka, mager ip gia ding se
qa iv as kurli qa se ama ageski ama quanaski. De diip ngu kut mirlek na qa de ngua ru ama
aurl angera snak per aa arlim.
9 Aip kuarik mager ip ka ru ama asmes pet luqia narevanau ama ageski. Be ariq aip kuasik
dai naqerl mager ip ngi rap pem ka."

Ma Iesus Ka Lemerl Ama Nanki Ver Ama Nirlaqa Ma Sabat

10 De ver ama nirlaqa ma Sabat de ma Iesus ka taqen per ama qaqet pe iaiq ama Lautu-
vem-ki.
11 Be ve luqia ama Lautu-vem-ki dai qurli iaiq aa ama nanki i ama iauska ver a qi. I luqa
ama iauska dai qa rekmet ne luqia ama nanki be qi temarl se ama ages ama 18 na nget.
Taqurla be nguing men ama lanki ve ara rleng be quasik mager ip kia raarlviit mererlik.
12 De ma Iesus ka lu qi, de qa nes tem ki ip kia ren sagel ka. De qa ruqun na qi ma',
"Maqi, sa ngua nem gia arlemki."
13 De qa mu aa ngerik pet luqia ama nanki, de naqatikka masna qia maarl ma seserl. De
luqia ama nanki dai qia taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki.
14 Dav ama Barlka nep luqia ama Lautu-vem-ki dai ama qurek per a qa ne ma Iesus i qa
rekmet de maget ne luqia ama nanki ver ama Sabat. Taqurla be luqa ama Barlka qa ruqun
ama qaqet ma', "Katikka ama niirl ama ngeriqit ngen a qa na nget i mager iv uuret matna
ver auur a rleriirang. Be ariq aip ngene narliiv iak kem nem ama arlem naver a ngen, dai
qatikka mager ip ngen dren pet lungera ama niirl i ai de uuret matna ver a nget. Be qula
ngen dren sevet liina ver ama nirlaqa ma Sabat."
15 Taqurla, de ama Barlka ma Iesus ka virliit barek luqa ma', "Ngen dai ama kaak met
ngen. I ai de ver ama Sabat dai de ngen diit sev ama bulmakau angera vet be ngene perik
se a ngen a bulmakau de nge ne a ngen a dongki de ngen diit se nget ip ngere srluup.
16 Dap luqi iara ama nanki, dai ma Abraham aa uimki. I sa ma ages ama 18 dai ma Satan
ka quap per a qi. Dai ariq aip ngua veriktem se liirang aa ver ama Sabat, dai ngu lu nanaa?
Kua maget taqurla?"
17 Aip ka meraqen taqurla, de aa qumespik dai maikka ama qelep ta. De ama qaqet mai dai
ama arlias per a ra naver ama tekmeriirang mai ama atliirang i qa rekmet niirang.

Ama Qasiquatka Sever Ama Mastet De Ngen Ama Yis
Mat 13.31-32 Mak 4.30-32

18 De qatiaskerl ma Iesus ka taqen ma', "Ngu lu, ama Ngemumaqa aa luqupki i qe uas dai
qi raquarl ama gi? De ngu lu mager ip ngu siquat te ama Ngemumaqa aa luqupki re ama
gi?
19 Ama Ngemumaqa aa luqupki dai raquarl ama mengka aa gam i ra tis ka ma mastet. I
iaq ama qaqeraqa qa mer ama mastet aa gamka de qa mu qa ver aa sleng. Baiv aa de qa
iirl be ama mengka ama barlka. Be ama uaik dai nge tuqun met ka."
20 De saqiaskerlka qa taqen ma', "Ngu lu mager ip ngu siquat te ama Ngemumaqa aa
luqupki re ama gi?
21 Ama Ngemumaqa aa luqupki dai raquarl ama Yis. I lungera dai ai de ama nankina ra tu
nget pe ama plaua mer ama diski ip te tekmet ne ama bret. Be lungera ama Yis dai ngere
tekmet ne ama bretki be qi riirl ip ma slurlki."

Ama Aiska Ama Gilka Saver Ama Ngemumaqa Aa Luqup
Mat 7.13 de ma 7.21-23

22 Baiv aa de ma Iesus ka tit savet ma Jarusalem. Be qa tit de qe su ama qaqet per iarang
ama luquviirang de ngen iang ama luquv i ama barl nget.
23 De iak ka snanpet na qa ma', "Gua Barlka, naqatikka qua diiv ama Ngemumaqa qe
iames ne iaq iak naver ama qaqet?"
De ma Iesus ka ruqun ama qaqet ma',
24 "Maikka mager ip slepslep per a ngen, ip ngen diit ip ngen dran mer ama tarliini ama
giliini. I maikka ngul sil ba ngen, ai buup ne ama qaqet dai diip te narliip tat dan, dap
maikka quasik mager ip tat dan.
25 Baip laip de luqa i aa vetki dai diip ka raarl de qe ves mer ama vetki ara tarlka. De diip
ngen den be ngen daarl darliik de ngene deldel mer ama tarlka de ngenes nes ma', "Auura
Barlka, ngi rattem mer ama tarlka sagel uut."
De diip ke virliit ba ngen ma',

“Kuasik nguat drlem aip ngen naver a nge ama luqupki qua.”
26 De diip ngene tuqun a qa ma’,
“Dap mekai uut tes de uure srluup uut na ngi. De mekai ngia taarl ver auur a luqup de ngi su uut.”
27 Dap saqiaskerlka diip ke ruqun a ngen ma’,
“Kuasik nguat drlem aip ngen naver a nge ama luqupki qua. Ngen dai ai de ngene tekmet ne ama vu, dai ngen mai ngenet lu nagel ngua.”
28 De diip ngenet lu ma Abraham de ma Aisak de ma Jekop de ngen ama Slurlka aa Aamki na ra i qurli ra ver ama Ngemumaqa aa luqupki. Dap ngen dai qa qirlvem se ngen be qurli ngen darliik. Be diip ngenek nak slep de ngenes nis a ngen a qing nana.
29 De diiv ama qaqet ta ren ianai sagel ai de baing-baing se ama nirlaqa de ianai sagel ai de ama nirlaqa qat dan de ianai navet luus aa ver ama nirlaqa aa garli de saqikka navet luus aa ianai naver aa garli ruarl. De diip kurli ra mas per ama Ngemumaqa aa luqupki de ra tes ianai.
30 Dav iari i iara dai ama sakngaqi na ra i re ruirl se ama qaqet dai diip kuasiq ai ama Barlta na ra nasat. Dap lura i quasiq ai ama sakngaqi na ra dai diip nasat de diiv ama Barlta na ra.

Ama Arlem Ma Iesus Never Ama Qaqet Pet Ma Jarusalem
Mat 23.37-39

31 De qatikka vet luqa ama nirlaqa de iari ama Parasiqena ra men, be ra ruqun na qa ma’, “Ngia iit nanari ip kula qurli ngi iara. I ma Erot ke narliip ke peleng ngi.”
32 De ma Iesus ka ruqun na ra ma’,
“Ngen diit ip ngene ruqun luqa ama murlepka ama vuqa, ma’, “Ngi narli, diiv iara de bigia dai diip ngum nem ama iaus ama vu nget. De ngu tekmet de maget ne ama arlem per a ra. De diip pet luqa ama nirlaqa ip ma depguas dai diip ngu verleset ne gua rletki.’
33 Dap katikka diiv iara de bigia de mabigia dai qatikka diip ngua tit savet ma Jarusalem. I qatikka quasik mager ip te veleng a nge ama Slurlka aa Aamki na qa ver a qiq ama luqupki. Dap katikka mager ip te veleng ka vet ma Jarusalem.”
34 De ma Iesus kes nes ma’, “Maikka ngen ama qaqet navet ma Jarusalem dai ai de ngene peleng ama Ngemumaqa aa Aamki na ra. De lura i qa nem ta sagel ngen ip tet matna, dai ai de ngene rlumet na ra ne ama dul ip tep ngip. De qatikka ver ama niirl i buup dai ai de ngu narliip ngu ngingdemna na ngen, ip katikka raquarl ama durlaikki i ai de qi ngingdemna ne are arluis pe ara qivarleriim. Dap ngen dai quasik ngene narliip.
35 De ngene narli, sa ama Ngemumaqa qa mit nev a ngen a vet. De ngul sil ba ngen, ai saqias kuasik mager ip ngene lu ngua, ip diip deng pet luqa ama nirlaqa i diip ngene ruqun ma’, “Mager iv uut taarl ne luqa i qat den ne ama Slurlka aa rlenki.”

14

Ma Iesus Ka Lemerl Iak Te Ama Arlemki

1 Per iaq ama nirlaqa i ama Judaqena araa lautuqa, de ma Iesus ka mit ip ka tes pe iaq ama Parasiqena araa Barlka aa vetki. De maikka re taqam ngim per a qa.
2 De iaq i bep per a qa slep, dai qurli qa gelna na qa.
3 De ma Iesus dai ka lu luqa, de qa snanpet ne lura i rat drlem se ama Lo, de ngen ama Parasiqena, i qa ruqun ma’, “Kua mager iv uure rekmet de maget ne ama arlemki-vem-ka ver ama nirlaqa ma Sabat, dap kua quasik?”
4 Dap ta dai quasik mager ip ta taqen i re guirltik sagel ka. Taqurla, de qa lemerl luqa re ama arlemki. De qa nem ka be qa mit.
5 De qa ruqun na ra ma’, “Ariq aiv iak naver a ngen i aa uimki dap kuarl aa bulmakauqa qa man mer ama ademka i ama qurlsinki. Dai quarl ai de quasiq ai mager ip masna luqa qa aar a qa namer ama ademka ver ama Sabat?”
6 Dai be quasik mager ip te virliit luqia ama lengiqi.

Liina Ip Te Semagil Nanas

7 De ma Iesus ka lu lura i ra men saver ama asmeski, dai re narliip ta tuqun pe ama luquv ama atlu nget. Taqurla de qa sil ba ra ne iaq ama qasiquatka. I qa sil ma’,
8 “Ariq aiv iak ka nes tem ngi be ngia tit saver ama rangerlvet angera asmeski ama slurlki, de quasik mager ip ngit lu re ama luqupka ama atluqa ip ngia tuqun. I arik ma giak ka nes te a qek i ama Barlka i qa veviit daleng me ngi ip ka ruqun aa.
9 I arik taqurla, dai luqa i qa nes tem uin dai diip ka ren be qe ruqun na ngi ma’, “Ngi quarl te luqa ama luqupka barek luqa iara.” Be diip ma qelep ngi malai be diip ngia iit ngia ruqun pe luqa ama luqupka i maikka qa nasat.

10 Dav ariq aiv iak ka nes tem ngi be ngia mit saver ama asmeski, de mager ip ngia iit ip
maikka ngia ruqun pe nger a rleng. Aip ngi tekmet taqurla, dai be luqa i qa nes tem ngi be
ngia men, dai diip ke ruqun na ngi ma', "Guakka, ngia ren ip ngia ruqun per ama luqupka
ama atluqa."
Ka rekmet taqurla, be diiv ama qaqet dai re tuqun ai ama atluqa na ngi.
11 Dai aip nemka i qa taarl ne aa rlenki dai laiv ama Ngemumaqa qe semagil ne aa rlenki.
Dap nemka i qatikka qe semagil nanas, dai laiv ama Ngemumaqa qa raarl ne luqa aa rlenki
veviit."

Liina Ip Tes Nes Te Ama Qaqet Sever Ama Asmeski

12 De ma Iesus ka ruqun luqa i sa qa nes tem ka be qa men sever ama asmeski ma', "Aip
lua i ngi tekmet ne ama asmeski, de qula ngis nes te giari de gia nenggeni-ra de lura i ra
never a ngi, de ngen ne lura navet gia luqup i buup ne araa qelaing. I arik ma laip ta nes
tem ngi ip ngia tes gel ta ve araa vet. De ra virliit ama asmes bareq a ngi.
13 Maikka quasik maget. Dav aip lua ip ngi tekmet ne ama asmeski ama slurlki, de mager
ip ngis nes te lura i quasiq araa qerang, de ngene lura i lenges ne araa qetdingki, de ngene
lura i ama vu araa ilaing, de ngen ama rlenta.
14 I lura raqurla dai quasik mager ip te virliit a nge ama asmes bareq a ngi. Taqurla dai
be mager iv ama arlias per a ngi. I raquarli nasat de ama Ngemumaqa qe virliit lungera
ama asmes bareq a ngi. I diip ke rekmet taqurla vet luqa ama nirlaqa i saqiaskerlka diip
ka taarl ne lura i ama atlura naver ama aapngipki."

Ama Qasiquatka Sever Ama Asmeski Ama Slurlki
Mat 22.1-10

15 De iak navet lura i ra tes, te na qa, dai qe narli luqia ama lengiqi de qa ruqun ma Iesus
ma', "Lura i diip ta ruqun de ra tes per ama Ngemumaqa aa luqupki, dai mager iv ama
arlias per a ra."
16 Dap ma Iesus ka ruqun na qa ma', "Iaq i qe narliip ke tekmet ne ama asmeski ama
slurlki, de sa qa nes te ama qaqet i buup na ra ip ta ren sevet luqia ama asmeski.
17 Baiv ama asmeski ara giqi qia men, de qa nem aa buaiska ip ka iit te lura i sa medu
qa nem ama lengi ip diip ta ren. Be luqa qa mit be qa ruqun na ra ma, "Ngen den. I sa ra
muvem ne ama tekmeriirang mai be maget."
18 Dap lura mai dai ra ruqun ai quasik mager ip ta iit. I qatikka lura i iak de iak dai qa sil
ne liina iv iini ngere qel ka. Be luqa i qe rarlma dai qa ruqun ma', "Askerlka quasiq ama
ainkules dap sa ngua van per ama sleng. Dai be mager ip ngua iit ip ngu lu nget. Dai be
maikka quasik mager ip ngua iit."
19 De iak ka ruqun na qa ma', "Sa ngua van per ama bulmakau ama malepka na nget i
lungera ip ngeret matna. Be iara dai ngu narliip ngua tit ip ngu siquat na nget. Dai be
maikka quasik mager ip ngua iit."
20 De iak dai qa ruqun ma', "Askerlka iara ngua ngerlvet. Taqurla dai be quasik mager ip
ngua iit."
21 "Baip maget, de luqa ama buaiska qa guirl, be qa sil bareq aa Mastaqa sevet liirang aa.
De luqa ama Mastaqa dai ama qurek per a qa. De qa ruqun aa buaiska ma', "Ngi kaverl
saatmit nev ama ais ama barl nget de ngen ama ais mai ama gil-nget pet luqi iara ama
qerlingki ama barlki. De ngia at lura i quasiq araa qerang, de ngene lura i lenges ne araa
qetdingki, de ngen ama rlenta, de ngen ama vu araa ilaing. De ngia ren se ra sagel ngua."
22 Baip maget de ama buaiska qa ruqun ma', "Gua Barlka sa ngua mit kut gia lengiqi, dap
katiaskerl iang aa ama luqup i mager ip sagel aret ama qaqet ip ta tes."
23 Taqurla de ama Mastaqa qa ruqun aa buaiska ma', "Ngi iit nev ama ais ama slurl-nget,
de ngia iit kur ama sleng angera surl. De maikka slepslep ngi ver ama qaqet ip tat dan. I
ngu narliip buup gua vetki.
24 I ngul sil ba ngen, i lura mai i sa medu ngua nes tem ta, dai maikka quasik mager ip ta es
gua qeng ama asmes."

Mager Ip Ngi Taqa Mu Gia Qevep Iv Aiv Aa De Ngia Tit Naset Ma Iesus
Mat 10.37-38

25 De ama buurlem ne ama qaqet i ama quatta ngen ama nankina dai ra tit te ne ma Iesus,
dai qa guirltik per a nas de qa ruqun na ra ma',
26 "Ariq aiv iaq i qa tit naser a ngua dap maikka aa arlem ama slurl-nget sagel aa mam
ngen aa nan, de aa rluaqi ngen aa uis de aa nenggeni-ra i ama quatta ngen ama nankina,
dap ngua dai aa arlem ama gil-nget sagel ngua, dai luqa dai quasik mager ip gua risuqa na
qa. I maikka mager iv ama qaqeraqa dai aa arlem malai sagel ngua, dap ka dai naqatikka
a arlem naver a nas kuarla.

27 De ariq aiv iaq i quasiq ai qa tit naser a ngua de qe teving se gua rletki, ip taquarl iaq i
qe tal aa lalemka, dai luqa dai quasik mager ip gua risuqa na qa.
28 De ariq aiv iak never a ngen i qe narliip ke teq ama vetki i qatias ama ainkulki saiviit,
dai mager ip nauirl dai qa tuqun de qe taqa mu aa qevep aip diip ka rling ama qelaing
ama qesna ver ama vetki. I qe narliip kat drlem, aip kua diip maget ne aa qelaing ip ngere
verleset ne luqia ama vetki, dap kua quasik.
29 I ariq aip kuasik ka rekmet taqurla nauirl, de sa ariq aip ka arles ne ama vetki ara
arlimbiit, baiv aa de quasik maget na qa ip ke verleset ne ama vetki. De ama qaqet mai i
ret lu raqurla, de diip ta tuma se luqa.
30 I re tuqun ma', "Luqa qa arlma luqia ama vetki, dap kuasiq ai qa verleset na qi."
31 De aip lua iv iaq ama King ke narliip ka tit ip ke ne iaq ama King ian dresna, dai ai de
nauirl de qa mugun de qe taqa mu aa qevep. I qatikka ani qa dai aa soldiaqena ama 10
tausen na ra. Dav iaq ama King dai qa men i qe ne iari ama soldiaqena i ama 20 tausen na
ra. Taqurla be qe narliip kat drlem nauirl taqurliani, aip kua mager ip ke ne luqa ama King
ian dresna ip ke qirlvem se qa, dap kua quasik?
32 De ariq aip ka tu aa qevep ai quasik maget na qa, dai aip lua i as kurl aa qumeska sangis,
de diip kem nem iari sagel ka. De qe siquat i qa taqen ip ke tiktik de ama arasmesna.
33 "Dai saqikka raqurla, i ariq aiv iak never a ngen i quasik ka mugun de qe taqa mu aa
qevep nauirl de quasik ka tu ama tekmeriirang mai never ama aivetki nasat, dai luqa dai
quasik mager ip gua risuqa na qa."

Ama Sul I Quasik Angera Dlek
Mat 5.13 Mak 9.50

34 "Ama sul dai ama atlu nget. Dav aiv ama sul angera treska qa mit, dai be qasa quasik
mager ip ngene tekmet ne ama asmes iv ama treska. De quasik mager iv a qek ke rekmet
na nget ip saqi ama treska.
35 Dai lungera raqurla dai quasik mager iv uur rlu nget per ama sleng i quasik mager ip
ngere tekmet ne ama asmes ip ngere taqa riirl. De quasik mager iv uur iing demna ne ama
sul ngen ama bulmakauqi arla snak. Dap katikka lungera raqurla ama sul dai ai de uure
rlu na nget sever ama semaning.
Dai nemka i aa asdembim dai mager ip ke narli lungera ama lengi."

15

Ama Qasiquatka Sever Ama Sipsipki I Lenges Na Qi
Mat 18.12-14

1 De lura i ai de ra ter ama takkis de ngene lura i ai de re tekmet ne ama viirang, dai ra
men sagelna ne ma Iesus ip te narli aa lengi.
2 De ama Parasiqena de ngene lura i rat drlem se ama Lo, dai ra taqen i re serlin ma',
"Luqa dai ai de qe tekmer iv aa rluavik ne lura i ai de re tekmet ne ama viirang, dai de qa
tes ke na ra."
3 De raqurla de ma Iesus ka raqal sil ne luqa iara ama qasiquatka bareq a ra ma',
4 "Ariq aiv iaq i aa velam i ra tis nget ama sipsip, i ama malev ama malepka na nget, dav
aiv aa de lenges ne iaik never a nget. Taqurla de ngu lu diip ke sana i aip lenges ne iaiq ama
sipsipki? Diip ka iit dap kurli lungera ama 99 na nget per iani ama aiverini. De qa tit de qe
mali re luqia ama sipsipki i lenges na qi, ip deng i qe lu sever a qi.
5 Baip ka lu qi de ama arlias per a qa. De qa iau qi re aa qen de qa tit samuk.
6 Baip baing se qa mer aa vetki, de qa nes te aa rluavik de ngen aa lengiqi-metta. De ra
men be ra iing demna.
De qa ruqun na ra ma', "Maikka mager iv ama arlias per a ngen, ngene na ngua. I medu
lenges ne gu iaiq ama sipsipki, dap ngua mali rem ki be ngua lu qi de sa ngua guirl se qi."
7 Dai ngul sil ba ngen, ai saqikka raqurla, i vuusep dai ama arlias per ama Angeluqena
navet lura ama 99 na ra i sa ama seserlta. Be saqias kuasiq ai araa rletki ip te guirltik per
araa rut. Dav ariq aiv iaq ama vuqa i qa guirltik per aa rutka, dai maikka diiv ama arlias i
as maikka nget malai vuusep.

Ama Qasiquatka Sever Ama Qelaingka I Lenges Na Qa

8 "Ariq aiv iaiq ama nanki i ara qelaing ama dul i ama malepka na nget, baiv aa de lenges
ne iak. Baip maget de qi aandem ama mudemki de qi suqup pe ama vetki de qi taqa mali.
Be qatikka qit matna raqurla be deng i qia lu qa.
9 Baip kia lu qa, de diip ki nes te ara ri de ngen ara lengiqi-met-ta, de diip ta ren be re
iing demna. De diip ki ruqun na ra ma', "Maikka mager iv ama arlias per a ngen, ngene na
ngua. I medu lenges ne gu iaq ama qelaingka, dap sa iara ngua lu qa.'

10 Dai ngul sil ba ngen, ai saqikka raqurla i ama Ngemumaqa aa Angeluqena dai ai de
ama arlias per a ra never iaq ama vuqa i aip ka guirltik per aa rutka."

A Qasiquatka Sever Ama Rluimka I Lenges Na Qa

11 De ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Iak i aa uimiam ama quariam ama udiam.
12 Be luqa i qa mianai vuk dai qa ruqun aa mam ma', "Gumam, ngua tu gua qevep sever
ama tekmeriirang mai i liirang aa i ngi narliip diip ngia ratmer iirang bareq auun ngu ne
gua barlka. Be gua rang dai iara ngi qurl a ngua." De raqurla de qa matmer aa tekmeriirang
mai bareq aa uimiam.
13 Baiv aa de quasiq ama ainkules, de ama rluim-iam be ama ningamka dai qa iing demna
ne aa tekmeriirang mai. De qa mit saver iaiq ama luqupki i qi sangis. Be qurli qa vet luqia
ama luqupki, de qa rlan aa qelaing mai ver ama tekmeriirang i quasiq ai ama atliirang de
qe tekmet niirang.
14 Aip ka rlan aa tekmeriirang mai be verleset niirang, de ama niingki ama slurlki qia
men pet luqia ama luqupki. Dap luqa ama gilka dai maikka quasiq a qerang.
15 De raqurla de qa mit ket matna gel iaq i qa navet luqia ama luqupki. De luqa i aa velam
dai qa nem luqa ama gilka ip ke uas te aa velam.
16 De maikka ai de qe narliip ken ban nanas te ama velam a nger a atkutem. Dav ai de
quasiq ai ariq a qek ke qurl a qa re a nge ama asmes.
17 Baiv aa de aa tuaqevep ama atlunget nge guirl. Be qa ruqun ma', "Gumam aa
buaiskena dai qatias buup ne araa asmes. Dap kurli ngua iara be lenges lenges na ngua
mer ama getki i ama qeraik ngua.
18 Dap diip ngua raarl de ngua iit nanari ip ngua iit sagel gumam. De diip ngu ruqun na
qa ma', "Gumam sa ngua rekmet ne ama vu sagel ama Ngemumaqa de sagel ngi.
19 Be iara dai sa quasik mager ip ngia tis ngua ai ngiaimka na ngua. I qasa iara dai ama
vuqa na ngua. Be ngia ru ngua ip gi iaq ama buaiska na ngua."
20 Baiv aa de qa maarlviit de qa tit sagel aa mam.
Baip lua i as kurl ama rluimka sangis, de aa mam ka lu qa. De ama ngerlmamka dai maikka
ama arlemka malai never aa uimka. De qa uaik imanau, be qa uurut me na qa de merlmerl-
vem-ka rem ka be qes nismet met ka.
21 De ama rluimka qa ruqun ma', "Gumam, sa ngua rekmet ne ama vu sagel ama
Ngemumaqa de sagel ngi. Be ngua dai sa quasiq ai ama atluqa na ngua be quasik mager ip
ngia tis ngua ai gi uimka."
22 Dav ama ngerlmamka ka ruqun aa buaiskena ma', "Ngen det gua serlapki i maikka ama
atluqi i ama ainkulki, de maikka masna ngen den se qi ip ngen du qi ver a qa. De ngen du
ama ring men a ngerikka. De ngen du ama luut per aa ilaing.
23 De ngen diit te ama karabauqi are uimki ama qemung per a qi de ngene veleng ki de
ngen den se qi, ip diiv ama arlias per a uut de uut tes.
24 I raquarli ai de ngua tu gua qevep ai nguaimka dai sa qa ngip dav iara dai qa guirl i qe
iames. I sa mekai lenges na qa, dap saqi uut lu qa i sa qa guirl." De ra rekmet ne ama
asmeski.
25 Dav ama rluimka ama rarlimka dai qurli qa ver ama sleng. Baiv aa de qerl guirl, dai
qat den be sagelna ne ama vetki dai qe narli i re taing de re main.
26 De qa nes te iaq ama buaiska, be qa snanpet na qa ma', "Te tekmet nanaa?"
27 Dav ama buaiska qa ruqun na qa ma', "Sa gia ningamka qa guirl. Be gi mam ka veleng
ama karabauqi are uimki ama qemung per a qi. I raquarli ama rluimka qa guirl sagel ka,
de qatikka qurli qa maget i quasiq ai lenges na qa."
28 Dav ama rluimka ama barlka dai ama qurek per a qa, be quasik ke narliip kat dan.
Taqurla de aa mam ka aang sedarliik be qa qurl a qa re ama lengi ama atlunget.
29 Dap ka guirltiq aa mam aa lengi ma', "Sa ngua matna gel ngi se ama ages i buup ip
taquarl ama maatpitka. Dai de quasiq ai i ai de ngua iing gia qeng ama lengi. Dap kuasiq
ai ngia qurl a ngua re a nge ama meme are uimki, ip ngu rekmet ne ama asmes barek ngu
ne gua ri iv auur arlias de uut tes. Maikka quasik.
30 Dap luqa ngiaimka dai sa qa verleset ne gia tekmeriirang mai bareq ama nankina ama
ngemerl-met-ta. De qa guirl, de gia arlem never a qa de ngia veleng ama karabauqi are
uimki ama qemung per a qi."
31 De ama ngerlmamka qa ruqun na qa ma', "Gualselaqa, katikka ai de masmas de qurl
uun temna. Be gua tekmeriirang mai dai gia tekmeriirang aa.
32 Dav iara dai maikka mager iv ama arlias per a uut. De mager iv uure tekmet ne ama
asmeski, i raquarli gia ningamka dai sa mekai ngua tu gua qevep ai sa qa ngip, dav iara dai
qa guirl i qe iames. I mekai lenges na qa, dav iara uut lu sever a qa."

16

A Qasiquatka Sever Ama Aamngimka I Quasik Ai Qe Taqat Matna

1 De ma Iesus ka ruqun aa risura ma', "Iaq i buup ne aa qelaing, dai aa Aamngimka i qe
uas te aa tekmeriirang. Dai iari ra men sagel ka be ra sil ba qa se aa Aamngimka ma', "Gia
Aamngimka dai qat ding gia tekmeriirang."
2 De raqurla de qa nes te aa Aamngimka be qa men de qa ruqun na qa ma', "Ngu narli ama
lengi ama vunget sever a ngi. Dai be maikka mager ip ngi raqal sil sevet gua tekmeriirang,
i ngi iil sever iirang, i liirang aa i ngi uas tem iirang. I raquarli iara dai quasik mager ip gua
Aamngimka na ngi ip ngi uas te gua tekmeriirang."
3 De qatikka de luqa aa rlan ama Aamngimka dai qa tu aa qevep maberl ma', "Diip ngu
sana? I luqa ama Barlka dai qe narliip ke prleser a ngua ip diiv iara dai quasiq ai ama
Aamngimka na ngua. Dap kuasik gua a nge ama dlek ip ngut kut per ama aiverem ip ngut
matna bareq a nas. De ama qelep ngua ip ngua ter ama asmes nagel iari.
4 Dav iara dai nguat drlem aip diip ngu sana. I aip lua i ama Barlka qa qirlvem se ngua
ip kuasiq ai ama Aamngimka na ngua, dai diip ngua tat nevet gua rluavik i diip ta tarl se
ngua sev araa vet."
5 Baiv aa de qa nes te lura mai i araa dinau gel aa Barlka, be ra men sagel ka. Be luqa i qa
men i qe ruirl dai ama Aamngimka qa snanpet na qa ma', "Guarai, kua gia dinau dai buup
gel gua Barlka?"
6 De qa guirltik ma', "A revan. Gua dinau dai maikka ama dram ne ama gris nev ama galip
dai ama 100 na nget."
De ama Aamngimka qa ruqun ma', "Ani, ama langin iini iara se gia dinau. Dap masna ngia
ruqun de naqatikka ngu bing sep gia dinau. Be diip ngi iil ama 50 naqatikka."
7 Baiv aa de saqi iak ka men, be ama Aamngimka qa snanpet na qa ma', "Gia dinau ne ama
qesna?"
De qa ruqun ma', "Ama 100 ne ama bik ne ama wit."
De qa ruqun na qa ma', "Ngi aar ama langin iini iara se gia dinau, katikka ngua bing sep
nget be diip ngi iil ama 80 naqatikka."
8 Baiv aa de ama Barlka qa taarl ne ama Aamngimka aa rlenki i luqa i qa lenges ne aa
bisnis. I qa taarl na qa i raquarli aa saikngias peviit be qa rekmet ne liina taqurla. I lura
ama qaqet i ra tit kur ama aivetki ara gamansena dai re taqat drlem ip tet matna gel araa
rluavik. Be maikka araa adrlem ngere uirl se lura i ra namen ama Lautuqi ara gamansena.
9 De ngu tuqun a ngen ai ama qelaing dai mager ip nger iit se ngen nep ma aiska ama
vuqa. Dav ariq aip ngenerl kurl iari te a qeng ama qelaing iv a ngen a rluavik na ra, iv aip
laip lua i sa verleset ama tekmeriirang mai, dai mager ip lura i a ngen a rluavik dai diip ta
raarl se ngen masarevuk ip kurli ngen masmas ngene na ra.
10 "Dai ariq aip nemka i ai de qe taqa uas te ama tekmeriirang ama langas niirang, dai
mager ip diip ke taqa uas te ngen ama tekmeriirang ama barliirang saqikka. Dap luqa i ai
de quasiq ai qe taqat matna se ama tekmeriirang ama langas niirang, dai quasik mager ip
ke taqat matna se ngen ama tekmeriirang ama barliirang.
11 Dai ariq aip kuasiq ai ngene taqa uas te ama quvangiirang i buup nanari never ama
aivetki, dai diip kuasiq a qek ke qurl a ngen te ama tekmeriirang ama revan siirang nagel
ama Ngemumaqa ip ngene uas tem iirang.
12 De ariq aip kuasik ngene taqa uas te iari araa tekmeriirang, dai qatikka liirang aa iv a
ngen a tekmeriirang dai diip kuasiq a qek ke qurl a ngen.
13 "Kuasik mager iv iak ket matna bareq ama udiam mais. I raqurla dai diip kuasik ke
narliip se iak dav iak dai maikka diip ke narliip se qa. Be diip ka tit naset luqa i maikka
qe narliip se qa. Dap luqa i quasik ke narliip se qa, dai diip kem ngim temanau na qa. Dai
raqurla, be ariq aip ngene narliip ngen diit naser ama Ngemumaqa, dai maikka quasik
mager iv ama qelaingka dai qe ruirl se ngen."

Ama Ngemumaqa Aa Lengi Dai Quasik Mager Ip Guirltik Per A Nget

14 Ama Parasiqena dai maikka ai de re narliip se ama qelaing. De raqurla be re narli
lungera ama lengi i ma Iesus ka meraqen na nget, de maikka ra tit na qa.
15 Dap ka ruqun na ra ma', "Katikka ai de ngene narliip ngene sek de a ngen a
tekmeriirang ama atliirang dama qaqer araa saqang. Dav ama Ngemumaqa dai qe taqat
drlem se a ngen a rut. Be liirang aa i ama qaqet ta taarl niirang, dai naqatikka liirang aa
maden dama Ngemumaqa aa saqang.
16 "I ama Ngemumaqa aa Aamki na ra mai de ngen ma Moses aa lengi, dai qasa murl
kurli nget be sagel ma Jon i qe qukmes te ama qaqet. Dav ianai navet lungera ama niirl i
qurli ma Jon per a nget be deng iara, dai ama Lengi ama Atlunget sever ama Ngemumaqa

i qe uas dai nge men per ama luqup mai. Be maikka ama qaqet mai dai re dlek ip tat dan iasai sagel ama Ngemumaqa qe uas.
17 De ama uusepka qe ne ama aivetki dai naqatikka diip lenges na iam. Dav ama Lo dai maikka quasik mager ip lenges ne a nge ama langas niini namen a nget."

Ma Iesus Ka Taqen Sevet Liina I Re Rling Mer Ama Ngererl
Mat 5.31-32 de ma 19.9 Mak 10.11-12

18 "Lura mai ama quatta i ra mit namen araa ngerlviq ama nankina de ra ngerlvet ne iari, dai re lenges ne ama ra-ngerlvet. De qerlka aiv iak ka ngerlvet ne iaiq ama nanki i mekai ara ak ka mit namen na qi, dai ama Lo sever ama ra-ngerlvet, dai qa merarliq a nget."

Ma Iesus Aa Qasiquatka Sevet Ma Lasarus

19 "Murl iaq i buup ne aa quvang iirang, be qatikka ai de masmas ka tu ama serlav ama atlu nget, de ama luan ama atlunger ama marianget. De qatikka ai de ver ama niirl mai dai de qa tes ama asmes ama atlunget.
20 De gelna ne aa tarlka dai qurli iak, i quasiq aa qerang, i aa rlenki ma Lasarus. I buup ne ama bias per aa qetdingki.
21 De qa tu aa qevep ip ka ter ama asmes i nget navet luqa i ama qelaingka ve aa rik aa semaning. Dai de ama dang nget den be ngere qik mer ama bias per a qa.
22 Baiv aa de luqa i quasiq aa qerang dai qa ngip. De ama Angeluqena ra ral ka de ra mit se qa be ra mu qa gel ma Abraham. Baiv aa de saqikka luqa i buup ne aa quvang iirang dai qa ngip, de ra qutserl ka.
23 De qurli qa mer ama altingki be qe tal ama getget ama slurlnget. De qem ngim piit, dai qet lu ma Abraham i qurli qa sangis katias. I ma Lasarus dai qurli qa qe na qa.
24 De luqa i buup ne aa quvang iirang ka nes ma', "Gumam ma Abraham, maikka mager ip gia arlem never a ngua. De ngi nem ma Lasarus ip ka ren ip ke uq aa ngerikka aa ningaqa ve ama qerlapki de qa ru qa mene gua qulbinka ip ma uupka quarla. I maikka ngu taneng ama getget malai met luqi iara ama altingki."
25 Dap ma Abraham ka ruqun ma', "Guimka, iara ngiat drlem sever iani. I as murl lua i ngi iames per ama aivetki, de ngia mer ama tekmeriirang mai ama atliirang. Dap ma Lasarus dai quasiq aa qerang. Dav iara vet luqi iara ama luqupki dai qurl aa rutka maget, dap ngi dai ngi tal ama getget maden.
26 De saqiaskerlka iani. I varlen me uut, uut na ngen dai ama Ngemumaqa qa mu ama gerlaqi i qi saimanep i quasiq ara a nge ama arlim. Taqurla be ama qaqet i qurli ra ri de re narliip ta tarlik mene luqia ama gerlaqi dai quasik maget na ra. De lura i qurli ra ruarl dai quasik maget na ra ip ta rarlik men a qi ip sagel uut.
27 De luqa i buup ne aa quvang iirang dai qa ruqun ma', "Dai gumam, ngu nen ngi, ip ngi nem ma Lasarus ip ka iit sep gumam aa vetki.
28 I gua nenggeni-ra dai ama ngeriqit na ra. Be mager ip ma Lasarus ke qurl a ra re ama Lengi ama dlek-pem-nget. I arik ma ngen na ra, ra men savet luqi iara ama luqupki ip te tal ama getget."
29 Dap ma Abraham ka ruqun ma', "Ma Moses aa lengi de ngen ama Slurlka aa Aamki na ra, araa lengi dai nget gel ta. Be mager ip te narli lungera."
30 De luqa i buup ne aa qelaing ka ruqun ma', "Gumam Abraham, kuasik. I quasik te narliip ta tis pet lungera ama lengi. Dav, ariq aiv iak, i qa maarl naver ama aapngipki de qa iit sagel ta, dai mager ip te narli sever ama iames de re guirltik per araa rut."
31 De ma Abraham ka ruqun na qa ma', "Ariq aip kuasik ta narligel ma Moses de ama Slurlka aa Aamki na ra araa lengi, de ariq aiv iak ka maarl naver ama aapngipki, dai saqikka quasik mager ip ta tu araa qevep i liina."

17

Ama Viirang I Ai De Iirang Ngere Lenges Ne Ama Qaqet
Mat 18.6-7 de ma 18.21-22 Mak 9.42

1 De ma Iesus ka ruqun aa risura ma', "Diiv ama tekmeriirang muqasmuqas ngere baingses iv iirang ngere tekmet ne ama qaqet ip te rat i re tekmet ne ama vu. Dap maikka diiv ama vu barek luqa i qe tekmet be liina raqurla ngere baingses.
2 I ariq aip ka i diip ke rekmet ne a nge ama rluimini navet lura ama arluis iv iini nge raat, i iini ngere rekmet ne ama vu, dai mager ip te quap se ama dulka ama slurlka ver aa qen de re rlu na qa sep ma ruqanepka.
3 Dai mager ip ngene taqat lu gelemiis. I ariq aip gia rluaqa qa rekmet ne ama vu, dai mager ip ngi seserl ver a qa. De ariq aip ka guirltik per aa rutka, de mager ip ngi revik tem se aa viini.

4 De ariq aip ka rekmet ne ama vu sagel ngi ma ngeriqit ngene iiram per ama nirlaqa
ama quanaska, de qa guirl sagel ngi ma ngeriqit ngene iiram ip gia arlem never a qa de ngi
reviktem se aa viini. Taqurla dai mager ip ngi revik tem se aa viirang."

Ama Tuaqevep

5 De ama Aposelkena ra ruqun ama Slurlka ma', "Maikka mager ip ngi rekmet ne auur a
tuaqevep iv ama slurlnget peviit."
6 De ama Slurlka qa ruqun ma', "Ariq aiv a ngen a tuaqevep ip taquarl ama mengka aa gam-
iini i ra tis ka ma Mastet naqatikka, dai mager ip ngene tuqun luqa ama mengka ma', "Ngi
berltik per a nas mai, de ngia iit ip ngia ran pe ama ruqanepka. De diip ka iit kut gia lengi
i ngia tu gia qevep."

A Buaiska Aa Rletki

7 "Ariq aiv iak naver a ngen i aa buaiska i qet kut per ama sleng, dap kua qe uas te ama a
sipsip. Baip lua i qa guirl never ama sleng, dai quarl ai de ngi tuqun a qa ip masna qa ren
ip ka ruqun de qa tes?
8 Maikka quasik. Dap naqatti ai de ngi tuqun a qa ma', "Ngia ruvem ne gua asmes nauirl,
de ngia tik me nanas malkuil ne ama liitki, de ngi at gua asmes de ngia an se nget. De qurli
ngi de ver a ngua de ngua tes de ngu srluup, iv aip maget de naqerl ngia tes de ngi srluup.
9 De qua diip ka taqen ne ama atlu sagel ama buaiska i raquarli qe narligel aa lengi?
Maikka quasik.
10 Taqurla dai saqikka ngen, i sa ariq aip ngen perleset ne ama a rleriirang mai ip taquarl
ama Ngemumaqa qa ruqun na ngen, de mager ip ngene tuqun ma', "Uut dai naqatikka ama
buaiskena na uut. Be liirang aa i uure tekmet niirang, dai qatikka auur a rleriirang aa."

Ma Iesus Ka Lemerl Ama Quatta Ama Malepka Na Ra

11 De ma Iesus ka tit nev ama aiska savet ma Jarusalem, be qa tit, be sa qa tit peleqes ne
ma Samaria qi ne ma Galili.
12 Be qa men per iaiq ama luqupki, de ama quatta ama malepka i ama laippa ver a ra dai
ra lu qa men ama aiska. De qatiaskerlka ra maarl sangis.
13 De ra nes ma', "Iesus, auur a Barlka, mager ip gia arlem naver auut."
14 De qa lu ra, de qa ruqun na ra ma', "Ngen diit ip ngene reqerl ama Lautuqi ara Barlta ne
a ngen a qetdeng." Taqurla de ra tit de verleset ama bias be maget ne araa qetdeng.
15 De iak naver a ra dai qa lu aa qetdingki i sa ama atlu qi, de qa guirl. De qes nes slep de qa
taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki veleqes ne ama qaqet.
16 De qa aan aa buum de vaik per a qa manep, i aa sakngaqi samen ama aivet gelna ne ma
Iesus aa ilaing. De qa taqen ne ama atlu sagel ka. I luqa dai qa navet ma Samaria.
17 De ma Iesus ka lu raqurla, de qa ruqun ma', "Ngua ai ama quatta ama malepka na ra i
maget na ra. Dav iari ama ngeriqit ngen ama rlatpes na ra quaridi?
18 Katikka ani ngerek se luqa i qatti qa mianai be lu ngerek se qa qa men ip ka taarl ne
ama Ngemumaqa aa rlenki?"
19 De qa ruqun na qa ma', "Ngia raarlviit de ngia tit. I gia tuaqevep dai nge rekmet be
saqiaskerlka maget na ngi."

Ama Ngemumaqa Aa Dlek ip Ke Uas Dai Diip Nge Ren
Mat 24.23-28 de ma 24.37-41

20 De ama Parasiqena ra snanpet na qa ma', "Ama Ngemumaqa aa giqi ip ke uas dai
qesnada de qia ren?"
De ma Iesus ka virliit ba ra ma', "Aip lua i ama Ngemumaqa aa giqi qia men ip ke uas, dai
quasik mager iv ama qaqet te lu liina ne araa saqang.
21 I quasik mager ip te tuqun ma', "Ngene lu, lu qurli qi mara." Dap kua ma', "Ngene lu, luqi
mamuk." I ngene narli. Ama Ngemumaqa aa dlek dai qurli nget gel ngen."
22 De ma Iesus ka ruqun aa risura ma', "As laiv ama giqi qia ren i maikka diip ngene narliip
padiip ngene lu ama qaqet araa Rarlimka aa a nge ama Nirlaqa ip ke uas.

Dap maikka diip kuasik mager ip ngene lu qa.

23 De diip te tuqun a ngen ma', "Ngene lu, luqa mamuk." Dap kua ma', "Ngene lu, luqa
mara." Dap maikka quasik mager ip ngen diit naser a ra.
24 Dai ngen drlem, ai aip lua i vaikpaikmet, dai liina i vaikpaikmet dai ai de iini ngere
qiuaik per ama uusepka mai. Dai ama qaqet araa Rarlimka dai saqikka diip ke rekmet
taqurla i lua i aip kat den.
25 Dav as nauirl dai diip ke ral ama getget i buup. De ama qaqet pet lunger iara ama niirl
dai diip tem ngim temanau na qa.

26 “Be ama tekmeriirang i murl ver ama niirl i qurli ma Nua ver a nget, dai saqikka liirang
aa dai diip te tekmet niirang pet lungera ama niirl i qurl ama qaqet araa Rarlimka ver a
nget.
27 I ver ama niirl i qurli ma Nua ver a nget dai ai de quasiq ai ama qaqet ta tu araa qevep
sever ama Ngemumaqa. Dav ai de ra tes de re srluup, de re ngerlvet, be deng i ma Nua qa
mit sede ama sipki. Baiv aa, de ama aiqum ama slurl-nget nge men be nge lenges ne ama
qaqet mai.
28 De diip te tekmet taqurla ip taquarl murl vet lungera ama niirl i qurli ma Lot per a nget
saqikka. I ai de qurli ra de ra tes de re srluup, de ren bandem per ama quvang iirang, de
rerl kurl iari re iarang ip ten ban per iirang, de ret matna ver ama sleng de re teq ama vet.
29 Dap ma Lot ka mir ianai navet ma Sodom, de qatikka vet luqa ama nirlaqa de ama
altingki de ngen ama dul i ama ianemaqa na nget, dai nge aat naver ama uusepka ip taquarl
ama qaikki. Be nge lenges ne ama qaqet mai.
30 Dai qatikka diip taqurla ver ama nirlaqa i ama qaqet araa Rarlimka qe baingses
sekgames.
31 “De diip pet luqa ama nirlaqa dai ariq aiv iaq i qurli qa ver aa vetki ara rleng, dav aa
quvang iirang dai qurli iirang pe ama vetki, dai maikka quasik mager ip ke meriirl sev aa
vetki ip ke ar aa quvang iirang. Dai saqikka raqurla, i ariq aiv iak, i qurli qa ver ama sleng,
dai quasik mager ip ke guirl sev ama vetki.
32 I mager ip ngen drlem savet ma Lot aa ngerlki i qim ngim nasat i qia tu ara qevep sever
ara quvangiirang i qia mit namen iirang. Dai raqurla be qia ngip.
33 De ariq aiv iaq i qa tu aa qevep ip ke taqa uas temiis ip kuasik mager ip ke ngip, dai diip
luqa qe ngip mas. Dav ariq aip nemka i quasik keng ning ama aapngipki de quasik keng
ning ama getget de qa tat naver a ngua, dai qatikka diip ke raneng ama iames de qurli qa
maget.
34 De ngul sil ba ngen, i aip nguat den men ama arlenki de diiv iaiam iane brlaing pe ama
biraqi ama quanaski. Dai diiv ama Ngemumaqa qa aar iak dav iak dai qurli qa i mek.
35 De diiv ama naniim ama udiim i iane tekmet ne ama bret ne ama plaua. Dai diiv ama
Ngemumaqa qa aar iaik dap kurli iaiq i mek.
36 De diip kurli iaiam ama quariam per ama sleng, dai diiv ama Ngemumaqa qa aar iak dap
diip kurli iaq i mek.”
37 De ra narli raqurla, de ra ruqun ma’, “Auura Barlka, diip liini iara nge ren kuaridi?”
De ma Iesus ka ruqun na ra ma’, “De diip gua anmenki dai diip ma lumamerlka. I diip gua
anmenki ip taquarl ai de ngenet lu ama nguatki-qena i ngere ngingdemna i aip nge lu iani
i iini nge ngip.”

18

A Qasiquatka Sever A Sauaikki Qi Ne Luqa I Ai De Qe Narli Ama Kot

1 Baiv aa de ma Iesus ka sil bareq aa risura ne ama qasiquatka ip ke su ra ai mager ip
masmas te raring de quasik mager ip ma neng na ra.
2 “De ver iaiq ama luqupki dai qurli iaq ama kiap i ai de qe kot se ama qaqet. Dai ai de
quasiq ai qeng ning ama Ngemumaqa de qerlka ai de quasiq ai qa tu aa qevep ip ke taqa
palu gel ama qaqet.
3 De vet luqia ama qerlingki ama barlki dai qurli iaiq ama sauaikki. I qatikka ai de vet
kiat den sagel luqa i ai de qe kot se ama qaqet, be qi tuqun a qa ma’, “Gua qumeska dai qe
narliip ke lenges na ngua. Dai mager ip ngia tat naver a ngua se ama kot.”
4 De nauirl, dai luqa i ai de qe kot se ama qaqet dai quasik ke narliip ka tat naver a qi. Dav
aiv aa de daa rlan dai qa tu aa qevep ma’, “Kuasik ngung ning ama Ngemumaqa de quasiq
ai ngu taqa palu gel ama qaqet.
5 Dap luqia ama sauaikki, dai ai de qi tekmet be ama rletki ver a ngua. Katiqerlka diiv a
den de ngua raat never a qi ver ama a kot. I qatikka arik be mas mas kiat den, dai qatikka
arik ma raqurla be diip ma neng na ngua malai.”
6 De ma Iesus qa ruqun ma’, “Ngen narligel luqa aa lengi i ai de qe kot se ama qaqet dap
kuasiq ai ama atluqa.
7 Ama Ngemumaqa aa qaqet dai ai de res nes sagel ka ver ama niirl ngen ama arlen. Dai
diip ka tat never aa qaqet. De diip kuasiq ai qe palu sa piirlit araa raring.
8 Dai maikka ngul sil ba ngen, i ama Ngemumaqa dai maikka diip masna qa raat never
aa qaqet. Dav aip lua i saqiaskerlka diiv ama qaqet araa Rarlimka qa ren, dai qua diip ka
ren gel ama qaqet per ama aivetki i ra tu araa qevep sever a qa?”

Ama Qasiquatka Sever Ama Parasiqa Qe Ne Luqa I Ai De Qa Ter Ama Takkis

9 Iari dai ai de ra tu araa qevep ai qatikka ra dai ama atlura na ra. Dap ta tu araa qevep
ai iari dai qatikka ama vura. Dai sagel lura raqurla dai ma Iesus kel sil ne ama qasiquatka
ma',
10 "Iaiam ama quariam i iane narliiv iane raring. De ian mit sev ama Lautu-vem-ki. I iak
dai ama Parasiqa na qa. Dav iak dai luqa i ai de qa ter ama takkis.
11 De ama Parasiqa qa maarl i ngerek se qa sangis ne luqa i ai de qa ter ama takkis. Be
lua i qe raring, dai qe raring taqurliani, "A Ngemumaqa, ngua taqen ne ama atlu sagel ngi
i quasiq ai ama vuqa na ngua ip taquarl iari ama qaqet. I quasiq ai ngua raquarl lura i ai
de re suam, de re tekmet ne ama tekmeriirang i quasiq ai ama seserl iirang, de re lenges
ne ama ngererl. Dap ngua dai quasik. De quasiq ai ngua raquarl luqa ma, i ai de qe suam i
aip ke ter ama takkis.
12 Ngua dai ama atluqa na ngua. I ai de ngua tiirl ama asmes per ama niirlaiam ama
udiam per ama lautu mai. Dai de ngurl kuarl te liina i iini ngere tekmer iv ama malepka
navet gua tekmeriirang mai i ai de iirang nget den ba ngua."
13 Dap luqa i ai de qa ter ama takkis dai qa maarl sangis. Dai lua i qe raring dai quasik
mager ip kem ngim sev uusep. De qe uaming de aa rlan de qa taqen ma', 'A Ngemumaqa,
ngua dai maikka ai de nguat drlem sa tekmet ne ama viirang. Dai mager ip gia arlem never
a ngua.'
14 Dai maikka ngul sil ba ngen, i luqa i ai de qa ter ama takkis, dai ama Ngemumaqa qa mis
ka ai ama seserl ka na qa. Dap luqa i ama Parasiqa na qa dai quasik. De ian mit aa saver
ama luqup."
"Dai aip nemka i qa taarl ne aa rlenki dai laiv ama Ngemumaqa qe semagil ne aa rlenki.
Dap nemka i qatikka qe semagil nanas, dai laiv ama Ngemumaqa qa raarl ne luqa aa rlenki
veviit."

Ma Iesus Ka Tat Never Ama Arluis
Mat 19.13-15 Mak10.13-16

15 De iari ra men se araa uis sagel ma Iesus. I re narliip ke ru aa ngerik per a ra de qe
raring bareq a ra. Dav aa risura ra lu liina de ama qurek per a ra ne ama qaqet de ngen
ama arluis, de rem nem ta.
16 De ma Iesus ka nes te ama arluis ip ta ren sagelna na qa. De qa ruqun ma', "Kula ngenel
kel ta. Dap mager ip ta ren sagel ngua. Lura ama qaqet i ra tu araa qevep ip taquarl lura
ama arluis dai mager ip ta ran sever ama luqupki i ama Ngemumaqa qe uas.
17 I maikka ngua taqen ne gua revan sagel ngen. I ariq aip nemka i quasik ka tu aa qevep
sever a ngua ip taquarl lura iara ama arluis dai diip kuasik mager ip ka iit masarevuk saver
ama Ngemumaqa aa Luqupki."

Ama Barlka I Buup Ne Aa Quvang Iirang
Mat 19.16-30 Mak 10.17-31

18 De iaq i ama Barlka qa snanpet ne ma Iesus ma', "Gua Tiksiqa, i ama atluqa na ngi. Diip
ngu rekmet nanaa ip laip ngu raneng ama iames masmas?"
19 De ma Iesus ka guirltik ba qa ma', "Ngu lu nanaa be ngia tis ngua ai ama atluqa na
ngua? Katikka ama Ngemumaqa naik dai ama atluqa.
20 Dap sa ngiat drlem se ama Ngemumaqa aa Lo i nget taqurliani ma',
"Kula ngi rling mer ama berlim. De qula ngi peleng ama qaqeraqa. De qula ngi suam. De
qula ngi kaak. De mager ip ngi rarlik gi mamiam de ngi narli gelem iam." Lo 20.12-16
21 De luqa ama Barlka qa ruqun ma',
"Katikka lua i murl ama gilka na ngua be deng iara dai qatikka ngua tit kut lungera ama
lengi mai."
22 De ma Iesus ka narli lungera ama lengi, de qa ruqun ma', "Dav as ngia man de iani.
Ngia iit ip ngi nem gia quvang iirang ip te ama qelaing de ngi qurl lura i quasiq araa qerang.
I arik taqurla dai diiv ama Ngemumaqa qe qurl a ngi re ama tekmeriirang i buup per aa
luqupki. De ngia ren ip ngia tit naser a ngua."
23 Dap ka narli liina de maikka ama merlenka ver a qa. De ama arlem ka never aa
tekmeriirang i buup be qa mit i ama arlemigl na qa.
24 De ma Iesus ka lu qa i ama merlenka ver a qa, de qa ruqun ma', "Lura i buup ne ama
qelaing gelem ta de buup ne araa tekmeriirang, dai diiv ama alkuil-ba-ra ip ta ran saver
ama Ngemumaqa aa luqupki.
25 Nanaa, kua mager iv ama karabauqa qa ran mer ama ngiliini men ama kaviit? Maikka
quasik. I qatikka ama alkuil ba qa. Dai nemka i buup ne ama qelaing gelem ka i qe narliip
kat dan sagel ama Ngemumaqa, dai maikka diiv ama alkuil ba qa malai."
26 De ama qaqet ta narli liina de ra ruqun ma', "Ariq aip taqurla, dai ani quasik mager iv
a qek ke raneng ama iames masmas?"

27 De ma Iesus ka ruqun ma', "Katikka ariq aiv iak i qa tit kur aa tekmeriirang dai diip kuasik maget na qa. Dav ama Ngemumaqa dai mager ip ke rekmet ne liirang aa i uut tu auur a qevep ai ama alkuil maden, i qa, dai mager ip ke qurl a ngen te ama iames masmas.
28 De ma Pita qa ruqun na qa ma', "Ngi lu, sa uut mit naver auur a luqup de namen auur a tekmeriirang de uut tit naser a ngi."
29 De ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Ngua taqen ne ama revan sagel ngen. I lura i ra mit naver araa luqup, de araa ngerlviq ama nankina, de ngen araa qelatpik, de ngen araa lavu, dap kuarl araa uis i raquarli ra tu araa qevep ai maikka mager iv ama qaqet ta ran iasai sagel ama Ngemumaqa qe uas.
30 Dai diip te raneng liirang aa i as maikka iirang malai daleng liirang aa i ra mit namene iirang. I diiv ama Ngemumaqa qe virliit ba ra vet lunger iara ama niirl. De diip nasat dai re raneng ama iames masmas."

Ma Iesus Kel Sil Sever Anas Ip Ma Depguas Ai Diip Ke Ngip De Qa Raarl
Mat 20.17-19 Mak 10.32-34

31 De ma Iesus ka mer ama malepka ngen a iam na ra de qa ruqun na ra ma', "Ngene narli, iara uut tit savet ma Jarusalem. Be ama lengi mai i murl ama Slurlka aa Aamki na ra, ra iil sever ama qaqet araa Rarlimka, dai diiv iara verlverleset met nget marevan.
32 De diip te quarl tem ka semet lura iara araa ngerik i quasiq ai ama Judaqena na ra. Be diip ta tuma se qa de re tekmet na qa mavik de re kuat per a qa.
33 De diip te urlistik per a qa de re veleng ka ip ke ngip. Dap diip luqa ama nirlaqa ip ma depguas dai saqiaskerlka diip ke raarlviit naver ama aapngipki."
34 Dav ama risura dai quasik tat drlem lungera ama lengi. I ama rarlimini ve lungera angera rleng ama lengi dai qurli iini ve ama trleses, be quasik te taqa mu araa qevep sevet lungera ama lengi i qa meraqen na nget.

Ma Iesus Ka Ngil Ver Ama Rlenka Aa Uuves
Mat 20.29-34 Mak 10.46-52

35 Baip kat den be sagelna ne ma Jeriko, dai aa gel iaq ama rlenka i qurli qa i qa mugun per ama aiska aa garli. De ai de qe snanpet ne ama qaqet ip terl kurl a qa re ama qelaing.
36 Dai qe narli sever ama buurlem ne ama qaqet i rat den. De qa snanpet ne iari ama qaqet ma', "Te sana?"
37 De ra ruqun na qa ma', "Ma Iesus i qa navet ma Nasaret dai qa iinamuk i qat den."
38 Taqurla de qes nes ma', "Iesus, Iesus. Katikka ngi navet ma Daivit aa liinka i diip ngi iames na uut nagel auur a qumespik. Dai maikka gia arlem naver a ngua."
39 De lura ama qaqet i rat den i re ruirl dai re serlin a qa ma', "Sung na ngi!"
Dap katikka qa dai ai de qes nes maden taqurliani ma', "Ngi navet ma Daivit aa liinka. Gia arlem naver a ngua."
40 De ma Iesus ka men be qa maarl de qa ruqun na ra ma', "Ngen den se qa sagel ngua." Baip ka men sagelna, de ma Iesus ka snanpet na qa ma',
41 "Ngi narliip ngu sana na ngi?"
De qa ruqun ma', "Gua Barlka, saqiaskerlka ngu narliip ngum ngim."
42 De ma Iesus ka ruqun na qa ma', "Saqiaskerlka ngil vet ngia ves. I ngia tu gia qevep dai be saqiaskerlka maget na ngi."
43 Taqurla de maikka masna maget ne aa sakngaiam be saqiaskerlka qem ngim. De qa tit naset ma Iesus, de maikka nade a rlan dai qa taqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa. De ama qaqet ta lu liina, de saqikka ra, ra taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki.

19

Ama Siitka Sevet Ma Sakkias

1 De ma Iesus ka tit be savet ma Jeriko de qa tit imanep per a qi.
2 I gel iaq i ama Barlka i qe ruirl se lura i ai de ra ter ama takkis i aa rlenki ma Sakkias. De qa dai buup ne aa qelaing.
3 Dai qe narliip ke taqam ngim aip nema aa ne ma Iesus. Dap ka dai ama veluqa be quasik mager ip ket lu ma Iesus i qatias taquarl i ama buurlem ne ama qaqet.
4 Taqurla de qa uaik be qa uirl se ama buurlem ne ama qaqet be qa ving ama mengka (i qa ip taquarl ama gulengka) ip ket lu ma Iesus. I qat drlem ai ma Iesus dai diip kat den be diip keng-aang nep luqa ama aiska.
5 Baip ma Iesus kat den be iasai, de qa ngim piit sagel ka, de qa ruqun ma',
"Sakkias, ngi qaverl sa meriirl. I diip nani iara dai qurli ngua ve gia vetki."
6 Taqurla de masna qa meriirl. De maikka qa dai buup ka ne ama arlias. De qa mit se ma Iesus sev aa vetki.

7 De ama qaqet mai ra lu liina, de ra taqen ne ama qurek ma', "Ngene lu, i qa mit ip kurli qa
ve luqa aa vetki i ama vuqa."
8 De ma Sakkias ka maarlviit, de qa ruqun ma Iesus ma', "Gua Barlka ngi narli. Diiv iara
dai maikka ngu narliip ngu raqat matmet gua quvang iirang, ip diip ngu qurl lura i quasiq
araa qerang te iaq ama garliqa. De ariq aiv ai de mekai ngua qaak te a qek be ngua suam
se aa qerang, dai mager ip ngu virliit ba qa ma rlatpes niirang."
9 De ma Iesus ka ruqun na qa ma', "Iara dai se ama Ngemumaqa qa guirl lura i ra nep luqi
iara ama vetki. De qerlka luqa dai ma Abraham aa uimka na qa.
10 I ama qaqet araa Rarlimka qa men ip ke mali re lura i lenges na ra de qerl guirl a ra."

A Qasiquatka Sever Ama Buaiskena Ama Malepka Na Ra
Mat 25.14-30

11 Be lua i ama qaqet te narli lungera ama lengi, de qerlka ma Iesus kel sil ne iaq ama
qasiquatka. De iari ama qaqet dai ra tu araa qevep ai ama Ngemumaqa aa dlek i qe uas dai
diip masna iara nge ren sekgames. I sa raquarli i qa men sagelna ne ma Jarusalem.
12 Taqurla be qa siit ma',
"Iaq ama Barlka i qe narliip ka tit saver iaiq ama luqupki i qi sangis, ip mager ip ta ru qa iv
ama a King na qa. Dai be aip laip de diip ke guirl.
13 Dap nauirl dee qa nes te aa buaiskena ama malepka na ra, be qa matmet ne ama qelaing
ba ra, be iak de iak se ama nal i ama ngerlnanki ama quanaski na nget. De qa ruqun na ra
ma', "Ngene bisnis ne lungera ip laip deng i ngu guirl."
14 Dap luqa aa lengiqi-met-ta dai ama qurek per a ra na qa. Taqurla be saip naser a qa i qa
mit, de lura ra nem iari ama quatta be ra mit sagel ama Gaman. Be ra ruqun nama Barlta
ma', "Kuasik uut narliiv auur a King ne luqa."
15 Dap katikka raqurla de a den, de ra mu qa iv ama King na qa. Baiv aa de qa guirl. De
qa ruqun iv aa buaiskena ra ren sagel ka. I qe narliip ke snanpet na ra aip ta matna be ma
qesna ne ama qelaing nge men.
16 Dai be luqa qa men i qe rarles be qa ruqun ma', "Gua Barlka, ngua matna ne lunger iara
gia qelaing i ama nal ama 1000 na nget, be lungera i nge men i ngua matna be rem nget,
dai ama 10,000 ne ama nal."
17 De ama King ka ruqun na qa ma', "Ngi dai ama buaiska ama atluqa, i maikka ngia rekmet
ne ama a rletki ama atluqi. I maikka ai de ngi taqa uas te ama tekmeriirang ama a giliirang.
Be raqurla be ngurl kurl a ngi re ama adlek ip ngi uas te ama qerleng ama barlnget ama
malepka na nget."
18 Baiv aa de luqa iv ama udiam ka men, be qa ruqun ma', "Gua Barlka, ngua matna ne gia
qelaing i ama 1000 ne ama nal, be iara dai baing se iang ama qelaing i ama 5000 ne ama
nal."
19 De ama King ka ruqun na qa ma', "Ngua mu ngi ip ngi uas te ama qerleng ama barlnget
ama ngeriqit na nget."
20 De saqiaskerlka iak ka men ama buaiska, be qa ruqun ma', "Gua Barlka, gia qelaing iara.
I mekai ngua uung nget pe ama luanini de ngua mu nget iara.
21 I raquarli ngut lu ngi, dai ama sairlka na ngi. I liirang aa ama tekmeriirang i murl kuasiq
ai ngia mu iirang dai ai de ngia ter iirang. Dai de ngia ter ama asmes naver ama sleng i
quasiq ai murl ngi ngia aar ama asmes per a nget. Taqurla be ngung ning me ngi."
22 De ama King ka ruqun luqa ama buaiska ma', "Ngi dai ama buaiska ama vu qa! Be
qatikka ngi, gia lengi dai diip ngu kot se ngi na nget. De qatikka ngiat drlem ai ngua dai
ama sairlka na ngua. Be qatikka ama tekmeriirang i quasiq ai ngua, gua tekmeriirang dai
ai de ngua ter i rang. De qatikka ai de ngua ter ama asmes naver ama sleng i quasiq ai ngua,
ngua at nget.
23 Dai vadai de raqurla de ngia mu gua qelaing mer ama Bang, ip ngere riirl iv aip lua i
ngua men de ngua met gua qelaing."
24 De qa ruqun lura i ra maarl gelna ma', "Ngen det lungera ama qelaing i ama ngerlnanki
ama quanaski ne ama nal nagel ka. De ngene qurl luqa i ama qelaing ama 10,000 ne ama
nal gel ka."
25 "De ra ruqun na qa ma', "Auura Barlka, luqa dai qasa ama 10,000 ne ama nal gel ka."
26 De qa ruqun ma', "Maikka ngul sil ba ngen, i lura mai i re taneng ama tekmeriirang, dai
as diip ngurl kuarl te ngene iarang. Dav ariq aiv iaq i quasik ke taneng ama tekmeriirang,
be ngene liirang aa ama giliirang i qe taneng iirang, dai diip ngu aar iirang nagel ka.
27 Dap lura i gua qumes-ta na ra, i lura i quasik te narliiv araa King na ngua dai mager ip
ngen den se ra sagel ngua de ngene veleng ta ip te ngip pet gua saqang."

Ma Iesus Kat Dan Ip Taquarl Ama King
Mat 21.1-11 Mak 11.1-11
Jon 12.12-19

28 Baip ma Iesus ka taqen ne lungera ama lengi be verleset, de qa mit nauirl i qa ter ama
aiska savet ma Jarusalem.
29 Baip ka men sagelna ne ma Betpasi ki ne ma Betani, per ama damki ma Ulip, de qa
nem ama risuiam nauirl.
30 I qa ruqun na iam ma', "Uan diit saver ama luqupki i uanet lu qi aamuk. I diiv uan diit
be uan dan savet luqia ama qerlingki, dai diiv uane lu ama dongki ama rluimki i ra quap
se qi imuk. I luqia dai as ai de quasiq a qek ka mugun per arle rleng. Dai uane verik se qi
de uan den se qi.
31 De ariq aiv a qek ke snanpet na uin ma', "Uane perik se qi ip saqua?" De mager iv uane
guirltik ba qa ma', "Ama Barlka dai qe narliip se qi."
32 De ma Iesus ka nem iam, de ian diit be qatikka ianet lu ama tekmeriirang mai i sa qa
sil ba iam sever iirang.
33 De iane perik te ama kasik se luqia ama dongki ama rluimki, de ara lavu re snanpet na
iam ma', "Uane perik se luqia ama dongki ama rluimki ip saqua?"
34 De ian duqun ma', "Ama Barlka dai qe narliip se qi."
35 Baiv aa de ian men se ama dongki ama rluimki sagel ma Iesus. De ra mu araa luan per
ama dongki ara rleng. De ra mugun ne ma Iesus ivuk per ara rleng.
36 De qurli qa i qa mugun per ama dongki ara rleng de qa tit. De ama qaqet dai re perik
araa luan nademna nep ma aiska.
37 De qa men be iasai sagelna ne ama aisem iv uum ngere perleset ne ama damki ma Ulip
i manep. De ama qaqet i buup i ret dadem ma Iesus dai re rarles i ama arlias per a ra. I rat
drlem sever ama rleriirang ama dlek pem iirang i sa medu ret lu. De res nes slep, de ra
taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki.
38 I res nes ma',
"Ama Ngemumaqa dai mager ip ke tekmet ne ama atlu sagel luqa ama King i qat den ne
ama Slurlka aa rlenki.
Ama Ngemumaqa aa rutka dai ama atluqa naver auut ama qaqet.
Maikka uut taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki i maikka qa veviit." *Sng. 118.26*
39 De qurli iari ama Parasiqena vet luqia ama buurlemki ne ama qaqet i ama quatta ngen
ama nankina, be ra ruqun ma Iesus ma', "Auura Tiksiqa, ngi kel gia risura ip sung na ra!"
40 De qa virliit i qa ruqun ma', "Maikka ngul sil ba ngen, i arik kuasik ta taqen ne liirang
aa, dai qatikka mager ip lunger iara ama dul dai ngeres nes niirang."

Ma Iesus Kek Nak Nevet Ma Jarusalem

41 De ma Iesus ka men be sagelna ne ma Jarusalem. De qa lu luqia ama luqupki, de qek
nak never a qi.
42 I qe tuqun ma', "Arik pet luqa iara ama nirlaqa qatikka de ngen drlem se liina i qurli
ngen ne ama uupka, dai diiv ama atlu. Dav iara dai qurli liina ve ama trleses, be quasik
mager ip ngenet lu iini.
43 De ngene narli, diiv iang ama niirl nge ren be diiv a ngen a qumes-ta re iing tik sepna
na ngen i diip tet dan ama qerlik per angera rleng kana vapiit kut ma Jarusalem ara surliit.
I raqurla ip ta tes ngen. Be maikka mirlek na ngen mai dai diip te iing tik sarem ngen imuk.
44 De diip te bungmet ne a ngen a vet de maikka re lenges na ngen, i ngen de ngen a ngen
uis i qurli ra gel ngen. Be diip kuasik mager iv araa ding se a qeni ip kurl iini maget per a
ngen a luqup. I diip liirang aa nge ren taqurla gel ngen i raquarli ama Ngemumaqa aa giqi
qia men ip ka tat naver a ngen dap kuasiq ai ngen drlem se ngua."

Ma Iesus Ke Lemerl Ve Ama Lautu-Vem-Ki Ama Slurlki
Mat 21.12-17 Mak 11.15-19
Jon 2.13-22

45 De ma Iesus ka mit ka man sev ama Lautu-vem-ki ama Slurlki. De qa arles i qem nem
lura i re tekmet ne ama bisnis pem ki.
46 De qa ruqun na ra ma', "Ama Slurlka aa Langinka dai murl ka iil taqurliani ma',
"Gua vetki dai mager ip ki sagel ama raring." *Ais. 56.7 Jer 7.11*
Dap sa ngen guirltik per a qi ip taquarl ama suamta araa vetki.
47 De qatikka ver ama niirl mai dai de qe su ama qaqet pe ama Lautu-vem-ki ama Slurlki.
De ama Barlta nep ma Lautu de ngene lura i ai de re su ne ma Moses aa lengi de ngene iari
ama Barlta, dai re narli raqurla de re mali re a nge ama aiska ip te peleng ma Iesus.
48 Dav ama qaqet mai i ama quatta ngen ama nankina, dai re dlek ip te narli aa lengi.
Taqurla be ama Barlta dai quasik ta lu sever a nge ama aiska.

20

Ama Judaqena Araa Barlta Re Snanpet Se Ma Iesus Aa Dlek
Mat 21.23-27 Mak 11.27-33

1 De ver iaq ama nirlaqa, de ma Iesus ke su ama qaqet pe ama Lautu-vem-ki ama Slurlki
mer ara rumki i ai de re su. I qe su ra ne ama Lengi ama Atlunget. De ama Barlta nep ma
Lautu de ngen ama Tiksiqena i ai de re su ne ma Moses aa Lo, de ngen ama Barlta i ai de re
tekmet ne ama lautu, dai ra men sagel ka.
2 De ra snanpet na qa ma', "Ngi sil ba uut, aip nemka qa ruqun na ngi, ip ngi su raqurla.
De nemka qa qurl a ngi re lungera ama dlek?"
3 De qa guirltik ba ra i qa ruqun ma', "De saqikka ngua dai ngu narliip ngu snanpet na
ngen ne iani ama lengiini.

I ngu narliip ngu snanpet na ngen taqurliani.

4 Liina i ma Jon ke qukmes te ama qaqet, dai qua liina nev uusep, dap naqatikka quarl
iini nagel ama qaqeraqa?"
5 De ra arles i ra taarl metna se ama lengiqi ma', "Ariq aiv uur ruqun ma',
'Ai ama Ngemumaqa qa nem ka.'
Dai diip ke ruqun ma',
'Dai dap ngu lu quasik ngen dru a ngen a qevep sevet ma Jon ip nanaa?'
6 De ariq aiv uur ruqun ma', "Ai nagel ama qaqet."
Dai diiv ama qaqet mai re rlumet nauut ne ama dul. I raqurli ra tu araa qevep madlek ai
ma Jon dai ama Ngemumaqa aa Aamki na qa."
7 Taqurla de ra guirltik barek ma Iesus ma', "Kuasik uut drlem aip liina i ma Jon ke qukmes
te ama qaqet dai iini nge men naqua."
8 De ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Dai saqikka raqurla dai quasik ngu narliip ngu sil ba
ngen aip murl nemka qa qurl a ngua re ama dlek ip ngut matna luqia ama rletki."

Ama Vura I Re Uas Te Ama Bisnis Ne Ama Vain
Mat 21.33-46 Mak 12.1-12

9 De ma Iesus ka qurl a ra re luqa iara ama qasiquatka raqurliani ma', "Iaq i qa qutserl
ama vain per aa bisnis. De lungera ama bisnis ne ama vain dai qa qurl iari ama qaqet i re
narliip tet matna ver a nget. De qa mit be qurli qa se ama ainkules per iaiq ama luqupki
sangis.
10 De vet lungera ama niirl i ra ter ama asmes naver ama bisnis de qa nem iaq ama
buaiska ip ka iit sagel lura i ret matna ver aa bisnis. I qe narliip lura re qurl a qa re a nge
ama asmes navet lungera ama wain. Dap lura i ret matna ver ama bisnis dai ra uamet ne
luqa ama buaiska. De ra qirlvem se qa be qa mit naik.
11 De saqiaskerlka qa nem iak be qa mit sagel lura. Dap saqikka luqa dai ra uamet na qa
be ra rekmet na qa maden, de ra qirlvem se qa be qa mit naik.
12 Baip maget de qa nem luqa ama buaiska ip ma depguas na ra. Dap ta uamet na qa de
ra rlu na qa sep ma surlka aa rleng.
13 Taqurla de ama bisnis a ngere mam ka ruqun ma', "Diip ngu rekmet nanaa? Nguaimka
i maikka ai de ngu rarlik ka, dai diip ngu nem ka ip ka iit. I qatikka ani mager ip te narligel
ka."
14 Dap lura i ret matna ver aa bisnis, dai ra lu luqa aa uimka i qat den. De qatikka ra,
ra taqen per a na ma', "Luqa dai nasat de qe raneng aa mam aa tekmeriirang mai. Dai
maikka mager iv uure veleng ka. Taqurla ip diip katikka mager iv uure raneng lungera
ama bisnis."
15 De ra uurut per a qa de ra veleng ka. De ra rlu na qa sev ama surlka aa rleng.
Dai luqa i aa bisnis dai diip ke sana ne lura?
16 Diip ka ren ip ke veleng lura i ret matna ver aa bisnis. De diip ke quarl te aa bisnis
bareq iari." De ama qaqet te narli liina raqurla de ra ruqun ma', "Katias liina dai ama vu!
Be liina dai saqias kuasik mager iv iini nge ren taqurla."
17 Dap ma Iesus kem ngim sagel ta de qa ruqun ma', "Dai ngu lu ama rarlimini nanaa ve
lunger iara ama lengi angera rleng i nget nev ama Langinka?
'Lura i ra rekmet ne ama vet ne ama dul dai ra ral ama dulka ama slurlka. Dap ta tu araa
qevep ai ama dulka aa maden. Be ra rlu na qa i quasik te narliip se qa. Dap sa iara
dai qurli luqa ama dulka be qe tal ama vetki taquarl ama venaik i ngere tal ama vet
be ama alkuil nget.' *Sng. 118.22*
18 Be ariq aip nemka i qa aat pet luqa ama dulka aa uuves dai diip lenges na qa. De ariq aip
nemka i luqa ama dulka qa aat per a qa dai diip ke rlismet na qa be diip ma quiipses."

19 De lura i rat drlem se ama Lo de ngen ama Barlta nep ma Lautu, dai rat drlem, ai ma
Iesus dai qel sil ne luqa ama qasiquatka i qe siquat tem ta. Taqurla de qatikka vet luus aa
de re narliip te rurut pet ma Iesus. Dap teng ning ama qaqet de quasik ta uurut per a qa.

Te Nem Iari Ip Te Sembal Sam Ngim Sagel Ma Iesus Ip Ta Rep Sa Met Ka
Mat 22.15-22 Mak 12.13-17

20 De ama Barlta nep ma Lautu ta nem iari ip tem ngim per a qa. Be ra nem ta ip te sembal
sam ngim sagel ka. I lura dai re kaaq ai ama atlura na ra. I re narliip te siquat na qa iv ait
de qa meraqen mavik, de ra mu qa ver ama kot mer ama Gaman Rom aa ngerik.
21 Be re kaak tem ka ma', "Auura tiksiqa, uut drlem ai ngi dai ngil sil ne ama revan. De
quasik ngia tu gia qevep sever ama lengi iirang nagel ama qaqet. De qatikka ai de ngi su
ama qaqet te ama Ngemumaqa aa gamansena ne ama lengi i qatikka ama revan nget.
22 Dai ngia tu gia qevep nanaa, qua mager iv uuret dan ama takkis barek ma Sisa? Dap
kua quasik?"
23 Dap ma Iesus dai sa qat drlem ai re kaak tem ka. Taqurla be qa ruqun na ra ma',
24 "Ngene reqerl a ngua ne ama qelaingka ip ngu lu qa."
De qa snanpet na ra ma', "Nemka aa nemki ve aa rleng? De ra iil nemka aa rlenki ve aa
rleng?"
De ra virliit ma', "Sisa."
25 De qa ruqun na ra ma', "Katikka ma Sisa ama Barlka navet ma Rom dai mager ip ngene
guirl aa tekmeriirang ba qa. (I liirang aa ip taquarl ama qelaing.) Dav a qerang nanaa i ama
Ngemumaqa aa tekmeriirang, dai saqikka ngene guirl iirang ba qa."
26 Taqurla be quasik mager ip te uurut per a qa sever aa lengi arle ves de ama qaqet araa
saqang. I ra tu araa qevep maberl sevet lungera ama lengi i qa virliit ba ra na nget, de
qatikka sung na ra be quasik ta taqen.

Te Siquat Ne Ma Iesus Ne Ama Snanpet
Mat 22.23-33 Mak 12.18-27

27 De iari naver ama Sadusi-qena dai ra men sagel ma Iesus. Dap lura ama Sadusi-qena
dai ai de re su ai ama ngipta dai quasik mager ip saqiaskerlka ra raarl naver ama aapngipki.
Taqura de re ruqun na qa ma',
28 "A Tiksiqa, ma Moses ka iil ama lengi sagel uut taqurliani ma',
"I ariq aiv iak ka ngerlvet ne ama nanki de diip ke ngip dap kuasiq aa a nge ama arluis.
De diiv aa ningamka qat luqia ama nanki, ip ke sel aa rarlimka aa a nge ama uimka."
29 Dai iari ama ngeriqit ngen a iam na ra i araa mam ama quanaska. Dai luqa i ama
rarlimka, dai qa ngerlvet. Baiv aa de qa ngip dap kuasik ka sel a nge ama arluis.
30 Baiv aa de luqa iv ama udiam dai saqiaskerlka qa ngerlvet ne luqia ama nanki.
31 Baiv aa de luqa ip ma depguas, dai saqikka qa ngerlvet ne luqia ama nanki. Dai qatikka
lura ama ngeriqit ngen a iam na ra, ra rekmet taqurla i qatikka ra mai ra ngerlvet ne luqia
ama nanki. Dap katikka quasik ta sel a nge ama arluis. Baiv aa de ra ngip.
32 Baiv aa de saqikka luqia ama nanki dai qia ngip.
33 Dai be aip laip lua i ama qaqet ta taarlviit naver ama aapngipki, dai maikka diip nemka
aa ngerlki? I sa mekai ama ngeriqit ngen a iam na ra ra ngerlvet ne luqia ama nanki be araa
ngerlki."
34 De ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Pet lunger iara ama niirl dai ama quatta ngen ama
nankina dai re ngerlvet.
35 Dav ama qaqet i diip mager ip ta taarlviit never ama aapngipki de saqiaskerlka re
iames nasat, dai quasik mager ip te ngerlvet.
36 De quasik mager ip diip saqias tep ngip. I diip kurli ra ip taquarl ama Angeluqena. I se
ama Ngemumaqa qa maarl na ra never ama aapngipki, be ra dai qurli ra i aa uis na ra.
37 De qerlka murl ma Moses ka sil ba uut sevet liina i saqiaskerlka ama ngipta ra taarl
never ama aapngipki. I gel ka de ama Ngemumaqa ka mu ama altingki mer ama mengem
ama gilem dap kuasiq ai uum nget dang. I qa ruqun ma',
"Ama Slurlka, dai ma Abraham aa Ngemumaqa de ma Aisaq aa Ngemumaqa de ma Jekop
aa Ngemumaqa." *Kisim Bek 3.6*
38 Taqurla dai ama Ngemumaqa, dai quasiq ai ama Ngemumaqa bareq ama ngipta. Dap
ka, dai ama Ngemumaqa bareq ama qaqet i re iames. I qatikka ama qaqet mai dai re taneng
ama iames nagel ka."
39 De ma Iesus ka meraqen taqurla, de iari i ai de re su ne ma Moses aa Lo dai ra ruqun ma',
"Maikka ngia guirltik, dai ne ama atlu."
40 Dav aiv aa de reng ning sa snanpet na qa be maikka quasiq a qek ka snanpet na qa.

Ma Iesus Ke Snanpet Ne Ama Parasiqena Sever Ama Qaqet Araa Iameska
Mat 22.41-46 Mak 12.35-37

41 Dap ka ruqun na ra ma', "Nanaa be ai de re tuqun ai ama Qaqet araa Iameska dai ma
Daivit aa uimka?"
42 De ve ama Langinka i ra tis ka ma, 'A TAING' dai qatikka ma Daivit ka ruqun ma',
'Ama Slurlka qa ruqun gua Barlka raqurliani ma',
"Ngia ruqun de gua snaing pe gua merlmerliit.
43 De diip ngua ru gia qumes-ta vet gia arlim ip ngi uas tem ta." *Sng. 110.1*
44 De qatikka ma Daivit kel sil sevet luqa ai ama Ngemumaqa qa nem ka. De qa tis ka
raqurliani ma', "Gua Slurlka." Dai ngu lu nanaa be ma Daivit aa uimka dai aa Slurlka na
qa?"

Lura I Re Su Ne Ama Lo Araa Tekmeriirang
Mat 23.1-36 Mak12.38-40
Luk 11.37-54

45 De ama qaqet mai dai qatiaskerl kurli ra aa de re narli ma Iesus aa lengi. De qa ruqun
aa risura ma',
46 "Ngenet lu riq ama Tiksiqena nep ma Lautu i ai de re su ne ma Moses aa Lo, i ra tu ama
luan ama ainkul nget iv ama Barlta na ra. De ra tit parlen ama qaqet ip tet lu ra qatias. De
ra tit sever ama maiirl i re narliiv ama qaqet ta tis ta ai ama Barlta na ra. De aip per ama
kaivung de ra tuqun per ama Barlta araa luquv iv ama slurlta na ra. De aiv ama asmeski
ama slurlki de re narliip se lungera ama luquv i ai de ama slurlta ra tuqun pem nget.
47 De re kaak te ama sauakta i re tekmet ne ama raring ama ainkulnget per a ra. De ra ter
ama tekmeriirang nagel ta. Dap te tekmet ne liirang aa dai be maikka ama qurek per ama
Ngemumaqa na ra, be diip te ral ama merlenka veviit."

21

Ama Sauaikki I Qi Kuarl Temiis
Mak 12.41-44

1 De ma Iesus dai qurli qa ve ma Lautu-vem-ki de qem ngim sagel lura i buup ne araa
qelaing i ra tu araa vartabar mer ama akiski i ai de ra tu ama lautu ara qelaing met ki.
2 Dap ka lu iaiq ama sauaikki i qiat den i quasiq araa qerang. Be qia mu ama qelaing-
iiram ama quiirem-iiram mer ama akiski. De ma Iesus ka ruqun ma',
3 "Maikka ngul sil ba ngen ne gua revan. I luqi iara ama sauaikki, i quasiq araa qerang, dai
qia quarl te ama qelaing i buup na nget. Be qia uirl se lura mai i re kuarl te ama qelaing.
4 I lura mai ama qaqet dai buup ne araa qelaing dap naqatikka rerl kuarl te ama garli iirang
ama langas ip ten ban ama Ngemumaqa. Dap luqia ama nanki dai maikka quasiq ara
qerang, dap kia quarl te ara qelaing mai, be maikka quasiq ara qeng ip kin ban per ara
asmes."

Ama Lautu-Vem-Ki Ama Slurlki I Diip Lenges Na Qi
Mat 24.1-2 Mak 13.1-2

5 De iari ama qaqet ta taqen savet luqia ama Lautu-vem-ki ama Slurlki ma', "Ngi lu,
maiqatti ra mu re ama vetki ne ama dul ama atlunget, de ngen ama tekmeriirang ama
atliirang dama Vetki ara rlan, i liirang aa i murl ama qaqet ta quarl tem iirang."
6 De ma Iesus ka ruqun ma', "Liirang aa ama tekmeriirang i iara ngenet liirang, dai maikka
ngul sil ba ngen ne ama revan. I liirang aa mai ama tekmeriirang dai as diip lenges niirang.
Be diip kuasik mager ip kurl a qeni maget. I maikka diip bungmet na nget be verik se nget
per ama aivet."

Ma Iesus Kel Sil Sever Ama Merlen-Iirang
Mat 24.3-14 Mak 13.3-13

7 De ra snanpet na qa ma', "Kesnada de lenges ne luqia ama Lautu-vem-ki? Ngu lu laiv
ama Ngemumaqa qa tuvem na uut nanaa sever ama nirlaqa ip te lenges ne luqia ama
vetki?"
8 De ma Iesus ka ruqun ma', "Maikka ngenet lu, i ariq a ret te qaak tem ngen. I diip nasat
de buup ne iari rat den i ra tis nas ne gua rlenki. De re tuqun ma', 'Kasa ama niirl dai iara
qatkat na nget.'
Dap maikka quasik mager ip ngen diit naser a ra.
9 De nasat de ama asmesna ver ama luquv i buup. Dav as kuasiq ai luqa ama nirlaqa qa
men. Be quasik mager ip ngeterl a ngen navet liirang aa. I luqa ama nirlaqa ip perlverleset
ama aivetki dai as kuasik, dav as nasat."

10 De qa rluses ne aa lengi sagel ama qaqet ma', "Diiv iaq ama liinka ne ama qaqet ka
taarlviit sev iaq ama liinka aa qames i saqikka ne iari ama qaqet ip ta tesna. De saqikka
diiv iaq ama King ke ne aa liinka i ama buurlem na ra, ka taarl sev iaq aa qames ama King
ke ne aa liinka ama buurlem na ra, be diip ta tesna maden.
11 De diip per iang ama niirl dai diiv ama niingki be quasiq ama qaqet araa a nge ama
asmes per iang ama qerleng de ngen ama arlem ama slurlnget per ama qaqet. De diip per
iang ama qerleng dai diiv ama qenken ama slurlnget ngerep kuiv ama aiverem. De diip
per ama uusepka dai ngene lu ama tekmeriirang muqas muqas i ama slurl iirang, i iirang
ngere siquat ip diip ngeneng ning malai."
12 "Dav as diip nauirl, as pe liirang aa arlkames i as kuasik iirang nge men, dai sa diiv
ama qaqet te rurut per a ngen de re lenges na ngen. De diiv ama qaqet ta taarl na ngen pe
araa Lautu-vem-nget de ra tu ngen pe ama karabus De diip te tal ngen sev ama Gaman aa
vet ngen ama Komitiqena araa vet ip te kot se ngen. I diip te tekmet taqurla i raquarli re
narliip te lenges ne gua rlenki.
13 Be diip taqurla dai ama aiska ama atluqa bareq a ngen ip mager ip ngel sil ne ama lengi
ama atlu nget sever a ngua.
14 Taqurla dai quasik mager ip ngen dru a ngen a qevep maberl aip ngu lu diip ngen
deraqen nanaa.
15 I qatikka ngua dai diip ngu qurl a ngen te ama tuaqevep ama atlunget. De diip ngua
ru ama lengi met ngen ip ngen deraqen. Be a ngen a qumes-ta mai dai diip kuasik mager
ip te iing ama lengi dap kua re vin me nget manep i lungera i ngua qurl a ngen tem nget.
16 "De a ngen a lavu de a ngen a nenggeni-qena de lura i ra naver a ngen de a ngen a
rluavik, dai diip te quarl tem ngen semer a ngen a qumespiq araa ngerik. De diip te peleng
iari naver a ngen.
17 De ama qaqet mai dai maikka diip kuasiq ai re narliip se ngen. I liirang aa dai diiv
iirang nge ren taqurla saver a ngen i raquarli ngen dru a ngen a qevep sever a ngua. Dap
maikka diip ngu taqa uas tem ngen.
18-19 Be aip ngen deraarl malkuil ve liirang aa dai diip ngene raneng a ngen a iames
masmas. De diip kuasik lenges ne aa ngen bak.

Diiv Ama Merlen-Iirang Ama Slurliirang Nge Ren Pet Ma Jarusalem
Mat 24.15-21 Mak 13.14-19

20 Dav ariq aip ngen lu a ngen a qumes-ta i ra iingmirlek ne ma Jarusalem, dai mager ip
ngen drlem, ai se ama niirl ip lenges lenges ne luqia ama qerlingki ama barlki dai se ama
qares.
21 De lu ngen aa i qurli ngen per ama qerlingki ma Judia dai mager ip ngene uaik saver
ama dam. De lu ngen aa i qurli ngen per ama qerlingki ma Jarusalem dai maikka mager
ip ngen diit se vuuqas. De lu ngen aa i qurli ngen darliik ne ama qerlingki ama slurlki dai
quasik mager ip ngen dran saver a qi.
22 I lunger iara ama niirl dai iv ama Ngemumaqa qe piirlit bareq ama viirang, ip mager
iv ama lengi ve ama Ngemumaqa aa Langinka dai ngere ral ama asmes.
23 Dav ama nankina ama rut pem ta de lura i araa uis tat diim, dai diiv ama alkuil ba ra vet
lungera ama niirl. I maikka ama merlenka ama slurlka dai diip ka ren per ama aivetki. Be
diiv ama Ngemumaqa aa serlinki dai diip kia ren gel lura i ama quatta ngen ama nankina.
24 De diiv iari re ngip nagel ama sinki. De diip te aar iari iv ama karabuskena na ra de
ra iit se ra saver ama qerleng mai i re karabus na ra. De ama qerlingki ma Jarusalem dai
lura i quasiq ai ama Judaqena na ra dai diip te lenges na qi de qurli ra ver a qi se ama ages
i buup. De diip per iang ama niirl de diiv ama Ngemumaqa qe nem lura i quasiq ai ama
Judaqena na ra navet ma Jarusalem."

Nasat De Ama Qaqet Araa Rarlimka Qa Ren
Mat 24.29-31 Mak 13.24-27

25 "Be diiv ama qaqet te lu ama qasiquarl-iirang per ama nirlaqa de ama iaqunki de ngen
ama ualdang. De diip per ama aivetki dai diip mavik mavik pe ama qaqet de diip teng ning
i re narli drlindrlin pe ama valeng i bungbung-met na nget per ama kaska.
26 De diip buup ne ama qaqet dai ra tu araa qevep maberl sever ama tekmeriirang i
diiv iirang nget den per ama aivetki. De maikka diip de araa rlan dai reng ning maden.
I raquarli ama tekmeriirang mai ver ama uusepka dai diiv iirang ngere iaurl.
27 De diip pet lungera ama niirl de diiv ama qaqet te lu ama qaqet araa Rarlimka i qerl
guirl nev uusep. I diip kat den pe ama aavulki ve aa dlek i aa ansinki qia iing mirlek na qa.
28 Baip liirang aa nge re rarlma i iirang nget den, de mager ip pe liina dai mager ip ngen
daarlviit de ngenem ngim piit. I ama nirlaqa iv ama Ngemumaqa qe iames na ngen dai sa
qatkat na qa."

Ama Mengka I Qe Siquat Ne Ama Niirl
Mat 24.32-35 Mak 13.28-31

29 De qa van a ra re iaq ama qasiquatka. I qa ruqun ma', "Ngene ngim sagel ama mengka
i qa ip taquarl ama ruqusaqa de ngene iang ama meng.
30 I aip ngenet lu baingbaing se ama ngeriquaing ama qelaq uaing met nget, dai ngen
drlem, ai diiv ama niirl ama atlunget, nget den aa.
31 Dai qerlka raqurla, i ariq aip ngenet lu liirang aa nget den, dai diip ngen drlem, ai ama
Ngemumaqa aa giqi ip ke uas dai sa qi gelna.
32 De maikka ngul sil ba ngen ne ama revan. I lura i qurli ra vet lungera ama niirl dai diip
liirang aa nge ren gel ta i as kuasiq ai ra ngip.
33 De ama uusepka qe ne ama aivetki dai diip prleset na iam dap gua lengi dai diip kuasik
prleset na nget.

Ama Risura Dai Maikka Mager Iv Aitaap Ta

34 Dap maikka mager iv aitaap ngen. De quasik mager ip katikka ngene srluup ip ngene
kabaing. De quasik mager ip ngen dru a ngen a qevep maberl sever ama tekmeriirang
naver ama aivetki. Ariq aip ngene tekmet taqurla dai quasik mager ip ngene taqa mu a
ngen a qevep ma seserl. I arik ma, ama verlverleser iini se ama aivetki nge men dap kuasik
ngen muvem nanas.
35 I luqa ama nirlaqa dai diip ka ren gel ama qaqet mai ver ama qerleng iirang mai ver
ama aivetki.
36 De qatikka mager ip masmas de aitaap ngen. De maikka mager ip masmas de ngene
raring sagel ama Ngemumaqa ip kerl kurl a ngen te ama a dlek. Taqurla ip diip ngen iing
tik liirang aa mai i diiv iirang nge ren. De diip ngen daarl ver ama qaqet araa Rarlimka aa
saqang i ngen deraarl malkuil i quasiq ai ngeneng ning."
37 De qatikka ver ama niirl mai dai de ma Iesus ke su ama qaqet pe ama Lautu-vem-ki
ama Slurlki. Dap per ama arlen dai ai de qa tit ke brlaing per ama damki i ra tis ki ma Ulip.
38 De ama qaqet mai dai maikka ai de ra taarl nepbang, de ra den sev ama Lautu-vem-ki
ama Slurlki ip te narli aa lengi.

22

Ma Judas Ka Muvuusep Ip Diip Ke Quarl Te Ma Iesus
Mat 26.1-5 Mak 14.1-11
Jon 11.45-53

1 De vet lungera ama niirl dai ama qares iv ama asmeski ama slurlki ne ama bret i quasiq
ama Yis pem nget. I luqia ama asmeski dai ra tis ki ma', "Ama-Angeluqa-Ka-Ngim-Manep-
Sagel-Ama-Qerekka."
2 De ama Barlta nep ma Lautu de ngene lura i ai de re su ne ma Moses aa Lo dai re mali
re a nge ama aiska ip te veleng ma Iesus. Dap teng ning ama qaqet, be ra ruqun ma', "Diiv
uure rekmet nanaa iv uure veleng ma Iesus?"
3 De ma Satan ka nesnas ne ma Judas, i ra tis ka ma' Iskariot. I qa naver ama malepka ngen
a iam na ra.
4 De qa mit sagel ama Barlta nep ma Lautu de ngene lura ama Barlta i ai de re uas te ama
Lautu-vem-ki ama Slurlki, dai ra sil ba na.
5 Taqurla de ama arlias per a ra, de ra sil ba na ip te qurl ma Judas te a nge ama qelaing.
6 De ma Judas ka rarlis gel ta. De qa mali re a nge ama aiska ip ke quarl te ma Iesus samer
araa ngerik. I ma Judas ke narliip ke tekmet ne liina i aiv i quasik kurl ama qaqet iai, i
quasik ke narliip tat drlem.

Ama Risuiam Ian Druvem Ne Ama Asmeski Ama Slurlki
Mat 26.17-25 Mak 14.12-21
Jon 13.21-30

7 De ama asmeski ara niirl dai sa nge men aa. Baiv aa de ra tes pet luqia ver ama Lautuqa.
Baip luqa ama nirlaqa de dengdeng dai maikka ai de quasik ta tu ama Yis pe ama bret de
maikka mager ip te peleng ama sipsip angere uis saver ama asmeski i ra tis ki ai 'Ama-
Angeluqa-Ka-Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka.'
8 De ma Iesus ka nem ma Pita qe ne ma Jon iv ian diit. De qa ruqun na iam ma', "Uan diit
iv uan tuvem ne ama Asmeski bareq a uut, ip diip mager iv uut tes."
9 De ian tuqun a qa ma',
"Ngi narliiv uun tuvem na qi qua?"
10 De qa ruqun na iam ma', "Uane narli. Uan diit be uan dan saver ama qerlingki ama
barlki, dai diiv uane lu iak men ama aiska i qe tal ama kainaqi. De uan diit naser a qa sep
luqia ama vetki i qa tit sep ki.

11 De maikka mager iv uane ruqun luqa i aa vetki ma', 'Auura Barlka qe snanpet na ngi
aip ngu lu a qik kua ama rumki ip diiv uut na qa uues met ki.'
12 De diip ke reqerl a uin ne ama rumki ama slurlki i qi vevanau. I ama taibelkina ngen
ama siaqina met ki. De diip kurli uin aa de uan tuvem ne ama asmeski bareq a uut."
13 Baiv aa de aa risuiam ian mit be ian lu liirang aa ip katikka raquarl ma Iesus ka sil ba
iam sever iirang. De ian muvem ne ama asmeski.

Ma Iesus Kerl Kurl Aa Risura Te Ama Asmes
Mat 26.26-30 Mak 14.22-26 1Kor 11.23

14 De se ama giqi qia men ip ta tes pet luqia ama asmeski ama slurlki. De ma Iesus ke ne
aa risura ra mugun mirlek ne ama taibelki.
15 De ma Iesus ka ruqun aa risura ma', "Maikka nade gua rlan dai ngu narliip ngua tes
pet luqia iara ama asmeski nauirl ngu na ngen, iv aiv aa de ngup ngip.
16 De maikka ngul sil ba ngen, i saqias kuasik mager ngua es pet luqia ama asmeski ip
deng i maikka ama asmeski qia ren marevan per ama Ngemumaqa aa Luqupki i qe uas."
17 De qa mer ama kapka ne ama vain. De qa meraqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa
sever a qa. De qa ruqun ma', "Ngen det luqa iara ama kapka de ngen mai ngene suup na
met ka.
18 De maikka ngul sil ba ngen, i diiv iara be aaviit dai quasik mager ip ngup suuv ama
vain, ip deng i ama Ngemumaqa qe uas per aa Luqupki ama iameski."
19 De qa mer ama bretki, de qa meraqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa sever a qi.
De qa bingmet na qi, de qa qurl a ra. De qa ruqun na ra ma', "Luqia iara dai gua qetdingki
aa. I ngua quarl tem ki ip kia tat never a ngen. Dai maikka mager iv ait de ngene tekmet
taqurla ip pukpuktik per a ngen na ngua."
20 Baip ta mes be verleset, de saqikka qa rekmet taqurla se ama kapka ne ama vain i qa
ruqun ma',
"Luqi iara ama qerlapki dai gua qerekka i qe rletik bareq a ngen. I qatikka ne liina dai ngu
rarles ne ama Aiska ama Iameska iv ama Ngemumaqa qe iames ne aa qaqet masmas.
21 Dap ngene lu, luqa i diip kerl kuarl tem ngua semet gua qumes-ta araa ngerik, dai qa tes
ke ne na ngua iara ve ama taibelki.
22 De ama qaqet araa Rarlimka dai qatikka diip ka iit nep luqa ama aiska i sa murl ama
Ngemumaqa qa mu qa ba qa. Dap maikka diip ma vu malai barek luqa i diip ke quarl tem
ka bareq aa qumes-ta."
23 Aip ka meraqen taqurla, de qatikka ra, re snanpet nanaa ma', "Diip nemka qe rekmet
taqurla?"

Ama Risura Ra Taarl Metna Aip Nemka Dai Ama Barlka

24 De nge rarlma liina varlen ama risura i ra taarl metna aip nemka never a ra dai maikka
qa veviit never a ra.
25 De qa ruqun na ra ma',
"Ama kingkena i re uas te lura i quasiq ai ama Judaqena na ra ver ama aivetki, dai ama
Aamngimta na ra bareq araa qaqet. Be lura i araa dlek daleng iari ama qaqet, dai ra tis ta,
ai ra veviit.
26 Dap maikka quasik mager ip ngene tekmet taqurla. Ariq aiv iak ke narliip ke ruirl iv
ama Barlka na qa dai mager ip ke semagil nanas. De luqa i qe ruirl se ngen dai mager ip
ket matna bareq ama qaqet ip taquarl ama buaiska.
27 Dai ngu lu a qek nanaa dai qa veviit? Kua luqa i qa mugun de qa tes dap kua luqa i qet
matna i qat den se ama asmes barek luqa i qa mugun? Luqa i qa mugun dai qa veviit. Dap
ngua dai ip taquarl ama buaiska i ngut matna varlen me ngen ip ngua tat never a ngen.
28 De qatikka lua i ama merleniirang nge men per a ngua de ama qasiquat sagel ngua. Dap
katikka qurli ngene na ngua i quasiq ai ngen mit namen na ngua.
29 De Gumam dai qa qurl a ngua re ama dlek ip ngu uas. Dai saqikka diip ngu qurl a ngen
te lungera ama dlek.
30 Be diip ngen dres de ngene srluup nep gua taibelki pet gua Luqupki i ngu uas. De diip
ngen tuqun mer ama King aa siaqina de ngene uas te ama liin ama 12 na nget ne ama qaqet
navet ma Isrel."

Diip Ma Pita Qe Ngim Temanau Ne Ma Iesus
Mat 26.31-35 Mak 14.27-31
Jon 13.36-38

31 De ma Iesus ka ruqun ma', "Saimon, ngi narli. Sa ma Satan ka snanpet ne ama
Ngemumaqa ip diip ke siquat na ngen. Dai be maget ip diip ke rligus ngen ip ke siquat
na ngen ip taquarl luqa i ai de qe rligus aa wit ip te ama atlunget.

32 Dap sa ngua nen ama Ngemumaqa ip ka tat never a ngi, ip gia tuaqevep dai quasik
mager ip nge raat. De mager ip ngia tat navet gia nenggeni-ra iv askerlka re dlek malai
i saqiaskerlka aip ngia guirl sagel ngua."
33 De ma Pita qa virliit ma', "Gua Barlka, ngua dai sa ngua muvem nanas be mager ip ngu
karabus ngu na ngi. De mager ip ngu na ngi uune ngip."
34 De ma Iesus ka ruqun ma Pita ma', "Maikka ngul sil ba ngi ne ama revan. I nani de
ama arlenki aris de diip ngi vererl temiis, ai quasik ngiat drlem se ngua. I diip ngi vererl
temiis taqurla ma depguas niirang be nakka aiv aa de ama durlaikka qek nak."

Ngen Druvem Nanas Sev Ama Merlen Ara Qames

35 De ma Iesus ka snanpet ne ama risura ma', "Mekai ngua nem ngen i quasiq ai ngene
tal ama qelaing met nget, de ama quvang met nget dap kua ama ilaing iigrling. Taqurla be
quarl ai de ama ruus per a ngen te a qeni?"
De ama risura ra virliit ma', "Kuasik."
36 De qa ruqun na ra ma', "Dav iara dai aiv iak i aa qelaing-met-ki dai mager ip ke tal ki. De
aiv iak i aa quvang-met-ki dai saqikka mager ip taqurla. Dav ariq aiv iak, i quasiq aa a nge
ama sinki, dai mager ip ke nem aa serlapki iv a qek ke van per a qi de qe van per a nge ama
sinki.
37 I raquarli ama Langinka qa sil ma',
'Ta mu qa men ama vura.' *Ais. 53.12*
De maikka ngul sil ba ngen i liina dai diiv iini nge ren per a ngua. Ii, i ama lengi mai i
ama Langinka qa sil na nget, dai lu diiv iara verlverleset met nget."
38 De ra ruqun ma', "Auura Barlka, ngi lu. Auura siniim iara ama udiim." De qa ruqun
na ra ma', "Mager aa".

Ma Iesus I Ngerek Se Qa Qe Raring
Mat 26.36-46 Mak 14.32-42

39 De qa mit sedarliik be qa mit saver ama damki ma Ulip, ip katikka raquarl ai daa. De
ama risura ra mit naser a qa.
40 Baip ka men pet luus aa, de qa ruqun aa risura ma', "Maikka mager ip ngene raring, ip
kuasik mager iv ama qasiquat nget den per a ngen."
41 Baip maget de nakka qa aang imanau quarla. I ama ainkules dai ip taquarl i ariq aiv iak
ka rlu ne ama dulka be deng na qa. De qa aan aa buum de qe raring ma',
42 "Gumam, ariq aip ngi narliip dai ngi at luqa iara ama merlenka nagel ngua. Dap kuasiq
ai ngia tit kut gua narliip. Kuasik. Dap katikka ngia tit kut gia narliip."
43 De iaq ama Angeluqa nev uusep ka men sagel ka be qa mat never a qa.
44 Dap ma Iesus dai maikka qe taneng ama merlenka ama slurlka, de maikka qe raring
madlek. Be baing se ama rlingka ver a qa i qa ip taquarl ama qerekka be qa aat per ama
aiverem.
45 Baip ke raring be verleset de qa maarlviit de qa mit sagel aa risura. Dai qa lu ra i
qatiaskerl te brlaing. I qatiaskerl ama merlenka ver a ra be re brlaing.
46 De qa ruqun na ra ma', "Ngene brlaing ip nanaa? Ngen daarlviit de ngene raring te
ama dlek. I arik ma', ama qasiquarl-iirang nge men per a ngen."

Ma Iesus I Ra Uurut Per A Qa
Mat 26.47-56 Mak 14.43-50
Jon 18.3-11

47 De qatiaskerl lua i ma Iesus ka taqen, de ama liinka ne ama qaqet i buup na ra, ra men.
De luqa i ra tis ka ma Judas, i qa namene lura i ama malepka ngen a iam na ra, dai qe ruirl
se ra. I qa men sagelna ne ma Iesus ip kes nismet met ka.
48 Dap ma Iesus ka ruqun ma', "Judas, kua ngia quarl te ama qaqet araa Rarlimka sagel
aa qumespik, dai ne liina i ngia nismet met ngua?"
49 De ama risura i qurli ra re ne ma Iesus dai ret lu i diip liina nge ren taqurla. De ra
snanpet ne ma Iesus ma', "Auur a Barlka, kua ngi narliip se uut iv uure veleng ta ne auur a
sinkina?"
50 De iaq ama risuqa qa berltik per ama asmesna ara sinki be qa dik iaq aa asdemki. I luqa
dai ama buaiska i ai de qet matna ip ka tat never ama Lautu angera Barlka.
51 Dap ma Iesus ka lu liina de qa ruqun ma', "Ngia rekmet ne liina de verleset aa."
De qa raneng pet luqia ama asdemki be saqiaskerlka maget na qi.
52 De ma Iesus ka ruqun ama slurlta nep ma Lautu de ngene lura i re ruirl se ama rleriirang
de ngene lura i re ruirl se ama Lautu, i ra men ip te rurut per a qa. De qa ruqun na ra ma',
"Ngen dren se a ngen aviskina ngen a ngen a galep, i ngen dren ip katias taquarl aip ngene
rurut per ama suamka.

53 De qatikka ai de ver ama niirl mai de qurli ngu na ngen pe ama Lautu-vem-ki, dav ai de
quasiq ai ngene uurut per a ngua. Dav iara dai ama giqi qia men ip bareq a ngen ip ngen
uurut per a ngua. I iara dai ama bengaingki ara dlek ngere ruirl."

Ma Pita Qa Taqen I Quasik Ka Drlem Se Ma Iesus
Mat 26.57-75 Mak 14.53-72
Jon 18.12-27

54 De ma Iesus ka meraqen be verleset de ra mit se qa sev iaq ama Barlka i maikka qa
veviit nep ma Lautu aa vetki. De ma Pita qa mit naser a ra. Dap nakka qa mit be qurli qa
sangis kuarla.
55 De ama soldiaqena ra iistem ama altingki parlen mer ama baniski i qi ser ama vetki.
De ra iing demna de ra mugun. I ma Pita dai qa mugun ke na ra.
56 De iaiq ama lugutki i ai de qit matna gel ama Barlka nep ma Lautu, dai qia lu ma Pita
i qurli qa, i qa mugun. De qia ruqun ma', "Kerlka luqa dai ai de qurli ngen a qa qe ne ma
Iesus."
57 Dap ma Pita dai qa sil ai quasik. I qa sil ma', "Maqi, kuasik nguat drlem se qa."
58 De nakka aiv aa de iak ka lu qa de qa ruqun ma', "Kerlka ngen a ngi dai namen araa
liinka."
Dap ma Pita qa ruqun ma', "Kuasik tem ngua."
59 De aip nani de iak ka meraqen madlek ma', "Maikka, ama revan, i luqa dai qerlka ai
de medu qurli qa qe ne ma Iesus. I qatti qerlka qa navet ma Galili."
60 Dap ma Pita qa ruqun ma', "Katias kuasik nguat drlem se liina ama lengiini i ngia
taqen."
De qatiaskerl ka taqen taqurla de masna ama durlaikka qa nak.
61 De ma Iesus qa guirltik per a nas de qem ngim sagel ma Pita.
De saqiaskerlka vuktik pet ma Pita ne liina ama lengiini i medu ama Slurlka qa sil ba qa,
i lua i qa ruqun ma', "Diip pet luqia ama arlenki i as kuasiq ai ama durlaikka qa nak, de
diip ngia raqen ma depguas niirang ma', "Kuasik nguat drlem se ma Iesus."
62 De ma Pita qa mit sedarliik i ama qilkilem na qa.

Ten Nian Te Ma Iesus De Re Uamet Na Qa
Mat 26.59-68 Mak 14.55-65
Jon 18.19-24

63 De ama qaqet i ra uurut pet ma Iesus dai ra tuma se qa de re uamet na qa.
64 De ra aar ver aa uuves ne ama luanki de ra snanpet na qa ma', "Sa qerl iara ngil sil
bareq a uut aip nemka qa uamet na ngi?"
65 De qatiaskerl ta taqen ne iang ama lengi ama vunget i buup sagel ka.
66 Baip maget, de lua i baing se ama nirlaqa, de ama Barlta navet ma Isrel ta iing demna,
i lura i ama Barlta nep ma Lautu de ngene lura i rat drlem se ama Lo. De ra mit se ma Iesus
sagel araa Kaunsil be ra ruqun ma',
67 "Ngi sil ba uut aip kua ngi i ama Ngemumaqa qa mak na ngi ip ngi iames ne ama qaqet,
dap kua quasik?"
De qa ruqun na ra ma', "Ariq aip ngua sil ba ngen, dai diip kuasiq ai ngen dru a ngen a
qevep.
68 De ariq aip ngua snanpet na ngen ne a qeng ama lengi, dai quasik mager ip ngene virliit
ba ngua.
69 Dav iara de qatikka masmas nasat dai ama qaqet araa Rarlimka dai diip ka ruqun pe
ama Ngemumaqa aa merlmerliit, i ama dlek mai gel ka."
70 De ra ruqun ma', "De qua ngi dai ama Ngemumaqa aa Uimka na ngi?"
De ma Iesus ka ruqun ma', "Ii, maikka ngene tek maget i ngene tuqun ai ngua raqurla."
71 De ra ruqun ma', "Saqias ngu lu iv uure narli a qeng ama lengi ip nanaa? Ama lengi
nemet ka, dai sa uut narli nget."

23

Ta Tit Se Ma Iesus Sagel Ma Pailat
Mat 27.11-14 Mak 15.1-5
Jon 18.28-38

1 Baiv aa de ama buurlemki ne ama qaqet ta mit se ma Iesus samet ma Pailat aa rik.
2 De re rarles i rel sil se qa barek ma Pailat i re tuqun ma', "Uut lu luqa iara i qe lenges ne
auur a qaqet i qa tit se ra vuuqas. De qa, dai qe kel uut ip kula uuret dan ama takkis barek
ma Sisa. Dai de qe tuqun ma', "Katikka ngua dai ma Kristus. Maikka ama King na ngua."
3 De ma Pailat ka snanpet na qa ma', "Kua ngi dai ama Judaqena araa King na ngi, daa?"
De qa virliit barek ma Pailat ma', "Katikka raqurla, raquarl ngia meraqen."

4 De ma Pailat ka ruqun ama Barlta nep ma Lautu de ngen ama qaqet ma', "Kuasik ngua lu
sever a nge ama viini mene luqa iara."
5 Dav as maikka ra taqen slep ma', "Kel sil bareq ama qaqet be qa rekmet be ngemerl ama
qaqet per ama luquviirang mai vet ma Judia. I qa arles pet ma Galili i qe tekmet ne liirang
aa be deng iara."

Ta Kot Se Ma Iesus Gel Ma Erot

6 De ma Pailat ka narli liina de qa snanpet na ra ma', "Kua luqa dai qa navet ma Galili,
daa?"
7 De ra sil ai ma Iesus navet liina ama aiverini i ma Erot ke uas tem iini. Taqurla be qa nem
ka sagel ma Erot. De qerlka vet luus aa de qurli ma Erot pet ma Jarusalem.
8 De ma Erot ka lu ma Iesus de ama arlias per a qa malai. I sa mekai qe narli sevet ma
Iesus be qasa se ama ainkules dai ai de qe narliip ke lu qa. I qe narliip ke lu ma Iesus ke
rekmet ne a nge ama rleriini ama dlek pem iini.
9 Taqurla de ma Erot ka snanpet na qa se ama tekmeriirang i buup. Dap kuasik ma Iesus
ka virliir a qeni ba qa.
10 De ama Barlta nep ma Lautu de ngene lura i rat drlem se ama Lo dai ra men be ra mat
naver a na i re dlek i re kot se qa.
11 De ma Erot ke ne aa soldiaqena ra tuma se ma Iesus de re lenges na qa. De ra mer iaiq
ama luanki i maikka ama atluqi, de ra urlis ka na qi de ra nem ka ip ke guirl sagel ma Pailat.
12 De maikka ianai navet luqa ama nirlaqa dai nge rarlma i ma Erot ke ne ma Pailat dai
ian a rluaiam nana. I as ai de medu nauirl dai ai de ian a qumes-iam nana.

Ma Pailat Ka Ruqun Ip Te Uadem Se Ma Iesus Men Ama Lalemka
Mat 27.15-26 Mak 15.6-15
Jon 19.1-16

13 De ma Pailat ka nes te ama slurlta nep ma Lautu de ngene lura i re ruirl de ngen ama
qaqet be ra iing demna.
14 De qa ruqun na ra ma', "Sa ngen men se luqa iara sagel ngua de ngene tuqun, ai qe
lenges ne ama qaqet araa gamansena. Dai maikka qurli ngua ver aa saqang de ngu snanpet
na qa sevet liina ama lengiini. Dai ngene narli. Kuasik ngua lu sever a nge ama viini me na
qa.
15 De ma Erot ka guirl a qa ip ka ren sagel uut. I ngene narli, luqa dai quasiq ai qa rekmet
ne a nge ama viini ip mager iv uure veleng ka sever iini arle ves.
16 Taqurla dai diip ngu urlistik per a qa de ngu nem ka ip ka iit.
17 Katikka ai de ver ama ages mai ver ama asmeski i ra tis ki ma', "Ama-Angeluqa-Ka-
Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka," dai qatikka ai de vet luqia ama asmeski, de saqikka
diip ma Pailat aa ding se iak ip ka iit nev ama karabus ba ra.
18 De ama qaqet mai dai res nes slep ma', "Te veleng luqa ip ke ngip, dap ngi qurl a uut te
ma Barabas."
19 I luqa ma Barabas dai qurli qa ve ama karabus i raquarli qa arlma ama arasmesna ve
ama Gaman per ama qerlingki ama slurlki. De qa veleng iari ama qaqet.
20 De ma Pailat dai qe narliiv aa ding se ma Iesus ip ka iit nev ama karabus. Taqurla de
saqiaskerlka qel sil bareq a ra ai qe narliiv aa ding se ma Iesus ip ka iit.
21 Dap tes nes slep ma', "Te uadem se qa men ama lalemka. Te uadem se qa men ama
lalemka."
22 De liina ip ma depguas niirang dai ma Pailat ka ruqun ama qaqet ma', "I raqurla ip
nanaa? I quasik ngua lu sever a nge ama viini i qa rekmet niini. I quasik ngua lu sever a
nge ama viini me na qa i mager iv uure veleng ka sever iini arle ves. Taqurla dai diip ngu
urlistik per a qa iv aiv aa de ngu nem ka ip ka iit."
23 Dap maikka re dlek, de maikka res nes slep ip maikka qe veleng ma Iesus men ama
lalemka. I qatias tes nes be reng uung pet ma Pailat aa qenem.
24 Taqurla de ma Pailat ka mit kur araa lengi.
25 I ama qaqet tes nes ip te luqa i qa karabus i raquarli qa vurl ama arasmesna ve ama
Gaman de qa veleng ama qaqet. De ma Pailat ka nem ma Barabas nev ama karabus. De
qatikka qa mit kur araa narliip be qa quarl te ma Iesus samer ama soldiaqena araa ngerik.

Ma Iesus I Ra Uadem Se Qa Men Ama Lalemka
Mat 27.32-44 Mak 15.21-32
Jon 19.17-27

26 De ra tit se ma Iesus imanau de ra uurut iak, ma Saimon i qa navet ma Sairini. I
qatiaskerlka lua qa men be qe narliip ka tit saver ama qerlingki ama barlki. De ra mu ama
lalemka de aa lang, be qe tal ka de qa tit naset ma Iesus.

27 De buup ne ama qaqet i ra tit naser a qa, de ngen ama nankina i rek nak de re taing
ama taing ne ama arlem sagel ka.
28 Dap ma Iesus ka guirltik per a nas sagel ta de qa ruqun na ra ma', "Ngen ama nankina
navet ma Jarusalem, kula ngenek nak never a ngua. Katikka mager ip ngenek nak never a
nas de nevet ngen a ngene uis.
29 I ngene narli, as diiv iang ama niirl nget den i diiv ama merlen nget den be diiv ama
qaqet te tuqun ma', "Lura ama nankina i ai de quasik mager ip tel sal, de ngene lura i quasiq
araa a nge ama arluis ip te uas tem ta, dai qatikka mager ip ta, dai ama arlias per a ra."
30 "De diip pet lungera ama niirl dai diip ngeterl a ra be diip te tuqun ama dam ma', "Ngen
aat per a uut!"
De diip te tuqun ngen ama dambaav ama gilaap ma', "Ngene uung uut!"
31 Dai qatikka ariq aiv iara ama qaqet te tekmet ne liirang aa raqurla ver ama niirl ama
atlunget, dav ariq aiv ama niirl ama vunget nge men de ngu lu diip nan?"
32 De qerlka ra men se ngene iaiam ama qaqeraiam. I liiam aa dai ian tekmet ne ama vu.
I re narliip te veleng iam ngene ma Iesus.
33 De ra mit be ra men per iani ama luquviini i ra tis iini ma', 'A Girlki.'
Be vet liina dai ra uadem se qa men ama lalemka. De qerlka ra uadem se ngene liiam aa
ama vu iam. I ra uadem se iam i iak pe ma Iesus aa merlmerliit de iak pe aa ruarliit.
34 De ma Iesus ka ruqun ma', "Gumam, ngi reviktem se araa viirang. I quasik tat drlem
liina i re tekmet niini."
De re talak ne ama saatu ip te aa luan ip katikka bareq a nas.
35 De ama qaqet i ama quatta ngen ama nankina dai qatikka qurli ra aa, de rem ngim. De
ama Barlta nep ma Lautu dai ra tuma se qa ma', "Ka dai sa qa mat naver iari ama qaqet.
Dai ariq aiv ama revan i ma Kristus na qa i ama Ngemumaqa qa mak na qa, dai qatikka
mager ip ka qa raat never a nas."
36 De qerlka ngen ama soldiaqena dai ra tuma se qa. De ra men sagelna na qa be re narliip
ter kurl a qa re ama qerlapki ama gaingka-vem-ki i ra tis ki ma', "A Viniqa."
37 De ra ruqun ma', "Ariq aiv ama revan i ngi dai ama Judaqena araa King, dai qatikka
mager ip ngia raat never a nas."
38 De iang ama qarlidang se aa uuves i nget ma', MA IESUS I QA NAVET MA NASARET I
AMA JUDAQENA ARAA KING
39 Be liiam aa ama vu iam i ra uadem se iam be ian kiari, dai iak naver iam ka tuma se ma
Iesus ma', "Kua ma Kristus na ngi i ama Ngemumaqa qa mak na ngi ip ngi iames na uut,
daa? Dai ngia raat never a nas, de ngia raat nevet ngen a uun."
40 Dav iak dai qe narli raqurla de qa serlin a qa ma', "Ngi tal ama merlenka ip taqua qa,
dap kua quasik nging ning ama Ngemumaqa, daa?
41 I liina i re peleng uun, dai qatikka re tek maget. I uune tal ama merlenka dai qatikka
mager aa qur ama tekmeriirang i sa uun tekmet niirang. Dap luqa iara dai quasiq ai qa
rekmet ne a nge ama viini."
42 De qa ruqun ma', "Iesus aip ngia men pet gia luqup ip ngi uas, de diip ngia tu gia qevep
sever a ngua."
43 De ma Iesus ka ruqun na qa ma', "Maikka ngul sil ba ngi ne ama revan, i diip nani iara
qurli ngi na ngua vuusep."

Ma Iesus Ka Ngip
Mat 27.45-56 Mak 15.33-41
Jon 19.28-30

44 De dama nirlaqa aa rlan de ama arlenki qia uung per aa saqang. I nge rarles per
ama rlaunka be deng per ama depguas suunun. Be ver ama qerleng mai dai raquarl ama
arlenki.
45 Dap pe ama Lautu araa vetki ama Slurlki, dai qurl ama luanki ama slurlki i qi kiari.
I qia vesdet ser iaiq ama rumki i ama Ngemumaqa aa Rumki. Dai rlek luqia ama luanki
nanavuk be samen ama aivet. Be ama luanim ama udiim.
46 De ma Iesus kes nes slep ma', "Gumam, ngurl kuarl te gua qevepka semet gia ngerik."
Ka meraqen taqurla, baiv aa, de qa ngip.
47 De ama soldiaqena araa slurlka qa lu liina, de qa taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki.
I qe tuqun ma', "Maikka ama revan aa, i luqa ama qaqeraqa dai ama seserlka."
48 De ama qaqet mai i ra men be ra iing demna ip tem ngim, dai ra lu liirang aa nge men,
de maikka re uaming araa lemeng, de ra guirl.
49 De ma Iesus aa rluavik mai, de ngen ama nankina i ra men navet ma Galili be ra men
naser a qa, dai nakka ra maarl sangis, de ra lu liirang aa mai.

Ta Mu Ma Iesus Mer Ama Demka
Mat 27.57-61 Mak 15.42-47
Jon 19.38-42

50 De iak i qurli qa aa, i aa rlenki ma Josep. I qa naver iaiq ama qerlingki ama barlki gel
ama Judaqena, i ara rlenki ma Aramatia. I qa dai maikka ama atluqa de ama seserlka, de
qa, dai ama kaunsil na qa.
51 Dap ka dai quasiq ai vem ka se aa rluaviq ama kaunsil-kena araa tuaqevep de ngen
araa tekmeriirang. I qatikka ai de qurli qa de ver ama Ngemumaqa aa giqi ip ke uas.
52 De qatikka luqa dai qa mit sagel ma Pailat be qa snanpet na qa ip ka at ma Iesus aa
qetdingki. De ma Pailat ka rarlisdem ip ka aar aa qetdingki.
53 Taqurla de ma Josep ka met ma Iesus aa qetdingki navuk namen ama lalemka. De qa
uung ki ve ama luanki ama lauilaqi i maikka ama atluqi, de qa mu qi mer iaq ama demka.
I luqa ama demka dai ra rekmet na qa men ama dulka ama slurlka. De luqa ama demka
dai as ai de quasiq ai ra mu a qek met ka.
54 Luqa ama nirlaqa dai ip ta tuvem ne ama tekmeriirang seq ama nirlaqa aa rleng i ra
tis ka ma Sabat.
55 De ama nankina i medu ra maarl navet ma Galili de ra men te ne ma Iesus, dai ra mit
naser ama qaqet imanau. Be ra lu luqa ama demka. De ra lu ai lu ma Josep ka mu ma Iesus
aa qetdingki raqurla.
56 Be sa aip ta lu be verleset, de ra mit sev araa vet. De ra muvem ne ama marasin i maikka
arla mas ne ama atlu. De ver ama Sabat de mas per a ra ip taquarl ama Lo nge taqen.

24

Ma Iesus Ka Maarlviit
Mat 28.1-10 Mak 16.1-8
Jon 20.1-10

1 De maikka ver ama Sandiqa nepbang, de ama nankina ra mit samer ama demka, sagel
ta mu ma Iesus aa qetdingki. I ra mit i re tal ama tekmeriirang i maikka iirang arla mas ne
ama atlu ip ta tu iirang per a qa.
2 De ra lu luqa ama dulka i sa ra iai ver a qa imanau, be sa quasiq ai qurli qa dama demka
aam.
3 De ra man saimuk samer ama demka, dap kuasiq ai ra lu ama Slurlka ma Iesus aa
qetdingki.
4 De ai de ra tu araa qevep maberl sevet liina. Dai de ama arlenki ver a ra. De ra lu iaiam
ama qaqeraiam i ian maarl gelna. I ian a luan dai maikka ama lauil a nget (be ngere kut
araa saqang.)
5 De ama nankina dai reng ning be vaik per araa ning manep be rem ngim semen ama
aivet.
Dap liiam aa ama quariam dai ian duqun a ra ma', "Ngu lu ngene mali re luqa ama iameska
ver ama ngipta araa luqup i nanaa?
6 I quasiq a qa rari. I qasa qa maarlviit! I qua ngen drlem sever ama lengi i qa meraqen na
nget pet ma Galili?
7 I qa sil ba ngen ma',
"Ai maikka diip te quarl te ama qaqet araa Rarlimka semer ama vura araa ngerik. Be
diip te uadem se qa men ama lalemka. Dap diip luqa ama nirlaqa ip ma depguas dai
saqiaskerlka diip ka raarlviit naver ama aapngipki."
8 De vuktik per a ra ne lungera ama lengi i mekai qa meraqen na nget.
9 De ra mit namer ama matmat i ra guirl. Be ra sil barek ma Iesus aa risura i ama malepka
ngen a qa na ra, de qerlka ngen iari, sevet liirang aa mai.
10 I ma Maria navet ma Magdala de ma Joana de ma Maria i ma Jems aa nan dai qurli ra
aa. De iari ama nankina dai qurli ra, re na ra. De ra qurl ama risura re lunger iara ama
lengi.
11 Dap ta tu araa qevep ai ama nankina rel sil ne ama lengi aa, i quasiq ai ama revan nget.
Be quasiq ai ra tu araa qevep sever araa lengi.

Ma Pita Qa Uaik Samer Ama Matmat

12 Dap ma Pita qa maarlviit de qa uaik samer ama matmat. Be vaik per a qa de qem ngim
saimuk samer ama demka, dai qa lu ama luan naik i qurli nger aa. Taqurla de qa guirl de
qa tu aa qevep maberl sevet liina.

Ma Iesus Ka Men Sagel Iaiam
Mak 16.12-13

13 De qatikka vet luqa ama nirlaqa de iaiam namen na ra, ian diit saver iaiq ama luqupki
i ra tis ki ma Imaus. I luqia ama luqupki dai ama malepka ngen iini ne ama kilomita navet
ma Jarusalem.
14 Ai de ian diit de iane sil ba na sevet liirang aa mai i sa iirang nge men pet ma Jarusalem.
15 I qatikka ai de ian diit nep ma aiska de iane sil ba na sevet liirang aa. Baiv aa de ma
Iesus ka men be sagelna na iam, be qe na iam ta tit.
16 Dap katikka iam dai vesdet per ian pes be quasik ian drlem ai ma Iesus aa.
17 De qa ruqun na iam ma', "Uan diit de uane sil ba na se ama gi?"
Ka meraqen taqurla de ian maarl i ama arlemigl na iam be ama aleng per ian pes.
18 De iak, i aa rlenki ma Kliopas, dai qa virliit ma', "Buup ne iari ama qaqet i ra naver iang
ama luqup dai iara qurli ra vet ma Jarusalem. Dai qatikka ani ama quanas ngi i quasik
ngiat drlem liirang aa i askerlka iirang nge men pet ma Jarusalem?"
19 De ma Iesus ka snanpet na iam ma', "Uane sil ba na sa gi?"
De ian duqun a qa ma', "I uun sil sevet ma Iesus, i qa navet ma Nasaret. I ama qaqet ta tu
araa qevep ai qa dai ama Slurlka aa Aamki na qa, de qa rekmet ne ama rleriirang ama dlek-
pem-iirang. De qa taqen ne ama Lengi ama dlek-pem-nget dama Ngemumaqa aa saqang.
20 Be auur a Barlta nep ma Lautu de ngen ama Aamngimta i re uas, dai ra mu qa mer ama
Gaman aa ngerik. Be ama Gaman ka rarlis ip te veleng ka, be ra uadem se qa men ama
lalemka.
21 Dav ai de uut tu auur a qevep ai luqa, dai diip ke vandem per ama Isrelkena ip qe guirl a
ra. Ii, de qerlka ngen ne iani ama lengiini. I liirang aa nge rarlma i iirang nge men. Dai be
qasa iirang angera nirlaqa iara ip ma depguas.
22 De laira iari ama nankina never auut ta rekmet be ngemerl auut. I lura i maikka nepbang
de ra mit samer ama matmat,
23 be quasik ta lu ma Iesus aa qetdingki.
De ra guirl be ra ruqun ma', 'Uut lu ama Angeluiam', de ian duqun ma', "Ka dai qe iames."
24 De iari never auut ta mit samer ama demka be ra lu liirang aa ip taquarl ama nankina
ra sil. Dap katikka qa dai quasik ta lu qa."
25 De ma Iesus ka ruqun na iam ma', "Uin dai quasik uan a nge ama tuaqevep! De quasik
masmasna uan dru uan a qevep sever ama lengi mai i se ama Slurlka aa Aamki na ra sil na
nget.
26 I sa lura dai ra sil ai ma Kristus dai diip ke ral lungera ama getget, iv aip maget de qa iit
sev aa ansinki gel ama Ngemumaqa."
27 Baip maget de ma Iesus ke taqal sil ver ama tekmeriirang mai i murl ta iil sever a qa
ve ama Slurlka aa Langinka. I ma Iesus ka arles ne ma Moses aa langin de qa sil vet ngene
liirang aa i ama Slurlka aa Aamki na ra, ra sil sever a qa.
28 De ra mit be sagelna ne luqia ama luqupki i ian diit saver a qi. De qa siquat ai qatiaskerl
mager ip ka tit.
29 Dav iane kel ka, i ian duqun ma', "Kurli ngi na uun. I ama nirlaqa qat dan aa, be ama
qares iv ama arlenki." Taqurla de qa man be qurli qa, qe na iam.
30 Baip lua ip ta tes de ma Iesus ke na iam ta mugun. De qa mer ama bret de qa meraqen
ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa, de qa bingmet na nget, de qa qurl a iam.
31 Ka rekmet taqurla de ngil sek ian kames, be ian drlem a qa. Baiv aa de quasik ian lu ai
qa aang taqurla. Be saqias kuasik mager iv iane lu qa.
32 Baiv aa de iane tuqun a na ma', "Lua i uun diit nev ama aiska, de ma Iesus kel sil ba uun
i qel sil ne ama rarlim-iirang pe ama Slurlka aa Langinka. Be ve liina dai de ama uilas per
a uun a ruriam i uune narli aa lengi."
33 Aiv ian meraqen taqurla, de ve liina de ian maarlviit de ian mit, i ian guirl saiviit savet
ma Jarusalem. Be ian lu ama malepka ngen a qa, na ra, de ngen araa rluavik be iari, i qurli
ra i ra iing demna.
34 De ra ruqun na iam ma', "Maikka ama revan: I auur a Barlka qa maarlviit! I sa ma
Saimon ka lu qa!"
35 Taqurla de ianel sil ba ra sever ama tekmeriirang mai i iirang nge baingses gel iam per
ama aiska. De ian duqun ma', "Ka bingmet ne ama bret, dai be uun drlem a qa."

Ama Risura Ra Lu Ma Iesus
Mat 28.16-20 Mak 16.14-18
Jon 20.19-23

36 De qatikka ai de qurli ra aa de ra taqen per a na ne liirang aa. De ma Iesus dai qatikka
qa, qa maarl veleqes na ra.
37 Dap ngemerl a ra de reng ning. I ra tu araa qevep ai ret lu a nge ama iauska aa.

38 De qa ruqun na ra ma', "Ngu lu ngeterl a ngen i nanaa? De ngu lu de a ngen a rlan dai
ngen dru a ngen a qevep maden i nanaa?
39 Ngene lu gua ngerik de ngene gua ilaing. I qatikka ngua dai ngua iara. Ngene raneng
per a ngua ip ngene lu. I mager ip ngenet lu ai ngua dai gua qetdingki aa. Dav ama iauska
dai quasiq ai a nge ama qetdingki ip taquarl ngua."
40 Aip ka meraqen taqurla be verleset, de qa reqerl ne aa ngerik de ngen aa ilaing.
41 De maikka ama arlias per a ra dav as kuasiq ai ra tu araa qevep i ra tu araa qevep
maberl.
De qa ruqun na ra ma', "Kuarl a ngen a nge ama asmes tari?"
42 De ra qurl a qa re ama serliqiini i ama mang iini, i iini namen ama serlikka.
43 De qa mer iini de qa tes, be ret lu qa i qa tes.
44 De ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Mekai i as kurli ngu na ngen, de sa ngua sil ba ngen, ai
ama tekmeriirang mai i murl ta iil me iirang sever a ngua ve ma Moses aa Lo, de ve ama
Slurlka aa Aamki na ra araa langin, de ve ngen ama Langin i ra tis nget 'Ama Taing.' Dai
liirang aa mai dai diiv iirang nge ren taqurla."
45 De qa seserl ver araa tuaqevep se ama Ngemumaqa aa Lengi. I ma Iesus ka mat never
a ra ip tat drlem ama tekmeriirang i ra iil me iirang sever a qa.
46 De qa ruqun na ra ma', "Ama Slurlka aa Langinka dai qa sil, ai ma Kristus dai maikka
mager ip ke ral ama getget. De diip luqa ama nirlaqa ip ma depguas dai diip ka raarl namer
ama matmat.
47 Be ne aa rlenki dai diip tel sil ne ama lengi bareq ama qaqet mai ver ama aivetki, ip
mager ip te guirltik per araa rut. Be diiv ama Ngemumaqa qe lemerl araa viirang. Dai
maikka mager ip ngen arles ne luqi iara ama a rletki vet ma Jarusalem.
48 De maikka mager ip ngenel sil ne ama lengi sevet liirang iara i sa ngen lu iirang.
49 Ngene narli. Liina i mekai Gumam ka ruqun ip diip ke qurl a ngen te ama Qevepka
ama Glasinaqa, dai qerl iara ngu narliip ngum nem ka sagel ngen. Dai mager ip kurli ngen
pet ma Jarusalem ip deng i ama dlek nev uusep nge ren bareq a ngen."

Ma Iesus Ka Guirl Sev Uusep
Mak 16.19-20 Aposel 1.9-12

50 De qa mit nanaik ta, be deng pet ma Betani. De qe quarl ne aa ngerik piit de qe nen
ama Ngemumaqa ip ka tat never a ra.
51 Be qatiaskerl lua i qe nen sever a ra, de qa mit namen na ra. I ama Ngemumaqa qa mer
a qa sev uusep.
52 De ra Lautu sagel ka de ra guirl savet ma Jarusalem i maikka ama arlias per a ra.
53 De qatikka masmas de qurli ra ve ama Lautu-vem-ki ama Slurlki. De ra taarl ne ama
Ngemumaqa aa rlenki.

Prleser Aa

MA JON AA LENGI SEVET MA IESUS KRISTUS

Ma Jon dai qa iil luqa ama langinka sevet ma Iesus Kristus iv ama qaqet mai re narli ama Lengi ama Atlunget sever a qa. De mager iv ama qaqet tat drlem ai qa dai ama Ngemumaqa aa Uimka marevan, de mager ip te iames i aip trlas tem ta men a qa. I ma Jon ke teqerl auut ne ama lengi i ma Iesus ka meraqen na nget sever a nas, ai qa dai ama Ngemumaqa aa Uimka i qe iames masmas. I ma Iesus dai qe rarlik ma Jon, de qe teqerl a qa ne aa tuaqevep kur ama Ngemumaqa aa narliip. Dai be qa iil mamerl sevet ma Iesus aapngipki, de saqikka qe teqerl ai ma Iesus ka quarl te aa nan bareq a qa ip ke uas tem ki naser aa aapngipki.

Ma Iesus Ka Men Saver Ama Aivetki
1Jon 1.1-3

1 As maikka murl i as kuasiq ama uusepka de quasiq ama aivetki ngen ama tekmer-iirang
mai, dap kasa qurli iaq aa ama Saikngias-pem-ka. I luqa dai qurli qe ne ama Ngemumaqa.
I qerlka qa dai ama Ngemumaqa na qa.
2 De as maikka murl lua i ngere rarlma ama tekmeriirang, de luqa ama Saikngias-pem-ka
dai qasa qurli qa qe ne ama Ngemumaqa.
3 De na qa dai ama tekmeriirang mai nge men. Be maikka quasiq a qeni nge men naik
dap katikka qa rekmet ne liirang aa mai.
4 I qatikka luqa dai ama rarlimini se ama iames. Be ama iames mai dai nget nagel ka, de
nger ip taquarl ama nirlaqi bareq ama qaqet mai ver ama aivetki.
5 Be luqia ama nirlaqi qem ngim be qi bingbing men ama arlenki, dav ama arlenki dai
quasik mager ip kia reng ki.
6 Ngul sil sevet ma Jon i ama Ngemumaqa qa nem ka.
7 I ma Jon ka men ip ke taqal sil bareq ama qaqet sevet luqa ama Nirlaqa. I ma Jon kel sil
bareq ama qaqer ip mager ip te narli de mager ip ta tu araa qevep sever ama Slurlka.
8 I ma Jon dai quasiq ai ama Nirlaqa na qa. Dap ka men ip kel sil sevet luqa ma Nirlaqa.
9 I luqa ama Saikngias-pem-ka, dai maikka ama Nirlaqa ama revanka i qa men saver ama
aivetki. I luqa qa men be qerl kurl ama qaqet te ama lengi ama revan nget.
10 De luqa ama Saikngias-pem-ka, dai sa qurli qa i qe uas te ama uusepka de ngen ama
aivetki. De qatikka na qa, dai ama aivetki ngen ama tekmeriirang mai nge men. Dap
katikka ama qaqet mai ver ama aivetki dai quasik tat drlem se qa.
11 De qatikka luqa ama Saikngias-pem-ka qa men manarevuk be saver aa aivetki. De
qatikka qa men sagel aa liinka, dap kuasik ta mer a qa sede araa rlan.
12 Dav ariq aiv iari ta mer a qa sede araa rlan, de ra tu araa qevep sever a qa, dai maikka
diip ke sem madlek na ra. Be diip tat drlem ai ra dai sa ama Ngemumaqa aa uis na ra.
13 I lura dai ama Ngemumaqa aa uis na ra. I ama Ngemumaqa naik dai qe guirltik per a ra
iv aa uis na ra. Kuasiq ai liina i rat den mene araa lavu, de quasiq ai re guirltik per araa
rut ne ama qaqeraqa aa tuaqevep; i maikka quasik mager iv a qek ke guirltik per iaq aa
tuaqevep; dap katikka ama Ngemumaqa naik dai qe guirltik per a ra iv aa uis na ra.
14 De luqa ama Saikngias-pem-ka, dai qa men saver ama aivetki be guirltik per a qa be
aa qetdingki ip taquarl uut. De qurli qa ke na uut. I maikka ama atluqa na qa ip taquarl aa
Mam. I qatikka ama Ngemumaqa aa Uimka ama quanaska. Be aa tekmeriirang dai ama
seserl-iirang mai, de maikka aa arlem sagel uut ama vura, dai ama slurlnget malai.
15 I mekai ma Jon kes nes slep sever a qa ma', "Katikka mekai ngul sil ba ngen sevet luqa,
i ngua ruqun ma', 'Laiv iak ka ren naser a ngua. Dap ka dai gua Slurlka na qa. I qa dai qasa
murl ke iames, dap ngua dai ngua men nasat."
16-17 I lua i ma Iesus Kristus ka men i maikka buup ka ne ama Ngemumaqa aa dlek mai
ngen aa gamansena ama atlu-nget. Be saqikka uut met liirang aa nagel ma Iesus. De
qatikka qerl kurl a uut te aa ngimsevetki petpet i quasik mager ip perleset.
De qatikka ama Ngemumaqa dai murl ka qurl ma Moses te aa Lengi, ama dlek-pem-nget.
Dap katikka ma Iesus Kristus ka men i maikka buup ka ne ama Slurlka aa arlem ip bareq
ama vura, de ngene aa tekmeriirang ama revan iirang.
18 De maikka ai de quasiq a qek ka lu ama Ngemumaqa. Maikka quasik. Dap katikka aa
uaimka qa men me na qa. Dai qa men be qa sekdem met liirang aa sever aa Mam bareq a
uut."

Ma Jon Ke Sekdem Aa Lengi Sevet Ma Iesus
Mat 3.1-12 Mak 1.7-8 Luk 3.15-17

19 De vet luqia ama giqi, de ama Judaqena araa Barlta navet ma Jarusalem ta nem iari
ama Barlta nep ma Lautu, de ngen ama Livaiqena, ip te narli sevet ma Jon. I re narliip tat
drlem aip nemka na qa. I qatikka lunger iara ama lengi i ma Jon kel sil sever a nas.
20 Dap maikka quasiq ai qa tiirl dap qe taqal sil sever a nas. I maikka qe taqal sil sever a
nas ma', "Ngua dai quasiq ai ma *Kristus na ngua."
21 De lura ra snanpet ne ma Jon ma', "Dap ngu lu nanaa? Kua ma Ilaisa na ngi?"
De ma Jon ka virliit ma', "Ngua dai quasiq ai ma Ilaisa na ngua." De ra snanpet ma', "Kua
ama Slurlka aa Aamki na ngi? I luqa i uure mali rem ka?"
De ma Jon ka virliit ma', "Maikka quasiq."
22 De ra ruqun ma', "Dai ngi sil ba uut aip ngi tekmet nanaa? I mager iv uut drlem sever a
ngi ip diip uure guirl de uure raqal sil sever a ngi barek lura i ra nem uut sagel ngi. Maikka
ngi raqal sil ba uut sever a nas."
23 De ma Jon ka sil ba ra ne ma Aisaia aa lengi taqurliani ma',
"Katikka ngua dai ama alsilka na ngua i ngus nes slep ne ama lengi sever ama qerlingki
i ama ausaqi na qi. Maikka mager ip ngene seserl ver a ngen aa rut sagel ama a
Slurlka ip diip kat den." *Ais. 40.3*
24 I qatikka lura i re snanpet ne ma Jon, dai ama Parasiqena ra nem ta.
25 Be re snanpet na qa ma', "Ngu lu nanaa be ngi qukmes te ama qaqet? Dap kuasiq ai
ama barlka na ngi, ip taquarl ma Kristus dap kua ma Ilaisa dap kua ama Slurlka aa Aamki
na qa. Dap mager ip ngi raqal sil be auut."
26 De ma Jon ka virliit ba ra ma', "Ngu qukmes te ama qaqet mer ama kainaqi. Dav iaq
aa i qurli qa veleqes na ngen i quasik ngen drlem se qa.
27 I qatikka luqa i sa ngua sil sever a qa, i diip ka ren naser a ngua. Dap maikka qa dai
ama Barlka na qa dap ngua dai naqatikka ngua re navuk. Be quasik maget na ngua ip ngu
verik te aa ilaing iigrliim de ngu ukmes tem iigrliim iv aa buaiska na ngua.
28 I qatikka liirang aa i ma Jon ke tekmet niirang, dai vet ma Betani, ver ama kainaqi ma
Jodan ara garli ruarl. I met luqia ama kainaqi, dai ai de ma Jon ke qukmes te ama qaqet
met ki.
29 Baip bigia de ma Jon ka lu ma Iesus i qat den sagel ka, de qa ruqun ma', "Ngene lu, luqa
dai ama Ngemumaqa aa Sipsipka ama gilka. I diip te veleng ka ip ke lemerl te ama qaqet
naver ama aivetki mai te araa viirang.
30 I luqa iara i mekai ngul sil sever a qa, i ngua ruqun ma', "Diiv iak ka ren naser a ngua.
Dap ka dai maikka qa veviit dap ngua dai naqatikka ngua re navuk. I raquarli qa dai qasa
murl miaimek ke iames dap ngua dai naqatikka ngua men iara."
31 Dap ngen a ngua dai quasik nguat drlem aip nemka na qa. Be ama rarlimini i ngu qukmes
te ama qaqet, dai liina ip ngu teqerl ai diiv ama Slurlka qa ren bareq ama Isrelqena.
32 De as ma Jon ke rluses ne aa lengi ma', "Sa ngu lu ama Qevepka ama Glasingaqa i qat
den se daleng me qa. I qatikka qat den ip taquarl ama gemenki i qi kiavarl manep navuk,
be qi mugun per a qa."
33 "De qerlka quasik nguat drlem luqa ama Barlka i diip ka ren. Dap luqa i qe nem ngua ip
ngu qukmes te ama qaqet mer ama kainaqi dai qa sil ba ngua ma', "Aip ngia lu iak i ama
Qevepka qa men, navuk be qa mugun per a uuves, dai luqa dai diip ke qukmes te ama qaqet
ne ama Qevepka ama Glasingaqa."
34 Dai sa ngu lu liina ne gua sakngaiam. I maikka nguat drlem, be ngul sil ba ngen ma',
"Luqa i ama Qevepka qa men be qurli qe na qa; dai ama Ngemumaqa aa Uimka marevan."

Ma Iesus Ka Nes Te Ma Pita Qe Ne Ma Endru

35 Be saqiaskerlka aip bigia, de qurli ma Jon aa qe ne aa risuiam.
36 De ma Jon ket lu ma Iesus i qeng-aang aa gel ta de qa sil sever a qa ma', "Uane lu ama
Sipsipka ama gilka i ama Ngemumaqa aa Uimka†."
37 De ma Jon aa risuiam ian taqa narli sevet liina, de ian mit naset ma Iesus.
38 De ma Iesus ka ngim te a rleng de qa lu iam. De qa snanpet na iam ma', "Uane mali re
ama gi?"
De ian guirltik ma', "Rabai (*i liina ma', A Tiksiqa*), Ngu lu gia luquviini qua?"
39 De ma Iesus ka virliit ma', "Uan den ip diiv uane lu."
Taqurla de ian mit iane ne ma Iesus. Be aip suunun be ian men be sever aa luquvini. De
qurli iane na qa be deng se rletrlet, de ian mit namen a qa.
40 I iak never a iam i aa rlenki ma Endru, i aa qelatka ma Saimon Pita. I iane narli gel ma
Jon de ian mit naser Iesus.

---

* **1:20:** Kristus: Luqa dai iak nagel ama Ngemumaqa ip ke iames ne aa qaqet never araa qumespik. † **1:36:** (I diiv ama qaqet te veleng ka)

41 Baiv aa de ma Endru qa mali re aa qelatka ma Saimon. Be qa sil ba qa ma', "Sa uun lu
ma ‡Mesaia, I luqa ip diip ke iames nauut nagel auur a qumespik."
42 De ma Endru qa men se ma Saimon sagel ma Iesus. De ma Iesus ka raqam ngim sagel ma
Saimon de qa ruqun ma', "Ngi dai ma Jon a alselaqa na ngi. I gia rlenki ma Saimon i diip ta
ris ngi ma Kepas", (i luqia ama rlenki ma', Pita).

Ma Iesus Ka Nes Te Ma Pilip Ke Ne Ma Nataniel

43 Baip bigia de ma Iesus ka tu aa qevep ip diip ke iit savet ma Galili. Be qa tit dai qa lu
ma Pilip men ama aiska, de qa ruqun na qa ma', "Ngia ren naser a ngua."
44 I ma Pilip de ma Endru de ma Pita dai ra naver ama luqupki ma Betsaida.
45 Baiv aa de ma Pilip ke mali re ma Nataniel. Baip ka lu qa, de qa sil ba qa ma', "Sa uut
lu ama Barlka, i luqa ama Barlka i murl ma Moses ke ne ama Ngemumaqa aa Aamki na ra,
ta iil sever a qa, dai sa uut lu qa. I qatikka luqa dai aa rlenki ma Iesus, ma Josep aa uimka,
i qa navet ma Nasaret."
46 De ma Nataniel ka ruqun ma', "Maikka quasik mager iv a qeni ama atliini nge ren
navet ma Nasaret iv iini nge tat never ama qaqet."
De ma Pilip ka virliit ma', "Ngia ren ip ngi lu."
47 De ma Iesus ka lu ma Nataniel i qat den taquarl tem ka, de qa ruqun ma', "Ngene lu, luqa
i qat den dai maikka ama revanka i qa navet ma Isrel. I maikka qa dai quasiq ai a nge ama
kaak-pem-iirang gel ka."
48 De ma Nataniel ka snanpet ma', "Ngu lu ngiat drlem se ngua i nanaa?"
De ma Iesus ka virliit ma', "Sa ngua lu ngi nauirl per ama pikuska aa arlim. Baiv aa de ma
Pilip ka nes tem ngi."
49 De ma Nataniel ka aakmenses be qa ruqun ma Iesus ma', "Gua Tiksiqa, maikka ngi dai
ama Ngemumaqa aa Uimka na ngi. Auura King na ngi bareq uut ama Isrelkena."
50 De ma Iesus ka ruqun na qa ma', "Ngia tu gia qevep sever a ngua dai ne ama atlu. I ngia
tu gia qevep i raquarli sa ngua sekdem ai ngua lu ngi ver ama pikuska aa arlim. Dav as
maikka diip ngi lu gua iarang ama rleriirang ama dlek-pem-iirang."
51 De qerlka ma Iesus ka ruqun ma', "Maikka ngul sil ba ngi ne ama revan. I diiv ama
Slurlka qe rattem ne ra aa luqupki. Be diip ngenet lu aa tekmeriirang. De diip ngene lu
ama Ngemumaqa aa Angeluqena i ra tit sev uusep, baiv aa de re meriirl se ama rleriirang
naser a ngua ama qaqet araa Rarlimka, na ngua."

2

Ama Berlim Pet Ma Kenan

1 Baip pet luqa ama nirlaqa ip ma depguas, de ma Iesus ke ne aa nan dai qurli iam pet
ma Kenan pet ma Galili Provins. I qurli iam aa i raquarli re tekmet ne ama berlim.
2 I ra nes te ma Iesus ke ne aa risura sevet lungera ama berlim.
3 Be ver ama berlim arla asmeski dai maikka quasiq ai buup ne ama vain ip te srluup.
Baip prleser ama vain, de ma Iesus aa nan kia ruqun na qa ma', "Sa verleset ne araa vain.
Be quasiq a qeng ip tep suup."
4 De ma Iesus ka virliit ma', "Maqi, kula ngia tu gia qevep maberl. I as kuasiq ai mager iv
iara ngut matna."
5 Baiv aa de ma Iesus aa nan kia ruqun lura i ret matna ver ama asmes ma', "Katikka mager
ip ngene narligel ma Iesus aa lengi."
6 Be lua gelna ne ama vetki dai qurl ama daram ama ngeriqit ngen a qi na nget i lunger
aa i ra rekmet na nget ne ama qulek. Be lungera dai ama alkuil nget ip taquarl ama dul. I
lungera i iaik de iaik dai raquarl ama 80-120 lita.

I qatikka ama Judaqena araa gamansena ip te qukmes te araa ngerik ngen araa pilitkina
na met lungera ama daram.
7 Baiv aa de ma Iesus ka ruqun lura i ret matna ver ama asmes ma', "Ngene buuv ama
daram ne ama kainaqi."
Taqurla de maikka ra buup lungera ne ama aiqi.
8 Baiv aa de ma Iesus ka ruqun lura ma', "Ngen uq ama qerlap nemet lungera ama daram.
De ngene ral nget sagel luqa i qe ruirl se ama asmeski."
Taqurla de ra mit se ama qerlap sagel ama barlka.
9 Baiv aa de luqa ama barlka i qe ruirl se ama berlim arla asmeski dai qa siquat namene
lungera ama qerlap. Dap guirltik pet lungera ama qerlap be vem nget ip taqurla ve ama
vain. De luqa dai quasik kat drlem aip lungera i nge men nanaa. Dap lura i ra uq ama kaina,

‡ **1:41:** Luqa dai ama rlenki ip taquarl ma Kristus

dai rat drlem ai nge men ianai. Taqurla de luqa ama barlka qa nes te luqa i ama lugutka ip ke ngerlvet.
10 De qa ruqun na qa ma', "Katikka ai de uurerl kuarl te ama vain ama atlu nget nauirl, iv aip ta suup be quasik tat drlem sever a nas, de diip te qurl a ra te lungera ama vain i quasiq ai angera qelaing peviit. Dap ngia rekmet muqas i ngia qurl a uut te ama vain ama atlu nget nasat."
11 I qatikka liini iara ama rleriini ama dlek-pem-iini, dai ma Iesus ka arles i qa rekmet niini pet ma Kenan pet ma Galili Provins. I qa rekmet ne liina ip ke teqerl ai qa dai ama Barlka na qa. Be aa risura ta mu araa qevep sever a qa.

Ma Iesus Ke Lemerl Ve Ama Lautu-vem-ki Ama Slurlki
Mat 21.12-13 Mak 11.15-17
Luk 19.45

12 Baiv aa de ma Iesus ka mit sa mek savet ma Kapanaiam. I qa mit ke ne aa nan ngen aa ningambik de ngen aa risura. Be qurli ra vet ma Kapanaiam se iang ama niirl.
13 Be vet lungera ama niirl dai ama qares iv ama Judaqena te tekmet ne araa Asmeski ama Slurlki pet ma Jarusalem. I luqia dai ra tis ki ma', "Ama-Angeluqa-Ka-Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka." Taqurla de ma Iesus ka mit (navet ma Kapanaiam) savet ma Jarusalem.
14 Baip ka men (pet ma Jarusalem), de qa mit sev ama Lautu-vem-ki ama Slurlki. Be ve ma Lautu-vem-ki ara menderlki ama slurlki, dai qa lu ama Lautu-vem-ki ara Maatpitta, i rem nem ama bulmakau ngen ama sipsip de ngen ama gemen. De qa lu lura i ra mugun mirlek ne ama taibelkina i buup ne ama qelaing per a nget. I lura dai ret matna ver ama Lautuqi ara bisnis. I re ngingkana ne ama qelaing.
15 De ma Iesus ka rekmet ne ama sekpetki de qe ngingarl se ra sedarliik. I qe rurlistik per a ra, de qa ngingarl se liirang aa mai nev ama Lautu-vem-ki. De qa qirlkua ne lura araa qelaing i ai de re uas tem nget de qa guirltik pet ngen ama taibelkina.
16 Baiv aa de qa ruqun lura i ai de rem nem ama uaik ip ten ban per a nget ma', "Ngen diit se nget se darliik. De kula ngene tekmet ne Gumam aa vetki ip taquarl ama maiirl."
17 Baip ma Iesus ka rekmet ne liina, de aa risura ta mu araa qevep sevet lungera ama lengi nev ama Langinka ma',
"Maikka gua rutka qa taarl ip ngu uas te gia vetki." *Sng. 69.9*
18 De ama Judaqena ra snanpet ne ma Iesus ma', "Ngu lu ngia rekmet ne liirang aa ip nanaa? Mager ip ngi rekmet ne a qeni ama dlek-pem-iini iv iini ngere reqerl ai ngi dai mager ip ngi tekmet taqurla."
19 De ma Iesus ka virliit ma', "Diip lenges ne luqi iara ama vetki, dap diip naser ama niirl ama depguas de diip ngua raarl na qi."
20 Taqurla de ama Judaqena ra virliit ma', "Katias luqia ama Lautu-vem-ki dai ama qaqet ta matna ver a qi se ama ages ama 46. Dap katias kuasik mager ip ngia raarl ne luqia ama vetki ne ama niirl ama depguas."
21 Dap liina ama trleses-pem-iini, i qa taqen sever iini, dai aa qetdingki i diip ke raarl na qi naver ama aapngipki.
22 Baip naser aa aapngipki, de vuktik per a uut ne aa lengi i sa mekai qa sil na nget sever a nas. Ai diip ka raarl naver ama aapngipki ip taquarl murl ta iil per ama Slurlka aa Langinka. Taqurla be maikka uut mu auur a qevep sevet ma Iesus aa lengi.
23 Be lua i qurli ma Iesus pet ma Jarusalem, pet luqia ama asmeski i ra tis ki ma', "Ama-Angeluqa-Ka-Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka." Dai buup ne ama qaqet ta mu araa qevep sever a qa. I ra mu araa qevep, i raquarli ra lu ama a rleriirang ama dlek-pem-iirang i qa rekmet ne iirang.
24 Dap ma Iesus dai quasiq ai qa quarl temiis bareq a ra. I raquarli qe taqat drlem se ama qaqet araa rut.
25 I quasik maget iv a qek ke sil barek ma Iesus sever ama qaqet araa tuaqevep. I raquarli ma Iesus dai qat drlem ama qaqet araa tuaqevep ngen araa rut.

3

Ma Nikodimas Ka Mali Re Ma Iesus

1 Diip ngul sil sever iak ma Nikodimas i qa never ama Parasiqena. I luqa dai ama Barlka na qa never ama Judaqena araa kaunsil.
2 Dai qatikka luqa dai ver iaiq ama arlenki, de qa mit sagel ma Iesus. Be qa ruqun ma', "Gua Tiksiqa, uut drlem ai ama Ngemumaqa ka nem ngi iv auur a Tiksiqa na ngi. I ama

Ngemumaqa dai qurli qe na ngi be ngi tekmet ne liirang aa ama rleriirang ama dlek-pem-iirang. Dap quasik maget iv a qek ke rekmet ne liirang aa ama rleriirang ama dlek-pem-iirang katikka ne aa dlek naik."

3 De ma Iesus ka virliit ma', "Maikka ngul sil ba ngi ne gua revan. I ariq aiv a qek i quasik ka men ip maiiram dai diip kuasik mager ip ke lu ama Ngemumaqa aa Luqupki maravuk dama uusepka a rlan."

4 De ma Nikodimas ka snanpet na qa ma', "Ariq aiv iaq i qasa ama serluqa dai saqiaskerlka ngu lu diip ka ren nanaa? I saqiaskerlka quasik mager iv aa nan ki sel a qa ip maiiram."

5 De ma Iesus ka virliit ba qa ma', "Maikka ngul sil ba ngi ne gua revan. I ama qaqeraqa dai mager ip te sel a qa ne ama qerlapki de ngen ama Qevepka. I ariq aip kuasik ta sel iak ne ama qerlapki ngen ama Qevepka, dai quasik mager ip ka ran saver ama Slurlka aa Luqupki ip ke iames.

6 I qatikka ama qetdingki dai qil sel ama qetdingki (taquarl ama nankina i ai de rel sal) dav ama Qevepka dai qel sal ama iameska ama qevepka dama qaqet araa rlan.

7 Dai quasik mager ip ngeterl a ngi i ngul sil ba ngi ai mager iv ama qaqet ta ren ip maiiram iv ama Slurlka aa uis na ra.

8 I ama laurlka dai qatikka ai de qe sis i aip ke narliip ka tit kuaridi de qatikka diip ka tit kutnas. Be ngi narli ama laurlka qe sis dap kuasik ngiat drlem aip kat den nanaa, de quasik ngiat drlem aip ka tit nanaa. Dai saqikka lura raqurla i ra men ne ama Qevepka."

9 De ma Nikodimas ka ruqun na qa ma', "Maikka quasik nguat drlem pe liina i angera rleng."

10 De ma Iesus ka ruqun ma', "Ngu lu nanaa be quasik ngia drlem liirang iara? Dap ngua tu gua qevep ai ngi dai ama barlka i ai de ngi su ama qaqet pet ma Isrel.

11 Maikka ngul sil ba ngi ne ama revan. I uut taqen sevet liirang aa i sa uut drlem iirang. De uurel sil sevet liirang aa i sa uut lu iirang. Be uurel sil ba ngen ne lungera dap katikka quasik ngen derer a nget.

12 De sa ngua sil ba ngen sever ama tekmeriirang nanari never ama aivetki. Dap kuasik ngen dru a ngen a qevep sever iirang. Dai ariq aip ngua sil ba ngen sever ama tekmeriirang manarevuk, dai ngu lu nanaa, kua diip ngen dru a ngen a qevep sever iirang dav ani quasik?

13 De qatikka ai de quasiq a qek nanari qa mit be qa lu maravuk dama uusepka aa rlan. Dap katikka ngua naik dai ngut lu. I ngua men manarevuk, i ngua i ama qaqet araa Rarlimka na ngua.

14 Katikka murl ma Moses ka mu ama qemki men ama mengiit de qa maarl na iit se qi, mer ama ausaqi.

15 Taqurla dai saqikka diiv ama qaqet tem ngim piit sagel ngua i ama qaqet araa Rarlimka na ngua ip lura i ra tu araa qevep sever a ngua, dai diip te iames masmas.

16 I raquarli ama Ngemumaqa dai maikka qe rarliq ama qaqet mai ver ama aivetki. Taqurla be qatikka aa Uimka ama quanaska dai qa nem ka. I qa rekmet taqurla ip lura i rlas tem ta men a qa, dai quasik mager ip lenges na ra, dap mager ip te iames masmas.

17 I quasiq ai ama Ngemumaqa qa nem aa Uimka ip ka taarl ne ama qaqet se araa viirang. Dap ka nem aa uimka ip ke iames ne ama qaqet naver araa viirang.

18 I lura i rlas tem ta men ama Ngemumaqa aa uimka dai diip kuasiq ai ama Ngemumaqa qa raarl na ra. Dap lura i quasik ta tu araa qevep sever ama Ngemumaqa aa Uimka, dai qasa qurli ra naa ne ma Slurlka aa tuvetki. I raqurli quasiq ai rlas tem ta men ama Ngemumaqa aa Uimka.

19 I liina i ama qaqet i qurli ra naa ne ama tuvetki dai raqurliani, "Ama Nirlaqa dai sa qa men saver ama aivetki, dav ama qaqet per ama aivetki te rarliq ama viirang. Dap kuasik te narliip se ama Nirlaqa, (i ama nirlaqa i ne ama tekmeriirang ama atliirang). I qatikka raquarli ra mugelnas sa tekmet ne ama viirang.

20 I raquarli lura mai i rat drlem sa tekmet ne ama viirang, dai rem ngim temanau ne ama Nirlaqa. Be lura dai quasik mager ip ta ren sagel ama Nirlaqa. I ariq aip ta men sagel ama Nirlaqa dai diiv ama Nirlaqa ke reqerl ne araa viirang.

21 Dav aiv iak i qat drlem sa tekmet ne ama tekmeriirang ama seserl iirang, dai qat den sagel ama Nirlaqa. Be diiv ama Nirlaqa ke teqerl ai luqa qe tekmet ne ama tekmeriirang ama atliirang, ne ama Ngemumaqa aa dlek.

Ma Jon Ka Taqen Sevet Ma Iesus

22 Baip maget de ma Iesus ke ne aa risura ra mit savet ma Judia. Be vet luqia ama qerlingki dai ma Iesus ke ne aa risura te qukmes te ama qaqet.

23 De qerlka ama qaqet ta men sagel ma Jon pet ma Enon. I ma Enon dai gelna ne ma
Salim. I ma Jon ke qukmes te ama qaqet pet luqia ama qerlingki i raquarli ama kainaqi ver
a qi dai ama baam met ki. De ama qaqet dai qatikka ra tit be qe qukmes tem ta vet luqia
ama qerlingki.
24 I ma Jon ke tekmet ne liirang aa i as kuasiq ai ra mu qa ve ama karabus.
25 Baiv aa de iari nevet ma Jon aa risura te ne ama Judaqa ta taarl metna. I ra taarl metna
se ama gamansena i ama Lautu-vem-ta te quknas.
26 De ra men sagel ma Jon de ra ruqun na qa ma', "Auura Tiksiqa, luqa ama Barlka i medu
qurl uut tuarl ne ama kainaqi ma Jodan de ngil sil ba uut sever a qa, dai maikka qe qukmes
te ama qaqet i buup. De maikka ama buurlem ne ama qaqet ta tit sagel ka.
27 De ma Jon ka virliit ma', "Ariq aip kuasiq ama Ngemumaqa qe sem madlek ne a qeq ip
ke tekmet ne ama rleriirang ama dlek-pem-iirang, dai katikka quasik mager ip ke tekmet
ne ama rleriirang ama dlek pemiirang.
28 I sa mekai ngene narli gua lengi i ngua sil ba ngen ma', 'Ai ngua dai quasiq ai ama qaqet
araa Iameska na ngua.' Dap ngua dai qatikka ama Ngemumaqa ka nem ngua ip ngu ruirl
nanaik ka."
29 De ma Jon ke rluses de aa lengi ne ama qasiquatka ma', "Nemka ama lugutka i diip ke
ngerlvet ne aa lugutki dai diiv ama nanki ara ak dap quasiq a qek. Dav ama lugutka aa
rluaqa dai qurli qa gelna ne iam i ama arlias per a qa never aa rluaqa i diip ke ngerlvet.
Kua aip lua de ama arlenki aris, i diiv ama luqupki re tekmet ne ama berlim, dai luqa ama
lugutka aa rluaqa i diip ke narli aa qenem de diip ma arlias per a qa never a qa."
Katikka ngua dai raquarl ama lugutka aa rluaqa. I ngua dai ama arlias per a ngua ip ngurl
kuarl te ma Iesus barek lura i ama Ngemumaqa aa uis na ra.
30 I diip ma Iesus aa rletki ki riirl, dap ngua dai gua rletki dai dingding a qi.

Ma Iesus Manarevuk

31 Luqa i qa men manarevuk dai maikka qa veviit daleng ama tekmeriirang mai. Dap
luqa i qa naver ama aivetki, dai naqatikka qa naver ama aivetki, be luqa dai qatikka qel sil
sever ama tekmeriirang naver ama aivetki. Dap ma Iesus i qa men manarevuk, dai maikka
qa veviit daleng ama qaqet mai naver ama aivetki.
32 Be ma Iesus dai qatikka qel sil ba uut sevet liirang aa i qa narli iirang de qet lu iirang.
Dap kuasiq ama qaqet te narliip te narligel aa lengi.
33 Dap lura i re narli aa lengi de re narligel, dai sa ra rarlisdem be ra mu liina men a nas
ma', "Ai ama Ngemumaqa dai ama Revan-ka."
34 I ama Ngemumaqa qa nem ka be qatikka qel sil ne aa lengi. Be ama Ngemumaqa dai qa
buup ka ne aa Qevepka mai.
35 Be ma Iesus aa Mam, dai maikka qe rarlik ka. Be qa qurl a qa te aa dlek ip ke uas te ama
tekmeriirang mai.
36 Be diip nemta i rlas tem ta mene ama Ngemumaqa aa Uimka, dai re taneng ama iames
masmas. Dap lura i quasik ta narliip ta narligel aa Uimka dai diip kuasik te raneng ama
iames dap diiv ama Ngemumaqa aa serlinki barek lura masmas.

4

Ma Iesus Gel Ama Samariaqena

1-2 Baiv aa de ama Parasiqena ra narli ai ma Iesus ke qukmes te ama qaqet i buup na ra
be ra tit naser a qa. Dap ma Jon dai quasiq ai buup ne iari ra tit naser a qa. Dap ma Iesus
dai maikka quasiq ai qe qukmes te ama qaqet, dap katikka aa risura te ukmes tem ta. De
ma Iesus dai sa qat drlem ai ama Parasiqena ta narli be ra taqen se qa se liina.
3 Taqurla de ma Iesus ka mit navet ma Judia be qa guirl iviit savet ma Galili.
4 Baip ma Iesus ka tit savet ma Galili dai qa serltik pet ma Samaria.
5-6 Be qa tit, be sagelna ne ma Saikka, i ama Samariaqena araa luqupki, de qa mugun gel
ma Jekop aa ngerliqi ama menpitki. I qa mugun i maikka serlek na qa naver ama aiska. I
luqia ama luqupki, dai gelna ne ama aiverem i ma Jekop ka qurl aa uimka ma Josep tem
bem. I maikka aa ver ama rlaunka be maikka ama nirlaqa qes nis maden.
7-8 De ma Iesus dai qa nem aa risura mai savet luqia ama luqupki, ip ten ban per ama
asmes.
Dap kurli qa i ngerek se qa. Dai baing se iaiq ama nanki gel ka i qi navet ma Samaria ip ki
quq ama kaina.
De ma Iesus ka ruqun na qi ma', "Ngu narliip ngup suuv ama kainaqi."
9 De luqia qia guirltik ma', "Ai, ngu lu nanaa be ngi snanpet na ngua ip ngi srluup. Dap ngi
dai navet ma Juda. Dap ngua dai ama nanki navet ma Samaria." (Pe liina angera rleng i

ama Samariaqena araa gamansena dai ama Judaqena araa reving iirang. Be quasik mager iv ianel sil ba na).
10 De ma Iesus ka virliit ma', "Kuasik ngiat drlem sever ama tekmeriirang i ama Ngemumaqa kerl kurl a uut. De ngua i ngu snanpet na ngi ip ngu srluup de quasik ngiat drlem se ngua. Dav arik ngiat drlem sevet liirang aa dai vadai de ngia snanpet na ngua ip ngu qurl a ngi re ama qerlapki ip ki iames na ngi."
11 De luqia, qia snanpet ma', "Maqa, ngu lu diip ngi aarl ama qerlapki naqua ip ki iames na ngua? I ama kainaqi mer ama demka, dai qatias saimanep. Dap kuasik gia qeni ip ngi taneng ama talki ne iini samer ama demka ip te ama qerlapki.
12 Kua ngi dai ama barlka na ngi daleng a uur a barlka ma Jekop? I qatias murl miaimek de qa qut luqa ama demka sagel ama qerlapki. Be qatikka murl ke ne aa laanivas de ngen aa bulmakau dai ai de rep suup ka. Be qatikka iara dai ai de uurep suup nemet luqa ama demka."
13 De ma Iesus ka virliit ma', "Lura mai i re srluup luqi iara ama qerlapki, dai saqiaskerlka diip dingding sep ta.
14 Dap lura i re srluuv ama qerlapki i ngurl kurl a ra rem ki, dai saqias diip kuasiq ai dingding sep ta. I luqia ama qerlapki i diip ngurl kurl ama qaqet tem ki, dai qatikka kia tit kia tit. I luqia dai diip taquarl ama menpitki de araa rlan be diip ki iames na ra masmas."
15 De luqia ama nanki qia ruqun ma Iesus ma', "Maqa, ngi qurl a ngua re luqia ama qerlapki ip saqias diip kuasik mager ip dingding sep ngua. De saqias kuasik mager ip ngurl guirl sasari ip ngu quk."
16 De ma Iesus ka ruqun na qi ma', "Ngia iit te gia ngerlka de uane guirl sasari."
17 De luqia ama nanki qia virliit ma', "Dap maikka ngua dai quasik gua a nge ama ngerlka." De ma Iesus ka ruqun na qi ma', "Maikka gia revan ai quasik gi a nge ama ngerlka.
18 Dap sa mekai ngia ngerlvet ne ama ngeriqit ne ama quatta de ngia mit namen na ra. Be luqa iara i qurli ngi na qa, dai quasiq ai gia ngerlka ma revan. I liina i ngil sil ba ngua, ai gia revan."
19 De luqia qia ruqun ma', "Gua Barlka, nguat drlem ai ngi dai ama Slurlka aa Aamki na ngi.
20 I qatikka auur a lavu dai ai de re Lautu sagel ama Ngemumaqa pet luqia ama damki. (A damki ma Geresim). Dap ngen ama Judaqena, dai qatikka ai de ngene tuqun ai ama luqupki ama quanaski iv ama qaqet te Lautu sagel ama Ngemumaqa, dai ama luqupki ma Jarusalem."
21 De ma Iesus ka ruqun ma', "Maqi, maikka mager ip ngia tu gia qevep sevet lunger iara ama lengi i ngul sil ba ngi na nget. Dap kula ngia tu gia qevep sever ama luqupka i lua ip te Lautu sever a uut Mam. De quasik mager ip te mali re ma Jarusalem dap kua luqia ama damki ip te Lautu sagel ka.
22 Dap katikka ngen navet ma Samaria, dai quasik ngenet lu ai ngene Lautu sever iani. Dav uut ama Judaqena dai uut drlem ai uure Lautu sagel ama Ngemumaqa. I raquarli liina ip ke iames ne ama qaqet per ama aivetki, dai liina nge men gel uut.
23 Ama Ngemumaqa dai sa qa mak ne ama giqi bareq ama qaqer ip te Lautu ne ama revan. Dai sa iara uure rarles iv uure Lautu ne ama revan sagel a uut Mam. Be ama Qevepka dai mager ip ka taarl ne ama Lautu de a uur a rlan. Be maikka a uut Mam dai qe narliip se lura i re Lautu raqurla sagel ka ne araa revan.
24 Ama Ngemumaqa dai ama Qevepka na qa. Be lura i re Lautu sagel ka, dai mager ip te Lautu ne ama revan de ne ama qaqet araa tuaqevep."
25 De ama nanki qia ruqun ma', "Katikka nguat drlem ai diiv ama qaqet araa Iameska qat den, i luqa ip diip ke iames na uut. I qatikka luqa dai ra tis ka ma Kristus. I lua i diip ka ren dai diip ke raqal sil ba uut sever ama tekmeriirang mai."
26 De ma Iesus ka ruqun ma', "Ngua, i ngua taqen sagel ngi, dai qatikka ngua manarevuk."
27 Baip ma Iesus ka taqen ne liina, de baing se aa risura i ra guirl naver ama luqupki. De maikka ngemerl a ra i raquarli ret lu ma Iesus i qe ne ama nanki iane sil ba na. Be re narliip te snanpet na qa ma', "Ngi narliip ngi mali re ama gi? Be ngi ne ama nanki uane sil ba na nanaa?"
Dap katikka quasiq a qek ka snanpet taqurla.
28 De masna ama nanki qia uaik, dap kurl ara kebalaqi i qia guirl saver ama luqupki. I qia mit be qia sil bareq ama qaqet per ama luqupki ma',
29 "Ngen den ip ngene lu iaq i qa sil sevet gua tekmeriirang mai. I ani luqa dai ma Kristus na qa."
30 Taqurla de ama qaqet ta mit naver ama luqupki be ra tit sagel ka.
31 Dap lua i qurli ama nanki ver ara luqupki, de ma Iesus aa risura re teqestem per a qa ma', "Auura Tiksiqa, ngia tes."

32 Dap ma Iesus ka virliit ma', "Sa ngua mes iang ama asmes i quasik ngen drlem se nget."
33 De ma Iesus aa risura re snanpet nanaa ma', "Kuarl a qek ka qurl a qa re a qeng ama asmes?"
34 De ma Iesus ka sil ba ra ma', "Katikka lungera gua asmes, dai nget muqas. I liina dai ip ngut matna Gumam aa rletki sademna. I qa nem ngua ip ngut matna aa rletki ip ngu perleset na qi.
35 De ai de ngene tuqun ma',
"Ai aip lua i ngene kutserl ama lagat de diip naser ama iaquan ama rlatpes, de ngene derer angera asmes."
Dap maikka ngul sil ba ngen, ip mager ip ngene taqam ngim te ama qaqet per ama aivetki. I ra dai raquarl ama lagat angera asmes per ama sleng i ama merlmerl na nget. I ama qaqet dai qurli ra i rem ngim be mager iv uure kiat na ra.
36-37 De ai de auur a lavu ra taqen ma',
"Ama revan i iak ip ke kutserl ama asmes dav iak ip ka ter a nget."
Be lura i re ngingdemna ne ama asmes dai iara ren ban a ra. Dai be qatikka mager ip ngene ngingdemna ne ama qaqet, ip te iames masmas. Taqurla be lura i ra tu ama gam, dai maikka mager iv ama arlias per a ra, te ne lura i re ngingdemna ne ama asmes.
38 Dai sa iara ngua nem ngen ip ngen derer ama asmes nagel ama qaqet. Dap kuasiq ai ngen matna gel ta nauirl ver araa sleng. Dav iari ra matna lungera ama sleng. Be sa ngen mit ip ngen derer ama asmes i ama mereqes na nget.

Ama Nanki Qi Raqa Sekdem Sever Ara Viirang

39 Be vet luqia ama luqupki, dai luqia ama nanki qia sil ne ara revan sevet ma Iesus. I qia sil bareq a ra ma', "Maikka luqa dai qa raqa sekdem sevet gua viirang mai ngene gua tekmeriirang mai."
Taqurla be buup ne ama Samariaqena ra tu araa qevep sevet ma Iesus. De ra tit ip tet lu qa.
40 Be ra mit sagel ka, de re teqestem ka ip kurli qa gel ta. Taqurla be mas per a qa gel ta se ama niirlaiam ama quanasiam.
41 Be re narli aa lengi de buup ne iari ama qaqet dai rlas tem ta mene ma Iesus.
42 De iari ama qaqet ta taqen sagel luqia ama nanki ma', "Laira dai uut mu auur a qevep sevet ma Iesus i raquarli ngia sil ba uut sever a qa. Dav iara dai rlas tem uut men a qa i qatikka raquarli uut narli aa lengi ne auur asdem. Be maikka uut drlem ai ama revan i luqa dai diip ke iames ne ama qaqet naver ama aivetki mai."

Iesus Ka Men Pet Ma Galili

43 Baip naser ama niirlaiam ama quanasiam, de ma Iesus ka mir iviit savet ma Galili.
44 I ma Iesus ka sil ba uut ama risura ai ariq aiv iaq i ama Slurlka Aamki na qa, i qet matna gel aa liinka, per aa qerlingki, dai maikka diip kuasik ta tu araa qevep ai ama barlka na qa.
45 Baip ma Iesus ka men pet ma Galili, de ama qaqet dai ama arlias per a ra i raquarli qa men. I lura dai medu ret lu ma Iesus per ama Asmeski i qe tekmet ne ama tekmeriirang ama dlek-pem-iirang.

Ma Iesus Ka Maarl Ne Ama Barlka Aa Uimka

46 Be ma Iesus ka tit dai saqiaskerlka qa men pet ma Kenan pet ma Galili Provins.
I vet luqia ama luqupki, dai mekai qa guirltik per ama kainaqi ne aa dlek be ama vain na qi ip tep suup.
Dai saqi ngul sil sever iaq ama barlka i qet matna bareq ama Gaman. I aa uimka dai qe temarl maden be qurli qa vet ma Kapanaiam.
47 De luqa ka narli ai ma Iesus dai qa men navet ma Judia be qurli qa vet ma Galili.
Taqurla de qa mit sagel ma Iesus be qe tuqun a qa ma', "Ngu narliip ngia ren ip ngi nem ama arlemki nevet nguaimka i qet temarl, be ama qares ip ke prleset."
48 De ma Iesus ka ruqun ma', "Ariq aip kuasik ngenet lu ama rleriirang ama dlek-pem-iirang, dai quasik ngen dru a ngen a qevep."
49 De ama Gaman ara Barlka qa ruqun ma Iesus ma', "Gua Barlka, maikka ngia ren i ariq aip kuasik dai diip nguaimka qe ngip."
50 De ma Iesus ka virliit ma', "Ngia tit i qasa ngiaimka qe iames."
De luqa qa mu aa qevep sevet ma Iesus aa lengi de qa guirl sagel aa uimka.
51 Baip ka tit be samen ama aiska, de qe ne aa buaiskena re atmetna. De ra sil ba qa ma', "Ngiaimka dai sa maget na qa."
52 De luqa ka snanpet ma', "Maikka ngu lu qesnada de maget ne nguaimka?"
De lura ra virliit ma', "Mani naser ama rlaunka de verleset ne ama a qaserlki never a qa."

53 De ama gilka aa mam dai vuktik per a qa ai mani naser ama rlaunka, de ma Iesus ka
ruqun ma', "Sa ngiaimka dai qe iames."
Taqurla de qa ngen aa qaqet per aa luquv iini, dai ra tu araa qevep sevet ma Iesus.
54 I liina dai ma Iesus ka men navet ma Judia be savet ma Galili. Be qa rekmet ne ama rletki
ama dlek-pem-ki ip ma quanas-iiram pet luqia ama qerlingki.

5

Ma Iesus Pet Ma Betsaida

1 Baip maget de ma Iesus ka mit savet ma Jarusalem ip te tekmet ne ama Lautu arla
asmeski.
2 Be vet ma Jarusalem, dai qurl iaq ama qerlapka i ra tis ka ne ama Judaqena araa
lengi ma', "Betsaida." I luqa ama qerlapka dai gelna ne ama tarlka i ai de rat dan se ama
sipsip saver ama luqupki. Be mirlek ne luqa ama qerlapka, dai ama menderl iigrling ama
ngeriqit niigrliing.
3 I ve liigrliing aa ama menderl iigrliing dai buup ne ama arlem per a ra i qurli ra. I lura
dai ama rlen iari dav iari dai ama ding ne araa ilaing ngen araa ngerik.
4 I qurli ra de ver ama qerlapki iv aip bulengbuleng, iv aip nemta i ra man nauirl dai
diip maget na ra. De aiv iaq i qe tal ama arlemki nanaa, dai diip perleset na qi. I ai de
ver iang ama niirl de ama Slurlka kem nem aa Angeluqa ip ke tekmet ne ama qerlapki ip
bulengbuleng ip barek lura.
5 Be iak naver a ra dai qe temarl se ama ages ama malev ama depguas ngen ama ngeriqit
ngen ama depguas.
6 De ma Iesus ka lu luqa i qa mas de qa narli ai qatias luqa qe temarl se ama ages i buup.
De qa snanpet na qa ma', "Kua ngi narli ip maget na ngi?"
7 De ama arlemki-vem-ka, ka virliit ma', "Gua Barlka aip lua i ama qerlapki qi rarles i
bulengbuleng, de quasiq a qeq ip ke raneng per a ngua sep ma qerlapki. Baip ngu palu
i ngu taqat mit sep ki, de ai de iari re ruirl ngua be ai de re ruirl sep ma qerlap."
8 De ma Iesus ka ruqun na qa ma', "Ngia raarlviit de ngi at gia biraqi de ngia tit."
9 Taqurla de maikka verleset ne ama arlemki mai never a qa. De luqa qa mer aa biraqi de
qa nguingmet na qi de qe tal ki de qa tit.
Dap liirang aa dai iirang nge men per ama nirlaqa ama Sabat.
10 Taqurla be lura ama Judaqena i ai de re serlin ma Iesus, dai re snanpet ne luqa ma',
"Kua quasik ngiat drlem ai iara dai ama nirlaqa ama Sabat? I auur a lengi dai ngerel sil ai
quasik mager ip ngi tal gia quvang per ama nirlaqa ama Sabat. Be qula ngi tal gia biraqi."
11 Dap ka virliit ba ra ma', "Luqa i qa verleset ne ama arlemki never a ngua, dai qa ruqun
na ngua ma', "Ngia raarlviit de ngi at gia biraqi de ngia tit."
12 De lura ra snanpet na qa ma', "Ngu lu nemka i qa ruqun na ngi ip ngia raarlviit de ngi
at gia biraqi de ngia tit?"
13 Dap luqa dai quasik kat drlem aip nemka i qa ruqun na qa. I raquarli ma Iesus dai qa
tit parlen ama qaqet i buup na ra lua gel ama qerlapka.
14 Baip suunun de ma Iesus ka lu savet luqa ve ama Lautu-vem-ki ama Slurlki. De ma
Iesus ka ruqun na qa ma', "Ngi lu sa verleset ne ama arlemki never a ngi. Dap kula ngi
tekmet ne ama viirang, i ariq a qerang peviit ngere lenges gia qetdingki."
15 Baiv aa de luqa qa guirl sagel ama Judaqena araa Barlta be qa ruqun ma', "Luqa i qa
nem ama arlemki never a ngua, dai qatikka ma Iesus."
16 Taqurla de ama Judaqena araa Barlta te rarles ip te lenges ne ma Iesus. I raquarli ke
tekmet ne liirang aa ver ama nirlaqa ama Sabat.
17 Dap ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Katikka Gumam dai ai de qet matna ver ama niirl
mai ip ka tat never ama qaqet. Taqurla dai saqikka mager ip ngut matna raqurla ka."
18 Taqurla be liirang aa nge maarl ne ama Judaqena araa nigial be re narliip te peleng ma
Iesus. I raquarli qe tuqun ai aa Mam ne ama Ngemumaqa. De qe tekmet nanas ip taquarl
ama Ngemumaqa. De qerlka qe lenges ne araa nirlaqa ama Sabat.

Ma Iesus Dai Ama Ngemumaqa Aa Uimka

19 De ma Iesus ke su ra ma', "Maikka ngul sil ba ngen ne gua revan, i ngua i ama
Ngemumaqa aa Uimka, dai qatikka quasik mager ip ngut matna qut gua tuaqevep. Dap
katikka ngut tekmet ne liirang aa i qatikka ngut lu Gumam i qe tekmet niirang.
20 I Gumam dai qatikka aa arlem naver a ngua be qatikka ai de qe teqerl a ngua ne ama
tekmeriirang mai i ai de qe tekmet niirang. I ngua dai aa Uimka na ngua. Dav as maikka
diip Gumam ke teqerl a ngua ne iarang ama dlek-pem-iirang peviit. Be diip saksak met
ngen nevet liirang aa.

21 I Gumam dai qa taarl ne ama aa ngipta naver ama aapngipki. De qen ban a ra re ama iames. Dai saqikka raqurla dai ngua i aa Uimka, dai ngun ban ama qaqet te ama iames kut gua tuaqevep.
22 De saqikka Gumam, dai diip kuasiq ai qe kot se ama qaqet. Dap Gumam dai sa qa mak na ngua, de qa qurl a ngua re ama dlek ip diip ngu kot se ama qaqet mai.
23 I ama Ngemumaqa ka rekmet ne liina ip mager iv ama qaqet teng ning de re taqa palu gel ngua, ip saqikka raquarl ai de reng ning, de re palu gel Gumam ama Ngemumaqa. Dav ariq aiv iaq i quasik ke taqa palu gel ngua, dai saqikka luqa dai quasik ke taqa palu gel Gumam. I qatikka Gumam dai qa, i qa nem ngua i aa Uimka na ngua."
24 "Maikka ngul sil ba ngen ne gua revan: I ariq aiv iari i re narli gua lengi de rlas tem ta mene Gumam, i qa nem ngua, dai diip te taneng ama iames mas mas. De diip kuasik ngua raarl na ra ver ama Slurlka aa kot. I sa ra mit namen ama aiska saver ama aapngipki be samen ama aiska sever ama iames.
25 Dai maikka ngul sil ba ngen ne gua revan: I sa ngua sil ba ngen ai diiv ama giqi qiat den dai sa iara dai qi rarles i qiat den. Be lura i qurli ra mer ama aapngipki ara surlka dai diip ngu nes tem ta. I ngua dai ama Ngemumaqa aa Uimka. Be lura i re narligel ngua dai diip te raneng ama iames mas mas.
26 I ama tekmeriirang mai i iirang ngere iames, dai iirang ngere iames nagel Gumam. I raquarli qa dai ama rarlimini se ama iames. Be ngua i aa Uimka na ngua, dai qa qurl a ngua re ama iames be mager ip ngu iames ne ama qaqet.
27 I sa qa mak na ngua ip ngua taarl ne ama qaqet ngen ama tekmeriirang mai ver ama a kot. I raquarli ngua dai qa mak na ngua iv ama qaqet araa Rarlimka na ngua.
28-29 Dai kula saksak met ngen nevet liina, i diiv iaiq ama giqi qiat den be lura mai i ra ngip, dai diip te narli ngua qenem, de saqiaskerlka diip ta raarlviit. Be lura i murl te tekmet ne ama tekmeriirang ama atliirang, dai diip ta raarlviit de diip te raneng ama iames mas mas. Dap lura i ai de murl te tekmet ne ama tekmeriirang ama viirang, dai diip ta raarlviit de diip te raneng ama tuvetki ama vuqi be mas.

Ma Iesus Kel Sil Sever aa Rletki

30 I qatikka ngua dai quasik mager ip ngerek se ngua, ngua raarl de ngu tekmet ne gua rleriirang. I qatikka ai de ngu narli Gumam aa lengi de ngua tit kut nget ip ngua taarl ne ama qaqet. Be liina i ngua taarl ne ama qaqet dai maikka ngu tekmet ne ama tekmeriirang ama atliirang. I raquarli ngua dai quasiq ai ngua tit kut gua tuaqevep. Dap Gumam i qa nem ngua, dai ngua tit kur aa tuaqevep.
31 "De qatikka arik ngerek se ngua ngul sil bareq ama qaqet sever a nas ip ta tu araa qevep sever a ngua, dai liina dai quasik maget.
32 Dap kasa iak ka sil bareq ama qaqet sever a ngua (i Guman naik), be nguat drlem ai aa lengi saver a ngua dai ama revan.
33 De sa ngen nem iari sagel ma Jon ip ngene narli sever a qa. Be qa dai qa sil ba ngen ne ama lengi ama revan nget.
34 Dap kuasik ngua tu gua qevep sever ama qaqet araa lengi sever a ngua. Dap ngu taqal sil ba ngen sevet liirang aa ip mager ip Gumam ke iames na ngen.
35 I qatikka ma Jon aa lengi dai nger ip taquarl ama mudemki i qim ngim men ama arlenki. Be maikka ngene narli aa lengi be ama arlias per a ngen never a nget pet luus aa i qa taqen.
36 I gua rleriirang dai iirang peviit daleng ma Jon. I liirang aa dai iirang ngerel sil sever ngua. I liirang aa i murl Gumam ka nem ngua ip ngu tekmet niirang. Dai qatikka liirang aa ama tekmeriirang dai iirang ngerel sil ai murl Gumam ka nem ngua.
37 De Gumam i sa qa nem ngua, dai qa reqerl a ngen aip nema na ngua. Dap kuasik maget ip ngene narli aa qenem. De ngen dai quasik ngen drlem aip ngu lu qem ngim nanaa.
38 De ngene narli aa lengi dap quasik ngen dru nget de a ngen a rlan. I raquarli Gumam ka nem ngua, dap kuasiq ai rlas tem ngen men a ngua.
39 De qatikka ai de ngen dru a ngen a qevep ai diip ma Slurlka aa Lengi mai ngere iames na ngen.

Taqurla be qatikka ai de ngen dris per a nget sademna. Dap lungera ama Slurlka aa Lengi dai maikka ngere taqal sil sever a ngua.
40 Dap katikka quasik ngene narliip ngen dren sagel ngua ip ngen ne taneng lungera ama iames.
41 Kuasiq ai ngua taqen taqurla ip ngua taarl ne gua rlenki.
42 Dap nguat drlem se ngen i maikka quasiq ai ngene rarliq ama Ngemumaqa nade a ngen a rlan.

43 I ngua men nagel Gumam i qa nem ngua, be ngu tekmet ne aa rleriirang dap kuasik pem ngen se ngua. Dap katikka ariq aiv iak kat den be qel sil sever a nas, dai diip ngene narligel ka.
44 Ngu lu nanaa, be ngen dru a ngen a qevep ai ngene iames i aip ngene barl ne a ngen a rlen naik? Dav ai de quasik ngene narliiv ama Ngemumaqa ama quanaska ke barl a ngen a rlen.
45 Be ai de ngen dru a ngen a qevep ai diip ngua taarl na ngen pet Gumam aa saqang. I diip kuasiq ai ngua, dap katikka diip ma Moses aa Lengi nge taarl na ngen. I qatikka lungera i ngen diit kur aa Lengi.
46 De maikka ariq aip ngen dru a ngen a qevep sevet ma Moses aa Lengi, dai mager ip ngen dru a ngen a qevep sever a ngua. I raquarli qa iil sever a ngua.
47 Dap kuasik ngen dru a ngen a qevep sevet lungera i ma Moses ka iil. Taqurla dai be quasik mager ip ngen diit kut gua lengi.

6

Ma Iesus Ka Qurl Ama 5000 Ne Ama Quatta Te Ama Asmes
Mat 14.13-21 Mak 6.30-44
Luk 9.10-17

1 Be nakka aip laip de ma Iesus ka merarlik men ama serlegeska ma Galili. (I ai de ama Romkena ra tis luqa ama serlegeska ma', 'Taibirias.')
2 De buup ne ama qaqet ta mit naset ma Iesus i sa raquarli ra lu qa lemerl iari ama qaqet te ama arlem ne ama Slurlka aa dlek.
3-4 De vet lungera ama niirl de ama qaqet i buup na ra, i ra tit nev ama aiska savet ma Jarusalem saver ama asmeski i ra tis ki ma', "Ama Angeluqa Qa Ngim Manep Sagel Ama Qerekka." De ma Iesus ke ne aa risura ra sik ne ama damigl, be ra mugun i vuk.
5 De ma Iesus ka mer aa sakngaqi de qa ngim, dai qa lu ama qaqet ama buurlem na ra i rek sik sagel ka. De ma Iesus ka snanpet ne ma Pilip ma', "Ngu lu diiv uure van per ama asmes naqua ip barek lura mai ip ta tes?"
6 I qatikka ma Iesus ka snanpet ne ma Pilip ip ke siquat na qa. Dap ma Iesus dai sa qat drlem liina ip diip ket matna.
7 De ma Pilip ka virliit ma', "Arik uure van per ama asmes ne ama qelaing ama 2000 Kina ba ra ip ta tes, dai diip ta as dap katiaskerl diiv ama getki vem ta.
8 De iak never aa risura ma Endru i ma Saimon Pita aa negeniqa, ka ruqun ma',
9 "Gua Barlka iaq ama gilka iara i qet tal ama bret ama ngeriqit na nget. (I ra rekmet na nget ne ama bali angera gam.)
De qerlka ama gilka qa quarl te ngen ama alubiiram. Dap kuasik maget na nget kur ama qaqet i qatias buup na ra."
10 De ma Iesus ka ruqun aa risura ma', "Ngene ruqun ama qaqet ip ta ruqun."
(I vet luus aa dai maikka quasiq ama qevel dap ma garas i ama seserles). Be ama quatta ama 5,000 na ra, dai ra mugun aa ver ama garas.
11 Baiv aa de ma Iesus ka mer ama asmes de qa meraqen ne ama atlu sagel aa Mam. Baiv aa de qa matmet na nget barek lura i ra mugun te lungera ama asmes. Be ma Iesus ka qurl lura re ama bret de ngen ama alubi i buup de qatikka ra mes be deng i ra qutdemiis.
12 Baiv ama qaqet ta mes be ra qutdemiis, de ma Iesus ka ruqun aa risura ma', "Ngen diit de ngen iing demna ne ama mesdem, i lungera i ra mes bedem nget ip kula uut ding iang ama asmes."
13 Taqurla de ma Iesus aa risura ra iing demna ne ama mesdem be ra buuv araa raat ama malepka ngen aiim. I lungera ama mesdem naqurl ama bret ama ngeriqit na nget.
14 De ama qaqet ta lu liina ama dlek-pem-iini i ma Iesus ka rekmet niini, de ra ruqun ma', "Maikka luqa dai ama Slurlka aa Aamki na qa i se ma Moses aa Lengi nge muvem nauut sever a qa ai diip ka ren sever ama aivetki."
15 De vet ma Iesus aa tuaqevep, dai sa qat drlem ai diiv ama qaqet tet matna ip ta ru qa iv araa King na qa, ip ke iames na ra nagel araa qumespik.
Taqurla de ma Iesus ka mit namen na ra, i qa mit be qa sik ne ama damki be qurli qa i ngerek se qa.

Ma Iesus Ka Tit Per Ama Qerlapki
Mat 14.22-33 Mak 6.45-52

16 Baip se rletrlet de ma Iesus aa risura ra mit se dengerlking.
17 Be ra sik sede ama siviini de re kuain ip ta tit savet ma Kapanaiam.
Baiv aa de qasa ama arlenki, dav as kuasiq ai ma Iesus ka men.
18 De maikka vet luus aa de ama laurlka qe sis be qa maarl ne ama valeng.

19 Be qasa re kuain se ama siviini be se ama ngeriqit ne ama a kilomita. Baiv aa de ra lu ma
Iesus i qa tit per ama qerlapki ara rleng be sagelna na ra. Be qurli qa gelna ne ama siviini,
de ra dai maikka reng ning malai.
20 De ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Kula ngeneng ning. I qatikka ngua i ngua manarevuk."
21 Baip ma Iesus ka meraqen taqurla, de aa risura dai ama arlias per a ra ip ke sik sagel ta.
Taqurla de maikka masna baing se ra vet luqia ama luqupki i re narliip ta tit saver a qi.

Ama Qaqet Te Mali Re Ma Iesus

22 Baip bigia de lura ama qaqet i re mali re ma Iesus, dai qurli ra dengerlking. I lura rat
drlem ai ma Iesus aa risura, dai sa ra mit dama siviini ama quanas-iini. Dap kuasiq a qiq
ama sipki. Be rat drlem ai quasiq ai ma Iesus ke ne aa risura.
23 Dap kuasiq ama ainkules de iang ama sip i nget navet ma Taibirias nge men. I nge men
iasai sagel mani ma Iesus ka meraqen ne ama atlu sagel ama Slurlka sever ama asmes.
24 Baiv aa de ama qaqet ta lu ai sa ma Iesus ke ne aa risura ra mit, taqurla de ra sik sede
ama siviirang, de ra mit savet ma Kapanaiam i re narliip te mali re ma Iesus.

Ma Iesus Dai Ama Asmes Menarevuk

25 Baiv ama qaqet ta merarlik seruarl, dai ra lu ma Iesus de ra snanpet na qa ma', "Auura
Tiksiqa kesnada de ngia men sasari?"
26 De ma Iesus ka virliit ma', "Maikka ngua taqen ne gua revan sagel ngen: I qatikka
ngene mali re ama asmes naik i raquarli mani ngen mes be maikka ngen kirlanas. Dap
kuasiq ai ngene mali rem ngua ip ngen dru a ngen a qevep sever ama Slurlka aa dlek-pem-
iirang.
27 Kula ngenet matna re lungera ama asmes i ai de sesik tem nget. Dap mager ip ngene
mali re lungera ama asmes i quasik mager ip sesik tem nget. I lungera dai diip kurli nget
mas mas, de diip ngere iames na ngen mas mas. I qatikka ngua i ama qaqet araa Rarlimka
na ngua, dai diip ngu qurl a ngen tem nget. I raquarli Gumam ama Ngemumaqa, dai sa qa
mu ngua ip taquarl ama merlengaqa vet lungera ama asmes.
28 De lura dai ra guirltik ma', "Ngu lu ama Ngemumaqa aa rleriirang nanaa iv uure
tekmet niirang?"
29 De ma Iesus ka virliit ma', "Ama Ngemumaqa aa rleriini ama quanas-iini dai iini
raqurliani: Katikka ngua i ama Ngemumaqa qa nem ngua, dai mager ip trlas tem ngen
men a ngua."
30-31 Taqurla de qatikka ama qaqet ta guirltik ma', "Katikka kua ariq aip ngi narliip trlas
tem uut men a ngi, dai mager ip ngi rekmet ne iarang ama rleriirang ama dlek-pem-iirang.
De qatikka mager ip ngirl kurl a auut te ama asmes per ama niirl mai ip taquarl murl ma
Moses i qerl kurl auur a lavu re ama asmes per ama niirl mai. I maikka ama Slurlka aa
Lengi, dai nge sil ma',
'Ma Moses dai qa qurl aa seviraqi re ama asmes per ama niirl sademna i nget manarevuk.'
Kisim Bek 16.4 Sng. 78.24,25
32 De ma Iesus ka ruqun ma', "Maikka ngul sil ba ngen ne ama revan: I quasiq ai ma
Moses ka qurl a ra re lungera ama asmes dap katikka Gumam naik. Be iara dai qerl kurl a
ngen te ama asmes ama revan nget i nget nev uusep.
33 I ama asmes ama revan nget i ama Ngemumaqa ka nem nget manarevuk, dai qatikka
nget ne luqa i qa nem ka. Be diip ke iames ne iari ama qaqet naver ama aivetki mai.
34 De ama qaqet ta ruqun ma', "Auur a Slurlka, iara be aaviit dai diip ngirl kurl a uut te
lungera ama asmes."
35 De ma Iesus ka ruqun ma', "Ama asmes i ngererl kuarl te ama iames masmas, dai nget
na ngua i ngua manarevuk. Be lura i rat den sagel ngua, dai diip kuasiq ama getki-vem-ta.
De lura i rlas tem ta men a ngua, dai diip kuasik dingding sep ta.
36 De sa ngua sil ba ngen ai sa ngen lu ngua, dav as kuasiq ai rlas tem ngen men a ngua.
37 Dap nemta i Gumam kerl kurl a ngua rem ta, dai diip tat den sagel ngua. Be lura i diip
tat den sagel ngua, dai diip kuasiq ai ngu nem ta vuuqas.
38 I qatikka ngua men manarevuk sasari, ip ngua tit kut Gumam aa tuaqevep i luqa i qa
nem ngua. I qatikka quasik mager ip ngua raarl de ngu tekmet ne iaiq ama rletki i ngua tit
kut gua tuaqevep.
39 De lura i Gumam ka nem ta sagel ngua, dai quasik ke narliip lenges ne a qek never a
ra. I qatikka qe narliip taqurla. Dap diip pet luqa ama nirlaqa i Gumam ka taarl ne ama
qaqet per ama verlverleser iini se ama aivetki, dai diip ngua raarl ne lura mai.
40 De maikka Gumam ka tu vuusep, i nemta i rem ngim sagel ngua, de rlas tem ta men
a ngua, dai diip te iames mas mas. Be diip pet luqa ama nirlaqa i Gumam ka taarl ne ama
qaqet per ama verlverleser iini, dai diip ngua raarl na ra naver ama aapngipki."

41 De iari ama Judaqena dai ngerengang pem ta ne ma Iesus. I raquarli qa sil sever a nas
ma', "Ngua, i ngua nev uusep, dai ngua i ama asmes i nge men manarevuk."
42 Be ra taqen per a na ma', "Katikka ma Iesus dai uut drlem aa mamiam i ma Josep ke ne
ma Maria. De qatikka ma Iesus dai qa never a uut. Be quasiq ai qa men manarevuk. Dap
ngu lu nanaa be qa taqen taqurla, ai qa men manarevuk?"
43 De ma Iesus ka virliit ma', "Kula ngerengang pem ngen i ngen deraqen se ngua.
44 De qatikka quasik mager iv iak ka tit naser a ngua qurl aa tuaqevep. Dap katikka
Gumam naik dai diip ke kiat ne lura i ra narliip ta den sagel ngua. Be lura dai diip ngua
raarl na ra vet luqa ama nirlaqa i diip Gumam ka taarl ne ama qaqet per ama verlverleser
iini.
45 I qatikka liina dai ama Slurlka aa Aamki na ra, ra iil sever iini i ra sil ma',
'Katikka diiv ma Ngemumaqa ke su ama qaqet mai.' *Ais. 54.13*
Be lura i re narli Gumam aa lengi, de re narliip ke su ra sever a nas, dai diip ta ren sagel
ngua.
46 De qatikka ai de quasiq a qek ka lu Gumam. Dap katikka ngua i ai de murl kurli ngu
na qa, dai ngut lu qa.
47 De maikka ngua taqen ne gua revan sagelem ngen: I ariq aip lura i rlas tem ta men a
ngua, dai re iames mas mas.
48 Be ngua dai a ngen asmes ip ngere iames na ngen.
49 I ngen drlem sever a ngen a lavu i murl ama Ngemumaqa kerl kuarl te ama asmes
bareq a ra. Be ra tes sademna ver ama qerlingki i quasiq ama qevel de quasiq ama liltem
per a qi. Dap kasa ra verleset.
50 Dav iara dai ama asmes i nge men manarevuk, iv ama qaqet ta tes nget, dai diip kuasik
te ngip.
51 I ama revan i ngua manarevuk, dai lungera ama asmes i ngere iames mas mas. Be
nemta i ra tes lungera ama asmes manarevuk, dai diip te iames mas mas. I qatikka lungera
ama asmes dai gua qetdingki. Be ngurl kuarl temiis bareq ama qaqet mai ver ama aivetki,
ip mager ip te iames.

Ama Barlta Nep Ma Lautu Ta Taqen Sagel Ma Iesus

52 Baiv aa de ama Judaqena ra taarl metna i re tuqun ma', "Ngu lu diip luqa ka qurl uut
te aa qetdingki nanaa iv uut tes ki?"
53 De ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Maikka ngua taqen ne gua revan sagelem ngen. I
maikka mager ip ngen dres ama qaqer araa *aa qetdingki. De ngene srluup aa qerekka.
I ariq aip kuasik, dai kuasik mager ip ngene raneng ama iames masmas.
54 Be nemta i ra tes gua qetdingki de re srluup gua qerekka, dai sa ra raneng ama iames. Be
lura dai diip ngua raarl na ra vet luqa i Gumam ka taarl ne ama qaqet per ama verlverleser
iini.
55 De maikka gua qetdingki dai ama asmes ama revan nget. De gua qerekka dai ama
qerlapki ama revanki.
56 Be nemta i ra tes gua qetdingki, de re srluup gua qerekka, dai diip lura dai ding se ra men
a ngua de ngua dai diip ding se ngua men a ra. I qurli ngua men a ra de qurli ra men a ngua.
57 Be Gumam i qe iames, dai qa nem ngua, be saqikka ngu iames, i nagel ka. Taqurla be
saqikka nem ta, i ra tes nagel ngua, dai diip te iames mas mas.
58 Taqurla be uuret lu i ngua dai quasiq ai ngua raquarl lungera ama asmes i murl ma Moses
aa seviraqi qia mes nget. I murl ta mes nget dap sa ra ngip. Dav iara dai lunger iara ama
asmes, i nge men manarevuk, dai ariq aip nemta i ra tes never a nget, dai diip te iames mas
mas."
59 I qatikka liirang aa dai ma Iesus ke su rem iirang pe ama Lautu-vem-ki vet ma
Kapanaiam.
60 De lura i ra tit naset ma Iesus te narli liina, de buup ne iari ra ruqun ma', "Katikka ama
alkuil ba uut i uut narli liina. Be ngu lu arik uure narligel ka nanaa?"
61 De sa vet ma Iesus aa tuaqevep dai sa qat drlem ai iari i ra tit naser a qa dai ra taqen se
qa se liina. Taqurla de qa snanpet na ra ma', "Kua liina ngere tekmet na ngen be ngen dru
a ngen a qevep maberl, be ngene narliip ngen diit namen a ngua?
62 De qerlka arik ngen, ngenet lu ama qaqet araa Rarlimka na ngua i ngurl guirl
masarevuk savet gua luqupki sagel murl ngua men, de diip ngen dru a ngen a qevep nanaa
sever a ngua?
63 Katikka ama tekmeriirang never ama qetdingki, dai quasik mager iv iirang ngere
iames ne ama qaqet. Dap katikka ama Qevepka dai qerl kuarl te ama iames. Dap lungera i

* **6:53:** Ma Iesu ka tis nas ne lungera ama lengi

ngu su ngen tem nget, dai nget never ama Qevepka. Taqurla be lungera ip ngere iames na ngen.
64 Dap nguat drlem ai iari naver a ngen dai ra tu araa qevep maberl be quasik ta tu araa qevep sever a ngua."
De qatikka lua i murl ma Iesus ke rarles ne aa rletki, de sa qat drlem lura ama qaqet i diip kuasik ta tu araa qevep sever a qa. De qerlka ma Iesus kat drlem luqa i diip ke lenges na qa.
65 De ma Iesus ka ruqun ma', "Taqurla be qerl ngi lu ngua sil ma', "Ai ariq aip Gumam ke kiat ne iak ip kat den sagel ngua, dai diip luqa qa ren sagel ngua. Dap kuasik mager ip kat den kur aa tuaqevep i qa senas."

Ma Iesus Aa Lengi i Ngere Iames Masmas
66 Aip naset liirang aa i ma Iesus ka meraqen niirang, de lura i ra tit naser a qa, de buup ne iari ra mit namen a qa. Be saqias kuasiq ai ra tit naser a qa.
67 De ma Iesus ka snanpet ne ama malepka ngen a iam na ra ma', "Nanaa, qerlka qua diip ngen a ngen, ngen diit namen a ngua?"
68 De ma Saimon ka virliit sagel ma Iesus ma', "Auur a Barlka, kuasiq a qek i mager iv uut tit sagel ka. I ngi dai ama lengi gel ngi ip ngere iames na uut mas mas.
69 I sa uut drlem de sa uut mu auur a qevep ai ngi dai ama Ngemumaqa aa alselaqa na ngi."
70 De ma Iesus ka virliit ma', "Ngen ama malepka ngen a iam na ngen, dai sa ngua mer a ngen dav iak naver a ngen, dai ama vu qa na qa. I ma Satan aa dlek gel ka."
71 I qatikka ma Iesus ka taqen sevet ma Judas i aa mam ma Saimon Iskariot. I ma Judas dai qa nevet lura ama malepka ngen a iam na ra. Dap ka dai quasiq ama ainkules ip diip ke iit se ma Iesus sagel aa qumespik.

7

Iaiq Ama Asmeski vet Ma Jarusalem
1 Baip naset liirang aa de ma Iesus ka tit per ama luquv iirang pet ma Galili Provins. Dap kuasik ke narliip ka tit per ama luquv iirang pet ma Judia Provins. I raquarli iari ama Judaqena dai re mali rem ka ip te peleng ka.
2 Dap diip pet luqia ama iaqunki, de ama Judaqena dai ra ngingdemna pet ma Jarusalem ip te tekmet ne iaq ama asmeski. I qatikka ai de ra mai re tekmet ne ama Menderl-iigrliing ip te brlaing.
3 Taqurla de ma Iesus aa qelatpik ta ruqun na qa ma', "Dai qerlka mager ip ngia tit saver ama asmeski pet ma Judia ip mager ip gia risura ret lu gia rleriirang ama dlek-pem-iirang i ngi tekmet niirang.
4 De ariq aip ngi narliiv ama qaqet tat drlem sever a ngi, dai qula ngi trles iara. I ariq aip ngi tekmet ne liirang aa ama rleriirang ama dlek-pem-iirang, dai qula ngi trles dap ngi teqerl ama qaqet mai ver ama aivetki."
5 I quaatta i maikka ma Iesus aa ningambik, dap kuasiq ai ra tu araa qevep sever a qa.
6 De ma Iesus ka ruqun na ra ma', "As ngua dai as kuasik mager iv iara ngua tit. Dap ngen dai quasik mager iv a qeni ngerel kel ngen dap katiqerlka mager ip ngen diir iara.
7 I ama qaqet per ama aivetki, dai quasiq ai re serlin na ngen. Dap ngua dai qatikka re serlin na ngua. I re serlin na ngua i raquarli ngul sil ai re tekmet ne ama viirang.
8 Taqurla dai ngen diit saver ama Asmeski, i as ngua dai quasik mager iv iara ngua tit. I as kuasiq ai gua giqi qia men iv ama qaqet tet lu ngua."
9 Katikka aip ka taqen be verleset, de as kurli qa aa vet ma Galili.
10 Taqurla de qasa ma Iesus aa ningambik ta mit saver ama Asmeski. Baiv aa de quasiq ama ainkules de saqikka ma Iesus ka mit naser a ra saver ama Asmeski. Dap ka tit i quasiq ai qel sil sever a nas bareq ama qaqet.
11 Be vet luqia ama asmeski vet ma Jarusalem, dai ama Judaqena re mali re ma Iesus de re snanpet ma', "Ngu lu ma Iesus kua?"
12 Be vet ma Jarusalem dai ama buurlem ne ama qaqet i ai de re siqak per a na i re sil ba na se ma Iesus. I ai de lura ama qaqet dai ai de iari re tuqun ma', "Luqa dai ama atluqa." Dav iari dai ai de re tuqun ma', "Kuasik, dav ai de qe kiat ne ama qaqet ip ta tit puuqas."
13 Katikka ai de re siqak per a na dav ai de quasiq ai ariq a qek ka raarlviit ip ke sil sevet ma Iesus. I raquarli ra dai reng ning ama Judaqena araa Barlta i arik ma, ra lenges na ra.
14 Be qasa re tekmet ne ama Asmeski be se ama niirl ama depguas, baiv aa de ma Iesus ka mit sev ama Lautu-vem-ki ama Slurlki, be qe rarles i qe su.
15 Be ama Judaqena araa Barlta dai re nanses be re tuqun ma', "Ngu lu nanaa i luqa dai quasiq ai ra su qa ver auur a Lautuqi ara Skul. Dap ngu lu qat drlem nanaa?"

16 De ma Iesus ka virliit ma', "Katikka liirang aa i ngua su niirang, dai quasiq ai nevet gua
tuaqevep. Dap liirang aa i ngu su niirang dai qatikka nagel luqa i qa nem ngua.
17 Dai ariq aiv iak i qa tit kur ama Ngemumaqa aa tuaqevep dai diip kat drlem ai liirang
aa i ngu su niirang, dai nagel ama Ngemumaqa. De qatikka diip kat drlem ai liirang aa i
ngu su niirang, dai qatikka quasiq ai iirang nevet gua tuaqevep.
18 I qatikka nemka i qe su re liirang aa never aa tuaqevep, dai qe narliip ke barlnas. Dap
nemka i qe narliip ke barl ne luqa aa rlenki i qa nem ka, dai luqa dai quasiq ai ama kaak-
met-ka.
19 Kua ma Moses ka qurl a ngen te ama Slurlka aa Lengi ama dlek-pem-nget? Ii, dap
kuasik ngene narligel lungera ama Lengi ama dlek-pem-nget. I ngene narliip ngene peleng
ngua. Dap kuasiq a nge ama rarlimini ve liina angera rleng."
20 De ama qaqet ta virliit ma', "Kuasiq ai uure narliiv uure peleng ngi. Dap katikka ngi
kabaing i ama iauska de gia rlan."
21-23 De ma Iesus ka virliit ma', "Sa ngua rekmet de maget ne iak per ama Lautu angera
nirlaqa ama Sabat. Be ngen dai ngene nanses nevet liina. Dap ngen dai saqikka ngen,
ngenet matna ver ama Sabat i ngene sesik per ama arluis i ngen diit kut ma Moses aa Lengi.
(I liina ama gamansena, dai qasa murl iini nge men nauirl dap ma Moses dai qa men nasat).
De qatikka aiv iai dai ngen sik per iaq ama gilka ver ama nirlaqa ama Sabat. Taqurla be
ngu lu ngene serlin na ngua ip nanaa? I ngua rekmet de maget ne iak per ama nirlaqa ma
Sabat.
24 Dap kula ngen deraarl na ngua sevet liina. Dap maikka mager ip ngen dru a ngen a
qevep ne ama revan nauirl."

Ama Qaqet Te Narliip Ta Drlem Aip Ma Iesus Dai Nemka Na Ka

25 De vet luus aa de iari ama Jarusalemkena ra ruqun ma', "Katikka luqa i re narliip te
peleng ka.
26 Dap ngene lu, katikka luqa i qurli qa sekgames de qa taqen. Dap kuasiq iari naver auur
a Barlta ra taqen sagel ka. I qatikka ani auur a Barlta dai rat drlem, ai luqa dai ama *Mesaia
i luqa i diip ke iames na uut.
27 Dap te su uut ai diip kuasiq a qek kat drlem ai lu ama Mesaia aa arlim iai. Dav uut
drlem ai lu ma Iesus aa luqupki iai de ngen aa liinka.
28 De qatiaskerl ma Iesus ke su ve ama Lautu-vem-ki i qa taqen malai ma',
"Ii, ama revan i ngen drlem se ngua. De ngen drlem ai lu gua arlim iai. Dap kuasik ngen
drlem aip maikka nemka na ngua. De quasik ngen drlem aip nemka qa nem ngua. Be
qatikka ngua men sasari dai qatikka quasiq ai ngua tit kut gua narliip. Be luqa i qa nem
ngua, dai quasik ngen drlem se qa.
29 Dap nguat drlem se qa i raquarli qa nem ngua. I qa dai ngua men nagel ka."
30 Baip ma Iesus ka meraqen taqurla de ama Barlta dai re narliip ta ter a qa. Dap ta dai
quasik mager iv iak ke raneng a qa. I raquarli aa giqi ip kep ngip dai as kuasik kia men.
31 Dap buup ne iari never ama qaqet dai ra tu araa qevep ai ma Iesus dai luqa i ama qaqet
araa Iameska na qa. Be ama qaqet te tuqun ma', "Luqa dai sa qa rekmet ne ama rleriirang
ama dlek-pem-iirang i buup niirang. Dav as kua diiv a qek ka ren ip ke uirl se luqa iara se
liirang aa ama rleriirang? Maikka ani quasik."
32 De vet luus aa de ai de ama qaqet te trles sal sil ba na sevet ma Iesus. De lura ama
Barlta nev ama Lautu de ngen ama Parasiqena, te narli liina namer ama qaqet. Taqurla de
ra nem araa Diitdiit-per-a-ra ip te quap pet ma Iesus.
33 Baiv aa de ma Iesus ka ruqun ma', "Askerlka diip kurli ngua gel ngen se ama veluus.
Dav aiv aa de diip ngu guirl sagel luqa i qa nem ngua.
34 Be diip ngene mali rem ngua dap diip kuasik mager ip ngene lu ngua. De diip kuasik
mager ip ngen den iasai sagel diip kurli ngua."
35 Baiv aa de lura ama Barlta nep ma Lautu te snanpet nanaa ma', "Ngu lu diip luqa qa
iit saqua be diip kuasik uuret lu qa? Kua diip ka iit sa sangis sagel kurl ama Grikkena? Dap
kuarl diip ka tit ip ke su lura ama Grikkena te aa lengi?
36 I qatikka luqa qa sil ba uut ma', "Katikka diip ngene mali rem ngua dap diip kuasik
mager ip ngene lu ngua."
De saqikka qa ruqun ma', "Diip kuasik mager ip ngen den iasai sagel kurli ngua. Dap liina
dai quasik uut drlem ama rarlimini ve iini angera rleng."

Ma Iesus Ka Taqen Sever Ama Qevepka Ama Glasingaqa

37 I re tekmet ne luqia ama asmeski se ama niirl ama ngeriqit ngen a iam na nget. Be luqa
ip dengdeng, dai re tekmet ne ama rleriirang ama dlek-pem-iirang. De vet luus aa de ma

* **7:26:** Mesaia: Luqa dai iak ip ke uirl se ama Slurlka aa uis ip ke iames na ra never araa qumespik. I luqa dai ama Iameska.

Iesus ka maarlviit de qes nes slep ma', "Ariq aip nemta never a ngen i dingding sep ta dai mager ip ta ren sagel ngua ip tep suup."
38 I maikka ve ama a Slurlka aa Langinka, dai iang ama lengi nge taqen taqurliani ma', "Nemta i rlas tem ta men a ngua, dai diiv ama kaina ngererl kirtik nade araa rlan bareq iari be re iames."
39 I liina ama trleses-pem-iini sever ama kainaqi, dai ama Qevepka ama Glasingaqa. I lura i rlas tem ta mene ma Iesus, dai diip ta ra qa, sa de araa rlan. (I vet luus aa i ma Iesus ka taqen, dai as kuasiq ai ama Ngemumaqa qa nem ama Qevepka. I as taquarl i ma Iesus dai as kuasiq ai qa mit masarevuk sagel aa Mam.)
40 Baiv ama qaqet ta narli aa lengi de iari naver a ra, ra ruqun ma', "Maikka luqa dai ama Slurlka aa Aamki na qa. I ma Moses ka sil sever a qa.
41 Dav iari ra ruqun ma', "Luqa dai ma Kristus na qa. I luqa i diip ke iames na uut."
Dav iari ra ruqun ma', "Katias kuasik mager ip ma Kristus ka ren navet ma Galili. Maikka quasik.
42 I maikka ngene lu ama lengi nev ama Slurlka aa Langinka, dai nge taqen taqurliani ma', "Ma Kristus dai diip ka ren navet ma King Daivit aa laanivas." *Sng. 89.3-4*
De ama lengi nev ama Langinka, dai ngerel sil taqurliani ma',
"Diip te sel a qa vet ma Betliem. I ma Daivit aa luqupki." *Maika 5.2*
43 Taqurla be rling mer ama qaqet be iari dai ra tu araa qevep ai ma Iesus dai ama qaqet araa Iameska na qa. Dav iari dai quasiq ai ra tu araa qevep.
44 Be lura i quasiq ai ra tu araa qevep sevet ama Iesus, dai re narliip tep kuap per a qa. Dap kuasik mager iv a qek ke rekmet ne liina.
45 De ama Diitdiit-per-a-ra ra guirl sagel lura i ra nem ta. I lura dai ama Barlta nep ma Lautu de ngen ama Parasiqena. De lura ama Barlta ra snanpet ma', "Ngu lu nanaa be quasik ngen men se ma Iesus?"
46 De ra virliit ma', "Katikka luqa dai aa saikngias be qa taqen muqas. I quasiq aip taqua lura naver ama aivetki."
47 De ama Parasiqena ra virliit ma', "Saqikka qua ngen a ngen, i ngen diit puuqas i ngen diit naser a qa?
48 Ngene lu lura ama Barlta dai quasiq ai rlas te a qek mene ma Iesus.
49 Dap lura ama buurlemki na ra i ra tit naser a qa, dai quasiq ai rat drlem ma Moses aa Lengi. Be ra dai ama Ngemumaqa aa serlinki ba ra."
50 Dap ma Nikodimas ka maarl de qa taqen. (I ma Nikodimas i medu qa mit sagel ma Iesus de ama arlenki aris. I qerlka qa dai qa namene lura ama Barlta.) I qa maarl de qe snanpet ma',
51 "I auur a lengi ngerel sil taqurliani ai mager iv uure taqa narli iaq a lengi nauirl iv aiv aa de uure kot se qa. I mager iv uure mali re liirang aa nauirl i qa rekmet niirang iv aiv aa de uure kot se qa."
52 De lura ama Barlta re serlin i ra virliit ma',
"De qerlka kua ngen a ngi navet ma Galili i be ngia tat nevet ma Iesus? I ngi manaik te ama Slurlka aa Lengi. I maikka ama lengi ngerel sil ai diip quasiq a qeq ama Slurlka aa Aamki na ka ren navet ma Galili."
53 Katikka raqurla de vrlesdem ne ama Barlta be ra mit sev araa vet.

8

Te Kiarlet Mer Iaik Ama Nanki

1 Baiv aa de ra mit sev araa vet, dap ma Iesus dai qa mit sever ama damki ma Ulip.
2 Be saqiaskerlka aip bigia se bingbigia, de ma Iesus ka mit ka man sev ama Lautu-vem-ki ama Slurlki. De maikka buup ne ama qaqet ta men sagel ka be ra mugun gel ka de qe su ra.
3 De vet luus aa de lura i ai de re su ne ma Moses aa Lengi, de ngen ama Parasiqena, dai ra men i re kiarlet mer iaiq ama nanki. I luqia dai ra lu sever a qi i qi tekmet ne ama a ngerlvemini. Be re kot se qi gel ma Iesus.
4 De ra ruqun ma Iesus ma', "Luqi iara dai uut lu qi, i qi ne iaq i quasiq ai ara ak na qa.
5 De ver ama Slurlka aa Lengi i ma Moses ka iil, dai nge taqen taqurliani: Lura raqurla ama nankina, dai mager ip ngene peleng ta ne ama dul. Dap ngu lu ngia taqen nanaa sevet luqia ama nanki?"
6 I ama Judaqena re snanpet na qa i re siquat na qa, iv aip ka meraqen ne a qeni muqas namen ma Moses aa Lengi, dai diip te kot se qa. Dap ma Iesus dai qa aan aa buum de qe lil ve ama ianemaqa ne aa ngerikka.
7 De qatikka ai de re snanpet na qa i re teqestem per a qa. Taqurla de qa maarlviit de qa ruqun ma',

"Ariq aiv iak naver a ngen i ai de quasik ka rekmet ne a nge ama viini, dai mager ip ka arles i qe rlu ne ama dulka de se ngen ip ngene veleng ki."
8 Baiv aa de saqiaskerlka qa aan aa buum de qel lil ne aa ngerikka ver ama aivet.
9 Be lura ama qaqet i re kot se luqia ama nanki, dai re narli ma Iesus aa lengi, de vrlesdem na ra namen ma Iesus i iak de iak. I vrlesprles dem na ra, i qatikka ama serlura dai re ruirl se ra. Be ra mit namen ama nanki i ngerek se qi i qia maarl gel ma Iesus.
10 Baiv aa de ma Iesus ka mer aa sakngaqi viit, de qa snanpet na qi ma', "Maqi, ngu lu lura quaridi? Kua quasiq a qek ka kot se ngi?"
11 De luqia ama nanki qia virliit ma', "Gua Slurlka, kuasiq a qek naver a ra qa kot se ngua." De ma Iesus ka ruqun ma', "Taqurla dai saqikka ngua dai quasiq ai ngu kot se ngi. Dap ngia tit de saqias diip kula de ngia rekmet ne a nge ama viini."

Ma Iesus Dai Ama Nirlaqa Barek Ama Aivetki

12 De saqiaskerlka aip maget de ma Iesus ka ruqun ma', "Ngua dai ama Nirlaqa na ngua bareq ama aivetki. Be nemta i ra tit naser a ngua, dai diip kuasiq ai diip kurli ra ve ama arlenki. De lura dai diip te taneng ama nirlaqa, i ama nirlaqa ip kerl kurl a ra te ama iames."
13 Dav ama Judaqena dai ra maarl ne ma Iesus be re tuqun a qa ma', "Katikka ngi naik dai ngil sil sever a nas. I qatikka ngi, ngi sekdem sever a nas dai be ngi kaaq i quasiq ai ama revan."
14 De ma Iesus ka virliit ma', "Ii, ariq aip ngu sekdem sever a nas, dai ngul sil ne gua revan. I raquarli ngua dai nguat drlem aip ngua naqua, de nguat drlem aip ngu lu diip ngua tit saqua. Dap ngen dai quasik ngen drlem aip ngua men naqua. De quasik ngen drlem aip diip ngua tit saqua.
15 I qatikka ngen dai ngene kot se ngua ne ama qaqet araa tuaqevep naik. Dap ngua dai quasik ngua kot se a qek.
16 Dav ariq aip ngu kot se iak dai ngu kot se qa ne gua revan. I qatikka raquarli quasiq ai ngerek se ngua i ngua kot se ra. Dap ngu ne Gumam i qa nem ngua.
17 De ver a ngen a lengi ama dlek-pem-nget i ngerel sil ai ariq aiv iaiam ama udiam ianel sil ne iani taquarlna, dai ian a lengi dai diiv ama revan nget.
18 De qatikka ngua, ngu sekdem sever a nas de qerlka iaq i qe sekdem sever a ngua, dai Gumam i qa nem ngua."
19 De lura ama qaqet ta snanpet na qa ma', "Ngu lu gi mam kuaridi?"
De ma Iesus ka virliit ma', "Ngen dai quasik ngen drlem se ngua. De quasik ngen drlem se Gumam. Dav arik ngen drlem se ngua, dai qerlka diip ngen drlem se Gumam."
20 I ma Iesus ka taqen ne lungera ama lengi, i qurli qa sagel ai de ra tu ama qelaing pe ama Lautu-vem-ki. I qurli qa i qe su ve ama Lautu-vem-ki. Dap kuasiq a qek ka mer a qa. I raquarli aa giqi ip kep ngip, dai as kuasik kia men.

Kuasik Mager Ip Ngen Diit Iasai Sagel Ngua Tit

21 De saqiaskerlka ma Iesus ke su ama qaqet ma', "De diip ngu perleset namen a ngen. Be diip ngene mali rem ngua. Dap ngen i quasik ngen dru a ngen a qevep sever a ngua, dai diip ngene ngip mer a ngen a viirang. Be quasik mager ip diip ngen diir iasai sagel diip kurli ngua."
22 Taqurla de ama Judaqena re tuqun ma', "Nanaa, kua diip ke veleng nas? I raquarli qa sil ba uut ai diip ke verleset. Be quasik mager iv uut tit iasai sagel diip kurli qa."
23 De ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Ngen dai ngen nanari naver ama aivetki. Dap ngua dai ngua manarevuk. I quasiq ai ngua nanari naver ama aivetki, dap ngen dai ngen nanari naver ama aivetki.
24 Katikka raqurla be ngua sil ba ngen ai diip ngene ngip i diiv a ngen a viirang ngere lenges na ngen. Ii, a ngen a viirang dai diiv iirang ngere lenges na ngen. Dav ama aiska ama quanaska ip ngene iames, dai i ariq aip ngen dru a ngen a qevep ai Ngua, dai ngua manarevuk."
25 De ra taqen slep sagel ma Iesus ma', "Maiqatti ngu lu ngia tu gia qevep ai nemka na ngi?" De ma Iesus ka ruqun ma', "Katikka liina i sa ngua sil ba ngen sever a nas nauirl, dai qatikka liina raqurla.
26 Ngua dai mager ip ngua taqen ne ama lengi buup sever a ngen. I mager ip ngu kot se ngen. Dap kuasik mager iv iara ngu kot se ngen. Dap maikka ngul sil ba ngen ne gua revan. I qatikka ngul sil ne lungera ama lengi i qatikka ngu narli nget nagel luqa i qa nem ngua. I qa dai ama Revanka be ngul sil ne aa lengi bareq ama qaqet mai ver ama aivetki."
27 Dav ama Parasiqena, dai quasik tat drlem ai qa taqen i qel sil sever aa Mam ama Ngemumaqa.
28 Taqurla de ma Iesus ka ruqun na ra ma',

“Ngua dai ama qaqer araa Rarlimka na ngua, dai lua i se aip sa ngen maarl ne ama lalemka
se ngua, dai diip tat drlem ai Ngua, i ngua manarevuk. Be diip ngen drlem se ngua ai ngua
dai quasiq ai ngu tekmet ne a qeni kut gua tuaqevep. I diip ngen drlem ai liirang aa i ngu
su rem iirang, dai liirang aa i Gumam ke su ngua rem iirang.
29 Be luqa i qa nem ngua, dai qatikka ai de qe na ngua sademna. I ai de quasik ka mit namen
a ngua be ging se ngua, i raquarli ngu tekmet ne ama tekmeriirang ama atlu iirang de aa
saqang be ama arlias per a qa.”
30 Be lua i qa taqen ne liirang aa de buup ne ama qaqet dai rlas tem ta men a qa.

Ama Lengi Ama Revan Nget I Mager Ip Ngere Veriktem Se Ngi

31 Taqurla de ma Iesus ka ngim sagel lura i rlas tem ta men a qa, de qa ruqun ma’, “Maikka
ariq aip ding se ngen de gua lengi angera rlan, dai diip ngen dai gua risura ma revan.
32 De diip ngen drlem se ngua, ngu ne Gumam ne ama revan. Be diiv a uun a lengi ne
ama revan ngere reviktem se ngen.”
33 De ama Judaqena ra snanpet ne ma Iesus ma’, “Ngu lu nanaa be ngi tuqun ma’, “Ip diip
ngi teviktem se uut. Dav uut dai navet ma Abram aa laanivas. Be ai de quasiq ai aret ta
quap per a uut.”
34 De ma Iesus ka virliit bareq a ra ma’, “Maikka ngua taqen ne gua revan sagel ngen. I
lura i re tekmet ne ama viirang, dai ama viirang ngerep kuap per a ra, be qatikka diip te
tekmet taqurla.
35 I ama buaiska dai quasiq ai qurli qa mas pet gia liinka. Dap gia alselaqa dai mager ip
diip kurli qa qe na ngi masmas.
36 Taqurla be aiv ama Ngemumaqa aa Uimka qa reviktem se ngi, dai maikka diip ngia tit
meres ne ama revan.
37 De nguat drlem ai ngen navet ma Abram aa laanivas. Dap ngene narliip ngene peleng
ngua. I ngene narliip ngene peleng ngua i raqurli quasik ngene narliip se gua lengi.
38 I ngul sil ba ngen ne liirang aa i Gumam ka reqerl a ngua niirang. Dap ngene tekmet
ne liirang aa ama tekmeriirang, i a ngen aa uaq ama mam ka qurl a ngen tem iirang.”

A Ngen a Mam ma Satan

39 De ra virliit ba qa ma’, “Katikka auure mam ma Abram. De ma Iesus ka ruqun ma’,
“Maikka ariq ama revan i a ngen a mam ma Abram, dai mager ip ngene tekmet ne ama
tekmeriirang i qa rekmet niirang.
40 Dav iara dai ngen diit puuqas i ngene narliip ngene peleng ngua. Dap ma Abram dai
quasiq ai qa rekmet taqurla. I ai de ngu su ngen ne ama lengi ama revan nget i nget nagel
ama Ngemumaqa.
41 Dap ngen dai ngen diit kur a ngene mam aa tuaqevep.”
Dap ta ruqun ma’, “Kuasiq ai uut taquarl ngi, i ngia men met gia qas. Dap katikka auure
mam ama quanaska dai ama Ngemumaqa.”
42 De ma Iesus ka ruqun na ra ma’, “Ariq ama revan i a ngene mam ama Ngemumaqa,
dai mager ip ngene rarlik ngua. I raquarli ngua men nagel ka be qurli ngua iara. I qatikka
quasiq ai ngua men kut gua tuaqevep, dap ka nem ngua.
43 I liirang aa i ngua taqen niirang dai quasik ngen drlem siirang. I ama rarlimini dai
quasiq ai ngen deret gua lengi sade a ngen a rlan.
44 Be ngen dai a ngene mam ma Satan. Be qatikka ngene narliip ngene tekmet ne liirang
aa qur a ngene mam ma Satan aa tuaqevep. I qa dai ama ra-peleng-pem-ka. I qatikka murl
lua i nge rarlma ama tekmeriirang, de qe rarles i qe peleng. Be quasik ke narliip se ama
tekmeriirang ama revan iirang. I raquarli ver aa tuaqevep dai quasiq a nge ama revan iini.
Baip lua i qe kaak, dai qatikka liirang aa ngerel sil ai qa dai ama kaak-met-ka. I ai de qat
drlem sa kaak, be lura i ai de rat drlem sa kaak, dai araa mam ma Satan.
45 Dap ngua dai ngua taqen ne ama lengi ama revan nget. Taqurla be qerl kuasik ngen
dru a ngen a qevep sevet liirang aa i ngua taqen niirang.
46 Maikka quasik mager iv aa ngen be a qek ke lu sever a nge ama viini men a ngua.
Maikka quasik. I ngul sil ba ngen ne ama lengi ama revan nget. Dap ngu lu, kuasik ngen
dru a ngen a qevep sever a ngua i nanaa?
47 Dav arik nem ka i qa namen ama Ngemumaqa aa liinka, dai diip ka ter aa lengi.
Dap kuasik ngen deret ama Ngemumaqa aa Lengi, i raqurli quasiq ai ngen namen ma
Ngemumaqa aa liinka.”

As Kuasik Ma Abram Ka Men Dap Sa Kurli Ma Iesus

48 De ama Judaqena ra virliit ma’, “Katikka ngi dai namen auur a qumespik. I ngi dai ama
Samariaqa na ngi. I ama iauska de gia rlan.”

49 De ma Iesus ka virliit ma', "Ngua dai quasiq ai ama iauska de gua rlan. Dap ngua dai
maikka ngua taarl ne Gumam aa rlenki. Dap ngen dai ngen deraqen a ngua mavik.
50 Dap kuasiq ai ngu narliip ngu barlnas. Dap Gumam ke narliip ka taarl ne gua rlenki. I
qa dai qatikka diip ke barlmet se liina.
51 De maikka ngua taqen ne gua revan sagelem ngen. I ariq aip nemta i re narligel gua
lengi, dai quasik mager ip diip te ngip dap diip te iames masmas."
52 De ama Judaqena ra ruqun ma Iesus ma', "Maikka iara dai uut drlem ai ama iauska
de gia rlan. I ma Abram ke ne ama Slurlka aa Aamki na ra, dai sa ra ngip. Dap ngia taqen
muqas ma', "Ai ariq aip nemta i re narligel gua lengi, dai maikka quasik mager ip te lu ama
aapngipki."
53 Kua ngia tu gia qevep ai ngi dai ama barlka na ngi daleng auur a mam ma Abram? I
ma Abram ke ne ama Slurlka aa Aamki na ra, dai saqikka ra ngip. Dap maiqatti ngu lu ngia
tu gia qevep ai nemka na ngi?"
54 De ma Iesus ka virliit ma', "Kuasiq ai ngul sil sever a nas ip ngu barlnas. I maikka
Gumam dai mager ip ke teqerl a ngen ne gua dlek. I qatikka arik ngua, ngul sil sever a nas,
dai quasiq ai ama atlu. Dap Gumam i luqa i qel sil sever a ngua, dai ngen dris ka ai ama
Ngemumaqa.
55 Dap ngen dai maikka quasik ngen drlem se qa. Dap ngua dai maikka nguat drlem se
qa. I qua ariq aip ngua sil ai quasik nguat drlem se qa, dai diip ngua kaak katikka ip taquarl
ngen, i ngene kaak. Dap maikka nguat drlem se qa, i ai de ngua tit kur aa lengi mai.
56 I a ngene mam ma Abram i murl dai maikka ama arlias per a qa i raquarli i qe lu gua
nirlaqa. I qe lu ngua, i gua giqi i nguat den sa men ama aivetki, de maikka qa dai maikka
ama arlias per a qa sevet liina."
57 Dav ama Judaqena ra virliit ma Iesus ma', "I ngi, dai as kuasiq ai ama serluqa na ngi.
Dap ngu lu nanaa be ngi sil be auut, ai sa ngi lu ma Abram i murl? I quasik maget i raquarli
gia ages dai quasik nge merarliq ama malev ama ngeriqit."
58 De ma Iesus ka virliit ma', "Maikka ngu taqen ne gua revan. I murl miaimek, i as
kuasik ma Abram ka men, dap maikka murl dai qurli ngua, i ngu iames. I ngua, dai ngua
manarevuk."
59 Baip ma Iesus ka meraqen taqurla, de lura ama qaqet te siquat ip te peleng ka. I re
rarles ip te rlumet na qa ne ama dul. I re tekmet taqurla, i raquarli i qel sil ba ra, ai qa men
manarevuk. Dap kuasik maget na ra i raquarli ma Iesus, i qe tekmet i qe rles; be maikka
ka tit sedarliik namer ama Lautu-vem-ki.

9

Ma Iesus Ka Rekmet De Maget Ne Ama Rlenka

1 Baiv aa de ma Iesus ka tit i manau, dai qa lu iaq i ama rlenka. I qatikka murl aa nan kia
sel a qa se liina i ama rlenka.
2 De ma Iesus aa risura ra snanpet na qa ma', "Auura Tiksiqa, luqa i aa nan kia sel a qa i
ama rlenka. I nemka qa rekmet ne ama viini, be lu luqa qa men i ama rlenka? Katikka qua
qa, aa viini, dap kuarl aa mamiam ian dekmet ne ama viini?"
3 De ma Iesus ka virliit ma', "Katikka quasiq ai luqa aa viini, dap kuarl aa mamiam ian a
viini, nge rekmet be ama rlenka. Dap katikka luqa qa men i ama rlenka ip mager iv ama
qaqet te lu ama Ngemumaqa aa dlek, i aiv i ngua mat nevet luqa.
4 Dai iara dai qatiaskerl ama giqi, be maikka mager iv uuret matna ama Ngemumaqa aa
rletki, i Qa, i Qa nem gua be ngua men. I ama arlenki dai diip kia ren, be ama qaqet dai
quasik mager iv a qek ket matna a nge ama rletki.
5 Be as lua i qurli ngua ver ama aivetki, dai ngua dai raquarl ama Nirlaqa bareq ama
aivetki.
6 Baip ma Iesus ka meraqen taqurla be verleset, de qa quat men ama aivet. Be aiv aa de
qa guirlmek na nget iv ama qurlsaing na nget. Baiv aa de qa mer ama qurlsaing de qa marl
vet luqa aa sakngaiam.
7 De ma Iesus ka ruqun luqa ma', "Ngi iit sev ama qerlapka ma Silaum ip ngi ukmes te gia
sakngaiam."
Taqurla de luqa qa mit be qa ukmes te aa sakngaiam pe ama qerlapka aa rlenki ma Silaum.
I luqa ama qerlapka dai ama rarlimini ma', "Ta nem ama qerlapki."
Baip luqa qa ukmes te aa sakngaiam, de maikka qa taqam ngim de qa guirl saver ama
luqup.
8 Be lura i ra naver aa luquv iini, i ai de mekai ret lu qa i qa mugun men ama aiska, be ai
de iari rerl kurl a qa re ama tekmeriirang, dai re snanpet na na ma', "Kua quasiq ai luqa i
ai de mekai qa mugun men ama aiska ip ke kaak nanas iv iari rer kurl a qa re ama qelaing
ngen ama asmes?"

9 De iari ama qaqet ta ruqun ma', "Ii, qerlka luqa." Dav iari ra ruqun ma', "Kuasik. Dap katikka luqa i aa sakngaqi met ka."
De qatikka luqa i mekai qa rlen, dai qa ruqun ma', "Ii, qerlka ngua."
10 Taqurla de aa rluavik ta snanpet ma', "Ngu lu nemka qa rekmet be ama atlu gia sakngaiam?"
11 De luqa qa virliit ma', "Katikka luqa i ra tis ka ma Iesus, dai qa rekmet ne ama qulek de qa merl a nget pet gua sakngaiam. De qa ruqun na ngua, ip ngua iit sep ma Silaum ip ngu ukmes te gua sakngaiam. Taqurla de ngua mit sep ma Silaum be ngua ukmes te gua sakngaiam. Baiv aa de ngum ngim."
12 De lura ra snanpet ma', "Ngu lu luqa quaridi?" De luqa qa virliit ma', "Kuasik nguat drlem."
13 Baiv aa de lura ra mit se luqa sagel ama Parasiqena. I luqa i mekai qa rlen.
14 I ma Iesus ka rekmet ne ama qulek de qa marl vet luqa aa sakngaiam be qem ngim, dai ver ama Lautu arla nirlaqa ama Sabat.
15 Taqurla de saqiaskerlka ama Parasiqena ra snanpet ne luqa ma', "Ngu lu nanaa be ngim ngim?" De luqa qa virliit ma', "Ma Iesus ka mu ama qulek pet gua sakngaiam, de ngua ukmes tem iam, be ngum ngim."
16 Taqurla de ama Parasiqena ra ruqun ma', "Katikka luqa dai quasiq ai ma Ngemumaqa qa nem ka. I raquarli quasiq ai qa tit kur auur a lengi. Dap katikka qet matna ver ama nirlaqa ama Sabat."
Dav iari ra ruqun ma', "Dap katikka quasik mager iv iaq ama vuqa ke rekmet ne liirang aa ama dlek-pem-iirang taqurla." De liina raqurla be rling met ta.
17 De saqiaskerlka ama Parasiqena ra snanpet ne luqa ma', "Luqa i qa rekmet de maget ne gia sakngaiam be ngim ngim dai ngu lu ngia sil sever a qa nanaa?"
De luqa qa virliit ma', "Ka, dai ama Slurlka aa Aamki na qa."
18 Dav ama Judaqena araa Barlta dai qatiaskerl kuasiq ai ra tu araa qevep ai ma Iesus ka rekmet de maget ne luqa aa sakngaiam. Dav aiv aa de re narliip tet lu luqa aa mamiam, ip te narli aip kuarl ama revan.
19 De ama Judaqena araa Barlta ra snanpet ne luqa aa mamiam ma', "Maikka quarl ama revan i uane uimka aa? I uanel sil ai qatikka murl ka men i ama rlenka. Dap ngu lu nanaa be iara dai qem ngim?"
20 Dap luqa aa mamiam ian piirlit ma', "Maikka uun drlem ai luqa dai auun alselaqa. De maikka uun drlem ai murl uun sel a qa i ama rlenka.
21 Dav iara dai quasiq uun drlem aip kem ngim i nanaa. De quasiq uun drlem aip nemka qa ngil ver aa sakngaiam. Dap mager ip ngene snanpet na qa i qasa qa, dai ama barlka, be mager ip ke virliit ba ngen."
22 I aa mamiam, ian meraqen taqurla, i ianeng ning ama Judaqena araa Barlta. I raquarli ama Barlta nep ma Lautu, dai ra ruqun ai aip nemta i ra tis ma Iesus ai ma Kristus na qa, dai diip te qirlvem se ra mas nev ama Lautu.
23 Taqurla be qerl lua i aa mamiam ian duqun taqurla ma', "Ka dai qasa ama barlka be mager ip ngene snanpet na qa."
24 Taqurla de saqiaskerlka ra nes te luqa i murl ka rlen ip maiiram. De ra ruqun na qa ma', "Maikka mager ip ngia taqen ne gia revan ip ngia taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki. I uut drlem ai luqa ma Iesus dai ama vuqa."
25 De luqa qa virliit ma', "Katikka quasik nguat drlem aip kua luqa dai ama vuqa, dap kua quasik. Dap liina i qatikka nguat drlem, i murl dai ama rlenka na ngua dav iara dai ngum ngim."
26 De saqiaskerlka lura ra snanpet ne luqa ma', "Ngu lu qa rekmet nanaa be ngim ngim?"
27 De saqiaskerlka luqa qa virliit ma', "Sa ngua sil ba ngen dap kuasik ngene narligel gua lengi. Dap saqiaskerlka ngu lu ngene narliip ngene narli ip nanaa? Saqikka quarl ngene narliiv aa risura na ngen?"
28 De ama Judaqena araa Barlta dai maikka re lalangmet de ra taqen luqa mavik. De ra ruqun ma', "Katikka ngi dai ma Iesus aa risuqa na ngi. Dav uut dai ma Moses aa risura na uut.
29 I uut drlem ai ama Ngemumaqa qa sil barek ma Moses. Dap kuasik uut drlem aip luqa qa men naqua."
30 De luqa qa virliit ba ra ma', "Katikka liina dai iini muqas i quasik ngen drlem aip ma Iesus ka men naqua. Dap ka ngil vet gua sakngaiam.
31 I maikka uut drlem ai ama Ngemumaqa ke narligel lura i maikka re lautu sagel ka ne ama revan de ra tit kur aa tuaqevep. Dap kuasik ke narligel lura i re tekmet ne ama viirang.

32-33 Arik luqa i quasiq ai qa nagel ama Ngemumaqa, dai quasik mager ip ke rekmet ne
liina. I qatikka murl mianaimek be deng iara, dai ai de quasik uut narli sever a qeq i qa
rekmet de maget ne a qeq i murl aa nan kia sel a qa i ama rlenka."
34 De lura ra virliit i re serlin ma', "Kasa gi nan kia sel a ngi i qasa ama vuqa na ngi. Dap
ngu lu nanaa, kua ngi narliip ngi su uut?" De lura ra qel ka ip kula qe lautu gel ta. De ra
qirlvem se qa.
35 De nakka aiv aa de ma Iesus ka narli ai lura ra qirlvem ka nagelemiis. Taqurla de qe mali
rem ka. Baip ka lu qa, de qa ruqun na qa ma', "Kua ngia tu gia qevep sever ama qaqet araa
Rarlimka i qa manarevuk?"
36 De qa ruqun ma', "Gua Barlka ngu lu luqa dai nemka na qa? Ngi sil ba ngua sever a qa ip
mager ip ngua tu gua qevep sever a qa."
37 De ma Iesus ka ruqun na qa ma', "Luqa dai qasa ngia lu qa. I ngua i ngua taqen per a
ngi."
38 De luqa qa virliit ma', "Ii, gua Barlka, maikka ngua tu gua qevep." Taqurla de qa aan
aa buum de qe Lautu sagel ma Iesus.
39 De ma Iesus ka ruqun ma', "Katikka ngua men saver ama aivetki ip ngua tatmer ama
qaqet i ama atlura ngen ama vura. Be lura i ama rlenta, dai saqiaskerlka mager ip tem
ngim. Dap lura i ra tu araa qevep ai rem ngim, dai diip te rlen."
40 Be iari ama Parasiqena i qurli ra gelna ne ma Iesus, dai re narli ma Iesus ka meraqen
ne liina. De ra snanpet ma', "Kua ngia tu gia qevep ai ngen a uut dai ama rlen uut?"
41 De ma Iesus ka virliit ma', "Arik ngen drlem ai ama rlen ngen, dai diip te lemerl a ngen
a viirang. Dav iara dai ngene tuqun ma', "Uut dai uut drlem sam ngim. Be qurl uut maget."
Taqurla dai as kuasiq ama Ngemumaqa ka lemerl a ngen a viirang."

10

A Qasiquatka Ne Ama Sipsip Arla Luingki

1-2 De ma Iesus ka ruqun ma', "Maikka ngul sil ba ngen ne gua revan. I ngul sil ba ngen
sever ama sipsip, ngen angera uaska. I qatikka ama sipsip angera uaska, dai qa tu nget
mer ama baniski ip ngere brlaing de ama arlenki aris. Be angera baniski, dai ara tarlka
ama quanaska. Be qatikka lura ama uasta, dai ai de rat dan met luqa ama tarlka. Dap luqa
i quasiq ai qa tit ip kat dan mer ama tarlka, dap kek sik ne ama baniski, dai luqa dai maikka
ama suamka. De qa dai ama kaak-met-ka.
3 I qatikka luqa i ai de qe uas te ama tarlka, dai ai de qe taarl mer ama tarlka de sagel lura
ama uasta. Baiv iaq ama uaska qa man, de qa nes te aa uang ama sipsip. Be qatikka aip kes
nes de qa tis aa sipsip angera rlen, de nget den sagel ka. De qa tit nanaik nget sedarliik.
4 Baip ka tit nanaik nget be sedarliik, de qatikka nge tit naser a qa, i raquarli nget drlem
aa qenem.
5 Dap maikka quasik mager ip nge tit naser a qek muqas. I quasik nget drlem aa qenem.
Be maikka mager ip ngere qiuaik namen naqa.
6 I ma Iesus kel sil ba ra ne luqa ama qasiquatka. Dap maikka ama qaqet dai quasik tat
drlem pe liina angera rleng.

Ma Iesus Dai Ama Sipsip Arla Uaska Ama Atluqa

7 Taqurla de saqiaskerlka ma Iesus ka ruqun ma', "Maikka ngul sil ba ngen ne ama revan.
I qatikka ngua i ngua nev uusep, dai ama tarlka na ngua sagel ama sipsip.
8 Be sa iari i sa ra men nauirl be re siquat ip tes nes te gua sipsip, dap lura dai ama kaak-
met-ta de ngen ama suam-ta. Taqurla be quasik gua sipsip ngere narligel ta.
9 I qatikka Ngua, i ngua manarevuk, dai ngua raquarl ama tarlka. Be ariq aiv iari i rat
den sagel ngua, dai diip ngu iames na ra. Be qatikka diip ngu taqa uas tem ta ver ama arlen
ngen ama niirl mai. Dap ngu taqa uas tem ta ip taquarl luqa i qe taqa uas te ama sipsip.
10 Dap katikka ama suamka dai qatikka qat den ip ke suam, de qe peleng, de qe lenges
ne ama qaqet. Dap sa ngua men ip ngu iames na ra. De maikka ngurl kurl a ra te ama
mugunes ne ama atlu ip diiv ama arlias per a ra malai.
11 I luqa ama uaska ama Atluqa, dai qerl kuarl temiis ip te veleng ka bareq aa sipsip. I
Ngua, i ngua manarevuk, dai ama uaska ama atluqa.
12 Dap luqa i qe buais i qe uas te ama sipsip, dai qa muqas. I maikka qa dai quasiq ai a
ngere mam. Taqurla be luqa ama buaiska, dai aip ket lu ama murlepka i qat den, ip ka tes
ama sipsip, de diip luqa ama uaska qe uaik namen a nget. Be luqa ama murlepka dai diip
ke ingarl se nget be diip prlesprlesdem na nget.
13 I luqa qe qiuaik namen a nget i qa dai ama buaiska naik. Be maikka quasiq ai qa tu aa
qevep sever a nget.

14 I Ngua, i ngua manarevuk, dai ama uaska ama atluqa na ngua. I ngu uas te gua qaqet. Be nguat drlem se ra de gua sipsip dai nget drlem se ngua.
15 I qatikka nguat drlem se ra ip saqikka raquarl Gumam i qat drlem se ngua. Be ngua dai nguat drlem se Gumam taqurla dai mager ip ngu kuarl temiis ip te veleng ngua barek gua sipsip.
16 Dav as gu iang ama sipsip dai quasiq ai qurli nget mene lungera iara i ngu uas tem nget. Be saqikka mager ip ngua ren se ra sagelemiis. Be diip te narli gua qenem be diip te ngingdemna iv ama liinka ama quanaska. I diip ngerek se ngua ngu uas tem ta.
17 I Gumam dai maikka qe rarlik ngua, i raquarli ngua quarl temiis ip te veleng ngua barek gua sipsip. Dap saqiaskerlka diip ngua raarlviit.
18 I arik kuasik mager iv a qek ke veleng ngua. Dap katikka ngua, ngua quarl temiis kut gua tuaqevep ip te veleng ngua. I sa Gumam ka meraqen de sa qa qurl a ngua te ama dlek ip ngu quarl temiis ip te veleng ngua, de qa qurl a ngua te ama dlek ip diip ngua raarl."
19 De saqiaskerlka ama Judaqena re narli ma Iesus aa lengi, de rling met ta i quasiq ai araa tuaqevep ama quanas-nget.
20 I buup ne iari never a ra, ta ruqun ma', "Katikka luqa dai qe kabaing, i ama iauska de aa rlan. Be qula ngene narli aa lengi."
21 Dav iari ra ruqun ma', "Katikka luqa dai quasiq ai ama iauska de aa rlan. I qe su uut ne ama Lengi ama Atlu-nget. I arik luqa i ama iauska de aa rlan dai quasik mager ip ke ngil ver ama rlenka aa uuves.
22 De ver ama uiski i ama raningki ara giqi, dai de ama qaqet te ngingdemna vet ma Jarusalem. I re ngingdemna ip te tekmet ne ama Asmeski i ra tis ki ma', "Uurerl Kuarl Temiis."
23 De ma Iesus dai qurli qa ve ama Lautu-vem-ki ama Slurlki. I qa tit per ama veradaqi, i ra tis ki ma', "Solomon aa veradaqi."
24 De ama Judaqena, i ra iingmirlek ne ma Iesus de ra ruqun ma', "Ngu lu nanaa be quasik ngi taqal sil sever a nas bareq auut? Dav ariq ama Mesaia na ngi, dai mager ip ngi raqal sil ba uut."
25 De ma Iesus ka virliit sagel ta ma', "Sa ngua sil ba ngen dap kuasik ngen mu a ngen a qevep. De ngu tekmet ne ama rleriirang ama dlek-pem-iirang, ne Gumam aa dlek. Be maikka liirang aa ngere teqerl ai ngua nagel ka.
26 Dap kuasik ngen dru a ngen a qevep, i raquarli ngen dai quasiq ai ngen namene gua liinka ne ama sipsip.
27 I gua liinka ip taquarl ama sipsip, dai re narli gua qenem de nguat drlem se ra, de ra tit naser a ngua.
28 I maikka ngurl kurl a ra te ama iames mas mas, be quasik mager ip diip lenges na ra. De quasik mager iv a qek ke suam se ra nep gua ngerik.
29 I maikka Gumam i aa dlek peviit, dai sa qa qurl a ngua rem ta. Be maikka quasik mager iv a qek ke suam se ra nagel Gumam.
30 I maikka ngu ne Gumam dai ama quanases mer uun."
31 De saqiaskerlka ama Judaqena araa Barlta ra mer ama dul ip te peleng ma Iesus.
32 Dap ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Sa ngua rekmet ne ama tekmeriirang ama dlek-pem-iirang ama atliirang nagel Gumam. Dai ngu lu a qeni nanaa i ngene narliip ngene peleng ngua sever iini arleves?"
33 De ama Judaqena ra virliit ma', "Kuasiq ai uure rlumet na ngi i sever ama tekmeriirang arleves ama atlu iirang i ngia rekmet niirang. Dap ngi, dai ama qaqeraqa naik, be ngi lenges ne ama Ngemumaqa. I raquarli ngia taarl nanas i ngi tuqun ai ngi nagel taquarl ka."
34-36 De ma Iesus ka virliit ba ra ma', "Pe a ngen a Langinka dai qel sil ma',
Ai ngen dai raquarl ama Ngemumaqa." *Sng. 82.6*
Taqurla dai ama lengi ve ama Langinka dai quasik mager ip ngere kaak. Dap maikka ama revan nget. Be lura i ra mer ama Ngemumaqa aa lengi, dai ra ip taquarl ka. Dap Gumam ka mak na ngua de qa nem ngua saver ama aivetki. Taqurla be ngene kot se ngua, i raquarli ngul sil ai ngua dai ama Ngemumaqa aa Uimka.
37 Arik kuasiq ai ngu tekmet ne liirang aa nagel Gumam, dai quasik mager ip ngen dru a ngen a qevep sever a ngua.
38 Dav ariq aip ngu tekmet ne liirang aa i Gumam ke tekmet niirang, dai mager ip ngen dru a ngen a qevep sevet liirang aa i ngu tekmet niirang. Dav ariq aip kuasiq ai ngen dru a ngen a qevep sever a ngua, dai mager ip ngen dru a ngen a qevep sever ama Ngemumaqa aa tekmeriirang ama dlek-pem-iirang. Dai ariq aip ngen dru a ngen a qevep sever ama dlek-pem-iirang, dai mager ip ngen drlem ai ngu ne Gumam dai ama quanases mer uun."

39 Taqurla de saqiaskerlka ama Judaqena re siquat ip te rurut pet ma Iesus. Dap ka mit
namet ta.
40 De ma Iesus ka guirl i qa merarlik seruarl ne ama kainaqi ma Jodan. De qa mit be qurli
qa ver ama luquv-iini sagel mekai ma Jon ke rarles i qe qukmes te ama qaqet.
41 Be qurli ma Iesus aa de buup ne ama qaqet ta men sagel ka be ra ruqun ma', "Maikka
ma Jon dai ai de quasik ka rekmet ne a nge ama dlek-pem-iini. Dap liirang aa mai i ma Jon
ka sil sevet luqa, dai maikka ama revan iirang."
42 Be vet liina ama luquviini, dai buup ne ama qaqet ta mu araa qevep sevet ma Iesus.

11

Ma Lasarus Ka Ngip

1 Diip ngul sil sevet ma Lasarus i ama arlemki qia sarl a qa be ama qares ip kep ngip. I
qurli qa ver ama luqupki ma Betani. I ma Maria qi ne ma Mata ian aa luqupki.
2 I ma Maria i luqia i qia rletik ne ama qerlapki i ara mas ne ama atlu vet ma Iesus aa
ilaing. De qia iil ver aa ilaing ip deng dem nget ne ara qesing. I ma Maria dai ara rarlimka
ma Lasarus. I luqa i ama arlemki qia sarl a qa be ama qares ip kep ngip.
3 Taqurla de aa ningambim ian nem iak sagel ma Iesus ip ke sil ba qa raqurliani ma', "Gua
Barlka giak i luqa i maikka ngi rarlik ka, dai maikka qe temarl maden."
4 De ma Iesus ke narli liina de qa ruqun aa risura ma', "Luqa ma Lasarus dai diip kuasiq
ai qe ngip. Dap luqia ama arlemki qia men, iv ama Ngemumaqa ke reqerl ai qa, dai ama
rarlimini se ama adlek bareq ama qaqet. De liina nge men ip ke barl ngua i aa Uimka na
ngua."
5 De ma Iesus dai aa arlem nevet ma Mata ki ne ara rarlimki de ian a rarlimka ma Lasarus.
6 Baip ma Iesus ka narli ai aa rluaqa ma Lasarus ke temarl, dap katiaskerl kurli qa se
iaiam ama niirlaiam pet luqia ama luqupki sagel kurli qa.
7 Baip naset liiam aa ama niirlaiam, de ma Iesus ka ruqun aa risura ma', "Saqiaskerlka
mager iv uure guirl savet ma Judia sagel auur ak ma Lasarus."
8 Dap ma Iesus aa risura ra virliit ma', "Auur a Tiksiqa, askerlka quasiq ai ama ainkules,
dap medu ama Judaqena vet ma Judia te siquat ip te rlumet pem ngi ne ama dul ip te peleng
ngi. Dap saqiaskerlka qua ngi narliip ngia tit iasai?"
9 De ma Iesus ka virliit ma', "Katikka ama nirlaqa dai ai de qe rarles i qem ngim nepbang
be dengdeng suunun. Be qatikka ariq aiv iak ka tit gel ama nirlaqa, dai quasik mager ip ke
serlmen se a qerang. I raquarli ama nirlaqa qem ngim per ama aivetki.
10 Dav ariq aiv iaq i qa tit men ama arlenki, dai diip ke serlmen se iarang. I raquarli
quasiq a nge ama nirlaqa ip ka tat naver a qa ip ket lu de qa tit."
11 Baip naset liirang aa i ma Iesus ka meraqen niirang, de qa ruqun ma', "Auur ak ma
Lasarus dai qe brlaing be maikka rlet per a qa. Dap ngua tit ip diip ngu vileng a qa."
12 Dav aa risura ra virliit ma', "Auur a Barlka, arik ke brlaing dai diip maget na qa."
13 Dap ma Iesus dai qe teqerl ai ma Lasarus dai qa ngip mas. Dav aa risura dai quasik te
taqat drlem ai ma Lasarus dai sa qa ngip dap ta tu araa qevep ai ma Lasarus dai ama revan
i qe brlaing.
14 Taqurla de ma Iesus ka raqal sil pe liina angera rleng ma', "Ma Lasarus dai maikka qa
ngip mas.
15 Dap ngua tu gua qevep sever a ngen de maikka ama arlias per a ngua i raquarli i qurl
uut sangis i raquarli diiv iara ngen dru a ngen a qevep sever a ngua. Dap mager iv iara uut
tit sagel ma Lasarus."

Ma Iesus Dai Ama Rarlimini Se Ama Iames

16 De ma Tomas (i ra tis ka, ama quiitka,) ka ruqun aa rluavik, i ama risura ma', "Diiv uut
ne ma Iesus savet ma Judia, iv aip te peleng ka dai saqikka diip te veleng ngen a uut."
17 Be aip ta men pet ma Betani, de ma Iesus ka narli ai sa qurli ma Lasarus mer ama
demka sama niirl ama rlatpes.
18 I luqia ama luqupki ma Betani, dai qi gelna ne ma Jarusalem. (I navet ma Jarusalem
dai ama depguas ne ama kilomita.)
19 De buup ne ma Judaqena navet ma Jarusalem, dai sa ra men sagel ma Mata qi ne ma
Maria. I ra men sagelembim i ama arlem ta be rek nak never ian a rarlimka i qa ngip.
20 Baip ma Mata qi narli ai ma Iesus kat den, de qia mit sev aa qames. Dap ma Maria dai
qurli qi ve ama vetki.
21 De ma Mata qia ruqun ma Iesus ma', "Gua Barlka, ariq medu qurli ngi iara, dai quasik
mager ip gua rarlimka qe ngip.
22 Dap kerlka iara dai nguat drlem ai ama Ngemumaqa dai diip ke narligel ngi i ariq aip ngi
snanpet na qa."

23 De ma Iesus ka ruqun ma', "Gia rarlimka dai saqiaskerlka diip ka raarlviit be diip ke iames."
24 De ma Mata qia virliit ma', "Nguat drlem ai diip per ama nirlaqa i ama Ngemumaqa qa taarl ne ama qaqet per ama verlverleser iini dai diip ma Lasarus ka raarlviit ip ke iames."
25 De ma Iesus ka ruqun na qi ma', "Ngua i ngua manarevuk dai diip ngu iames ne ama qaqet. De diip ngu qurl a ra te ama iames. Be nemka i qa tu aa qevep sever a ngua, be quatta i diip ke ngip dap saqiaskerlka diip ke iames.
26 Be ama revan i lura i re iames de rlas tem ta men a ngua, dai maikka diip kuasiq ai re ngip. Dap Mata ngu lu, kua ngiat tu gia qevep sevet liina?"
27 De ma Mata qia virliit ma', "Ii, gua Barlka sa mekai ngua tu gua qevep ai ngi dai ma Kristus i ama Ngemumaqa aa Uimka na ngi. I maikka ngi i ama Ngemumaqa ka nem ngi ip ngi iames ne ama qaqet naver ama aivetki."
28 De sa aip ma Mata qia meraqen ne liina, de qia guirl sagel ara ningamki ma Maria. Be qia quain ma Maria i ngerek se qi. De ma Mata kia sil ba qi ma', "Auura Tiksiqa dai sa qa men. Be qes nes tem ngi."
29 Baip ma Maria qia narli liina, de qia maarlviit de masna qia mit sagel ma Iesus.
30 I as ma Iesus dai as maikka quasiq ai baing se qa ver ama luqupki. Dav as ka mugun aa sagel ke ne ma Mata ian sil ba na.
31 Dav iari ama Judaqena i qurli ra re ne ma Maria ve ama vetki, i ama arlem ta be re tekmet ip te sem madlek na qi. Taqurla de ra lu ma Maria i qia maarlviit de masna qia mit, de ra mit naser a qi. I ra tu araa qevep ai qia mit sagel ama demka ip kik nak.
32 Dap ma Maria qia men iasai sagel kurli ma Iesus. Baip kia lua qa, de vaik per a qi manep sagel aa ilaing. De qia ruqun na qa ma', "Gua Barlka, arik medu qurli ngi iara, dai maikka quasik mager ip gua rarlimka qe ngip."
33 Baiv aa de ma Iesus ket lu qi i qik nak, de ngen ama Judaqena i re na qi, dai rek nak. De ma Iesus dai maikka aa rutka qa maarl de ama merlenka ver a qa.
34 De ka snanpet ma', "Ngu lu ngen mu ma Lasarus kuaridi?" De ra ruqun na qa ma', "Auur a Barlka ngi aan ip ngi lu."
35 De ma Iesus kek nak.
36 De ama Judaqena ra ruqun ma', "Ngene lu ma Iesus dai maikka vem ka se qa i qe rarlik ka."
37 Dav iari naver ama Judaqena ra ruqun ma', "Ma Iesus dai qa ngil ver iaq ama rlenka aa sakngaiam. Dap ngu lu nanaa be quasik ka mat nevet ma Lasarus?"
38 De saqiaskerlka ma Iesus aa rutka qa maarl i as lua i qa tit sagel ama demka. I qatias ama demka dai qa men ama dul, de ra vesdet met ka ne iaq ama galgalka ama slurlka.
39 De ma Iesus ka ruqun ma', "Ngene iai ver ama dulka nade ama demka aam." Dap ma Mata i ama ngipka aa ningamki, dai qia ruqun ma Iesus ma', "Gua Barlka, kasa qurli luqa mer ama demka sama niirl ama rlatpes. Be diiv ama raamas i qasa sik te aa qetdingki."
40 De ma Iesus ka ruqun ma Mata ma', "Kua quasik ngia tu gia qevep sevet liina i laira ngua sil ba ngi. Ai ariq aip ngia tu gia qevep dai diip ngi lu ama Ngemumaqa aa dlek ngen ne aa tekmeriirang ama atliirang."
41 Taqurla de ra iai ver ama dulka nade ama demka aam. De ma Iesus ka ngim piit de qe raring ma',
"Gumam maikka ama arlias per a ngua never a ngi. I ngi narligel i ngua raring sagel ngi.
42 I nguat drlem ai qatikka ai de mas mas ngi narligel gua raring. Dap ngu sekdem iara barek lura iara i ra maarl gel ngua. I ngu narliip ta tu araa qevep ai ngi, ngia nem ngua."
43 Baip ma Iesus ka meraqen ne liina, de qa nes slep semer ama demka ma', "Lasarus ngia aang na imuk sedarliik!"
44 Taqurla de ama ngipka qa aang sedarliik. Dap katiaskerl ama luan-iising dai qurli iising per aa ilaing. De iani ama luan iini dai iini nge uung per aa uuves.

De ma Iesus ka ruqun ama qaqet ma', "Ngene revik te ama luan iising never a qa, ip mager ip kem ngim de qa tit."

Ama Barlta Re Tuqun ip Te Veleng Ma Iesus
Mat 26.1-5 Mak 14.1-2 Luk 22.1-2

45 De lura ama Judaqena i ra men be qurli ra gel ma Maria, dai buup ne iari never a ra, ta mu araa qevep sevet ma Iesus, i ra lu qa rekmet ne liina.
46 Dav iari never a ra dai ra muqas, be ra mit sagel ama Parasiqena. Be ra sil ba ra sevet liina i ma Iesus ka rekmet niini.
47 Baiv aa, de ama Barlta nev ama Lautu de ngen ama Parasiqena dai ra iing demna ver ama Kaunsil arla Kaivung. Be ver ama kaivung dai ra taqen per a na ma', "Kuasik mager

iv uure rekmet ne aqeni. I luqa dai qe tekmet ne ama rleriirang ama dlek-pem-iirang, i maikka buup niirang.
48 I qatikka ariq aiv auur a ding se qa, ip ke tekmet ne liirang aa. Dai diiv ama qaqet mai ra tu araa qevep sever a qa. Be lura ama Gaman Rom dai diip te nem araa Amiqena be diip te lenges ne auur a Lautu-vem-ki ama Slurlki, de diip te lenges ne ngene auur a mugunes. Be uut ama Judaqena dai diip prlesdem na uut be diip lenges nauut."
49 Dav iak never a ra i ama Barlka na qa i qe ruirl se ama Barlta nep ma Lautu. I aa rlenki ma Kaiapas, dai qa maarlviit de qa ruqun ma', "Maikka ngen dai quasik ngen drlem aqeni.
50 Dap maikka mager iv iak ke ngip bareq ama qaqet mai. Dap ngen dai quasik ngen drlem ai mager ip liina nge ren taqurla. I mager ip ke ngip ip kuasik mager ip lenges ne auur a seviraqi."
51 Dap katikka luqa ma Kaiapas, dai quasiq ai liina nge men never aa tuaqevep. Dap katikka ama Ngemumaqa qa qurl a qa re lungera ama lengi be qa taqen na nget. I raquarli ma Kaiapas dai ama Barlka na qa ve ama Judaqena araa Lautu vet luqia ama ageski. Taqurla be qa raqal sil ai mager ip ma Iesus ke ngip bareq ama Judaqena mai.
52 I ma Iesus aa aapngipki, dai quasiq aip bareq ama Judaqena naik. I ama Ngemumaqa ke narliip ke iames ne aa qaqet mai. De diip ka ru ra ip ma quanases met ta, i ra naver ama qerleng mai ver ama aivetki.
53 Be ianai de ama Judaqena araa Barlta dai re rarles i re mali re a nge ma aiska ip te peleng ma Iesus.
54 Taqurla de ma Iesus dai quasiq ai qa tit sekgames de ama Judaqena araa saqang. Dap ma Iesus ka mit navet ma Jarusalem, be qa mit saver ama luqupki ma Epraim, i gelna ne ama dam ama aivet per a nget de quasiq ama kaina. Be qurli qa, qe ne aa risura vet luus aa.
55 Dap pet luqia ama giqi dai ama qares ip te tekmet ne ma Judaqena araa Asmeski. I ra tis ki ma', "Ama-Angeluqa-Ka-Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka."
Be buup ne ama qaqet naver ama luquviirang dai ra mit i viit savet ma Jarusalem nauirl ip te lemerl nas te araa viirang. De ra tuvem nanas barek luqia ama asmeski.
56 Taqurla de buup ne ama qaqet i re narliip te mali re ma Iesus. Be ra maarl ver ama Lautu-vem-ki ara veradaqi de re snanpet nanaa ma', "Ngu lu nanaa, kua diip kat den saver ama asmeski? Dav ani quasik."
57 Dap pet luqia ama giqi, de ama Barlta nep ma Lautu de ngen ama Parasiqena, dai sa ra raqal sil sevet ma Iesus. I ra ruqun iv ariq aiv iak ket lu ai lu qurli ma Iesus iai, de diip masna qe sil barek lura ama Barlta ip mager ip te quap per a qa.

12

Maria Qia Rletik Ne Ama Sanda Vet Ma Iesus Aa Ilaing
Mat 26.6-13 Mak 14.3-9

1 De qatiaskerl ve ama Asmeski ama Slurlki ara qames, dai qurl ama niirl ama ngeriqit ngen a qa. I luqia ama asmeski ama slurlki, dai ra tis ki ma', "Ama-Angeluqa-Ka-Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka." De ma Iesus ka mit savet ma Betani, i ma Lasarus aa luqupki. I luqa i ma Iesus ka maarl na qa naver ama aapngipki.
2 Be vet ma Betani dai ma Iesus aa rluavik ta rekmet ne ama asmes bareq a qa. Be ma Mata dai qi raarlkut ta ne ama asmes, dap ma Lasarus dai qe ne ma Iesus ian mugun gel ama laiqi.
3 De ma Lasarus aa ningamki ma Maria qia men se ama butulem i buuvem ne ama qerlapki nep ma qunam. I ra tis lungera ama marasin ma', Naat. I lungera ama marasin dai ara mas ne ama atlu i nget dai maget kur ama K300.00. Be ma Maria qia arletik ne lungera vet ma Iesus aa ilaing. Baiv aa de qia iil ver aa ilaing ne ara qesing. Be maikka ve luqia ama vetki, dai buup ki ne ama raamas nep luqia ama qerlapki.
4 Dap ma Judas Iskariot i qa nevet ma Iesus aa risura, dai luqa i diip ke quarl te ma Iesus bareq aa qumespik. Dai qe serlin i qa ruqun ma',
5 "Ngu lu nanaa be quasik ngia nem lungera ama marasin ama atlunget ip te van per a nget ip te ama qelaing. De aip maget de uure kurl lura i quasiq araa qerang. I lungera dai mager ip ngi ral ama K300.00 ver a nget."
6 Dap ma Judas dai quasiq ai qa tu aa qevep sevet lura i quasiq araa qerang. Dap maikka qa dai qa tu aa qevep sever ama qelaing naik. I maikka qa dai ama suamka. Be qatikka ai de qa tes ama qelaing namer ama risura araa pauski. I ai de qe suam se nget.
7 Dap ma Iesus ka virliit ma',
"Aden ngen se qi, i qia rekmet ne liina ip kia tuvem na ngua samer ama demka i laip ngu ngip.

8 I qatikka lura i quasiq araa qerang, dai qatikka diip kurli ra veleqes na ngen. Dap diip kuasiq ai qurli ngua mas gel ngen ne gua qetdingki."

Te Siquat Ip Te Peleng Ma Lasarus

9 De vet luus aa de buup ne ama Judaqena dai re narli ai qurli ma Iesus pet ma Betani. Taqurla de ra men sagel ma Iesus. Be quasiq ai re narliip tet lu ma Iesus naik. Dap te narliip tet lu ngene ma Lasarus i ma Iesus ka maarl na qa naver ama aapngipki.
10-11 Be buup ne ama Judaqena tet lu ma Lasarus. Taqurla de ra tu araa qevep sevet ma Iesus, be quasik te narligel ama Lautu angera Barlta. Taqurla be ama Barlta nep ma Lautu, dai re narliip te peleng ka ngen ne ma Lasarus.

Ta Tis Ma Iesus Ai Araa King
Mat 21.1-11 Mak 11.1-11
Luk 19.28-40

12 Baip bigia de ama buurlem ne ama qaqet i ra men saver ama Asmeski, te narli ai ma Iesus kat den savet ma Jarusalem.
13 De ra bung ama meng angera gaveraap de ra mit ip te ne ma Iesus ta atmetna. De res nes slep ma',
"Auur a Iameska.
Maikka ama arlias sagel ngi. I ngi barl ama Slurlka aa rlenki parlen me uut.
I maikka ngi dai auur a King. I diip ngi uas tem uut ama Isrelkena. *Sng. 118.25*
14 De ma Iesus ka lu re ama dongkiqa ama gilka de qa mugun per aa rleng de qa tit. I qatikka liina ip taquarl murl ta iil ve ama Ngemumaqa aa Langinka ma',
15 "Ngen ama qaqet pet ma Jarusalem dai qula ngeneng ning. I ngene lu a ngen a King aa i qat den. I qa mugun per ama dongkiqa aa rleng ama a lugutka." *Sek 9.9*
16 Dav aa risura ret lu liina de quasik tat drlem. Dav aip naset ma Iesus aa aapngipki de qa mit masarevuk, de vuktik per aa risura. I vuktik per a ra, ne liirang aa i murl ta iil sever a qa.
17 Be lura ama buurlemki na ra i re ne ma Iesus ta tit, dai buup na ra i medu ra lu ma Iesus ka nes te ma Lasarus namer ama demka. Be lura dai rel sil bareq ama qaqet mai sevet ma Iesus i qa maarl ne ma Lasarus naver ama aapngipki.
18 I buup ne ama qaqet ta mit ip te ne ma Iesus i raquarli re narli ai qe rekmet ne ama rleriini ama dlek-pem-iini.
19 Taqurla de ama Parasiqena ra taqen per a na ma', "Ngene lu, auur a tuaqevep nge tit puuqas. Be quasik mager iv a qeni nge raat never a uut. I ama qaqet mai navet ma Jarusalem dai sa ra tit naqurl a qa."

Iari Ama Grikkena Re Mali Re Ma Iesus

20 Dap kerlka lua dai ngene iari ama Grikkena i qurli ra, i re narliip te Lautu ver ama Asmeski ama Slurlki.
21 Be lura ama Grikkena, dai ra mit sagel ma Pilip. I ma Pilip dai qa navet ma Betsaida pet ma Galili Provins. Be ra snanpet na qa ma', "Auur akka, uure narliip uuret lu ma Iesus."
22 De ma Pilip ka mit be qa sil barek ma Endru. Taqurla de ma Endru qe ne ma Pilip ian mit be ian sil barek ma Iesus.
23 De ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Ngua i ama qaqet araa Rarlimka, dai sa iara gua giqi qia men ip Gumam ke barl ngua qur aa tuaqevep.
24 I maikka ngul sil ba ngen ne gua revan. I ama lageraum dai qatikka ariq aip kurl uum mer ama gattaqi, dai qatikka diip kurl uum i qatikka ama quanasem. Dap maikka aip ta qutserl luum aa ama gambem pe ma aivet, dai diiv uum ngere ngip, de diip purl ve uum arle ves, be diiv uum ngere tal ama asmes i buup.
25 Dai qatikka nemta i re narliip se nas, dap kuasik te narliip se ngua, dai diip te lenges nanas. Dap nemta i rem ngim temanau ne ara iames iara ver ama aivetki, dai diip te raneng ama iames masmas i nget nagel Gumam.
26 De ariq aip nemta i ret matna bareq a ngua, dai mager ip ta tit naser a ngua. Be lura i ret matna bareq a ngua, dai diip kurli ra vuusep sagel kurli ngua. De diip Gumam ke barl lura i ret matna bareq a ngua.

Diip Te Uandem Se Ama Qaqet Araa Rarlimka

27 "Iara dai ama merlenka vet gua rutka. Be ngu lu diip ngua raqen nanaa? Kua mager ip ngua raqen ma', 'Gumam ngia ra ngua navet luqi iara ama giqi ama vuqi i qia men.' Dap kuasik mager ip ngua nen taqurla. I qatikka ama rarlimini i ngua men ip ngu ngip taqurla.
28 'Gumam, katikka ngi, ngi barl gia rlenki se liina."

Baiv aa de ama Slurlka ka meraqen nev uusep ma', "Sa ngua barl gua Rlenki. De saqiaskerlka diip ngu barl ki."
29 Be lura ama qaqet i ra maarl gel ma Iesus, dai re narli iaq aa qenem. Be iari naver a ra ta ruqun ma', "Ama ngemerlas iini." Dav iari ra ruqun ma', "Ama Angeluqa qa meraqen sagel ma Iesus."
30 De ma Iesus ka ruqun ama qaqet ma', "Luqa i aa qenem, dai quasiq aip bareq a ngua dav ip bareq a ngen.
31 Iara dai diiv ama Ngemumaqa ke kot se ama qaqet naver ama aivetki. Be iara ama aivetki ara barlka, dai diiv ama Ngemumaqa ke qirlvem se qa.
32 Be aip lua i ra maarl na ngua viit men ama lalemka be quasik kurli ngua men ama aivetki, de diip ngu qiat ne ama qaqet mai sagel nas."
33 I ma Iesus ka meraqen ne liina i qa raqal sil ai lu diip ke ngip taqurla.
34 De iari naver a ra ta ruqun ma', "Dav uut narli ama lengi nev ama Langinka ai diip ma Kristus ke iames masmas. Taqurla dap ngu lu nanaa be ngia taqen ai diip te veleng ama qaqet araa Rarlimka? Be ngu lu nemka dai ama qaqet araa Rarlimka?"
35 Baiv aa de Iesus ka ruqun na ra ma', "Ama nirlaqa dai as kurli qa iara gel ngen se ama veluus. Taqurla dai mager ip ngene taqat mit i as lua qurl ama nirlaqa gel ngen. I arik ma ama arlenki qia uung ngen. I lura i ra tit men ama arlenki, dai ra tit puuqas. I quasik tet lu ai ra tit taqurla.
36 Taqurla be as lua i qurli ama Nirlaqa gel ngen, dai mager ip trlas tem ngen men a qa. Be ngen dai diiv ama Nirlaqa aa uis na ngen."

Kuasik Buup Ne Ama Qaqet Ta Tu Araa Qevep Sevet Ma Iesus

Baip ma Iesus ka meraqen be verleset, de qa mit namen na ra. I qa mit be qa rles, be quasik tet lu ai qa mir iai.
37 De ma Iesus dai qa rekmet ne ama rleriirang ama dlek-pem-iirang de araa saqang i buup niirang. Dav as kuasiq ai ra tu araa qevep sever a qa.
38 I liina i quasik ta tu araa qevep taqurla, dai ip liina ngere sil mamerl mer ama lengi i sa ama Slurlka aa Aamki na qa ma Aisaia qa sil na nget. I qa sil na nget taqurliani ma',
"A Slurlka, quasiq a qek ka mu aa qevep sever ama lengi i uut sil na nget. De ama Slurlka qa reqerl ne aa dlek bareq ama qaqet i buup na ra." Ais. 53.1
39 De quasik ta tu araa qevep i raquarli ma Aisaia dai qerlka qa iil ma',
40 "Ama Ngemumaqa qa vesdet per araa ves be quasik mager ip tet lu ama Slurlka aa dlek ne araa saqang. De qa vesdet ser araa tuaqevep, be quasik mager ip tat drlem sever a qa. De quasik mager ip ta tu araa qevep sagel ngua ip ngu rekmet de maget na ra." Ais. 6.10

41 I ma Aisaia qa meraqen ne liirang aa, i raquarli qa lu ma Iesus ansinki. Taqurla de qa sil sever a qa.
42 Dap kuatta i iari ama Barlta nep ma Lautu ta tu araa qevep sevet ma Iesus. Dap kuasiq ai rel sil bareq iari ama qaqet i reng ning ama Parasiqena, i arik ma ra nem ta nev araa Lautu.
43 I lura dai re narliiv ama arlias per ama qaqet never a ra. I quasik te narliip te tal ama merlenka bareq ama Ngemumaqa, iv ama arlias per a qa never a ra.

Lura I Re Raneng Ma Iesus Aa Lengi Dai Mager Ip Ta Tit Kut Nget

44 De saqiaskerlka baing se ma Iesus de qa meraqen malai ma', "Nemta i rlas tem ta men na ngua, dai qerlka rlas tem ta men ne luqa i qa nem ngua.
45 Be nemta i ret lu ngua, dai qerlka ret lu luqa i qa nem ngua.
46 Ngua dai ama Nirlaqa i ngua men saver ama aivetki. I ngua men ip lura i rlas tem ta men na ngua, dai quasik mager ip kurli ra men ama arlenki.
47 I ngua men ip ngu iames ne ama qaqet per ama aivetki. Dap kuasiq ai ngua men ip ngu kot se ra. Be quarik te narli gua lengi dap kuasik te narligel nget, dai diip kuasiq ai ngua, ngu kot se ra.
48 Dap lura i re narli gua lengi, de quasik te narligel nget, dai diiv iak ke kot se ra. I ama lengi i ngua meraqen na nget, dai diip lunger aa ngere kot se ra pet luqa ama nirlaqa i ama Ngemumaqa qa taarl ne ama qaqet per ama verlverleser iini.
49 I raquarli liirang aa i ngua meraqen niirang, dai qatikka quasiq ai iirang nagel ngua. Dap Gumam dai qa sem madlek na ngua be ngua taqen ne liirang aa. De qatikka Gumam ka reqerl a ngua ne lungera ama lengi be ngul sil na nget.
50 De nguat drlem ai Gumam aa lengi dai ai de ngererl kuarl te ama iames masmas. I qatikka lunger aa dai Gumam aa lengi be ngua taqen na nget.

13

Ma Iesus Ke Semagil Nanas

1 Be qasa lua ip diip te tekmet ne ama Asmeski ama Slurlki, i ra tis ki ma', "Ama-Angeluqa-Ka-Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka." Be vet luqia ama giqi, dai sa ma Iesus kat drlem ai diip ka tit naver ama aivetki sagel aa Mam. De qatikka qa, dai ai de qe rarliq aa qaqet per ama aivetki. Be vet luus aa de ma Iesus ka reqerl ai maikka qe rarlik ta veviit be qatikka diip deng i qe ngip.

2 Be qasa aiv ama arlenki qing aang, de ra mugun ip ta tes. De ma Judas Iskariot, i aa mam ma Saimon, dai sa qa narligel ma Satan, ip diip ke qiat met ma Iesus bareq aa qumespik.

3 Dap ma Iesus dai sa qat drlem ai aa Mam ka qurl a qa re ama dlek ip ke uas te ama tekmeriirang mai. De qat drlem ai sa qa men nagel aa Mam ama Ngemumaqa, de saqikka qat drlem ai diip kerl guirl sagel ka.

4 Baip lua i ra tes, de ma Iesus ka maarlviit, de qa mer aa serlapki ama ainkulki never a nas. De qa mer ama a taulka, de qa tik men nanas na qa.

5 Baiv aa de ma Iesus ka rletik ne ama qerlapki samer ama diski. De qa mit sagel aa risura be qe arles i qe qukmes te araa ilaing. De qe lil ver araa ilaing ne ama taulka. I luqa ama taulka ama ainkulka i laira qa tik men nanas na qa.

6 Baip ma Iesus ka men be sagel ma Pita, de ma Pita qa ruqun ma Iesus ma', "Gua Slurlka, kurli ngua, i quasik mager ip ngi ukmes te gua ilaing."

7 De ma Iesus ka virliit ba qa ma', "Liina i ngu tekmet niini dai quasik ngiat drlem. Dap laip dai diip ngiat drlem."

8 De ma Pita qa ruqun na qa ma', "Maikka diip kula ngi ukmes te gua ilaing. Maikka qurli."

De ma Iesus ka virliit ba qa ma', "Ariq aip kuasik ngua ukmes te gia ilaing, dai diip kuasiq ai gua risuqa na ngi."

9 De ma Pita qa virliit ma', "Gua Slurlka, ngi ukmes te gua ilaing qerlka ngen ne gua ngerik de ngen ne gua ningaqa."

10 De ma Iesus ka ruqun ma', "Lura i sa ra quknas mer ama kainaqi, be ra tit ip tat dan sev araa vet, dai mager ip te qukmes te araa ilaing naik. Be ngen dai se ama Slurlka qa lemerl ngen. Dap maikka quasiq ai ngen mai."

11 De ma Iesus dai sa qat drlem aip nemka i diip ke ngim temanau na qa. Taqurla be qerl ma Iesus ka ruqun ma', "Ama Slurlka qa lemerl ngen dap maikka quasiq ai ngen mai."

12 Baip ma Iesus ka ukmes te araa ilaing be verleset, de saqiaskerlka qa mu aa serlapki ama ainkulki. De saqiaskerlka qa mugun sagel laira. Be lua i qa mugun, de qe snanpet na ra ma', "Ani quasik ngen drlem pe liina angera reng i ngua rekmet niini?

13 I ngen dris ngua ai a ngen a Tiksiqa, de a ngen a Slurlka. Dai maikka ama revan, i maikka ngua raqurla.

14 Ngua dai a ngen a Slurlka de a ngen a Tiksiqa. Dap ngua ukmes te a ngen a ilaing. I ngu manep nas. Taqurla dai saqikka mager ip ngen druaqen ngua taqurla. I ngene qukmes te a ngen a ilaing-kana.

15 I sa ngua rekmet ne liina bareq a ngen iv ama qasiquatka. Taqurla dai saqikka mager ip ngene tekmet taqurla bareq a na ip taqua liina i ngua rekmet niini.

16 Maikka ngul sil ba ngen ne ama revan. I luqa i qe buais, dai qa ren navuk dap luqa ama mastaqa, dai qa veviit. De saqikka luqa i qa nem iak, dai ama barlka daleng luqa i qa nem ka.

17 Dai ariq aip ngen drlem liirang aa dai mager iv ama arlias per a ngen ip ngene tekmet niirang.

18 I ngua taqen sagel ngen dap kuasiq ai ngua taqen sagel ngen mai. Dap nguat drlem se lura i ngua mak na ra. Dav iak ka tit puuqas ip taquarl ama Langinka qa sil. I qa sil taqurliani:

"Luqa i qe na ngua uun dres, ip gua rluaqa na qa, dai qa guirltik per a nas be qe lalangmet pem ngua." Sng. 41.9

19 Iara ngul sil ba ngen nauirl sever a qa. Baip ngen lu liina, de ngen dru a ngen a qevep sever a ngua ai Ngua manarevuk.

20 Dai maikka ngul sil ba ngen ne ama revan. I nemta i ama arlias per a ra de ra tarl se lura i ngua nem ta, dai qerlka ra tet ngen a ngua. De nemta i ama arlias per a ra de ra ter a ngua sagelemiis, dai qerlka ra tet luqa sagelemiis i Qa nem ngua."

Diip Ma Judas Ke Quarl Te Ma Iesus Bareq Aa Qumespik
Mat 26.20-25 Mak 14.17-21
Luk 22.21-23

21 Baip ma Iesus ka meraqen ne liirang aa, de maikka qa dai ama aleng per aa saqang. I ama merlenka ver aa rutka. De ma Iesus ka raqal sil ba ra ma', "Maikka ngul sil ba ngen ne

gua revan. I diiv iak ke quarl tem ngua barek gua qumespik. I luqa dai qatikka qa naver a ngen."
22 De ma Iesus aa risura dai maikka ra mai ra ngim sa metna. De maikka re nanses, i quasik tat drlem aip nemka never a ra i diip ke quarl te ma Iesus bareq aa qumespik.
23 De ngua, i ngua never aa risura i ngua mas gelna ne ma Iesus, i ngua dai maikka ma Iesus ke rarlik ngua.
24 De ma Saimon Pita qa ngim sasek gua qames i ma Iesus ke rarlik ngua, de ai de nge tisavet per aam i qe snanpet aip ma Iesus ka taqen sevet nemka.
25 De ngua, dai rlu se ngua sagel ma Iesus be ngua snanpet na qa ma', "Gua Slurlka, ngu lu nemka i diip ke quarl tem ngi?"
26 De ma Iesus ka virliit ma', "Luqa i diip ngu uq ama asmesigl de ngu qurl a qa dai qerlka luqa."
Taqurla de qa uq ama asmesigl de qa qurl ma Judas. I luqa i aa mam ma Iskariot.
27 Baip ma Judas ka mes ama asmesigl, de ma Satan ka buup ka nanas. De ma Iesus ka ruqun ma Judas ma', "Liina i diip ngi rekmet niini, dai maikka masna ngi rekmet niini."
28 De quasiq a qek never a uut kat drlem aip ma Iesus ka meraqen ne liina sagel ma Judas i nanaa.
29 Taqurla de iari naver a uut ta tu araa qevep ai ma Iesus ke tuqun ma Judas ip ke van per iang ama asmes sever ama asmeski, dap kua diip ke qurl iari re a nge ama qelaing. I ra tu araa qevep taqurla i raquarli ma Judas dai qe uas te araa qelaing.
30 Baip ma Judas ka mes ama asmesigl de maikka masna qa mit sev ama arlenki.

Ma Iesus Aa Lengi Ama Dlek-Pem-Nget
31 Be se aip ma Judas ka mit, de ma Iesus ka ruqun ma', "Iara dai ngua i ama qaqet araa Rarlimka, dai ngua veviit be diiv ama qaqet ta taarl ne gua rlenki. De ama Ngemumaqa aa rlenki dai diip kia tit piit i raquarli qet matna na ngua.
32 Taqurla be ama Ngemumaqa dai diip ke barl aa rlenki na ngua. De diip ke barl gua rlenki nagelemiis. De diip masna ama Ngemumaqa qet matna na ngua iv ama qaqet tet lu aa tekmeriirang ama atliirang i qa maarl na ngua naver ama aapngipki, de re barl gua rlenki.
33 De ma Iesus ka ruqun ma', "Ngua uis, nakka diip kurli ngu na ngen se ama veluus. Baiv aa de diip ngua tit namen na ngen. I ngul sil ba ngen ip taquarl medu ngua sil bareq ama Judaqena araa Barlta. Dai saqikka iara ngul sil ba ngen. I iasai sagel ngua tit, dai quasik mager ip diip ngen den iasai.
34 Dap ngurl kurl a ngen te ama lengiini ama dlek-pem-iini ama iamesini. I iini raqurliani ma', "Maikka ngene rarlik-na i raquarli ngua dai ngu rarlik ngen. Be mager ip ngen rarlik-na ip taquarl ngu rarlik ngen.
35 Be ariq aip ngene rarlik-na, dai diiv ama qaqet mai rat drlem ai ngen dai gua risura na ngen."

Ma Pita Qa Vererl Temiis
Mat 26.31-35 Mak 14.27-31
Luk 22.31-34
36 De ma Saimon Pita qa snanpet ne ma Iesus ma', "Gua Slurlka, ngu lu ngia tit sa quaridi?"
De ma Iesus ka virliit ma', "Iasai sagel ngua tit, dai quasik mager iv iara ngia ren naser a ngua. Dav as laip dai diip ngi radem ngua."
37 De ma Pita qa snanpet ma', "Dap gua Barlka, ngu lu nanaa be quasik mager iv iara ngu na ngi? Dap ngua dai mager ip te veleng ngua ip ngua at gia luqupka."
38 De ma Iesus ka virliit ma', "Maikka qua gia revan i diip ngi ngip bareq a ngua? Guakka maikka ngul sil ba ngi ne gua revan. I nani de ama arlenki aris, de diip ngi qaak i ngi vererl temiis ma depguas niirang ai quasik ngiat drlem se ngua. Baiv aa de ama durlaikka qek nak."

14

Ma Iesus Dai Ama Aiska Sagel Ama Ngemumaqa
1 De ma Iesus ka ruqun aa risura ma', "De a ngen a rlan dai qurla ngeterl a ngen. Dap mager ip ngen dru a ngen a qevep sever ama Ngemumaqa. De qerlka rlas tem ngen men na ngua.
2 I ngene narli, pe Gumam aa vetki dai ama rum iirang i maikka buup niirang. I liina dai maikka ama revan be ngu teqerl a ngen. I arik kuasik liina raqurla, dai arik kuasik mager ip ngul sil ba ngen. Be ngua tit ip ngua tuvem ne ama mugunes bareq a ngen.

3 Be ngua tit be saip ngua muvem ne ama mugunes bareq a ngen, de diip ngu guirl. Be
diip ngua ra ngen ip kurli ngen, ngene na ngua lua sagel kurli ngua. I ngu narliip ngene na
ngua savet gua luqupki.
4 Be ngen dai ngen drlem ama aiska iasai sagel kurli ngua."
5 Dap ma Tomas ka snanpet ne ma Iesus ma', "Gua Barlka, dap kuasik uut drlem aip ngia
tit saqua. I ngu lu arik uut drlem ama aiska nanaa?"
6 De ma Iesus ka virliit ba qa ma', "Ngua i ngua manarevuk dai ama aiska na ngua bareq
ama qaqet. De ngua dai ama rarlimini se ama revan-iirang, de ngua ama rarlimini se ama
iames. I qatikka quasiq a qeq ama aiska sagel Gumam, dap ngerek se ngua dai ama aiska
ama quanaska sagel ka.
7 Maikka arik ngene taqat drlem aip nemka na ngua, dai arik ngene taqat drlem se ngene
Gumam. Dav iara vet luqi iara ama giqi, dai ngere rarles ip ngenet lu qa, de ngen drlem a
qa."
8 De ma Pilip ka ruqun ma Iesus ma', "Gua Barlka, ngi reqerl a uut ne gi Mam. I qatikka
liina dai diiv iini ngere rekmet na uut be ama uupka de auur a rlan."
9 De ma Iesus ka virliit ba qa ma', "Pilip, kasa qurli ngi na ngua se ama ainkules. Dav as kua
quasik ngi taqat drlem aip nemka na ngua? Ngene lu, lura i sa ra lu ngua, dai qerlka ra lu
ngene Gumam. Taqurla dap ngu lu nanaa, be ngi snanpet ma', "Ngi reqerl a uut ne auure
Mam?"
10 "Maikka qua quasik ngiat drlem ai ngua dai qurli ngua men ne Gumam? De Gumam dai
qurli qa men na ngua? Be Gumam i qurli qa men na ngua, be qet matna na ngua vet liirang
aa ama rleriirang. Taqurla be ama lengi i ngua taqen na nget, dai quasiq ai nget nagel ngua
dap nget nagel ka.
11 Taqurla be mager ip ngen dru a ngen a qevep ai ngua dai qurli ngua men ne Gumam. De
Gumam dai qurli qa men na ngua. Dap ariq aip kuasik ngen dru a ngen a qevep sevet gua
lengi naik, dai mager ip ngenet lu re ama rleriirang ama dlek-pem-iirang i sa ngua rekmet
niirang. De ngen dru a ngen a qevep sever auun, ngu ne Gumam.
12 De maikka ngul sil ba ngen ne gua revan. I nemta i rlas tem ta men na ngua, dai diip
te tekmet ne ama rleriirang ama dlek-pem-iirang ip taquarl ngua. Dap diip te tekmet ne
iarang ama rleriirang i as maikka iirang peviit daleng liirang aa i sa ngua rekmet niirang.
I liirang aa i diip te tekmet niirang, i raquarli ngua tit sagel Gumam.
13 De ariq aip ngene nen te a qerang ne gua rlenki ama dlek-pem-ki, de diip ngu narligel
de ngu tekmet taqurla ba ngen. Be diip ta taarl ne Gumam aa rlenki i ama rarlimini never
ama rleriirang i ngu tekmet niirang.
14 Ama revan i ariq aip ngene nen te iarang ne gua rlenki ama dlek-pem-ki, dai diip ngu
tekmet taqurla qurl a ngen a lengi."

Diip Ma Iesus Ke Nem Ama Qevepka Ama Glasingaqa

15 "De ariq aip ngene rarlik ngua, dai diip ngen diit kut gua lengi i sa ngua su ngen tem
nget.
16 De diip ngu nen Gumam be diip ke qurl a ngen te iaq ama Maatpitka i qa ip taqua ngua.
I diip ke qurl a ngen te luqa ama Maatpitka, be diip kurli qa, qe na ngen masmas.
17 I luqa ama Maatpitka, dai ama Qevepka manarevuq i aa tekmeriirang ama revan
iirang. Be ama qaqet maden per ama aivetki, dai quasik mager ip te narliip se qa. I raquarli
ama qaqet per ama aivetki, dai quasik tet lu aa rleriirang de quasik tat drlem se qa. Dap
ngen dai ngen drlem se qa. I qurli qe na ngen de qurli qa de a ngen a rlan.
18 Kuasiq ai ngua tit nemen na ngen be diip ngen taqua lura ama arluis i araa lavu ra mit
mas namen na ra. Be quasiq aret ip ta tat never a ra. Dap diip ngu guirl sagel ngen.
19 Be maikka quasiq ama ainkules ip diiv ama qaqet per ama aivetki dai saqias diip
kuasik te lu ngua. Dap ngen dai diip ngene lu ngua. I diip ngu iames masmas dai saqikka
diip ngen, ngene iames masmas.
20 Be diip pet luqa ama nirlaqa i ngua raarlviit naver ama aapngipki de diip ngen drlem
ai ngua dai rlas tem ngua mene Gumam. De ngen dai diip ngen drlem ai ngen dai rlas tem
ngen men na ngua. De ngua dai rlas tem ngua men na ngen.
21 Be nemka i maikka qe rarlik ngua ne ama revan, dai diip ka tet gua lengi be qe taneng
a nget de aa rlan de diip ka tit kut nget. I qatikka luqa i qe tekmet taqurla, dai maikka qe
rarlik ngua. Be luqa i qe rarlik ngua, dai diip Gumam ke rarlik ka. De diip ngu rarlik ka be
diip ngu teqerl a qa nanas.
22 Baiv aa de ma Judas (i quasiq ai iaiq ama rlenki ma Iskariot) ka ruqun ma', "Gua Barlka,
ngu lu nanaa be ngi tuqun, ai diiv uut naik uuret lu ngi, dap kuasik te iari ama qaqet
maden?"

23 De ma Iesus ka virliit barek ma Judas ma', "Nemka i qe rarlik ngua, de qe narligel gua
lengi, dai diip Gumam ke rarlik ka. Be diiv uur ren sagel ka be diip kurl uut na qa.
24 Dap nemka i quasik ke rarlik ngua, dai quasik ke narligel gua lengi i ngu su ngen. I
lungera ama lengi i ngu su ngen tem nget, dai quasiq ai nget nagel ngua. Dap Gumam i qa
nem ngua dai nget nagel ka.
25 I qatikka ngua su ngen te liirang aa i as kurli ngu na ngen.
26 Dav ama Maatpitka dai diip ka ren, i luqa dai ama Qevepka ama Glasingaqa. I diip ke
ral ama dlek ne gua rlenki. I diip Gumam ke nem ka sagel ngen ne gua dlek. Be diip ke su
ngen te liirang aa ama tekmeriirang mai. De diip ke puktik per a ngen ne liirang aa mai i
sa ngua su ngen tem iirang.
27 Dap diip ngua tit nemen na ngen dap kurli gua dlek gel ngen iv ama uupka de a ngen
a rlan. I maikka ama qaqet per ama aivetki, dai quasik mager ip te tekmet taqurla bareq
a ngen. Dap maikka ngen dai qula ngeneng ning. De qula ngeterl a ngen. I maikka gua
uupka dai qurli qa de aa ngen a rlan."
28 "De sa ngene narli ngua sil ba ngen ma', "Ngua tit nemen na ngen dap diip ngu guirl
sagel ngen."
"Be maikka ariq aip ngene rarlik ngua, dai diiv ama arlias per a ngen navet liina. I ngua tit
sagel Gumam. I raquarli Gumam dai maikka gua Slurlka na qa.
29 I sa iara ngua sil ba ngen nauirl sevet liirang aa. Be aip ngen lu liirang aa nge men, dai
diip ngen dru a ngen a qevep sever ngua.
30 Kuasik mager ip ngua taqen per ama ainkules i raquarli luqa i ama aivetki ara barlka,
dai iara qat den sagel ngua. Dap kuasik mager ip ke rekmet ne a qeni sagel ngua.
31 Dap mager ip ngu reqerl ama qaqet mai ver ama aivetki ai ngua dai ngu rarlik Gumam.
Taqurla be maikka ngua tit kur aa lengi ip taquarl ke tuqun na ngua.
Katikka verleser aa, dap mager ip ngen den iv uut tit nanari sasapiit."

15

Ma Iesus Dai Qa Ip Taquarl Ama Mengka Ama Atluqa

1 De ma Iesus kel sil ma', "Gumam dai qe uas te ama sleng. Be Ngua i ngua manarevuk,
dai ngua raquarl ama mengka ama revanka men ama sleng i ai de qa tu ama a gam ama
qerlapki vem nget.
2 Be ai de qe dikdik sev ama arkenaap mai, i laav aa i quasiq aap nge tu ama asmes. Dap
laav aa ama arkenaap i ai de aap ngere taqa mu ama asmes, dai ai de qet dengmes aap. I
qe lemerl aap iv aap ngere taqa mu ama asmes.
3 Be ngen, i gua risura dai sa ngua lemerl ngen. I sa raquarli ngua su ngen ne ama lengi
manarevuk.
4 Dai qatikka mager ip trlas tem ngen men na ngua. De qatikka diip trlas tem ngua men
na ngen. I ariq aip kuasik trlas te ama arkenaap men ama mengka, dai quasik mager iv
aap nge tu ama asmes. Dai liina i ariq aip kuasik trlas tem ngen men na ngua, dai quasik
mager ip ngen dru ama asmes barek Gumam."
5 "Ngua i ngua manarevuk, dai ama mengka ama revanka. Dap ngen dai gua arkenaap.
Be ariq aip nemta i qatikka rlas tem ta men na ngua, de qatikka rlas tem ngua men na ra,
dai diip lura re taqa tal ama asmes i buup. I qatikka arik kuasik ngu na ngen, dai quasik
mager ip ngene rekmet ne a qeni.
6 Be ariq aiv iari i quasiq ai qurli ra men na ngua dai diip ta raquarl ama arkenaap i ra
diq aap namen ama mengka de ra rlu naap. Baip dilvem baap de iari ra rlu naap samer
ama altingki, be diiv aap nge rang.
7 Mager ip ngene nen i ariq aip trlas tem ngen men na ngua, de ding se gua lengi de a
ngen a rlan. Be ariq aip ngene narliip se a qeni nanaa de ngene nen, dai diip liina nge ren
taqurla bareq a ngen.
8 Be diip ngene taqa mu ama asmes i buup be diip ngen deraarl ne Gumam aa rlenki. Dai
maikka arik ngene tekmet taqurla, dai ngene teqerl ai gua risura na ngen."
9 "I Gumam dai qe rarlik ngua, taqurla de ngua dai ngu rarlik ngen. Be qatikka iara dai
mager ip ngene rarlik na.
10 Be qatikka ariq aip ngene narli gua lengi, de ngen diit kut nget, dai diip kurli gua
ngimsevetki gel ngen, taquarl ngua i qatikka ngu narli Gumam aa lengi de ngua tit kut
nget. Be maikka aa ngimsevetki dai qia uung ngua sademna.
11 I ngua raqal sil ba ngen ne liirang aa ip gua arlias, dai mager ip kurli nget de a ngen a
rlan. Be maikka ngu narliip buup ngen ne gua arlias.
12 Be iara ngurl kurl a ngen te gua lengiini ama dlek-pem-iini taqurliani. Maikka mager
ip ngene rarlik-na, ip taquarl ngua i maikka ngu rarlik ngen.

13 Ngene lu, luqa, i maikka qe rarliq aa rluavik malai, dai diip ke quarl temiis ip ke ngip
bareq a ra.
14 Ngen i aip ngen diit kut gua lengi, dai maikka gua rluavik na ngen.
15 Be maikka iara dai quasiq ai ngua tis ngen ai gua buaiskena na ngen. I ama buaiska,
dai quasik kat drlem aiv aa mastaqa qe tekmet nanaa. Dav iara dai sa ngua tis ngen ai
gua rluavik na ngen. I raquarli ngua reqerl a ngen ne ama lengi mai i ngu narli nget nagel
Gumam.
16 I maikka ngen dai quasiq ai ngen mak na ngua, ip ngene narliip se ngua. Dap sa ngua
mak na ngen de ngua mu ngen pet luqi iara ama rletki, ip diiv ama asmes ngere riirl naver
a ngen a lat. Be lungera ama asmes i ngere riirl dai mager ip kurli nget masmas. Be maikka
ariq aip ngene nen Gumam te a qerang nanaa ne gua rlenki dai diip ke narligel ngen.
17 Dap liini iara i ngua taqen na ngen."
"I maikka mager ip ngene rarlik-na."

Ama Qaqet Never Ama Aivetki Dai Araa Qumespik Na Ngen

18 Katikka ariq aiv ama qaqet per ama aivetki te serlin na ngen, dai mager ip ngen drlem
ai sa ra serlin na ngua nauirl.
19 Dap kuariq aip ngen namen ne lura ama qaqet i ra naver ama aivetki, dai maikka diip
te rarlik ngen. Dap sa ngua mak na ngen de ngua qiat na ngen ne veleqes ne ama qaqet
per ama aivetki. Taqurla be quasiq ai ngen namen ne lura i re narliip se ama aivetki ara
tekmeriirang. I ngen, ngene tekmet muqas. Taqurla be ama qaqet naver ama aivetki te
serlin na ngen.
20 Dap mager ip puktik per a ngen ne ama lengi i sa ngua sil ba ngen. Ai ama a buaiska dai
quasiq ai ama barlka daleng aa mastaqa. Be sa kua ariq aip ta lenges na ngua, dai saqikka
diip te lenges na ngen. Dap kuariq aiv iari re narligel gua lengi, dai saqikka diip te narligel
ngen.
21 I diiv ama qaqet te tekmet taqurla sagel ngen, i raquarli ngenet matna ne gua rlenki. I
diip te tekmet taqurla sagel ngen i raquarli quasik tat drlem luqa i qa nem ngua.
22 Arik lua i quasik ngua ren ip ngu su ama qaqet, dai vadai de quasik tat drlem ai ra dai
araa viirang. Dap sa iara ngua raqal sil ba ra. Taqurla dai quasik mager ip te trles araa
viirang.
23 Be ariq aip lura i re serlin, be quasik te narliip se ngua, dai saqikka re serlin ngene
Gumam be quasik te narliip se qa.
24 I sa ngua rekmet ne ama tekmeriirang ama dlek-pem-iirang parlen ama qaqet. I mekai
dai quasik mager iv a qek ke rekmet ne liirang aa ama rleriirang. I arik kuasik ngu rekmet
ne liirang aa, dai vadai de quasik tat drlem ai ra dai ama vura na ra. Dap sa ra lu liirang aa
i ngua rekmet niirang. Dap te serlin na ngua de ngene Gumam.
25 Dap liina nge men taqurla ip liina ver araa lengi ngere sil mamerl taqurliani ma',
Te serlin na ngua naik dap kuasiq ai sever a qeni arle ves." Sng. 35.19 69.4

26 "Dap diip ngu nem ama Maatpitka nagel Gumam. I luqa ama Maatpitka, dai ama
Qevepka ama revanka. I qa men nagel Gumam. I diip ka ren, be diip ke reqerl a ngen
na ngua.
27 Be saqikka diip ngene sil sever a ngua bareq ama qaqet per ama aivetki. I sa raquarli
qurli ngene na ngua, ianai sagel ngua arles ne gua rletki."

16

Diiv Iari Re Lenges Na Ngen

1 "De quasik ngu narliip ngen dring per a ngen a tuaqevep. I sa ngua sil ba ngen ne liirang
aa ip kuasik mager ip ngen deret ama meraqenses taquarl temiis.
2 I diip te qirlvem se ngen ip ngen diit nev ama Lautu. Be quasik mager ip diiv iari ta tu
araa qevep ai ngen dai ama vura na ngen dama Ngemumaqa aa saqang. Be diip te peleng
ngen i ret lu ai liina dai ama atliirang aa dama Slurlka aa saqang.
3 I diiv ama qaqet te tekmet taqurla, i raquarli quasik tat drlem aip Gumam, dai qa nanaa,
de quasik tat drlem aip nemka na ngua.
4 Dap sa ngua sil ba ngen ne liirang aa iara. Taqurla baip lungera ama niirl nge men, de
diip puktik per a ngen ne liirang aa i sa ngua sil ba ngen. Dap murl ianai i ngu rarles i ngu
su ngen, dai quasiq ai ngua sil ba ngen ne liirang aa. I raquarli qurli ngu na ngen, be ngu
uas tem ngen.

Ama Qevepka Ama Glasingaqa Aa Rleriirang

5 "Dav iara dai ngua tit i ngurl guirl sagel luqa i Qa nem ngua. Dap kuasiq ai a qek never
a ngen ke snanpet na ngua ma', "Ngu lu ngia tit sa qua?"

6 Dap kuasik ngen drlem ai ngua tit sagel Gumam, dav ama arlemigl na ngen never a nas,
i sa raquarli ngua sil ba ngen ne liirang aa.
7 Dap maikka ngul sil ba ngen ne ama revan. I maikka ngua tit nemen na ngen, dai diiv
ama atlu bareq a ngen. I ariq aip kuasik ngua tit nemen na ngen, dai diip kuasik mager iv
ama Maatpitka qa ren sagel ngen. Dav ariq aip ngua tit nemen na ngen, dai diip ngu nem
ama Maatpitka bareq a ngen.
8 Be ariq aiv ama Maatpitka qa men, dai diip ke reqerl ama qaqet per ama aivetki ne araa
viirang. De diip ke reqerl ama qaqet ne ama Slurlka aa gamansena ama atlunget. De diip
ke reqerl ai diiv ama Slurlka qe kot se ama qaqet mai ver ama aivetki.
9 De diiv ama Maatpitka qe sekdem ai ama qaqet dai araa viirang i raquarli quasik ta tu
araa qevep sever a ngua.
10 De diip ke reqerl ne ama Ngemumaqa aa gamansena ama atlunget, i quasik a nge ama
viirang. I liina i raquarli diip Gumam ka raarl na ngua naver ama aapngipki, be diip ngua
iit ip kurli ngua gel ka be diip kuasik ngene lu ngua.
11 De diiv ama Maatpitka qe reqerl a ngen ai sa ma Slurlka qa kot se ama aivetki. I sa
raquarli qa kot se luqa i qe ruirl se ama viirang per ama aivetki."
12 "Dav as iarang aa i buup niirang i mager ip ngul sil ba ngen niirang. Dav iara dai ama
merlenka ver a ngen. Be quasik mager ip ngene narli liirang aa.
13 Dav aip luqa ama Qevepka ama Revanka qa men sagel ngen, dai qatikka diip ke ruirl
se ngen se ama tekmeriirang ama revan iirang de qatikka diip kuasiq ai qel sil ne ama lengi
nagel nas. Dap diip kel sil ne lunger aa i qe narli nget. De diip ke teqerl a ngen ne liirang
aa i as diiv iirang nge ren.
14 De diip ka taarl ne gua rlenki i diip ka ter ama dlek ngen ama tekmeriirang nagel ngua.
De diip ke teqerl a ngen niirang.
15 I qatikka Gumam aa tekmeriirang dai uun mai auun a tekmeriirang aa. Taqurla be
qerl ngua sil ba ngen ai diiv ama Qevepka qa ter ama dlek ngen ama tekmeriirang nagel
ngua. De qe teqerl a ngen niirang."

Ma Iesus Ka Tuvem Na Ra I Diip Ka Iit Namen A Ra

16 "De qatikka quasiq ama ainkules ip diip kuasik ngene lu ngua. De saqiaskerlka diip
kuasiq ama ainkules ip diip ngene lu ngua."
17 Baip naser aa lengi de iari ama risura ta taqen per a na ma', "Ngu lu ama rarlimini
nanaa be ma Iesus ka taqen ma', "Kuasiq ama ainkules ip diip kuasik ngene lu ngua. De
saqiaskerlka diip kuasiq ama ainkules dap saqiaskerlka diip ngene lu ngua."
Dai ngu lu ama rarlimini nanaa i qe tuqun ai diip ka tit sagel aa Mam?"
18 De ama risura ra snanpet ma', "Ngu lu liina nanaa, Ai ama veluus."
I maikka quasik uut drlem liina i qa taqen."
19 De ma Iesus ka lu ama risura i re narliip te snanpet na qa sevet liina. Taqurla de qa
snanpet na ra ma', "Kua ngene snanpet nanaa re ama rarlimini i ngua ruqun ma', "Kuasiq
ama ainkules ip diip kuasik ngene lu ngua. De saqiaskerlka diip ngene lu ngua."
20 Maikka ngul sil ba ngen ne ama revan. I diip ngenek nak de diiv ama arlemigl na ngen.
Dap lura i ra namen ne luqa i qe ruirl se ama viirang per ama aivetki, dai diiv ama arlias
per a ra malai. Dap ngen dai diiv ama arlemigl na ngen. Dap liina i ama arlemigl na ngen
dai diip masna verleset.
Be diiv a ngen a nigial nge raarl ne ama arlias peviit.
21 I liina dai ip taquarl ama qasiquatka sever ama nanki. I aip kil sal dai maikka diip nge
rarlma ama getget be diip kik nak nanas i ara giqi qia men ip ki tal ama getget. Dap saip
kia sel ama arluimini, de ngerlangken per a qi ne ama getget. I qi dai ama arlias per a qi i
sa raquarli qia sal.
22 Dai saqikka iara ngen taqua luqia i ama arlemigl na ngen. Dap saqiaskerlka diip baing
se ngua gel ngen dai diiv ama arlias per a ngen malai. Be lungera ama arlias, dai quasik
mager iv a qek ke lenges na nget nade a ngen a rlan.
23 Be saip liirang aa nge men, dai diip kuasik ngene snanpet na ngua te a qeni. I maikka
ngul sil ba ngen ne gua revan. Ai ariq aip ngene nen te a qeni nagel Gumam ne gua rlenki,
taqurla dai diip ke qurl a ngen.
24 I as ai de mekai be deng iara dai de quasiq ai ngen nen te a qeni ne gua rlenki. Dap
mager ip ngene nen Gumam be diip ke qurl a ngen. Taqurla be diip ma arlias malai de a
ngen a rlan."

Ma Iesus Aa Dlek Peviit

25 "Sa ngua su ngen te lungera ama lengi ama trleses-pem-nget. Dav aiv iang ama niirl
nge men, dai diip kuasiq ai ngul sil ne ama lengi ama trleses-pem-nget taqurla. Dap diip
ngu taqal sil ba ngen ne ama lengi sevet Gumam, be diip ngene taqat drlem.

26 Be diip pet luqa ama nirlaqa dai diip ngene nen Gumam ne gua rlenki. I qatikka diip ngene nen ka dap kuasiq ai ngene nen ngua ip ngu nen ka ip bareq a ngen.
27 Dap Gumam dai maikka qe rarlik ngen i raquarli ngene rarlik ngua, de ngen dru a ngen a qevep ai ngua men manarevuk nagel ama Ngemumaqa.
28 I as maikka murl kurli ngu ne Gumam, baiv aa de ngua men saver ama aivetki. Be saqiaskerlka iara ngua tit naver ama aivetki i ngurl guirl sagel Gumam."
29 De ma Iesus aa risura ta ruqun ma', "Maikka ama revan i maikka iara ngi taqal sil bareq a uut. I quasiq ai ngil sil ne ama qasiquarl-iirang ama trleses-pem-iirang.
30 Be sa iara dai uut drlem sevet gia saikngias. I ngiat drlem se ama tekmeriirang mai. I as kuasik mager iv iak ke snanpet nauirl dap sa ngiat drlem aa tuaqevep. I liina ngere teqerl a uut be uut tu auur a qevep, ai ngia men nagel ama Ngemumaqa."
31 De ma Iesus ka virliit ma', "Taqurla be maikka qua iara dai ngen dru a ngen a qevep madlek. Daa?
32 Ngene lu, ama giqi qiat den. Be diip prlesdem na ngen. Be diip ngene uaik sev a ngen a vet nemen na ngua. Be diip kurli ngua i ging se ngua. Dap maikka diip kuasiq ai qurli ngua i ging se ngua. I raqurli Gumam dai diip kurli qe na ngua."
33 "I sa ngua sil ba ngen ne liirang iara raqurla ip ngen dai mager iv ama uupka de a ngen a rlan nagel ngua. I maikka diip per a ngen a mugunes iara ver ama aivetki, dai diip te siquat ip te lenges na ngen. Dap maikka mager ip ngen deraarl malkuil ne ama arlias. I sa raquarli ngua uirl se ama aivetki ara viirang ama dlek-pem-iirang."

17

Iesus Ke Raring Sagel Aa Mam

1 Be saip ma Iesus ka meraqen ne liirang aa de qa ngim piit sev uusep. De qe raring ma',
"Gumam se ama giqi qia men. I luqia ama giqi ip ngi barl ngua i gi uimka. Be maikka ngua i gi uimka dai diip ngua taarl ne gia rlenki.
2 I sa ngia qurl a ngua re ama dlek ip ngu ruirl se ama qaqet mai. Be lura i ngia qurl a ngua rem ta i ra naver ama aivetki, dai diip ngu iames na ra masmas.
3 I ama rarlimini i ngu iames na ra masmas, dai liina ip diip ta drlem, ai ngi dai ama Ngemumaqa ama quanaska i ama revanka. De diip tat drlem se ngua, ai ma Iesus Kristus i ngia nem ngua.
4 I sa ngua reqerl ne gia tekmeriirang ama atliirang de ngua barl gia rlenki ver ama aivetki. I sa raquarli ngua verleset ne ama rletki i ngia qurl a ngua rem ki ip ngu tekmet na qi.
5 Be Gumam, iara ngu narliip ngi uung ngua ne gia ansinki ip diip ngu na ngi. I ngi qurl a ngua re luqia ama ansinki i as murl miaimek i as kuasik uun dekmet ne ama aivetki de qasa qurl uun pem ki.
6 I lura i sa ngia qurl a ngua, i ra naver ama aivetki, dai sa ngua raqa teqerl a ra na ngi. I lura dai ngia uis. Be ngia qurl a ngua rem ta. Be sa ra narligel gia lengi ama atlu nget.
7 Be sa rat drlem ai ama tekmeriirang mai, i ngia qurl a ngua rem iirang dai iirang nge men nagel ngi.
8 I sa ngua qurl lura re ama Lengi ama dlek-pem-nget i ngia meraqen a ngua na nget. Be sa ra met lungera ama lengi. I maikka rat drlem ai ama revan i ngua men nagel ngi. De ra tu araa qevep ai ngua men nagel ngi. De ra tu araa qevep ai ngia nem ngua.
9 Be iara ngu raring barek lura i ngia qurl a ngua rem ta. I raquarli ra, dai ngia uis na ra. Dap kuasiq ai ngu raring barek lura i ra tit naser ama aivetki ara tekmeriirang.
10 Be qatikka gua tekmeriirang mai dai gia tekmeriirang. De gia tekmeriirang mai dai gua tekmeriirang. Be gua risura dai re teqerl ama qaqet ne gua dlek ngene gua tekmeriirang ama atliirang.
11 Dav iara dai sa ngua verleset ne gua rletki per ama aivetki. Be iara nguat den sagel ngi. Dap lura dai as kurli ra iara ver ama aivetki.
Dap Gumam i ngi i ama Glasingaqa na ngi. Dai ngu nen ngi ip mager ip ngi iing mirlek na ra ip ngi uas tem ta. De diip kurli ra ve ama dlek nevet gia rlenki. I sa ngia qurl a ngua rem ta ip mager ip ta dai ama quanases met ta.
12 I as lua i ai de qurli ngu na ra, dai ai de ngu taqa uas tem ta ne ama dlek nevet gia rlenki i ngia qurl a ngua. I sa ngua uas tem ta be quasik lenges na ra. Dav iaq ama quanaska dai qa mit puuqas be lenges na qa. I lenges na qa ip taquarl ama Langinka qa sil sever a qa.
13 Dav iara nguat den sagel ngi. Dav as kurli ngua ver ama aivetki, de ngu raring. Dap ngu nen taqurla ip lura gua risura dai mager iv araa nigial nge taarl ne ama arlias nagel ngua.

14 I gia lengi i sa ngua qurl a ra rem nget. Dap lura i ama aivetki ki ruirl se ra, dai re serlin na ra. I raquarli lura i gua liinka na ra, dai quasiq ai ra naver ama aivetki. I ra dai ra raquarl ngua i quasiq ai ngua nanari naver ama aivetki.
15 Dap kuasiq ai ngu raring ip ngi aar a ra naver ama aivetki. Dap ngu nen ngi ip mager ip ngi uas tem ta ip kuasik mager ip ma Satan ke lenges na ra.
16 I raquarli ra dai quasiq ai ra namen ama aivetki ara liinka. I ra ip saqikka raquarl ngua i quasiq ai ngua naver ama aivetki.
17 I maikka gia lengi ne ama saikngias, dai maikka ama revan nget. Be mager ip gia saikngias ngere guirltik per a ra ip ta raquarl ngi.
18 Gumam; i ngi i ngia nem ngua ne gia dlek sasari saver ama aivetki, taqurla dai saqikka ngum nem ta ne gia dlek saver ama aivetki.
19 De ngua dai ngurl kuarl temiis ip ngua tat never a ra ip saqikka ra dai mager ip terl kuarl temiis. I mager ip te tekmet taqurla kut gia saikngias ama revan nget.
20 Kuasiq ai ngu raring barek lura naik dap kerlka ngu raring barek ngene lura i diip laip trlas tem ta men na ngua. I raquarli diip lura re su ra.
21 De ngu raring ip ta dai mager iv ama quanases met ta. I raquarli ngi dai qurli ngi na ngua de ngua dai qurli ngu na ngi. De mager ip ta dai rlas tem ta men na uun. Taqurla ip diiv ama qaqet per ama aivetki ta tu araa qevep ai ngia nem ngua.
22 I sa ngia qurl a ngua re ama dlek ngen ama ansinki dai saqikka ngua qurl a ra, ip ta dai diiv ama quanases met ta, ip saqikka raquarl uun i ama quanases mer uun.
23 Be ngua dai diip kurli ngua de araa rlan de ngi dai diip kurli ngi na ngua. Be maikka ra dai diip ding se ra men na na iv ama quanases met ta. Taqurla be diiv ama qaqet per ama aivetki, rat drlem ai maikka ngi rarliq ama qaqet i saqikka raquarli ngi rarlik ngua. Taqurla be ngia nem ngua sagelem ta.
24 Gumam, maikka ngua tu gua qevep sevet liirang aa ama tekmeriirang i ngia qurl a ngua. I maikka liirang aa mai i ama atliirang. I maikka ngi rarlik ngua be ngia qurl a ngua re gia ansinki. I maikka ngi rarlik ngua i murl nge rarles miaimek i as kuasik ngia rekmet ne ama aivetki. Be ngu nen ngi ip lura i ra nemen ne gua liinka, dai mager ip te na ngua iasai sagel diip kurli ngua. De mager ip te lu ama ansinki i qia men nagel ngi.
25 I maikka ngi i Gumam dai maikka ama atluqa na ngi. Dav ama qaqet per ama aivetki dai quasik tat drlem se ngi. Dap ngua dai nguat drlem se ngi. Be lura i ra nevet gua liinka, dai rat drlem ai ngia nem ngua.
26 Be sa ngua reqerl a ra ne gia saikngias, ngene gia dlek. De qatiaskerl diip ngu teqerl a ra raqurla. Be diip ngi qurl a ra re ama ngimsevetki ip taquarl ngi rarlik ngua. Be gia ngimsevetki dai diip kurli qi de araa rlan de diip kurli ngua de araa rlan."

18

Ma Judas Ka Quarl Te Ma Iesus

Mat 26.47-56 Mak 14.43-50
Luk 22.47-53

1 Baip ma Iesus ke raring be verleset, de qe ne auut i aa risura uut mit. I uut mit seruarl ne ama rauingka ma Kindron. I uut mit be seruarl ne ama gerlaqi i qi saimanep, be saver ama sleng. I vet lungera ama sleng dai ama meng ama Ulip per a nget.
2 Dap ma Judas i luqa i qa quarl te ma Iesus, dai qat drlem ama luqupka. I raquarli ma Iesus ke ne aa risura, dai ai de vet te ngingdemna ip te raring pet lungera ama sleng.
3 Taqurla de ma Judas ka men se iaq ama liinka ne ama Amiqena de ngene iari ama Diitdiit-per-a-ra nev ama Lautu. I lura dai ra men nagel araa Barlta nep ma Lautu de ngen ama Parasiqena. I lura dai maikka ama buurlem na ra i ra tirl iasai sagel kurli ma Iesus ke ne auut. I ra mit i re tal ama qarl ngen ama mudem. De re tal ama aviskina ngen ama qiip.
4 Dap ma Iesus dai sa qat drlem liirang aa mai i diip te rekmet niirang sagel ka. De ma Iesus ka aang sagelem ta de qa snanpet ma', "Ngu lu ngene mali re nema?"
5 De lura ra virliit ba qa ma', "Ma Iesus i qa navet ma Nasaret."
De ma Iesus ka ruqun ma', "Katikka ngua, dai ma Iesus na ngua."
De ma Judas i luqa i qerl kuarl te ma Iesus, dai qa maarl ke na ra.
6 Baip ma Iesus ka meraqen taqurla ma', "Katikka ngua."
De lura dai ra rledeng be ra aat te araa reng per ama aivet.
7 De saqiaskerlka ma Iesus ka snanpet na ra ma', "Ngu lu ngene mali re nema?"
De lura ra ruqun ma', "Ma Iesus i qa navet ma Nasaret."
8 De ma Iesus ka ruqun ma', "Sa ngua sil ba ngen ai ngua, dai ma Iesus na ngua. Taqurla dai ariq aip ngene mali rem ngua naik, dai mager iv a ngen a ding se gua rluavik ip ta tit naik."

9 I liina ngen men taqurla iv ama lengi i sa ma Iesus ka meraqen na nget, dai mager ip nge ren ne ama revan ma',
"Gumam, sa quasiq ai lenges ne a qek navet lura i ngia qurl a ngua rem ta." *Jon 6.39*
10 Baiv aa de ma Saimon i qe tal aa sinki, dai qa berltiq a qi nemer ara veres. De qe siquat ip ka tes be qa uan aa ngerik se ama aviski sagel ama Barlka nep ma Lautu aa buaiska be qa dik sev aa asdemki ama merlmerlki. I luqa ama buaiska dai aa rlenki ma Malkas.
11 De ma Iesus ka ruqun ma Pita ma', "Kurli, dap ngi rek gia aviski mer ara veres. Ariq aip Gumam ke narliip ngu teving mer ama merlenka vemiirang dai mager ip ngu teving ip taquarl iaq i qep suuv ama qerlapki ama gaingka vem ki."
12 Baiv aa de ama Amiqena i ra navet ma Rom, te ne araa Aamngimka de ngen ne ama Judaqena araa Diitdiit-per-a-ra i ra nep ma Lautu ta uurut pet ma Iesus. Be ra quap per a qa de ra mit se qa.
13 Be ra mit se qa nauirl sagel ma Anas. I ma Anas dai ma Kaiapas aa reveska. I vet luqia ama ageski de ma Kaiapas dai ama Barlka na qa nep ma Lautu.
14 I luqa ma Kaiapas, i medu qa ruqun ama Judaqena araa Barlta ai mager iv iak ke ngip bareq ama qaqet mai.

Ma Pita Qa Taqen I Quasik Ka Drlem Se Ma Iesus
Mat 26.69-70 Mak 14.66-68
Luk 22.55-57

15 De ama a risuiam ian diit naset ma Iesus, i ma Saimon Pita ke ne iak. I ma Pita aa rluaqa dai de qat drlem saatmit ip ket lu ama Barlka nep ma Lautu. Taqurla be qa man samer ama Barlka aa baniski i re kot se ma Iesus.
16 Dap ma Pita dai qurli qa darliik gel ama tarlka. Be luqa ama risuqa i qat drlem se luqa ama Barlka nep ma Lautu, dai qa guirl sedarliik ip te ma Pita ip ka ran se qa. Be qa sil taqurla barek luqia ama nanki i qi uas te ama tarlka. Taqurla de qa man se ma Pita.
17 Be luqia ama nanki i qi uas te ama tarlka, dai qia ruqun ma Pita ma', "Kerlka qua ngen a ngi dai nevet luqai aa risura?"
De ma Pita qa virliit ma', "Maikka quasik tem ngua."
18 Be met luqia ama baniski, dai buup ne ama Lautu araa Barlta de ngen araa buaiskena ta maarl de re tik. I ra iistem i raquarli ama uises mer ama rumki. I qerlka ma Pita ke na ra, i ra maarl de ra tik.

Ama Lautuqi Ara Barlka Ka Kot Se Ma Iesus
Mat 26.59-66 Mak 14.55-64
Luk 22.66-71

19 De luqa ama Barlka nep ma Lautu dai qe snanpet ne ma Iesus ne ama snanper iirang sever aa risura. De qe snanpet ne ma Iesus sevet liirang aa i qe su ama qaqet.
20 De ma Iesus ka virliit ma', "Katikka ai de ngul sil bareq ama qaqet mai ne ama lengi sekgames. Be quasiq ai ngu trles sal sil bareq iari. Maikka quasik, dap ngu su ra ve ama Lautu-vem-nget, de ve ama Lautu-vem-ki ama Slurlki. I ai de ngu su ra sagel ai de ama Judaqena ra ngingdemna.
21 Taqurla dai qurla ngi snanpet na ngua. Dap mager ip ngi snanpet ne lura ama qaqet i sa re narli gua lengi i ngua su ra na nget. Dai mager ip te raqal sil ne ama lengi i ngua sil ba ra."
22 Baip ma Iesus ka meraqen ne liina, de iak naver ama Diitdiit-per-a-ra qa maarl be qa vukdeng met ma Iesus. De qa ruqun na qa ma', "Kula ngi piirlit bareq iaq ama Lautuqi ara Barlka raqurla."
23 De ma Iesus ka virliit ma', "Kuariq aip ngua meraqen ne a nge ama viini dai mager ip ngi reqerl a uut ne liina. Dav ariq aip ngua taqen ne ama seserl iirang, dai ngu lu nanaa be ngia vukdeng met ngua?"
24 Baip luqa ama Barlka ma Anas ka snanpet be verleset, de qa nem ma Iesus sagel ma Kaiapas. I luqa dai ama Barlka i qe uas te ama Lautu. Dap ma Iesus dai qatiaskerl kurli qa i ra quap per a qa.

Ma Pita Qa Virliit Ai Quasik Ka Drlem Se Ma Iesus
Mat 26.71-75 Mak 14.69-72
Luk 22.58-62

25 Dap ma Saimon Pita dai qatiaskerl kurli qa i qa maarl gel ama altingki ip ke tik. De iari ra snanpet ne ma Pita ma', "Kerlka qua ngen a ngi navet luqa aa risura?" Dap ma Pita dai qa vestem i qa ruqun ma', "Maikka quasik tem ngua."

26 De iaq i qa naver ama barlka nep ma Lautu aa buaiskena dai qerlka qurli qa. I luqa dai
aa reveska, i ma Pita qa dik men aa asdemki. Be qa lu ma Pita de qa snanpet ma', "Kerlka
raquarl ai ngu lu ngen na ngi i ngi ne ma Iesus per ama sleng?"
27 Dap saqiaskerlka ma Pita qa tuvuusep ma', "Maikka quasik tem ngua."
De qerlka vet luus aa de ama durlaikka qek nak.

Ta Mit Se Ma Iesus Sagel Ma Pailat
Mat 27.1-14 Mak 15.1-5 Luk 23.1-5

28 Baiv aa de ra mit se ma Iesus nep ma Kaiapas aa Vetki sep luqia ama Romkena araa
Vetki i ai de ra Kot se ama qaqet pem ki. De maikka nepbang de re rarles ip te kot se qa. Dav
ama Judaqena, dai quasik mager ip tat dan sep luqia ama vetki vet luus aa i raquarli diip
ta tes per ama Asmeski ama Slurlki. Taqurla be qurli ra darliik. Dav ama Amiqena navet
ma Rom, dai qurli ra i vuk i re kot se ma Iesus.
29 Taqurla de ma Pailat i ama Barlka navet ma Rom, ka mit sedarliik. Be qa snanpet ne
ama Judaqena ma', "Ngu lu a nge ama viini nanaa be ngene kot se qa?"
30 De ra virliit ba qa ma', "Arik kuasik ke rekmet ne a nge ama viini, dai quasik mager iv
uut den se qa sagel ngi."
31 De ma Pailat ka ruqun na ra ma', "Katikka ngen ama Judaqena, dai qatikka mager ip
ngen, ngen der a qa ip ngene kot se qa kur a ngen a Lo."
Dav ama Judaqena ra virliit ma', "Dap ngen navet ma Rom, dai a ngen a Lo ngere kel uut
ip kuasik mager iv uure veleng a qek."
32 I qatikka ra meraqen ne liina raqurla ip ma Iesus aa lengi i qa sil sever aa aapngipki,
dai liina nge ren ne ama revan.
33 Baiv aa de ma Pailat ka guirl sep luqia ama vetki i ai de re kot se ama qaqet. De ma Pailat
ka nes te ma Iesus sagel nas be qa snanpet na qa ma', "Ngu lu qua ngi dai ama Judaqena
araa King?"
34 De ma Iesus ka virliit ma', "Katikka qua ngia taqen ne liina nagel nas? Dap kua aret ta
sil ba ngi sever a ngua?"
35 De ma Pailat ka virliit ma', "Kuasiq ai ama Judaqa na ngua, katikka quasik. Dap katikka
gia lengiqi-met-ta de ngen araa Barlta nep ma Lautu, ta men se ngi sagel ngua. Dap ngu lu
ngia rekmet ne a nge ama viini nanaa?"
36 De ma Iesus ka ruqun ma', "Gua qerlingki i ngu uas tem ki, dai quasiq ai qi navet luqia
iara ama aivetki. I arik ki naver ama aivetki, dai mager ip gua risura ta tes gua qumespik.
Taqurla be quasik mager iv ama Judaqena te taarl na ngua. Dap gua luqupki i ngu uas, dai
quasiq ai qi nanari naver ama aivetki."
37 De ma Pailat ka ruqun ma', "Taqurla dai qua quasiq ai ama King na ngi?"
De ma Iesus ka virliit ma', "Maikka ngia taqen ne ama revan. I ngua dai ama King. I ngua
men saver ama aivetki ip sevet luqia ama rletki. Be mager ip ngul sil bareq ama qaqet
sever ama revan iirang. Be lura mai i re tekmet ne ama revan iirang, dai re narligel gua
lengi."
38 De ma Pailat ka ruqun ma', "Ngu lu ama revan iirang dai ama rarlimini nanaa?"
Baip ma Pailat ka meraqen taqurla be verleset, de saqiaskerlka qa mit sedarliik sagel
ama Judaqena. Be ma Pailat ka ruqun na ra ma', "Katikka quasik mager ip ngu lu a nge
ama viini ip mager ip ngu kot se qa sever iini arle ves.
39 Dap katikka ver ama ages mai veleqes ne ama Asmeski ama Slurlki i mager ip ngene
mak ne iak nev ama karabus, ip gua ding se qa ip ka tit. Be ngu lu nanaa? Kua ngene narliip
gua ding se luqa ama Judaqena araa King?"
40 De maikka rel kal slep i re tuqun ma', "Maikka quasiq ai luqa! Dap gia ding se ma
Barabas ip ka iit nev ama karabus."
I luqa ma Barabas dai maikka ama suamka.

19

Ma Pailat Ka Ruqun Ip Te Urlistik Pet Ma Iesus
Mat 27.15-31 Mak 15.6-20
Luk 23.13-25

1 Taqurla de ma Pailat ka ruqun ama Romkena ip te urlistik pet ma Iesus ne ama sekpetki
i ama arlking ngen ama ainaap per a qi.
2 De lura ama Diitdiit-per-a-ra, ra iing ama kasikka i ama arlking per a qa de ra mu qa mene
ma Iesus aa ningaqa.
De ra urlis ma Iesus ne ama luanki ama blu. I qi ip taquarl ama Kingkena araa luan.
3 De qatikka ai de ama Amiqena rat den sagel ma Iesus be ra kaak na qa ma', "Atlu! I ngi
dai ama Judaqena araa King."

I ai de ra taqen taqurla de re pukdeng met ka."
4 De saqiaskerlka ma Pailat ka aang sedarliik be qa ruqun ama Judaqena ma', "Ngene lu
ngua aang se ma Iesus sedarliik i ngu narliip ngen drlem, ai quasik ngua lu a nge ama viini
i ma Iesus ka rekmet niini. Be quasik mager ip ngu kot se qa sever iini arle ves."
5 Baiv aa de ma Pailat ka aang se ma Iesus i viit i qurl ama luanki ama bluqi men na qa. De
ver aa ningaqa dai kurl ama kasikka ama arlking per a qa men aa ningaqa.
De ma Pailat ka ruqun ama Judaqena ma', "Ngene lu, katikka luqa, dai qa iara."

Ta Taqen Ip Te Uandem Se Qa

6 Baiv ama Barlta nep ma Judaqena araa Lautu de ngen ama Judaqena araa Diitdiit-per-
a-ra ta lu ma Iesus, de ra nes slep ma', "Te uadem se qa men ama lalemka."
Dap ma Pailat ka virliit ma', "Katikka quasik ngua lu a nge ama viini i qa rekmet niini, ip
mager ip ngu kot se qa sever iini arle ves. Dai qatikka diip ngen, ngen der a qa ip ngene
uadem se qa men ne ama lalemka."
7 De ama Judaqena ra virliit ma', "Auur a Lo dai ngerel sil ai mager ip ke ngip. I raquarli
qe tuqun ai qa dai ama Ngemumaqa aa Uimka na qa."
8 Baip ma Pailat ka narli liina, de qa dai maikka qeng ning malai.
9 Taqurla de qa guirl, i qa man sev ama vetki i ai de ra kot se ama qaqet. Be qa snanpet
ne ma Iesus ma', "Ngu lu ngi naqua?"
Dap ma Iesus dai quasiq ai qa guirltik ne a qeni.
10 De ma Pailat ka ruqun ma', "Ngu lu quasik ngia taqen i nanaa? Kua quasik ngiat drlem
ai ngua dai maikka gua dlek be mager ip ngu uadem se ngi. De ngua dai maikka gua dlek
be mager ip gua ding se ngi ip ngi tit."
11 De ma Iesus ka virliit ba qa ma', "Katikka ngi dai maikka quasiq ai gia dlek daleng me
ngua. Dap katikka ama dlek i ngi taneng a nget, dai nget nagel ama Ngemumaqa. Taqurla
be lura i ra quarl tem ngua bareq a ngi, dai maikka araa viini i iini veviit daleng gia ani."
12 Baip naset liina de ma Pailat ke siquat iv aa ding se ma Iesus ip ka tit. Dav ama
Judaqena, dai res nes slep ma', "Ariq aip gia ding se ma Iesus ip ka tit, dai diiv ama Gaman
Rom araa qumeska na ngi. I raquarli ngi tekmet taqurla. I ariq aip nemka i qe tekmet
nanas iv ama King na qa, dai ama Gaman Rom araa qumeska na qa."
13 Baip ma Pailat ka narli ama Judaqena ra meraqen taqurla, de qa mit se ma Iesus
sedarliik. Be qa mugun pe aa luqupka i ai de qe tekmer ama kot. I ama luqupka dai ra
tis ka ne ama Hibruqena araa lengi ma', "Gabatta" I ra rekmet na qa ne ama dul.
14 Be vet luqa ama nirlaqa i ai de re peleng ama sipsip iirang, ip saver ama Asmeski ama
Slurlki. I ra tis ki ma', "Ama-Angeluqa-Ka-Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka."
Be qasa ver ama 9 kilok de ma Pailat ka ruqun ama Judaqena ma', "Ngene lu a ngen a
King aa."
15 Dap maikka ama Judaqena res nes slep ma', "Ngen diit se qa ip te veleng ka men ama
lalemka."
De ma Pailat ka snanpet ne ama Judaqena ma', "Kua mager ip ngu veleng a ngen a King
men ama lalemka?"
De ama Judaqena araa Barlta nep ma Lautu ra virliit ma', "Katikka auur a King ama
quanaska dai ma Sisa."
16 Taqurla de qatikka ma Pailat ka quarl tem ka bareq a ra ip te uadem se qa men ama
lalemka. De ama Amiqena ra met ma Iesus de ra mit se qa.

Ta Uadem Se Araa King
Mat 27.32-44 Mak 15.21-32
Luk 23.26-43

17 De qatikka ma Iesus dai qa mit i qe tal aa lalemka. I qa mit saver ama luqupka i ra tis
ka ma', 'Ama girlki', (I ne ama Hibruqena araa lengi dai ra tis ka ma Golgota.)*
18 Be vet ma Golgota dai ra uadem se ma Iesus men ama lalemka. De qerlka ra uadem se
ngene iaiam ama qaqeraiam.
Be lua i ra uadem se ra, dai qurli ma Iesus peleqes ne liiam aa i iak pe aa merlmerliit de iak
pe aa ruarliit.
19 De qerlka ma Pailat ka iil iang ama lengi de qa mu nget men ama lalemka. I lungera ama
lengi dai nget taqurliani:
"MA IESUS I QA NAVET MA NASARET I AMA JUDAQENA ARAA KING"
20 I lungera ama lengi dai qa iil ne ama lengi ama depguas. I ama Judaqena araa lengi de
ngen ama Grikkena de ngen ama Romkena.

* **19:17:** Golgota: I luqa ama luqupka dai qem ngim ip taquarl ama qaqeraqa a girlki

Taqurla be buup ne ama qaqet ta tis per a nget. I raquarli ra uadem se ma Iesus dai gelna ne ma Jarusalem.
21 De ama Judaqena araa Barlta nep ma Lautu ta ruqun ma Pailat ma', "Kula ngi iil ma', 'Ama Judaqena araa King'."
Dap ngi iil ma', "Luqa qa sil sever a nas ma', "Ngua dai ama Judaqena araa King."
22 De ma Pailat ka virliit ma', "Saqias kuasik mager ip ngu guirltik pet lungera gua lengi i sa ngua iil."
23 Be sa aiv ama Amiqena ra uadem se ma Iesus men ama lalemka, de ra mer aa luan. De ra matmet ne aa luan ama rlatpes na nget bareq a nas. De ra mer aa luanki ama ainkulki. I qatikka luqia dai ra ming ki be ama quanaski. I quasiq ai ra mu ama semap per a qi. I maikka luqia dai qi arles naver aa qen de qia mit per a qa be deng pe aa buum arlut.
24 Taqurla de ama Amiqena ra sil ba na ma',
"Luqia ama luanki dai quasik mager iv uure rlekmet na qi bareq a na. Dap mager iv uure talak ne ama saatu iv aiv iak ka uirl, dai diip ka ra qi."
I maikka ra rekmet ne liina iv ama lengi nev ama Langinka, ngere raqal sil ne ama revan ma',
"Katikka ra matmet gua luan bareq a na, de re talak ne ama saatu ip pet gua luan." *Sng. 22.18*
Taqurla de ama Amiqena ra rekmet ne liirang aa.
25 De vet luus aa de qurl ama nankina ama rlatpes na ra gelna ne ma Iesus aa lalemka. I lura ama nankina, i ma Iesus aa nan, de ngene araa ningamki de iaik ma Maria i ma Keliopas aa rluaqi de ma Maria navet ma Magdala.
26 De ma Iesus dai qa lu aa nan de qa lu ngen a ngua i aa risuqa i maikka ai de qe rarlik ngua i qerlka ngua maarl gel ki.
De ma Iesus ka ruqun aa nan ma', "Maqi, luqa i qa maarl gel ngi, dai ngiaimka na qa."
27 De ma Iesus ka ruqun na ngua ma', "Luqia gel ngi dai gi nan."
Baip naset liina de ngua met ma Iesus aa nan sagel nas be ngu uas tem ki.

Ma Iesus Ka Verleset Ne Aa Rletki
Mat 27.45-56 Mak 15.33-41
Luk 23.44-49

28 Baip naset liina de sa ma Iesus kat drlem ai aa rletki dai sa verleset. De ma Iesus ke narliip ka tit kur ama lengi nev ama Langinka be qa meraqen ma',
29 "Ngu narliip ngup suup." †
Dap gelna na ra dai qurl ama butulka i buup ka ne ama vain i ama gaingka-vem-nget. Taqurla de ama Amiqena ra uk liirang aa ip taquarl ama arlmet pe ama vain. De ra mu nget dama mengiit‡. Baiv aa de ra quis na nget sede ma Iesus aam.
30 De ma Iesus ka siquat i qa srluup namen ama vain. I qa rekmet taqurla de qa meraqen ma', "Katikka ngua verleset ne gua rletki iara."
Baip ma Iesus ka meraqen taqurla, de gul de aa ningaqa manep de aa qevepka qa mit.

Ta Qut Men Ma Iesus Aa Vesirl

31 I vet luqa ama nirlaqa i ai de ra tuvem ne ama asmes, i ai de re peleng ama sipsip iirang. De ama Judaqena dai ra mit sagel ma Pailat be ra ruqun na qa ma', "Diip se rletrlet de uure rarles ne auur a nirlaqa ama Sabat. Be maikka luqa ama nirlaqa ama Sabat, dai ama barlka. Be quasik mager ip kurli lura ama depguas na ra men ama lalem per auur a nirlaqa ama Sabat. Be uure nen ngi ip ngi bungmet ne araa ilaing ip masna re ngip. De diip ta ru ra mer ama adem."
32 Taqurla de ma Pailat ka nem ama Amiqena ip te bungmet ne lura i araa ilaing. Be ra men be ra bungmet ne iaq aa ilaingisiim pet ma Iesus aa ruarliit. Be saqikka sagel luqa i qurli qa vet ma Iesus aa merlmerliit.
33 Dav aiv ama Amiqena ra men sagel ma Iesus, be sa ra lu i sa qa verleset. Taqurla be quasiq ai ra bungmet ne aa ilaingisiim.
34 Dav iak naver ama Amiqena ka qut ne aa qiipka men ma Iesus aa vesirl. Be baing se ama qerekka ngen ama qerlapki men na qa.
35 Be ngua iil sevet liina i raquarli ngua lu ne gua sakngaiam be maikka ama revan. Be ngua iil, ip saqikka mager ip ngen dru a ngen a qevep sever a qa.
36 I qatikka liirang aa nge men taqurla i re tekmet sagel ma Iesus, ip katikka raquarl ama Langinka qa sil nauirl. I ama Langinka qa sil taqurliani.
"Diip kuasik te bung met ne a nge ama lan." *Sng. 34.20*
37 De saqikka iang ama lengi nev ama Langinka ngerel sil taqurliani ma',

† **19:29:** Sng. 22.15 ‡ **19:29:** Liit aa ra tis nget ma Hisop.

“Diiv ama qaqet tem ngim sagel luqa i ra qut men aa vesirl ne ama qiipka.” *Sek 12.10*

Ta Mu Ma Iesus Aa Qetdingki
Mat 27.57-61 Mak 15.42-47
Luk 23.50-56

38 De ngul sil sever iak i qa navet ma Aramatia. I luqa dai aa rlenki ma Josep. I luqa dai qerlka ma Iesus aa risuqa na qa, dav ai de quasiq ai qa tit sekgames, i qe trles i qeng ning ama Judaqena. Dap luqa dai qa mit sagel ma Pailat be qa ruqun na qa ma’,
“Ngu narliip ngua at ma Iesus aa qetdingki.”
Taqurla de ma Pailat ka rarlisdem, de ma Josep ka men be qa met ma Iesus aa qetdingki.
39 Dap ma Nikodimas dai qe ne ma Josep, i luqa ma Nikodimas, dai medu nauirl de qa men sagel ma Iesus de ama arlenki aris. I qa men se ama marasin i lungera dai angera merlenka dai ama 34 kilo na nget.
40 De ian mu ama marasin per aa qetdingki de ian uung ka ne ama luanising ama ainkul-iising. I qatikka liina dai ama Judaqena araa gamansena i ai de re tekmet taqurla se lura i sa ra ngip.
41 Be vet luqa ama luqupka i ra veleng ma Iesus men ama lalemka, dai aa gelna ne ma Josep aa aiverini. Be men iini, dai qurl ama demka. I luqa ama demka, dai as ai de quasiq ai ra mu a qeq ama ngipka met ka.
42 I ian mu ma Iesus met luqa ama demka i raquarli qa gelna. I ian druvem nanas i diip luqa ama nirlaqa ama Sabat ke rarles suunun.

20

Ma Iesus Ka Maarlviit
Mat 28.1-8 Mak 16.1-8 Luk 24.1-12

1 Baip per ama Sandiqa nepbang, de ma Maria i qi navet ma Magdala qia mit sagel ama demka. I qia mit be qia lu i sa ra iai ver ama dulka nade ama demka aam.
2 Taqurla de qia uaik sagel uun, ngun ma Saimon Pita. (Ngua i ma Iesus ke rarlik ngua). Be ma Maria qia ruqun ma’, “Sa ra mer auur a Slurlka namer ama demka. Be quasik uut drlem aip ta mu qa quaridi.”
3 Taqurla de ngun ma Saimon Pita uun arles i uun ne qiuaik sagel ama demka.
4 Be uune qiuaik, be ngua dai maikka ngu qiuaik slep be ngua uirl se ma Pita. Taqurla be ngua men nauirl gel ama demka.
5 Be ngua uaik be sagel ama demka, de vaik per a ngua be ngua ngim samet ka. Be ngua lu ama luan iising, i iising navet ma Iesus i qurli iising naik, dap kuasiq ai ngua man.
6 Be ma Saimon Pita, dai qa men be qa aang sek gua rleng be qa mit samer ama demka. Be qa lu ama luan iising nevet ma Iesus i qurli iising naik.
7 De qa lu ngen ama luanki i medu ra uung ma Iesus aa ningaqa-vem-ki. I luqia ama luanki dai ra nguingmet na qi de ra mu qi miaimit namen ne liising aa ama luan iising.
8 Baiv aa de ngua man (i ngua i ngua men samer ama demka nauirl) be ngua lu ne gua sakngaiam de ngua tu gua qevep.
9 Dav uut i aa risura, dai as kuasik uuret taqat drlem ama lengi nev ama Langinka, ai ma Iesus dai diip ka raarl naver ama aapngipki.

Ma Maria Qia Lu Ma Iesus
Mak 16.9-11

10 Baiv aa de uut i ama risura nauut dai uut guirl sev auur a vet.
11 Dap ma Maria, i qi navet ma Magdala, dai qia maarl dama demka aam de qik nak. Be lua i qurli qi i qik nak, de vaik per a qi manep samer ama demka be qim ngim.
12 Dai qia lu ama Angeluiam i ian urlisnas pe ama luan ama lauil a nget. I qia lu iam i ian mugun sagel medu ra mu ma Iesus aa qetdingki. I ian mugun i qurli iak sagel medu qurli ma Iesus aa ningaqa. De qurl iak sagel medu qurli ma Iesus aa ilaing.
13 De ama Angeluiam ian snanpet ne ma Maria ma’, “Ngu lu ngik nak i nanaa?”
De Maria qia virliit ma’, “Nguk nak i raquarli ra met gua Slurlka. Be quasik ngut lu ai ra mu qa iai.”
14 Baip kia meraqen taqurla de qia guirltik per a nas dai qia lu ma Iesus i qa maarl gel ki. Dap kuasik kiat drlem ai ma Iesus na qa.
15 De ma Iesus ka snanpet na qi ma’, “Maqi, ngu lu ngik nak i nanaa? De ngu lu ngi mali re nema?”
Dap ma Maria dai qia mu ara qevep ai luqa i ai de qe uas te ama aiverini. Taqurla be qia ruqun na qa ma’, “A Barlka, kua ngia met ma Iesus? Dai ngi sil ba ngua aip ngia mu qa quaridi, ip ngua iit ip ngua aar a qa.”

16 De ma Iesus ka mis ki ma', "Maria." De ma Maria qia ngim piit sagel ma Iesus de qia meraqen ne ama Judaqena araa lengi ma', "Raboni."
I liina ma', "Gua Tiksiqa."
17 De ma Iesus ka ruqun na qi ma', "Kula ngi raneng men na ngua. I as kuasik ngua mit i ngua guirl masarevuk sagel Gumam. Dap mager ip ngia iit sagel gua rluavik de ngi sil ba ra ne liini iara ma',
"Ngua tit masarevuk i ngurl guirl sagel Gumam, de ngen a ngen, a ngene Mam. De ngurl guirl sagel gua Ngemumaqa, de ngen a ngen, aa ngene Ngemumaqa."
18 De ma Maria i qi navet ma Magdala, dai qia mit sagel ma Iesus aa risura. Be qia ruqun na ra ma',
"Sa ngua lu ama Slurlka."
De qia sil ba ra ne liirang aa i ma Iesus ka sil ba qi.

Ama Risura Ra Lu Ma Iesus
Mak 16.14-18 Luk 24.36-43

19 Baip pet luqa ama nirlaqa ama Sandiqa, i qatikka se rletrlet, de uut, i ma Iesus aa risura na uut dai uur iing demna ve iaiq ama vetki. De maikka uut ding mer ama tarl ngen ama vidua. I uureng ning ai arik ma ama Judaqena ra mer a uut. De ma Iesus dai bing never a qa be qa maarl varlen me uut. De ma Iesus ka ruqun ma', "Maikka ama atlu, de gua uupka bareq a ngen."
20 Be sa aip ma Iesus ka meraqen ne liina, de qa reqerl auut i aa risura ne aa ngeriqigrliim i ama nilka qa man pem iigrliim. De ngen aa vesirl i ama qiipka qa man me na nget. Taqurla de maikka ama arlias per a uut malai, i raqurli uut lu auur a Slurlka.
21 De saqiaskerlka ma Iesus ka meraqen ma', "Maikka mager ip kurl ama uupka de a ngen a rlan. Dai saqikka iara ngum nem ngen ip ngenet matna bareq a ngua, i saqikka raquarli Gumam ka nem ngua saver ama aivetki."
22 Baip ma Iesus ka meraqen taqurla, de qa iis per a uut. De qa ruqun ma', "Ngen der ama Qevepka ama Glasingaqa.
23 Ariq aip ngene lemerl ama qaqet araa viirang, dai diip Gumam ke suquv araa viirang. Dav ariq aip kuasik ngene lemerl ama qaqet araa viirang, dai diip kuasik Gumam ke suquv araa viirang."

Ma Tomas Ka Lu Ma Iesus

24 De ma Tomas i qa never a uut ama risura, i ama malepka ngen a iam na uut. I uut tis ka ama quiitka, dai quasiq ai qurli qa qe na uut i lua i ma Iesus ka men gel uut.
25 Taqurla de a uut be iari, uut sil ba qa ma',
"Sa uut lu auur a Slurlka."
De ma Tomas ka ruqun ma',
"Ariq aip ngua lu ama nil angera adem pe aa ngerik de ngua quis ne gua ngerik mer ama nil angera dem, de ariq aip ngua quis ne gua ngerik mer ama demka men aa vesirl, dai diip ngua tu gua qevep. Dap maikka quasik ngua tu gua qevep sevet liina i ngen sil ba ngua."
26 De saqiaskerlka aip laip pet luqa ama nirlaqa iv ama ngeriqit ngen ama depguas, de saqiaskerlka uut i ma Iesus aa risura na uut dai uur iing demna ve luqia ama vetki. I lua dai qurli ma Tomas ke ne a uut. I ama tarl ngen ama vidua dai maikka ding met nget. Dap ma Iesus dai bing naver a qa be qa maarl varlen me uut.
De ma Iesus ka ruqun ma', "Atlu sagelem ngen de mager ip gua uupka dai qurli qa de a ngen a rlan."
27 Baiv aa de ma Iesus ka ruqun ma Tomas ma', "Ngi quis ne gia ngerikka mara ve gua ngeriqigrliim. De ngi lu gua ngerik. De ngi quis ne gia ngerikka men ne gua vesirl. Dap kula ngia tu gia qevep maberl. Dap ngia arles ip ngia tu gia qevep sever a ngua."
28 De ma Tomas ka ruqun ma Iesus ma',
"Gua Slurlka de gua Ngemumaqa."
29 De ma Iesus ka ruqun ma Tomas ma',
"Kua ngia tu gia qevep i raquarli ngia lu ngua? Dap maikka ngul sil ba ngi, i lura ama qaqet i quasik tet lu ngua, dap ta tu araa qevep, dai lura dai maikka mager iv ama arlias per a ra."
30 Ma Iesus dai sa qa rekmet ne iarang ama rleriirang ama dlek-pem-iirang be sa uut lu iirang. Dap liirang aa ama rleriirang ama dlek-pem-iirang, dai quasiq ai ngua iil me iirang mai ve luqa iara ama Langinka.
31 Dap liirang iara i ngua iil me iirang ip mager ip ngen dris per iirang. De ngen dru a ngen a qevep ai ma Kristus na qa. De qa dai ama Ngemumaqa aa Uimka na qa. De maikka ariq aip trlas tem ngen men na qa, dai diip ngene taneng ama iames never aa arlenki.

21

Ama Risura Re Mali Re Ama Serlik
Mat 26.32

1 Be nakka aip laip saqiaskerlka ma Iesus ka reqerl nanas bareq aa risura. I qurli qa ver
ama serlegeska aam ama qerlapka ma Galili. I qa reqerl nanas taqurliani:
2 Iari ama risura ra iing demna vet ma Galili. I lura dai ma Saimon Pita de ma Tomas i ra
tis ka ma' "A quiitka." De ma Nataniel i qa navet ma Kena gelna ne ma Galili. De uun i ma
Sebidi aa uimiam de ngen ne iaiam ama risuiam.
3 De ma Saimon Pita qa ruqun ma', "Ngua tit per ama qerlapka ip ngu mali re ama serlik."
De uut, i iari ama risura, dai uur ruqun ma', "Diiv uut na ngi."
Taqurla de uut mai uut mit sede ama siviini. Be maikka se rletrlet be deng se bingbigia
de uure mali re ama serlik. Dap katikka quasik uut lu re a nge ama serlik."
4 Baip bigia nepbang de ma Iesus ka maarl dengerlking. Dav uut dai quasik uut drlem ai
ma Iesus na qa.
5 Taqurla de ma Iesus ka ruqun na uut ama risura ma', "Guariqena kua ngen lu re a nge
ama serlik?"
De uut piirlit ma'. "Maikka quasik."
6 De ma Iesus ka ruqun ma', "Ngene rlan a ngen a segenaqi sev ama merlmerliit ip diip
ngen der a qi se ama serlik. Taqurla de uur rekmet ne liina, be maikka uut mat se ama
serlik i buup. I maikka buup be maikka ama merlenka vem nget. Be quasik mager iv uure
qiat na nget sa de ama siviini.
7 Be ngua i ma Iesus aa arlem never a ngua, dai ngua lu liina. Be ngua ruqun ma Pita ma',
"Guakka katikka luqa dai auur a Slurlka."
De ma Pita qe narli ngua sil ne liina, de qat drlem ai ma Iesus aa. De qa man mer aa serlapki
i sa qa matna be verleset. Be aiv aa de qa meranas sep ma qerlap, ip ke ruirl sagel ma Iesus.
8 Dav uut iari ama risura, dai uut mit dama siviini sa dengerlking. Be uut kiarlet ne ama
segenaqi se ama serlik i buup. I na dengerlking dai quasiq ai qurl uut sangis.
9 Be sa aiv uur aang sa dengerlking, de uut lu ama altingki i ama ualsaing naik. I ma Iesus
ke nin ama serlik ngen ama plaua ver ama ualsaing.
10 De ma Iesus ka ruqun na uut ma', "Ngen den se iang ama serlik namer ama segenaqi."
11 De ma Saimon Pita qa sik sa de ama siviini de qa qiat ne ama segenaqi se dengerlking.
I ama segenaqi dai maikka buup ki ne ama serlik ama slurlnget. I lungera ama serlik dai
ama 153 na nget. Dap maikka re nanses i maikka ama serlik i buup na nget.
Dav ama segenaqi dai quasiq ai bingmet na qi.
12 De ma Iesus ka ruqun na uut ma', "Ngen den ip ngen dres."
Ka taqen taqurla dap kuasiq a qek never a uut ka snanpet na qa ma', "Nemka na ngi?" I
raquarli uut drlem ai qa dai auur a Slurlka na qa.
13 Taqurla de ma Iesus ka aang sagel ama asmes be qa mer ama bret ngen ama serlik de qa
qurl a uut.
14 I qatikka liina i qa reqerl nanas bareq aa risura, dai ip ma depguas niirang. I naset liina
i ama Ngemumaqa qa maarl na qa naver ama aapngipki.
15 Baiv uut mes be verleset, de ma Iesus ka ruqun ma Saimon Pita ma', "Saimon i ngi i
ma Jon aa uimka, dai maikka quarl ama revan i ngi rarlik ngua veviit daleng lura ngen ne
liirang aa?"
De ma Pita qa virliit ma', "Ii, gua Slurlka ngiat drlem ai gua arlem never a ngi."
De ma Iesus ka ruqun ma Pita ma', "Diip ngi taqa uas te gua sipsiv-iirang ama giliirang."
16 De saqiaskerlka ma Iesus ka ruqun ma Pita ma', "Saimon i ma Jon aa uimka, maikka qua
ngi rarlik ngua veviit?"
De ma Pita qa virliit ma', "Ii, gua Barlka ngiat drlem ai gua arlem never a ngi."
De ma Iesus ka ruqun ma Pita ma', "Diip ngi taqa uas te gua sipsip ama barl nget."
17 De saqiaskerlka ma Iesus ka snanpet ip ma depguas niirang ma', "Saimon i ma Jon aa
uimka kua gia arlem never a ngua?"
De ma Pita dai maikka ama arlemigl na qa. I raquarli ma Iesus ka snanpet na qa ma
depguas niirang ma', "Maikka qua ngi rarlik ngua?"
De ma Pita qa ruqun ma', "Gua Barlka maikka ngiat drlem auur a tekmeriirang mai. Be
maikka ngiat drlem ai gua arlem never a ngi."
De ma Iesus ka ruqun ma Pita ma', "Maikka ngi taqa uas te gua qaqet ip taquarl ama sipsip
ama barl nget.
18 I maikka ngul sil ba ngi ne ama revan. I as murl lua i ama lugutka na ngi, de ai de ngi ratik
men anas ne ama liitki de qatikka ngia tit kut gia tuaqevep. Dav aip lua i se ama serluqa na

ngi, de diip te uadem se ngi de diiv iari ra ter a ngi de re tal ngi iasai sagel kuasik ngi narliip ngia tit."
19 (I ma Iesus ka meraqen ne liina ip ke teqerl ai lu diip te veleng ma Pita raqurla ip ka taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki).
Baip ma Iesus ka meraqen be verleset, de qa ruqun ma Pita ma', "Ngia ren naser a ngua."

Uut Tit Naset Ma Iesus

20 Baiv aa de ma Pita qe ngim te aa rleng dai qa lu luqa ama risuqa i maikka ma Iesus ke rarlik ka, i qa tit naser ma Iesus. (I luqa ama risuqa, i medu qurli qa de ma Iesus aa snaing per ama Asmeski ama Slurlki.
De qa snanpet ne ma Iesus ma', "Gua Barlka, ngu lu diip nemka qe quarl tem ngi barek gia qumespik).
21 Baip ma Pita qa lu luqa ama risuqa i qa tit naser a iam, de qa snanpet ne ma Iesus ma', "Ngu lu luqa dai diip ke sena?"
22 De ma Iesus ka virliit ma', "Ariq aip ngu narliip kurli qa ip deng per ama nirlaqa i ngurl guirl saver ama aivetki, dai quasik mager ip ngia tu gia qevep sevet liina. Dap mager ip ngiat den naqurl a ngua."
23 Taqurla de verik se liina gel aa risura de ngen araa rluavik. Dap kuasiq ai ma Iesus ka meraqen ai luqa dai diip kuasiq ai qe ngip. Dap naqerl ka taqen ne liina, ai ariq aip ngu narliip kurli qa ip deng pet luqa ama nirlaqa i ngu guirl saver ama aivetki, dai liina dai quasik mager ip ngia tu gia qevep sever iini.
24 I qatikka luqa ama risuqa dai qel sil ne liirang aa. I qa dai qa iil lunger iara ama lengi. Be uut drlem ai aa lengi dai maikka ama revan nget.
25 Dav as maikka buup ne iarang aa i ma Iesus ka rekmet ne iirang. Dav arik uur iil sevet liirang aa mai, dai ngua tu gua qevep ai maikka ama aivetki mai dai quasik mager ip ki tal ama langin i lungera i uur iil.

Katikka verleser aa.

MA IESUS AA APOSELKENA ARAA RLERIIRANG MA LUK KA IIL

Ma Luk dai qa iil luqa ama Langinka sevet ma Iesus Kristus aa Lautuqi i qi arles per ama aivetki. I ma Luk dai ama Doktaqa na qa be maikka ama saikngias pem ka. I murl ke ne ma Iesus aa risura, be qa raqat lu ama tekmeriirang mai be qa iil sever iirang. Be qe teqerl uut ne ama Qevepka ama Glasingaqa aa dlek i ama Slurlka qa qurl aa qaqet de qa nem ta saver ama aivetki mai.

1-2 Atlu Tiupilus. Iara ngu lil ama Langinka sagel ngi ip me iiram, dap mekai dai ngua iil sevet ma Iesus Kristus i qe rarles ne aa rletki be deng per ama nirlaqa i qa mit sevuusep. I murl ka mu lura aa meraqen-sa-met-ta de qa nem ta ne ama dlek nagel ama Qevepka ama Glasingaqa. Baiv aa de ama Ngemumaqa qa mer a qa sevuusep.
3 I murl ma Iesus ka ngip de qa maarlviit de qurli qa se ama malev ama rlatpes ne ama niirl de qa tit gel aa risura de qa su ra sever ama Ngemumaqa aa rletki. De qa reqerl ama qaqet nanas ai ama iameska na qa.
4 De ver iaq ama nirlaqa i as kurli ma Iesus gel ta de qa iing demna na ra, de qa qurl a ra te ama lengi ama dlek-pem-nget, ma', "Kula ngen diit navet ma Jarusalem. Dav as kurli ngen aa ip deng i auut Mam ke qurl a ngen te a qeni i mekai ngua sil ba ngen.
5 I murl ma Jon ka ukmes tem ngen ne ama kainaqi dap kuasiq ama ainkules de diiv ama Slurlka qe ukmes tem ngen ne ama Qevepka ama Glasingaqa.
6 De saqiaskerlka ver iaq ama nirlaqa de qurli qa, qe na ra, de ra snanpet na qa ma', "Auur a Barlka, kua diip ngi verik tem uut nev ama Gaman Rom iv uure uas temiis?"
7 De ma Iesus ka virliit ba ra ma', "Katikka Gumam dai qe uas te aa rleriirang dap kuasik mager ip ngen drlem sevet luqia ama giqi ip ke tekmet ne liina.
8 Dap laiv ama Qevepka ama Glasingaqa dai diip ka ren sagel ngen be diip ngene taneng ama dlek peviit, be diip ngenel sil bareq ama qaqet pet ma Jarusalem de ver ama qerlingki ma Judia de vet ma Samaria de maikka ver ama qerleng mai ver ama aivetki."
9 Baip ma Iesus ka meraqen ne liina be verleset, de qa tit piit sev uusep. Be ama aavulki qia uung per a qa nade araa saqang be quasik ta lu qa.
10 Be as maikka lua i rem ngim piit de masna iaiam ian maarl gelem ta. I ian mu ama luan ama lauil a nget.
11 De ian duqun na ra ma', "Ngen ama Galiliqena i ngenem ngim piit sev ama uusepka ip ngene manaik te ma Iesus, dap sa qa mit sade ama uusepka aa rlan. Dap laip ke guirl pe ama aavul taquarl laira ngen lu qa i qa mit."

Iak I Qa Qut Naset Ma Judas

12 Baiv aa de ra guirl naver ama damki i ra tis ki ma Ulip, be savet ma Jarusalem. Be ra mit nev ama aiska dai naqatikka raquarl ama quanaska ama kilomita.
13 Baiv aa de ra men savet ma Jarusalem de ra sik semer auur a rumki be qurli ra te ne lura i diip ngu iil araa rlen.

Ma Pita, de ma Jon, de ma Jems de ma Endru, de ma Pilip, de ma Tomas, de ma Batulumiu, de ma Jems i ma Alpius a uimka, de ma Simion (Luqa i murl ka serlin ama Gaman Rom), de ma Judas i ma Jems aa uimka.

14 Ai de sademna de re raring i qurli ra, i re ne iari ama nankina de ma Iesus aa nan de aa ningambik.
15 Pet lungera ama niirl i ai de lura i uure kaivung taqurla, dai ama 120 na uut.
16 De ma Pita ka maarlviit de qa taqen ma',

"Guariqena murl ama Qevepka ama Glasingaqa qa mat navet ma King Daivit ip ke iil ama lengi sevet ma Judas, luqa i qa quarl te ma Iesus samer aa qumes-ta araa ngerik. Be ngen lu, ma Judas dai qa rekmet ip taquarl murl ma Daivit ka iil.

17 I ma Judas dai qa naver ama malepka ngen iam. I ma Iesus ka mu qa ip ke na uut saver ama Slurlka aa rletki.
18 I qatikka ma Iesus aa qumespik ta qurl a qa te ama qelaing be qa van per ama aiverem na nget. Baiv aa de qa aat pet luum aa ama aiverem de bep de aa rutka be barl dem ka be baing se ama qusim nep ka.
19 De ama qaqet navet ma Jarusalem ta narli sevet liina, de ra mis luum aa ama aiverem ne araa lengi ma', "Akeldama." I luum aa ama aiverem i ai de ra tis em ma', "A bias per a uum."

20 De ma Pita qa rluses de aa lengi ma', "Liina dai ip taquarl murl ma King Daivit ka iil pe ama Taing-pem-ka raqurliani ma',

"Diiv aa aiverem dai quasik kurl a qek per a uum. Be qatikka diip kurl uum naik." *Sng. 69.25*

Dap saqiaskerlka murl ma Daivit ka iil taqurliani ma',
"Mager iv iak ke tal aa rletki." *Sng. 109.8*

21-22 Diiv uure lu re a qek ip ke tal ma Judas aa rletki ip ke na uut ip kel sil sevet ma Iesus
i qa maarlviit. Uuret lu re a qek i murl kurli qa, ke na uut i uut lu ma Jon i qa ukmes te ma
Iesus be maikka kurli qa gel uut be deng per ama nirlaqa i ma Iesus ka mit sev uusep."
23 De ra mer iaiam i ra tis iak ma Josep i luqa dai ver iang de ra tis ka ma Basabas. Dav
iari ra tis ka ma Jastis. De iaq ama quatka i aa rlenki ma Matias.
24-25 De ra nen ama Slurlka raqurliani ma', "Auura Slurlka ngiat drlem auur a rut mai,
dai uure snanpet na ngi ip ngia ru a qek naver a iam ip ke at ma Judas aa rletki, i raquarli
sa ma Judas ka veleng nas."
26 Aiv aa de ra vaut dai ma Matias aa rlenki qia uirl de qurli qa gel ama malepka ngen a
qa, i lura ama Aposelkena.

2

Ama Ngemumaqa Qa Nem Aa Qevepka Ama Glasingaqa

1 Sa ma Sandi ama ngeriqit ngen a iam nge mit naset ma Iesus aa aapngipki de ama
nirlaqa qa men i ra tis ka ma "Pentikos." De ma Iesus aa risura ra iing demna ve iaiq ama
vetki.
2 De dama uusepka aa rlan dai ra narli drlindrlin ip taquarl ai de mer ama laurlka i qe
sis maden. Be luqa qa men be qa buup luqia ama vetki i ra mugun pem ki.
3 De ra lu ama rliirang ip taquarl ama qulbiniirang, i iirang nge den se daleng me ra. Be
iirang ngere raat pe are ves i iak de iak.
4 De buup ta ne ama Qevepka ama Slurlka. Be ra taqen ne ama lengi muqas muqas i ama
Qevepka ama Glasingaqa qa qurl a ra rem nget.
5 Pet luqia ama giqi i ai de ama Judaqena rat den naver araa qerleng sangis ip te nging
demna pet ma Jarusalem. Dap lura i ai de rat den dai araa lengi dai nget muqas muqas.
6 De ama qaqet gelna ne luqia ama vetki dai re narli raquarl ama laurlka qe sis daleng
me qi. De masna ra men ip tet lu. De ngemerl a ra, i ra narli ma Iesus aa risura ra taqen ne
araa lengi mai.
7 De ra aakmen se liina de ra ruqun taqurliani ma', "Katikka lura ama quatta naver
ama qerlingki ma Galili i ra taqen ne auur a lengi iak de iak. Dap ngu lu nanaa be uut
mai uut narli ra taqen ne uut mai auur a lengi?
8-10 I uut dai iari navet ma Pontas, de ma Aisia, de a uut be iari navet ma Patia, de navet
ma Miidia de ma Ilam. Dav a uut be iari navet ma Isip, de ma Misapatamia, de ma Judia de
ma Kapudisia. Dav auut be iari navet ma Prigia de ma Pampilia, de ma Libia gelna ne ma
Sairini. Dav iari naver a uut dai ra navet ma Rom.
11 De auut be iari navet ma Kriit de a uut be iari navet ma Arabia dai maikka uure
nanses i raquarli uut narli ra taqen ne auur a lengi mai, i maikka buup. I maikka uut narli
ra sil sever ama tekmeriirang ama atliirang nagel ama Ngemumaqa."

A revan ama Judaqena de lura ama nangista i re ngingdemna naver ama qerlengiirang
i re narliip te Lautu, dai maikka ra mai ra narli lungera ama lengi.
12 De maikka ra mai re nanses i re narli ma Iesus aa risura ra taqen ne araa lengi i buup
be re snanpet taqurliani ma', "Ngu lu nanaa be ra taqen ne auur a lengi i nget muqas muqas
de re taqal sil sever ama Ngemumaqa aa tekmeriirang ama nanses pem iirang i qa rekmet
niirang? Maikka quasiq uut drlem."
13 Dav iari ra taqen na ra mavik taqurliani ma', "Katikka lura ra suuv ama qerlap aa, be
re kabaing!"

Ma Pita Qe Teqerl Ne Ama Slurlka Aa Lengi

14 Baiv aa de ma Pita qa maarlviit i qurli qa gel lura i ama malepka ngen a qa de qa taqen
slep sagel ama qaqer i lura mirlek na ra. De qa taqen ma',
"Guari na ngen ama Judaqena de ngen ama nangista i qurli ngen pet ma Jarusalem. Ngen
du a ngen aa asdem. Diip ngu sil ba ngen sever auut.
15 Katikka uut dai quasiq ai uut srluup. De ngen lu, as kuasik mager iv iak ke spak se
bingbigia.
16 Katikka quasik. Dap ma Joel ama Slurlka aa Aamki dai murl ka iil sevet liina raqurliani
ma',
17 Ama Ngemumaqa qa sil taqurliani ma',

"Diip nasat i ama qares ip ngu perleset ne ama aivetki de diip ngu nem gua Qevepka
sagel ama qaqet mai. Be diiv a ngen a laanivas ta taqen ne gua lengi, dav ama lugutta ama
quatta dai diip te lu ama Slurlka aa dlek ip taquarl ama veng. Dap kuasiq ai re brlaing,
dav ama barlta dai diip tet lu ama veng.
18 Katikka diip ngu nem gua Qevepka pet lungera aa ama niirl sagel gua seviraqi i ama
quatta de ngen ama nankina be diip tel sil ne gua lengi.
19-20 De diip ngu rekmet ne ama tekmeriirang muqas muqas per ama uusepka. Be diiv
ama nirlaqa qe guirltik per a nas iv ama rlenki. De ama iaqunki dai diiv ama mariaqi na qi
ip taquarl ama qerekka. Dap per ama aivetki dai diip ngen aakmen se ama tekmeriirang
per a qi. Be diiv iang ama qasiquat dai raquarl ama altaing i ngerem ngim. De iang dai
raquarl ama qerekka dav iang dai raquarl ama nangas i ngere pesdet per ama nirlaqa
aa saqang. I maikka diip liirang aa nge ren nauirl. Baip naser iirang de gua nirlaqa ama
Slurlka dai diip ka ren.
21 Dap nemta i res nes te ama iames nagel ama Slurlka dai diiv ama Slurlka qe narligel
ta ip ke iames na ra." Joel 2:28-32

Perlverleset Mer Ama Lengi

22 Baip maget de ma Pita qa rluses ne ama lengi taqurliani ma', "Ngen i gua seviraqi
dai mager ip ngene narligel ama lengi. I diip ngul sil sevet ma Iesus navet ma Nasaret.
I mekai ama Ngemumaqa qa nem ka de qa qurl a qa te ama dlek be maikka qet matna ne
aa saikngias ama nanses pem nget parlen ama qaqet be qa taarl ne ama arlem per a ra.
Katikka ngen drlem sevet liina i qa rekmet ne liina gel ngen mai.
23 I maikka murl ama Ngemumaqa qa quarl te luqa ama aiska ip ngene lenges na qa. Dap
liina dai qasa qat drlem nauirl. Taqurla de ngen nem ma Iesus sagel iari ama vura be ra
uadem se qa men ama lalemka. Be maikka ngen peleng ka.
24 Dav ama Ngemumaqa qa maarl na qa naver ama aapngipki, i quasik mager iv ama
aapngipki qi quap per a qa.
25 I ngene lu murl ma King Daivit ka iil taqurliani ma',
"Ngut lu gua Barlka ve gua qames sademna. I qa tat naver a ngua be maikka quasik
mager ip ngung ning.
26 Taqurla be maikka ama arlias per a ngua. De maikka ngua taqen ne gua arlias malai.
Be arik ngu ngip dai nguat drlem ai laip ngu ral ama arlias.
27 I raquarli diip kuasik ngi lenges ne gua qevepka sa mer ama matmat. Be diip kuasik
sik te gua qetdingki mer ama demka. I ngua dai gia maatpitka ama atluqa.
28 De maikka ngia su ngua re ama aiska ne ama iames ip laip kurli ngi na ngua ver ama
giqi mai ip maikka ama arlias per a ngua malai. Katikka verleset ma Daivit aa lengi aa."
Sng. 16.8-11
29 De ma Pita qa tat nadem taqurliani ma', "Guariqena, mager ip ngu taqal sil bareq a
ngen sevet luqa i ama Barlka na qa ma King Daivit. I murl ka ngip de ra qut sagel ka be
uuret lu aa matmatki i qurli qi iara gelem uut pet ma Jarusalem.
30 I qatikka luqa qe taqat drlem i ama Slurlka qa meraqen sagel ka sever aa laanivas, ai
nasat de iak naver a ra dai diip ka dai ama King na qa ip ke uas te ama qaqet.
31 De ma Daivit dai qat drlem ai aip laiv ama Ngemumaqa qe rekmet nanaa sagel ka. De
qa raqal sil sevet luqa auur a Iameska i ama Ngemumaqa qa nem ka ip ke iames na uut ama
Judaqena. De qa raqal sil sever aa maarlvitki naver ama aapngipki. De qa taqen taqurliani
ma',
Aa mam dai qa rekmet ip kuasik lenges na qa saver ama ngipta araa qerlingki de quasiq
aa Mam ke narliip sik te aa qetdingki. *Sng. 16.10*
32 Ama Ngemumaqa dai sa qa maarlviit ne ma Iesus naver ama aapngipki dai uut, i medu
uut lu liina de uure sekdem iini bareq ama qaqet.
33 I ma Iesus ka maarlviit be qurli qa i ama Ngemumaqa aa Uaska na qa. Be kurli ka ve
aa merlmerliit. De aa Mam ka qurl a qa te ama Qevepka ama Glasingaqa ip taquarl murl
ka sil ba qa. Be ngenet lu iara i uut taqen ne ama lengi muqas muqas dai ma Iesus ka qurl
a uut te ama Qevepka ama Glasingaqa.
34-35 Ma Daivit dai quasik ai qa mit sa revuk dap katikka qa taqen ma',
A Slurlka qa taqen sagel gua Barlka ma', "Ngia ruqun pe gua merlmerliit ip deng i ngu
verleset gia qumespik." *Sng. 110.1*
36 I qatikka mager iv ama Judaqena rat drlem ama rarlimini sevet luqa ma Iesus. I medu
ngen uadem se qa men ama lalemka, dav ama Ngemumaqa ka rekmet na qa iv ama Slurlka.
De qa nem ka ip ke iames na uut nagel a uur a qumespik.

Buup Ne Ama Qaqet Ta Guirltik Ip Te Iames

37-38 De ama qaqet ta narli liina de ama merlenka ver araa rut. De ra men sagel ma Pita qe ne iari Aposelkena. De ra taqen ma', "Guariqena, diiv uure sa na?"

De ma Pita ka taqen sagel ta ma', "Ngene ngim temanau ne a ngen a viirang iak de iak. De diiv uure qukmes tem ngen ne ma Iesus aa rlenki. Be diiv a ngen a viirang dai ma Iesus ke suquv iirang. De diiv ama Ngemumaqa ke van a ngen te aa Qevepka ama Glasingaqa.
39 I sa ama Ngemumaqa qa meraqen taqurla bareq a ngen de a ngen a laanivas de barek lura ama nangista i qurli ra sangis. I maikka qe tekmet taqurla barek lura i qes nes tem ta i qe narliip ta ren sagel ka."
40 Be ma Pita qa taqen sagel ta ver ama ainkul de qa verleset ne aa lengi ne iang ama lengi ma', "Katikka ngen dru a ngen a qevep ip ngene uaik namene lura i re tekmet ne ama viirang."
41 Baiv aa de lura i ra narli ma Pita aa lengi de maikka ama arlias per a ra dai de ma Iesus aa Aposelkena re qukmes tem ta. Be lura ama qaqet dai ama 3,000 na ra i nge raapdemna na ra.
42 Be lura dai ai de rat den sademna sagel ma Iesus aa Aposelkena ip te su ra. De re nging demna ip tel sil ba na. De ra tes ama asmes de re raring ip tat drlem sevet ma Iesus.
43 I qatikka ma Iesus aa Aposelkena, re tekmet ne araa rleriirang ne ma Iesus aa dlek, de ama qaqet mai dai sak met ta nevet liirang aa.
44 Dap lura i ra tu araa qevep sevet ma Iesus dai maikka ai de re ngingdemna sademna. De re sikmet ne araa tekmeriirang ba na, be rat drlem ai ra dai ama quanases met ta.
45 De qatikka ai de rem nem araa aiveriirang ip te ama qelaing. Baiv aa de re sikmet na nget barek lura i quasiq araa a nge ama asmes.
46 De ver ama niirl mai ai de re kaivung pe ama Lautu arla vetki ama Slurlki vet ma Jarusalem. De re nging demna ve araa vet de re bingmet ne ama bret de re tes ne ama arlias de araa rut nge taarl sagel ma Iesus.
47 De ra taarl ne ama Slurlka aa rlenki de ama qaqet mai navet ma Jarusalem dai ama arlias pem ta never a ra. De ver ama niirl mai de ama Slurlka qe guirltik per iari araa rut iv ama iamesta na ra.

3

A Ding Ne A Ilaing Ka Maarlviit

1 De ver iaq ama nirlaqa de ama qaqet ta tit sev ama Lautu-vem-ki ama Slurlki ip te raring sagel ama Ngemumaqa per ama depguas suuvup. I vet luus aa dai ma Pita qe ne ma Jon iane na ra.
2 Be mene luqia ama Lautu-vem-ki dai are iaq ama tarlka dai aa rlenki ma', "Atluqa." Be met luqa dai qurl iaq i murl aa nan kia sel a qa i aa ilaing nge ngip be ai de vet te tal ka semet luqia ama Lautu-vem-ki ara tarlka. Be luqa dai aa ages ama malev ama rlatpes. Be ai de qe nen ama qaqet te ama qelaing ip ken ban per ama asmes iirang ip bareq a nas.
3 Baiv aa de qa lu ma Pita qe ne ma Jon, i ian diit iv ian dran met luqa ama tarlka i ama Atluqa. De qa snanpet na iam iv iane qurl a qa te ama qelaing.
4 De ianem ngim miqet na qa. De ma Pita qa taqen na qa ma', "Maikka ngi ngim mas naquarl tem uun.
5 Taqurla de qa ngim masairl sagel iam. De qa tu aa qevep ai nani iane van a qa re a nge ama qelaing na gelem iam.
6 Baip maget de ma Pita qa ruqun na qa ma', "Gua arlem, i ngua dai quasik gua nge ama qelaing ip ngua tat naver a ngi. Dap ngua, dai iani iara i diip ngu qurl a ngi. I ne ama dlek nagel ma Iesus navet ma Nasaret dai ngia raarlviit de ngia tit."
7 De ma Pita ka raneng aa ngerik ip ka raarl na qa. De masna rererl ver aa ilaing de maikka aa ilaingiitnem dai ama alkuil iitnem be qa tit.
8 De qa meranas de qa vin be maikka qa tit ne aa ilaing. De qa tit be qat dan sev ama Lautu-vem-ki i ai de qa tit de qa teranas de qa taqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa.
9 Be lura i ra man sep ma Lautu-vem-ki dai ra lu qa i qa tit de ama marl na qa naver ama Ngemumaqa.
10 De ra lu qa dai ra drlem a qa i qa dai ai de vet ke nen ta te ama qelaing ip bareq a nas. Be ai de murl kurli qa met luqa ama tarlka ama Atluqa. Be lura ama qaqet ta lu qa de maikka sak met ta de re nanses naver a qa i ama Ngemumaqa ka mat naver a qa.
11 Dap luqa dai ama arlias per a qa de qe taneng ian a ngerik i ma Pita qe ne ma Jon. De qurli ra ve ama Lautu-vem-ki ara veradaqi. I ra tis luqa ama luqupka ma Solomon aa veradaqi. De maikka re qiuaik be ra nging demna ver a ra i maikka sak met ta naver a qa.
12 Baip maget de ma Pita qat lu ra i ra nging demna de qa sil bareq a ra taqurliani ma',

"Guariqena, Kua sak met ngen nevet liina ama barliini. I quasiq ai uun, a uun a dlek nge mat navet luqa ama qaqeraqa be ka tit. I qatikka quasiq ai a uun a tekmeriirang nge mat navet luqa.

13-14 Dap liina dai ama Ngemumaqa qa mat naver a qa. I murl auur a lavu ama murlta dai re Lautu sagel ka. I luqa ma Abram ke ne aa uimka ma Aisak de ma Aisak ke ne aa uimka ma Jekop, i maikka auur a lavu araa Ngemumaqa. Be iara ama Ngemumaqa dai sa qa mat navet luqa. I qa mat navet luqa ne aa Uimka ma Iesus aa dlek. Dap mekai ngen nem luqa ma Iesus sagel ama Gaman aa uaska ip ke veleng ka. Be ma Pailat ke siquat ip ke verik per a qa dap ngen kel ka. I ngen dai maikka ngen ngim temanau ne luqa ma Iesus i ama Seserlka de ama Revanka. Be quasik ngen narliip ma Pailat ka verik pet ma Iesus dap ngen nen ka ip ka verik pet ma Barabas, luqa i qa drlem sa peleng ama qaqet.

15 Dap luqa i ama rarlimini na qa se ama iames dai medu ngen peleng ka. Baiv aa de ama Ngemumaqa qa maarl na qa namer ama demka. Be auut be iari dai sa uut lu qa i qa maarlviit be auur a rletki iv uurel sil sever a qa.

16 Be laira ngun ma Jon uun mat navet luqa i ama vu aa ilaing dai ne ma Iesus aa dlek. I maikka uun dru a uun a qevep sevet ma Iesus be ma Iesus ka rekmet de maget na qa. Ii, be laira ngenet lu aa dlek.

17 Maikka guariqena maikka lua iara dai nguat drlem, i medu ngen peleng ma Iesus. I qatikka ngen de a ngen a barlta dai quasiq ai ngen drlem se qa i ngen ai qa maden.

18 I maikka murl miaimek de ama Slurlka aa Aamki na ra dai ra iil sever iak i diip ke iames ne ama qaqet, be luqa ama Iameska dai diip ke reving mer ama getget, i maikka ama slurlnget malai. Be qatikka liina dai iini nge men taqurla vet ma Iesus.

Ma Pita Ka Rluses Ne Iang Ama Lengi

19-20 Ngene sekdem mer a ngen a viirang ip diiv ama Slurlka qe suquv a ngen a viirang. De maikka ngene ngim temanau nevet liirang aa mai. I ariq aip ngene tekmet taqurla dai diiv ama Slurlka qe qurl a ngen te aa dlek be diip ngen den sep miis naver a qa. Be maikka diiv ama Ngemumaqa ke nem luqa i qa mu qa ip ke iames ne ama qaqet, i qatikka aa Uimka ma Iesus Kristus.

21 Dav as kurli qa revuk ip deng i ama niirl nge ren taquarl murl i ama Ngemumaqa qa taqen sagel lura i aa Aamki na ra. I lura dai ama atlura. I qatikka murl miaimek de qa taqen taqurliani sagel lura i aa Aamki na ra.

22 Taqurla be ma Moses dai qa sil bareq ama qaqet taqurliani ma',

"Maikka ama Ngemumaqa dai nasat de qa ru a qek ip ka taqua ngua ip ke taqal sil ne aa lengi varlen ama qaqet. I qatikka diiv a qek naver a ngen. Be maikka diip ngene narligel ka i qa taqen bareq a ngen. Lo 18.15

23 Baiv iari i quasik ta ter aa lengi dai diip lenges na ra mas. Dap lura i ra narligel ka dai diip kurli ra gel ka.

24 Be qatikka ma Samuel ke ne lura ama Slurlka aa Aamki na ra i rat den naser a qa dai ai de rel sil sever ama giqi i sa iara qia men.

25 Maikka ngen iara dai ama Slurlka aa Aamki na ra araa laanivas na ngen dai be mekai qa quarl te aa lengi mai bareq a ngen. I raquarli ama Slurlka ka sil barek ma Abram ma', Laip ngu quarl te ama mugunes i ama atlu bareq ama qaqet per ama qerleng mai. I diip ngu tekmet ne liina bareq iak i ngua mu qa ip ka raat never a ngen i qa navet gia laanivas. *Stt. 22.18*

26 Dap bareq a ngen nauirl dai sa ama Ngemumaqa qa maarl ne aa Uimka ma Iesus naver ama aapngipki be qa nem ka sagel ngen be qa rekmet ne ama tekmeriirang ama mer iirang be qe narliip ngene ngim temanau ne a ngen a viirang. Maikka qe tekmet taqurla iv ama uupka de a ngen rlan.

4

Ta Kot Se Ma Pita Ke Ne Ma Jon

1 Ma Pita qe ne ma Jon dai as kurli iam de ianel sil bareq ama qaqet. Baiv aa de ama barlta ra men sagel iam. Lura i re uas te ama Judaqena araa Lautu de lura ama Diitdiit-per-a-ra i re uas te ama Lautu de lura ama Sadusiqena.

2 I qatikka lura ra men dap kuasik ta tu araa qevep ai mager iv a qek ka raarlviit naver ama aapngipki. Be ra serlin maden sagel ma Iesus aa Maatpitta. Dav iaiam dai iane su ama qaqer ai sa ma Iesus dai sa qa maarlviit naver ama aapngipki.

3 De ra ral iam sev ama karabus ip bigia de ra taqen sagel iam. I raquarli sa rletrlet be quasik mager ip te kot se iam.

4 Dap buup ne ama qaqet navet ma Jarusalem dai sa ra narli ian a lengi de rlas tem ta men ma Iesus. Be lura i ra guirltik per araa rut dai ra men per ama 5,000.

Ta Kot Se Ma Pita Ke Ne Ma Jon

5 Baip bigia de ama barlta nep ma Lautu de ama Tiksiqena i re su ne ma Moses aa lengi
dai re nging demna vet ma Jarusalem.
6 I ra nging demna re ne ama barlta peviit i iak i aa rlenki ma Anas, de iak ma Kaiapas de
ma Jon de ma Aleksanda. De iari ama barlta navet ma Anas aa rlaaska i ra men be ra nging
demna.
7 De ra maarl ne ama Pita qe ne ma Jon de ra snanpet na iam ma', "Ngu lu nemka qa mu
uin iv uanet matna be sa uan maarl ne luqa i ama ding ne aa ilaing?"
8 Baiv aa de ama Slurlka qa quarl te aa Qevepka barek ma Pita. Be qa taqen sagel ama
qaqet ma',
"Ngen i ama barlta de ama slurlta na ngen naver ama Lautu.
9 Kua ngene snanpet na uun sevet liina i ama atliini i ama ding ne aa ilaing i sa maget
na qa?
10 Dai mager ip ngen ama qaqet mai navet ma Isrel ngene narli. Luqa i qa maarl
iara varlen me ngen dai sa ama atluqa ne ama dlek nagel ma Iesus Kristus i qa navet ma
Nasaret. I medu ngen peleng ka men ama lalemka dav ama Ngemumaqa ka maarl na qa
naver ama aapngipki.
11 I qatikka ama lengi i murl nge siquat taqurliani ma',
Ngen i ai de ngen drlem saatmatna ver ama vet ne ama dul dai ngen rlu ne iaq ama
dulka i raquarli ngen dru a ngen a qevep ai ama vuqa. Baiv aa de saqi ra met luqa ama
dulka de saqi ra mu qa ip ke tal ama vetki iv ama alkuilki. Sng. 118.22
12 Be diiv ama Ngemumaqa ke iames na uut ne luqia aa rlenki ama quanaski. I
qatikka quasiq a qek per ama aivetki mai i mager ip ka raat never uut. Dap katikka ama
Ngemumaqa qa qurl uut te ma Iesus aa rlenki naik iv uure raneng ama iames gel ka."
13 Baip maget de lura ama barlta i re tekmet ne ama Kaivung dai re nan se ma Pita de ma
Jon. I ret lu ian deraqen ne ama dlek sagel ta. Dap tat drlem ai quasik ian su ver ama ainkul
dap katikka ama qaqeraiam maden aa. Dap tat drlem ai medu qurli iam iane ne ma Iesus
be ian drlem taqurla.
14 Baiv aa de ra lu luqa i ama vu aa ilaing dai sa maget na qa. Be qurli qa gel ma Pita qe
ne ma Jon de maikka quasik mager ip ta taqen ne a qeni sagel iam. Dap maikka sak met ta
navet liina.
15 Baiv aa de ra ruqun na ra ip ta iit sedarliik. Dap katikka lura ama barlta dai rel sil ba
na ve ama vetki.
16 Baiv aa de ama barlta ra snanpet nanaa ma', "Ngu lu uure rekmet ne liiam iara nanaa?
Katikka lura ama qaqet mai navet ma Jarusalem dai rat drlem ai iane dekmet ne liina i ama
aakmenses pem iini ne ama dlek. Be kuasik mager iv uut taqen ai iane kaak.
17 Dav arik luqia ama lengiqi qi iit gel ama qaqet dai mager iv uure qel iam ip kuasik iane
verik se ama lengiqi sevet ma Iesus."
18 Baiv aa de ra nes tem iam iv ian dan de ra taqen slep sagel iam ma', "Kula uane su aret
sevet ma Iesus aa dlek. De maikka kula uanel sil maden sever aa rlenki."
19 De ma Pita qe ne ma Jon ian guirltiq ama lengi bareq a ra ma', "Katikka ngen dru a ngen
a qevep aip kuarl uut tit naser a ngen a lengi dap kuarl uut tit naser ama Ngemumaqa aa
lengi? Katikka ngene lu.
20 Maikka diip kuasik mager iv uune qelnas dap diiv uunel sil ne ama lengi ama revan
nget. I raquarli sa uuret lu ama Ngemumaqa aa dlek de uure narli ama lengi nagel ma
Iesus.
21 Baiv aa de lura ama barlta ta taqen malai sagel iam de ra nem iam. Be maikka kuasik
mager iv iane karabus i katikka ara ding se iam be ian diit. I raquarli ama barlta dai reng
ning ama qaqet navet ma Jarusalem i arik te serlin a ra. Be lura ama qaqet dai ama arlias
per a ra naver a iam be maikka ra taqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa.
22 I maikka ra aakmenses never ama Slurlka aa dlek sagel luqa ama ding ne aa ilaing i
raquarli aa ages dai nge merarlik ama malev ama rlatpes.

Ta Nen Ama Ngemumaqa Te Ama Dlek Ip Tel Sil Sevet Ma Iesus

23 Baip maget de ra nem ma Pita qe ne ma Jon nev ama karabus. Be ian mit sagel ian ari
de ian sil ba ra sevet liina i ama barlta nep ma Lautu ta meraqen sagel iam.
24 Baip ta narli ama lengi nagel araa rluaiam de re raring sagel ama Ngemumaqa
raqurliani ma', "Auura Slurlka ngi i gia dlek peviit be ngia rekmet ne ama uusepka de
ama aivetki de ama kaska de ngen ama tekmeriirang per a nget. I maikka ngi uas te ama
tekmeriirang mai.
25 As maikka murl ngia meraqen sagel auur a murlka ma King Daivit de gia Qevepka qa
qurl a qa te liina ama lengiini ma',

Ngu lu nanaa be ama nangista ra serlin a Ngua maden? Ngu lu nanaa be ama qaqet te
narliip ta tariq ama Ngemumaqa?
26 De ama Praiminista-qena de ngen ama Primia-qena naver ama aivetki mai ra tuvem
nanas. De ngen ama barlta, dai re kaivung per a nas ip te tekmet ne ama viirang sagel
ama Slurlka qe ne aa Uimka. *Sng. 2.1-2*
27 Katikka ma Herot ke ne ma Pontius Pailat ian iing demna vet luqia ama luqupki ma
Jarusalem de ngene lura ama nangista naver ama luqup sangis. De ama qaqet navet ma
Isrel i ra tes ma Iesus i qatikka gi Uimka ama Revanka, i luqa i ngia nem ka ip ka tat never
a uut.
28 Be ra iing demna de re tekmet ne liina ip taquarl murl ngia ruqun. De ngia rarlisdem
ba ra ip te rekmet niini.
29 Dav iara auut Mam, ngi lu lura i ra qel uut, katikka uut i gia risura. Mager ip ngi qurl a
uut te ama dlek iv uurel sil ne gia lengi.
30 Uure snanpet na ngi ip ngi kurl auut te gia dlek iv uut taarlviit ne lura i re temarl. De
ngi qurl auut te gia dlek iv uure tekmet ne ama rleriirang i ama dlek-pem-iirang ne gia dlek,
iv uure tekmet ne iirang ne ma Iesus aa rlenki, i gi Uimka ama Seserlka.
31 Baip te raring be verleset, de ngeterl ama vetki. De buup ta ne ama Slurlka aa Qevepka.
Be rel sil bareq ama qaqet ne ama Ngemumaqa aa lengi ne ama dlek.
32 Be lura dai ama quanases met ta be ai de re barlmet araa tekmeriirang bareq a na. Be
quasiq ai mager iv a qek ka taqen ai aa uang aa ama quvang, i qatikka ra mai araa quvang
aa.
33 I qatikka re tal ama dlek be re taqal sil sevet ma Iesus aa maarlvitki naver ama
aapngipki. De ama Ngemumaqa qa qurl a ra mai re aa ngimsevetki.
34-35 Be qatikka raqurla dai saqias kuasik mager iv ama getki ve a qek te a qeni. I lura ra
nem araa aiveriirang de araa vet barek lura ip ten bandem per a nget de ra qurl ma Iesus
aa Aposelkena te lungera ama qelaing. Be ariq aiv iak ke narliip se ama asmes de qa tit ke
nen ta. De qatikka raqurla be re barlmet ne araa qelaing barek lura.
36 Dav iak, i qurli qa i qa navet ma Livai aa Laanivas i qatikka qa naver ama qerlingki ma
Saipras. I aa mam dai ra tis ka ma Josep dap ma Iesus aa Aposelkena dai ra guirltik be ra
tis ka ma', "Banabas." I qatikka luqia ama rlenki dai ama rarlimini, taqurliani ma', "Ka tat
navet."
37 Dai luqa dai qa nem aa aiverini barek lura be ra van per iini de qa nem ama qelaing
barek ma Iesus aa Aposelkena.

5

Ananias Ke Ne Aa Rluaqi Ma Sapira

1 Dav iaq i aa rlenki ma Ananias ke ne aa rluaqi ma Sapira. I qa nem iaqam ama aiverem
be naser ama qelaing. De ian matmet nget be ian kurl ma Iesus aa Aposelkena re iang dap
kurli iang gel iam.
2 De qe kaak tem ta ai ama qelaing aa mai.
3 De ma Pita qa meraqen sagel ka ma', "Ananias, nanaa be ngia rarlisdem ip ma Satan
ka ran sa de gia rlan ip ngi kaak te ama Slurlka aa Qevepka be ngi trles iang ama qelaing
naver ama aiverem.
4 I medu ngia nem gia aiverem de ngia ral ama qelaing. I qatikka medu uan aiverem aa
de maikka uan a qelaing aa. Dap ngu lu nanaa be ngia mu gia qevep ip ngi kaak tem uut.
Dap kuasiq ai ngi kaak tem uut dap maikka ngi kaak te ama Qevepka ama Glasingaqa."
5 Baiv aa de ma Ananias ka narli aa lengi de qatikka qa ngip mas. De iari dai ra narli sevet
liina de reng ning maden.
6 De iari ama lugutta ama quatta ra men be ra mer aa qetdingki de ra uung ki. De ra
qutserl ki.
7 Baiv ama depguas ne ama aua nge mit de aa rluaqi qia men. I quasik kia drlem aip
nanaa ne ara ak.
8 De ma Pita qa meraqen sagel ki ma', "Ngi sil ba ngua, aip kua lungera ama qelaing dai
nget mai ver ama aiverem?"
De qia rarlisdem ma', "Ii, ama revan i qatikka ama qelaing aa mai i uun kurl aa ngen."
9 De ma Pita qa meraqen sagel ki ma', "I nanaa be ngi ne giaq uane siquat ne ama Slurlka
aa Qevepka? Lura i ra qutserl giak dai as kurli ra mer ama tarlka ip nani re qutserl ngi."
10 De masna qia ngip mas. De ama lugutta ama quatta ra men be ret lu qi i qia ngip mas.
De ra ral ki sedarliik be ra qutserl ki gel ara ak.
11 Katikka ama Kristen-qena mai de lura i ra narli sevet liina dai ra mai reng ning.

Ama Slurlka Qa Quarl Te Aa Dlek

12 I qatikka ama Aposelkena re tekmet ne ama aakmenses pem iirang ne ama dlek nagel
ama Slurlka. De re kaivung sademna ve luqia ama Lautu arla vetki ama Slurlki. Maikka ai
de re ngingdemna pem ma Solomon aa veradaqi.
13 Dav ama qaqet i quasik ta tu araa qevep dai quasik ta iing demna, te na ra i raquarli
reng ning. Dap ta taqen ne ama atlu never a ra.
14 Dap katias buup ne ama qaqet ta guirltik per araa rut sagel ama Slurlka i maikka buup
ne ama quatta ngen ama nankina. Be ding se ra men ama Ngemumaqa.
15 De ama Aposelkena re tekmet ne liirang aa de ama qaqet tet lu raqurla de ra tit se ama
arlem-per-a-ra sa men ama aiska. Be ra tas na ra ve ama luut ngen ama bit iv ariq aip ma
Pita ka tit dai aa nemki ki tek per a ra ip maget na ra.
16 De lura ama qaqet na mirlek ne ma Jarusalem naver ama luquviirang, dai maikka
buup na ra ra men se ama arlem per a ra, de lura i ama iaus per a ra. Dai ra men be ma
Iesus aa Aposelkena ra mat naver a ra be verleset ne ama arlem naver a ra.

Ama Angeluqa Ka Mer Ama Aposelkena Nep Ma Karabus

17 Dap luqa i ama Barlka nep ma Lautu ke ne lura i ra tis ta ama Sadusiqena dai katikka
ra tu araa qevep mavik sagel ama Aposelkena.
18 De ra kiat met ta be ra mu ra ve ama karabus.
19 Baip de ama arlenki are rlan de ama Angeluqa ka men be qa raarl mer ama tarlka be qa
mit se ra sedarliik. De qa nem ta de qa taqen taqurliani ma',
20 "Bigia ngen diit se bingbigia sep ma Lautu arla vetki ama Slurlki. De ngene sil ne ama
lengi i ngere iames ne ama qaqet."
21 Baiv ama nirlaqa qe rarles i qem ngim de re su ama qaqet pe ama Lautu-vem-ki.
Baiv aa de ama Lautu ara barlka de ngene iari dai ra rekmet ne ama kaivung ip lura mai
ama barlta ngene lura i re uas te ama Isrelkena ta ren saver a nget. Baiv aa de ra men be
ra mugun de ra nem iari ip ta iit te ma Iesus aa Aposelkena ve ama Karabus.
22-23 De ama Diitdiit-per-a-ra, ta mit sep ma Karabus, dai ra lu i sa quasiq a ra. De ra men
be ra sil barek lura ver ama kaivung taqurliani ma', "Uut mit be uut lu ama Diitdiit-per-a-ra
i ra maarl darliik ne ama Karabus i ama tarlka dai as ding met ka. Baiv aa de uur raarl de
uure mali rem ta dai quasiq uut lu ra.
24 De lura ama Barlta i re tekmet ne ama kaivung dai ra narli liina de ra tu araa qevep
maberl aip diiv a qeni nanaa nge ren pe araa qames.
25 Baiv aa de iak ka men sagel ta be qa sil ba ra ma', "Lura i mani ngen mu ra ve ama
Karabus dai sa qurli ra ve ama Lautu-vem-ki i re su ama qaqet.
26-28 De ama Polismasta qe ne aa Diitdiit-per-a-ra, ta mit ta mer a ra. Ta mit tem ta dap
kuasik ta uamet na ra lua i ra tit nep ma aiska i arik ma ama qaqet ta rlumet pem ta ne
ama dul. De ra maarl na ra ver ama kaivung de ama Barlka nep ma Lautu ka snanpet na
ra taqurliani ma', "Kua ngen ai mani uure kaak tem ngen ip kula ngene su ama qaqet sevet
ma Iesus? Dap katikka ngen merarlik be ngene su ama qaqet mai vet ma Jarusalem ai uut
dai uut peleng ma Iesus."
29 De ma Pita-qena dai ra guirltik taqurliani ma', "Katikka uut dai maget iv uut narligel ama
Slurlka aa Lengi dap kuasiq uut tit naser a ngen aa lengi.
30 Maikka medu ngen peleng ma Iesus men ama lalemka dav ama Ngemumaqa dai qa
maarl na qa i luqa i auur a murlta dai ra Lautu sagel ka.
31 I qatikka ama Ngemumaqa qa mu qa viit iv ama Slurlka na qa ip laip ma Isrelkena dai
ama ngilka na ra ip tem ngim temanau ne araa viirang mai.
32 Katikka ama Ngemumaqa qa quarl te aa Qevepka barek lura i ra tu araa asdem sagel ka.
Dai uut mai uut na qa uur raqal sil sevet liina katias."

Ma Gamalial Ka Verleset Ne Ama Kot

33 De lura i ai de re tekmet ne ama Lautu dai araa nigial dai nge maarl maden de ra taqen
ip te veleng lura ma Iesus aa liinka.
34 Dap kurli iak gelem ta i aa rlenki ma Gamaliel. Luqa i qat drlem sa su ne ma Moses aa
lengi. I ai de ama qaqet mai re narliip se qa i ama atlu aa lengi. Dai ka maarlviit de qa nem
ama meraqen-sa-metta ip ta iit sedarliik se ama veluus.
35 De qa maarlviit de qa sil barek lura ver ama Kaivung ma',
"I ngen ama quatta navet ma Isrel, dai qatikka ngenet lu. Kula masmasna ngen
deraqen sevet lura.
36 Ngen drlem i mekai dai qurli iak i aa rlenki ma Tudas ke ne aa risura ama 400 na ra.
Dai qa barlnas de iari ra veleng ka de veriktem se aa risura.
37 De naser a qa de iak, i aa rlenki ma Judas i qe tekmet ip ke barlnas de buup ne aa
risura ra tekmet ne araa rleriirang ip te veleng ama Gaman Rom. De iari nep ma Gaman
ta veleng ka dav aa risura ra mit maden maden.

38 Dai ngua taqen sagel ngen taqurliani ma', "Katikka a den ngen se ra i ariq aip te su
ne araa dlek dai diip masna verleset ne araa lengi.
39 Dav ariq ama Ngemumaqa qe tekmet ne liina dai quasik mager ip ngen riktik dem
ta i lura dai ma Iesus aa Aposelkena. I arik be ngen dresna ngene ne ama Slurlka."
40 De ra narligel ma Gamalial be ra nes te lura ama Aposelkena ip saqiaskerlka ra ran.
De maikka ra urlistik per a ra de rel kel ta ip saqiaskerlka qula rel sil ne ma Iesus aa rlenki.
De ra nem ta ip ta iit.
41 Be aip ta mit naver ama kaivung dai de ama arlias per a ra sagel ama Ngemumaqa i qa
rekmet ne liina sagel ta be re tal ama getget se ma Iesus aa rlenki dai ama arlias per a ra.
42 De qatikka ver ama niirl mai de re su ama qaqet pe ama Lautu-vem-ki ama Slurlki de
ve ama qaqer araa vet, i ra taqen sevet ma Iesus i ama Ngemumaqa qa nem ka bareq ama
qaqet mai.

6

Ta Mu Iari Ip Te Tatmet Ne Ama Asmes

1 Pet lungera ama niirl de buup ne iari i rat den samen ma Iesus aa liinka. Dap lura ama
Judaqena navet ma Grik dai maikka re serlin ama Judaqena i ra navet ma Isrel. Be lura
naver ama Grikkena ra taqen taqurliani ma',
"Maikka ngen ama Aposelkena ngene kurl a ngen a sauakta te ama asmes per ama niirl
mai. Dap maikka auur a sauakta dai maikka kuasiq araa nge ama asmes.
2 Baiv aa de ama Aposelkena i ama malepka ngen a iam dai ra nes te ama Kristenkena."
De ra ruqun ma', "Maikka kuasik mager iv uure kurl ama qaqet te ama asmes. Ariq aiv
uure tekmet taqurla dai quasiq ama ngilka bareq auut iv uurel sil ne ama Slurlka aa lengi.
3 Maikka auur a rluavik, mager ip ngene mali re aret ama quatta ama ngeriqit ngen a
iam. I lura i maikka ama Qevepka ama Glasingaqa de araa rlan, de maikka araa saikngias
nagel ama Slurlka. De diiv uur ru ra ip te sikmet ne ama asmes barek lura i quasiq araa
nge ama asmes.
4 Dav uut, i ama malepka ngen a iam na uut dai diiv uure raring sademna de uurel sil ne
ama Slurlka aa lengi."
5 Maikka ra mai dai ra rarlisdem ip ta ru iari. Be ra mu lura i ma',
Stiven, de ma Pilip, Prokurus, Nikona, Timon, Pamanas de ma Nikolaus navet ma
Antiok (i luqa i mekai rlas tem ka men ama Judaqena, be aiv aa de qa guirltik per
aa rutka be qa tit naset ma Iesus.)
6 De ra mu ra gel ama malepka ngen a iam na ra, be ra mu ara ngerik per a ra de re raring.
7 Baiv aa de ama Ngemumaqa aa lengi dai qatiaskerl nge tit. Baiv aa, de iari navet ma
Jarusalem dai rlas tem ta men ma Iesus aa liinka be buup na ra. De qerlka ngen iari i re
tekmet ne ama Lautu angera rleriirang dai buup na ra i ra tu araa qevep.

Ta Kot Se Ma Stiven

8 De ama Ngemumaqa qa van iak te ama a dlek, i aa rlenki ma Stiven. Be ka rekmet ne
ama tekmeriirang ama atliirang sagel ama qaqet de ka rekmet ne ama Ngemumaqa aa
rleriirang ama barliirang parlen ama qaqet.
9 Dav iari ama qaqet dai quasik te narliip se lungera ama lengi i ma Stiven ka taqen na
nget. I lura i ra nev iaiq ama grup i ra tis ta ama "Veriktem-se ra". I lura ama qaqet dai qatti
ra naver iang ama qerleng i murl tet matna naik per ama qerleng i ma Aleksandria de ma
Sairini. De iari navet ma Silisia de ma Aisia dai murl ta iing demna ip ta tes ma Stiven.
10 Dap katias kuasik mager ip ta sev a uuves i raquarli ama Ngemumaqa aa Qevepka ama
Glasingaqa qa qurl a qa re ama atdrlem.
11 Baip lua i ra meraqen ne ama lengi sevet ma Stiven de ra van iari ip ta taqen ne ama
lengi ama kaak-nget sever a qa. I re tuqun ma', "Ka meraqen mavik ne ma Moses i auur a
murlka, de qa meraqen mavik ne ama Ngemumaqa. I uut narli lungera ama lengi namet
ka."
12 De lura ra maarl ne ama aserlin taqurla sevet ma Stiven be ra maarl ne ama a qaqer
araa rut de ngen ama barlta nep ma Lautu de ngene lura i rat drlem se ma Moses aa lengi.
De ra mit be ra met ma Stiven, de ra men se qa be ra maarl na qa ve ama Judaqena ara
Lautu-vem-ki ama Slurlki iai de re kaivung pemki.
13 De saqiaskerlka ra met iari ama qaqet ip ta taqen ne ama lengi ama kaak-nget sevet
ma Stiven. Be re tuqun ma', "Katikka ai de vet luqa ma Stiven kat drlem sa meraqen mavik
ne auur a Lautu arla vetki ama Slurlki pet ma Jarusalem dai de qe lenges ne ma Moses aa
lengi.

14 De uut narli ka meraqen taqurliani ma', "Ma Iesus navet ma Nasaret dai diip ke barlmet ne luqia ama Lautu arla vetki ama Slurlki, ip ke lenges na qi, de diip ke guirltik per ama tekmeriirang i murl ma Moses ka qurl a uut ip kuasik uut tit kur iirang."
15 De lura i qurli ra ve ama kaivung dai maikka re taqam ngim sagel ma Stiven dai ret lu aa sakngaqi ip taquarl ama Angeluqa.

7

Ma Stiven Aa Lengi Be Dengdeng

1 Baiv aa de luqa i ai de qat drlem sa ruirl se ama qaqer ip kerl kuarl te ama aurl muqas muqas ip ten bandemiis sagel ama Ngemumaqa, dai ka snanpet ne ma Stiven ma', "Kua medu ngia taqen mavik?"
2 De ma Stiven ka guirltik ma', "Gua rluavik de gua lavu, maikka ngene narli gua lengi. As maikka murl i qurl ama murlka ma Abram pet ma Mesapatamia i as kuasik ka mit savet ma Haran, de vet lungera ama niirl de ama Ngemumaqa ka men pe aa ansinki be qa men gel ma Abram.
3 De ama Ngemumaqa qa ruqun ma Abram ma', "Ngia iit navet gia qerlingki de ngi iit namene gia qaqet dap ngi iit saver ama qerlingki i diip ngu reqerl a ngi na qi."
4 Baiv aa de qa mit naver araa aiverem ma Kaldia, (i maikka aa aiverem) dap ka mit saver iaiq ama qerlingki ma Haran.
Baip ma Abram aa mam ka ngip de ama Ngemumaqa qa ruqun ma Abram ip ka ren savet luum aa ama aiverem, i luum iara i qurl uut ama Isrelkena per a uum.
5 Dav ama Ngemumaqa dai quasiq ai qa qurl ma Abram te a nge ama aiverini ama giliini namene luum aa ama aiverem, ip mager ip ka tis uum ai qatikka gua aiverem aa. Maikka quasik. Dav ama Ngemumaqa dai sa qa meraqen ne aa dlek sagel ma Abram ma',
"Diip laip ngu qurl a ngi te luum aa ama aiverem, be ngen gia laanivas dai diip kurli ra ver a uum. Dap pet lungera ama niirl i ama Ngemumaqa qa taqen sagel ma Abram dav as kuasiq ai ma Abram a rluaqi qia sel a nge ama rluimka.
6 De ama Ngemumaqa qa qurl ma Abram te iang ama lengi ma',
"Diip gia laanivas dai diip ta iit ip kurli ra ver iaiq ama qerlingki (i iari rat drlem sa uas tem ki), be diip kurli ra raquarl lura i ret matna dap kuasik te tal ama ranbandem. De diip lura i re uas tem ta ip deng per ama ages ama 400 na nget.
7 Dap diip nasat de ngu kot se lura i ra tu ama merlenka ver a ra."
De saqiaskerlka ama Ngemumaqa qa ruqun ma', "Diip laip (lua i qe kot se ama qaqet pet ma Isip) dai gia laanivas dai diip ta iit navet luqia ama qerlingki i kurli ra ver a qi, dap diip ta ren ip te Lautu sagel ngua pet luqi iara ama luqupki."
8 Baiv aa de ama Ngemumaqa qa meraqen ma Abram ne ama Lengi ama Dlek-pem-nget. I qa ruqun ip diiv ama gilta ama quatta mai navet ma Abram aa laanivas dai diip te sik ip ta ru ama merlengaqa men araa qetdeng. De diip liina i ra mak dai iini nge taarl ne araa tuaqevep sever ama lengi i ama Ngemumaqa qa qurl ma Abram."
"Baiv aa de ama Abram aa rluaqi qia sel ama gilka i aa rlenki ma Aisak, be naqatikka aip naser ama niirl ama ngeriqit ngen ama depguas de aa mam ka sik per a qa. Baip nasat de ma Aisak ka ngerlvet de saqikka qa rekmet ne liina sever aa uimka ma Jekop. Baiv aa de ama barl ma Jekop de saqikka qa rekmet ne liina sever ama malepka ngen a iam na ra i aa uis. (Ka sik men araa qetdeng i as lua i ama iames ta). Be lura ama malepka ngen a iam na ra dai auur a murlta ama barlta."
9 De ma Stiven ka mat nade ama lengi raqurliani ma', "Be lua i auur a murlta dai ama barlta de maikka ama qurek per araa rut ne ma Josep i araa gilka. Be ra ral ama ranbandem ip ta ru qa mer iari araa ngerik i qatti araa lengiqa i qa muqas. De ra mit se qa savet ma Isip. Be qet matna dap kuasiq ai qe tal ama ranbandem. Dav ama Ngemumaqa dai quasiq ai ngerlangken per a qa na qa.
10 De ama Ngemumaqa dai ka uas tem ka i lua i ama merlen-iirang nge men per a qa. De ama Ngemumaqa qa mat naver a qa i qa qurl a qa re ama adrlem ama slurlnget lua i qa maarl de qa taqen ma Parau i ama King navet ma Isip. De ma Parau qa mu qa ip ke uas te ama Gaman aa rleriirang mai pet ma Isip. De qa quarl te ngene ma Parau aa rang ama rleriirang pe aa vetki.*
11 Baiv aa de ver iang ama niirl de ama getki ama slurlki qia men pet ma Isip de ver ama qerlingki ma Kenan. Be maikka ra mai dai lenges na ra. De auur a murlta navet ma Isrel dai quasik mager ip tet lu re a nge ama asmes banas.
12 Dap ma Jekop ka narli ama lengi ma', Ai iang ama asmes pet ma Isip, de qa nem lura aa uis ip ta iit ip te ral a nge ama asmes i lua i re rarles saatmit.

* **7:10:** Stt. 41.30-55

13 Lua i saqiaskerlka ra tit savet ma Isip ip ma iiram, de ma Josep ka sil bareq aa barlvik
ma', "Ma Josep na ngua, (i a ngen a gilka)."
De vet lungera ama niirl de ma Parau kat drlem ai ma Josep aa barlviq aa.
14 Baiv aa de ma Josep ka ruqun aa barlvik ma', "Ngen diit ngene ruqun auure mam ma
Jekop ip ka ren ip kurli qe na uut pet ma Isip. De qerlka qa ruqun ngene lura i ra naver a
qa ip ta ren. (Maikka lura mai dai ama 75 na ra.)
15 "Baiv aa de ma Jekop ke ne aa laanivas ta mit savet ma Isip sagel ka be qurli ra ver ama
ainkul. Be qatikka ra mai ra ngip se vet ma Isip.
16 Baip maget de ra ral ama ngipta i ma Jekop ke ne aa uis araa lan navet ma Isip de ra
mu nget mer ama matmatki vet ma Saikam. As maikka murl ma Abram ka van pet luum
aa ama aiverem nagel lura vet ma Amo."
17 De ma Stiven ka tat nade ama lengi i qa taqen taqurliani ma', "Sa auur a laanivas navet
ma Isrel dai sa re riirl be buup na ra be buuv araa qerlingki vet ma Isip. I qurli ra raqurla
be ama qares iv ama Ngemumaqa qe perleset mer aa lengi sever a ra.
18 De vet lungera ama niirl de iaq ama King ke rarles ip ke uas te ma Isip, dap kuasik kat
drlem ai se ma Josep ka matna ama rletki ama atluqi barek ma Isip.
19 Dap luqa ama King dai qe kaak te ama Isrelkena be qa sev are ves. De luqa dai qerl
kurl a ra re ama merlen-iirang de qerl kurl a ra re ama getget, de qe tuqun ama lavu ama
nankina ma',
"Aip lua i ngene tal ama arluis ama quatta de mager ip ngene rlu na ra samer ama kainaqi
ip tep ngip."
20 De vet lungera ama niirl de ma Moses aa nan kia sel a qa. Be maikka aa sakngaqi dai
maikka ama atluqi. De aa nan ki uas tem ka de qirl kurl a qa re ama qumek be deng per
ama iaquan ama depguas i qatikka qurli qa ve ama vetki.
21 De aa nan ki narligel ama King be qia met ma Moses de qia mu qa darliik de luqa ama
King aa uimki kia lu qa de qia mer a qa de qia uas tem ka be maikka raquarl ai araa uimka
katikka.

I Murl Ma Moses I Qe Uas

22 Baiv aa de ma Moses ka su re ama adrlem-per-a-ra araa adrlem mai i ra navet ma Isip.
Be maikka qa dai ama barlka na qa. Be qe tekmet ne ama rleriirang ama barliirang. De ai
de qel sil ne ama lengi ama dlek-pem-nget bareq ama qaqet.
23 Baip lua i ma Moses aa ages ama malev ama rlatpes de maikka qa tu aa qevep madlek ai
vadiip ke lu aa qaqet pet ma Isrel.
24 Baiv aa de qa tit dai qa lu iak navet ma Isip i qe uamet ne iak navet ma Isrel. Baiv aa de
qe narli ip ka tat naver aa lengiqi-met-ka ip ke guirltik barek luqa ne ama vu i qe uamet ne
aa lengiqi-met-ka. Be qa uamet ne luqa navet ma Isip be qa ngip.
25 Taqurla de ma Moses ka mu aa qevep ai diiv aa qaqet tat drlem ai ama Ngemumaqa ka
mak na qa ip ke veriktem se ra navet ma Isip nagel ara qumespik. Dap kuasiq ai rat drlem
sevet liina.
26 Aip bigia de ma Moses ka lu iaiam navet ma Isrel i ian dresna, de qe narliip ke tekmer ip
ma uupka varlen me iam. Be qa ruqun ma',
"Kuasik mager iv uan dresna. I uin naver a na dai quasik mager iv uan dresna taqurla."
27 Dap luqa i qe tekmet mavik se a rluaqa dai qa qirlvem ma Moses i manau, de qa ruqun
na qa ma',
"Ngia tu gia qevep ai nemka na ngi be ngiat den ip ngi uas tem uut. Katikka quasik mager
ip ngi seserl ver ama viirang parlen me uut.
28 Ani ngi narliip ngi veleng ngua ip taquarl mani ngia veleng luqa navet ma Isip."
29 Baip ma Moses ka narli raqurla de qa uaik be qa mit saver iaiq ama qerlingki i ra tis ki
ma Midian. Be qurli ma Moses pet luqia ama qerlingki se ama ainkules be qa ngerlvet be
qa sel ama rluimiam ama quariam.
30-32 Baiv aa de saqiaskerlka qurli ma Moses se iang ama ages ama malev ama rlatpes.
De ver iaq ama nirlaqa i maikka ver ama niirl de qurli ma Moses gelna ne ama damki ma
Sainai dai qa lu ama altingki mer mengem ama gilem, i uum ngeret tekmet dap kuasiq ai
ama mengem arla ngerik ngen a nger arken nget dang. Ama Slurlka ka rekmet nanas be
qa raquarl ama Angeluqa i qurli qa mer ama altingki. Be ngemerl ma Moses i qet lu liina
de qa mit sagel na dai qa narli ama Slurlka qa taqen sagel ka raqurliani ma',
"Ngua dai maikka a ngen a murlta araa Ngemumaqa, i ma Abram, Aisak, de ma Jekop
araa Ngemumaqa."
De ma Moses dai maikka qeng ning maden be ngeterl a qa be saqias kuasik ke narliip kem
ngim.
33 Baiv aa de ama Slurlka qa ruqun ma Moses ma',

"Ngia rerl ama luut navet gia ilaing de ngia raarl aa. I ama Ngemumaqa qa mak ne liina iara ama aiverini ip katikka bareq a nas."
34 De ama Ngemumaqa qa ruqun ma',
"Sa ngua lu ama qaqet navet ma Isip i maikka re tekmet ne ama vu sagel gua qaqet. De ngu narli ai re tal ama merlen be qurli ra i rek nak. Dav iara ngua men ip ngu veriktem se ra namer ama tekmeriirang i ama merlen-iirang. Ngi lu maikka ngia raarlviit i ngum nem ngi savet ma Isip."
35 Dap luqa ma Moses dai mekai lura ama qaqet navet ma Isrel dai mekai ra iing aa lengi i mekai ra ruqun na qa ma', "Ngia tu gia qevep ai nemka na ngi be ngi narliip ngi uas tem uut de ngi narliip ngi seserl ver ama viirang parlen me uut."

Dap luqa dai murl ama Ngemumaqa qa mak na qa ip ka dai ama uaska na qa, de qa dai ip ke veriktem se ama Isrelkena nagel araa qumespik. I murl ama Ngemumaqa qa mak na qa savet luqia ama rletki lua i ama Angeluqa qa qurl a qa re ama lengi. (Lua i qa men samer ama altingki i ama rligel mer ama mengem.)
36 Dai murl ma Moses ke ruirl se ama qaqet, be murl ke tekmet ne ama rleriirang i maikka iirang muqas i maikka ama dlek-pem-iirang pet ma Isip. I murl ka mit se ra be ra merarlik men ama kaska ama slurlka i ra tis ka ma Qerekka-na-qa.
Baiv aa de qurli ra se ama malev ama rlatpes ne ama ages per ama qerlingki i ama ausaqi na qi.
37 De luqa ma Moses dai murl ka ruqun aa qaqet navet ma Isrel ma',
"Diiv ama Ngemumaqa qe nem iaq ama qaqeraqa sagel ngen i ama Slurlka aamki na qa ip ke sil ne ama lengi sever a nas bareq a ngen. I qatikka luqa dai diip ka naver a ngen, i qatikka diiv ama Ngemumaqa ke mak na qa ip taquarl murl ka mak na ngua.
38 I luqa ma Moses i murl kurli qa qe ne ama qaqet lua i ra iing demna ver ama qerlingki i ama ausaqi na qi. I murl kurli qa qe ne auur a murlta, de qurli qa, qe ne ama Angeluqa i luqa i qa taqen sagel ka ver ama damki ma Sainai. Be murl ma Moses ka ral ama aa lengi. I lungera ama lengi i ngere teqerl a uut ne ama Ngemumaqa aa tekmeriirang ama atliirang.
39 Dav auur a murlta ta iing ma Moses aa lengi, de ra ngim temanau na qa, dap maikka re narliip te guirl savet ma Isip.
40 Murl lua i ma Moses kek sik sep ma damki reves ma Sainai ip ka ter ama Ngemumaqa aa lengi, de ama Isrelkena ra men sagel ma Moses aa rarlimka ma Aron. Be ra ruqun na qa ma',
"Sa ma Moses ka mit, be ani diip kuasik ke guirl. Taqurla be ngi rekmet na qerang ip mager iv ariq uuret lu iirang de uure Lautu saver iirang, i liirang aa ip taquarl ama Ngemumaqa, iv ariq iirang nge tat never auut per auur a mugunes. De diiv iirang ngere ruirl se uut.
41 De vet lungera ama niirl de ra rekmet ne ama viini, i ra mat naver ama bulmakauqi are uimini ne ama gol.
Baiv aa de ren bandemiis sagel luqa ama Slurlka ama kaak-ka i sa ra rekmet na qa. De maikka aiv aa de ra rekmet ne ama asmeski de ama arlias per a ra navet luqa i qatikka ra rekmet na qa.
42 Ai de re tekmet taqurla de ama Ngemumaqa qa ngim temanau na ra de aa ding se ra ip te Lautu sever ama nirlaqa, a iaqunki de ngen ama ualdang per ama uusepka.
I liina nge men ip taquarl murl ama Ngemumaqa aa Aamki na ra, ta iil taqurliani,
Ngen ama qaqet navet ma Isrel, lua i murl ngen diit se ama ages ama malev ama rlatpes pet luqia ama qerlingki i ama ausaqi na qi, de murl pet lungera ama niirl de ngene peleng ama aurl muqas muqas de ngenerl kuarl tem nget ip ngenen bandemiis dap kuasiq ai ngenen bandemiis sagel ngua. Maikka quasik.
43 I qatikka murl ngen Lautu saver ama tekmeriirang i qatikka iirang nge men mer a ngen a ngerik.
De murl ngen diit de ngene tal liina i iini ngerem ngim ip taquarl ama ualdengaqa i ra tis ka ma Rapan. Taqurla be diip ngua ra ngen de ngu nem ngen saver iaiq ama luqupki sangis i ma Babilon iinamuk dap nakka sarem ki imanau. *Amos 5.25-27*

44 De katiaskerl ma Stiven ka taqen ma',
"Murl auur a murlta ra tit per ama qerlingki i ama ausaqi na qi. De murl te tal iaiq ama Vetki barek ama Slurlka i luqia dai ama qasiquatka ai qa ruqun ma Moses ip ke matna vet luqia ama Vetki barek ama Slurlka. De ama Ngemumaqa qa su qa ip ke matna ver a qi, de murl ta matna raqurla.
45 Baip naset lungera ama niirl de auur a murlta be iari ra met luqia araa lavu araa "Haus Sel" de murl te tal ki. I lua i ra tit naset ma Josua be ra uirl se luum aa ama aiverem i mekai

ama Ngemumaqa ka nem iari ama qaqet naver a uum. De qatikka ama “Haus Sel” dai qurli qi aa be deng pet lungera ama niirl i qurli ma King Daivit per a nget.
46 Baip maget de ma Daivit dai qurli qa mager, i ama Slurlka ka mat naver a qa. De qa snanper aip kua mager ip ke teq a nge ama Lautu-vem-ki ama Slurlki. I maikka ke narliip ke teq a Slurlka aa Vetki ip ke uas te ma Jekop aa laanivas.
47 Dav ama Ngemumaqa dai quasik ke narliip taqurla. Dap ma King Solomon ma Daivit a uimka dai qa matna vet luqia ama Ngemumaqa aa Lautu-vem-ki.
48 Dap katikka auur a Slurlka dai kuasik mager ip kurli qa ve a qiq ama vetki taquarl lungera i ai de uure tekmet na nget. I sa liina dai murl iak ka sil ne ama Ngemumaqa aa lengi taqurliani,
49 Ama Slurlka ka meraqen ma’,
‘Per ama luqupki de ama uusepka aa rlan dai kurli ngua de ngu uas te gua rleriirang.
De ama aivetki mai dai qurli qi vet gua arlim i ngu uas tem ki.’ Ais. 66.1
Taqurla dai maikka ama revan i quasik mager ip ngen daarl ne gua a nge ama vetki i mager ip ngua tuqun de masmas per a ngua vem ki.
50 Ngene lu katikka ngua dai murl ngua matna ver ama tekmeriirang mai.”
51 Katiaskerl ma Stiven ka taqen ma’, “Ngen dai ai de quasik ngene narligel, de ngen taquarl ama qabaing per a ra. Be ngen taquarl auur a murlta i ai de quasik te narligel ama Slurlka aa Qevepka ama Glasingaqa!”
52 “Katikka ngen drlem ai murl auur a murlta ra lenges ne ama Ngemumaqa aa Aamki na ra. Maikka be ra veleng iari i ai de rel sil ne aa lengi, i rel sil sever a qa i ama Seserlka na qa.
Dap pet lunger iara ama niirl dai sa ngen sil se qa de ngen peleng ka.
53 Ama revan i sa ngen su re ama Slurlka aa lengi i nge men nagel ama Angeluqena, dap maikka quasiq ai ngene narligel lungera ama lengi de ngen mit kut nget.”

Ta Veleng Ma Stiven I Qel Sil Sevet Ma Iesus
54 Dap lua i ma Stiven kel sil ba ra i lura i qurli ra ver ama Kaunsil araa Kaivung dai maikka araa rut nge maarl be maikka re lalangmet.
55 Dap ma Stiven dai maikka buup ka ne ama Slurlka aa Qevepka be maikka qem ngim piit sev ama uusepka be qet lu ama Ngemumaqa aa ansinki de qet lu ma Iesus i qurli qa ve aa Mam a merlmerliit.
56 De ma Stiven ka sil ba ra ma’,
“Ngene narli iara ngua lu bing men ama uusepka be ngua lu ma Iesus i qurli qa ve aa Mam aa merlmerliit i ama Barlka na qa.”
57 Dap maikka lura mai dai katikka ra vesdet mer araa asdem ne araa ngerik de maikka res nes maden, ip kuasik mager ip te narli aa lengi. De ra aang be ra uurut per a qa.
58 De ra qiarlet met ka be deng i ra mit se qa seruarl ne ma Jarusalem, be ra rlumet na qa ne ama dul. De lura i ra serlin a qa ne ama lengi dai ra mer araa serlap naver a nas de ra mu nget gelna ne iaq ama lugutka i aa rlenki ma Saul.
59 Be qatikka ra veleng ma Stiven ne ama dul. Dap ma Stiven dai ke raring taqurliani ma’, “Gua Barlka Iesus, ngi at gua qevepka sagelemiis!”
60 De qa aan aa buum de maikka kes nes slep ma’,
“Gua Barlka, kuasik mager ip ngi guirltik araa viini ba ra.” Ma Stiven ka meraqen taqurla de qa ngip.

8

Ma Saul Ke Rarles Ip Ke Peleng Ama Kristenkena
1-2 De saqikka maget gel ma Saul ip te veleng ma Stiven ip ke ngip. De ama qaqer ama atlura nep ma Lautu, dai ra met ma Stiven aa qetdingki de ra mit ta qutserl ki. De maikka rek nak maden de maikka ama arlem ta navet ma Stiven i qa ngip. De qatikka vet luqa ama nirlaqa de ama qaqet naver ama qerlingki ama barlki ma Jarusalem dai re rarles i ret tekmet mavik se lura i maikka re narliip ta tit naset ma Iesus. Be maikka ra lenges na ra malai. Taqurla be ra uaik saver ama luquviirang ama giliirang per ama qerlengiim i ma Judia ki ne ma Samaria. Dav ama Aposelkena dai qurli ra vet ma Jarusalem.
3 De luqa ma Saul dai qatikka qe lenges ne ama qaqer i lura i maikka te narliip ta tit naset ma Iesus. De qa tit sev araa vet de qet tekmet maden ne lura ama qaqet de qa ter a ra sev ama karabus.

Ama Aposelkena Ra Man Se Ama Lengi Ama Atlunget Sagel Ama Samariaqena
4 Lura i maikka te narliip ta tit naset ma Iesus dai verlesdem na ra maden maden, be ra sil ne ama Lengi ama Atlunget sevet ma Iesus.

5 Dap ma Pilip dai qa mit saver ama qerlingki ama barlki ma Samaria, be qa sil ne ama
lengi ama atlunget sevet ma Iesus i murl ama Ngemumaqa qa mak na qa ip ka tat naver a
uut.
6 Be ma Pilip dai maikka qe tekmet ne ama Ngemumaqa aa rleriirang ama barliirang, i
maikka ama revan siirang, taqurla dai maikka ama qaqet te ngingdemna de re taqa narli
ma Pilip aa lengi.
7 I raqurliani, iari ama qaqet, i ama iaus nge lenges na ra, dai sa nge mit naver a ra. De
lura i ama ding ne araa ilaing de ama arlem muqas muqas dai sa ma Pilip ka rekmet de
maget na ra.
8 Be liirang aa, i ama Ngemumaqa aa rleriirang, dai maikka iirang nge rekmet be maikka
ama uairlka ver ama qaqer araa rut i ra navet luqia ama qerlingki ma Samaria.

9 I qatikka vet luqia ama qerlingki ma Samaria dai qurli iak i ama qenaingki-vem-ka.
Luqa dai aa rlenki ma Saimon. I maikka ama qaqet navet ma Samaria dai sak met ta de
re nanses nevet liirang aa i mager ip ket tekmet ne iirang. Be luqa ma Saimon dai ai de qe
tuqun a ra ma', "Ngua dai ama barlka na ngua varlen me ngen."
10 De lura i ama barlta de naqatikka ngen ne iari i ra manep, navet luqia ama qerlingki ma
Samaria dai maikka re narliip te narli ama lengi i luqa ma Saimon kel sil na nget ba ra. De
quasik tet lu ai raqurla de ra mis ka ma', "A dlekka-na-qa nagel ama Ngemumaqa."
11 Taqurla be qatikka ai de saksak met ta vetpet nevet liirang aa ama tekmeriirang i qet
tekmet niirang parlen me ra. Taqurla be ai de re narli aa lengi.
12 Be qatikka lura araa tuaqevep dai nge mit puuqas sevet liirang aa ama tekmeriirang i ma
Saimon ke tekmet niirang. Dap ma Pilip dai qa men be qatikka qel sil ba ra sevet ma Iesus
i qa dai auur a maatpitka, be mager ip ta ren samen ama Ngemumaqa aa liinka. Taqurla
be buup ne ama qaqet ta raqa narli lungera ama lengi de ra mit naser a nget, be ma Pilip
ka ukmes tem ta.
13 De qerlka ngen ma Saimon ka narliip ka tit naset lungera ama lengi, taqurla be qerlka
ma Pilip ka ukmes tem ka. Baiv aa de quasiq ai qa mit dap kurli ma Pilip, be maikka sak
met ma Saimon naver ama tekmeriirang i ma Pilip ke tekmet niirang.
14 Dav ama Aposelkena dai qurli ra vet ma Jarusalem. Be ra narli ama lengi ai iari ama
qaqet navet ma Samaria dai maikka re narliip se ama aa Lengi. Taqurla de ra nem ma Pita
qe ne ma Jon, iv ian diit, i ian ne lura.
15 De ian mit be ian men gel lura ama qaqet, i maikka re narliip ta tit naset ma Iesus. De
iane raring bareq a ra ip mager iv ama Qevepka ama Glasingaqa qa ren sagel ta.
16 De ian mit be ian men gel lura i ra ukmes tem ta ip ta ren samen auur a Barlka ma Iesus
aa liinka qatikka, dav as kuasiq ai ama Qevepka ama Glasingaqa qa rekmet ne a nge ama
rleriirang parlen me ra.
17 Taqurla de ma Pita ke ne ma Jon ian mu ian a ngerik per a ra de ian meraqen sagel ama
Ngemumaqa ip mager iv aa Qevepka ama Glasingaqa, dai qurli qa ke ne ra de qe tekmet
ne aa rletki ama slurlki parlen me ra.
18 Be lua i ma Saimon ka lu liiam aa ama risuiam ian mu ian a ngerik pet lura ama qaqet
be re taneng ama dlek nagel ama Qevepka. De qa mer aa iang ama qelaing ip ken ban pet
lungera ama dlek nagel iam.
19 Be qa ruqun na iam ma', "Ngu narliiv ama barlka na ngua saqikka be ngu narliip ngu
van per ama dlek nagel uin ip saqikka arik maget ip ngua tu gua ngerik per ama qaqer ip
te taneng ama dlek nagel ama Qevepka ama Glasingaqa."
20 De ma Pita qa ruqun na qa ma', "Sa ngia mit puuqas i raquarl i ngia tu gia qevep ai
mager ip ngi van per ama Qevepka ne gia qelaing. Diip ngi, ngi ne gia qelaing dai diip ngen
diit saver ama luqupki ama vuqi.
21 Diip kuasik mager ip kurli ngi na uut pet luqi iara ama rletki, i sa raquarli ama
Ngemumaqa ka lu gia rutka dai quasiq ai ama seserl ka.
22-23 Maikka ama revan i nguat drlem se ngi, i gia rutka dai buup ka ne ama tekmeriirang
ama gaingka-vem-iirang, de ama tekmeriirang ama viirang ngere karabus na ngi. Taqurla
dai mager ip ngi ngim temanau ne liirang aa ama tekmeriirang ama viirang, de maikka
mager ip ngi raring sagel auur a Barlka, ip mager ip ke suqup liirang aa ama tekmeriirang
ama viirang nevet gia tuaqevep."
24 De ma Saimon ka guirltik ma', "Maikka mager iv uan deraqen madlek sagel ama
Slurlka ip ka raat never a ngua, ip mager ip liirang aa ama tekmeriirang ama viirang i sa
uan sil ba ngua sever iirang dai quasik mager ip iirang nge ren per a ngua."
25 Baiv aa de ma Pita qe ne ma Jon ian sil bareq ama qaqet sever ama tekmeriirang i ian
lu de iane narli nagel ama Slurlka. Baiv aa de saqiaskerlka ian guirl saver ama qerlingki

ama barlki ma Jarusalem, dap lua i ianel guirl nev ama aiska dai ian diit de ianel sil ne ama aa Ngemumaqa lengi ama atlunget bareq ama qaqer i ama Samariaqena.

Ma Pilip Ka Lu Ama Barlka Navet Ma Itiaupia

26 Baip per iaq ama nirlaqa de auur a Barlka aa Angeluqa ka men be qa ruqun ma Pilip ma',

"Pilip, ngia iit nanari i ngia aat ama aiska i qat tit navet ma Jarusalem, i baingbaing se qa ver ama qerlingki ama barlki ma Gasa."

(Luqa ama aiska dai qa vet luus aa i ama ausaqi.)

27-28 Aiv aa de masna ma Pilip ka muvem nanas de qa tit nep luqa ama aiska. De iaq ama barlka naver ama qerlingki ama barlki ma Itiaupia kat den nep luqa ama aiska. Luqa dai qe uas te lura i re uas te ma Kanasi araa qelaing i ama Kuin na qi navet ma Itiaupia. Luqa dai qa mit savet ma Jarusalem ip ke Lautu sagel ama Ngemumaqa, de sa qe narliip kerl guirl saver aa qerlingki de qa mugun de ama karki i ama hos ngere kiarlet met ki. Dap lua i qa mugun met luqia de qia tit dai de qa tis per ama Ngemumaqa aa lengi, i as maikka murl miaimeq ama Ngemumaqa aa Aamki na qa ma Aisaia ka iil.

29 De ama Ngemumaqa aa Qevepka qa ruqun ma Pilip ma',

"Ngia iit sagel na ne luqia ama karki i ama hos ngere kiat met ki."

30 Taqurla de ma Pilip ka uaik sagelna dai qe narli luqa qa tis pe ama Langinka i murl ma Aisaia qa iil. De qa snanpet na qa ma', "Guakka kua ngiat drlem ama rarlimini ve lungera ama lengi angera rleng i ngia tis per a nget dap kua quasik?"

31 De qa guirltik bareq a qa ma', "Ani quasik mager ip ngu taqat drlem se lunger iara ama lengi. I quasiq a qek ip ke teqerl a ngua ne ama rarlimini. Kua mager ip ngia ren ip ngia raat never a ngua dap kua quasik?"

32 Baiv aa de ma Pilip ka sik dap luqa ama barlka dai qat tis per iang ama Ngemumaqa aa lengi, i murl auur a murlka ma Aisaia qa iil taqurliani,

"Ta men se luqa ama qaqeraqa ip taquarl ta men se ama sipsip i lua i re narliip te peleng ka. De luqa ama qaqeraqa dai qatikka quasik ka taqen, ip taquarl ama sipsip are uimini i ai de quasik iini ngerek nak i lua i aiv ama qaqet te narliip te sesiq ama qesing naver iini.

33 I maikka ra manep ka, de ra kot se qa, dap maikka quasiq ai ra kot se qa ne ama atlu. Ta veleng ka de saqias kuasiq ai qurli qa per ama aivetki. Dap diip naser a qa dai quasiq a nge ama lengi sever aa laanivas." Ais. 53.7-8

34 Baiv aa de luqa ama barlka ka snanpet ne ma Pilip ma',

"Kua luqa qa taqen sever a nas dap kua qa taqen sever a qek?"

35 Baiv aa de ma Pilip ka guirltik bareq a qa ma', "Katikka ma Aisaia qa taqen sevet ma Iesus."

De ma Pilip ka seserlvet luqa ama barlka aa tuaqevep se ama rarlimini ve lungera ma Aisaia aa lengi angera rleng.

36 De qatiaskerl ian diit nep luqa ama aiska de luqa ama barlka qa lu ama kainaqi, de qa ruqun ma Pilip ma',

"Ngi lu ama kainaqi aa. Be nanaa kua mager ip ngi ukmestem ngua, dap kua quasik?"

37 De ma Pilip qa ruqun na qa ma', "Mager ip ngu ukmestem ngi, i maikka ariq aip ngi narliip se ma Iesus nade gia rlan."

De qa guirltik ma', "Maikka ngua tu gua qevep ai ma Iesus Kristus dai ama Ngemumaqa aa Uimka."

38 Taqurla de luqa ama barlka qa nes be ian tiktik de ama hos ip kula ngere kiarlet mer ama karki. De ian meriirl samet luqia ama kainaqi be ma Pilip ka ukmes te luqa ama barlka.

39 De lua i ian aang naimek namer ama kainaqi be ian sik de masna ama Slurlka aa Qevepka ka met ma Pilip ianai. De luqa ama barlka navet ma Itiaupia dai qa tit nep luqa ama aiska saver aa luqupki, de maikka aa tuaqevep dai buup nget ne ama arlias. Dap saqias kuasiq ai qa lu ma Pilip.

40 Dap sa masna ma Pilip ka men per ama qerlingki ama barlki ma Asotas. De qa mit navet luqia ama qerlingki de qa tit per ama luqup i buup nep luqa ama aiska i qa tit be baingbaing se qa per ama qerlingki ama barlki ma Sisaria, de qel sil bareq ama qaqet per ama luqup ne ama Ngemumaqa aa Lengi ama Atlunget. Baiv aa de qa men per ama qerlingki ama barlki ma Sisaria.

9

Ma Iesus Ka Aat Met Ma Saul Men Ama Aiska Savet Ma Damaskas

1-2 Ai de vet luqia ama giqi de qatikka quasiq ai masmas pet ma Saul dap katikka ka tuqut ma Iesus aa maatpitta de qe narliip ke peleng ta. Be qa mit ket lu ama barlka nep

ma Lautu. I qe narliiv ama barlka qe iil ama langinka sagel lura i re uas te ama Lautu vet ma Damaskas. De qe snanpet ma', "I mager ip ngi iil sever a ngua, i ngu narliip ngu manaik te ama quatta be ama nankina i ra tit nep ma Iesus aa Aiska. De maikka ngu narliip ngu guirl se ra sep luqi iara ama Karabus pet ma Jarusalem."

De ama Barlka ka iil taqurla.

3-4 Baiv aa de ma Saul ka tit be sagel na ne luqia ama luqupki ma Damaskas, de maikka masna ama nirlaqi qia men navuk be qia qut aa sakngaiam be qaat per ama aivet. Dap ka narli iak ka taqen sagel ka ma',

"Saul, ngu lu ngi lenges na ngua ip nanaa?"

5 De ma Saul ka snanpet ma', "Gua Barlka nema na ngi?"

De qa guirltik ma', "Ma Iesus na ngua i ngi lenges na ngua.

6 Dap ngia raarlviit de ngia iit savet ma Damaskas. De diiv iak ke sil ba ngi aip diip ngi rekmet nanaa."

7 Dap lura i re ne ma Saul dai den pem ta, be maikka kuasik mager ip te taqen. De ra mai ra narli iaq aa lengi dap kuasik tet lu qa.

8 Baiv aa de ma Saul ka maarlviit de qa siquat ip kem ngim dap maikka ama arlenki ver aa saqang. De aa rluavik ta raneng de aa rik. De ra mit savet ma Damaskas.

9 Be se ama niirl ama depguas dai quasik mager ip kem ngim. Be qurli qa naik i qa tiirl ama asmes ngen ama kainaqi.

10 Dap pet lungera ama niirl dai qurli iak pet ma Damaskas. I aa rlenki ma Ananias. I luqa dai qa tu aa qevep sevet ma Iesus. Dai ver iaiq ama arlenki de ama Slurlka ka men sagel ka. Be qa tis ka ma',

"Ananias." De ka guirltik ma',

"Gua Barlka, katikka ngua iara."

11 De ama Slurlka ka ruqun na qa ma',

"Ngia raarlviit de ngi iit nev ama aiska i ra tis ka ma', "A seserlka." Be ngit sep ma Judas aa vetki de ngi snanpet te iak i qa navet ma Tasas i aa rlenki ma Saul. I qatikka kurli qa i qe raring.

12 Be sa qa lu ngi de kat drlem gia rlenki ma Ananias. I ngia man sep ma vetki be ngia mu gia ngerik per a qa ip mager ip kem ngim."

13 De ma Ananias ka guirltik ma', "Dap maikka gua Barlka, sa ngua narli ama lengi sevet luqa i ama vuqa. I sa qa lenges ne gia qaqer i buup na ra vet ma Jarusalem.

14 Dai sa qa men iara se ama lengi nagel ama Barlta nep ma Lautu ip kep kuap pet lura i ra tis gia rlenki."

15 Dap ma Iesus ka ruqun na qa ma',

"A den, dap ngia tit i sa raquarli ngua mak na qa ip ke tal gua rletki. Be diip kel sil sever a ngua barek lura i quasiq ai ra navet ma Isrel. De diip ka taarl ver ama Kingkena araa saqang de gel iari ama qaqet navet ma Isrel.

16 De maikka diip ngu su qa sever ama merlen-iirang i diip ke tal iirang bareq a ngua."

17 Baip maget de ma Ananias ka mit sep ma Judas aa vetki sagel kurli ma Saul. Be qa mu aa ngerik per a qa de qa sil ba qa ma',

"Guakka Saul, ma Iesus i auur a Barlka, ka nem ngua sagel ngi. I luqa i medu baing se qa gel ngi men ama aiska. I maikka qa nem ngua ip saqiaskerlka mager ip ngim ngim de buup ngi ne ama Qevepka ama Glasingaqa."

18 Baip ka taqen be verleset de raquarl ama dedelitnem i masna iitnem nge aat namen ma Saul aa saknga iam. Baip maget de saqiaskerlka kem ngim. Baiv aa de masna ma Ananias ka ukmestem ka taquarl ma Iesus ka taqen sagel aa risura.

19 Baip maget de qa mes be verleset de saqi ama dlek per a qa.

Ma Saul Ke Teqerl Ai Qa Namen Ma Iesus Aa Liinka

De vet luqia ama giqi de qurli ma Saul se iang ama niirl pet ma Damaskas. I qurli qa gel ma Iesus aa risura.

20 Aiv aa de nakka masna ma Saul ka sil sevet ma Iesus ai qa dai ama Ngemumaqa aa Uimka.

21 De lura dai re narli liina ama lengiini de ngemerl a ra de ra ruqun ma',

"Guariqenau, dap luqa i ai de medu qe lenges ne ama qaqet, i ra tit naset ma Iesus pet ma Jarusalem. De askerlka lua qa men iara ip ke mali re lura ama qaqer ip kep kuap mer araa ngerik ip sev ama Karabus. De ka men sasari ip kerl guirl se lura sagel ama Barlta nep ma Lautu vet ma Jarusalem."

22 Dav ama Ngemumaqa dai as maikka qe sem madlek ne ma Saul aa tuaqevep. Be qel sil ne ama lengi ama dlek-pem-nget sagel ama Judaqena i qurli ra vet ma Damaskas. Taqurla de maikka ma Saul ke taqal sil ai luqa ma Iesus dai qatikka murl ama Ngemumaqa ka mak

na qa iv ama Judaqena araa Maatpitka na qa. De lura ama Judaqena vet ma Damaskas dai maikka quasik mager ip ta taqen.

Ama Judaqena Dai Re Serlin Sagel Ma Saul

23-24 De naser ama niirl i buup na nget de ama barlta nep ma Lautu pet ma Juda, ta iing demna de re kaivung ip te veleng ma Saul. Dap se ma Saul dai qa narli sevet liina. De ra dai sa ra mugun mer ama luqupki ara tarlka ip te uas. Be qatikka re manaik tem ka ver ama niirl ngen ama arlen ip te peleng ka.

25 Dap katiaskerl aip men iaiq ama arlenki de maikka ma Saul aa rluavik ta mit se qa sev iaiq ama vetki men ama surlka. Be ra quav ama kasiq ama ainkul nget de ama segenaqi ara ngerik, de ma Saul ka mugun met ki. Baiv aa de ra raqa taneng ama kasik se ama segenaqi manep se ma Saul be sedarliik ne ama surliit.

Kurli Ma Saul Pet Ma Jarusalem

26 Baiv aa de ma Saul ka mit savet ma Jarusalem. De qe siquat ip kurli qa men ma Iesus aa Aposelkena. Dap maikka kuasik maget. I lura dai reng ning me qa. I ra tu araa qevep ai qe kaaq ai qa namen ma Iesus aa liinka.

27 Dap ma Banabas ka uirl se qa sagel ma Iesus aa Aposelkena. Be qa raqa teviktem mer ama lengi sevet ma Saul. I qa sil sever a qa ai ama Slurlka qa men sagel ka men ama aiska. Be qa taqen sagel ka ne ama lengi. De ma Banabas ka sil ba ra ma', "Maikka medu vet ma Damaskas de ngu narli ma Saul ke taqat mit per ama lengi sever auur a Barlka ma Iesus.

28 Baip maget de ama arlias per a ra navet ma Saul de qurli qa, ke na ra pet ma Jarusalem. De maikka qa taqen ne ama dlek sagel ama qaqet ne ma Iesus aa rlenki.

29 De ver iang ama niirl de qe siquat ip ke su lura ama Judaqena navet ma Korin. Dap katias ta taarl metna, te na qa. Be re narliip te peleng ka.

30 Baip lua i ma Iesus aa risura ta lu sevet liina de ra mit se ma Saul savet ma Sisaria. De ra nem ka dama sipki savet ma Tasas.

31 Baip maget de ma Iesus aa risura i qurli ra vet ma Judia, de vet ma Galili, de vet ma Samaria dai maikka qurli ra maget, i quasiq araa a nge ama qumespik ta lenges na ra. De ama Qevepka ama Glasingaqa ka sem madlek na ra. Dav as maikka ngen ne iari i buup na ra i ra tu araa qevep ip ta tit naset ma Iesus. De maikka ra manep nas i raquarli ma Iesus ke ruirl se ra.

Ma Pita Qa Mat Nevet Ma Inia

32 Baiv aa de ma Pita ka tit nev ama aiska savet ma Lida ip ket lu ma Iesus aa risura. De ver ama aiska dai ka tas gel iari ama risura.

33 Be vet ma Lida dai ma Pita ka lu iak i aa rlenki ma Inia. I luqa dai ama ding ne aa ngerik ngen aa ilaing, i luqa dai qatikka ai de qurli qa ver aa bit taqurla be deng per ama ages ama ngeriqit ngen a depguas.

34 Ma Pita qa ruqun ma Inia ma', "Iara dai ma Iesus Kristus ka rekmet de maget na ngi. Ngia raarlviit de ngi urlisnas de ngia tit ne gia ilaing."
Taqurla de masna ma Inia ka maarlviit, i sa maget na qa de qa tit.

35 Be lura ama qaqer i ra navet ma Lida de navet ma Saron dai ra lu luqa i qa tit de maikka guirltik per araa tuaqevep sagel ama Slurlka.

Ma Pita Qa Iames Ne Ma Tabita

36 De ver iaiq ama luqupki i araa rlenki ma Jopa, dai qurli iaiq ama risuqi i araa rlenki ma Tabita. (Ara rlenki ne ama Grikkena araa lengi dai ra tis ki ma Dokas.) Luqia ama nanki dai maikka ai de qi narliip se ma Iesus. Be qatikka ai de vetpet kia tat naver iari ama nankina. De kin ban ama qaqet te ama asmes de ngene iarang taqurla i quasik iirang gel ta.

37 De vet lungera ama niirl dai ama arlemki qia men per a qi be kia ngip. De ama nankina ta ukmes te araa serlapki de ra mu qi mer iaiq ama rumki pevanau.

38 De lura i ra ukmes tem ki dai ra narli ai qurli ma Pita pet ma Lida. De ra nem ama quariam savet ma Lida i naqatikka qi gelna ne ma Jopa. De liiam aa ian tuqun ma Pita ma', "Maikka masna ngi na uun savet ma Jopa!"

39 De masna ma Pita qa maarlviit de ke na iam. Baip ta men pet ma Jopa de ra mit se qa samer ama rumki pevanau. Be qa men gel lura ama sauakta i rek nak pet luqia ama nanki. De ra reqerl a qa ne ama kloskina ngen ama luan i ai de medu ma Dokas kit kut per a nget bareq a ra.

40 Baiv aa de as ma Pita ka nem ta sedarliik ip diip ke raring. Baiv aa de qa aan aa buum be qe raring. Baip maget de ka ngim sagel ara qetdingki de qa ruqun ma', "Tabita ngia raarlviit."
Baiv aa de qia ngim sagel ma Pita de qia maarlviit.

41 De qa raneng araa ngerik de ka maarl na qi. Be saip ka maarl na qi de qa nes te ama
Kristenkena ngen ama sauakta de qa qurl a ra tem ki, i sa qi iames.
42 De ama qaqet mai vet ma Jopa ta narli sevet liina de buup ne iari ra quarl temiis sagel
ama Slurlka.
43 De qurli ma Pita se iang ama niirl pet ma Jopa gel iak i aa rlenki ma Saimon i luqa i qa
bisnis ne ama aurl arla qetdeng.

10

Ama Angeluqa Qa Qurl Ma Konilias Te Ama Lengi

1 Diip ngu sil sevet ma Konilias i qa navet ma Sisaria. I qatikka qa dai ama soldia na qa.
I ai de qe uas te ama 100 ne ama Soldiaqena na ra. I ra tis a liinka ma', 'A Italia'
2 I maikka luqa dai qat drlem san bandemiis sagel ama Ngemumaqa, i ai de vet ke su
lura i qurli ra, te na qa ip te tekmet taqurla. De ver iang ama niirl de maikka kerl kurl ama
Judaqena te ama tekmeriirang ip ke tat never a ra, de maikka vetpet ke raring sagel ama
Ngemumaqa.
3 De ver iaq ama nirlaqa suuvup dai qurli qa i qe raring. De ama Angeluqa qa men sagel
ka be ka tis ka ma', "Konilias."
4 De qa ngim sagel ama Angeluqa de sak met ka be ka snanpet na qa ma', "Gua barlka,
ngu lu nanaa?"
De ama Angeluqa qa guirltik ba qa ma', "Sa ama Ngemumaqa qa narligel gia raring de sa
qa lu ngi i ngia quarl te gia tekmeriirang barek lura i quasiq araa qerang.
5 Be mager iv iara ngi nem iari savet ma Jopa ip te mali re ma Saimon i ra tis ka ma Pita.
6 I qurli qa gel aa nemka ma Saimon, i luqa i qa bisnis ne ama aurl mai angera qetdeng. I
luqa dai aa vetki dengerlking."
7 Baip maget de luqa ama Angeluqa qa mit. De ma Konilias ka nes te aa maatpiraiam,
iane ne iaq ama Soldiaqa i qa tu aa qevep sagel ama Ngemumaqa i ai de ka tat nevet ma
Konilias sademna.
8 De qa sil ba ra ne ama Angeluqa aa lengi de qa nem ta savet ma Jopa.

Ama Slurlka Qa Reqerl Ma Pita Ne Iani Ip Taquarl Ama Viinki

9 Baip bigia de lura ama depguas na ra, tat den be sagelna ne ma Jopa de ma Pita dai qa sik
saver ama vetki araa rleng i maikka ama seserles taquarl ama laiqi. I lua i se ama nirlaqa
kem ngim manep de qurli qa de qe raring.
10 De maikka ama getki-vem-ka maden be maikka ke narliip ka tes. Dav aa rluavik dai as
kurli ra i ra tuvem ne ama asmes. Dap ma Pita qe raring dai qet lu bing men ama uusepka.
11 De qet lu ama luanki i ama slurlki i maikka buupki ne ama aurl muqas muqas, i ama
ailu de ngen ama uaik. De ver aa viinki dai qet lu ama luanki i ra serlek na qi nade ama
uusepka aa rlan. I luqa ama ruikka dai qat den navuk be deng gel ka.
12 I ama aurl i nget muqas muqas dai qurli nget pe luqa ama ruikka. I nget i iang dai ama
ilaing per a nget i nge tit, de iang dai seserl na nget per ama aivet dap ngen ama uaik i ngere
kiavarl mer ama serliqis.
13 De iak ka taqen sagel ka ma', "Pita, ngia raarlviit de ngi peleng lungera de ngia tes."
14 De ma Pita qa ruqun na qa ma', "Maikka gua barlka kurli ngua. I ai de quasik ngua
mes liirang aa i maikka liirang aa dai auur a Lautu arla revingiirang aa."
15 Baiv aa de saqiaskerlka ama Barlka ka taqen ip ma iiram naivuk i qa taqen ma', "Sa ariq
aiv ama Ngemumaqa ka rekmet ne ama asmesiirang be ama atliirang dai quasik mager ip
ngi tuqun ai gia revingiirang."
16 Ama Slurlka ka meraqen taqurla ma depguas niirang. Baip perleset de ama ruikka ka
mit piit sede ama uusepka aa rlan.
17 Baip maget de qatiaskerl ma Pita qa tu aa qevep aip ngu lu ama rarlimini nanaa ve
liina i angera rleng i qa lu aa viinki. Ai de ma Pita qa tu aa qevep taqurla dap lura i ma
Konilias ka nem ta dai sa ra men ip te menaik te ma Saimon aa vetki. I ra men be ra maarl
darliik ne ama vetki.
18 De res nes ma', "Kuarl ai de qurli ma Saimon Pita ve luqia ama vetki?"
19 Dap katiaskerl ai de ma Pita ka tu aa qevep pe luqia ama viinki ara rleng de ama Slurlka
aa Qevepka qa sil ba qa ma', "Ngi lu iari ama quatta i re mali rem ngi.
20 Dai mager ip ngia raarlviit de ngi meriirl sagel ta. De diip ngi na ra de qula ngia tu gia
qevep maberl i raquarli lura dai ngua nem ta sagel ngi."
21 Baip maget de ma Pita ka meriirl sagel ta de qa ruqun na ra ma', "Katikka ngu iara. I
ngene mali rem ngua. Dap ngu lu nanaa be ngen men sagel ngua?"
22 De ra ruqun ma', "Ma Konilias ka nem uut sagel ngi. I mani ama Angeluqa qa ruqun
ma Konilias ip ke nem uut iv uur ren tem ngi sep gia vetki. I diip ke narli gia lengi. I qatikka

luqa ma Konilias dai qe uas te ama 100 ne ama Soldiaqena. I maikka aa tekmeriirang dai ama atliirang i ai de qat drlem san bandemiis sagel ama Ngemumaqa."
23 Ma Pita ka narli ara lengi de qa ruqun na ra ip kurli ra te na qa. Baip bigia de ma Pita qe ne iari navet ma Jopa dai ra mit te ne lura ama depguas na ra.

Ma Pita Qa Mit Sep Ma Konilias Aa Vetki
24 De saqiaskerlka aip bigia ver iak de ra men pet ma Sisaria. Dap ma Konilias dai sa qa iing demna ne aa rluavik ngen aa verlikpik. Be qurli ra de rem ngim naa ne ma Pita.
25 Be ma Pita qat dan sep ma Konilias aa vetki dai ian atmetna, de ma Konilias ka aan aa buum ip ke Lautu sagel ma Pita.
26 Dap ma Pita qa raneng a qa de qa meraqen madlek sagel ka ma', "Ngia raarlviit i ngua dai ama qaqeraqa ip taquarl ngi."
27 De ma Pita qe ne ma Konilias ianel sil ba na de ian dran sev ama vetki. Dai ma Pita ka lu ama qaqet i buup na ra i ra iing demna ve ama vetki.
28 De qa ruqun na ra ma',
"Sa ngen drlem ai maikka quasik mager iv uut ama Judaqena uure ngingdemna, uure ne lura i quasiq ai ra naver auut. De quasik mager iv uure ngingdemna uut na ngen. Dap sama Ngemumaqa qa su ngua, ai mager ip ngu narliip se ama qaqet mai. De quasik mager ip ngu tuqun ai iari dai ama vura.
29 I liina be ngua men sagel ngen, i ngen nes tem ngua. De quasiq ai ngua tu gua qevep ne a qerang. Dap maikka ngu lu ama rarlimini nanaa be ngen nes tem ngua?"
30 De ma Konilias ka ruqun ma',
"Diip ngu sil sever a nas. I luqa iara ama nirlaqa iv ama rlatpes naset lua i medu qurli ngua pe gua vetki de ngu raring ver ama depguas suuvup. Dai iak ka men be qa maarl vet gua saqang i aa luan dai ngeren sin.
31 De qa ruqun na ngua ma, Konilias se ama Ngemumaqa qa narligel gia raring de sa qa lu ngia quarl te gia tekmeriirang barek lura i quasiq araa qerang.
32 Be mager iv iara ngi nem iari savet ma Jopa ip ta ren se ma Saimon i qerlka ra tis ka ma Pita. Luqa dai qe brlaing gel aa nemka ma Saimon, i luqa i qe bisnis ne ama aurl angera qetdeng, i luqa dai aa vetki dengerlking. Dai qatikka verleser ama Angeluqa aa lengi aa.
33 Baip maget de masna ngua nem iari ip ta iit tem ngi, dai be maikka maget i masna ngia men. Dai be iara uur iing demna dama Slurlka aa saqang ip diiv uure narli ama lengi i ama Ngemumaqa qa van a ngi rem nget."

Ma Pita Qa Su Ra Ve Ma Konilias Aa Vetki
34 De ma Pita ka maarl de qa taqen sagel ta taqurliani, ma', "A revan sa iara dai nguat drlem ai ama Ngemumaqa dai quasiq ai qe narliip se iari dap kuasik te iari.
35 Dap per ama qerleng mai dai lura i ren bandemiis sagel ama Ngemumaqa de re Lautu sagel ka ne ama revan dai qe narliip se ra. De saqikka lura i re tekmet ne ama tekmeriirang ama atliirang, dai diiv ama Ngemumaqa dai maikka qe narliip se ra.
36 I sa qa nem ama lengi ama atlunget sagelem uut ama Isrelkena. I qa sil ba uut sevet ma Iesus Kristus i qa guirl se uut ip kurl uut maget gel a uut Mam. I maikka ma Iesus dai ama Barlka na qa bareq ama tekmeriirang mai.
37 I sa ngen drlem sever ama tekmeriirang ama barliirang i iirang nge men pet ma Judia. I baing se iirang pet ma Galili nevet ma Jon aa lengi i luqa i qe qukmes te lura i re sekdem mer araa viirang.
38 I sa ngen narli sevet ma Iesus i qa navet ma Nasaret i ama Ngemumaqa qa mak na qa de qa buup ka ne ama Qevepka ama Glasingaqa ngene aa dlek. I maikka ka tat naver ama qaqet ne ama tekmeriirang ama atliirang, de qe tekmet de maget se lura i ma Satan ka lenges na ra. I maikka qe tekmet ne liirang aa i raquarli ama Ngemumaqa dai qurli qa, ke na qa.
39 Be maikka uut, dai uuret lu liirang aa ne auur a saqang i qe tekmet niirang. I qe tekmet ne liirang aa vet gua qerlingki ma Isrel, de vet ma Jarusalem. De ama Judaqena ra veleng ma Iesus, i ra uadem se qa men ama mengka.
40 Dap naser ama niirl ama depguas de ama Ngemumaqa qa maarl na qa naver ama aapngipki de qa rekmet iv aa seviraqi qi lu qa.
41 Dap kuasiq ai maikka ama qaqet maden tet lu qa. Dav uut naik i murl ama Ngemumaqa qa mak nauut nauirl iv uurel sil ne aa lengi. A revan, i maikka mekai naser aa maarlvitki de uut na qa uut tes de uure srluup.
42 De maikka qa mak na uut iv uurel sil sever a qa bareq ama qaqer ip tat drlem sever a qa, ai qa dai sa ama Ngemumaqa qa mak na qa ip ka dai qa taarl ne ama qaqet per ama kot. De diip ke kot se lura i ama ngipta de lura i as ama iames ta na ra.

43 I as murl miaimek dai ama Slurlka aa Aamki na ra, ra iil sever a qa ve ama Langinka i
murl. Be rel sil sever a qa ai qa dai mager ip ke lemerl ama qaqer araa viirang. Be lura i ra
tis aa rlenki de ra tu araa qevep sever a qa dai diip ke suquv araa viirang.

I Lura I Quasiq Ai Ama Judaqena Na Ra Dai Ra Raneng Ama Qevepka Ama Glasingaqa

44 As lua i ma Pita qa taqen, i qa rluses de aa lengi de lura i ra tu araa asdem ip te narli
ama lengi. Dai ama Qevepka ama Glasingaqa qerl kurl a ra re aa dlek i qa raneng a ra.
45 Dap lura i re ne ma Pita dai ra aakmen se liina i ama Ngemumaqa qerl kuarl te aa
Qevepka barek lura i quasiq ai ama Judaqena na ra.
46 De ra aakmen se lura i ra taqen ne ama lengi muqas muqas. De maikka re barl ama
Ngemumaqa ne araa lengi.
Baiv aa de ma Pita qa ruqun ma',
47 "Maikka quasik mager iv uure riktik dem ta ip kuasik te qukmes tem ta ne ama kainaqi.
I sa iara ama Qevepka qa raneng a ra ip taquarl mekai uut pet ma Jarusalem.
48 Be aip maget de ma Pita qa ruqun na ra ma', "Diiv iara iari naver auut dai diip te ukmes
tem ngen ne ma Iesus Kristus aa rlenki. Baip prleset de lura navet ma Konilias aa liinka dai
ra snanpet na qa ip kurli qa gelem ta se iang ama niirl.

11

Ma Pita Qa Guirl Sevet Ma Jarusalem Be Qa Sil Sever Aa Rletki

1 Baip naser iang ama niirl de ama lengi nge men sagel lura ama Aposelkena vet ma
Jarusalem, te ne araa rluavik navet ma Judia. Dai ra narli ama lengi sever ama nangista i
sa ra raneng ama Ngemumaqa aa lengi.
2 Baip maget de ma Pita qa men savet ma Jarusalem de iari ama Judaqena te serlin a qa,
3 de ra taqen taqurliani ma', "Ngu lu nanaa be ngis pas te lura ama nangista i quasiq ai
ra naver auut. De qerlka ngi lenges nanas i ngia tes araa asmes."
4 Baiv aa de sakka ma Pita qa raqal sil ba ra sevet liina i qurli qa gel ama nangista. I qa
taqen taqurliani ma',
5 "Medu ver iaq ama nirlaqa de qurli ngua vet ma Jopa. I qurli ngua i ngu raring. Be ngu
raring dai ngut lu ama viinki nagel ama Ngemumaqa. Be ver ama viinki dai ngut lu ama
luanki ama slurlki taquarl ama ruikka, i ra serlek na qa na de ama uusepka aa rlan. Luqa
ama ruikka kat den navuk be deng gel ngua.
6 De ngua raqam ngim sep ka dai ngua lu ama aurl muqas muqas, i iang dai taquarl ama
karabau, de ngen ama ailu, de ngen ama uaik muqas muqas.
7 I as ai de ngum ngim sagel liirang aa dai ngu narli iak ka taqen na ngua ma', "Pita ngia
raarlviit de ngi peleng navet liirang aa ip ngia tes."
8 Dap ngua ruqun na qa ma', "Gua Barlka maikka qurli ngua, i maikka liirang aa dai auur
a revingiirang. Be as ai de quasik ngua mes navet liirang aa.
9 Baiv aa de saqiaskerlka ama Barlka qa taqen ip ma iiram naivuk. I qa taqen ma', "Sa
ariq aiv ama Ngemumaqa qa rekmet ne ama asmesiirang, be ama atliirang dai quasik
mager ip ngi tuqun ai gia revingiirang."
10 Ama Slurlka ka meraqen taqurla ma depguas niirang. Baip prleset de ama ruikka
ka mit piit sede ama uusepka aa rlan.
11 De vet luus aa de ngua lu ama quatta ama depguas na ra i ra men navet ma Sisaria
ip te mali rem ngua. I sa ra men be qurli ra darliik ne luqia ama vetki.
12 De ama Qevepka ka ruqun na ngua ip diip ngu na ra dap kuasik mager ip ngua tu
gua qevep maberl. I qatikka ngu ne lura iara ama ngeriqit ngen a qa na ra i uut mit navet
ma Jopa. Baip maget de uut mit sep ma Konilias aa vetki.
13 Be aa uut men be qurl uut gel ka de masna qa sil ba uut ai sa qa lu ama Angeluqa i
qa men sagel ka ve aa vetki be qa taqen sagel ka.
I ama Angeluqa qa taqen taqurliani ma',
"Ngi nem aret savet ma Jopa ip ta iit tem ma Saimon i aa iaiq ama rlenki ma Pita.
14 I luqa ma Pita dai diip ke sil ba ngi ne ama Lengi ama Atlunget. Dai diip ngen drlem
saver ama aiska i ama Slurlka ka rekmet na qa ba ngen ip ke iames na ngen. I qatikka ngi,
ngi ne lura i qurli ra gel ngi."
15 Baip lua i ngul sil ba ra de ama Qevepka ama Seserlka qen ban a ra te ama dlek, de ka
raneng a ra ip taquarl mekai nge rarles i qa rekmet ba uut.
16 Baiv aa de vuktik per a ngua ne ma Iesus aa lengi i mekai qa ruqun na uut ma', "Murl
ma Jon ka ukmes tem ngen ne ama kainaqi dap kuasiq ama ainkules de diiv ama Slurlka
ke ukmes tem ngen ne ama Qevepka ama Glasingaqa.

17 Ngene lu, ariq aiv ama Ngemumaqa qerl kurl ama nangista te aa Qevepka taquarl
mekai kerl kurl auut i ai de uut tu auur a qevep sever auur a Barlka ma Iesus Kristus. Dai
quasik mager ip ngu riktik dem ka."
18 Baip ma Iesus aa Aposelkena ra narli ma Pita aa lengi raqurla, de quasik mager ip ta
taqen. Dap maikka ra taqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa i ra taqen per a na ma',
"Sa ama Ngemumaqa dai sa qa rekmet ne ama aiska bareq ama nangista ip mager ip te
guirltik per araa rut never araa viirang ip diiv ama Slurlka ke iames na ra."

Ama Kristenkena Vet Ma Antiok

19 Diip ngul sil ba ngi savet ma Iesus aa risura i ra mit per ama luqup maden maden i ra
ingarl se ra vet luqia ama giqi i ra veleng ma Stiven. Be iari ra uaik sangis savet ma Pinisia
de iari ra uaik savet ma Saipras, dav iari ra uaik savet ma Antiok. Be lura i ra uaik dai rel
sil bareq ama Judaqena naik ne ma Iesus aa lengi.
20 Dav iari i ra navet ma Saipras de ma Sairini dai ra mit savet ma Antiok. Be qurli ra vet
ma Antiok de rel sil bareq ama Grikkena sevet ma Iesus auur a Barlka.
21 De maikka ama Slurlka dai qurli qa, qe na ra. Be buup ne iari tem ngim temanau ne
araa viirang be dingding se ra men ma Iesus.
22 Baiv aa de lura vet ma Jarusalem ta narli ama lengi sevet lura ama nangista i ra guirltik
per a ra rut de ra nem ma Banabas savet ma Antiok.
23 Baip ka men gel ta dai qa lu ama Ngemumaqa aa ngimsevetki i qit matna parlen me
ra. De maikka ma Banabas dai ama arlias per a qa naver ama Slurlka. De qe tekgel ta ip ta
taarl malkuil de araa tuaqevep dai ama quanas nget sagel ama Slurlka.
24 I maikka ma Banabas dai buup ka ne ama Qevepka ama Glasingaqa be maikka qa dai
ama atluqa. De qa tu aa qevep ne ama revan sagel ama Slurlka. Be vet luqia ama qerlingki
dai buup ne iari i dingding se ra men ama Slurlka.
25 Baiv aa de ma Banabas ka mit namen a ra savet ma Tasas ip ke manaik te ma Saul.
26 Baip ka lu qa de qa mit se qa savet ma Antiok. Be qurl iam gel ta ver ama ageski mai.
De iane ngingdemna ne ama Kristenkena de iane su ra i maikka buup na ra. De lura ma
Iesus aa risura vet ma Antiok dai nge rarles ianai dai ama qaqet maden ta tis ta ma', "A
Kristenkena."
27 De vet lungera ama niirl de ama sil-nauirl-ta navet ma Jarusalem ta mit savet ma
Antiok.
28 Be iak naver a ra i aa rlenki ma Agabas ka maarlviit parlen me ra de qa taqen ne ama
dlek nagel ama Qevepka taqurliani ma', "Diiv ama getki ama slurlki kia ren per ama aivetki
mai." (Maikka luqia ama getki qia men per ama giqi i lua i ma Klaudias ke uas te ama
Gaman Rom.)
29 De lura ama risura pet ma Antiok i ra narli sever ama getki ama slurlki vet ma Judia,
de re ngingdemna de re tuqun ip diip tem nem ama qelaing ip ta tat naver araa rluavik pet
ma Judia. Be iak de iak ka tu aa qevep ip kerl kuarl te ama qesna ne ama qelaing bareq a
ra.
30 I qatikka ra rekmet taqurla, de ra qurl ma Banabas ke ne ma Saul te lungera ama
qelaing. De ian mit se nget be ian kurl lura i re uas te ama Kristenkena.

12

Ta Veleng Ma Jems Dap Ta Karbus Ne Ma Pita

1 De vet lungera ama niirl de ma King Herot ke rarles ip ke lenges ne iari ama
Kristenkena.
2-3 Be qa veleng ma Jon aa rarlimka ma Jems ne ama asmesna arla sinki. Baiv aa de qet
lu ama Judaqena i ama uairlka ver a ra nevet liina i qa veleng ma Jems, de qerlka qa quap
pet ma Pita. De vet lungera ama niirl de ama Judaqena, ta iing demna vet ma Jarusalem
per ama Asmeski ama Slurlki. I luqia ama Asmeski dai ra tis ki ma', "Ama-Angeluqa-Ka-
Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka."
4 Baiv aa de ma King Herot ka mu ma Pita ve ama Karabus. De qa ruqun ama soldiaqena
ama malepka ngen ama ngeriqit ngen a qa ip te uas te ma Pita ve ama Karabus. Baip naser
ama asmeski de ma King Herot ka mu aa qevep ip ka raarl ne ma Pita ver ama Kot iv ama
qaqet navet ma Jarusalem dai qerlka ama arlias per a ra naver a qa.
5 De ma Pita dai qurli qa ve ama Karabus dav ama Kristenkena mai dai maikka re raring
sademna ne araa dlek sagel ama Ngemumaqa ip ka tat naver a qa.
6 Baip pet luqia ama arlenki ip bigia de ma Herot ke kot se ma Pita de ma Pita dai as kurli
qa i qe brlaing parlen ama soldiaiam. I maikka ra quap met ma Pita aa rik ne ama seniam
ama dlek pem iam. De iari ama Soldiaqena dai qurli ra mer ama tarlka i re uas.

7 Baiv aa de ama Slurlka aa Angeluqa qa maarl daleng me qa. De buup luqia ama rumki ne
ama nirlaqi. Baiv aa de ama Angeluqa qa uaming de ma Pita aa snaing de qa vileng a qa
de qa ruqun na qa ma', "Masna ngia raarlviit."
Baiv aa de masna qa maarlviit de ama seniam ian aat namen aa ngerik.
8 De ama Angeluqa qa ruqun ma', "Ngi urlisnas de ngia tik men nanas ne gia liitki de ngia
ru gia luut pet gia ilaing."
9 De ma Pita ka mit naser a qa nep ma Karabus, dap kuasik kat drlem aip kuarl ama revan
i qa tit naser ama Angeluqa dap kua quasik. I qa tu aa qevep ai ama viinki naik nagel ama
Slurlka.
10 Be ian dren be ian aang gel ama soldiaqena dap kuasik tet lu iam. De ian diit saqiaskerlka
be ian aang gel iari dap saqikka quasik tet lu iam. De ian men be sagel ama tarlka i maikka
ama ain per a qa i qa vet garli ve ma Jarusalem. Dai qatikka rattem mer ama tarlka be sagel
iam de ian mit sedarliik. De ian diit nev iaq ama rot de ama Angeluqa qa mit namen a qa.

11 Baiv aa de ngiltik pet ma Pita de qa taqen per a nas, ma', "Maikka ama revan i sa ama
Slurlka qa nem aa Angeluqa ip ke iames na ngua naver ama aapngipki. I ma Herot ke ne
ama Judaqena re narliip te peleng ngua.

12 Baip ngiltik per a qa ne liina de qa mit sep ma Maria ara vetki i ma Jon Mak aa nan.
Dap pe luqia ama vetki dai buup ne ma Iesus aa risura i ra iing demna de re raring.

13 Baiv aa de ma Pita ka qirlas mer ama tarlka de iaiq ama nanki i ara rlenki ma Roda i
qit matna ve luqia ama vetki dai qia men ip kia tu araa asdem aip nema darliik.

14 Be qia tu araa asdem dai qiat drlem ma Pita aa qenem de maikka qi dai maikka ama
uairlka ver a qi malai de quasiq ai qia tu araa qevep ip ki raarl mer ama tarlka ip ma Pita
qa ran dap maiki masna qia guirl be qia man sagel lura i re raring. De qia ruqun na ra ma',
"Guariqenau, Auur a barlka ma Pita aa vuk darliik, i sa qa men."
15 De ra taqen a qi ma', "Ngu lu ngi kaak ip nanaa?"
Dap kia ruqun ma', "Guariqena maikka gua revan."
Dap ta ruqun ma', "Katias aa iauska aa."
16 Dap ma Pita dai qatiaskerl ke kirlas ip te narli de re raarl mer ama tarlka ip sagel ka. Baiv
aa de ra raarl mer ama tarlka dai ra lu qa de maikka sak met ta.
17 De masna ma Pita qa quarl ne aa ngerik piit ip ke riktik dem ta. De qa sil ba ra sever ama
Slurlka i qa mit se qa nev ama Karabus. De qa ruqun na ra ma', "De diip ngenel sil sever a
ngua barek ma Jems de auur ari be iari ama quatta sevet liirang iara."
Baip maget de qa mit namen a ra saver iaiq ama luqupki.

18 Baip bigia nepbang de ama soldiaqena dai re menaik te ma Pita dalkuil de maikka ra
tu araa qevep maberl. I quasik tat drlem aip ma Pita qa mit kua.

19 Baiv aa de ma Herot ka ruqun ip te mali rem ka dap kuasik ta lu qa. Taqurla de ma
Herot ka snanpet ne lura i re uas te ma Pita ve ma Karabus dap kuasik tat drlem. De ma
Herot ka ruqun ip ta iit se lura ip te veleng ta i raquarli quasik ta raqa uas tem ka.

Ma Herot Ka Ral Ama Tuvetki

Baip naset liina de ma Herot ka mit navet ma Judia be qa mit mas pet ma Sisaria.

20 Be qurli qa vet ma Sisaria be maikka ka serlin ama qaqet navet ma Taia de ma Saidan.
De iari naver a ra, ra mit ip te lu ma Herot. Dap lua dai ra men be ra lu ma Blastus nauirl,
i luqa i ma Herot aa Aamngimka. De ra snanpet na qa aip kua mager ip ke verleser ama
serlinki ne varlen me ra. I raquarli ma Taia ki ne ma Saidan dai ai de ian derer ama asmes
navet ma King Herot aa qerlingki. De ma Blastus ka narligel ta de qa rekmet taqurla ip ka
tat never a ra.

21 Baiv aa de ma Herot ka mak ne iaq ama nirlaqa ip ke kaivung per a ra. Be vet luqa ama
nirlaqa de ma Herot ka muremiis ne aa luan i maikka ama atlunget de qa mugun mer aa
mugun-met-ki de qa taqen sagel ta ne aa lengi.

22 Baip ka taqen be verleset de ra ruqun ma', "Lungera ama lengi dai qatikka quasiq ai
nagel ka dap nagel ama Slurlka."

23 Dap ma King Herot dai quasiq ai qe barl ama Ngemumaqa i qa mat naver a qa, dap ke
narliip ke barlnas. Taqurla de masna ama Slurlka aa Angeluqa ka lenges ne aa qetdingki
be ama qemising nge mes ka be nge verleset na qa.

24 De vet luqia ama giqi de verik se ama Ngemumaqa aa lengi ver ama qerlengiirang i
buup niirang be maikka buup ne iari ama qaqet te narliip se aa lengi.
25 Baip prleset ne ma Banabas ke ne ma Saul ian aa rletki parlen ian ari vet ma Jarusalem
de ian guirl savet ma Antiok de ma Jon Mak ke ne a iam.

13

Ama Slurlka Aa Qevepka Qa Nem Ma Banabas Ke Ne Ma Saul Iv Ian Diit Se Ama Lengi Ama Atlunget Per Ama Qerleng

1 De gel ama Kristenkena vet ma Antiok dai iari never a ra dai ama Slurlka aa Aamki
na ra, de iari dai ama tiksiqena na ra. Iari navet lura dai araa rlen, i ma', Banabas, de ma
Saimon (i ra tis ka ma', A Suqa); de ma Lusias navet ma Sairini; de ma Manain, i qa navet
ma Herot aa liinka; de ma Saul.
2 Baip lua i re ngingdemna de re raring dap kuasik ta tu araa qevep sever ama asmes ip
ta tes. De vet luus aa de ama Qevepka ama Glasingaqa qa ruqun na ra ma', "Diip ngene mel
se ma Barnabas ke ne ma Saul iv iane tekmet ne gua rletki i sa murl ngua mak na iam iv
iane tekmet na qi."
3 Be qatikka ra tiirl ama asmes de re raring de ra mu araa ngerik per a iam de ra nem iam
se ama Slurlka aa rletki.

Ma Banabas Ke Ne Ma Saul Iane Su Vet Ma Saipras

4 Be sa ian mit naser ama Qevepka ama Glasingaqa aa lengi be ian mit savet ma Selusia.
De ianai de ra mit dama sipki savet ma Saipras.
5 Baip ta men pet ma Salamais de rel sil ne ama Ngemumaqa aa lengi ve ama Judaqena
araa Lautu-vem-nget. De ma Jon Mak dai qurli qa qe ne a iam ip ka tat naver a iam.
6 Baiv aa de ra mit ne araa ilaing pet luqia ama ailanki be ra men savet ma Paipas. Baip
kurli ra vet ma Paipas dai ra lu iak, i ama qenaingki-vem-ka. I qatikka luqa dai qa naver
ama Judaqena. I luqa dai ai de qe kaaq ai ama Slurlka aa Aamki na qa. I luqa dai aa rlenki
ma', "Barl-Iesus."
7 Ma Barl-Iesus dai maikka aa rluaqa ne luqa i ama barlka na qa i qe uas te luqia ama
ailanki. I luqa ama barlka dai aa rlenki ma Sagias Paulus. I qa dai maikka aa drlem peviit.
Baiv aa de luqa ama barlka qa nes te ma Banabas de ma Saul iv ian den sagel ka. I maikka
raquarli qe narliip ke narli ama Ngemumaqa aa lengi.
8 Baip ta men sagel luqa ama qenaingki-vem-ka ma Barl-Iesus i aa iaiq ama rlenki ma
Elimas, dai qa maarl sev araa qames de qe tekmer ip ke lenges ne araa lengi. I maikka
quasik ke narliiv ama barlka qa tu aa qevep sever ama Ngemumaqa.
9 Baiv aa de ma Saul, i aa iaiq ama rlenki ma Paulus dai ama Slurlka aa Qevepka qa qurl
a qa te ama adrlem. Be qa maarl de qa ngim sagel ama qenaingki-vem-ka.
10 De qa ruqun ma', "Maikka ngi dai ma Satan aa uimka na ngi. I maikka ngi dai quasik
ngi narliip se ama tekmeriirang i ama atliirang, de maikka ngi dai ngia mugelnas ne ama
qenaingki vemiirang. De maikka ai de sademna de ngi siquat ip ngi guirltik per ama
Slurlka aa lengi ama revan nget, dap ngi riirl ama tekmeriirang ama viirang.
11 Ngi narli, diiv iara ama Slurlka qe qurl a ngi te ama merlenka i diiv ama rlen ngi. Be
diip kuasik ngim ngim per iang ama niirl."
Taqurla de masna ama qenaingki-vem-ka qa meng, be ai de qe ngurekmet ip te iari iv ait
de a qek ka raneng de aa ngerik.
12 Baiv ama barlka ma Sagias, dai qa lu liina de qa mu aa qevep sever ama Slurlka. De
maikka sak met ka naver ama lengi i ra su qa sevet ma Iesus.

Ma Jon Mak Ka Mit Namen A Ra Be Qa Mit Savet Ma Jarusalem

13 Baip naser iang ama niirl de ma Paulus kena ra mit navet ma Paipas dama sipki. Be ra
men savet ma Perga pet ma Pampilia Provins. Be qurli ra vet ma Perga dai ma Jon Mak ka
mit namen a ra be qa mit savet ma Jarusalem.
14 Dap katiaskerl ma Paulus ke ne ma Banabas ian mit navet ma Perga be ian men pet ma
Antiok pet ma Pisidia Provins. Be ver ama Judaqena araa Lautuqa de ian mit be ian man
sev ama Judaqena araa Lautu-vem-ki, be iane na ra ta Lautu.
15 Be ver ama Lautu de ra tis pet ma Moses aa iang ama lengi de ngen ama Lengi i ama
Ngemumaqa aa Aamki na ra i re iil. Baip naset lungera ama lengi de lura i re uas te ama
Lautu-vem-ki dai ra snanpet ne auur a iam ma', "Auur a iamka kuariq aiv a nge ama lengi
gel uin iv uane tekgel ama seviraqi, dai uan deraqen."
16 De masna ma Paulus ka maarlviit de qa quarl ne aa ngerik ip diip ka taqen. I qa taqen
taqurliani, ma',
"Maikka gua rluavik navet ma Isrel de ngen iari i maikka ngene narliip se ama
Ngemumaqa dai maikka ngene taqa mu a ngen asdem.
17 Maikka murl miaimek de ama Ngemumaqa ka mak ne auur a murlta ip ta dai ama
quanases met ta per aa liinka. Be qurli ra i ama nangista na ra varlen ama Isip-kena, de
ama Ngemumaqa qa iirl ta, be maikka buup na ra. De ama Ngemumaqa qa reqerl ne aa
dlek i maikka nget peviit bareq a ra de qa mer aa liinka navet ma Isip.

18 I qa mer a ra be qa uas tem ta pet luqia ama qerlingki i ama ausaqi na qi. Be qatias ka
uas tem ta pet luqia ama qerlingki se ama ages ama malev ama rlatpes.
19 De ver iaiq ama qerlingki ma Kainan dai ama Ngemumaqa qa lenges ne ama qaqet
mai naver a qi, i ra dai ama liin ama ngeriqit ngen a iam na nget. I lura dai maikka ama
vura. De qa qurl auur a murlta te luqia ama qerlingki ip te uas tem ki bareq a nas.
20 Be qurli ra vet luqia ama qerlingki ma Kainan de ama Ngemumaqa qa mak ne iari
ama Aamngimta be ra uas te aa liinka. Be lura ama Aamngimta dai re uas be deng pet
luqia ama giqi i ama Ngemumaqa qa mak ne ma Samuel. I lura ama Aamngimta i re uas
te ama Isrelkena se ama ages ama 450.
21 Baiv aa de ra snanpet ne ma Samuel aiv a nge ama King ip ke uas tem ta. Taqurla de
ama Ngemumaqa qa mak ne ma Saul i ma Kisa aa uimka i qa navet ma Benjamin aa liinka.
Be luqa ma Saul dai araa King na qa se ama ages ama malev ama rlatpes.
22 Baiv aa de ama Ngemumaqa dai quasik ke narliip se ma Saul de qa mu ma Daivit ip
ka ra a luqupka. De ama Ngemumaqa ka taqen sever a qa ma', "Ma Daivit i ma Jesi aa
uimka i luqa dai maikka ama atluqa. I aa tuaqevep taquarl ngua. I maikka nguat drlem
ai qa dai diip ke narligel ngua."
23 I qatikka ma Daivit dai ama Ngemumaqa qa sil ba qa ai laiv iak ka ren naver aa
laanivas ip ke iames na uut ama Isrelkena. I luqa dai aa rlenki ma Iesus.
24 Dap nauirl dai ma Jon kel sil bareq auut i ama Isrelkena ip mager iv uurem ngim
temanau ne auur a viirang. Dai diip ke ukmes te lura i re tekmet taqurla.
25 Ai de ma Jon ket matna taqurla be sakka aip lua ip ke prleset ne aa rletki de qa taqen
sagel uut taqurliani, ma',
"Ngua dai quasiq ai ngua ip ngua iames ne ama qaqet navet ma Isrel. Maikka quasik
ngen dru a ngen a qevep taqurla. I ngua dai quasiq ai luqa i qurli ngen de ngenem ngim
naa na qa. Dap ka dai qatias diip ka ren. Be qatias ka dai aa dlek peviit, dap ngua dai
ama vuqa na ngua."
26 Gua rluavik i ngen navet ma Abram aa laanivas de ngen iari i maikka ngene narliip
se ama Ngemumaqa dai maikka ngene narli. Ama Ngemumaqa dai sa qa nem aa lengi
bareq auut mai ip ke iames na uut.
27 Dap sama Iesus dai qa men pet ma Jarusalem dap lura navet ma Jarusalem te ne auur
a barlta dai quasik ta drlem a qa. Dap maikka ra narli ama lengi sever a qa nev ama
Ngemumaqa aa Langinka per ama Lautu mai dap kuasik ta drlem a qa. De maikka ra
lenges ne auur a Barlka ma Iesus ip taquarl murl ama langin ngerel sil.
28 Kuatta i quasiq a nge ama rarlimini ip te veleng ka dap ta taqen ne araa dlek sagel ma
Pailat ip ke veleng ka.
29 Be saip ta rekmer ip taquarl ama langin ngerel sil sever a qa. De ra mer aa qetdingki
namen ama Lalemka be ra mu qi mer ama demka.
30 Dav ama Ngemumaqa qa maarl na qa naver ama aapngipki.
31 De ver iang ama niirl i buup de baing se ma Iesus gel lura i mekai qe na ra ta tit navet
ma Galili savet ma Jarusalem. Be sa iara rel sil sever a qa bareq ama qaqet.
32-33 I iara uun men, i ngu ne ma Barnabas iv uunel sil ba ngen sever ama Ngemumaqa
aa lengi i ngerel sil bareq auur a murlta iv as laiv araa laanivas te lu qa i qa raarl ne ma
Iesus naver ama aapngipki. De saqiaskerlka murl ma King Daivit ka iil ama taing dai
luqia ip ma quanasiim. Dai qa iil taqurliani,
"Maikka ngi dai gualselaqa na ngi, be maikka iara dai ngua uimka na ngi." Sng. 2.7
34 De saqiaskerlka iani taqurliani, i ama Ngemumaqa qa taqen sever aa maarlvitki naver
ama aapngipki de diip kuasik mager ip sik te aa qetdingki samer ama demka. De qa taqen
taqurliani ma,
Diip ngu qurl a ngen mai te ama tekmeriirang ama seserl iirang i ama revan-iirang.
Taquarl murl ngua taqen ne gua revan sagel ma Daivit." *Ais. 55.3*
35 De saqiaskerlka iani, raqurliani ver iaiq ama taingki ma,
"Gia alselaqa i ama atluqa dai diip kuasik lenges ne aa qetdingki samer ama demka." *Sng.
16.10*
36 Dap liina dai quasiq ai iini ngerel sil sevet ma Daivit. I ma Daivit dai murl ka tat
naver aa seviraqi, i qa tit naser ama Ngemumaqa aa lengi baiv aa de ra mu qa mer ama
demka de sik te aa qetdingki, taquarl aa murlta.
37 Dap luqa i ama Ngemumaqa qel sil sever a qa dai quasiq ai liina nge men per a qa i
raquarli luqa dai ama Ngemumaqa qa maarl na qa naver ama aapngipki be quasiq ai sik
te aa qetdingki.
38-39 Guariqena mager ip ngen drlem sevet liina. I maikka ma Iesus naik dai mager ip
ke lemerl ngen te a ngen a viirang. De mager ip ngen drlem ai ariq aip nemta i ding se ra
mene ma Iesus dai diip ngerlangken per ama Ngemumaqa ne araa viirang. Dap lura i ra

tit naset ma Moses aa lengi dai quasik maget iv aa lengi ngere verleset ne araa viirang, dap katikka ma Iesus naik.

40 Dai maikka mager ip ngenet lu tik liirang aa i ama Ngemumaqa aa Aamki-na-ra ra taqen sever iirang ip kuasik mager ip liirang aa nge ren per a ngen.

41 I ama Ngemumaqa ka taqen ma',

"Ngen i ai de ngen drlem sa muqut dai diip ngenem ngim de ngenet lu gua tekmeriirang ama dlek-pem-iirang. *Hab 1.5*

De maikka diip ngene nanses, dap diip lenges na ngen mas.

I raquarli ver a ngen a giqi dai diip ngut matna varlen me ngen.

Dap liirang aa i ngu tekmet dai diip kuasik ngen dru a ngen a qevep sever iarang. I quaatta i ariq iak ka teqerl a ngen ne liirang aa dap diip ngenen birling."

42 Baip matmatmet na ra de buup ne iari ama qaqet ta ruqun ma Paulus ke ne ma Barnabas taqurliani, ma', "Saqiaskerlka uure narliip diiv uan den per ama Lautuqa ip saqiaskerlka uanel sil ne iang ama lengi taqurla.

43 Baip ta tit sev araa vet de buup ne ama Judaqena te ne iari i ra Lautu ne ama revan sagel ama Ngemumaqa. Dai ra mit naset ma Paulus ke ne ma Barnabas. De iane tekgel ta ip ta taarl ma alkuil men ama Ngemumaqa aa ngimsevetki?

44 Baip pet luqa ama Lautuqa de ama qares ip padari suquv ama qaqet mai pet luqia ama qerlingki ip te narli ama Ngemumaqa aa lengi.

45 Baiv ama Judaqena ret lu ama qaqer i maikka ama buurlem na ra, de maikka ra tat mavik. I ra tat mavik i raquarli ret lu ama buurlem ne ama qaqer i re narliip se ma Paulus ke ne ma Barnabas. De ra taarl metna te ne ma Paulus be maikka ra tuqut ka, i quasik te narliip te narli ma Paulus aa lengi.

46 Dap ma Paulus ke ne ma Barnabas dai quasiq ama qeleviam dav ian maarl varlen ama buurlem na ra. De ian deraqen ne ama dlek, ma', "A revan, ama Ngemumaqa aa lengi dai mager ip nge ren sagel ama Judaqena nauirl, taqurla be uunel sil ba ngen nauirl. Dap kuasik ngene narliip se aa lengi de ver a ngen a tuaqevep, dai ngen dru a ngen a qevep ai quasik mager ip ngene taneng ama iames masmas. Taqurla be diiv uun diit namen a ngen iv uunel sil barek lura i quasiq ai ra navet ma Isrel.

47 I maikka raquarli ama Slurlka qa meraqen ne aa dlek sagelem uut ma',

"Sa ngua mak na ngen ip ngen derat never ama qaqet mai i quasiq ai ra navet ma Isrel. Be diip ngen dai raquarl ama nirlaqi i qi bingbing men ama arlenki. I diip ngene prleset ne ama luquviirang mai ver ama aivetki, ip ngen der a ra semen ama iames." *Ais. 49.6*

Katikka verleser aa."

48 Baip prleset ma Paulus aa lengi de lura i quasiq ai ra navet ma Isrel dai ama uairlka ver a ra i ra narli ai ama Slurlka qe narliip se ra. Be maikka ra tis ama Slurlka de re tuqun ai ama atluqa, i re narli aa lengi raqurla. Be lura i ama Ngemumaqa qa mak na ra ip te taneng ama iames i qurli nget masmas dai rlas tem ta mene ma Iesus.

49 Be maikka ama Slurlka aa lengi nge mit pet luqia ama qerlingki mai.

50 Dap lura i ama Judaqena araa barlta te tekgel ama ngerlnanta de ngen ama ngerlmamta ip te nem ma Paulus ke ne ma Barnabas iv ian diit nagel ta. Taqurla de ra tesna te na iam de re qirlvem se iam iv ian diit mas naver a ra qerlingki.

51 Taqurla de ian diit de ian uadem per ian a ilaing te ama aianemaqa never ian a ilaing. I ian tekmet ne liina iv ian a qumespik ta drlem ai ama Slurlka dai diip ka ruvet ba ra. Taqurla de ian diit be savet ma Aikoniam.

52 Dap lura i rlas tem ta mene ma Iesus dai maikka ama arlias per a ra. De maikka buup ta ne ama Qevepka ama Glasingaqa.

14

Ma Paulus Ke Ne Ma Banabas Iane Su Vet Ma Aikoniam

1 Baip pet ma Aikoniam de ma Paulus ke ne ma Banabas ian man sev ama Judaqena araa Lautu-vem-ki. Be ian deraqen ne ama Lengi ama Atlunget be maikka buup ne ama Judaqena ngen iari dai rlas tem ta mene ma Iesus.

2 Dav iari ama Judaqena i quasik ta tu araa qevep sevet ma Iesus dai ra taarl ne iari araa rut, i lura i quasiq ai ra navet ma Isrel. I ra taarl ne araa rut ip tem ngim temanau ne ma Paulus ke ne ma Banabas.

3 Be qurl iam aa se ama ainkules dai de ian deraqen madlek ne ama Slurlka aa lengi dap maikka quasiq ai ianeng ning. De ama Slurlka qe teqerl ama qaqet ai maikka aa ngimsevetki dai ama revan. Dai de qerl kurl aa iam te aa dlek iv iane tekmet ne ama tekmeriirang ama aakmenses pemiirang, taqurla be ian derat never iari ama qaqet.

4 Dap pet luqia ama luqupki ma Aikoniam dai ama Slurlka aa lengi nge mat met ta. Be
iari dai ra tit kur ama Judaqena araa lengi dav iari dai ra tit naser ama Slurlka aa lengi i
liiam aa ianel sil na nget.

Ianel Sil Vet Ma Laikonia

5-6 Baiv aa de iane narli ai diiv ian a qumespiq ama Judaqena de ngen ne lura i quasiq ai
ra navet ma Isrel dai diip te ngingdemna te ne araa barlta ip te peleng iam ne ama dul. Baiv
iane narli taqurla de sakka ian uaik savet ma Laikonia Provins. Be qurl iam pet luqia ama
Provins de ian diit de ianet lu ama qaqet pet luqia ama qerlingki. Be ver iang ama niirl de
qurli iam pet ma Listra qi ma Dabi.

7 Be vet luqia ama qerlingki dai ianel sil ne ama Slurlka aa Lengi ama Atlunget.

8 Be lua i qurl iam pet ma Listra dai ian lu iaq ama ding ne aa ilaing i qatikka murl aa nan
kia sel a qa se liina. I maikka qa dai quasik mager ip ka tit.

9 I luqa dai qatikka qurli qa i qa mugun de qa narli ma Paulus aa lengi i qat den. De ma
Paulus dai ka ngim mas sagel ka de qa drlem ai luqa dai aa tuaqevep dai mager iv ama
Slurlka ka raat never a qa.

10 Be as lua i qem ngim sagel ka de maikka qa nes slep sagel ka ma', "Maikka ngia raarlviit
ne gia ilaing."

Baip ka narli raqurla de qa meranas piit de qa tit.

11 Baip lura i ra navet ma Laikonia Provins i ra iing demna dai ret lu i ma Paulus ka
rekmet ne liina de re nanses de maikka res nes slep ne araa lengi ma',
"Guariqenau, sa uur a slurliam ian men nev uusep be sa ian guirltik per a nas be iam
taquarl ama qaqet."

12 Taqurla de masna ra tis iam ai araa slurliam (I lura dai ai de ra Lautu sagel ama
ualdengaiam i araa slurliam i ma Suus ke ne ma Hemis.)

I ma Banabas dai ra tis ka ma Suus de ma Paulus dai ra tis ka ma Hemis i raquarli qa dai
ama meraqen pem ka.

13 De ama Lautu-vem-ka i luqa i ai de qe uas te ma Suus aa Lautu-vem-ki, i qurli qa darliik
ne luqia ama luqupki. De qa lu liina i ma Paulus ka mat navet luqa i ama ding ne aa ilaing,
de masna ka men se ama bulmakau ngen ama qunam i ra sebem nget. I qe narliip ta mai
re Lautu sagel iam. De diip te veleng ama bulmakau bareq a iam.

14 Dav aip ma Banabas ke ne ma Paulus iane narli sevet liina de maikka quasik iane
narliip taqurla de ian rlekmet ne ian a serlap maden. De ian uaik se varlen ama buurlemki
ne ama qaqet de ianes nes slep ma',

15 "Maikka quasik mager ip ngene tekmet taqurla. I uun dai ama qaqeraiam na uun. I
saqikka uun dai naver ama aivetki. Dap sa uun men sasari sagel ngen iv uunel sil ba ngen
ai mager ip ngenem ngim temanau ne liirang aa ama kaaq iirang. Dap ngenem ngim
sagel ama Ngemumaqa i luqa i qurli qa masmas. I qa dai qa rekmet ne ama tekmeriirang
per ama uusepka de ver ama aivetki. De qa rekmet ne ngen ama ruqanepka de ama
tekmeriirang pem ka.

16 Dap maikka murl miaimek de ama Ngemumaqa aa ding se ama qaqer ip ta tit naser
araa tuaqevep.

17 Dap maikka quasiq ai qa rles ip kuasiq uut drlem sever a qa. Maikka quasik. I maikka
qa dai qe tekmet ne ama tekmeriirang ama atliirang bareq auut, i qe tekmet ne ama qaik
bareq uut de qe riirl ama asmes bareq auut. A revan, i maikka kerl kurl auut te ama asmes
be maikka ama arlias per auut."

18 Baip ma Paulus ka taqen be verleset de ra narligel aa lengi. Dap maikka ama qares ip
padari re lautu sagel iam de re peleng ama bulmakau bareq a iam.

19 Baiv aa de iari ama Judaqena ra men navet ma Antiok de navet ma Aikoniam. Be vet
luqia ama luqupki ma Listra dai re tekgel ama qaqet de re kiat mer araa tuaqevep ip ta
raarl sev a uur a iam ian a qames. Ta rekmet taqurla de ra rlumet ne ma Paulus ne ama
dul. Ta rlumet na qa ne ama dul be deng i ret lu ai qa ngip, taqurla de ra rlut na qa per ama
aivet ip saver ama luqupki ara garli.

20 Dav aiv ama risura ta men be ra iingmirlek ne ma Paulus de masna qa maarlviit de qa
guirl savet luqia ama luqupki. Baip bigia de qe ne ma Banabas ian mit savet ma Dabi.

Ma Paulus Ke Ne Ma Banabas Ian Guirl Sevet Ma Antiok

21 Be qurl iam pet ma Dabi de ianel sil ne ama Lengi ama Atlunget bareq ama qaqet. Be
maikka buup ne iari ra guirltik per araa rut. Baip maget de ra guirl savet ma Listra de ma
Aikoniam be savet ma Antiok.

22 Be vet lungera ama luqup dai ian derat never ama risura de iane sem madlek na ra de
iane tekgel ta ip maikka ra tu araa qevep sever ama Slurlka.

De iane su ra taqurliani ma', "Ama aiska saver ama Ngemumaqa aa luqup dai diiv ama tekmeriirang ama merlenka vemiirang nget den per uut."
23 De vet lungera ama luqup mai dai iane mak ne iari ip te uas te ama Kristenkena. Taqurla de re tekmet taqurliani. I maikka ra tiirl ama asmes de re raring ip terl kuarl te lura bareq ama Slurlka, i luqa i maikka ra tu araa qevep ne ama revan sagel ka.
24 Baiv ian prleset navet ma Pisidia Provins de ra men savet ma Pampilia Provins.
25 Be ian men be mas per a iam pet ma Perga de ianel sil ne ama Slurlka aa Lengi i ama Atlunget. Baip maget de ian mit savet ma Aitalia.
26 Baiv ianai de ian mer ama sipki de ian guirl savet ma Antiok pet ma Siria. Be ian prleset luqia ama rletki ip taquarl ama Ngemumaqa qa meraqen na iam.
27 Baiv ian men pet ma Antiok de ian iing demna ne ama Kristenkena de ian sil ba ra sever ama rletki i ama Ngemumaqa qa matna na iam. De ian sil ai ama Ngemumaqa ka rekmet ne ama aiska ip lura i quasiq ai ra navet ma Isrel dai ra tu araa qevep sevet ma Iesus.
28 Be maikka qurl iam se ama ainkul pet ma Antiok iane ne ama risura.

15

Ama Lautu A Ngera Barlta Te Kaivung Pet Ma Jarusalem

1 Be as lua i ai de qurli ma Paulus ke ne ma Banabas pet ma Antiok de iari ama quatta ra men iinamuk navet ma Judia. I ra men be ra su ama Kristenkena. I ra su ra taqurliani, ma', "Ngen ama Kristenkena dai ariq aip kuasik ngene narligel ma Moses aa lengi ip ngene sik per a ngene uis ama quatta, dai ngen dai diip kuasik mager iv ama Ngemumaqa qe iames na ngen."
2 Be aiv ama Kristenkena ra narli sevet liina de buup ne ama tuaqevep nge men. Dap ma Paulus ke ne ma Banabas dai quasik ian dru ian a qevep ai liina dai iini nagel ama Ngemumaqa. Taqurla de ra taarl metna se liina, dai quasik mager ip te seserlvet liina. Taqurla de ra ruqun ip ma Paulus ke ne ma Banabas de ian ne iari navet ma Antiok dai mager ip ta iit savet ma Jarusalem ip te lu ma Iesus aa Aposelkena, te ne lura i re uas te ama Kristenkena, ip te lu ra de re narligel ta se liina.
3 Baiv aa de ama Kristenkena ra ngim pe araa rleng de ra tit. Be ra tit, be ra tit be lua i ra men pet ma Pinisia de vet ma Samaria. Dai rel sil bareq araa liinka ai lura i quasiq ai ra navet ma Isrel dai ra guirltik per araa rut sagel ama Ngemumaqa. De maikka araa rluavik ta narli liina de maikka ama uairlka ver a ra.
4 Baip ta men pet ma Jarusalem de lura ianai ama Kristenkena de ama Aposelkena de ngen ama barlta dai ama arlias per a ra i ret lu lura i ra men na sangis. Be lura ra men de ma Paulus ke ne ma Banabas ianel sil ba ra savet liirang aa i ama Ngemumaqa qet matna qe ne a iam.
5 Baiv ian deraqen be verleset dav iari i ra namen ma Iesus aa liinka i ama Parasiqena na ra, dai ra maarl de ra taqen ma',
"Lura i quasiq ai ra navet ma Isrel dai maikka mager ip te narligel ma Moses aa Lengi de mager ip te sik per araa quatta."
6 Baip per iaq ama nirlaqa i ama Aposelkena te ne ama barlta ta iing demna ip te sil ba na se liina.
7 Baip ta sil ba na raqurla per ama ainkules de ma Pita ka maarlviit de ka ruqun ma',
"Guariqena, ngen drlem ai as maikka murl ama Ngemumaqa qa mak na ngua never a ngen ip ngul sil ne ama Lengi ama Atlunget barek lura i quasik ta navet ma Isrel ip mager ip te narli nget de ra tu araa qevep sever ama Slurlka.
8 De ama Ngemumaqa i luqa i qat drlem ama qaqet mai araa rut dai qe teqerl a ra ai qe narliip se ra de qa qurl a ra re ama Qevepka ama Glasingaqa. I qa qurl a ra re ama Qevepka ama Glasingaqa ip taquarl mekai qa qurl auut per ama Asmeski ma Pentikos.
9 I maikka ama Ngemumaqa qa lemerl araa rut te ama tekmeriirang ama viirang i raquarli ra tu araa qevep sevet ma Iesus ip saqikka raquarl uut. Taqurla dai be ama quanases mer uut. I quasiq a qeni nge barl mer uut.
10-11 Dai ama Ngemumaqa i sa qa rekmet ne ama aiska ama quanaska iv uut mai uut tu auur a qevep sevet ma Iesus i auur a Slurlka. Dai qatikka qa rekmet taqurla ne aa ngimsevetki, ip ke iames nauut never auur a viirang. Dai qula ngen deraqen na uur ari i quasiq ai ra navet ma Isrel, ip te narligel ma Moses aa lengi. I raquarli i diip ngenen ban a ra re ama merlenka naser ama Lo angera gamansena. I murl auur a murlta, dai ama alkuil ba ra ip ta tit naser a nget ip te iames. Be saqikka uut, dai lenges ne uut ne ama Lo a nger a dlek. Taqurla de kurla uure guirltik ama Slurlka aa ngimsevetki sagel uut ip ke serlin, i raquarli uure iames nevet ma Iesus arlem naik."

12 Baip naset ma Pita aa lengi de saqiaskerlka ma Paulus ke ne ma Banabas ian deraqen
per ama kaivung. De i ianel sil sever ama Ngemumaqa aa rleriirang i ama dlek-pem-iirang
i qet matna ne a iam parlen lura i quasiq ai ra navet ma Isrel. Be lura i qurli ra ver ama
kaivung de re narli sevet liirang aa de maikka sung na ra be quasik ta taqen.
13 Be aiv ianel sil be verleset de ma Jems ka maarl de qa taqen ma',
"Gua rluavik, ngene narli.
14 Sa ma Pita qa sil bareq a ngen sever ama Ngemumaqa i qa arles i qes nes te iari navet
lura i quasiq ai ra navet ma Isrel. I qe narliip se ra ip te barl aa rlenki.
15 I murl ama Slurlka aa Aamki na ra, dai ra iil sevet liina be araa lengi dai ngerel sil ne
ama revan sevet lura i quasiq ai ra navet ma Isrel. I ra sil taqurliani,
16 Ama Slurlka ka taqen ma',
"Saqiaskerlka laip ngu guirl ip ngu rekmet ne ma King Daivit aa luqupki. I mekai lenges ne
aa vetki be sa verik se ama dul ver ama aivet. Dap saqiaskerlka diip ngu iing demna
ne lungera ama dul ip saqiaskerlka diip ngu req ama vetki.
17 Diip ngu rekmet taqurla ip deng i iari naver ama qerleng mai te mali rem ngua, de
ra tis ngua ai araa Slurlka na ngua. I lura i ngua mak na ra ip ngua uis na ra."
18 I qatikka lungera ama lengi i murl miaimek de ama Slurlka qa reqerl auut. *Amos
9.11-12*

19 De ma Jems ka rluses ne aa lengi taqurliani ma', "Ngua tu gua qevep ai quasiq ai
ama atlu raqurla iv uut tu ama merlenka vet lura i quasiq ai ra navet ma Isrel, i lura i ra
guirltik per araa rut sagel ama Ngemumaqa.
20 Dap maikka mager iv uur iil sagel ta taqurliani ma', 'Kula ngen dres ama asmes i sa ra
quarl tem nget bareq ama Iaus ngen ama Sinap. De qula ngene tekmet ne ama ngerlvem-
iirang i ngene nanna ip naqatikka raquarl ama dang i ngere nanna maden maden. De qula
ngen dres ama qerekka. De qula ngen dres ama aurl ngen ama uaik i re pesdet ser angera
qenak be ngerep ngip. I raqurla dai diip ngen dres ser ama qerekka. Dap liina dai quasik
mager ip ngen dres ama qerekka. I qatikka lungera ama lengi dai mager iv uur iil me nget.
21 I sa rat drlem sevet lungera ama lengi i raquarli auur a Lautu dai sa murl nge men
sagel ta ver araa luqup mai. Be ai de ver ama Lautu sademna de iari ama Judaqena ra tis
pet ma Moses aa lengi, pe ama Lautu-vem-nget.'

Ama Kristenkena Araa Aamngimta Vet Ma Jarusalem Dai Ra Nem Ama Lengi Ip Ta Tat Never Ama Nangista

22 Baip maget de ama Aposelkena re ne ama barlta de ngen ama Kristenkena dai ra mu
araa qevep ip te mak ne iari never a ra ip te ne ma Paulus ke ne ma Banabas savet ma
Antiok. Be qa mak ne iaiam ama barliam naver a ra. I ra tis iam ma Judas i aa iaiq ama
rlenki ma Basabas ke ne ma Sailas.
23 De ra iil ama langinka iv iane tal ka. I ra iil taqurliani ma',
"Uut ama Aposelkena de ama Barlta i a ngen a rluavik dai uur iil sagel ngen auur a
rluavik. I ama quatta i quasiq ai ngen naver uut ama Isrelkena dap maikka uut taqen ne
ama atlu sagel ngen i qurli ngen pet ma Antiok de ma Siria de ma Silisia.
24 Sa uut narli ama lengi sever iari i ra mit naver uut be ra siquat ne a ngen a tuaqevep
ne iang ama lengi be quasik ngen drlem sever ama lengi ama revan nget.
25 I uut narli sevet liina de uur iing demna de sa uut mak ne iaiam iv uure nem iam
sagel ngen. I diiv ian dren iane ne auur a iam ma Banabas ke ne ma Paulus.
26 I iam dai sa ian kuarl temiis mai barek ma Iesus Kristus auur a Slurlka.
27 Taqurla de uurem nem iam i ma Judas ke ne ma Sailas ip saqikka diiv ianel sil sevet
liirang aa i uure lil sagel ngen.
28 I ama Qevepka ama Glasingaqa dai maget gel ka de uut iv uure lil sagel ngen
taqurliani ma', 'Diip kuasik mager iv uut tu ama merlenka ver a ngen i quasik mager ip
ngen diit naset ma Moses aa lengi mai. Dap mager ip ngene narligel lungera iara ama lengi,
i nget taqen ma',
29 "Kula ngen dres ama asmes i sa ra quarl tem nget bareq ama Iaus ngen ama Tut ama
kaak-nget. De qula ngen dres ama qerekka. De qula ngen dres ama aurl ngen ama uaik i
re pesdet ser angera qenak be ngerep ngip i raqurla dai diip ngen dres ser ama qerekka.
De qula ngene tekmet ne ama ngerlvem-iirang i ngene nanna ip naqatikka raquarl ama
dang i ngere nanna maden maden. Ariq aip ngene tekmet ne ama atliirang dai diip kurli
ngen maget. Katikka prleser auur a lengi aa. Maikka Atlumas."
30 Baip matmet ta de ma Paulus kena ra tit savet ma Antiok. Baip naser iang ama niirl de
ra men pet ma Antiok de masna ra iing demna ne ama Kristenkena mai. De ra qurl a ra te
ama langinka.

31 De ra tis pem ka dai ra narli ama lengi de maikka ama uilas per araa rut de maikka
ama arlias per a ra i ra narli lungera ama lengi i ngere tekgel ta.
32 De qerlka aiv aa de ma Judas ke ne ma Sailas iane rluses de lungera ama lengi i iane
tekgel ta de ian deraarl na ra ip kuasik mager ip te rat. I ian drlem sa meraqen i raquarli
ama Slurlka qa qurl a iam te luqia ama rletki iv aa Aamki ne iam.
33 Baip kurli iam gelem ta se ama ainkules de ra nem iam savet ma Jarusalem ne ama
lengi ama uupka vem nget.
34 (Dap naqatti aiv aa de ma Sailas ka ruqun ip kurli qa vet ma Antiok.)
35 Dap ma Paulus ke ne ma Banabas dai as kurli iam se iang ama niirl pet ma Antiok. De
ian ne iari re su de rel sil bareq ama qaqet ne ama Slurlka aa Lengi ama Atlunget.

Ma Paulus Ke Ne Ma Banabas Dai Barl Mer Iam Sevet Ma Jon Mak Aa Uuves

36 Baip naser iang ama niirl de ma Paulus ka ruqun ma Banabas ma', "Diiv uun diit de
uunes pas te a uun ari ver ama qerleng-iirang sagel mekai uunel sil ne ama Slurlka aa Lengi
ama Atlunget. De diiv uunet lu lura i rlas tem ta mene ma Iesus aip kua qurli ra maget."
37 De ma Banabas ke dlek i maikka qe narliip se ma Jon Mak ip ke na iam.
38 Dap ma Paulus ka tu aa qevep ai quasiq ai ama atlu raqurla i mekai ma Jon Mak ke uaik
namen naiam pet ma Pampilia, i qa uaik be quasik ke na iam ta verleset ne araa rletki.
39 Taqurla de ma Paulus ke ne ma Banabas ian deraarl metna sevet liina, be mat mer iam.
I mat mer iam de ma Banabas ka ruqun ma Mak ip ke na qa. Be ian mer ama sipki de ian
mit savet ma Saipras.
40 De ma Paulus ka ruqun ip ma Sailas ke na qa. Baiv aa de ama Kristenkena navet
ma Antiok ta nem iam de re raring bareq a iam iv ama Slurlka qe uas tem iam ne aa
ngimsevetki.
41 De ma Paulus ke ne iari ra mit pet ma Siria qi ne ma Silisia de qe tekgel ama Kristenkena
de qa taarl na ra ne ama Lengi ama Atlunget.

16

Ma Paulus Qe Ne Ma Sailas I Iane Ne Ma Timoti

1 Be aiv ianai de ma Paulus ke ne ma Sailas ian mit savet ma Dabi qi ne ma Listra sagel
kurli iaq ama Kristen ma Timoti. I saqikka aa nan dai ama Kristen na qi, i qi navet ma Isrel.
Dap ma Timoti aa mam dai qa naver ama Grikkena.
2 I ma Timoti dai maikka ama atluqa na qa. Taqurla be ama Kristenkena navet ma Listra
qi ne ma Aikoniam dai ra taqen taqurla.
3 De saqiaskerlka aiv aa de ma Paulus ke narliip ka tit per iang ama luqup de qe narliip
ma Timoti qe na qa. Dap ma Paulus kat drlem ai as kuasik ta sik pet ma Timoti i raquarli
aa mam dai quasiq ai qa navet ma Isrel. Taqurla de ma Paulus ka sik per a qa, i raquarli
ma Timoti dai aa nan navet ma Juda.
4 De ma Paulus ke ne lura i re na qa ra tit per ama luqup de rel sil bareq ama Kristenkena
ne ama lengi i ama Aposelkena re ne ama barlta navet ma Jarusalem ta muvem na nget
sagel ta. Be rel sil ba ra ip te narligel lungera ama lengi.
5 Taqurla be ama Slurlka qe sem madlek ne ama Kristenkena be ra tu araa qevep malkuil
sever a qa. De ver ama niirl mai de buup ne iari re guirltik per araa rut.

Ma Paulus Aa Vinki I Qet Lu Ama Masidoniaqa I Qa Nes Tem Ka

6 Baiv ianai de quasiq ama Qevepka ama Glasingaqa qe narliip ma Paulus-kena ra ta iit
ip te sil ne ama lengi ama atlunget pet ma Aisia Provins. Dap ka uirl se ra ip tel sil ne ama
lengi vet ma Prigia Provins ki ne ma Galatia.
7 Baiv aa de ra mit be ra men pet ma Masia Provins de re siquat ip ta tit savet ma Bitinia
Provins. Dap ma Iesus ka nem ama Qevepka ip ke riktik dem ta ip kula ra tit savet ma
Bitinia.
8 Baiv ianai de ra tit be ra aang pet ma Masia Provins ara garli dap ta mit be ra men pet
ma Troas dengerlking.
9 Ta men be aip ma, men ama arlenki, de ama Slurlka qa qurl ma Paulus te ama vinki. Be
qet lu ai iak navet ma Masadonia i qa maarl de qa taqen a qa ma',
"Ngia ren iinamuk sagelem uut pet ma Masadonia ip ngia tat naver auut."
10 Baip ma Paulus ka lu aa vinki be verleset de masna uut muvem nanas iv uut tit savet
ma Masadonia. I sa uut drlem ai ama Ngemumaqa qa nes tem uut iv uurel sil ne aa Lengi
ama Atlunget bareq ama Masadoniaqena.

Ma Lidia I Qia Men Ne Ama Revan Sagel Ma Iesus

11 Baiv ianai de uut mer ama sipki navet ma Troas de uut dik manau savet ma Samatris
be mas per auut. Baip bigia de uut mit savet ma Niapulis.

12 De ianai navet ma Niapulis de uut mit ne auur a ilaing savet ma Pilipai. I luqia ama
luqupki dai ama barlki pet ma Masadonia. I qerekka qi dai buup ne ama Romkena ver a
qi. I qatikka araa tekmeriirang dai raquarl ai de vet ma Rom. De ver iang ama niirl de qurl
uut pet luqia ama luqupki ma Pilipai.
13 Baip per ama Lautuqa de uut mit seruarl ne luqia ama luqupki saver ama kainaqi ara
aam i uut narli sever iari i ai de re ngingdemna de re raring. Uut mit be uut men gel iari
ama nankina de uut mugun gel ta de uurel sil ba ra ne ama Lengi ama Atlunget.
14 Be lura i ra narli auur a lengi dai iaik naver a ra i ara rlenki ma Lidia i qi navet ma
Taiataira. I qi dai ai de qi bisnis ne ama luan i ngerem ngim ip taquarl ama blu. I luqia
dai qatikka ai de qi Lautu sagel ama Ngemumaqa sademna. De maikka ama Slurlka qa
taarl ne ara tuaqevep be maikka qi taqa narli ma Paulus aa lengi.
15 Baiv aa de uure ukmes tem ki, ki ne ara liinka. Baip perleset de qia ruqun na uut ma',
"Ariq aip ngen dru a ngen a qevep ai ngua i maikka ngua tu gua qevep marevan sagel
ama Slurlka dai maget ip ngen den ip kurli ngen pe gua vetki." Taqurla de maikka qia
reqestem per auut ip kurl uut na qi.

Ma Paulus Ke Ne Ma Silas Iane Karabus Pet Ma Pilipai

16 Baip per iaq ama nirlaqa de uut tit iv uure ngingdemna sagel ai de uure raring, dai
uure ne iaiq ama nanki uur raat metna. I luqia ama nanki dai qurl ama iauska de ara rlan.
I luqa dai qe tekmet na qi ip kil sil sever ama tekmeriirang i as diiv iirang nget den. I luqia
dai qi tekmet ne liirang aa ip ki tal ama qelaing barek lura i re uas tem ki. Dap kuasiq ai qi
tal a qerang, be lura i re uas tem ki dai maikka re bisnis na qi be re tal ama qelaing i buup.
17 Be luqia dai qia men naser auut i uut ne ma Paulus de qis nes ma',
"Lura ama quatta dai maikka ama Ngemumaqa i qa veviit dai aa maatpitta na ra. I rel
sil ba ngen sever ama aiska ip diiv ama Ngemumaqa qe iames na ngen never a ngen a
viirang."
18 I luqia ama nanki dai qatikka ai de qia taqen taqurla, be se ama niirl i buup, be deng i
maikka ama neng ne ma Paulus se qi. Taqurla de qa ngim sagel ki de qa ruqun ama iauska
ma',
"Maikka ngua taqen madlek sagel ngi ne ma Iesus Kristus aa rlenki ip ngia iit navet luqia
ama nanki."
Aip ka taqen taqurla be verleset, de maikka masna ama iauska qa mit never a qi.
19 Baip lura i ai de re uas tem ki dai rat drlem ai sa diip kuasik mager ip te bisnis na qi,
be diip kuasiq araa a nge ama qelaing. Taqurla de ra uurut per a iam de ra qiarlet mer iam
saver ama maiirl sagel ama Kiapkena ver ama maiirl.
20-21 Be sa aip ta men se iam sagel ama Kiapkena, de ra ruqun ma',
"Liiam aa dai quasiq ai i iam naver a uut pet ma Rom dav iam navet ma Isrel. Dav iane su
uut te ama tekmeriirang i quasik mager iv uut navet ma Rom uure tekmet niirang. Dav
iane tekmet taqurla be maikka ian lenges nauut pet luqia ama luqupki."
22 De lura ver ama maiirl ta iing demna be re narli sever iam. Baiv aa de res nes ai quasik
te narliip se iam. Taqurla de ama Kiapkena ra rlekmet ne ma Paulus ke ne ma Sailas ian a
luan. De re tuqun ip te urlistik per a iam ne ama sekpet.
23 Baip ta urlistik per a iam per ama ainkules de ra nem iam sev ama karabus. De ama
Kiapkena ra ruqun luqa i qe uas te ama Karabus ip maikka qe ding malkuil serem iam.
24 Taqurla de ama Polis Woda qa mit se iam samer ama rumki i maikka qi de ama vetki
ara rlan. De qa quap se ian a ilaing parlen ama mengem i maikka ama merlenka vem baam.
25 Be qatikka qurli ma Paulus ke ne ma Sailas taqurla. Be aip men ama arlenki, de qurl
iam de iane raring de iane taing ama taing sagel ama Ngemumaqa. Be ai de iari ama
karabuskena rem ngim de re narli iane taing.
26 Be aip de ama arlenki are rlan de ama qenkenki kia men i maikka ama slurlki malai.
Be maikka qia quip, kia quip ne vetki. Taqurla de masna rattem mer ama tarl de veriktem
se ama sen naver ama karabuskena.
27 Baiv aa de ama Woda qa ngim dai qa lu i ama qenkenki qia rattem mer ama tarl, de qa
mu aa qevep ai sa ma karabuskena ta uaik. Be qat lu raqurla de qa mer aa sinki nade aa
snaing de qe tekmet ip ke peleng nas.
28 Dap ma Paulus ket lu qa raqurla de qes nes slep ma',
"Kula ngi lenges nanas, i qatias kurl uut iara mai."
29 Baip luqa i ai de qe uas te ama karabuskena qe narli raqurla de qes nes te aa rluavik ip
masna a qek ka ren se ama qaarlka. Baip ka mer a qa de masna qa man sagel ma Paulus.
Be aip ka men sagel ma Paulus ke ne ma Sailas de qa aan aa buum de maikka ngeterl a qa.
30 Baiv aa de qa maarlviit de qa mit nanaik iam sedarliik. De qa snanpet na iam ma',
"Gua barliam, ngu lu mager ip ngu sana ip ngu iames."

31 De ian guirltik ma',
"Maikka mager ip ngia tu gia qevep de rlas tem ngi mene ma Iesus auur a Barlka. Taqurla dai diip ngi, de ngen ne gia liinka dai diip ngene iames."
32 Baiv aa de iane su qa, ke ne aa liinka te ama Slurlka aa lengi.
33 Be qatiaskerl vet luus aa de ama arlenki ara rlan de luqa i ai de qe uas te ama karabuskena ke lemerl mer ian a bias. Baip ka rekmet taqurla be verleset de ian ukmes te ama Wodaqa qe ne aa liinka ne ama Slurlka aa rlenki.
34 Baiv ian ukmes tem ta be verleset, de ama Woda ka ruqun a iam iv iane na ra sev aa vetki. De qa qurl a iam te ama asmes iv ian dres. De ama Woda qe ne aa liinka dai maikka ama uairlka ver a ra. I sa raquarli iara dai ta tu araa qevep de rlas tem ta men ama Ngemumaqa.
35 Baip se bingbigia de ama Kiapkena ta nem ama Diitdiit-per-a-ra, ip te sil bareq ama Wodaqa, iv aa ding se iam iv ian diit.
36 Baiv aa de ama Diitdiit-per-a-ra ra men sagel ama Wodaqa de ra sil ba qa savet ma Paulus ke ne ma Sailas. Taqurla de ama Wodaqa qa ruqun ma Paulus ma',
"Se ama Kiapkena ra nem ama lengi ip ngu nem uin, i ngi ne ma Sailas nep ma Karabus. Dai mager iv uan diit ip kurl uin maget."
37 De ma Paulus ke narli raqurla de qa ruqun ama Diitdiit-per-a-ra ma',
"Uun dai sa qurl a uun a rleniim gel ama Gaman pet ma Rom. Dap se ama Kiapkena dai ra rekmet na uun mavik. De quasiq ai ra mit kur ama Gaman aa lengi ip te kot se uun, nauirl. Dap naqatti ra uamet na uun per ama maiirl de ama qaqer araa saqang i maikka buup na ra.
Baiv aa de ra uan a uun sev ama Karabus. Dav iara dai saqias te narliip te trles sam nem uun nanari. Dap maikka quasik mager iv uun diit taqurla, dap katikka mager ip ta ren ip te nem uun."
38 Baiv aa de ama Diitdiit-per-a-ra ta guirl sagel ama Kiapkena de ra sil ba ra ne lungera ama lengi. Baip ta narli ai ma Paulus ke ne ma Sailas dai ian arleniim gel ama Gaman Rom, de maikka reng ning.
39 Taqurla de ra mit sagelem iam de ra taqen ma', "Maikka ama arlem uut naver a uin i uut lenges na uin."
Taqurla de ra mit nanaiq iam nev ama Karabus de ra ruqun na iam iv ian diit navet ma Pilipai.
40 Taqurla de ian mit nev ama Karabus de ian mit sep ma Lidia ara vetki. Be qurli iam aa dai gel iari ama Kristenkena de ian sem madlek na ra ne ama Lengi ama Atlunget.

17

Ama Tisalanikka-qena Re Siquat Ip Te Lenges Ne Ma Paulus Ke Ne Ma Sailas

1 Baiv aa de ra mit be ra aang pet ma Ampipulis ki ne ma Apolonia, dap ta men savet ma Tisalanikka, sagel kurl ama Judaqena araa Lautu-vem-ki.
2 De ma Paulus dai qatikka qe tekmet ip taquarl ai da, i qat dan sev ama Judaqena araa Lautu-vem-ki. De qurli ra se ama Lautu ama depguas na nget de ma Paulus ke taqa su ra ne ama Lengi ama Atlunget nev ama Langinka.
3 De maikka qe taqa su ra sever ama Judaqena araa Iameska. I qe teqerl a ra ai diiv ama Iameska dai re lenges na qa de saqiaskerlka diip ka raarl naver ama aapngipki. I qe su ra taqurliani ma',
"Luqa ma Iesus i ngul sil ba ngen sever a qa dai ama Iameska."
4 Baip lura ra narli ama lengi de buup ne iari ta mu araa qevep de rlas tem ta mene ma Iesus ip taquarl ma Paulus ke ne ma Sailas. De qerlka buup ne iari ama Grikkena i ai de re Lautu sagel ama Ngemumaqa, de ngen ama ngerlnankina i ama barlta i saqikka buup na ra dai ra tu araa qevep taqurla.
5 De vet luus a de iari ama Judaqena ra tit na iam de ra iing demna ne ama sairlta naver ama maiirl ip te lenges ne ma Paulus-kena. Baip maget de maikka ama qarliirang met ta, pet luqia ama luqupki. Baiv aa de ra uaik sep ma Jasin aa vetki ip te manaik tem iam ip ta taarl na iam per ama lengi.
6 Dap te manaik tem iam dalkuil. Taqurla de naqatti ra qiarlet met ma Jasin ke ne iari ama Kristenkena sagel ama kiapkena. De res nes ma',
"Ai de uure narli sever iari i re guirltik per ama Judaqena ara Lautu de re lenges ne ama qaqet per ama qerleng iirang dai sa ra men iara.
7 Be ma Jasin ke uas tem ta ve aa vetki. Dap ta dai rem ngim temanau ne ma Sisa aa lengi de re tuqun iv uut tit naser iaq ama King i aa rlenki ma Iesus."

8 Taqurla de lura ama qaqet te ne ama kiapkena ta iing demna be re narli lungera ama lengi
de ra taqen ma', "Saqias kuasik mager iv a qeq ama King ke uas tem uut." I ra mai ra taqen
taqurla.
9 Baiv aa de ama kiapkena ra ruqun ma Jasin ke ne ama Kristenkena ip te van ama kot.
Taqurla de ma Jasin ka qurl te ama qelaing ip per a qa qe ne aa liinka. Taqurla de ra nem
ta.

Ma Paulus Ke Ne Ma Sailas I Iane Su Ama Bariaqena

10 Baip de ama arlenki aris de ama Kristenkena ra nem ma Paulus ke ne ma Sailas (de
ma Timoti) savet ma Baria. Baip ta men pet ma Baria de ra mit sev ama Judaqena araa
Lautu-vem-ki.
11 Ama qaqet pet ma Baria dai quasiq ai ra raquarl lura vet ma Tisalanikka i rem ngim
temanau ne ama lengi. I qatikka quasik. Be re ngingdemna de ra tis per ama lengi nev ama
Langinka ip tat drlem aip kua ma Paulus ka taqen ne ama revan.
12 Taqurla de buup ne iari ama Judaqena dai rlas tem ta mene ma Iesus. De qerlka buup
ne iari ama Grikkena i ama quatta i ama ngerlmamta ngen ama ngerlnankina i rlas tem ta
mene ma Iesus.
13 Dap nakka aip laip, de ama Judaqena navet ma Tisalanikka ta narli ai ma Paulus ka sil
ne ama Ngemumaqa aa lengi pet ma Baria. De ra men iasai be ra verik se ama lengi ama
vunget parlen ama qaqet i buup, i ma Paulus aa qumespik na ra.
14 Taqurla de masna ama Kristenkena ra nem ma Paulus sa dengerlking. Dap ma Sailas
ke ne ma Timoti dai qurli iam pet ma Baria.
15 De lura i ra tu ve ma Paulus aa rleng dai ra mit be savet ma Atens. Baip lua ip terl guirl,
de ma Paulus ka ruqun na ra ma', "Diip ngene sil barek ma Sailas ke ne ma Timoti ip masna
ian den iv iane na ngua." Baiv aa de ra mit namen naqa.

Ma Paulus Ke Su Ama Adrlem-Per-A-Ra Vet Ma Atens

16 Baip lua i qurli ma Paulus pet ma Atens naa ne ma Sailas ke ne ma Timoti, dai qa lu
ama qaqet i re lautu sagel ama kaak nget ama nem i maikka buup na nget. Be qa lu liirang
aa be ama arlemigl na qa.
17 Taqurla dai de qat dan sev ama Judaqena araa Lautu-vem-ki be qa taqen sagel ama
Judaqena te ne iari i ai de re Lautu sagel ama Ngemumaqa. De qerlka ver ama niirl mai
dai de qa tit saver ama maiirl ip ka taqen sagel ama qaqet.
18 De ver iaq ama nirlaqa de iari ra men sagel ka ama adrlem-pem-ta, i lura dai quasiq ai
re Lautu sagel ama Ngemumaqa. I lura dai ra tis ta ma', 'Epikurian' de iari dai ra tis ta ma',
'Stauik.' I lura ra men be ra snanpet taqurliani ma', "Ngu lu ama kaak-met-ka qa taqen per
auut ne a nge ama lengi aa nanaa?"
De iari ra narli ma Paulus kel sil sevet ma Iesus de ngene liina i qa maarlviit naver
aapngipki de ra taqen ma', "Ani qe narliip ke teqerl auut ne iari iv uure Lautu sever a ra."
19 Taqurla de ra ruqun na qa ip ka iit saver ama damki sagel kurl ama kaunsil araa vet, be
ra snanpet na qa ma',
"Maqa uut narliip ngi taqal sil ba uut sevet lungera ama lengi ama aakmenses pem nget.
20 I maikka quasiq uut drlem pe lungera ama lengi angera rleng i ngil sil na nget bareq a
uut. I uut narli nget dai maikka nget muqas dai mager ip ngi sil ba uut."
21 Be qatikka vet ma Atens dai ama adrlem-pem-ta, te ne lura ama nangista dai maikka ai
de quasiq ai ret matna, dap kurli ra de ra taqen per a na de re su re ama tuaqevev ama
iames nget sademna.
22 Baiv aa de ma Paulus ka maarlviit de qa taqen sagel lura i re uas te ama kaunsil i qa
taqen taqurliani ma',
"Katikka ngua taqen sagel ngen ama quatta navet ma Atens. I medu ngua men sagel
ngen iara be sa ngua lu a ngen a mugunes i maikka ngut lu ngen i ngene Lautu sademna
sagel a ngen a Dul ama Slurlnget.
23 A revan, i ngu paikmet per a ngen a luqup de ngut lu a ngen a dul angera
tekmeriirang. Be medu ngu paikmet taqurla dai ngua men sagel ama dulka i ra iil ama
lengi per a qa. I ra iil taqurliani ma', "LUQA AMA DULKA IP SAGEL AMA NGEMUMAQA I
QUASIQ UUT DRLEM SE QA". A revan, i ngene Lautu sever iak i as kuasik ngen drlem se
qa, dav iara ngu teqerl a ngen na qa.
24 I maikka luqa dai ama Ngemumaqa i sa qa rekmet ne ama aivetki de qa rekmet ne
ama tekmeriirang mai. De qatikka qa dai ama Slurlka na qa be quasik mager iv uure
tekmet ne a nge ama vetki ip kurli qa vem ki. Maikka quasik. I raqurli qa dai qe uas te
ama tekmeriirang da ama uusepka aa rlan de saqikka qe uas te ama tekmeriirang per
ama aivetki.

25 De saqikka quasiq ai mager iv uut tat never a qa de uure tekmet ne aa tekmeriirang.
Maikka quasik, i raquarli qa, dai ai de qe uas tem uut de qerl kurl a uut te ama tekmeriirang
mai de qe tekmet na uut iv uures neskenak de qerl kurl a uut te auur a asmes.
26 De maikka ama Ngemumaqa qa rekmet na uut mai ama qaqet per ama aivetki. I
maikka uut muqas muqas de ngen auur a lengi dai nget muqas muqas de ngen auur a
serlap dai nget muqas. Dap maikka iak dai ama rarlimini se uut mai. De qatikka qa mak
ne auur a qerleng iirang ip kurl uut per iirang per ama aivetki mai.
27 Ama Ngemumaqa qa rekmet taqurla iv uure manaik tem ka, iv uuret lu qa de uuret
taneng a qa. De ngene lu, i maikka ama Ngemumaqa dai quasiq ai qurli qa sangis na uut.
28 I maikka qe tal uut be qe tekmet ne auur a mugunes ip kurl uut maget per ama
aivetki. A revan i iari naver a ngen i sa ra iil sever a qa raqurliani ma', "Katikka uut naver
a qa, i maikka uut dai aa laanivas."
29 Arik kurl uut i ama Ngemumaqa aa laanivas dai diip kuasiq uut tu auur a qevep ai
ama Slurlka dai raquarl ama dul dap kuarl ama gol ngen ama silva. Maikka quasiq ai qa
raquarl ama tekmeriirang i uure tekmet niirang ne auur a ngerik.
30 I maikka murl be deng iara i ama Ngemumaqa dai quasik ka kot se uut per ama
aivetki. I raquarli quasiq uut drlem sever a qa. Dap sa iara dai qa taqen madlek iv ama
qaqet mai ver ama aivetki dai diip masna re guirltik per araa rut de re ngim temanau ne
araa viirang.
31 I qa taqen taqurla i raquarli sa qa mak ne iaq ama nirlaqa ip diip ka raarl ne ama
qaqet mai ver aa kot. I maikka diip ke tekmet taqurla ne aa tuaqevev ama seserl nget. I
diip ke tekmet taqurla ne iak, i qa mak na qa. Be sa qa reqerl a uut mai na qa i qa maarl na
qa naver ama aapngipki."
32 Baip lura navet ma Atens ta narli ma Paulus ka su ra raqurla sevet luqa aa maarlvitki,
de iari ra tuma se qa dav iari dai ra taqen ma', "Saqiaskerlka uut narliip ngi su uut te liina."
33 De raqurla de ma Paulus ka mit namen na ra ver ama kaivung.
34 Dap ding se iari mene ma Paulus, be rlas tem ta mene ma Iesus. I lura dai iak never a
ra, i aa rlenki ma Diunisius, i qa naver ama Kaunsilkena. De qerlka iaiq i ara rlenki ma
Damaris de ngen iari ama qaqet.

18

Ma Paulus Kel Sil Ne Ama Lengi Ver Ama Qerlingki Ama Barlki Ma Korin

1 Baiv ianai navet ma Atens de ma Paulus ka mit sevet ma Korin.
2 Baip ka men pet Korin de qe ne iak ian atmetna i qa navet ma Juda. I luqa dai aa rlenki
ma Akuila, i qa navet ma Pontas. Dav aa rluaqi dai ara rlenki ma Prisila. I askerlka medu
ian men navet ma Italia, i raquarli ama Romkena araa Barlka ma Klaudias ka ruqun ama
Gaman ip te nem ama Judaqena namen na ra vet ma Rom. Baip maget de ma Paulus ka mit
ip ke lu iam.
3 Baip ka men gel iam, de qurli qe na iam de qe na iam tet matna. I ret kut per ama velam
i ra tis nget ama meme angera qetdeng ip te tekmet ne ama vet na nget. Be qatikka ma
Paulus dai ai de qet matna raqurla ip ke tal ama qelaing.
4 Be qatikka ver ama Lautu mai de ma Paulus-kena rat dan sev ama Judaqena araa Lautu-
vem-ki. De qe siquat ip ke guirltik per ama Judaqena ngen ama Grikkena a ra tuaqevep.
5 Baip pet luqia ama giqi de ma Sailas ke ne ma Timoti ian men navet ma Masadonia. De
ma Paulus ka verleset naver ama rletki i ai de qet matna dap katikka ver ama niirl mai de
qa tit de qel sil bareq ama Judaqena. I qel sil ai ma Iesus dai ama Iameska na qa.
6 Baip maget de iari ama Judaqena dai ra tuqut ka, i ra taqen ne ama lengi ama vunget
sagel ka. Taqurla de ma Paulus ka rles pe aa luan te ama aianemaqa. I liina i qa rekmet
niini dai iini ngerel sil ai ama Slurlka dai diip ka ruvet ba ra. De qa ruqun na ra ma',
"Ariq aip lenges na ngen dai qatikka ama rarlimini na ngen se liina. I sa ngua sil ba ngen,
dap kuasik ngene narligel be diip kuasik gua a qeni sevet liina i arle ves. Maikka quasik,
dap diiv iara ngua tit ip ngul sil barek lura i quasiq ai ra navet ma Isrel."
7 Taqurla de qa mit namen na ra be qa mit sev iaq aa vetki i aa rlenki ma Taitus Jastas. I
luqa dai ai de qat drlem sa Lautu sagel ama Ngemumaqa. I aa vetki dai qia maarl de ama
Judaqena araa Lautu-vem-ki ara snaing.
8 De luqa i ai de qe uas te ama Judaqena araa Lautu-vem-ki ke ne aa liinka dai rlas tem ta
men ama Slurlka. De ngen iari i buup na ra navet ma Korin i ra narli ama lengi sevet ma
Iesus de rlas tem ta men na qa. De ra ukmes tem ta ne ama Ngemumaqa aa rlenki.
9 Baip per iaiq ama arlenki, de ma Paulus ka lu aa vinki. I ama Slurlka qa taqen sagel ka
ma',

"Kuasik mager ip nging ning ama qaqet. Dap maikka mager ip katikka ngil sil madlek dap kuasik mager ip leklek pe gia ngerik.
10 I maikka ngua dai qurli ngua ngu na ngi. Be maikka quasik mager iv a qek ke lenges na ngi. I sa buup ne iari i qurli ra vet luqia ama qerlingki i ngua mak na qi."
11 Ma Paulus dai qurli qa vet ma Korin se ama ageski ngen ne iaiq ara garliqa. De qe su ama qaqet te ama Ngemumaqa aa lengi.
12 Baip pet luqia ama giqi de ma Galiu qe uas te ma Akaia i ama Gaman na qa. De lura ama Judaqena i quasik te narliip se ma Paulus, dai ra iing demna ver a qa de ra qiarlet met ka be ra mit se qa sagel ma Galiu ip te kot se qa.
13 Be ra men se qa sagel ma Galiu de ra sil ba qa ma',
"Katikka luqa iara dai qe su ama qaqet muqas ip te Lautu sagel ama Ngemumaqa. Dap kuasiq ai qe tekmet ip taquarl ma Moses aa lengi nge sil."
14-15 Baip lua ip ma Paulus ka taqen saremiis dap ma Galiu qa maarl de qa taqen sagel ama Judaqena ma',
"Ngen ama Judaqena, ngene narli. Maikka quasik mager ip ngu kot se luqa i raquarli quasik ka merarlik ama Gaman aa lengi. I maikka arik lua i qe suam, dap kua qa rekmet ne ama viini ama barliini dai mager ip kurli ngua de ngu narli a ngen a lengi. Dap sa iara ngen maarl na qa ne ama lengi never a ngen a Lautu de ngene ma Moses aa lengi dai mager ip katikka diip ngen, ngene seserlvet liina."
16 Baip ka meraqen taqurla be verleset, de ka nem ta sedarliik nev ama Kot-pem-ki.
17 Taqurla de naqatti ra met ma Sustanis, luqa i ama Lautu-vem-ki ara Barlka de ra uamet na qa ver aa saqang. Be re tekmet ne liina i maikka ama qurek per a ra ne ma Galiu, i quasik ka kot se ma Paulus. Dap naqatti ma Galiu dai quasik ka tu aa qevep sevet liina.

Ma Paulus Ka Guirl Sevet Ma Antiok Pet Ma Siria Provins

18 Baiv aa de qurli ma Paulus ke ne ama Kristenkena pet ma Korin sa ama niirl i buup. Baiv aa de ma Paulus qe ne ma Prisila ki ne ara ak ma Akuila ta mit navet ma Korin, be ra men savet ma Senkria. Be vet ma Senkria de ra rliimes pet ma Paulus aa ningaqa i raquarli aa siiski sagel ama Ngemumaqa. Baiv aa de ama Kristenkena ta mu ver araa rleng dama sipki.
19 Baip ta tit be ra men pet ma Epasas sagel ma Paulus ka mit namen ma Prisila ki ne ara ak ma Akuila. Dai ka mit be ka man sev ama Judaqena araa Lautu-vem-ki de qa siquat ip ke su ama Judaqena.
20 Baiv aa de ama Judaqena te tuqun a qa iv askerlka qurli qa, ke na ra se a qeng ama niirl. Dap ka miirl.
21 Dav aip lua ip ka tit de qa ruqun na ra ma',
"Kurli ngen aa, dap ngua tit. Dav ariq ama Ngemumaqa qe narliip se ngua ip diip ngu guirl sagel ngen dai diip ngu guirl."
Be aip maget de qa mit dama sipki navet ma Epasas ip savet ma Sisaria.
22 Baip lua i qa men pet ma Sisaria de qa mit ne aa ilaing savet ma Jarusalem. Be qa taqen ne ama atlu sagel ama Kristenkena. Baip maget de qa mit savet ma Antiok.
23 Baip kurli ma Paulus pet ma Antiok se iang ama niirl i buup gel ama Kristenkena, de qa mit namen na ra i saqi qe rarles ip ke tit de ke sem madlek ne ama Kristenkena pet ma Galatia ki ne ma Prigia.
24 Diiv iara ngul sil sevet ma Apolos, i ama Judaqa na qa, dap maikka qa navet ma Aleksandria. I luqa dai ka men savet ma Epasas. I luqa dai maikka ka drlem sal sil ne ama lengi. De maikka ka mu gelnas ne ama lengi nep ma Langinka.
25 Dap luqa dai as mekai kurli qa ver aa luqup de iari i ra tit naset ma Jon aa lengi dai ra ukmestem ka de ra su qa raqurla sevet ma Iesus. De maikka ma Apolos dai ai de ama uilas per a qa ip kel sil sevet ma Iesus pe ama Judaqena araa Lautu-vem-nget.
26 De luqa qa men savet ma Epasas be qe rarles ip ke su ama Judaqena ve araa Lautu-vem-ki. I maikka ka taqen ne aa dlek de quasiq ai qeng ning. Baip ma Prisila ki ne ara ak ma Akuila iane narli aa lengi i quasik ke taqat drlem sevet ma Iesus. Taqurla de ian tuqun na qa ip ke na iam. Be qurli qa gel iam de as maikka ian taqal sil ba qa sever ama Ngemumaqa aa aiska ama atluqa.
27 Baiv ianai de ma Apolos ka mu aa qevep ip ka tit savet ma Akaia. Taqurla de ama Kristen-kena pet ma Epasas ta sem madlek na qa ip ka tit ip ka tat naver ama Kristenkena vet ma Korin. De ra iil ama langinka sagel ama Kristen-kena pet luqia ama qerlingki. I re tuqun na ra ip diip ta tat naver a qa. Baip lua i qa men pet ma Korin de maikka qa sem madlek ne ama Kristenkena i ama Ngemumaqa qa iames na ra ne aa arlem.

28 De qatikka ai de quasik mager ip tik dem ka, dap katikka qa taqen sagel ama Judaqena taqurla be maikka qa uirl se araa uang ama lengi. I qe teqerl ama qaqet mai ne ama lengi nev ama Langinka ai ma Iesus dai ama Judaqena araa Iameska.

19

Ma Paulus Ke Rarles Ne Aa Rletki Vet Ma Epasas

1 De qatiaskerl aip lua i qurli ma Apolos pet ma Korin de ma Paulus ka mit pe ama qevel be qa men pet ma Epasas. Baip ka men de qa lu iari ama Kristenkena.
2 De qa snanpet na ra ma',
"Mekai lua i rlas tem ngen mene ma Iesus de quarl ama Qevepka ama Glasingaqa ka man sede a ngen a rlan?"
Baiv aa de ra guirltik ba qa ma',
"Maikka quasiq uut drlem se qa. I maikka quasik ta sil be uut iv uut drlem sever a qa."
3 De ma Paulus ka snanpet na ra ma', "Ngu lu ra ukmestem ngen ne nemka aa rlenki?"
De ra virliit ma', "Katikka uut ngim temanau ne auur a viirang i uut narli ma Jon aa lengi."
4 De ma Paulus ka ruqun ma', "Maikka murl ma Jon ka ukmes te lura i rem ngim temanau ne araa viirang. De maikka qa sil bareq ama qaqet ip trlas tem ta men iaq i diip kat den naser a qa. I luqa i qat den naser a qa, dai ma Iesus."
5 Baip ta narli liina de ma Paulus ka ukmes tem ta ne auur a Slurlka ma Iesus aa rlenki.
6 Baip ma Paulus ka ukmes tem ta be verleset, de qa mu aa ngerik per a ra be ama Qevepka ama Glasingaqa qa raneng a ra. Taqurla be ra taqen ne ama lengi i nget muqas muqas de ral sil ne ama lengi i ama Ngemumaqa qa qurl a ra.
7 I lura dai ama malepka ngen a iam na ra.
8 De sa ma iaquan ama depguas dai kurli ma Paulus pet ma Epasas be katikka ver ama Lautu mai de kat dan sev ama Judaqena araa Lautu-vem-ki be maikka ka taqen ne aa dlek sagel ama qaqet i qe taqa su ra re ama Slurlka aa tekmeriirang mai. Katikka ka taqen ne aa dlek de maikka kuasik keng ning.
9 Dav iari ra maarl de ra taqen mavik sever ama Slurlka aa Aiska. De maikka quasik ta tu araa qevep de kuasik ta narligel ma Paulus aa lengi. Taqurla de ma Paulus ke ne ama Kristenkena ta mit mas nev ama Judaqena araa Lautu-vem-ki. Be qatikka ver ama niirl sademna de ma Paulus ka su ma Iesus aa risura pet ma Tiranas aa risu-vemki.
10 I qatikka ma Paulus ke su ve luqia ama risu-vemki se ama agesiim ama quanasiim. Be maikka ama qaqet navet ma Aisia ta narli ama Slurlka aa lengi. I lura dai ama Judaqena ngen iari i quasiq ai ra navet ma Isrel.

Ma Skiva Aa Uis I Rem Nem Ama Iaus

11 De vet luqia ama giqi de ama Ngemumaqa qe teqerl ama qaqet ne ama aakmenses pem iirang i maikka iirang muqas, i qet matna ne ma Paulus.
12 Be ariq aip ma Paulus ke taneng ama luanini dap kua ama luanki de qa nem liirang aa sagel ama arlem per a ra dai diip masna verleset ne araa arlem. Dav iari dai ama iaus nge tit naver a ra.
13 De vet lungera ama niirl de qurl iari ama Judaqena i ama Kuaindem-pem-ta. I ai de ra tit de rem nem ama iaus never iari ama qaqet. Dai saqikka re siquat ip tem nem ama iaus ne ama Barlka ma Iesus aa rlenki. I ariq aip ta tekmet taqurla dai diip ta ruqun ama iaus ma',
"I maikka ngum nem ngi ne ma Iesus aa dlek i luqa i ma Paulus kel sil sever a qa."
14 De iak i ama Barlka nev ama Judaqena araa Lautu i aa rlenki ma Skiva. I aa uis ama quatta ama ngeriqit ngen a iam na ra. I qerlka ra dai ama kuaindem-pem-ta, be raqurla dai rem nem ama iaus, ne ma Iesus aa rlenki.
15 De ver iaq ama nirlaqa de re siquat ip tem nem ama iauska naver iak. Dav ama iauska qa guirltik ba ra ma', "Ma Iesus dai ngua drlem sever a qa de nguat drlem sevet ma Paulus. Dap ngu lu nemta na ngen."
16 Taqurla de masna luqa i ama iauska ver a qa dai qa meranas be qa lenges ne araa dlek be qa naver araa rleng. Taqurla de ra qiuaik nev aa vetki be ra tal ama bias de ra uaik i ama qamesik ta i luqa qa rlekmet ne araa luan.
17 Baiv ama Judaqena ngene lura i quasik ai ra navet ma Isrel i qurli ra vet ma Epasas dai ra narli sevet liina de reng ning malai. De maikka ama qaqet pet luqia ama qerlingki ta taarl ne ama Slurlka ma Iesus aa rlenki.
18 De buup ne iari ama Kristenkena ra men sagel ma Paulus be ra sekdem mer araa viirang be re teqerl ne liirang aa i ai de re kuaindem niirang.

19 I lura dai iari never a ra dai ai de ra tekmet ne ama qenaingki, dai ra iing demna ne
araa langin de ra rlusep pem nget sekgames mer ama buurlem ne ama qaqet. I lungera
ama langin i ra rlusep pem nget dai ra van per a nget ne ama 7,500 Kina.
20 I qatikka raqurla be buup ne ama qaqet ta narligel ama Slurlka aa Lengi. De maikka
ama Slurlka qa sem madlek na ra ne aa lengi.

Ama Epasaskena Ta Taqen Mavik Ne Ma Paulus

21 Baip naset liirang aa de ma Paulus ka mu aa qevep ip diip ka tit savet ma Jarusalem.
Dav as na uirl dai qe narliip kes pas te lura vet ma Masadonia ki ne ma Akaia. De qe tuqun
ama Kristenkena vet ma Epasas ma',
"Aip ngua mit savet ma Jarusalem de saqikka ngu narliip ngu iit ngu lu auur ari vet ma
Rom."
22 Baiv aa de qa nem aa maatpiraiam i ma Timoti qe ne ma Erastas, iv ian uirl savet ma
Masadonia. Dap ka dai as kurli qa se iang ama niirl vet ma Aisia.

23 De vet lungera ama niirl de buup ne ama qaqet navet ma Epasas ta tu araa qevep mavik
de ra taqen maden se ama Kristenkena i ret dadem ma Iesus aa Aiska.
24 I iak navet lura i ra tu araa qevep mavik dai aa rlenki ma', Dimitrias. I luqa dai ai de
qet matna ver ama ain i ra tis nget ai ama silva. I ai de qe tekmet ne ama veriirang ama
giliirang ne lungera ama silva. I qatikka liirang aa ama veriirang dai qe tekmet niirang be
iirang ngerem ngim ip taquarl iaiq ama Lautu-vem-ki, ama slurlki. I luqia ama Lautu-vem-
ki dai ma Atemiis ara Lautu-vem-ki. I qatikka ai de ma Dimitrias ke tekmet ne aa bisnis ne
liirang aa ama veriirang be maikka qa tat navet lura ne ama qelaing, i lura i ai de ret matna
gel ka.
25 Taqurla de qa iing demna ne aa buaiskena ngen ne lura i qe na ra tet matna ver araa lat
taquarlna. De qa ruqun na ra ma', "Gua rluavik, ngene narli. I qatikka ai de uuret matna
vet luqia ama rletki be uure tal ama qelaing.
26-27 Dap katikka ma Paulus dai diip ke lenges na uut de diip ke lenges ne auur a bisnis.
I raquarli ai de qe su ai liirang aa i uure lautu sagel iirang, i uur rekmet ne iirang ne auur
a ngerik dai quasiq ai ama revan iirang. I sa qa su iari i buup na ra ver auur a qerleng i
ma Aisia de ma Epasas. Be maikka buup na ra i ra tit naset ma Paulus aa lengi. I lungera
ama lengi dai diip ngere lenges na uut mai dap maikka diip ngere lenges maden ne auur
a Slurlki ma Atemiis. De maikka diip ngere lenges ne auur a Lautu-vem-ki ama barlki de
ngene liirang aa ama giliirang. Dap sa iara dai ama qaqet per auur a qerleng ngen ama
aivetki mai dai sa ra Lautu sagel ma Atemiis be quasik mager ip lungera ama lengi ngere
lenges na qi."
28 Baip ta narli ma Dimitrias aa lengi, de maikka araa rut nge taarl i re serlin maden de
maikka res nes, be res nes slep ma', "Maikka ma Atemiis i qi navet ma Epasas dai qi veviit."
29 Katikka ai de re tekmet taqurla vet luqia ama luqupki be ra ngingdemna be ama
buurlemki. De iari dai maikka re kabaing i quasik tat drlem ai lu raqurla. Taqurla be aip
tet lu ma Paulus aa rluaiam i ai de mekai qurli ian ne na qa, i ma Gaius ke ne ma Aristakas
i iam navet ma Masadonia. Ta lu iam de ra qiarlet mer iam de ra mit se iam sagel ai de re
ngingdemna.
30 De qatikka ma Paulus dai qe narliip kat dan ip ka taqen sagel ama buurlemki dav ama
Kristenkena dai quasik te narliip se qa ip kat dan.
31 De iari ma Paulus aa rluavik i ama barlta na ra ve ama Gaman dai masna ra nem ama
lengi sagel ka ip kula qa ran sagel ama buurlemki.
32 Dav aip lua i ra iing demna de iari naver a ra res nes ip te kot se iam de qerlka iari res
nes maden. Dap maikka buup ne iari dai re kabaing i quasik tat drlem ama rarlimini.
33 Be aip lua i re tekmet taqurla de iari navet lura ama Judaqena dai re lu iaq ama
meraqen-pem-ka i aa rlenki ma Aleksanda. De ra mak na qa ip ka taqen sagel ama
buurlemki. Baip maget de ra ruqun na qa ip ka raarl varlen me ra ip ka taqen. Taqurla
de qa maarl de qa quarl ne aa ngerik piit ip sung ne ama qaqet de qa taqen per a ra.
34 Dap ta ngim miqet na qa de ra lu aa sakngaqi de rat drlem ai qa navet ma Juda. De
quasik te narliip se qa. Taqurla de res nes ma',
"Maikka ma Atemiis auur a Barlki i qi navet ma Epasas dai qi veviit."
I res nes, be res nes, be res nes be deng per ama quanasiam ne ama aua.
35 Taqurla de ama kuskus nep ma kaunsil ka riktik dem ta i qa ruqun na ra ma',
"Gua rluavik i ngen navet ma Epasas ngene narli. Ama qaqet mai dai maikka rat drlem ai
uut pet ma Epasas dai uure uas te auur a Barlki ma Atemiis ara Lautu-vem-ki. De saqikka
uure uas te ara nemki ne ama dulka i qa aat namen ama uusepka.

36 Be qatikka liina dai quasik mager iv a qek ka taqen ai liina dai ama kaaqiini. Taqurla
dai maikka mager ip sung na ngen de qula ngene tekmet maden.
37 Dap sa ngen kiarlet met liiam aa dap kuasiq ai ian muqut auur a Slurlki ma Atemiis de
quasiq ai ian suam nev ara Lautu-vem-ki.
38 Ngen lu, ariq aip ma Dimitrias ke ne lura i ret matna gel ki dai re narliip te kot se ama
Kristenkena, dai mager ip te kot se ra gel ama Kiapkena. I qatikka mager iv ama Kiapkena
dai re narli araa lengi.
39 Dap kuariq aip ngene narliip ngene kot se ra se a qeni dai diiv uure seserl ver iirang
per ama kaivung arla luqup.
40 I ngen lu, luqia ama buurlemki dai maikka qi tekmet ne ama vu. Be ama Gaman Rom
dai mager ip ke kot se auur a luqupki be maikka diip mavik bareq auut. I maikka quasiq a
nge ama rarlimini se liina dai maikka quasik mager iv uure quarl te a nge ama lengi ama
atlunget pe liina i angera rleng."
41 I luqa ama kuskus ka taqen taqurla de qa nem ta ip ta iit sev araa vet.

20

Ma Paulus Ka Guirl Savet Ma Masidonia

1 Baip prlesprlesdem ne ama buurlemki ne ama qaqet, de ma Paulus ka nes te ama
Kristenkena ip te iing demna. Be aip ta iing demna de qa sem madlek na ra ne ama Slurlka
aa lengi. Baip maget de qa mit namen na ra be qa mit savet ma Masadonia.
2-3 De qurli ra vet luqia ama qerlingki ma Masadonia de qe sem madlek na ra ne ama
lengi iirang i buup ne iirang. Baiv aa de ra mit savet ma Akaia Provins, sagel kurli ra se
ama iaquan ama depguas. Baip lua i qa tuvem nanas ip diip ka tit savet ma Siria Provins
de iari ra sil ba qa ai ama Judaqena ta tuvem nanas ip diip te veleng ka. Taqurla de ma
Paulus ka mu aa qevep ip diip ke guirl ip ka iit pet ma Masadonia Provins.
4 Kuasik ngua sil ba ngen, dap medu iari dai re ne ma Paulus i araa rlen, ma',
"Supater i qa navet ma Biria, i aa mam ma Pirhus.
De i aiam navet ma Tisalanikka, i ma Aristakas ke ne ma Sikundas.
De iak navet ma Dabi i aa rlenki ma Gaius, de iari ama depguas na ra navet ma Aisia
Provins, i ma Timoti de ma Tikikas de ma Tropimas."
5 I lura ama ngeriqit ngen a iam na ra dai ra uirl savet ma Troas be qurli ra re na uun.
6 Dav as qurl uun aa vet ma Pilipai be qurl uun per ama Asmeski i ra tis ki ma, "Ama-
Angeluqa-Ka-Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka." Be aiv aa de uun mit dama sipki navet
ma Pilipai. Baip naser ama niirl ama ngeriqit ngen a iam de vuk se uun gel auun a rluavik
i medu ra uirl savet ma Troas. Be qurl uut pet ma Troas se ama niirl ama ngeriqit ngen a
iam.

Ma Itikas Kaat Naivuk Dav Ama Slurlka Qa Iames Na Qa

7-9 Baip per ama Sandiqa de ama Kristenkena re iing demna ip te bingmet ne ama bret
de ra tes ip ta tu araa qevep sevet ma Iesus. I qurli ra mer iaiq ama rumki ve ama vetki i
qatias ama slurlki. I qatias kia maarl saiviit. Pe luqia ama vetki dai ama rum ama depguas
i nget daleng men na. Be ra iing demna met luqia ama rumki i qi de qurli. De ma Paulus
ke su ra ne ama lengi ama atlunget i raquarli bigia de qa tit namen na ra. I qe su ra be
qe su ra be deng de ama arlenki araa rlan dap katiaskerl ke su. Dap maikka met luqia ama
rumki dai buup ne ama mudem i ra mudem nget. Taqurla be maikka ama nangas mer ama
rumki. Taqurla dav ai de iaq ama gilka i aa rlenki ma Itikas dai ai de qa mugun mer ama
vinduaqi i ai de quasik tes pes met ki. I qa mugun aa mer ama vinduaqi dap ma Paulus
dai qatiaskerl ka taqen per ama ainkules de luqa ma Itikas dai menep menep ka baiv aa de
maikka qe taqa brlaing. I qe taqa brlaing be maikka quasik ke narli. Taqurla be qa mit ka
aat naiviit be qatias ka aat imanep per ama aivet. De iari ret lu raqurla de qatias te qiuaik
naiviit saver ama aivet ip tet lu qa. Tat den be ret luqa i qasa qa ngip.
10 Dap ma Paulus ka meriirl be sagel ka. Be qa aan aa buum gel ka de qa uurut men na
qa de ka taqen sagel aa rluavik ma',
"Kula ngeneng ning i maikka luqa dai as ama qeneqaqa pem ka."
11 Baip maget de saqiaskerlka ma Pauluskena ta sik samer ama rumki. De ra bingmet ne
ama bret de ra tes ip ta tu araa qevep sevet ma Iesus. De ma Paulus ka rluses ne aa lengi be
deng se bingbigia. De qa mit namen na ra.
12 Taqurla de ra mit se luqa ama gilka ma Itikas i sa ma atluqa. Taqurla be maikka ama
uairlka ver a ra malai.

13 Baip maget de ma Paulus ka ruqun na uut iv uure uirl dama sipki savet ma Aisia. Dap
ka dai diip ka tit ne aa ilaing pe ama qevel naser auut.

14 Baip kurl uut pet ma Asus de ma Paulus ka men gel uut. De qe ne uut sede ama sipki
be uut mit navet ma Asus savet ma Mitilini.
15 Baiv aa de uut mit dama sipki be uure brlaing per ama kaska. Be aip bigia de uure
aang pet ma Sios, de uut tit be saqiaskerlka uut brlaing dama sipki. Baip bigia de uut men
pet ma Samos. De mas per auut. Baip bigia de uut tit be uut men pet ma Militis.
16 Dap maikka ma Paulus dai ama qenken per a qa i qe narliip masna qa ren pet ma
Jarusalem ip kurli qa ver ama nirlaqa ma Pentikos. Taqurla de ma Paulus ka aangmes pet
ma Epasas i quasik ke narliip kurli qa ver ama ainkules pet ma Aisia Provins.
17 Baip kurl uut pet ma Militis de ma Paulus ka nem ama lengi sagel lura i re uas te ama
Kristenkena pet ma Epasas. De qa ruqun ip ta ren sagel ka pet ma Militis.
18 Baip ta men sagel ka de qa ruqun na ra ma',
"Guariqena, sa ngen drlem sevet gua mugunes i qurli ngua gel ngen. I mekai lua i nge
rarles i ngua men per a ngen a Provins ma Aisia be qurli ngua gel ngen pet ma Epasas.
19 I ngua dai ama Slurlka aa maatpitka na ngua, be ngua manep nanas. Dap maikka ama
Judaqena i ai de re siquat ip te lenges na ngua. Maikka ai de ama merlenka ver a ngua be
maikka nguk nak se liirang aa.
20 De ngen drlem i quasiq ai ama aamuu ngua se ama Slurlka aa lengi. Dap maikka ngu
teqerl a ngen de ngu taqa su ngen sever a qa. I ngu su varlen ama buurlem ne ama qaqet
de ngu su ve a ngen a vet.
21 A revan i sa ngua reqerl a ngen ama Judaqena ngen ama nangista. I ngua su ngen
taqurliani, ma', 'Maikka ngenem ngim temanau ne a ngen a viirang mai de maikka arlem
ngen naver ama Ngemumaqa. De maikka rlas tem ngen de ngen diit naser a uur a Slurlka
ma Iesus.'
22 Dap ngene lu, sa iara dai ama Qevepka ama Glasingaqa qa raneng a ngua ip diip ngua
tit savet ma Jarusalem. Dap kuasik ngua drlem aip diiv a qerang nanaa nget den per a
ngua.
23 Dap sa medu ama Qevepka ama Glasingaqa qa sil ba ngua ai lua i ngu paikmet gel ama
Kristenkena ver araa luqup. I qa sil ba ngua raqurliani ma', "Diip ngi iit savet ma Jarusalem
dap diip ta ru ngi ve ama Karabus de diiv ama merlen iirang nget den per a ngi."
24 Dap ngua dai quasik mager ip ngua tu gua qevep sever a nas be ariq aip ta veleng ngua
dai quasiq a qeni. Dap maikka ngu narliip ngu verleset ne ama rletki i ama Slurlka ma
Iesus ka nem ngua ip ngut matna. I gua rletki ip ngul sil ne ama lengi ama atlunget sever
ama Ngemumaqa aa ngimsevetki."

Ma Paulus Ka Sil Ai Diip Kuasik Te Lu Qa

25 "De ngen lu. Sa mekai ngua tit gel ngen per a ngen a luqup mai de ngul sil sever ama
Ngemumaqa aa tekmeriirang. Dav iara dai diip ngua tit mas namen na ngen be saqias
diip kuasik mager ip ngene lu gua sakngaqi.
26 Taqurla dai vet luqa iara ama nirlaqa de ngu taqal sil ba ngen. Ai ariq aiv iak ka mit
puuqas ne ama Slurlka aa Aiska dai quasiq ai diip gua qeni sevet liina i arle ves.
27 I raquarli ngua dai ai de quasik ngu aang per a qeni arle ves dap maikka ngua sil sever
ama Ngemumaqa aa tekmeriirang mai bareq a ngen.
28 Dap maikka ngen i ama Ngemumaqa qa mu ngen i aa Qevepka ama Glasingaqa ka
mak na ngen ip ngene uas te aa uis. Dai maikka mager ip ngene taqa uas temiis ngen aa
uis. Be mager ip ngene taqa uas te aa uis ip taquarl ama durlaikki i ai de qi taqa uas te are
uis. I maikka ama Ngemumaqa dai qa vandem per a uut ama Kristenkena ne aa uimka aa
qerekka.
29 I maikka iara dai ngua drlem ai aip ngua mit namen na ngen de diiv iari ip taquarl
ai de ama serlik-pe-ailaing i ai de qe suam se ama durlaik, i diip te siquat ip te lenges ne a
ngen a tuaqevep.
30 De ngul sil ba ngen, ai qatiaskerlka diiv iari never a ngen ta raarlviit de re kaak te iari
naver a ngen. Dap lura dai re lenges ne ama lengi i maikka re narliip te kiat mer iari ama
Kristenkena ip ta tit naser a ra.
31 Taqurla dai maikka ngenem ngim miqet te liirang aa. De quasik mager ip ngerlangken
per a ngen na ngua i mekai ngut matna gel ngen se ama ages ama depguas. I maikka
raquarli gua arlem naver a ngen taqurla de maikka ngu sem madlek na ngen iak de iak.
32 Be iara ngu kuarl tem ngen iv ama Ngemumaqa qe uas tem ngen. De diiv aa lengi ngen
aa ngimsevetki dai diip ngere riirl ngen. De qatikka diip ke qurl a ngen de ngene lura i
sa qa mak na ra te aa tekmeriirang ama atliirang per aa luqupki.
33 De ngen lu, mekai qurli ngua gel ngen de quasiq ai ngu kiat mer a ngen aa tekmeriirang
ip taquarl ama qelaing ngen ama luan.

34 Dap ngen drlem ai mekai ngut matna ne gua ngerik ip te ama qelaing ip nge tat naver
a ngua, ngu ne gua ari.
35 De sa ngua reqerl a ngen ne gua rletki i ngut matna madlek dai saqikka mager ip ngene
tekmet taqurla. Taqurla be diip ngen derat never iari i quasiq araa qerang. De mager ip
ngen drlem sever auur a Slurlka ma Iesus aa lengi i qa su uut ma', "Ariq aiv iak ka qurl a
ngi dai diiv ama arlias per a ngi dav ariq aip ngia qurl iak te a qeni dai maikka diiv ama
Ngemumaqa qe quarl te ama arlias malai."
36 Baip ma Paulus ka taqen be verleset de qa aan aa buum ke na ra de qe raring.
37 Baip ke raring be verleset de maikka ama qilkilem na ra de re rurut per a qa de ra
taneng per a qa de re sarl araa ngerik te na qa.
38 I maikka re tekmet taqurla i ama arlem ta i raquarli qa sil ba ra ai saqias diip kuasik
mager ip te lu a sakngaqi. Taqurla de ra mu ve aa rleng dama sipki.

21

Ma Paulus Aa Atmitki Sevet Ma Jarusalem

1 Baip maget de uut mit namen na ra vet ma Militis. Be uut mit dama sipki ma seserl be
uut men pet ma Kuus. De mas per auut. Be aip bigia de uut mit be uut men pet ma Raut.
Baiv ianai de uut mit savet ma Patra.
2 Be vet ma Patra dai uut lu iaiq ama sipki i diip kia tit savet ma Pinisia Provins. Taqurla
de uut pan sedem ki de uut mugun dem ki.
3 De uut tit, be uut tit, be uur aang sere ma Saipras per ama ruarligl. Dav uut mit savet
ma Siria. Baiv uut men pet ma Siria, de uur aang imanau dengerlking savet ma Taia, sagel
diiv ama boskruqena ta ter ama quvang nade ama sipki.
4 De vet ma Taia dai uut lu iari ama Kristenkena de qurl uut gel ta se ama niirl ama
ngeriqit ngen a iam. De ama Qevepka ama Glasingaqa qa qurl a ra te ama lengi ip tel sil
barek ma Paulus ip kuasik mager ip ka iit savet ma Jarusalem.
5 Baip perleset lungera ama niirl ama ngeriqit ngen a iam de uut mit. De ama Kristenkena
te ne araa ngerlvik ngen araa uis ta mit se uut sedarliik ne luqia ama luqupki dengerlking.
Be uur aan auur a buum de uure raring.
6 Baip maget de vrlesprles na uut de uut sarl auur a ngerik kana. De uut sik sede ama
sipki dap ta dai ra guirl sev araa vet.
7 Baiv aa de saqiaskerlka uut mit ianai navet ma Taia dama sipki be savet ma Tolmais.
Baiv uut men pet ma Tolmais de uut ne ama Kristenkena uut sarl auur a ngerik-kana. De
mas per a uut gel ta se iaq ama nirlaqa.
8 Baip bigia ver iaq ama nirlaqa de uut mit dama sipki savet ma Sisaria. Baiv uut men pet
ma Sisaria de qurl uut pe ma Pilip aa vetki. I luqa dai ai de qa drlem sal sil ne ama Lengi
ama Atlunget. I qa navet lura ama ngeriqit ngen a iam na ra i murl ama Maatpitta na ra,
ra mak na ra ip ta tat naver ama sauakta vet ma Jarusalem.
9 I luqa dai aa uis ama lugutta ama nankina ama rlatpes na ra. I ra dai sa ama Qevepka
ama Glasingaqa qa mak na ra iv ama Slurlka aa aamki na ra.
10-11 Be qatiaskerl aip kurl uur aa vet ma Tolmais se iang ama niirl de iak ka men sagel
uut navet ma Judia. I luqa dai ama Slurlka aa Aamki na qa i aa rlenki ma Agabas. De qa
met ma Paulus aa liitki de qa iais per a nas. I maikka qa iais per aa ilaing ngen aa ngerik de
qa taqen ma', "Iara ama Qevepka ama Glasingaqa ka ruqun na ngua taqurliani, ma', 'Luqi
iara ama liitki are mam dai diip ka iit savet ma Jarusalem be diiv ama Judaqena ta iais per
a qa ip taquarl ngua iais per a nas. Be diip ta kot se qa sagel lura i quasiq ai ra navet ma
Isrel."
12 Baiv uut narli liina de uut ne iari navet luqia ama luqupki dai uut taqen per a qa ne
ama arlemigl ip maikka qula qa iit savet ma Jarusalem.
13 Dap ma Paulus ka guirltik ba ra ma',
"Maikka qula ngenek nak de qula ama arlemigl na ngen. I raqurla be ngen dru ama
merlenka ver a ngua. Dap diip ngua tit savet ma Jarusalem i quasik ngung ning lura
i diip ta iais per a ngua. De ngua dai qatikka mager ip te veleng ngua i raquarli ngut
matna bareq auur a Slurlka ma Iesus."
14 Baip kuasik ka narligel uut de naqatti a den uut se qa. De uur ruqun ma', "Katikka mager
iv ama Slurlka qe uirl se uut se liina."

Ma Paulus Ka Men Pet Ma Jarusalem

15 Baip naser iang ama niirl de uut muvem ne auur a tekmeriirang de uut ne iari ama
Kristenkena navet ma Sisaria uut mit savet ma Jarusalem.

16 Be lura navet ma Sisaria ta men se uut sep ma Nason aa vetki ip kurl uut gel ka. I
qatikka luqa ma Nason dai qa navet ma Saipras. I naqasaqerl murl trlas tem ka mene ma
Iesus.
17 Baip puk sa uut pet ma Jarusalem de ama Kristenkena ra taqen ne ama atlu sagel uut.
18 Baip bigia de ma Paulus ke ne auut iv uuret lu ma Jems kena i auur a barlta. I maikka
ra mai dai ra iing demna.
19 Baiv aa de ma Paulus ka maarl de qa taqen ne ama atlu sagel ta de qa sil ba ra sever
ama tekmeriirang mai i ama Ngemumaqa qet matna na qa varlen lura i quasiq ai ra navet
ma Isrel.

Ma Paulus Aa Barlta Ra Nem Ka Sev Ama Lautu-Vem-Ki Ama Slurlki

20 Baip ta narli aa lengi be verleset de maikka ra taqen ne ama atlu sagel ama Ngemu-
maqa. Baip maget de ra ruqun ma',
"Auur akka, Paulus. Ngi lu. Katias buup ne ama tausen ne iari naver auut ama Judaqena
dai sa ma Kristenkena na ra. De maikka rlas tem ta mene ma Moses aa lengi.
21 I sa ra narli sever a ngi ai i ai de ngi su ama Kristenkena i ama Judaqena na ra, ip tem
ngim temanau ne ma Moses aa lengi. Be ngi su ra ip kuasik mager ip te sesik per araa uis
ama quatta be quasik mager ip ta tit kur ama Judaqena araa gamansena.
22 Dap mager ip ngi uas temiis i diip lura re narli ai sa ngia men de diip te mali rem ngi.
A revan diiv uure rekmet nanaa iv uur raat never a ngi.
23 Dap katikka mager ip ngi rekmet taqurliani. Iara dai, qurl iari aa ama quatta ama
rlatpes na ra i sa ra muvuusep ip te tekmet ne araa qerang sagel ama Ngemumaqa.
24 Dai diip ngi na ra sep ma Lautu-vem-ki ama Slurlki, de diip ngen mai ngene lemerl nas
ip taquarl ma Moses aa lengi ngerel sil. De diip ngi van ama Lautu-vem-ta ip te rliimes pet
lura ama rlatpes na ra araa ning. I ariq aip ngi tekmet taqurla, dai diip gia qumespik tet lu
ai i ai de ngia tit naset ma Moses aa lengi. De diip ta tu araa qevep ai ama lengi i medu ra
narli sever a ngi dai quasiq ai ama revan nget.
25 Dap lura i quasiq ai ra navet ma Isrel i sa rlas tem ta men ma Iesus dai quasik mager
ip ngia tu gia qevep maberl sever a ra. I sa uut nem ama langinka sagel ta, iv uure tuqun
a ra ip te tekmet taqurliani. "Maikka quasik mager ip ta tes ama asmes i sa ra qurl ama
Slurlnget ama kaak nget de ngen ama Iaus tem nget. Be quasik mager ip ta tes liirang aa.
De quasik ta srluuv ama qerekka, de quasik mager ip ta tes ama aurl i ra vesdet ser angera
qenak. De quasik mager ip ta ngangses de ra bingmet ne ama berlim de iarang taqurla ama
viirang."
Taqurla de qatikka verleser aa.
26 Baiv aa de matmet na ra. Baip bigia de ma Paulus ke ne lura ama rlatpes na ra ta lemerl
nas ip taqua ma Moses a lengi ngerel sil. Baip maget de qa man sev ama Lautu-vem-ki ama
Slurlki ip ke sil bareq ama Lautuvem-ta sever a ra i ra arles i ra lemerl nas. I qa sil ba ra
ma', "Katikka diiv ama atlu uut dama Ngemumaqa aa saqang naser ama niirl ama ngeriqit
ngen a iam. Baip naset lungera ama niirl de diiv uuren bandemiis ne iarang sagel ama
Ngemumaqa."

Ta Uurut Pet Ma Paulus

27 Dav aiv ama qares ip perlverleset ne lungera ama niirl ama ngeriqit ngen a iam, de iari
ama Judaqena navet ma Aisia Provins ta lu ma Paulus pe ama Lautu-vem-ki ama Slurlki.
De ra maarl ne ama qaqet araa rut i ama a buurlemki na ra be ra uurut pet ma Paulus.
28 Taqurla de res nes ma', "Ai! Lu ngen aa, i ngen navet ma Isrel, dai maikka mager ip
ngen dat naver a uut. I uut mai uut drlem sever iak i ai de qe su ama qaqet per ama
luqup mai, i qa taqen a uut mavik, de ngene ma Moses aa lengi, de ngene luqia iara a
uur a Lautu-vem-ki ama Slurlki. I maikka luqa iara. I iara dai mager ip ngenet lu qa i qe
tekmet ne ama viirang, i raquarli ra tu araa qevep ai qa men se iari ama qaqet i quasiq ai
ama Judaqena na ra. I qa men se ra sev auur a Lautu-vem-ki ama Slurlki. Be sa iara dai
ra lenges ne auur a Lautu-vem-ki, be vemki dai quasiq ai ama atlu, de ama Ngemumaqa
aa saqang."
29 Lura i re tekmet taqurla sagel ma Paulus i raquarli medu ret luqa i qe ne ma Tropimas
i iane paikmet. Dap luqa ma Tropimas dai quasiq ai qa navet ma Isrel. I ra tu araa qevep
ai ma Paulus ka man se qa sev ama Lautu-vem-ki.
30 Baip taqurla de masna revik se ama lengi sevet ma Paulus gel ama buurlemki mai ne
ama qaqet pet ma Jarusalem de masna ra iing demna. De raqurla de ra uurut pet ma Paulus
de ra rlutdem met ka per ama aivet be sedarliik ne ama Lautu-vem-ki ama Slurlki. Aip ta
rlutdem met ka be sedarliik de masna ta ves mer ama tarl per ama Lautu-vem-ki.

Ama Soldiakena Nevet Ma Rom Ta Mit Se Ma Paulus

31 Taqurla de ai de re tekmet ip te peleng ma Paulus. Dap sa luqa ama Barlka i ai de qe uas te ama Amiqena i qa nev ama Gaman pet ma Jarusalem, dai qa narli sever ama buurlemki ne ama qaqet i ra iing demna ip te peleng ma Paulus.
32 Taqurla de masna qa mer iari i ai de re uas te ama Amiqena, de ngen iari ama Amiqena, de masna ra men sagel ama buurlemki ne ama qaqet. Be aiv ama buurlemki ne ama qaqet ta lu luqa ama Amiqena araa barlka qe ne iari ama Amiqena, de rik dem ta be quasiq ai re uamet ne ma Paulus.
33 De luqa i ai de qerl uirl se ama Amiqena dai qa aang imanau be qa uurut ma Paulus de qa ruqun iari ama Amiqena ma',
"Ngen aar met ma Paulus aa ngerik ne ama sen iam."
De qa snanpet ne lura ama qaqer aip nemka ne ma Paulus. De qa snanpet na ra aip ka rekmet ne a nge ama viirang nanaa.
34 Taqurla de lura ama qaqer ama buurlemki na ra, dai maikka ai de re karlu. Be ai de re karlu de iari res nes ne iang ama tuaqevep muqas de saqikka iari. Taqurla be luqa i ai de qerl uirl se ama Amiqena dai maikka quasik kat drlem aip ngu lu ama rarlimini nanaa? Taqurla de qa ruqun iari ama Amiqena ip ta iit se ma Paulus samer ama Amiqena araa baniski i maikka ama dlek per a qi.
35-36 De raqurla de ma Paulus ke ne ama Amiqena ra mit, ta tit be aiv ama qares ip tat dan samer ama Amiqena araa baniski, de ama Amiqena ra ral ma Paulus de araa lang tik lura ama qaqet. I lura ama qaqet dai ai de ra tit naser ama Amiqena se ma Paulus, de ai de res nes slep ma', "Maikka mager ip ngene veleng luqa!" (Dap lura ama Amiqena dai quasik te narliip te veleng ma Paulus). De qerl taqurla de re tal ka de araa lang.

Ma Paulus Kel Sil Sever A Nas I Ama Slurlka Qa Qurl A Qa Te Aa Lengi

37 Baip lua iv ama Amiqena ta tit ip tat dan se ama Paulus sa mer araa baniski, de ma Paulus ka taqen ne ama Grikkena araa lengi sagel araa Barlka. I qa taqen ma', "Kua mager ip ngua taqen kuarla sagel ngi?"
De luqa dai ngemerl a qa navet ma Paulus, de qa ruqun ma',
"Ngu lu nanaa be ngiat drlem ama Grikkena araa lengi?
38 Ngua tu gua qevep ai ngi navet ma Isip, i murl ngia iing demna ne iari ip gia Amiqena na ra ip ngen iing auur a Gaman aa lengi. De ngia uaik ngi ne lura ama qaqer ama 4,000 na ra, be ai de re peleng ama qaqet i quasiq ai ra tit naser ama Gaman Rom. De ra mit be qurli ra ver ama qerlingki i ama ausaqi na qi."
39 De ma Paulus ka guirltik ma', "Ngua dai qatti quasik tem ngua, dap naqatti ngua dai navet ma Juda. I maikka gua luquviini ma Tasas pet ma Silisia Provins. De gua rlenki dai qurli qi ve ama langin pet luqia ama qerlingki, dap iara dai ngu narliip ngu snanpet na ngi. I maikka ngu narliip ngua taqen sagel lura iara ama qaqet."
40 I ma Paulus ka meraqen taqurla de luqa iai de qerl uirl se ama Amiqena ka ruqun ai mager ip ma Paulus ka taqen. Baip maget de ma Paulus ka quarl ne aa ngerik piit ip sung ne ama qaqet de diip ka taqen. Taqurla de maikka sung na ra ip diip ma Paulus ka taqen, i qatikka qa taqen sagel ta ne ama Judaqena araa lengi.

22

1 I qa taqen sagel ta taqurliani ma', "Gua rluavik de ngene gua lavu, ngene narli. Ngu narliip ngu sil ba ngen ip ngen drlem ai quasiq ai ngua lenges ne a qeni!"
2 Baip te narli ma Paulus ka taqen sagel ta taqurla ne araa lengiqa, de maikka sung na ra de re taqa narli ma Paulus ka taqen.
3 I ma Paulus ka taqen ma',
"Maikka ngua dai navet ma Juda. I gunan kia sel a ngua ver ama qerlingki ma Tasas pet ma Silisia Provins. Dav as maikka murl lua i ama a gilka na ngua de ngua iirl de ngua skul iara pet ma Jarusalem. I murl a ngen a barlta be iak ma Gamaliel ka su ngua. De maikka murl ngua su te auur a murlta araa lengi mai. De murl slep per a ngua ip ngua tit naser ama Ngemumaqa aa lengi, ip saqikka raquarl ai de iara ngene tekmet ip ngen diit naser aa lengi.
4 De murl ngu lenges ne lura i ra tu araa qevep sevet ma Iesus ip saqikka raquarl ngua iara i ngua tu gua qevep sevet ma Iesus. I ai de ngu narliip ngu peleng lura ama quatta ngen ama nankina. De ai de ngu kuap per a ra de ngua tu ra ve ama karabus.
5 I auur a barlka de ngen ama Kaunsil-kena nev ama Judaqena araa Lautu, dai saqikka mager ip te sil ba ngen sevet liina i quasiq ai ngu kaak. I lura dai mekai ta iil pe ama Langinka de ra qurl a ngua rem ka ip ngua iit se qa sagel auur ari vet ma Damaskas. Taqurla de ngua mit savet ma Damaskas ip ngu karabus ne lura ama qaqet i ra tit naset ma Iesus. De

ngu narliip nguat den se ra savet ma Jarusalem i ra quap mer araa ngerik iv ama Judaqena re uamet na ra.
6 De ngua tit, be aip sagel na ne ma Damaskas, de ama nirlaqa qa guirltik sever a ngua
de maikka masna ama nirlaqi kia men navuk be qia qut gua sakngaiam.
7 Be ngu aat men ama aivet de ngu narli iak ka taqen sagel ngua ma',
"Saul, ngu lu ngi lenges na ngua ip nanaa?"
8 De ngua snanpet ma', "Gua Barlka nema na ngi?"
De qa guirltik ma', "Ma Iesus na ngua i ngua navet ma Nasaret. I ngua i ai de ngi lenges
na ngua."
9 Dap gua rluavik i re na ngua dai ra lu ama nirlaqi de ra narli iak ka taqen dap kuasik ta
drlem aa qenem.
10 Baip maget de ngua snanpet na qa ma', "Gua Barlka ngi narliip ngu sana?"
De ama Slurlka qa ruqun na ngua ma',
"Ngia raarlviit de ngi iit savet ma Damaskas ip diiv iak ke sil ba ngi sever ama
tekmeriirang mai i ama Ngemumaqa qe narliip se ngi ip ngi tekmet ne iirang."
11 I ngua dai maikka ngua meng, i luqia ama nirlaqi qia qut gua sakngaiam be lura i re
na ngua dai ra raneng de gua ngerik de ra mit nanaik ngua be savet ma Damaskas.
12 Dap pet ma Damaskas dai qurl iak i aa rlenki ma Ananaias, i luqa dai maikka ka tu
aa qevep sevet ma Iesus dai de qe narligel ma Moses aa lengi. De ama Judaqena vet ma
Damaskas dai maikka ai de re palu gel ka.
13 Dai qa men be qa maarl pet gua garli de qa ruqun ma',
"Guakka Saul, mager ip saqiaskerlka ngim ngim."
De maikka vet luus aa de barl vet ngua ves, be ngum ngim. Baip maget de ngut lu qa.
14 Baiv aa de qa ruqun na ngua ma',
"Luqa Ngemumaqa ama i murl ke uas te auur a murlta dai sa qa mak na ngi ip mager
ip ngiat drlem se aa tekmeriirang de qe narliip ngit lu ama Iameska i luqa i qa nem
ka. De qe narliip ngi narli aa lengi.
15 De diip ngi teqerl ama qaqet na qa i sa raquarli ngia lu qa, de ngi narli aa lengi.
16 Dap kula ngi palu dap masna ngia raarlviit ip ngu ukmestem ngi. De mager ip ngi
raring sagel ma Iesus dai diip ke suqup gia viirang mai."

17 "Baip maget de ngua guirl savet ma Jarusalem de ngua mit be ngua man sev ama
Lautu-vem-ki ama Slurlki ip ngu raring. Baip lua i ngu raring dai ngua lu gua vinki.
18 I ngut lu ama Slurlka i qa taqen sagel ngua. I qa taqen ma', "**Ngi narli, maikka mager
iv iara ngia iit navet ma Jarusalem, i raquarli ama qaqet nanari dai diip kuasik te
narligel ngi i ariq aip ngil sil sever a ngua.**"
19 De ngua guirltik ma', "Gua Slurlka, sa ra, dai re taqat drlem se ngua. I rat drlem
ai mekai ngua tit de nguat dan sev ama Judaqena araa Lautu-vem-nget de mekai ngua
lenges ne lura i rlas tem ta men na ngi i ngua karabus na ra, de ngua uamet na ra.
20 De murl lua i re peleng ma Stiven, i luqa i ai de qel sil sever a ngi dai murl aa de gel
ngua. Be ngua dai vem ngua se liina, i ai de qurli ngua i ngu uas te lura i araa serlap i re
rlumet ne ma Stiven ne ama dul ip te peleng ka.
21 De ma Iesus ka ruqun na ngua ma', "**Maikka mager iv iara ngia tit i raquarli ngu
narliip ngum nem ngi sa sangis ip ngia tat navet lura i quasiq ai ra navet ma Isrel.**"

22 De qatikka ama buurlem ne ama qaqet ta narli ma Paulus aa lengi be deng aa, dav aip
ta narli liina ai diiv ama Iameska qe nem ka ip ka tat naver ama nangista, de maikka res
nes slep ma',
"Aip luqa raqurla dai maikka mager ip ke verleset mas! Ngene veleng ka ip ke ngip mas.
I luqa dai maikka ama vuqa malai be quasik mager ip kurli qa qe ne auut pet luqi iara
ama aivetki."

Ma Paulus Dai Aa Rlenki Pe Ma Langin Gel Ama Gaman Rom

23 De qatikka ai de res nes taqurla de ai de ra taqen ne ama lengi i nget muqas muqas
taqurla. De qatikka re tekmet ne ama tekmeriirang taquarl ai da, i ama qurek per a ra.
Taqurla de maikka re taneng ama serlap de ngen araa luan de re iam a nget. Be ai de iari
dai ra ter ama ianemaqa de re rlu na qa maden.
24 De raqurla de ama Amiqena araa barlka dai qa ruqun lura i ai de qerl uirl se ra ma',
"Ngen dan se ma Paulus semer auur a baniski. De ngene quap per a qa de ngen urlistik per
a qa, ip mager ip ke sil ba uut ne a nge ama rarlimini aip maikka slep slev ama Judaqena
ip te peleng ka i qa rekmet nanaa."
25 Taqurla de ra quap pet ma Paulus mer araa baniski. De sa ra tuvem nanas ip diip te
rurlistik per a qa. Dap ma Paulus dai qa maarl gelna ne iak i ai de qerl uirl se iaq ama liinka

ne iari ama Amiqena. Dai ma Paulus ka ruqun na qa ma', "Ngi lu ariq aip kurli iaq aa rlenki ve ama Gaman Rom aa Langinka, dai ama Gaman aa lengi nge taqen taqurliani ma',
'Mager ip te raarl ver ama kot nauirl, ip te lu aip kua luqa qa rekmet ne a nge ama viini, dap kua quasik?' Dap ngene lu, iara dai ngene narliip ngene uamet na ngua naik."
26 Baip luqa i ai de qe uas te luqa ama liinka ne iari ama Amiqena dai qa narli lungera ama lengi, de masna qa mit sagel luqa i maikka ai de qe ruirl se ama liin mai ne ama Amiqena. De qa ruqun ma', "Mager ip ngi taqa mu gia qevep nauirl iv aip maget de ngi tekmet ne ama vu sagel luqa, i raquarli luqa dai aa rlenki ve ama Gaman Rom aa Langinka."
27 Taqurla de luqa i ai de qe uas te ama Amiqena mai dai qa mit sagel ma Paulus de qa snanpet na qa ma',
"Kuarl ama revan i gia rlenki dai qi ve auur a Gaman aa langinka, dap kua quasik?"
De ma Paulus ka ruqun ma',
"Ii, maikka ama revan aa."
28 De luqa i qe uas te ama Amiqena dai qa ruqun ma', "Murl ngua van ama Gaman te ama qelaing i qatias peviit, be ra mu gua rlenki ve ama Gaman Rom aa Langinka."
De saqiaskerlka ma Paulus ka ruqun ma', "A revan, dap ngua dai gumamiam dai ian aa rleniim pe ama Gaman Rom aa langinka, taqurla be sa qurli gua rlenki ve ama Gaman Rom aa Langinka.
29 De lura ama Amiqena i ra muvem nanas ip te rurlistik pet ma Paulus dai re snanpet na qa te ama rarlimini ve liina angera rleng i ama Judaqena re narliip te peleng ka. Dai ra narli lungera ama lengi.
De maikka ngemerl a ra de araa ding se ma Paulus ip naqatti ka iit. De qerlka luqa i ai de qe uas te ama Amiqena dai maikka keng ning malai, i raquarli qa ruqun lura i ai de qe uas tem ta ip te quap pet ma Paulus ne ama sen. I maikka qat drlem ai maikka quasik mager ip te quap per a qek naik i aa rlenki ve ama Gaman Rom aa langinka.

Ama Judaqena Araa Kaunsil Te Kot Se Ma Paulus

30 Baip bigia de luqa i ai de qe uas te ama Amiqena dai qa verik pet ma Paulus de qatikka qurli qa mer araa baniski. De luqa i ai de qe uas te ama Amiqena dai maikka qe narliip kat drlem ama rarlimini ve liina angera rleng, i ama Judaqena te narliip te kot se ma Paulus. Taqurla de qa ruqun ama Amiqena ip te iit te ama Barl-iam, i iam nev ama Judaqena araa Lautu-vem-ki, i ian ne lura naver ama Kaunsil nev ama Judaqena araa Lautu. Be sa aip lura ra mai ra iing demna, de luqa i ai de qe uas te ama Amiqena dai qa mit se ama Paulus savet lungera ama kaivung.

23

1 De ma Paulus ka maarl de qe taqam ngim sagel lura ama barlta nep ma Lautu, de qa ruqun ma',
"Guariqena. Ama Ngemumaqa dai qatikka ai de qem ngim de qet lu gua mugunes ngene gua tekmeriirang pet lungera aanameq ama niirl mai be deng iara. I maikka vet gua rutka dai nguat drlem ai i ai de ngu tekmet ne ama atlu."
2 Be ma Paulus ka taqen taqurla, de maikka ama barlka nev ama Lautu Juda i aa rlenki ma Ananaias, dai qa ruqun lura i qurli ra gelna ne ma Paulus ma', "Ngene vukdeng met ka."
3 Dap ma Paulus dai quasik ka drlem ai ma Ananaias dai araa barlka be qa taqen sagel ka ma', "Diiv ama Ngemumaqa qe vukdeng met ngi. I naqerl kuatta i ai de ngia tu ama luan ama atlunget, dav imuk de gia rlan dai maikka ama vu. De maikka ngi dai ngit lu ai ngi taqat mit naset ma Moses aa lengi de ngil sil se ngua ne ama aiska ama seserlka. Dap ngu lu nanaa be ngia merarlik ma Moses aa lengi be ngia ruqun luqa ip ke uamet na ngua?"
4 Dav iak navet lura i qa maarl gelna ne ma Paulus dai qa ruqun na qa ma', "Ngu lu nanaa be ngia tuqut luqa ama Barlka i ama Ngemumaqa qa mak na qa?"
5 De ma Paulus ka guirltik ma', "Guariqena maikka quasik nguat drlem ai luqa dai ama Barlka nep ma Lautu Juda. Dav arik nguat drlem dai vadarli quasik maget ip ngua taqen na qa raqurla. I raquarli nguat drlem ai ve ama Langinka dai ama lengi nge taqen taqurliani ma', "Kuasik maget ip ngen druqut a ngen a Barlta."
6 Ma Paulus ka taqen taqurla baip maget de qa raqam ngim sevet lura per ama kaivung dai qat drlem ai ama liiniam ama quanasiam na ra. I iaq ama liinka dai ne ama Parasiqena i araa tuaqevep dai nget taquarlna. De iaq ama liinka dai ne ama Sadusiqena i saqikka araa tuaqevep taquarlna, dap katti nget muqas.
Taqurla de ma Paulus kes nes slep per ama kaivung ma',
"Guariqena. Ngua dai naver ama Parasiqena. I gua murlta dai saqikka ama Parasiqena na ra. I iara ngua maarl varlen me ngen i ngene narliip ngenel sil se ngua i qatikka

raquarli ngua tit naser ama Parasiqena araa tuaqevep. De raquarli uut tu auur a qevep ai as nasat de ama Ngemumaqa qa raarl ne ama ngipta naver ama aapngipki."
7 Baip ma Paulus ka taqen be verleset de lura ama Parasiqena ngen ama Sadusiqena te rarles i re serlin a na be deng i matmet liiam aa ama liiniam.
8 I ama Sadusiqena dai ra tu araa qevep ai quasik mager iv ariq iak ka raarl naver ama aapngipki. De re tuqun ai quasiq ama Angeluqena de ngen ama Iaus. I re tuqun ai diip naser ama aapngipki dai ama qaqet ta verleset mas. Dav ama Parasiqena dai ra tu araa qevep sever ama maarlvitki, de ra tu araa qevep ai nasat de ama qaqet ta raarl naver ama aapngipki. De ra tu araa qevep ai qurl ama Angeluqena ngen ama ngipta araa nem.
9 Dap liiam aa ama liiniam dai maikka re karlu de iari ama tiksiqena i ra naver ama Parasiqena dai ra maarl de ra taqen madlek nade araa rlan ma', "Katikka luqa dai maikka quasik ka rekmet ne a nge ama viini. Kuasiq uut drlem aip kua ama Angeluqa dap kua ama qevepka qa sil ba qa?"
10 Baip maget de ai de re lalangmet maden i re serlin a na de luqa i ai de qe uas te ama Amiqena dai qet lu raqurla de qeng ning se ma Paulus i arik ma ra qiarlet sena na qa. Taqurla de qa nem aa soldiaqena ip ta iit te ma Paulus ne varlen me ra ip ta iit se qa semer araa baniski.
11 De ra mit se qa semer araa baniski. Baiv aa de dama arlenki ara rlan de ama Slurlka ma Iesus ka maarl gel ma Paulus de qa taqen ma', "Maikka maget ip ngia taarl malkuil. I sa ngia sil sever a ngua bareq ama qaqet iara vet ma Jarusalem dai saqikka maget ip diip ngi sil bareq ama qaqet taqurla vet ma Rom."
12-13 Baip bigia de masna ama Judaqena ra iing demna ip tel sil ba na se ma Paulus aip diip te sena na qa. De lura ama 40 na ra dai ra taqen madlek ip kuasik mager ip ta tes de re srluuv ip deng i re veleng ma Paulus.
14 Be aip prleser araa kaivung de ra mit sagel ama Barlta nep ma Lautu ngen ne lura i re uas te ama Lautu, de ra ruqun ma', "Sa iara uut muvuusep iv uure veleng ma Paulus de qatikka quasik mager iv uut tes ip deng i ma Paulus ke ngip.
15 Taqurla dai maget iv iara ngen, de ngen ne lura i re uas te ama Lautu ngene snanpet ne luqa i ai de qe uas te ama Amiqena. I ngene snanpet na qa ip ke nem ma Paulus sagel ngen ip saqiaskerlka ngene narliip ngene narli aa lengi. Dav uut dai diip kurl uut men ama aiska ip diiv uure veleng ka. Be diip kuasik maget ip ngen ne lu qa."

Ma Paulus Aa Ningamki Are Uimka Ka Narli Ai Diip Te Veleng Ma Paulus

16 Dap pet luqa ama nirlaqa de ma Paulus aa ningamki are uimka qa narli liina ai diip lura te veleng ma Paulus. Taqurla de qa mit be ka man semer araa baniski de qa sil barek ma Paulus sevet liina.
17 De masna ma Paulus ka nes te iaq i qe uas te iaq ama liinka. De qa ruqun na qa ma', "Ngi iit se gua verliqa sagel gia barlka, i a nge ama lengi gel ka ip ke sil ba qa na nget."
18 Baiv aa de qa mit se qa sagel luqa i qe uas te ama Amiqena de qa ruqun ma', "Ama karabuska ma Paulus ka ruqun na ngua ip ngua ren se luqa ama gilka sagel ngi. I qa dai ama lengi gel ka ip ke sil ba ngi."
19 Taqurla de luqa ama barlka qa raneng de luqa i aa riq ama gilka de ngerek se iam ian mit. De qa snanpet ne luqa ama gilka ma', "Ngu lu ngi narliip ngi sil ba ngua ne a nge ama lengi nanaa?"
20 De ama gilka qa ruqun ma', "Ngu narliip ngu sil ba ngi sever ama Judaqena araa Barlta. I sa ra kaivung de ra ruqun ip diip te ruqun na ngi ip bigia ngia ren se ma Paulus saver araa kaivung. I diip te kaaq ai lura ver ama kaivung te narliip tet lu qa ip saqias-kerlka re snanpet na qa ne iang ama lengi.
21 Dap gua barlka maikka qurla ngi narli gel ta i raquarli diip buup ne iari ama quatta i ama 40 na ra i diip te trles per ama aiska naa na qa. I sa ra muvuusep ip diip kula ra tes de qula re srluup ip deng i re veleng ka. I sa iara dai ra muvem nanas ip diip te tekmet taqurla. Dap kurli ra de ver a ngi ip diip ngi nem ma Paulus."
22 Baip luqa ama barlka qa narli raqurla de qa ruqun ma', "Diip kula ngi sil bareq aret ai sa ngia sil ba ngua sevet liina." Ka meraqen taqurla de qa nem luqa ama gilka.

23-24 Baip ka nem luqa ama gilka de qa nes te iaiam i ai de iane uas te iaiam ama liiniam. De ka ruqun na iam ma', "Ngu narliip ngu nem ma Paulus sagel ma Pilikis pet ma Sisaria i luqa dai qe uas te araa qerlingki. Taqurla dai maget iv uan iing demna ne ama soldiaqena ama 200 na ra, de ngen ne lura i rat drlem sa mugun dama hos i ama 70 na ra, de ngene lura i ai de re tal ama qiiv ama 200 na ra. De diiv uane qurl ma Paulus te a nge ama hoska ip ka ruqun per aa rleng. De diip ngene taqa uas tem ka ip deng gel ma Pilikis. I aip ngen muvem nanas be maget de diip ngen diit per ama 9 kilok de ama arlenki-aris."

25 Baip ka taqen be verleset de qa iil ama Langinka i qa iil taqurliani, ma',
26 Atlu Pilikis i ngi dai ngi taqa uas te auur a Gaman. Katikka ngua ma Klaudias Lisias i ngu lil sagel ngi.
27 Katikka luqa iara ma Paulus i ngua nem ka sagel ngi dai medu ama Judaqena ta uuret per a qa be ama qares ip te peleng ka. Dap ngu narli ai qa dai qurl aa rlenki ve auur a Gaman aa Langinka. Taqurla de masna ngu ne gua maatpitta uut iames na qa.
28 De ngua mit se qa saver ama Judaqena araa Barlta araa Kaivung i ngu narliip ngua drlem ama rarlimini aip ta taarl na qa per ama lengi, i nanaa.
29 De qurli ngua ver araa kaivung i ra taarl na qa ne ama lengi nep ma Moses aa Langinka, dap maikka quasik ngua lu a qeni i maget ip te peleng ka, de qua ra tu qa ve ama Karabus sever iini arle ves.
30 Dav aip ngu narli ama lengi ai diiv ama Judaqena te ratnas per ama aiska naa na qa. Taqurla de masna ngua nem qa sagel ngi. De ngua ruqun ma Paulus aa qumespik ip diip ta iit ip te sil se qa gel ngi. Katikka liina de verleset."
31 Baip maget de ama Soldiaqena ta narligel araa barlka de ra tit se ma Paulus de ama arlenki ara rlan, de ra tit be ra men pet ma Antipatris.
32 Baip bigia de ama soldiaqena ta guirl savet ma Jarusalem dap lura i ra tuqun per ama Hos angera rleng, dai re ne ma Paulus ta tit i ra tit, be ra tit, be savet ma Sisaria.
33 Baip ta men pet ma Sisaria de ra qurl ama barlka ma Pilikis te ama langinka, de ra nem ma Paulus sagel ka.
34 Baip ma Pilikis ka mis pe ama langinka be verleset de qa snanpet ne ma Paulus aip ka naver ama Qerlingki nemki. De ma Paulus ka virliit ai qa navet ma Silisia Provins.
35 De ma Pilikis ka ruqun ma',
"Aip kurli ngi ne gia qumespik iara dai diip ngu rekmet ne ama lengi bareq a ngen. Dav as diip kurli ma Paulus pe ma Herot aa Karabus."

24

Ma Paulus Ke Rarles I Qe Karbus

1 De qurli ma Paulus pe ma Karabus. Baip naser ama niirl ama ngeriqit de ma Ananaias i ai de qe uas te ama Lautu dai qa mit savet ma Sisaria ke ne aa rluavik be iari ama barlta i re uas te ama Lautu Juda. De ra nen iak i ama lengi anger-arlim-na-qa i aa rlenki ma Tatilis. Baip ta men pet ma Sisaria de ra mit sagel ma Pilikis, de rel sil ai ra sil se ma Paulus.
2-3 Baip ta nes te ma Paulus be qa men de ma Tatilis ka maarl de qel sil se qa taqurliani ma'.
"Maikka atlu mas malai auur a Barlka ma Pilikis dai maikka ngi auur a atluqa na ngi. A revan i sa ngia rekmet be qurl uut maget pet gia arlim. I maikka gia tuaqevep dai ama atlunget. Maikka ngi taqa uas tem uut per auur a qerlingki, be maikka uut taqen ne ama atlu sagel ngi navet liina.
4 Dap kuasik ngu narliip ngua taqen per ama ainkules ip ngu lenges ne gia rletki dap ngu narliip gia arlem de ngi narli auur a lengi.
5 I qatikka luqa ma Paulus dai maikka ama vuqa na qa i ai de qa drlem saatmat mer ama Judaqena per ama aivetki mai. I qa dai qe uas te lura ama vura i ra tis ta ma Nasarinkena.
6 De maikka ama revan i qa dai medu qe siquat ip ke lenges ne auur a Lautu-vem-ki ama Slurlki. Taqurla de uure uurut per a qa iv uure sil se qa, gel auur a barlta i ai de re uas te ama Lautu.
7 Dap luqa i ai de qe uas te ama Amiqena, ma Lisias dai qa men se aa dlek de qa rek gel aa liinka ip te qiat met ma Paulus nagel uut.
8 De qa taqen ne aa dleq ai maget iv aa qumespik te sil se qa gel ngi. Dav ariq aip ngi snanpet na qa sevet liirang aa dai diip ngia drlem ama rarlimini aiv uurel sil se qa i nanaa."
9 Baip prleset ma Tatilis aa lengi de qerlka ama Judaqena ta maarl de ra taqen ai qerlka liina dai ama revan.

Ma Paulus Kel Sil Sever A Nas Gel Ma Pilikis

10 Baip maget de ma Pilikis ka quarl ne aa ngerik sagel ma Paulus ip ke taqen. De ma Paulus ka maarl de qa taqen ma',
"Maikka atlu gua barlka. Ngua dai ama arlias per a ngua ip ngua taqen sagel ngi. I nguat drlem ai ngi dai maikka ngi taqa uas te auur a qerleng se ama a ages i buup.
11 Katikka diip ngi, ngiat drlem ai medu vet luqia iara ama iaqunki de ngua men savet ma Jarusalem ip ngu Lautu. Be sa luqa ama nirlaqa ip ma malepka ngen a iam.
12 Dap medu lua i ngu Lautu dai quasiq ai gua qumespik tet lu ngua i ngu serlin aret pe ama Lautu-vem-ki, dap kua ret lu ngua i ngua iingdemna ne ama qaqet ip ta tesna. Maikka quasik ngu tekmet taqurla pe araa Lautu-vem-nget, dap kua vet ma Jarusalem.

13 Dap lungera ama lengi i ra sil se ngua na nget dai quasiq ai ama revan nget. I raquarli
quasik mager ip te reqerl a ngen ne a qeni i mager ip te sil se ngua sever iini arle ves.
14 Dap diiv iara ngu reqerl a ngi ne liina iara i ngua dai ngua Lautu sagel ama
Ngemumaqa ip taquarl murl gua murlta ta Lautu sever a qa. De qerlka ngua tu gua qevep
sever ama tekmeriirang i murl ma Moses ke ne ama Ngemumaqa aa Aamki-na-ra ta iil pe
ama Langinka. Ai de ngu tekmet taqurla de ngua tit naset ma Iesus dap lura te tuqun ai
luqa ama Aiska dai ama vuqa.
15 De maikka ngua tu gua qevep ai diiv ama Ngemumaqa qa raarl ne ama qaqet mai
naver ama aapngipki i ama atlura ngen ama vura. De saqikka lura gua qumespik dai ra tu
araa qevep taqurla.
16 De saqikka ai de ngu siquat ip ngu tekmet ne ama atlu dama Ngemumaqa aa saqang
ngen ne gua seviraqi.
17 Dap lu iara ngua sil ba ngi ai sa medu ngua men savet ma Jarusalem naver iang ama
qerleng sangis. I mekai qurli ngua vet lungera ama qerleng sangis se ama ages i buup.
Dap katikka medu ngua guirl i ngu tal ama qelaing barek lura i lenges ne araa asmes
naver araa sleng. De ngu narliip ngua tat naver ama Lautu vet ma Jarusalem.
18 Baip ngu tekmet ne liirang aa, i sa ma Lautu nge lemerl ngua. Dai lura ra lu ngua ve
ama Lautu-vem-ki, dap maikka quasiq ama buurlemki na uut. De quasiq ai uure lalangmet
de uure karlu.
19 Dav iari ama Judaqena navet ma Aisia Provins dai ngen na ra ta man be ret lu ngua.
Dav ariq aip lura navet ma Aisia te narliip te sil se ngua dai mager ip ta ren ip te sil se ngua
gel ngi.
20 Dap mager ip lura iara te reqerl a ngi ne gua viirang i raquarli medu ngua maarl
varlen me ra ver araa kaivung.
21 Be qatikka liina i ngua maarl varlen me ra de ngua meraqen slep ma', "As nasat de
ama Ngemumaqa qa raarl ne ama ngipta naver ama aapngipki. Dai ngen maarl na ngua
sevet liina i arle ves."

22 Baip ma Pilikis ka narli ma Paulus aa lengi be verleset de qa ruqun ma', "As diip kurli
ngi iv aip ma Lisias ka men de diip ngu verleset ne lungera ama lengi sever a ngi." Be ma
Pilikis ka taqen taqurla i maikka qe taqat drlem se ma Iesus aa Aiska, de masna qa nem ta.
23 De qa ruqun iaq ama Barlka ip ke uas tem ka, dav ariq aip ke narliip ke paikmet per
ama luqup dai ama atlu i mager iv aa rluavik ta tat naver a qa.
24 Baip naser iang ama niirl de ma Pilikis ke ne aa rluaqi ma Darusila ian men. I ma
Darusila dai qi navet ma Isrel. De ma Pilikis ka nes te ma Paulus, be iane narli ama Lengi
ama Atlunget iv ama qaqet ta tu araa qevep sevet ma Iesus Kristus.
25 Dap katiaskerl aip ma Paulus kel sil sever ama tekmeriirang ama atliirang, de ngene liina
iv iak de iak ke uas temiis, de qel sil sever ama Ngemumaqa aa tuvetki de ngen ama Slurlka
aa nirlaqa i diip ka raarl ne ama qaqet mai. Dai maikka ma Pilikis ka narli liina de keng
ning de qa ruqun ma', "Katikka mager ip ngia tit. Dav ariq aiv iviit dai diip ngu nes tem
ngi."
26 De qatikka ai de vet luus aa de ma Pilikis ka tu aa qevep ai diip ma Paulus ke van a qa te
a nge ama qelaing. Dap ma Paulus dai quasik ka qurl a qa te a nge ama qelaing. Taqurla
de ai de vet ma Pilikis kes nes te ma Paulus ip ket lu qa de qatikka qa taqen per a qa.
27 Baip naser ama agesiim dap katiaskerl kurli ma Paulus pe ama Karabus de iak ma
Pasias Pestas ka qut naset ma Pilikis be qe tal aa rletki. Dap ma Pilikis dai qe narliip ke
tekmet ne ama Judaqena iv ama arlias per a ra naver a qa, de qa ruqun iv as kurli ma
Paulus pe ama Karabus.

25

Ma Paulus Ke Nen Ip Ma Sisa Qe Narli A Lengi Ver Ama Kot Pet Ma Rom

1 Baiv aa de ma Pestas ka vin be ama barlka na qa ip ke uas te luqia ama qerlingki. Baip
naser ama niirl ama depguas, de qa mir ianai navet ma Sisaria be savet ma Jarusalem.
2-3 Baip kurli qa vet ma Jarusalem, de ama Barlta nep ma Lautu ngene lura i re uas te
ama Lautu arla tekmeriirang dai ra men sagel ka. I ra men sagel ka be rel sil se ma Paulus,
i re narliip te sil se qa. De maikka ai de re nen ma Pestas ne araa dleq aip kua mager ip ke
ne ma Paulus savet ma Jarusalem. Dap te trles liina ai re narliip te peleng ma Paulus i aip
kerl guirl nep ma aiska.
4 Dap ma Pestas ka ruqun ma',
"Ma Paulus dai diip kurli qa vet ma Sisaria. Be ngua dai diip ngua tirl ip ngut lu qa.
5 De mager iv a ngen a barlta re na ngua savet ma Sisaria. De mager ip ngene sil se qa i ariq
aip ngenet lu ai qa rekmet ne a nge ama viini."

6-7 De qurli ma Pestas per aa rletki vet ma Jarusalem se ama Lautu iam. Baip maget de
qa mit savet ma Sisaria. Be qa men pet ma Sisaria, be aip bigia de qa nes te ma Paulus ip ke
sil se qa. Baip ka mugun mer aa mugun-met-ki, de ngene lura ama Judaqena i ra navet ma
Jarusalem, be ra iingmirlek na qa. De ra taqen madlek ne ama lengi i buup ip tel sil se qa.
Dap kuasik mager ip te teqerl ma Pestas ne a qeni i qa rekmet niini be rel sil se qa sever ini
arle ves.

8 De ma Paulus ka narli aa lengi de qa guirltik ma',

"Ngua dai maikka quasik gua a nge ama viini. I quasik ngua merarlik ama Judaqena
araa Langinka, dap kua ngua lenges ne ama Lautu-vem-ki ama Slurlki. De quasik ngua
merarlik ama Gaman Rom aa Lengi. Maikka quasik."

9 Baip ma Paulus ka taqen be verleset, de ma Pestas ka tu aa qevep ip ka tat naver ama
Judaqena. Taqurla be qa ruqun ma Paulus ma', "Ngi lu, quarik ngi narliip saqiaskerlka ngi
guirl savet ma Jarusalem ip ngu sil se ngi gel lura gia qumespik?"

10 De ma Paulus ka ruqun ma',

"Ngua dai qurli ngua iara ver ama Gaman Rom aa Lengi. Dai mager ip ngene seserl
ver ama lengi se ngua iara. I maikka quasik ngua rekmet ne a nge ama viini sagel ama
Judaqena. Dai maikka ngiat drlem ai quasiq ai ngu kaak.

11 I arik ngene lu aip kua ngua merarlik ama Gaman aa lengi, de ngua rekmet ne a nge
ama viini dai mager ip ngene veleng ngua. Dav ariq aip lura rel sil se ngua i re kaak, dai
quasik ngu narliip ngi nem ngua sagel ta ip te veleng ngua. Maikka qurli. Dap ngu nen ngi
ip ngi nem ngua sagel ma Sisa i auur a Barlka vet ma Rom."

12 Baip ma Pestas ka meraqen sagel aa barlta be verleset, de qa ruqun ma Paulus ma', "Sa
ngia nen ngua ip ngia iit sagel ama Gaman Rom, dai, be diip ngu nem ngi sagel ka.

Ma Pestas Ke Ne Ma King Agripa I Iane Snanpet Ne Ma Paulus

13 Baip naser iang ama iaquan de ma King Agripa qe ne aa rluaqi ma Banisi ian men pet
ma Sisaria, iv ianes pas te ma Pestas iv ama arlias per a qa.

14 Baip kurli iam gel ka se iang ama niirl de ma Pestas ka sil barek ma Agripa sevet ma
Paulus. I qa sil ba qa ma',

"Medu ma Pilikis ka mit dap kurli iaq aa ve ama Karabus i aa rlenki ma Paulus.

15 Dap medu lua i ngua mit savet ma Jarusalem, de ama Barlta ngene lura i re uas te ama
Lautu Juda dai ra ruqun na ngua ip ngu sil se ma Paulus. De ra ruqun na ngua ip ngu veleng
ka.

16 Dap ngua sil ba ra raqurliani ma', "Auur a Gaman Rom dai qa taqen ai quasik mager
ip te veleng a qek naik. Dap mager ip te sil nauirl de re taqa narli ama lengi. Baip luqa i
qa rekmet ne a nge ama viini, dai mager ip ka taqen ip te narli qe sil.

17 Baip ta men iara de masna ngua ruqun ip bigia de uure kot. Taqurla baip bigia de
uur iing demna de ngua ruqun ip ma Paulus ka ren ip ka raarl ver ama lengi.

18 Baiv aa de lura navet ma Jarusalem ta maarl be rel sil se qa ne iang ama lengi. Dap
kuasiq ai rel sil se qa ne ama lengi i qa merarlik ama Gaman a nge ama lengi. I ai de ngua
tu gua qevep ai qa rekmet taqurla. Dai maikka quasik.

19 Dap ta taarl metna ne iang ama lengi sever araa Lautu; de savet ngen iaq ama ngipka
i aa rlenki ma Iesus. Dap ma Paulus ka taqen ne aa dlek ai ma Iesus dai ama Iameska.

20 Be aip ngua narli ra taqen taqurla de quasik ngut lu ai a nge ama aiska raqurla ip diip
ngu seserl ver ama lengi. Baip maget de ngua snanpet na qa aip kua mager ip ke narliip ka
tit savet ma Jarusalem ip te sil se qa ver ama luqupki.

21 Dap ma Paulus ka miirl de qa nen ngua ip ngu nem ka savet ma Rom ip ma Sisa
Augastas ke seserl ver ama lengi se qa. Taqurla de ngua ruqun ama soldiaqena ip te uas
tem ka ip deng i ngu nem ka sa sangis sagel ma Sisa vet ma Rom."

22 De ma Agripa qa ruqun ma Pestas ma',
"Dap maikka ngua dai ngu narliip ngu narli aa lengi."
De ma Pestas ka guirltik ma', "Naqerl bigia de ngi narli aa lengi."

23 Baip bigia de ma Agripa qe ne aa rluaqi ma Banisi ian men i maikka ian muremiis ne
ama luan ama ngarling per a nget. De iane ne ama Amiqena araa barlta de ngen ne lura
ama barlta naver ama luqup te sisait samet ma Pestas aa vetki ama Seserlvet-pem-ki. De
ma Pestas ka nes te ma Paulus be qa men.

24 De ma Pestas ka ruqun na ra ma',

"King Agripa de ngen a ngen i qurli ngen iara ngene nauut. Dai ngene lu luqa iara ma
Paulus, i ama Judaqena vet ma Jarusalem de vet luqi iara ama luqupki dai rel sil se qa
gel ngua, de ra mai re tuqun ai mager iv uure veleng ka.

25 Dap ngua dai quasik ngua lu a nge ama viirang i qa rekmet niirang be mager ip ngu veleng ka sever iirang arle ves. Be qek nak ip ma Sisa qe seserl ver ama lengi se qa. Taqurla de ngua ruqun ip diip ka iit savet ma Rom.
26 Dap kuasik ngut lu ai diip ngu iil taqurla ve ama langinka sagel ma Sisa. Be raqurla de ngua men se qa sagel ngi ma King Agripa ip mager ip ngia tat never a ngua ip mager ip ngu taqa lil ama lengi savet ma Paulus.
27 I maikka quasik mager ip ngu nem ama karabuska naik dap kuasik ngu taqal sil sever a nge ama viini i ra taarl na qa sever iini arle ves."

26

Ma Paulus Ka Taqal Sil Sever A Nas Barek Ma King Agripa

1 Baiv aa de ma Agripa qa ruqun ma Paulus ma', "Katikka mager ip ngia raarl de ngia taqen sever a nas."
De raqurla de ma Paulus ka maarl de qa quarl ne aa ngerik piit ip ka taqen.
2 De qa taqen ma',
"Atlu King Agripa, maikka gua arlias ip ngua taqen sagel ngi iara. I maikka mager ip ngu taqal sil ba ngi sever ama Judaqena i ra taarl na ngua ne iang ama lengi.
3 Maikka gua arlias never a ngi i raquarli ngi, dai ngi taqat drlem se ama Judaqena araa gamansena. De ngi taqat drlem se ama lengi i ai de ama Judaqena ta taarl metna na nget. Be maikka ngu narliip ngi taqa narli gua lengi.
4 "I maikka ama Judaqena dai re taqat drlem se gua mugunes i as maikka murl i ama gil ngua be deng iara. I maikka re taqat drlem se ngua vet gumam a qerlingki de saqikka ra drlem se gua mugunes pet ma Jarusalem.
5 De qatikka ai de aanamek de re taqat drlem se ngua. Be qatikka ariq aip te narliip te sil ba ngi sevet gua mugunes dai mager ip te teqerl a ngi ai ngua dai ama Parasi na ngua, i maikka gua liinka dai mager iv uut tit naser ama Parasiqena araa lengi mai.
6 Dav iara ngua maarl varlen me ngen i lura ra sil se ngua i raquarli ngua tu gua qevep sever ama Ngemumaqa aa Lengi i murl ka meraqen ne aa revan sagel auur a murlta.
7 I qa sil ai diip nasat de ama qaqet mai ta raarl naver ama aapngipki. Taqurla be ai de uut mai navet ma Isrel i ama malepka ngen a iam ne ama liin na uut dai ai de uure Lautu sagel ama Ngemumaqa ver ama niirl mai. I maikka ai de uure Lautu raqurla ip laiv uure ngip de uur raarl de uure raneng ama iames. Gua King, katikka lura ama Judaqena te narliip te sil se ngua sevet liina i arle ves.
8 Dav iari naver a ngen ama Judaqena dai quasik ta tu araa qevep ai diip kuasik mager iv ama Ngemumaqa qa raarl ne ama ngipta. (I iari naver a ngen ta tu araa qevep ai ma Iesus dai quasik ka maarlviit.)
9 "Saqikka mekai ngua raqurla i ngua tu gua qevep ip ngu lenges ne ma Iesus aa rlenki. Be ngu tekmet ne ama tekmeriirang ama viirang sagel luqa i qa navet ma Nasaret.
10 A revan maikka mekai ngu tekmet taqurla vet ma Jarusalem i maikka ama barlta nep gua Lautu ta ruqun na ngua ip maget ip ngu kiat mer ama Ngemumaqa aa uis ip ngua tu ra ve ama Karabus. Baip ta sil se iari ip te peleng ta de maikka ama arlias per a ngua ip te tekmet taqurla.
11 De qatikka ai de ngua tit sev ama Judaqena araa Lautu-vem-nget i ngu menaik te ama Kristenkena. Baip ngut lu ra de ngu lenges na ra i ngu uamet na ra ip ta tuma se ma Iesus. I maikka ai de gua rutka qa taarl be maikka ai de ama qurek per a ngua malai be ngua tit de ngu menaik tem ta per ama qerleng i nget sangis.

Ma Paulus Ka Sil Ai Ma Iesus Ka Mer A Qa

12 Be qatikka raqurla de ngua tit savet ma Damaskas, dai ama barlta nep ma Lautu ra nem ngua ne araa dlek de ra ruqun na ngua ip ngu lenges ne ama Kristenkena.
13 Be qatiaskerl aiv uut tit nep ma aiska de ver ama rlaunka de ama nirlaqi qia men na vuk be qia iing mirlek na ngua ngu ne lura i re na ngua. Gua King, maikka ama revan.
14 Be uut mai uur aat per ama aivet de ngu narli iak ka taqen sagel ngua i qa taqen ne ama Judaqena araa lengi. I qa taqen ma', "**Saul, ngu lu ngi lenges na ngua ip nanaa? Katikka ngi tekmet ip ngi lenges na ngua dai quasiq ai ngi lenges na ngua dap katikka ngi lenges nanas.**"
15 De ngua virliit ma',
"Gua Slurlka nema na ngi?" De ama Slurlka ka ruqun ma',
"**Ma Iesus na ngua i ai de ngi narliip ngi lenges na ngua.**
16 **Dap ngi raarlviit. I sa ngua men gel ngi ip ngu mak na ngi ip gua maatpitka na ngi. I gia rletki ip diip ngil sil bareq ama qaqet sever a ngua i iara ngua iames na ngi**

de diip ngil sil sever ama tekmeriirang i sa ngua reqerl a ngi de ama tekmeriirang i diip ngu teqerl a ngi.

17 **Maikka diip ngu iames na ngi nagel gia qumespik i ra navet ma Isrel de ngen ne lura i quasiq ai ra navet ma Isrel i ngua nem ngi sagel ta.**

18 **I diip ngu nem ngi sagel ta ip diip ngia tat naver a ra ip ta tit namen ama bengaingki samen ama nirlaqa, de diip tem ngim temanau ne ma Satan aa dlek ip ta tit naser ama Ngemumaqa i maikka diip ngu lemerl ta te araa viirang. De diip kurli ra te ne lura i se ama Ngemumaqa qa mak na ra i ariq aip ta tu araa qevep sever a ngua.**"

19 "Gua King, katikka liina, dai ngu narligel aa lengi i lua i qa taqen sagel ngua nev uusep.

20 Be nauirl dai ngua mit savet ma Damaskas de ngua sil bareq ama qaqet ip te ngim temanau ne araa viirang de rlas tem ta men ama Ngemumaqa. De mager ip te tekmet ne ama tekmeriirang i ama atliirang ip te teqerl ai sa ra ngim temanau ne araa viirang. De saqikka ngua sil taqurla vet ma Jarusalem de vet ma Judia Provins de ngua sil barek ngen ne lura i quasiq ai ra navet ma Isrel.

21 I liina dai qatikka i ama rarlimini i ama Judaqena ra uuret per a ngua i lua i qurli ngua ve ama Lautu-vem-ki ama Slurlki de re narliip te peleng ngua.

22 Dap maikka ama Ngemumaqa qa sem madlek na ngua vet lungera aanameq ama niirl be deng iara be sa iara dai mager ip ngu reqerl a ngen mai. Dap gua lengi dai nget taquarl ama Slurlka aa Aamki-na-ra ngene ma Moses i ra iil me nget pe ama Langinka.

23 I re tuqun ai diiv ama Judaqena araa Iameska qe ral ama getget de ke ngip, de diip ka raarl naver ama aapngipki. I luqa dai diip ka arles i qa raarl naver ama aapngipki. Be diip ke teqerl ama Judaqena ngen ne lura i quasiq ai ra navet ma Isrel ne aa aiska ip ta tit namen ama bengaingki.

24 Baip lua i ma Paulus ka taqen taqurla de ma Pestas ka dik men aa lengi i qe karlu, de qa taqen ma',
"Paulus, maikka ngi kabaing. I maikka ngi su re liirang aa ver ama ainkul be ngi kabaing."

25 De ma Paulus ka ruqun ma Pestas ma', "Gua Barlka maikka quasiq ai ngu kabaing. I maikka gua lengi dai ama revan nget, de maikka ama seserl nget.

26 I maikka ma King Agripa dai qa drlem sevet liirang aa. Taqurla dai maikka ngua taqal sil ba ngen sever iirang. I maikka qat drlem se liirang aa mai, i maikka ama qaqet mai dai rat drlem sevet liirang aa mai."

27 De ma Paulus ka ngim sagel ma King Agripa de qa ruqun ma',
"King Agripa kua ngia tu gia qevep ai ama Slurlka aa Aamki-na-ra rel sil ne ama lengi ama revan nget? Ii, i nguat drlem ai ngia tu gia qevep taqurla."

28 De ma Agripa ka ruqun ma Paulus ma', "Naqatikka kua ngi taqen per ama velu de ngi narliip ngi guirltik per a ngua iv ama Kristen na ngua?"

29 De ma Paulus ka virliit ba qa ma', "Kua ariq aip ngua taqen per ama velu dap kuarl ama ainkul dai maget, dap ngu nen sagel ama Ngemumaqa ip ngi ne lura iara i sa ngen narli gua lengi dai mager ip ngen druaqen ngua. Dap maikka quasik ngu narliip ngene karabus ip taquarl ngua."

30 Baip ma Paulus ka taqen be verleset de ma King ma Agripa qa maarl ke ne ma Pestas de ma Banisi de ngen iari i qurl uun na ra.

31 Baip maget de ra aang sedarliik de ra taqen, ma', "Katikka luqa dai quasiq ai qa rekmet ne a nge ama viini be mager ip te veleng ka dap kua re karabus na qa sever iini arle ves."

32 De ma King Agripa ka ruqun ma Pestas ma', "Ma Paulus dai vadiip ka iit never ama karabus i sa raquarli qa nen ip diip ka raarl ver ama lengi gel ma Sisa vet ma Rom."

27

Ta Nem Ma Paulus Dama Sipki Savet Ma Rom

1 Baip maget de ra ruqun iv uut tit savet ma Rom pet ma Italia Provins. Taqurla de ra nem ma Paulus ke ne iari ama karabuskena sagel ma Julias i luqa dai ama Opisa i ama barlka na qa navet ma Rom i qe uas te ma Sisa aa soldiaqena.

2 Baip maget de uut sik sede ama sipki, i ki navet ma Adramitiam. I luqia ama sipki dai diip kia tit savet ma Aisia Provins, ip qit lu ama luquviirang dengerlking. Taqurla de uut mit dama sipki, de quasik ngua drlem dap ma Aristakas i qa navet ma Tisalanikka pet ma Masadonia Provins dai qe nauut.

3 I uut tit be uut tit, baip bigia de uut men pet ma Saidan. Be vet luqia ama luqupki de ma
Julias dai qe tekmet ne ama atlu sagel ma Paulus be qa ruqun na qa ip mager ip ke paikmet
gel aa rluavik ip ta tat never a qa.
4 Baiv uut mit ianai navet ma Saidan be sede ama kaska aa rlan, de ama laurlka ama
slurlka ka men be qe sis auur a sipki. Taqurla de uut mit per ama ailanki ma Saipras arla
garli ip ki pesdet ser ama laurlka.
5 Baiv uur aang pet ma Saipras arla garli be naqatiaskerl uut tit de ama kaska aa rlan be
uut tit, be uur aang pet ma Silisia Provins de ma Pampilia Provins de uut mit, be uut men
pet ma Maira pet ma Laisia Provins.
6 Baip pet ma Maira dai ma Julias ka lu ama Sipki i qi navet ma Aleksandria. I luqia i diip
kia tit savet ma Italia Provins. Taqurla de qa mu uut dem ki.
7 De uut mit navet ma Maira be maikka luqia ama sipki dai maikka qi taqa palu se uut i
raquarli ama laurlka qe sis sev auut kames. Taqurla be qatias iang ama niirl nge mit dap
kuasiq ai masna uut aang pet ma Naidas. I qatikka ama laurlka qe tekmet taqurla be quasik
mager iv uut tit ma seserl. Taqurla de uut mit i manep saver ama ailanki ma Kriit.
Baiv uut men pet ma Kriit, de uut mit be uur aang pet ma Salmon Provins ara aamki, iv
uure nging tiq ama laurlka.
8 Be uut tit dengerlking dap maikka ama alkuil bareq auut i maikka ama valeng ama
slurlnget. Dav uut tit be baing se uut de ama briski ara aam i ra tis ki ma', "A Basiska ama
Atluqa." I luqia ama briski gelna ne ma Laisia.
9 Baiv iasai de qurl uut se iang ama niirl. Dav aip pet lungera ama niirl ama vunget i lua i
ama laurl be nge taarl ne ama valeng be mager ip ngere lenges ne ama sipkina, dai sa nge
men. Taqurla de ma Paulus ka meraqen sagel uut ma',
10 "Guariqena, ngene narli. Sa nguat drlem ai diiv uut tit nanari per ama kaska dai diip
mavik bareq auut, de diip lenges ne ama sipki ngen ama tekmeriirang dama sipki are rlan.
11 Dap ma Julias i luqa i qe uas te ma Paulus dai quasik ka narli gel ma Paulus, dap ka narli
gel luqa i qe tal ama sipki ke ne luqa ama sipki are mam.
12 Dai maikka iane ne ama boskruqena te tuqun ai luqa ama basiska dai ama vuqa vet
lungera ama iaquan i aiv ama qaik ngen ama laurl. Taqurla de buup ne iari ra ruqun ip
diiv uure siquat iv uut tit savet ma Pinikis. I maikka luqa ama basiska dai ai de qurl ama
sipkina maget, i quasiq ama laurl ngere lenges na nget. I luqa ama basiska dai qa vet luqia
ama ailanki ma Kriit.

Ama Kaska Ngen Ama Laurlka Ian Lenges Na Ra

13 Baip maget de ama laurlka ke taqa sis be mager iv uut tit savet ma Pinikis. De maikka
ama arlias per ama boskruqena i ra tu araa qevep ai diip luqa ama nirlaqa dai diiv ama
atluqa. Taqurla de ra qiat ne ama sipki ara angka se dem ki de uut tit de ama sipki gelna
ne ama rlanges.
14 Dap kuasiq ama ainkules de ama laurlka ama slurlka qa men i qa men nep ma qevel i
ra tis ka ma', A lenges-ne-quvang-ka.
15 Be maikka qe sis maden be qe sis ama sipki sede ama kaska aa rlan, be ai de uure siquat
iv uurerl guirl ama sipki saver ama ailanki ma Klauda dai quasik maget. Taqurla de ama
laurlka ka iis ama sipki be uut tit maden.
16-17 Uut tit maden taqurla dai sagel ama ailanini i ra tis iini ma Klauda. De uure tekmet se
ama sipki saver ama ailanini arla garli sagel kuasiq ai ama laurlka qe sis maden. Dav ama
valeng ama slurlnget, de re tekmet ip te qiat ne ama bauraarl sede ama sipki dai maikka
ama alkuil ba ra. Dap maikka ra reving ip te qiat mer aarl. Baip ta qiat mer aarl sede ama
sipki. De ra iais per ama sipki ne ama kasik ip kuasik mager ip ma valeng ngere rliingmet
na qi. Dap maikka ama boskruqena dai maikka reng ning i arik ma', ama sipki qia mit be
qia nis ama quan pet ma Libia. Taqurla de ra revik se ama siilki ama slurlki, i luqia i ai de
ama laurlka qa tuqun pem ki. I ra revik se qi ip kuasik mager iv ama laurlka ka tit se ama
sipki savet ma Libia. Ai de uure tekmet taqurla dav ama laurlka qe sis ama sipki se uut
navet liina ama ailanini. Taqurla be qurl uut maden dama kaska aa rlan.
18 Dap katikka lungera ama qaik ama laurl vem nget dai as maikka nget den be maikka
ama slurlnget. Taqurla baip bigia de ra rlu ne iang ama asmes nade ama sipki.
19 Be saqiaskerlka aip bigia ver iaq ama nirlaqa de ra rlu ne ama sipki ara tekmeriirang
ne araa ngerik ip kuasiq ama merlenka ver ama sipki.
20 Be qatikka se ama niirl i buup dai quasiq uut lu ama nirlaqa ngen ama ualdang i
maikka ama qaik i ama laurl vem nget nge vesdet. Be maikka uut dai maget-maget na uut.
I ai de uut tu auur a qevep ai diip kuasik mager iv uure iames.
21 Baiv uut miirl ama asmes se ama ainkules de ma Paulus ka maarl de qa taqen sagel
ama boskruqena ma',

“Gua rluavik, katikka medu qurl uut pet ma Kriit de ngua sil ba ngen ai quasik mager iv uut tit. Arik medu ngene narli gel gua lengi dai vadarli quasiq ai lenges nauut ngen ama sipki.
22 Dav iara ngua taqen na ngen ma’, Ai diip kuasik mager iv a qek naver auut ke ngip dap katikka diiv ama sipki naik dai lenges na qi.
23 I ama Ngemumaqa i ai de ngu Lautu sagel ka de ngut matna aa rletki dai laa de ama arlenki-aris de qa nem aa Angeluqa be qa maarl gel ngua.
24 De qa sil ba ngua ma’, “Paulus maikka qula nging ning. I maikka mager ip laip ngia raarl gel ma Sisa vet ma Rom. De ama Ngemumaqa i aa ngimsevetki be qa narligel gia raring be diip ke iames na ngen mai.”
25 Guariqena a revan, maikka mager iv uut taarl malkuil. I raquarli ngua tu gua qevep ai diiv ama Ngemumaqa qe rekmet ba uut ip taquarl luqa qa sil ba ngua.
26 Dap diiv auur a sipki qi nis a nge ama ailanki.”
27 Baip naser ama niirl ama malepka ngen ama rlatpes, de qatiaskerl kurl uut de ama kaska aa rlan i ra tis ka ma Adria. I maikka ama valeng ngere uane auur a sipki maden. Baip de ama arlenki are rlan de iari ama boskruqena ta narli ama valeng ngere uaigil. De ra tu araa qevep ai sa qurl uut gelna ne iaiq ama qerlingki.
28 Taqurla de ra serlek ne ama kasikka i ra quap se ama ainem de aam. De ra serlek na qa manep be deng per ama quan ip tet lu aip kua saimanep. Be qatiaskerlka tet lu ai saimanep (40 mita). Baiv aa de ra aang imanau quarla de saqiaskerlka ra serlek ne ama kasikka ip te siquat. Ta siquat dai ra lu ai quasiq ai saimanep (30 mita).
29 Taqurla de maikka ama boskruqena teng ning i ariq auur a sipki qi nis a nge ama rlanges pet luqia ama qerlingki. Taqurla de ra serlek ne ama ainaav ama rlatpes na aap seq ama sipki ara rleng. De re raring i re narliip masna ama nirlaqa qa ren.
30 Baip maget de ama boskruqena ra serlek ne ama bauraarl dama sipki ara aam, i re narliip te qiuaik na de ama sipki. Dai ra qaak tem uut ai ra tit sede ama sipki ara aam ip te serlek ne ama ainaap.
31 Dap ma Paulus ka ruqun ma Julias ke ne aa Amiqena ma’,
“Ariq aip lura i re qiuaik dai diip kuasik mager iv ama Ngemumaqa qe iames na uut.”
32 Baiv ama Amiqena ta narli liina de ra dikmet ne ama kasikka se ama bauraarl, be aarl nge mit naik per ama kaska.
33 Be aip ma qares iv ama sipsipka de ma Paulus ka taqen na ra madlek ip mager ip ta tes a nge ama asmes i qa taqen na ra ma’,
“Sa qurl uut per ama niirl ama malepka ngen ama rlatpes i ngenem ngim dap kuasik ngen dres a nge ama asmes.
34 Dai ngu tekgel ngen ip mager iv uut tes a qerang ip mager ip diiv ama Ngemumaqa qe iames na uut. De maikka diip kuasik mager ip lenges na uut bak.”
35 Baip ma Paulus ka taqen taqurla be verleset de qa mer ama asmes de qa taqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa saver araa asmes. Baip maget de qa bingmet ne ama asmes de qa tes.
36 Baip tet lu qe tekmet taqurla de maikka ama arlias per a ra de ra mai ra tes.
37 I uut mai i qurl uut dama sipki dai ama 276 na uut.
38 Baiv uut mai uut mes be maget na uut de iari ra rlu ne ama bikkina, i ama wit met nget, i lungera i ai de re tekmet ne ama bret na nget. I ra rlu na nget sev ama kaska. I re tekmet taqurla iv ama seq ama sipki.

Lenges Ne Ama Sipki Naik

39 Baip se bingbigia de ama boskruqena rem ngim miqet dai ret lu ama qerlingki dap kuasik te taqat drlem se qi. Dav iari ret lu ama basiska de ret lu ama qunka dengerlking. De ra ruqun iv uure rekmet se ama sipki saimuk.
40 Taqurla de iari ta verik se ama puliim ip mager ip te taqa nging ama sipki samer ama basiska. Dav iari ra tu ama siilki iv ama laurlka qa tuqun pem ki. Dav iari ta dik se ama ainaap i ai de aap ngere taneng ama sipki. Taqurla de auur a sipki qi qiuaik sa dengerlking.
41 Dav uut tit be iasai sagel ai de ama valeng ngere raat metna. De ama sipki qia nis ama qunka be den pemki. Be ama sipki ara aamki dai ran se qi be raqurla de ama valeng ngere uaming per ara arlimbiit be rlingrlingmet ne ama sipki.
42 Taqurla de ama Amiqena ra ruqun ip diip te peleng ama karabuskena ip kuasik mager ip te kiarl sa dengerlking ip te qiuaik.
43 Dap ma Julias dai qe narliip ke iames ne ma Paulus, be qa qel ta ip kuasik mager ip te tekmet taqurla. Dap maiki qa ruqun ma’,
“Lu ngen aa i ngen drlem sarl kiarl dai mager ip ngen deranas nauirl ip ngenerl kiarl sa dengerlking.

44 Dap lu ngen aa i quasik ngen drlem sarl kiarl dai mager ip diip ngene taneng ama palangaap de ngen ama mungaap never ama sipki, ip diip ngene taneng aap de ngenet kut naser a nas ip sa dengerlking."
Be qatikka lua dai uut men taqurla be qurl uut maget dengerlking.

28

Kurli Ma Paulus Per Ama Ailanki Ma Malita

1 Be sa aiv uut men be qurl uut maget dengerlking de iak ka sil ba uut ai aa ailanki i ra tis ki ma', "Malita."
2 De ama qaqet navet luqia ama ailanki dai maikka ra raqat mat naver uut. Taqurla de re sis te ama mengka iv uure tik i raquarli ama qaik be maikka ama uis uut. De ra mai ra taqen ne ama atlu sagel uut.
3 De ma Paulus ka mer iang ama mung de qa rlu na nget samer ama altingki. Ka rekmet taqurla de ama qemki ama vuqi qia meranas nev iaq ama mengka i qi narli ama uilas. I luqia qia meranas be qia nis pe ma Paulus aa riqigl.
4 De lura navet ma Malita ret lu ama qemki, i qi kiarli pe ma Paulus aa riqigl de re tuqun a na ma',
"Katikka luqa dai ama peleng-pem-ka. I quaatta i quasiq ama kaska ka veleng ka, dap diip luqia ama qemki qi veleng ka."
5 Dap ma Paulus ka rles aa riqigl se ama qemki samer ama altingki. Dap kuasiq ai lenges na qa.
6 Dap lura naver ama ailanki dai rat drlem ai diip bep per a qa de diip masna qe ngip. Be qurli ra de rem ngim per a qa ip diip te lu raqurla, dai naqatti quasik. Taqurla de naqatti masna guirltik per araa tuaqevep de ra ruqun ma',
"Maikka qa dai iaq ama barlka na qa nevuusep."
7 Dap kuasiq ai sangis ne luqa ama luqupka i qurli ra dai qurl iaq ama barlka i qe uas te luqia ama ailanki. I aa rlenki ma Pablias. I luqa dai aa aiveraap dai buup ne aap pet luqia ama qerlingki. I luqa dai qa marl se uut de maikka qe taqa tekmet se uut. Be qurl uut gel ka se ama niirl ama depguas.
8 Dap ma Pablias aa mam dai maikka qe temarl maden, i maikka qe uilas be baingbaing sarliing per a qa. De aa rlauqa ne ama qerekka. De ma Paulus ka mit be qa man sev aa vetki. De qa mu aa ngerik per a qa, de qe raring, be ama Slurlka qa rekmet de maget se qa.
9 Baip lura ama arlem per a ra navet luqia ama ailanki ra narli sevet liina de ra men sagel uut be saqikka ama Slurlka qa mat naver a ra.
10 Taqurla de ra taqen ne ama atlu sagel uut de re kurl uut te iarang ama tekmeriirang.

Medu Qurl Uut Pet Ma Malita Se Ama Iaquan Ama Depguas

11 Baiv uut tit dama sipki de ra ral ama asmes bareq auut ip nge tat naver auut dama sipki. I luqia ama sipki dai qi navet ma Aleksandria i medu qia men be qurli qi vet luqia ama ailanki de ver ama qaik ip deng i verleset na nget. I luqia ama sipki dai ra tis ki ma', "Kasta dema Polok." (I ama sineviim i ama quiiriim ian aa rleniim aa.)
12 I qatikka uut mit navet ma Malita de luqia ama sipki. Be uut tit be uut men pet ma Sirakrus de qurl uur aa se ama niirl ama depguas.
13 Baiv aa de uut mir ianai dama sipki be uut men pet ma Rigiuum. Baip bigia de ama laurlka qe rarles ip ke sis de uut tit de auur a sipki. I uut tit taqurla be aip naser ama niirlaiam ama quanasiam de uut men pet ma Putoli.
14 Baip kurl uut pet ma Putoli de uut lu iari ama Kristenkena de ra ruqun na uut ip kurl uut gel ta se ama niirl ama ngeriqit ngen a iam. Baiv ianai de uut mit ne auur a ilaing savet ma Rom.
15 Dav aiv ama Kristen-kena vet ma Rom te narli sever a uut ai diiv uut ren sagel ta. Taqurla de iari naver a ra tat den ip sev auur a qames. Tat den be iari ra men be deng pet ma Apius aa Maiirl dav iari dai deng na ra vet ma Depguas-ne-ama-Vet. Dai uut tit, be aip baing se uut gel ta de ma Paulus ka lu ra de maikka ka taqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa. Dai maikka liina nge sem madlek na qa.
16 I uut tit, be uut tit, be aiv uut men pet ma Rom de ama Amiqena araa barlka qa ruqun ip mager ip kurli ma Paulus pe iaiq ama vetki i ngerek se qa ke ne iaq ama amiqa ip ke uas tem ka.

Ma Paulus Kel Sil Ne Ama Lengi Ama Atlunget Pet Ma Rom

17 Baip naser ama niirl ama depguas de ma Paulus ka nes te ama Judaqena araa barlta i lura i qurli ra vet ma Rom. I qe narliip ke na ra, te kaivung. Be aip ta iing demna de qa ruqun na ra ma',

"Guariqena, mekai qurli ngua vet ma Jarusalem de auur a barlta ta maarl na ngua gel ama Romkena. Dap maikka quasiq ai ngua rekmet ne a nge ama viini sagel auur a barlta i re uas te auur a Lautu. De quasik ngua lenges ne auur a murlta araa tekmeriirang.
18 Dap se aiv ama barlta nep ma Gaman Rom ta narli gua lengi de ra ruqun ai quasik mager ip te veleng ngua i raquarli quasik ta lu sever a nge ama viini ip mager ip te veleng ngua sever iini arle ves.
19 Dav ama Judaqena dai maikka slep slep per a ra ip te veleng ngua. Taqurla be ra bing sarem ngua de ngua nes te ama Gaman ip ke nem ngua sasari savet ma Rom sagel ma Sisa. Dap kuasiq ai ngua men ip ngua taarl ne gua qaqet per ama lengi.
20 I qatikka lua, ngua nes tem ngen ip ngut lu ngen de ngu sil ba ngen sevet liina. Gua revan, i qatikka ngua maarl iara se ama sen met gua ngerik i raquarli ngua tu gua qevep sevet Luqa i diip ke iames nauut ama Isrelkena."
21 Baip ma Paulus ka taqen be verleset de ra ruqun na qa ma',
"Maikka quasiq uut drlem sever a ngi i ai de medu quasiq ai ariq auur ari navet ma Judia te iil ip te sil sever a ngi. De quasiq ai ariq auur a qaqet be a qek ka ren se ama lengi sever a ngi de quarl a nge ama lengi ai ngia rekmet ne ama vu.
22 Dap maikka uut narliiv uut narli gia a nge ama lengi sevet liina, i raquarli uut drlem ai auur ari be iari ver ama luqup mai re tuqun ai lura i re Lautu raqurla dai re Lautu mavik. Dai mager ip ngi teqerl a uut."
23 Baip ta taqen be verleset de ra mak ne iaq ama nirlaqa ip saqiaskerlka diip te narli ma Paulus aa lengi.
Baip pet luqa ama nirlaqa de buup ne iari ra men iasai sagel kurli ma Paulus. Be maikka qa arles i qe taqa su ra se bingbigia be deng i ama nirlaqa qa mit ka man. I qe taqal sil ba ra ne ama lengi. De qe siquat ip ke guirltik per araa tuaqevep sevet ma Iesus. I qe teqerl a ra ne ma Moses aa lengi de ngen ama lengi i ama Slurlka aa Aamki na ra, ra iil me nget pe ama Langinka.
24 Taqurla be iari ra narligel liina de ra tu araa qevep sevet ma Iesus. Dav iari dai quasik ta tu araa qevep.
25 Be aip ma Paulus ka meraqen ne iang ama lengi nep ma Langinka, taqurla de ren birling metna se lungera ama lengi. Taqurla, be mat met ta. I ama lengi i ren birling metna na nget dai nget taqurliani.
Maikka murl ama Qevepka ama Glasingaqa ka raneng ama Slurlka aa Aamki na qa i aa rlenki ma Aisaia. Be qe taqal sil bareq a ngen ama murlta ne lunger iara ama lengi.
26 "Ngi iit ip ngi sil bareq ama qaqet taqurliani ma', "Diip ngene narli ama lengi dap maikka quasik ngen drlem pe aa lengi angera rleng. De diip ngene taqam ngim dap kuasik mager ip ngene lu ama rarlimini.
27 I raquarli lura ama qaqet dai ama semen ta de maikka ra dai ama dengdeng per a ra, de ama bengaingki ver araa saqang. I maikka quasik te narliip tem ngim ne araa saqang. De quasik te narliip te narli mer araa asdem. De quasik te taqa mu araa qevep sever a ngua, de re guirl sagel ngua ip ngu iames na ra. *Ais. 6.9*
28 De ma Paulus ka meraqen ma', "Maikka mager ip ngen drlem ai ama Ngemumaqa dai diip ka iames ne lura i quasiq ai ra navet ma Isrel. I ra dai maikka diip te narligel aa lengi.
29 Baip ma Paulus ka taqen be verleset de ama Judaqena ta narli lungera ama lengi de ren birling metna be deng i mat met ta de ra mit.
30 Baip maget de qurli ma Paulus pe iaq aa vetki de qen ban per a qi ne ama qelaing i qet matna ver aa bisnis naser a nget. De maikka ai de ama arlias per a qa i aiv iari rat den sagel ka. I qatikka ai de qe tekmet taqurla be se ama agesiim.
31 Dai de vet kel sil ne ama Ngemumaqa aa lengi sever aa tekmeriirang de qe su sever auur a Slurlka ma Iesus Kristus. I maikka qa taqen ne ama dlek be quasik mager iv iari rel kel ka. Katikka verleset gua lengi aa sagel ngi ma Tiupilus.

Katikka Verleser Aa

MA PAULUS KA IIL SAGEL A SLURLKA AA UIS PET MA ROM
Ma Paulus aa Lengi sagel ama Romankena

1 Ngua ma Paulus, i ngua iil sagel ngen pet ma Rom. I ngua dai ma Iesus Kristus aa Aposel
na ngua. De ama Ngemumaqa qa nes tem ngua iv aa buaiska na ngua. I qa mak na ngua ip
ngul sil ne aa Lengi ama Atlunget bareq ama qaqet.
2 De murl ka muvuusep ip diip ke quarl te aa Lengi ama Atlunget bareq ama qaqet. De
murl ka qurl aa Aamki-na-ra te aa Lengi ama Atlunget be ra iil ma nget pe ama Langinka.
3-4 I lunger iara ama Lengi ama Atlunget dai sever aa Uimka ma Iesus Kristus auur a
Barlka. I lua i qa men saver ama aivetki be qa men, i ama qaqeraqa na qa, mene ama barlka
ma Daivit aa liinka. Dav ama Ngemumaqa aa Qevepka ama Glasingaqa dai qa reqerl auut
ai ma Iesus Kristus dai ama Ngemumaqa aa Uimka. Ama Ngemumaqa qa maarl ne aa
Uimka naver ama aapngipki be uuret lu ai ma Iesus Kristus dai auur a Slurlka de maikka
aa dlek peviit.
5 I maikka ama Ngemumaqa qa sem madlek nauut ne ma Iesus aa ngimsevetki iv uuret
matna aa rletki ama atluqi. Be qa nem ngua i aa Aposel na ngua, ip ngu ruirl se ama qaqet
mai ver ama aivetki ip ta tu araa qevep de re narligel ma Iesus aa Lengi.
6 De qerlka ama Ngemumaqa qa nes tem ngen, ip ngen barek ma Iesus Kristus.
7 I luqa iara ama Langinka dai sagel ama Kristenkena vet ma Rom. I sa ama Ngemumaqa
qa nes tem ngen ip ngen bareq a qa, ip maikka ngen dru a ngen a qevep ne ama revan. I
ngen dai maikka vem ka se ngen.
Be ngu nen ka ip ke qurl a ngen te aa ngimsevetki de ama uupka ip kurli ngen maget gel
ka, ke ne aa Uimka ma Iesus Kristus.

Ma Paulus Ke Raring Sever A Ra

8 Ngu rarles, dai maikka ngua taqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa ne ma Iesus
Kristus never a ngen mai. I ngua taqen ne ama atlu sagel ka i raquarli ama qaqet per ama
aivetki mai dai rel sil sever a ngen a tuaqevep. I ngen dru a ngen a qevep sever ama Slurlka.
9-10 De qatikka ai de vet ngu raring dai de vetpet ngua tu gua qevep sever a ngen. Be
qatikka ama Ngemumaqa dai qat drlem ai liina iara dai ama revan. I qatikka qa dai ai
de ngut matna bareq a qa nade gua rlan. I ngul sil bareq ama qaqet ne ama Lengi ama
Atlunget sever aa Uimka. Be qatikka ngu raring aip kuarik mager ip ngua ren sagel ngen.
I qatikka diip liina iara nge ren taqurla i ariq aiv ama Ngemumaqa qe narliip taqurla.
11 Dap maikka ngu narliip ngut lu ngen. De ngu narliip ngu raring bareq a ngen iv
ama Ngemumaqa aa Qevepka qe qurl a ngen te aa dlek ip ngene tekmet ne iarang ama
rleriirang. De mager ip ngen deraarl malkuil.
12 Be ariq aip lua i qurli ngu na ngen dai diiv uut tat never a na ne auur a tuaqevep bareq
a na.
13 Guariqena, maikka ngu narliip ngene taqat drlem. Ai, ai de vet ngua raqen ip ngua tit
sagel ngen. I gua rletki dai qia mat never iari i quasiq ai ama Judaqena na ra. Taqurla dai
saqikka ngu narliip ngua tat never a ngen. Dap katikka ai de iarang ngere pesdet mene gua
aiska.
14 Maikka vem ngua sa ma Ngemumaqa, be ai de ngu narliip ngua tat never ama qaqet
mai. I maikka mager ip ngu su ra mai i ama Grikkena, i ama adrlem-per-a-ra, de ngene lura
i ra nep ma qevel i ama semen ta.
15 Taqurla dai be qasa ngua muvem nanas ip ngul sil ne ama Lengi ama Atlunget bareq
a ngen vet ma Rom.

Ama Lengi Ama Dlek Pem Nget Sevet Ma Iesus

16 Be maikka ngua dai ai de quasiq ai ama qelep ngua se ama Lengi ama Atlunget nagel
ma Iesus Kristus. I liina dai ama Ngemumaqa aa dlek i qet matna ip ke iames ne lura i rlas
tem ta men na qa. I qe narliiv ama Judaqena te narli nauirl iv aiv aa de sagel iari i quasiq
ai ama Judaqena na ra.
17 I ama Lengi ama Atlu nget ngere teqerl auut ai ama Ngemumaqa aa aisiirang dai ama
seserl iirang mai. De qatikka ama aiska iv uut drlem sever a qa, dai mager iv uut narligel
aa lengi, de rlas tem uut men na qa, ip katikka raquarl ama lengi i murl nge men nauirl dai
nge taqen ma',
'Lura i ama seserlta dama Ngemumaqa aa saqang dai lura i re narligel de ra tu araa qevep.
Be lura dai diip te iames masmas.' *Hab 2.4*

Ama Rarlimini I Ama Ngemumaqa Qe Serlin

18 Kurl ama Ngemumaqa vuusep de qe teqerl ne aa serlinki sever ama qaqet araa viirang
arle ves. I maikka qe serlin sagel ama qaqet i quasik ta tit kur aa gamansena. I maikka rat
drlem se aa lengi ama seserl nget dap te lenges na nget be quasik ta tit kut nget.
19 I ama rarlimini i qe serlin a ra, dai i sa raquarli qa qurl a ra re ama saikngias ip te taqat
drlem se qa.
20 I be uuret lu ama aivetki i ama Slurlka qa matna ver a qi ne aa dlek, i baing se liirang
aa sekgames ne aa dlek. De uut drlem ai ama Ngemumaqa dai maikka qa veviit daleng me
uut. Be maikka ama tekmeriirang per ama aivetki, dai mager iv iirang ngere teqerl auut
ai qa dai qurli qa. Be liirang aa dai iirang ngerel sil ba uut sever a qa. Be quasik mager iv
ama vura re tuqun ai quasik tat drlem se qa, de qerlka quasik mager ip ta taqen na qerang.
21 Dai ama rarlimini i murl iari ama qaqet dai rat drlem se qa dap kuasiq ai re palu gel
ka. Dap per araa tuaqevep dai quasiq ai ra taarl ne aa rlenki. I maikka quasiq ai ra taqen
ne ama atlu sagel ka sever ama tekmeriirang i qen ban a ra rem iirang. Be maikka ra, dai
ama dul men araa ning. Be araa tuaqevep dai ngere kabaing be qurli ra ve ama arlenki.
22 Be re tuqun ai ra dai araa saikngias, dap ta, dai ama qabaing per a ra.
23 De ama Ngemumaqa i qe iames masmas, dai ver araa tuaqevep dai re kirlvem se aa
ansinki, de sagel araa tekmeriirang i liirang aa i re lautu sever iirang. Be ama Ngemumaqa
i qurli qa masmas, dai quasiq ai re lautu sagel ka. Dap te lautu sevet liirang aa i ai de quasiq
ai qurli iirang masmas. I liirang aa i re lautu sagel iirang, dai iirang ngerem ngim taquarl
ama qaqet de ngen ama uaik, de ngen ama aurl, de ngen ama qem, i liirang aa i re tekmet
niirang.

Ama Tekmeriirang Ama Viirang I Iirang Muqas Muqas

24 Taqurla de ama Ngemumaqa aa ding se ra ip ta tit de re tekmet ne ama viirang. Be
ama tekmeriirang ama viirang, i re narliip te lenges nana niirang dai re tekmet niirang be
re lenges nanas.
25 De lura ama qaqet dai ra qirlvem sa ma Ngemumaqa aa lengi ama revan nget, dap
sagel ama tekmeriirang ama kaaqiirang. De re lautu sagel liirang aa naver ama aivetki.
Dap kuasik te lautu sagel ama Ngemumaqa i qa rekmet ne liirang aa. Dav uut i aa uis, dai
mager iv uure barl aa rlenki masmas, a revan.
26 Ama qaqet te tekmet ne liirang aa raqurla, de ama Ngemumaqa qa qirlvem se ra de aa
ding se ra ip ta tit de re tekmet ne liirang aa ama qeleves pem iirang ip katikka raquarl te
narliip. I ama nankina dai qasa quasiq ai re ne ama quatta, dap katikka ama nankina dai
re nanna.
27 Dai saqikka raqurla i quasiq ai ama quatta te ne ama a nankina. De qatikka ama quatta
dai nge rarles i araa rut nge taarl madlek sever a na. Be ama quatta dai re tekmet ne ama
tekmeriirang ama qeleves pem iirang i re nanna. Be ve araa qetdeng dai re taneng ama
muvetki muqas muqas sevet liirang aa i arle ves ama viirang i re tekmet niirang.
28 De ama qaqet dai maikka quasik te narliip ta tu araa qevep sagel ama Ngemumaqa.
Taqurla de qa qirlvem se ra, de aa ding se ra ip katikka ra tit kur araa tuaqevep ama vunget.
Taqurla be maikka qurli ra men ama viirang i iirang muqas muqas.
29 Be gel lura ama qaqet dai ama nger-vem-iirang ngere riirl de ngene iarang ama viirang
muqas muqas. I liirang aa dai re siquat ip te kiarlet ne iarang nagel iari. De re serlin maden
de re karlu, de re peleng, de re kaak, de ra taqenses, i re taqen nana mavik, de ra taqen sena,
dap kuasiq ai re tekmet ne ama revan.
30 Be maikka quasik pem ta se ama Ngemumaqa. De qatikka ra tu araa qevep ai ra dai
ama barlta na ra, be re barlnas. De qatikka re mali re ama ais ip te tekmet ne ama viirang.
De quasik te narligel araa lavu.
31 Be ra dai ama qabaing per a ra be quasik mager ip ta tu araa qevep sever ama
tekmeriirang ama atliirang. Be de araa rlan dai quasiq araa nge ama arlem naver iari.
Baip te serlin nana de saqias narevanau dai quasik mager iv araa atliini. De quasiq araa
ngimsevetki naver iari.
32 De lura ama qaqet dai rat drlem se ama Ngemumaqa aa tuvetki, i lura dai rat drlem ai
qa dai mager ip ke kot se ra ip tep ngip. Dap katikka ama arlias per a ra ip te tekmet ne araa
viirang. Be ra tu araa qevep ai saqikka lura i re tekmet ne liirang taqurla ama viirang, dai
qatikka re tekmet ne ama atlu aa.

2

Ama Ngemumaqa Dai Qe Kot Se Ama Qaqet Mai

1 Arik ngen dru a ngen a qevep ai mager ip ngene kot se iari ama qaqet, dai ngene tekmet
ne ama vu. Be qerlka ngen a ngen dai ama vura na ngen. I ngenel sil se lura dap saqikka

ngene tekmet ne ama viirang i ra, re tekmet niirang. Taqurla be liina i ngene kot se ra dai saqikka ngene tekmet nanas be ama vura na ngen.

2 Dai uut drlem ai ama Ngemumaqa dai diip ke kot se lura raqurla i re tekmet ne ama viirang. Be qatikka aa kot dai maikka ama seserl nget.

3 Dap ngen i ai de ngen drlem sal sil se iari i re tekmet ne ama viirang taqurla. Dap kerlka ai de ngen a ngen, ngen tekmet ne liirang aa ama viirang. Taqurla dai ngen drlem ai diiv ama Ngemumaqa qe kot se ngen a ngen. I quasik maget ip ngen iing tiq ama Ngemumaqa aa kot.

4-5 I ama Ngemumaqa dai qatikka ai de masmas de ama atluqa bareq a uut. De qatikka ai de quasiq ai masmasna qe guirltiq ama vu bareq a uut. Dap katikka ai de qa tu de ver a uut. I ai de qurli qa de ver a uut iv aip de uut guirltik per auur a rut. Dap kua quasik ngen drlem be qatikka ngenem ngim mas temanau namen na qa? Ama revan aa. I maikka de a ngen a rlan dai ama alkuil be quasik maget ip ngene guirltik per a ngen a rut. Taqurla dai be ngene ngingdemna ne a ngen a ranbandem ama vunget nagel ama Slurlka. I diip ngene taneng lungera ama ranbandem ama vunget pet luqa ama nirlaqa i diip ke teqerl ne aa serlinki. I diip pet luqa ama nirlaqa dai diiv ama qaqet te lu ama Ngemumaqa aa kot ama seserl nget.

6 De diip ka ratmet se ama qaqet mai de qatikka qe van a ra re ama ranbandem kut liirang aa i sa ra rekmet niirang.

7 Dap nemta i ai de slepslep per a ra se ama Ngemumaqa aa tekmeriirang ama atliirang, i re mali re ama ais ip kurli ra, re na qa, de re riirl aa rlenki de re mali re ngen ama iames dai quasik mager ip lenges na ra. Be ama Ngemumaqa dai diip ke van a ra re ama iames masmas nagelemiis.

8 Dap lura i quasik ta tit kur aa gamansena ama seserl nget, de lura i ra teksenas, dai diip te raneng aa serlinki. De lura i ra mugelnas ne ama tekmeriirang ama viirang, dai diip te lu ama altingki. Be liirang aa i diiv iirang nge ren per a ra, dai ama merlen iirang i iirang muqas muqas.

9 I diip teng ning de diiv ama arlemigl na ra. I liirang aa dai diiv iirang nge ren per ama qaqet mai. I diiv ama Judaqena nauirl baiv aa de sagel lura i quasiq ai ama Judaqena na ra.

10 Dap lura i ra mugelnas ne ama atliirang, dai diiv ama Ngemumaqa qe qurl a ra re aa ansinki de qa taqen ama atlu sagel ta. De qe tekmet na ra iv ama uupka de araa rlan. I diip ke tekmet taqurla bareq ama Judaqena nauirl baiv aa de sagel lura i quasiq ai ama Judaqena na ra.

11 I ama Ngemumaqa dai qe kot se ama qaqet taquarlna.

12 I lura i quasiq ai ama Judaqena na ra, i ai de re tekmet ne ama viirang, dai de quasik tat drlem se ama Ngemumaqa aa Lo. Dai diip kuasik ka taarl na ra ne aa Lo i saqikka raquarl i qa taarl ne ama Judaqena dap saqi diip ke lenges na ra. De saqikka lura ama Judaqena i rat drlem se ama Slurlka aa Lo dav ai de re tekmet ne ama viirang, dai diip ka taarl na ra kurl aa Lo.

13 De lura ama qaqet i re narli ama Ngemumaqa aa Lo mer araa asdem naik, dai diip kuasiq ai qa tis ta ai ama seserlta na ra. Dap lura i maikka ra tit kur ama Slurlka aa Lo mai, dai diip ka tis ta, ai ama seserlta na ra.

14 De lura i quasiq ai ama Judaqena na ra, de quasiq ai rat drlem se ama Slurlka aa Lo, dap per araa mugunes dai re tekmet ne ama tekmeriirang ip saqikka raquarl ama Lo ngerel sil. Ama revan, i quasiq ai rat drlem se ama Ngemumaqa aa Lo, dap katikka ra tit kur araa tuaqevep be qatikka araa tuaqevep dai araa Lo aa.

15 Be qatikka de araa rlan, dai rat drlem aip ngu lu ama atliirang nanaa de ngu lu ama viirang nanaa ip katikka raquarl ama Lo nge taqen. Be de araa rlan dai rat drlem aip kua ra tit kur ama atliirang dap kuarl ama viirang.

16 Dav ama lengi dai diip ma Iesus Kristus ke kot se uut. Be diip ke reqerl a uut ne auur a tekmeriirang ama viirang i ai de uure trles iirang de auur a rlan. I maikka diip ke tekmet taqurla vet luqa ama nirlaqa i diiv ama Ngemumaqa qa taarl ne ama qaqet mai.

Ama Judaqena I Rlas Tem Ta Mene Ama Lo Dav Ama Lo Nge Kot Se Ra

17 Dap ngen ama Judaqena i rlas tem ngen mene ma Moses aa Lo, dap kua ai de ngen dru a ngen aa qevep marevan? I ai de ngene barlnas naver ama Ngemumaqa i ngene tuqun ai ngen namen na qa.

18 Be ai de ngen drlem aip ngu lu qe narliip se ngen ip ngene sana. De ngen drlem se aa tekmeriirang ama atliirang i raquarli ngen diit kur aa Lo.

19 De ngen dru a ngen a qevep ai ngen diit nanaik lura i ama rlenta. De ngen dai ngene tuqun ai ngen dai ama nirlaqa barek lura i qurli ra ve ama arlenki.

20-21 De ai de ngen dru a ngen a qevep ai ngen mugelnas ip ngene su lura ama sementa de ngen ama arluis te ama Ngemumaqa aa Lengi ama Atlunget. Dap ngen i ai de ngene su ama qaqet te ama Slurlka aa lengi, dap kuarl ai de ngene sunas taqurla? Be ai de ver iang de ai de ngene tuqun ip kurl ama qaqet te suam dap kuarl ai de quasik ngene suam?
22 De ai de ngene su ip kula re tekmet ne ama vu i re bing met ne ama berlim, dap kua ai de quasiq ai iari never a ngen te tekmet taqurla i re bingmet ne ama berlim? De ngen, dai quasik ngene narliip se ama 'god giaman' dap ngene lautu mavik pe aa ngene Lautu-vem-nget.
23 I ai de ngene barlnas se ama Ngemumaqa aa Lo dap ka dai ama qelep ka tiq a ngen aa viirang.
24 I ama lengi nev ama Slurlka aa Langinka dai nge taqen ma',
Lura i quasiq ai ama Judaqena na ra dai ra taqen ama Ngemumaqa mavik i qatikka qut ngen ama Judaqena. *Ais. 52.5*

Ama Ngemumaqa Aa Merlengaqa Ver Ama Judaqena

25 Ngul sil ba ngen ama Judaqena, i lu ngen aa i ngene taneng ama Ngemumaqa aa merlengaqa. Dai liina dai maikka diip marevan iini bareq a ngen i ariq aip ngen diit kur aa Lo mai. Dav ariq aip ngen diit puuqas ne aa Lo, dai liina dai raquarl ai quasiq ai ama Ngemumaqa aa merlengaqa men a ngen.
26 Lura i quasiq ai ama Judaqena na ra, dai quasiq ai ama Ngemumaqa qa mu aa merlengaqa men a ra. Dav ariq aip lura i re tekmet ip taquarl aa Lo nge taqen, dai diip ta raquarl lura i ra raneng aa merlengaqa.
27 Taqurla dai lura i quasiq ai aa merlengaqa men a ra, dap ta tit kur aa Lo dai diip te kot se ngen ama Judaqena. I quaatta i ngene taneng ama Slurlka aa lengi de aa merlengaqa men a ngen, dap kuasiq ai ngen diit kut nget. Liina dai maikka ama revan.
28-29 Ama Ngemumaqa dai sa qat drlem se aa uis i lura i maikka ra tu araa qevep nade araa rlan. Dai ra tet liina i qa rlanmerlang te aa uis, dai qet matna de araa rlan ne ama Qevepka. Be quasik maget iv uut tu auur a qevep sevet luqa ama merlengaqa per ama qetdingki naik. Be lura ama Judaqena i ra tit kur araa murlta araa gamansena ne ama qetdingki, dap maikka quasiq ai nade araa rlan, dai quasiq ai ama revan se ra. Be liina i ama Ngemumaqa aa merlengaqa, dai quasiq aip men ama qetdingki naik, dap liina dai maikka ip dama qaqeraqa aa rlan. De lura ama Judaqena ama revan se ra, dai quasiq ai re mali re ama lengi ama atlunget nagel ama qaqet. Dap te narliip se ama Lengi ama Atlunget nagel ama Ngemumaqa.

3

Ama Viirang Dai Quasik Mager Iv Iirang Sev Ama Atliirang Arle Ves

1 Be ngu lu uut, i ama Judaqena dai quarl ama barl uut daleng iari ne liina i re sesik per auure uis ama quatta i ama Ngemumaqa aa merlengaqa? Kuasik. De quarl a nge ama rarlimini ama atliini ve liina angera rleng?
2 Ii, maikka ama tekmeriirang ama atliirang pe liina angera rleng bareq ama Judaqena. I liina dai maikka ama barliini dai raqurliani. Ama Ngemumaqa qa qurl ama Judaqena te aa lengi ip te teqerl ama qaqet per ama aivetki mai.
3 Ama revan, i iari ama Judaqena dai quasik ta tu araa qevep sever ama Ngemumaqa. Dap liina dai qua diiv iini ngere riktik de ama Ngemumaqa aa lengi i qa muvuusep? Maikka quasik.
4 I uut mai ama qaqet dai naqatikka ai de uut drlem sa kaak. Dav ama Ngemumaqa aa lengi dai ama revan nget ip taquarl ama lengi nev ama Langinka ngerel sil ma',
Diiv uut drlem ai gia lengi dai ama seserl nget. De maikka diip ngi uirl se gia qumespik i aip ta taarl na ngi. *Sng. 51.4*
5 Ariq aiv iak namene lura i quasik ta tu aa qevep dai qa taqen taqurliani ma', 'Aiv uure tekmet ne ama vu dai liina ngere taqa teqerl, ai ama Ngemumaqa dai qa muqas i qa dai ama seserlka.'
Dai qua mager iv uure tuqun, ai ama Ngemumaqa dai quasiq ai ama atluqa na qa i aip ke kot se uut?
6 Maikka quasik. De ariq aip kuasiq ama Ngemumaqa qa kot se uut, dai diip kuasiq ai qe kot se ma aivetki mai.
7-8 I iari ra taqen se ngua ai ama vuqa na ngua. I rel sil ai ngu tuqun iv uure tekmet ne ama vu ip diiv uure taqat lu ama Slurlka aa atliirang tuarl. Aip ngu kaak dai liirang aa nge taarl ne ama Slurlka aa rlenki, i aa lengi ngere ruirl se gua uang ama lengi ama kaaknget.
Dap ngu lu nanaa be qe kot se ngua ai ama vuqa na ngua. Dap ngua taqen sagel lura i ra taarl metna taqurla ma', 'I diiv ama Ngemumaqa qe kot se ngen sevet liina arle ves.'

Ama Qaqet Mai Dai Ra Rekmet Ne Ama Vu

9 Taqurla dai nanaa? Kua mager iv uut ama Judaqena, dai uure tuqun ai ama atlura na
uut? Dav iari dai quasik. Maikka quasik. I sa ngua reqerl a ngen na uut ama Judaqena, de
lura i quasiq ai ama Judaqena na ra. Dai uut taquarlna. I uut mai, dai ama viirang sev auut
pes.
10 I ama lengi ve ama Langinka dai ngerel sil taqurliani ma',
'Ama qaqet mai ver ama aivetki, dai maikka quasiq ama seserl a qek. Maikka quasik.
11 De maikka quasiq a qek i qat drlem se ama Ngemumaqa aa gamansena. De maikka
quasiq a qek i qe narliip ke mali ip kat drlem se ama Ngemumaqa.
12 De ama qaqet mai dai ra mit puuqas namen ama aiska ama atluqa. Be ra mai, dai qasa
quasik maget na ra qur a qeni. I maikka quasiq a qek i qa rekmet ne a nge ama atliini,
maikka quasik.
13 Be araa lengi, i baing baing se nget nade araa rlan, dai nget ip taquarl ama qaqeraqa aa
mas i ra mu qa mer ama demka. De na metta dai buup ne ama kaak pem iirang. De ama
lengi na metta dai raquarl ama qenaingki never ama qem.
14 De maikka buup ta ne ama lengi ama serlinki vem nget, de ngen ama gaingka vem nget.
15 Be qatikka masmas ra tit ip te lenges ne iari de re peleng ta.
16 Be qatikka quarl aip ta tit kuaridi de re lenges ne ama tekmeriirang. De re tekmet ne iari
ama qaqet be ama arlemigl na ra.
17 Be qatikka lura ama qaqet, dai quasik tat drlem se liina ip te tekmet ip ma uupka gel iari
ama qaqet.
18 De ra dai quasiq ai reng ning ama Ngemumaqa de quasiq ai re palu gel ka.' *Sng. 14.1-3
Ais. 59.7-8*
19 Be iara uut drlem ai aiv ama Lo nge taqen nanaa, dai ngere teqerl ne lura i qurli ra ve
ma Lo aa rlut. Be liina dai uut drlem ai ama vura nauut be quasik mager iv uure piirlit ama
Ngemumaqa aa kot. A revan, i ama Ngemumaqa dai diip ke kot se uut mai ama qaqet per
ama aivetki.
20 I raquarli liina i ra tit kur ama Lo, dai quasik mager iv a qek ke reqerl nanas ai ama
seserlka dama Ngemumaqa aa saqang. I ama Lo dai qatikka ngere teqerl a uut ne auur a
viirang.

Aip Trlas Tem Ngi Mene Ma Iesus Dai Ama Seserlka Na Ngi

21 Dai ama Ngemumaqa dai sa qa reqerl a uut ne aa aiska i liina i mager iv ama seserlta
na uut. I se ma Moses aa lengi de ngen ama Slurlka aa Aamki-na-ra araa lengi, dai sa nge
sil ba uut ai ama Lo dai quasik maget ip nge tat navet.
22-23 Uut mai dai quasik mager ip matmat met na uut. I qatikka uut mai dai raquarlna i
ama vura na uut. Be quasik mager ip uut tuaqen ama Ngemumaqa aa tekmeriirang ama
atliirang. Be ama Ngemumaqa aa aiska ip ke tekmet na uut iv ama seserlta na uut dai qut
liina i re rlas tem uut mene ma Iesus Kristus.
24 Be qatikka iara dai mager iv ama Ngemumaqa qe seserl ver ama qaqet ne aa
ngimsevetki dap kuasik mager iv a qek ke van. I qatikka ama Ngemumaqa qa vandem
per a uut nev ama karabus ne ma Iesus Kristus aa aapngipki.
25 De ama Ngemumaqa dai qa quarl te aa Uimka sekgames ip ke ngip sever auur a viirang.
Be maikka aa qerekka qa rletik sever a uut ip ke lemerl a uut. I qatikka ama Ngemumaqa
qa rekmet taqurla ip ke teqerl a uut ai i ai de masmas ke tekmet ne ama tekmeriirang ama
seserl iirang. De qatikka ama Ngemumaqa dai ai de aanamek de qe tekmet ne ama atlu i
ai de qa tu de ver ama qaqet dav ai de quasiq ai masmasna qe guirltiq ama vu bareq a ra
sever araa viirang arle ves.
26 Pet luqi iara ama giqi de ama Ngemumaqa qa reqerl a uut ne aa tekmeriirang ama
seserl iirang. I qe iames ne lura ama qaqet i ra tu araa qevep sevet ma Iesus. De ama
Ngemumaqa aa ding se ra ip tat den sagel ka, i raquarli ra dai ama seserlta na ra.
27 Taqurla dai qua mager iv a qek ke barlnas navet liina i ama seserlka? Maikka quasik.
I qatikka luqa ama aiska dai vesdet men a qa. I ngu lu i nanaa? I qatikka liina dai uut tu
auur a qevep sevet ma Iesus, dap kuasiq ai uut tit kur ama Lo naik. I quasik mager ip uure
iames nanas.
28 I qatikka raquarli ama qaqeraqa, dai ama seserlka dama Ngemumaqa aa saqang ne
ama tuaqevep naik. Dav iaq ama aiska i ra tit kur ama Lo dai quasik maget na qa.
29-30 Dap katikka ama Ngemumaqa dai quasiq ai qe uas te ama Judaqena naik dap ke
uas te ngene lura i quasiq ai ama Judaqena na ra. Dap katikka ama Ngemumaqa dai ama
quanaska be qatikka diip ke uas te ama qaqet i qur araa tuaqevep sevet ma Iesus. Dav
iari i ama Ngemumaqa aa merlengaqa men a ra, de iari i quasiq ai ama Ngemumaqa aa
merlengaqa men a ra, dap ta tu araa qevep sevet ma Iesus dai diip te iames.

31 Taqurla dai qua diiv uure lenges ne ama Lo i raquarli uut tit kut liina i uut tu auur a
qevep sevet ma Iesus? Maikka quasik. Dap liina i uut tu auur a qevep dai uure teqerl ai
ama Lo dai ama atlunget.

4

Ama Ngemumaqa Qa Mis Ma Abraham Ke Ne Ma Daivit Ai Ama Seserl Iam I Ian Dru Ian A Qevep

1 Diiv iara ngua taqen sever auut ama Judaqena auur a murlka ma Abraham. I liina i ama
seserlka dama Ngemumaqa aa saqang. Dai qua liina i raquarli qa tit kur ama Ngemumaqa
aa Lo dap kua nanaa?
2 Arik liina i ama seserl ma Abraham i raquarli qa tit kur aa rleriirang naik dai mager ip
ke barlnas. Dap ma Abraham dai quasik mager ip ke barlnas dama Ngemumaqa aa saqang.
3 Dav ama lengi nev ama Slurlka aa Langinka dai ngerel sil ma',
Ma Abraham dai qa tu aa qevep sever ama Ngemumaqa. Be nevet liina dai ama
Ngemumaqa qa tis ka ai ama seserlka. *Stt 15.6*
4 I ngene lu, ariq aiv iak i qet matna gel ama mastaqa, dai diip ke tal ama qelaing i qur
aa rletki. Dap kuasiq ai ama mastaqa qe tuqun ma', 'Ngun ban a ngi re lungera naiq ama
qelaing i gua arlem.'
5 Dap kuasiq ai liina i aiv iak ke tekmet ne ama rleriirang ama atliirang naik dai diiv
ama Ngemumaqa qa tis ka ai ama seserlka. Dap lura i ra tu araa qevep ai mager iv ama
Ngemumaqa qe seserl vet lura ama vura i ra tu araa qevep naik. Dai diip te iames. I lura
dai diiv ama Ngemumaqa qa tis ta ai ama seserlta de aa saqang.
6 De saqiaskerlka iak ma Daivit, i qa taqen ne ama atlu sagel lura i ama Ngemumaqa qa
tis ta ai ama seserlta na ra. I raqurli rlas tem ta men a qa. Dap kuasiq ai ra tu araa qevep
sever ama ranbandem never araa rleriirang.
7 De ma Daivit ka taqen ma',
'Ama qaqet dai ama arlias per a ra i ariq aiv ama Ngemumaqa qa lemerl te araa viirang
nade araa rlan. De maikka diip ma uupka de araa rlan, i quasiq ama Ngemumaqa
qet lu araa a nge ama viirang.' *Sng. 32.1-2*
8-9 De ariq aiv iak i quasiq ai ama Ngemumaqa qa kot se qa sever aa viirang arle ves dap
ka tis ka ai ama seserlka, dai maikka mager ip ma arlias per a qa malai.
Dap kua liina i ama arlias dai barek lura naiq ama qaqet i ama merlengaqa men a ra i
ra sik per a ra. Dap kerlka quarl ama arlias barek ngene lura i quasiq ai ama merlengaqa
men a ra? Ii a revan. Dap sa uut narli ai ma Abraham dai ama seserlka i qur aa tuaqevep.
10 Dap ngu lu qesnada liina nge men? Kua nauirl baiv aa de ama Ngemumaqa qa mu aa
merlengaqa men a qa, dap kua nasat? Kuasik. Dap ka mu aa qevep nauirl baiv aa de ama
Ngemumaqa qa mu aa merlengaqa men a qa.
11 I as lua nauirl i quasiq ai qa mu aa merlengaqa men ma Abraham, dap kasa qa tu aa
qevep. Baip laiv aa de ama Ngemumaqa qa mu aa merlengaqa men a qa i liina iv iini ngere
teqerl ai qa, dai ama seserlka na qa. I maikka ama Ngemumaqa qa rekmet ne ma Abraham
auur a murlka taqurla ip barek lura i quasiq ai ra sik per a ra, dap ta tu araa qevep sever a
qa, dai diip ka tis ta ai ama seserlta.
12 De qerlka ma Abraham auur a murlka dai qa barek lura i ra sik per a ra dap ta tuaqen
aa tuaqevep i rlas tem ka men ama Ngemumaqa nauirl, i lua as kuasik ka raneng ama
Ngemumaqa aa merlengaqa.

Lura I Ra Tu Araa Qevep Dai Diip Te Taneng Ama Atliirang

13 As maikka murl miaimek de ama Ngemumaqa qa muvuusep sagel ma Abraham ma',
'Ngi, gia laanivas dai diip te uas te ama aivetki mai.' *Stt. 17.4-6*
I liina i ma Abraham ka raneng ama lengi ama dlek pem nget nagel ama Ngemumaqa.
Dai quasiq ai liina i qa tit kur aa Lo. Dap katikka ama Ngemumaqa qa qurl a qa i raquarli
ama seserlka de aa saqang i raquarli qa tu aa qevep.
14 I ama Ngemumaqa dai quasiq ai qa muvuusep ip barek lura i ra tit kut ma Moses aa Lo
naik. Dap ka muvuusep ip barek lura i ra tu araa qevep ne ama revan. Dav arik liina i ama
Ngemumaqa qa muvuusep barek lura i ra tit kur ama Lo naik, dai uut iara i uut tu auur a
qevep naik dai ama alkuil be auut nevet liina.
15 I liina dai raqurliani, ma Moses aa Lo i quasiq uuret taqat dadem nget dai be ngere
riirl ama Ngemumaqa aa serlinki i raquarli quasiq ai uut tit kut nget. Dav ariq aip kuasiq
a nge ama Lo. Dai quasiq ai a qeni iai iv uut tarlik iini iv uure tekmet ne ama vu.

Ma Abraham Dai Ama Seserlka I Qur Aa Tuaqevep

16 Taqurla dai maikka ama Ngemumaqa qe iames nauut i uut tu auur a qevep. I ne aa
ngimsevetki be qe iames nauut ama vura na uut per ama aivetki. I qa muvuusep nauirl ai

diiv aa lengi nge tit nauirl ver ama aivetki mai. Be lungera ama lengi dai nge taarl ne lura ama qaqet i ra tu araa qevep ip taquarl ma Abraham i qa tu aa qevep. I ma Abraham dai auur a murlka i qa uirl nanaiq uut.

17 De raquarl ama lengi nev ama Slurlka aa Langinka i ngerel sil taqurliani ma',
'Sa ngua mak na ngi ip diiv ama qaqet naver ama qerlengiirang i buup niirang dai ara mam
na ngi. Liina iara dai ama revan dama Ngemumaqa aa saqang. I ma Abraham ka mu
aa qevep sever ama Ngemumaqa aa dlek i luqa i qe iames ne ama ngipta. Be aa lengi
ngerel sil ai liirang aa i as kuasik baing se iirang dai diiv iirang nge ren.' *Stt. 17.5*

18 I ngen lu, murl ama Ngemumaqa qa meraqen ma Abraham taqurliani ma',
'Diip gia laanivas, dai raquarl ama ualdang i maikka buup na nget.' *Stt. 17.5*

Dap ma Abraham dai qasa ama serluqa na qa. Dap kuasiq ai qa virliit taqurliani ma',
'Ngu lu nanaa ip diip gua laanivas dai buup na ra?' *Stt. 15.5*

Dap katiaskerl ka maarl malkuil i qa mu aa qevep ai diiv ama Ngemumaqa qe rekmet taqurla. Taqurla dai saqikka buup ne iari naver ama qerleng mai i ra tu araa qevep ip taquarl ka.

19 De vet lungera ama niirl de qasa ma Abraham dai aa ages ama 100. (De aa ngerlki ma Sara dai ara ages ama 90.) I maikka qa dai qasa ama serluqa. De saqikka aa ngerlki raqurla i ama serluqi. Be qasa quasik mager iv ianel sel a nge ama arluis.

20 Dap ma Abraham dai qa tu aa qevep sever ama Ngemumaqa aa lengi i qa muvuusep sever aa uis dap kuasik ka tu aa qevep maberl. Be maikka aa tuaqevep dai ngere riirl be ama dlek pem nget. De ma Abraham dai maikka qa taarl ne ama Slurlka aa rlenki.

21 Be maikka ma Abraham dai qa maarl malkuil i qa tu aa qevep ai diiv ama Ngemumaqa qe quarl te liina i sa qa muvuusep sever iini.

22 Be ma Abraham ka tu aa qevep taqurla be ama Ngemumaqa qa mis ka ai ama seserlka na qa de aa saqang.

23 Lungera ama lengi i ra iil, ai ama Ngemumaqa qa tis ma Abraham ai ama seserlka de aa saqang, dai quasiq ai liina barek ma Abraham naik.

24 Dap kerlka ra iil lungera ama lengi ip barek ngen auut. I saqikka diiv ama Ngemumaqa qa tis uut ai ama seserlta na uut de aa saqang. I raquarli uut tu auur a qevep sever uut Mam i qa maarl ne auur a Slurlka ma Iesus naver ama aapngipki.

25 I ma Iesus dai ra nem ka saver ama aapngipki ip ke ral auur a viirang. Baiv aa de qa maarlviit naver ama aapngipki ip ke rekmet na uut iv ama seserlta na uut dama Ngemumaqa aa saqang.

5

Ding Se Uut Men Ama Ngemumaqa Ne Auura Tuaqevep

1 Sa iara dai uut tu auur a qevep sevet ma Iesus Kristus, taqurla be ama Ngemumaqa qa tis uut ai ama seserlta na uut. Be ma Iesus Kristus auur a Slurlka dai sa qa rekmet nauut iv ama uupka se uut gel ama Ngemumaqa.

2 I uut tu auur a qevep sever a qa, be qa men se uut samer aa baniski. Be sa iara dai ama arlias per a uut never ama Ngemumaqa aa ngimsevetki. I maikka uut taarl malkuil i uut drlem ai laip kurl uut pe ama Ngemumaqa aa ansinki.

3 De qerlka uut dai ama arlias per a uut pe ngen ama merlen-iirang naver ama aivetki. Dav uure teving i uut drlem ai liirang aa ngere su uut iv uut taarl malkuil. Be quasik maget ip leklek pe auur a ngerik.

4 De uure teving dav uut taarl. De ama Slurlka qet lu uut de qe tuqun, ai ama revan se uut. Be liina ngere teqerl auut ai nasat de qurl uut gel ka.

5 Be liina dai maikka quasiq ama qelev uut. I uut drlem ai ama revan i diiv uur raarl gel ka. I ama Qevepka ama Glasingaqa dai ama Ngemumaqa qa qurl a uut, de qa buuv uut ne aa ngimsevetki ngen aa arlem.

6 Ngen lu, uut dai quasiq auur a nge ama dlek iv uut tat never a nas. Dav ama Ngemumaqa qa mu ama nirlaqa, be sa ma Kristus ka ngip sever auut ama vura.

7 Ngene narli. Ani quasik mager iv iak ke ngip bareq iak ama seserlka. De saqikka ani quasik mager iv iak ke ngip bareq aa rluaqa ama atluqa ip ke iames na qa.

8-9 Dap ngene lu, katikka raqurla dai ama Ngemumaqa aa arlem malai never a uut. I as lua i ama vura ne auut de ma Kristus ka ngip bareq a uut ip ke iames na uut. I liina i ma Kristus aa qerekka qa rletik bareq a uut, dai liina be ama Ngemumaqa qa tis uut ai ama seserlta na uut de aa saqang. Dai be ama revan i liina raqurla be uure iames tiq ama Ngemumaqa aa serlinki.

10 I murl uut dai aa qumespik na uut, dap ka mu aa Uimka ip ke ngip ip ke verleset ne aa serlinki sagelem uut. Dai liina i qa verleset ne aa serlinki sagelem uut dai ama atliini.

Dav as maikka liina i iini veviit, dai liina i ama Ngemumaqa qe iames na uut ne aa Uimka ma Iesus aa dlek i qa maarl never ama aapngipki be qe iames masmas. Be uut dai ama quanases mer uut, uut ne ama Ngemumaqa.
11 De saqikka iani, i iini veviit, dai iara dai ama arlias per a uut. I ama arlias per a uut never ama Ngemumaqa i qa rekmet na uut be aa rluavik na uut ne aa uimka ma Iesus Kristus auur a Slurlka.

Ma Adam Dai Ama Rarlimini Se Ama Aapngipki, Dap Ma Iesus Dai Ama Rarlimini Se Ama Iames

12 Dai qatiaskerl diip ngua taqen ai ama viirang nge men per ama aivetki i qur ama qaqeraqa ama quanaska ma Adam. I ma Adam ka arles i qa rekmet ne liirang aa ama viirang be ama Ngemumaqa qa arles i qa rekmet ne ama aapngipki. Taqurla be ama qaqet i ra tit kut ma Adam, dai saqikka diip tep ngip. I maikka raquarli re tekmet ne ama viirang.
13 As murl nauirl i as kuasik ma Moses aa Lo nge men, dap kasa ama qaqet dai qurl ama viirang de araa rlan, dav arik kuasiq ama qaqet tat drlem ai ra tariq ama Lo, dai quasiq ama Ngemumaqa qe kot se ra sevet liirang aa arle ves.
14 Dav ama qaqet i nger rarlma navet ma Adam be deng ne ma Moses dai ra ngip mer araa viirang. Ama qaqet mai ra ngip mer araa viirang i quaatta i quasiq ai ra merarliq ama Ngemumaqa aa lengi ama dlek pem nget ip taquarl ma Adam. I ma Adam dai ama qasiquatka sevet ma Kristus i as diip kat den.
15 Dap luqa ama qasiquatka dai diip kuasiq aip taquarl ma Adam aa viirang i verik se iirang, dap katikka liina, dai diiv ama Ngemumaqa qe quarl te aa ngimsevetki bareq ama qaqet. I ngen lu, maikka ama qaqet i buup i ra ngip, i ra mit naser iak i qa merarliq ama Ngemumaqa aa lengi. Dap liina i iini veviit i uuret lu ama Ngemumaqa i maikka aa ngimsevetki veviit sagel ama qaqet i buup na ra, i re iames ne iak ma Iesus Kristus.
16 I qatikka ma Adam ka rekmet ne ama viini mais be qa marl se ama Ngemumaqa aa serlinki be qe kot se ama qaqet be quasik mager ip te taqen ne a qerang. Dav iara dai liina i ama Ngemumaqa qa quarl tem iini dai muqas. I qatikka ama Ngemumaqa qet lu ama qaqet araa viirang i buup niirang de qa nem liina be mager iv iini ngere tekmet ne ama qaqet iv ama seserlta de aa saqang.
17 I ngene lu. Katikka luqa ama quanaska ma Adam aa viini, dai ama rarlimini aa be ama aapngipki qia uung ama qaqet mai. Dap liina i maikka iini veviit dai ama Ngemumaqa qa qurl a uut te aa ngimsevetki ngen aa arlem. De ngene liina i mager ip ka ris uut ai ama seserlta na uut. De liina ama quanas-iini i ama Ngemumaqa qa quarl tem iini, i mager iv iini ngere uirl se uut, be uure iames ne ma Iesus Kristus ama quanaska.
18 (Maikka liina iara, dai gua lengi a nger arlim per iini). Taqurla dai ma Adam ama quanaska i qa rekmet ne ama viini ama quanas-iini. Be liina dai iini nge marl se ama Ngemumaqa aa serlinki be qe kot se ama qaqet mai be quasik mager ip te taqen ne a qerang. Dap saqikka raqurla, dai iaq ama atluqa ma Kristus ama quanaska i qa rekmet ne ama atlu be mager ip ke iames ne ama qaqet masmas de qa tis ta ai ama seserlta de aa saqang. I qa veriktem se ra katikka.
19 Be luqa ama vuqa i qa iing ama Ngemumaqa aa lengi dai be maikka buup ne ama qaqet i ama vura. Dap saqikka raqurla i ma Kristus ka narligel aa Mam dai be diip ke uirl se ma qaqet i buup na ra i ra tis ta ai ama seserlta.
20 I murl ama Ngemumaqa qa qurl ma Moses te aa Lo ip ngere teqerl ai araa viirang ngere riirl. De saqikka ama Ngemumaqa aa ngimsevetki ki riirl ip kiat deng pet liirang aa ama qaqet araa viirang.
21 I ama viirang de auur a rlan dai iirang ngere ruirl se uut saver ama aapngipki. Dav ama Ngemumaqa dai qa qurl ama qaqet ama vura te aa ngimsevetki, ip mager iv aa ngimsevetki ki uirl se ma qaqet ip mager iv ama seserl ta de aa saqang. I qatikka liina dai iini nge taarl se ma iames masmas nagel auur a Slurlka ma Iesus Kristus.

6

A Kristenkena Re Iames Gel Ma Kristus

1-2 Ngene lu, ani diiv iari ra tu araa qevep taqurliani ma', 'Katiaskerl ani diiv uure tekmet ne ama viirang ip diiv ama Ngemumaqa aa ngimsevetki ki riirl sagelem uut.'
Maikka quasik maget! I sa uut meng per auur a viirang ne ma Iesus Kristus aa aapngipki. Taqurla dai qatiaskerl ngu lu nanaa iv uure tekmet ne liirang aa ama viirang?
3 Guariqena, kua ngerlangken per a ngen? Ai sa uut dai ding se uut mene ma Kristus. I lua i ra ukmes tem uut ne aa aapngipki.
4 Taqurla dai lua i murl ta ukmes tem uut, dai liina ip taquarl ta qutserl ma Iesus. Be lua i uuret lu i ma Kristus ka maarlviit naver ama aapngipki dai qa maarlviit ne aa Mam aa dlek.

Dai iara be auur a mugunes ip taquarl ma Iesus Kristus i qa maarlviit naver ama aapngipki be qe iames.
5 Be auur a mugunes dai se ma iameses i raquarli murl ma Kristus ka ngip dai uut dai ding se uut men a qa. De ma Iesus dai qa maarlviit naver ama aapngipki. Dai saqikka uut dai diip ke iames na uut taqurla.
6 Be liina dai iini ngere teqerl auut ai murl ta uadem se ma Kristus men ama lalemka. Dai ama Ngemumaqa qa lenges ne ama dlek nade auur a rlan i ai de ngere riirl ama viirang. I qa rekmet taqurla, ip kuasiq mager iv uut namen ama viirang.
7 Dai lura i sa ra ngip dai sa quasik mager iv ama viirang naver ama aivetki ngere kiat met ta.

8-9 I ma Iesus Kristus ka ngip dap kuasiq ai ama aapngipki sev aa uuves. I uut drlem ai ma Kristus, dai qa ngip de qa maarlviit de saqiaskerlka diip kuasik maget ip ka ngip ip maiiram. Dai ariq aiv uut ngip, uut ne ma Kristus, dai uut drlem ai diip kuasiq ai uure ngip mas, dap diiv uure iames, uut na qa.

10 Dai liina dai ma Kristus ka ngip mais sever auur a viirang. Be iara dai qe taneng ama iames, be qe iames ke ne ama Ngemumaqa.

11 Taqurla dai mager ip ngen deraarl vet liina. I sa ngen perleset ne ama dlek i ai de ngere riirl ama viirang. I ngen perleset ne ama viirang ip taqua luqa i qa ngip. Dap mager ip ngenet lu ai ngen dai ngene iames gel ama Ngemumaqa ne auur a Slurlka ma Iesus Kristus.

12 Dap kula a ngen a ding se ama viirang iv iirang ngere kiat met ngen per a ngen a mugunes iara ver ama aivetki. De qula ngene narligel a ngen a rut i ama vunget ip ngere ruirl se ngen.

13 De qula ngenerl kuarl te ama tekmeriirang mai per a ngen a qetdingki iv iirang ngere tekmet ne ama viirang. Dap liirang aa mai ver a ngen a qetdingki dai ngenerl kuarl tem iirang mai bareq ama Ngemumaqa. I ngene tekmet taqurla, ip taquarl lura i ra maarlviit naver ama aapngipki be re tekmet ne ama tekmeriirang ama atliirang.

14 Dap kurl ama viirang sev a ngen pes. I sa raquarli iara dai qurli ngen pe ama Ngemumaqa aa ngimsevetki i qe uas tem ngen. Be sa ma Moses aa Lo dai quasiq ai ngere kiat met ngen saver ama kot.

15 Taqurla dai ani aiv iari re snanpet taqurliani ma', "Dai ani maget iv uure tekmet ne ama viirang? I raquarli qurl uut pe ama Ngemumaqa aa ngimsevetki i sa quasik ma Moses aa Lo ngerel sil se uut." Maikka quasik maget."
16 I maikka ngia drlem ai ariq aip ngia quarl temiis bareq iak dai diiv aa buaiska na ngi. Be maikka diip ngia tit kur aa lengi. Dai ariq aiv ama viirang ngere kiarlet met ngi be ngia tit kur iirang dai diip ngia ren per ama aapngipki. Dav ariq aip ngi narligel ama Ngemumaqa dai diiv ai ama seserl ngi de aa saqang.
17 Dav iara dai mager iv ama arlias per a ngen naver ama Ngemumaqa, i raquarli ngen guirltik per a ngen a rut. I mekai nauirl dai ngen mugelnas ne ama viirang, be ngene lenges nanas. Dav ama Slurlka qa su ngen te ama Lengi ama Atlunget de ngen narligel ka nade a ngen a rlan.

18 Taqurla de ama Ngemumaqa qa veriktem se ngen naver ama gamansena i ama vu nget i nge iais per a ngen. De ngen manepnas be sa ngene narliip ngene narligel ama Slurlka aa gamansena ama seserlnget. De qurli ngen i ama Ngemumaqa aa buaiskena.

19 Katikka ngua taqen sevet liirang aa ip taquarl ama qasiquarl-iirang i raquarli a uur a qetdingki dai ara dlek ip ki lenges nauut. I ngen drlem ai mekai nauirl i ama qetdingki ara dlek dai nget daleng me uut be uut mugelnas ne ama viirang i buup niirang, be maikka ai de vet de uure lenges ne ama Ngemumaqa aa lengi, be liirang aa ama viirang dai iirang ngere riirl maden. Dap kurli. Dap mager ip ngene kuarl te a ngen a qetdingki sagel ama Slurlka iv aa uis na ngen. De mager ip ngen drugelnas ne aa gamansena, de ngen aa tekmeriirang ama seserl iirang. De diip baing se ma Slurlka aa gamansena varlen me ngen.

20 I ngene lu, mekai nauirl dai ngene narligel ama qetdingki ara gamansena, de maikka quasik mager ip ngeneng ning ama Slurlka aa gamansena i ama seserl nget.

21 Dai qatikka ama asmes naver ama aivetki ara gamansena dai qi tal ama viirang, be maikka ama qelev uut tik liirang aa mai. I qatikka liirang aa dai iirang ngerel uirl se uut saver ama aapngipki.

22 Dav iara dai sa ama Ngemumaqa qa veriktem se ngen naver ama gamansena i ama vu nget i nge iais per a ngen. Be sa qurli ngen ama Ngemumaqa aa buaiskena na ngen. De diip baing se ama gamansena ama atlunget, be diip ngen drugelnas ne ama mugunes naver ama Slurlka aa tekmeriirang. Be diip ngen taneng ama iames mas mas.

23 I ama gamansena naver ama aivetki dai ama aiska saver ama aapngipki mas mas. Dav ama Ngemumaqa dai qerl kurl auut te aa ngimsevetki, dap kuasik mager iv uure van a qa.

Dai mager iv ama qaqet te iames mas mas i ariq aip trlas tem ta men ma Iesus Kristus, auur a Slurlka.

7

Ama Qasiquatka Ne Ama Lo

1 Gua seviraqi, diiv iara ngul sil ba ngen ne ma Moses aa Lo, i ngene taqat drlem se nget. Taqurla dai maikka ngen drlem ai ama Lo dai ngere uirl se ma qaqeraqa i as lua i qe iames.
2 Dai ngene narli sevet liina iara i ngu siquat. Ariq aiv iaik i qi ngerlvet, dai maikka maget ip kurli qi, ki ne ara ak i as lua i qe iames. Dav ariq aip lua i ara ak ka ngip dai sa quasiq ai ama ngerlvet angera Lo nge quap per a qi. I sa qi dai ama sauaikki.
3 Dav ariq aip luqia i qia ngerlvet ne iak dav ara ak dai as ke iames dai ama Lo ngere teqerl ai luqia qia angses. Dav ariq aiv ara ak ka ngip dai sa quasiq ai ama ngerlvet angera Lo nge quap per a qi. Taqurla dai maget ip ki ngerlvet ne iak. I liina dai quasiq ai qia angses.
4 Guariqena, ngul sil vet liina raqurliani. Ama Ngemumaqa qe narliip se uut ip ding se uut men aa Uimka ma Kristus i luqa i qa maarl naver ama aapngipki. De qe narliiv uure riirl ama rleriirang bareq aa Mam. I lua i ma Kristus ka ngip dai verleset ne ama Lo angera dlek never a uut. Dai saqikka ngen prleset ne liirang aa i iirang angera dlek i ai de iirang ngere uas tem ngen.
5 Ai de aanamek de auur a rut ngere riirl ama viirang de uur a rlan. De ma Moses aa Lo ngere tekgel uut iv uure tekmet ne ama viirang, i raquarli ama qetdingki dai qiat drlem sa nging ama Ngemumaqa aa lengi. Be liirang aa ama viirang i uure tekmet niirang dai iirang nge men se ama aapngipki bareq a uut.
6 Dap ma Kristus ka ngip sever ama viirang i ai de iirang ngere iais per a uut be sa veriktem se uut namen ama Lo. Be sa iara dai ama iamesta na uut. Be iara dai uuret matna bareq ama Ngemumaqa i uuret dadem ama aiska ama iameska. Dap kuasiq ai uut tit kut ma Moses aa Lo, dav ama Qevepka ama Glasingaqa dai qe ruirl se uut.

Ama Lengi Sever Ama Lo

7 Sa ngua iil, ai ma Moses aa Lo ngere tekgel uut iv uure tekmet ne ama viirang. Dai arik ma ngen dru a ngen a qevep ai ngu tuqun ai ama viirang ngen ama Lo dai iiram taquarlna. Dai maikka quasiq ai ama revan. Dap lungera aa ama Lo dai ngere teqerl a ngua ai ama vuqa na ngua. Dai diip ngul sil sever a nas. Arik kuasik nguat drlem liina i ama Lo ngerel sil ma',
'Kula gia rutka qa taarl sevet giaq aa tekmeriirang.' *Lo 5.21*
Dai qatikka quasik mager ip nguat drlem aip kula gua rutka qa taarl sevet guaq aa tekmeriirang.
8 Liina ama dlek pem iini, i iini nge taqen ma',
'Kula ngi rarlik giaq aa tekmeriirang.'
I iini dai iini nge taarl ne gua rutka, be gua rutka dai qe ruirl se ngua saver ama viirang i buup. Arik kuasiq ama Lo dai quasiq ama viirang angera dlek ip gua rutka qa taarl.
9-10 I as murl nauirl i quasik nguat drlem se ma Lo dai qurli ngua i ngua tu gua qevep ai qurli ngua maget dav aip lua i ama Lo nge men sagel ngua be nge rarlma i gua rutka qa taarl saver ama viirang. Be iara dai ngut lu ai ngua lenges ne gua qevepka be diip ngu ngip. Be liina ama lengiini ama dlek pem iini dai iv iini ngere iames na ngua dap maikka quasiq ai raqurla. Dap lungera ama Lo dai nge veleng ngua.
11 Be gua viirang dai iirang ngere lenges na ngua ne ama Slurlka aa Lo, i ama viirang ngere kaak tem ngua ne ma Slurlka aa Lo be nge veleng ngua.
12 Dai uuret lu, ama Slurlka aa gamansena i maikka ama glasing a nget. De ngene aa Lo ama glasing a nget, de ama seserl nget, de nget dai maikka ama atlunget mai.
13 Be ngu lu nanaa, kua liina be mager ip liirang aa ama atliirang nge ren se ma aapngipki ba ngua? Maikka quasik. Dap gua viirang ngere riirl navet liirang aa ama atliirang iv iirang nget den se ma aapngipki bareq a ngua. I liina nge men taqurla ip maikka ngu taqat lu aip ngu lu ama viirang nanaa. De ama Slurlka aa Lo dai ngere teqerl a ngua ai maikka gua viirang dai iirang peviit.

De Auura Rlan Dai Iaram Nge Taarl Metna

14 Ama Ngemumaqa aa lengi ama dlek pem nget dai nagel aa Qevepka. I nget ip nge tat never ama qaqeraqa aa qevepka. Dap de gua rlan dai nguat drlem ai ngua dai ama vuqa na ngua. I ama viirang ngere uirl se ngua be lenges na ngua met liirang aa.
15 Be qatikka quasik nguat drlem se ma tekmeriirang i ngu tekmet niirang. Ai de ngu narliip ngua tit kur ama Ngemumaqa aa gamansena ama atlunget, dap kuasiq ai ngu tekmet taqurla. Be liirang aa i quasik pem ngua se iirang dai ai de ngu tekmet niirang.

16 Dai ariq aip pet gua tuaqevep i quasik ngu narliip ngu tekmet ne ama viirang dap ngu tekmet niirang, dai liina ngere teqerl a ngua ai ama Slurlka aa Lo dai ama atlunget.
17 Dav ama viirang dai iirang ngere riirl de gua rlan. Dap pet gua tuaqevep dai maikka quasik ngu narliip ngu tekmet ne liirang aa.
18 I maikka nguat drlem ai quasiq a nge ama atliini de gua rlan i ama vuqa na ngua. Be qatikka ai de ngu siquat ip ngu tekmet ne ama atlu dap katikka quasik maget.
19 I ama tekmeriirang ama atliirang i ngu narliip ngu tekmet niirang dap kuasik maget. Dav ama viirang i quasik ngu narliip ngu tekmet niirang, dai qatikka ngu tekmet niirang.
20 Dai ariq aip kuasik ngu tekmet ne ama tekmeriirang ama atliirang i ngu narliip ngu tekmet niirang, dai maikka ngua drlem ai gua rutka dai ama vuqa be qerl uirl se ngua.
21 Taqurla dai sa nguat drlem ai aip ngu narliip ngu tekmet ne ama atlu dav ama viirang i ai de qurli iirang de gua rlan.
22 De vet gua tuaqevep dai ama arlias per a ngua never ama Ngemumaqa aa lengi ama dlek pem nget.
23 Dap pe gua qetdingki dai ngut lu aa iang ama dlek muqas i ngeret matna. Be lungera ama dlek dai nge taarl sep liina ara qames i gua tuaqevep ngere narliip se iini. I lungera ama dlek muqas i ngeret matna ve gua qetdingki dai ama viirang be iirang ngere kuap per a ngua.
24 Taqurla be maikka ama arlemigl na ngua. Taqurla dai diip nemka qe iames na ngua namen ne luqia ama qetdingki ara dlek. I qi kiat ne ngua saver ama aapngipki?
25 Katikka ma Iesus Kristus auur a Slurlka naik dai diip ke iames na ngua na met liirang aa. Taqurla be maikka ngua taqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa. Be vet gua tuaqevep dai ngu manep nas ip ngu narligel ama Ngemumaqa aa Lo. Dap pe gua qetdingki dai qi narliip ki narligel ama viirang angera dlek.

8

Ama Qevepka Qa Quarl Te Ama Iames Nagelemiis

1 Taqurla dai be ngene lu, iara ama qaqet i rlas tem ta mene ma Iesus Kristus dai quasiq ai ama Ngemumaqa qa maarl na ra sever araa viirang arle ves.
2 I ama rarlimini nanaa be quasiq ama Ngemumaqa qa maarl na uut sever auur a viirang arle ves? I raquarli na uirl dai qurl uut pe ama viirang angera dlek de ngen ama aapngipki. I iara ma Iesus Kristus ka veriktem se uut ne ama Qevepka aa dlek nemet liirang aa. I ama Qevepka qerl kuarl te ama iames nagelemiis.
3 I ma Moses aa Lo dai quasik maget iv uure iames nagelem nget. I auur a qetdingki dai qi tekgel uut iv uut tarliq ama Lo. I luqia ama qetdingki dai ai de qi riirl ama viirang. Dav ama Ngemumaqa qa nem aa Uimka saver ama aivetki. I qa mu qa be qe taneng ama qetdingki ip taquarl uut. Dap katikka ma Iesus dai qa verleset ama viirang angera dlek ne aa qetdingki.
4 I ama Ngemumaqa qa vandem per auur a viirang ne aa Uimka aa qetdingki. I qa rekmet taqurla ip ke sil maget mer ama Lo barek lura i ra tit kur ama Qevepka. Be iara dai quasiq ai uut tit kur ama qetdingki.
5 Be lura ama qaqet i ai de vet ta tit kur ama qetdingki ara dlek dai ra tu araa qevep sever ama viirang. Dap lura i ra tit kur ama Qevepka ama Glasingaqa dai ai de vet te mali re ama tekmeriirang ama atliirang.
6 Dai uuret lu i ariq aiv iak i qe mali re ama qetdingki ara tekmeriirang dai qatikka qe peleng nas. Dav ariq aiv iak i maikka slepslep per a qa ip ka tit kur ama Qevepka dai diip ke iames de ama uupka de aa rlan.
7 I ngen lu, lura i ra tit kur ama qetdingki dai quasiq ai ama Ngemumaqa aa rluavik na ra mai i ai de quasik te narliip se qa. De ver araa tuaqevep dai quasik mager ip te narligel aa Lo. Maikka quasik.
8 I maikka lura i ra tit kur ama qetdingki ara tekmeriirang ama viirang, dai maikka quasik mager ip te tekmet ne ama Ngemumaqa aa narliip iv ama arlias per a qa.
9 Dav ariq aiv iak i quasiq ai ama Ngemumaqa aa Qevepka de aa rlan dai quasiq ai qa namene ma Kristus. Be ngen i ama Qevepka da ngen a rlan dai qe uas tem ngen be sa quasiq ai ngene narligel ama qetdingki ara dlek.
10 De ngen lu, ariq aip kurli ma Kristus de a ngen a rlan, dai diiv ama viirang dai quasik mager iv iirang ngeret matna da ngen a rlan. Dav ama Qevepka dai diip ken ban a ngen te ama iames i raquarli ma Kristus ka tis ngen ai ama seserlta na ngen dama Ngemumaqa aa saqang.

11 De saqiaskerlka iani, i ama Ngemumaqa aa Qevepka qa maarl ne ma Iesus never ama
aapngipki. Dai saqikka ariq aip kurl ama Qevepka da ngen a rlan dai diip ka raarl na ngen
naver ama aapngipki.
12 Dai guariqena, sa quasik maget iv uut tit kur ama qetdingki ara ais i sa quasiq ai qi uas
tem uut.
13 Ariq aip ngen diit kur ama qetdingki ara ais dai diip ngene ngip. Dav ariq aip ngen
dereng per ama viirang ne ama Qevepka aa dlek dai diip ngene iames.
14 I lura i ama Ngemumaqa aa Qevepka qe ruirl se ra, dai maikka ama Ngemumaqa aa
uis na ra marevan.
15 Dav ama Qevepka i uure taneng a qa dai quasiq ke tekmet nauut iv uureng ning.
Taqurla be qa rekmet na uut be ama Ngemumaqa aa uis na uut. Be quasik uureng ning,
dav uures nes de uut taqen ma',
'Gumam, i maikka ngi nade gua rlan.'
16 De ama Qevepka ama Glasingaqa dai qel sil mer auur a tuaqevep ai ama Ngemumaqa
aa uis na uut.
17 Dai ariq aiv ama Ngemumaqa aa uis na uut dai diip kurl uut gel ka de qerl kurl a uut
te ama mugunes ne ama atlu i sa qa muvem na uus ip barek lura i aa uis na ra. Be uut dai
ama quanases mer uut, uut ne auur a Rarlimka ma Iesus Kristus. Be iara dai mager iv uure
tal ama merlen se ma Iesus aa rletki ip taquarl ka. Ariq aiv uure tal ama merlen taqurla
dai laip ke barl uut gelna nanas per aa luqup pe aa ansinki.
18 Iara dai maikka nguat drlem ai uure taneng ama getget i ama qaqet te siquat ip
te lenges na uut. Dai liina dai quasiq ai iini malai. Dap liina i ama mugunes per ama
Ngemumaqa aa luqup dai maikka iini veviit. Liiram aa dai ama barl iiram be quasik mager
iv uure lu sever iiram anger a nge ma arlim. De quasik mager iv uut drlem pe iiram angera
rleng. Dap nasat de ama Ngemumaqa qe reqerl a uut.
19 Be ama tekmeriirang mai i ama Ngemumaqa qa rekmet niirang per ama aivetki de
ver ama uusepka dai iirang angera rut nge taarl. I iirang ngerem ngim naa ne luqa ama
nirlaqa i diiv ama Ngemumaqa qe teqerl ama aivetki aip ngu lu aa uis ne nem ta.
20 Dap murl lua i naser ama viirang, i iirang nge men per ama aivetki dai ama
Ngemumaqa qa guirltik per ama tekmeriirang i qa rekmet niirang iv iirang ngerem ngim
muqas. Be liirang aa ama tekmeriirang dai quasiq ai iirang ngere narliiv iirang ngerem
ngim muqas ip diip lenges niirang. Dav ama Ngemumaqa dai qe tuqun ip kurli iirang
taqurla ip saqias laip guirltik per iirang iv ama atliirang.
21 Be diip ke lemerl iirang nev ama vesaing. De diip ke guirltik per iirang ip diiv iirang
ngerem ngim ne ama atlu ve ama Ngemumaqa aa uis araa ansinki.
22 I qatikka uut drlem ai ama tekmeriirang mai i ama Ngemumaqa qa rekmet niirang
dai qatikka ai de iirang ngere teving be iirang ngerek nak nanas. I liina dai qasa murl nge
rarles miaimek be deng iara.
23 Dai qatikka quasiq ai liirang aa naik per ama aivetki, dap kerlka ngen na uut. I uurek
nak nanas. I qurl uut de ver ama qetdingki ip deng i qi serlap. Be iara dai uur rarles i
uure taneng ama Qevepka aa dlek ip taquarl ama mengka i qa arles i qa tu ama gam dai
be qatikka laip ke taqa mu. Dai saqikka qurl uut de ver ama Ngemumaqa ip laip ka ra uut
sagelemiis.
24 I sa qa iames na uut be qurl uut de ver aa giqi ip kat den. I quasiq ai qurl uut naa ne
liina i sa uure raneng iini. I ariq aiv iak ke mali re liina i sa liina i qa lu iini, dai quasiq ai
mager ip kurli qa naa ne iini.
25 Dav iara dai qatikka qurl uut naa ne liina i as kuasiq ai uut lu iini. Be qatikka qurl uut
de uurem ngim ne ama arlias dap kuasiq ai ama ruirl mer uut.
26 De qerlka ama Qevepka dai ai de qa tat naver a uut. I uut dai quasiq auur a nge madlek
iv uut taarl malkuil. Dai de uut narli iv uure raring dap kuasik uut drlem aip diiv uure
raring nanaa. Dav ama Qevepka dai aa arlem slep be ai de qe nen ama Ngemumaqa bareq
auut. Be ama Qevepka dai mager ip ke raring mer uut i maikka ne aa dlek. I lungera ama
raring dai quasik mager iv uut drlem pe angera rleng.
27 De ama Ngemumaqa dai qe taqat lu dama qaqet araa rlan de qat drlem ama Qevepka
aa tuaqevep i raquarli ama Qevepka qe nen ama Ngemumaqa bareq aa qaqet. I qatikka qe
raring ip taquarl ama Ngemumaqa qe narliip.
28 Be uut drlem ai lura i re rarliq ama Ngemumaqa dai qe tekmet ne ama atlu bareq a
ra ve liirang aa mai angera rleng i iirang nget den per araa mugunes. I maikka qe tekmet
taqurla barek lura i qa mer a ra kur aa tuaqevep.
29 I as murl i quasiq ama Ngemumaqa qa rekmet ne ama aivetki de qasa qa mu aa qevep
sevet lura i diip ta tu araa qevep sever a qa. I qa mer a ra ip diip ta raquarl aa uimka. Be

luqa dai diiv araa Rarlimka ama Atluqa be diip ke ruirl se ra. Be lura i aa ningambik dai maikka diip buup na ra.
30 Dai sa qa mu aa qevep de qa mer a uut, de qa rekmet na uut be ama seserlta na uut de aa saqang ip diip ka ru uut pe aa ansinki.

Ama Ngemumaqa Aa Ngimsevetki
31 Taqurla dai ngu lu mager iv uut taqen nanaa sevet liirang aa i ama Ngemumaqa qa rekmet niirang? Ariq aiv ama Ngemumaqa bareq auut dai ngu lu mager iv a qek nanaa qe lenges na uut? Maikka quasik maget!
32 I ama Ngemumaqa dai qa nem aa Uimka dap kuasiq ai qa qel ka. Dap ka ngip bareq a uut mai. Taqurla be diiv ama Ngemumaqa qe qurl a uut te liirang aa i ma Iesus ka rekmet niirang bareq auut. Taqurla dai maikka ama revan.
33 Be ngu lu mager ip nemka qe sil se ama qaqet i ama Ngemumaqa qa mer a ra? Maikka quasik!
I qatikka ama Ngemumaqa naik dai qe tekmet ne aa qaqet be ama seserlta.
34 De quasik mager iv a qek ke kot se ma Ngemumaqa aa uis ai ama vura na ra. I maikka quasiq a qek. I raquarli ma Iesus Kristus ka ngip bareq a uut de saqiaskerlka qa maarlviit naver ama aapngipki, be iara qurli qa ve ama Ngemumaqa aa merlmerliit. De qe raring sagel ama Ngemumaqa per ama niirl sademna bareq auut.
35 I ma Kristus dai maikka qe rarlik uut, dai qua mager iv a qeni ngere qiat mer uut namene liina? Maikka quasik!
Be liirang iara i ama arlemigl de ama getget nagel iari, dap kuarl ama meraqenses, dap kuarl ama niingki, dap kuarl quasiq ama luan ip sever auut, dap kuarl uut tit per ama vu, dap kuarl liina i re peleng uut. Dai qua mager ip liirang aa ngere mel se uut namen ma Kristus aa arlem. Maikka quasik maget.
36 Dai ip taquarl ama lengi ve ama Slurlka aa Langinka i ngerel sil taqurliani ma',
'Katikka ai de sademna de re siquat ip te peleng uut, i raquarli uut namen a Ngi. I re siquat ip ta peleng uut ip taquarl ai de re tekmet ip te peleng ama sipsip.' *Sng. 44.22*
37 Dap maikka liirang ai dai quasik mager iv iirang ngere mel se uut namen ma Kristus. I qatias ka quarl temiis bareq a uut be qa sem madlek na uut iv uut taarl malkuil ip kula liirang aa sev auut pes.
38-39 I ama Ngemumaqa dai maikka vem ka se uut be qa nem auur a Slurlka ma Iesus Kristus be qa ngip bareq a uut. De ma Iesus aa ngimsevetki sagelem uut, dai maikka qi veviit. Be maikka nguat drlem ai quasik mager iv a qeni dap kuarl a qek ke mel se uut namen ama Ngemumaqa. Dai ariq aiv uut ngip dap kuarl uure iames, dai diip kurl uut mas gel ka. I lungera ama iaus, de ngen ama Angeluqena, de ama dlek naver ama uusepka dai liirang aa dai quasik mager iv iirang ngere mel se uut namen auut Mam. Be iara de nasat de liirang aa daleng me uut, dap kuarl liirang aa meseng, dai quasik mager iv a qeni navet liirang aa ngere qiat mer uut namen ama Ngemumaqa i maikka vem ka se uut.

9

Ama Isrelkena Ra Ngim Temanau Ne Ma Iesus
1 I maikka de gua rlan dai maikka ama arlem ngua nevet gua lengiqi metta i ama Isrelkena. I ma Kristus dai qat drlem ai ngua taqen ne gua revan de ama Qevepka ama Glasingaqa dai qat dlrem.
2-3 Be maikka ama arlemigl na ngua nevet gua qaqet ama Isrelkena i diip lenges na ra. Be qatikka ai de masmas ama ruirl met ngua i gua arlem never a ra, i raquarli ra ngim temanau ne ma Kristus i ama qaqet araa Iameska. Be nguat drlem ai nasat, de ama Ngemumaqa qe kot se ra be diip ta iit saver ama luqupki ama vuqi. Be ngua tu gua qevep ai vadiiv ama Ngemumaqa aa ding se ngua ip ngu aar ara luqupka. De mager ip ke qirlvem se ngua namen ma Kristus dap ta dai diip kurli ra maget. I maikka gua arlem never a ra.
4 Be lura ama Isrelkena dai ama Ngemumaqa qa barl ta i qa mat never a ra raqurliani:
Murl dai qa mer a ra iv aa uis na ra. Be ret lu aa ansinki ve ama aavulem. De qa muvuusep ip diiv ama qaqet ta tit kur aa lengi. De ver ama damki ma Sinai dai qa quarl te aa Lo ama dlek pem nget. De qa reqerl a ra ne ama aiska ip te lautu ne ama revan sagel ka. De qa muvuusep bareq a ra ip diip ke van a ra re iak ip ke iames na ra.
5 Lura ama Isrelkena, dai qatikka araa murlta i murl ama Ngemumaqa qa mer a ra. I lura dai ma Abraham, Aisak de ma Jekop. Be nevet lura ama qaqet, dai be ma Kristus ka men. I qa dai qa daleng ama tekmeriirang mai. Be qatikka mager ip ta taarl ne aa rlenki masmas. Maikka atlumas.

Ama Ngemumaqa Qa Mak Ne Aa Qaqet

6 Ama Ngemumaqa aa lengi, dai qua nge mit puuqas ne ama Isrelkena i raquarli ra ngim temanau? Katikka quasik. Dap lura i ra tit kur ama Ngemumaqa aa lengi, dai ama seserl ta ip taquarl ma Jekop. Dap lura i ra ngim temanau, dai quasiq ai ra namen aa liinka.
7 Dai saqikka ma Abraham aa laanivas dai iari dai quasiq ai ra nemen ama Ngemumaqa aa liinka. De ama Ngemumaqa qa ruqun ma Abraham ai diiv aa dlek nge tit pet ma Aisaq aa liinka naik.
8 Dai uut drlem ai lura i ra tit kur ama Ngemumaqa aa lengi i qa muvuusep na nget, dai ra nemen aa liinka marevan. Dap lura i ra tit kur ama aivetki ara tekmeriirang naik, dai quasiq ai ra nemen ama Ngemumaqa.
9 I aa lengi i qa muvuusep sagel ma Abraham ma',
'Diip gia ngerlki ma Sara qi sel ama rluimka vet luqia ama giqi i ngua mu qi ip diip ngu guirl.' *Stt. 18.10-14*
10 De saqiaskerlka iani dai ama Ngemumaqa qa mak ne aa uis. Be uut drlem sevet ma Rebeka i qia sel ama quariam. Be luqa i qia arles na qa dai ma Iso, de sagel ma Jekop. Be ama quariam iane mam ma Aisak, i qa dai auur a murlka.
11-12 Dav as lua i as kuasiq ai ma Rebeka qia sel are uimiam, dai as kuasiq ai ian drlem se ma tekmeriirang ama atliirang de ngen ama viirang. De ama Ngemumaqa qa ruqun ma Rebeka ma',
'Luqa i diip ngi sel a qa nauirl dai diip ke manepnas iv aa ningamka daleng me qa.' *Stt. 25.23*
Be naver a iam dai ama Ngemumaqa qa mak ne iak. I quasiq ai ama Ngemumaqa qa mak ne luqa i qur aa mugunes. Dap katikka qa mak na qa,
13 ip taquarl ama lengi ngerel sil ma',
'Ngu rarlik ma Jekop, dap kuasik pem ngua se ma Iso.' *Mal 1.2*
14 Dai sa uuret lu i ama Ngemumaqa qe rarlik iak, dap kuasik pem ka se iak. Dai ngu lu uut tu auur a qevep nanaa? Taqurla dai qua mager iv uure tuqun ai ama Ngemumaqa dai quasiq ai ama seserlka? Maikka quasik.
15 I ngene lu, murl ama Ngemumaqa qa sil barek ma Moses ma',
'Lura i ngu narliip ngurl kurl a ra te gua arlem, dai diip ngurl kurl a ra rem nget. De nemta i ngu narliip ngurl kurl a ra re gua ngimsevetki, dai qatikka lura dai diip ngu teqerl a ra. Dai qatikka ama Ngemumaqa qa sil taqurla ve aa Langinka.' *Kisim Bek 33.19*
16 Taqurla dai qatikka uut drlem liina i ama Ngemumaqa qe mak ne aa qaqet dai qatikka ne aa ngimsevetki. Dap kuasiq ai ne ama qaqet araa narliip dap kuarl araa dlek.
17 Ngene lu ve ama Ngemumaqa aa Langinka dai qa sil sever ama Isipkena araa barlka ma Parau. I qa sil ma',
'Sa ngua mu ngi iv ama barlka na ngi ip ngi uas te ama qaqet pet ma Isip. I ngu narliip ngua tu ama merlenka ver a ngen, ip diip ngu teqerl ne gua dlek gel ngen. Taqurla dai diiv ama qaqet per ama aivetki mai re narli sevet gua dlek, de diip tat drlem se gua rlenki.' *Kisim Bek 9.16*
18 I ama Ngemumaqa qa meraqen taqurla dai uut drlem ai lura i qe narliip kerl kurl a ra re aa arlem, dai qatikka diip ke tekmet taqurla bareq a ra. Dap lura i qe narliip ka tu ra iv ama dul men araa ning, dai qatikka diip ke tekmet taqurla.
19 Arik ma a qek never a ngen ka virliit ma', "Ariq aiv ama Ngemumaqa qe tekmer iv ama dul men auur a ning, dap ngu lu nanaa be qa taarl nauut sevet liina i arle ves?"
20 De diip ngu virliit ba qa ma', "Ngi dai ama qaqeraqa naik, dap ngu lu nanaa be ngi snanpet sagel ama Ngemumaqa?"
Kua mager ip liina iini a ngere mam ke matna ver iini, dai iini ngere snanpet na qa ma', "Ngu lu nanaa be ngia matna ver a ngua raqurliani?"
21 Dai uuret lu, luqa i ai de qet matna ver ama supinkina ne ama qulek dai qatikka qet matna qur aa tuaqevep. Be mager ip ka aar iaiq ama quleqi de qe bing men a qi. Be ne iaqam dai mager ip ke matna ver ama suupinki i ama atluqi i ama qarlidang per a qi. Dav iaqam dai mager ip ke matna ver iani ip sagel ama semaning.
22 Ama Ngemumaqa dai qa raquarl luqa i ai de qet matna ver ama supinkina. I qa rekmet na uut ama qaqet. Dai iari ama qaqet dai diip te raneng aa serlinki i maikka diip ka tu ra qur aa tuaqevep pe ama aiska ip lenges na ra. Dai de quasiq ai masmasna qe piirlit bareq a ra. Dav ai de qa tu de ver a ra. Ariq aiv ama Ngemumaqa qe tekmet taqurla ip ke teqerl ne aa dlek ngene aa serlinki, dai quasik maget ip ngene guirltik sagel ka ma', "Ngu lu nanaa be ngia matna ver a ngua raqurliani?"
23 I ama Ngemumaqa qa tu de ver a ra ip mager ip ke teqerl ne aa ansinki. I maikka qe narliip kerl kurl lura i re taneng aa ngimsevetki. I qasa murl nauirl dai qa mak ne lura ip ta tit nep luqa ama aiska.

24 Dai qerlka ngen a uut i ama Ngemumaqa qa mak na uut. I uut dai iari dai ama Judaqena
na ra dav a uut be iari dai quasiq ai ama Judaqena nauut.
25 Taquarl ama lengi ve ama Langinka i murl ma Hosea qa iil ma',
Ama Ngemumaqa qa meraqen ma', 'Lura ama qaqet i quasiq ai ra nemene gua liinka, dai
diip ngua tis ta ai gua qaqet na ra. De lura i murl kuasiq ai ngu rarlik ta, dai diip ngu
tuqun ai ngu rarlik ta.' *Hos 2.23*
26 De saqikka lua sagel murl ama Ngemumaqa qa sil, ai lura dai quasiq ai gua qaqet. Dai
saqikka lua dai diip ngua tis ta ai ra dai ama Ngemumaqa aa uis i qe iames na ra masmas.
27-28 De saqiaskerlka iani i murl ma Aisaia ama Ngemumaqa aa Aamki na qa qes nes ma',
'Kuaatta i buup ne ama qaqet pet ma Isrel ip taquarl ama quan per ama ruqanepka aam.
Dap diip kuasiq ai buup na ra re iames. Ii a revan, ama Slurlka dai maikka diip ke
bing masairl i qa tuvet bareq ama qaqet per ama aivetki.'
29 De saqiaskerlka iang, i ma Aisaia qel sil sevet liina ma',
'Uuret lu auur a Slurlka i ama dlek mai gel ka. Be quatta i quasik ka iames ne iari ama
langas na ra never aa liinka, dai diip lenges ne aa liinka mai. Be iara dai qurl uut ip
taquarl ama luquviim i ma Sodom ki ne ma Gomora. I liim aa ama luquviim dai ian
mang i ver ama Slurlka aa tuvetki.'

30 Dai ngu lu lungera ama lengi ngere su uut nanaa? Ngene lu, lungera ngere su uut
taqurliani: Lura i quasiq ai ama Judaqena na ra, dai quasiq ai slepslep per a ra i re mali
re ama mugunes ip ma seserlta dama Ngemumaqa aa saqang. Dav iari never a ra dai ama
seserlta dama Ngemumaqa aa saqang i raquarli ra mu araa qevep sevet ma Kristus.
31 Dav ama Isrelkena dai slepslep per a ra i re mali re ama mugunes iv ama seserlta dama
Ngemumaqa aa saqang. I ai de re siquat ip ta tit kur aa Lo dap te tekmet dalkuil.
32 I ngu lu ai de nanaa be re tekmet dalkuil? Ai de re tekmet dalkuil i raquarli ra tu araa
qevep ai mager ip te iames i qur araa rleriirang. Dap kuasiq ai ra tu araa qevep ai aip trlas
tem ta men ama Ngemumaqa dai diiv ama seserl ta na ra. I ai de re tekmet taqurla be
raquarl ai da, i aip te serlmen se ma dulka be re rat.
33 Dai saqikka ra tekmet taqurla sagel ma Iesus. De ama Langinka dai qe siquat sevet
luqa ma',
'Ngene lu, ngua mu ama dulka ver ama luqupki ma Saion. Be diiv ama qaqet te serlmen se
qa be re rat. Dap nemta i rlas tem ta men na qa, dai diip kuasik ta tit ne ama qeleves.'
Ais. 8.14 de ma 28.16

10

Ama Isrelkena Ta Guirltik Per Ama Ngemumaqa Aa Gamansena

1 Guariqena, maikka liina i ama barliini de gua rlan dai ngu narliip se ma Judaqena i ra
never a ngua ip te iames. Be qatikka ai de ngu raring taqurla sagel ama Ngemumaqa.
2 Be mager ip ngul sil taqurliani sever a ra. Maikka re siquat ip ta tit naser ama
Ngemumaqa. Dap katikka quasik te taqat drlem aip ngu lu ra tit nanaa sagel ama
Ngemumaqa.
3 I ama aiska i ai de qe tekmet ne ama qaqet iv ama seserl ta de aa saqang, dai maikka
quasik tat drlem se qa. De qatikka ai de re siquat ip te tekmet iv ama seserl ta dav ai de
quasiq ai ra quarl temiis bareq ama Ngemumaqa ip mager ip ka tis ta ai ama seserlta.
4 I ma Kristus dai qa verleset ne ma Moses aa Lo angera dlek. Taqurla be lura mai i rlas
tem ta men na qa, dai ama seserlta dama Ngemumaqa aa saqang.
5 I murl ma Moses ka iil sevet liina i mager iv ama qaqet te tekmet ne iini ip ta tit kur ama
Lo ip mager iv ama Ngemumaqa qa tis ta ai ama seserlta. I qa meraqen ma',
'Luqa i maikka qe taqat dan dama Lo dai diip ke iames.' *Livai 18.5*
6 Dav ama Lengi dai ngerel sil taqurliani sevet liina ai aiv uut tu auur a qevep dai diiv
ama seserl-ta na uut. De mager ip de gia rlan dai qula ngi snanpet ma', "Diip nemka qa iit
sev uusep?"
I liina raqurliani aip diip nemka qa iit sev uusep ip te ma Kristus ip ka ren se qa saver ama
aivetki.
7 De qula ngi snanpet ma', "Diip nemka qa ran manep sev ama aivetki?"
I liina ip ka at ma Kristus naver ama aapngipki.
8 Ama lengi nev ama Langinka dai ngerel sil taqurliani ma',
'Ama Ngemumaqa aa lengi dai qurli nget gelna na ngi, de qurli nget de gia rlan, dai de ngia
taqen na nget met gia Aamki. I lungera ama lengi i ai de uurel sil bareq ama qaqet
na nget, dai sever ama muaqevep.' *Lo 30.12-14*

9 Ariq aip ngil sil sekgames i ngi tuqun ma', "Ma Iesus dai gua Slurlka."

De ariq aip ngia tu gia qevep ma', "Ai ama Ngemumaqa qa maarl ne ma Iesus never ama aapngipki bareq a ngua." Dai diip ngi iames.
10 Maikka nade auur a rlan dai ai de uut tu auur a qevep. Taqurla be ai de ama Ngemumaqa qa tis uut ai ama seserl ta na uut de aa saqang. Dai de mer ama buurlem ne ama qaqet dai de uurel sil ai ma Iesus dai ama Slurlka na qa. Taqurla be ama Ngemumaqa qe iames na uut namer ama viirang.
11 I ama lengi ngerel sil ma',
'Aiv iak i qa tu aa qevep sevet ma Kristus, dai diip kuasiq ai qa tit ne ama qeleves.' *Ais. 28.16*
12 I uut ama Judaqena de ngene lura i quasiq ai ama Judaqena na ra, dai qatikka uut mai raquarlna. I ama Slurlka dai qatikka qa bareq auut mai. Be lura mai ama qaqet i rek nak ip trlas tem ta men na qa, dai maikka qa tat never a ra veviit.
13 Dai maikka ama revan, i ama Lengi ngerel sil ma',
'Lura mai ama qaqet i rek nak sagel ama Slurlka, dai diip ke iames na ra.' *Joel 2.32*
14 Dap taquarl i lura i quasik trlas tem ta men ama Slurlka, dai ngu lu mager ip tes nes sagel ka nanaa ip ke iames na ra? Katikka mager ip ke nem aa lengi-met-ta ip tel sil sever a qa. Dai diiv ama qaqet te narli ama lengi nemet ta i rel sil sever a qa.
15 Dai diiv ama qaqet te narli ama lengi dai be diip trlas tem ta men na qa. Dap sa ama Ngemumaqa qa nem aa lengi-met-ta se aa lengi, i murl ta iil sevet liina ma',
Ama qaqet dai ama arlias per a ra, i ret lu lura i ra tit se ama lengi ama uupka vem nget per ama luquviirang.' *Ais. 52.7*

Ama Isrelkena I Ra Miirl

16 Dap kuasiq ai ama Isrelkena mai ra mer ama lengi ip taquarl murl ma Aisaia qa iil ma',
'Gua Slurlka, sa uut sil ne gia lengi dap kuasiq ai ra mai ra mer a nget.' *Ais. 53.1*
17 Dai uut drlem ai ama qaqet araa tuaqevep nge taarl i re narli ama Lengi ama Atlunget. I maikka ama qaqet te taqa narli ama rarlimini ve angera rleng sevet ma Kristus.
18 I ngu snanpet taqurliani. Kuarl ama Isrelkena ra narli ama lengi sevet ma Kristus? Ii qasa ra narli nget. De raquarl ama Slurlka aa lengi i ngerel sil ma',
'Ama tekmeriirang i ama Slurlka qa rekmet niirang, dai iirang ngere teqerl ver ama aivetki mai sever ama Ngemumaqa aa dlek. Ii maikka ama revan i ama lengi nge mit per ama qerleng mai ver ama aivetki.' *Sng. 19.4*
19 De saqiaskerlka ngu snanpet ma', "Kua quasiq ama Isrelkena rat drlem lungera ama lengi?"
Maikka re taqat drlem se nget. I ma Moses ka iil aa Slurlka aa lengi taqurliani ma',
'Diip ngu tekmet ip ngene slauarl vet lura i quasiq ai ama Isrelkena na ra. De diip ngut matna ne lura ama sementa be raqurla be diip ngene serlin.' *Lo* 32.21
20 De saqikka ma Aisaia dai qa taqen ne aa dlek i quasik ke kelep, i qa iil ama Slurlka aa lengi ma',
'Lura i ra men sagel ngua dai lura i ai de quasik te mali rem ngua. De ngua reqerl nanas barek lura i ai de quasiq ai re mali de re snanpet tem ngua.' *Ais.* 65.1
21 Dav ama Ngemumaqa qa taqen sever aa liinka ne ama Isrelkena ma',
'Ai de ver ama niirl mai de ngu kuain a ra ip tat den sagel ngua, dap katikka ama rebirl araa aam na ngua. I quasik te narliip se ngua.' *Ais. 65.2*

11

A Slurlka Aa Arlem Sagel Aa Qaqet

1 Dai ngu snanpet ma', "Sa quarl ama Ngemumaqa qa qirlvem se aa qaqet ama Isrelkena?" Maikka quasik!
I ngene lu, i qerlka ngen a ngua nevet ma Isrel. De ngua dai nemen ma Abraham aa laanivas, de ngua nemen ngene ma Benjamin aa liinka. Be ngua dai quasiq ai qa qirlvem se ngua.
2 Be uut i ama Ngemumaqa aa liinka na uut dai quasiq ai qa qirlvem se uut. I as murl i as kuasik ta men dap ka mak na ra iv aa uis na ra. I quaatta i ma Ilaija qe narliip ke kot se ra de aa saqang. I ama lengi ngerel sil sever a qa i qa kot se ama Isrelkena i qe tuqun ma',
3 'Gua Slurlka, sa gia qaqet ta veleng gia Aamki-na-ra. De ra lenges ne ama alta-iirang pe gia Lautu vem iirang. Be ngua de dengdeng i saqikka re narliip te peleng ngua." *1King 19.10*
4 Dav ama Ngemumaqa qa virliit ba qa nanaa? Katikka qa sil ma',
'As kuasik, dav as ngu uas te ama quatta ama 7,000 na ra. I lura i quasiq ai re lautu sagel ama kaak ka ma Bal. I maikka lura dai saqikka ra nemen na ngua.' *1 King 19.18*

5 Be saqikka iara dai iari ama langas na ra i ama Ngemumaqa qa mak na ra. I qatikka qa
mak na ra ne aa ngimsevetki.
6 I qatikka qa mak ne aa qaqet ne aa ngimsevetki naik. Be ama rleriirang i re tekmet
niirang dai quasiq ai iirang ngere tekmet na ra iv ama Slurlka aa uis na ra. Dai qatikka
ai de masmas ama Ngemumaqa qen ban a uut te aa ngimsevetki naik.
7 Dai ngene lu, liina nge men taqurliani. Gua qaqet ama Isrelkena dai slepslep per a ra iv
ama seserlta dama Ngemumaqa aa saqang. Dap maikka quasik ta rekmet de maget. Dap
lura i ama Ngemumaqa qa mak na ra dai ama seserlta de aa saqang. Dav iari never a ra
dai ama alkuil ba ra be quasik te narligel.
8 I ama lengi nev ama Langinka ngere taqal sil ma',
'Ama Ngemumaqa qa rekmet na ra ip kuasik te taqat drlem. De qa rekmet na ra ip taquarl
ama rlenta.' *Lo 29.4 Ais. 29.10*
Be qatiaskerl liirang aa ama tekmeriirang dai qatiaskerl iara qurli iirang taqurla.
9 De saqikka ma Daivit ke raring sever aa qumes-ta ma',
'Lura i re tekmet ne ama talak de re ngingdemna ver ama asmes, dai mager ip lenges na ra
se liirang aa i iirang ngere kaak tem ta. Be laip te raneng ama tuvetki.
10 'Be mager ip tat deng ip kuasik mager ip tet lu ama aiska ama revanka. De qatikka
mager ip te teving mer araa merlen-iirang per ama niirl mai.' *Sng. 69.22-23*

Ama Slurlka Qa Iames Ne Lura I Quasik Ai Ra Nevet Ma Isrel

11 Dai diip ngu snanpet te iani ama barl iini ma', "Ama Isrelkena ra qirlvem se ma Iesus
Kristus de re tekmet ne ama viirang be re rat. Be maikka qua diip lenges na ra mas. Maikka
quasik!
Dap liina i ra qirlvem se ma Iesus, dai be qa rekmet ne ama aiska ip lura i quasiq ai ama
Judaqena na ra dai mager ip trlas tem ta men na qa. I liina nge men taqurla be ama
Judaqena re slauarl.
12 Liina i ama Judaqena ra rekmet ne iini dai be iini nge rekmet ne ama aiska be ama
Ngemumaqa aa mugunes nge mit per ama aivetki. Be liina i ama Judaqena ra lenges ne
iini dai be mager iv ama qaqet mai ver ama aivetki re taneng iini. Dav aip nasat i lua i
diiv ama Judaqena re guirltik per araa rut, dai diiv uure taneng ama Slurlka aa mugunes i
maikka ama atlu.
13 Iara dai ngu lil sagel ngen i ngen naver iang ama qerleng i quasiq ai ngen navet ma
Isrel. I ma Kristus ka mak na ngua iv ama Aposel na ngua bareq a ngen. Be maikka diip
ngu dlek ip ngua taarl ne luqia ama rletki.
14 I maikka ngu narliip ngu tekmet ne ama Isrelkena ip tet lu i ngene iames de diip te
slauarl ver a ngen. I maikka gua dlek taqurla ip diiv iari never a ra re iames.
15 Dai ngene lu liina i ama Ngemumaqa qa qirlvem se ama Isrelkena, dai naset liina, be
qa iing demna ne lura i quasiq ai ama Judaqena iv aa rluavik na ra. Dap liina i saqiaskerlka
aip ka guirl ama Judaqena, dai be diiv ama arlias per a uut ip taquarl navet luqa i qa maarl
naver ama aapngipki.
16 Ngene narli ama qasiquatka sever ama Judaqena. I qua ariq aiv ama mengka aa snagut
bareq ama Ngemumaqa, dai saqikka ama mengka mai dai bareq a qa. De ariq aiv uut mak
ne iang ama asmes bareq a qa, dai diip lungera mai ama asmes bareq a qa. I ariq ama
denes na ra na uirl bareq a qa, dai mager ip laip ta mai bareq a qa.

Ama Judaqena Dai Raquarl Iak Ama Mengka

17 Ama Isrelkena dai raquarl iaq ama mengka. I luqa aa iauaap ama arkenaap dai ra
min-ges aap, de ra men se iauaap nep ma qevel be ra ding se aap pe laav aa i angera luqup.
Dai ngen i quasiq ai ama Isrelkena na ngen, dai ngen taquarl laav aa ama arkenaap nep
ma qevel. I iara dai ngene taneng ama dlek ip taquarl laav aa ama arkenaap i aap ngere
riirl never ama snagut.
18 Dai qula ngene barlnas ai ngen kut naset lura i ama Ngemumaqa qa qirlvem se ra.
I ngu lu ngene barlnas ip nanaa? I ngen drlem ai ama snagut dai ama rarlimini se ama
arkenaap angera dlek.
19 Dap diiv a ngen be iari ra taqen ma', "Ama Ngemumaqa qa min-ges ama arkenaap ip
mager ip ding se ngua mene luqa ama mengka."
20 Naqerl ama Ngemumaqa qa qirlvem se ra i raquarli quasik ta tu araa qevep. Be ngen
dai qatikka ngen namene luqa ama mengka i raquarli ngen dru a ngen a qevep. Taqurla
dai qula ngene barlnas, dap mager ip ngeneng ning.
21 Ngene lu, arik kuasiq ama Ngemumaqa qe narliip ke min-ges laav aa ama arkenaap
ama revanaap (i ama Judaqena), dai ngen i arik kuasik ngen dru a ngen a qevep, dai mager
ip ke qirlvem se ngen.

22 Dai ngene narli, ama Ngemumaqa dai ai de qe tekmet ne ama atlu sagelem uut. Dap
maikka ai de ver iang de qat drlem sa serlin. Be ai de qa tuvet barek lura i quasiq ai ra tit
naser a qa. Dap katikka ngen i ngen diit naser a qa, dai diip ke teqerl ne aa arlem bareq a
ngen. Dav arik kuasik, dai diip ke mel a ngen.
23 Dai saqiaskerlka ariq aiv ama Isrelkena ra tu araa qevep sever ama Ngemumaqa, dai
saqiaskerlka rlas tem ta men na qa. Dai qatikka diip ne aa dlek dai saqiaskerlka diip ke
ding se ra sagel murl kurli ra.
24 Ngene lu, katikka quasik mager iv ama aurlka ama mengka dai ding se aa arlkenem
men ama mengka ama atluqa. Dav uuret lu i ngen i quasiq ai ngen navet ma Isrel dai sa
ding se ngen men ama Isrelkena, ip taquarl ama mengka ama aurlka aa qenem i ding se
uum men ama mengka ama atluqa. Dai saqiaskerlka quasiq ama aingdebes iv arik ding se
laav aa ama arkenaap sagel murl min-ges aap.

A Slurlka Qa Iames Ne Ama Isrelkena

25 Gua rluavik, kuasik ngu narliip ngene semen se liini iara ama revan iini. De qula ngen
dru a ngen a qevep ai ngene taqat drlem se ama Isrelkena araa tekmeriirang mai. I liina
ama revan iini dai raqurliani. Iara dai iari nevet ma Isrel dai ama dul men araa ning be
ra ngim temanau ne ama Ngemumaqa. Be qatikka diip kurli ra raqurla ip deng pet luqia
ama giqi i qe iames ne iari ama qaqet i qa mak na ra never ama qerleng iirang mai.
26 De diip pet luqia ama giqi dai diiv ama Isrelkena re iames. I ama Slurlka aa Lengi
ngerel sil ma',
'Diiv a uur a Iameska qa ren naver ama damki ma Sion. Be diip ke lemerl ma Jekop aa
laanivas te araa viirang.
27 Be diip ngu suqup araa viirang mai, ip taquarl murl ngua muvuusep' *Ais. 59.20*
28 Be iara dai ama Isrelkena dai quasik ta mer ama Lengi ama Atlunget, taqurla be re
serlin a uut Mam. I liina nge men taqurla ip lura i quasiq ai ama Judaqena na ra dai mager
ip ke iames na ra. Dav as murl i ama Ngemumaqa qa mak ne ama Isrelkena araa murlta,
de as maikka qe rarlik ta i raquarli murl ka muvuusep ne aa lengi bareq a ra.
29 Ama Ngemumaqa dai ai de quasik ke guirltik per aa tuaqevep. I aip ka nes te iari de
qa tu vuusep ip kerl kurl a ra re iarang de saqias kuasik mager ip ke bunu ra.
30 Murl dai quasik ngen narligel, dav iara dai quasiq ama Isrelkena re narligel. Taqurla
be ngene taneng ama Ngemumaqa aa ngimsevetki.
31 Dai saqikka ra, i ra ngim temanau ne ama Slurlka aa lengi, be qurli ra i ra muvem nanas
iv ama Ngemumaqa aa arlem never a ra. I ngen taneng ama Ngemumaqa aa ngimsevetki
na uirl be diip nasat de saqikka ra, ra ar aa ngimsevetki.
32 I ngen lu, ama Ngemumaqa dai sa qa mis uut ai ama vura ne auut per ama aivetki mai.
I quasiq a qek i ama atluqa. I qatikka qa rekmet taqurla iv aa ngimsevetki, dai bareq uut
mai.

Diiv Uut Taarl Ne Ama Ngemumaqa Aa Rlenki

33 Guariqena, ama Ngemumaqa aa tuaqevep, de aa drlem, de aa saikngias, dai maikka
nget peviit. Maikka nget peviit be nget peviit.
Be uut dai quasiq uut drlem ama rarlimini se iirang. I maikka aa aisiirang dai quasik
uut drlem ama rarlimini se iirang. I maikka aa aisiirang dai quasik mager iv uut drlem
iirang. I qatias aa rleriirang muqas muqas be quasik uut drlem se liirang aa.
34 I maikka quasiq a qek i ama saikngias-pem-ka i mager ip kat drlem ama Ngemumaqa
aa tuaqevep. De saqikka quasik mager iv uure quarl te ama saikngias bareq ama Slurlka.
Ais. 40.13
35 Kua mager iv iak ke quarl te a qeni bareq a qa de diiv ama Ngemumaqa qe virliit ba
qa niini? I qatikka kuasik. *Job 41.11*
36 I qatikka qa dai maikka ama rarlimini se ama tekmeriirang mai. De qa dai qa quarl
te ama dlek se liirang aa mai. Be liirang aa dai aa tekmeriirang mai. Dai mager iv uure
barl barl aa rlenki iara, be masmas. Ama revan. Maikka Atlumas.

12

Uure Kuarl Temiis

1 Guariqena, sa ngua reqerl ne ama Ngemumaqa aa ngimsevetki i qa rekmet na uut iv
ama seserlta nauut de aa saqang. I qa rekmet taqurla bareq a uut dai be maikka ngu tekgel
ngen ip ngenerl kuarl temiis mai bareq a qa. I murl auur a murlta dai ai de rerl kuarl te
ama aurl ama ngip nget bareq ama Ngemumaqa. Dap ngen dai muqas, i ngenerl kuarl
temiis mai bareq a qa, i ama iames ngen. I sa raquarli qa mel se uut ip bareq a nas nemen
iari. Be ai de qet lu raqurla i uurerl kuarl temiis mai de ama arlias per a qa. Dai liina dai
maikka mager ip ngene lautu sagel ka ne ama revan.

2 Taqurla dai qula ngene ding senas men ama aivetki ara gamansena. Dap ngen iingkana
ne a ngen a gamansena ngene ne ma Iesus. Be diiv a ngen a tuaqevep dai nget muqas i
ama atlunget. Be raqurla dai diip ngen drlem aa tuaqevep ama atlunget, de raqurla dai
be maikka diiv ama arlias per a qa never a ngen. Be diip ngenet lu aa tekmeriirang ama
atliirang de ngen ama seserl iirang de ngene liirang aa i maikka maget niirang.
3 Be ngene narli, ama Ngemumaqa qa mak na ngua ne aa ngimsevetki, be ngua taqen
sagel ngen mai. Be qula ngene tuqun ai uut peviit dav iari dai quasik. Dap mager ip
ngene taqa uas temiis. De ngen, i iak de iak, dai mager ip ngene taqat mit kut lungera ama
tuaqevep i ama Ngemumaqa qa sikmet bareq a ngen.
4 I ngene lu, ama qasiquatka dai ne ama qaqeraqa aa qetdingki i buup ne ama tekmeri-
irang ver a qi, i iirang ngeret matna muqas.
5 Dai saqikka raqurla i uut i buup na uut i rlas tem uut mene ma Iesus. Be uut dai ama
quanases mer uut men na qa.
6 Be uut mai dai ama Ngemumaqa qa qurl a uut te ama Qevepka aa rleriirang ama dlek
pem iirang. I qatikka liirang ai dai iani muqas de iani. I qatikka qa matmet ne liirang aa
bareq a uut ne aa ngimsevetki. Dai ngene lu, ariq aiv iak i ama Ngemumaqa qa qurl a qa
te aa dlek ip ka taqen ne aa lengi, dai mager ip ke tekmet taqurla ne ama tuaqevep i ama
Ngemumaqa qa qurl a qa.
7 Dav ariq aiv iak ke taneng ama dlek iv ama maatpitka na qa, dai mager ip ke taqat matna
raqurla. De saqikka ariq aiv ama Ngemumaqa qa qurl iak ip kat drlem sa su ne aa lengi
dai maikka mager ip ke taqa su.
8 De iak ip kat drlem sa sem madlek ne ama qaqet, dai mager ip ke tekmet taqurla. De luqa
i qe taneng ama dlek ip kerl kuarl, dai maikka mager ip ka rugelnas ne liina. De iak ip kat
drlem sa ruirl se ama qaqet dai maikka mager ip ket matna ama dlek taqurla. De iari dai
re taneng ama dlek ip te sek de araa arlem sagel iari ama qaqet. Dai mager ip te tekmet
taqurla ne ama arlias.

9 Maikka mager iv a ngen arlem never a ngen ari ne ama revan. Dap kuasik pem ngen
se ama viirang. De maikka ngene taneng ama atliirang merep.
10 De maikka mager iv a ngen arlem never a na ip taquarl lura i ama quanases met ta. De
maikka ngen i ama quanases met ngen dai mager ip ngi barl gia ari de ngi teqerl a ra ai ngi
rarlik ta.
11 De qula ngene nengnas, dap slepslep per a ngen ip ngenet matna ama Slurlka aa rletki.
De maikka mager ip ma uilas de a ngen a rlan de ngenet matna.
12 De maikka ama arlias per a ngen i ngen drlem ai qurli ngen de vet luqia ama Slurlka aa
giqi i diip kia ren. De mager ip ngene teving i aiv ama merlen-iirang nget den per a ngen.
De mager ip masmas de ngene raring.
13 De ngenerl kurl a ngen a rluavik i lura i quasiq araa qerang, de ngen derarl se ra
sagelemiis.
14 De maikka mager ip ngene kuarl te ama Lengi ama Atlunget barek lura i re lenges na
ngen. De ngene raring bareq a ra dap kula ngen druqut ta.
15 Baiv ama arlias per iari de saqikka mager ip gia arlias, ngi na ra. De aiv ama arlemigl
ne iari de saqikka mager iv ama arlemigl ne ngen a ngi.
16 De maikka mager iv a ngen arlem never a na. De ngen daarl ip taquarl ama meng i
nget taarl pembes. De qula ngene barlnas. De mager ip ngene manepnas de ngenet matna
remna ngene ne lura i quasik ai ra veviit. De qula ngen deraarl ne a ngen a saikngias.
17 Ariq aiv iak ka rekmet ne ama vu sagelem ngi, de qula ngi guirltik ba qa ne ama vu. De
mager ip gia mugunes dai ama atlu dama qaqet mai araa saqang.
18 De mager ip ngi perik se ama uupka gel ama qaqet mai.
19 Guariqena, qula ngene siquat ip ngen druvet bareq ama qaqet i ra rekmet ne ama vu
sagel ngen, dap kurli ip katikka diiv ama Ngemumaqa qa ruvet ba ra ne aa serlinki. I ama
Lengi ngerel sil ma',
I ama Slurlka ka ruqun ma', 'Katikka ngua dai mager ip diip ngu serlin. I diip ngua tuvet
bareq ama qaqet.' *Lo 32.35*
20 'Ariq aiv ama getki ve gia qumeska de mager ip ngi van a qa re ama asmes. Dap kua ariq
aip dingding sep ka de mager ip ngi uk ba qa. Be ariq aip ngi tekmet taqurla dai diiv
ama qelepka.' *Sindaun 25.21*
21 De qula a ngen a ding se ama viirang iv iirang sev a ngen pes. Dap mager ip ngene
tekmet ne ama atliirang iv iirang sev ama viirang arle ves.

13

Mager Iv Uut Narligel Ama Gaman

1 Pet 2.13-14

1 Diiv iara ngua taqen sevet lura ama qaqet nev ama Gaman. I qatikka lura mai ve ama Gaman i re ruirl, dai ama Ngemumaqa qa qurl a ra re ama dlek. Dai be maikka maget iv uut narligel lura i re ruirl. Be iara ama Ngemumaqa qa qurl a ra re ama dlek ip te ruirl.
2 Dai be lura i quasik te narliip ta tit kur ama Gaman aa Lo, dai quasik te narliip se lungera i ama Ngemumaqa qa mu nget. Dai qatikka lura i re tekmet taqurla, dai qatikka ra res nes te ama tuvetki bareq a nas.
3 Dai lura ama qaqet i re tekmet ne ama atlu, dai quasik mager ip teng ning. Dap lura i rat drlem sa tekmet ne ama vu, dai diip teng ning lura i re ruirl. Dai ani quasik ngi narliip nging ning? Ariq aip taqurla dai maikka mager ip ngi tekmet ne ama seserl iirang. I ariq aip ngi tekmet ne ama seserl iirang, dai diip lura ama barlta ra taarl ne gia rlenki.
4 I lura dai ama Ngemumaqa qa mu ra ip ta tat never a ngi. Dav ariq aip ngi tekmet ne ama vu, dai diip nging ning. I quasiq ai naqatikka luqa qe taneng ama dlek naik, dav ip ka tuvet bareq ama qaqet. I ama Ngemumaqa qa mu qa ip ka tuvet barek lura i re tekmet ne ama vu.

5 Taqurla dai mager ip ngi narligel ama Gaman. I arik kuasik ngi narligel dai diip ngi raneng ama tuvetki. De mager ip ngi narligel i ngiat drlem ai maikka ama atlu raqurla.
6 Dai be qerlka liina be ai de ngene kuarl te ngen ama takkis. I lura i ret matna ve ama Gaman, dai qatikka ret matna bareq ama Ngemumaqa be qatikka ai de masmas te dlek i re uas te luqia ama rletki.
7 Be mager ip ngia tat never ama barlta, i ra muqas muqas. I lura i ra ter ama takkis, dai ngi kurl a ra re ama takkis. De lura i re uas te ama luquviirang dai saqikka ngin ban a ra te araa qelaing. De qua ariq aiv iak ka rekmet ne ama atlu bareq ama luqupki dai mager ip ngene barl aa rlenki. De mager ip ngene manepnas i qurli ngen gel lura, a ngen a barlta.

Maikka Mager Ip Kurli Ngen Pe Ama Ngimsevetki

8 Maikka mager ip masmasna ngene piirlit a ngen a dinau. Dap katikka mager iv uure piirlit ama ngimsevetki bareq a na. Dap nemka i aa arlem naver iari ama qaqet, dai qa tit kur ama Ngemumaqa aa Lo mai i murl baing se nget met ma Moses.
9 I maikka murl ma Moses ka iil ama Slurlka aa Lo raqurliani:
‘Kula ngene ngangses namene iari, de qula ngene peleng, de qula ngene suam, de qula ngene narliip se iari araa quvangiirang.’ *Kisim Bek 20.13-17*
Lungera iara ama Lo de iang i nger aa, dai lungera nget den per iani ama quanas-iini, i iini raqurliani,
‘Gia arlem naver iari ip taquarl gia arlem naver a nas.’ *Livai 19.18*
10 Luqa i aa arlem never aa rluaqa, dai quasik mager ip ke tekmet ne ama vu sagel ka. Taqurla dai luqa i ai de aa arlem, dai maikka qe narligel ama Ngemumaqa aa Lo mai.
11 I ngua taqen ne liirang iara i raquarli ngen drlem ai vet luqi iara ama giqi i qurl uut per a qi dai qi veviit. Ii, be iara dai mager ip ngenem ngim dap kula ngene brlaing. I ngen drlem, ai murl lua i nge rarlma i uut tu auur a qevep sevet ma Kristus, de ama giqi iv ama Ngemumaqa qe iames na uut, dai qatiaskerl kurli qi sangis. Dav iara dai qat kat na qi.
12 De na sa qerlka iara dai ama qares ip bingbing de ama arlenki, de na sa qerlka iara ngilngil iv ama nirlaqa. Dai maikka mager iv uure kelnas te ama arlenki ara quulem. Dap mager iv uut tuvem nanas ne ama Slurlka aa gamansena.
13 De maikka mager iv uure taqa tekmet senas iv uut taquarl lura i ra nemen ama nirlaqa. De quasik mager iv ama dul men auur a ning, de uure srluup ama qerlap ip ngere tekmet na uut iv uure kabaing. De quasik mager iv uure ngangses dap kuarl uure tekmet ne ama viirang ne auur a qetdingki. De qula uure serlin de qula uut taqenses iv uure lenges ne auur ari araa quvangiirang.
14 Dap maikka mager ip ngen der auur a Slurlka ma Iesus Kristus aa gamansena ama atlunget, de ngene uungnas na nget. De qula ngen dru a ngen a qevep, ip ngene mali re iarang ama aisiirang ip ngene tekmet ne ama viirang, i qur ama qetdingki ara narliip.

14

Kula Uut Taqenses

1 Guariqena, diiv iara ngua taqen sevet lura i ra tu araa qevep maberl sevet ma Iesus. Ariq aiv iak i qa quarl temiis barek ma Iesus dap maikka quasiq ai qa tu aa qevep madlek, dai qula ngene kirlvem se qa. Dap mager ip ngen darl se qa ip kurli qa men na ngen per ama lautuqi. De qula ngene serlin a qa se aa tuaqevep i quasiq ai ama revan nget.
2 Ngene lu, lura i ra tu araa qevep ne ama revan dai ra tu araa qevep ai ama Ngemumaqa qa quarl te ama asmes iirang mai be mager ip ta tes iirang. Dap lura i maikka i quasiq ai

re taqa mu araa qevep sevet ma Kristus, dai maikka ra mu ama lengi ama dlek pem nget ip kula ra tes ama serlik. Dap katikka ra tes ama asmes naver ama sleng naik.
3 Dai lura i ra tu araa qevep ai ama Ngemumaqa qa quarl te ama tekmeriirang mai be mager ip ta tes iirang mai. Dai quasik mager ip ta tu araa qevep ai ra dai ama atlura na ra, dap lura i re tek sasmes liirang aa naver ama sleng naik dai ama vura. Dai saqikka lura i re tek sasmes liirang aa naver ama sleng naik dai quasik mager ip te taqen sagel lura i rat drlem sasmes ama asmesiirang mai dai ama vu ra na ra. I qatikka ama Ngemumaqa dai qa marl se lura mai sagelemiis.
4 De maiqatti ngu lu nanaa ip ngil sil se iaq aa buaiska aip kua qe taqat matna dap kua quasik? Dai liina i ariq aiv ama buaiska qe taqat matna dap kua quasik, dai qatikka diiv aa Mastaqa qe sil maget se qa. De luqa i qet matna bareq ama Slurlka dai diiv ama atluqa na qa, i qatikka ama Ngemumaqa qa rekmet na qa ip ka raarl malkuil.
5 De saqiaskerlka ngene lu, arik ma iak ka tu aa qevep ai ama nirlaqa ama quanaska dai qa veviit dav iang ama niirl dai quasik. Dav arik ma iak dai qa tu aa qevep ai ama Ngemumaqa aa niirl aa mai dai nget taquarlna. Taqurla dai qatikka mager iv iak de iak ka tit kur aa tuaqevep, de qula qa tu aa qevep mavik de qe tuqun ai aa rluaqa qe tekmet ne ama vu.
6 Luqa i qa tu aa qevep ai ama nirlaqa ama quanaska dai ama barlka dav iang dai quasik, dai qatikka luqa qe narliip ka taarl ne ama Slurlka aa rlenki. De luqa i qa tes ama asmesiirang mai i qa tu aa qevep ai ama Ngemumaqa qa quarl te liirang aa mai, de qa taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki de qa tes. Dav ariq aip iaq i qa tiirl ama serlik dap kua iarang taqurla. Dai saqikka luqa dai qa taarl ne ama Slurlka aa rlenki.
7 I qatikka quasiq ai uure iames kur auur a narliip. De saqikka quasiq ai uurep ngip i qur auur a narliip.
8 Dai ariq aiv uure iames dai qatikka qurl ama Slurlka aa narliip. De saqikka ariq aiv uut ngip dai qatikka qurl ama Slurlka aa narliip. Taqurla dai be aip lua i uure iames dap kua uut ngip, dai qatikka uut bareq ama Slurlka.
9 Dai liina be ma Kristus ka ngip de saqiaskerlka qa maarlviit never ama aapngipki. I qa rekmet taqurla ip maget iv ama Slurlka na qa, barek lura ama qaqet i sa ra ngip de barek ngene lura i as te iames.
10 De giak i uin namene ma Kristus, dai ngu lu ai de ngil sil se qa ip nanaa? De ngu lu ai de ngi veviit daleng iari ip nanaa? As laiv uut mai uur raarl dama Ngemumaqa aa saqang ip ka ruvet bareq a uut mai.
11 Ip taquarl ama Lengi nev ama Languinka nge taqen ma',
'Ngua dai ama Slurlka i qurli ngua masmas. Be gua lengi dai ama revan nget. Be diiv ama qaqet mai re nan araa buum de ra taqen ma', 'Maikka ama revan i ngi dai ama Ngemumaqa.' *Ais. 45.23*
12 Taqurla dai uut drlem, ai uut mai i iak de iak dai maikka diiv uure sil ve ama tekmeriirang mai angera rleng bareq ama Ngemumaqa i ai de uure tekmet niirang.

Kula Ngia Tit Se Giari Ip Te Tekmet Ne Ama Vu

13 Taqurla dai saqias kuasik mager iv uut tu auur a qevep mavik sever auur ari araa mugunes. Dap mager iv uut tu auur a qevep ma', "Kula uure tekmet ne liirang aa ama tekmeriirang i mager iv iirang ngere tekmet ne auur ari ip te tekmet ne ama viirang."
14 A revan i ngua dai nemen ama Slurlka ma Iesus. Be ngu taqat drlem ai ama asmesiirang mai dai mager iv uut tes iirang mai. Dav ariq aiv iak ka tu aa qevep sever iani ai quasiq ai ama atliini, dai sa liina dai sa ama viini bareq a qa.
15 Ariq aip ngi lenges ne giak i raquarli ngia tes iarang ama asmesiirang, dai quasiq ai gia arlem be ngi tekmet taqurla. Dai qula ngi lenges ne giaq aa tuaqevep i ngia tes liirang aa i ai de qa tu aa qevep ai ama viirang. I ma Kristus dai qa ngip barek luqa.
16 De qula gia ding se liirang aa i ngia tu gia qevep ai ama atliirang aa i iari ama qaqet te tuqun ai ama viirang.
17 Dai uut i qurl uut per ama Ngemumaqa aa arlim i qe uas tem uut, dai liirang aa i uut tes de uure srluup dai quasiq ai iirang peviit. Dap liirang aa dai iirang peviit, dai ama seserl ama mugunes, de ama uupka de auur a rlan, de ama arlias nagel ama Qevepka ama Glasingaqa, dai liirang aa veviit.
18 Dai ariq aip ngia tit kut ma Kristus aa lengi raqurla, dai diiv ama arlias per ama Ngemumaqa never a ngi. De diiv ama quatta ngen ama nankina dai saqikka re narliip padiiv araa mugunes taqurla raquarl ngi.
19 Taqurla dai maikka mager iv uure dlek i uure siquat iv uure tekmet ne ama tekmeriirang i liirang aa i mager iv iirang ngere tekmet iv ama uupka. De maikka mager iv uure siquat iv uure tekmet taqurla i mager iv uut tat never a na ne ama atliirang.

20 De qula a ngen a ding se liina i ra tes ama asmes iv iini ngere lenges ne ama qaqet araa
mugunes. I ama asmesiirang mai dai ama atliirang be mager iv uut mai uut tes iirang. Dav
ariq aiv iani i ngua rekmet ne iini, be ini nge mit se guak puuqas be qa aat i qa rekmet ne
ama vu, dai liina dai gua viini.
21 Dai qula ngia tes ama serlik, dap kua ngi srluup ama wain, de iarang muqas i liirang
aa i mager iv iirang ngere tekmet ne giak ip ke raat ip ke tekmet ne ama vu.
22 De mager ip katikka ngia tu gia qevep ai gia tuaqevep sevet liirang aa dai qatikka
varlen me uin i ngi ne ama Ngemumaqa naik. De ariq aiv iak ke tekmet ne iani dav aa
tuaqevep de da aa rlan dai quasik ai maikka nger kutgil sevet liina i are ves, dai mager iv
ama arlias per a qa.
23 Dav ariq aiv iak ka tes iani ama asmesini dav aa nigilka ka taarl, i qa rekmet ne ama
vu, dai luqa qe tekmet be ama vuqa na qa. I raquarli quasiq ai qa tu aa qevep ai liina i qa
tes iini dai ama atliini. Dai ariq aiv iak ke tekmet ne iani dap kuasiq ai qa tu aa qevep ai
liina dai ama atliini, dai liina dai ama vu.

15

Maikka Mager Iv Uut Tuaqen Ma Iesus

1 Uut i ai de uut taarl malkuil mene ma Kristus, dai auur a rletki iv uut tat nevet lura i
araa tuaqevep dai quasiq ai ama dlek pem nget. Be liina i aip te taneng ama merlen-iirang
de mager iv uut tat never a ra. De qatikka qula uut tit kur auur a narliip.
2 De mager iv uut, iak de iak, dai uut tat never auur ari ne ama mugunes i ama atlu.
Taqurla dai diiv uure sem madlek ne araa tuaqevep.
3 I ngene lu, ma Kristus dai saqikka murl kuasiq ai qa tit kur aa narliip katikka; ip taquarl
murl ama lengi i ngerel sil ve ama Langinka i ma Kristus ka taqen sagel aa Mam ma',
'Lura i ai de ra taqen a ngi mavik, dai lungera araa meraqen mavik dai ngere uung ngua.'
Sng. 69.9
4 De ama lengi mai nev ama Langinka dai murl ta iil me nget ip mager ip ngere su uut. I
lungera ama lengi, ip ngere sem madlek ne auur a rut de ngere tekmet ne uut iv uut taarl
malkuil. De mager iv uut tu auur a qevep de qurl uut de ver ama Ngemumaqa ip diip ka ra
uut.
5 Dai ngu nen ama Ngemumaqa ip ke sem madlek na ngen. I qa dai maikka qa palu de
ver auut. Dai qatikka ngu raring ip mager iv ama Ngemumaqa qa tat never a ngen mai ip
ngen mai ngene tarlisdem taquarlna qut ma Iesus Kristus aa narliip.
6 Taqurla be diip kurli ngen mai remna. Be diip ngen mai a ngen a qenem ama quanasem
i ngen deraarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki, i auur a Slurlka ma Iesus Kristus aa Mam.

Sa Ma Kristus Ka Mat Never Ama Judaqena Ngene Iari

7 De qatiaskerl diip ngua taqen taqurliani. Ma Kristus dai se aa ding se uut iv uur ren
sagel ka. Taqurla dai saqikka mager ip ngen derarl se a ngen ari sagelemiis, ip mager ip
ngen deraarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki.
8 Ngene lu, ma Kristus ka men be qet matna ip ka tat never a uut, be qa mat never a uut
i ama Judaqena na uut, auur a liinka. Taqurla ip mager iv uut drlem ai ama Ngemumaqa
aa lengi dai ama revan nget. De liina iv iini ngere verleset mer ama lengi i murl ama
Ngemumaqa qa muvuusep na nget bareq ama Judaqena araa murlta.
9 I qa meriirl ip mager ip ngene iang ama liin nge taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki
never aa ngimsevetki; ip taquarl ama lengi nev ama Langinka nge taqen i diip ma Kristus
ka taqen taqurliani, ma',
'Taqurla be diip ngul sil i ngua taarl na ngi gel lura i quasiq ai ama Judaqena na ra. De diip
ngu taing i ngua taarl ne gia rlenki.' *Sng. 18.49*
10 De qerlka ama lengi nev ama Langinka i murl ka nauirl dai nge taqen ma',
'Ngen i quasiq ai ama Judaqena na ngen dai mager iv ama arlias per a ngen, i ngen de ngen
ne ama Ngemumaqa aa liinka.' *Lo 32.43*
11 De qerlka iang ama lengi nev ama Langinka nge taqen ma',
'Ngen mai i quasiq ai ama Judaqena na ngen dai maikka mager ip ngen deraarl ne ama
Slurlka aa rlenki. De ngen ama qaqet naver ama qerleng mai dai mager ip ngen
deraarl ne ama Slurlka aa rlenki.' *Sng. 117.1*
12 De qerlka ma Aisaia qa sil ma',
'Diiv iak ka ren namen ma Jessi aa liinka. I diip luqa qa ren iv ama King na qa ip ke uas te
lura i quasiq ai ama Judaqena na ra. Be lura dai diip ta tu araa qevep sever a qa de
qurli ra de ver a qa ip diip ke sem mamerl na ra.' *Ais. 11.10*
13 De ama Ngemumaqa qa qurl a uut te ama lengi i qe muvuusep na nget be lunger aa dai
mager ip kurl uut per a nget. De ngu raring sagel ka ip mager ip ngen dru a ngen a qevep

malkuil, taqurla ip diip mager ip ke buup ngen ne ama arlias peviit de ngen ama uupka. De mager iv ama Qevepka ama Glasingaqa qe sem madlek na ngen ip diip kurli ngen de ver a qa ip ke sem mamerl na ngen.

Ma Paulus Aa Rletki

14 Guariqena, sa ngu taqat drlem ai maikka buup ngen ne ama atliirang, de aa ngen adrlem dai nget peviit, be mager ip ngene su na.
15 Dap sa ngua raqa teqerl a ngen sever iarang i qatikka ngu narliip ngen drlem sever iarang. I quasiq ai ama qelep ngua, i raquarli ngut matna ne ama a ngimsevetki i ama Ngemumaqa qa qurl a ngua.
16 I qa rekmet na ngua ip ma Iesus Kristus aa maatpitka na ngua ip ngut matna barek lura i quasiq ai ama Judaqena na ra. I ngut matna bareq ama Ngemumaqa i ngu su sever aa Lengi ama Atlunget. I ngua narliip nguat den se lura i quasiq ai ama Judaqena na ra sagel ama Ngemumaqa, de ama Qevepka ama Glasingaqa dai mager ip ke tekmet na ra iv ama seserlta. De ngurl kuarl tem ta bareq ama Ngemumaqa ip taquarl ama ranbandemiis i maikka vem ka se nget.
17 Taqurla dai be maikka ama arlias per a ngua malai never ama tekmeriirang i ma Iesus ka sem madlek na ngua be ngut matna ver aa rletki bareq ama Ngemumaqa.
18 Diip kuasik ngul sil sever a qerang i qatikka ngua matna ver iirang ne gua dlek. Dap katikka diip ngul sil sevet liirang aa i ma Kristus ka sem madlek na ngua be ngua rekmet niirang. Be qatikka ne aa dlek be ngua men se lura i quasiq ai ama Judaqena na ra be ra narligel ama Ngemumaqa. I ra narligel ka i raquarli ra tit kur ama lengi i ngua meraqen na nget de ngene liirang aa i ngua rekmet niirang.
19 De re narligel ama Ngemumaqa i raquarli ret lu ama rleriirang de ngen ama tekmeriirang ama barliirang muqas muqas, i iirang nget den ne ama Ngemumaqa aa dlek. I ama Qevepka ama Glasingaqa qa sem madlek na ngua be ngut matna iirang. Be ngul sil ba ra ne ama Lengi ama Atlunget sevet ma Kristus aa tekmeriirang mai. I ngua rarles pet ma Jarusalem be ngua tit de ngul sil be savet ma Ilirikam.
20 De qatikka vet gua rletki dai ai de masmas ngua narliip ngul sil ne ama Lengi ama Atlunget bareq ama qaqet pet lungera ama luqup i as kuasik tat drlem se ma Kristus. I ama rletki i qasa iak ka aar ma qi dai quasik ngu narliip ngua tat nada aa run ip ngut matna.
21 Dav ama Lengi i sa ra iil me nget dai sevet gua rletki, ma',

'Lura ama qaqet i quasiq a qek ka sil ba ra sevet ma Kristus dai diip tet lu qa. De lura i quasik te narli sever a qa dai diip te taqat drlem.' *Ais. 52.15*

Ma Paulus Ke Narliip Ka Tit Savet Ma Jarusalem, De ma Rom, De ma Spain

22 Taqurla be qatikka luqia ama rletki dai ai de qi tekmet be quasik mager ip ngua tit sagel ngen.
23 Dav iara dai ngua verleset ne gua rletki vet lunger iara ama qerleng. De qatikka sa ama ages i buup dai ai de ngu narliip ngua tirl ip ngus pas tem ngen.
24 Taqurla dai aip lua i ngua tit savet ma Spain dai diip ngu aang de ngu vas tem ngen i ngua tu gua qevep taqurla. De nakka ngu narliip kurli ngu na ngen. I nguat drlem ai diip gua arlias i qurli ngu na ngen, iv aip maget de diip ngen tat never a ngua i ngene reqerl a ngua ne ama aiska savet ma Spain.
25 Dav iara dai ngua tit savet ma Jarusalem ip ngua tat never ama Ngemumaqa aa qaqet i ngut matna gel ta.
26 I iara ama Ngemumaqa aa qaqet pet ma Jarusalem dai quasiq araa qerang. Be ama Kristenkena navet ma Masidonia de ma Akaia dai ama arlias per a ra de ra quarl te araa ranbandem ip ta tat nevet lura ama qaqet pet ma Jarusalem. Taqurla de ngu tal araa qelaing.
27 Ii, ama revan i ama arlias per a ra de re tekmet taqurla, dai maikka mager ip te tekmet taqurla ip ta tat naver ama Kristenkena navet ma Jarusalem, i raquarli araa dinau gel ta. I raquarli ama Judaqena dai se mekai ra qurl lura i quasiq ai ama Judaqena na ra re liirang aa iv iirang nge tat never ama qevepka. Taqurla be lura i quasiq ai ama Judaqena na ra dai araa dinau ip ta tat never ama Judaqena se liirang aa iv iirang nge tat never ama qetdingki.
28 Dai maikka diip ngu taqat lu iv ama qaqet pet ma Jarusalem i quasiq araa qerang dai ra at lungera ama qelaing i sa ra quarl tem nget ip bareq a ra. Baip ngua verleset ne luqia ama rletki, de diip ngua tit savet ma Spain. Be lua ip diip ngua tit savet ma Spain dai diip mas per a ngua gel ngen ip ngus pas tem ngen.
29 I nguat drlem ai aip ngua men sagel ngen, dai diip ngua ren se ma Kristus aa arlias sagel ngen i maikka nget peviit.

30 Guariqena, ne auur a Slurlka ma Iesus Kristus aa rlenki de ne ngen ama arlem i ama
Qevepka ama Glasingaqa qa qurl a uut dai maikka ngu snanpet na ngen ip maikka ngene
raring madlek bareq a ngua vet gua rletki.
31 De ngene raring ip mager ip ngua tit meres ne lura navet ma Judia Provins i quasiq ai
ra tu araa qevep. De ngene raring ip lunger iara ama ranbandem i ngua tit se nget bareq
ama Ngemumaqa aa uis pet ma Jarusalem, dai mager iv ama arlias per a ra ip ta ter a nget.
32 Taqurla dai qatikka ariq aiv ama Ngemumaqa qe narliip, dai qatikka diip gua arlias
de ngua tit sagel ngen. De mager ip mas per a ngua quarla gel ngen.
33 Ama Ngemumaqa i ai de qe tekmer iv ama uupka de auur a rlan, dai qatikka mager ip
kurli qe na ngen mai. Ii maikka a revan.

16

Ma Paulus Ka Taqen Ne Ama Atlu Sagel Iari Ama Kristenkena

1 Guariqena, ngu narliip ngen drlem ai auur aik ma Pibi dai maikka ama nanki ama
atluqi. I qi dai sa ama barlki na qi varlen iari ama Kristenkena ver ama lautuqi vet ma
Senkria.
2 I ngen dru a ngen a qevep sever ama Slurlka dai ngu narliip ngen derarl se ma Pibi
ip kurli qi, qi na ngen. I uut i ama Ngemumaqa aa uis dai maikka mager iv uure tekmet
taqurla. De qerlka ariq aip ki narliip ngen derat never a qi se a qerang nanaa, dai qatikka
mager ip ngen derat never a qi. I raquarli qi dai ai de medu qia tat never a ngua de qerlka
ngene iari i ama quatta ngen ama nankina.
3 De ngene sil barek ma Prisila qi ne ma Akuila ai ngua quarl te gua arlem sagel iam. I
iam dai gua rluaiam na iam i uuret matna ma Iesus Kristus aa rletki.
4 I ai de ian a ding senas be ama qares ip padai de ra veleng iam iv ian daat pet ngua ves,
ip ngua dai ngu iames. Be maikka ngua taqen ne ama atlu sagel iam. De qerlka ngene lura
nev ama lautu i de re ngingdemna ve araa vet i quasiq ai ama Judaqena na ra, dai ra taqen
ne ama atlu sagel iam.
5 De ngen daqen ne ama atlu sagel lura naver ama lautuqi i ai de re ngingdemna ve ian
a vetki. De ngen daqen ne ama atlu sagel ma Epinitas, i maikka guaq aa. I ver ama
qerlingki ma Asia dai mekai nge arlma na qa i qa tu aa qevep sevet ma Iesus be qa tit
naser a qa.
6 De ngen daqen ne ama atlu sagel ma Maria, i luqia i sa qia matna ma dlek bareq a ngen.
7 De ngene sil ne gua arlem sagel ma Andronikas ke ne ma Junias. I iam namene
gua qemuligl de mekai qurli iane na ngua ve ama karabus. De iam peviit men ama
Aposelkena. De iam dai murl trlas tem iam mene ma Iesus nauirl dap ngua dai nasat.
8 De gua arlem sagel ma Ampliatas, i maikka guak i uun namen ama Slurlka.
9 De ngene sil ai gua arlem sagel ma Ebanas. I guak na qa i uunet matna raquarlna barek
ma Kristus. De ngene sil ai gua arlem sagel guak ma Stakis i maikka qa na de gua rlan.
10 De ngene sil ai gua arlem sagel ma Apelis. I maikka uut lu aa mugunes i qa tit naset ma
Iesus dai ama revan se qa. De ama atlu sagel ma Aristubulus aa liinka.
11 De mager ip ngene sil barek ma Herudiun ai ngua meraqen ne ama atlu sagel ka. I
qa namene gua liinka. De ama atlu sagel ma Nasisas aa liinka, i lura i ra namen ama
Slurlka.
12 De mager ip ngene sil barek ma Traipina qi ne ma Traiposa, i liim aa i ianet matna
bareq ama Slurlka. De ama atlu sagel ma Pesis i saqikka qi dai qia matna madlek bareq
ama Slurlka.
13 De ngene sil barek ma Rufas ai ngua meraqen ne ama atlu sagel ka. I qa dai ama atluqa
i qa tit naser ama Slurlka, de ama atlu sagel ngen aa nan i maikka qi dai raquarl ai uun
mai a uune nan.
14 De maikka mager ip ngene sil barek lura iara i diip ngua tis araa rlen ai ngua mis ama
atlu sagel ta. I ra, i ma Asinkritas, de ma Pligon, de ma Hemis, de ma Patrubas de ma
Hemas de ngen auur ari ama Kristenkena i qurli ra, re na ra.
15 De mager ip ngene sil barek ma Pilologas ai ngua taqen ne ama atlu sagel ka, qe ne
ma Julia, de ma Nerias ke ne aa qelatki. De ama atlu sagel ma Olimpas de ngen ama
Ngemumaqa aa uis i ai de qurli ra, re na ra.
16 Baip lua i ngenet lu saver a na de maikka mager ip merlmerl vem ngen never a na de
ngene sarl a ngen a ngerik kana ne ama atlu. De lura nep ma Kristus aa lautu vem nget
mai nanari dai ra nem araa arlias sagel ngen.

Iari I Ai De Re Lenges Ne Ama Lautuqi

17 Guariqena, maikka ngu tekgel ngen ip maikka ngenet lu rik lura i ai de re barlmet ne
ama lautu, dai de re kirlvem se ama lengi i mekai ngen mer a nget. Ai de re tekmet taqurla

be ama qaqeraqa qe rat be lenges lenges na qa. Dai maikka mager ip ngene ngim temanau ne lura ama qaqet.
18 Lura raqurla, dai ai de quasiq ai ret matna auur a Slurlka ma Kristus aa rletki. Kuasik. Dap katikka ret matna vet liirang aa ip te barlnas. De araa lengi ama treska vem nget, dai ngere kaak te lura i quasiq araa a nge ama aa drlem.
19 Dap ngen, dai sa ama qaqet mai ra narli sever a ngen i ngene narligel ama lengi sever ama Slurlka ma Iesus Kristus. Taqurla be ama arlias per a ngua never a ngen. Dap maikka ngu narliip ngene taqat drlem se ama mugunes ne ama atlu. De quasik ngu narliip ngen drlem se ama viirang.
20 De ama Ngemumaqa i qa uirl se uut be qurl uut maget, dai ama qares ip diip ke vin ma Satan manep de qa van a ngen te ama dlek ip ngen daleng me qa.

Iari I Ra Taqen Ne Ama Atlu Sagel Lura Vet Ma Rom

21 Gua rluaqa ma Timoti, i uun never ama rletki raquarlna, dai qa nem aa lengi ne ama atlu sagel ngen. De ma Lusius, de ma Jesun de ma Sosopata i ra dai nevet gua garliqa, dai ra nem araa lengi ne ama atlu sagel ngen.
22 De ngua ma Tetias, i ngua mer ama lengi na met ma Paulus de ngua iil me nget pe luqa iara ama langinka, dai ngua nem ama lengi ne ama atlu sagel ngen ne ama Barlka aa rlenki.
23 De ma Gaius ka nem aa lengi ne ama atlu sagel ngen. I ai de uure ngingdemna ve aa vetki iv uure lautu. De ma Erastas i ai de qe uas te ama Gaman nanari aa qelaing, dai qa, qe ne ma Kuatas ian nem ama lengi ne ama atlu sagel ngen.
24 De ngu nen auur a Slurlka ma Iesus Kristus ip ke kurl a ngen mai te aa ngimsevetki. Maikka mager ip taqurla ba ngen.

Maikka Mager Iv Uut Taarl Ne Ama Ngemumaqa Aa Rlenki

25 Maikka mager iv uut taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki. I qa dai mager ip ke sem madlek na ngen ne ama Lengi ama Atlunget i ai de ngul sil na nget, i lungera ama lengi dai sevet ma Iesus Kristus. I lungera ama Lengi ama Atlunget i as murl aanamek dai ama trleses pem nget. Dap sa iara dai vuk se nget sekgames.
26 I murl ama Ngemumaqa aa Aamki-na-ra ta iil sevet liina, de iara dai uure sil bareq ama qaqet per ama qerleng mai. I raquarli ama Ngemumaqa, i luqa i ke iames masmas, dai qa tuqun iv uure tekmet taqurla. Katikka de diip lura i quasiq ai ama Judaqena na ra dai diip mager ip ta tit kur aa gamansena.
27 Katikka luqa iara ama Ngemumaqa dai qatikka qa i ama quanaska i aa drlem peviit. Be qatikka mager iv uut taarl ne aa rlenki ne ma Iesus Kristus masmas be quasik mager ip perlverleset.
Maikka a revan.

MA PAULUS KA IIL SAGEL AMA KRISTENKENA VET MA KORIN

1-2 Ngua ma Paulus i ngua iil sagel ngen ama Slurlka aa uis pet ma Korin. I ama Slurlka
i murl ka mu ngua ip ngua dai aa Aposel na ngua. I maikka aa narliip ip ngua tit naset ma
Iesus Kristus aa tuaqevep. De ngua, i ngua iil i qurli guak ma Sustanis ke na ngua, de uun
deraqen ne ama atlu sagel ngen. I mekai auur a Slurlka ma Iesus Kristus ka mu ngen ip
ngen dai diiv aa qaqet na ngen. Taqurla be ngen a ngen i lu ngen a mai ver ama qerleng
mai i ra tit naset ma Iesus Kristus auur a Slurlka, dai maikka rat drlem ai qa dai ama Slurlka
bareq a ra de qerlka ngen auut, auur a Slurlka qatias.
3 De maikka ngu nen ama Slurlka iv aa arlem ama slurlnget bareq a ngen. De maikka
ngu narliip ke rekmet iv ama uupka de a ngen a rlan. I ngu narliiv a uut Mam ngen auur a
Slurlka ma Iesus Kristus, dai diiv iane qurl a ngen te liirang aa.
4 I ngua, dai maikka ai de vetpet ngua taqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa bareq
a ngen. I gua arlias naver a ngen, be maikka ngua taqen ne ama atlu sagel ka i raquarli qa
quarl te aa arlem i nget peviit bareq a ngen i raquarli qurli ngen mene ma Iesus Kristus.
5-6 I maikka ma Iesus dai sa qa rekmet ba ngen iv a ngen aatmires dai buuves ne ama
Ngemumaqa aa tekmeriirang; be maikka quasiq ai ngen mit puuqas ne a qerang ama
atliirang nagel ama Ngemumaqa. I maikka qa qurl a ngen te ama atdrlem, be maikka
mager ip ngene su ama qaqet sevet liirang aa ne ama saikngias nagel ama Ngemumaqa.
I ama lengi nagel ma Kristus i sa ngua sil na nget bareq a ngen, dai sa ngen daneng a nget
be maikka ngen druaqen ka ver a ngen a mugunes.
7 Taqurla, be sa ngen daneng ama dlek iirang i iirang peviit de ngen ama saikngias nagel
ama Qevepka ama Glasingaqa be maikka kurli ngen maget de quasiq ama ngilka ver a ngen
a tuaqevep sevet liirang aa; be qurli ngen, de ngenem ngim ip ngenet lu auur a Slurlka ma
Iesus Kristus aa nirlaqa ip diip ke guirl.
8 Be diip ma Iesus Kristus ke raneng a ngen be diip ke se madlek na ngen per ama niirl
mai ip deng pet luqa ama nirlaqa i diip ke guirl, de diiv uuret lu qa. De vet luqa ama nirlaqa
dai diip ke lu ngen ai ama seserl ngen be diip kuasik ka raarl na ngen per ama lengi.
9 I ama Ngemumaqa dai qatikka ama revanka, be quasik mager ip ke guirltik per a nas
dap mager iv uut tu auur a qevep sever a qa. Be maikka qa, qe ruirl se uut de qa mu uut, iv
uure iames, i uut ne aa Uimka i auur a Slurlka ma Iesus Kristus.

Iari Ra Tit Puuqas

10 Gua rluavik, maikka ngu narliip ngene narli gua lengi. I maikka ne ma Iesus Kristus
auur a Slurlka aa dlek dai ngu nen ngen ip mager ip ngene tekmet ne ama Slurlka aa rletki
ne ama tuaqevep ama quanas nget. I quasik ngu narliip ngene sikmet nanas i raquarli
buup buup ne ama lengi iirang peleqes na ngen. Dap ngu nen ngen ip kurli ngen i ama
quanases met ngen de ngen a ngen a tuaqevep ama quanas nget be maikka aiv ama
rleriirang dai ngene iing demna niirang iv ama rletki ama quanaski kur ama Slurlka aa
Lengi i qa qurl a uut.
11 Gua rluavik, ngua taqen taqurla i raquarli medu iari ra men navet ma Klauqi ara
liinka, be ra sil ba ngua sever a ngen. I ra taqen ai ngen deraarl metna ne iarang ama
lengiirang.
12 Dai maikka diip ngu reqerl a ngen ne lunger iara ama lengi. I sa ngu narli ai ngen mai
ngen deraarl i aiv iak dai qa ruqun ma', "Ngua, dai gua barlka ma Paulus be ngua tit kur
aa lengi." De qerlka aiv iak dai aa lengi madlek ma', "Dap ngua dai gua Barlka ma Apolos
be ngua tit kur aa lengi."
Dav aiv iak dai aa lengi ama dlek pem nget de qa taqen ma', "Ngua, dai ngua tit kut ma
Pita aa lengi, i maikka qa dai auur a barlka."
De iari dai re tuqun ma', "Dav uut, dai uut tit kut ma Kristus."
13 Kua mager iv uure sikmet ne ma Kristus aa Lautuqi ip buup buup ne ama liin-iirang?
Kuasik maget. De ngu lu, qua ngua ma Paulus, i mekai ra uadem se ngua men ama lalemka
bareq a ngen? Kuasik. Dap kua medu re qukmes tem ngen mer ama kaina ne gua rlenki
ma Paulus? Kuasik!
14 Be de gua rlan dai maikka ama arlias per a ngua i quasiq ai ngua ukmes tem ngen mer
ama kainaqi, dap ngua ukmestem ma Krispas ke ne ma Gaius naik.
15 Taqurla dai ama arlias per a ngua i raquarli iara dai quasik mager iv iari never a ngen
te tuqun ai ngua ukmes tem ta mer ama kainaqi ne gua rlenki, i maikka ngung ning.
16 (Dap ngua ukmestem ma Stepanas aa liinka. Dap ngerlangken per a ngua, i quasik
ngua drlem aip kua mekai ngu qukmes te iari dap kua kuasik. Kuasik nguat drlem.)

17 I ma Kristus dai quasiq ai qa nem ngua se luqia ama rletki ip ngu qukmes te ama qaqet.
Kuasik. Dap ma Kristus dai qa qurl a ngua re ama rletki ip ngu su ne aa Lengi ama Atlunget
bareq ama qaqet mai. Dap kuasiq ai ngu su ip taquarl lura ama saikngias-pem-ta i re su ip
te barlnas. I maikka ngu su ne gua revan nevet gua qevepka ip te narli sevet ma Kristus
naik, i qatikka qa, ka ngip men ama lalemka. I maikka ngu narliip te narli sevet ma Kristus
aa dlek ip ke iames na uut.

Ma Kristus Aa Aapngipki Dai Ama Ngemumaqa Aa Saikngias

18 I lungera ama lengi i uure su ama qaqet sevet ma Kristus aa aapngipki men ama
lalemka, dai maikka buup ne ama qaqet te narli dap ta tuma, de maikka ra taqenses sevet
liina. Dap lura i ai de ra taqenses taqurla dai diip lenges lenges na ra. Dav uut i ama Slurlka
qa iames nauut ne aa dlek dai sa uut drlem ai lungera ama lengi dai ama revan i ama
Ngemumaqa aa dlek.

19 I raquarli murl ta iil ve ama Slurlka aa Langinka ma',

'Diip Ngu lenges ne lura i ai de re barlnas de ra tu araa qevep sever araa saikngias naik dai
diip ngu lenges na nget. De maikka diip Ngu lenges ne lura araa atdrlem i re ruirl se
ama lengiirang, be diip kurli ra naik i diip kuasik tat drlem.' *Ais. 29.14*

20 Ngu lu, qua mager iv ama saikngias per a ra, dai re ruirl se uut? Maikka quasik. Dap
kua lura ama Barlta i ra mugelnas ne ama Lo de re su, dai diip te ruirl? Maikka quasik.
Dap kua lura i ama lengi met ta, de ra mugelnas ip ta taarl metna ne ama lengi ama dlek
pem nget dai re ruirl se uut? Maikka quasik. I ama Ngemumaqa dai sa qa rekmet iv ama
qaqet araa saikngias never ama aivetki dai diip nget ip taquarl ama qabaing per a ra araa
saikngias.

21 I maikka ama Slurlka dai aa saikngias, be qa rekmet ne aa aiska ip lura i ai de ra tu
araa qevep ai diip te iames ne araa saikngias, dai maikka re ming pet liirang aa i raquarli
quasik tat drlem se qa. Dav ama Ngemumaqa aa drlem, de aa narliip ip maikka uure su ne
aa lengi naik, be ai de re tuqun ai quasiq ai nget peviit. Dap mager iv ama qaqet ta tu araa
qevep sever aa Lengi ama Atlunget ip diip te iames masmas.

22 I ama Judaqena dai maikka re mali re ama Slurlka aa dlek-pem-iirang i re narliip te lu
aa dlek sekgames. Dap lura i quasiq ai ama Judaqena na ra, dav ama saikngias-pem-ta, dai
re mali rem ka peleqes ne ama saikngias pem iirang.

23 Dav auut, dai auur aiska ama quanaska, i uurel sil sevet ma Iesus Kristus aa aapngipki
men ama Lalemka bareq auut, dai ama lengi ama quanas nget. Taqurla, de ama Judaqena
dai maikka ama qelep ta rik lungera ama lengi. De lura i quasiq ai ama Judaqena na ra, dai
ra tu araa qevep ai ama lengi aa dai quasiq ai ama revan nget.

24 Dav uut, i sa ama Slurlka qa mu uut, i uut nevet ma Juda, de ngen auut be iari i quasiq ai
ra nevet ma Juda; dai uut tu auur a qevep ai luqa ma Kristus dai ama Ngemumaqa aa dlek
de qa dai ama Ngemumaqa aa saikngias be qe iames nauut ne aa saikngias i nget peviit.

25 Kua ariq aiv ama Ngemumaqa dai qe siquat ip ke manep nas ip kuasik ke raneng ama
saikngias. I ariq aip taqurla, dai liina dav as aa saikngias ngere ruirl se ama a saikngias
nagel ama qaqet i ama adrlem per a ra. I ariq ma', ama Ngemumaqa dai maikka qa mu a
dlek ip leklek pe aa rik, dav as maikka diiv aa dlek ngere uirl se uut ama qaqet mai.

26 Maikka gua rluavik, katias ngu narliiv ip puktik per a ngen sevet luus aa i ama
Ngemumaqa qa arles i qa nes tem ngen never a ngen a viirang. I ngene lu i quasik buup na
ngen i ama saikngias-pem-ta na ngen. Maikka quasiq ai ama barlta na ngen. De maikka
quasik buup na ngen i ngen never ama barlta araa liinka.

27 Dav ama Ngemumaqa, dai maikka qa mak, de qe narliip se lura raqurla ver ama
aivetki, i ama qaqet naik, de maikka quasiq ai qet lu re araa saikngias. Kuasik. Dap ke
tekmet taqurla iv ama saikngias-pem-ta naver ama aivetki, dai diiv ama qelep ta i ret lu i
qe iames ne lura. Maikka qa mak ne lura ama qaqet i quasiq araa a nge ama dlek, ip diip
laip lura dai re tuqun ai ra dai araa dlek peviit. Dap diiv ama qelep ta i ra taarl gel ka.

28 Ama Ngemumaqa dai maikka qa mak ne aa qaqet naver ama aivetki, i lura i maikka
ama qaqet i quasik te palu gel ta, de maikka lura never ama aivetki araa aatmires be ai de
re tuqut ta i raquarli araa mugunes dai quasiq ai ama atluus. De qe raneng lura i quasiq
araa a nge ama tekmeriirang, be quasiq araa a nge ama dlek ip diip lura re ruirl, be diiv
ama Ngemumaqa qe lenges ne lura i ai de re barlnas se ama saikngias never ama aivetki.

29 I qatikka qe tekmet taqurla ip diip kuasik mager iv iak naver ama aivetki dai mager ip
ke barlnas de aa saqang.

30 I maikka ama Ngemumaqa qa rekmet taqurliani, ip ngen dai trlas tem ngen mene ma
Iesus Kristus be maikka mager ip ka, dai kurli qa qe na ngen, i qa dai a ngen aa saikngias aa
nagel ama Ngemumaqa. De sa qa iames na uut, ip kurl uut na qa. Be qatikka ne ma Kristus
dai ama Ngemumaqa qa rekmet na uut be ama seserlta na uut. De qa rekmet na uut be uut

tit pe aa gamansena. Be qatikka ne ma Kristus aa rletki dai ama Ngemumaqa qa van per a uut ip ke guirl a uut be ama viirang dai saqias kuasik iirang ngere uas tem uut.
31 I liina nge men i raquarli ama Slurlka aa lengi i murl te iil ma',
'Ariq aiv iak ke narliip ke siquat i qe barlnas dai maikka mager ip ke barl ama Slurlka aa rlenki naik.' *Jer 9.24*

2

Ma Paulus Ka Manepnas

1 Gua rluavik, medu i ngua arles i ngu paikmet gel ngen; i ngua men ip ngu su ngen sever ama Ngemumaqa aa Lengi ama Atlunget. Dav ama revan, i quasik ngu barlnas, de maikka quasiq ai ngu su ngen ne ama lengi ama slurlnget i ama saikngias pem nget.
2 I as kuasik baing se ngua gel ngen dap maikka ngua muvem nanas ip ngul sil ba ngen ne ama lengi ama quanas nget sevet ma Iesus Kristus. De ngua reqerl a ngen sever aa aapngipki men ama lalemka.
3 De vet luus aa, i ngua arles i ngul sil ba ngen, i quasiq ai ngua men ne gua dlek, dap maikka ngeterl a ngua, de maikka quasik gua a nge ama dlek ip ngu taqa meraqen.
4 I medu dai gua siit, de ngen ama lengi i ai de ngu su ngen, dai maikka quasiq ai ama lengi ama dlek pem nget. De quasiq ai ngu su ngen ne ama lengi ama saikngias pem nget ip ngu teqestem ngen. Dav ai de ngu su ngen ne ama a dlek nagel ama Qevepka ama Glasingaqa i qatikka qa qa reqerl a ngen.
5 Taqurla, de ngu narliiv a ngen a tuaqevep ngere riirl ne ama Ngemumaqa aa dlek naik, de quasik ngen dru a ngen a qevep sever ama qaqeraqa aa lengi i ama saikngias pem nget never ama aivetki.

Ama Ngemumaqa Aa Saikngias

6 Ngul sil, i ama revan, i ai de uure su lura i re dlek i ra tit kur ama Ngemumaqa aa gamansena, be ai de rat drlem lungera ama saikngias i uure su rem nget. Dap lungera ama saikngias dai quasiq ai nget nagel ama qaqet i ra naver ama aivetki. De quasiq ai lungera ama saikngias dai nagel ama barlta i ai de re uas te ama qerleng iirang per ama aivetki. I lura mai i diip te verleset naik.
7 Dav uut taqen ne ama lengi i ama trleses pem nget sever ama Ngemumaqa aa saikngias. I lungera ama lengi ama saikngias pem nget, dai murl miaimeq ama Ngemumaqa qa mu ama aiska bareq auut, ip diip ke teqerl auut nanas iv uure taqat mit pe aa nirlaqi, i aa ngimsevetki daleng me uut.
8 De lura, i ai de re uas te ama qerlengiirang, i ama barlta ver ama aivetki, dai quasik tat drlem liirang aa. Dav arik tat drlem, dai vadai de quasik ta uadem se auur a Barlka men ama lalemka, i maikka qa dai maikka ama atluqa malai de qurli qa veleqes ne ama nirlaqi.
9 Dap murl ta iil ve ama Slurlka aa Langinka sevet liirang aa taqurliani, ma',
'I as kuasiq ama qaqet ta lu liirang aa, de qerlka quasik ta narli sevet liirang aa.
De ngen ama qaqet mai, dai as kuasik tat drlem liirang aa.
Dap liirang aa i diiv iirang nge ren dai ama Ngemumaqa qa mu iirang ip barek lura i ai de re narliip se qa, i maikka re rarlik ka.' Ais. 64.4
10 I uut, dai sa ma Ngemumaqa qa reqerl a uut ne liirang aa. I qa reqerl a uut ne liirang aa ne ama Qevepka ama Glasingaqa aa dlek.
I maikka ama Qevepka ama Glasingaqa dai ai de qe taqat drlem se ama Ngemumaqa aa saikngias i nget saimanep. Dai de qe taqat drlem aa tuaqevep de aatmires de ngen aa gamansena.
11 Ngene lu, ama qaqeraqa dai de aa rlan, dai ngu lu, nemta i mager ip tat drlem se aa tuaqevep? Kuasik, dap ngerek se qa, qa drlem se aa tuaqevep de aa rlan. Katikka. Dai saqikka ama Ngemumaqa aa Qevepka dai qa drlem sever aa tuaqevep, be maikka ngerek se qa, qa drlem se nas.
12 I ama Slurlka ka mu aa Qevepka de a uur a rlan, be quasiq ai uur raneng ama tekmeriirang naver ama aivetki, dap ka mu aa Qevepka de auur a rlan ne aa ngimsevetki ip maikka uure taqat drlem se liirang aa, i ama Slurlka ka qurl auut tem iirang ne aa arlem.
13 Taqurla be uure su auur ari te ama lengi i ama saikngias pem nget, dap kuasiq ai ama saikngias i nget nagel ama qaqet per ama aivetki. Dav uure su re ama lengi nagel ama Qevepka ama Glasingaqa. Be maikka qe guirltik ama tekmeriirang bareq a uut, nagel ama Qevepka, be mager iv uure su lura i ama Slurlka aa Qevepka gel ta.
14 Dap lura i quasiq ama Ngemumaqa aa Qevepka gel ta, dap maikka re uas temiis; dai diip kuasik mager ip tat drlem sevet liirang aa nagel ama Qevepka ama Glasingaqa, i raquarli quasik ta drlem se aa rleriirang. I maikka ama Qevepka naik dai qe teqerl ama qaqet ne aa rleriirang.

15 Dap lura i ama Slurlka qe iames na ra ne ama Qevepka, dai mager ip te taqat lu liirang
aa ama atliirang nagel auut Mam.
Be quasik mager iv iari re taqat lu araa tekmeriirang.
16 I ama Slurlka aa Langinka qa taqen ma',
'Maikka quasik mager iv ama qaqet tat drlem se ama Slurlka aa tuaqevep i maikka nget
peviit. De qerlka quasik mager iv uur ruirl se qa se iarang ama rleriirang.' *Ais.*
40.13
Dap sa ma Kristus ka raneng auut be maikka qurl aa tuaqevep de auur a rlan.

3

Ma Paulus Ke Teqerl Ne Ama Lautuqi Araa Barlta

1 Dai gua rluavik, ngu sil ba ngen, mekai lua i baing se ngua gel ngen dai quasik mager
ip ngu su ngen te ama lengi ip taquarl ai de ngu su lura i ra tit kur ama Slurlka aa Qevepka
ama Glasingaqa, i raquarli quasik ngen mugelnas na qa. Dap mekai ngua su ngen te ama
lengi dai ngua su ngen ip taquarl ai de ngu su lura i ra tit kur ama mugunes ama murlases
angera gamansena. I qatiaskerl murl vet lungera ama niirl de a ngen a tuaqevep sevet ma
Kristus dai as taquarl ama arluis.
2 Be maikka i ngu arles i ngu su ngen, dai ai de ngu su ngen ne ama lengi i quasiq ai ama
dlek pem nget. I ngu tekmet ip taquarl ama nanki i ai de qi kuarl te ama qumek bareq are
uimini. I quasik mager ip ngen dres ama asmes i ama alkuilnget. I maikka quasik ngene
riirl, i murl ngen ip taquarl ama arluis i rek nak te ama qumek be quasik mager ip ngu su
ngen te ama lengi ama dlek pem nget.
3 I qatikka iara, dai as kuasik ngen mugelnas ne ama Qevepka aa aatmires. I ngen
deraqenses, de ngen deraarl metna i ngene lenges na nas. I liirang aa ngere teqerl ai ngen
dai as kurli ngen men ama aivetki araa tekmeriirang.
4 I nguat drlem sevet liina i raquarli iari never a ngen dai re dlek be ra taqen ma', "Ngua,
dai ngua tit naset gua barlka ma Paulus."
Dav iari dai araa dlek be ra taqen ma', "Ngua dai gua barlka ma Apolos, be ngene taqat
dadem ka."
Dai be lungera ama lengi dai ngere teqerl ai ngene tekmet ne ama Lautu ne ama aivetki
araa dlek.
5 Ngu lu nanaa? Kua ma Apolos dai ama barlka? Kuasik!
Dap kua ngua ma Paulus dai ama qaqet araa barlka? Kuasik! Dav uun, dai ma Iesus aa
maatpiraiam na uun.
De maikka qa nem uun sagel ngen be ngen mu a ngen a qevep sever a qa, de qa qurl auut
iak de iak te aa dlek.
6 Ii, a revan, i raquarli ngu kutserl ama Slurlka aa asmes, de ma Apolos ka men naser
a ngua be qe uas te ama sleng iv ama asmes ngere riirl. Dav ama Ngemumaqa naik dai
maikka qe iames ne lungera ama gam be maikka ngere riirl ver ama sleng.
7 Taqurla, dai luqa i qe qutserl ama asmes, de luqa i qe qutmes de qe uas te ama sleng, dai
maikka quasiq ai ian a rleniim ama barl iim; dap maikka ama Barlka dai ama Ngemumaqa
naik. I luqa i qa quarl te ama iames sagel ama asmes mai ver aa sleng.
8 I luqa i qa qutserl ama asmes de luqa i qe kutmes de qe uas; dai qurli iam mager aa. De
mager iv iane tal ian a ranbandem per ian a rleriirang i ian tekmet niirang.
9 Dav uun, dai ama Ngemumaqa aa maatpiraiam na uun, iv uunet matna remna bareq
a qa. De ngen dai raquarl aa sleng.
De saqiaskerlka ama qasiquatka. I ngen dai ama Ngemumaqa aa vetki na ngen i qe
tekmet na qi bareq a nas.
10 Dap ngua dai ama Ngemumaqa qa mu ngua ip ngut matna bareq a ngen ip taquarl
ama Kamda i qa uirl be qe taqat matna. I murl na uirl dai ngua arles i ngua qutserl ama
venaik ama barlnget iv aiv aa de iari ret matna naser a ngua, dai diip te taqa teq ama vetki
de ama venaik. Taqurla dai mager ip lura i ret matna naser a ngua dai mager ip te taqat
matna.
11 I sa ngua mu ama venaik sagel ama Slurlka aa Lautuqi. I ngua sil sever ama lengi ama
quanas nget, i liina dai ma Iesus Kristus auur a Barlka ama quanaska.
12 Iara dai diiv uure lu ama qasiquatka. I ma Iesus Kristus dai auur a Venikka, be mager iv
uure teq ama vetki dem ka. De qurli iarang aa ama quvang iirang iv uuret matna bareq a
qa. I liirang aa dai ama kaap i ra tis nget ma', 'Gol', de saqikka ngen iang ama kaap i ra tis
nget ma', 'Silva', de ngen iang ama dul ama atlunget, i ngerem ngim ne ama atlu. De qua
ngi teq ama vetki ne ama meng, de ngen ama takanaut, de ngen ama qevik i liirang aa i
diip masna rlev iirang.

13 I as maikka laiv uut mai, dai diiv uur raarl gel auur a rleriirang. De diiv ama Slurlka ket
lu uut te auur a rleriirang. I diip pet luus aa, i baing se aa nirlaqa. Be diiv ama altingki dai
diip ki siquat ne liirang aa, i sa uur rekmet niirang ne auur a rleriirang.
14 Be quarl aiv iaq i ama i quasik ama altingki qia lenges ne aa rleriirang. Dai diip ma
Kristus ke qurl a qa re ama ranbandem i atlu nget.
15 Dav ariq aiv ama altingki kia iin me nget nevet liirang aa i qet matna niirang de ma Iesus
Kristus aa venikka aa, dai diip kuasiq ama Slurlka qa quarl tem ka. I diip lenges ne lungera
mai, dap diiv ama Slurlka qe iames na qa naik ip taquarl iak i ra iames na qa never ama
altingki.

Uut Dai Ama Ngemumaqa Aa Lautu-Vem-Ki

16 Kua quasik ngen drlem ai ngen dai raquarl ama Ngemumaqa aa Lautu-vem-ki na ngen.
Be maikka aa Qevepka dai qurli qa de a ngen a rlan. A revan.
17 Dap kua ariq aiv iari te siquat ip te lenges ne ama Ngemumaqa aa Lautu-vem-ki,
i (aa qaqet) araa qetdeng, dai diiv ama Ngemumaqa qe lenges na qa. I raquarli, ama
Ngemumaqa aa vetki ama Glasingaqi, dai maikka ama iameski. De kerlka ngen, dai kurli
ngen i ama Lautu-vem-ki na ngen, i ngen ip taquarl ama Ngemumaqa aa vetki.

Kula Uut Taarl Ne Ama Qaqet Araa Rlen

18 Maikka qula ngene kaak temiis. Kuariq aiv iak never a ngen i qa tu aa qevep i qa dai
maikka ama saikngias-pem-ka, be maikka gel aa seviraqi dai ama barlka na qa. Dai maget
ip ke manepnas ip taquarl ama dengenengka, be raqurla de diip maget iv ama Slurlka ke
rluses ne aa saikngias nagelemiis.
19 I raquarli ama saikngias naver ama aivetki i ai de re su, dai liina dai maikka ama
semaning dama Ngemumaqa aa saqang. Ama Slurlka aa Langinka qe su uut ma',
'Ama Slurlka dai diip ke iais pet lura i araa saikngias peviit, dap katikka araa segenaqi dai
diip ki iais per a ra, i lura i ai de re tekmet ne ama viirang.' *Job 5.13*
20 De saqikka ama Langinka qa sil ma',
'Ama Slurlka dai qa drlem de ama Saikngias-pem-ta araa rlan, de qa drlem ai diip araa
rleriirang dai re tekmet duqup.' *Sng. 94.11*
21 Dai be quasik mager ip ngene barl ama qaqet araa rlen per ama aivetki. De mager ip
ngen drlem ai ama Slurlka qa qurl a ngen te ama tekmeriirang mai.
22-23 De maikka ngua ma Paulus, de ma Apolos, ke ne ma Pita, dai uut dai uuret matna
bareq a ngen. Kuariq aip ngen dru a ngen a qevep sever ama aivetki, dap kua sever ama
iames, i uure iames iara dav ait laip i uurep ngip, de maikka naser ama aapngipki, de diip
sagel ama Slurlka aa luqup dai liirang aa mai, dai diip kurli iirang per a ngen a arlim. I ngen
dai qurli ngen pet ma Kristus aa arlim de ma Kristus dai qurli qa ver ama Ngemumaqa aa
arlim.

4

Katikka Ai De Ama Slurlka Qa Tatmet Se Aa Maatpitta

1 Maikka mager ip ngen dru a ngen a qevep taqurliani ai uut dai ma Kristus aa maatpitta.
Be auur a rletki iv uure taqa uas te ama Ngemumaqa aa lengi ama trleses pem nget.
2 Dai be luqa dai raquarl iaq i qet matna bareq iak, dai maikka mager ip ke taqat teqerl
ne aa barlka aa lengi.
3 Dai be ariq aip ngene narliip ngen deraatmet se gua aatmires, dap kuariq ama qaqet
ta taarl na ngua ver ama lengi de ra tatmet se gua aatmires, dai maikka quasik mager ip
ngua tu gua qevep maberl. I ngen a ngua dai qatikka ai de quasiq ai ngua tatmet se gua
aatmires.
4 Be ama revan i quasik nguat drlem se a nge ama viini i ngua rekmet niini. Dap kuasik
mager ip ngu ruqun ma', "Ngua dai ama seserlka na ngua."
I liina ip ta tatmet se ngua, dai qatikka ama Slurlka aa rletki aa.
5 Dai be ama giqi ip ta tatmet se ama qaqet dai as kuasik kia men. Taqurla dai be quasik
mager ip ngen deraatmet se iari ama qaqet. Dap mager ip kurli de ver ama Slurlka ip diip
ka ren. I diip ka aar ama tekmeriirang mai i iirang nge rles pe ama arlenki de qa ru iirang
men ama nirlaqa. De diip ka ru ama qaqet mai araa tuaqevep sekgames. De diip pet luqia
ama giqi de diiv ama Ngemumaqa qa raqen a uut mai i iak de iak sever auur a rleriirang
aip kuarl ama atlu dap kua quasik.

Katikka Lura Navet Ma Korin Ta Taarl Nanas

6 Gua rluavik, ngu narliip ngua tat naver a ngen a tuaqevep. Taqurla be ngua taqen i
ngu siquat sever a uun ngu ne ma Apolos ip mager ip ngen dru a ngen a qevep sever a uun
de ngen diit kur ama gamansena ama seserl nget, ip taquarl ama Ngemumaqa aa lengi ve

ama Langinka nge taqen sever a nget. Taqurla de quasik mager ip ngen deraarl ne iaq aa rlenki dav iak dai ngene manep ne aa rlenki.

7 De ngu lu, nemka i qa sil ai ngi dai maget na ngi daleng iari ama qaqet? I qatikka liirang aa mai gel ngi dai ama Ngemumaqa qa qurl a ngi. Dai aip liirang aa mai gel ngi i ama Ngemumaqa qa qurl a ngi, dai ngu lu nanaa ip ngi barlnas. I ngi tekmet taqurla ip taquarl ai ngia met liirang aa ne ngi gia dlek.

8 Ii, dai sa ani buup ngen ne ama tekmeriirang ama atliirang. De ani ama tekmeriirang mai gel ngen be maikka qurli ngen maget. De sa ani ngen uirl se uut be ngen ip taquarl ama Kingkena. Ai guari, maikka ngu narliip padiiv ama revan i ama Kingkena na ngen, ip mager ip ngen a uut dai ama kingkena na uut, uut na ngen.

9 Dap kuasik. I ngua tu gua qevep taqurliani, ai ama Ngemumaqa qa mu uut ama maatpitta vet luqa ama luqupka i maikka qa de dengdeng. Be qurl uut ip taquarl lura ama qaqet, i sa ma Kot nge sil ai diiv uure ngip. I diiv uut ip taquarl lura i diip te ngip dama qaqet mai araa saqang, de ngen ama Angeluqena de maikka i diip te lenges ne auut de re veleng uut per ama Gaman Rom araa Talak, be diiv ama qaqet per ama qerangiirang mai naver ama aivetki, dai diip tem ngim. De ama Angeluqena menarevuk, dai diip te lu a uur aapngipki.

10 Dai be uut, i raquarli uurel sil bareq ama qaqet sevet ma Kristus, dai ama qaqet ta tu araa qevep ai uut dai raquarl lura i re kabaing. Dap ngen dai ngen dru a ngen a qevep ai sa ngen drlem ama tekmeriirang mai. Dav uut dai ama qaqet ta tu araa qevep ai quasiq auur a nge madlek. Ii, be ngen dai ama qaqet mai ra taqen ai ngen dai ama atlura na ngen, dav uut dai ama qaqet mai dai ra tu araa qevep ai uut dai quasiq ai uut peviit.

11 Dai qatikka murl be deng iara, dai ai de ama getki vem uut, de maikka ai de dingding sev uut. De ai de uut tu ama luan i rlekrlek met na nget. De ai de re uamet na uut maden. De uut dai quasiq auur a nge ama luqup iv uure taqa mugun.

12 De qatikka ai de uuret matna madlek ne auur a ngerik. De ai de ra taqen maden na uut, dav ai de uure nen ama Ngemumaqa ip ke tekmet ne ama atlu ba ra. De ai de re tekmet ne ama vu sagel uut, de qatikka ai de sung pet na uut, de qatikka uure tal lungera ama merlen.

13 De maikka ai de ra tuqur uut maden, dav ai de uure guirltik ba ra ne ama lengi ama atlunget. Be uut dai raquarl ama qelaneng i ama qaqet te suquv a nget ip te rlu. De dama qaqet mai araa saqang dai uut dai maikka raquarl ama semaning. I qatikka mekai qurl uut taqurla be deng iara.

Ma Paulus Ke Narliiv Ama Korinkena Ra Tit Kur Aa Gamansena

14 Kuasiq ai ngua iil lunger iara ama lengi ip ngu sem kelep ngen. Kuasik. Dap ngua iil, i raquarli ngua uis na ngen i maikka ngu narliip se ngen. Be ngu narliip ngua tu ama ngilka men a ngen a ning.

15 Kuatta i maikka i arik buup ne iari ip ta tat never a ngen se ma Kristus aa gamansena, dap kuasiq a ngen a nge ama lavu. Kuasik. I qatikka ngua i ngua arles i ngua rekmet na ngen be ngen mu a ngen a qevep sevet ma Kristus. I ngua sil ba ngen ne ama Lengi ama Atlunget.

16 Taqurla dai be maikka ngu snanpet na ngen madlek, ai ngu narliip se ngen iv a ngen aatmires dai ngen diit nep ma Kristus aa ais iirang, ip saqikka raquarl ai de ngua.

17 Taqurla be qerl lu ngum nem ma Timoti aa ip ke paikmet gel ngen. I maikka qa ip taquarl ai nguaimka, i maikka ngu narliip se qa. I ai de qe taqa uas te ama Slurlka aa rletki ip taquarl ngua. Be aip lua i baing se qa gel ngen, de diip ka taarl ne a ngen a tuaqevep sevet ma Kristus aa gamansena i ai de ngu tekmet na nget. I ai de ngut dadem lungera ama ais i raquarli rlas tem ngua mene ma Kristus. I diip ke vuktik per a ngen ne liina i ai de ngu su re liirang aa ama ais iirang per ama qerleng iirang mai sagel ai de ama Kristenkena re ngingdemna.

18 Dap sa iari never a ngen te barlnas. I ngene barlnas, i ngen dru a ngen a qevep ai saqias diip kuasik ngua ren sagel ngen.

19 Dap kuasik. I qatikka ariq aiv ama Slurlka qe narliip, dai maikka diip masna ngua ren sagel ngen. Be aip lua i diip ngua ren sagel ngen, dai diip kuasiq ai ip ngu narli araa lengi naik i lura i ra taqen se ngua. Be diip ngut lu aip kua araa nge madlek dap kua kuasik.

20 I raquarli ama Ngemumaqa qe quarl te ama dlek bareq lura i aa liin ne ama qaqet, be ret matna na nget. Dap lura i slep slep ta se ama lengi naik dai quasik kurli qa gel ta.

21 Dai be ngen, i ngene barlnas, dai ngu lu ngene narliip ngu rekmet ne a qeni nanaa? Kua ngene narliip ngua ren i ngu tal ama sekpetka ip ngu seserl ver a ngen a tuaqevep? Dap kua ngene narliip ngua ren i ngu taqa meraqen per a ngen de ngu teqerl a ngen ai maikka ngen peviit pet gua tuaqevep?

5

Liina I Re Nanna Maden Maden Pet Ma Korin

1 Iara dai sa ma qaqet ta sil ba ngua sever ama ngerlvemini i iini nge men peleqes na
ngen. I liina dai maikka ama vu malai. I ngene lura i quasiq ai ra tu araa qevep dai ai de
quasik mager ip te tekmet ne liina. I liina dai raqurliani, iak ke ne aa mam aa ngerlki.
2 Dap ngen dai qurli ngen aa de qatiaskerl ngen dru a ngen a qevep ai ngen peviit. Dai
liina i ngene barlnas dai ani mager ip ngene qik dem iini dap mager iv ama arlem ngen de
ngenek nak. De luqa i qa rekmet ne liina dai ani mager ip ngene nem ka ip kula qurli qe
na ngen.
3 Dav ama revan i qurli gua qetdingki sangis na ngen, dap ne gua tuaqevep dai qurli ngu
na ngen. Be maikka raquarl ai qurli ngu na ngen, be sa ngua matmet se luqa i qa rekmet
ne liirang aa.
4 Taqurla be ngu tuqun ma', "Ne ma Iesus aa rlenki, auur a Slurlka, dai mager ip ngene
kaivung."
De ngu narliip ngene tekmet ip taquarl ai qurli ngu na ngen. De auur a Barlka ma Iesus aa
dlek dai qurli ngere na ngen se liina.
5 De mager ip ngene quarl te luqa ama vuqa barek ma Satan ip mager ip ke lenges ne qa,
ip ke ral ama getget iara ver aa mugunes per ama aivetki. I ngua mu gua qevep iv uure
rekmet taqurla ip diip mager iv ama Slurlka qe iames na qa never aa viirang; ip kuasik
mager ip diip ke karabus pet luqa ama nirlaqa i diiv auur a Slurlka qerl guirl ip ka taarl ne
ama qaqet mai.

Ama Korinkena Dai Mager Ip Te Kirlvem Se Luqa I Qe Tekmet Ne Ama Vu

6 De qatikka ai de ngene barlnas dai quasiq ai maget taqurla. Dap ngu lu nanaa? Kua
quasik ngen drlem taqurliani, ai qua quasik ngen drlem ai ama viini i ama langas dai iini
ip taquarl ama Yis ama langas i ai de ngere riirl ama bretki mai be ama slurlki?
7 Taqurla be mager ip ngene qirlvem se ama viirang ip taquarl ai de re kirlvem se ama
Yis ama murlas nget; ip mager ip kurli ngen ip taquarl ama bretki ama iameski. I sa nguat
drlem ai qurli ngen ip taquarl ama bretki i ama iameski. I raquarli, sa ma Kristus ka ngip
men ama lalemka ip mager iv ama Ngemumaqa qe iames nauut never ama viirang. I qa
ngip ip taquarl ama sipsip i ai de uure peleng ki ver ama nirlaqa ama barlka iv uut drlem
sever ama nirlaqa i ama Ngemumaqa aa ding se ama Isrelkena ip kurli ra maget.
8 Taqurla dai be maikka mager iv auur a aatmires ip taquarl lura i ai de ra tuvem sevet
luqa ama nirlaqa ama slurlka ip te lautu. I maikka mager iv uure qirlvem se ama viirang
mai nagelemiis; ip taquarl lura i ai de re lemerl te ama Yis mai ama murlas nget nev araa
vet i ai de lua i ra tuvem sevet luqia ama asmeski ama slurlki. De mager iv auur a rut dai
ama mening nget. De mager iv auur a lengi dai ama revan nget.
9 I ve iaq ama langinka dai ngua iil sagel ngen de ngua ruqun ma', "Kuasik mager ip kurli
ngen ne lura i re tekmet ne ama vu i re tekmet ne ama ngerlvem-iirang."
10 Dap kuasiq ai ngua ruqun a ngen ip maikka ngen diit nemen ne lura never ama aivetki
i quasik ta tu araa qevep be ai de re tekmet ne ama ngerlvem-iirang; de lura i ai de re rarliq
iari araa tekmeriirang, de lura i ai de re suam; de lura i ai de re lautu sagel ama god ama
kaak ta. Kuasik.
I maikka ariq aip ngene narliip ngen diit nemene lura raqurla, dai quasik mager ip ngene
rerles i qatikka qurli ra ver ama aivetki mai.
11 Dap lungera ama lengi i ngua iil dai raqurliani. Ariq aiv iaq i ai de ngen dris ka ai a ngen
a rluaqa mene ma Kristus, i qa rekmet ne ama ngerlvem-iirang, dap kua qe rarliq iari araa
tekmeriirang, dap kua qe Lautu sagel ama god ama kaak ta, dap kua qa taqenses, dap kua
qe srluuv ama dlek pem nget be qe kabaing, dap kua qe suam se iari araa tekmeriirang;
dai quasik mager ip kurli ngene na qa. Kurli. De qerlka quasik mager ip ngen dres ngene
ne luqa raqurla.
12 I nanaa? Ani gua rletki ip ngua tatmet se lura araa gamansena i quasiq ai ra nep ma
Lautu? Maikka quasik. Dav ama rletki ip ta tatmet se lura araa gamansena i ra nep ma
lautu, dai maikka a ngen a rletki aa.
13 Dap lura i quasiq ai ra nep ma lautu, dai qatikka diiv ama Ngemumaqa qa ratmet se
araa gamansena. Dav ama Ngemumaqa aa Langinka dai qa sil ma',
'Maikka mager ip ngene qirlvem se luqa ama vuqa ne veleqes na ngen.' *Lo 17.7 de ma
19.19 de ma 21.21*

6

Kula Ama Kristenkena Re Kot Sena

1 Ariq aiv iak peleqes na ngen i aa lengi i iini gel iak, dai quasiq ai maget taqurla ip ke
kot se qa gel lura ip te seserlvet i quasiq ai ra tu araa qevep sever ama Ngemumaqa. Dap
mager ip ke snanpet ne ama Ngemumaqa aa uis ip te seserlvet.
2 I qua quasik ngen drlem, ai uut i ama Ngemumaqa aa uis dai diiv uur ratmet se ama
qaqet mai naver ama aivetki? Dai ariq aiv ama a revan ip diiv uure rekmet taqurla, dai
ngu lu nanaa be quasik mager ip ngen draatmet se liirang aa raqurla ama lengi iirang ama
giliirang i qatikka iirang nget den peleqes na ngen?
3 De ani quasik ngen drlem ai diiv uur ratmet se ngen ama Angeluqena qerlka? Dai ariq
aip liina i diiv uure rekmet taqurla, dai ani mager ip ngene seserl ver ama merlen iirang
ama giliirang iara ver ama aivetki.
4 Taqurla dai be aiv a ngen a lengi veleqes na ngen, dai ngu lu ai de ngene tekmet ip lura
i quasiq ai ra tu araa qevep sever ama Ngemumaqa ip ta tatmet se lungera ama lengi, ip
nanaa?
5 I ngua taqen ne lunger iara ama lengi ip ngu sem kelep ngen. I veleqes na ngen dai aiv
iak i aa saikngias, dai ariq aiv iak peleqes na ngen taqurla dai mager ip ka raat nevet liiam
aa raqurla ip maget ne ama lengi veleqes na iam.
6 Dap ngen dai quasiq ai raqurla, dap taqurliani. Liiam aa i ian dru ian a qevep dai iak
ka tit se aa rluaqa sever ama kot, iv iane seserl ver iane merlenka. Dai be liina i iini ngere
tekmet be ama vu raqurliani. Luqa i qe tekmet taqurla, dai qe snanpet ne lura i quasiq ai
ra tu araa qevep sevet ma Kristus ip te seserlvet ke ne aa rluaqa i saqikka qa tu aa qevep i
iane merlenka.
7 Ii, ai de ngen diit se iari never a ngen sever ama a kot. Dai be liina ngere teqerl ai a ngen
aatmires naset ma Kristus dai sa ngen aat. De vadai de a ngen a ding se iari ip te tekmet ne
ama vu sagel ngen. De vadai de a ngen a ding se iari ip te kiat ne a ngen a tekmeriirang.
8 Dap kuasiq ai ngene narliip ngen diit kut lunger iara ama gamansena ama atlunget.
Kuasik. Dap katikka ngen dai ai de ngene tekmet ne ama vu sagel iari. De ngene kiat
ne araa tekmeriirang. De ai de ngene tekmet ne liirang aa sagel a ngen a rluaviq ama
Kristenkena, katikka.
9 Lura i ai de re tekmet ne ama viirang, dai quasik mager ip ta namene luqa ama liinka i
diiv ama Ngemumaqa qe uas tem ka nasat. Dai ngu tuqun a ngen ip kula ngen dru a ngen
a qevep ai ama viirang i ngene tekmet niirang dai quasiq ai ama vu aa. I lura i re tekmet
ne ama ngerlvem-iirang maden maden, de lura i ai de re lautu sagel ama god ama kaak ta,
de lura i ai de re ne ama nankina i re ngerlvet, de lura ama barlta de ngen ama gilta i ai de
araa ding se iari ama quatta ip te na ra i re tekmet ne ama qeleves pem iirang sagel ta, de
ama quatta re nanna.
10 De lura i ai de re suam se iari araa quvang iirang, de lura i ai de re rarliq iari araa
quvang iirang de ra ter iirang, de lura i ai de re srluuv ama qerlap be re kabaing, de lura
i ai de ra tuma se iari, de lura i ai de re kiarlet ne iari araa quvang iirang, dai lura raqurla
mai dai diip kuasiq ai ra nemene luqa ama liinka i diiv ama Ngemumaqa qe uas tem ka
nasat.
11 Dai mekai dai ai de qurl a ngen be iari raqurla. Dap sa ma Ngemumaqa qa mening
ngen, de qa rekmet na ngen be maikka ngen bareq a qa naik. Be sa ngen daneng ama a
rlenki, ai ama seserlta na ngen. De ne ama Slurlka ma Iesus Kristus aa rlenki de qatikka
ne ama Ngemumaqa aa Qevepka aa dlek, dai ama Ngemumaqa qa rekmet na ngen be ama
seserlta na ngen de aa saqang.

Auura Qetdingki Dai Ama Qevepka Ama Glasingaqa Aa Vetki

12 Ai de iari ama qaqet dai re tuqun ma', "Ama tekmeriirang mai dai mager ip ngu tekmet
niirang."
Ii, liina dai ama revan, dav ai de quasiq ai ama tekmeriirang mai nge tat never a ngi ip kurli
ngi maget. Ama tekmeriirang mai dai maget ip ngu tekmet niirang, dap kuasik mager ip
gua ding se a qeni iv iini ngere uas tem ngua.
13 De iari dai ai de re tuqun ma', "Ama asmes dai ip ngere sem a rlan ama rutka, de ama
rutka ip ka ter ama asmes." Dai lungera ama lengi dai ama a revan. Dav ama Ngemumaqa
dai diip ke verleset ne ama asmes de ngen ama qetdingki. De auur a qetdingki, dai quasiq
ai qi ip bareq ama ngerlvem-iirang maden maden. Kuasik.
Dav auur a qetdingki ip bareq ama Slurlka ma Iesus Kristus ip ket matna na qi, de qe uas
tem ki ip bareq a nas.
14 De aip lua i uut ngip, de qatikka ama Ngemumaqa dai saqiaskerlka diip ka raarl na uut
ne veleqes ne ama ngipta ne aa dlek; ip saqikka raquarl murl i saqiaskerlka qa maarl ne
ama Slurlka ma Iesus ne veleqes ne ama ngipta.

15 Dai ani quasik ngen drlem taqurliani, ai a ngen a qetdeng dai ama garli iirang pet ma
Kristus aa qetdingki? Taqurla be ariq aip ngua met ma Kristus aa iani ama garli iini de
ngua mu iini mene luqia i ai de qi ne iari maden maden, dai qua liina dai ama atlu iini?
Maikka quasik!
16 Dai be luqa i ding se qa mene luqia i ai de qi ne iari maden maden, dai be qe na qi dai ian
a qetdingki dai ama quanaski. Dai qua quasik ngen drlem liini iara? I ama Ngemumaqa
aa Langinka dai qa sil taqurliani,
'Ama ngerlver a iam dai diiv ian a qetdingki ama quanaski qatikka.' *Stt. 2.24*
17 Dav ariq aiv iaq i ne ama Qevepka dai ding se qa men ama Slurlka, dai qe ne ama
Slurlka dai ama quanases mer iam ne aa qevepka.
18 Dai maikka ngua taqen a ngen madlek taqurliani:
Maikka mager ip ngene nging tik liina i re nanna maden maden, i liina i ama Ngemu-
maqa qa sil ai ama viini. I iarang ama viirang mai i ai de ama qaqet te tekmet niirang dai
ai de iirang nget den tevanau ne ama qetdingki. Dap luqa dai qe lenges ne aa qetdingki
qatikka.
19 Dai ani quasik ngen drlem taqurliani, ai a ngen a qetdingki dai ama vetki sagel ama
Qevepka ama Glasingaqa ip kurli qa. I sa ama Ngemumaqa qa qurl a ngen te ama Qevepka,
be qurli qa de a ngen a rlan. Dai be qatikka quasiq ai ngen bareq a nas, dap ngen bareq ama
Ngemumaqa.
20 I sa ama Ngemumaqa qa vandem per a ngen ne ama ranbandem i qatias nget peviit.
Taqurla be ver ama tekmeriirang mai i ngene tekmet niirang ne a ngen a qetdingki, dai
mager ip ngene barl ama Ngemumaqa aa rlenki.

7

Ma Paulus Ka Taqen Sever Ama Rangerlvet

1 Pe ama langinka i ngen nem ka sagel ngua, be ngene snanpet na ngua aip ngu lu a nge
ama ais iirang nanaa i mager ip ngene tekmet niirang. Dai be liina i ngen arles dai ngen
snanpet aip kua maget dap kua quasiq, ai mager ip luqa i qa tu aa qevep dai qe ngerlvet.
Dai lu ngu piirlit taqurliani: Ii, ama atlu raqurla, maikka ariq aip luqa dai quasik mager ip
ke ngerlvet.
2 Dap liina i re tekmet ne ama vu i re nanna maden maden dai iini ngere riirl ver a ngen
a luqup. Be arik ma', ama qasiquatka qa men per a qek be qe ne a nge ama nanki i quasiq
a qek ka ngerlvet na qi; dai be qatikka mager iv ama quatta i iak de iak dai qe ngerlvet ip
katikka aa uaik ama ngerlki. De mager iv ama nankina i iaik de iaik are uaq ama ngerlka.
3 I liina sevet lura i re ngerlvet. Ama quatka aa qetdingki dai bareq aa ngerlki, be quasik
mager ip ke nin tem ki. Dai saqikka raqurla, i ama nanki ara qetdingki dai qi bareq ara
ngerlka. Dai be saqikka quasik mager ip ki nin te ara qetdingki.
4 I ama ngerlveraqi dai qatikka quasiq ai qi, qi uas te ara qetdingki. Kuasik. Dav ara
ak dai qe uas. Dap saqikka raqurla, i ama quatka dai quasiq ai qa, qe uas te aa qetdingki
qatikka. Kuasik. Dav aa ngerlki dai qi uas.
5 Dai be ariq aiv uan ngerlvet, dai quasik mager iv iak ke ngim temanau ne iak de qe nin
te aa qetdingki. Ama revan i ariq aiv uane narliiv uane qelnas te liirang aa se ama veluus,
ip mager iv uanet matna i uane raring, dai liina dai maget. Dap saqiaskerlka aiv aa de
mager ip masna uan iing demna i arik ma', ma Satan ka siquat na ngen ip ngene tekmet ne
ama vu. I raquarli ngen dai quasiq ama dlek per a ngen ip ngene taqa uas temiis ip kula
ngene tekmet ne ama vu.
6 Lunger iara ama lengi i ngua taqen na nget, dai ip nge tat never a ngen katikka. I lungera
dai quasiq ai ama Lo aa ip ngen diit kut nget.
7 Dai be ngu narliiv ariq iv ama qaqet mai dai qula re ngerlvet ip taquarl ngua. Dav ama
Ngemumaqa dai qa qurl ama qaqet mai i iak de iak te ama rleriirang muqas muqas ama
dlek pem iirang, i iak ke taneng iani muqas de iak.
8 Dav ama lengi sagel lura ama quatta i quasik ta ngerlvet de sagel lura ama nankina i ara
ngerlviq ama quatta ra ngip, dai ngu tuqun taqurliani: Ariq aip kurli ra i quasik ta ngerlvet
ip taquarl ngua dai maget taqurla.
9 Dap katikka ariq aip kuasik te taqa uas te araa qetdingki ara narliip, dai maikka mager
ip te ngerlvet; i arik ma araa rut nge taarl ip te tekmet ne ama vu ip te ne iari maden maden.
10 Ngua taqen ne ama lengi sagel lura i sa ra ngerlvet. I maikka ngua taqen madlek ip
ngene tekmet taqurliani. I quasiq ai ngua senas be ngua taqen madlek sagel ngen. Dap
katikka ama Slurlka ma Iesus i sa qa meraqen ne lungera ama lengi. I nget ma; ama nanki
dai quasik mager ip kia tit nemen ara ngerlka.

11 De sa ariq aip kia mit nemen ara ak, dai mager ip kurli qi naik. Dav ariq aip kuasik, dai
mager ip saqiaskerlka qi guirl iv ian atlu, i qi ne ara ak. De ama quatka dai saqikka quasik
mager ip ke qirlvem se aa rluaqi.
12 De qatikka ngua, gua lengi sagel iari. I lunger iara ama lengi dai as quasiq ai ngua narli
nget nagel ama Slurlka. I ngu tuqun ma; ariq aiv iaq i rlas tem ka mene ma Kristus dav aa
ngerlki dai quasik kia tu ara qevep sevet ma Kristus, de ariq aiv aa ngerlki i qi narliip kurli
qi men a qa, dai quasik mager ip ke nem ki.
13 De ariq aiv iaiq ama nanki i rerlas tem ki mene ma Kristus dav ara ngerlka dai quasik
ka tu aa qevep sevet ma Kristus, dai quasik mager ip kia qirlvem se qa.
14 I ngua taqen taqurla, i liina raqurliani: Aip luqa i quasik ka tu aa qevep, dav aa ngerlki
dai qia tu araa qevep, dai be qurli iam mai ve ama Ngemumaqa aa raatmaat-nevet. I
raquarli ding se qa mene luqia i qia tu ara qevep. Dai saqikka raquarlna i aip luqia i quasik
kia tu araa qevep dav ara ak dai qa tu aa qevep, dai be qurli iam mai ve ama Ngemumaqa
aa raatmaat-nevet. I raquarli qi dai ding se qi mene luqa i qa tu aa qevep. Dai be ariq aip
kuasiq ai ama revan taqurla, dai be iane uis dai quasiq ai mager ip ta muqas nemene lura
i araa uis i ai de quasiq ai re Lautu sagel ama Ngemumaqa ama revanka. Dap taqurla be
qurli ra ve ama Ngemumaqa aa raatmaat-nevet.
15 Dav iani i ariq aip luqa i quasik ka tu aa qevep dai qe narliip mat mer iam, dai mager
ip ke tekmet taqurla. Be aip liina nge men taqurla pet lura i ra tu araa qevep dai veriktem
se ra nemen ama ngerlvet. I ama Ngemumaqa dai qa rekmet be ama uupka de a ngen a
rlan lua i qa nes tem ngen sagelemiis.
16 Dai ngi ama nanki, kua mager ip ngia raat nevet giak iv ama Kristen na qa, dap kua
quasik? Liina dai quasik ngiat drlem. De ngi ama quatka, qua mager ip ngia raat nevet
giaik iv ama Kristen na qi, dap kua quasik? Liina dai saqikka quasik ngiat drlem.

Mager Ip Kurl Uut Per Ama Mugunes I Ama Ngemumaqa Qa Nes Tem Uut

17 De qatikka uut iak de iak dai qatikka mager ip kurl uut pet luus aa ama mugunes i sa
ama Slurlka qa qurl a uut. De a nge ama mugunes nanaa i ama Ngemumaqa qa nes tem
uut i qurl uut per a uus, dai qatikka mager ip kurl uut pet luus aa ama mugunes.
I qatikka ai de ngua tu lungera ama Lo gel lura i ra tu araa qevep per ama luquviirang
mai.
18 Dai diiv iara ngu sil ba ngen ai lu ngua taqen taqurla. I ariq aiv iak i ama Ngemumaqa
qa nes tem ka dap sa ra sik per a qa i ama Ngemumaqa aa merlengaqa men a qa, dai
quasik mager ip ke tekmer ip ke seserlvet dap kua qe trles liina. Dav ariq aiv iaq i ama
Ngemumaqa qa nes tem ka i quasiq ai ama Ngemumaqa aa merlengaqa men a qa, dai
quasik mager ip te sik per a qa.
19 I liina i ra sik per a ra, dai quasiq ai liina veviit. De liina i quasiq ai ra sik per a ra dai
saqikka liina dai quasiq ai iini veviit. Dap liina i ra tit kur ama Ngemumaqa aa Aisiirang
dai maikka liina veviit.
20 Dai a nge ama mugunes nanaa i mekai qurl uut per a uus de ama Ngemumaqa qa nes
tem uut, dai qatikka mager ip kurl uut taqurla vet luus aa ama mugunes.
21 De saqiaskerlka iani i ngul sil i ngu siquat: Ariq aip ngi i ai de ngit matna naik i quasiq
ai ngi tal a qerang, de ama Ngemumaqa qa nes tem ngi sagelemiis, dai quasik ngu narliiv
ama merlenka ver a ngi se liina. Dav ariq aiv a nge ama aiska ip periktem se ngi ip saqias
kula ngit matna naik, dai mager iv arik ngia iit kut luqa aa ama aiska.
22 Dap luqa i qet matna naik i quasik ke tal a qerang, de ama Slurlka qa marl se qa, dai iara
dai qa bareq ama Slurlka. Be de ama Slurlka aa saqang dai saqias kuasiq ai luqa qet matna
naik. Dai raqurla, i luqa i ma Kristus ka nes tem ka i qurli qa naik i quasiq ai a qerang nge
quap per a qa, dai iara dai qet matna naik barek ma Kristus.
23 I sa ama Ngemumaqa qa van per a ngen ne ama ranbandem i nget peviit. Taqurla dai be
mager ip ngenet matna bareq ama Ngemumaqa dap kuasik ngen diit kur ama qaqeraqa
aa narliip.
24 Guariqena, a nge ama mugunes nanaa i mekai qurl uut per a uus, de ama Ngemumaqa
qa nes tem uut, dai maikka mager ip katikka qurl uut pet luus aa ama mugunes uut ne ama
Ngemumaqa.

Ma Paulus Ke Kurl Lura I Ama Lugutta Te Ama Lengi

25 Iara dai ngu narliip ngua taqen sever ama lugutta. I quasiq a nge ama Lo gel ngua
nagel ama Slurlka ip ngu kurl ama lugutta. Dap katikka gua tuaqevep i ngu narliip ngu
kuarl tem nget i raquarli, ama Ngemumaqa dai aa ngimsevetki sagel ngua. Be qa rekmet
na ngua ip ngua dai ngul sil ne ama lengi i qatikka ama revan nget.
26 I vet lunger iara ama niirl dai ama merlen ama slurlnget i nget den. Taqurla dai be
mager ip ngen mai dai qurli ngen ip taquarl iara i quasik ngen ngerlvet.

27 Dap sa ariq aip ngia ngerlvet ne ama nanki, dai quasik mager ip ngi mali re a nge ama aiska ip mat mer uin. De as ariq aip kuasik ngia ngerlvet, dai quasik mager ip ngia tu gia qevep ip ngi ngerlvet.
28 Dav ariq aip ngia mer ama nanki, dai quasiq ai ama vu. De ariq aiv ama lugutki qia ngerlvet, dai quasiq ai qia rekmet ne ama vu. Dap lura ama qaqet i ra ngerlvet, dai diiv ama merlen i buup, nget den per a ra ver araa mugunes. Dai quasik ngu narliiv ama merlen nget den per a ngen. Taqurla be qerl mager ip kurli ngen naik i quasik ngen ngerlvet.
29 Gua rluavik, liina i ngua taqen, dai raqurliani: Lunger iara ama niirl i qurl uut per a nget dai diip kuasiq ai qurli nget se ama ainkules. Taqurla dai be mager ip ngene matna ama Slurlka aa rletki ip taquarl lura i quasik te ngerlvet.
30 De ariq aip lua i ama qilkilem na ngen, dai diip kuasiq ai ama arlemigl na ngen, de lura i ama arlias per a ra, dai diip masna verleset ne ama arlias, de lura i ren bandem per ama tekmeriirang dai quasiq ai araa tekmeriirang aa marevan.
31 De ariq aip ngenem nem ama tekmeriirang ip te ama qelaing, dai quasik mager ip ngen dering a ngen a niirl mai i qatikka ngene tekmet ne liina naik. Dai be ngu tuqun a ngen ip ngen diit kut liirang aa i raquarli, uut drlem ai ama tekmeriirang iara ver ama aivetki dai ai de masmasna verlverleset ne iirang.
32 De liina i ama tuaqevep maberl dai quasik ngu narliiv iini ngere kiat ne a ngen a tuaqevep maden maden. I luqa i quasik ka ngerlvet, dai ai de masmas ka tu aa qevep sever ama Slurlka. I qe narliip ke tekmet ne ama tekmeriirang i ama Slurlka qe narliip siirang.
33 Dap luqa i qa ngerlvet, dai ai de masmas ka tu aa qevep sever ama tekmeriirang i iv iirang sever ama mugunes iara ver ama aivetki. I raquarli qe narliip ke tekmer iv ama arlias per aa ngerlki ver ama tekmeriirang mai.
34 Taqurla be aa tuaqevep dai matmet nget. Be ama nankina i quasiq araa a nge ama ngerlviq ama quatta, dai ai de masmas ta tu araa qevep sever ama Slurlka ma Iesus. Be re narliip te kuarl temiis mai bareq ama Slurlka. De saqias kuasik mager ip ta tu araa qevep ip te tekmet ne a qerang muqas. Dap luqia ama nanki i qia ngerlvet, dai ai de masmas kia tu araa qevep sever ama tekmeriirang never ama aivetki. I raquarli qi narliip ki tekmer iv ama arlias per ara ngerlka ver ama tekmeriirang mai.
35 Ngua taqen ne lunger iara ama lengi ip nge tat never a ngen ip kurli ngen maget. Dap kuasiq ai ip ngu kel ngen. Kuasik. Ngu narliip ngen diit kur ama gamansena ama seserl nget, de ngenerl kuarl temiis i ngenet matna ama Slurlka aa rletki masmas. I quasik ngu narliiv ariq a qeni ngere kiat mer a ngen a tuaqevep maden maden.
36 Dai ariq aiv iaq i aa uimki ama lugutki dai qa ruqun ai quasik mager ip ki ngerlvet. Dai be sa ariq aip ki ngaang per ama nankina araa ages i ai de re ngerlvet per a nget, dai be ariq ka tu aa qevep ai qe tekmet ne ama vu sa gel ki, de qa tu aa qevep ai mager ip ki ngerlvet, dai mager ip ke tekmet kur aa tuaqevep i qet lu ai ama atlunget. I quasiq ai qe tekmet ne ama vu. I maget ne liina iv aa ding se qi ip ki ngerlvet ne a qek.
37 Dap sa ariq aiv i qa rekmet ne aa tuaqevep be maget i quasiq ai a qek ke tekgel ka ip ka iit kur a qek nanaa ama aiska. Dai qatikka maget i qe tekmet ip sa raquarl ka mu aa qevep ai lu diip ke tekmet taqurla. Dai sa ariq aiv i sa qa mu aa qevep ip ke rekmet taqurliani, ai diip ke uas te aa uimki ip kula qi ngerlvet, dai ariq aip ke tekmet taqurla, dai qe tekmet ne ama atlu aa.
38 Dai liina i ne ama lengi ama velunget dai nget raqurliani.

Ama revan i luqa i qatikka qa qe tekmer iv aa uimki qi ngerlvet, dai qe tekmet ne ama atliini aa. Dap luqa i quasiq ai qa, qe tekmer ip ki ngerlvet, dai maikka qe tekmet ne ama atlu malai.
39 Ariq aiv iaiq ama nanki i as kuasiq ara ngerlka qa ngip, dai qatiaskerl mager ip kurli qi i as ara aq aa. Dav ariq aiv ara ngerlka qa ngip, dai quasiq ai liina nge quap per a qi. Be ariq aip ki narliip ki ngerlvet ne a qek, dai mager ip ki ngerlvet na qa. Dap mager ip ki ngerlvet ne luqa i qa tu aa qevep sever ama Slurlka ma Iesus.
40 Dap ngua dai qatikka ngua tu gua qevep taqurliani. Ai saqiaskerlka ariq aip kuasik kia ngerlvet, dai diip kurli qi i maikka ama arlias per a qi malai. Dai ngua tu gua qevep ai qurl ama Ngemumaqa aa Qevepka qe na ngua, de ngua taqen ne lunger iara ama lengi.

8

Ma Paulus Ka Taqen Sever Ama Serlik I Ra Quarl Tem Nget Bareq Ama Iaus

1 De saqiaskerlka iani i ngene snanpet na ngua, aip kua mager ip luqa i qa tu aa qevep, dai qa tes ama serlik i ra quarl tem nget bareq ama Iaus ngen ama Sinap. Dai lu ngu guirltik iara. Ama revan ip taqua lu ngen meraqen taqurla, dav uut drlem taqurliani: ‘Lura i ra tu

araa qevep, dai rat drlem se ama Ngemumaqa aa dlek dap lura i quasik ta tu araa qevep, dai quasik tat drlem se liina.'
Lungera ama lengi dai ama revan, dap liina i ama saikngias naik dai ai de liina nge taarl ne luqa i qa tu aa qevep be qa taarl nanas. Dav aip luqa i qa tu aa qevep aa arlem never iari i ra tu araa qevep, dai be qe tekmet ne ama atlu sagel ta ip mager ip ta dai ama dlek per a ra.
2 Dai ngene lu, aip luqa i qa tu aa qevep, be qa tu aa qevep ai sa qat drlem se iani angera tekmeriirang, dai as kuasiq ai as ka arles ip kat drlem se liirang aa mai i mager ip kat drlem iirang sevet liina.
3 Dav ariq aip luqa i qa tu aa qevep dai aa arlem never ama Ngemumaqa, dai maikka ama Ngemumaqa qat drlem se luqa.
4 Dai sevet liina i ra tes ama serlik i ra quarl tem nget bareq ama Iaus ngen ama Sinap, dai gua lengi dai raqurliani: I uut drlem, ai lungera i iari reng ning me nget, dav uut drlem ai quasiq angera dlek iv uureng ning me nget. Dav uut, dai uut drlem i ama Ngemumaqa dai ama quanaska.
5 Dai diip ngu sil vet ai lu ngua taqen taqurla. Kuatta i iarang aa nade ama uusepka aa rlan, dap kua never ama aivetki i ai de ra tis iirang ai ama Iaus ngen ama Sinap. Dap liirang aa dai quasiq ai iirang ip taquarl ama Ngemumaqa i ama Revanka.
6 Dav uut dai uut drlem sever ama quanaska i auut Mam ama Ngemumaqa. I qa dai ama rarlimini se ama tekmeriirang mai, de qa rekmet nauut iv uuret matna bareq a qa. De maikka uut drlem sever auur a Slurlka ma Iesus Kristus i ging se qa bareq auut. Be ama tekmeriirang mai nge men ne luqa naiq aa dlek, katikka. De ne aa dlek dai uure iames.
7 Dav iari dai quasik tat drlem liirang iara. Be iari i ai de mekai ra tit kur ama Iaus ngen ama Sinap. Taqurla be aip lua i ra tes lungera ama serlik i sa ra quarl tem nget bareq ama Iaus ngen ama Sinap, dai ai de araa tuaqevep ngererl guirl. Dai be qerl aip ta tes nget, dai araa tuaqevep dai ngeterl a nget de ngerel sil ba ra ai re tekmet ne ama vu.
8 Dai ama revan i ama asmes dai quasik mager ip nge iit se uut sagelna ne ama Ngemumaqa. De liina i ariq aip kuasiq uut tes ama asmes, dai quasiq ai liina ngere tekmet nauut be ama vu uut dama Ngemumaqa aa saqang. De ariq aiv uut tes, dai quasiq ai liina ngere tekmet be qurl uut maget dama Ngemumaqa a saqang.
9 Dai ama revan i liirang aa dai ama revan. Dap maikka mager ip ngene taqam ngim. I ngen drlem taqurliani, ai mager ip ngen dres a nge ama asmes nanaa i ngene narliip se nget. Dav arik ma liina i ngene tekmet niini, dai arik ma lura i quasik ta taarl madlek, dai arik ma ra rekmet ne ama vu be raat.
10 Dai ariq aiv iak never a ngen i leklek pe aa rik de aa drlem dai quasiq maget, dai qua qa lu ngi i ngia tes ama asmes per ama Iaus angera luqup dai qua diip ngi tekmet taqurla be diip luqa dai aa dlek ip ka tuaqen ngi, dap per aa tuaqevep dai diip lenges na nget naser ama asmes i sa re quarl tem nget barek ma Satan aa tekmeriirang ama kaaqiirang.
11 Dai be liina, dai gia saikngias dai nge uas tem ngi, dap ne liina dai ngi lenges ne luqa i aa tuaqevep i as kuasiq ai qa taarl madlek. Dap ma Kristus ka ngip ip ka ar a qa nemer ama viirang.
12 Dai ngene narli. Auur ari be iari dai araa tuaqevep dai quasiq ai ngil ver araa saqang i raquarli quasiq ai ra maarl madlek. Dai be ariq aip ngen tekmet ne liini iara ama viini sagel ta, be ngene lenges ne araa tuaqevep, dai liina dai ngene tekmet ne ama vu sagel ma Kristus.
13 Be ariq aiv ama asmes i ai de ngere tekmet ne gua rluaqa be qe raat i qe tekmet ne ama vu, dai maikka quasik mager ip saqias ngua tes ama serlik pet gua mugunes. I arik ma, ngua rekmet ne gua rluaqa be qa rekmet ne ama vu be qa aat.

9

Arlias Pet Ma Paulus I Quasik Ke Taneng Ama Ranbandem Per Aa Rletki I Ama Aposel Na Qa

1 Ngua dai quasiq a qerang nge quap per a ngua, be qatikka mager ip ngu tekmet ip taquarl gua tuaqevep ngerel sil ba ngua, ai lu mager ip ngu tekmet taqurla. I raqurliani, ma Kristus dai maikka qa nem ngua iv aa maatpitka na ngua. I quaatta i iara veleqes na ngen dai re tuqun ai quasik ka nem ngua. Dai diip ngu sil ba ngen ai maikka ama revan ai lu raqurla.

I qatikka ne gua sakngaiam dai ngua lu ma Iesus auur a Slurlka. De iani, ngen dru a ngen a qevep i raquarli ma Iesus ka nem ngua ip ngut matna aa rletki.
2 Be quaatta i ariq aiv iari ra taqen ai quasiq ai ma Kristus ka nem ngua sagel iari. Dap maikka mager ip ngen drlem ai qa nem ngua sagel ngen. I ngua taqen taqurla sagel ngen

i raqurliani. Liina i ngen dru a ngen a qevep dai ama Slurlka qe teqerl ai ngua dai ama Slurlka aa maatpitka na ngua. I raquarli ngua sil ba ngen sever a qa.
3 Dai iari ama qaqet dai ra taqen se ngua se gua rletki i re tuqun ai quasiq ai ama maatpitka na ngua. Dai ngu piirlit ba ra raqurliani:
4 Uut i ama Slurlka aa maatpitta nauut, dai aip kem nem uut iv uuret matna veleqes na ngen, dai qatikka mager iv uut drlem ai mager ip ngenen ban a uut te liirang aa i ama ruus per a uut tem iirang, i ama asmes be ama qerlap iv uure srluup.
5 De qatikka mager iv uur ama barlta dai uut ne uur a ngerlvik i rerlas tem ta men ma Iesus dai mager ip te ne auut se ama Slurlka aa rletki; ip taquarl iari ama Aposelkena, i ama Slurlka aa ningambik, de ma Pita qe ne aa ngerlki; i ai de re tekmet taqurla ver araa aatmitki?
6 De ai ngene tuqun ai ngu ne ma Banabas naik dai maikka uunet matna re ama qelaing ip nge tat never a uun katikka, dav iari dai quasik? Liina dai quasiq ai ama revan.
7 Dai ngu lu ai de a nge ama nemka i ai de qet matna i qa ip sever ama a rasmesna de qatikka ai de qe mali re aa asmes? Maikka quasik. De ngu lu ai de nemka i ai de qet matna ama sleng de quasiq ai qa ter ama asmes never a nget? De ngu lu ai de nemka i ai de qe uas te ama sipsip dap kua ama meme de ai de quasiq ai qe srluup angera qumek? Kuasik taqurla.
8 Dai arik ma ngen dru a ngen a qevep ai ngua tit kur ama qaqet araa tuaqevep katikka be ngua taqen ne lunger iara ama lengi. Kuasik. I saqikka ama Ngemumaqa aa Lo dai ngerel sil taqurla.
9 I iani never ama Lo i ama Ngemumaqa qa qurl ma Moses ip ke iil, dai raqurliani.
‘Kula ngene rarvet mer ama kauqi ara aamki i aip lua i qi mainmet pe ama rais ip kia tat per a nget te ama qetdeng.’ *Lo 25.4*
Dai quarl ama Ngemumaqa qa tu aa qevep sever ama kauqi naik de lu qa taqen taqurla? Kuasik.
10 Dap ka tu aa qevep sever a uut. Ii, lungera ama lengi dai bareq a uut, i raquarli ama Ngemumaqa dai qe narliiv uure tekmet taqurliani. Luqa i qe kut sagel ama asmes per ama sleng de luqa i qa ter ama asmes never ama sleng, dai ianet matna raquarlna, be ian drlem ai diiv ian der iang ama asmes per ian a rletki. Taqurla dai lura i ret matna bareq ama Ngemumaqa dai mager ip ta tu araa qevep ai mager ip ta ter ama ranbandem per araa lat.
11 Dai sa uut sil ba ngen ne ama Ngemumaqa aa lengi ama atlunget sevet ma Kristus, ip taquarl luqa i ai de qe kutserl ama asmes. Dai be ariq aip ngene kurl a uut te ama tekmeriirang iv iirang nge tat never ama qetdingki, dai qua liina dai quasiq ai maget? I uut ter ama asmes ip taquarl luqa i qa ter iang ama asmes nevet lungera aa sleng i sa mekai i qa qutserl ama asmes per a nget.
12 I arik ngene kurl iari te ama tekmeriirang i ama ruus per a ra, dai saqikka mager gel ngen se uut taqurla.
Dap kuasiq ai uut tu ama merlenka ver a ngen ip ngene tekmet taqurla. Dap katikka kurl uut naik i quasiq uure narliiv uure pesdet ser ama Lengi ama Atlunget i ma Kristus ka qurl auut.
13 Dai qua quasik ngen drlem liini iara? I ai de lura i ret matna ve ama Ngemumaqa aa Vetki, i ama Lautu-vem-ki ama Slurlki, dai ai de ra ter araa asmes nevet lungera ama asmes i ai de ama qaqet terl kuarl tem nget bareq ama Ngemumaqa.
14 Dai saqikka raqurla i aip lura i ret matna bareq ama Ngemumaqa i rel sil ne aa Lengi ama Atlunget; dai ama Slurlka qa meraqen madlek ip lura dai rerl kurl a ra re ama tekmeriirang i ama ruus per a ra rem iirang, ip sever araa mugunes.
15 Dap katikka ngua dai ai de quasiq ai ngu tekmet ne liina i ama Slurlka qa ruqun na ngua ai mager ip ngu tekmet niini. De iara dai quasiq ai ngua iil lunger iara ama lengi ip mager iv ait de ngua mer a qeni nagel ngen. Maikka quasik. Dap maikka ani mager ip ngu ngip, dap kuasik te liina i aip ngua ter ama ranbandem pet gua rletki. Dap katikka ai de ama arlias per a ngua nevet liina i ngu tekmet niini. Dai quasik ngu narliiv a qek ke verleset ne liina nagel ngua, i ai de ama arlias per a ngua never iini.
16 Dai diip ngu sil ba ngen taqurliani. Lua i ai de ngul sil ne ama Lengi ama Atlunget, dai quasik mager ip ngua taarl nanas, de ama arlias per a ngua de ngu tuqun ma’, Maikka ngu tekmet ne ama gamansena ama atlunget. ‘Kuasik.’ I liina i rel sil ne ama Lengi ama Altunget dai ama Slurlka aa rletki i qa qurl a ngua, be maikka mager ip ngut matna qi. Be quasik mager ip ngu serlek ne luqi iara ama rletki. I ariq aip kuasik ngul sil ne ama Lengi ama Atlunget, dai maikka diiv ama Slurlka qa ru ama merlenka ver a ngua.
17 Dai quasik mager ip ngu tal ama ranbandem pet luqia ama rletki, i raquarli quasiq ai ngut matna qut gua narliip. Kuasik. Dav ama Slurlka qa qurl a ngua re luqi iara ama arletki be ngut matna.

18 Taqurla be diip ngu tal a nge ama ranbandem nanaa? Ama tekmeriirang i mager ip
ngu taneng iirang pet luqi iara ama rletki i ngul sil ne ama Lengi ama Atlunget, dai ai de
quasik ngua ter iirang. I qatikka ai de ama arlias per a ngua ip ngul sil ne ama Lengi ama
Atlunget bareq ama qaqet i quaatta i quasik ten ban a ngua. I lungera ama arlias i ai de
ngu taneng a nget, dai gua ranbandem aa.

Ma Paulus Dai Qet Matna Naik Bareq Ama Qaqet Mai

19 Kuasiq ai ngua ter ama ranbandem pet gua rletki nagel a qek. Taqurla be quasiq ai a
qeni nge quap per a ngua, de quasiq a qek ke uas tem ngua. Dap sa ngua dai ngut matna
naik bareq ama qaqet mai i ra tit kur ama aisiirang i iirang muqas muqas ip mager ip ngua
rarl se ra sagel ma Kristus.

20 Aip lua i qurli ngu ne ama Judaqena dai qatikka ngua tit kur araa tekmeriirang per
araa mugunes. Taqurla be ariq aip ngua taqen per a ra dai diip te narli gua lengi de ra tu
araa qevep. Be lungera ama lengi i ngerel kal, i nget gel ma Moses dai quasiq ai ngere uas
tem ngua. Dav aip lua i qurli ngu ne lura i re taqat lu gel lungera ama Lo nagel ma Moses,
dai saqikka diip ngen a ngua, ngu taqat lu gel nget. Dai be aip ngua taqen nanaa de diip
lura re narli gua lengi de diip ta tu araa qevep.

21 Dai saqikka raquarlna, i aip kurli ngua, ngu ne lura i quasiq ai ama Judaqena na ra, dai
ngua tit kur araa mugunes. Dai be aip ngua taqen nanaa dai diip te narligel ngua de ra tu
araa qevep. Ii, be ngua tuaqen araa mugunes dap kuasiq ai ngua tariq ama Ngemumaqa
aa Lo. Dap katikka ma Kristus dai qe uas tem ngua, be qatikka ngua tit kur aa narliip.

22 De aip kurli ngu ne lura i as kuasiq ai ama dlek per araa tuaqevep, dai liirang aa i
quasiq ai re taqat drlem siirang dai quasiq ai ngua taqen se ra. Dap ngu taqa palu gel liirang
aa raqurla iv aip ngua taqen, de mager ip te narligel ngua de diip ta tu araa qevep. Dai
ngua mer ama qaqet mai araa gamansena, i raquarli ngu narliip ngu siquat ne ama ais
iirang mai iv ait de ngua marl se iari ama qaqet ip ta ren sagel ma Kristus ip tet lu sever
ama iames.

23 Ai de ngu tekmet ne liirang aa mai ama rleriirang ip ngu tekmer ip ma Kristus aa lengi
ama atlunget dai mager i ngere riirl madlek; ip mager ip ngen a ngua ngu raneng ama
tekmeriirang ama atlu iirang i sa ama Slurlka qa muvem niirang ip barek lura i ra tu araa
qevep sever ama Lengi ama Atlunget.

Slep Slep Per A Ngen I Ngene Qiuaik Ip Diip Ngene Raneng Ama Ranbandem

24 Kua quasik ngen drlem liini iara? I aip lura i re qiuaik ip te ruirlna, dai quaatta i ra mai
re qiuaik iasai sagel diip dengdeng na ra, dap kuasiq ai diip ta mai ra ter ama ranbandem.
Dai mager ip slepslep per a ngen i ngene qiuaik ip diip ngene raneng ama ranbandem.

25 Be lura i re narliip te ruirl ver ama raqiuaik, dai ai de ren bin ama qetdingki ara
gamansena manep. De slepslep per a ra ip diip te raneng ama ranbandem. I lungera ama
ranbandem i re taneng a nget, dai diip lenges na nget. Dap lungera ama ranbandem i uut
tu auur a qevep iv uure taneng a nget, dai ai de quasiq ai lenges lenges na nget.

26 Taqurla dai be ngu tekmet ip taquarl luqa i qe qiuaik slep, dap kuasiq aip taquarl iaq i
qe qiuaik ne ama qabaing. Be ngu tekmet ip taquarl luqa i qe taqa uamet ne ama Voli Bal.
I quasiq ai qe uan aa ngerik maden be qe uamet naik mer ama serliqis.

27 Kuasik. Dap maikka ai de ngun bin gua qetdingki ara gamansena de ngu tekmet na
qi ip kia tit kut gua narliip. I arik ma ngul sil ne ama Lengi ama Atlunget bareq iari dap
katikka ngua dai arik ma quasik ngua raneng ama ranbandem.

10

Kuasik Mager Iv Uure Narli Gel Ama Qasiquat Iirang

1 Gua rluavik, ngu narliip ngene taqat drlem taqurliani. I murl vet lungera ama niirl i
qurli ma Moses per a nget, dai auur a murlta mai dai qurli ra ve luqia ama aavulki-ruut i
ama Ngemumaqa qa mu qi ip ki teqerl a ra ne ama aiska. De ra mai rat den be ra merarlik
men ama kaska ama Mariaqa.

2 Dai be qurli ra mai ve ama aavulki-ruut de ra mai ra merarlik ama kaska be ra mai dai
ama quanases met ta be ra dai nemene ma Moses aa liinka, ip taquarl ai da i re qukmes
tem uut ne ama Slurlka aa rlenki.

3 De ra mai re mes nevet lungera ama asmes i ama Ngemumaqa aa Qevepka qa qurl a ra
rem nget.

4 De ra mai ra srluup nevet luqia ama aiqi i ama Ngemumaqa aa Qevepka qa qurl a ra.
Be qatikka lua i ai de ra tit, de ai de re srluup luqia ama kainaqi i ma Kristus ka rekmet be
baing se qi men ama dulka ama kuilka ip bareq a ra. Be qatikka ai de qe na ra, ra tit.

5 Dav ama Ngemumaqa dai quasik ke narliip se ama buurlem na ra nevet lura i raquarli
araa tekmeriirang dai ama viirang. Taqurla be ra ngip iasai sevet luqia ama qerlingki i
ama ausaqi na qi.
6 Dai mager iv uurem ngim sagel lura de uuret lu aiv a qerang nanaa nge men per a ra.
De mager iv uuret lu ip saqikka qula liirang aa nget den per a uut. Dai aiv uuret lu liirang
aa dai uut drlem ai ama Ngemumaqa dai quasik ke narliiv uure tekmet ne ama viirang, ip
saqikka raquarl lura i ra rekmet niirang.
7 I raqurliani: Kuasik mager ip ngene lautu sagel ama Iaus ngen ama Sinap ip saqikka
raquarl iari never a ra, ra rekmet. I ama Ngemumaqa aa Langinka dai ama lengi nge sil
ma',
'Ta mugun de ra tes de re srluup, baiv aa de ama quatta ra tit ip te talak per ama nankina.'
Kisim Bek 32.6
8 Be quasik mager iv uure tekmet ne liina i uure ne ama nankina maden maden, ip
taquarl iari never a ra i ra rekmet. Be naqatikka ver ama nirlaqa ama quanaska, dai ama
23,000 na ra dai ra ngip.
9 Dai saqikka quasik mager iv uure siquat ne ma Kristus, ip taquarl iari never a ra, ta
rekmet. Taquarl be ama qem ama vu nget nge nismet na ra be ra ngip.
10 De qerlka quasik mager ip ngen deraqen i ngene serlin ama barlta i ama Slurlka qa
mu ra ip ta tat never a ngen ip saqikka raquarl iari never a ra, ta rekmet i ra meraqen i
re serlin sagel araa barl-iam i ma Moses ke ne ma Aaron. Taqurla, be ama Slurlka qa nem
ama Angeluqa i luqa ip ke lenges be qa veleng ta.
11 Dai be liirang aa i iirang nge men per a ra, dai liina iv iini nger teqerl a uut. Ai aiv uure
tekmet taqurla dai diip liirang aa nge ren per a uut saqikka ip taquarl lura ama murlta.
Dai be murl ama Ngemumaqa qa ruqun aa qaqet ip te iil lungera ama Lengi raqurliani, ip
mager ip ngerel kel uut ip kula uure tekmet ne liirang aa. I raqurli, qurl uut pet lungera
ama niirl i ama qares iv ama verlverleser iini se ama aivetki.
12 Dai ariq aiv iaq i qa tu aa qevep ai qa dai qurli qa maget de ama Ngemumaqa aa saqang,
dai mager ip ket lu iv ait de qula qa aat.
13 Dav aip lua i ama qasiquatka qa men per a ngi ip ngi tekmet ne ama vu, dai mager ip
ngiat drlem ai luqa ama qasiquatka dai saqikka qat den per iari. Taqurla dai quasik mager
ip ngene narligel de ngene tekmet ne ama vu. I mager ip ngen diit kur ama Ngemumaqa
i raquarli diip ke tekmet ip taquarl kel sil ai lu diip ke tekmet taqurla. I diip ke tekmet de
mager ip ngene narligel ka per a nge ama qasiquat nanaa i nget den per a ngen. Be diip
ke reqerl a ngen ne ama aiska be diip ngen diit nemen a nget. I diip ke tekmet taqurla i qe
sem madlek na ngen ip ngen deraarl madlek pe ama qasiquat.

Uure Lautu Sever Ama Ngemumaqa Dap Kurl Ama Qevep Ama Vu Nget

14 Dai gua rluavik, diiv iara ngu sil ba ngen aip ngu lu nanaa be medu ngua taqen taqurla
sevet liina i re Lautu sagel ama Iaus ngen ama Sinap. Maikka ngua taqen a ngen madlek
ip ngene ngim temanau ne a qerang nanaa i re tekmet ip te Lautu sagel iirang.
15 I ngua taqen sagel ngen, i raquarli ngene taqat drlem. Dai qatikka ngu narliip ngen
diit kur a ngen a tuaqevep, aip kua ngua taqen ne gua revan dap kua quasik.
16 Dai mager ip ngene taqa narli. I ngen drlem ai aip lua i uure tekmet ne ama Slurlka aa
Asmeski, de uut ter ama Kapka. De uure raring i uut taqen ne ama atlu sever a qa. Baiv aa
de uure srluup nemet ka. Dai raqurla dai uure teqerl ai uut dai ama quanases mer uut i ma
Kristus ka quarl te aa qerekka bareq a uut. Baip maget de uure taneng ama bretki de uure
bingmet na qi de uurerl kurl iak de iak. Baip maget de uut tes. Taqurla dai uure teqerl ai
uut dai ama quanases mer uut i ma Kristus ka quarl te aa qetdingki bareq a uut.
17 Dai mager iv uut drlem liina, ai ama bretki dai ama quanaski. Dai aiv uut tes nemen
a qi, dai quaatta i buup na uut, dav uur iing demna be ama quanases mer uut. Dai ngua
taqen i lu raqurliani: Aiv uut mai uut ter ama langas nemene luqia ama bretki de uut tes,
taqurla dai uure teqerl ai uut dai uur iing demna uut ne ma Kristus.
18 Dai ngu narliip ngen drlem ai saqikka murl liina raqurla gel ama Isrelkena. I lua i rerl
kuarl te ama ranbandemiis dai lura i ret matna ver ama Lautu dai saqikka ra tes iang naver
a nget. Dai raqurla be re teqerl ai ra, ta iing demna re ne ama Ngemumaqa.
19 Dap nevet liina dai qua ngen dru a ngen a qevep ai ngua taqen sevet lura i rerl kuarl te
ama asmes bareq ama Iaus de ngen ama Sinap i ai de re lautu sever a nget? Dap kua qurli
liirang aa daleng me uut. Katikka quasik.
20 Dap ngi lu ngua taqen taqurliani: Aip lua i lura i re lautu sagel ama Iaus de ngen ama
Sinap, dai aip tat den se araa ranbandemiis de ra tu nget pet liirang aa angera arlim. Dai
maikka ren bandemiis sagel liirang aa dap kuasiq ai re tekmet bareq ama Ngemumaqa.

Taqurla be quasik ngu narliip ngeneng ngingdemna ngene liirang aa ama Ngemumaqa aa qumes-iirang.
21 Katikka quasik mager ip ngi suup ama aiqi nemer ama Ngemumaqa aa kapka de ngen
ama aiqi nemer aa qumes-iirang angera kapka. De saqikka quasik mager ip ngia tes ama
Slurlka aa asmeski (ama Sakramen) dap per iang de ngia tu gia qevep maberl de ngia tes
ama asmes i ra quarl tem nget bareq ama Iaus.
22 Kua ngene narliiv auur a Slurlka qa tu aa qevep mavik de ama qurek per a qa na uut?
Kurli! I maikka aa dlek peviit, dav uut dai quasik. Katikka.

Mager Iv Uut Taarl Ne Ama Ngemumaqa Aa Rlenki Masmas

23 Dai saqiaskerlka ngua taqen ne lunger iara ama lengi i sa iari ra sil na nget ma', 'Ama
tekmeriirang mai dai mager iv uure tekmet niirang.'
I liina dai ama revan. Dap kuasiq ai liina ai ama tekmeriirang mai i mager iv iirang nge
tat never a uut i aiv uure tekmet niirang. Ama tekmeriirang mai dai mager iv uure tekmet
niirang. Dap katikka quasik mager iv uure tekmet ne iarang iv uure lenges ne iari araa
tuaqevep.
24 De uut i uut tu auur a qevep dai quasik mager iv uut tu auur a qevep ip katikka uut tat
never a nas. Kuasik. Dap mager iv uut tu auur a qevep iv uut tat never iari.
25 Aip lua i ngenet lu ama serlik i rat den se nget nagel iari i rem nem nget, de qatikka
ngenen ban per a nget de ngen dres. I quasik mager ip ngen dru a ngen a qevep maberl de
ngene snanpet maden maden aip lungera ama serlik nge men naqua.
26 I quasik mager ip ngene snanpet se ama serlik i raqurliani: Ama Ngemumaqa aa
Langinka qa taqen taqurliani;
'Ama aivetki, de ngen ama tekmeriirang mai ver a qi, dai qatikka ama Ngemumaqa aa
tekmeriirang aa mai.' *Sng. 24.1*
27 De saqikka, ariq aiv iak i quasiq ai qa tu aa qevep sevet ma Iesus, dai qa snanpet na
ngen ip ngen dres ngene na qa ve aa vetki. De ariq aip ngene narliip ngen diit, dai maget.
De qatti qerlka mager ip ngen dres ama tekmeriirang mai i qerl kurl a ngen. De quasik
mager ip ngen dru a ngen a qevep maberl de ngene snanpet aip lungera ama asmes nge
men naqua.
28 Dav ariq aiv iak ka sil ba ngen ma',
"Ai, lungera ama serlik dai sa ra quarl tem nget, be ra men se nget namer ama Iaus ngen
ama Sinap angera vet."
Dai be mager ip kula ngi as lungera ama asmes. I raquarli qa reqerl a ngi ne lungera ama
lengi, i qa, dai as maikka kuasik ke taqat drlem aip ngu lu a nge ama atliini nanaa, de a nge
ama viini nanaa. I arik ma ngia lenges ne aa tuaqevep sevet liina.
29 Dai quasiq ai ngu tuqun a ngen ip kula ngen dres lungera, i raquarli ngen, ngen dru a
ngen a qevep ai ama vu. Dap ngu tuqun ai ip, 'Kurli', i raquarli qatti iak dai diip ka tu aa
qevep ai ngene tekmet ne ama vu.
Dav ariq aip kuasiq a qek ka taqen taqurla, dai mager ip ngia tes a qerang nanaa qut gua
narliip. I qatti quasik mager ip ngua tit kur iaq aa tuaqevep se liirang aa i gua reving iirang
be quasik mager ip ngu tekmet ne iirang.
30 Dai ariq aip ngua meraqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa de ngua tes, dai ngu lu
nanaa be diiv iak ka taqen a ngua mavik sevet liina i ngua meraqen ne ama atlu sagel ama
Ngemumaqa de ngu tekmet ne iini?
31 Dai aip ngen dres dap kua ngene srluup dap kua ngene tekmet ne a qerang nanaa, dai
maikka mager ip ngene taqa tekmet niirang ip mager iv ama qaqet tet lu de ra taarl ne ama
Ngemumaqa aa rlenki.
32 De ngu narliip ngen dru a ngen a qevep sever ama qaqet mai i ama Judaqena de ama
Grikkena de lura i ra never ama Ngemumaqa aa Lautuqi, i quasik mager ip ngene tekmet
ne ama tekmeriirang maden maden ip ngene tekmet na ra ip te serlmen se iirang be re aat.
33 I saqikka ngen a ngua, i ai de ngu tekmet ne ama tekmeriirang mai i mager iv ama
qaqet mai re narliip se iirang. I qatikka ai de quasiq ai ngua tat never a nas. Dav ai de ngua
tat never iari ama qaqet, ip mager iv ama Ngemumaqa qe iames na ra.

11

1 De maikka mager ip per a ngen aatmires dai mager ip ngen druaqen ngua, ip saqikka
raquarl ngua, i ai de ngua tuaqen ma Kristus.

Ma Paulus Ka Taqen Sevet Liina I Re Ngung Ama Ning

2 Iaira dai ngua taarl na ngen i ai de vem ngen se ngua, de ngene taneng ama lengi merep i
sa ngua su ngen tem nget. I lungera ama gamansena i sa ngua qurl a ngen dai maikka ngen
diit kut nget.

3 Dap kerlka ngu narliip ngen drlem ngen iang ama lengi raqurliani: Ma Kristus dai qurli
qa daleng lura mai ama qaqet i ra nemen a qa. Dai ama quatka dai saqikka raqurla, i qurli
qa daleng aa ngerlki. De ama Ngemumaqa dai qurli qa daleng ma Kristus.
4 Dai aiv iaq ama quatka i qa uung aa ningaqa de qe raring de qel sil ne ama lengi i ama
Ngemumaqa qa qurl a qa rem nget ip bareq iari, dai qe sem kelep ma Kristus, i raquarli qa
daleng me qa.
5 Dav aiv iaiq ama nanki i quasik kia uung ara ningaqa, de qi raring de qil sil ne ngen
ama lengi i ama Ngemumaqa qa qurl a qi ip bareq iari, dai qi sem kelep ara ngerlka, i qa i
qa daleng me qi. Dai be diip ki ip taqua luqia i ra rliimes per ara ningaqa re ama qesing.
6 Dai qerl be ngu tuqun, ai ariq aip kuasiq ama nanki qia uung ara ningaqa, dai mager ip
te dik sev ara qesing iv ama velunget. De ariq aiv ama qelepki sa dikdik sev ara qesing ip
ma velunget, dap kua liina ip te rliimes a nget mai, dai qerl mager ip ki uung ara ningaqa.
7 Dav ama quatka dai quasik mager ip keng uung aa ningaqa. I raquarli, qa dai ama
nemki na qa i qe teqerl ne ama Ngemumaqa aa rlenki i qi veviit de ngen aa dlek. Dav ama
nanki dai qia men never ama quatka ip kia taarl ne aa rlenki.
8 I raquarli ama quatka i ngere rarlma qa dai quasik ka men never ama nanki.

Dav ama nanki ma Iva dai qia men nemen ara ak ma Adam.

9 De qerlka quasiq ai ama Ngemumaqa qa rekmet ne ama quatka ip bareq ama nanki,
dap ka rekmet na qi ip ki bareq ara ak.
10 Kerl taqurla be lu mager iv ama nanki qi tekmet ne liirang aa ip ki teqerl ai qi dai ara
ak daleng me qi. Dai be raquarli qi tekmet taqurla, dai be ama Angeluqena rem ngim de
ret lu qi tekmet taqurla de ama arlias per a ra.
11 Dap lua i men ama Slurlka aa liinka, dai ama nankina dai quasiq ai qurli ra iai i ngerek
se ra. De ama quatta dai quasiq ai qurli ra iai i ngerek se ra. Kuasik. Ama nanki dai ip kia
tat never ama quatka, de ama quatka dai ip ka tat never ama nanki.
12 Murl dai ama Ngemumaqa qa rekmet ne ama nanki nemen ama quatka aa qetdingki.
Dav iara dai ai de ama quatta ra den men ama nankina. Dap katikka liina dai ama
Ngemumaqa qa matna vet liirang aa mai.
13 Dai maikka ngua taqen na ngen madlek ip maikka mager ip ngen deraatmet se lungera
ama lengi: Aip kua mager iv ama nanki qi raring sagel ama Ngemumaqa i quasik kia uung
ara ningaqa? Katikka quasik.
14 I qatikka uur ama qaqet, dai auur a tekmeriirang ngere teqerl a ngen taqurliani, ai aiv
ama ainkul ama quatka aa qesing, dai quasiq ai ama atlu raqurla be liina dai ama qeleves.
15 De ariq aiv ama nanki i ama ainkul ara qesing, dai nge rekmet be qim ngim ne ama
atlu. Be diiv ama qaqet ta taarl ne ara rlenki nevet liina. I raquarli, ama Ngemumaqa qa
qurl a qi re ama qesing ama ainkul nget ip ngere ngung per ara ningaqa.
16 Dav ariq aiv iak ke narliip ka taqen sep lunger aa gua lengi arlkames, dai as mager ip
ke taqat drlem taqurliani: Ama Ngemumaqa aa liinka ver ama qerleng mai, de ngen a uut
dai uuret dadem lungera ama lengi i sa ngua sil na nget. Katikka verleser aa.

Ama Korinkena Re Lenges Ne Ama Slurlka Aa Asmeski

17 Dai iara ngu narliip ngu sil ba ngen ne iarang i mager ip ngenet dadem iirang. De sevet
ngene liina i ngu narliip ngua taqen sever iini. I quasik mager ip ngua taqen ne ama arlias
nevet liirang aa i ai de ngene tekmet ne iirang. Kuasik. I aip lua i ngeneng iing demna
ip ngene Lautu, dai ai de quasiq ai ngene tekmet ne ama atliirang. Kuasik. I a ngen a
tekmeriirang dai quasiq ai ama atliirang.
18 Dai nauirl dai ngu narliip ngua taqen sevet liini iara. I ngu narli ama lengi raqurliani:
Aip lua i ngeneng iing demna ip ngene Lautu, dai ai de matmatmet na ngen. De qatikka
ngen, ngen deraarl metna ne ama lengi. Be naqerl ngua tu gua qevep ai ani iang ama lengi
dai ama revan nget.
19 I raquarli, ngua tu gua qevep ai nakka ani matmet na ngen per a ngen a lautuqi.
Taqurla dai diip ngene raqat drlem sevet lura i raat drlem saatmit kur ama Ngemumaqa
aa narliip.
20 Taqurla dai be aip ngene ngingdemna ip ngene tekmet ne ama asmeski ip taquarl luqia
i mekai ma Iesus ke ne aa risura ra rekmet na qi. Dai ai de quasiq ai ngene tekmet ip taqua
lura i ra tes per ama asmeski i re taqa tekmet sagel ama Slurlka.
21 I raquarli ngen i iak de iak dai aiv ama getki vem ngen de ama qenken per a ngen
sasmes a ngen asmes. Be iari dai ai de qurli ra i ama getki vem ta. Dav iari dai ai de re
srluup ama wain i buup be re kabaing.
22 Dai ngu lu nanaa? Kua quasiq a ngen a nge ama vet ip ngen dres de ngene srluup pem
nget? De qua ngen dru a ngen a qevep ai liina i ngen nemen ama Ngemumaqa aa liinka
dai quasiq ai ama barliini? De qua ngen dren ip ngene sem kelep a ngen a rluavik i quasiq

araa a nge ama asmes? Dai ngu lu diip ngua taqen a ngen nanaa? Kua diip ngua taqen ne ama arlias never a ngen a tekmeriirang? Maikka quasik.

Ama Bretki Iara Dai Ip Taquarl Ma Iesus Aa Qetdingki
Mat 26.26 Mak 14.22 Luk 22.19

23 Lungera ama lengi i sa ngua qurl a ngen tem nget dai ngua mer a nget nagel ama Slurlka qatikka. I lungera ama lengi dai nget taqurliani: Lua i se rletrlet iv aiv aa de ma Judas ke kuitkulbaing se ma Iesus bareq aa qumespik, de ama Slurlka ma Iesus ka mer ama bretki be qa raneng a qi.

24 De nauirl dai qa meraqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa sever a qi. De qa bingmet na qi de qa ruqun ma',

'**Ama bretki iara dai ip taquarl gua qetdingki, i ngurl kuarl tem ki ip kia tat never a ngen. Dai maikka mager iv ait de ngene tekmet taqurla ip pukpuktik per a ngen na ngua.**'

Ama Wain Dai Ip Taquarl Ma Iesus Aa Qerekka
Mat 26.27 Mak 14.24 Luk 22.20

25 Baip ta mes be verleset, de qa mer ama kapka be qa raneng a qa. De qa rekmet ne liina ip taqua qa rekmet se ama bretki. De qa ruqun ma',

'**Luqi iara ama qerlapki dai gua qerekka i qe rletik bareq a ngen. I qatikka ne liina dai ngu rarles ne ama Aiska ama Iameska iv ama Ngemumaqa qe iames ne aa qaqet masmas. Dai qatikka mager ip ngene srluup ama wain i ngene tekmet taqurla aaviit, ip katikka mager ip pukpuktik per a ngen na ngua ai lu ngua rekmet taqurla ip ngua tat never a ngen.**

26 Dai lungera ma Iesus aa lengi dai ngere teqerl taqurliani: Katikka aip lua i ngen dres ama bret de ngene srluup met luqa ama kapka, dai ngenel sil sever ama getget de ngene auur a Slurlka aa aapngipki. I qatikka diip taqurla ip deng i saqias-kerlka qe guirl.

Uure Taqam Ngim Sede Auura Rlan De Uut Ter Ama Slurlka Aa Asmes

27 Taqurla dai be ariq aiv iaq i quasik ke taqa mu aa qevep, lua i qa tes ama bretigl de qe srluup mer ama Slurlka aa Kapka, dai qe tekmet ne ama vu sagel ama Slurlka aa qetdingki de sagel ngen aa qerekka.

28 Maikka mager ip katikka ama qaqeraqa qe raqam ngim miqet sede aa rlan nauirl, iv aiv aa de qa tes lungera ama bret de qe srluup ne met luqa ama Kapka.

29 I raquarli, i aip luqa i quasik ke taqa mu aa qevep sever ama Slurlka a qetdingki, iv aiv aa de qa tes de qe srluup, dai qatikka qa, qa tarl se ama a Slurlka aa tuvetki sagelemiis.

30 I raqurla be qerl buup ne iari veleqes na ngen i quasiq araa a nge ama dlek dap kua re temarl. Be iari dai sa ai de rep ngip.

31 Dap mager iv uure taqam ngim sede auur a rlan de uure narliiv uure ngim temanau ne liirang aa ama viirang i ai de uure tekmet niirang sagel ama Ngemumaqa de sagel iari ama qaqet, dai be quasik mager iv ama Slurlka qen ban a uut te ama merlen taqurla.

32 Dav aiv ama Slurlka qet lu auur a tekmeriirang i quasiq ai ama atliirang, de lu qen ban a uut te ama merlen taqurla. I qe tekmet taqurla ip ke seserl ver a uut ip maikka mager iv auur a mugunes ip taquarl ke narliip. I ama Slurlka qe tekmet taqurla iv aip lua nasat i uut ngip de quasik mager ip diip ke karabus na uut i qe nem uut semer ama altingki, ip taquarl lura i quasik ta tu araa qevep i diip ke nem ta semer ama altingki.

33 Taqurla, dai be maikka gua rluavik, aip lua i ngene ngingdemna ip ngen dres ip taquarl murl ama Slurlka qe ne aa risura, dai maikka ngua taqen a ngen madlek ip kurli ngen de ver a na.

34 Dai ariq aiv iak, i ama getki-vem-ka maden, dai mager ip ka tes pe aa vetki, iv aiv aa de qat den. I mager ip ngene tekmet taqurla i raqurliani: Taqurla ip diip kuasik mager iv ama Slurlka qe rekmet ne ama vu sagel ngen sevet liirang aa arle ves, i aip ngene ngingdemna de ngene tekmet niirang.

De as iang aa ama lengi sevet liina i ngene Lautu. Dap diip ngu seserl ver a nget i aip ngua men.

12

Ma Paulus Ka Taqen Sever Ama Dlek Muqas Muqas Nagel Ama Qevepka Ama Glasingaqa

1 De saqikka ngen snanpet na ngua sever ama dlek muqas muqas i ama Qevepka ama Glasingaqa qen ban a uut. Dai gua rluavik, maikka ngu narliip ngene taqat drlem iirang.

2 De ngen drlem ai liirang aa dai ama revan iirang: I as murl lua i ngen i quasik ngene Lautu sagel ama Ngemumaqa, de qatikka ai de ngenet dan de lura araa gamansena i ai de

re Lautu sagel ama Iaus ngen iarang i quasiq iirang nge taqen. Be qatikka ai de liirang aa nge tit se ngen puuqas nev ama ais ama vu nget.

3 Dai ngu narliip ngene taqa mu a ngen a qevep sever iang ama lengi raqurliani: Aip kurl ama Ngemumaqa aa Qevepka gel iak, de qerl kurl a qa re ama lengi, dai quasik mager ip luqa qa taqen ma',

"Mager ip ngi lenges ne ma Iesus."

De saqikka, luqa i quasik kurl ama Qevepka ama Glasingaqa gel ka, dai quasik mager ip ke tuqun ma',

"Ma Iesus dai gua Slurlka."

4 Dai ngu narliip ngene taqat drlem taqurliani: Ai quaatta i buup ne ama rleriirang ama dlek pem iirang muqas muqas nagel ama Qevepka ama Glasingaqa. Dap katikka luqa ama Qevepka i qerl kuarl te liirang aa dai qatikka ama quanaska.

5 De saqikka, quaatta i buup ne ama rleriirang i ama Ngemumaqa aa qaqet te tekmet ne iirang, dai dap katikka lura mai ret matna bareq ama Slurlka ama quanaska.

6 De saqikka, quaatta i quasiq ama qaqet te tekmet ne araa rleriirang taquarlna, dap katikka ama Ngemumaqa ama quanaska kerl kurl ama Kristenkena re ama dlek. Be mager ip tet matna liirang aa ama rleriirang.

7 Dai be qatikka ai de ama Qevepka ama Glasingaqa qerl kurl ama qaqet i iak de iak te ama dlek i nget muqas muqas, ip mager ip ta tat never iari.

8 De ama Qevepka ama Glasingaqa dai qe tekmet ne iak be mager iv aa saikngias, be qa taqen sevet liirang aa i ama Ngemumaqa qa tu aa qevep sever iirang. De saqikka qe tekmet ne iaq ip ke teqerl ama qaqet ne ama adrlem sever ama Ngemumaqa aa aisiirang.

9 De qatikka luqa ama Qevepka ama Glasingaqa dai qatti qerl kurl iak te ama dlek ip ke taneng ama tuaqevep sagel ama Ngemumaqa ip ke raring ne aa dlek ip baingbaing se ama dlek pemiirang. De saqikka bareq iak, dai qatikka luqa ama Qevepka ama Glasingaqa dai qatti qerl kurl iak te ama dlek ip ke lemerl te ama arlem i nget muqas muqas.

10 De qatikka luqa dai qatti qerl kurl iak te ama dlek ip mager ip ke tekmet ne ama tekmeriirang i quasik mager iv a qek never ama aivetki qe tekmet ne iirang. De qatikka luqa ama Qevepka ama Glasingaqa dai qatti qerl kurl iak te ama dlek ip mager ip ka ter ama lengi nagel ama Ngemumaqa de qel sil na nget bareq iari ama qaqet. De qatikka luqa ama Qevepka ama Glasingaqa dai qatti qerl kurl iak te ama dlek ip ka drlem sal sil sevet lura i re taneng ama dlek nagel ama Slurlka de ngen lura i araa dlek nagel ama Kaak-ka. De qatikka luqa ama Qevepka dai qatti qerl kurl iak te ama dlek ip mager ip ka taqen ne iaq ama lengiqa i quasiq ai qa su nas tem ka. De qatikka luqa ama Qevepka ama Glasingaqa dai qatti qerl kurl iak te ama dlek ip mager ip kat drlem aiv iak ka taqen ne ama lengi i qi muqas ne ama lengiqa. Dai qa tal ama aa drlem ip ke guirltik lungera ama lengi bareq ama lautuqi.

11 I qatikka liirang aa ama rleriirang muqas muqas, dai iirang nagel ama Qevepka ama Glasingaqa i ama quanaska. I qatikka qerl kurl iak te iang ama dlek muqas de saqikka iak te iang. I qatikka qe tekmet taqurla qur aa tuaqevep ama atlu nget.

Uut Mai Dai Raquarl Ama Qetdingki Ama Quanaski

12 Dai ama qaqeraqa aa qetdingki dai qatikka ama quanaski, dap buup ne ara garli iirang. Dai saqikka ma Kristus aa qetdingki dai raqurla. I quaatta i buup ne auut ama qaqet, dap kurl uut men a na dai ama qetdingki ama quanaski. Be luqa ama liinka dai ma Kristus aa qetdingki.

13 I ngen drlem ai ver ama Ngemumaqa aa liinka, dai iari never a uut dai ama Judaqena na ra. De iari never a uut dai quasiq ai ama Judaqena na ra. De iari never a uut dai lura i ret matna naik i ama maatpitta na ra, de iari never a uut dai quasiq ai raquarl lura i ama maatpitta na ra. Dai be quaatta i uut never ama liin i nget muqas muqas dap mekai lua i ra ukmestem uut, de vet luus aa de ama Qevepka ama Glasingaqa qa rekmer iv uut dai nemen ama liinka ama quanaska. De ama Ngemumaqa qa mu ama Qevepka ama Glasingaqa ama quanaska de auur a rlan.

14 Dai uut drlem, ai ama qetdingki dai quasiq ai qi ne ama garl-iini ama quanas-iini naqatikka. Kuasik. Dap buup ne ara garli-iirang.

15 De ariq aiv ama ilaingiit nge ruqun ma', "Ngua dai quasiq ai ama ngeriqit. Taqurla be quasiq ai ngua nemen ama qetdingki."
Dai quaatta i iit nge taqen taqurla dap katiaskerl iit nemen ama qetdingki.
16 De ariq aiv ama asdemki qia ruqun ma', "Ngua dai quasiq ai ama sakngaqa, taqurla be quasiq ai ngua ne men ama qetdingki."
Dai quaatta i qia taqen taqurla dap katiaskerl ki nemen ama qetdingki.

17 Dai ariq aiv ama qetdingki mai dai ama sakngaqa naik, dai ngu lu diip ke narli ama lengi nanaa? Kuasik maget.
De ariq aiv ama qetdingki mai dai ama asdemki naik, dai ngu lu diip ki raren sever iarang nanaa? Kuasik maget.
18 Dav ama qetdingki dai quasiq ai raqurla. Kuasik.
I qatikka ama Ngemumaqa dai murl ka mu ama garli iirang i iani de iani ver ama qetdingki, i qatikka qur aa narliip.
19 Dai qatikka ariq aip kurli iani aa ama garli iini i ngerek se iini, dai liina dai maikka quasiq ai ama qetdingki aa ama revan ki.
20 Dav ama qetdingki dai quasiq ai raqurla. Kuasik.
I ama qetdingki dai buup ne ara garli iirang, be iirang dai ama qetdingki ama quanaski.
21 De ama sakngaqa dai quasik mager ip ke ruqun ama ngeriqit ma', "Ariq aip kuasik kurli ngi na ngua, dai qatikka ngerek se ngua dai diip kurli ngua maget."
De ama ningaqa dai quasik mager ip ke ruqun ama ilaingiit ma', "Ariq aip kuasiq a ngi, dai qatikka ngerek se ngua dai diip kurli ngua maget."
22 Kuasik.
I iarang ama garli iirang per ama qetdingki i ai de uut tu auur a qevep ai quasiq ai iirang anger a nge ama dlek. Dai ariq aip kuasiq iirang, dai ama qetdingki dai quasik mager ip kurli qi maget.
23 De ai de uut tu auur a qevep ai quasiq ai iarang ngerem ngim ne ama atlu, dai maikka ai de uure taqa uas tem iirang. De iarang aa ama garli iirang per ama qetdingki i quasik mager ip kurli iirang sekgames. I be maikka ai de uure taqa ngung per iirang.
24 Dav iarang ama garli iirang, dai ai de qurli iirang sena. I qatikka murl ama Ngemumaqa qa mu ama garli iirang mai men a na ver ama qetdingki. Be liirang aa i quasiq ai iirang ngerem ngim ne ama atlu dai maikka ai de qe taqa tekmet siirang.
25 I qa rekmet taqurla, iv ama qetdingki dai quasik mager ip matmatmet na qi. Kuasik. Dap mager ip katikka iirang nge tat never a na ne ama gamansena ama atlu nget.
26 Taqurla be aiv iani ama garli iini ngere taneng ama getget, dai qatikka ama garli iirang mai dai diiv iirang ngere taneng ama getget. De ariq aip ta raqa tekmet se iani be ama arlias per iini dai saqikka diiv ama arlias per iirang mai.
27 De saqikka ngen mai raqurla. I ngen mai dai ip taquarl ai ma Kristus aa qetdingki. Be ngen dai ama garli iirang per ama qetdingki.
28 Be ama Ngemumaqa dai sa qa mu ama qaqet ip tet matna veleqes ne aa Lautuqi. Be lura i re rarles dai lura i ma Kristus aa Aposel na ra. De lura ve ama luqupka ip ma udiiram, dai aa Aamki-na-ra. De lura ve ama luqupka ip ma depguas, dai lura i ama Ngemumaqa qa mu ra ip te su ama qaqet ip tel sil ve aa Lengi angera rleng barek lura i ra tu araa qevep. De qerlka ama Ngemumaqa dai sa qa qurl iari te ama dlek ip mager ip te tekmet ne ama tekmeriirang i quasik mager iv ama qaqet te tekmet niirang ne araa dlek. De iani i ama Ngemumaqa qa qurl iari te ama dlek ip mager ip te tekmet de maget se ama arlem per a ra. De iani i ama Ngemumaqa qa qurl iari te ama dlek ip mager ip ta tat never iari. De iani i ama Ngemumaqa qa qurl iari te ama dlek ip te ruirl se ama Ngemumaqa aa liin. De iani i ama Ngemumaqa qa qurl iari te ama dlek ip ta taqen ne iang ama lengi i quasiq ai ra su nas tem nget.
29 Dai ngu lu nanaa? Kuarl ama qaqet mai dai ma Kristus aa Aposel na ra? Kuasik. De quarl ama qaqet mai dai ip ta ter ama lengi nagel ama Ngemumaqa de rel sil na nget bareq iari? Kuasik.

De quarl ama qaqet mai dai aa Aamki-na-ra? Kuasik. De quarl ama qaqet mai dai mager ip te tekmet ne ama rleriirang i quasik mager iv ama qaqet te tekmet niirang ne araa dlek? Kuasik.
30 De quarl ama qaqet mai dai mager ip te tekmet de maget se ama arlem per a ra? Kuasik.

De quarl ama qaqet mai dai mager ip ta taqen ne ama lengiqa i quasik ta su nas tem ka? Kuasik.

De quarl ama qaqet mai dai mager ip te guirltik pet lungera ama lengi i nget muqas muqas i iari ra taqen na nget? Kuasik.

I qatikka ama qaqet mai dai iaq a uaik ama rletki de saqikka iak.
31 Dap maikka mager ip ngene dlek i ngene narliip ngen deret lungera ama dlek i maikka nget peviit nagel ama Qevepka ama Glasingaqa.

13

A Slurlka Aa Ngimsevetki

De diip ngu teqerl a ngen ne ama mugunes i maikka ama atluus i mager ip kurli ngen taqurla.

1 Arik aip ngua, i mager ip ngua taqen ne ama qaqet araa lengi i nget muqas muqas de ngen ama Angeluqena araa lengi, dap kuasiq ai gua arlem never iari, dai ngua tekmet naik, be ngua dai ip taquarl ama dramki i quasik met ki, i qik nak, dap kuarl ama geramutki i qik nak naik i aiv iak ke uaming ki.
2 De ariq aip ngua i mager ip ngua ter ama lengi nagel ama Ngemumaqa de ngul sil na nget bareq ama qaqet, dav arik aip kuasik gua arlem dai ngut matna naik.
De arik nguat drlem liirang aa mai i quasiq ama Ngemumaqa qa sil bareq iari niirang, de arik lua i ngu taqat drlem se ama Ngemumaqa aa lengi mai be mager ip ngu su iari, dap kuasik gua nge ama arlem, dai ngut matna naik.
De ariq aip ngua, i ngua tu gua qevep madlek sagel ama Ngemumaqa ip ke tekmet ip taquarl ngu nen ka, be mager ip ngu tekmer iv ama dam nge tirl ianai de saqi miasai muk, dap kuasik gua nge ama arlem dai ngut matna naik i quasik maget na ngua qur a qeni.
3 De ariq aip ngua i ai de ngun ban per ama asmes de ngurl kurl lura i quasiq araa qerang, de quaatta i ariq aip ngua quarl temiis bareq ama qaqet ip te veleng ngua ne ama altaing, taqurla dav ariq aip kuasik gua arlem never iari, dai liina, dai diip kuasiq ai ama Ngemumaqa qe van a ngua i raquarli ngu tekmet ne liirang aa.

4 Aiv iaq aa arlem never iak, dai quasiq ai masmasna ama qurek per a qa na qa i aip ket tekmet ne ama vu sagel lura. De diip ke tekmet ne ama atlu sagel luqa. De ai de quasiq ai ama vu aa rutka ne lura i buup ne araa tekmeriirang. De ai de quasiq ai qa taarl nanas de quasik ke manep ne iari.

5 De ama tekmeriirang i quasiq ai ama atlu iirang dai quasik mager ip ke tekmet niirang sagel iari. De quasik mager ip ka ter ama tekmeriirang, ama atliirang ip bareq a nas, dap kuasik ka tu aa qevep sever iari. De quasik mager ip masmasna rletrlet per a qa ne iari. De quasik mager ip kat drlem sever ama viirang i ai de iari re tekmet niirang sagel ka.

6 De ai de quasiq ai ama arlias per a qa never ama tekmeriirang i quasiq ai ama atliirang. Kuasik. Dav ai de ama arlias per a qa never ama tekmeriirang ama atliirang.

7 De quasik mager ip kel sil sever ama tekmeriirang ama viirang i iari ra rekmet niirang sagel ka. De qatikka diip ka tu aa qevep ai iari re tekmet ne ama atlu iirang. De qatikka diip ka tu aa qevep ai diiv ama Ngemumaqa qa tat never iari ip ta tit kut ma Iesus Kristus aa ais. De quaatta i aiv a qerang nanaa nget den per a qa dap katikka diiv aa arlem never iari.

8 Dai liina i iv auur a arlem never iari, dai qatikka quasik mager ip diip perleset ne liina. Maikka quasik maget.

Dap liina i ai de ama Qevepka ama Glasingaqa qerl kurl iari re ama dlek ip ta ter ama lengi nagel ama Ngemumaqa de rel sil na nget bareq iari, dai diip perleset niini. De liina i ai de ama Qevepka ama Glasingaqa qerl kurl iari re ama dlek ip ta taqen ne iang ama lengi i nget muqas muqas, i quasiq ai ra sunas tem nget, dai diip perleset ne liina. De ngene liina i ai de ama Qevepka ama Glasingaqa qerl kurl iari re ama saikngias. Dap nasat dai saqikka diip prleset ne liina.

9 Dai iara dai naqatikka uut drlem ama garli iirang nevet liirang aa ama tekmeriirang. De ai de ama Ngemumaqa qerl kurl a uut te ama lengi iv uurel sil bareq iari, dai ai de qel sil ba uut ne ama garli iirang nevet liirang aa i nasat de qe rekmet niirang bareq a uut.

10 Dap lua i aip liirang aa nge men i maikka maget niirang, de diip pet lungera ama niirl de liirang aa mai i iara dai ama garli iirang i uut drlem iirang, dai diip perleset niirang.

11 De murl lua i as ama rluimka na ngua, dai ai de ngua taqen ip katikka raquarl ama rluimka qa taqen. De qatikka ai de ngua tu gua qevep sever ama tekmeriirang ip taquarl ama rluimka. De ai de nguat drlem be nguat tat met se ama tekmeriirang ip taquarl ama rluimka. Dav aip lua i sa ama barlka na ngua, de sa ngua verleset never ama rluimka aa tekmeriirang.

12 De iara dai naqatikka uut drlem ama garli iirang never ama Ngemumaqa aa tekmeriirang; ip taquarl ai da i iak ket lu aa rluaqa ve ama nangesaap. Dav aiv aap nge mit dai qet lu aa rluaqa sekgames. Dap lua i nasat, dai diiv uuret taqat drlem ama Ngemumaqa. Be iara dai naqatikka nguat drlem ama garli iini. Dap lua i nasat dai diip nguat drlem ama tekmeriirang mai, ip taquarl ama Ngemumaqa i qe taqat drlem a ngua.

13 Be iara dai ama tekmeriirang aa ama depguas i quasik mager ip prleset niirang i ama Ngemumaqa qe narliip se uut iv uure tekmet niirang. Maikka mager iv uut tu auur a qevep sever ama Ngemumaqa ip ka tat never a uut. De mager ip kurl uut de uurem ngim de uut drlem ai diiv uure raneng ama tekmeriirang i maikka ama atlu iirang i sa ama Ngemumaqa qa sil ai diip ke qurl a uut tem iirang pe uusep. De qatikka mager iv auur a arlem never iari.

Be liina i maikka iini veviit nemene liirang aa i maikka mager ip katikka uure tekmet niini dai liina ma': Maikka mager ip katikka auur a arlem never iari.

14

Mager Ip Ngene Narliip Ngenel Sil Ne Ama Ngemumaqa Aa Lengi

1 Dai be raquarli liina dai iini veviit i mager iv uure tekmet niini, dai be maikka ngu tuqun a ngen ip slepslep per a ngen iv a ngen arlem never iari ama qaqet. Dap kerlka mager ip ngenek nak madlek ip ngene taneng ngen ama dlek i nget muqas muqas i ai de ama Qevepka ama Glasingaqa qerl kurl lura i ra tu araa qevep. Dai be liina i maikka mager ip ngene narliip siini, dai liina i mager ip ngene nen ama Qevepka te aa dlek ip ngen deret ama lengi nagel ama Ngemumaqa de ngenel sil na nget bareq iari.

2 Dai ngua taqen a ngen ip ngene tekmet taqurla, i raquarli, aiv iak ka taqen ne ama lengiqa i quasiq ai qa sunas tem ka, dai quasiq ai qa taqen sagel ama qaqet. Kuasik. Dap ka taqen sagel ama Ngemumaqa naik. Dai mager ip ngen drlem ai ama revan taqurla, i raquarli; quasiq a qek kat drlem aip ka taqen nanaa. I qatikka qa taqen ne ama Slurlka aa lengi i ama trleses pem nget i nget nagel ama Qevepka ama Glasingaqa.

3 Dap luqa i qa ter ama lengi nagel ama Ngemumaqa de qel sil na nget bareq iari, dai qa taqen sagel ama qaqet. Taqurla dai be rat drlem ama Ngemumaqa aa lengi de ngere sem madlek ne araa tuaqevep. De rat drlem ai lungera ama lengi dai ngere sem madlek na ra ip maikka mager ip ta tit kut ma Iesus Kristus aa ais iirang. De lungera ama lengi dai diip nge tat never a ra be mager ip te dlek pe araa merlen.

4 De aiv iak i qa taqen ne iaq ama lengiqa i quasiq ai qa sunas tem ka, dai qatikka qa tat never a nas. Dav aiv iak i qa ter ama lengi nagel ama Ngemumaqa de qel sil na nget bareq iari, dai qa tat never ama Ngemumaqa aa liinka mai.

5 Dai ngu narliip ngen mai ngen deraqen ne iang ama lengi muqas i ai de quasiq ai ngen sunas tem nget. Dap liina i nakka iini veviit, dai ngu narliip ngen deret ama lengi nagel ama Ngemumaqa de ngenel sil na nget bareq iari. Dai be luqa i qa ter ama lengi nagel ama Ngemumaqa de qel sil na nget bareq iari, dai aa rletki veviit. Dap luqa i qa taqen ne ama lengiqa i ai de quasiq ai qa sunas tem ka, dai aa rletki dai nakka qi re navuk. Dav arik ka taqen ne ama lengiqa muqas dai mager ip ke guirltik pet luqa ama lengiqa bareq iari ip mager ip ta mai raat drlem, be diip ka tat never ama Ngemumaqa aa liinka mai.

6 Dai gua rluavik, ariq aip lua saqi ngus pas tem ngen be ngua taqen per a ngen ne ama lengiqa i ama Qevepka qe qur a ngua, dai diip kuasik a qek ke guirltik pet luqa ama lengiqa. Dav ariq aiv ama Ngemumaqa qa reqerl a ngua ne ama trleses pem iirang de ariq aip ka qurl a ngua te aa saikngias de aip ngen a ngua, ngua sil ne ama lengi i ngua mer a nget nagel ka dai diip mager ip ngu raat never a ngen.

7 De iara ngu siquat sevet liirang aa i quasiq iirang ngere iames i liirang aa ip taquarl ama ailekmetka de ama gitaqi, dai saqikka quasik mager iv iirang ngere taqat matna anger a lat, i ariq aip kuasiq iirang ngere taqak nak. I aip kuasiq iirang ngere taqak nak, dai quasik mager iv uuret lu ai uure taing taqurla.

8 De ariq aip kuasiq ama rlaunka qe taqak nak, dai lura i ai de ra tes, dai quasik mager iv a qek ka tuvem ip ka tit sever ama arasmesna.

9 Dai saqikka ngen taqurla. I ariq aip ngen deraqen ne iang ama lengi nagel ama Qevepka sagel ama qaqet i quasik tat drlem a nget, dai quasik mager ip tat drlem pe lungera ama lengi angera rleng. Be a ngen a lengi dai diip nge tit naik.

10 Dai naqerl ama a revan, i buup ne ama lengiqa i qa muqas muqas per ama aivetki. Be lungera ama lengi i nget muqas muqas dai mager iv iari re sil ba na.

11 Dav ariq aiv iak ka taqen per a ngua de quasik nguat drlem, dai be diiv uun dai raquarl ama nangis-iam na uun sagel na.

12 Dav ama a revan, i maikka ngene narliiv ama Qevepka qerl kurl a ngen te ama dlek i nget muqas muqas. Dai mager ip ngen dugelnas ne lungera ama dlek ip ngene tekmet ne liirang aa i maikka mager iv iirang ngere taqat mat never ama lautuqi.

Ma Paulus Ka Taqen Sevet Liina I Ra Taqen Ne Ama Lengiqa I Qa Muqas Muqas

13 Dai be aiv iaq i qe taneng ama a dlek ip ka taqen ne ama lengiqa i ai de quasiq ai qa sunas tem ka, dai mager ip ke raring sagel ama Ngemumaqa ip mager ip kerl kurl a qa re ama dlek ip mager ip ke guirltik pet luqa ama lengiqa.

14 I ariq ngu raring ne ama lengiqa i ama Qevepka qa qurl a ngua, dai ngu raring dap kuasik nguat drlem ama rarlimini ve angera rleng.

15 Dai ngu lu diip ngu sana? Diip ngu raring ne ama Qevepka aa dlek de qerlka diip ngu raring ne ngene gua tuaqevep. De diip ngu taing ne ama Qevepka aa dlek de qerlka diip ngu taing ne gua tuaqevep.

16 Dai ariq aip ngi raring ne ama lengi muqas, dap kurl iaq de gia snaing, dap kuasik kat drlem aip ngi raring nana, dai quasik mager ip ka taqen ne ama atlu sagel ama Slurlka pet gia raring sagel ama Ngemumaqa.
17 I ama revan i ngia taqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa, dap luqa de gia snaing dai quasik ke taqat drlem, de maikka quasiq ai ngia tat never a qa.
18 Ngu taqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa, i raquarli, ai de ngua taqen ne iang ama lengi i nget muqas muqas. Be maikka ngua uirl se ngen.
19 Dap ngu narliip ngua taqen sagel ama Lautuqi ne ama lengi i ama seserl nget. I aip ngu taqen ne ama lengi i buup per ama ainkul ne ama lengi muqas muqas dai liina dai quasik ai ama atliini, i quasik ngu tat navet. Dap kuatta i ngu taqen ne ama langas dap ngen taqat drlem ama rarlimini ve a nger a rleng dai liina pe viit.
20 Gua rluavik, kula ngen dru a ngen a qevep ip taquarl ama arluis i quasiq araa a nge ama adrlem. Kurli. Dap liina i ngen dru a ngen a qevep sever ama viirang dai mager ip ngen ip taquarl ama arluis i as kuasik tat drlem se ama viirang. Dap liina i ngen dru a ngen a qevep sever ama tekmeriirang dai mager ip ngen dru a ngen a qevep ip taquarl ama barlta.
21 I ve ama Ngemumaqa aa Langinka dai qa meraqen ma',
'Diip ngu nem ama nangista ip te qurl gua qaqet te ama lengi: I diip ta taqen per a ra ne ama lengiqa i quasik tat drlem a qa. Dap katiaskerl diip kuasiq ai re narligel gua lengi.'
Lo 28.49 Ais. 28.11-12
I qatikka ama Slurlka qa meraqen taqurla.
22 Taqurla dai be liina i ra taqen ne iaq ama lengiqa muqas, dai liina i ama Ngemumaqa qe teqerl ne aa dlek. I quasiq ai qe teqerl lura i sa ra tu araa qevep sever a qa. Kuasik. Dap ke teqerl lura i quasik ta tu araa qevep sever a qa.
Dav ama Lengi i ama Aamki-na-ra i ai de ra taqen a nget bareq iari, dai liina i ama Ngemumaqa qerl kurl lura i ra tu araa qevep sever a qa. I liina dai quasiq ai barek lura i quasik ta tu araa qevep.
23 Taqurla dai be aiv ama qaqet mai nev ama Lautu ra iing demna, de ngen mai ngen deraqen ne ama lengiqa i qa muqas muqas; dav ariq aip ngene iari ra man i quasiq ai ra tu araa qevep de ngene lura i quasik tat drlem; taqurla dai be diip te tuqun ai ngene kabaing.
24 Dav ariq aip ngen mai ngen deret ama lengi nagel ama Ngemumaqa de ngenel sil na nget bareq iari, be ariq aip luqa i quasik ka tu aa qevep, dap kua iak ka men be qa man i luqa i quasik kat drlem, dai diip ngen mai ngene sil ba na ne ama Slurlka aa lengi ne a ngen a lengiqa, dai diip ngere qutgil de luqa. I diiv ama lengi ngere reqerl a qa ai qa dai qat drlem sa tekmet ne ama viirang.
25 I ama tuaqevep mai ama vu nget i ai de ngere trles i muk de aa rlan, dai diip kurli nget sekgames. Be qa dai diip ka aan aa buum, de qe Lautu sagel ama Ngemumaqa. Be qa dai diip ke sil ma', "Maikka ama revan, i qurli ama Ngemumaqa veleqes na ngen."

Mager Iv A Raring Ngere Taqat Mit Naser A Na Ver Ama Lautu

26 Dai be gua rluavik, aip lua i ngene ngingdemna ip ngene lautu, dai ngu lu mager ip ngene sana?
Diip ngene tekmet taqurliani:
Iari dai diip te ruirl se ama taing.
De iak dai diip ka taqen ne iang ama lengi ip ka tat never iari ip te taqat drlem se ama Ngemumaqa aa Lengi.
De iak dai diip ke su re iang ama lengi i ama Ngemumaqa qa reqerl a qa na nget ip kel sil bareq iari.
De iak dai diip ka taqen ne ama lengiqa i ai de quasiq ai qa sunas tem ka.
De iak dai diip ke guirltik pet luqa ama lengiqa bareq ama qaqet ne araa lengi.
Dai liirang aa i ngene tekmet niirang, dai mager ip ngene tekmet niirang iv iirang nge tat never ama Ngemumaqa aa qaqet i muk per ama lautu.
27 De ariq aiv iari i muk i re narliip ta taqen ne ama lengiqa i ai de quasiq ai ra su nas tem ka, dai mager iv ama udiam ian deraqen. Dap kuariq aiv ama depguas na ra, de qatikka deng aa. De mager ip ta taqen i iak nauirl baiv aa de sagel iak. De qerlka mager ip kurli ngene iaq aa i mager ip kel sil vet lungera ama lengi i lura ra taqen na nget.
28 Dav ariq aip kuasiq a qek ip ke guirltik per ama lengi, dai lura i ip ta taqen ne ama lengiqa i ai de quasiq ai ra sunas tem ka, dai mager ip sung na ra i muk per ama lautu. De qatikka mager iv iak de iak ka taqen kuarla de ra taqen sagel ngen ama Ngemumaqa.
29 De saqikka iani i ariq aiv iari i re taneng ama lengi nagel ama Ngemumaqa ip tel sil bareq iari, dai naqatikka mager ip ma udiam dap kuarl ama depguas na ra dai mager ip ta

taqen. De mager iv iari dai mager ip te taqa mu araa asdem te lura araa lengi de mager ip te taqam ngim per a nget aip maikka qua nget nagel ama Ngemumaqa.

30 De iani qerlka, i aiv ama Ngemumaqa qa reqerl iaq i muk per ama Lautuqi ne iang ama lengi, dai luqa i sa laira qa arles ip ka taqen, dai mager ip sung na qa. De qatti aa ding se luqa ip ke sil ne lunger ama lengi i askerlka ama Ngemumaqa qa reqerl a qa na nget.

31 I ngu tuqun a ngen ip ngene tekmet taqurla, i raquarli mager ip ngen mai i muk per ama Lautuqi dai mager ip ngen deret ama lengi nagel ama Ngemumaqa de ngenel sil na nget bareq iari ver ama Lautuqi. Dap mager ip ngene tekmet ne liirang aa i ngene tekmet niirang i aiv iak ke ares de sagel iak. Taqurla ip mager ip ngen mai ngene sunas nevet lungera ama lengi. De mager ip ngen mai ngene dlek i ngen diit kut ma Iesus aa ais.

32 De iani i luqa i qe taneng ama Qevepka aa dlek ip ka ter ama lengi nagel ama Ngemumaqa de qel sil na nget bareq iari, dai saqikka qe taneng ama dlek ip mager ip ke rarles de riktik dem ka sa meraqen, i aip lua i qe rarles ip ka taqen de lua ip tiktik dem ka.

33 Dai ngen drlem ai ama revan taqurla, i raqurliani: Ama Ngemumaqa dai quasiq ai, ai de qe tekmet ne ama tekmeriirang i qe tekmet maden maden, i quasiq ai qe tekmet niirang nademna. Dap ke narliip se uut iv uure taqa tekmet ne ama tekmeriirang nademna de ne ama uupka.

Dai aip lua i ngene ngingdemna de maikka mager ip ngene tekmet ne ama tekmeriirang ip taquarl ama Ngemumaqa aa iang ama liin ngere tekmet.

34 De aip lua i ngene ngingdemna ip ngene Lautu, dai quasik mager iv ama nankina re su. I ama nankina dai quasiq mager ip ta daleng ama quatta. Dap mager iv araa ding se ama quatta iv araa dlek daleng me ra. I qatikka lungera ip taquarl ve ama Ngemumaqa aa Langinka i ma Moses ka meraqen.

35 De qerlka ariq aiv a qeni nanaa i ama nankina re narliip tat drlem, dai mager ip kurli iv aip samuk sev araa vet, de qatikka mager ip te snanpet ne araa ngerlvik. I raquarli quasiq ai maget taqurla iv ama nanki qia taqen per ama Lautu.

36 Dai ngu lu nanaa? Kua ngen dru a ngen a qevep ai ngen i murl ngen arles i ngen sil bareq ama qaqet ne ama Ngemumaqa aa lengi? Maikka quasik. De qua ngen aa naik i ngen mer ama Ngemumaqa aa lengi, dap kuasik te iari ama qaqet? Maikka quasik.

37 Aiv iak peleqes na ngen i qa tu aa qevep ai qe taneng ama dlek nagel ama Qevepka ip ka ter ama lengi nagel ama Ngemumaqa ip kel sil na nget bareq iari, dap kua iang nanaa ama dlek i nget nagel ama Qevepka ama Glasingaqa, dai mager ip ke rarlis gel aa tuaqevep sevet liina i iara ngua iil sagel ngi. I qatikka lunger iara i ngu lil sagel ngen, dai qatikka ama Slurlka aa tekgelem aa i qa qurl a ngua.

38 Dav ariq aiv iak ka tiirl i quasik ke narliip ke narligel lungera i lu ngua iil iara, dai saqikka quasik mager ip maikka ngene narligel ka.

39 Dai be gua rluavik, diip ngu perleset ne lunger iara ama lengi i iara ngua taqen a ngen taqurliani: Maikka mager ip ngene nen ama Slurlka ip te ama Qevepka aa dlek ip mager ip ngen deret ama lengi nagel ama Ngemumaqa de ngenel sil na nget bareq iari. De qerlka ariq aip lura i ra tu araa qevep te narliip ta taqen per ama Lautuqi ne ama lengi i ai de quasiq ai ra sunas tem nget, dai quasik mager ip ngene kel ta.

40 Dap mager ip ngene taqa lautu ngen ama tekmeriirang mai ama atliirang de maikka ngene tekmet niirang ma seserl nademna.

Katikka verleset aa.

15

Sa Ma Kristus Ka Ngip De Qa Maarlviit

1 Dai gua rluavik, ngu narliip puktik per a ngen iara ne ama Lengi ama Atlunget. I lungera i sa ngua sil ba ngen na nget i lua i ngua arles i baing se ngua gel ngen. I lungera ama lengi i sa ngen mer a nget kerlka. De sa ngen maarl malkuil ne lungera ama lengi angera dlek.

2 I be ariq aip ngene taneng lungera ama lengi merep i ngua su ngen, dai diiv ama Ngemumaqa qe iames na ngen. Dai ariq aip ngen dru a ngen a qevep maberl dai diip ngene mali dalkuil te ama aiska ama atluqa.

3 Saqikka ngua sil ba ngen ip saqikka raquarl ama Slurlka qa sil ba ngua. I maikka lunger iara ama lengi dai nget peviit ip katikka raquarl ta iil ve ama Ngemumaqa aa Langinka ai ma Kristus dai qa ngip bareq auur a viirang.

4 De ra mu qa mer ama demka men ama dul. Baip naser ama niirlaiam de luqa ip ma depguas dai ama Ngemumaqa qa rekmet na qa be qa maarlviit never ama aapngipki. I raqurla ip katikka raquarl murl ta iil ve ama Ngemumaqa aa Langinka.

5 Baiv aa de qa mit sagel ma Pita be qa reqerl a qa nanas. Baip maget de qa mit sagel aa
risura i lura i ai de ra tis ta ai ama malepka ngen a iam na ra.
6 Baiv aa de qa mit sagel aa rluavik i ama 500 na ra be ra lu qa. I maikka buup ne iari
never lura dai re iames dap naqatikka iari never a ra ta ngip.
7 Baiv aa de baing se qa gel ma Jems be qa lu qa. Baip maget de baing se qa gel aa
Aposelkena de ra lu qa.
8 Be maikka aip nasat de qa men sagel ngua be qa reqerl a ngua nanas. Dap kuasiq ai qa
men sagel ngua ip taquarl sagel iari. Dav ip taquarl ama rluimka i qa men tenavuk ne aa
nirlaqa be quasiq a qek kat drlem ai diiv aa qat den. Be quasiq a qek ka tu aa qevep ai diip
ke iames. Dai quasiq ai mager iv a qek ka tu aa qevep ai ma Iesus dai mager ip baing se qa
gel ngua. Dai saqikka raquarl liina i maikka masna qa mer a ngua iv aa Aposel na ngua be
quasik mager iv a qek ka tu aa qevep ai mager ip taqurla sagel ngua.
9 Dai ngua i ngua veleqes ne ma Kristus aa Aposelkena, dai ngua re navuk. Dap ngua dai
quasiq ai ama atluqa na ngua ip mager iv ama qaqet ta tis ngua ai ma Kristus aa Maatpitka
na ngua. I raquarli mekai ngu lenges ne ama Ngemumaqa aa qaqet be re tal ama merlen.
10 Dap kurli ngua mager a iara, i raquarli ama Ngemumaqa dai vem ka se ngu ne aa
ngimsevetki. I maikka ama Aposelkena dai ai de ret matna maden, dav ama Ngemumaqa
qa qurl a ngua re ama dlek be ngu ruirl se ra ne ama rleriirang mai. I qatikka, quasik gua
nge ama dlek dav ama Ngemumaqa aa dlek ngen aa arlem de gua rlan.
11 Dai be qua ngua i ngua sil ba ngen ne ama lengi, dap kua iari ama Aposelkena ra sil ba
ngen na nget. Dai qatikka lungera ama lengi i ai de uurel sil na nget bareq ama qaqet dai
nget taquarlna. Taqurla, be mekai ngene narli lungera ama lengi de ngen dru a ngen a
qevep sever a nget.

Ama Qaqet Dai Nasat De Saqias Ta Raarlviit Never Ama Aapngipki

12 Dai iara ngu narliip ngen dru a ngen a qevep sevet liini iara: Aip lua i uurel sil dai
uurel sil taqurliani: ‘Ama Ngemumaqa dai sa qa maarl ne ma Kristus ne veleqes ne ama a
ngipta.’ Dai quasik mager iv a qek never a ngen ka taqen ma’, “Ai diip kuasik mager iv ama
ngipta ra raarlviit never ama aapngipki ip te iames.”
13 Dap ngen dru a ngen a qevep sevet liini iara: Ariq aip liina i ama revan, ai saqias
kuasik mager ip diiv ama qaqet ta raarlviit ip te iames. Dai raqurla dai quasiq mager iv
ama Ngemumaqa qa raarl ne ma Kristus ne veleqes ne ama ngipta.
14 De qerlka raqurliani: Arik liina i quasiq ai ama Ngemumaqa qa maarl ne ma Kristus
never ama aapngipki, dai ama lengi i uurel sil sevet ma Kristus, dai quasik mager ip nge
tat never a qek maikka. De qerlka iani raqurliani: Liina i ngen dru a ngen a qevep sevet
ma Kristus dai quasiq iini nge tat never a ngen.
15 Dai ariq aip taqurla, dai ngene liina ngere teqerl ai uurel sil ne ama tekmeriirang
sever ama Ngemumaqa dai quasiq ai ama revan iirang. I raquarli uurel sil dai qatti muqas
ne liirang aa i ai de ama Ngemumaqa qe tekmet niirang. I uurel sil ai qa iames ne ma
Kristus never ama aapngipki. Dai ariq aiv ama revan i quasiq ai mager iv ama qaqet ta
raarlviit never ama aapngipki, dai liina dai be quasik mager ip ma Kristus ka raarl never
ama aapngipki.
16 Ii, dai ariq ama revan i ama Ngemumaqa dai saqias diip kuasiq ai qe iames ne ama
qaqet never ama aapngipki, dai ama Ngemumaqa dai quasiq ai qa maarl ne ma Kristus
never ama aapngipki.
17 Dai ariq aiv ama revan i quasiq ai ama Ngemumaqa qa maarl ne ma Kristus, dai a ngen
a tuaqevep sever a qa dai diip nge tit naik. Dai be qatiaskerl kuasik mager ip ma Kristus ke
iames na ngen nemer a ngen a viirang.
18 Dai ariq aiv ama revan taqurla, dai saqikka liina iara i ngul sil ba ngen dai ariq ama
revan: I lura ama qaqet i ra ngip, dap ta tu araa qevep sevet ma Kristus, dai sa ra mit
puuqas.
19 Be arik ma Kristus dai mager ip ke raneng auut a iara ver ama aivetki naik, de quasik
mager iv uur raarl never ama aapngipki. Dai maikka uut dai diiv ama arlemigl na uut
malai, ver auur aatmires de ama qaqet mai dai maikka diiv araa arlem never auut malai.
20 Dap qatikka quasiq ai raqurla, i raquarli ma Kristus dai sa qa maarlviit never ama
aapngipki. A revan. I qa dai qa arlma i qa maarlviit never ama aapngipki. Taqurla be aa
liinka mai dai saqikka diip ta raarl never ama aapngipki.
21 Dai uut drlem ai raquarli ma Kristus ke iames, dai saqiaskerlka diiv ama Ngemumaqa
aa qaqet te iames i raqurliani: I qatikka ama quanaska ma Adam qa rekmet taqurla be ai
de ama qaqet tep ngip. Dai saqikka raqurla, i iaq ama qaqeraqa qa rekmet be ama qaqet
dai saqiaskerlka diip te iames naser ama aapngipki.

22 Dai lu ngua taqen i raqurliani: I qatikka raquarli ma Adam dai quasik ka narligel ama
Ngemumaqa, dai qa rekmet be aa laanivas dai be diip te ngip. Dai saqikka raqurla i ma
Kristus dai maikka qa narligel ama Ngemumaqa, de qa rekmet be aa qaqet dai saqiaskerlka
diip te iames ne ama qetdingki ama iameski.
23 Be sevet liina i diiv uur raarlviit never ama aapngipki, dai ama Ngemumaqa dai sa
qa muvuusep ip ma Kristus dai diip ka arlma. Be aip laip i diip pet luqia ama giqi i diip
ma Kristus ke guirl sasari dai diip ka raarl nauut aa liinka mai never ama aapngipki, ip ke
iames nauut masmas.
24 Be diip ke lenges ne ama qaqet araa barlta araa dlek. I lura i ai de re uas te ma Gaman,
de lura i ama barlta ip taquarl ama Kiapkena, de ngen ama barlta ver ama bisnis mai.
Baip ka verleset i qe tekmet ne liina, de diip ke qurl aa Mam ama Ngemumaqa te ama
tekmeriirang mai iv aa Mam ke uas tem iirang mam.
25 I raquarli ma Kristus dai mager iv ama King na qa ip deng i qe uirl se aa qumes-ta.
26 Be sa aip ka uirl se aa qumes-ta, de diip ke uirl se ngen ama aapngipki qerlka.
27 I ama Langinka dai qa sil ma,
‘Ama Ngemumaqa qa mu Qa ip ke uas te ama tekmeriirang mai.’ *Sng. 8.6*
I lungera ama lengi dai nge reqerl auut ai ma Kristus dai qe uas te ama tekmeriirang mai.
Dap katikka quasik mager ip ke uas te ngen ama Ngemumaqa, i raquarli ama Ngemumaqa
qa qurl a qa re ama tekmeriirang mai.
28 Dav aip lua i sa ma Kristus ke uas te ama tekmeriirang mai, de diip ma Kristus dai
qa runas per aa Mam ama Ngemumaqa aa arlim. Dap nauirl dai aa Mam ka mu ama
tekmeriirang mai ver aa Uimka aa arlim. Dav aip lua i ama Ngemumaqa aa Uimka qa mu
nas per aa Mam aa arlim, dai diiv ama Ngemumaqa qe uas te ama tekmeriirang mai.
29 I ngu siquat ne ama snanpet, ma’, “Dai ariq ama revan i quasik mager ip saqias diiv
ama Ngemumaqa qe iames ne ama qaqet never ama aapngipki, dai ngu lu a nge ama
rarlimini nanaa iv iari re qukmes te iari ip ta tat nevet lura i sa ra ngip?”
Dai ariq aip liina i saqias diip kuasiq ai ra raarlviit; dai ngu lu nanaa iv iari re qukmes te
iari ip ta tat nevet lura?
30 De ngu lu sever auut dai nanaa? Ai de buup ne ama qaqet te serlin a uut i uuret matna
luqi iara ama rletki. Be ai de mas mas te narliip te lenges na uut.
31 De gua rluavik, maikka ngua taqen ne gua revan, i ai de ver ama niirl mai de qurli ngua
de ama aapngipki araa aam. I ngul sil ba ngen i raquarli maikka ama arlias per a ngua
malai i iara dai qurli ngen mene ma Iesus Kristus auur a Slurlka.
32 I murl vet ma Epasas dai ngu ne gua qumes-ta dai re siquat ip te lenges na ngua ip taquarl
ama aurlka i qes nismet ne ama serlik-per-a-qa i ian dresna ve ama qevel. Dai ngu lu nanaa,
be ngua maarl malkuil pet lungera ama merlen i ariq aip kuasiq ai diiv ama Slurlka qa raarl
na ngua never ama aapngipki? Dai saqikka ani mager iv uure tuqun ma’,
‘Katikka mager iv uure dlek iv uut tes ama asmes de uure mali re ama qerlav iv auur arlias
navet liina naik, i raquarli ama qares ip diiv uure prleset naver ama aivetki.’ *Ais.*
22.13
33 Dai quasik mager iv a ngen a ding se iari ama qaqet ip te kaak tem ngen. I ngen drlem
lunger iara ama lengi ma’, “Ariq aip ngene paikmet ngene ne lura i ai de quasiq ai re tekmet
ne ama atlu, dai diip te rekmet na ngen be ngene lenges ne a ngen a tekmeriirang ama atlu
iirang.”
34 Dai mager ip ngene taqa mu a ngen a qevep de ngenerl guirl sev ama Ngemumaqa aa
aiska ama revanka. I as iara dai ngenet dadem lura i quasik ta tu araa qevep sever ama
Slurlka aa dlek i diip ke iames na uut naser ama aapngipki de ai de ngene tekmet ne ama
viirang. Dai qula ngene tekmet taqurla. I maikka ngu sek de lungera ama lengi iv ama
qelep ngen, i raquarli quasik iari never a ngen ta drlem se ama Ngemumaqa.

Ama Qetdingki I Qia Maarlviit Never Ama Aapngipki Dai Qi Muqas

35 Dav ariq aiv a qek never a ngen kes snanpet ma’, “Ngu lu ama qaqet i sa ra ngip dai
diip te iames nanaa? De ngu lu diiv araa qetdeng dai nget nanaa i aip ta maarlviit never
ama aapngipki?”
36 Arik te snanpet i raquarli quasik ta tu araa qevep, dai liina dai ama kabaing. I diip ngu
su ngen ne ama qasiquatka raqurliani: Aip ngia qutserl ama gambem per ama aivet, baiv
aa de vurl vuum arle ves be uum ngere iames de sik te uum angera qetdingki, i qatikka
mager ip taqurla ver uum are ves be uum ngere iames.
37 Be luqa ama gamka i ngia qutserl ka ve ama aivet dai qatikka ama gamka naik. Dai be
luqa i ngia qutserl ka dai aip purl ve a uuves dai diip kuasiq ai aa qetdingki ip taquarl luqa
i ngia qutserl ka. Kuasik. I naqatikka ngia qutserl ama gamka naik. I qua ariq ama lagat
dap kuarl a nge ama gam nanaa i ngia qutserl nget.

38 Dai be a nge ama gamka i qa nanaa, dai qatikka ama Ngemumaqa qe tekmet na qa
ip ke riirl ip katikka nget ip taquarl ke narliip lungera ngere riirl taqurla. De qatikka qe
tekmet ne lungera ama gam be ngere riirl i qatikka iak muqas de iak.
39 De ama tekmeriirang angera qetdeng per ama aivetki dai quasiq ai nget taquarlna.
Kuasik. I ama qaqet dai araa uaik ama qetdingki dai qi raquarlna. De ama velam i
nget muqas muqas dai a nger aa uaik ama qetdingki dai qi raquarlna. De saqikka ama
uaik angera qetdingki dai qi raquarlna. De saqikka ama lubi angera uaik ama qetdingki
raquarlna.
40 De iani, i saqikka liirang aa ver ama uusepka dai saqikka iani ngerem ngim taquarlna,
de iani saqikka. De saqikka liirang aa ver ama aivetki dai iani ngerem ngim taquarlna de
saqikka iani. Dai ngen du a ngen a qevep sevet liirang aa ai lu iani ngerem ngim muqas
taqurla de iani: I liirang aa ver ama uusepka dai iirang nge raqan-men iv iirang ngerem
ngim per ama uusepka. De liirang aa iara ver ama aivetki dai ama atliirang ip sasari sever
ama aivetki.
41 I ama nirlaqa dai aa ramuremiis dai nget muqas, de ama iaqunki dai saqikka ara
uang ama ramuremiis, dai nget muqas, de ama ualdang dai saqikka angera uang ama
ramuremiis dai nget muqas. De qatikka ama ualdang i iak de iak dai saqikka aa uang ama
ramuremiis dai nget muqas.
42 Dai saqikka lu diip taqurla i diiv ama Ngemumaqa qe rekmet ne aa qaqet ip saqi-
askerlka re iames never ama aapngipki. I diip te raneng iaiq ama qetdingki i qi muqas.
I ama qaqeraqa aa qetdingki i aip kia ngip de ra qutserl ki dai ai de sesik tem ki, ip taquarl
ama gamka i aiv ama qaqeraqa qa qutserl ka ve ama aivet. Dap saqiaskerlka aiv ama
Ngemumaqa qa rekmet ne luqia ip ki iames, dai be luqia dai saqias kuasik mager ip sik
tem ki.
43 I luqia ama qetdingki i re kutserl ki i mek dai quasiq ai ama atluqi. Dav ama qetdingki
dai ama Ngemumaqa qa rekmet na qi be saqiaskerlka qi iames, dai maikka diiv ama atlu
qi malai. I luqia ama qetdingki i ra qutserl ki i mek dai quasiq ara a nge ama dlek. Dav aiv
ama Ngemumaqa qa rekmet na qi ip saqiaskerlka qi iames, dai maikka diiv ama dlek per
qi malai.
44 De ama qetdingki i ra qutserl ki i mek dai ama qetdingki i ama Ngemumaqa qa rekmet na
qi ip kurli qi iara ver ama aivetki. Dav aiv ama Ngemumaqa qa rekmet na qi ip saqiaskerlka
qi iames, dai diip luqia ama qetdingki i qa rekmet na qi ip kurli qi vuusep.
I qatikka mager ip taqurla i raqurliani: I auur a qetdeng i ama Ngemumaqa qa rekmet na
nget ip sasari sever ama aivetki. De saqikka auur a qetdeng i ama Ngemumaqa qa rekmet
na nget ip kurli nget pe uusep.
45 De qerlka ama Ngemumaqa aa Langinka dai qa taqen ne iang ama lengi, taqurliani:
‘Ama Ngemumaqa qa arles i qa rekmet ne ma Adam de qe iames ne aa qetdingki.’ *Stt. 2.7*
I luqa dai qurli qa ver ama aivetki. Dav ama Ngemumaqa qa nem ma Iesus ip saqikka
raquarl ma Adam i qe iames, de qa arles i qa qurl auut te aa Qevepka be uure iames ne aa
dlek.
46 Dav ama qetdingki i ama Ngemumaqa qa qurl a uut nauirl dai quasiq ai luqia ama
qetdingki i qa rekmet na qi ip kurli qi vuusep. Kuasik. I qa qurl a uut te luqia ama qetdingki
ip mager iv uure taneng a qi de qurl uut iara ver ama aivetki. Be aip laip de diip ke qurl a
uut te luqia ama qetdingki ip mager ip kur uut per ama Ngemumaqa aa luqupki i qi vuusep.
47 Murl ama Ngemumaqa i qa arles i qa rekmet ne ma Adam dai qa rekmet ne aa
qetdingki ne ama qerlik never ama aivetki. Dap ka nem ma Iesus ip saqikka raquarl ma
Adam. Dap luqa dai qa men manarevuk nev uusep.
48 Dai be raquarli ama qaqet mai ra men nevet ma Adam, i ama Ngemumaqa qa rekmet
na qa ne ama qerlik, dai be re taneng ama qetdingki i qi never ama aivetki ip taquarl ka.
De saqikka raqurla, i lura i ra nemen ma Kristus dai diip te ngim muqas, i raquarli i diip te
raneng ama qetdingki nagel luqa i qa men manarevuk.
49 I iara dai uure taneng ama qetdingki ip sasari sever ama aivetki ip maikka raquarl
luqa ma Adam aa qetdingki. De saqikka laip dai diiv uure raneng ama qetdingki i maget
kur ama luqupki i qi vuusep. I maikka diip ki ip taquarl ma Kristus aa qetdingki.
50 Gua rluavik, diip ngu reqerl a ngen ne liina. Luqia ama qetdingki i qi ip sasari sever
ama aivetki, dai quasik mager ip kia ran savet luqia ama luqupki sagel diip nasat de ama
Ngemumaqa qe uas masmas. I maikka diiv uut mai dai diiv uur ngip iara ver ama aivetki.
I quasik mager ip luqi iara ama qetdingki ki iames masmas ip taquarl maravuk.
51 Dai be ngene narli! Diip ngu sil ba ngen ne ama trleses pem iini. I liina dai raqurliani:
Uut, i uut tu auur a qevep dai diip kuasiq ai uut mai uure ngip. I raquarli lura i as diip kurli
ra vet luus aa i ma Kristus kerl guirl, de qurli ra naa na qa, dai diip ke guirltik pet ngen araa
qetdingki.

52 I diip liina nge ren taqurla se ama serlmenes. I aip luqa ama nirlaqa qa men, de diiv
ama Angeluqa qe iis aa rlaunka ip ke sil ai ma Kristus aa nirlaqa qa man. I lu ngua taqen
taqurliani: Aip lua i ama rlaunka qa nak, de lura i murl ta ngip i ra mu araa qevep dai diip
masna ta raarl de guirltik per araa qetdeng ip ma iames nget. Dai be uut i uut tu auur a
qevep i as uure iames pe liina, dai qerlka diip guirltik per auur a qetdeng ip sevet lungera
ama qetdeng i mager ip kurli nget pe uusep.
53 Dai be ngul sil ba ngen ai diip liina nge ren taqurla i raqurliani: Lunger iara ama qetdeng
i uure taneng a nget dai diip ngere ngip de sik tem nget, de diip guirltik per a nget sevet
lungera ama qetdeng i quasik mager ip diip ngere ngip de sik tem nget.
54 Dai be aip liirang aa nge men taqurla, i diip guirltik per auur a qetdeng dai iirang nge
men ip taquarl murl ta iil. I nget taqurliani:
'Ama Ngemumaqa dai sa qa verleset ne ama aapngipki araa dlek. A revan! *Ais. 25.8*
55 De saqikka ra iil ma',
'Kuarl ama aapngipki sev auut pes i qia uung per auut? Sa quasik ai raqurla!
Dap kuarl ama aapngipki sev auut pes i mager ip ki lenges nauut ip taquarl ama qenaingki?
Katikka quasik maget! *Hos 13.14*
56 I ama viirang nade auur a rlan dai ip taquarl ama qenaingki i diip ki peleng uut. De
saqikka ama Slurlka aa Lo dai lungera angera dlek ip ngere peleng auut sever ama viirang
arle ves i sa uur rekmet niirang.
57 I maikka auur a Slurlka ma Iesus Kristus dai sa qa uirl se liirang aa, i iirang sev auut pes.
Be diiv uut na qa, uure uirl. Taqurla dai uut taarl ne aa rlenki ne ama atlu malai.
58 Dai be gua rluavik, maikka mager ip ngene dlek per a ngen a tuaqevep. I quasik mager
iv a ngen a ding se a qek ip ke guirltik per a ngen a tuaqevep. Dap maiki, mager ip katikka
mas mas ngenet matna madlek bareq ama Slurlka. I raquarli ngen drlem, ai i ai de ngenet
matna bareq a qa, dai diip kuasiq ai a ngen a rleriirang nge tit naik.

16

Ma Paulus Ka Taqen Sever Ama Qelaing Ip Tem Nem Nget Sevet Ma Jarusalem

1 De qerlka ngene snanpet sevet liina ip te ngingdemna ne ama qelaing ip nge tat never
ama Ngemumaqa aa qaqet pet ma Jarusalem. Dai lu ngu guirltik taqurliani: Katikka mager
ip ngenet dadem ama lengi i mekai ngua iil sagel lura, i ama Ngemumaqa aa liinka vet ma
Galatia Provins.
2 I mekai ngua iil ip te tekmet taqurliani; Aip lua i ngene ngingdemna ver ama Sandi dai
mager ip ngen dru iang ama qelaing pet garli. I qatikka mager ip ngen deraatmet lungera
ama qelaing i ngen matna be rem nget pet luqa ama Lautuqa. De mager ip katikka ngene
uas te liirang ama garli iirang pe a ngen a vet, de qatikka ngen dru iarang ama qelaing
iirang ip nakka mager ip buup ne iirang. I mager ip ngene tekmet taqurla be sa aip diip
kurl ama qelaing pet garli dai be saqias kuasik mager ip diip ngene ngingdemna ne ama
qelaing i aip ngua men sagel ngen.
3 I ngu narliip ngene nem lungera ama raatmaat-nevet savet ma Jarusalem, ip nge tat
nevet lura i quasiq araa qerang. De qerlka mager ip ngen der iari ama quatta, i ama atlura
ip ta iit se nget. Be aip lua i sa baing se ngua i muk de diip ngu qurl lura ama quatta te ama
langin, iv ama Jarusalemkena dai rat drlem sever a ra.
4 Dav ariq aip ngua mu gua qevep ai mager ip ngen na ngua, ngua tit, dai diip mager ip
te na ngua uut tit.

Ma Paulus Ke Narliip Ket Lu Ama Qaqet Pet Ma Korin

5 I ngene lu, naqatikka diip ngu ngaang de ngut matna vet ma Masidonia i maikka diip
kuasiq ai qurli ngua i muk. De diip ngua ren ip ngu paikmet sagel ngen.
6 De mager ip ngen derat never a ngua i aip ngua mu gua qevep ai saqi lu diip ngua tirl
iasai.
7 Maikka quasik ngu narliip kurli ngu na ngen se ama veluus. Dap maikka vem ngua se
ngen ip kurli ngua gel ngen sa ma ainkules, i ariq aiv ama Slurlka dai aa narliip taqurla.
8 Dap diip kurli ngua iara vet ma Epasas ip deng i sa verleset ne ama Judaqena araa
asmeski i ra tis ki ma Pentikos.
9 I ngu narliip kurli ngua iara vet luus iara i raqurliani: Ama Slurlka dai sa qe tekmer ip
ma mereqes ba ngua ip ngul sil de ngu su vetpet ne aa Lengi ama Atlunget. Dap buup ne
ama qaqet i re siquat i rel kel ngua ip kula ngu tekmet taqurla.
10 Dai ariq aip baing se ma Timoti gel ngen ip ke paikmet, dai ngu narliip ngene tekmet
ip kurli qa maget i lua i qurli qa gel ngen. I ngen drlem, ai qet matna bareq ama Slurlka, ip
saqikka raquarl ngua.

11 Dai ait de qurla a ngen ba qek ka ngim temanau na qa. Dap ngene uas tem ka iv ama
uupka de aa rlan, de diip ngene nem ka sagel ngua ne ama uupka nagel auut Mam. I ngene
lu, kurli ngua naa na qa ip ke guirl i qe ne aa rluavik i ra i ret matna.
12 De iani i ngen snanpet na ngua sevet ma Apolos auur a rluaqa i ai de uuret matna.
Katikka ai de ngu teqestem per a qa i ngu snanpet na qa ip ka tit sagel ngen, i qe ne aa
rluavik i ret matna. Dap kuasiq ai aa narliiv aa ip kat den iara. Dap naqerl diip ka ren i aiv
i mager ip lua qat den.

Iang Ama Lengi I Ma Paulus Ke Perleset Ne Aa Langinka Na Nget

13 Maikka mager ip ngene taqa uas temiis. De mager ip ngene dlek i ngen dru a ngen a
qevep sevet ma Kristus. De ngen deraarl malkuil ip taquarl ama quatta ama dlek per a ra, i
quasik mager ip teng ning a qerang. De quasik mager iv a ngen a ding se a nge ama viirang
muqas muqas iv iirang ngere uas tem ngen.
14 Dai aip ngene tekmet ne a nge ama tekmeriirang nanaa, dai qatikka mager ip ngene
tekmet niirang i raquarli a ngen a arlem never ama Ngemumaqa de ngen ama qaqet.
15 Dai ngen drlem liirang iara sevet ma Stepanas ke ne aa liinka. I ra nevet ma Akaia
Provins dai ra arlma i ra tu araa qevep sevet ma Kristus. De qerlka ra rekmer iv araa rletki
ip ta tat never ama Ngemumaqa aa qaqet. Dai be gua rluavik, maikka ngua taqen a ngen
madlek,
16 ip mager ip kerlka ngenem ngim sagel lura ama qaqet taqurla de ngen diit naser a ra.
De mager ip ngene palu gel lura mai i ra iing demna vet luqi iara ama rletki, de ret matna
madlek ip te prleser a qi.
17 Dap maikka ama arlias per a ngua iara i raquarli baing se ma Stepanas ke ne ma
Potunatas de ma Akaikus gel ngua iara vet ma Epasas. Dai lua i quasiq ai qurli ngen iara,
be ra mat never a ngua ip kuasiq ama arlem ngua i raquarli quasiq iara ngut lu ngen.
18 De ra rekmet na ngua be gua rutka qa raqa mugun de saqikka de a ngen a rlan taqurla.
Dai be mager ip ngene palu gel ta de ngene taqa mu a ngen a qevep sevet liirang aa i lura
ra taqen niirang.
19 Ama Ngemumaqa aa liin ne ama qaqet per ama luquviirang iara vet ma Ausia Provins,
dai ra nem araa lengi ne ama atlu sagel ngen. De ma Akuila ke ne ma Prisila, i ian nem ama
lengi ne a ama atlu, i buuv iam ne ama Slurlka aa ngimsevetki. De ama Ngemumaqa aa
qaqet i ai de re ngingdemna ve ian a vetki dai saqikka ra nem araa lengi ne ama atlu sagel
ngen.
20 De a ngen ari mai iara, dai ra nem araa lengi ne ama atlu sagel ngen. Dai aip lua i
ngeneng iing demna, de qatikka mager ip ngene tekmet ne ama atlu sagelna i ngene sarl a
ngen a ngerik kana ip liina ngere teqerl ai a ngen arlem never a na.
21 Diiv iara ngu iil lunger iara ne gua ngerik katikka. *Ama lengi ne ama atlu nagel ngua, i
ngua ma Paulus.*
22 Ariq aiv iaq i quasik ke narliip ke quarl temiis bareq ama Slurlka, dai mager iv ama
Ngemumaqa qe rekmet ne ama vu sagel ka. Auura Slurlka, Ngia ren!
23 De mager iv ama Slurlka ma Iesus aa ngimsevetki sagel ngen.
24 De ngu narliip ngu sil ba ngen ai gua arlem never a ngen. I raquarli ama quanases mer
uut mene ma Iesus Kristus.

Katikka verleser aa.

MA PAULUS KA IIL IP ME IIRAM SAGEL AMA KRISTENKENA VET MA KORIN

1 Ngua ma Paulus, i ngua iil sagel ngen pet ma Korin. I ama Ngemumaqa qa mu ngua
iv aa Aposel na ngua i qatikka qur aa narliip. De ma Timoti i auur a rluaqa dai qurli qe
na ngua, be uun deraqen ne ama atlu sagel ngen i auut Mam a uis na ngen. Be mager ip
ngenem nem lungera ama lengi sagel ngen ama Slurlka aa uis per a ngen a qerlingki mai
ma Akaia.
2 De ama Ngemumaqa i auut Mam i aa arlem sagel uut ama vura dai mager ip kerl kurl
a ngen tem nget. De ama Slurlka ma Iesus Kristus dai mager ip ke tekmet ip ma uupka de
a ngen a rlan.

Liina I Ama Ngemumaqa Qe Sem Madlek Ne Aa Uis

3 Maikka mager iv uut taarl ne a uut Mam aa rlenki. I qa dai auur a Slurlka ma Iesus
Kristus aa Mam. I qa dai ama rarlimini na qa se ama arlem be qa tat never a uut. De ama
Ngemumaqa dai auur a maatpitka i ai de masmas de qe sem madlek nauut pe ama merlen.
4 De qatikka ai de qe sem madlek na uut i aiv ama merlen iirang muqas muqas ngere
lenges nauut. I ai de qe sem madlek nauut taqurla ip saqikka mager iv uut tat never iari i
re tal ama merlen iirang taqurla; i re tal liirang aa i saqikka i raquarli i ra raquarl uut i ma
Iesus aa liinka.
5 Dai qatikka raquarli murl ma Kristus ke tal ama merlen i buup, dai saqikka iara uure tal
nget i raquarli i uut nemen a qa. Dav ama Ngemumaqa aa raatmaat-nevet sagel uut dai
nget peviit i ma Kristus ke sem madlek na uut.
6 Dai aip lua i ama merlen nget den per auut i uuret matna bareq ama Ngemumaqa, dai
uure tal lungera iv uut tat never a ngen de uure sem madlek na ngen ip kuasiq ama ruirl
met ngen. I qe iames na ngen taqurla ip kuasik mager ip lenges na ngen. I aiv ama
Ngemumaqa qe sem madlek nauut taqurla dai saqikka diip ke sem madlek na ngen i
raquarli i ngen lu qa mat never a uut. I diip ke sem madlek na ngen ip kuasiq ama vu
a ngen a rut pe lungera ama merlen dap ngen deraarl malkuil ip taquarl ai de uut, i uut
maarl malkuil.
7 Be uut tu auur a qevep madlek ai diip ngene uirl se liirang aa, i raquarli uut drlem ai
ngene tal ama merlen ip taquarl uut be diiv ama Slurlka qe sem madlek na ngen ip taquarl
ke tekmet bareq a uut.
8 Gua rluavik, ngene narli, mager ip ngene taqat drlem ai maikka ama merlen i buup nget
den per auut pet ma Ausia Provins. I lungera ama merlen ngere tekmet na uut be maikka
maget maget na uut.
9 Be uut narli ai ani auur a taim aa iv uure prleset. Maikka. I ama Ngemumaqa aa ding
se liirang aa raqurla iv uut, dai quasik mager iv uure uas temiis dap mager iv uure kuarl
temiis bareq ama Slurlka de uut taarl ne aa dlek naik.
10 I uut drlem ai murl aanamek dai ai de ama qares ip lenges lenges na uut dap ka iames
na uut nemet liirang aa. Dai uut drlem ai aiv ama merlen ngere ngung uut dap diip ke
iames na uut. Be liirang aa ama merlen i iirang pe auut kames dai uut drlem ai diip ke
iames nauut namer iirang.
11 De maikka uure narliip ngene raring ip ngen derat never auut. I aip buup ne ama
qaqet te raring bareq auut, dai be diip buup ne ama qaqet ta taarl ne ama Ngemumaqa aa
rlenki, i ret lu i qe piirlit bareq auut i qe iames na uut pe ama merlen.
12 *Ngu ne ma Timoti, dai de auun a rlan, dai maikka uun drlem ai ama revan i uun mit
kur ama Slurlka aa narliip. I ver auun a mugunes dai ama qaqet tet lu ai uune tekmet
ne ama atlu sagel ta. I maikka liirang aa dai uun dekmet ne iirang peviit sagel ngen. I
maikka uun dekmet ne liirang aa ne ama revan sagel ama Ngemumaqa. I quasiq ai uune
tekmet ne liirang aa ne ama saikngias never ama aivetki, dap ne ama saikngias nagel ama
Ngemumaqa i maikka aa arlem peviit.
13 Be lungera ama langin i mekai ngua iil sagel ngen dai mager ip ngene taqas mis pem
nget ip ngene taqat drlem. Dai iara dai nguat drlem ai ngen drlem se gua lengi quarla,
14 dap nguat drlem ai diip ngene raqat drlem ai ama revanka na ngua. Be aip pet luqa
ama nirlaqa i diiv ama Slurlka qerl guirl dai diiv ama arlias per a ngen never a ngua, de
saqikka diiv ama arlias per a ngua never a ngen.

---

* **1:12:** Ama lengi i nge rarles pet ma 1:12 bedeng ma 2:11 Ma Paulus ke teqerl a ra ne aa rletki ai ama Ngemumaqa qa mel seqa ip ket matna aa rletki. De qe narliip ke seserl ver ama lengi i lungera i ra taqen seqa na nget. Dap maikka qe rarlik ta be qe narliip ke seserl ver ara viirang. Dap saqi ma Paulus ka sep pe aa giqi.

15-16 A revan, i maikka de gua rlan dai ama arlias per a ngua nevet liirang aa. Taqurla be qerl ngua mu gua qevep ip ngu vas tem ngen nauirl i lua i ngua tit iviit savet ma Masidonia. De mene gua aiska i ngurl guirl dai diip ngu vas tem ngen ip maiiram i qatikka ip ngua tat never a ngen. Katias. Be aip lua i ngua men sagel ngen de ngu narliip ngen iing demna se ngua ip ngene van a ngua re ama asmes ngen ama qelaing.
17 Ani ngen dru a ngen a qevep ai ngu kaaq ai diip ngu tekmet taqurla. Kua ngen dru a ngen a qevep ai diip ngu sek pe gua giqi ip taquarl ama kaak-met-ta? Guariqena, kuasiq ai ngua raquarl lura i aip te tuqun ma', "Ii, diiv uure tekmet taqurla." Dap katikka diip te sek pe araa gi.
18 I ama Ngemumaqa dai ai de masmas ke tekmet ip taquarl ka taqen. Dai saqikka ngua, dai ai de ngu tekmet ip taquarl ngua taqen. I ama lengi i ngua sil ba ngen na nget dai ama quanas nget, i quasik rliingmet na nget.
19 I ngua taqen taqurla i raquarli ama lengi sevet ma Iesus Kristus ama Ngemumaqa aa Uimka dai ai de quasiq ai rliingmet na nget. I murl ngu ne ma Sailas de ma Timoti uure su ngen taqurla. I ai de quasiq ai ma Kristus ka rarlisdem gel aa Mam naik. Dap katikka ai de qe tarlisdem de qe tekmet taquarl aa Mam ka taqen.
20 I uut drlem liina i raquarli ma Kristus ke perleset met liirang aa mai i ama Ngemumaqa qa muvuusep niirang bareq aa qaqet. Dai be liirang aa mai i ma Kristus ka rekmet niirang dai mager iv uut taqen ma', "A Revan!" De maikka mager iv uut taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki.
21 I qatikka ama Ngemumaqa naik dap kuasiq a qek ke tekmet na uun iv uun deraarl malkuil de ngen a ngen, ngen deraarl malkuil. I uut mai uut taarl mene ma Kristus i qatikka ama Ngemumaqa qa mel se uut ip sever aa rletki.
22 De qa rlanmerlang tem uut iv uut bareq a qa. I qa mu ama Qevepka ama Glasingaqa de auur a rlan iv uut drlem ai maikka diiv uure raneng liirang aa i sa ma Ngemumaqa qa muvuusep ai diip ke qurl auut tem iirang.
23 I qatikka ama Ngemumaqa qem ngim, dai qet lu ai ngua taqen ne ama lengi ama revan nget. Ai de ngen dru a ngen a qevep maberl i quasik ngua guirl ip ngut lu ngen pet ma Korin, dap katikka liina i quasik ngua guirl sagel ngen, dai liina i quasiq ai ngu narliip ngu lenges na ngen. De ngua taqen madlek sagel ngen sever a ngen a viirang arle ves.
24 De quasiq ai liina ip ngu teqestem per a ngen ip ngua dai a ngen a Mastaqa ip ngu teqestem ngen ip ngen dru a ngen a qevep. I sa raquarli nguat drlem ai ngen maarl malkuil mene ma Kristus i ngen dru a ngen a qevep sever a qa. Dap ngu na ngen uuret matna ip katikka uut tu auur a qevep de diiv ama arlias per a ngen.

2

1 Dai sa maget gel ngua ip diip kula ngua tit sagel ngen ip ngu serlin a ngen, i diiv ama qelep ngen tik gua lengi ip taquarl mekai i ngus pas tem ngen.
2 I ariq aip ngua rekmet na ngen be quasiq ama arlias per a ngen, dai ngu lu diip nemka qe tekmet na ngua iv ama arlias per a ngua? Katikka quasik!
3 Taqurla de quasik ngua mit dap ngua iil ama lengi ip ngen drlem ai quasiq ama arlias per a ngua, i raquarli nguat drlem ai mager ip ngene guirl namen ama viirang semen ama aiska ama atluqa. I quasik ngu narliiv a ngen a gamansena ngere lenges na ngua, i raquarli a ngen a gamansena dai mager ip ngere tekmet na ngua iv ama arlias per a ngua. Taqurla dai ngu taqat drlem ai diip ngene taqat dadem ama lengi i sa ngua iil me nget. I ngene tekmet taqurla be diiv ama arlias per a ngua de saqikka diiv ama arlias per a ngen.
4 I lua i ai de ngu lil sagel ngen de ai de nguk nak i maikka ama arlem ngua never a ngen. De ngu lil i maikka ama aleng pet gua saqang i raquarli quasik ngu narliip ngu lenges na ngen iv ama arlemigl na ngen. Dap ngu narliip ngen drlem ai maikka vem ngua se ngen marevan!

Mager Ip Te Lemerl Iak Aa Viirang

5 Luqa i qa rekmet ne ama viirang peleqes na ngen, dai ngu narliip ngua taqen sever a qa. I qa rekmet be ama merlenka ver a ngua, dap maikka sagel ngen, dai ama merlenka veviit. Taqurla be maikka ngen mai dai ngene narli luqa ama merlenka. I quasik ngu narliip ngu riirl liina iv ama barliini.
6 I raquarli buup na ngen, dai sa ngen maarl na qa be qe tal ama getget be sa qa mit nep liirang aa arle ves.
7 Dai iara dai sa quasik mager ip ngen deraarl na qa. Dap ngene seserl ver aa viirang, de ngene sem madlek na qa. Taqurla ip diip kuasiq ama merlenka qa iit se qa vuuqas iv ama arlemigl na qa malai.

8 Taqurla dai maikka ngu nen ngen madlek ip maikka mager ip ngene rarlik ka nade a ngen
a rlan.
9 De iani ama rarlimini i ngua iil sagel ngen dai raqurliani. I ngu narliip ngut lu aip kua
ngen diit kut liirang aa mai, i mekai ngua sil ba ngen ne iirang ip ngene tekmet niirang.
10 Dai qatikka aip ngene seserl ver iari araa viirang, dai saqikka ngu na ngen, dai diiv uure
seserl ver araa viirang. I luqa i qa rekmet ne ama vu sagel ngua, dai quasiq ai ama barliini.
Dap sa ngua seserl ver aa viirang i mekai qa lenges na ngua. I sa ngua seserl ver a qa de
ma Kristus aa saqang ip mager ip saqi ama atlu a ngen a mugunes ip kurli ngen pembes.
11 I ngua rekmet ne liina raqurla ip ngu pesdet sere ma Satan. I maikka qe narliip ke lenges
i qat dan sede liirang aa raqurla angera rlan. I qatikka uut drlem ai i ai de vetpet ma Satan
ke narliip ke lenges nauut.

Ma Paulus Ka Sil Sever Aa Aiska I Qa Mit Savet Ma Masidonia

12 Lua i ngua mit nevet ma Epasas pet ma Troas dai ngua lu ama qaqet i re narliip te narli
ama Lengi ama Atlunget sevet ma Kristus.
13 Dap taquarl i quasik ngua lu guak ma Taitus ip ke sil ba ngua sever a ngen a mugunes
dai maikka de gua rlan dai quasiq ai ama arlias per a ngua. Taqurla de qurli ngua se ama
veluus gel ta, de ngua mit savet ma Masidonia ip ngu mali re ma Taitus.
Katikka liina de verleser aa.

Ama Mugunes Ama Iameses I Ama Ngemumaqa Qa Quapdemna Ne Ama Lengi Veleqes Nauut, Uut Na Qa

14 Maikka ama atlu sagel ama Ngemumaqa! I raquarli uut nemene ma Kristus i ai de vet
ama Ngemumaqa qe tekmet na uut be uut tit nemen ama viirang mai. Be ai de uure tekmet
taqurla, be liirang aa ngere teqerl ai qurl uut pet ma Iesus aa arlim. Be iara ver ama qerleng
i ai de uut tit per a nget, be ai de uure su ama qaqet, be ama Ngemumaqa qe tekmet na ra
ip tat drlem sever a qa. I lungera ama lengi sevet ma Kristus dai ai de verikperik se nget
gel ngen taqurla be ngen drlem sever a qa.
15 Be ama Ngemumaqa dai ama arlias per a qa never a uut, i raquarli uure perik se ama
lengi sevet ma Kristus. Be iari ama qaqet dai ama arlias per a ra; i re narli ama lengi ama
treska vem nget. Dav iari dai diip lenges na ra.
16 Be lura i ama arlias per a ra never aa lengi dai diip te iames, i raquarli re narli ama
lengi ama treska vem nget. Dap lura i rem ngim temanau ne auur a lengi i ama treska vem
nget, i ra tu araa qevep ai lungera ama lengi dai diip ngere lenges na ra. Ngene lu. Katikka
quasik mager iv a qek ke su ne lungera ama lengi ne aa dlek. Katikka quasik.
17 Dap katikka uut dai maget nauut iv uure su re lungera ama lengi. I quasiq ai uut ip
taquarl iari i qatikka ai de rel sil sevet ma Kristus, ip te kiat ne ama qelaing nagel ngen.
Dap katikka uut dai quasiq ai uut taquarl lura. Dav uut i ma Iesus aa maatpitta na uut dai
uure tekmet sagel ngen ne ama revan dama Ngemumaqa aa saqang. De uure su ngen te
ama Ngemumaqa aa lengi ne ama revan.

3

Ma Paulus Ka Iil Ai Maget Na Qa Ip Ke Su

1 Murl nauirl dai ngua iil gua langin sagel ngen. Dai ngu lu nanaa, kua ngen dru a ngen
a qevep ai ngu barlnas? Maikka quasik!
Ngua, dai quasik mager iv a qek ke lil sever a ngua bareq a ngen ip mager ip ngua dai a
ngen a Tiksiqa. Dav iari veleqes na ngen, dai re dleq ai mager ip tem nem ama lengi nauirl
sagel ta ip tat drlem aip kua ama atlura na ra.
2 Dap kuasik mager ip ngum nem ama lengi sever a nas. I nguat drlem ai ngen dai ip taquarl
gua langinka. I uut drlem ai murl lua i ngut matna gel ngen dai ngen guirltik per a ngen a
rut be ngen diit naset ma Iesus. Be nemta i re taqat drlem se liina dai rat drlem i sa ngut
matna gel ngen ne ama atlu.
3 Be ama lengi i ngu tal nget nagel ma Iesus dai ngua men se nget sagel ngen be ngua
iil me nget de a ngen a rlan. I quasiq ai ngua iil lungera ne ama arlimaqa, dap katikka
ama Ngemumaqa i qe iames masmas, dai qa mu lungera ama lengi de a ngen a rlan ne aa
Qevepka ama Glasingaqa. I quasiq ai qa nem aa lengi ip taquarl murl i qa mu nget pe ama
duliam de qa qurl ma Moses.

Ma Paulus Ka Iil Ai Ama Ngemumaqa Qa Raapdemna Ne Ama Lengi Veleqes Nauut

4-5 I qatikka quasiq ai ngut matna qut gua narliip, dap ma Iesus Kristus ka ding se ngua
men ama Ngemumaqa, be rlas tem ngua men a qa be ngut matna aa rletki. I quasiq ai
maget na ngua dav ama Ngemumaqa qa rekmet na ngua ip maget na ngua qut luqia ama
rletki.

6 I qatikka quasiq ai ngua ngu tal luqia ama rletki dav ama Ngemumaqa qa rekmet na
ngua be maget na ngua iv aa langin-parik na ngua ip mager ip ngul sil sever a qa, i qa
raapdemna nauut ne ama lengi ama iames nget. I lungera ama lengi i ngu su rem nget,
dai quasiq ai nget nagel ma Moses. I quasiq ai uurel sil ba ra sever ama Lo, i raquarli ama
Ngemumaqa qa taarl ne ama qaqet sever ama Lo arle ves. Dav uurel sil ba ra sever ama
Ngemumaqa i qe narliip ke iames nauut ne aa Qevepka ama Glasingaqa. I raquarli ama
Qevepka dai qe iames ne lura i re narligel ka.
7 Ama Ngemumaqa aa Lo i qa iil me nget pe ama duliam dai ngerel sil se ama qaqet ip
tep ngip, i raquarli quasik maget ip ta tit kut nget. I murl lua i qa qurl ma Moses te aa Lo,
dai baing se ama Ngemumaqa aa ansinki gel ka. Be aa sakngaqi qia sin malai. Be maikka
quasik mager ip tet lu aa sakngaqi i raquarli qin sin malai. Dav aiv aa de qi saasik never a
qa.
8 Dav ama Qevepka aa rletki dai qi veviit, de aa rletki dai qia uirl se liirang aa i iirang nge
men pet ma Moses.
9 I lua i murl ka qurl ma Moses te aa Lo, de qa reqerl ne aa ansinki ngen aa dlek. Dap nevet
liina dai iini ngerel sil se ama qaqet ip tep ngip sever araa viirang arle ves. Dap liini iara i
uurel sil ba ngen ai mager iv ama Ngemumaqa qe verik per a ngen te a ngen a viirang, dai
liina dai iini veviit daleng liina i ama Ngemumaqa qa reqerl ma Moses.
10 I murl nauirl dai ma Moses ke tal ama rletki ama slurlki, dap sa iara dai quasiq ai raqurla.
Dap liina i ama Ngemumaqa qa raapdemna ne ama qaqet ama iames iini, dai maikka iini
veviit.
11 I ama Lengi ama Murl na uirl i ama Ngemumaqa qa raapdemna ne aa qaqet met ma
Moses aa ngerik dai sa quasiq ai iini veviit. Dap liina i ama iames iini, i ama Ngemumaqa
qa raapdemna ne aa qaqet dai diip kuasik prleset ne iini. I qatikka iini dai iini veviit. I
maikka ama atliini malai.
12 Taqurla be ai de uure su ama qaqet i ai de quasiq ama qelev uut dap slepslep per auut,
i uurel sil ne ama lengi i ama Ngemumaqa qa raapdemna na nget. I maikka uure taqat
drlem se liina, be uurel sil.
13 I quasiq ai ama qelev uut iv uurel sil bareq ama qaqet. I quasiq ai uut ip taquarl murl
ma Moses i ama qelepka, i lua i ama ansinki ver aa saqang i qi saasik. Taqurla be qa uung
per aa saqang ne ama luaniit. I raquarli quasik ke narliiv ama Isrelkena tet lu ama ansinki
i qi saasik naver aa saqang.
14 Dap kuaatta i lura ret lu liina, dap ta dai ama dul men araa ning. Be qatiaskerl iara, i
quaatta i ai de ra tis pet ma Moses aa Lo, dap kuasik te taqat drlem. Be liina dai be raquarl
ai ama luaniit nge vesdet per araa saqang. Be liina ip taquarl ama luanini i iini nge vesdet
per araa saqang dai qatikka ama aiska ama quanaska ip mager iv iini ngere iing, i aip trlas
tem ta mene ma Kristus.
15 Dai be qatiaskerl iara i aip ta tis per ama lengi i ma Moses ka iil, dai be qurli ra ip taquarl
ama luanki i qia vesdet ser araa tuaqevep.
16 Dav ip taquarl murl ma Moses i aip lua i ip ka taqen sagel ama Slurlka de diip ke verik te
liir aa ama luaniit never aa saqang. Dai iara i aiv iak never a ra, ka guirl sagel ama Slurlka
dai sa raquarl ai quasiq ama luaniit never aa saqang. Be mager ip ke taqat drlem sever a
Qa.
17 I liina i ngua mis ka, ai ama Slurlka, dai ama Qevepka ama Glasingaqa na qa. Be lura i
ama Qevepka de araa rlan, dai diip ta tit meres ne ama Lo angera dlek. I raquarli re iames
ne ama Qevepka aa tekmeriirang.
18 Be liirang aa dai ama dlek pem iirang, i iirang nagel ama Slurlka, i qa dai ama Qevepka
na qa. Be ama Ngemumaqa dai qa guirltik per auut ip taquarl ka, i uuret dadem aa
gamansena. Be lungera ama dlek i uure taneng a nget, dai quasiq ai uure trles nget ip
taquarl murl ma Moses i qa uung per aa saqang. Be mager iv ama qaqet tem ngim de ret lu
ama Slurlka aa dlek gel uut. Be raqurla be qatikka diiv uure teqerl ne ama Slurlka aa dlek,
be qatiaskerl diip ngere riirl, katikka!

4

Maikka Uuret Dadem Ama Slurlka Ne Ama Revan

1 Dai ngene lu, ama Ngemumaqa dai maikka aa arlem peviit sagel uut. Be qa qurl auut
te aa rletki iv uurel sil ne ama Lengi ama Atlunget. Taqurla be quasiq ai leklek pe auur a
ngerik dap katikka uuret matna madlek.
2 I sa uut ngim temanau ne liirang aa ama tekmeriirang ama viirang, i liina i ama qaqet
te trles, i raquarli ama qelepta se araa viirang. Be quaatta i iari ra taqen se uut, dap katikka
quasiq ai ama revan. I maikka quasiq ai uure kaak, dap katikka uut taqen ne ama revan.

Dai de quasiq ai uure perik se ama Slurlka aa lengi mavik. Dap maiki muqas, i maikka ai de uure taqa su ne ama Slurlka aa lengi gel ama qaqet mai, ip mager ip lura i re narli auur a lengi i uure su, dai rat drlem ai uure su ne ama revan. Be ama Ngemumaqa qet lu ai uure taqat matna.

3 Dav iari never a ngen te tuqun ai quasik te taqat lu mamerl se ama lengi i uurel sil ba ngen na nget. Dai aip lura raqurla, dai ra nemen ama liinka ne lura i diip lenges na ra mer ama altingki. I raquarli quasik te narliip ta tu araa qevep sevet ma Iesus.

4 Ngene lu, taquarl i ama Slurlka ma Satan i luqa i aa dlek daleng ama qaqet mai ver ama aivetki, dai sa qa vesdet sere lura i araa tuaqevep, i lura i quasik trlas tem ta men ama Ngemumaqa. I ma Kristus dai qe teqerl auut ne ama Ngemumaqa aa gamansena de aa dlek mai. I qatikka ma Kristus ka nem lungera ama Lengi ama Atlunget, i nger ip taquarl ama nirlaqi. I maikka ma Iesus dai maikka qa ip taquarl ama Ngemumaqa. Dap lura i quasik tet lu, dai ma Satan ka vesdet per araa saqang.

5 I aip lua i ngene ngingdemna, dai quasiq ai uure su ngen sever a nas. Dap katikka uure su ngen sevet ma Iesus Kristus naik. I maikka qa naik, dai ama Slurlka veviit. I qatikka uure manep nas, de uuret matna bareq a ngen, i ma Iesus ka nem uut iv uure tekmet taqurla.

6 Dap katikka uure tekmet taqurla, i sa raquarli qa guirltik per auur a rut ip taquarl ama nirlaqi i ai de qi bingbing men ama arlenki. I qatikka qa rekmet taqurla sagel uut ip taquarl murl aa lengi nge taqen, ma',

'Mager iv ama nirlaqi qi bingbing men ama arlenki.' *Stt 1.3*

Taqurla, be qatikka murl ka nem aa uimka ma Iesus Kristus, be qa ip taquarl ama nirlaqi. Be mager iv ama qaqet mai rem ngim sagel ka ip ke reqerl a ra ne aa Mam aa ansinki. Be diip tat drlem ai ama Ngemumaqa dai aa dlek peviit de ngen aa ansinki dai maikka ama atluqi veviit.

Ama Ngemumaqa Dai Aa Dlek Dav Ama Qaqet Dai Quasiq Ai Araa Nge Ama Dlek

7 I liirang aa i ama Ngemumaqa aa tekmeriirang ama atliirang, dai sa qa qurl auut tem iirang. I maikka liirang aa dai iirang peviit daleng liirang aa i ai de ren ban per iirang. I liirang aa, dai ma Iesus aa ansinki de ngen aa dlek i qurl iirang per auut. Dai ngu siquat ai auur a qetdingki dai ip taquarl ama a tiinki i iak ke trles aa qelaing, dai qa mu nget met ki de qa qutserl ki. Dap luqia dai quasiq ai ama dlek per a qi i ai de qia terl veranas. Dai auur a qetdingki, dai quasiq ara nge ama dlek, dav ama Ngemumaqa aa tekmeriirang ama atliirang dai qurli iirang pe luqia ama qetdingki. Dap katikka ama Ngemumaqa aa dlek naik, dai ngere tekmet nauut, be uurel sil bareq iari.

8 Be qatikka ai de re ngingdemna de re uamet nauut. Dap katikka quasiq ai re tiktik dem uut ip kuasiq uure su ne ma Iesus aa lengi. Be qatikka ai de quasiq uuret lu ai diiv uure tekmet taqurla ve iang ama merlen, be katikka ai de quasiq ai uure nging nep lungera ama merlen.

9 De qatikka ai de masmas de ama qaqet te narliip te uamet nauut. Dav ai de quasiq ai ama Ngemumaqa qa tit namen auut. Be ai de ver iang de re tekmet be ama bias per auut. Dap kuasiq ai re peleng auut.

10 Dai be qatikka ai de uut tit se luqia ama rletki gel ama qaqet, dav uut drlem ai mager iv ama qaqet te peleng auut ip taquarl murl ta veleng ma Iesus. Be quaatta i re lenges ne auur a qetdingki, dap kuasiq a qeni, i raquarli uure teqerl a ra ne ama iames nagel ma Iesus. Be diip ta drlem ai qe sem madlek nauut.

11 Be as lu iara i qurl uut i uure tal ama Slurlka aa lengi, dai ai de vet te siquat ip te peleng uut, i raquarli uuret matna barek ma Iesus. Dap katikka ai de ver auur a mugunes dai raqurla iv ama qaqet tet lu ai uut taarl ne ma Iesus aa dlek. I quaatta i ai de re lenges ne auur a qetdingki, be uut ip taquarl luqia ama tiinki i ai de qia terl veranas.

12 Be ngen pet ma Korin, dai ngene iames nagel ama Qevepka aa rletki, dav uut dai qurl uut pet liina i mager iv uurep ngip.

13 I rlas tem uut men ama Ngemumaqa ip taquarl iak ka iil ve ama Langinka ma',

'Mekai ngua tu gua qevep sever a ngi de ngu nen ngi, be ngia iames na ngua tik gua qumespik.' *Sng. 116.10*

Dai be saqikka uut tuaqen luqa aa tuaqevep. I qatikka ai de uurel sil sevet ma Kristus.

14 I uut drlem ai ama Ngemumaqa qa maarl ne ma Iesus never ama aapngipki. Dai saqikka diip ka raarl na uut never ama aapngipki ip kurl uut, uut na ngen gel ma Iesus.

15 Dai liirang aa i ngua sil sever iirang, dai iv iirang nge tat never a ngen ip ngen drlem se ama Ngemumaqa. I ama Ngemumaqa aa ngimsevetki dai maikka mager ip perik perik se qi gel ama qaqer i buup ip mager ip tat drlem, ai mager ip ke lemerl ta te araa viirang. De

maikka buup na ra, dai diip ta taqen ne ama atlu malai sagel ama Slurlka. De diip ta taarl ne aa rlenki, de re manepnas per aa arlim.

16 I uut drlem ai diip buup ne ama qaqet te iames nagel luqia ama rletki. Taqurla be quasiq ai leklek pe auur a ngerik. Be quaatta i ai de re lenges ne auur a qetdingki ne ama merlen dap kuasiq a qeni. I qatikka de auur a rlan dai ai de qe sem madlek nauut per ama niirl mai.

17 Be liina i uure tal ama merlen iara dai quasiq ai ama barl nget, be diip kuasiq ai ama ainkules de diip perleset na nget. Dap nasat dai diip ke van auut te ama raatmaat-nevet de ngen ama tekmeriirang i liirang aa i diip kurli iirang masmas. Taqurla be lungera ama merlen dai ama giliirang aa.

18 Taqurla be qatikka vem uut se liirang aa nev uusep, i liirang aa i quasiq mager iv uuret lu iirang ne auur a saqang. I raquarli ama tekmeriirang i ai de uuret lu iirang ne auur a saqang, dai ai de qurli iirang se ama veluus. Dap liirang aa i diiv uure taneng iirang pe uusep, i askuasiq uuret lu iirang dai diip kurli iirang masmas gel uut.

5

Liina I Ra Taarlviit Never Ama Aapngipki

1 I nguat drlem ai gua qetdingki dai ip taquarl ama menderlki, i diip kuasiq ai qurli qi mas. Dai be nguat drlem ai aip ta veleng ngua, dai diip ngu raneng ama qetdingki ama iameski, be diip kurli ngua met luqia gel ama Ngemumaqa vuusep. I diiv ama Ngemumaqa qe rekmet ne luqia ama qetdingki ba ngua, de barek ngen a ngen saqikka.

2 Dav iara dai qatiaskerl uure teving, i lenges lenges na auut pe luqi iara ama qetdingki. Dav uure narliiv uur ran sep luqia ama qetdingki i qi nevuusep.

3 I raquarli uure narliiv ama Ngemumaqa qe uung uut pe luqia ama qetdingki be diip kuasik kurl uut naik.

4 Taqurla be qatiaskerl iara dai uurek nak i uure narliip se ama qetdingki ama iameski i qi nevuusep. I uure teving dap kuasiq uure narliip te veleng uut ip masna uure verleset nanari. Dap katikka de auur a rlan, dai uure narliiv uure serlaap iv uure raneng luqia ama qetdingki ama iameski.

5 I qatikka liina i murl ama Ngemumaqa qa rekmet nauut, i qe narliiv uure iames gel ka vuusep, i be sa qa rlanmerlang tem uut iv uut bareq a qa, be qa reqerl auut ai qa qurl auut te aa Qevepka. Be liina dai iini ngere siquat ai nasat de uure raneng aa tekmeriirang mai, i iirang pe uusep.

6 I ngene lu, katikka ai de ama Qevepka dai qe sem madlek nauut iv uut drlem ai diiv ama Ngemumaqa qe rekmet taqurla. Be uut drlem ai qurl uur iara ve luqi iara ama qetdingki dai be uurem ngim naa ne liina ip diip baing se uut per ama Slurlka aa luqupki.

7 Be qatikka iara dai qurl uut i uut taarl malkuil i ding se uut men a qa. I quaatta i quasiq uuret lu qa, dai quasiq a qeni.

8 Dap maikka uure taqat drlem ai diiv ama Ngemumaqa qe tekmet taqurla ip taquarl ka sil. I ama mugunes iara ver ama aivetki dai quasiq ai ama barliini. Dap liina i maikka iini veviit, dai i uut narliip kurl uut per auur a luqupki gel auut Mam pe uusep.

9 Dav ariq aip kuasik masna auur a Slurlka qa mer auut, dai quasiq a qeni. De quaatta i aip kurl uut iara ver ama aivetki dap kua qa tit se uut sevuusep, dav auur a tuaqevep dai ama quanas nget. I qatikka uure narliiv uut tit kur aa narliip. Taqurla ip ma arlias per a qa.

10 I raquarli diiv uut mai uur raarl vet ma Kristus aa saqang i qurli qa ve aa luqupka ip ka raatmet se uut aip kua auur a mugunes nge rekmet be ama arlias per a qa, dap kua quasik. De diiv uut iak de iak ke raneng liirang aa i maget kur aa rletki i lua i qurl uut iara ver ama aivetki. Be lura i ra rekmet ne ama atlu sagel ma Kristus dai diip te raneng ama ranbandem. Dap lura i ai de quasiq ai re tekmet ne ama tekmeriirang kur ama Slurlka aa narliip, dai diip kuasik te raneng a qeni.

Ama Aiska I Ama Ngemumaqa Qa Raapdemna Nauut

11 I ngene lu, sa uut drlem ai diiv uur raarl ver ama Slurlka aa saqang be uure taqa palu gel ka ip mager ip ma arlias per a qa, i raquarli aa dlek ip ke uas dai nget peviit. Be qatikka uure siquat iv uurel sil bareq ama qaqet ne lunger iara ama lengi i ama a revan nget, i quasiq ai ama kaak nget. I ama Ngemumaqa dai qe taqat drlem ai ngua taqen ne ama lengi ama seserl nget. I maikka ngu taqat drlem, ai lungera dai ama seserl nget. De qerlka ngua tu gua qevep ai de a ngen a rlan dai ngen dru a ngen a qevep ai lungera dai ama seserl nget.

12 I quasiq ai ngu siquat ip ngua taarl nanas ip ngen deraarl ne gua rlenki. Kuasik. I lura veleqes na ngen i ai de re siquat ip te lenges na ngen, i lura i re su muqas, dai re

barlnas i re su te araa serlura araa gamansena. Dap kuasiq ai re seserl ver araa rut de ama Ngemumaqa aa saqang. I sa ngua iil sever a nas ip mager ip ngene piirlit barek lura ama vura ai ngua dai ngu taqa tekmet ne ama Slurlka aa rletki. I maikka de gua rlan dai ama atlu dama Ngemumaqa aa saqang.

13 Dai quaatta i iari i re tuqun ai uure kabaing, dai quasiq a qeni. Dav as diiv uuret matna bareq ama Ngemumaqa. De saqikka ariq aiv iari never a ngen ta tu araa qevep ai uuret matna ne ama saikngias ama atlu nget, dai qatikka liirang aa mai i uure tekmet niirang, dai ip bareq a ngen.

14 I ama dlek i uuret matna na nget, dai nget nep ma Kristus aa ngimsevetki. I qatikka qe teqestem uut iv uure tekmet taqurla. I raquarli uure taqat drlem sever a qa, i qatikka qa dai ama quanaska i qa ngip bareq ama qaqet mai. I qatikka ne aa aapngipki dai qa raapdemna na uut, be mager ip ke suquv auur a viirang.

15 A revan ma Kristus ka ngip bareq auut, ip ke iames ne lura i ai de ra tu araa qevep. Taqurla ip kurl uut per aa arlim dap kuasiq uut tit kur auur a narliip, dav uure tekmet iv ama arlias per a qa. I luqa i qa ngip, i qa mer auur a luqupka dav aiv aa de qa maarlviit naver ama aapngipki.

16 Dai be iara dai lura i ai de quasik tat drlem se ma Kristus, dai ai de ra tatmet se ama qaqet kut liirang aa i ret lu re tekmet niirang. Dai ai de murl uure tekmet taqurla dav iara dai quasik. Dai saqikka murl ngu lenges ne ma Kristus taqurla. Be ai de gel ngua dai quasiq ai ama barl aa rlenki, dav iara dai nguat drlem ai aa rlenki dai qi veviit.

17 Dai aiv iak, i rlas tem ka mene ma Kristus, dai ama Ngemumaqa qa rekmet ne aa rutka be ama iameska, be iara dai qa muqas. I ama rutka ama murlaska aa dlek dai verleset na nget, dap baing se ama a rutka ama iameska aa dlek, be sa mager ip ka tit kur ama Ngemumaqa aa narliip.

18 I liirang aa ama dlek pem iirang, i iirang nge guirltik per auut, dai iirang nagel ama Ngemumaqa. I ne ma Kristus aa aapngipki dai qa verleset ne aa serlinki sagelem uut, i qa raapdemna nauut, uut na qa. De qa van auut te ama lengi iv uurel sil sevet liina bareq ama qaqet mai. Be mager ip tat dan sagel ka ip ke seserl ver a ra, de qerl kurl a ra te ama uupka.

19 De qerlka lungera ama lengi i uurel sil na nget, dai qe narliiv ama qaqet per ama qerleng mai per ama aivetki, dai rat drlem ai sa qa rekmet ne ama aiska ip ke verleset aa serlinki sagel ta sever araa viirang arle ves. I qa verleset ne aa serlinki ne ma Kristus aa aapngipki. Be lura i ding se ra men a qa, dai quasik kem ngim sagel ta te araa viirang. I ama Ngemumaqa qa nem uut iv uurel sil taqurliani, ma Iesus Kristus ka ral auur a viirang. Taqurla be ama Ngemumaqa dai quasiq ai qa tu aa qevep sever auur a viirang, de qe narliip ke raapdemna na ngen, ngene na qa.

20 I qatikka raqurla be uurel sil ne lungera ama lengi bareq ama qaqet per ama qerlengiirang mai. I uut dai ma Kristus aa aam na ra na uut. I aip lua iv uut taqen dai ama Ngemumaqa qa tu aa lengi mer uut, iv uure dlek iv uurel sil bareq a ngen. I uut tet ma Kristus aa luqupka i raquarli aa arlem never ama qaqet i qe narliip nge raapdemna ne ama qaqet, te na qa.

21 I ama aiska i qa rekmet na qa bareq auut iv uut den sagel ka, i qa mu auur a merlen ne ama viirang mai pet luqa i aa Uimka i quasiq ai qa rekmet ne a nge ama viini. I qa rekmet taqurla ne ma Iesus aa aapngipki, taqurla be uut tit meres ne ama viirang i quasik mager ip ka taarl ne auut sever iirang arle ves. Liina be mager iv ama Ngemumaqa qa tis uut, ai ama seserl uut.

6

Ma Paulus Kel Sil Ai Re Tal Ama Merlen I Ret Matna Ma Kristus Aa Rletki

1 Ai de uuret matna, uure ne ama Ngemumaqa, be maikka ngua taqen sagel ngen madlek ma', 'I sa ngen daneng ama Ngemumaqa aa ngimsevetki, dai be quasik mager ip ngene serlek ne liina.'

2 I raquarl ka taqen pe aa Langinka ma',

'I liina i ngua mu ama giqi ip ngua tat never a ngi, dai qatikka ve liina de ngua narligel ngi be ngua iames na ngi.' *Ais. 49.8*

Dai ngul sil ba ngen ai sa iara, dai ama giqi qia men iv ama Ngemumaqa qa tat never ama qaqet. Be qatikka iara dai ama Ngemumaqa qe narliip ke iames ne ama qaqet never araa viirang.

3 Dai be ver auur a mugunes, dai mager iv uur taqa tekmet sagel ama qaqet mai. I ariq aiv uure tekmet ne ama vu, dai diiv uure tekmet ne ama qaqet be re raat. Be diip te tuqun ai auur a lengi dai quasiq ai ama revan nget.

4 Dap maiki mager ip ma qaqet tet lu uut de re tuqun ai ama Ngemumaqa aa uis na uut. Dai diiv iara ngu teqerl a ngen ne liirang aa i qurl uut per iirang. I aiv ama qaqet te tekmet

ne ama vu sagel uut dap katikka mager iv uut taarl malkuil iv uut sep liirang aa arle ves. I liirang aa dai i ama merlen nagel ama qaqet, de liina i re tekmet ip madlek bareq a uut, de ver auur a aatmires dai iang ama merlen ngere lenges nauut, de liina i re urlistik per auut,
5 de re karabus na uut, de re ngingdemna ver auut ip te peleng uut, de iarang dai i uuret
matna madlek be uure taneng ama getget, dai de ver iang dai quasiq ai uure taqa brlaing,
de ver iang de maikka ai de ama getki vem uut maden.
6 Dap per auur a tuaqevep dai uure dlek iv uut tit kur ama Qevepka aa gamansena i ama
atlu nget. I uure taqat drlem se ama Ngemumaqa aa gamansena i nget taqurliani: Liina i ai
de quasiq ai masmasna rletrlet per ama qaqeraqa, de liina i ra tat never iari, de re tekmet
ne ama atlu sagel ta. De liina i maikka uure rarliq ama qaqet mai ne ama revan. I qatikka
uure tekmet taqurla iv ama mening uut de aa saqang.
7 Taqurla de ai de uure su ne ama lengi ama revan nget sevet ma Kristus. I uure taneng
ama Ngemumaqa aa dlek be uure tekmet taqurla. I ai de uure taneng ama Slurlka aa lengi
i nger ip taquarl ama sinki i ama gerli sepna na qi. De ai de uure su ne ama Slurlka aa lengi
ip mager ip ngere kutgil de ama qaqeraqa. Dai qatikka ai de uure ruirl se auur a qumes-ta
ne liiram aa.
8 I uure tekmet taqurla be quaatta i ama qaqet te barl auur a rlen, dap kuarl ra tis uut ai
ama sementa na uut, de quaatta i ama qaqet ta taqen ai ama atlura na uut dap kuarl iari
dai ra taqen ai ama vura na uut. De iari dai ra tuqun ai uure kaak, dap katikka uut taqen
ne auur a revan.
9 De iari re tuqun ai quasiq ai ma Kristus aa aamki na ra na uut. Dav iari dai rat drlem ai
uut dai qa nem uut. De qatikka ai de masmas iari re siquat ip te peleng uut, dap katiaskerl
uut dai uure iames. De quaatta i ai de re rurlistik per auut be ai de ama qares ip te peleng
uut. Dap katikka uut maarl.
10 De quaatta i ai de ama arlemigl nauut i re lenges ne iari never auut, dap de auur a
rlan dai ama arlias per auut. I raquarli ama Ngemumaqa dai ai de qurli qa qe ne auut. De
quaatta i ai de ver iang de quasiq auur a qerang, dav uure kurl ama qaqet te ama Qevepka
aa tekmeriirang i buup ne iirang, iv ama arlias per a ra. Ii, be quaatta i quasiq auur a qerang
dav uure taneng liirang aa, i sa ama Ngemumaqa qa muvuusep ai diip ke qurl aa uis tem
iirang.
11 Katikka ngen pet ma Korin, i ngua iil lunger iara sagel ngen ne gua revan. I sa ngua
sekdem met liirang aa mai sever auur a mugunes.
12 I qatikka quasiq ai uut i quasik pem uut se ngen, dap katikka ngen, i quasik pem ngen
se uut.
13 Dap katikka ngen dai maikka raquarl ai ngua uis na ngen. I maikka vem ngua se ngen
malai. Dai saqikka mager ip ngene guirltik a ngen a arlem ne ngen iang ama qelaing sagel
ngua, de ngene taqa meraqen per a ngua.

Ama Kristenkena Dai Qula Dingding Se Ra Mene Lura I Quasik Ta Tu Araa Qevep

14 Dai qatikka ver a ngen a mugunes, dai quasik mager ip dingding se ngen mene lura i
quasik ta tu araa qevep. De qula ngen diit kur araa gamansena ip te tuqun ai ngen namen
a ra. I raquarli ngen, dai ip taquarl ama nirlaqi, i qi nagel ma Iesus. I maikka quasik mager
ip ngene tekmet ne ama viirang i iirang nep ma bengaingki. I ama Slurlka aa gamansena
de ma Satan aa uang ama gamansena dai quasik mager ip ngere ngingdemna. Liina dai
maikka quasik maget.
15 I qua mager ip ma Kristus ke ne aa qumeska ma Satan, ian deraarl vembes de iane
taing? Maikka quasik maget. De ngu lu nanaa? Kua mager ip ding se ngen mene lura araa
gamansena i quasik ta tu araa qevep? Maikka quasik maget!
16 De ngu lu nanaa? Kua mager iv ama Ngemumaqa aa ding se ama iaus ip ngere main pe
aa Lautu-vem-ki ama Slurlki? Maikka quasik maget!

I murl dai ai de qurl ama Slurlka aa Qevepka ve aa Lautu-vem-ki. Dai iara dai uut i uut tu
auur a qevep sever a qa, dai uut ip taquarl aa Lautu-vem-ki, i raquarli i qa mu aa Qevepka
de auur a rlan. I murl ama Ngemumaqa qa sil sever aa qaqet taqurliani, ma',

'Diip kurli ngu na ra, de diip ngu paikmet ngu na ra. Be ngua dai diiv araa Ngemumaqa na
ngua, de ra dai diip ngua uis na ra.' *Livai 26.12*

17 Dai be qatikka ama Ngemumaqa qa ruqun a ra ma',

'Maikka mager ip ngene iing namene lura i quasik ta drlem se ngua. De quasik mager ip
dingding se ngen men a ra. De quasik mager ip ngene tek per araa tekmeriirang ama
viirang. I ariq aip ngene tekmet taqurla, dai diip ngua taarl se ngen.' *Ais. 52.11*

18 De saqikka iang ama lengi ma',

‘Ngua i ama Slurlka na ngua daleng ama tekmeriirang mai. Dai diiv a ngene Mam na ngua. De ngen dai diip ngua uis na ngen, i ama quatta ngen ama nankina. I maikka vem ngua se ngen.’ *Ais. 46.3*

7

1 Dai gua rluavik, i maikka vem ngua se ngen. Ngene lu, sa ma Ngemumaqa qa muvuusep ai diip ke tekmet ne ama atlu bareq auut ne lungera ama lengi. Taqurla, dai be mager iv uure kelnas te ama viirang. De uure lemerl auur a rut te ama viirang. De uure dlek iv uure taneng ama tuaqevep ama mening nget. I qatikka mager iv uure lemerl nas masmas ne ama Qevepka aa dlek i raquarli mager iv uure palu gel ka, i qa dai aa dlek peviit.

Maikka Ama Arlias Pet Ma Paulus Never Ama Korinkena

2 Maikka mager iv a ngen a ding se uut sagelnas, i raquarli ai de quasiq ai ama vu gua rutka sagel ngen, de quasiq ai ngua lenges ne iari never a ngen i ngua taqen se ra. De ai de quasiq ai ngu suam se ama dlek nagel ngen ip ngu barlnas na nget.

3 I quasiq ai ngua quarl te lungera ama lengi ip ngu lenges na ngen. I sa ngua sil ba ngen ai maikka vem ngua se ngen. Be qatikka diip ngu na ngen dai ama quanases mer uut masmas i uure iames ip deng i uure ngip.

4 I maikka nguat drlem ai i ai de ngen deraarl malkuil de vem ngen se uut. De ai de ama arlias per a ngua never a ngen i qurli ngen taqurla. Be ngene sem madlek na ngua ne liirang aa. Be quaatta i ai de ama merlen nget den sagel ngua, dap ngua dai ama arlias per a ngua veviit.

Ma Paulus Kel Sil I Lua I Qa Lu Ma Taitus Pet Ma Masidonia I Qa Men Se Ama Lengi Ba Qa

5 Lua i uut men pet ma Masidonia iv uure mali re ma Taitus, dai maikka buup ne iari i lura i quasik te narliip se ama Slurlka dai re siquat ip te lenges nauut. Taqurla be quasiq ai masmas per auut. I rerl kirl na auut maden maden, i lura i iari dai ama Judaqena na ra, dav iari dai quasiq ai ama Judaqena na ra. Dap katikka de auur a rlan dai auur arlem malai never a ngen. Be maikka lenges lenges nauut never a ngen.

6 Dap ngene lu, ama Ngemumaqa i ai de aa arlem sagel lura i lenges lenges na ra, dai qa maarl ne gua rutka i qa nem ma Taitus sagel uut.

7 De maikka ama arlias per a ngua i ngut lu qa, dap liina i iini veviit, dai qa sil ba ngua sever a ngen. I qe tuqun ma’, “Ama Korinkena, dai sa ra guirltik per araa rut be maikka vem ta ip tet lu ngi. Be re narliip ta taarl men na ngi ip ta taarl sep lura araa qames. De qatikka re narliip ta tit kut gia lengi.” Dai qatikka ngu narli ma Taitus ka sil taqurla dai maikka ama uilas de gua rlan, i maikka ama arlias per a ngua malai.

8 Dai ama revan i mekai ngua iil ama Lengi ama dlek pem nget sagel ngen, dai be maikka lungera nge rekmet be ama arlemigl na ngen. Be saqikka ngua dai ama arlemigl na ngua never a ngen. Dav aip baing se ma Taitus de ngua narli sever a ngen ai masna verleset ne liina i ama arlemigl na ngen.

9 Be iara dai ama arlias de gua rlan. Dap kuasiq ai ama arlias per a ngua i raquarli ngene tal ama merlenka. Kuasik, dav ama arlias per a ngua i raquarli luqa ama merlenka qa rekmet be ngen ngim temanau ne a ngen a viirang. I qatikka ama Ngemumaqa qa rekmet taqurla ip mager iv a ngen arlem i ngen dekmet ne ama viirang. Taqurla be gua lengi ip ngu seserl ver a ngen dai maikka nge mat never a ngen, dap kuasiq ai nge lenges na ngen.

10 Dav ama qaqet i quasik tat drlem se ama Slurlka, i ai de ama arlemigl na ra never araa viirang, dap kuasik ta guirltik per araa rut, dai diip tep ngip. Dav aiv iak i ama Ngemumaqa qa qurl a qa re ama arlemigl be qe kuarl temiis ip ke ngim temanau ne aa viirang, dai diip ke iames masmas. Be saqias diip kuasiq ai qa tu aa qevep sever a qerang.

11 I qatikka liina i ama arlemigl na ngen dai nagel ama Ngemumaqa. Dai be mager ip ngenem ngim sagel liina i ama Ngemumaqa qa rekmet niini sagel ngen. Taqurla be qatikka ngene dlek i ngenel kel ama qaqet ip kula ra tariq ama Slurlka aa lengi. De qatikka ai de ngene dlek ip ngene teqerl a ngua ai sa ngen seserl ver ama merlen peleqes na ngen. De maikka quasiq ai ama arlias per a ngen nevet luqa i qe tekmet ne ama vu. Be maikka ngeterl a ngen se liina. Taqurla be ngene dlek ip masna ngua ren sagel ngen. De maikka ngene dlek ip ngen seserl vet luqa aa viini, i liina i iini nge lenges na ngen. De ngene tekmet ip ngen deraarl ne luqa. Dai be qatikka ne liirang aa mai i ngene tekmet ip ngene seserl vet luqa ama merlenka, dai ngene teqerl ai maikka ama atlura na ngen. I ngenet dade gua lengi be quasiq a ngen a nge ama lengi sever a qerang arle ves.

12 Dai ngene lu, lua i ngua iil sagel ngen dai quasiq ai ip ngu piirlit barek luqa i qa lenges na ngua. De quasiq ai ngua iil ip ngu seserl vet gua rlenki. Dap maikka ngu narliip ngen

drlem sever a nas, ai maikka ngene rarlik ngua de ngene palu gel ngua i raquarli ngene tekmet ne liirang aa de ama Ngemumaqa aa saqang.
13 Taqurla be ngut lu, i ngen diit kur auur a lengi be maikka ama arlias per auut nevet liina.

Dai qatikka raqurla, be maikka ama atlu de gua rlan never a ngen. De iani dai maikka ama arlias per auut i ma Taitus ka men se ama arlias malai i raquarli ngen sem madlek na qa ne a ngen a arlem. Be maikka ama uilas de aa rlan.
14 I lua i ngua nem ma Taitus sagel ngen dai ngul sil ba qa ai maikka ngen mugelnas ne ama Slurlka aa gamansena. Dai be qatikka qet lu ngen, i ngene tekmet ip taquarl ngua meraqen. Dai be ngen seserl vet liirang aa i ngua iil sever iirang. Taqurla be quasiq ai ngen lenges ne gua rlenki.
15 De ngene narligel ma Taitus de ngene palu gel ka i qa dai qa met gua luqupka. Be iara dai qat drlem sevet liina i mekai qurli qa gel ngen, be aa arlias dai nget peviit.
16 Dai qatikka liini iara dai iini veviit. I maikka vet gua tuaqevep dai maget na ngen ip ngene tekmet ne ama tekmeriirang kur ama Slurlka aa narliip.

8

Ama Qelaing I Ra Iing Demna Na Nget Barek Lura I Ama Niingki Qia Lenges Na Ra

1 Dai gua rluavik, ngu narliip ngu sil ba ngen sever ama tekmeriirang ama atliirang i lura vet ma Masidonia ta rekmet niirang. I lura dai ama Ngemumaqa qa mu aa arlem de araa rlan ip ta tat navet.
2 I qatikka lura dai re teving, i quasiq araa qerang. Dap de araa rlan dai maikka ama arlias per a ra, be re tekmet ne araa dlek ip te kurl lura te ama qelaing, i ra vet ma Judia i ama niingki qi lenges na ra.
3 I quaatta i quasik buup ne araa qerang dap ta quarl te ama qelaing i buup. I quaatta i re teving i quasik buup ne araa a nge ama qelaing, be maikka ra ip taquarl lura i ama ruus per a ra. I qatikka ra, re tekmet ne liirang aa qurl araa narliip.
4 I qatikka lura vet ma Masidonia, dai re tuqun a ngua ma', "Kula ngi kel uut, dap mager iv uure kurl lura te ama qelaing. I mager iv uut tat nevet lura vet ma Judia, i lura i ama Ngemumaqa aa uis."
5 Dai maikka uure nan se araa gamansena, i maikka re tekmet ne ama tekmeriirang i buup. I nauirl dai rlas tem ta mene auur a Slurlka ma Iesus. Baiv aa de rlas tem ta men a uut, iv uut maqas uut tit naser ama Ngemumaqa.
6 Taqurla be ngua ruqun ma Taitus ma', "Guakka, saqiaskerlka diip ngia tit sagel ama Korinkena ip ngia ter ama qelaing nagel ta ip taquarl mekai, ip mager ip ngi prleset luqia ama rletki veleqes na ra iv uut drlem ai araa arlem.
7 Taqurla dai ama revan, i ngen pet ma Korin, dai maikka ngene uirl se iari ama qaqet, i maikka buup ne a ngen a tekmeriirang. I liina i maikka ngen dru a ngen a qevep sevet ma Kristus. De liina i ai de ngene taqa su re ama Lengi ama Atlunget. De maikka ngene taqat drlem se ama Ngemumaqa aa tekmeriirang. De qatikka ai de ngen derat navet kur aa narliip, de qerlka vem ngen se uut. Taqurla dai mager ip ngene ruirl se iari i ngene kuarl te ama qelaing bareq ama Slurlka aa uis i ama ruus per a ra.
8 Dai quasiq ai ngu teqestem per a ngen ip ngene kuarl te ama qelaing. Dap ngu narliip ngut lu, aip kuarl ama revan i a ngen arlem ip taquarl iari ama Kristenkena be diip ngen derat nevet lura i ama getki vem ta.
9 I ngen drlem sever auur a Slurlka ma Iesus Kristus, i qa dai maikka aa arlem peviit never ama vura. I quaatta i maikka qe ruirl se ama tekmeriirang mai, dap ka qik de liirang aa mai be qa ip taquarl luqa i quasiq aa qerang. I qatikka qa rekmet ne liina ip ke iames na ngen. I qa lenges na nas taqurla ip bareq a ngen, ip ke guirltik per a ngen ip diip ngene raneng ama tekmeriirang mai nagel auut Mam.

Mager Iv Uure Kuarl Te Auura Tekmeriirang Ip Diiv Ama Ngemumaqa Qe Qurl Auut Te Aa Tekmeriirang

10 Dai ngu narliip ngul sil ba ngen, aip ngu lu diip ngenerl kuarl te a ngen a qelaing nanaa? Mekai vet luqia aanameq ama ageski dai ngen uirl i ngenerl kuarl te ama qelaing ip barek lura i lenges na ra mer ama niingki. I ngene uirl se iari, i maikka ngene narliip taqurla.
11 Dai iara dai mager ip ngene perleset luqia ama rletki, i ngenerl kuarl ip diiv ama qaqet mai tet lu ai ngen dai uilas uilas per a ngen ip ngene tekmet ne liina. I qatikka mager ip ngenerl kuarl kut liirang aa i iirang gel ngen.
12 I qatikka aiv ama arlias per a ngen ip ngenerl kuarl nevet liirang aa i iirang gel ngen, dai ama Ngemumaqa, dai diiv ama arlias per a qa navet liirang aa, i ngenerl kuarl tem

iirang. De gel ama Ngemumaqa dai quasiq a qeni, i aiv iak i quasik ka quarl, i luqa i quasiq aa qerang.
13-14 Dai quasiq ai ngu tuqun ip ngene prleser a ngen a qelaing, i ngenerl kurl lura i quasiq araa qerang. Kuasik. Dav iara, dai buup ne a ngen a tekmeriirang. Dap ta dai maikka ama ruus per a ra. Taqurla be mager ip ngen derat never a ra. Taqurla ip saqikka aip lua, i quasiq a ngen a qerang, dai saqikka mager ip te guirltik, i rerl kurl a ngen. I liina dai mager ip ngen derat never a na raqurla iv ama quanases met ngen.
15 I ve ama Ngemumaqa aa Langinka dai ama lengi nge taqen sevet liina. I lua qa quarl te ama asmes ma narevuk, i nget ma',
'Aiv iak i qe teksenas, dap ke narliip ke kiarlet de ama asmes i buup. Dap katikka quasik mager ip ke as de a qeng ama asmes. Dap luqa i qa tu aa qevep sever iari, de qa ter ama asmes ama langas. Dai qatikka ama Ngemumaqa qa rekmet ip maget ne ama asmes ip maget kur aa liinka.' *Kisim Bek 16.18*

Ma Paulus Ka Nem Ama Depguas Na Ra Savet Ma Korin
16 Dai maikka ngua taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki, i qa maarl ne ma Taitus aa rutka be qatikka aa tuaqevep ip taqua ngua, iv uun derat never a ngen.
17 Be lua i ngua snanpet na qa ip ka tit sagel ngen, dai maikka qa rarlisdem na de aa rlan. I maikka qa dai uilas uilas per a qa ip ka tit sagel ngen.
18 Be diip ngum nem ngene i aiam iv ian ne na qa. I liiam aa dai maikka ama atlu iam. Be diiv iara ngul sil sever iak. I qatikka luqa, dai maikka ai de qat drlem sal sil ne ama Lengi ama Atlunget. Taqurla be ama Slurlka aa uis never ama qerlengiirang iara dai ra tis ka ai ama atluqa.
19 Taqurla be ra mu qa ip diip ke tal a ngen a qelaing i aip lua i uut tit savet ma Judia, i uure taneng ama qelaing. I diiv uure tal nget barek lura i ama ruus per a ra. Taqurla be diip lura ret lu raqurla, de diip ta taarl ne ama Slurlka aa rlenki never a ngen.
20 I uure tekmet taqurla, i quasiq uure narliiv a qek ka taqen se uut se auur a rletki i uure ngingdemna ne ama qelaing. I mager iv uure taqa uas te a ngen a qelaing i buup i ngen kuarl tem nget.
21 I maikka uure dlek iv uure taqa uas de uure tekmet ne ama atlu se luqia ama rletki. I mager iv uure tekmet taqurla iv ama arlias per ama Slurlka de ama arlias pet ngen ama qaqet.
22 Dai liiam aa, i iane ne ma Taitus, dai saqi diiv iara ngul sil sever iak. I luqa dai uut lu i qa dai ai de vet ket matna, be iara dai aa rutka qa maarl, i qe narli sever a ngen. Taqurla be qat drlem ai diip ngene taqat mat-nevet. Taqurla be maikka ama arlias per a qa never a ngen.
23 I ma Taitus, i gua maatpitka, de gua rluaqa, dai ngua nem ka ip ma ngua. Dap liiam aa i iane na qa, dai ama Lautuqi qia nem iam. I liiam aa ian a gamansena dai maikka ama atlunget. Be ama qaqet ta taarl ne ma Kristus aa rlenki never a iam.
24 Taqurla dai be maikka mager ip ngene taqa tekmet se lura ama depguas na ra. Taqurla be diip ngene teqerl ai ngene rarliq ama Ngemumaqa qe ne aa qaqet. Taqurla be diiv ama Slurlka aa uis tat drlem ai liina i uure barl a ngen a rlen petpet, dai ama a revan.

9

Te Ngingdemna Ne Ama Tekmeriirang Barek Lura I Quasiq Araa Qerang
1 Dai lura i ama Ngemumaqa aa uis pet ma Judia, dai sa ngen drlem ai diiv uure ngingdemna ne ama qelaing iv uurem nem nget ba ra. Taqurla be quasik mager ip ngua tat nade lungera ama lengi vapiit papiit.
2 Dai nguat drlem ai ngene narliip ngenem nem ama qelaing bareq a ra. Taqurla be iara dai ngua taarl ne a ngen a rlen gel lura iara ama qaqet, ama Masidoniaqena. I ngul sil ba ra ma', "Auur a rluaviq ama Kristenkena vet ma Akkaia, dai medu vet luqia aanameq ama ageski de ra rarlisdem ip te ngingdemna ne ama qelaing ip ta tat navet lura i ama ruus per a ra, per ama qerlingki ma Judia."
Taqurla be ngu barl ngen gel ama Masidoniaqena, be re narli sever a ngen, dai de ret dade a ngen a gamansena i re ngingdemna ne ama qelaing.
3 Dai be iara, ngum nem lura ama depguas na ra. Dai be mager ip ngene ngingdemna ne ama qelaing nauirl, iv aiv aa de baing se ngua. I ariq aip kuasik ngen iing demna na nget dai diiv ama qelep ngua tiq ama Masidoniaqena, i raquarli quasik ngen narligel gua lengi.
4 I sa raquarli ngua sil nauirl, ai diip ngene ngingdemna ne lungera ama qelaing. Be ariq aiv iari ama Masidoniaqena i re ne ngua, dai quasik ngu narliip baing se uut, dap kuasik ngen iingdemna ne ama qelaing. I ariq aip taqurla dai diiv ama qelev uut mai, uut na ngen. Dap maikka ngen, dai diiv ama qelep ngen malai.

5 Taqurla be qerl liina, be ngua nem lura i ama depguas na ra nauirl sagel ngen ip mager
ip ta raat never a ngen ip ngen iingdemna ne lungera ama qelaing, i murl ngen muvuusep
ip diip ngene quarl tem nget. I ariq aip ngene iing demna na nget iv aiv aa de baing se
ngua, dai diiv uut drlem ai ngen kuarl aa kur a ngen a narliip. Dap kuasiq ai ngenerl kuarl
i raquarli qurli ngua gel ngen de ngu teqestem per a ngen.

Lura I Ra Mu Gelnas I Rerl Kuarl Dai Diiv Ama Ngemumaqa Qe Virliit Ba Ra

6 I diip ngu siquat i ngul sil taqurliani. Aiv iaq i qe raat ama arlim i buup, dai diip ka ter
ama asmes i buup na nget. Dap luqa i ama neng na qa, be quasik ket matna maden, dai
diip kuasik buup ne aa nge ama asmes.

7 I ama Ngemumaqa dai ai de vem ka se luqa i qerl kuarl ne ama arlias. Taqurla dai be
quasik mager ip ngenerl kuarl i raquarli iak ke tuqun a ngen. I aiv iak i qerl kuarl de qa tu
aa qevep pe aa qelaing angera reng, dai quasiq ai ama atlu raqurla. Taqurla dai be qatikka
mager ip ngene taqa mu a ngen a qevep. Ai liirang aa i ngenerl kuarl, dai mager iv ama
arlias de a ngen a rlan de ngenerl kuarl.

8 I ariq aip ngene tekmet taqurla nade a ngen a rlan, dai mager iv ama Ngemumaqa qe
taqa uas tem ngen de qerl kurl a ngen te ama tekmeriirang. I diip per ama niirl mai de qe
uas tem ngen. Be quasik mager iv ama ruus per a ngen te a qeni. Be diip ngene tekmet ne
ama tekmeriirang i buup ip ngen derat never iari, qatikka.

9 I aiv iak i qerl kurl iari te ama tekmeriirang, dai diip ka ip taquarl luqa i ama
Ngemumaqa aa Langinka qa sil sever a qa ma',

'Luqa i qa tit naser ama Ngemumaqa dai ai de qerl kuarl te ama tekmeriirang barek lura
i ama ruus per a ra. Be ama Ngemumaqa dai diip kuasik ngerlangken per a qa
ne liirang aa ama atliirang i qe tekmet niirang. Be qatikka luqa dai diip kurli qa
masmas.' *Sng. 112.9*

10 I ama Ngemumaqa dai ai de qerl kuarl te ama asmes iv ama qaqet te kutserl nget.
Taqurla de qerl kurl lura i ama getki vem ta re ama asmes. Taqurla be ver a ngen a mugunes
dai diip kerl kurl a ngen te ama tekmeriirang mai. Be qatikka mager ip ngen derat never
iari vapiit papiit ne ama tekmeriirang ama atliirang.

11 I ne ama aisiirang i buup, dai diiv ama Ngemumaqa qa tat never a ngen ne ama
tekmeriirang i buup. Be mager ip diip ngenerl kurl iari te lungera ama raatmaat-nevet
i buup. Taqurla dai be liirang aa ama tekmeriirang i ngen kuarl tem iirang i buup, dai
diiv uure tal iirang savet ma Jarusalem. Be maikka diip buup ne iari ta taarl ne ama
Ngemumaqa aa rlenki navet liirang aa.

12 Dai be liina i ngen derat never iari raqurla, dai be lura i ama Ngemumaqa aa uis, dai
diip kuasiq ama ruus per a ra re a qerang. Dap kerlka iani, dai buup ne ama qaqet, dai
maikka diip ta taqen ne ama atlu malai sagel ama Ngemumaqa de ra taarl ne aa rlenki ne
iarang.

13 I qatikka liina i ngenerl kuarl, dai diip ngene teqerl ai maikka vem ngen se ama
Ngemumaqa, i ngene tekmet ne ama tekmeriirang ama atliirang kur aa narliip. I diiv ama
qaqet ta taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki i raquarli ngen narligel ka. De ngene tekmet
ip taquarl ai de ngene su ne aa Lengi ama Atlunget. De diip ta taarl ne aa rlenki, i raquarli
quasiq ai ngene teksenas dap ngenerl kurl iari, de ngen derat never ama qaqet mai.

14 Be lura i ai de ra ter ama tekmeriirang nagel ngen, dai diip te raring ba ngen de rerl
kuarl te araa arlem sagel ngen. I raquarli ama Ngemumaqa qe tekmet na ngen iv a ngen
arlem de a ngen a ngimsevetki sagel ta.

15 Dai be qatikka mager iv uut mai, uut taqen ne ama atlu malai sagel ka nevet liina i iini
veviit, i aa arlem malai, be qa qurl auut te aa Uimka i maikka liina dai iini veviit, be quasik
mager iv uure taqal sil sever a qa. Maikka atlu malai.

10

Ma Paulus Ke Teqerl A Ra Ai Ama Ngemumaqa Qa Mu Qa Iv Ama Aposel Na Qa

1 Katikka ngua ma Paulus dai ai de ngu tuaqen ma Kristus aa gamansena. I qa dai ai de
quasiq ai qe barl nas, dai de quasiq ai masmasna ama qurek per a qa. Dai be ngu nen ngen
ip ngene narligel gua lengi. I nguat drlem ai iari never a ngen dai re kaak sever a ngua. I
ai de re tuqun ma', "Aip lua i qurli qa gel uut dai qa ip taquarl ama mumki na qa. Dav aip
kurli qa sangis na auut de qe dlek i qe teqestem per auut."

2 Dai maikka ngu nen ngen madlek ip ngene uuvup lura araa lengi. Taqurla be aip lua i
ngua men sagel ngen dai sa diip kuasik ngu serlin na ngen. Dap diip ngua taarl ne lura i ai
de re tuqun ma', "Ma Paulus, dai ai de qe keraapki, ip taquarl iari i ai de re barl nas i lura i
quasik tat drlem se ama Ngemumaqa."
Be ai de ra tuqut ngua raqurla dap kuasiq ai ngung ning me ra.

3 Be quaatta i uut men de auur a qetdingki never ama aivetki dap liina i ai de uut tesna
uure ne ma Satan aa seviraqi dai iini muqas. I quasiq ai uut tes ip taquarl lura i quasik tat
drlem se ama Ngemumaqa.
4 I qatikka liirang aa i ra tes ne iirang dai iirang muqas. Dav uut, dai quasiq ai uure
taneng liirang aa. Kuasik. Dap katikka uut tes i uut tit kur ama Ngemumaqa aa aisiirang
manarevuk, be mager iv uure lenges ne ma Satan aa seviraqi ara dlek.
5 I quaatta i ra taarl sev auur a qames dap katikka diiv uure vin me ra manep. I uut taarl
sep lura araa qames i ai de re pesdet ser ama qaqet ip kula rat drlem se ama Ngemumaqa. I
qatikka uure ruirl se lura ne ama Ngemumaqa aa saikngias. Be qatikka mager iv uure kiat
ne araa tuaqevep sagel ma Kristus ip ta tit kur aa narliip.
6 Be aip lua i ngene narligel ma Kristus, de ngen drlem ai ngua dai a ngen a Uaska
(Aposel), dai diip mager ip ngua ren de ngu urlistik lura mai i ai de re lenges ne ma Kristus
aa lengi i re tekmet ne ama viirang maden maden.
7 Dai mager ip ngene taqam ngim te liirang aa i ngua sil sever iirang. I iari aa veleqes
na ngen i maikka ai de re tuqun, ai ma Kristus ka nem ta, dap kuasiq ai qa nem ngua. Dap
katikka mager ip te taqat drlem ai ma Kristus ka nem ngua ip taquarl lura i aa aamki na ra.
8 Be ngua dai quasiq ama qelep ngua ip ngul sil sever a nas. Be mager ip ngu barl nas
kuarla i ngul sil ai ama Ngemumaqa qa qurl a ngua re ama dlek. I qatikka ngu tekmet
taqurla ip ngu sem madlek na ngen. I quasiq ai ngua raneng ama dlek ip ngu tekmet na
ngen ip ngene raat.
9 Dai iara dai quasik mager ip ngua taqen vapiit papiit sevet liina. I raquarli quasik ngu
narliiv iari re tuqun ai ngu tekmet taqurla ip teng ning me ngua.
10 I ngua taqen taqurla i raquarli iari ra taqen sevet gua langin i ngua iil ma', "Ma Paulus
aa lengi i qa iil dai ngere kutgil dem uut malai. Dav aip ka men sagel uut de qa taqen dai
quasiq ai qe lalangmet, dap ka ip taquarl ama mumki na qa."
11 Dai lura i ra taqen taqurla dai mager ip te taqat drlem ai aip kurli ngua sangis de ngu lil,
dai aip ngua men, de diip ngu dlek ip ngu tekmet ip taquarl ai de ngua lil.
12 Dai aip kuasiq ama arlias pet lura never a ngua, dap katikka re barl nas be re tuqun ai
quasiq ai ma Kristus ka nem ngua, dai qatikka ama neng na ngua. Be quasik mager ip ngu
na ra, uut taarl metna ne lungera ama lengi. I raquarli ra dai ra vet gua arlim, i qatikka ai
de re barl nas be re tuqun ai ama atlura na ra. Dap kuasiq ai re siquat nanas se qur iari
araa mugunes. Be qatikka lura i ai de re barl nas dai re uas temiis. Dai liina be re teqerl ai
quasiq ai re taneng ama saikngias ama atlunget.
13 Dap ngua dai quasik mager ip ngu tuqun, ai gua rletki kia uung per ama qerleng
iirang mai. Katikka quasik. Dap katikka ngen dai qurli ngen imuk per ama qerlingki i
ama Ngemumaqa qa nem ngua ip ngut matna ver a qi. Taqurla be mager ip ngu barl gua
rlenki nevet liina naik.
14 I ngua taqen ne liina ip ngu uuvup lura i ra taarl sep gua qames. I raquarli na uirl
dai qatikka ngua, ngua men se ama Ngemumaqa aa lengi. I lua i vadi quasik ngua men
sagel ngen dai mager ip ta raarl na ngua. Dap katikka uut men se ma Kristus aa lengi ama
atlunget sagel ngen.
15 Taqurla i qatikka ngua, dai ngua matna gel ngen nauirl. Dap lura i ai de re barl nas dai
re kaaq ai qurli ngen maget nagel araa lengi. Taqurla dai be maikka mager ip ngua taqen
slep sevet gua rletki. I ngu taqat drlem ai ama Ngemumaqa dai diip ke sem madlek ne a
ngen a tuaqevep. Be ama Slurlka aa rletki dai diip ki riirl gel ngen. De diip perik perik se
qi i diiv uuret matna veleqes na ngen.
16 Taqurla be diiv uut tit de uure su ne ama Lengi ama Atlunget pet ngene iarang ama
qerleng iirang pe nger a rleng. Dap kuasiq uure narliiv uure barl nas never a qeq aa rletki
ver a qik ama qerlingki.
17 I quasik mager ip ngua taarl nanas i ama lengi ve ama Langinka dai nge taqen
taqurliani ma',
'Kuasik mager iv a qek ke barl nas, dap mager ip ke barl auur a Slurlka naik.' *Jer 9.23*
18 I mager ip ngen derarl se luqa i ama Ngemumaqa qa reqerl a ngen ai ama atluqa na
qa. Dap kuasik ngen deraarl se luqa i ai de qe barl nas. I raquarli quasiq ama arlias per
ama Ngemumaqa nevet luqa raqurla.

11

Ma Paulus Ke Seserlvet Lura Ama Kaak Met Ta

1 Guariqena, diip ngul sil ba ngen ne ama lengi, dai ip taquarl luqa i qa tuma. I qa taqen
ne iang ama lengi ip ka taarl nanas. Dai quasik ngu narliiv ama neng na ngen se lunger

iara ama lengi i ngua iil me nget. I iara dai nguat drlem ai a ngen a ding se ngua ip ngua taqen.
2 Dai ngu rarles i ngu siquat i iak i qe narliip ke ngerlvet ne iaiq ama lugutki i ama atluqi,
i luqia dai maikka ai de quasik kia rekmet ne a nge ama viini. I ai de are mam dai ai de qe
taqa uas tem ki, iv ait de qula a qek ka lenges na qi. I luqa i ip ke ngerlvet dai qa ip taquarl
ma Kristus. Dap ngua dai ip taqua luqa i ama nanki are mam. Dai ngen dai ip taquarl ama
nanki, ama lugutki. Dai maikka vem ngua se ngen, i quasik ngu narliiv iari re lenges na
ngen. Dai ngu kuarl tem ngen ip ma mening ngen barek ma Kristus. I ngua dai ama qurek
per a ngua, i quasik ngu narliiv a qek ke lenges na ngen.
3 Dap ngung ning se ngen i arik ma lura i ama barlta ama kaak-met-ta, dai arik ma re
kaak tem ngen, be re lenges ne a ngen a tuaqevep sevet ma Kristus. I qatikka ngen drlem
i murl miaimek dai ma Satan ka qaak te ma Iva. Be qa lenges ne ara tuaqevep sagel ama
Slurlka.
4 Taqurla be aiv iak i qa men sagel ngen, be qe su ngen te iang ama lengi i nget muqas, i
quasiq ai ama lengi ip taquarl lungera ama lengi i ma Iesus ka qurl auut, dai ai de a ngen a
ding se ra. Dap kuarl aiv iari i ai de re kaaq ai re kuarl te ama Qevepka aa dlek. Dap katikka
re kuarl te iak muqas. Dai saqikka ai de a ngen a ding se lura raqurla.
5 Dai ngene narli gua lengi, i ngua taqen na nget ip taquarl iak i qa tuma. Dap nguat drlem
i lura ama Aposelkena i ai de re tuqun ai ra veviit, dai maikka quasiq ai ra daleng ma ngua.
I quasiq ai ngung ning me ra.
6 I quaatta i quasiq ai ngua sunas ip ngua taqen, dap maikka ngu taqat drlem ama Slurlka
aa Lengi. I qatikka liirang aa mai i ai de ngu tekmet niirang, dai iirang ngere teqerl a ngen
sever a ngua.

Kuasik Ma Paulus Ke Nen Te Ama Qelaing Ip Per Aa Rleriirang

7 Ai de ngene kurl ama Aposelkena ama kaak-ta te ama qelaing per araa rleriirang. Dap
lua i ai de qurli ngua gel ngen, dai ai de quasiq ai ngu snanpet na ngen te ama qelaing ip pet
gua rleriirang. Dav ai de ngu manep nas ip ngua tat never a ngen ip ngen deraarl malkuil
men ama aiska ama revanka. Dap lura i ai de re barl nas, dai re tuqun ai ngu tekmet ne
ama vu, i ngu tekmet taqurla.
8 Katikka ngu narliip ngen drlem sevet liini iara. I lua i ai de ngut matna gel ngen, de
quasiq ai ngua ter ama qelaing nagel ngen, dav ai de ngua ter ama qelaing i nagel iari ama
Kristenkena. Dai be liina, dai raquarl ai ngu suam se araa qelaing ip ngu uas tem ngen.
9 Dap lua i ai de mekai qurli ngua gel ngen, de ver iang, de quasik gua qerang. Dap kuasiq
ai ngua tu ama merlenka ver a ngen, i ngu nen ngen te ama qelaing. Dav ama Kristenkena
nevet ma Masidonia dai rat den se ama qelaing bareq a ngua. I maikka vet liirang aa mai,
dai ai de quasik ngua mu a nge ama merlenka ver a ngen. Dai qatikka ngu narliip diip ngu
tekmet taqurla gel ngen.
10 De qatikka quasik mager iv a qek never a ngen a qerlingki ma Akaia dai mager ip ke
kel ngua ip kula ngua taarl ne gua rlenki sevet liina. I maikka ai de quasiq ai ngua taarl
met ngen ip ngene kurl a ngua re ama qelaing. I qatikka liina dai ama revan, i raquarli ma
Kristus dai ai de qa taqen ne aa revan.
11 Dai qua ngen ngim se liina, be ngen dru a ngen a qevep ai quasiq ai ngu rarlik ngen?
Kuasik. I qatikka ama Ngemumaqa dai qat drlem ai maikka vem ngua se ngen.
12 Dai qatikka liina i ai de quasiq ai ngua ter ama qelaing nagel ngen, dai i ip ngu pesdet se
re lura, i lura i ama barlta veleqes na ngen, i ai de re siquat ip ta tet gua luqupka. Dai quasik
ngu narliip ta taqen ma', 'Ama tekmeriirang mai, i ai de ma Paulus ke tekmet niirang, dai
mager iv uure tekmet niirang.'
Dai qatikka ai de re narliip te barl nas ne liina.
13 Dai lura raqurla dai ama kaak ta ama Aposelkena. Be ai de re kaak temiis de ama
Ngemumaqa aa saqang. I ai de re guirltik per a nas ip ta ter ama Aposelkena araa luqupka,
dap te kaak.
14 Dap kuasiq ai ngemerl a ngua nevet liina. I raquarli ma Satan dai ai de qe paikmet
parlen me uut. Be qatikka ai de qe guirltik per a nas be qem ngim ip taquarl ama Angeluqa
i qen sin maden.
15 Dai be quasik mager ip ngeterl a ngen. I aip ma Satan aa uis ta tit peleqes na ngen de
re guirltik per a nas be rem ngim ip taquarl ama Ngemumaqa aa maatpitta. Dap nasat dai
diiv ama Ngemumaqa qa raarl na ra. Taqurla be diiv ama vu ba ra sever araa viirang arle
ves.

Ama Merlen I Ngere Siquat Ne Ma Paulus

16 Dai saqiaskerlka ngua taqen sever a nas ip taquarl ai ngua tuma. Dap kurli ngua gel
ngen de quasik ngu narliip ngen dris ngua ai ama dengenengka na ngua. Dav ariq aiv iari

ta tu araa qevep ai ngua taqen ip taquarl ama dengenengka; dai mager ip te narli gua lengi ip taquarl ai de re narli ama kaak-met-ta ra taqen. I lura i re guirltik per a nas iv ama barlta na ra. Dap maitkikka ra dai raquarl ai ama dengenengta. Dap mager iv a ngen a ding se ngua ip nakka ngua taarl nanas marlik ip taquarl lura.
17 I liina i diip ngu barl gua rlenki, dai diip ngu tekmet ip taquarl luqa i quasiq a nge ama adrlem. Dap liini iara dai quasiq ai ma Iesus ke tekmet taqurla.
18 I ai de iari re barl nas, dai re tekmet kur ama aivetki ara gamansena. Dai saqikka ngua, dai mager ip diip ngua taarl na nas nevet gua rletki.
19 Dai ngu lu nanaa? Kuarl a ngen a saikngias dai nget peviit? De quarl a ngen a ding se ama dengenengta ip te ruirl se ngen? Dai qua maget taqurla?
20 Dai ama revan, i ngene lu, sa ngene narligel iari be ra tit se ngen maden maden. Be ai de re kiat ne ama qelaing nagel ngen. De ai de ret matna na ngen naik. De ren bin me ngen manep. De ver iang de re pukdeng met ngen.
21 Dai ngu lu nanaa? Kua ngen dru a ngen a qevep ai quasik gua a nge ama lan? De quasiq ai ama atluqa na ngua, i raquarli quasiq ai ngu tekmet ip taquarl lura iara? De qua ngen dru a ngen a qevep ai mager ip ma qelep ngua rik liirang aa? Guari, arlem ngua. I quasiq ai ngua raqurla.

I qatikka iara dai ai de ngu barl nas, ip taquarl luqa i quasiq a nge ama drlem. Kuaatta i ngut dade lura i a ngen a barlta veleqes na ngen. Dap katikka ngene narli, diip ngu barl nas.
22 Kuatta i lura i ai de re barl nas, be re tuqun ai ra nevet ma Abram aa laanivas, dai ra dai quarl ama Hibruqena na ra.
Dai saqikka ngua raqurla.
De quaatta i re barl nas ai ra never ama qerlingki ma Isrel.
Dai saqikka ngua dai raqurla.

23 De re barl nas, ai ret matna barek ma Kristus, dap liina dai maikka ngua uirl se ra i ngut matna barek ma Kristus. (I ngua taqen taqurla i maikka ngen maarl ne gua tuaqevep.) I ngene narli. Ngua dai ngua matna madlek, be ngua uirl se ra. Dai be qatikka raquarli ai de ngut matna barek ma Kristus, dai be qatikka ai de vet ngu karabus. De ai de re rurlistik per a ngua. Be ai de ngu tal ama getget i nget peviit. Dap lura dai quasik. De qatikka ai de vetpet dai ama qares ip ngup ngip.
24 Dai diip ngu reqerl a ngen sevet liina. I ama Judaqena ama Barlta, dai ra maarl na ngua de ra urlistik pet gua rlengait ma malev ama depguas ngen ama ngeriqit ngen ama rlatpes ne iirang ne ama liit i ama dul ver a nget. I ra rekmet ne liina ver ama luquv ama ngeriqit.
25 De ver iang per ama luquv ama depguas, dai ama barlta nep ma Gaman, dai re rurlistik per a ngua ne ama vuqal.
De qatikka ver iak de re siquat ip te peleng ngua ne ama dul. De vet gua ais per ama kaska dai lenges ne ama sip ama depguas se ngua. Be nade iaiq ama sipki i lenges na qi, dai qurli ngua ver ama mengarl angera rleng i ngurl kiarl. Be qurli ngua se ama nirlaqa qe ne ama arlenki.
26 Dai be qatikka lua i ai de ngua tit se ma Kristus aa rletki, dai ai de ngua tit sangis be ai de ama qares ip padai de lenges na ngua i ngua tarlik ama kaina. De saqikka vadai de lenges na ngua i ngua tit de ama raskelkena ret lu ngua. De ver iang de ama Judaqena i ra nevet gua laanivas dai re siquat ip te peleng ngua. De qerlka lura i quasiq ai ama Judaqena na ra, dai qerlka ai de re tekmet taqurla.
Dai lungera ama merlen, dai ai de nget den per a ngua per ama qerleng ama slurlnget de ve ngen ama qevel, de i aip lua i ngua tit de ama sip. De lura i ai de re kaaq ai ra tit naset ma Kristus, dai vadarl ai de ra veleng ngua.
27 De ver iang de ngut matna madlek ip ngun ban pet gua asmes. De ai de ver iang ama arlen, dai quasiq ai ngu brlaing. De qatikka ver iang, dai de quasik ngua tes, de ai de quasik ngu srluup. I qatikka ai de lenges lenges na ngua i ngu mali re ama asmes. De qatikka ai de ver iang de ama uis ngua i ai de quasik ngu rlaatemiis.
28 Dap liina i iini veviit, dai qatikka gua merlenka ip ngu uas te ama Kristenkena ver ama qerleng mai i ama Ngemumaqa qa nem ngua ip ngut matna bareq a ra.
29 De aiv iak never a ngen i qe tuqun ai quasiq aa a nge ama dlek, dai qua ngen dru a ngen a qevep ai quasik nguat drlem sevet liina? Dai aip ngu narli ai iari ra tit se iari sever ama viirang, dai maikka diip gua rutka qa taarl, be diip ma uilas de gua rlan, i maikka ngu narliip ngua taqa uas te gua seviraqi.

30 Dai quaatta i ngen dekmet be ngu barl nas, dai diip ngu barl nas nevet liirang aa, i iirang ngere teqerl ai quasik gua nge ama dlek, iv iari re barl gua rlenki.

31 I ama Slurlka ma Iesus i aa Mam ama Ngemumaqa, dai ai de ra taarl ne aa rlenki masmas. Dai qatikka qa, dai qat drlem ai quasiq ai ngu kaak, i ai de ngul sil sevet liirang aa.
32 I lua i murl guirltik pet gua rutka pet ma Damaskas, dai ma King Aritas aa Kiap i qe uas te luqia ama qerlingki, dai qe narligel ama King ip ke uurut per a ngua.
33 Dap berltik per a ngua ne mer aa ngerik, taqurliani: Gua rluavik ta mer araa ngerik se ngua ne ama kasik mer ama vinduaqi be saimanep semen ama aivet. I qurli ngua mer ama siaingki. Taqurla be ngua uaik namen a qa.

12

Ma Paulus Ka Lu Ama Ngemumaqa Aa Luqupki Ve Uusep

1 Katikka ai de ngene dlek iv ama barlta veleqes na ngen te barl nas. De ngene dlek ip ngu barl nas, dap kuasik nguat drlem aip kua diip liina nge raat never auut dap kua quasik.
Taqurla dai diip ngu rluses nade gua lengi, i diip ngul sil sevet liirang aa, i iirang ip taquarl ama veng de ngene liirang aa, i ama Ngemumaqa qe teqerl a ngua sever aa dlek. I liirang aa dai maikka ama dlek nagel ka.
2-3 I murl ma Kristus ka mer a ngua de qa mit se ngua sev uusep sever ama Ngemumaqa aa luqupki. I liina dai qasa ama ages ama malepka ngen ama rlatpes nge mit.
Dai qatikka ngul sil i murl ngua lu luqia ama luqupki. Dai quasik nguat drlem aip kua qa met gua qetdingki dap kua gua qevepka naik, be ngut lu luqia ama luqupki. Liina dai qatikka ama Ngemumaqa qat drlem. I qatikka qa naik dai qat drlem aip kua ma Kristus ka met gua qetdingki dap kua quasik.
4 I ma Kristus ka mer a ngua sever ama luqupki i maikka ama Galasingas per a qi. Be ngu narli ama lengi sever iarang i ama Ngemumaqa qa qel ngua ip kuasik ngul sil sever iirang.
5 Dai liina i iini nge men per a ngua, dai ama barliini bareq a ngen. Dap katikka quasiq ai ngu barl nas nevet liina. Dai liina i ama barl iini, i mager ip ma qaqet tet lu ai ngua dai quasik gua nge ama dlek, dai be quasik mager ip te barl gua rlenki.
6 I quaatta i ngu barl gua rlenki ip taquarl lura veleqes na ngen, dai ama revan i quasiq ai ngu kaak ip taquarl ama dengenengta, dap ngua taqen ne gua revan. I quasik ngu narliip ngua taarl nanas. I quasik ngu narliip ngene barl gua rlenki, i raquarli ama Slurlka qa mer a ngua. Dap muqas, i mager ip ngenem ngim te gua tekmeriirang i ngu tekmet niirang de ngene gua lengi i ai de ngu su ngen.
7 I murl ama Ngemumaqa aa ding se ma Satan ip ka ru ama merlenka vet gua qetdingki. Be ma Satan ka nem iaq ip ke siquat ip ke lenges na ngua. I ama Ngemumaqa aa ding se liirang aa sagel ngua i raquarli quasik ke narliip ngu barl nas nevet liirang aa i ngut lu iirang pe uusep. I luqa ama merlenka i ngu teving met ka dai ip taquarl iak i qe tal ama getget, i ama airungka qa man men a qa.
8 Taqurla be ngu nen ama Slurlka ip ke verleset ne luqa ama merlenka never a ngua. I qatikka ngu raring taqurla ne gua dlek ma depguas ne iirang.
9 Dap katikka quasiq ai qa rarlisdem, dap ke tuqun ma', "**Maikka diip ngua raat never a ngi, de ngu raneng a ngi ne gua ngimsevetki. Dai qatikka liirang aa, dai diip maget kut ngi. I raquarli, aip kuasik gia a nge ama dlek, de maikka diip ngua tat never a ngi ne gua dlek.**"
Taqurla dai mager ip ngu barl nas nevet liina naik. I maikka ngua dai quasik gua nge ama dlek. I nguat drlem ai ariq aip taqurla, dai ma Kristus dai aa dlek daleng me ngua masmas.
10 Dai qatikka nevet liirang aa mai, dai ama uupka de gua rlan, i ngua tit kut ma Iesus aa narliip. I quaatta i quasiq ama dlek pet gua qetdingki, dap kuarl i aiv iari ra tuqut ngua, dap kuarl ama merlen nget den per auut per auur a mugunes, dap kuarl iari re uamet ne auut, de iarang taqurla ama merlen iirang. Dai qatikka ma Kristus, dai qe taneng a uut ne liirang aa. I raquarli nguat drlem ai aip lua i quasik gua nge ama dlek, dap diip ngua taarl malkuil. I ama Ngemumaqa qa tat never a ngua.

Ma Paulus Dai Quasiq Ai Qe Bunu

11 Ama revan, i ama lengi i ngua taqen na nget, dai ip taquarl ama dengenengka i qe narliip ke barl nas. Dap katikka ngen teqestem per a ngua ip ngua taqen taqurla. I raquarli ngene barl iari veleqes na ngen. I lura i re tuqun ai ra dai ama Aposelkena ama atlura. Dap katikka quasiq ai re ruirl se ngua. Dap kurli ra vet gua arlim. I quaatta i ra tu araa qevep ai ngua dai quasik gua nge ama dlek. Dap ngene taqat drlem se ngua be mager ip ngene taqal sil sever a ngua bareq iari. I mager ip ngene barl gua rlenki, i mager ip ngen dru a ngen a qevep ai ngua veviit. I raquarli quaatta i re siquat ip te peleng ngua, dap maikka ngu dlek ip ngu tekmet ne ama Ngemumaqa aa tekmeriirang.

12 Dai liirang aa ngere teqerl ai ngua dai ama Aposel na ngua marevan. Taqurla be veleqes
na ngen dai ngenet lu ama Ngemumaqa aa rleriirang ama dlek pem iirang. I maikka ama
Ngemumaqa qet matna na ngua be ngum nem ama arlem never ama qaqet.
13 Dai ani ama merlenka ver a ngen se liina, i quasiq ai gua ding se ngen ip ngenen ban a
ngua. Dai qua gua viini sevet liina i arle ves? Guari, maikka quasik!
14 Dai iara dai sa ngua muvem nanas ip nguat den sagel ngen ip ma depguas niirang. Dai
saqikka lua i aip ngua men sagel ngen dai quasiq ai diip ngua tu ama merlenka ver a ngen
ip ngenen ban a ngua vet gua rletki. I raquarli quasiq ai vem ngua se a ngen a tekmeriirang
dap kua se a ngen a qelaing. Dap pem ngu se ngen ip ngua uis na ngen. I qatikka ip taquarl
ama lavu i ai de re uas te araa uis i ai de ra tuvem ne ama tekmeriirang bareq a ra. Dap
kuasik mager iv ama arluis ta tuvem ne ama tekmeriirang bareq araa lavu. Katikka quasik.
15 Dai qatikka diiv ama arlias per a ngua ip ngurl kuarl te gua tekmeriirang bareq a ngen.
De maikka diip ngu prleset ne gua dlek bareq a ngen. I quasik ngu narliip lenges na ngen.
I maikka vem ngua se ngen malai. Dap kua diiv a ngen a arlem never a ngua quarla?
16 Dap ngul sil sever iari never a ngen. I ai de ra taqen se ngua. I re tuqun ma', "Uut drlem,
ai mekai ma Paulus ka mer ama qelaing nagel ngen ip kerl kurl iari ama Kristenkena. Dap
maikka ma Paulus dai ai de qe sembal tem ngen. Dap kuasik ngen drlem dap ke suam se a
ngen a qelaing."
17 Dai ngu piirlit lungera ama lengi i ra taqen se ngua. I maikka ngene taqat drlem se liina,
i quasiq ai ngua suam se a ngen a qelaing. I mekai ngua nem iari sagel ngen ip ta ter ama
qelaing.
18 I mekai ngua nem ma Taitus de qe ne iaq i ngene taqat drlem se qa. Dai ngu lu, kua ma
Taitus ke lenges na ngen i qe suam se a ngen a qelaing, ip kerl kurl a ngua? Maikka quasik.
Dai qatikka ngene taqat drlem ai auun a tuaqevep dai ama quanas nget. I uune narliiv
uune taqa tekmet i uune uas te ama qelaing ip bareq iari.

Ma Paulus Ke Narli Ip Te Guirltik Per Araa Rut

19 Gua rluavik, lungera ama lengi i ngua iil sagel ngen, dai iv ama Slurlka qe sem madlek
na ngen. De ama tekmeriirang i uure tekmet niirang, dai ip bareq a ngen. I ma Kristus dai
qerl uirl se ngua ip ngua taqen ne lungera ama lengi. Be lungera gua lengi dai qurli nget
sekgames de ama Slurlka aa saqang.
Dai qula ngen dru a ngen a qevep, ai ngu lil lungera ama lengi ip ngere pesdet serem uut.
Kuasik.
20 Dap ngua iil taqurla, i raquarli quasik ngu narliiv aip baing se ngua gel ngen, de ngut
lu ngen i quasiq ai qurli ngen taquarl ngu narliip. De diip ngenet lu ngua i quasiq ai ama
arlias per a ngua never a ngen. I ama merlenka ver a ngua i arik ma, ngut lu liirang aa
raqurliani. Iari dai ra taarl metna de liina i re rarliq iari araa quvang iirang. De liina i ama
qurek nana. De qatikka liina i re rarlik nas. De liina i ra tuqut na. De liina i ra taqen se na.
De liina i re dlek ip te tekmet ne ama vu. Dai qatikka liirang aa dai diiv iirang ngere tekmet
na ngen be barlbarl met na ngen.

Dai ne Lungera ama Lengi i ngu Narliip ngu sem Madlek na Ngen

21 Dai be ama merlenka ver a ngua i ariq aip ngua men sagel ngen, dai diip gua
Ngemumaqa qe tekmet be ma qelep ngua gel ngen. Dai be maikka diiv ama arlemigl na
ngua nevet lura i ai de medu re tekmet ne ama vu. Dav as kuasik ta guirltik per a nas never
araa viirang. I liina i re nanna maden maden, de re ngelanges i re tekmet ne ama viirang
maden maden. I quasiq ai ama qelepta sa tekmet ne liirang aa de ama qaqet araa saqang.

13

Maikka Mager Ip Ngene Taqam Ngim Sagel Nas

1 Iara dai ngu narliip nguat den sagel ngen ip ma depguas niirang. Dai ngu narliip ngen
drlem sever ama lengi i nget nep ma langinka ma',
'Kuasik mager iv ama Kiap ka raarl ne a qek ne ama lengi nagel iaq ama quanaska. I ariq
aiv ama udiam dap kuarl ama depguas na ra, dai araa lengi raquarlna. Dai mager
iv ama Kiap ka raarl na qa de maget.' *Lo 19.15*
Dai sa ngua nem gua lengi maiiram sagel ngen ip ngua taarl na ngen.
2 I sa mekai ngua men sagel ngen ip maiiram, dai sa ngua maarl na ngen sevet liirang aa
arle ves. Dai saqiaskerlka ngua narliip ngua taqen na nget ip maiiram. I lura i mekai re
tekmet ne ama vu de ngen iari dai mager ip te narli lungera ama lengi. I lua i diip ngua ren
sagel ngen, dai quasik mager ip ngu rledeng, dap diip ngu nem ta nep ma Lautu.
3 I diip ngu tekmet taqurla; ip ngu teqerl a ngen ai ma Kristus dai qa taqen met ngua. Be
maikka ngua dai aa Aposel na ngua. I qatikka ngu tekmet taqurla, i raquarli ai de ngene

tekgel ngua. I ma Kristus ket matna gel ngen dai qet matna ne aa dlek dap kuasiq ai qa tu nget.
4 Dai iara dai diip ngu taqal sil vet, ai ma Kristus dai qa manep nas. I quasiq ai qa mu aa dlek i lua i ra uadem se qa men ama lalemka. Be iara dai qe iames nagel ama Ngemumaqa aa dlek, be qet matna veleqes na ngen. Dai uut, i uut namene ma Kristus dai uut taquarl ka. I quasiq a uur a nge ama dlek. Dav ama Ngemumaqa aa dlek naik nge iames na uut. Be mager iv uut tat never a ngen.
5 Dai mager ip ngene taqam ngim per a ngen a tuaqevep, aip kua ama Kristen na ngen marevan, dap kua quasik? I qua ngen i iak de iak dai ngen drlem ai ma Kristus dai qurli qa de a ngen a rlan? I mager ip ngene taqam ngim, i arik ma lenges na ngen.
6 Dai ngua tu gua qevep ai ariq aip ngene taqam ngim sagel uut dai diip ngene taqat drlem, ai uuret matna barek ma Kristus. De ngua dai aa Aposel na ngua.
7 Dai maikka ngu nen ama Ngemumaqa ip ka tat never a ngen ip kula ngene tekmet ne ama viirang. I sa raquarli ngua iil ip ngu kel ngen. I quaatta i quasik ngenet lu gua dlek, i ngu seserlvet lura i re tekmet ne ama vu. Dap maikka ngua, dai a ngen a Aposel na ngua. Dap ngu narliip ngene taqa tekmet ne ama tekmeriirang ama atliirang.
8 I ariq aip ngene narligel ama lengi ama revan nget, dai quasik mager ip ngu seserl ver a ngen. I quasik mager ip ngua rarlik ama lengi ama revan nget. I qatikka mager ip ngua tat never a ngen, ip ngene narligel ama Slurlka aa lengi ama revan nget.
9 Dai aip ngen deraarl ne ama Slurlka aa dlek, dai diip ma arlias per a ngua. I quaatta i aip kuasik gua qumespik tet lu gua nge ama adrlem. Dap maikka nade gua rlan dai ngu raring ip ngene taqat matna remna.
10 Dai ama rarlimini i qurli ngua sangis de ngua iil luqa iara ama langinka, dai i mager ip ngene seserl ver a ngen a mugunes ip ngenet matna remna. Taqurla iv aip lua i ngua men sagel ngen, dai quasik ngu narliip ngu tekgel ngen ne ama dlek i ama Ngemumaqa qa qurl a ngua. I qatikka lungera ama dlek, i ama Ngemumaqa qe narliip ngu sem madlek na ngen na nget. Dap kuasik ke narliip ngu lenges na ngen ip kuasik ngen diit naser a qa.

Liirang Aa De Dengdeng

11 Gua seviraqi, liina i ngu lil de dengdeng, dai maikka ngu narliip ngua taqen ne ama atlu sagel ngen. I maikka ne gua dlek dai ngu narliiv ama quanases met ngen. De ngu narliip ngene seserl ver a ngen a mugunes, de ngenet matna remna. Taqurla ip mager ip kurli ngen i ama arlias per a ngen. Dai qatikka mager ip ngene narligel lungera, gua lengi. I ariq aip ngene tekmet taqurla, dai diiv ama Ngemumaqa qe tekmet iv a ngen arlem never a na, de diip kerl kurl a ngen te aa uupka.
12 Dai aip lua i ngene ngingdemna de mager ip ngen sarl a ngen a ngerikkana ne ama Ngemumaqa aa gamansena ama atlunget.
13 Ama Ngemumaqa aa uis iara, dai ra nem araa lengi ne ama arlem sagel ngen.
I auur a Slurlka ma Iesus Kristus, dai aa ngimsevetki sagel uut ama vura. Dai ngu narliip ke taneng a ngen de ama Ngemumaqa i vem ka se uut, dai mager iv aa arlem never a ngen, de ama Qevepka ama Glasingaqa dai mager ip ke tekmet iv ama quanases met ngen ne ama arlias, mas mas.
Katikka verleser aa.

MA PAULUS KA IIL SAGEL AMA GALATIAQENA

Ama Slurlka Qa Mak Ne Ma Paulus Iv Ama Aposel Na Qa

1-2 Ngua ma Paulus i ngua iil sagel ngen ama Kristenkena vet ma Galatia. I ngua de lura iara, i gua rluavik dai uut taqen ne ama atlu sagel ngen. I ngua dai ma Iesus aa Aposel bareq a ngen.
Kuasiq ai ngu tal luqia ama rletki ne a qeq aa dlek de maikka quasiq ai a qeq ama qaqeraqa qa mak na ngua ip ngut matna taqurla. Dap ngut matna, i ma Iesus Kristus naik ka nem ngua. De ne aa Mam ama Ngemumaqa aa dlek dai qa iames ne ma Kristus naver ama aapngipki.

3 I ngu nen auut Mam ama Ngemumaqa de aa Uimka ama Slurlka ma Iesus Kristus ip ngene narli ama upka de ngen ama ngimsevetki de a ngen a rlan.

4 I maikka ma Iesus dai sa qa narligel auut Mam ama Ngemumaqa aa narliip be qa quartemiis de qa ngip bareq auur a viirang. I maikka aa rletki ama slurlki be sa qa iames nauut never ama viirang angera dlek per ama aivetki.

5 Be maikka liina dai ama barliini be qatikka mager iv uurel kuarl te ama lengiirang ama atliirang sagel auut Mam aaviit be aaviit be quasik perlverleset. A revan.

Ama Lengi Ama Atlunget Dai Ama Quanas Nget

6 Dap ngua tu gua qevep maberl sever a ngen, i ngene rledeng namen ma Iesus Kristus ka mer auut ne aa ngimsevetki. Dav iara dai sa ngen mit puuqas naqurl iang ama lengi i iari ra sil na nget, i re tuqun ai araa lengi i ama atlunget.

7 Dav ama lengi ama atlunget nagel ma Iesus dai maikka ama quanas nget. Dav iari i re siquat ip te guirltik pet ma Iesus Kristus aa lengi ama atlunget de maikka re lenges na nget be re siquat ip te surliip ne a ngen a tuaqevep.

8 Ngene narli. Ma Iesus aa lengi ama atlunget dai ama quanas nget. Dap kua ariq aiv uut, dap kuarl ama Angeluqa manarevuk i uure kaak de uure guirltik pet lungera ama lengi dai mager iv ama Slurlka ke qirlvem se uut de qem nem uut samer ama altingki.

9 I murl ngua sil ba ngen na uirl sevet liina. Dai saqiaskerlka ngul sil. I sa uur reqerl a ngen ne ama lengi ama atlunget de ngen drlem sever a nget. Dap kuarl aiv iak ka men sagelem ngen de qe tekmet ip ke guirltik pet lungera ama Lengi ama Altunget dai mager iv ama Slurlka aa tuvetki ba qa masmas.

10 Dap kua ngen dru a ngen a qevep ai ngu narliip ngu tekmet ne ama qaqet ip ma arlias per a ra? Maikka quasik.
Dap ngu narliip ngu tekmer iv ama arlias per ama Ngemumaqa. De qua ngu tekmet ne ama atlu i ariq aip ngu siquat ip ngua tit kur ama tuaqevep never ama aivetki ip ngu tekmet ne ara gamansena? Maikka quasik.
De quariq aip ngu tekmet ne ama aivetki ara gamansena dai quasik maget ip ta tis ngua ai ma Kristus aa maatpitka.

Aiv Ama Aposel Ne Ma Paulus Nanaa

11 Dap gua rluavik, maikka ngua reqerl a ngen ne lungera ama lengi ama atlunget i murl ngua men se nget. I maikka lungera ama lengi dai quasiq ai nge men never ama qaqeraqa aa saikngias.

12 I quasik nge men sagel ngua ne ama qaqeraqa aa saikngias. De maikka quasiq ai a qek ka su ngua re lungera ama lengi ama atlunget. Dap maikka ma Iesus Kristus naik ka reqerl a ngua ne aa lengi.

13 I sa murl ngene narli sever a ngua. I murl kurli ngua i ama barlka na ngua ver ama Judaqena araa lautu. I maikka ai de ngu serlin lura ama Kristenkena i ai de vetpet ngu lenges ne lura i ama Ngemumaqa aa liinka. I ai de gua nigilki qia taarl ip ngu perleset ma Iesus aa liinka.

14 De ngene narli, murl ngu ruirl se lura navet gua rlaaska iv ama barlka na ngua varlen gua lengiqi metta ver ama lautu. I maikka ngu dlek i ngu siquat ip ngu barl gua murlta araa gamansena ip gua mugunes per ama lautu dai ngu barlnas.

15-16 Dav ama Ngemumaqa aa tuaqevep nge men bareq a ngua. I maikka murl ka mu ngua de gunan ara rlan de qa muvem na ngua ip ngu raneng aa ngimsevetki. I maikka aa ngimsevetki dai ama rarlimini i qa mak na ngua ip ngua ba qa. De qa reqerl a ngua ne aa Uimka ma Iesus Kristus, de qa nem ngua ip ngul sil sever a qa bareq ama qaqet i quasiq ai ra never ama Judaqena. I lua i qa nem ngua se aa rletki dai de quasiq ai ngu mali re a qeq ama qaqeraqa aa tuaqevep ip ke sem madlek na ngua. Kuasik.

17 De maikka quasik ngua mit savet ma Jarusalem, sagel lura ama Aposelkena, i qa nem ta nauirl. Dap ngua mit sever ama qerlingki i ama ausaqi na qi, i ra tis ki ma Arabia. Baiv aa de ngua guirl savet ma Damaskas saqiaskerlka.
18 Baip perleser ama ages ama depguas de ngua mit sagel ma Pita ip ngut lu qa vet ma Jarusalem. De qurli ngua gel ka sa ma niirl ama 15 na nget naqatikka.
19 De vet lungera ama niirl dai quasik ngua lu iari ama Aposelkena. Dap katikka ngua lu iak ma Jems i auur a Slurlka ma Iesus aa ningamka.
20 (Ngene lu, lungera ama lengi i ngua iil iara sagel ngen dai maikka gua lengi dai ama revan. I maikka quasiq ai ama kaak nget i ama Slurlka qet lu ngua i quasiq ai ngu kaak tem ngen.)
21-22 Baip nasat de ngu tekmet ne gua rletki ver ama qerlengiim i ma Siria de ma Silisia. Dap lura ama Kristenkena vet ma Jarusalem de ma Judia Provins dai as ai de quasik ta lu gua sakngaqi.
23 Dap sa re narli ama lengi sever a ngua ma', 'Luqa ma Paulus i murl ke dlek ip ke peleng uut dai sa qa guirltik per aa rutka be maikka qe dlek ip ke su ne ma Iesus aa lengi. Dap murl ke siquat ip ke lenges ne ama Lengi ama Atlunget.'
24 De lura ama Kristenkena dai ra maarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki never a ngua.

2

Ama Aposelkena I Ama Arlias Per A Ra Te Ne Ma Paulus

1 Baiv aa de verleset ama ages ama malepka ngen ama rlatpes de saqiaskerlka ngua mit savet ma Jarusalem. I ngu ne ma Banabas de ma Taitus.
2 I ama Ngemumaqa naik dai qa reqerl a ngua de qa nem ngua ip ngua tit taqurla, de qa nem ngua ip ngul sil ba ra ne ama Lengi ama Atlunget. I lungera ama lengi dai raquarl lungera ama lengi i ngua sil na nget barek lura ver ama qerleng mai i ra i quasiq ai ra naver ama Judaqena. Dap maikka ngua taqen per a ra ve ama trleses i quasik ngu narliip ngua taqen per ama buurlem ne ama qaqet. Dap maikka ngua dlek ip ngua taqen pet lura i auur a barlta naik. I qatikka ngu narliip ngu seserl ver ama lengiirang pet gua rletki, i sa ra narli sever a qi, nagel iari. I quasik ngu narliip gua rletki dai lenges na qi.
3 De vet luus aa i uure kaivung dai qurli ma Taitus ke na ngua. Be qa dai maikka quasiq ai qa never ama Judaqena dap ka never ama Grik. Taqurla be ama Aposelkena rat drlem ai murl kuasik ta sik per a qa. Dap kuasiq ai re teqestem per a qa ip te sik per a qa ip taquarl ama Judaqena araa gamansena.
4 Dav ama merlenka qa men per a uut i raquarli iari ra men se varlen me uut i ama kaak-metta. I re kaaq ai ama atlura na ra, dav araa narliip ip te kiat mer auur a tuaqevep namene ma Iesus Kristus iv uut tit kur ama Judaqena araa Aisiirang.
5 Dap maikka quasik mager iv uut narligel ta quarla iv uut tit kur ama Judaqena araa Lo. Maikka quasik maget gel uut. Dav uure dlek iv ama Slurlka aa lengi ama revan-nget, nge tit sagel ngen mai.
6 De ngua tu gua qevep ai uut dai ama quanases mer uut dama Ngemumaqa aa saqang, dap kuasiq ai a qek peviit. Taqurla be quasiq ai ama qelep ngua riq ama barlta i raquarli quasiq ai mager ip te rluses ne a qeng ama lengi de lungera ama lengi ama atlunget i ngua sil na nget.
7 Dap katikka muqas. I ret lu ama Ngemumaqa aa dlek pet gua rletki i ngul sil ne ama Lengi ama Atlunget bareq ama qaqet per ama aivetki i lura i quasiq ai ama Judaqena na ra. I ip taquarl ma Pita aa rletki ip ka taqen ne ama lengi ama atlunget barek lura ama Judaqena naik.
8 Ngene lu, ama Qevepka ama Glasingaqa qet matna ne ma Pita de qa nem ka ip ka iit sagel aa lengiqi metta, ama Judaqena. Dai saqikka qet matna de gua rlan de qa nem ngua sagel ama nangista, i lura i quasiq ai ra never ama Judaqena.
9 Baiv aa de ra taqen be verleset de ma Jems, de ma Kepas (Pita), de ma Jon, ta taqen per auut. (I lura ama depguas na ra dai maikka ra raquarl ama vetki ara venaik, bareq ama Kristenkena.) I re taqa meraqen de ra rarlisdem iv uut tit sagel lura i quasiq ai ama Judaqena na ra. Dap ta dai as diip ta taqen ne ama Slurlka aa lengi bareq ama Judaqena. I ra rekmet taqurla i raquarli sa rat drlem ai ngu ne ma Banabas dai sa ma Slurlka qa qurl auun te aa arlem de maikka ama arlias per a ra never auun. Taqurla de uure sangarl auur a ngerikkana navet liina.
10 De ma Pitaqena ra sem madlek na uun iv uun derat nevet lura i quasiq araa qerang. Dai maikka ngua mugelnas ne liirang aa de maikka gua tuaqevep taquarl ta.

Ma Paulus Ka Taqen Sagel Ma Pita

11 Dav aip lua i ma Pita qe paikmet sagel uut pet ma Antiok, de vet luus aa de maikka
ngua maarl na qa ne iang ama lengi sevet liina arle ves i qa rekmet ne ama vu. Be maikka
quasik mager ip ke guirltik ba ngua.
12 I as lua i ma Pita qa men pet ma Antiok de maikka qa tes, ke ne ama nangista i quasiq
ai ra naver ama Judaqena. Dap naser iang ama niirl de ma Jems aa liinka ra men navet
ma Jarusalem. De ma Pita qeng ning me ra, be saqi quasiq ai qurli qa gel ama Kristenkena
ama nangista i raquarli ma Jems aa liinka dai re dlek se liina ip te sesik per ama quatta.
13 Be maikka lura ama Kristenkena, i ama Judaqena na ra, dai re ne ma Pita ta tit kur ama
Judaqena araa gamansena. I maikka re kaak temiis ne liina dap ta taqen ne araa saikngias
be ma Banabas ka tu aa qevep maberl de qa mit naser a ra.
14 Dap lua dai maikka ngut lu i re kaak de maikka quasiq ai re tekmet taquarl ma Iesus
aa Lengi ama Revan nget. De ngu kaivung gel ta be ngua maarl ne ma Pita varlen me ra.
De ngu tuqun a qa, ma', "Pita, katikka ngi never ama Judaqena. Dap pet gia mugunes dai
gia gamansena ip taquarl lura ama nangista. I quasiq ai ngi tekmet taquarl ama Judaqena
araa gamansena. De ngu lu nanaa be ngi teqestem pet lura ama nangista ip ta tit kur ama
Judaqena araa gamansena?"

Ama Qaqet Te Iames I Ra Tu Araa Qevep

15 De ma Paulus ka taqen sagel ma Pita ma',
"De maikka uun, ne auun a qetdingki dai uun navet ma Juda. De quasiq ai auun a lavu
naver ama nangista ama vura.
16 De uun drlem ai quasik mager iv ama qaqeraqa qe iames dama Ngemumaqa aa saqang
ne aa gamansena i qa tit kur ama Murlta araa Lo naik. Dav ama aiska masarevuk dai mager
iv ama qaqeraqa qa tu aa qevep de rlas tem ka mene ma Iesus Kristus. Kerl taqurla be sa
uun dru a uun a qevep sagel ma Iesus Kristus iv ama seserl iam na uun de ama Ngemumaqa
aa saqang, i uun dru auun a qevep sevet ma Kristus. Dap kuasiq ai uune iames nagel ma
Moses aa Lo naik. A revan, i quasik mager iv ama Slurlka aa Lo naik ngere tekmet ne ama
qaqeraqa iv ama seserlka dama Ngemumaqa aa saqang."
17 Sa ariq aip uun perleset never ama aisiirang i ama Judaqena araa Lo nge taqen sever
iirang, de ariq uune siquat iv ama seserl iam na uun de ama Ngemumaqa aa saqang ne
ma Kristus aa dlek naik, dai diiv iari ama Judaqena ra tis uun ai ama vu iam na uun. Ngu
lu nanaa, qua ma Kristus aa ding se uune iv uune riirl ama viirang per auun a mugunes?
Maikka quasik!
18 I maikka quasiq ai ngu iames nagel ama Slurlka aa Lo naik. Dav arik ngurl guirl ip ngu
siquat iv aa Lo naik ngere iames na ngua dai saqiaskerlka ngua rekmet ne ama viirang.
19 I maikka ama Slurlka aa Lo ngere teqerl a ngua ne gua viirang i quasik mager ip ngere
iames na ngua. Taqurla be ngua ngim temanau na nget. Dap ma Iesus naik dai mager ip
ke iames na ngua ip katikka ngua bareq ama Ngemumaqa naik.
20 Be iara ngu iames i qurli ma Kristus de gua rlan. I murl ma Kristus ka ngip men ama
lalemka be ngua ngip, ngu na qa i ngua veleng pet gua viirang mai. Be iara ngu iames pe
gua qetdingki dai muqas. I ngu iames i raquarli ngua tu gua qevep de rlas tem ngua men
ama Ngemumaqa aa Uimka. I qe rarlik ngua de aa ngimsevetki sagel ngua be qa ngip bareq
a ngua.
21 I maikka quasiq ai ngu kirlevem se ama Ngemumaqa aa ngimsevetki. I ngene lu,
kuarik mager iv ama Ngemumaqa aa Lo naik ngere iames nauut dai ma Kristus dai qa
ngip naik.

3

Iari Dai Quasik Ta Tu Araa Qevep Ip Taquarl Murl

1 Kua ngen ama qaqet pet ma Galatia dai ama dul men a ngen a ning? De qua iari dai re
kuaindem be ra lenges ne a ngen a tuaqevep? Dap mekai dai ra su ngen te ama Lengi ama
Atlunget. Be ngen drlem ama rarlimini i ma Iesus Kristus ka ngip men ama lalemka. Dap
murl nauirl dai ngene taqat drlem sever a qa, i maikka murl ngene taqat drlem.
2 Diip ngu snanpet na ngen ip puktik per a ngen, ne ama Qevepka ama Glasingaqa aa
dlek. Kua ama Qevepka ama Glasingaqa qa man sede a ngen a rlan i raquarli ngene narligel
ama Slurlka aa Lo? Maikka quasik! Dap mekai ama Lengi ama Atlunget nge men nauirl,
be ngen dru a ngen a qevep sevet ma Iesus Kristus de ngen tal ama Qevepka aa dlek.
3 Kua ngen siquat iara iv a ngen a mugunes ip taquarl ama sementa? Kurli!
I murl nauirl dai ngene taqat mit naser ama Qevepka aa dlek, dav iara ngene mali re liirang
aa ne ama qetdingki ara dlek. I ngu lu nanaa?
4 Kua murl nge rarles i re uamet na ngen i ngen maarl malkuil, dav iara dai ngen serlek?
Dap ngua tu gua qevep ai quasiq ai liirang aa ama merlen iirang nge mit naik?

5 De saqikka ngu snanpet. Kuarl ama Ngemumaqa qa qurl a ngen te ama Qevepka ngen
ama dlek ip ngene tekmet ne ama nanses pemiirang bareq ama qaqet?
Ii a revan, dap kuarl ama Ngemumaqa qa qurl a ngen i raquarli ngenet dadem ama Lautu
angera Lo? Kuasik.
Ama dlek nge men i raquarli ngene narli ama Lengi ama Atlunget nagel ma Kristus de
ngen dru a ngen a qevep sever a qa.

A Qasiquatka I Ma Abraham Ka Tu Aa Qevep

6 Ngen drlem sever auur a murlka ma Abraham, i maikka qa tu aa qevep naik de rlas tem
ka men ama Ngemumaqa be maikka maget na qa, be ama Slurlka qa tis ka ai ama seserlka
de aa saqang.
7 I maikka lungera nge su uut, aip kuarik uut tu auur a qevep de rerlas tem uut men ama
Ngemumaqa ip taquarl ma Abraham dai maikka diiv uut dai aa uis ne ama revan.
8-9 A revan, ama qaqet mai ver ama aivetki i ra tu araa qevep de rlas tem ta men ma
Kristus dai diiv ama Ngemumaqa qe qurl a ra te ama atliirang taquarl murl miaimek i qa
taqen ne aa revan sagel ma Abraham. I murl ama Ngemumaqa qa reqerl ma Abraham ne
ama lengi ama atlunget. I lungera dai ra iil ve ama Slurlka aa Langinka ma',
'Diiv ama qaqet per ama aivetki mai dai diiv ama Ngemumaqa qe rekmet ne ama atliirang
sagel ta. I raquarli ma Abraham ka mu aa qevep sever ama Ngemumaqa.' *Stt 12.3
de ma 18.18*

Taqurla de ama Ngemumaqa qe iames ne iari naver ama qerleng mai ver ama aivetki.
I maikka ama nangista i quasiq ai ra navet ma Isrel dai diiv ama seserlta de ama
Ngemumaqa aa saqang i ariq aip ta tu araa qevep naik sevet ma Kristus.
10 Dap saqi iang muqas, i lura i ra tu araa qevep de rlas tem ta mene ma Moses aa Lo ip te
iames nagel nget, dai quasik maget. I ama Slurlka aa tuvetki dai diip ki lenges na ra. I ama
Slurlka aa Langinka dai qa sil, ma',
'Ama Slurlka aa tuvetki dai barek lura i quasik ta tit masmas kur ama Slurlka aa Lo i ra iil
me nget pe ama Langinka.' *Lo 27.26*
11 Be maikka uut drlem ai quasik mager ip ta tis uut ai ama seserl ta nauut dama
Ngemumaqa aa saqang i raquarli uut tit kur aa Lo. Katikka quasik. I murl ta iil ma',
'Ta tis ama qaqet ai ama seserlta na ra dama Ngemumaqa aa saqang i raquarli ra tu araa
qevep sagel ka.' *Hab 2.4*
12 Dap maikka ama Lo angera uaq ama aiska dai qa muqas namen ama tuaqevep angera
uaq ama aiska.
'Arik ngi narligel ama lengi ama dlek pem nget per ama niirl mai dai diip ngi iames.' *Livai
18.5*
13 Dap ma Iesus dai sa qa iames nauut naver ama aiska i ama Lo ngere lenges nauut. I sa
qa van per auur a viirang, be qa ral auur a tuvetki. I maikka ama Lo angera tuvetki dai qia
aat per a qa bareq auut. I ama Lengi nge sil, ma',
'Ama Ngemumaqa aa tuvetki barek lura i ra uadem se ra men ama mengka. *Lo 21.23*
14 I ma Iesus Kristus dai ama rarlimini be mager iv ama Slurlka aa raatmaat-nevet sagel
ma Abraham, dai maget kur ama nangista ver ama aivetki mai. Be mager iara ip lura i ra
tu araa qevep sever ka dai diip te raneng ama Qevepka ama Glasingaqa i murl ka meraqen
ne aa revan.

Ama Slurlka Aa Lengi I Qa Muvuusep

15 Gua rluavik, diip ngu reqerl a ngen ne ama qasiquatka. Aiv iak ka muvuusep sagel iak
de ra iil liina ve ama langinges be ra tu araa rlen dama kiap aa saqang, baiv aa de quasik
mager iv iak ke rluses dap kua qe bingmet lungera ama lengi varlen me iam.
16 Taqurla, de murl miaimek ama Ngemumaqa qa mu vuusep sagel ma Abraham ke ne aa
Uimka iv aa Uimka dai diip ke raneng ama raatmaat-nevet. Dap maikka quasik ai qa tis ma
Abraham aa laanivas. (i ama Judaqena) Dav ama Langinka qa sil sever iaq ama quanaska.
I qatikka aa Uimka naik. I luqa i aa Uimka dai ma Kristus, dap kuasiq ai a qek.
17 Ngu narliip ngu taqa su ngen sevet liina. I ama Ngemumaqa aa Lo nge men per ama
ages ama 430 naset ma Abraham. Dap kuasik mager iv aa Lo ngere guirltiq per ama lengi i
qa muvuusep sagel ma Abraham. I maikka aa lengi i qa muvuusep dai qurli nget masmas.
18 I ama Slurlka qa qurl auut te aa atliirang kur aa lengi i qa meraqen ne aa revan. Dav
arik uure mali te liirang aa kur ama Lo naik, dai diiv uure lenges ne aa lengi i murl ka
muvuusep. Dav ama Slurlka qa qurl ma Abraham te ama tekmeriirang ama atliirang ip
taquarl murl ka muvuusep.

A Slurlka Qa Muvuusep Sagel Ma Abraham Dav Ama Lo Nge Men Gel Ma Moses

19 Taqurla dai ngu lu qurl ama Lo ip nanaa? Liina dai raqurliani: Ama Ngemumaqa dai
qe narliiv ama rarlimini se ama viirang dai qurli iini sekgames. Taqurla be murl ka mu
ama Lo mer ama Angeluqena, de ama Angeluqena ra qurl iak, i qurli qa i ama Veleqeska
(i luqa dai ma Moses). De ama Lo dai ip kurli nget ip deng i luqa ama Rluimka qe baingses,
i murl ama Ngemumaqa qa muvuusep sever a qa.
20 Dap pet luus aa i ama Ngemumaqa qa tu vuusep sagel ma Abraham ne ama Lengi ama
Atlunget dai qatikka qa ama quanaska i qa maarl vet ma Abraham aa saqang. I quasik kurl
a qek peleqes na iam.

Ama Lo Ip Ngere Kirlvem Uut Sagel Ma Kristus

21 Kua ma Moses aa Lo dai nget muqas ip ngere ruirl se ama Lengi ama Altunget i ama
Ngemumaqa qa muvuusep na nget barek ma Abraham? Maikka quasik. I ariq a qeni nevet
lungera ama Lo i mager iv iini ngere van auut te ama iames, dai mager iv ama seserl ama
mugunes i liina i mager ip maikka re taqat mit kur ama Lo.
22 Dav iara dai ama Slurlka aa Langinka qa taqen ma',
'Ama viirang dai iirang nge karabus ne ama qaqet mai.'
I qa rekmet taqurla iv uut, i uut tu auur a qevep sevet ma Iesus Kristus, dai mager iv uure
raneng liirang aa i murl ama Ngemumaqa qa muvuusep barek lura i ra tu araa qevep.
23 I as murl i as kuasiq ama aiska qa men iv ama qaqet ta tu araa qevep, de ama Lo dai
nge karabus na uut. Be nge karabus na uut be deng i ama tuaqevep sevet ma Kristus.
24 Be ama Lo dai raquarl ai auur a matka i qe uas tem uut, ip nget den se uut sagel ma
Kristus. Be mager iv uut tu auur a qevep sever ama lengi ama atlu nget de mager iv ama
Ngemumaqa qa tis uut ai ama seserlta na uut.
25 Dap sa iara dai sa ma giqi iv ama qaqet ta tu araa qevep. Taqurla, dai be ama Lo ip
taquarl auur a matka i qe uas tem uut dai sa quasiq ai qurl uut per aa arlim.
26 Be ngen mai dai ngen dru a ngen a qevep sevet ma Iesus Kristus. Be ne lungera ama
tuaqevep, dai qurli ngen i ama Ngemumaqa aa uis na ngen.
27 Be ngen i murl ta ukmestem ngen ne ma Kristus be ding se ngen men a qa, dai be ngen
muremiis na qa. Be ngen ip taquarl ka, i ngen muremiis na qa ip taquarl ne ama luanki.
28 Be iara dai quasiq ai ama Ngemumaqa dai qet lu ai ngi dai qatti ngi never ama
Judaqena dap kua ngi never ama Grikkena. De quasiq ai qet lu ai ngi dai luqa i ra vandem
per a qa iv ama maatpitka dap kuarl luqa dai i quasiq ai ra vandem per a qa iv ama
maatpitka. De quasiq ai qa tatmet ip ngi dai qatikka ama quatka de qatikka ama nanki.
I ngen dai ama quanases met ngen mene ma Kristus.
29 De ariq aip ngen dai nemen ma Kristus, dai saqikka ngen dai ma Abraham aa uis. Be
ngen dai diip ngen det liirang aa i murl ama Ngemumaqa qa mak niirang ip barek ma
Abraham.

4

A Ngemumaqa Aa Uis

1 Saqi ngu narliip ngu sil ba ngen ma', Ama rluimka dai diip ka ter ama tekmeriirang mai
nagel aa mam. Dav as murl i ama gil ama rluimka dai qa ip taquarl ama buaiska i quasik
mager ip ke raneng a qeni.
2 De qatiaskerl mager ip kurli qa vet lura araa arlim i re uas de lura i re ruirl. I diip kurli
qa raqurla ip deng pet luqia ama giqi i aa mam ka mu qi.
3 Dai saqikka uut taqurla. I saqikka murl uut ip taquarl ama arluis. I murl ama aivetki ara
iaus ama vu nget ngere karabus na uut.
4 Dav aip lua i ama giqi qia men i ama Ngemumaqa qa mu qi, de qa nem aa Uimka. Be aa
Uimka dai ama nanki qia sel a qa. De qatikka aa Uimka qa men be aa aatmires ip taquarl
ama Judaqena araa Lo nge taqen.
5 I ama Ngemumaqa qa rekmet taqurla ip ke vadem per auut nev ama Lo. Taqurla be uut
dai iara qurl uut i ama Ngemumaqa aa aatmer-ara na uut.
6 Be uut, dai iara aa uis na uut. Taqurla be ama Ngemumaqa qa nem aa Uimka aa Qevepka
sede auur a rlan. Be ai de ama Qevepka qe tekmet na uut be uures nes ma', "Auut Mam."
7 Taqurla be ngi dai quasiq ai ama buaiska na ngi naik. Kuasik. Dap ngi dai aa uimka na
ngi. Dai ariq aiv ama Ngemumaqa qa mer a ngi, be ngi dai aa uimka na ngi, dai be ngi ip
diip ngia aar aa tekmeriirang.

Ma Paulus Ka Tu Aa Qevep Maberl Sever Ama Galatiaqena

8 Dav ama revan i murl kuasik ngen drlem se ama Ngemumaqa, dap ngenet matna
i ngene karabus bareq ama iaus ama vu nget i quasiq ai angera dlek ip taquarl ama
Ngemumaqa.

9 De iara dai sa ngen drlem se ama Ngemumaqa ama revanka. Be mager ip ngu tuqun
ai sa ma Ngemumaqa qat drlem se ngen. Dap saqias ngu lu nanaa be ngen guirl ip ngen
diit kut lungera ama iaus ama vu nget ip taquarl murl? Saqias kua ngene narliip liirang aa
ngere karabus na ngen?
10 De qatikka ai de masmas ngenem ngim sagel ama niirl ama slurlnget, de ama iaquan, de
ama lautu ama slurl-nget de ama ages.
11 Be ngua tu gua qevep sever a ngen be ngung ning. I ngung ning i ngua matna gel ngen
dai be naqatti gua rletki qia mit naik.
12 Gua rluavik, murl vet luus aa i baing se ngua gel ngen dai ngu tekmet ip taquarl ngen.
Taqurla be iara nguk nak ip maikka ngen druaqen ngua. De quasiq ai ngen dekmet ne a
nge ama vu sagel ngua.
13 I sa ngen drlem ai murl dai ngut temarl vet gua qetdingki. Taqurla de ngul sil ne ama
lengi ama atlu nget bareq a ngen i lua i ngere rarlma.
14 Be ama revan i lua i quasiq ai ama atlu sever a ngua, dai liina ngere siquat na ngen.
Dap kuasiq ai ngen ngim temanau na ngua, de quasiq ai ama neng na ngen se ngua. Maikka
quasik. Dap ngen mer a ngua ip taquarl ai ngen mer a nge ama Ngemumaqa aa Angeluqa
dap kua raquarl ai qatikka ngen met ma Iesus Kristus.
15 Ai de medu ama marl na ngen. Dai ngu lu a ngen arlias kua? I maikka ngua taqen ne
ama revan sever a ngen a tekmeriirang ama atlu iirang. De vadai de vet luus aa de ngen
berltik per a ngen a saqang de ngen kurl a ngua.
16 De iara dai nanaa? I sa ngua sil ba ngen ne ama revan. Be ani ngua dai a ngen a qumeska
na ngua?
17 Ngene narli. Lura i ra taqen per a ngen ip ngenen ngim sagel ta, dap kuasiq araa a nge
ama tuaqevep ip ta tat never a ngen. Maikka quasik. I re narliip te pesdet sarem ngen, ip
ngen dru a ngen a qevep ip ngen derat never a ra.
18 Ariq aiv uut tu auur a qevep madlek iv uut tat never iari, dai maikka maget iv uut tat
never a ra. Dai qatikka mager ip masmas ngene tekmet ne liina. De qatikka quasiq ai lua i
aiv i saqikka qurli ngu na ngen de ngene tekmet ne liina.
19 Gua arluis, saqi ngu narli ngu tal ama getget i nget ip taquarl ai de ama nanki qi tal
nget i aip kia tu ama rluimka. I maikka raquarli ngu narliip ngen dai rlas tem ngen mene
ma Kristus.
20 Guarii, maikka ama arlem ngua i quasiq ai qurli ngu na ngen iara. Dav arik kurli ngu na
ngen dai arik maget iv uure taqal sil ba na de ngurl kurl a ngen te ama lengi ama atlu nget.
Be maikka ngua tu gua qevep maberl sever a ngen. Be quasik nguat drlem aip diip ngua
raat never a ngen nanaa.

A Qasiquatka Sevet Ma Haiga Qi Ne Ma Sara

21 Dap ngen, i ngene narliip ngene narligel ama Lo, dai mager ip ngene sil ba ngua iara.
Kua ngen drlem aiv ama Lo nge taqen nanaa?
22 De ama lengi ve ama Ngemumaqa aa Langinka dai ngerel sil ma',
'Abraham dai aa uimiam ama quariam. I ama buaiski i ai de qit matna naik, ma Haiga
dai qia sel iak. De luqia i aa ngerlki ma Sara dai qia sel iak.
23 Be luqia i ma Abraham aa buaiski, dai are uimka i qia sel a qa ip katikka raquarl ai
de ama nankina rel sel ama arluis. Dap luqia i aa ngerlki ma Sara, dai are uimka, i ama
Ngemumaqa qa muvuusep de baing se qa.
24 Dai ama qasiquatka ne luqa ama siitka, ai liim aa ama naniim dai iane siquat i iane
teqerl ne ama Ngemumaqa aa aisiam i ianet matna gel Aa qaqet. I ma Haiga dai qi siquat
te liina ver ama damki ma Sainai. De are uis dai raquarl ama liin ne ama buaiskena i ret
matna naik.
25 De ma Haiga dai qi siquat te ama damki ma Sainai, i luqia ama damki i murl ma Moses
ka mer ama Lo i qurli qa ve reves. I luqia ama damki dai qi ver ama qerlingki ma Arabia.
De qi siquat te ngene ma Haiga are uis i qurli ra iara vet ma Jarusalem. I lura i qurli ra vet
ma Jarusalem dai raquarl ai qurli ra ve ama karabus i ret matna naik. I ama lengiqi ama
dlek pem ki nevet ma Jarusalem dai ai de vet ki lenges ne ra.
26 Dav auur a luqupki ama iameski dai ip taquarl iaiq ama Jarusalem i qi vuusep, i diiv
uure iames de qurl uut maget per a qi.
27 De ama Ngemumaqa aa Langinka dai qa taqen ma',
'Ngi ama nanki i ai de quasik ngil sal ama arluis, dai mager iv ama arlias per a ngi. De ngi
i ai de quasik ngia ral a nge ama getget ip ngil sal ama arluis, dai mager iv ama atlu
gia rutka. De mager ip ngi taing ama taing de ama arlias per a ngi de ngis nes ne ama
arlias. I raquarli ngi dai maikka diip buup ne gia arluis. I maikka diip buup na ra

dap luqia i qia ngerlvet dai naqatikka diiv ama langas ne araa ri ama arluis.' *Ais. 54.1*

28 Gua rluavik, maikka ngen taquarl ma Aisak i ma Sara are uimka. I ne liina i ama Ngemumaqa qa muvuusep dai ngen dai aa uis na ngen.
29 Dap luqa ama rluimka i qa men ne luqa ama aiska i ai de ama qaqet ta tu ama arluis, dai qa rekmet ne ama vu sagel luqa ama rluimka i qa men ne ama Qevepka ama Glasingaqa aa narliip. Dai be qatikka ai iara dai qurli liina ama arasmesini veleqes ne ama liiniam
30 Dap ngu lu ama Ngemumaqa aa Langinka dai qa taqen nanaa? Ka taqen ma',
'Te nem luqia i ai de qit matna naik, ki ne are uimka. I quasik mager ip luqia i ai de qit matna naiq are uimka qat aa mam aa tekmeriirang angera garliqa de ngene luqia are uimka i maikka a ngerlki marevan.' *Stt. 21.10*

I qatikka diip liirang aa mai nger iit barek luqia ma Sara are uimka. I ama Ngemumaqa aa Langinka qa taqen taqurla.
31 Dai guariqena, uut drlem, ai uut dai quasiq ai ma Haiga are uis na uut ip ma Moses aa Lo ngere uas tem uut. Maikka quasik. Dav uut dai ma Sara are uis na uut be qurl uut per ama Slurlka aa arlim i qa veriktem se uut.

5

Maikka Veriktem Se Uut Marevan

1 Ma Kristus dai sa qa veriktem se uut be qurl uut per aa arlim, ip kuasik mager iv ama Lo ngere uas tem uut. Taqurla dai be maikka mager ip ngen deraarl malkuil. De saqias kuasik mager iv a ngen a ding se ama tekmeriirang iv iirang ngere kuap per a ngen.
2 Ngene narli. Ngua ma Paulus i ngul sil ba ngen, ai ariq aiv a ngen a ding se liina ip te sesik men a ngen a qetdengiit, dai ma Kristus aa rletki dai maikka quasik mager ip kia raat never a ngen. Maikka quasik.
3 I ngen ama quatta mai i a ngen a ding se liina i ip te sesik per a ngen, dai ngu narliip saqiaskerlka ngu raqal sil ba ngen ma', 'Ariq aip ngene tekmet ne liina raqurla, dai saqikka mager ip maikka ngene taqat mit kut ngen ama Lo mai.'
4 De ariq aip ngene narliip ngen diit kur ama Lo, i ne liina i ngene narliiv ama Ngemumaqa qa tis ngen ai ama seserlta na ngen, dai sa ngen mit nemen ma Kristus. De ngen mit nemen ama Ngemumaqa aa ngimsevetki.
5 I qatikka ne ama Qevepka ama Glasingaqa aa dlek dai uut tu auur a qevep sever ama Ngemumaqa. De qurl uut de ver a qa ip ka tis uut ai ama seserlta.
6 De ariq aiv iak i qurli qa men ma Kristus, dai liina i re sesik men aa qetdengiit dai quasiq a qeni. De luqa i aa tekmeriirang i quasik ta sik per a qa dai saqikka quasiq a qeni. Dap luqa i aa tekmeriirang i qa tu aa qevep de rlas tem ka mene ma Kristus dai liina nge taarl na qa ip maikka qe rarliq iari, dai liina dai maikka ama barliini.
7 Mekai dai ai de ngene taqat dadem ma Kristus aa aiska. Dap nemka qa vesdet men ama aiska be sa quasiq ai ngen diit kur ama lengi ama revan nget?
8 Lunger iara ama tuaqevep i iara ngen diit kut nget, dai quasiq ai nget nagel ama Ngemumaqa. I ngen, dai ai de ama Ngemumaqa qes nes tem ngen.
9 Be ngen drlem, ai iang ama lengi muqas dai nget ip taquarl ama Yis i ama langas na nget dap mager ip ngere tekmet ne ama plaua mai ip ngere riirl ama bret.
10 Dap ngua tu gua qevep ai diiv ama Slurlka qa tat never a ngen be diip kuasik ngene taneng a qeng ama tuaqevep muqas. I quasik nguat drlem aip nemka qa tit se a ngen a tuaqevep puuqas. Dap kuasiq a qeni, i qatikka luqa dai diip ke raneng ama ranbandem sever ama viirang arle ves.
11 Gua rluavik, ariq ama revan i qatiaskerl ai de ngul sil ne ama lengi bareq ama qaqet ip maikka mager ip te sesik per ama quatta, dai dap katiaskerl ngu lu nanaa be re tekmet ne ama vu sagel ngua? Dai ariq aip ngu tuqun a ra ip te sesik men ama qetdengiit per ama quatta, dai ama lengi sever ama lalemka, dai liina dai quasiq ama dlek pem iini de diip kuasik te serlin sever iini arle ves.
12 Dai lura ama qaqet i ra tit se a ngen a tuaqevep puuqas, de re dlek se liina ip te sesik men ama qetdengiit. Dap katikka ani mager ip te sesik per a nas de re sik naset ngen araa quvel mai.
13 Guariqena, maikka ama revan, i sa ma Ngemumaqa qa nes tem ngen ip mager ip kurli ngen per aa arlim. Dav arik ma ngen dru a ngen a qevep ma', "Uut dai sa ma Kristus ka veriktem se uut. Taqurla dai be qua mager iv uure tekmet ne ama rutka ama murlaska aa tekmeriirang?" Kuasik.

Maikka quasik mager ip ngen dru a ngen a qevep taqurla. Dap ngen i iak de iak dai qatikka
mager ip ngen derat never iari ama qaqet i ama Ngemumaqa aa uis. De mager iv a ngen
arlem never a na.
14 I ama Lo mai dai nget mai ve liini iara ama lengi iini ma',
'Maikka mager ip ngi rarlik gia ari ip katikka raquarl ai de ngi rarlik nas.'
15 Dap katikka arik parlen me ngen dai ngene serlin de ngene uamet nana maden, dai
mager ip ngenet lu. I qatikka arik ma ngen lenges nanas mai.

A Qevepka Ama Glasingaqa De Ama Rutka Ama Murlaska Ian A Gamansena

16 De gua lengi dai raqurliani, maikka mager iv a ngen a ding se ama Qevepka ama
Glasingaqa ip ke ruirl se a ngen aatmires. I ariq aip ngene tekmet taqurla, dai quasik mager
ip ngen diit kur ama aatmires ama murlases angera narliip.
17 I uut drlem, ai ama rutka ama murlaska dai qe narliip ka sev ama Qevepka ama
Glasingaqa aa uuves.
De ama Qevepka ama Glasingaqa dai qe narliip ka sev ama rutka ama murlaska aa uuves.
I iam dai ian a qumes-iam nana.
Be liirang aa i ngene narliip ngene tekmet niirang, dai quasik mager ip ngene tekmet
niirang.
18 Dai be arik ngen diit naser ama Qevepka ama Glasingaqa, dai quasiq ai ama Lo ngere
uas tem ngen.

Ama Tekmeriirang Na De Auura Ran I Ama Viirang

19 Dai sa ngen drlem se ama rutka ama vuqa aa gamansena.
I ama tekmeriirang dai iirang muqasmuqas taqurliani;
Liina i re nanna maden maden, de liina i ra tu ama qevep sever ama viirang taqurla.
De liina i ama rutka qa taarl ip sever ama viirang.
20 De liina i re lautu sever ama Sinap ngen ama iaus de ngen iang ama lautu ama kaak
nget.
De liina i re tekmet ne ama qenang muqas muqas.
De liina i ama qumespik nana, de ama qurek per ama rutka,
De ama vu ama rutka,
De liina i re rarliq iari araa quvang iirang.
De liina i qatikka re rarlik nas,
De liina i ra taqen sagelna maden be re barlmet ne ama qaqet araa liin.
21 De liina i maikka ama vu ama rutka sevet lura i qurli ra maget, de liina i re srluuv ama
qerlap be re kabaing,
De liina i re ngelanges, de liina i res nes slep maden maden,
de qatikka liirang aa maden maden taqurla.
De qasa mekai ngua sil ba ngen, dap saqiaskerlka ngua tit pet lungera ama lengi. Be
lura mai i re tekmet ne liirang aa raqurla, dai quasik mager ip diip ta ran sever ama
Ngemumaqa aa luqupki.

Ama Qevepka Ama Glasingaqa Dai Aa Tekmeriirang i Qe Qurl Auut

22 Dav ama Qevepka ama Glasingaqa dai ai de qa taarl ne auur a rut iv uure tekmet ne
ama tekmeriirang ama atlu iirang taqurliani;
Liina i maikka re rarliq iari,
De liina i ama arlias sagel ama Slurlka
De liina i ama uupka dama rlan
De liina i quasiq ai masmasna rletrlet per ama qaqeraqa
De liina i ra tat never iari de re tekmet ne ama atlu sagel ta
De liina i qatikka ama seserl ama aatmires masmas
23 De liina i ama sungsung ne ama qaqeraqa
De liina i ren bin ama rutka ama murlaska aa gamansena manep.
Dai maikka quasiq a qeni never ama Lo nge qel a qeni nevet liirang aa ama tekmeriirang.
24 Be lura mai i ama quatta ngen ama nankina i ra nemen ma Iesus Kristus aa liinka,
dai ra miirl ama aatmires ama murlases de ngen ama a narliiv ama vu nget, i lungera i re
narliip se iari araa tekmeriirang. Dai sa ma Kristus ka ngip men ama lalemka sevet liirang
aa.
25 De ama Qevepka ama Glasingaqa dai qa qurl auut te ama iames. Taqurla dai maikka
mager iv auur a ding se ama Qevepka ama Glasingaqa ip ke ruirl se auur aatmires mai.
26 De maikka quasik mager ip naqatikka uut taarl ne iari araa rut ip te uamet. De quasik
mager iv uure narliip se iari araa quvang iirang.

6

Ngen Derat Never A Na

1 Gua rluavik, ariq aip ngen drlem ai iak never a ngen dai sa qa rekmet ne ama vu, dai
ngen i ngen diit kur ama Qevepka ama Glasingaqa, dai mager ip ngene taqat lu gel ka. De
ngen derat never a qa ip ke seserl ver aa mugunes. Dap katikka mager ip ngene taqat lu
gelnas. I arik ma', ma Satan ke siquat na ngen be arik ma ngen aat be saqikka ngen dekmet
ne ama vu.
2 De mager ip ngen derat never iari, i ngene tal araa merlen. I ariq aip ngene tekmet
taqurla dai maikka ngene taqat mit kut ma Kristus aa lengi ama dlek pem nget.
3 De ariq aiv iak i qa tu aa qevep ai qa veviit, dap kuasiq ai ama revan ai qa veviit, dai
luqa dai qatikka qe kaak temiis.
4 De qatikka mager iv ama qaqet mai re taqam ngim per araa rleriirang aip kua ama atlu
dap kua quasik. Dai ariq aiv iak ke tekmet taqurla, dai mager ip katikka ama arlias per a
qa nevet liina i qe tekmet niini. De quasik mager ip ke siquat ne aa mugunes se qur iaq aa
qas ama mugunes.
5 I qatikka raquarli mager iv iak de iak ke tal aa rleriirang i qe tekmet niirang.
6 De nemka i qa su re ama Ngemumaqa aa lengi, dai mager ip kerl kurl luqa i qe su qa re
aa iarang ama tekmeriirang nagelemiis.
7 De quasik mager iv a ngen a ding se iari ip te kaak tem ngen. I quasik mager iv a qek
ke sembal te ama Ngemumaqa. Maikka quasik maget na ngen. I aip ngi kutserl a nge ama
asmes iini i nanaa, dai qatikka diip liina raqurla ngere iirl vet gia sleng.
8 Taqurla dai be ariq aiv iaq i qatikka qa tit kur aa rutka ama murlaska aa narliip, dai
luqa ama rutka ama vuqa dai diiv aa tekmeriirang ngere baing se ama asmes ama vu nget.
Be diip ngere lenges ne luqa. Dav ariq aiv iak ka tit kur ama Qevepka ama Glasingaqa
aa narliip, dai diiv ama Qevepka ama Glasingaqa qe baing se ama iames gel luqa ama
qaqeraqa. Be qa dai diip kurli qa maget masmas.
9 Taqurla dai be quasik mager iv ama neng na uut sa tekmet ne ama tekmeriirang ama
atlu iirang. I ariq aip kuasik tiktik dem uut dap katikka uuret matna, dai diiv uut ter ama
asmes, de maikka diiv uure taneng ama asmes ama atlu nget.
10 Taqurla dai ngu lu diip kesnada de mager iv uure tekmet ne ama atlu sagel iari?
Maikka mager ip masmas uure tekmet taqurla i aiv uuret lu iaq i ama ruus per a qa re
iarang. De maikka mager iv uure dlek iv uure tekmet ne ama a tekmeriirang ama atlu
iirang sagel ama quatta ngen ama nankina mai i ra tu araa qevep sever ama Slurlka de
qerlka ngene iari.

Arlias Pet Ma Paulus Se Ma Kristus Aa Lalemka

11 Liini iara ama lengiini dai qatikka ngua, ngua iil. I ngene lu lunger iara ama qarlidang
ama barl nget i ngua rekmet na nget ip ngu iil ama lengi.
12 De ngene narli. Lura iara ama qaqet i maikka re dlek ip te sesik per a ngen, dai re
tekmet taqurla, i raqurli re narliip te taneng ama a rlenki ama barlki de iari ama qaqet
araa saqang. I ai de reng ning i arik iari ra tuqut ta i raquarli ra tu araa qevep sevet ma
Kristus aa lalemka. De diip te tekmet ne ama vu sagel ta.
13 Be lura i sa ra mer ama Judaqena araa merlengaqa be sa qurli qa men na ra, dai qatikka
ra dai ai de quasiq ai re taqat mit kur ama Lo. Dap katikka re narliip te sesik men a ngen a
qetdeng, ip mager ip ta ter ama a rlen ama barlnget nevet liirang iara i sa ra rekmet niirang
per a ngen a qetdeng.
14 Dap maikka quasik mager ip katikka ngua taarl nanas dap kuarl a qeq ama qaqeraqa.
Kuasik. Dap katikka diip ngua taarl ne ama Slurlka ma Iesus Kristus naik, i qa ngip men
ama lalemka. Be qatikka ama marl na ngua nevet liina naik. I ama rletki i ma Kristus ka
rekmet na qi men ama lalemka, dai ama aivetki ara tekmeriirang dai iirang nge ngip nevet
gua tuaqevep. Be qatikka raquarl ai ngua, ngua ngip men ama lalemka. Be saqias kuasiq
ai ngua tit kur ama aivetki ara tekmeriirang.
15 Be iara dai liina i re sesik per ama a qaqeraqa dai liina dai quasiq a qeni, de liina i quasik
ta sik per ama qaqeraqa dai saqikka quasiq a qeni. Dav ama Ngemumaqa qa rekmet na
uut be ama iames ta na uut, dai liina dai maikka ama a revan iini.
16 Dai ama Ngemumaqa dai mager iv aa ngimsevetki never ama qaqet mai i ama quatta
ngen ama nankina, i lura i re taneng lungera ama tuaqevep de ra tit kut nget. De mager ip
ke tekmet ne araa rut ip kurli nget i ama uupka. Be lura iara dai maikka ama Isrelkena na
ra i ama Ngemumaqa aa liinka na ra marevan.
17 Dai sa quasik ngu narliiv a qek ke van a ngua re a nge ama merlenka saqias. Kuasik. I
sama verliit pet gua qetdingki, i liina ngere teqerl ai maikka ngut matna barek ma Kristus.

18 Gua rluavik, auur a Slurlka ma Iesus Kristus aa ngimsevetki dai mager ip kurli qi de a ngen a rlan. A revan.

Katikka Verleset Aa.

MA PAULUS KA IIL SAGEL AMA KRISTENKENA VET MA EPASAS

Ma Paulus Ke Teqerl Ne Iesus Aa Liinka Ne Ama Ngemumaqa Aa Dlekp

1 Ngua ma Paulus, i ngua iil luqa iara ama langinka sagel ngen ama Ngemumaqa aa uis,
i qurli ngen per ama qerlingki ama slurlki ma Epasas. I ne ama Ngemumaqa aa narliip dai
qa mu ngua ip ma Iesus Kristus aa Aposel na ngua. Dai ngu lil sagel ngen i ngen diit naset
ma Iesus Kristus ne ama a revan.
2 De ai de vet de ngu raring sagel uut Mam ama Ngemumaqa, de ngen auur a Slurlka ma
Iesus Kristus, ip mager iv aa ngimsevetki dai qe tekmet ne a ngen a rut iv ama uupka de a
ngen a rlan.

Ama Ngemumaqa Aa Raatmaat-Nevet Ne Ma Kristus

3 De uut taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki i qa dai auur a Slurlka ma Iesus Kristus aa
Mam. Be ne ma Kristus dai sa qa qurl auut te ama tekmeriirang mai ama atlu iirang nev
uusep, iv iirang nge tat never auur a tuaqevep.
4 As murl lua i as kuasiq ama Ngemumaqa qa rekmet ne ama aivetki, dap sa qa mak
nauut ip diip trlas tem uut mene ma Kristus, ip mager iv ama seserl ta nauut. Be mager ip
kurl uut i ama seserl ta nauut. De mager iv ama mening uut de aa saqang.
5 I qatikka murl dai maikka qe narliip se uut, de qatikka qa mel se uut bareq a nas iv uut
dai aa aatmerara na uut. I ama Ngemumaqa dai aa arlias ip ke tekmet ne luqia ama rletki
raqurla kur aa narliip ne ma Iesus Kristus.
6 I qatikka i qa rekmet ne liina bareq auut iv uut taarl ne aa rlenki i raquarli aa arlem
peviit, i maikka i qa ding se uut men aa Uimka i maikka vem ka se qa.
7 De ama Ngemumaqa aa arlem dai maikka maget na nget. De ma Kristus dai sa qa ngip
ip ke vandem per auut ip ke guirl auut. Be qatikka ne aa qerekka, dai ama Ngemumaqa qa
veriktem se auur a viirang mai.
8 De ama Ngemumaqa dai qe qerl kuarl te aa ngimsevetki veviit sagelem uut. De qa
quarl te ama adrlem i nget muqasmuqas de ngen ama saikngias iv uure taqat drlem se
aa aisiirang.
9 I qasa murl ama Ngemumaqa qa tu aa qevep sevet liini iara i qe narliip ke tekmet niini
ne ma Kristus aa rletki. Dap lunger iara ama saikngias dai murl kurli nget pe ama trleses.
Dap sa iara dai sa qa reqerl auut ne lungera.
10 I liini iara i qe narliip ke tekmet niini dai raqurliani: Ke narliip katikka ma Iesus ke
ruirl se ama tekmeriirang mai. De qatikka vet lunger iara ama niirl i sa qa mak na nget dai
diip ke iing demna ne ama tekmeriirang mai gel ma Kristus; i ama tekmeriirang nev uusep
de nevet ngen ama aivetki. De ma Kristus dai diip kurli qa i ama barlka na qa i qe ruirl se
liirang aa mai.
11 Ama Ngemumaqa dai qatikka ai de qa tit kur aa narliip de aa tuaqevep de qe tekmet
ne ama tekmeriirang be iirang nget den. De qatikka ne aa narliip, dai murl ka mak nauut
ama Judaqena ip ding se uut men ma Kristus, ip maikka uut dai ama Ngemumaqa aa liinka
marevan nauut.
12 Be uut ama Judaqena, dai maikka murl uur rarlma i uut tu auur a qevep sevet ma
Kristus, de uut tit naser a qa. De ama Ngemumaqa qa mak nauut iv uut tu auur a qevep
masmas sever aa ansinki, de aa dlek, de uut taarl ne aa rlenki.
13 De ngen ama qaqet i qatti never iang ama liin, dai sa ngen narli ama lengi ama revan
nget saqikka. I lungera ama Lengi ama Atlunget dai nge guirl a ngen. Be sa ngen mu a
ngen a qevep sevet ma Kristus. Taqurla be ding se ngen men a qa. De ama Ngemumaqa
dai qa qurl a ngen te aa Qevepka ama Glasingaqa i qatikka qa tit kur aa lengi i sa murl
ka muvuusep. I liina men a ngen dai ama merlengaqa ip ngen drlem ai ngen dai maikka
bareq a qa qatikka.
14 I sa uut mer ama Qevepka ama Glasingaqa, be raqurla dai be uut drlem, ai laip
nasat de saqikka uure raneng iarang mai ama tekmeriirang ama atlu iirang, i murl ama
Ngemumaqa qa muvuusep ai diip ke qurl a uut. Be lua i qurl uut de uurem ngim naa ne
liirang aa ip diiv uure raneng iirang, dai nge rarlma ianai i ama Ngemumaqa qa guirl auut.
De uut dai diiv uut taarl ne aa rlenki.

Ma Paulus Aa Raring

15 Ngu narli ama lengi sever a ngen i maikka ngen dru a ngen a qevep sever ama Slurlka
ma Iesus, de ai de a ngen arlem never ama Ngemumaqa aa uis mai.

16 Taqurla be qatikka ai de masmas ngua taqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa never a ngen. I qatikka ai de quasiq ai arik ngerlangken per a ngua. De qatikka vet gua raring, dai ai de masmas ngua tu gua qevep sever a ngen de ngu raring iv ama Ngemumaqa qa tat never a ngen.
17 De ai de ngu raring sagel ama Ngemumaqa i qa dai auur a Mam i luqa i qen sin, i qatikka uur a Slurlka ma Iesus Kristus aa Ngemumaqa, i maikka qa veviit pe uusep, i aa ansinki de ngen aa dlek. I mager ip ke qurl a ngen te aa tuaqevep ama atlu nget de qe tekmet na ngen ip ngene taqat drlem ama rarlim-iirang pe aa lengi angera rleng, ip mager ip ngen drlem se qa qatikka.
18 De ngu narliip ngen taqat lu mamerl iv a ngen a saikngias ip taquarl ama nirlaqi i qi bingmet men ama arlen ip mager ip ngen taqat drlem se liirang aa i qes nes tem ngen ip diip ngene raneng liirang aa ve uusep. I liirang aa i qurli ngen naa ne iirang. I liirang i maikka buup ne iirang, i sa ma Ngemumaqa qa mak niirang bareq auut, i aa uis nauut.
19 Dai be mager ip ngen drlem taqurliani; lungera ama Ngemumaqa aa dlek dai qatikka ai de masmas de nge tat never auut, i uut tu auur a qevep sever a qa, i qa dai maikka ama Slurlka veviit. Be lungera ama Ngemumaqa aa dleq ama slurl-nget, dai ai de ngeret matna de auur a rlan.
20 I lunger aa i murl ngeret matna de ma Kristus aa rlan. De ma Kristus dai sa qa ngip, dap katikka ne lungera ama Ngemumaqa aa dleq ama slurl-nget, dai qa maarl na qa. De qa mit se qa be qa mugun na qa ve aa merlmerliit pe uusep.
21 Taqurla be ma Kristus dai maikka qa daleng ama iaus i ama dlek per a nget i nget muqas muqas. De qa daleng ama barlta mai de daleng ama Gamankena mai, de daleng liirang a mai i iirang angera dlek. De qa daleng lura mai i iara dai araa rlen i ama barlta pet lunger iara ama niirl, de qerlka lua i laip nasat.
22 De murl ama Ngemumaqa qa mu ama tekmeriirang mai ve ma Kristus aa dleq arlut de qa rekmet na qa ip maikka ama barlka na qa ip ke ruirl se ama tekmeriirang mai. Be qatikka ne liina dai ama barlka na qa i qe ruirl se ama Lautuqi.
23 I ama Lautuqi dai ma Kristus aa liinka. De ma Kristus dai qurli qa ve ama tekmeriirang mai ve aa Lautuqi, be maikka qurli qa ve aa tekmeriirang mai.

2

Ama Ngemumaqa Qa Iames Na Uut

1 Murl dai ai de ngene tekmet ne ama viirang i iirang muqas muqas. Be liirang aa dai iirang nge veleng ngen.
2 Be ai de vet lungera ama niirl dai de ngen diit pe ama aivetki ara tekmeriirang ama viirang. I murl ngen diit naser ama iaus ama vu nget angera Barlka i luqa i qe ruirl i qurli qa mer ama serliqis. I luqa dai ama Semka i qatiaskerl iara qet matna de lura araa rlan i ai de re nging ama Ngemumaqa aa lengi.
3 De murl uut mai uut men taquarl lura iara ama qaqet. De uut mit kur ama aivetki ara gamansena i ama vu nget. Ii, be uut mai uut mit kur ama tekmeriirang mai i ama qetdingki qi narliip ki tekmet niirang de ngen ama gamansena i ama vunget i baing se iirang never auur a tuaqevep. I qatikka qurl auur a gamansena ip taquarl ama a arluis i ama vura i qurli ra naa ne ara mam ama Ngemumaqa aa serlinki.
4-5 Ii, uur rekmet ne ama viirang i buup be ver ama Ngemumaqa aa tuaqevep dai uut ip taquarl ama ngipka ama qaqeraqa sever aa viirang arle ves. Dap maikka qe rarliq uut malai de maikka aa arlem never a uut. Taqurla be qa rekmet nauut ip ke iames na uut ne ma Kristus. Ii, ama Ngemumaqa qa rekmet ne ama gamansena ama atlu nget sagel uut de qa guirl auut.
6 I liina raqurliani, ama Ngemumaqa qa maarl nauut, be uure iames uut ne ma Iesus Kristus. Be ne ma Kristus, dai ama Ngemumaqa qa sil ai mager ip kurl uut gel ka be diiv uut na qa uure uas te ama tekmeriirang mai vuusep.
7 Ii, ne luqi iara ama rletki i ma Iesus Kristus ka rekmet na qi ip ke guirl auut i qa van per auut, dai ama Ngemumaqa qa reqerl auut ai maikka qe rarliq ama qaqet mai ne aa arlem ama slurlnget. I qa rekmet ne liini iara ip ke reqerl ama qaqet mai sever aa ngimsevetki bareq auut ver ama giqi mai vapiit papiit.
8 I maikka ama Ngemumaqa dai qatias ne aa arlem naik dai ama rarlimini i qe iames na ngen. I aa aiska dai raqurliani ip ngen dru a ngen a qevep naik sevet ma Kristus. I liina dai ama ranbandem nagel ka, be quasik mager iv ama qaqet te iames ne araa dlek. Kuasik.
9 De liina iara dai quasik ai ngene iames i raquarli ngene tekmet ne ama altu i ngen dlek i ngen dadem ama Slurlka aa Lo. I qatikka qa tekmet taqurla ip kuasik mager iv iak ke barlnas de ama Ngemumaqa aa saqang.

10 I qatikka raquarli ama Ngemumaqa qa matna ver auut bareq a nas. Be ne ama rletki i
sa ma Iesus Kristus ka rekmet na qi, dai ama Ngemumaqa qa rekmet nauut be saqiaskerlka
ama iames uut. I qa rekmet taqurla ip mager iv uure tekmet ne ama tekmeriirang ama atlu
iirang i murl ka muvem bareq auut.

Ma Kristus Ka Iing-demna Ne Ama Liin-iam

11 I mager ip puktik per a ngen ne a ngen a mugunes i murl. I ai de qurli ngen ip taquarl
ama nangista i quasik ngen men, men ama Judaqena araa laanivas. Be ai de ama Judaqena
dai ra tis ngen ma', 'Lura ama qaqet i ai de quasik te sesik per araa quatta.'
12 I murl vet lungera ama niirl de quasiq ai ding se ngen men ma Kristus, i luqa i ama
Ngemumaqa qa mel se qa bareq ama aivetki. Dap kurli ngen darliik ne ama Isrelkena araa
liinka, i luqa ama liinka dai qatikka ama Ngemumaqa qa mu qa bareq a nas. I qa qurl a ra
re ama Lengi i qa muvuusep ai diip ke guirl a ra ip taquarl murl ka sil. Dav ama revan, i
qurli ngen per ama aivetki i quasik ngen drlem sa ama Ngemumaqa, be quasik ngenem
ngim naa na qa ip ka raat never a ngen. I maikka lenges na ngen.
13 I murl, dai iari never a ngen i qurli ngen sangis. Dav iara dai ma Iesus Kristus aa
qerekka qa men se ngen be rlas tem ngen men a qa. Be ne ma Iesus Kristus dai maikka
qurli ngen gelna ne ama Ngemumaqa.
14 I qatikka ma Kristus ka rekmet ne ama qaqet mai be qurli ra i ama rutka ama
quanaska. I nanaa? Murl ama Judaqena dai araa qumespik nana re ne iari i quasiq ai ama
Judaqena na ra. Be lungera araa tuaqevep dai nge men be raquarl ai ama surliit parlen
me uut. Dap katikka ma Kristus ne aa qetdingki dai qa bungmet ne liir aa ama surliit, i
qa verleset ne ama qurek. De qa iing demna ne ama liin iam de qa rekmet nauut be ama
liinka ama quanaska.
15 De sa qa uirl se ma Moses aa Lo de ngene iarang mai ama lengi iirang mai i ai de qurli
iirang mene lunger iara ama Lo. I qa rekmet taqurla ip ke iing demna ne ama qaqet i ra
nevet ma Juda de lura i quasiq ai ra nevet ma Juda. I qa rekmet taqurla be ding se ra men
a qa, be mager ip ta dai ama quanases met ta. Be qatikka ne liina i qa rekmet niini dai be
qatikka uut dai ama rutka ama quanaska.
16 Be qa iing demna na nauut i ama Judaqena de qerlka ngen a ngen i quasiq ai ngen never
auut ama Judaqena. I ma Iesus ka ngip men ama lalemka bareq auut maqas, be qa mu
uut temna men ama Ngemumaqa, ip diip ke iames nauut iv ama liinka ama quanaska. I
qatikka lua i qa verleset ne ama serlinki veleqes ne uut na qa.
17 I qatikka murl ka men sever ama aivetki be qa sil ne ama lengi ama atlu nget ma',
'Ngen ama qaqet mai. Iara dai mager ip kurli ngen i ama rutka ama quanaska.'
Be lunger iara ama Lengi ama Atlu nget dai sagel ngen i quasik ngen drlem se ama
Ngemumaqa aa Lo de sagel ngen ama Isrelkena i ngene taneng aa Lo be ngen drlem se
nget. I murl dai iari never a ngen i qurli ra sangis.
18 I qatikka ne ma Kristus dai uut mai, i mager iv uut dan sagel auut Mam ama Ngemumaqa.
I maikka aa Qevepka dai ama quanaska be qat dan se uut mai, i ama liiniam, i ama
Judaqena de ngen a ngen i quasiq ai ama Judaqena na ngen.

Uut Ama Kristenkena Dai Ama Ngemumaqa Aa Vetki

19 Taqurla dai sa iara dai quasiq ai qurli ngen ip taquarl ai lura i ama nangista i quasiq
araa a nge ama aiverem. Kuasik. Dap ngen dai sa ma quanases met ngen, ngene ne ama
Ngemumaqa aa uis. De ngen dai maikka ama Ngemumaqa aa liinka na ngen.
20 De ngen i ngen dru a ngen a qevep dai raquarl ai ama Ngemumaqa aa vetki na ngen. I
murl ka mu uut ama Aposelkena de ngen ama Rasuvemta ip taquarl ama venaik se luqia
ama vetki. De luqa ama venikka i maikka qa veviit, dai ma Kristus.
21 De luqia ama vetki dai qatikka qia maarl be maget demna mene ma Kristus. De
qatiaskerl ke riirl luqia ama vetki, be qi dai qatikka diiv ama Slurlka aa Lautu-vem-ki ama
Atluqi.
22 Dai saqikka ngen dai rlas tem ngen men ne ma Kristus. De ama Ngemumaqa qa iing
demna na ngen, ngene ne iari i ama quatta ngen ama nankina i aa uis. Be ngen dai maikka
ama Ngemumaqa aa vetki na ngen, ip kurli qa qe ne aa Qevepka ama Glasingaqa vem ki.

3

Ma Paulus Ket Matna Bareq Iari

1 Taqurla dai be ngua ma Paulus ngu karabus, i raquarli ai de ngut matna barek ma Iesus
Kristus. I ai de ngut matna ip ngua tat nevet lu ngen aa i quasiq ai ama Judaqena na ngen.
2 De ngua tu gua qevep ai sa ngen narli, ai ama Ngemumaqa dai aa ngimsevetki never a
ngua. De qa mu ngua ip ngut matna luqi iara ama rletki i qa rekmet na qi, ip saqikka aa
ngimsevetki sagel ngen.

3 Dai lunger iara ama lengi sevet liina i ama Ngemumaqa qa rekmet niini, i murl kurli iini
ve ama trleses. Dap katikka ama Ngemumaqa dai sa qa reqerl a ngua niini, ip sa raquarl
ngua sil sever iini quarla bareq a ngen.
4 Dai ariq aip lua i ngen dris pet lunger iara ama lengi, dai diip ngen drlem. Ai maikka
ngu taqat drlem se lunger iara ama lengi ama trleses pem nget sever ama rletki i ma Kristus
ka rekmet na qi.
5 De qatikka ai de murl gel ama qaqet be aanamek, dai de quasiq ai ama Ngemumaqa qa
raqa teqerl ne lunger iara ama lengi ama trleses pem nget. Dav iara ne ama Qevepka
ama Glasingaqa, dai ama Ngemumaqa qa raqal sil vet bareq auut i aa Aposelkena de aa
Rasuvemta.
6 I lungera ama lengi ama trleses pem nget dai raqurliani. Ne Ama Lengi ama Atlunget be
ngen i quasiq ai ama Judaqena na ngen, dai ngene nauut uure iing demna be ama quanases
mer uut per ama Lautuqi ama quanaski. Be ai de ngene nauut, uut ter ama tekmeriirang
mai i murl ama Ngemumaqa qa mak niirang bareq auut gel ma Kristus.
7 De ama Ngemumaqa qa mu ngua ip ngut matna i ngul sil ne ama lengi ama atlunget.
I ama Ngemumaqa qa rekmet taqurla i raquarli aa arlem never a ngua. Be qatikka ne aa
dlek dai qa qurl a ngua re liina ip ngua taarl ne ama qaqet araa tuaqevep. Dai luqia ama
rletki i ai de ngut matna qi.
8 Ngua, dai naqatikka nevet garli namen ama Ngemumaqa aa qaqet. Dap katikka aa
arlem never a ngua de qa mu ngua ver ama rletki ip ngul sil ne ama Lengi ama Atlunget
bareq ama qaqet i quasiq ai ra nevet ma Juda. I ngul sil sevet ma Kristus naik, i maikka aa
tekmeriirang dai maikka ama merliirang malai be quasik mager iv uure sil sevet liirang
aa mai.
9 I murl ama Ngemumaqa qa rekmet ne ama tekmeriirang mai de murl pet lungera ama
niirl de qa rles aa tuaqevep se ama tekmeriirang mai i liirang aa i as diip ke rekmet niirang.
Ii, i lungera ama tuaqevep i murl nge rles be deng iara. Dav iara, dai qa mu ngua per aa
rletki ip ngut matna i ngul sil i ngu taqa teqerl ne lunger iara ama tuaqevep.
10 I murl ka rles nget, dav iara dai sa qa rekmet ne aa Lautuqi be qia maarl, be ne liina
dai qa rekmet ne aa tuaqevep ama atlunget i nget muqas muqas be aa drlem dai baing se
nget sekgames. I qa rekmet taqurla, iv ama Angeluqena ama dlek per a ra de ngen ama
Uasta nev uusep, dai mager ip tat drlem se ama Ngemumaqa aa tuaqevep.
11 Dai qatikka ai de liina nget den de iini nge tit kur ama Ngemumaqa aa tuaqevep i murl
ka raneng a nget. De qa tu aa qevep ip ke tekmet ne liina ne auur a Barlka ma Iesus Kristus
aa rletki.
12 De ne auur a tuaqevep dai uut maarl mene ma Kristus. I ma Iesus dai ama aiska iv uut
tit nep ka sagel ama Ngemumaqa. Taqurla dai quasik mager iv uureng ning sanmen sagel
ka. Kurli. I uut drlem, ai diiv ama arlias per a qa i aiv uut den sagel ka.
13 Taqurla dai be iara ngul sil ba ngen, ai lunger iara ama getget i ngu tal nget, i raquarli
ngul sil ne ama Lengi ama Atlunget barek lu ngen aa i quasiq ai ama Judaqena na ngen.
Dap kuasik mager iv ama merlenka ver a ngen de ngen dru a ngen a qevep maberl sevet
liina. Kurli. Dap liina ip mager ip kurli ngen maget men ama Slurlka.

Ma Paulus Aa Raring

14 Taqurla de ngu aan gua buum de ngu raring sagel auut Mam.
15 I luqa i ama rarlimini se ama liin mai. Be ama liin mai are Mam dai ai de nge ter ama
a rlen nagel ka. I qa, dai uut tis ka ma', 'Auut Mam.'
16 Ii, be ngu aan gua buum de ngu raring, sagel ama Ngemumaqa i qatias aa tekmeriirang
i buup, de ama dlek mai gel ka. Taqurla be ngu narliip ke sem madlek na ngen a rut ne aa
Qevepka ama Glasingaqa aa dlek.
17 Taqurla ip mager ip ngen dru a ngen a qevep madlek sevet ma Kristus, ip katikka mager
ip kurli qa masmas de a ngen a rlan. De ngu raring ip mager iv ama Ngemumaqa aa arlem
ngere sem madlek na ngen. Taqurla ip mager ip ngen deraarl malkuil, ip taquarl ai de ama
mengka i qa maarl malkuil i aa snagut nge raneng malkuil ve ama aiverem se qa.
18 I gua narliip katikka ama Ngemumaqa qe qurl a ngen te ama dlek, be mager ip ngene
raneng aa ngimsevetki merep. I mager ip ngen de ama Slurlka aa uis mai, i ngenet lu aa
ngimsevetki, de qatias ki saimanau, de katias ki saiviit, de qatias ki saimanep; be maikka
quasiq a nge ama garli.
19 Ii, dai be maikka ngu narliip mager ip ngen drlem se ma Kristus aa ngimsevetki. I qi dai
qi uirl se ama tekmeriirang mai i ai de ama qaqet ta drlem se iirang. De ngu narliiv ama
Ngemumaqa dai mager ip ke buup ngen ne aa tekmeriirang mai i mager ip ke ru iirang de
a ngen a rlan, ip mager ip buup ngen niirang.

20 De aa dlek dai ngeret matna de auur a rlan. I lungera iara ama dlek dai mager ip ngere ruirl se auur a raring de ngen auur a tuaqevep. Be mager ip ngere tekmet ne ama rleriirang i maikka iirang peviit i quasik uut drlem se iirang.
21 Taqurla dai be qatikka mager iv ama qaqet never ama Lautuqi iara, de ver ama liin naser auut, dai ra taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki vapiit papiit be quasik perlverleset. A revan.

4

Ama Kristenkena Dai Mager Iv Ama Quanases Metta

1 Ngua ma Paulus, i qurli ngua ve ama Karabus, i raquarli ai de ngut matna ama Slurlka aa rletki. De ngua tu gua qevep sevet liina i murl ama Ngemumaqa qa nes tem ngen ip maikka ngen diit naser a qa. Taqurla dai ngu narliip ngua taqen madlek sagel ngen ip per a ngen a aatmires dai mager ip ngen diit kur aa gamansena ama atlunget.
2 De maikka mager ip ngene narligel iari ama Kristenkena de ngene tekmet ne ama atlu sagel ta. De quasik mager ip masmasna rletrlet per a ngen i lua i re tekmet ne ama vu sagel ngen. De ngen i iak de iak dai qatikka mager iv a ngen a arlem never a na, de ngene tal ama merlen i rerl kurl a ngen tem nget.
3 I ama Qevepka ama Glasingaqa qe tekmet nauut be uut dai ama rutka ama quanaska. Be liina iara i qe tekmet niini, dai be raquarl ama kasikka i qa aar se uut men a na be ama buurlemka ama udekka. Taqurla dai mager ip ngenet matna madlek ip ngene taneng liina iara.
4 De uut i ama Ngemumaqa aa liinka dai qatikka raquarl ama Lautuqi ama quanaski. De qatikka ama Qevepka ama Glasingaqa ama quanaska i qurli qa aa. De qerlka iani ama barliini i ama Ngemumaqa qa mu uut iv uut mai dai qurl uut de ver iini ip diiv uur re iini nev uusep. I iini dai ama iames i qurli nget masmas.
5 De qatikka auur a Slurlka ma Kristus dai ama quanaska. Be qatikka liina i ama tuaqevep sevet ma Iesus dai saqikka ama quanaska. De ne liina i re qukmes tem uut dai saqikka ama quanas-iini.
6 De qatikka ama Ngemumaqa dai ama quanaska, i uut mai auut Mam. I qa veviit daleng ama qaqet mai, be qet matna varlen me uut mai de qurli qa de auur a rlan.
7 A revan, i uut mai dai ama quanases mer uut mene ma Kristus. I ama Ngemumaqa aa ngimsevetki veviit sagelem uut iak de iak. Taqurla be qa qurl auut mai i iak de iak te aa rleriirang iirang peviit.
8 I qatikka aip taquarl ama Slurlka aa Langinka qel sil ma',
'Ma Kristus ka uirl se ama arasmesna i qa maarlviit de qa mit sev uusep de qa lenges ne aa qumespik. De qa qurl aa qaqet te ama dlek i ra ver ama aivetki mai.' *Sng. 68.18*
9 De liini iara ama lengiini ma', 'Ka mit sev uusep.' Dai ve liina angera rleng taqurliani, ka dai murl nauirl dai qa meriirl na vuk be sever ama aivetki.
10 Dai be luqa iara i murl ka meriirl, dai saqikka ka mit piit. I maikka ka mit piit sede ama uusepka aa rlan, ip ke tekmet ne ama tekmeriirang iv iirang nget den ip katikka raquarl ke narliip.
11 De qatikka qa, qa qurl ama qaqet te ama rleriirang iirang peviit. I liirang aa dai iirang taqurliani: I qa qurl iari re ama rletki iv ama Aposel na ra, dav iari dai iv ama Rasuvemta. De iari dai ip tat drlem sal sil ne ama lengi. De iari dai qa qurl a ra re ama rletki iv ama Pasta na ra, de qa qurl iari re ama rletki iv ama tiksiqena na ra, ip te su re ama Lengi ama Atlunget.
12 I ma Kristus ka qurl auut te liirang aa ama rleriirang iv iirang nge tat naver aa Lautuqi. Taqurla ip mager iv uuret matna remna. De raqurla i mager iv uut, i ma Kristus aa liinka, dai aa Lautuqi ama atluqi nauut.
13 Be luqi iara ama rletki dai qatikka mager ip kia tit, kia tit. Taqurla ip deng i maikka uut mai dai ama quanases mer uut, de uut tu auur a qevep. De mager iv auur a tuaqevep de auur adrlem dai ama quanas nget sever ama Ngemumaqa aa Uimka. Be diiv uure raneng ama saikngias peviit ip taquarl auur a Slurlka ma Iesus Kristus.
14 Arik kurl uut taqurla, dai ne auur a tuaqevep dai saqias kuasik mager ip kurl uut ip taquarl ama rluimini. De quasik mager iv uure guirltik per a nas ip taquarl ama sipki i ama valeng ngere tal ki be ngere uan a qi imanau de iinamuk. Be lura i re siquat ip te kaak tem uut, dai quasik mager iv araa lengi i uut narli nget ngere guirltik per a uut. I lura ama qaqet dai re tekmet ne ama aisiirang de re siquat i re tekmet ne ama kaak pem iirang, i iirang muqas muqas ip te kaak te ama qaqet ip tat tit kur ama ais ama vunget.
15 Dai qatikka mager iv uure rarliq ama qaqet de qatikka uut tit kur ama lengi ama revan nget, iv uut taarl malkuil. De diiv uure taqat mit kur ama tuaqevep ama atlunget. I diip

ding se uut men ma Kristus i qa dai qe ruirl se uut, i aa Lautuqi na uut, de uur riirl ne auur a tuaqevep.
16 Be ma Kristus aa liinka ne aa qaqet dai araa dlek na qa. Be qe sem madlek nauut i iak de iak per auur a rleriirang, iv uuret matna iv uut tat naver a na. Be maikka qe ding se uut per a na iv aa Lautuqi dai qi riirl de qurli qi remna. I ma Kristus ke sem madlek nauut de qerl kurl auut te aa ngimsevetki iv uure tekmet ne liirang aa.

Mager Iv Ama Kristenkena Ra Tit Kur Ama Gamansena Ama Atlunget

17 Taqurla dai ngu narliip ngurl kurl a ngen te iang ama lengi ma',

Ai quasik mager iv a ngen a mugunes ip taquarl lura i quasiq ai ra tu araa qevep, de ai de ra tu araa qevep sever ama tekmeriirang i ama vu naik.
18 I vet lura araa tuaqevep de araa rut dai quasiq araa a nge ama adrlem se ama Ngemumaqa aa tekmeriirang. Be ra aip taquarl luqa i qa tit men ama arlen, i quasik ke tal a nge ama qaarlka ip ka tit dem ka. Ii, maikka quasiq araa a nge ama adrlem. De maikka vesdet de araa rlan be quasik te narliip se ama Ngemumaqa aa lengi. Taqurla be qurli ra sangis ne ama iames i ama Ngemumaqa qa qurl iari ama qaqet.
19 De qasa ai de quasiq ai ama qelep ta i re tekmet ne liirang aa. I qasa ra man sede ama viirang angera rlan maikka. De araa rut dai maikka nge taarl ip te tekmet ne ama viirang i iirang muqasmuqas.
20 Dap ma Kristus aa tekmeriirang i sa ra su ngen tem iirang, dai quasiq ai iirang taqurla. Kuasik.
21 I nguat drlem ai sa ngen narli ma Kristus aa lengi i ama revan nget. De sa ra su ngen te ama tekmeriirang ama atliirang, i iirang muqasmuqas, i qe narliip se ngen ip maikka ngen diit kur iirang.
22 Dai lunger iara ma Kristus aa lengi dai raqurliani: murl dai saqikka ngen diit kur ama qetdingki araa narliip naik. I liina i re kaak de liina i ama rutka ka taarl ip te tekmet ne ama viirang. Dai liirang aa iv iirang nge tit se ama qaqeraqa nep ma aiska sever ama vu. Taqurla dai maikka ngene qirlvem se liirang aa ama murlas iirang nade a ngen a rlan.
23 De mager iv a ngen a tuaqevep ngere serlaap te ama gamansena never ama aivetki ip never ama gamansena ama iamesnget i ama Ngemumaqa qa mu nget.
24 I qasa ngen narli ai mager ip ngene serlaav iv ama iamesta na ngen be ngen diit kur ama Ngemumaqa aa gamansena. I aa gamansena dai ama seserlnget de maikka ama glasing a nget.

25 Taqurla, dai saqias kuasik mager ip ngene kaak. Maikka qurli. Dap maikka mager ip ngen deraqen ne a ngen a revan sagel a ngen ari ama qaqet. I raquarli ngen dai sa ma liinka ama quanaska na ngen.
26 De qerlka ariq aiv ama qurek per a ngen sever iarang are ves, dai maikka mager ip ngenet lu. I arik ma', ama qurek per a ngen be ngen dekmet ne ama vu. Dap mager ip masna ngene verleset ne luqia ama serlinki iv aiv aa de ama nirlaqa qat dan dap sa qurl ama uupka de a ngen a rlan.
27 De qula ngene tarlisdem se ma Satan aa narliiv, i qe narliip kerl uirl se ngen.

28 De iani ama lengiini. I ama suamta dai saqias kuasik mager ip te suam. Kurli. Dav iara dai maikka mager ip tet matna ama rleriirang ama atliirang ne araa ngerik. Taqurla ip diip buup ne araa tekmeriirang, de mager ip diip terl kurl lura i quasiq araa qerang.
29 De qula ngen deraqen mavik ne iarang ama lengiirang. Maikka qurli. Dap lungera ama lengi i mager ip nge tat never ama qaqet, dai mager ip baingbaing se nget met ngen. I lungera i mager ip nge tat navet lura i quasiq araa a nge ama dlek. De lungera raqurla ama lengi dai ai de nget den se ama Ngemumaqa aa ngimsevetki sagel lura ama qaqet i re narli nget.
30 De ama Ngemumaqa qa qurl auut te aa Qevepka ama Glasingaqa be qa dai ama merlengaqa na qa i qe teqerl ai ngen dai ama Ngemumaqa aa uis na ngen. Be diip per aa Nirlaqa i qerl guirl dai diip ke iames na ngen. Taqurla dai be quasik mager ip ngene sem kelep ama Slurlka aa Qevepka.

31 Taqurla dai maikka mager ip ngene qirlvem se liirang aa ama viirang. I ama vu de a ngen a rlan ne iari, de ngene ama qurek, de maikka ama uilas de a ngen a rlan be ngene lalangmet, de ama lengi ne ama a-serlin, de ama a-meraqenses, de ama a-rauamet nana de ngen iarang muqasmuqas ama viirang dai quasik mager ip ngene tekmet niirang.
32 Dap mager ip ngene tekmet ne ama atlu sagelna de a ngen arlem never a na. De maget ip ngene teviktem se ama viirang ne varlen miis, ip saqikka raquarl ama Ngemumaqa i qa reviktem se a ngen a viirang ne ma Kristus aa aapngipki.

5

Mager Ip Kurl Uut Men Ama Nirlaqa

1 Ama Ngemumaqa dai maikka ai de qe rarlik ngen be ngen dai aa uis na ngen. Taqurla
dai maikka mager ip ngen druaqen ka.
2 De liina ip te rarliq iari ama qaqet dai maikka mager iv iini ngere uas te a ngen a
mugunes, ip saqikka raquarl murl iini nge uas te ma Iesus aa mugunes. Be maikka murl
aa arlem never auut, de qatikka ka quarl temiis ip ke tat never auut. Be qa ngip i qa quarl
temiis bareq ama Ngemumaqa ip taquarl ama ranbandemiis i maikka a nger a mas ne ama
atlu, taqurla be qa verleset ne ama Ngemumaqa aa serlinki.

A Lengi Ip Te Sunas Per Araa Mugunes

3 I ngen dai ama Ngemumaqa aa uis na ngen. Dai be quasik mager ip ngene tekmet ne
a nge ama viirang, i raquarli liina i re nanna maden maden de ngene iarang taqurla ama
viirang de ngene liina i re rarliq iari araa tekmeriirang. Dai maikka quasik mager iv iirang
nget den parlen me ngen. Maikka qurli!
4 De qerlka quasik mager ip kurl ama lengi ama vu nget parlen me ngen. De maikka
quasik mager ip ngen deraqen ne ama lengi i ama qeleves pem nget se liina i re nanna
maden, de ngen ama mumas pem iirang i quasiq ai ama atlu iirang. Liirang aa dai quasik
mager ip ngene tekmet ne iirang. Dap maikka mager ip ngen deraqen ne ama atlu sagel
ama Ngemumaqa, i qa qiat na ngen nemene liirang aa.
5 De maikka mager ip ngene taqat drlem taqurliani: Ai lura ama qaqet i ama ngerl-
met-ta, de ngene lura araa gamansena ip taquarl ama dang, de lura i ai de re rarliq ama
tekmeriirang ip katikka bareq a nas, dai ai de iirang nge re kut naser ama Ngemumaqa de
araa rlan. Dai lura raqurla dai quasik mager ip ta ran semen ma Kristus aa liinka ip diiv
ama Ngemumaqa qe uas tem ta ver aa luqup.
6 Dai maikka mager ip ngenet lu. I arik ma, ngen mit kur ama lengi ama kaak nget i lura
ama qaqet te kiat met ngen ip ngen diit kut liirang aa i sa ngua sil sever iirang. I raquarli,
ama Ngemumaqa dai ama qurek per a qa ne lura ama qaqet i re nging aa lengi de ra tit kut
liirang aa raqurla ama viirang.
7 Taqurla dai quasik mager ip ngene tekmet ne liirang aa, ngene na ra. Maikka qurli.
8 I saqikka murl kurli ngen men ama arlenki, dav iara dai sa buup ngen ne ama
tekmeriirang ama atlu iirang i ama Slurlka qerl kurl a ngen. Dai mager ip kurli ngen ip
taqua lura i ra nemen ama nirlaqa.
9 De ama Ngemumaqa aa nirlaqa dai ai de qe baing se ama tekmeriirang ama atlu iirang
i iirang muqas muqas, de ama mugunes ama seserles, de liina i ra taqen ne ama a revan.
10 Ii, de maikka mager ip ngene mali re liirang aa i ama Slurlka qe narliip se iirang. De
maikka mager ip ngen diit kur iirang.
11 De qula ngene tekmet ne ama tekmeriirang ama vu iirang i ai de ama qaqet i ra nemen
ama bengaingki re tekmet ne iirang. I liirang aa raqurla, dai ai de quasiq ai iirang ngere
tal ama asmes ama atlu nget. Dap maikka mager ip ngene baing se araa viirang de ngene
seserlvet lura i ai de re tekmet liirang aa.
12 Ii, i ama tekmeriirang i ai de re trles de re tekmet ne iirang, dai maikka ama vu malai.
Be ama qelep ngua sal sil ba ngen sevet liirang aa i ai de re tekmet ne iirang.
13 Dav ama Ngemumaqa aa nirlaqa dai ai de qe teqerl ne ama rarlim-iirang pe ama
tekmeriirang mai angera rleng. De qerlka ama Ngemumaqa aa nirlaqa dai mager ip ke
guirltik per ama qaqet i qurli ra ve ama bengaingki araa mugunes be mager ip tat tit men
aa nirlaqi be buup ta ne aa tekmeriirang ama atlu iirang.
14 Taqurla be ama Slurlka aa Langinka i qa taqen ma,
‘Ngi, i iara ngi brlaing, dai mager ip ngia raarlviit. De ngia raarl never ama ngipta araa
luqup, de diip ma Kristus ke qurl a ngi re aa nirlaqa.’ *Ais. 26.19*
15 Taqurla dai mager ip per a ngen aatmires dai maikka ngene taqat lu gelnas. De qula
ngene tekmet ip taquarl lura i re kabaing. Dap mager ip ngen deraarl ne ama saikngias i
ama atlunget per a ngen a mugunes.
16 I raquarli, iara dai qurl uut pet lunger ama niirl i maikka i buup nget ne ama viirang.
Taqurla dai mager ip ngene tekmet ne ama a tekmeriirang ip taquarl lura ama qaqet i re
taqat drlem se ama Ngemumaqa, de ngene tekmet ne ama tekmeriirang i qe narliip se
iirang. I arik ma lunger iara ama niirl nge tit naik.
17 De qula ngen diit kur ama qaqet i quasiq araa a nge ama adrlem. Kurli. Dap maikka
mager ip ngene taqat drlem se ama Slurlka aa narliip de qatikka ngen diit kut nget.
18 De qula ngene srluuv ama qerlap ama dlek pem nget ip ngene kabaing. I diip taqurla
be liina ngere lenges na ngen. Dap maikka mager iv a ngen a ding se ama Qevepka ama
Glasingaqa ip ke buup ngen na nas.

19 De mager ip ngene ngingdemna de ngene taing ama taing i lungera nev ama Ngemumaqa aa Langinka. De ngen iang i ama Ngemumaqa aa Qevepka qe raarl ma nget de a ngen a rlan. Ii, dai be qatikka mager ip masmas ngen dere ama taing sever ama Slurlka, mer a ngen aam de maikka na de a ngen a rlan kerlka.
20 De qatikka mager ip masmas de maikka ngen deraqen ne ama atlu sagel auut Mam ama Ngemumaqa never ama tekmeriirang mai. I raquarli, ding se ngen mene ma Iesus Kristus auur a Slurlka.

A Lengi Bareq Ama Ngerl-Ver-A-Ra
Kolosi 3.18-19

21 Be maikka mager ip ngen derat never a na de ngene manep nas gelna i raquarli qurli ngen masmas pet ma Kristus aa arlim i ngene palu gel ka.
22 De ngen ama nankina dai maikka mager ip kurli ngen per a ngen a ngerlviq araa arlim. I qatikka mager ip ngene tekmet taqurla, ip taquarl ai da i ngene narligel ama Slurlka aa lengi.
23 I raquarli ama quatka dai aa dlek ip ke ruirl se aa rluaqi, ip taquarl ma Kristus i aa dlek ip ke ruirl se ama Ngemumaqa aa qaqet. Be lura i ama Ngemumaqa aa qaqet, dai ma Kristus aa liinka na ra, i mekai ma Kristus ka iames na ra.
24 Dai ama Ngemumaqa aa qaqet dai ai de re narligel ma Kristus. Dai ngen ama nankina, i saqikka raqurla, i mager ip ngene narligel a ngen a ngerlvik.
25 De ngen, i ama quatta, dai maikka mager ip ngene rarliq a ngen a ngerlviq ama nankina. I ngene rarlik ta ip saqikka raquarl ma Kristus i maikka qe rarliq ama Ngemumaqa aa qaqet be qa ngip ip ka tat never a ra.
26 I liina ip ke lemerl ta te araa viirang iv ama seserlta de aa saqang. Ai de qe lemerl ta, i qe qukmes tem ta, de ne aa lengi i qe sem madlek na ra.
27 I raquarli, i qe narliiv se ama Lautuqi dai maikka qim ngim ne ama atlu de aa saqang. De ama Lautuqi dai quasik mager iv ama guvang na qi de quasiq ama quiiraing per a qi de iarang taqurla. Maikka quasik.
28 Dai saqikka raqurla dai ngen ama quatta, dai maikka mager ip ngene rarliq a ngen a ngerlviq ama nankina. Maikka ip katikka raquarl ai de ngene rarlik nas. I aiv iaq i qe rarliq aa ngerlki, dai saqikka i qe rarlik nas.
29 I uut drlem ai i ai de quasiq a qeq aa qumeski ne aa qetdingki qatikka. Maikka quasik. I ai de qen ban a qi re ama asmes de maikka qe taqa uas tem ki, ip taquarl ai de ma Kristus ke tekmet sagel ama Lautuqi.
30 I raquarli uut ama qaqet dai raquarl ama ilaing de ama ngerik de ama saqang taqurla vet ma Kristus aa qetdingki. Be maikka ai de qe taqa uas tem uut.
31 De ama Ngemumaqa aa Langinka qa taqen ma',

'Kerl taqurla be diiv ama quatka qa iit nemen aa mamiam ip ding se qa men aa ngerlki. Be diiv iam, dai raquarl ama qetdingki ama quanaski.' *Stt. 2:24*

32 Dai liini iara ama Lengiini ama trleses-pem-iini ama revan iini, dai maikka iini veviit. I ngul sil sevet ma Kristus qe ne aa liinka mai i ama Lautuqi.
33 Dai ngen i iak de iak dai maikka mager iv a ngen a arlem never a ngen a ngerlvik ip katikka raquarl ai de a ngen arlem never a nas i iak de iak. De ama nankina i lura i re ngerlvet dai maikka mager ip ta taqa palu gel araa quatta.

6

Ama Lengi Bareq Ama Arluis Te Ne Ama Lavu
Kolosi 3.20-21

1 A arluis, maikka mager ip ngene narligel de ngen diit kur a ngen a lavu araa lengi. I raquarli ngen, dai ngen bareq ama Slurlka. Be liina dai maget gel ka ip ngene tekmet taqurla.
2 I ama Slurlka aa Langinka dai qa taqen ma',

'Maikka mager ip ngi taqa narli de ngia tit kur ama lengi mai i gi mamiam ian deraqen na nget.' *Kisim Bek 20.12*

I lunger iara ama lengi i ama Ngemumaqa qa muvuusep i qe rarles ne lungera ama lengi ama dlek pem nget, ip nemta i ra narligel araa lavu, dai diiv ama Ngemumaqa qe virliit ba ra ne ama atlu.
3 I liina taqurliani ma',

'Ariq aip ngi tekmet taqurla, dai diip kurli ngi maget de diip kurli ngi se ama ainkules pet luqi iara ama aivetki.' *Lo 5.16*

4 De ngen, ama ngerlmamta, dai qula ngene serlin a ngen uis maden ip ma qurek per a
ra, de ra tu ara qevep mavik sagel ngen. Dap mager ip ngene taqa uas tem ta. De ngene su
ra re ama Slurlka aa lengi.

Ama Lengi Bareq Ama Buaiskena De Ngen Ama Mastaqena
Kolosi 3.22-23

5 De ngen, ama buaiskena, dai maikka mager ip kurli ngen per a ngen a mastaqena araa
arlim. De mager ip ngen diit kur araa lengi. De quasik mager ip ngene kaak i ngene tekmet
taqurla. Kurli. Dap mager ip ngen diit kur araa lengi ip taquarl ai de ngen diit kut ma
Kristus aa lengi.
6 De arik ma ngene taqat matna i de a ngen a Mastaqena araa saqang, i ip ngene tekmer
iv ama arlias per a ra. Dav aip kuasik tem ngim sagel ngen de naqatti diip kuasiq ai ngene
taqat matna. Kuasiq ai mager ip taqurla. Dap mager ip ngenet matna ip taquarl luqa i
qet matna barek ma Kristus. I qatikka diip taqurla dai ngen diit kur ama Ngemumaqa aa
narliip na de a ngen a rlan.
7 Ii, dai mager ip ngenet matna a ngen a rleriirang de ama arlias per a ngen de ngenet
matna. I quasiq ai ngenet matna ama rleriirang bareq ama qaqet naik. Kuasik. Dap ngenet
matna liirang aa ama rleriirang barek ngen ama Slurlka.
8 I raquarli ngen drlem, ai lura ama qaqet i re matna dai diiv ama Slurlka qe van a ra kur
araa rleriirang. I diip ke rekmet taqurla sagel lura ama buaiskena de ngene lura i re uas
temiis.
9 De ngen, ama Mastaqena, dai mager ip ngen a ngen, ngene tekmet ne ama tekmeriirang
ama atliirang sagel a ngen a buaiskena. De quasik mager ip ngene sem-aang ning sep ta. I
ama Slurlka i qa vuusep, dai a ngen a Slurlka de saqikka araa Slurlka. Be ai de qa tatmet se
ama qaqet mai araa tekmeriirang ne ama gamansena i saqikka nget taquarlna.

Diiv Uut Taarl Malkuil

10 Dai ngu narliip ngu verleset ne gua lengi raqurliani. Ngen dai qurli ngen men ama
Slurlka. Taqurla dai be maikka mager ip ngen dru a ngen a qevep sever aa dlek mai ama
slurlnget. De maikka mager ip ngen deraarl malkuil.
11 De maikka mager ip ngen duremiis ne liirang aa mai i iirang sever ama arasmesna. I
liirang aa i ai de ama Ngemumaqa qerl kurl a uut. Taqurla ip mager iv uut taarl madlek de
uure kirlvem se liirang aa i ai de ma Satan ke siquat ke lenges ne auut ne aa saikngias.
12 I ngen drlem; ai kuasiq ai uut tesna, uure ne ama qaqet. Kuasik. Dav uut tesna, uure
ne ama iaus ama vunget, i nget mer ama serliqis. I uut taarl sev ama a iaus i nget muqas
i ama dlek per a nget arlkames, de ngene ma Satan aa liinka i ama barlta i re ruirl se ama
viirang angera dlek. I liirang aa i ai de iirang ngere uas te liirang aa ver ama aivetki mai be
maikka kurli nger aa ve ama arlenki.
13 Taqurla dai be mager ip ngen det liirang aa mai i iirang ip sever ama arasmesna, i
liirang aa i ai de ama Ngemumaqa qe kuarl tem iirang. Baip lua i ver ama niirl ama vu
nget dai diip ngen deraarl malkuil ver ama arasmesna. De aip lua i sa verleset ne ama
arasmesna, de qatiaskerl diip ngen deraarl malkuil.
14 Dai maikka mager ip ngen deraarl malkuil. I ngen aatik men a nas ne ama Ngemumaqa
aa lengi ama a revan nget ip taquarl ngen aatik men a nas ne ama liitki. De ngen diit kur
ama gamansena ama seserl nget ip taquarl ama kavarl iv arl ngere pesdet ser a ngen a
lemeng.
15 De liina i ip tel sil ne ama Ngemumaqa aa Lengi ama Atlunget iv aa uupka varlen me
ngen. Dai liina ip taquarl ngen dru ama luut per a ngen a ilaing de ngen diit sever ama
arasmesna.
16-17 Ii, dai maikka mager ip ngen det liirang iara ne a ngen a tuaqevep dai ip taquarl ama
palangarl i ngia quariq i arl de gia lang. Be ne larl aa ama palangarl dai mager ip ngiat deng
ama vuqa ma Satan aa qiip ama aulairlki dem nget. De maikka mager ip ngen dru a ngen
a qevep ai sa ma Ngemumaqa qa guirl a ngen. Dai be lungera ama tuaqevep dai maikka
mager ip ngen dru nget ip taquarl ama ningaqa i ama kaap per a qa. I qa ip ke ngung per
a ngen a ning. De maikka mager ip ngen deret ama lengi mai i ai de ama Ngemumaqa aa
Qevepka qerl kurl a ngen. I lungera ama lengi dai diip nget ip taquarl ama sinki i mager ip
ngene taneng a nget pe a ngen a ngerik ip ngen dereng per ama qumeska aa lengi.
18 Dai liirang iara i ngene tekmet niirang, dai mager ip ngene tekmet niirang ne ama
raring. Ii, dai mager iv a ngen a ding se ama Ngemumaqa aa Qevepka ama Glasingaqa ip ke
ruirl se ngen. De ne aa dlek, dai maikka mager ip ngene raring sever ama tekmeriirang mai
i ngene tekmet niirang. De qerlka mager ip maikka ngene taqam ngim, de quasik mager ip
masmas per a ngen. Kuasik. De qatikka mager ip maikka masmas de ngene raring ip ngen
derat never ama Ngemumaqa aa qaqet.

19 De mager ip ngene raring ip ngen derat nevet ngen a ngua. I ngu narliip ngene raring
ba ngua ip mager iv ama Ngemumaqa qa tu ama lengi met ngua. De quasik mager ip ngung
ning sal sil ne lunger iara ama Lengi ama Atlunget i murl ama Ngemumaqa qa rerles nget
tiq ama qaqet.
20 I qatikka ama Ngemumaqa qa nem ngua ip ngul sil ne lunger iara ama Lengi ama
Atlunget. Dai qatikka liina be qurli ngua ve ama karabus. I gua rletki ip ngul sil ne ama
Lengi ama Atlunget. Taqurla be maikka mager ip ngene raring sagel ama Ngemumaqa ip
ke sem madlek na ngua, ip ngul sil ne aa lengi madlek.

Iang Ama Lengi De Dengdeng

21 Ngum nem ma Tikikas sagel ngen. Be diip ke sil ba ngen sever ama rleriirang mai i
ngu tekmet niirang. I ma Tikikas dai maikka auur a rluaqa marevan i uure rarlik ka. De
qa dai maikka qe taqat matna bareq ama Slurlka.
22 I ngua nem ka ip ka ren sagel ngen ip mager ip ngen drlem, aip kurl uut nana. De
mager ip ke sem madlek ne a ngen a rut.
23 I ngu narliiv ama Ngemumaqa qe ne ama Slurlka ma Iesus Kristus, dai iane tekmet
iv ama uupka de a ngen a rlan. I ngen dai gua rluavik na ngen. De qerlka mager iv iane
tekmet na ngen ip ngene rarliq iam malai, de ngene rarlik ngene iari ama qaqet. De mager
iv ian sem madlek ne a ngen a tuaqevep sever a iam.
24 I ngu nen ama Ngemumaqa iv aa arlem ama slurlnget dai veriktem se nget bareq a
ngen mai. I nguat drlem ai ngene rarliq auur a Slurlka ma Iesus Kristus nade a ngen a
rlan.

Katikka Verleser Aa.

MA PAULUS KA IIL SAGEL AMA KRISTENKENA VET MA PILIPAI

1 Ngua ma Paulus i ngu ne ma Timoti, i uunet matna barek ma Iesus Kristus. I uun iil luqa
iara ama langinka sagel ngen mai i ngen nevet ma Pilipai, i ngen nemen ma Iesus Kristus.
I uun deraqen ne ama atlu sagel ngen i ai de ngene uas de ngenerl uirl se ama lautuqi ver
a ngen a luqup.
2 De ai de uure nen sagel a uut Mam ama Ngemumaqa, de ngen auur a Slurlka ma Iesus
Kristus, iv iane tekmet ne a ngen a rut iv ama uupka de ngen a rlan de mager ip ngene
iames ne aa ngimsevetki.

Ma Paulus Ka Taqen Ne Ama Atlu Sagel Ama Ngemumaqa

3 Liirang aa mai i nguat drlem se ngen be ngua tu gua qevep sever iirang, dai liirang
ngere tekmet be maikka ama arlias per a ngua malai be ngua taqen ne ama atlu sagel gua
Ngemumaqa.
4 De qatikka ai de ver ama giqi mai de ngu raring sagel ama Ngemumaqa ip ka tat never
a ngen. I maikka ai de ama arlias per a ngua malai de ngu raring.
5 Ii, maikka ai de ama arlias per a ngua malai. I raquarli, ngene na ngua uuret matna iv
uurel sil ne ma Kristus aa lengi ama atlu nget. I murl nge rarlma i ngenet matna luqia ama
a rletki, dai murl ngen arles nevet luqa ama nirlaqa i ngene narli ama lengi ama atlunget.
Dai be qatikka deng iara.
6 De qerlka, ngua taqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa de ama arlias per a ngua
nevet liini iara: I sa nguat drlem, ai ama Ngemumaqa qa arlma aa rletki de a ngen a rlan. Be
qatikka diip ket matna, be qet matna ip ke verleset ne luqia aa rletki vet luqa ama Nirlaqa
i diip ma Iesus Kristus ke guirl.
7 Maikka ngu rarlik ngen malai. Taqurla be qatikka maget taqurla iv ama arlias per a
ngua never ama Ngemumaqa never a ngen. I raquarli, ngen mai dai sa ngene na ngua
uuret matna remna vet luqi iara ama rletki. I mekai ama Ngemumaqa qa qurl a uut de qa
tat never a uut iv uuret matna. Ii, mekai ngen derat never a ngua i lua i qurli ngua ver ama
karabus. De lua i qurli ngua darliik de ngua tat never ama qaqet ip tat drlem lunger iara
ma Kristus aa Lengi ama Atlu nget i maikka ama revan nget de ama dlek pem nget be ngul
sil ba ra na nget.
8 Ii, be maikka ama Ngemumaqa qat drlem. Ai maikka ngu rarlik ngen mai ip taquarl ma
Kristus i maikka qe rarlik ngen.
9 De ngu raring sagel ama Ngemumaqa bareq a ngen taqurliani: Liina ip te rarliq iari
ama qaqet mai dai mager iv iini ngere riirl iv ama barl iini malai gelem ngen. Be liina dai
maikka diiv iini nge tat never a ngen ip maikka ngen drlem se ama tekmeriirang i liirang
aa i mager ip ngene tekmet niirang.
10 Taqurla ip maikka mager ip ngene taqat matmet se ama gamansena ip ngen diit kut
lungera i maikka ama revan nget. Ariq aip ngene tekmet taqurla, dai be ariq aip laip
per ama nirlaqa i saqiaskerlka ma Kristus kerl guirl sever ama aivetki, be diiv a ngen a
mugunes dai maikka ama atlu. Be quasik mager iv ariq a qek ke tuqun ai ngen dekmet ne
ama vu. Kuasik.
11 Ii, be ama gamansena ama seserl nget mai i ma Iesus Kristus ke baing se nget, dai ngu
raring, ip ke buup ngen na nget. De mager iv ama qaqet mai never ama aivetki dai ret lu
ama tekmeriirang i diip ngene tekmet niirang. De mager ip ta taarl ne ama Ngemumaqa
aa rlenki de re barl na qa.

Kurli ma Paulus Pe Ama Karabus Dap Katiaskerl Ama Lengi Ama Atlu Nget Nge Tit

12 Gua rluaviq ama Kristenkena, ngu narliip ngen drlem, ai maikka marevan i iara dai
qurli ngua ve ama karabus. Dap liina i sa iini nge men per a ngua dai quasiq ai iini nge
vesdet mene ma Kristus aa Lengi ama Atlunget angera aiska. Kuasik. I qatiaskerl buup
buup ne ama qaqet i re narli ama Lengi ama Atlu nget.
13 Ama soldiaqena mai i qurli ra iara dai re uas te ama Gaman ama slurlka ma Sisa aa
rleriirang, de ngene iari ama qaqet i qurli ra aa, dai rat drlem taqurliani: Ngua sil ne
ma Kristus aa Lengi ama Atlu nget. Taqurla be lura ra kot se ngua, be qurli ngua ve ama
karabus.
14 De buup ne guari ama Kristenkena i ra tu araa qevep sever ama Slurlka, dai ra tu araa
qevep sever a ngua i qurli ngua ve ama karabus. De rat drlem ai ama Ngemumaqa dai qa
tat never a ngua. Taqurla be araa rut ngere dlek de ra ngim temanau ne ama angningka.
Be as maikka re dlek i rel sil ne ama Ngemumaqa aa lengi.

15 Ama revan, i iari ama Kristenkena dai ama vu araa rut na ngua. I raquarli i ngu tal
ama rletki ama barlki i ngul sil ne ma Kristus aa lengi. Taqurla be re siquat ip te tu ama
merlenka ver a ngua de rel sil ne ma Kristus aa lengi ama atlu nget ip ta manep na ngua.
Dav iari dai ama arlias per a ra be rel sil ne lungera ama Lengi ama Atlu nget.
16 I lura ama Kristenkena dai ai de rel sil ne ma Kristus aa Lengi, i raquarli maikka re
rarlik ngua. De rat drlem ai sa ama Ngemumaqa qa mu ngua ip ngu uas te ma Kristus aa
lengi. Ii, maikka re rarlik ngua malai.
17 Dap katiaskerl iari dai re tekmet ne araa rlen iv ama barl nget. Taqurla be rel sil ne ma
Kristus aa lengi. I araa tuaqevep dai quasiq ai ama seserl nget, lua i ret matna. Kuasik. I
qatikka ret matna iv askerlka re rluses ne iang ama merlen sagel ngua i lua i qurli ngua ve
ama karabus.
18 Dap ngua dai quasiq a qeni i diip te tekmet ne liirang aa sagel ngua. Dap ngua tu gua
qevep taqurliani: I ariq araa tuaqevep ama atlu nget, de rel sil ne ama lengi ama atlu nget,
dap kua araa tuaqevep nge tit puuqas ip te lenges ne gua rlenki; dai qatikka ra, rel sil ne
ma Kristus aa lengi ama atlu nget bareq ama qaqet. Dai be qatikka liini iara dai be ama
arlias per a ngua. De laip nasat dai maikka diiv ama arlias per a ngua malai.

Ariq Aip Ngu Iames Dai Diip Ngua Taarl Ne Ma Kristus Aa Rlenki

19 Ii, maikka diip kurli ngua i gua arlias malai. I raquarli, sa nguat drlem taqurliani: I
ngene raring sagel ama Ngemumaqa ip mager ip ka tat never a ngua. De ama Qevepka ama
Glasingaqa i sa ma Iesus Kristus ka nem ka iinavuk, dai qa sem madlek ne gua tuaqevep.
Taqurla be sa nguat drlem, ai liini iara i iini nge men per a ngua, dai diiv iini ngere iames
na ngua ip kurli ngua maget.
20 Taqurla be maikka ama arlias per a ngua de nguat drlem taqurliani; ai quasiq mager
iv a qek ke rekmet na ngua iv ama qelep ngua ver ama kot. Dai qatikka mager ip ngua tit
kur ama gamansena i ai de ngu tekmet na nget. I diip ngu taqal sil de ngua taarl ne ma
Kristus aa rlenki. De qerlka, ariq aip ngua uirl se ama kot de ngu iames, dai diip ngu taarl
ne ma Kristus aa rlenki. Dav arik te veleng ngua dai saqikka diip ngua taarl ne ma Kristus
aa rlenki se liina.
I ngu narliiv ama tekmeriirang mai i ngu tekmet niirang ne ama qetdingki dai mager iv
iirang nge taarl ne ma Kristus aa rlenki.
21 Ii, ai de ngua tu gua qevep taqurliani: Aip lua i ngu iames, dai ama tekmeriirang mai i
ngu tekmet niirang ne ama qetdingki dai ngu tekmet niirang ip ngua taarl ne ma Kristus
aa rlenki. Dav ariq aip ngua ngip, dai diip ngu at liina i maikka iini veviit i iini nge uirl se
lunger iara ama iames i qurli ngua ver a nget.
22 De qatiaskerl ariq aip ngu iames, dai nguat drlem ai mager ip diip ngua raat never ama
qaqet i buup na ra ip tet dadem ma Kristus aa lengi. Taqurla dai be diip ngu ran de a qek
nanaa ama aiska? Kua diip ngu iames dap kua diip ngu ngip? Kuasik nguat drlem aiv a
qeni nanaa i iini veviit ba ngua.
23 Ii, maikka ngut matna maden se liina. I raquarli, qurli gua tuaqevep iam aa ama udiam.
I iaq ama tuaqevepka dai raqurliani: Ngu narliip ngu ngip de ngua iit ip kurli ngu ne ma
Kristus. I liini iara dai iini veviit i iini nge uirl se liina i ngu iames iara ver ama aivetki.
24 Dap mager ip kurli ngua iara ver ama aivetki. I raquarli, i as a ngen a tuaqevep dai quasiq
ai ama dlek per a nget. Taqurla be qatiaskerl gua rletki aa ip ngua tat never a ngen.
25 Ii, maikka ngua tu gua qevep madleq ai ama Ngemumaqa qe narliip katiaskerl ngu
iames ip ngua tat never a ngen. Taqurla be qatiaskerl nguat drlem ai diip kurli ngua iara
ver ama aivetki. De ngut matna ngu na ngen ip ngua tat never a ngen ip ngen dru a ngen a
qevep madlek de a ngen a arlias pet lungera ama tuaqevep.
26 Taqurla be saqiaskerlka aip laiv i ngua men gel ngen, de diiv ama arlias per a ngen
never a ngua. De ngen deraarl ne ma Iesus Kristus aa rlenki.

Ama Ngemumaqa Aa Ding Se Ra Ip Te Tal Ama Merlen

27 Dai quasiq a qeni i ariq aiv a qeni nanaa nge men. Dap katikka ngen dai maikka mager
ip ngenet dadem ama gamansena ama seserl nget. De ngen diit kut ma Kristus aa Lengi
ama Atlu nget. I raquarli, arik ngua ren ip ngut lu ngen dap kua qurli ngua sangis de
qatikka ngu narli ama lengi naik, dai diip nguat drlem taqurliani: Ngen dai qurli ngen
madlek i ama rutka ama quanaska, dai ngen diit kut ma Kristus aa lengi ama atlu nget. De
qatikka ngenet matna remna i ngene pileng ama qaqet ip ta tu araa qevep sevet lunger iara
ama lengi ama atlu nget.
28 De qerlka, ngu narliip ngu narli ama lengi raqurliani: Ama qumes-ta dai quasik mager
ip te tekmet na ngen ip ngeneng ning. Kuasik. I ariq aip kuasik ngeneng ning ama qumes-
ta, dai liina ngere teqerl a ra raqurliani: Ai diip lenges na ra. De liina ngere teqerl a ngen

taqurliani: Ai diiv ama Ngemumaqa qa tat never a ngen ip diip ngene iames ngene na qa. Ii, diiv ama Ngemumaqa qe rekmet ne liini iara.
29 I raquarli, sa qa qurl a ngen te ama gamansena ama atlu nget ip ngenet matna ma Kristus aa rletki. Ii, sa qa qurl a ngen te liina i ngen dru a ngen a qevep. De qerlka, aa ding se ngen ip ngene tal ngen ama merlen sever aa rlenki reves.
30 Be iara dai mager ip ngene na ngua i slepslep per a uut iv uut tit kut ma Kristus aa lengi ama atlu nget. Ii, liini iara i murl ngenet lu ngua i slepslep per a ngua se iini. De ngene narli ama lengi sever a ngua i qatiaskerl slepslep per a ngua se iini.

2

Maikka Mager Iv Uure Manep Nas De Maikka Uure Rarliq Auur Ari Ama Kristenkena

1 "Kua qurli ngen maget de ngen deraarl malkuil i raquarli rlas tem ngen mene ma Kristus?" Ii!

"De ngu lu nanaa, ama Slurlka aa ngimsevetki dai auur a dlek, daa?"

"De ngu lu nanaa, kuarl ama Qevepka ama Glasingaqa dai qe ngingdemna na uut iv ama quanases mer auut?" Ii!

'De ngu lu, kua quasiq ngen drlem sever ama Slurlka aa arlem ngen aa ngimsevetki?' Ii! Maikka ngen drlem sevet liirang aa mai.

2 Dai, ariq aip taqurla, dai maikka mager ip ngene tekmet na ngua iv ama uilas de gua rlan never a ngen. I maikka mager ip peleqes na ngen dai ama rutka ama quanaska. De ngene taneng ama tuaqevep i nget taquarlna. De maikka mager ip ngene rarliq ama Ngemumaqa de ngen ama qaqet i ra never a ngen.

3 De quasik mager ip katikka ngen dru a ngen a qevep maberl sever a nas de ngene tekmet ne ama tekmeriirang ip ngen deraarl nanas. Kurli. Dap mager ip kurli ngen per iari ama qaqet araa arlim de ngen deraarl na ra.

4 I quasik mager ip ngene tekses i ngene uas te a ngen a tekmeriirang, dap ngenem ngim temanau ne iari ama qaqet araa rang ama tekmeriirang. Kurli. Dap mager ip kerlka ngene uas te ngene iari ama qaqet araa rang ama tekmeriirang.

Ma Kristus Ka Manep Nas Be Ama Ngemumaqa Qa Mer A Qa Viit

5 Ii, maikka mager ip ngene taneng ama tuaqevep i murl ma Iesus Kristus ke taneng a nget. I nget taqurliani:

6 Ma Iesus dai qat drlem ai qa dai ama Ngemumaqa na qa. Dap kuasiq ai qa tu aa qevep ip ke taneng ama dlek ip taquarl aa Mam. Kuasik.

7 Be liina i qa ip taquarl ama Ngemumaqa, dai qa qikdem iini. Dap ka tit kut liina i qa ip taquarl ai a nge ama buaiska aa naik, de qa men be ama qaqeraqa na qa. Be qa raneng ama qetdingki ip taquarl ama qaqeraqa.

8 Ii, be ama qaqet ta lu qa i maikka ama qaqeraqa. Baiv aa, de as maikka qa manep nas taqurliani:

Ka mit kur ama Ngemumaqa aa lengi be qa ngip. Ii, qatikka qa mit kur aa lengi be qa ral ama qeleves i lua i qa ngip men ama lalemka, i maikka liina dai maikka ama vu aa.

9 Ii, ma Iesus dai qa rekmet taqurla. Be liini iara dai be as maikka ama Ngemumaqa qa met ma Iesus ip maikka qa veviit. Ii, ama Ngemumaqa qa mer a qa be qurli qa, qe na qa. De ama Ngemumaqa qa qurl a qa re iaiq ama a rlenki i qi veviit, daleng ama a rlen mai. De aa ding se ma Iesus ip ke uas te ama qaqet mai.

10 Ii, ama Ngemumaqa qa rekmet ne liini iara iv ama tekmeriirang mai dai kurl iirang pet ma Iesus aa arlim, i maikka aa rlenki dai qi veviit. I diip lura mai ve uusep dai diip te nan araa buum, de saqikka ngen ama qaqet mai, de ngen ne liirang aa mai de ama aivetki ara rlan. I lura mai dai diip te taarl ne ma Iesus aa rlenki.

11 Be diip ta mai ra taarl ne aa rlenki de ra taqen taqurliani: 'Ma Iesus Kristus dai auur a Slurlka.'
De diip ta taarl ne auut Mam ama Ngemumaqa aa rlenki.

Maikka Mager Ip Kurl Uut Ip Taquarl Ama Nirlaqi Iv Uure Teqerl Ama Qaqet Ne Ama Ngemumaqa Aa Aiska

12 Ngen i maikka gua rluavik marevan. Mekai qurli ngu na ngen be ngen narli gua lengi de ngen mit kut nget. Dav iara dai quasiq ai qurli ngu na ngen. Kuasik. Dap kurli ngua sangis. Dap ngul sil ba ngen taqurliani: Maikka mager ip ngen diit kut lunger iara ama lengi i iara ngua iil me nget sagel ngen. I ma Kristus dai ama qasiquatka ne liirang aa i sa qa mit kur iirang, be ama Ngemumaqa qa guirl a ngen. Taqurla be maikka mager ip ngeneng ning de ngenet matna madlek ip te liina i sa ama Ngemumaqa qa mak niini ip diip ke qurl a ngen.

13 I uut drlem, ai i ai de ama Ngemumaqa qet matna de a ngen a rlan. I qatikka qa taarl ne
a ngen a narliip ip ngene tekmet ne ama tekmeriirang i qe narliip se iirang. De qen ban a
ngen te ama dlek ip ngene tekmet ne liirang iara.
14 Be ne ama tekmeriirang mai i ai de ngene tekmet ne iirang, dai quasik mager ip ngen
deraqen i ngene serlin. Kuasik. Dap maikka mager ip ngene tekmet ne iirang katikka.
15 I raquarli, quasik ngu narliip ngene tekmet mavik de ama qaqet mai araa saqang. I ngu
narliiv a ngen a mugunes dai maikka ama atlu. Be quasik mager iv ariq a qek ke tuqun, ai
ngen dekmet ne ama vu. Taqurla ip ngen dai ama Ngemumaqa aa uis. I aip lua i qurli ngen
peleqes ne ama qaqet never ama aivetki i ai de re tekmet ne ama vu. De ngen dai ip taquarl
ama altingki ama atluqi i qin sin men ama arlen.
16 Ii, ai de ngenel sil ne ama Ngemumaqa aa Lengi ama Atlunget ip nge tat never ama
qaqet ip maikka re iames marevan. Dai ariq aip ngene tekmet taqurla, dai aip laip nasat
i diip ma Iesus kerl guirl saqiaskerlka sevet luqi iara ama aivetki, dai diip ma arlias per a
ngua. I raquarli, diip nguat drlem taqurliani: Ama rleriirang mai i ngua rekmet ne iirang
gel ngen, dai quasiq ai iirang nge mit naik, dap maikka ama barl iirang.
17 I quasik nguat drlem aip kuarik laip, de lura iara ama qaqet te veleng ngua, dap kua
quasik. I raquarli sa ngua sil ne ma Kristus a lengi ama atlunget. Be ngen, de ngene iari
ama qaqet i buup dai ngen diit naser a nget. Dai ariq aiv i diip liina nge ren ip taquarl ngua
sil, dai ngua tu gua qevep taqurliani: Gua qerekka i qa arltik dai mager ip ka ip taquarl
ama wain i ai de ama Priskena re rletik na nget i ama ranbandemiis de re kuarl tem nget
bareq ama Ngemumaqa. I ai de re rletik na nget per ama ranban-demiis. Be lungera ama
ranbandemiis dai a ngen a tuaqevep aa. Taqurla be ama arlias per a ngua nevet liina i qurli
iini gel ngua. De ama arlias per a ngua nevet liina i iini nge men per a ngen.
18 Dai saqikka raqurla, i ngu narliip kurli ngen i ama arlias per a ngen.

Ngul Sil Sevet Ma Timoti

19 Ariq aiv ama Barlka ma Iesus aa narliip, dai diip kuasiq ai diiv ama ainkules de diip
ngu nem ma Timoti sagel ngen. De saqiaskerlka aip lua i qa guirl, dai diip ke sil ba ngua
aip kurli ngen nanaa. Be diip lungera ama lengi dai diip ngere rekmet be ama arlias pet
gua rutka.
20 Dai saqias kuasiq a qek gel ngua i qa ip taquarl ma Timoti. I qa dai aa tuaqevep ip
taquarl ngua. De qa tu aa qevep petpet ip ka tat never a ngen. Taqurla be ngua mu ma
Timoti ip mager ip ka iit sagel ngen.
21 I iari mai ama qaqet dai qatikka ai de ra tu araa qevep sever araa tekmeriirang. I ai de
quasiq ai maikka ra tu araa qevep ip te uas te ma Iesus Kristus aa rletki.
22 Dap ngen drlem se ma Timoti. I qa dai maikka ama atluqa na qa. I quasiq ai qatikka
qa tu aa qevep sever a nas, kuasik. I qa tu aa qevep sever a ngen naik. I qa tat never a ngua
be uunel sil ne ama Ngemumaqa aa lengi ama atlunget. Ii, i maikka qa tat never a ngua ip
taquarl ai de ama a rluimka i qe taqat mat never aa mam.
23 I sa ngua mu gua qevep ip diip masna ngu nem ma Timoti sagel ngen. I diip ngu nem
ka i sa aip nguat drlem aip diiv a qerang nanaa nget den per a ngua.
24 De ngua tu gua qevep ai diiv ama Barlka qa raat never a ngua be diip ngua iit nev ama
karabus. Dai ariq aip liina nge men taqurla, dai diip ngen a ngua, ngua iit ip ngu lu ngen.

Ngul Sil Sevet Ma Epaprodaitas

25 Dap ngua tu gua qevep ai mager ip ngu nem ma Epaprodaitas iara sagel ngen. I qa dai
auur a negeniqa de qa dai gua rluaqa vet lunger iara ama arasmesna. I uunel sil ne ma
Kristus aa lengi ama atlunget. I mekai ngen nem ka be qa men sagel ngua. Be maikka qa
tat never a ngua.
26 Be iara dai ngu narliip ngum nem ka ip ke guirl sagel ngen. I qe narliip ke guirl sagel
ngen, i raquarli, qat drlem ai sa ngen narli ai sa qa ral ama arlemki ama slurlki.
27 Dai maikka ama a revan, i medu qa remarl maden, be ama qares ip kep ngip. Dav ama
Ngemumaqa aa arlem never a qa be qa mat never a qa be verleset ne aa arlemki. Be lua
i ama Ngemumaqa qa rekmet de maget ne ma Epaprodaitas, dai saqikka aa arlem never
a ngua. I raquarli, sa arik ma Epaprodaitas ke ngip dai vadarli ngua ral ama merlenka
veviit iara ve ama karabus. Dap kuasik. I ama Ngemumaqa qa rekmet de maget na qa be
qe iames.
28 Taqurla be maikka ngu narliip ngu nem ka sagel ngen. I raquarli, mager ip saqiasker-
lka ngene lu qa ip mager ip kurli ngen i ama arlias per a ngen. De qerlka, gua rutka dai
mager ip kurli qa maget. I raquarli, ma Epaprodaitas dai diip kurli qa qe na ngen be gua
merlenka dai mager ip perleset na qa.
29 Taqurla be aip laiv i ma Epaprodaitas ka mit ka baingses gel ngen, de maikka mager ip
ngen darl se qa de ama marl na ngen never a qa ip taquarl a ngen a rluavik be iak i maikka

qa tu aa qevep sever ama Slurlka. Ii, maikka mager iv aip luqa raqurla de ngene barl aa rlenki.
30 I raquarli, quasiq ai qa tu aa qevep sever a nas ai maikka mager ip ke iames. Kuasik. I qa tu aa qevep sever ama a rletki i quasik mager ip ngenet matna ip ngen derat never a ngua, de qe narliip ke perleset ne luqia. Taqurla be ama qares ip kep ngip sevet ma Kristus aa rletki i qet matna.

3

Luqa I Qa Tu Aa Qevep Sevet Ma Kristus Dai Maikka Ama Seserlka

1 Dai gua rluaviq ama Kristenkena, katiaskerl iang aa ama lengi gel ngua. I nget taqurliani: Katikka mager ip kurli ngen, i ama arlias per a ngen never ama Slurlka. I quasiq ai ama merlenka ver a ngua i saqiaskerlka ngu lil lunger ama lengi sagel ngen. Dap ngu lil me nget ip nge tat never a ngen.
2 Dap mager iv aitaap ngen se ama qaqet i ra tit se a ngen a tuaqevep puuqas, dai re dlek se liina ip te sesik men per ama quatta. I maikka ama vu araa gamansena.
3 Dap katikka uut dai uur raneng ama merlengaqa nagel ama Ngemumaqa. I maikka uure lautu sagel ama Ngemumaqa ne ama Qevepka ama Glasingaqa aa dlek. De maikka uure dlek iv uut taarl ne ma Iesus Kristus. Dap quasiq ai uure dlek iv uut taarl ne lungera ama gamansena peleqes ne ama Lautu i nger ip nge taarl ne ama qetdingki.
4 Dap lua i murl ngua, dai ngua mugelnas ne ama Judaqena araa gamansena. Taqurla be aip te tuqun ai ra mugelnas ne luqa ama aiska, dap maikka ngua, dai ai de murl ngu ruirl se ra.

Ma Paulus Ka Sil Sever Aa Gamansena I Murl I Ama Barlka Ver Ama Judaqena Araa Lautu

5 I raquarli, liina dai raqurliani: Per ama nirlaqa ama ngeriqit ngen a depguas naset luqa ama nirlaqa i gunan kia sel a ngua, dai ama Priskena ra sik mene gua qetdeng igl. De qerlka, ngua dai nevet ma Isrel, be gua liinka dai ma Benjamin. Ii, de qerlka ngua dai ngua never ama Slurlka aa liinka i ama Hibruqena. Be ngu ne ama Hibruqena dai ama qerekka ama quanaska. Be ngua dai ai de ngua tit kut ma Moses aa Lo. I raquarli, ngua dai never ama Parasiqena, i lura i ai de re uirl se ama Lautuqi.
6 De ai de ngu dlek i ngut matna ama Lautuqi ara rletki. Taqurla be maikka ngu lenges ne lura ama qaqet i ra tu araa qevep sevet ma Kristus. De qerlka, aip lua i ama qaqet ta tatmet se gua mugunes i ngua tit kut ma Moses aa Lo, dai diip tet lu ai quasik ngua mit mavik.
7 Dap ngua mu gua qevep sevet ma Kristus, be liirang aa dai i gua rlenki veviit se iirang, be ai de murl ngua tu gua qevep ai diiv iirang nge tat never a ngua, be diiv ama Ngemumaqa qa tis ngua ai ama seserlka na ngua. Dai iara dai ngua tu gua qevep ai liirang aa dai naqatikka iirang maden.
8 Ii, ngua tu gua qevep ai liirang aa i ngu narliip ngu tekmet ne iirang dap kua ngua tit kur iirang ip mager iv ama Ngemumaqa qa tis ngua ai ama seserlka. Dai liini iara dai maikka quasiq ai iini veviit.
I raquarli nguat drlem se ma Iesus Kristus ai gua Slurlka. Be vet gua tuaqevep dai ngut lu ai lunger iara ama adrlem dai maikka nget peviit. Be vet gua tuaqevep dai liirang aa i ai de murl ngu tekmet ne iirang, dai maikka raquarl ai ama semaningki be ngua rlu ne iirang.
I qatikka ngua ngu taneng ma Kristus naik.
9 De ngu narliip kurli ngua men ma Kristus de ngua bareq a qa. Taqurla be quasik ngu narliip ngu siquat ip ngua tit kut ma Moses aa Lo ip mager iv ama Ngemumaqa qa tis ngua ai ama seserlka na ngua. Kuasik. Dap ngu narliip ngua tet luqi iara ama aa rlenki nagel ama Ngemumaqa ai ama seserlka na ngua i qatikka qut lungera iara ama gamansena: Ngua tu gua qevep sevet ma Kristus naik. Be ne lungera iara ama tuaqevep dai diiv ama Ngemumaqa qa tis ngua ai ama seserlka na ngua.
10 I raquarli, maikka ngu narliip nguat drlem se ma Kristus, i luqa i qa ngip de saqiaskerlka qa maarlviit never ama aapngipki. Be ne liina aa be ngua lu ma Kristus aa dlek. Taqurla be ngu narliip ngu narli sevet lungera ama dlek pet gua mugunes. De qerlka, ngu narliip ngua nemen a qa se liina i qa ral ama getget. Be ariq aip ngua ngip ip taquarl ka, dai saqikka liina dai maget.
11 I ngu narliip ngu tekmet taqurla. I raquarli, ngua tu gua qevep ai saqikka nasat de ama Ngemumaqa qa raarl na ngua never ama aapngipki.

Ai De Ma Paulus Ket Matna Madlek Ip Kat Ama Ranbandem

12 Kuasiq ai ngua tu gua qevep taqurliani: “Sa ngua raneng ma Kristus aa gamansena, be sa maget na ngua. Be quasiq ama Ngemumaqa qet lu a nge ama viini men a ngua.” Kuasik. Dap katiaskerl ngut dadem liina ip ngu taqat drlem se ma Kristus. I raquarli, qa mu ngua ip ngu tekmet ne liina raqurla i lua i qa mu ngua ip ngua bareq a qa.

13 Gua rluavik, ngua tu gua qevep ai as maikka quasiq ai ngua met lungera ama
gamansena i lungera i ip maikka rat drlem se ma Iesus Kristus. Dap ngua tu gua qevep
taqurliani: Taquarl ai qurli ngua vet liina i re qiuaik ip te ruirlna. I quasiq ai ngua tu gua
qevep sevet liirang aa i ai de murl ngu tekmet ne iirang. Dap ngua tu gua qevep madlek
sevet liirang aa mai i diiv iirang nge ren nasat.
14 I qatikka ngu qiuaik ne gua dlek mai ip nguat den pe luqa ama luqupka de ngua tet
lungera ama ranbandem. Lungera ama ranbandem dai ama gi? Nget taqurliani: Maikka
ngu narliip nguat drlem se ma Kristus, de aa rletki i qa matna ip ke guirl a uut. Ne liina i
sa ama Ngemumaqa qa qiar a uut de qa mu uut iv uut na qa sev uusep, ip maikka qurl uut
na qa masmas.
15 I mager iv uut mai, uure taqat drlem se ama Ngemumaqa aa gamansena, de uut tit kut
lungera ama quanas nget. De ariq aiv iari veleqes na ngen i araa tuaqevep muqas, dai diiv
ama Ngemumaqa qe seserlvet araa tuaqevep. Be mager ip ta tit kur aa narliip.
16 Dap lua iara, dai a qerang nanaa i ai de uut tit kur iirang, dai liirang aa ama
tekmeriirang ama atlu iirang dai maikka mager iv uure raneng iirang merep, de uuret
dadem iirang.
17 Gua rluavik, maikka mager ip ngenet dadem liirang aa i ai de ngu tekmet ne iirang. De
mager ip maikka ngene taqam ngim ip ngen druaqen lura i ai de ra tit kur auur a tuaqevep.
18 Ii, dai maikka mager ip ngene taqam ngim sagel lura ama qaqet. I raquarli liina dai
raqurliani: Katikka ai de vet ngu sil ba ngen sevet lura i rem ngim temanau ne ma Iesus
Kristus. I ra tu araa qevep ai ma Iesus aa aapngipki men ama lalemka, sever auur a viirang
dai quasiq ai iini veviit. I maikka ai de vet te lenges ne ma Iesus aa gamansena ver araa
mugunes. I qatikka murl ngul sil sever a ra, be iara dai nguk nak i raquarli ra raneng ama
luqupka ip ma Iesus aa qumespik na ra.
19 I qatikka araa qetdingki ara narliip dai raquarl ai ara Ngemumaqa aa, be liina ngere
uas te araa tuaqevep. Be ra tu araa qevep sever ama tekmeriirang never ama aivetki. De
qerlka re tekmet ne ama tekmeriirang i mager iv ama qelep ta riqim iirang. Dap kuasik. I
ra taarl nanas nevet liirang aa i ama vu iirang. De qatikka ai de ra tu araa qevep sever ama
aivetki ara tekmeriirang naik. Be ama Ngemumaqa dai diip ke lenges na ra de diip lenges
na ra mer ama altingki.
20 Taqurla dai be maikka mager ip ngen diit kut lungera ama gamansena i ngen drlem ai
ngu tekmet na nget. I raquarli, quasiq ai uut ip taquarl lura i diip lenges na ra. Kuasik. Uut
dai uut nev uusep de qurl uut naa ne auur a Iameska i ama Slurlka ma Iesus Kristus, luqa
i saqias kerlka diip ke guirl a uut i qa vandem per a uut. I diip ka ren nev uusep sever ama
aivetki, ip ka taarl se uut.
21 De diip ke guirltik per auur a qetdingki i luqia never ama aivetki, i quasiq ai ara nge
ama dlek. De diip ke tekmet ne auut iv uur ran se ama qetdingki i qi muqas. I diiv uurem
ngim ip taquarl aa uaik ama qetdingki i maikka ama qin sin. I qatikka diip ke rekmet
taqurla ne aa dleq i ama slurlnget. I maikka ne lungera ama dlek dai ai de qe uas te ama
tekmeriirang mai vuusep de ver ama aivetki mai.

4

Mager Ip Kurl Auut Temna Ne Ama Slurlka Aa Arlias

1 Dai gua rluaviq ama Kristenkena, maikka ngu rarlik ngen de maikka gua merlenka
ai vadiip ngu lu ngen. I ngen dru a ngen a qevep sevet ma Kristus be maikka ama arlias
per a ngua malai. I raquarli, liina ngere teqerl ama qaqet ai maikka ngut matna bareq
ama Slurlka be diip nasat de qe qurl a ngua re ama ranbandem ama atlunget. Taqurla be
maikka mager ip ngen deraarl malkuil mene ama Slurlka ip sa raquarl iara ngua sil.
2 I maikka gua dlek ip ma Ivudia ki ne ma Sintikki, iv ama uupka veleqes na iim. De
mager ip kurl iim pembes per auur a Slurlka aa arlim.
3 De ngi ma Tikikas, dai maikka ngi dai qurl uun temna i uunet matna raquarlna. Taqurla
be ngu nen ngi ip ngia tat nevet liim aa ama naniim iv ian a rutka ama quanaska. I raquarli,
iane na ngua uuret matna madlek i uurel sil ne ma Kristus aa Lengi ama Atlunget. De
qerlka, ianet matna iane ne ma Klemen de iari i ai de re na ngua uuret matna. Ii, lura
araa rlen dai nget pe ama Ngemumaqa aa Langinka i qel sil ai diip te iames masmas.
4 Maikka mager iv ama arlias per a ngen masmas, i ngen bareq ama Slurlka. I
saqiaskerlka ngua raqen: Maikka mager iv ama arlias per a ngen.
5 De maikka mager ip ngene tekmet ne ama tekmeriirang i ngene palu ver ama qaqet.
Taqurla ip mager ip tat drlem ai ngen ama qaqet dai lu ngen taqurla qatikka. I maikka
mager ip ngene tekmet taqurla. I raquarli, ama Slurlka dai ama qares ip diip kat den sever
ama aivetki saqiaskerlka.

6 De qerlka, quasik mager ip ngen dru a ngen a qevep maberl. I ariq aip lenges na ngen
dap kua iang ama merlen i ngere narliip nget sev a ngen pes, dai a den. Dap maikka mager
ip ngene nen ama Ngemumaqa sevet liirang aa i ngene narliip se iirang. Dai aip lua i ngene
tekmet taqurla, de qerlka mager ip maikka ngen deraqen ne ngene ama atlu sagel ama
Ngemumaqa.
7 Ariq aip ngene tekmet taqurla, dai diiv ama Ngemumaqa qe rekmet ne a ngen a rut ip
kurli nget maget. I raquarli ngen dai ngen barek ma Kristus. Be luqa ama uupka i qa qurl a
ngen dai quasik mager ip ngene taqat drlem pe aa rleng. Be luqa ama uupka dai diip kurli
qa gel ngen. Be quasik mager ip ngen dru a ngen a qevep maberl sever a qeni. Kuasik. I ne
ma Iesus Kristus aa rlenki dai luqa ama uupka dai diip ke taqa uas te a ngen a rut de ngen
a ngen a tuaqevep.
8 Gua rluavik, saqiaskerlka ngu narliip ngu sil ne iani ama lengi iini. Maikka mager ip
katikka masmas de ngen dru a ngen a qevep sever ama gamansena i maikka ama revan
nget. De ngen ama tekmeriirang ama atliirang i mager iv ama qaqet te tekmet ne iirang.
De ngen ama gamansena ama seserl nget de ama gamansena ama glasing a nget. De ama
tekmeriirang i maikka ama atliirang de ngene liirang aa mai i ai de ama arlias per a uut iv
uuret lu ama qaqet te tekmet ne iirang.
9 Ii, dai maikka mager ip ngen diit kur ama gamansena i sa ngua su ngen tem nget, be sa
ngen mer a nget. De ama gamansena mai i sa ngen narli nget de ngen lu ngua rekmet na
nget, dai saqikka mager ip ngen diit kut nget. I ariq aip ngene tekmet taqurla, dai diiv ama
Ngemumaqa qe tekmet ne auur a rut ip kurli nget maget, de diip kurli qa, qe na ngen.

Ama Arlias Pet Ma Paulus Never Ama Pilipai-qena I Ra Quarl Te Ama Ranbandemiis Bareq A Qa

10 Sa iara dai ngen nem ama qelaing bareq a ngua be liini iara dai saqiaskerlka iini nge
maarl ne gua tuaqevep sevet liina i ngen derat never a ngua. Taqurla be ama arlias per
a ngua never ama Slurlka nevet liini iara i ngen dekmet ne iini sagel ngua. Ama revan, i
mekai ngen dru a ngen a qevep sever a ngua dap kuasiq a ngen a nge ama aiska ip ngen
derat never a ngua.
11 Kuasiq ai ngu tekmet ne lunger ama lengi ip ngu kiat ne a ngen a tuaqevep, i raquarli,
ama ruus per a ngua re ama tekmeriirang. Kuasik. Liina dai quasiq a qeni. I sa ngua mer
ama ngilka raqurliani: Ariq aip buup ne gua tekmeriirang dap maikka quarl ama ruus per
a ngua, dai quasik mager ip ngua tu gua qevep maberl. I qatikka gua tuaqevep dai ai de
qurli nget maget se liirang aa mai.
12 Dai ariq aip ngua i maikka quasik gua qerang dap kua ngua raneng ama tekmeriirang
i buup, dai liina dai quasiq a qeni. De ariq aip buup ne gua asmes be ama rlan ngua dap
kua qurli ngua i ama getki vem ngua. Dai saqikka liina dai quasiq a qeni. Ii, nguat drlem se
liina ip te taneng ama tekmeriirang i buup de qerlka ngen ama ruus te ama tekmeriirang.
Be ver ama niirl mai de ver ama qerlengiirang mai, dai qatikka ai de qurli ngua maget pet
liirang aa mai i ama uupka de gua rlan.
13 I raquarli, ma Kristus dai ai de qe sem madlek na ngua, be ne lungera aa dlek, dai ai de
qurli gua rutka maget pe liirang aa mai i ai de iirang nget den per a ngua.
14 Ngua taqen ai ama arlias per a ngua never ama tekmeriirang i ngene tekmet ne iirang ip
ngen derat never a ngua. I raquarli sa ngen mu a ngen a qevep ip kurli ngen men a ngua i
ngu tal ama merlen.

15 Dap katikka ngen ama Pilipaiqena i ngen drlem ma: Mekai lua i ngua arles i ngul sil
ne ma Kristus aa lengi ama atlu nget, dai ngua sil na nget nauirl vet ma Masidonia Provins.
Baip lua i ngua verleset, de ngua mit nevet ma Masidonia, dai ai de quasiq ai aret never a
qik ama Lautuqi dai ai de araa rluaqa na ngua ip terl kuarl te ama qelaing ip nge tat never
a ngua. Kuasik. Dap katikka ngen dai mekai ngene tekmet taqurla.
16 Be as mekai lua i qurli ngua vet ma Masidonia Provins per ama qerlingki ama barlki
ma Tisalanikka, de ngen nem ama qelaing sagel ngua ver iang ip ngen derat never a ngua.
17 Arik ma ngua taqen taqurla dai ngen dru a ngen a qevep ai saqiaskerlka ngus nes te
ama rarlkuarl naik nev a ngen a ngerik. Kuasik. Dap ngu narliiv a ngen a gamansena ama
atlu nget dai as maikka ngere riirl. Taqurla de diiv ama Ngemumaqa qe rekmet ne ama
gamansena ama atlunget sagel ngen nevet liirang aa.

18 De ngu narliip ngen drlem taqurliani: Sa iara ngua mer ama tekmeriirang mai nagel
ma Epaproditas i medu ngen nem iirang. Be iara dai buup ne gua tekmeriirang. Be lungera
ama rarlkuarl dai raquarl ai ama ranbandemiis i a nger a mas ne ama atlu i ngen kurl ama
Ngemumaqa. De ama Ngemumaqa dai ai de vem ka se lunget taqurla ama ranbandemiis
be qa dai ama arlias per a qa never a ngen.

19 De diip gua Ngemumaqa qe tekmet de maget na ngen i qerl kurl a ngen te liirang aa,
i ama ruus per a ngen tem iirang. De diip ke tekmet ip ma Iesus Kristus ke qurl a ngen te
liirang aa. I raquarli, ama Ngemumaqa aa tekmeriirang mai ama atlu iirang, dai iirang gel
ma Iesus Kristus.
20 I ama Ngemumaqa dai auut Mam. Taqurla be ngu narliiv uut mai ama qaqet dai
maikka mager iv uut taarl ne aa rlenki masmas. A revan.

Ma Paulus Ka Taqen Ne Aa Arlem Sagel Ama Pilipai-Qena

21 Maikka mager ip ngia taqen ne ama atlu sagel lura i ra nemen ma Iesus Kristus i lura
i re kuarl temiis. De ama Kristenkena i qurli re na ngua iara, dai qerlka ra quarl te araa
lengi ne ama atlu sagel ngen.
22 De qerlka, ama Ngemumaqa aa qaqet mai i qurli ra iara dai ra nem araa lengi ne ama
arlem sagel ngen. De qerlka iari, i ret matna ve ama King ma Sisa aa vetki, dai maikka re
dlek i ra nem araa arlem sagel ngen.
23 I auur a Slurlka ma Iesus Kristus dai aa ngimsevetki sagel uut. Dai ngu narliip ke
taneng a ngen a qevep iak de iak.

Atlumas!

MA PAULUS KA IIL SAGEL AMA IESUS AA LIINKA I QURLI RA VET MA KOLOSI

1 Ngua ma Paulus i ma Iesus Kristus aa Aposel na ngua. I ama Ngemumaqa aa narliip be
qatikka qa mu ngua iv ama Aposel na ngua. Be ai de ngua tit de ngul sil ne ama Lengi ama
Atlu nget sevet ma Iesus Kristus. De luqa iara ama langinka dai nagel ngun auur a rluaqa
ma Timoti i qerlka qa namen ma Kristus.
2 I uune lil sagel ngen ama Ngemumaqa aa uis pet ma Kolosi. Dai be ngen dai auur a
nenggeni-ra na ngen i raquarli ngen dru a ngen a qevep sevet ma Kristus. Dai uure narliiv
auut Mam ama Ngemumaqa dai mager ip ke tekmet ne ama atlu sagel ngen de qe tekmet
ne a ngen a rut ip kurli nget maget.

Ama Ngemumaqa Qa Maarl Ne Ama Kolosiqena Araa Tuaqevep

3 De aip lua i uune raring bareq a ngen, dai qatikka ai de masmas uun deraqen ne ama
atlu sagel ama Ngemumaqa. I qa dai ma Iesus Kristus aa Mam.
4-6 Ai de uun deraqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa, i sa raquarli uun narli sever a
ngen taqurliani: Sa mekai ama lengi ama atlu nget nge men sagel ngen be ngen narli nget.
Taqurla be ngen dru a ngen a qevep ai diiv ama Ngemumaqa qe qurl a ngen te liirang aa
i sa qa mak niirang ip bareq a ngen de qurli iirang i vuk pe uusep naa na ngen. Taqurla
be maikka ai de ngen dru a ngen a qevep marevan sevet ma Iesus Kristus. De maikka ai
de ngene rarlik ama Ngemumaqa aa uis, i ama quatta ngen ama nankina. Lungera ama
lengi ama atlu nget, dai nge tit per ama aivetki mai. Be ngere tekmet ne ama qaqet be
re tekmet ne ama tekmeriirang ama atliirang, de ngene iari ama qaqet i buup na ra, ta tu
araa qevep, ip saqikka raquarl ngeret matna varlen me ngen. I nge rarles ianai i ngen narli
nget be maikka ama revan i ngene taqat drlem ai ama Ngemumaqa dai qe tekmet ne ama
tekmeriirang i maikka iirang peviit.
7 I sa ma Epapras ka su ngen te lungera ama lengi ama atlu nget. Be ama tekmeriirang
ama atliirang dai sa ma Ngemumaqa qa rekmet niirang. I ma Epapras dai iaq ama atluqa
vet ma Kristus aa rletki. Be qa dai namen auut i uuret matna ma Kristus aa rletki, be
maikka uure narliip se qa. I ai de qa tat never a uut de qe taqa uas te ma Kristus aa rletki
gel ngen.
8 De ma Epapras ka sil ba uut sevet lungera ama arlem i ama Qevepka ama Glasingaqa
qa mu nget de a ngen a rlan be a ngen arlem never ama Ngemumaqa aa uis.

Ma Paulus Ke Raring Iv Ama Ngemumaqa Qe Sem Madlek Ne Ama Kolosiqena

9 De vet luqa ama nirlaqa i nge rarles i uut narli liirang aa sever a ngen, de qatikka
nge rarlma ianai i qatikka masmas uure raring ba ngen. I ai de uure raring sagel ama
Ngemumaqa, ip mager ip ka tat naver a ngen, ip ngene taqat drlem se ama tekmeriirang
i qe narliip ngene tekmet niirang. Be mager iv ama Qevepka ama Glasingaqa qerl kurl a
ngen te ama adrlem ama atlu nget i nget muqasmuqas de ngen ama tuaqevep. Be liirang
aa dai maikka mager ip buup niirang gel ngen.
10 De uure raring ip mager iv a ngen a mugunes ip taquarl luqa i maikka qa namen ama
Slurlka. De diip ke narliip se ama tekmeriirang i ngene tekmet niirang. De diip ngene riirl
ama rleriirang ama atliirang. De maikka mager ip slepslep per a ngen se ama Ngemumaqa
aa drlem ip maikka ngene taqat drlem se qa.
11 De mager ip katikka ama Ngemumaqa qe sem madlek na ngen ne aa dlek i maikka nget
peviit. De qatikka ne lungera aa dleq ama atlu nget, dai mager ip ngen deraarl malkuil pe
ama merlen. De quasik mager ip ngeterl a ngen a rut. De mager iv ama arlias per a ngen.
12 De mager iv ama arlias per a ngen, de ngen deraqen ne ama atlu sagel auut Mam ama
Ngemumaqa. I sa qa rekmet na ngen ip ngene tekmet ne ama tekmeriirang ama atliirang ip
mager ip ngen det ama tekmeriirang i sa qa mak niirang bareq a ngen pe uusep. I diip ngen
det liirang aa i ngene ne ama Ngemumaqa aa uis mai, i lura i qurli ra men ama Ngemumaqa
aa nirlaqa.
13-14 I ama Ngemumaqa qa mer auut nemet ma Satan aa ngerik i ai de murl kurl uut pe
ama arlenki. De qa mu uut mene luqa ama Rluimka aa liinka, i maikka vem ka se qa. Be sa
qa vandem per auut de qa lemerl auur a viirang, ne aa Uimka aa rletki men ama lalemka.

Aiv Uurem Ngim Sagel Ma Iesus Dai Uuret Lu Ama Ngemumaqa

15 Maikka quasik mager iv a qek ke lu ama Ngemumaqa. Dap ma Iesus dai maikka qa ip
taquarl ama Ngemumaqa.
De ma Iesus dai qe ruirl se ama tekmeriirang mai i ama Ngemumaqa qa rekmet
niirang.

16 I raquarli ma Iesus dai qa rekmet ne ama tekmeriirang mai. I qa rekmet ne ama
tekmeriirang per ama aivetki i ai de uuret lu iirang.
De ngene liirang aa vuusep i ai de quasik uuret lu iirang. De qerlka qa rekmet ne ngen ama
Angeluqena ama barlta.
De ne ma Kristus dai ama Ngemumaqa qa rekmet ne ama tekmeriirang mai. Be liirang
aa mai dai aa tekmeriirang aa.
17 As murl i as kuasiq ama tekmeriirang nge men, dap ma Kristus dai qasa qurli qa
aa. Be ne aa dlek dai qa rekmet ne ama tekmeriirang mai be qatikka qurli iirang maget
nademna.
18 Ma Kristus dai ama Barlka i qe ruirl se ama qaqet per ama Lautuqi. Be ama qaqet
dai aa liinka na ra. I raquarli qa dai ama rarlimini se ama iames barek luqa ama liinka ver
ama Lautuqi. De qa dai qa arlma i qa maarl naver ama aapngipki varlen lura ama qaqet i
sa ra ngip. Dai mager ip ka dai raquarl ama Barlka i qe ruirl se liirang aa mai.
19 I ama Ngemumaqa qa mu aa qevep ip liirang aa mai i iirang gel ka dai qurli iirang
gel luqa ama Rluimka. Taqurla be ama Ngemumaqa qa qurl ma Kristus te ama iames ngen
ama dlek.
20 Ama Ngemumaqa dai qa mak ne aa Uimka ip ka dai ama Barlka ip ke ruirl se uut.
I raquarli ma Kristus aa qerekka qa rletik men ama lalemka. I ama Ngemumaqa dai ama
arlias per a qa ip saqias ke guirl ama tekmeriirang mai sagelemiis. I ama tekmeriirang
naver ama aivetki de qerlka ne vuusep. I ama Ngemumaqa qa rekmet ne ama uupka
varlen mis, ke ne ama qaqet ne ma Kristus aa aapngipki men ama lalemka.

21 Be saqikka ngen dai qurli ngen maget ngene ne ama Ngemumaqa. Dap mekai dai qurli
ngen sangis ne ma Kristus. I maikka a ngen a qumeska ne ama Ngemumaqa. I raquarli a
ngen a tuaqevep dai angera qumeska ne ama Ngemumaqa be ngen dekmet ne ama viirang.
22 Dav iara dai saqiaskerlka ma Kristus ka rekmet na ngen be ama Ngemumaqa aa
rluavik na ngen. I ma Kristus ka rekmet taqurla ip mager ip kat den se ngen sagel ama
Ngemumaqa. Be diip mager ip ngen dai ama seserlta na ngen, i quasiq a nge ma viirang
men a ngen. De ngene liirang aa i quasik mager iv ama Ngemumaqa qa raarl na ngen sever
iirang arle ves.
23 I diip nge ren taqurla i ariq aip ngene taneng ama tuaqevep merep, de maikka ngen
deraarl madlek. De quasik mager iv a ngen a ding se a qerang iv iirang ngere kiat met ngen.
Taqurla ip ngen diit namene lungera ama tuaqevep madlek sevet lungera ama lengi ama
atlu nget. I lungera i sa ra sil na nget bareq ama qaqet per ama aivetki. I ngua ma Paulus
dai sa qurli ngua vet luqia ama rletki, i ngul sil ne lungera ama Lengi ama Atlu nget. Be
uurel sil na nget bareq ama qaqet per ama aivetki.

Ma Paulus Ka Tat Never Ama Lautuqi

24 Be iara dai ama arlias per a ngua i ngu tal ama merlen bareq a ngen. I liina dai iini nge
tat never a ngen. I liina dai sa ma Kristus ka sil ai diip ngu tal ama merlen, lua i aip ngu
narliip ngul sil ne ama lengi ama atlu nget, ip nge tat never ama qaqet per ama Lautuqi.
Be luqia ama Lautuqi dai ip taquarl ma Kristus aa qetdingki. Taqurla be ngu narliip ngu
verleset ne lungera ama getget i ma Kristus ka mak na ngua ip ngu verleset na nget. Be
ngua tat never ama qaqet per ama Lautuqi.
25 De ngua dai qatikka ama Ngemumaqa qa mu ngua ip ngut matna bareq ama Lautuqi. I
luqia ama rletki ip kia tat navet lu ngen aa i quasiq ai ngen nevet ma Isrel. De gua rletki ip
ngul sil mer ama Ngemumaqa aa lengi mai.
26 I qatikka ai de murl vet lungera ama niirl dai de ama Ngemumaqa qe trles lungera ama
lengi rik ama qaqet mai. Dav iara dai sa qa reqerl na nget sekgames bareq aa qaqet.
27 Ama Ngemumaqa dai qe narliip ke teqerl aa qaqet ip mager ip tat drlem se lungera ama
lengi ama trleses pem nget. I maikka ama atlunget. Be mager ip nge tat naver ama qaqet
mai i ngene lura i quasiq ai ama Isrelkena na ra. I lungera ama lengi dai raqurliani: Ma
Kristus dai qurli qa de a ngen a rlan. Be qurli ngen de naa na qa ip diip ka iit se ngen ip
kurli ngene na qa vuusep.
28 Taqurla be ai de uurel sil ne ama Lengi ama Atlu nget sevet ma Kristus bareq ama qaqet
mai. I ai de uure su ra ne aa saikngias ama atlunget i uur raneng a nget. De uurel sil ba ra ip
te taqam ngim de ra tit kur ama Ngemumaqa aa lengi mai. I raquarli uure narliiv uut den
se ama qaqet mai i iak de iak sagel ama Ngemumaqa; iv aip ta men sagel ama Ngemumaqa,
de uut narliip ta dai ama seserlta ip taquarl ma Kristus.
29 Uure narliip liina nge ren taqurla, be ne gua dlek, dai ai de ngut matna maden. I
qatikka ma Kristus ka qurl a ngua re lungera ama dlek. Be lungera ama dlek dai nge ret
matna gel ngua.

2

Maikka Mager Ip Ta Tu Araa Qevep Ma Dlek

1 Ngu narliip ngen drlem ai maikka ai de ngut matna madlek ip ngua tat never a ngen
ama Kolosiqena, de ngen ama qaqet mai i lura i as ai de quasik ta lu gua sakngaqi.
2 De ngut matna madlek i raquarli, ngu narliip ngene dlek, i qurli ngen men a na ne ama
Slurlka aa ngimsevetki. Ai de ngut matna madlek be diip liina ngere sem madlek ne a
ngen a tuaqevep. Be maikka mager ip diip ngene taqat drlem pe ama Ngemumaqa aa lengi
angera rleng i ama trleses pem nget. I qatikka lungera ama lengi ama trleses pem nget dai
ne ma Kristus.
3 I qatikka ama saikngias ama atlunget de ngen ama tuaqevep ama trleses pem nget dai
maikka nget mai gel ma Kristus i maikka liirang aa dai iirang peviit i iirang nge uirl se ama
qelaing.
4 Ngua taqen taqurla, i raqurli quasik ngu narliiv a qek ke qaak tem ngen ne a qeng ama
lengi ip ka iit se ngen puuqas. I lungera ama lengi i quasiq ai nget nagel ma Kristus.
5 Ama revan i ne ama qetdingki dai quasiq ai qurli ngu na ngen. Dap ne gua tuaqevep
dai ai de ngua tu gua qevep sever a ngen masmas. De ama arlias per a ngua i ngut lu ngene
taqat matna, de ngen dru a ngen a qevep madlek sevet ma Kristus.

Maikka Mager Ip Kurl Uut Mas Men Ma Kristus

6 Sa ngen mer auur a Barlka ma Iesus Kristus sede a ngen a rlan. Taqurla dai be maikka
mager ip ding se ngen ip kurli ngen masmas men a qa ip ngen diit kut ka.
7 Be qatikka mager ip mene ma Kristus naik dai ngen deraarl men a qa. I qatikka ama
iames de ama dlek dai nagel ka. Be maikka mager ip ngen dru a ngen a qevep malkuil sevet
lungera ama lengi ama atlu nget i sa uut su ngen tem nget. De qatikka mager ip masmas
ngen deraqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa sever ama tekmeriirang ama atliirang i
qe tekmet niirang sagel ngen.
8 Maikka mager ip ngenet lu, iv ait de qula a qek ka rekmet na ngen ip ngen diit kur aa
lengi i qe su na nget. I qe su ngen te lungera ama tuaqevep i quasiq ai ama revan nget.
I qatikka ngerel sil sevet liirang aa ama tekmeriirang i ama qaqet naik ta tu araa qevep
niirang. I lura raqurla dai ai de ra taqen sever ama serlura araa gamansena de ngen ama
ais iirang muqasmuqas.
9 I ngen drlem, ai ama Ngemumaqa aa iames mai dai qa qurl ma Iesus tem nget, lua i
qurli qa iara varlen me uut per ama aivetki.
10 Be ma Kristus aa tekmeriirang ama atliirang dai maget niirang gel ngen. I raquarli rlas
tem ngen men a qa. Be qa dai qa veviit daleng lura i re ruirl de qe ruirl se ngen ama dlek
mai.
11 Be raqurla be ama quanases met ngen ngene na qa. I ma Kristus dai quasiq ai qa sik
per a ngen ip taquarl ai de ama Judaqena te tekmet. Dap ke sesik per a ngen te a ngen a
viirang angera dlek. De qe periktem se ngen namen ama viirang angera dlek.
12 De murl lua i ra uk ngen pe ama qerlap, dai raquarl ai ama Ngemumaqa qa qutserl
ngen, ngene ne ma Kristus. Baip lua i ngen maarl nep ma qerlap dai raquarl ai ama
Ngemumaqa qa maarl na ngen, ngene ne ma Kristus. I qatikka liina nge men taqurla i
raquarli ngen dru a ngen a qevep ai diiv ama Ngemumaqa qe rekmet taqurla ne aa dlek.
13 As mekai nauirl ver a ngen a tuaqevep dai ngen ngip. I ngen ngip mer a ngen a viirang, i
raquarli quasiq ai ama Ngemumaqa aa uis na ngen de quasiq ai ngen mit kur ama Lo i ama
Ngemumaqa qa qurl ma Moses. Dav iara dai saqias ama Ngemumaqa qa iames na ngen ip
saqiaskerlka raquarl ka iames ne ma Kristus. I qa rekmet taqurla ne liina i aa arlem never
auut de qa suquv auur a viirang.
14 Ama qarlidang mai ve ama langinges i lungera i ngere narliip nget sev auut pes sever
auur a viirang arle ves, dai sa ma Ngemumaqa qa verleset na nget. I ama Ngemumaqa qa
verleset ne liina raqurliani: Lua i ma Iesus Kristus ka ngip men ama lalemka, dai raquarl
ai ama Ngemumaqa qa met luus aa ama langinges de qa uadem se uus men ama lalemka.
Be ama qarlidang ne ama Lo ve luus aa ama langinges dai verleset na nget.
15 Be ne ma Kristus aapngipki men ama lalemka, dai qa reqerl ama qaqet mai ai sa qa
mer ama iaus arla dlek i mekai nge re ruirl se uut de nge re uas tem uut.

Kula Ngen Diit Kur Ama Lo I Ama Qaqet Ta Mu Nget

16 Dai quasik mager iv a ngen a ding se a qek ip ke tekmet na nge ma ais iirang i qe tuqun
ai ngene tekmet ne ama vu se liirang aa i ngen dres ama asmes i nget muqas. Dap kuarl a
nge ma qerlap i nget muqas. Dap kua raquarli quasik ngene tekmet ne ama talak per ama
ages. Dap kuarl i aip baingbaing se ama iaqunki de quasik ngene tekmet ne ama talak. Dap
kuarl i aiv ama nirlaqa ma Sabat de quasik ngene tekmet ne ama talak.

17 I murl dai liirang iara dai raquarl ai ama nemki niirang i iirang ngere teqerl ne liirang
aa i as iirang nget den. Dav iara dai sa liirang aa nge men. I liirang aa ngere siquat te ama
a raatmaat-nevet i nget gel ma Kristus.
18 De ariq aiv iak ka taqen sevet liirang aa i qa liirang per ama veng, de ariq aip kel sil ai, ai
de qe manepnas de qe lautu sagel ama Angeluqena, dai quasik mager iv a ngen a ding se
luqa raqurla ip ka sev a ngen pes. I lura raqurla dai buup ta ne liirang aa ip ta taarl nanas.
I raquarli, ama mugunes ama murlases dai qatiaskerl ai de uus nge re uas tem ta.
19 Dai de quasiq ai maikka rel sil ne ma Kristus aa lengi ama revan nget. I ma Kristus dai
auur a Barlka, de uut dai raquarl ai aa qetdingki na uut. Be ai de qe uas tem uut ama qaqet
per ama Lautuqi, be ai de uure riirl ip taquarl ama Ngemumaqa qe narliip.
20 I ngen drlem ai sa ngen ngip ngene ne ma Kristus. Be ngen dai sa verik tem se ngen
namen ama Lo i nget muqasmuqas naver ama aivetki. Dap ngu lu nanaa be ai de a ngen
aatmitki ip taquarl lura i ra naver ama aivetki? De ngu lu ai de nanaa be ngen diit kur ama
Lo raqurliani:
21 "Kula ngene taneng liina, de qula ngen dres liina, de qula ngenep kuap ama tekmeri-
irang per a ngen a ngerik?" *Ais.*
29.13
22 De lungera ama Lo dai nge taqen sevet liirang aa i aiv uur rekmet niirang baip maget de
lenges niirang i qatikka liirang aa never ama aivetki. I qatikka ama qaqet ta mu lungera
ama Lo dap kuasiq ai ama Ngemumaqa de re su uut tem nget.
23 Lungera ama Lo dai naqerl taquarl ai sever ama saikngias ama atlunget. Dap lungera
ama Lo dai nget namene lungera i ama qaqet naik ta tu nget. De ngere tekmet ne ama
qaqet be re kaaq ai re manepnas, de ngere tekmet na ra be re sairl senas. Dap lungera ama
Lo dai quasik mager ip ngere tiktik de auur a mugunes ama murlases angera narliip.

3

Ngene Iames Ngene Ne Ma Kristus

1 Dai ama Ngemumaqa dai qa qurl a ngen te ama iames, dai be raquarl ai qa maarl na
ngen never ama aapngipki. Taqurla dai mager ip slepslep per a ngen i ngene mali re ama
tekmeriirang nev uusep. I vet luqia ama luqupki, dai qurli ma Kristus i ama King na qa
ve ama Ngemumaqa aa merlmerliit i qe uas te ama tekmeriirang mai. De qerlka ama
Ngemumaqa qa taarl ne aa rlenki.
2 De qatikka mager ip masmas ngen dru a ngen a qevep sever ama tekmeriirang nev
uusep. De maikka mager ip ngene rarlik liirang aa veviit. De qula ngen dru a ngen a qevep
sever ama tekmeriirang ama viirang i ai de ama qaqet te tekmet niirang.
3 I raquarli quasiq ai ngen diit kur ama aivetki ara tekmeriirang ip taquarl murl. I sa
ngen dai raquarl luqa i qa ngip. Be liirang aa never ama aivetki, dai quasik mager iv iirang
ngere kiat mer a ngen a tuaqevep. Dai lungera ama iames i ngene ne ma Kristus ngene
taneng a nget, dai quasiq ai ariq ama qaqet naver ama aivetki ret lu nget. Maikka quasik.
I qurli nget gelna ne ama Ngemumaqa, be de araa saqang dai nge rles.
4 Ma Kristus dai ama rarlimini na qa se auur a iames. Baip lua nasat i diip ke guirl de
diiv ama qaqet te lu qa. De diip te lu ngen a ngen i baing se ngen sekgames ngene na qa.
Be diip ngen a ngen, ngene raneng lungera ama iames ama atlu nget i nger ip taquarl ama
Ngemumaqa aan sinki.

Sama Iamesta Na Uut

5 Ngen dai sa raquarl ai ngen ngip ngene ma Kristus. Taqurla dai quasik mager ip ngene
tekmet ne ama viirang. Maikka qurli. De maikka mager ip ngene veleng per ama aivetki
ara tekmeriirang mai i liirang aa i qurli iirang per a ngen a tuaqevep. I liirang aa i ngua
taqen sever iirang, dai i iirang taqurliani: Liina i re nanna maden maden de iarang i quasiq
ai ama atliirang. De liina i ama rut nge taarl sevet liina ip te nanna, de liina i re rarliq ama
viirang de re rarliq iari araa quvang iirang. Liina i re rarliq ama tekmeriirang, dai liirang
aa never ama aivetki, dai ai de iirang ngere kut naser ama Ngemumaqa de a ngen a rlan.
6 Kuasik mager ip ngene tekmet taqurla. Maikka qurli. I raquarli diiv ama Ngemumaqa
qe guirltik ne ama vu bareq ama qaqet mai i ai de re tekmet ne liirang aa raqurla, dai de
quasiq ai ra tit kur aa lengi.
7 Saqikka murl ngen dai quasiq ai ngen diit kur ama Ngemumaqa aa lengi. De saqikka
ngene tekmet ne liirang aa ama tekmeriirang.
8 Dav iara dai mager ip ngene serlek ne liirang aa raqurliani:
Kuasik mager ip ngene serlin iari de maikka rletrlet per a ngen na ra.
De quasik mager ip ngen druqut iari, dap kua ngen deraqen ne ama lengi ama vu nget.

9 De quasik mager ip ngene kaak te a ngen ari be iari ama Kristenkena. I sa raquarli,
gelem ngen dai sa ngen kirlvem se ama mugunes ama murlases nagelemiis.
10 Be ngen dai sa ma iames ta na ngen. I qatikka luus aa ama mugunes ama iameses dai
ama Ngemumaqa qa rekmet na uus. Be qatikka ai de ama Ngemumaqa qel kurl a ngen
te ama adrlem ip ngen drlem se qa, de qe tekmet na ngen iv ama iames ta na ngen. Be
luus aa ama mugunes dai qatikka mager ip maikka raquarl ka.
11 Taqurla dai ariq aip pet luus aa ama mugunes, dai ariq aip ngi i quasiq ai ngi navet ma
Isrel dap kua naver iang ama liin, dai liina dai quasiq a qeni. Dap kuarik ngia tit kut liina
i ai de re sesik per ama quatta dap kua quasik, dai quasiq a qeni. Dap kuarik ngi never
iaq ama lengiqa qatti sangis dap kua ngi nep ma qevel i quasik gia nge ama adrlem dap
kua ngi i qurli ngi mer iaq aa ngerik dap kua ngi dai verik tem se ngi be qurli ngi naik, dai
saqikka liina dai quasiq a qeni. Dap liina i ama barl iini dai raqurliani: Ma Kristus dai qa
rekmet ne ama tekmeriirang mai. De ma Kristus dai qurli qa dama qaqet mai araa rlan
be ama quanases met ta.

Maikka Mager Ip Gia Arlem

12 De ama Ngemumaqa dai sa qa mak na ngen bareq a nas. Be ngen dai aa qaqet na ngen
be maikka ai de qe rarlik ngen. Taqurla dai mager ip ngene tekmet taqurliani: Maikka
mager iv a ngen arlem naver ama qaqet mai de ngene taqa tekmet se ra. De mager iv a
ngen a narliip dai ngene manep nget, de mager ip ngene tekmet ne ama uupka vem iirang
sagel ama qaqet de mager iv a den ngen se ra de re tekmet ne ama vu sagel ngen dap kuasik
ngene piirlit ba ra.
13 De ariq aiv iari never a ngen i araa nge ama lengi i iari ra rekmet ne ama vu sagel ngen,
dai quasik mager ip ngene piirlit liirang aa ama viirang ne ama vu. Kurli, dap mager iv a
ngen arlem naver a ra, de ngerlangken per a ngen ne araa viirang. I sa ma Kristus dai sa
qa lemerl a ngen a viirang, dai be saqikka mager ip ngene tekmet taqurla.
14 Mager ip ngene tekmet ne liirang aa. Dap liina i maikka iini veviit, dai ama arlem naver
a na. I liina i ama arlem naver a na dai ai de iini ngere sem mamerl ver a ngen a rut be
qurli ngen temna ne ama atlu.
15 Ai de ma Kristus kerl kurl a ngen te ama uupka. Taqurla dai mager iv a ngen a ding se
luqa ama uupka ip ke ruirl nanaiq a ngen a tuaqevep per ama tekmeriirang i ngene tekmet
niirang. I raquarli ama Ngemumaqa qa mak na ngen bareq a nas, ip mager ip ngen dai
ama quanases met ngen per ama liinka ama quanaska. De qerlka mager ip ngen deraqen
ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa sever ama tekmeriirang mai.
16 De ma Kristus aa lengi dai maikka mager ip kurli nget de a ngen a rlan. De mager ip
ngene su ne ama saikngias i nget muqasmuqas ama atlu nget, de ngene sem madlek nana.
De mager ip ngene taing ama taing nev ama Ngemumaqa aa Langinka. De ngen ama taing
i nget sevet ma Iesus. De ngen ama taing i nget nagel ama Qevepka. I maikka mager ip
ngene taing nade a ngen a rlan ne ama arlias sagel ama Ngemumaqa.
17 De ama tekmeriirang mai i ngen deraqen de ngene tekmet niirang, dai ip ngenet dadem
liirang aa i ai de ama Slurlka ma Iesus aa qaqet te tekmet niirang. De qerlka mager ip
maikka ngen deraqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa sever ama tekmeriirang mai.
De auur a Slurlka dai diip ke tal liina i uut taqen ne ama atlu de qerl kurl auut Mam ama
Ngemumaqa.

A Lengi Bareq Ama Lavu Ngen Ama Arluis

18 Ngen ama nankina, dai mager ip ngene narligel de ngen diit kur a ngen a ngerlviq ama
quatta. I raquarli ngen dai namen ama Slurlka be liina dai ama barl iini de aa saqang.
19 De ngen ama quatta, dai maikka mager ip ngene rarliq a ngen a ngerlviq ama nankina.
De maikka mager ip ngene taqa uas tem ta de ngene taqa tekmet se ra i arik ma lenges ne
araa tuaqevep.
20 De ngen ama arluis, dai maikka mager ip ngene narligel a ngen a lavu, i mager ip ngen
diit kur ama lengi ver ama tekmeriirang mai. I ama Slurlka qe narliip se ngen ip ngene
tekmet ne liina raqurla.
21 De ngen ama lavu ama quatta, dai quasik mager ip ngene serlin a ngene uis maden. I
arik ma raqurla be lenges na ra be quasik te siquat ip ta tit naser ama Slurlka.

Ama Lengi Bareq Ama Buaiskena De Ngen Ama Mastaqena

22 A buaiskena, maikka mager ip ngene narligel a ngen a mastaqena ver ama tekmeri-
irang mai. De quasik mager ip ngene tekmet ne liina i ngenet matna maden i aiv a ngen a
mastaqena rem ngim sagel ngen. Kuasik maget. Dap mager ip ngeneng ning ama Slurlka,
de qatikka qurli ngen maget per ama lat i ngenet matna masmas. I raquarli ngenet matna
bareq ama Slurlka.

23 De ama tekmeriirang mai i ngene tekmet niirang, dai qatikka mager ip ngenet matna
madlek ne a ngen a revan. I quasiq ai ngenet matna bareq ama qaqet. Kuasik. Dap ngenet
matna bareq ama Slurlka.
24 I ngen drlem, ai nasat de ama Slurlka qe qurl a ngen te lungera ama ranbandem, i sa qa
mak ne lungera ama ranbandem bareq a ngen. I ama buaiskena na ngen barek ma Kristus,
i a ngen a Slurlka.
25 De lura i re tekmet ne ama viirang, dai diiv ama Slurlka qa raarl na ra sevet liirang aa
arle ves i sa ra rekmet niirang. De qatikka ama Ngemumaqa dai qe tekmet taquarlna sagel
ama qaqet mai.

4

1 De ngen ama mastaqena, dai qatikka mager ip ngenerl kurl a ngen a buaiskena re ama
tekmeriirang ama atliirang de ama seserl iirang. I ngen drlem, ai saqikka a ngen a Slurlka
vuusep i qe uas.

Liina Ip Te Raring Madlek De ama Mugunes Ne Ama Atlu

2 De qatikka mager ip masmas ngene raring. Be ver a ngen a raring, dai mager ip ngene
taqa mu a ngen a qevep de masmas ngene raring sagel ama Ngemumaqa.
3 De qerlka mager ip ngen deraqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa ip ka tat never
auut taqurliani: Mager ip ke tekmet ne ama aiska bareq auut iv uurel sil ne aa lengi. I
lungera ama lengi, dai ama lengi ama trleses pem nget sevet ma Kristus. I ai de ngul sil ne
lungera ama lengi ama revan nget, taqurla be qurli ngua ve ama karabus.
4 De ngene raring ip mager ip ngu taqal sil vet lungera iara ama lengi ama trleses pem
nget bareq ama qaqet. I qatikka raquarli ama Ngemumaqa qa qurl a ngua re luqia ama a
rletki be maikka mager ip ngut matna qi.
5 De ver a ngen aatmires parlen lura i quasiq ai ra tu araa qevep, dai mager ip ngene taqa
tekmet senas. De quasik mager ip ngen dering pet liirang aa i ama Slurlka qa matna.
6 De a ngen a lengi i ngen deraqen dai qatikka mager ip masmas de maikka ama atlu nget
de ama a treska vem nget. Taqurla dai diip ngene taqa su ai lu mager ip ngene taqa guirltik
taqurla barek lura i quasik ta tu araa qevep.

Ma Paulus Ka Nem Ma Tikikas Ke Ne Ma Onisimas

7 Ma Tikikas i maikka gua negeniqa, de qa dai ai de qe taqat matna bareq ama Slurlka.
De qa dai gua rluaqa i uunet matna remna. Dai diip ke sil ba ngen sever ama lat mai i ngut
matna.
8 I qatikka lu ngum nem ka sagel ngen se liina, ip mager ip ngen drlem ai lu auur a
mugunes dai raqurla. De mager ip ke sem madlek na ngen.
9 De diip ngum nem auur a negeniqa ma Onisimas ip ke ne ma Tikikas. I qa dai maikka
auur a negeniqa ama atlu qa. De qa dai a ngen a lengiqi met ka i qa nagel ngen pet ma
Kolosi. Be diiv iane sil ba ngen sever ama tekmeriirang mai i iirang ngere baingses iara gel
uut.

Ma Paulus Kem Nem Ama Atlu Sagel Ama Kolosiqena

10 De ma Aristakas, i qe karabus ke na ngua, dai qem nem aa lengi ne ama atlu sagel ngen.
De ma Mak i aa verliqa ma Banabas, dai qerlka ngen a qa, qa nem aa lengi ne ama atlu sagel
ngen. Dai ariq aip ka men gel ngen, dai mager ip ngen darl se qa, ip sa raquarl medu ngua
nem ama lengi sagel ngen.
11 De ma Iesus i qerlka ra tis ka ma Jastas, dai qerlka ngen a qa, qa nem aa lengi ne ama
atlu sagel ngen. I lura naik naqatikka never ama Judaqena, i lura i ra tu araa qevep. I re
na ngua uuret matna remna i uurel sil bareq ama qaqet ip ta tet ma Iesus sede araa rlan iv
araa Barlka na qa de diiv ama Ngemumaqa qe uas tem ta. De lura dai maikka re taqat mat
naver a ngua.

12 De qerlka ma Epapras kem nem aa lengi ne ama arlem sagel ngen. I qa dai qet matna
barek ma Iesus Kristus de qerlka qa, dai a ngen a lengiqi met ka. De qatikka ai de masmas
ke raring madlek bareq a ngen. Dai de qe raring sagel ama Ngemumaqa ip mager ip ke
tekmet na ngen ip ngene riirl ip taqua luqa ama Kristen i maikka ama revan se qa. De
mager ip ngen drlem se ama Ngemumaqa aa narliip mai.
13 I sa nguat drlem se qa be ngul sil ma, ai de qet matna maden ip ka tat never a ngen,
ngene ne ama qaqet navet ma Laiudisia de ma Hirapolis.
14 De ma Luk, i luqa i ama doktaqa i maikka ai de uure rarlik ka, dai qe ne ma Dimas
ianem nem ian a lengi ne ama atlu sagel ngen.
15 De mager ip ngene quarl te gua lengi ne ama atlu sagel ma Nimpa de sagel ngen ama
Lautuqi i ai de qi ngingdemna ve ara vetki.

16 Be sa aip ngen mis pe luqa iara ama langinka, de mager ip ngene nem ka sagel ama
Lautuqi vet ma Laiudisia ip saqikka mager ip ta ris pem ka. De ama langinka i ngua iil vem
ka savet ma Laiudisia, dai saqikka mager ip ngen dis pem ka.
17 De ngene sil barek ma Akipas ma, “Maikka mager ip ngi taqa uas te luqia ama a rletki
i ama Slurlka qa qurl a ngi, de maikka ngi taqat matna.”
18 I qatikka ngua ma Paulus i ngua iil lungera iara ama lengi ne ama atlu sagel ngen. Maikka
mager ip ngen dru a ngen a qevep sever a ngua i as kurli ngua ve ama karabus. Ama
Ngemumaqa aa ngimsevetki dai mager ip kurli qi, qi na ngen.

Katikka verleser aa.

MA PAULUS KA IIL SAGEL AMA TISALANIKKA QENA

1 Ngua ma Paulus i ngua iil, de ma Sailas de ma Timoti, i uut taqen ne ama atlu sagel
ngen i ma Kristus aa liinka vet ma Tisalanikka. I maikka qurli ngen men ama Ngemumaqa
i auut Mam de men ama Slurlka ma Iesus Kristus. I uure raring iv ama Slurlka qe tekmet
de maget na ngen iv aa uupka dai qurli qa de a ngen a rlan, de maikka mager ip buup ngen
ne aa ngimsevetki.

Ma Paulus Dai Ama Arlias Per A Qa Never Araa Tuaqevep

2 De maikka ai de vet uut taqen ne ama atlu malai sagel ama Ngemumaqa never a ngen
i lua i aiv uure raring sagel ka.
3 De uure raring bareq a ngen i raquarli ngen dru a ngen a qevep marevan de ngenet
matna madlek. De uure raring i uuret lu a ngen a ngimsevetki be quasik leklek pe a ngen
a ngerik dap ngen deraarl malkuil. De uur raring i uuret lu ngen i ngene dlek be quasiq
ngene raat dap kurli ngen naa ne ama Slurlka ma Iesus Kristus i diip ka ren tem uut. I
maikka ai de qurl uut mai dama Ngemumaqa aa saqang, i auut Mam.
4 I uut drlem ai ama Ngemumaqa dai qa mel se ngen de maikka qe rarlik ngen.
5 I raquarli i lua i uut men se ama Lengi ama Atlunget se veleqes na ngen dai ngen ngim
sagel auur a gamansena be ngen drlem se uut. I maikka quasiq ai uut men se ama lengi
naik, dav ama Ngemumaqa aa Qevepka ama Glasingaqa dai qa men se aa dlek, be maikka
qe teqerl auut ne ama a revan iirang.
6 Taqurla be ngen druaqen uut de ngen ama Slurlka aa gamansena, i ngen dru a ngen a
qevep i quaatta i ama Slurlka aa qumespik te lenges na ngen maden. Dav ama Qevepka
ama Glasingaqa dai ai de qe tekmet ne a ngen a rut iv ama arlias per a ngen malai.
7 I maikka ai de ngen maarl malkuil be ama qaqet nevet ma Masidonia Provins de ma
Akkaia Provins i lura i rerlas tem ta mene ma Kristus, dai maikka ra tuaqen a ngen a
gamansena.
8 De ngen dru a ngen a qevep sever ama Ngemumaqa. Be nevet liina be verikperik se
aa lengi ver ama qerleng-iirang mirlek na ngen, pet ma Masidonia Provins de ma Akkaia
Provins de imanau. I sa lura i re narli ama lengi i ngen taqal sil ba ra, dai be sa quasiq
mager iv uure su ra.
9 I qatikka ra dai maikka ra sil sever auur aatmitki i lua i baing se uut gel ngen. De ra sil
sevet liina i lua i ngen guirltik per a ngen a rut sagel ama Ngemumaqa ip kurli ngen per aa
arlim. I luqa dai ama Revanka i qe iames masmas. De ngenem ngim temanau ne lungera i
ai de mekai qurli ngen per angera arlim, i lunger aa dai ama iaus de ngen ne iarang.
10 De qurli ngen ne ama atlu, i ngen, ngenem ngim na ne ama Ngemumaqa aa Uimka i
diip ka ren manarevuk. I ma Iesus, i murl ka maarl na qa never ama aapngipki, dai saqikka
qa reviktem se uut never ama a Serlinki i diip kia ren sever auur a viirang arle ves.

2

Puktik Pet Ma Paulus Ne Aa Mugunes I Murl Kurli Qa Gel Ta

1 Dap gua rluavik, ngen drlem ai medu i nge rarles i uut men nauirl sagel ngen dai maikka
auur aatmires ne ama atlu malai. I quasiq ai uus nge mit naik.
2 I quaatta i medu uut men sagel ngen dav ama qaqet pet ma Pilipai dai ra mu ama merlen
iirang per auut de re sem kelev uut ip te lenges nauut. Dap katikka ama arlias per auut
iv uut dan se veleqes na ngen iv uurel sil ba ngen ne ama Lengi ama Atlunget nagel ama
Ngemumaqa be quaatta i iari dai re dlek ip tel kel uut.
3 I maikka ngen drlem ai quasiq ai uure su ngen i uure kaak, de quasiq ai uure teqestem
ngen iv a ngen a gamansena dai ip ngene tekmet ne ama vu, dap kuarl ip ngene ngelanges.
4 Dav ai de vet de uurel sil ip taquarl ama Ngemumaqa aa aam na auut de uure su ne
ama Lengi ama Atlunget i ama revan nget. I ariq uure su, dai uure narliiv uuret dadem
ama Ngemumaqa aa narliip. I quasiq ai uuret dade lura i araa narliip dai nget muqas. Dap
mager iv uure tekmet kur auut Mam aa narliip, i luqa i qet taqat lu de auur a rlan.
5 Taqurla be quasiq ai uut taqen ne ama lengi ama treska vem nget iv uure kiat met
ngen iv aiv aa de ngenerl kurl auut te ama qelaing de ngen iarang aa. De qerlka ama
Ngemumaqa, dai qat drlem liina veleqes na uut.
6 I ai de quasiq ai uure siquat iv uure barlnas iv ama qaqet ta tis uut ai ama atlu uut, dap
kua re barl auur a rlen.

De saqikka quasiq ai uure paikmet sagel iari ip te barl auur a rlen. I ngen drlem ai ma Kristus dai murl i qe mel se uut iv aa Aposel na uut be mager ip ngenen ban auut pet luqia ama rletki. Dap kuasik uut tu ama merlen se liina.
7 Dap maikka muqas i ai de uure palu gel ngen i lua i qurl uut gel ngen. I qatikka uure uas tem ngen ip taquarl ama ngerlnanki i ai de qi taqa uas te are uis.
8 I maikka vem uut se ngen, be ai de uure kurl a ngen te ama Lengi ama Atlunget de saqikka maikka ama arlias per auut iv uure kuarl te auur qetdingki mai i quaatta i re lenges na uut. I qatikka raquarli uure rarlik ngen malai.
9 I auur a rluavik, ngen drlem, ai lua i qurl uut gel ngen, dai de masmas uuret matna ne ama rleriirang ip te ama qelaing. Be ne liina uure tal ama getget. I uuret matna gel ama nirlaqa, de saqikka ver ama arlen. I vet luus aa dai quasiq uure narliiv uut tu ama merlen per a ngen be a qek. I ai de uurel sil ba ngen taqurla ne ama Lengi ama Atlunget nagel ama Ngemumaqa.
10 Be mager ip ngene sil ai ama revan sevet liina i ai de ngul sil.

De ama Ngemumaqa dai qet lu auur a mugunes peleqes na ngen. I qatikka mekai i qurl uut gel ngen ma seserl, de maikka auur a gamansena dai ama glasing a nget, de quasiq a nge ama viirang iv iari ta taqen se uut. I murl auur a gamansena raqurla veleqes na ngen i ngen dru a ngen a qevep sever ama Slurlka.
11 I ngen drlem ai uure uas tem ngen ip taquarl ama ngerlmamka i qe uas te aa uis.
12 De ngu dlek i ngu sem madlek na ngen ip ngen diit kur ama Ngemumaqa aa lengi, de ngenet dade aa gamansena ne ama atlu. I maikka luqa i qa nes tem ngen ip kurli ngen masmas per aa qerlingki revuk de diiv aa ansinki dai qurli qi mirlek na qi.
13 De iani i ama barliini, i ai de masmas de uut taqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa, i raquarli ngen daneng merep lungera ama lengi i uut men se nget. Dap kuasiq ai ngen dru a ngen a qevep ai ama lengi nagel ama qaqet naik, dap ngen mer a nget i ama lengi nagel ama Ngemumaqa i nget dai ama revan. De qerlka lungera ama lengi dai ai de ngeret matna de a ngen a rlan, be ngen dru a ngen a qevep sever a qa.
14 Be gua rluavik, per a ngen a mugunes dai sa ngen taquarl lura ama Kristenkena vet ma Judia ver araa Lautuqi. I ver araa qerlingki dai lura i ra tit kut ma Iesus Kristus, be maikka lenges lenges na ra nagel araa lengiqi metta, i ama Judaqena. De qerlka ngen a ngen, dai ngen drlem se liina gel a ngen a lengiqi metta.
15 De murl vet ma Judia, dai ra veleng ama Slurlka ma Iesus, de ngen ama Slurlka aa Aamki-na-ra, de maikka ra ingarl se uut. I lura raqurla dai re tekmet be quasiq ama arlias per ama Ngemumaqa, dap maikka re tekmer iv aa qaqet mai dai araa qumespik na ra.
16 I quasik te narliiv uure sil ne lungera ama lengi sagel ama qaqet i quasiq ai ama Judaqena na ra. I quasiq te narliiv ama qaqet per ama qerleng mai re iames. I re tekmet ne ama vu raqurla be maikka de araa rlan dai buup ta ne ama viirang. Be ama Ngemumaqa aa serlinki dai qia aat per a ra. Be sa quasik mager ip te virliit a qeni.
17 Dap gua rluavik, lura i auur a qumes-ta ta verik se uut nemen a ngen se ama veluus, dai be maikka arlem uut. I qurl uut sangis i ne auur a qetdeng dap de auur a rlan dai maikka auur arlem i uut narliip kur uut pembes, uut na ngen.
18 I maikka ai de uure dlek iv uut den sagel ngen. I ngua ma Paulus dai qatikka ai de ngu dlek ip ngua tit, dap ma Satan dai qe pesdet mene gua aiska.
19 I laiv, i aip pet luus aa i auur a Slurlka ma Iesus Kristus kerl guirl, de diiv uuren bandem ne ama gi iv ama arlias per a qa? I qatikka diip uure kuarl tem ngen ip bareq a qa, be diiv auur arlias malai never a ngen. I qatikka diiv uut den se ngen. I diiv uut taarl ne aa rlenki never a ngen.
20 A revan, i diiv ama uilas de auur a rlan, de iari dai diip ta taqen ne ama atlu sagel uut i raquarli ngene iames.

3

1 I qatikka ama uilas de auur a rlan never a ngen, de maikka auur a arlem slep, be raqurla be medu uut drlem ai mager iv as kurl uut pet ma Atens,
2 dap masna uun nem ma Timoti, auur a rluaqa, ip ka iit sagel ngen, dav as kurl uun naiq aa iara. I luqa dai qe taqat drlem saatmit maden maden se ma Kristus aa Lengi ama Atlunget. Be mager ip ke sem madlek ne a ngen a tuaqevep i lua i aiv iari ra tu ama merlen per a ngen.
3 I quasik ngu narliiv iari re nging nep lungera ama merlen. I qatikka ngen drlem ai diiv ama merlen nget den, i ama Slurlka qat drlem lungera ve auut kames.
4 I qatikka, mekai i qurl uut gel ngen de sa ngua sil ba ngen ai diiv uure tal ama merlen. Be sa ngen drlem i lunger iara ama merlen nget den per a uut mai.

5 Dai nguat drlem ai baing se lungera gel ngen be maikka gua arlem malai de ngu tal ama
merlenka ngu na ngen. Taqurla be ngua nem ma Timoti sagel ngen ip maikka qet lu ngen
aip ngen deraarl nanaa, i arik ma', ma Satan ka vin me ngen manep, dap kua gua rleriirang
nge tit naik gelem ngen.
6 De ma Timoti dai qa mit de sa qa guirl nagel ngen be maikka qa sil i ama atlu de aa rlan
never a ngen. I ngen deraarl malkuil ne a ngen a tuaqevep. De maikka vem ngen se uut de
a ngen arlem peviit. De ai de vet ngene raring bareq auut, i qatikka ngene narliip ngenet
lu uut. I saqikka uut, dai uut narliiv uut tit iv uuret lu ngen.
7 Dai be gua rluavik, i ne lungera ama merlen i uure tal nget, de ra tu ama getget per a
uut, dap ma Timoti ka men be qa sem madlek nauut, i qel sil ba uut ne lungera ama lengi
ai ngen deraarl malkuil i ngen dru a ngen a qevep.
8 I qatikka arik ngen deraarl malkuil taqurla, dai be saqikka uut, dai diiv uut taarl i uut
drlem ai auur a tuaqevep dai nge tat never a na.
9 I qatikka ama Ngemumaqa dai qa rekmet na uut iv ama arlias per auut never a ngen.
Dai be ngu lu diiv uure virliit nanaa i qatias lungera ama arlias dai nget peviit?
10 Ai de vet uure raring madlek per ama niirl de ngen ama arlen. I de auur a rlan dai uut
narliiv uuret lu a ngen a saqang. I ngu narliip ngu seserl ver a ngen a tuaqevep se liirang
aa i as kuasik ngene taqat drlem iirang.
11 I qatikka mager iv auut Mam ama Ngemumaqa de ngen auur a Slurlka ma Iesus Kristus
dai mager iv iane uirl se uut sagel ngen.
12 De mager iv a ngen arlem naver a na dai ngere riirl. De mager iv a ngen arlem peviit
sagel ama qaqet mai, ip taquarl ai de auur a arlem sagel ngen.
13 Dai be mager ip ke tekmet taqurla be diip ngen deraarl malkuil, de mager ip ke tekmer
iv ama mening ngen marevan i lua i diiv uuret lu ma Iesus Kristus auur a Slurlka aa nirlaqa.
Taqurla de diip ke iing demna ne aa liinka mai i ama mening ta, be diip kurl uut dama
Ngemumaqa aa saqang.

4

Mager Iv Ama Mening Ngen

1-2 Dai be qatikka raqurla de ngu narliip ngu tekgel ngen ip ngen diit kut lungera ama
Lengi i murl auur a Slurlka ma Iesus Kristus ka reqerl a ngen na nget. I maikka lungera
ama Lengi dai ngere teqerl auut ip per auur a mugunes, dai uure tekmet ne ama atlu sagel
ama Ngemumaqa iv ama arlias per a qa. I nguat drlem ai ngenet dade lungera gua lengi,
dav as maikka ngu narliip ngene taqa tekmet iv ama atlu ngen malai, ip ngene narligel ma
Iesus auur a Slurlka aa Lengi.
3 I maikka ama Ngemumaqa dai qatikka aa narliip be qa mel se ngen ip bareq a nas iv
ama mening ngen. Dai be qula ngene tekmet ne ama vu i ngene ngangses.
4-5 De mager ip ngene taqa uas te a ngen a qetdingki ara narliip, i arik ma', a ngen a rut
nge taarl ip ngene tekmet ne ama vu ip ngene ne iari maden maden. I lura i quasik te Lautu
de quasik tat drlem se ama Ngemumaqa dai ra mugelnas ne ama qetdingki ara dlek. Dap
kurli! I maikka mager iv ama mening ngen i a ngen a qetdingki dai qi bareq a ngen a Mam
naik.
6 Dai liina i ama rangangses, dai qurla ngi lenges ne gia rluaqa. I maikka ama Slurlka aa
tuvetki dai diip sagel lura i ai de re tekmet taqurla. I sa mekai ngua men sagel ngen be sa
ngua maarl na ngen sevet liirang aa arle ves ne ama lengi ama dlek pem nget.
7 I maikka ama Ngemumaqa dai qa mel se uut iv ama mening uut. I quasiq ai qa mel se
uut iv uure ngelanges maden maden.
8 Dap nemta veleqes na ngen i re nging lungera ama lengi i ai de ngu su ngen, dai maikka
quasiq ai re nging ama qaqeraqa aa lengi, dap maikka re nging ama Ngemumaqa aa lengi,
i luqa i qerl kuarl te aa Qevepka ama Glasingaqa ip ke mening uut.
9 De iani i quasik mager ip ngu su ngen te liina i a ngen a arlem never a na. I raquarli
ama Ngemumaqa naik dai ai de vetpet ke su ngen te liina.
10 I raquarli uut drlem ai i ai de a ngen a arlem sagel ama Slurlka aa liinka mai ver a ngen
a qerlingki ma Masidonia. Dap maikka mager ip ngenet tekmet taqurla vaapiit papiit.
11 De qatikka mager ip ngene dlek ip ngene palu gel a ngen a rluavik, de qula ngen
deraqenses. Dap mager iv iak de iak dai qe taqa uas te a lat, de qet matna ne aa ngerik
te ama qelaing, ip taquarl ai de mekai i uure su ngen nauirl.
12 Be lura i quasiq ai ama Kristen na ra, dai diip tat drlem se a ngen a gamansena, de diip
te palu gel ngen. De diip kuasiq ai ama ruus per a ngen te a qeni.

Ama Slurlka Aa Lengi Sever Ama Ngipta

13 Gua rluavik, diip ngul sil sevet lura i ai de rep ngip. I maikka ngu narliip ngu teqerl
a ngen ip ngenet taqat drlem. I quasik ngu narliip ngene lenges na nas ne ama arlemigl
nevet lura i ra verleset. I quasik ngene tekmet ip taquarl lura i quasik ta tu araa qevep
sever ama Ngemumaqa. Kurli!
14 I maikka uut drlem ai ma Iesus dai ra veleng ka be qa ngip. Baiv aa de qa maarlviit
never ama aapngipki. Taqurla be uut drlem ai lura i rlas tem ta mene ma Iesus, dai aip ta
verleset nanari, dap nasat i lua i diip ma Iesus kerl guirl, de diiv ama Ngemumaqa qa at
lura i aa liinka i murl ta ngip.
15 I qatikka ama Slurlka dai murl ka mu lunger iara ama lengi ver a ngua ip ngul sil na
nget. I liina ma':

Aip lua i baing baing se ma Iesus gel lura i re iames, dai diip kuasiq ai re uirl sagel ka.
Dav aa qaqet i murl ta ngip dai diip te uirl sagel ma Iesus.
16 Be lua i diip kat den manarevuk, dai diiv ama asneski ama slurlki qia ren sevet liina
i baing baing se qa. Dai diiv ama Angeluqena araa Barlka dai diip kes nes slep, de diiv a
qek ke iis ama rlaunka manarevuk nagel ama Ngemumaqa. Taqurla de ma Iesus dai diip
baing se qa i qat den manarevuk de diip masna ama Kristenkena i murl ta ngip per ama
aivetki mai, dai diip ta raarlviit de ra iit na uirl sagel ka.
17 Be aip lua i ra tit iviit mer ama serliqis pe ama aavul, de saqikka uut i uurem ngim, dai
diiv uut tit naser a ra be diiv uut maqas uure ne ma Iesus uur atmetna mer ama serliqis
pevanau. Be diip kurl uut na qa masmas be quasik perlverleset.
18 Dai be mager ip ngen dru a ngen a qevep sevet liirang aa, de ngen derat nevet lura i
ama arlemigl na ra never araa rluavik i rep ngip.

5

Diip Kesnada De Ma Iesus Ka Ren?

1 Ngu lu, diip kesnada de ma Iesus qe guirl? Maikka gua rluavik, kula ngene snanpet
taqurla.
2 I raquarli ngene taqat drlem sa su sever ama Slurlka aa nirlaqa i diip ka ren. I diip ka
ren ip taquarl ama suamka aa giqi, i quasik mager ip ke sil sever a qi.
3 Dap diip ka ren pet liina ama qeleq iini, i aip ngen dru a ngen a qevep ai quasik mager
ip ka ren. I vet luqia giqi i diip buup ne ama qaqet ta taqen ma',
"Auur a mugunes dai ne ama atlu de maikka qurl uut ne ama arlias."
Dai diip liina nge ren ne ama sermenes. Be diip masna lenges ne ama qaqet, i qatikka ip
taquarl ama nanki i qi rarles ip kil sal are uimini be qi narli ama getget. I luqia dai quasik
mager ip ki iing tik liina. De saqikka ama qaqet pet liina ama qeleq iini dai quasik mager
ip te iing tik luqa ama nirlaqa.
4 Dap maikka ngen, i gua rluavik, dai qatikka quasiq ai ama dul men a ngen a ning, be qurli
ngen men ama arlenki be diip ngene aakmen se liina i aa nirlaqa kat den. I quasik mager
ip ngen aakmenses ip taquarl iaq i qa aakmen se ama suamka i qa men.
5 Katikka quasik! I ngen mai dai ngen nemene ma Iesus aa liinka i qurli ngen men ama
nirlaqa. De quasiq ai uut nemen ama liinka i ai de qurli ra ve ama bengaingki. I quasiq ai
uut nemen ne lura i ama rlenta de ama bengaingki qia uung per a ra.
6 Taqurla dai maikka qurla ama neng na uut. Dap slep slep per auut de mager iv uurem
ngim naa na qa dap kula uure brlaing.
7 I lura i re brlaing, dai ai de re brlaing per ama arlenki, de lura i ai de rep suuv ama qerlav
ama dlek pem nget, dai saqikka ai de re srluup men ama arlen.
8 Dav uut i ama Slurlka aa nirlaqa gel auut dai mager iv uuret lu gelnas. Taqurla dai be
mager ip ngen det liirang aa mai i iirang ip sever ama arasmesna, i liirang aa i ai de ama
Ngemumaqa qe kuarl tem iirang. Be mager iv uure taneng aa ngimsevetki ip taquarl ama
kavarl i ai de aarl iv aar ngere pesdet ser a ngen a lemeng. De ama tuaqevep dai maikka
mager ip ngen dru nget ip taquarl ama ningaqa i ama kaap per a qa. I qa ip ke ngung per a
ngen a ning.
9 I raquarli ama Ngemumaqa dai quasiq ai qa mel se uut ip ke lenges na uut ne aa tuvetki,
dap sa qa mel se uut iv uure iames mene ma Iesus Kristus auur a Slurlka.
10 I qatikka luqa dai qa ngip bareq auut ip ke iames na uut. Dai be quasiq a qeni i aiv uut
ngip dap kuarl uure iames. Dav aip lua i qat den dai diip ka raa uut mai.
11 Dai qatikka mager ip ngen derat never a na ne lungera ama lengi. I nguat drlem ai i ai
de vet ngene tekmet taqurla.

Liina Ip Te Tekmet Ne Ama Atlu Sagel Araa Barlta

12 Dai gua rluavik, katikka raqurla be ngu narliip ngu tekgel ngen ip ngene palu gel lura
i a ngen a ngerlmamta, i lura i ama Slurlka qa mu ra ip te uas tem ngen. Be ai de ret matna
bareq a ngen, i re su ngen te ama Slurlka aa rletki.
13 I qatikka araa rletki dai ama slurlki, taqurla be mager ip ngene narligel araa lengi, de
a ngen a arlem malai never a ra. De qula ngen deraarl metna dap mager iv ama uupka de
a ngen a rlan never a na.
14 Dai gua rluavik, uut tu lungera ama lengi ver a ngen ip ngene kel lura i ama mingiasta.
De ngene sem madlek ne lura i ama angning-met-ta. De lura i quasiq araa a nge ama dlek,
dai ngen deraarl na ra. De maikka mager ip ngene taqa palu gel ama qaqet mai ip ngen
derat never a ra.
15 De qula a ngen a ding se lura i ai de re narliip te piirlit ne ama vu sagel araa qumes-
ta i ai de re tekmet ne ama vu sagelem ta. Dap mager ip ngene tekmet ne ama atliirang
sademna varlen me ngen de sagel ama qaqet mai.
16 De mager iv ama Slurlka aa arlias de a ngen a rlan sademna.
17 De mager ip ngene raring petpet.
18 De mager ip ngen deraqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa ver ama niirl mai, i
quaatta i ama atliirang nget den dap kua muqas i ama merlen nget den per a ngen. I maikka
ama Ngemumaqa dai qe narliip ngene tekmet ne liirang ne ma Iesus Kristus aa dlek.

Ama Lengi De Dengdeng

19 De qurla ngen dereng per ama Qevepka ama Glasingaqa aa dlek.
20 De qula ngen deraqen se aa dlek i qerl kuarl te ama Ngemumaqa aa lengi mer iari i aa
aamki-na-ra be ra taqen per ama Lautu. (JP14)
21 De saqikka mager ip ngene taqa siquat ne lungera ama lengi i lura rel sil na nget, aip
kuarl ama revan nget dap kua quasik. Be aip ngene narli ai ama lengi ama merl nget, dai
maikka ngene taneng a nget.
22 Dap mager ip ngenem ngim temanau ne ama viirang mai, i liirang aa iirang nget den
maden maden.
23 De ngu nen ama Ngemumaqa i luqa i ama rarlimini na qa se ama uupka ip ke mening
ngen, de qe tekmet na ngen ip ngen dai maikka bareq a qa naik. De mager ip ke tekmet na
ngen iv ama merlta na ngen. I mager ip ke uas te a ngen a qevep, de ngen a ngen a qetdeng,
de a ngen a rut. I aip lua i ma Iesus Kristus auur a Slurlka qat den tem uut dai diip kurli
ngen ne ama atlu.
24 I luqa ama Ngemumaqa dai qatikka ama revanka, be quasik mager ip ke guirltik per
a nas, dai luqa qes nes tem ngen, be mager ip ke tekmet sagel ngen ip saqikka taquarl ka
taqen.
25 Gua rluavik, mager ip ngene raring bareq auut.
26 De mager ip ngene tekmet ne ama atlu sagelna i ngene sarl a ngen a ngerik kana ip
liina ngere teqerl ai auur a arlem never a na.
27 Be maikka ngu tekgel ngen ne ama Slurlka aa dlek, ip ngen dris pe luqa iara ama
langinka bareq ama Slurlka aa liinka mai i qurli ra veleqes na ngen.
28 De mager iv ama Slurlka ma Iesus Kristus dai aa ngimsevetki sagel ngen.

Katikka verleser aa.

MA PAULUS KA IIL ME IIRAM SAGEL AMA TISALANIKKA QENA

1 Ngua ma Paulus i ngu ne gua iam ma Sailas ke ne ma Timoti uure lil sagel ngen i ma
Kristus aa liinka vet ma Tisalanikka. I maikka qurli ngen mene ama Ngemumaqa i auut
Mam de men ma Iesus Kristus auur a Slurlka.
2 I uure raring iv ama Ngemumaqa i auut Mam de ngene ma Iesus Kristus auur a Slurlka
dai iv ianerl kuarl te ian arlem ama slurlnget sagel ngen, de saqikka mager ip ke tekmet ne
ama uupka de a ngen a rlan.
3 Gua rluavik, maikka ai de vet uure dlek iv uut taqen ne ama atlu malai never a ngen
sagel ama Ngemumaqa de uut taarl ne aa rlenki never a ngen i raquarli ngen dru a ngen
a qevep ne ama revan de ngene riirl ne ama tekmeriirang i ama atliirang. I a ngen arlem
never a na veviit de maikka ngene taqa tekmet ba na.
4 Be ne liina dai ai de uurel sil sagel ama Ngemumaqa aa Lautuqina mai sever a ngen a
gamansena i ai de ngen daarl malkuil i quasik leklek pe a ngen a ngerik. I lua i iari re siquat
na ngen ne ama vu dap ngenerl uirl se lungera ama merlen i buup de ngene taneng ama
tuaqevep merep. Taqurla be ama arlias per auut never a ngen.
5 I ama qaqet mai, dai ret lu ngen, be rat drlem ai ama Ngemumaqa dai ama seserlka i ai
de qe taarl ne ama qaqet mai sever araa viirang arle ves. Be diip ke iames ne a ngen per aa
luqupki, i raquarli ama atlu ngen de aa saqang, i quasik ngenen birling ama merlen.
6 Be diiv ama Ngemumaqa qe seserlvet de diip ke virliit ne ama vu sagel lura i ai de re
tekmet ne ama vu sagel ngen.
7 De diip ke rekmet ne ama maspetki bareq a ngen, de saqikka bareq auut mai i iara i
lenges lenges nauut mer ama merlen iirang. I diiv uure raneng luqia ama maspetki i lua i
baing se ma Iesus auur a Slurlka manarevuk. Be diip kat den, ke ne aa Angeluqena dai ne
araa dlek peviit.
8 I diip ka ren ip taquarl ama altingki i rleprlep ama varlii, de diip ka taarl ne lura i quasik
tat drlem se ama Ngemumaqa de quasik te narligel ama Lengi ama Atlunget sever auur a
Slurlka ma Iesus Kristus.
9 De diiv ama tuvetki ba ra dai quasik mager ip perlverleset. I diip lenges na ra be quasik
mager ip tet lu ama Slurlka aa sakngaqi, de diip kuasik mager ip tet lu aa dlek ngen aa
ansinki.
10 I diip liirang aa dai raquarl lua i aip baing baing se ma Iesus per aa nirlaqa i diip kat
den te aa liinka. De diiv uut mai i uut never aa liinka, i uut tu auur a qevep marevan, dai
diiv uurem ngim ne ama atlu sagel ka de diiv uut taarl ne aa rlenki malai. De diip ngen, dai
ngene na qa, i raquarli ngen dru a ngen a qevep ip ngenet dade ama lengi i uut sil ba ngen.
11 Katikka ai de uure raring petpet bareq a ngen ip ngen deraarl malkuil ip ngene taqa
tekmet ne aa rleriirang iv aa uis na ngen i qa mel sa ngen, be diiv aa arlem never a ngen.
De uure narliip ke tekmet de maget se ngen ne aa lat i qa qurl a ngen. Be mager ip ngene
tekmet ne ama tekmeriirang kur aa gamansena, i ngen dru a ngen a qevep sever a nget ne
aa dlek.
12 Ai de uure raring ip ngen deraarl ne ama Slurlka aa rlenki varlen miis per a ngen a
mugunes, de saqikka mager ip ke taarl ne a ngen a rlen i raquarli rerlas tem ngen men a
qa. Be qatikka mager iv ama Ngemumaqa de ngen auur a Slurlka ma Iesus Kristus, i mager
iv ian arlem bareq a ngen.

2

Ma Iesus I Diip Kerl Guirl

1-2 De guariqena, maikka ngua taqen ne gua dlek ip kula ngeterl a ngen i aiv iari re kaak i
re tuqun ai ama Slurlka aa nirlaqa dai sa qa men. I raquarli diiv uut mai uure iing demna,
i uut na qa. De qurla ngene nanses i aiv iari rel sil ai ra tis pe ama langinka nagel uut, dap
kua ra tis pe ma langin nagel iari, de rel sil ai ama Qevepka i qa sil ba ra sever iini. Dav iari
dai diip tat den se ama lengi be ra taqen taqurla. De maikka qurla ngene narligel lungera
ama lengi i nget maden maden taqurla.
3 De qurla a ngen a ding se lura i re kaak taqurla. Maikka qurli. I raquarli diiv ama qaqet
per ama aivetki mai dai diip tet lu ama merlen-iam i diiv ian den nauirl: I diip buup ne
ama qaqet dai re ngim temanau ne ama Ngemumaqa iv araa qumeska na qa. De diiv iaq
ama Barlka dai diip ke uirl se ra, i luqa dai qat drlem ama rarlimini se ama viirang be diip
ke ral ama Slurlka aa tuvetki.

4 I aa qumeska dai ama Ngemumaqa, qe ne aa uis, de quasik mager iv aa ding se ama
qaqet ip te lautu sagel iarang ama tekmeriirang. De diip kuasiq ama qelepka ip ka tuqun
pe ama Ngemumaqa aa Luqupka ve ma Lautu-vem-ki ama Slurlki. I diip ke siquat ip ke ne
ama Ngemumaqa ian ingna iv ama Ngemumaqa na qa.
5 Dai be mager ip puktik per a ngen sevet liina i murl kurli ngua gel ngen de ngua sil
taqurla.
6 De ngen drlem i diip baing se qa ver aa giqi, dav as ama Slurlka ke pesdet ser aa anmenki
ip diip ka ren kur ama Ngemumaqa aa narliip.
7 I iara dai ama viirang i iirang muqas nger riirl i quasiq uut drlem a nge rarlimini se
iirang. Dap luqa ama Atluqa i qe pestik men aa aiska dai as kuasik ka rarlisdem iv ama
Semka aa giqi qia ren. Dav aiv ama Atluqa qa rarlisdem dai diiv uuret lu ama vuqa i baing
se qa.
8 Be aip luqa ama Qumeska ama Barlka i baing sa qa mesairl, dap nasat de auur a Slurlka
ma Iesus dai diip kat den manarevuk se ansinki. De diip ma Iesus ke serlin ne luqa ama
Qumeska ama barlka, de qe lenges na qa, de qe aar ama dlek mai never a qa.
9 Dap lua nauirl aip baing se ama Qumeska ama Barlka, dai diip ke taneng ama dlek
nagel aa Slurlka ma Satan. Be diip ke baing se ama dlek-pem-iirang gel ama qaqet de diip
ta taarl niirang peviit. Be diip te tekmet ne ama rleriirang ama slurliirang. Be diiv ama
kuaindem-pem-ta araa gamansena ngere riirl, de ngen iarang i rem ngim se iirang.
10 Be lura i araa rlen mene ma Satan aa liinka, dai masmasna re taneng liirang aa ama
kaaqiirang, i raquarli quasik te narliip trlas tem ta men ama lengi ama Revan-nget ip te
iames.
11 Taqurla dai ama Slurlka aa ding se ra ip te tekmet ne liirang aa raqurla be rat dan sede
iirang angera rlan. I ra tu ara qevep ai luqa i qe qaak tem ta dai maikka ama revanka.
12 Be ait laip, lura i quasik trlas tem ta men ama lengi ne ama revan, dap katikka araa
arlias dai never ama viirang, dap diip te ral ama tuvetki sever araa viirang arle ves.

Ama Ngemumaqa Qa Mer A Ngen Ba Nas

13 Gua rluavik, auur a Slurlka dai vem ka se ngen malai, de uut iara dai uut taqen ne
ama atlu sagel ama Ngemumaqa never a ngen. Dai maikka lu ngen aa i ama Ngemumaqa
i murl miaimek dai qa mel se ngen iv aa liinka na ngen peleqes ne a ngen a lengiqi-met-ta.
Taqurla de ama Qevepka ama Glasingaqa dai qet matna i qe lemerl ngen, de ama Slurlka
qa iames na ngen i raquarli qe teqerl a ngen ne ama lengi ne ama revan be ngen dru a ngen
a qevep sever a nget.
14 I ama Ngemumaqa qa mel se ngen ne lungera ama Lengi ama Atlunget, sevet ma Iesus
Kristus. Be ait laip de ngen ne na qa ve ma Ngemumaqa aa ansinki ver aa luqupki.
15 Taqurla, be gua rluavik, ngu tekgel ngen ip ngen deraarl malkuil, de ngene taneng
lungera ama gamansena i ai de uure su ngen aanamek tem nget, i lungera i uut taqen na
nget be lungera i uure lil sagel ngen na nget.
16-17 Ngu nen auur a Slurlka ma Iesus Kristus, de ama Ngemumaqa auut Mam iv iane sem
madlek na ngen per a ngen a lat. De maikka ian arlem de ian a ngimsevetki sagel uut dai
qi veviit, be uuret lu i qi tekmet nauut iv uut taarl madlek, be qi sem madlek nauut ip kurl
uut naa na qa ne ama atlu.

3

Mager Iv Ama Qaqet Te Raring Bareq A Na

1 De gua rluavik, i ani ama lengiini, i ngu narliip ngene raring bareq auut ip periktem
se ama Slurlka aa lengi per ama qerlengiirang mai. De mager iv ama qaqet te narli de re
raneng a nget ne ama revan ip taquarl murl gel ngen nauirl.
2 De mager ip ngene raring iv ama Ngemumaqa qe tekmet na auut iv uure nging tik lura
ama nguarlurangta i ama Semka aa liinka. I ngua tis ta raqurla i raquarli quasiq ai ama
qaqet mai i ra tu araa qevep marevan.
3 Dav auur a Slurlka dai ama a Revanka i quasik mager ip ke ngim imanau nauut. I diip
ke sem madlek na ngen be diip ke uas tem ngen tiq ama viirang i iirang nget den.
4 De uure taqat drlem ai auur a Slurlka dai quasik mager ip ke ngim imanau na ngen.
De ne lungera ama lengi i uurel sil na nget dai diip ngenet dadem nget. I uut drlem ai iara
ngene tekmet taqurla dai diip taqurla vapiit papiit.
5 Be mager iv ama Slurlka qe seserl ver a ngen a tuaqevep ip ngene raneng ama
Ngemumaqa aa arlem malkuil be mager iv ama Slurlka qet matna ne a ngen a tuaqevep ip
trlas tem ngen mene ma Kristus ip kula ngenerl guirl.

Ama Lengi Ip Ngere Seserl Ver Ama Neng-Na-Ra

6 Guariqena, ngu tekgel ngen ne ma Iesus Kristus aa rlenki, i auur a Slurlka, ip kula
ngenet dadem na ngene ne lura i ama nengnas-pem-ta be re serlek ne ama gamansena
ama atlunget i murl kurli ngu na ngen de ngu su ngen.
7 I qatikka ngen drlem ai mager ip ngen druaqen auur aatmires peleqes na ngen. I lua i
qurl uut na ngen dai quasiq ai ama neng na uut.
8 I ai de quasiq ai uut, uut ter ama asmes naik nagelem ngen, dav uuren ban per a nget
ne ama qelaing. I maikka ai uuret ma madlek te ama qelaing ba nas. I ai de uuret matna
ver ama niirl de vet ngen ama arlen. I maikka quasiq uut narliiv uut tu ama merlen per a
ngen.
9 I uure tekmet taqurla, iv uure teqerl a ngen ne ama gamansena ip ngenet matna ne ama
atlu, dai be mager ip ngen druaqen uut. I quaatta i mager ip ngenerl kurl auut dap kurli, i
mager iv uure teqerl a ngen ne ama ais.
10 Ii, a revan, i lua i qurli ngua gel ngen dai uure tekgel ngen ne lungera ama lengi ma',
"Ariq iaq i qa tiirl ip kula qe tekmet ne ama a rletki dai diip kuasik ngene kurl a qa re
a nge ama asmes."
11 Dav iara uut narli ai iari never a ngen dai ama mingiasta i quasik tet matna dap katikka
ama ingeremki-met-ta, i lura i ai de re taqenses.
12 Taqurla dai ngu tekgel lura raqurla ne ma Iesus Kristus aa rlenki i auur a Slurlka, ip ta
taarl de ret matna de sung pet na ra, dap te mali te araa qelaing.
13 Gua rluavik, kula ama neng na ngen sa tekmet ne ama atlu.
14 I ariq iaq i qen birling pet lunger iara ama langin, dai ngi taqat mer a qa de qula ngi
ding senas per a qa. Dai liina dai mager iv ama qelep ka tiq aa gamansena.
15 I quasiq ai ngul sil ba ngi ip gia qumeska na qa. Kuasik. Dap ngi tekgelem ka i gia
rluaqa na qa.
16 Dai be ngu raring i quaatta i ariq aiv a qerang nanaa nget den, dap mager iv ama
Slurlka qe uas tem ngen. I luqa dai ama rarlimini na qa se ama uupka. Be mager ip ke
uung ngen ne aa uupka.
17 I ngua ma Paulus, i ngua nem gua arlem sagel ngen ne gua ngerik ne lungera ama
qarlidang i ngua iil me nget. I vet gua langin mai dai ngu verleset ne lungera ne gua
qarlidang.
18 Be mager iv auur a Slurlka ma Iesus Kristus ke qurl a ngen te aa arlem i nget peviit.

Katikka verleset aa.

MA PAULUS KA IIL SAGEL MA TIMOTI

1-2 Guakka Timoti, ngi dai raquarl ai nguaimka marevan. Ngua ma Paulus i ngua iil sagel
ngi. I ma Iesus Kristus ka mu ngua iv aa Aposel na ngua. I ama Ngemumaqa i qa nem
ngua, i qatikka qa dai auur a Iameska. De ma Iesus Kristus auur a Slurlka dai saqikka ka
nem ngua. Dai maikka uut tu auur a qevep ne ama revan sagel ka i qe ruirl se liirang aa ve
auut kames. Be ai de ngu nen iv ama Ngemumaqa aa ngimsevetki dai bareq a ngen mai.
De mager ip ke qurl a ngen te aa arlem ip ke iames na ngen tiq aa tuvetki. De mager ip ken
ban a ngen te ama uupka. I liirang aa nagel auut Mam ama Ngemumaqa de auur a Barlka
ma Iesus Kristus.

Ngene Kirlvem Se Ama Kaak-Met-Ta

3 Mekai lua i vrlesprles na uun de ngua mit savet ma Masidonia, de ngua ruqun na ngi
iv as kurli ngi vet ma Epasas. De ngua ruqun na ngi ip ngi qel lura i re su ne ama lengi i
quasiq ai ama revan nget.

4 De ngil kel ta ip kula re narligel ama siir ama kaaknget nagel iari i lura i ra tisavet ne
ama murlta araa rlen. I qatikka liirang aa dai iirang nget den maden i quasiq iirang angera
arlim. Dap mager iv ama Tiksiqena re sem madlek ne ama qaqet ne ama Ngemumaqa aa
tuaqevep.

5-6 Dav iari dai sa ra ming per ama lengi ama atlunget. I lungera i mager iv a ngen arlem
ne ama revan. De ver a ngen a tuaqevep dai ngene narli ama atlu. Be maikka quasik ngen
dru a ngen a qevep maberl. Dap lura dai sa iari ra ming pet lungera. Be rlas tem ta mene
liirang aa ama kaak-pem-iirang.

7 De lura dai re narliiv ama Tiksiqena na ra ip te su ne ama Lautu arla ais, dap katias lura
dai maikka quasik te taqat drlem se liirang aa dap te teqes te ama qaqet ip te narligel ama
lengi.

8 Dav uut drlem ai ama Slurlka aa Lo dai ama atlu nget i ariq aiv uure taqat mit kut nget.

9 De qerlka mager iv uut drlem ai ama Lo dai quasiq ai bareq ama atlura. Dap lungera
ama Lo ip barek lura i ra tarliq a nget. De lungera dai barek lura i rem ngim temanau ne
ama Ngemumaqa de re tekmet ne ama vu. De lura i quasiq ai ama seserlta de lura i ai de
re peleng araa lavu, de lura i ai de re peleng iari.

10 De lura i ai de re nanna maden maden, de ngene lura ama quatta i ai de re nanna, de
ngen lura i re suam se ama arluis. De lura i ai de re kaak, de lura i ra taqenses, de ngene
lura i re tekmet ne iarang muqas muqas, i quasiq aip taquarl ama Ngemumaqa aa lengi
ama revan nget ngerel sil.

11 I lungera ama lengi ama atlunget dai nget pe ama Langinka i ama Ngemumaqa qa
qurl a ngua ip ngul sil na nget. De lungera ama lengi ama atlunget dai ngerel sil ai ama
Ngemumaqa dai maikka qa veviit, be qa dai ama rarlimini se ama arlias.

Ama Ngemumaqa Aa Arlem

12 Maikka ngua taqen ne ama atlu sagel auur a Barlka ma Iesus Kristus i qa mu ngua ip
ngul sil ne aa lengi. De qa qurl a ngua te aa rletki ip ngut matna bareq a qa. De qatikka qa,
qen ban a ngua re ama dlek ip ngut matna.

13 I quaatta, i ai de mekai ngua taqen mavik ne ma Iesus be ngu lenges ne lura i ra tit
naser a qa, i ai de ama darletka na ngua be ngun ban a ra re ama getget. I ai de ngu tekmet
ne liirang aa, i quasik nguat drlem, de quasiq ai ngua tu gua qevep. Dav ama Ngemumaqa
aa arlem never a ngua, be qa iames na ngua tiq aa tuvetki.

14 De maikka auur a Slurlka qa rekmet ne ama atlu sagel ngua, i qa rekmet na ngua be
ngua tu gua qevep de qa buup ngua ne ama arlem nagel ma Iesus Kristus.

15 I ma Iesus Kristus dai murl ka men saver ama aivetki ip ke iames nauut naver auur a
viirang. Be liina dai maikka ama revan iini be maikka mager iv ama qaqet mai re narli de
ra tu araa qevep. Dap mekai dai ngua uirl se ama vura mai.

16 Dap na ngua nauirl dai ma Iesus Kristus ke narliip ke sek de aa arlem mai sekgames,
ip diip ngua dai ama qasiquatka iv arik lura mai nasat dai mager ip tet lu ngua, de mager
ip ta tu araa qevep saqikka sever a qa de mager ip te taneng ama iames masmas. Taqurla
be qa tu de ver auut per ama ainkules katias iv uure guirltik per auur a rut.

17 De ama Ngemumaqa dai ama King na qa mas mas. De qa dai quasik mager ip ke ngip,
de quasik mager iv a qek ke lu qa. De qatikka qa naik dai ama Ngemumaqa ama Revanka
dap kuasiq a qek. Be mager iv uut taarl na qa veviit iv uure palu gel ka iara de aaviit be
aaviit be quasik perlverleset. A revan.

Ma Timoti aa Rletki

18 Nguaimka ma Timoti. Maikka ngu tekgel ngi, ip ngia tit naser ama ais mai ama
Ngemumaqa qa qurl a ngi i mekai. Dai mager ip ngia ra nget de ngia raarl madlek ip taquarl
ama amiqa i qa tes ip ke ruirl.
19 De mager ip ngi taneng gia tuaqevep merep de ngen ama tekmeriirang ama atliirang.
I sa mekai iari ra ngim temanau ne liirang aa ama atliirang, taqurla be araa tuaqevep dai
lenges na nget.
20 I ma Haimanias ke ne ma Alaksada dai ian tekmet taqurla. De ngua mu iam met ma
Satan aa ngerik, ip mager iv iane raqat mer ama adrlem, ai quasik mager iv ian druqut
ama Ngemumaqa aa rlenki.

2

Liina Ip Te Raring

1 Iara dai ngu narliip ngu teqerl a ngi ip ngene raring taqurliani. Liina i iini ngere rarles
dai ngu tuqun a ngen ip ngene raring bareq ama qaqet mai. I ngene nen ama Ngemumaqa
re liirang aa iv iirang nge tat never ama qaqet de ngen deraqen ne ama atlu sagel ka.
2 De mager ip ngene raring bareq ama Kingkena de ngen ama barlta nep ma Gaman. De
ngen deraqen ne ama atlu sagel ama Slurlka sever a ra. De ngene raring ip mager iv uut mai
dai ama uupka de auur a rlan. De mager iv uut tit kur ama Ngemumaqa aa tekmeriirang
ama atliirang.
3 Lungera raqurla ama raring dai ama atlunget dama Ngemumaqa aa saqang i luqa i qe
iames nauut dai maikka vem ka se nget.
4 De maikka vem ka se ama qaqet mai ip te iames. De vem ka se ra ip maikka rat drlem
se liirang aa ama revan iirang.
5 De uut drlem ai qatikka ama Ngemumaqa ama quanaska. De qatikka iaq ama quanaska
i qa maarl peleqes ne ama Ngemumaqa qe ne aa qaqet (ip ka ngingdemna nauut, uut na
qa). I luqa dai ma Iesus Kristus.
6 De ma Iesus Kristus dai qa quarl temiis ip ke vandem per ama qaqet mai naver araa
viirang. Be liina dai ai de ama Ngemumaqa qe narliip se ama qaqet ip te iames. De qatikka
qa men pet lungera ama niirl i murl ama Ngemumaqa qa mu nget.
7 De qatikka ama Ngemumaqa qa mu ngua iv ama Aposel na ngua, ip gua rletki ip ngul
sil ne aa lengi. Be liina dai maikka gua revan i quasiq ai ngu kaak. De qa mu ngua iv ama
tiksiqa na ngua barek lura i quasiq ai ama Judaqena na ra, ip mager i ta tu araa qevep sevet
lunger iara ama lengi ama revan nget.
8 Taqurla dai be ngu narliip ama quatta naver ama aivetki mai re raring ne araa
tuaqevep ama quanas nget, de rerl kuarl ne araa ngerik piit sagel ama Ngemumaqa. I lura
dai maikka ngu narliiv ama seserlta na ra de mager ip te ngim temanau ne ama raserlin.

Ama Lengi Sagel Ama Nankina

9 De saqikka ngu narliiv ama nankina re rurlisnas ne ama luan ama atlunget i lungera
i qatikka maget kut ta. De quasik mager iv ama nankina re ngelanges i ra tu iarang per
araa qesing de ngen araa qetdingki ne ama qunam i nget muqas muqas, de ngen ama gol
de ngen ama luan i nget peviit.
10 Kuasik. Dap lura ama nankina i re narliiv ama Ngemumaqa aa uis na ra, dai maikka
mager ip te tekmet ne ama rleriirang ama atliirang. I raqurla dai diip tem ngim ne ama
atlu ai ama Ngemumaqa aa uis na ra.
11-12 De ama nanki dai qatikka mager ip sung na qi ip kula qia taqen de qia ter ama lengi.
Katikka mager ip kurl ama nanki i ding per a qi. Taqurla de quasiq ai gua ding se ama
nanki ip ki su ama quatta. De quasiq ai gua ding se qi ip ki taneng ama dlek daleng ama
quatta. De mager ip katikka qurl ama nanki i ding per a qi.
13 I qatikka raquarl i murl ama Ngemumaqa qa matna vet ma Adam nauirl, baiv aa de
sagel ma Iva.
14 De saqikka ma Adam dai quasiq ai qa uirl i qa narligel ama lengi, i ma Satan ka kaak.
Dap katikka ama nanki dai qia uirl i qia mit kut ma Satan aa lengi be qi, dai ama rarlimini
se ama viirang.
15 Taqurla dai be ama nankina dai diip te teving mer ama getget i lua i rel sel ama
arluis. Dai qatikka re tekmet taqurla dav ariq aip ta tu araa qevep masmas sever ama
Ngemumaqa, de araa arlem, de maikka re taqa tekmet senas iv ama seserlta na ra, de araa
tuaqevep ama atlu nget, taqurla dai diiv ama Ngemumaqa qe iames na ra ver ama getget.

3

A Lengi Bareq Ama Barlta I Re Uas

1 Maikka ngua taqen iara ne gua revan. I ariq aiv iak ke narliip ke uas te ama Lautu (i qe
su ama qaqet) dai qe narliip se ama rletki ama atluqi.
2 Taqurla dai luqa i qe uas te ama Lautu dai maikka mager ip kurli qa maget ip kuasiq
ama qaqet tet lu a nge ma viirang i qe tekmet ne iirang. De qatikka mager iv aa ngerlki ama
quanaski be mas. De qatikka mager iv aa mugunes dai ama atlu. De maikka mager ip ka
tit kur ama tuaqevep ama seserl nget de qe tekmet ne ama tekmeriirang ama seserl iirang.
De mager ip ke tekmet ne ama qaqet mai iv aa rluavik na ra. De mager ip ka taqa su.
3 De quasik mager ip ke srluup ama qerlap ip ke kabaing. De quasik mager ip masmasna
aa rutka qa taarl iv ama qurek per a qa. Kuasik. Dap mager ip ke palu gel ama qaqet. De
quasik mager ip ke uamet. De quasik mager ip ka tu aa qevep sever ama qelaingka mas.
4 De maikka mager ip ke taqa uas te aa rluaqi de ngen aa uis katikka. De qe taqa su aa uis
ip te narligel.
5 I ariq aip luqa i quasik ke taqa uas te aa liinka qatikka, dai be quasik mager iv ama
barlka na qa ip ke uas te ama Ngemumaqa aa uis i qe su ra.
6 De ama iameska ama Kristen dai quasik mager iv ama Pasta na qa. I arik ma raqurla dai
qe barlnas navet liina. Dai arik taqurla dai ama Ngemumaqa qe qirlvem se qa ip taquarl
murl ka qirlvem se ma Satan.
7 De qerlka lura na darliik ne ama Lautu dai qerlka mager iv ama arlias per a ra naver
a qa. Arik taqurla dai quasik mager ip ma Satan ke quap per a qa ne ama luqup arla
gamansena.

A Lengi Barek Lura Ama Barlta I Re Ruirl Se Ama Lautu

8 Taqurla dai saqikka lura i ama Amngimta ve ama Lautu dai maikka mager ip lura ama
qaqet te palu gel ta. De lura dai quasik mager iv araa aambim ama udiim. De quasik mager
ip te srluup ama qerlap ama dlek pem nget ip te kabaing. De quasik mager ip ta tu araa
qevep ip te kiat ne ama qelaing nagel ama qaqet.
9 De maikka mager ip masmas te tekmet ne ama tekmeriirang ama seserl iirang. De
maikka mager ip te taneng ama tuaqevep sevet ma Iesus malkuil i lungera i sa ma
Ngemumaqa qa reqerl auut.
10 Dai nauirl dai mager ip ngene siquat ne lura araa rletki, iv ariq aip te taqat matna i
quasiq ai ret matna mavik, dai mager ip ngen dru ra ip te uas te ama Lautu.
11 Dai saqikka raqurla, i mager iv araa ngerlvik ta tu araa qevep ma seserl sever ama
tekmeriirang i re tekmet ne iirang. De quasik mager ip ta taqenses. De maikka mager
iv araa mugunes dai maikka ama atlu. De qatikka mager ip masmas te tekmet ne ama
tekmeriirang ama atliirang.
12 De lura i re uas te ama Lautu dai qatikka mager iv iak de iaq aa ngerlki ama quanaski
be mas. De qatikka mager ip te taqa uas te araa ngerlvik de ngen araa arluis katikka.
13 Lura i ret matna ve ama Lautu be re taqat matna, dai diiv ama atlura na ra. Be lua dai
diip ta taarl madlek de rel sil ne ama Lengi ama Atlunget sevet ma Iesus Kristus.
14 Iara ngu lil sagel ngen dap ngu narliiv ariq ip masna ngua ren sagel ngen.
15 Be quaatta i ariq aip kuasik masna ngua men, dai dap iara ngua iil ama lengi sagel
ngi ip ngi teqerl ama qaqet ne ama tekmeriirang i ama Ngemumaqa aa liinka re tekmet ne
iirang. I luqa ama liinka dai ama Ngemumaqa i qe iames masmas, dai aa Lautuqi na ra. Be
qa mu aa liinka ip taquarl ama venaik i ngere tal ama vetki. Dai lura dai re taqa uas te aa
lengi ama revan nget.
16 Ii, dai be liina sever ama Ngemumaqa aa gamansena dai iini veviit, be quasik mager iv
a qeq aa qeng ama lengi nge rangmes pet lungera arle ves ama lengi. I liina dai raqurliani
ma',

Ka men be maikka ama qaqeraqa na qa, i baing se qa sekgames. De ama Qevepka ama
seserlka qa reqerl auut ai qa dai ama seserlka.
De ama Angeluqena ra lu qa.
De aa lengi nge mit gel ama qaqet mai, de ama qaqet naver ama aivetki ra tu araa qevep
sever a qa.
De ama Ngemumaqa qa mit se qa sev uusep.

4

A Lengi Sever Ama Kaak Metta

1 Dav ama Qevepka ama Glasingaqa dai qe taqal sil ai laip nasat per ama ningiini dai diiv
iari ama Kristenkena dai diip kuasik ta tu araa qevep sevet ma Kristus. De lura dai diip ta
tit kut ma Satan aa iaus ama vunget angera lengi.

2 De lura i ama kaak-met-ta dai diip te tekmet ne ama tekmeriirang ama kaaq iirang de
ra taqen ne ama lengi ama kaak-nget. De lura araa tuaqevep dai lenges na nget be quasik
tet lu ai ama atliirang taqurla, de ama viirang taqurla.
3 De lura dai diip tel sil ai quasik mager iv ama qaqet te ngerlvet. De lura dai diip tel sil ai
iang ama asmes dai ama qaqet araa reving nget. Dav ama Ngemumaqa dai qa rekmet ne
liirang aa. Be lura i ra tu araa qevep de rat drlem ama lengi ama revan nget, dai mager ip
ta taqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa de ra tes liirang aa.
4 Dai uut drlem ai ama tekmeriirang mai dai ama Ngemumaqa qa rekmet ne iirang dai
be qatikka ama atliirang. Dai be quasik mager iv uut tiirl liirang aa, dap mager iv uut taqen
ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa de uut ter iirang.
5 I ama Ngemumaqa aa lengi de ngen ama raring, dai ai de ngere tekmet ne liirang aa
ama asmes iirang be ama atliirang.

Timoti Maikka Ngi Taqat Matna

6 Ariq aip ngi taqal sil ne lunger iara ama lengi bareq iari dai diip gia rletki dai ama atluqi
sagel ma Iesus Kristus. De diip ngi teqerl ai ngi taneng ama dlek nagel ama lengi ama revan
nget de ngen ama lengi ama atlunget i sa ngia mit kut nget.
7 Dav ama siit i ai de ama ngerlmamta rel sil na nget, i quasiq ai nge tit kur ama
Ngemumaqa aa lengi ama revan nget, dai quasik mager ip ngia tit kut lungera. Dap maikka
mager ip ngi taqa sunas ip ngit matna ne ama revan bareq ama Ngemumaqa.
8 I liina i ngi su gia qetdingki te ama rleriirang dai naqatikka liina nge tat naver a ngi se
iarang. Dav ama Ngemumaqa aa gamansena dai nge tat naver a ngi se ama ais iirang mai.
I lungera dai nge tat navet gia mugunes iara ver ama aivetki, de nge tat navet gia mugunes
maravuk de ama uusepka aa rlan.
9 Lunger iara ama lengi dai maikka ama revan, be maikka mager iv ama qaqet mai re
narli nget de ra ru araa qevep sever a nget.
10 De ama Ngemumaqa dai ai de qat drlem sarl guirl ama qaqet mai. Be maikka qa guirl
auut, i uut, i maikka uut tu auur a qevep sever a qa. I maikka uut tu auur a qevep sever
ama Ngemumaqa i qe iames. De qurl uut nanaa qa ip diip ka ra uut. Taqurla be qerl uuret
matna madlek.
11 Dai maikka mager ip ngi quarl te lungera ama lengi bareq ama qaqet, de ngi su ra ip
ta tit kut nget.
12 Ngi dai ama gilka na ngi. Dap kuasik mager ip gia ding se iari ip te tekmet na ngi ip
taquarl ai quasiq ai ngi tal ama rletki ama slurlki. Dap mager ip ngi dai ama qasiquatka
na ngi barek lura i ra tu araa qevep, i mager ip ma qasiquatka na ngi i ne gia lengi i ngia
taqen, de ne gia mugunes. De ngi teqerl a ra ne gia arlem, de ne gia tuaqevep de ngen ne
gia mugunes ne ama atlu.
13 De qatikka ngia tit maden de ngia tis per ama Slurlka aa Lengi bareq ama qaqet ip ngi
sem madlek na ra de ngi su ra re ama Ngemumaqa aa lengi. Ngi tekmet ne liirang aa ip
deng i ngu guirl.
14 De qatikka ngiat drlem ip kula masmas per a ngi dap ngit matna ne lungera ama dlek,
i ama Ngemumaqa qa qurl a ngi vet luus aa i lura i re ruirl se ama Lautu ra mu araa ngerik
per a ngi, de re raring, de rerl kurl a ngi te ama Ngemumaqa aa lengi ama dlek pem nget.
15 De qatikka mager ip masmas de ngi taqa uas te luqia ama rletki de qurli ngi mas per a
qi. Dai diiv ama qaqet mai ret lu gia rletki i qatikka qia tit, i ama atluqi.
16 De qatikka mager ip ngi taqat lu gelnas de ngen ne liina ip ngi taqa su ama qaqet. Dai
qatikka mager ip ngit matna madlek taqurla. Dai ariq aip ngi tekmet taqurla, dai qatikka
diip gia rletki qia tat naver a ngi de saqikka ngene lura i re narli ama lengi na met ngi.

5

Liina Ama Atliini Ip Te Seserl Ver Ama Qaqet

1 Kula ngia taqen ne ama qurek sagel lura i ama serlura. Dap ngia taqen per a ra ip
taquarl ai gia mam. De ngi taqa tekmet se ama lugutta ama quatta ip maikka raquarl ai
gia qelatpik.
2 De ngi taqa tekmet se ama serlura ama nankina ip taquarl ai gia lavu. De ngi taqa
tekmet se ama lugutta ama nankina ip taquarl gia nankina. De qatikka mager ip masmas
de ngi tekmet ne ama atlu sagel ta.

A Lengi Sagel A Sauakta Ama Nankina

3 Ariq aiv iaiq i are ngerlka qa ngip be qurli qi i ngerek se qi, dai maikka mager ip ngi
taqa uas tem ki.

4 Dav ariq aip luqia ama sauaikki ara a nge ama arluis dap kuarl are uis i ara alselara,
dai maikka mager ip tat drlem taqurliani: Liina i iini nge rarles dai ip ta tat naver a qi, ip
te guirltik ba qi. Dai liina dai maikka ve ama Ngemumaqa se iini.
5 De ariq aiv ama sauaikki dai qurli qi i maikka ngerek se qi i quasiq a qeq ip ka tat never
a qi, de qim ngim sagel ama Ngemumaqa i qiat drlem ai diip ka tat never a qi. Be luqia dai
qatikka ver ama arlen de ngen ama niirl mai de qi raring iv ama Ngemumaqa qa tat never
a qi.
6 Dap kua ariq aip iaiq ama sauaikki i qia tit kur araa narliip ip kia taarl nanas dai naqerl
kuatta i ara qetdingki qi iames dap kia veleng per ara qevepka.
7 De maikka mager ip ngi su ama qaqet ne lungera ama lengi ip deng i quasiq ama
rarlimini nge ren per a ra.
8 De qua arik iaq i quasik ka tat never aa nenggeni-ra de qem ngim temanau ne aa
qelatpik, dai luqa qa ming aa tuaqevep sagel ama Slurlka be diip ke raneng ama tuvetki
i qi veviit daleng lura i quasik ta tu araa qevep sagel ama Slurlka.
9 Lura ama sauakta dai mager ip ngia tu araa rlen mene iari araa uang dai mager ip lura
i araa ages ama 60. De qatikka luqia i murl ki taqa uas te ara ngerlka.
10 De mager ip luqia i re taqat drlem se qi i ai de qiat drlem sa tekmet ne ama tekmeriirang
ama atlu iirang. I liirang aa i qi taqa uas te are uis. De qia tarl se ama nangista sagelemiis de
qi nin bareq ama Ngemumaqa aa uis, de qia tat navet lura i re taneng ama merlenka vem
iirang. De qatikka ver ara mugunes dai qia rekmet ne ama tekmeriirang ama atliirang i
iirang muqas muqas.
11 Dap kula ngia tu ama sauakta i lura i saqiaskerlka mager ip te ngerlvet mene lura araa
rlen. I ariq aiv araa rut nge taarl ip saqi re ngerlvet dai ra ngim temanau ne ma Kristus.
12 Be raqurla dai diip te rekmet ne ama vu i ra rarlik liina i medu ra muvuusep sagel ma
Iesus.
13 De qerlka lura ama sauakta ara iani i re tekmet niini, i ra raneng liina i ama nengnas
be re ngingerem maden maden. De iani i re sil ba na ai lu mager ip tet matna raqurla. De
ra taqen ne ama viirang i liirang aa i quasik mager ip ta taqen niirang.
14 Taqurla dai ngu narliip lura ama sauakta as mager ip te ngerlvet dai mager ip
saqiaskerlka re ngerlvet, ip diip tel sal ama arluis de re taqa uas te araa rleriirang. Ariq
aip te tekmet taqurla dai diip kuasiq a nge ama ngilka ip bareq auur a nge ama qumeska
ip ka taqen auut mavik.
15 I raqurla i qasa iari ra ngim temanau ne ama aiska ama atluqa ip ta tit naset ma Satan.
16 Dav ariq aiv iari ama nankina i ama Kristen na ra, i iari ama sauakta men araa liin,
dai qatikka mager ip te taqa uas tem ta, ip kuasik mager iv ama Lautuqi qi taneng ama
merlenka se lura. Taqurla ip katikka mager iv ama Lautuqi qi uas te lura i maikka quasiq
aret iai never a ra.

Ama Lengi Bareq Ama Barlta

17 Maikka mager ip ngene taqan ban lura ama barlta i re taqat matna bareq a ngen. Dai
be maikka lura ama barlta i ret matna i rel sil de re su ne ama Ngemumaqa aa lengi, dai
lura dai mager ip te taneng ama ranbandem i nget peviit.
18 I ama Lengi nep ma Langinka nge taqen ma',
'Kuasik mager ip ngi pesdet mer ama karabauqi ara aamki lua i qit matna i qi mainmet pe
ama wit angera gam.' *Lo 25.4*
Dai saqikka uut drlem ma', 'Luqa i qet matna dai mager ip ke taneng ama ranbandem.'
Luk 10.7
19 I ariq aiv iak ka ruqun ma', "Luqa ama barlka dai qe tekmet mavik."
Dai qula ngia at lungera ama lengi. Dap kua ariq aiv ama udiam dap kua ama depguas na
ra, ra meraqen ne liina dai diip ngia raat na met lura.
20 De ariq aiv iari ama barlta ra rekmet ne ama vu de mager ip maikka ngi seserl ver a ra
sekgames gel iari ama barlta, ip mager ip kerlka iari reng ning.
21 Maikka ngu tekgel ngi ne ama lengi ama dlek pem nget i ngua taqen dama Ngemumaqa
aa saqang, de ma Iesus Kristus de dama Angeluqena araa saqang. I maikka ngua taqen a
ngi ip maikka ngi taqa uas te luqi iara ama rletki. De qula ngia uas te giari naik dap ngen
ne lura i quasiq ai gia rluavik na ra, dap mager iv ama quanases met ngen.
22 De qula masna ngi mak ne iari ip tet matna bareq ama Slurlka. Dap mager ip ngi taqa
mu gia qevep nauirl iv aiv aa de ngia tu gia ngerik per a ra ip tet matna bareq ama Slurlka.
Taqurla de quasik mager ip ngi ding senas mene iari araa viirang. Dap maikka mager ip
ngi taqat lu senas iv ama seserlka na ngi.

23 Timoti, quasik mager ip ngi srluup ama kainaqi naik dap mager ip ngi srluup ngen
ama wain ama langas ip nge tat navet gia rutka i ai de vet ngi temarl. Dai raqurla ip kuasik
mager ip ngi temarl.
24 De iari ama qaqet dai naqatikka qurl araa viirang sekgames. Be araa viirang ngere
teqerl ai diip kurli ra ver ama kot. Dav iari ama qaqet dai qurl araa viirang pe ama trleses,
dap laa nasat de qurli iirang sekgames.
25 Dai saqikka raqurla se ama tekmeriirang ama atliirang i ama qaqet te tekmet niirang.
I ama tekmeriirang ama atliirang i ama qaqet te tekmet niirang dai qurli iirang sekgames.
Dap saqikka liirang aa ama tekmeriirang ama atliirang i qurli iirang pe ama trleses, dai
quasik mager iv iirang ngere rles be mas.

6

Ama Lengi Barek Lura I Ret Matna

1 Lura i ret matna i ama Kristenkena na ra, dai mager ip te palu gel araa mastaqena
taqurla iv ai de quasiq a qek ka meraqen mavik ne ama Ngemumaqa aa rlenki de ngen
aa lengi.
2 De ariq aip lura i ret matna gel araa mastaqa i qa dai ama Kristen na qa dai quasik
mager ip te tuqun ma', "Luqa dai auur aq aa dai naqatti mager ip ngu nging aa lengi."
Liina dai quasiq ai raqurla, dap mager ip ta tu araa qevep ma', 'Luqa dai ama Kristen be
mager ip ngu rarlik ka de ngut matna ba qa.'
Katikka mager ip ta tat never a qa i ama Kristen na qa, i raquarli diip slepslep per a qa te
ama qelaing be diip ka tat never iari ama Kristenkena i aa rluavik na ra.
Timoti ngua tekgel ngi ip diip ngi su gia seviraqi te lungera ama lengi.

Sagel Lura Ama Qelaing Gelem Ta

3-4 Ai de uur a Slurlka ma Iesus Kristus aa lengi, dai ai de ngere taqa su uut sever ama
Ngemumaqa. Dai ariq aiv iak ka aang pet lungera arle ves ama lengi de qe su ama qaqet te a
qeng muqas i quasiq ai ama seserl nget ip taquarl ma Iesus aa uang, dai mager iv uut drlem,
ai luqa dai naqatikka ke barlnas. De maikka quasiq aa nge ma adrlem. De aa tuaqevep dai
ama vu nget. De qe narliip se liirang aa i ra taqen ip te ruirlna de ra tesna ne ama lengi i
quasiq ama rarlim-iirang pe iang ama lengi a nger a rleng. Lungera raqurla ama lengi dai
ai de ngere raarl ama tekmeriirang taqurliani:
Ta tu araa qevep mavik sever iari, de re uamet, de ra tit ne iari, de ra tu araa qevep mavik
sever araa rluavik
5 De qatikka ai de re serlin maden. Lura i ai de re tekmet taqurla dai araa tuaqevep
dai ama vu nget, be ai de quasiq ai re taneng ama lengi ama revan nget merep. Be ama
Ngemumaqa aa gamansena dai ra tu araa qevep ai ama aiska ip ta ter ama quvang iini.
6 Dap lura i re teqerl nanas i ama Slurlka aa gamansena gel ta, dai ama arlias per a ra. Be
maikka ra uirl se araa rluavik.
7 I lua i uut men per ama aivetki dai uut men i quasiq ai uure tal a qerang. De lua i uurep
ngip de uut tit dai quasiq ai diiv uut tit i uure tal a qerang.
8 Taqurla dai ariq aiv auur a asmes de auur a luan i qatikka maget kurl uut, dai mager iv
uure tuqun ma', "Naqatikka mager aa qurl uut."
9 I lura i re narliip buup ne araa tekmeriirang, dai diip te aat i ama qasiquarl-iirang nget
den per a ra. I diip te raat ip taquarl ai de ama aurl ngere raat mer ama adem. De diiv araa
rut nge taarl sever ama tekmeriirang ama viirang i buup niirang i ai de iirang ngere tekmet
na ra be ra kabaing. Be maikka diip liirang aa ngere lenges na ra.
10 Dai liina i re rarliq ama qelaingka dai ama rarlimini se ama viirang. I sa iari dai maikka
ra rarliq ama qelaingka, dai liina be sa ra lenges ne araa tuaqevep. Ta rekmet taqurla be
maikka ama arlemigl na ra malai.

Ma Paulus Ke Sem Madlek Ne Ma Timoti

11 Dap ngi, i ngi bareq ama Ngemumaqa dai mager ip ngim ngim temanau ne liirang
aa de ngi qiuaik namen ne iirang. De qatikka mager ip ngeterl a ngi, i ngi mali re ama
tekmeriirang ama atliirang. De ngia ter aa gamansena de ngen ama tuaqevep, de ama
arlem de ngen liina i ra taarl madlek pe ama merlenka vem iirang. De ngene liina i re
palu gel ama qaqet.
12 I liina i ngi uas te gia tuaqevep, dai raquarl liina i re talaq i re qiuaik ip te ruirlna. Dai
maikka mager ip ngi siquat i ngi dleq iv ait de ngia uirl vet lungera ama raqiuaik. De mager
ip ngi taneng ama iames masmas malkuil. I murl ama Ngemumaqa qa nes tem ngi ip ngi
taneng lungera ama iames de sa ngia sil ne gia tuaqevep sevet ma Iesus dama qaqet araa
saqang.

13 Dai mager ip ngi taneng liina malkuil ngu i ngua sil ba ngi: I ama Ngemumaqa dai ai de
qe iames ne ama tekmeriirang mai. De ma Iesus Kristus dai murl ka raqal sil de ma Pontias
Pailat aa saqang; taqurla dai ngurl kurl a ngi re ama rletki raqurliani:
14 Maikka mager ip ngi taqa uas te ama Ngemumaqa aa lengi. De qula ngi surliip ne
lunger iara ama lengi. I ariq aip ngi tekmet taqurla, dai diip kuasik mager iv ama qaqet ta
taqen na ngi mavik. Dai qatikka mager ip ngi uas temiis taqurla, ip deng i auur a Slurlka
ma Iesus Kristus ke baingses.
15 I qatikka ama Ngemumaqa dai qa mu aa nirlaqa ip diip lua qe sek de ma Kristus
sekgames. De qatikka ama Ngemumaqa dai ama rarlimini na qa se ama arlias. De qatikka
qa naik dai ama dlek mai gel ka. De qa dai ama King ama barlka daleng iari ama Kingkena,
de ama Slurlka na qa daleng ama slurlta mai.
16 De qatikka qa naik dai quasik mager ip ke ngip. De qurli qa men ama nirlaqi i maikka
qin sin, be quasik mager iv ama qaqet ta tit sagelna na qa. De quasik mager iv a qek ke lu
qa. De aa rlenki dai qi veviit de ngen aa dlek dai mager ip kurli nget masmas. A revan!

Ama Lengi Sagel Lura I Buup Ne Araa Tekmeriirang

17 Ngi ruqun lura i buup ne araa tekmeriirang nanari naver ama aivetki, ai kuasik mager
ip te barlnas de quasik mager ip ta tu araa qevep sevet liirang aa muqas muqas i ai de
masmasna lenges lenges ne iirang. Dap mager ip ta tu araa qevep marevan sever ama
Ngemumaqa. I qatikka ai de qa, qerl kurl auut te ama tekmeriirang ama atliirang i liirang
aa iv iirang ngere tekmet nauut ip ma arlias per auut.
18 De ngi ruqun lura, i buup ne araa tekmeriirang ip maikka mager ip te taqat matna. De
mager ip te baing se ama rleriirang i buup ne iirang i ama atliirang. De mager iv ama arlias
per a ra navet liirang aa. De mager ip ta tatmet ne araa tekmeriirang barek te ne iari.
19 Dai ariq aip te tekmet taqurla dai re ngingdemna ne ama tekmeriirang i buup ip diiv
iirang nge raat never a ra nasat. Taqurla ip mager ip te raneng ama iames ama revan nget
masmas.

Ngi Taqa Uas Te Gia Rletki

20 Timoti, maikka mager ip ngi taqa uas te luqia ama rletki i sa ma Ngemumaqa qa qurl
a ngi. De ama lengi naik i quasiq angera nge ama arlim de quasiq ai nge tit kur ama
Ngemumaqa aa gamansena, dai mager ip ngi ngim temanau na nget. De mager ip ngi ngim
temanau ne liina i re kaak i ra tis iini ma', 'Adrlem peviit.' Lungera raqurla ama lengi dai
quasiq ai nget namen ama Ngemumaqa aa gamansena.
21 I iari ama qaqet dai re tuqun ma', "Uut dai auur aadrlem peviit."
Dai lura ra mit puuqas ne ama lengi ama revan nget.
Ama Ngemumaqa aa ngimsevetki dai mager ip kurli qi qi na ngen.

Prleset aa.

MA PAULUS KA IIL IPME IIRAM SAGEL MA TIMOTI

1 Atlu Timoti. Ngua ma Paulus, i ma Iesus Kristus ka mu ngua iv aa Aposel na ngua. I
qatikka ama Ngemumaqa dai qa mer a ngua. I murl ka muvuusep i ai diip ke iames ne
auut ne ma Iesus Kristus.
2 I maikka ngi dai raquarl ai nguaimka marevan. Be ai de ngu nen iv ama Ngemumaqa
aa ngimsevetki dai bareq a ngen mai. De mager ip ke van a ngen te aa arlem ip ke iames
na ngen tiq aa tuvetki. De mager ip ken ban a ngen te ama uupka. I liirang aa nagel auut
Mam ama Ngemumaqa de auur a Slurlka ma Iesus Kristus.

Kuasiq Ama Qelev Uut Se Ama Lengi Ama Atlunget

3 Gua serlura dai murl ta tit kur ama Ngemumaqa aa gamansena, taqurla dai saqikka
ngua, ngut dadem. Be maikka de gua rlan dai nguat drlem ai liirang aa i ngu tekmet ne
iirang dai maikka ama seserl iirang. De vet gua raring, per ama niirl ngen ama arlen, dai
qatikka ai de masmas ngua tu gua qevep sever a ngi de ngua taqen ne ama atlu sagel ama
Ngemumaqa.
4 Nguat drlem sevet liina i mekai ngik nak never a ngua, be maikka vem ngua ip ngut lu
ngi ip maikka mager iv ama arlias per a ngua malai.
5 Ngua tu gua qevep sevet gia tuaqevep ama revan se nget, i quasiq ai ama kaak nget.
Lungera ama tuaqevep dai murl kurli nget gel gia serluqi ma Luis nauirl, de gel ngene gi
nan ma Yunis. De maikka nguat drlem ai lungera ama tuaqevep dai saqikka nget gel ngi.
6 Taqurla dai be ngu narliip ngua taarl ne ngia tuaqevep, ip maget ip ngiat drlem sevet
liina i iini gel ngi i ama Ngemumaqa qa qurl a ngi rem iini. Mekai ngua mu gua ngerik pet
gia ningaqa de ngu raring be ngia met liina i ama Ngemumaqa qa van a ngi naik tem iini.
Dai mager ip ngi slepslep per a ngi se liina ip taquarl luqa i qe sis mer ama altingki be qiat
dang slep.
7 I ngiat drlem, ai ama Ngemumaqa qa qurl auut te aa Qevepka ip kuasik uureng ning te
a qeni. Dap ka qurl auut te aa dlek i nget peviit, de qerl kurl auut te aa arlem, de liina iv
uure uas temiis tik iarang muqas.
8 Taqurla dai quasik mager ip ma qelep ngi sal sil ne auur a Slurlka aa lengi. De quasik
mager ip ngi kelep tiqim ngua, i ngua karabus bareq a qa. Maikka qurli. De maikka mager
ip ngi taneng ama Ngemumaqa aa dlek de ngi taneng ama merlenka i ngi na ngua se ama
rletki iv uurel sil ne ama Lengi ama Atlunget.
9 I ama Ngemumaqa dai sa qa guirl auut de qa nes tem uut iv uut, i ama quatta ngen ama
nankina dai qatikka uut bareq a qa. Kuasiq ai qa mu aa qevep sever ama tekmeriirang
ama atliirang i uure tekmet niirang de qa nes tem uut. Katikka quasik, dap kurl aa narliip
dai qa rekmet ne ama atlu sagel uut ama vura i quasik pem uut se qa de qa nes tem uut.
As maikka murl, i as kuasiq ama Ngemumaqa qa matna ver ama aivetki, de ne ma Iesus
Kristus dai qa quarl te lungera iara aa arlem sagel uut ama vura i quasik pem uut se qa.
10 Be iara ma Iesus Kristus, luqa i qa guirl uut dai sa qa men sekgames. Be ne aa rletki dai
ama Ngemumaqa aa arlem sagel ama vura i quasik pem ta se qa, dai sa nge men sekgames.
Ma Iesus Kristus dai sa qa bingmet ne ama aapngipki ara dlek. De ne ama Lengi ama
Atlunget dai qa baing se ama iames i quasik mager ip lenges na nget. De qa mu nget men
ama nirlaqa.
11 I ama Ngemumaqa qa mu ngua iv aa Aposel na ngua. Be qa nem ngua ip ngu su ama
qaqet ne aa Lengi ama Atlunget.
12 Taqurla be ai de ngu tal luqa iara ama merlenka ve ama karabus i raquarli ngul sil ne
ama Lengi ama Atlunget. De quasiq ai ama qelep ngua rik liina. Kuasik. I sa nguat drlem
se luqa i ngua tu gua qevep sever a qa. De maikka nguat drlem ai mager ip ke taqa uas te
luqi iara ama rletki i qa mu qi met gua ngerik. Be qatikka luqi iara dai diip kurli qi maget
mas, ip katikka deng pet luqa ama nirlaqa ama Slurlka i diip ka ren.
13 Lunger iara ama lengi ama seserl nget i sa ngia narli nget na met ngua, dai liina dai
ama qasiquatka ip ke teqerl a ngi ne ama aiska ama atluqa ip ngi su ama qaqet. Taqurla
dai maikka ngia tu gia qevep malkuil sevet ma Iesus Kristus de gia arlem never a qa. Dai
qatikka ne liina dai ngi raneng lunger iara ama lengi malkuil.
14 Maikka ngi taqa uas te liina iara ama atliini i sa ama Ngemumaqa qa mu iini vet gia
tuaqevep ne ama Ngemumaqa aa Qevepka ip ngi uas tem iini. I liina dai mager iv iini ngere
uas tem ngi vet luqi iara ama rletki.
15 I sa ngiat drlem, ai lura mai navet ma Aisia, de ngen ne ma Piligas de ma Amosanis dai
sa ra mit namen a ngua.

16 Be ngu raring iv ama Slurlka dai mager iv aa arlem nevet ma Onisiporas ke ne aa liinka.
I qatikka ai de mekai vetpet ma Onisiporas ke tekmet be qurli gua rutka maget, be quasiq
ai ama qelepka i qurli ngua ve ama karabus.
17 Kuasik. Dap katikka qa men navet ma Rom de qet matna madlek i qe mali rem ngua,
be deng i qa lu ngua.
18 Ngu raring sagel ama Slurlka ip mager ip diiv aa arlem never a qa ver aa Nirlaqa nasat.
De ma Onisiporas dai mekai qa mat naver a ngua vetpet, pet ma Epasas. Dai katikka liini
iara dai qatikka ngi, ngi taqat drlem iini.

2

Ama Depguas Ne Ama Qasiquarl-iirang

1 Nguaimka, ngu narliip ngia raarl malkuil ne ma Iesus Kristus aa ngimsevetki.
2 I sa murl ngia narli ama lengi ama atlunget i murl ngua su ama qaqet i buup. Dai mager
ip ngi su lura i re narligel ama Slurlka de araa saikngias be mager ip te su ama qaqet te
lungera ama lengi. I lura ip saqikka mager ip diip te su iari ip ta rluses de ama Slurlka aa
rletki.

Iaq Ip Taquarl Ama Amiqa

3 Mager ip ngi raarl malkuil ip taquarl ama Amiqa, i ai de qe taarl malkuil pe ama merlen
iirang. I mager ip ngi tit kut ma Iesus Kristus ne lungera ama gamansena.
4 I luqa i qurli qa ver ama rletki i ama amiqa na qa, dai saqias ai de quasiq ai qe taneng
ngen a qerang ama rleriirang muqas. Kuasik. Ai de qe taneng luqia ama rletki ip ke tit kur
aa mam aa lengi iv ama arlias per a qa.

Iaq Ip Taquarl Lura I Re Ruirlna

5 De iani sevet luqa qe qiuaik pet liina ip te ruirlna. Dai mager ip ke taqat drlem ama
aisiirang per iini. I ariq aip kuasik, dai quasik mager ip ke raneng ama ranbandem ip
taquarl ai da i aiv iaq i qa uirl.

Iaq Ip Taquarl Iaq I Uas Te Aa Sleng

6 De iani sevet luqa i qet matna madlek per ama sleng de qe taqa uas tem nget, dai luqa
qa ter iang ama asmes nauirl, baip maget de sagel iari ama qaqet.

Mager Ip Katikka Vuktik Per A Ngi Ne Ma Iesus Kristus

7 Maikka maget ip ngia tu gia qevep sevet lungera ama lengi i sa ngua meraqen na nget
ip mager iv ama slurlka qerl qurl a ngi re ama saikngias. De diip ngiat drlem ama rarlimini
ve lunger iara ama lengi angera rleng.
8 De mager ip katikka vuktik per a ngi ne ma Iesus Kristus, i murl ka ngip de qa maarlviit.
De qa dai namen ma Daivit aa liinka, ip taquarl ai de ngul sil ne ama Lengi ama Atlunget.
9 Dav iara dai ra quap per a ngua be ngu teving pe ama karabus ip diip te veleng ngua.
Dav ama Ngemumaqa aa lengi dai kuasik maget ip te verleset na nget.
10 Taqurla be ai de ngu sem madlek nanas de ngu tal liirang iara mai ama merlen iirang. I
ngu narliip ngua tat navet lura ama quatta be ma nankina i qatikka murl ama Ngemumaqa
qa mak na ra bareq a nas. I ngu narliip kerlka ngen a ra re raneng lunger iara ama iames
i nget gel ma Iesus Kristus, de maikka diip kurli ra masmas pe uusep pe aa ansinki.
11 Maikka mager iv uut tu auur a qevep sevet lungera iara ama lengi ma',
Ariq ama revan i mekai uut ngip uut na qa, dai saqikka diiv uure iames uut na qa.
12 Ariq aiv uut taarl malkuil iara i ve ama merlen iirang mai, dai laip lua i auur a King
ke guirl, dai diiv uut na qa uure uas te aa qerlengiirang. De ariq aiv uut ngim temanau
na qa, dai saqikka diip ke ngim temanau nauut.
13 I qatikka ver iang dai uut ding per aa lengi. Dap katikka qa dai ai de qa drlem saatmit
kur aa lengi. De qatikka kuasik mager ip ke qaak. Maikka quasik maget.

Maikka Ngi Raneng Ama Revan-iirang

14 Mager ip ngi tekgel gia seviraqi ip kula ra tesna ne ama lengi sevet liirang aa arle ves i
quasiq ai ama Slurlka qe narliip siirang. I qatikka liirang aa dai ai de iirang nget drlem sa
lenges ne ama qaqet i re narli sever iirang. Taqurla be maget ip ngi taqa su sevet liirang aa
ne ama Ngemumaqa aa dlek.
15 Maikka ngit matna madlek ip ngi dai ama rletki na ngi marevan, ip diiv ama
Ngemumaqa qe narliip se gia rletki. Taqurla de diip ngil sil ma seserl ne ama Slurlka aa
lengi ama revan nget, be diip kuasiq ama qelep ngi de aa saqang.
16 De ngit lu riq ama qaqet i ra taqenses i quasiq ai liirang aa nagel ama Ngemumaqa.
Lungera raqurla ama lengi dai as maikka diip nge tit se ama qaqet imanau nep ma aiska
ip tem ngim temanau ne ama Ngemumaqa.

17 Be araa lengi dai ip taquarl ama biaski i qurli ki mas men iak be diip ki iirl be diip ki
veleng ka. I ma Aimenias ke ne ma Pailitas dai iam namen ne luqa ama liinka i ra taqenses.
18 Lura raqurla dai murl ta ming per ama lengi ama revan nget. I ai de re kaaq ai ama
Slurlka qa maarl ne aa liinka be re lenges ne iari araa tuaqevep, ip kuasik te lautu.
19 Dap kasa ama Ngemumaqa qa qutserl ama venikka ama dlek per a qa, be luqa dai
katikka qa maarl aa. Be luqa ama venikka dai ra iil men a qa raqurliani ma',
'Ama Slurlka dai qatikka qe taqat drlem se aa qaqet i ama quatta ngen ama nankina.'
De qerlka ngen iang i re iil ma', 'Ama qaqet mai i ai de ra tis ama Slurlka aa rlenki, dai
mager ip te ngim temanau ne ama tekmeriirang i quasiq ai ama seserl iirang.'
20 Ngen lu, pe iaiq ama vetki ama slurlki dai ama kebalaqina i ra rekmet na nget, i iang dai
ama gol na nget, de iang dai ama silva na nget, dav iang dai ne ama qulek. I lungera dai
angera rleriirang muqasmuqas. I iang dai saver ama rletki ama atluqi, dav iang dai sagel
ama semaning.
21 Taqurla dai ariq aiv ama Slurlka aa uis te lemerl nas te ama viirang dai diip te taqat
matna bareq a qa. Dai diip ta raquarl lungera ama kebalaqina ama glasing a nget i nget
saver ama rletki bareq ama Barlka i qa veviit. De naqerl lura dai diip mager ip tet matna
per ama rleriirang ama atliirang bareq araa Slurlka.
22 Dav ama alimta ra tu araa qevep sever ama tekmeriirang ama viirang dai mager ip
ngi iuaik namen a ra se liirang aa. Dap ngia tit naset lura i araa gamansena ama atlunget.
I lura i ra mugelnas ne ama Slurlka aa arlem de ngen ama tuaqevep ama atlunget, de ama
uupka gel ta. De qurli ngi gel lura i ra nen sagel ama Slurlka na de araa rlan.
23 De ngi ngim temanau ne ama lengi ama vunget i ra taarl metna na nget nagel lura i
ama qabaing per a ra, i quasiq araa a nge ama adrlem. De sa ngiat drlem, ai lunger iara
ama lengi raqurla dai ai de nget taarl ne ama arasmesna.
24 De luqa i qet matna bareq ama Slurlka dai quasik mager ip ke serlin. Kuasik. Dap
maikka mager ip ket matna i qe palu gel ama qaqet. De luqa i qe su dai maikka maget ip ke
taqa su, de qen bin ama qurek manep de qatikka aa ding se ama qaqet i re tekmet ne ama
vu sagel ka.
25 De mager ip ke palu i qet matna de qe seserl ver ama qaqet araa tuaqevep, i lura i ai de
re nging ama Ngemumaqa aa lengi. I ariq aip ke tekmet taqurla, dai diiv ama Ngemumaqa
qa tat naver a ra, de ani diip te guirltik per araa rut de re taqat drlem se ama lengi ama
revan nget.
26 I murl ma Satan ka mat se ra ne aa segenaqi ip mager ip ta tit kur aa lengi. Dav ariq aip
tat drlem se ama lengi ama revan nget, dai saqiaskerlka diiv ama ngilka seq araa qames.
De diip ta iit na met ma Satan aa segenaqi.

3

Liirang Aa I Diip Per Ama Niirl De Dengdeng

1 Dap mager ip ngiat drlem ma', *Diip per ama niirl de dengdeng dai diiv ama merlen iirang
i buup i qatias ama barl iirang dai diiv iirang nge ren.*
2 Ama qaqet dai qatikka diip te narliip senas, de diip te rarliq ama qelaingka. De qatikka
diip ta, ra taarl ne araa rlen, de re ngelanges maden de ra tit ne ama Ngemumaqa. De diip
te nging araa lavu araa lengi. De diip kuasik ta taqen ne ama atlu. De diip te nging tiq ama
gamansena ama atlunget.
3 De diip kuasiq araa rluavik ne lura i qatikka ra i ama qerekka ama quanaska. De diip
kuasik ngerlangken per a ra ne ama araserlin. De diip ta taqenses maden maden de diip
kuasiq ai re uas te araa qetdingki ara narliip. De ama qaqet maden dai diip te lenges na ra.
De diip araa qumes-iirang ne liirang aa mai i ama atliirang.
4 De lura i araa rluavik na ra dai diip ta tu ra mer araa qumespiq araa ngerik. De araa
tuaqevep i kuasiq ai ama atlunget dai diip masmasna ra tit kut nget. De diip ta tu araa
qevep ai qatikka ra dai ama barlta na ra. De qatikka ama arlias never ama qetdingki, dai
qatikka diip te narliip se nget dap kuasik te narliip se ama Ngemumaqa.
5 De diip ta tit naser ama Ngemumaqa ne ama qetdingki naik de diip tem ngim temanau
ne ama Ngemumaqa aa tekmeriirang angera dlek. Maikka mager ip ngi rledeng tik lura
ama qaqet.
6 Ai de iari raqurla dai ai de rat dan sev ama nankina araa vet, i lura i araa tekmer-iirang
ip taquarl ama kabaing per a ra, be ra ding ser araa tuaqevep. De lura ama nankina dai
buup ta ne ama ngerlvem-iirang de ngen iarang per araa tuaqevep. De araa rut dai ai de
nge taarl sever ama tekmeriirang muqas muqas, be iirang ngere kiat na ra maden maden.
7 I lura ama nankina dai qatikka ai de masmas de re su re ama lengi, dap maikka quasik
mager ip ta taqat drlem se ama lengi ama revan nget.

8 Dai saqikka raqurla be ai de lura iara ama quatta te kirlvem se ama lengi ama revan
nget ip taquarl murl ma Ianis ke ne ma Iambris i ianen birling ma Moses. I qatikka lura
araa tuaqevep dai lenges na nget, be ama Ngemumaqa dai quasik ke narliip se ra i raquarli
quasiq ai ra tu araa qevep ne ama revan.
9 Dap lura i re tekmet taqurla dai quasiq ai araa lengi ngere ruirl se ama qaqet per ama
ainkul. Dap diiv ama qaqet mai re lu araa qabaing, ip taquarl murl ama qaqet ta lu ma
Ianis ke ne ma Iambris iane qabaing.

Ngi Raneng Ama Ngemumaqa Aa Lengi Merep

10 Dap ma Timoti ngi taqat drlem se gua tekmeriirang mai, be sa ngiat drlem se lunger
iara ama lengi i ai de nguat drlem sal sil bareq ama qaqet na nget. De ngiat drlem se gua
aatmires, de ngiat drlem ama rarlimini ve gua lengi mai angera rleng. De ngiat drlem se
ngua, i ngua tu gua qevep madlek sever ama Ngemumaqa, de qatikka ai de masmas de ngu
sem madlek nanas de ngut matna. De ngiat drlem se ngua i ai de ngu rarliq ama qaqet. De
ngua taarl malkuil i ngu tal ama merlen iirang.
11 De ngiat drlem se ama merlen iirang i ama qaqet ta rekmet niirang sagel ngua. De
ngen ama getget mai i ngua raneng a nget navet ma Antiok, de ma Aikoniam de ma Listra.
Dai be ngiat drlem se liirang aa mai i ra van a ngua rem iirang be ngua ral iirang. Dav ama
Slurlka qa iames na ngua na met liirang aa mai ama merlen iirang.
12 A revan, i lura mai ama qaqet i re narliip ding se ra mene ma Iesus Kristus de ra tit kur
ama Ngemumaqa aa gamansena, dai diiv araa qumespik te tekmet ne ama vu sagel ta.
13 Dap lura ama qaqet i ama vura de ngen ama Aamki-na-ra ama kaak-ta, dai diip te kaak
sever a nas. Be lura dai maikka diip te teving met liirang aa veviit.
14 Dap ngi, dai maikka ngi taneng lungera ama lengi malkuil i sa mekai ngia mer a nget
de sa ngia tu gia qevep sever a nget. De maikka ngi dai sa ngi taqat drlem se uut i ama
quatta ngen ama nankina, i mekai uut su ngi re lunger iara ama lengi.
15 As murl i ama giliini na ngi de ngia arles i re su ngi te ama Slurlka aa Langinka. Be ama
Langinka qa reqerl a ngi ne ama aiska ip trlas tem ngi mene ma Iesus Kristus be qe iames
na ngi.
16 Katikka ama Ngemumaqa aa Qevepka dai sa qa baing se ama lengi mai nev ama
Langinka. Be lunger iara ama lengi dai ama atlunget ip ngere teqerl auut ne ama adrlem
ama revan nget, de ngere teqerl auut ne auur a viirang, de iani ip ngere seserl ver auut, de
ngere su uut te ama mugunes nagel ama Ngemumaqa.
17 Taqurla be qa rekmet nauut iv ama Ngemumaqa aa qaqet nauut i maikka maget ne
auur a dlek de uut muvem nanas iv uuret matna ama lat mai ama atlunget.

4

Maikka Ngi Taqal Sil Ne Ama Ngemumaqa Aa Lengi

1 Ma Iesus Kristus dai diip ka ratmet se ama qaqet mai, i lura i as te iames de ngene lura i
sa ra ngip. I ngua i qurli ngua men ama Ngemumaqa qe ne ma Iesus Kristus, dai ngu tuqun
a ngi ma', 'Diip ma Iesus Kristus ka ren dama qaqet mai araa saqang be diiv ama King na
qa masmas'.
2 Taqurla dai maikka mager ip ngia tu gia qevep sevet liini iara, de ngil sil ne aa lengi
ama atlunget. Be ariq aiv ama qaqet ta muvem nanas ip te narli ama lengi, dap kuariq
aip kuasik ta muvem nanas, dai a den. Dap katikka masmas de maikka mager ip ngil sil
ne ma Kristus aa lengi. De maikka mager ip ngirl sirl ama qaqet ara rut ne ama lengi ama
dlek pem nget ip mager ip nge taarl ne araa rut ip ta guirltik per a nget. De ngia taarl ne
araa rut ip tat tit kur ama Ngemumaqa aa gamansena. De maikka mager ip masmas de
ngi taqa palu ba ra i ngit matna de ngi taqa su ra.
3 Ngi narli, diiv ama qaqet dai diip kuasik te narliip te narli ama lengi ama seserl nget.
Maikka kuasik. Katikka diip ta tit maden taquarl te narliip. De re kiarlet mer araa
tiksiqena, ip te su ra ne ama lengi i ai de ama qaqet ta rarlik nget na de araa rlan.
4 De diip te ngim temanau ne ama lengi ama revan nget, de diip ta tu araa asdem ip te
narli ama siit maden maden.
5 Dap katikka ngi, dai maikka mager ip ma ngilka gel ngi masmas. De maikka mager ip
ngia taarl ve ama merlen iirang. De mager ip ngit matna i ngil sil ne ama lengi ama atlunget
bareq ama qaqet. De gia rletki i mager ip ngit matna ki ne gia revan.
6 Dai iara ngu sem madlek na ngi i raquarli ama qares ip diip ngu prleset. I sa ngua
muvem nanas ip taquarl ai de ra tuvem ne ama ranbandem sagel ama Ngemumaqa.
7 De sa ngua verleset ne liirang aa mai ama rleriirang i ama Ngemumaqa qa qurl a ngua
rem iirang. I qatikka ngua dlek be ngua verleset ne liirang aa ip taquarl ama amiqa i qa
uirl se ama arasmesna, de raquarl iaq i qe qiuaik be qa verleset ne liina ip te ruirlna.

8 Be iara dai liina ip barek luqa i aip ka uirl vet lungera ama raqiuaik dai qurl iini aa, i
ama mereqes i qurl iini ip naa na ngua. A revan i auur a Barlka i ai de qe tatmet se ama
qaqet ma seserl dai diip ka ru ama ningaqa pet ngua ves. Dai quasiq ai ngerek se ngua dap
diip ngen ne lura i araa rut nge taarl sever araa Slurlka i diip kerl guirl.

Iang Ama Lengi Sagel Ma Timoti

9 Maikka mager ip ngi kaverl de masna ngia ren sagel ngua.
10 I sa raquarli ma Demas ka mit namen a ngua. I maikka ka narliip se ama tekmeriirang
naver ama aivetki, de qa mit savet ma Tisalanikka. De ma Krisin ka mit savet ma Galatia,
de ma Taitus dai qa mit savet ma Dalmaisia.
11 Dap ngerek se ma Luk dai qurli qe na ngua. De maikka ngiat ma Mak, de ngi na qa uan
den. I qa dai ama atluqa na qa ip ka tat never a ngua se ama rletki.
12 De sa ngua nem ma Tikikas navet ma Epasas.

Ka imaneng ama qemengka ne ama Langinka

13 I aip ngiat den, de ngi ral luqia ama kautrinki ama ainkul ki i medu ngua mit dap kurli
qi vet ma Troas, pe ma Kapus aa vetki. De ngi ral ngen ama Langin. De maikka ngit lu iv
aip de qula ngerlangken per a ngi ne lungera ama langin i ra mat naver a nget ne ama aurl
angera qetdeng.
14 De ma Alaksada, luqa i ai de qet matna ver ama tekmeriirang ne ama ain, dai maikka
qa rekmet ne ama vu malai sagel ngua. Dap nasat de ama Slurlka qe virliit ba qa, katikka
qut liirang aa i qa rekmet niirang.
15 De qerlka ngen a ngi dai maikka mager ip ngit lu rik luqa iara ama qaqeraqa. I maikka
qa dai mekai qa nging auur a lengi.
16 Lua i ma Rom ara Kiapkena ra rles, i ra mit se ngua ip ngua taqen i ngu piirlit per ama
kot dai quasiq ai a qek ka maarl ip ka tat never a ngua. Kuasik. Dav ama qaqet mai ra mit
namen a ngua. De ngu raring sagel ama Ngemumaqa ip mager ip ngerlangken per a qa ne
liina araa viini.
17 Dav ama Slurlka dai sa mekai kurli qa, qe ne ngua de qa sem madlek na ngua. Taqurla
be ngul sil ne ama lengi ama atlunget ip mager ip lura i quasik ta drlem se ama Ngemumaqa
dai mager ip ta narli. I mekai ra siquat ip tet dan a ngua semer ama laion ip ke peleng ngua
dai ama Ngemumaqa qa iames na ngua.
18 De diiv ama Slurlka qa ra ngua namer ama viirang mai i liirang aa i re narliip te tekmet
ne iirang sagel ngua. De diip ke guirl a ngua de qa iit se ngua saver aa luqupki ama atluqi i
qe uas pe uusep. Dai mager iv uut taarl ne aa rlenki de uut taqen ama atlu sagel ka masmas.
A revan.
19 De ngi quarl te gua lengi ne ama atlu sagel ma Prisila ki ne ma Akuila, de ma Anasipuras
aa liinka.
20 De ma Aristas dai as kurli qa vet ma Korin, de ma Tropimas dai ama arlemki ver a qa
be ngua mit dap kurli qa vet ma Mailitas.
21 Maikka mager ip masna ngia ren ip mager ip ngia ren pe ama niingki ruut. I ma Ubulus
de ma Pudans de ma Lainas de ma Klaudia, de auur ari mai dai ra quarl te araa lengi ne
ama atlu sagel ngi.
22 Ngu nen ama Slurlka ip kurli qa, qe na ngen, de qurl aa ngimsevetki mirlek na ngen.
Prleser aa

MA PAULUS KA IIL SAGEL MA TAITUS

Ma Paulus Ka iil Sagel Ma Taitus

1 Ngua ma Paulus i ma Iesus Kristus aa Aposel na ngua. I sa ngua quarl temiis iv ama
Ngemumaqa aa Langinparik na ngua ip ngut matna bareq a qa masmas. I mekai qa nem
ngua ip ngu sem madlek ne lura araa tuaqevep i mekai ama Ngemumaqa qa mer a ra ip ta
ter ama adrlem se ama lengi i maikka ama revan nget. Be diip ta tit kur aa gamansena.
2 I ngu tat never a ra ip ta tu araa qevep madlek, de qurli ra de ver ama Ngemumaqa ip
diip ke qurl a ra re ama iames i lungera i qurli nget masmas. As maikka murl, i lua i as
kuasiq ama Ngemumaqa qa rekmet ne a qeni be baing se iini, de sa qa sil ai diip ke qurl
auut te ama iames, dai quasiq ai qe kaak.
3 Baiv aa, i qatikka vet luqia ama giqi i qa mu qi, de qa mer iari ip tel sil ne aa lengi. Dai
raqurla be qatikka qe tekmet be aa lengi nget den sekgames. De ama Ngemumaqa i ai de
qerl guirl a uut, dai qa ruqun be ngua met luqi iara ama rletki ip ngul sil ne ama lengi.
4 Taitus, ngu lil luqa iara ama langinka sagel ngi. I ngi dai maikka raquarl ai nguaimka
marevan. I gia tuaqevep dai raquarl uut mai. Be ngu nen auut Mam, ke ne ma Iesus Kristus,
i qa i ai de qerl guirl a uut, dai mager iv aa ngimsevetki sagel ngi de qe tekmet ip ma uupka
de gia rlan.

Mager Ip Ngia Aar Ama Barlta Ama Atlura Ip Te Ruirl Se Ama Lautuqi

5 Mekai ngua mit nemen a ngi ver ama ailanki ma Krit, ip ngi seserl ver ama rleriirang
mai i as kuasiq ai maikka maget ne iirang. De mager ip ngi aar ama barlta sep ma Lautuqi
ver ama luqup mai ama barl nget. I maikka raquarl mekai ngua ruqun a ngi.
6 Be maikka mager ip ngia tet lura ama quatta ip te uas, dai lura i quasiq araa a nge
ama viirang de ama qaqer araa saqang. De lura i araa ngerlvik dai qatikka mager iv ama
quanaski a quanaski. De lura i araa arluis i maikka mager ip ta tu araa qevep sevet ma
Kristus. De mager ip te tekmet ne ama atlu ver araa mugunes. De quasik mager ip te nging
ama lavu araa lengi.
7 I ngiat drlem ai ama Lautuqi ara Uaska dai luqa i qe uas te ama Ngemumaqa aa rletki.
Taqurla be maikka mager ip ka tit i ama seserlka na qa, ip kuasik mager iv ama qaqet tet lu
a nge ama viirang men a qa. De quasik mager ip ka tu a qevep ai qa dai ama barl aa rlenki,
be qe uas te ama qaqet maden. De quasik mager ip ke srluup ip ke kabaing. De maikka
quasik masmasna qe serlin. De quasik mager ip ke uamet ne ama qaqet maden maden. De
maikka quasik mager ip ke rarliq ama qelaingka. Kurli.
8 Dap maikka mager ip ke taqa uas te ama qaqet i rat den sev aa vetki. De maikka mager ip
ke narliip se ama tekmeriirang mai ama atliirang, de qa tit kur ama tuaqevep ama atlunget
naik. De maikka mager ip ka tit kur ama gamansena ama seserl nget de ama Ngemumaqa
aa gamansena mai. De maikka mager ip katikka qe taqa uas te aa aatmitki veleqes ne ama
qaqet.
9 De maikka mager ip ke raneng merep lungera ama lengi ama revan nget i mekai ra su
qa rem nget. Taqurla dai be mager ip ke su ama qaqet ne ama lengi mai ama revan nget ip
mager ip ta tu araa qevep sever a nget. Be mager ip ka taarl ne araa rut ip ta tit kut lungera
ama lengi. Be mager ip ka taqen madlek sagel ama qaqet i ai de re nging ama lengi, be diip
te narli ama merlenka ver a ra se araa viirang.

Buup Ne Ama Qaqet Pet Ma Krit I Re Lenges Ne Iari Araa Tuaqevep

10 I ver a ngen a luqup dai buup na ra i ra nging ama Ngemumaqa aa lengi. I lura raqurla
dai ra never ama liinka i re teqestem per ama Kristenkena ip tet dade ma Moses aa Lo naik.
Dav ama kabaing per a ra, i maikka ne liina i re pesdet ser ama lengi ama revan nget.
11 I lura ama qaqet dai re narliip te tekmet ne ama vu de re narliip te kiat ne ama qelaing
ngen ama tekmeriirang nagel ama qaqet. Taqurla be ai de re tekmet ne ama tekmeriirang
i quasik mager iv uure tekmet ne iirang. Be ne lungera ama gamansena be ai de re lenges
ne iari ama qaqet i re ne araa ngerlvik de araa uis araa tuaqevep. Taqurla be mager ip ngi
riktik dem ta ip kula re tekmet ne lungera ama lengi.
12 I murl iaq ama a drlem per a qa i qatikka qa nevet ma Krit dai qa ruqun ma',

"Lura nevet ma Krit, dai ama qaqet i ai de re kaak. De ra dai maikka ama vu ra, ip
taquarl ama aurl. I qatikka ai de ra tu araa qevep ip te qiat ne ama asmes ip ta tes maden,
be ai de araa rlenki qik nak se liina."

13 Be qatikka lunger iara ama lengi dai maikka ama a revan nget. Taqurla, be maikka
mager ip ngirl kurl a ra re ama lengi ama dlek pem nget, ip ngi taqa seserl ver araa
gamansena, ip mager ip ta tu araa qevep marevan sagel ama Ngemumaqa.

14 De quasik mager ip ta tu araa asdem te ama Judaqena araa siit i nget maden maden. De quasik mager ip ta tu araa asdem te ngene lura araa lengi i nget muqas muqas. I lura i ai de rem ngim temanau ne ama lengi ama revan nget.
15 Ariq aiv ama qaqet dai qatikka ama seserl ta de ama Ngemumaqa aa saqang, dai qatikka ama asmes mai dai saqikka ama mening nget, be mager ip ta ter a nget. Dav ariq aiv ama qaqet i ra tit kur ama gamansena ama vu nget de ama Ngemumaqa aa saqang, dai ai de quasiq ai ra tu araa qevep sevet ma Kristus, dai quasiq ama mening a qeni. I raquarli, araa tuaqevep ngen araa rut dai ama vu nget mai de aa saqang.
16 De ne met ta dai ai de ra taqen ma', "Nguat drlem se ama Ngemumaqa." Dav araa gamansena dai ngere teqerl taqurliani, ai sa ra ngim temanau ne ama Ngemumaqa. I ra dai ai de re nging ama lengi. Be maikka quasik maget na ra ip te tekmet ne a nge ama atliini, i maikka ama vura dama Ngemumaqa aa saqang.

2

Maikka Mager Iv Ama Serlura Ra Tit Kur Ama Gamansena I Ama Ngemumaqa Qe Narliip Se Nget

1 Taitus, ngu narliip ngi su ama qaqet ne ama lengi i maikka ama seserlnget i ama atlu nget nagel ama Ngemumaqa.
2 De maikka ngi tuqun ama serlura ama quatta ip kula ra tuaqen lura i re kabaing. Dap maikka mager ip te taqa uas te araa aatmires veleqes ne ama qaqet, de ra tit kur ama tuaqevep i ama atlunget naik. De maikka mager ip te taqat drlem se ama Ngemumaqa aa lengi ama revan nget, de liina i maikka re rarliq iari. De quasik mager ip masmasna rletrlet per a ra i lua i re tal ama merlen.
3 De maikka mager ip kerlka ngi ruqun ama serlura ama nankina ip maikka mager ip ta tit kur ama gamansena i ama Ngemumaqa qe narliip se nget. De quasik mager ip ta taqen iari mavik. De quasik mager iv araa ding se ama qerlav ama dlek pem nget, ip ngere uas te araa tuaqevep. Dap maikka mager ip te su iari ip te tekmet ne ama gamansena ama atlunget.
4 Taqurla dai be mager ip te su ama nankina i lura i re rarles i re ngerlvet de ngene lura i rel sal araa arluis ip maikka re rarliq araa ngerlvik de maikka ngen araa arluis.
5 De ama nankina ama gilta dai mager ip te taqa uas te araa aatmires, ip maikka qurli ra i ama atlura dama Ngemumaqa aa saqang. De maikka diip te taqat drlem se liina ip te taqa uas te araa vet, de liina ip te taqa tekmet se araa quatta de ngene araa uis. De liina ip kurli ra ver araa ngerlviq araa arlim. Dai ariq aip te tekmet ne liirang aa, dai quasik mager iv ama qaqet ta taqen mavik ne ama Ngemumaqa aa lengi.

Mager Ip Ma Taitus Ke Su Ama Lugutta

6 I mager ip ngi su ama quatta ama lugutta ip kerlka re taqa uas te araa gamansena.
7 De mager ip katikka ngi, ngi tekmet ne ama atlu iirang naik. Taqurla, ip mager iv ama qaqet tet lu gia tekmeriirang de ret dadem. Be ne gia rletki i ngi su ama qaqet, dai quasik mager ip ngi kaak tem ta. De quasik mager ip ngia tuma de ngi ngelanges maden maden. Kurli. Dap maikka mager ip masmas de qatikka ngia tu gia qevep sever ama tekmeriirang ama revan iirang naik, de ngil sil ne ama lengi i ama seserl nget.
8 I ariq aip ngia taqen ne ama lengi ama seserl nget naik, dai quasiq mager iv ama qaqet te taarl na ngi sever ama lengi arle ves. De auur a qumes-ta dai diip kuasik mager ip ta taqen mavik na uut. Kuasik. I diiv ama qelep ta se araa tuaqevep i ama vu nget.

Ama Lengi Bareq Ama Buaiskena Ngen Auut Mai

9 Maikka mager ip ngi sil bareq ama buaiskena ma', ip maikka qurli ra ver araa Mastaqena araa arlim. De maikka mager ip te taqa tekmet ne ama rleriirang muqas muqas ama atlu iirang ip diiv araa Aamngimta re narliip se iirang. De quasik mager ip te guirltiq ama lengi ne ama vu sagel ta.
10 De quasik mager ip te suam se ama Aamngimta araa quvang iirang. Kurli. Dap mager ip ta tit kur araa lengi, ip mager iv ama arlias per a ra never araa gamansena. Taqurla be ver ama tekmeriirang mai i re tekmet ne iirang, dai diiv ama buaiskena ra taarl ne ama qaqet araa rut iv ama arlias per a ra never ama lengi i ai de uurel sil na nget. I lungera ama lengi ama revan nget, dai sever ama Ngemumaqa i Luqa i ai de qerl guirl auut, i auur a Iameska.

Mager Ip Kurl Uut De Vet Ma Kristus A Nirlaqa

11 Uut drlem, ai ama Ngemumaqa aa ngimsevetki dai sa baing se qi sekgames. Be mager ip kirl guirl ama qaqet mai.

12 I sa qurli qi de auur a rlan be ai de qi su uut iv uurem ngim temanau ne liirang aa i ama aivetki araa tekmeriirang, de nemen ama Semka aa narliip i ai de qe kiat ne auut namen ama Ngemumaqa. De aa ngimsevetki qi su uut iv uure taqa uas te auur aatmires, i qurl uut peleqes ne ama qaqet never ama aivetki. De mager iv ama seserlta ne auut i uut tit kur ama Ngemumaqa aa lengi.
13 De uut tu auur a qevep malkuil de qurl uut naa ne ma Iesus Kristus, i qa dai ama Ngemumaqa aa dlek gel ka. De qa, dai luqa ip kerl guirl a uut. De diip ka ren sekgames se ama muremiis ama atlunget, de se ama ansinki ama slurlki, de ama Ngemumaqa aa dlek.
14 I ma Kristus dai qatikka qa, qa ngip de qa iames kasa, ip ke guirl a uut de qe veriktem se auur a viirang mai iv uut dai aa qaqet. I qe narliip ke lemerl uut iv uut dai bareq a nas pe iaq ama liinka. De qe narliiv auure dlek iv uure tekmet ne ama rleriirang i ama atliirang.
15 Dai qatikka mager ip masmas de ngirl kurl ama qaqet te lunger ama lengi. I maikka mager ip ngia taarl ne araa rut ip ta tit kut lungera ama lengi. Dap lura i ai de re nging ama lengi, dai maikka mager ip ngirl kurl a ra re ama lengi ama dlek pem nget, ip ngi seserl ver araa gamansena. De qula gia ding se ama qaqet ip te talak ne gia lengi.

3

Mager Iv Uut Taarl Malkuil Ver Ama Gamansena Ama Atlunget

1 De maikka mager ip ngil sil bareq ama qaqet ip maikka mager ip kurli ra ver ama Kingkena de ngen ama Gamankena araa arlim. De maikka mager ip ta tit kur araa lengi. De maikka mager ip te tuvem nanas ip te tekmet ne ama atliirang i iirang muqas muqas.
2 De quasik mager ip ta taqen mavik ne a qek. De quasik mager ip ta taarl metna ne ama lengi. De qatikka mager ip masmas de qurli ra i ama uupka varlen me ra, re ne iari qatikka, de re tekmet ne ama gamansena ama atlunget sagel iari. De mager ip te manep nanas sagel iari.
3 I ngiat drlem, ai saqikka murl uut, dai quasiq auur a nge ama tuaqevep ama atlunget, be ai de uure nging ama lengi. I murl ma Satan ke kaak tem uut be murl kuasiq ai uuret dade ama Ngemumaqa aa aiska. Be raqurla ai de uut, dai ama buaiskena naik barek liina i ama rutka qa taarl sever ama gamansena i nget muqas muqas, de ama qetdingki araa narliip muqas muqas. De murl kurl uut pet liina i ama vu ama rut ne iari, de uut tu auur araa qevep mavik sever iari i araa tekmeriirang. De murl ama qaqer araa qumes-ta na uut de qatikka murl uut i iak de iak dai auur a qumes-ta ne iari.
4 Dav ama Ngemumaqa, i luqa i ai de qat drlem sarl guirl a uut, dai maikka qe rarliq uut. De aa ngimsevetki sagel uut de qe tekmet ne ama gamansena ama atlunget sagel uut. Be lua i lungera aa ama gamansena nge men sekgames, de qa guirl a uut.
5 I quasiq ai qa guirl a uut i qurl a nge ama tekmeriirang ama seserl iirang i uur rekmet ne iirang. Kuasik. Dap katikka ne aa arlem be qa guirl a uut. De qa ukmestem uut, be kurl uut iara, ip taquarl ama arluis ama iames ta. De aa Qevepka ama Glasingaqa qa qurl auut te ama iames.
6 De ne ma Iesus Kristus aa rletki, i luqa i auur a Iameska na qa, dai ama Ngemumaqa qa qurl a uut te ama Qevepka ama Glasingaqa aa dlek.
7 De ma Kristus dai aa ngimsevetki never a uut, be uur ama qaqet i ama quatta ngen ama nankina dai qa rekmet na uut be ama seserlta na uut dama Ngemumaqa aa saqang. Be qatikka ne liina dai ama Ngemumaqa qa mer a uut iv uure taneng ama iames i qurli nget masmas. I lunger ama iames i qurl uut naa na nget.
8 Dai qatikka mager iv uut tu auur a qevep marevan sevet lungera ama lengi. De ngu narliip ngil sil madlek sevet liirang aa, ip diiv ama qaqet i ra tu araa qevep sever ama Ngemumaqa, dai mager ip tet matna madlek sevet liirang aa, ip diiv ama qaqet i ra tu araa qevep sever ama Ngemumaqa dai mager ip tet matna madlek se ama gamansena ama atlu nget. I lungera raqurla ama gamansena, dai maikka diip ngere taqat mat never ama qaqet mai.
9 Dap kuasik mager ip ngia tu gia asdem te ama lengi i quasiq ai ama atlunget nagel lura i maikka re narliip te serlin. De ra tesna ne ama lengi de ra taqen sever araa serlura araa rlen de ra tesna ne ama lengi sever ama rarlim-iirang pe ama lengi a ngera rleng i nget pet ma Moses aa Lo. I uut drlem, ai lungera raqurla ama lengi dai quasik mager ip nge tat never a uut iv uut tit kur ama gamansena ama atlunget.
10 De ariq aiv a qeq i qe tekmer ip matmat mer ama Lautuqi, dai mager ip ngin ban a qa re ama lengi ip ngi seserl ver aa tuaqevep. Dai ariq aip ngia rekmet taqurla mais dap kua maiiram; dap kuasik ke narligel; dai mager ip gia ding se qa ip ka iit de ngi ngim temanau na qa mas.

11 I ngiat drlem, ai luqa raqurla dai sa qa mit puuqas ne ama aiska. Dai be sa qurli qa vet
luus aa ip ke tekmet ne ama vu. Be aa viirang dai sa iirang nge kot se qa.

Ama Lengi De Dengdeng

12 Baip lua i ngua nem ma Atemas dap kua ma Tikikas sagel ngi ma Taitus, dai maikka
mager ip ngi siquat ne gia dlek ip ngia ren sagel ngua ver ama luqupki ama slurlki ma
Nikopolis. I raquarli ngu narliip kurli ngua vet ma Nikopolis pet lungera ama niirl i ama
uises de ngen ama laurl ama slurlnget per a nget.
13 De maikka mager ip ngi taqa uas te ma Apolos ke ne ma Inas i luqa i qe taqat drlem
se ama Lo. I maikka mager ip ngi taqa uas tem iam se ama tekmeriirang sever ama aiska.
Taqurla ip kuasik mager iv ama a ruus per a iam te a qeni i lua i ian diit nev ama aiska.
14 De mager iv auur a qaqet dai maikka mager ip ta ru gelnas ip te taqa uas te araa rluavik
i ama ruus per a ra te ama tekmeriirang. I arik kuasik ta tat nevet taqurla, dai diip tat ding
araa dlek.
15 Ama qaqet mai i qurli re na ngua, dai ra nem araa lengi ne ama atlu sagel ngi. De
maikka mager ip ngi quarl te auur a lengi ne ama atlu sagel lura i ra tu araa qevep sevet
ma Iesus de ai de re narliip se uut. Ama Ngemumaqa aa ngimsevetki dai sagel ngen mai.

Katikka verleser aa

MA PAULUS KA IIL SAGEL AMA BARLKA MA PAILIMON

1 Ngua ma Paulus, i ngua iil luqa iara ama langinka sagel ngi ma Pailimon. I ngi dai
maikka auur a rluaqa. De uun i ai de uunet matna remna gel ama Slurlka. Be iara qurli
ngua ve ama karabus, i raquarli ngul sil ne ma Iesus Kristus aa Lengi ama Atlunget bareq
ama qaqet.
2 De ma Timoti, i auur a rluaqa, dai qurli qe na ngua iara. De uunem nem luqa iara ama
langinka sagel ngen, ngi ne giaik ma Apia, i qi dai auur a rluaqi. De sagel auun ak ma
Akipas i luqa i qe tal ama rletki ama slurlki. De qerlka uune lil sagel lura ama qaqet per
ama lautuqi i ai de re ngingdemna de re lautu ve gia vetki.
3 Ngu narliiv ama Ngemumaqa, i qa dai auut Mam, ke ne auur a Slurlka ma Iesus Kristus,
dai mager iv ian a ngimsevetki sagel ngen de mager iv ian ne tekmet iv ama uupka de a
ngen a rlan.

Ma Pailimon Dai A Arlem Peviit

4 Ai de lua i aip ngu raring sagel gua Ngemumaqa, de ai de ngua tu gua qevep sever a ngi
de ngua tis gia rlenki. De ngua taqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa never a ngi.
5 I raquarli, ai de ngu narli iari ama Kristenkena rel sil sevet gia mugunes men auur a
Slurlka ma Iesus. De maikka ai de ngi rarliq ama Ngemumaqa de qerlka ngen aa qaqet
mai.
6 Ai de ngu raring ip ngia tu gelnas ip ngi su ama qaqet te ama Lengi ama Atlunget. Be
ne luqia ama rletki dai diiv uure riirl ne ama saikngias sevet ma Kristus aa tekmeriirang i
ama atliirang.
7 Gua rluaqa, maikka ngu narli ama uilas de gua rlan i medu ngu narli iari ra sil ba ngua
sevet gia ngimsevetki sagel ama Slurlka aa qaqet. I maikka ngi taqa tekmet ba ra, be ngi
sem madlek na ra.

Ma Pailimon Aa Buaiska Ka Uaik Namen A Qa Dap Ma Paulus Ke Narliip Ma Pailimon Ke Guirl Aa Buaiska

8-10 A revan i ngua dai gia barlka i qurl uut mene ma Kristus. I ngua iil sevet gia buaiska
ma Onisimas i murl ka uaik namen a ngi. I mager ip ngu tekgel ngi ip ngi narligel gua lengi
sever a qa. Dap kurli. I mager ip ngu nen ngi ne gua arlem, i raquarli luqa, dai ngua mer
a qa be nguaimka na qa, be qe uas tem ngua ve ama karabus. I ngua ma Paulus dai ngua
karabus, i ngua met ma Iesus Kristus aa luqupka ip ngul sil ne aa lengi. Be ne ma Iesus aa
arlem dai ngu nen ngi ip ngi guirl ma Onisimas.
11 Mekai i ma Onisimas dai ama vuqa sagel ngi, dap sa iara dai ama atluqa bareq uun mai.
12 Dai saqi ngum nem ka sagel ngi. Dap mager ip kurli qa qe na ngua, i maikka gua arlem
never a qa. Dap kurli.
13 A revan i ngu narliip kurli qa iara ip ka tat never a ngua. I mager ip ka at gia luqupka,
ip ngia raat never a ngua i qurli ngua iara ve ama karabus. I ngu karabus i raquarli i ai de
ngu su ne ma Iesus aa Lengi ama Atlunget.
14 Dap ngua tit kut gia narliip se qa. I quasik mager iv a qek ke teqestem per a ngi ip gia
arlem never a ngua. I qatikka ngi, gia tuaqevep aa.
15 Ani mekai ka uaik namen a ngi se ama veluus iv aiv aa de qe guirl dai qurli qa mas gel
ngi.
16 Be diip qurli qa gel ngi i quasiq ai ama buaiska na qa, dap ka, dai sa gia rluaqa na qa.
De qerlka gua rluaqa na qa. Dap diip kurli qa mas gel ngi ip gia rluaqa na qa, i ama Kristen
na qa.
17 Dai, ariq aip ngia tu gia qevep ai maikka gia rluaqa na ngua marevan pet ma Kristus
aa rletki, dai maikka mager ip saqias ngia at ma Onisimas. De mager ip ngi tekmet ne ama
tekmeriirang sagel ka i ai de ngi tekmet ne iirang sagel ngua i lua i ngua men sagel ngi.
18 De qerlka ariq aip ka rekmet ne a nge ama viini sagel ngi dap kuarl ariq aip ka dinau
gel ngi, dai maikka mager ip ngi iingkana ne auun a rleniim be ngia ru gua uaik naser aa
uaik.
19-20 Ngua, ma Paulus, i maikka ngua iil lunger iara ama lengi ne gua ngerik katikka. Be
ngi narli! I diip ngua, ngu guirltik lungera ama dinau, i ma Onisimas i qa mit se nget nagel
ngi. Dap guakka, i murl ngua van na ngi re ma Kristus be qa iames na ngi. I liina i iini veviit,
i ngu van a ngi, dap diip ngi van a ngua nanaa?
I mager iv uunet dade ama Slurlka aa narliip be ngi virliit ne ama altu sagel uun, ngu ne
ma Onisimas. Be ne liina dai mager ip ngi tekmet ip ma arlias de gua rlan.

21 Maikka ngua tu gua qevep madlek, ai diip ngia tit kut lunger iara gua lengi. De diip
ngia tat nadem.
22 De askerlka gu iani ama lengi iini. Maikka ngua tu gua qevep ai diiv ama Ngemumaqa
qe narligel a ngen a raring. Be diip ngua iit nev ama Karabus ip ngu iit ngu lu ngen. Taqurla
be ngu narliip se ngi ip ngia ruvem ne a nge ama a rumki ba ngua.

Ama Lengi De Dengdeng

23 Ma Epapras ka nem aa arlem sagel ngi. I qe karabus iara qe na ngua. Ii, i qurl uun pe
ama Karabus. I raquarli, ai de uunel sil ne ma Iesus Kristus aa Lengi ama Atlunget.
24 De gua rluavik, i ai de uuret matna iara, i ma Markus, de ma Aristakas, de ma Dimas
de ma Luk, dai qerlka ngen a ra ta taqen ma', "Altu sagel ngi."
25 De ngu raring iv ama Slurlka ma Iesus Kristus dai aa ngimsevetki bareq a ngen mai.

Katikka Verleser Aa.

A LENGI SAGEL AMA HIBRUQENA

Ama Ngemumaqa Aa Uimka Qa Qurl A Uut Te Ama Lengi

1 As murl iinamek de ama Ngemumaqa qa meraqen mer ama Aamki-na-ra sagel auur a murlta. I qatikka ai de qa taqen sagel ta vetpet ne ama ais i nget muqasmuqas.

2 Dap pet lunger iara ama niirl de dengdeng, dai saqiaskerlka ama Ngemumaqa qa meraqen sagel uut. I qa meraqen sagel uut ne aa Uimka, qatias. De qatikka qa rekmet ne ama aivetki ngen ama tekmeriirang mai ne Aa Uimka aa dlek. De qatikka ama Ngemumaqa dai sa Qa muvem ne aa Uimka ip ke taneng ama tekmeriirang mai.

3 Be qatikka luqa iara ama Rluimka dai qe teqerl ne ama Ngemumaqa aa ansinki ama slurlki i maikka qin sin malai never a uut. De maikka qa ip taquarl ama Ngemumaqa qatikka. De aa lengi dai angera dlek. Be ne lungera i aa lengi dai ai de qe taneng ama tekmeriirang mai be qurli iirang maget demna masmas.
Baip naser aa rletki de qa rekmet ne ama aiska ip ke lemerl ama qaqet te araa viirang, de qa mugun pe luqa ama luqupka i maikka Qa veviit pe aa Mam aa merlmerliit pe uusep.

Ama Ngemumaqa Aa Uimka Dai Qa Veviit Daleng Aa Angeluqena

4 Be ama Ngemumaqa aa Uimka dai aa rlenki dai maikka qi veviit. Be qa dai ama Ngemumaqa aa Uimka dav ama Angeluqena dai aa maatpitta. Taqurla be qa dai maikka qa veviit daleng ama Angeluqena.

5 I uut drlem i raquarli ama Ngemumaqa dai ai de quasik ka ruqun a nge ma Angeluqa ma',
'Dai sa ngua sil bareq ama qaqet mai ai Ngi dai Nguaimka.'
De ai de quasiq ama Ngemumaqa qa ruqun a nge ma Angeluqa ma,
'I ngi dai guan men-men-a-qa na ngi. De maikka ngua dai gia Mam. Be ngi dai maikka Nguaimka na ngi.' *Sng. 2.7*

6 Taqurla de aip lua i ama Ngemumaqa qe nem aa Uimka saver ama aivetki, dai ka ruqun ma,
'Ama Ngemumaqa aa Angeluqena mai dai mager ip te lautu sagel ka.' *Lo 32.43 Sng. 97.7*

7 Dai ama Ngemumaqa qa tu aa qevep sever ama Angeluqena de qa meraqen sever a ra ma',
'De ama Ngemumaqa qa rekmet ne aa Angeluqena iv aa maatpitta ip tat den de ra tit i aip ke narliip taqurla ip taquarl ama laurl de ngen ama aulairl mer ama altaing.' *Sng. 104.4*

8 Dap ka ruqun aa Uimka ma,
"A Ngemumaqa, diiv ama King na ngi i ngi uas masmas. Baip lua i ama Aamngimka na ngi dai diip Ngi taqam ngim ne gia gamansena ama atlu nget bareq ama qaqet.

9 Dai be raquarli Ngi i gua Ngemumaqa, dai be ngi rarliq ama gamansena ama seserl nget. Dap maikka quasik ngi rarliq ama gamansena ama vu nget.
Taqurla be qatikka ama Ngemumaqa qa mer ngi ip ma Slurlka na ngi i ngim ngim te aa tekmeriirang mai. De qa qurl a Ngi re ama dlek i nget peviit daleng lura i qurli ra re na ngi ivuk pe uusep.
Taqurla be qa rekmet na ngi be ama arlias per ngi malai.' *Sng. 45.6-7*

10 De qerlka ama Ngemumaqa qa ruqun ma,
'A Slurlka, qatikka murl ianai i ngere rarlma dai ngia rekmet ne ama aivetki. De ne gia ngerik dai ngia rekmet ne ama a uusepka.

11-12 Dai liiam aa dai diip lenges ne aiam dap ngi dai diip kurli ngi masmas. De liiam aa dai diiv iane murlas ip taquarl ama luan i ai de ngere murlas. De diip ngi nguingmet na iam ip taquarl ama serlapki. De diip guirltik per a iam ip taquarl ama qaqeraqa i ai de qa tu ama luanki ama iameski naser ama murlaski. Dap ngi dai quasik mager ip ngi guirltik. De gia iames dai quasik mager ip deng na nger iai.' *Sng. 102.25-27*

13 Dai de quasiq ama Ngemumaqa qa ruqun a nge ma Angeluqa raqurliani ma',
'Ngia ruqun iara ve gua merlmerliit de diip ngua ru gia qumes-ta vet gia arlim ip gia dlek daleng me ra.' *Sng. 110.1*

14 I ai de quasiq ai qa meraqen taqurla sagel ama Angeluqena. Maikka quasik. Dav ama Angeluqena mai dai qurli ra, i aa maatpitta na ra ip ta tit i ai, de ret matna bareq ama Ngemumaqa. De ai de qem nem ta ip ta tat never aa liinka i diip ke iames na ra never ama viirang de never ama aapngipki.

2

Ama Ngemumaqa Qa Iames Na Uut Ne Aa Uimka

1 Ama revan i ama Rluimka dai qa ve ama luqupka i qa veviit daleng ama Angeluqena.
Dai be maikka mager ip katikka masmas uure taqat mit kur ama tekmeriirang i sa Qa sil
ba uut sever ama Ngemumaqa. Taqurla iv ait de qula ngen aat.
2 De ama lengi i ama Ngemumaqa qa meraqen na nget mer ama Angeluqena, dai ama a
revan nget. Be qatikka ai de vetpet iari i quasik ta tit kut lungera ama lengi, dai qa mu ra
ver ama getget sevet liirang aa arle ves i re tekmet niirang. I re taneng ama getget i quasik
te narligel ama Slurlka lengi, dai ama Ngemumaqa aa narliip taqurla.
3 Dai iara dai ama Ngemumaqa qa rekmet ne iaiq ama arletki ip ke guirl auut. Be luqia
ama rletki dai maikka ama barlki. Dai be ariq aiv uurem ngim temanau ne luqia ama
Ngemumaqa aa rletki, dai ngu lu diiv uur iing nanaa riq ama viirang angera ranbandem?
Maikka diip kuasik maget nauut. I as nauirl dai qatikka ama Slurlka qa sil ai qe narliip ke
guirl a uut. De ama qaqet te narli aa lengi, de sa ra sil ba uut ai qatikka lungera ama lengi
dai maikka ama revan nget.
4 De qerlka ama Ngemumaqa qe teqerl ai ama revan i qe tekmet ne ama rleriirang ama
aakmenses pem iirang, de ama qasiquarl-iirang de ngen ama rleriirang ama dlek pem
iirang muqas muqas. De qe teqerl ai ma Iesus aa lengi dai ama revan, i qerl kurl ama qaqet
te ama dlek ne ama Qevepka ama Glasingaqa aa ranbandem. I qatikka qa quarl te liirang
aa qur aa narliip.

Ma Iesus Dai Auura Iameska

5 Dai be iara ngul sil sevet luqi iara ama aivetki ama iameski i diiv ama Ngemumaqa
qe baing se qi. Uut drlem ai quasiq ama Ngemumaqa qa mu ama Angeluqena ip te uas.
Maikka quasik.
6 I ve ama Ngemumaqa aa Langinka, dai ama lengi ngerel sil ba uut aip diip nemta i diip
te uas pet luqi iara ama aivetki nasat. I nge taqen ma',

'A Ngemumaqa, ngu lu nanaa, be Ngia gia arlem never ama qaqet be ngi uas tem ta? De
qatikka ai de Ngi rarliq a uut de maikka Ngi taqa uas tem uut dai ngu lu ama rarlimini
nanaa?' *Sng. 8.4-6*

7-8 De ama Ngemumaqa qa meraqen sagel a uut ma',

'Sa ngia rekmet na uut ip kurl uut sa ma veluus per ama Angeluqena araa arlim. De sa
ngia maarl na uut iv uure raneng ama a rlenki ama barlki daleng ama Angeluqena.
De diiv uurem ngim men ama ansinki. De murl ngia mu uut iv uure uas te ama
tekmeriirang mai i ngia mat never iirang. I ngia mu ama tekmeriirang mai per auur
arlim.' *Sng. 8.4-6*

Dai be ama Lengi ngere taqal sil ai ama qaqet te uas te ama tekmeriirang mai. Be quasik
kurl a qeni naik nevet liirang aa i ama Ngemumaqa qa matna ver iirang. Dap maikka
uurem ngim tem iirang mai. Dai as iara dai quasiq uuret lu ama qaqet i rem ngim te ama
tekmeriirang mai.
9 Dav iara uuret lu ma Iesus. I murl sa ma veluus dai aa Mam ka mu qa ip kurli qa ver
ama Angeluqena araa arlim, ip ke baing se ama Ngemumaqa aa ngimsevetki bareq ama
vura. Dai be qa ngip ip ka tat never ama qaqet mai. I qa ral lungera ama getget de qa ngip,
taqurla be ama Ngemumaqa qa maarl na qa viit de qa mu qa ve ama luqupka i qa veviit,
de qerlka aa rlenki i dai qi veviit.
10 Dai maikka diip ngu taqal sil. Ama Ngemumaqa dai qa rekmet ne ama tekmeriirang
mai. De qatikka qa matna vet liirang aa mai ip bareq a nas. De qe narliip ka iit se aa uis
i buup sevuusep ip maikka qurli ra maget. De qe narliip ma Iesus dai maikka qa raarl ne
ama a rletki i qe guirl ama qaqet. Taqurla be aa ding se ma Iesus ip ke ral ama getget. Be
ne lungera ama getget i qa rekmet na nget, dai be ma Iesus ka uirl se aa qaqet i buup, be
araa Iameska na qa, ip ke iames na ra.
11 Be liina i qa tit nanaiq ama Ngemumaqa aa uis iv iasai, dai raqurliani: Ke na ra dai
nev ama a rlaaska ama quanaska. I qatikka luqa qe tekmet ne ama qaqet ip maikka maget
maget se ra sagel ama Ngemumaqa. Be lura dai araa Mam ama quanaska. Taqurla be ai
de quasiq ai ama qelep ka sasmis lura ama qaqet ai aa rluavik na ra.
12 Dai uut drlem ai qa tis ta ai aa rluavik i raquarli Qe tuqun ma',

'A Ngemumaqa, diip Ngul sil sever a ngi barek gua rluavik. De diip pet gia qaqet araa
saqang per ama lautu i uur taing de uut taarl ne gia rlenki, de veleqes ne ama qaqet,
dai diip ngu barl ngi.' *Sng. 22.22*

13 De saqiaskerlka Qa ruqun ma',

‘Diip kurli Ngua de ver ama Ngemumaqa ip deng i qe rekmet ne ama tekmeriirang i sa qa sil ai diip ke rekmet niirang.’ De qerlka qa ruqun ma’, ‘Lu Ngua iara. I qurli Ngu ne ama Ngemumaqa aa uis i qa qurl a Ngua rem ta.’ *Ais. 8.17-18*

Ma Iesus Ka Men I Ama Qaqeraqa Ip Ka Tat Never Auut

14 Dai be lura iara i qa tis ta ai Aa rluavik, dai qatikka uut never ama aivetki i uure iames ne ama qetdingki. De qatikka Qa, qa mu aa qevep ip ka ip taquarl uut. Taqurla ip mager ip ne aa aapngipki dai mager ip ke lenges ne ma Satan aa dlek i ai de qe tekmet ne ama qaqet be reng ning ama aapngipki.
15 Dai be raquarli ama qaqet teng ning ama aapngipki dai be qatikka ai de qurli ra vet ma Satan aa arlim. Be ai de re tekmet ne ama tekmeriirang i qatikka qe narliip te tekmet niirang. Dai iara, i lua i ra mu araa qevep sevet ma Iesus, de maikka Qa veriktem se ra nemen ne ma Satan aa dlek.
16 Dai be iara dai mager iv uuret taqat lu i quasiq ai qa men sever ama aivetki ip ka tat never ama Angeluqena. Dap ka men ip ka tat nevet ma Abraham aa laanivas i lura i ra tu araa qevep sever ama Ngemumaqa, ip taquarl ma Abraham i qa mu aa qevep sever a qa.
17 Taqurla dai ver ama tekmeriirang mai dai maikka mager ip ka dai raquarl aa rluavik. Taqurla ip ka, dai mager iv ama Lautu araa Barlka na qa ip ka taarl ver ama Ngemumaqa aa saqang de qe raring bareq a ra, sevet liirang aa mai i qatikka qur ama Ngemumaqa aa narliip. Taqurla be ma Iesus dai mager iv aa arlem slep nevet lura i ra tu araa qevep sever a qa, de qa maarl ver araa luqupka men ama Slurlka aa tuvetki de qa ngip ip ke lemerl ta te ama viirang dama Ngemumaqa aa saqang.
18 Be iara dai mager ip ma Iesus ka tat never aa uis i lura i ma Satan ke tekmet ip ke siquat na ra. I mager ip ma Iesus ka tat nevet. I raquarli qa dai sa qa maarl malkuil i lua i ma Satan ka siquat na qa ne ama merlen.

3

Ma Iesus Peviit Daleng Ma Moses

1 Gua rluavik, i ngen nevet ma Iesus aa liinka, i ngen dai sa ma Ngemumaqa qa mel se ngen bareq a nas. Dai maikka mager ip ngene taqa mu a ngen a qevep sevet ma Iesus. I qa dai auur a Barlka i ai de qa taarl ver ama Ngemumaqa aa saqang de qet matna bareq auut, i qa i ai de uut tu auur a qevep sever a qa. De ai de uurel sil sever a qa.
2 I ma Iesus dai maikka qe narligel aa Mam masmas, i qa mu qa ip ka tit naser aa narliip. I qe tekmet ip saqikka raquarl ma Moses i qa narligel de qe uas te aa liinka.
3 I ngen drlem ai ama ngerlmamka dai qa veviit daleng aa laanivas i qe uas tem ta be qurli ra ver aa arlim, de re barl aa rlenki. Dai be saqikka raqurla, i mager iv ama qaqet te baarl luqa iara ma Iesus peviit daleng ma Moses. I raquarli ma Iesus dai luqa i qa arlma luqa ama liinka ne ama Ngemumaqa aa qaqet.
4 I ngen drlem ai iaq ama liinka dai ama ngerlmamka qe aar me qa de qe uas tem ka. Dai auut Mam dai qa ip taquarl ama ngerlmamka i qerl uirl se ma qaqet mai, ngen ama tekmeriirang mai.
5 De saqiaskerlka iani. I mager iv uut taqen sevet ma Iesus ke ne ma Moses, dai raqurliani: Ma Moses dai qa nemen ama Ngemumaqa aa liinka. De ma Moses dai ai de qet matna bareq ama Ngemumaqa. De maikka qa tit kur ama Ngemumaqa aa lengi. Be ver aa rletki i qet matna, dai i ai de qel sil sever ama tekmeriirang i as diiv ama Ngemumaqa qe sil sever iirang.
6 Dap ma Kristus dai ama Ngemumaqa aa Uimka na qa. Be aa rletki ip kem ngim te ama qaqet, i ra i ama Ngemumaqa aa liinka. De maikka qe taqat mit kur ama Ngemumaqa aa lengi de qet matna luqi iara ama rletki; de qatikka arik masmas de uut tu auur a qevep madlek; de ama arlias per a uut de qurl uut naa ne ama Slurlka ip ke tekmet ne ama atlu bareq a uut, dai diip ngen a uut dai ama Ngemumaqa aa liinka na uut.

Maikka Mager Ip Katikka Uut Tit Naser Ama Ngemumaqa

7 Dai be ngen dai ama Ngemumaqa aa uis na ngen. Taqurla dai be maikka mager ip ngen dru a ngen a asdem te ama lengi nagel ama Qevepka ama Glasingaqa. I qa taqen sagel ama Isrelkena ma’,
‘Iara dai ariq aip ngene narli ama lengi i ama Ngemumaqa qa taqen sagel ngen,
8 dai quasik mager ip malkuil men a ngene ning, ip taquarl murl a ngen a serlura ra rekmet. I ra ngim temanau na qa, lua i qurli ra ver ama luqupki i ama ausaqi na qi, de ra siquat na qa.’ Sng. 95.7-11
9 De ama Ngemumaqa qa ruqun ma’,

'Kuatta i sa ma ages ama 40, de a ngen a serlura ra lu ama rleriirang ama dlek pem iirang,
i ngua rekmet niirang iv iirang nge tat never a ra. Dav ai de re siquat na ngua, i quasik
te narliiv araa ding se ngua ip ngu ruirl se ra.
10 Taqurla be ama qurek per a Ngua ne lura ama qaqet. Be ngua ruqun ma', 'Katikka
ai de masmas de quasik lura re narligel ngua. Be qatikka ai de re tekmet ne ama
tekmeriirang kut lura araa narliip dap kuasiq ai qut gua narliip.'
11 Taqurla be rlet per a Ngua de ngua meraqen ne ama lengi ama dlek pem nget ma',
'Maikka quasik mager ip ngen dan savet gua qerlingki ip ngene raneng gua maspetki.'
Sng. 95.7-11

12 Gua rluavik, maikka mager ip ngene taqam ngim iv ait de qula a qek never a ngen ka
tu aa qevep mavik. I arik ma quasik ka tu aa qevep sever ama Ngemumaqa. De arik ma qa
ngim temanau ne ama Ngemumaqa i qe iames mas mas.
13 Dap mager iv iara de ngene tek gelna ver ama niirl mai ip katikka ngen dru a ngen a
qevep. Katikka. Taqurla dai mager ip per ama niirl mai de ngen, i iak de iak dai ngene sem
madlek ne iari ne ama Lengi ama Atlu nget. Taqurla ip ngen deraarl ne araa tuaqevep. I
arik ma ama viirang angera gamansena nge qaak te a ngen ba qek be ama alkuil men aa
ningaqa.
14 De murl lua i uur rarlma i uut tu auur a qevep sevet ma Kristus, dai maikka uut tu auur
a qevep malkuil. Dai qatikka ariq aiv uure taneng lungera auur a tuaqevep malkuil sever
ama Ngemumaqa, ip deng i uure verleset, dai diip ngen a uut uure taneng ma Kristus aa
tekmeriirang.
15 De saqikka raquarl ama lengi ve ama Ngemumaqa aa Langinka i nge taqen ma',
'Iara dai ariq aip ngene narli ama Lengi i ama Ngemumaqa qa taqen sagel ngen, dai
quasik mager ip malkuil men a ngene ning, ip taquarl murl a ngen a serlura ra rekmet.
I ra ngim temanau na qa de ra siquat na Qa.' Sng. 95.7
16 Dai ngu lu nemta i murl te narli ama Ngemumaqa aa qenem i qa taqen sagel ta dap ta
ngim temanau na Qa? Katikka lura i ma Moses ka mit se ra nevet ma Isip i qe ruirl se ra. I
qerlka ra, i quasik te narligel ka.
17 Taqurla dai be ra ngip sever ama qerlingki i quasiq ama qaqet de quasiq ama kaina
ngen ama qevel ver a qi. Be maikka quasik ta man sever ama aiverem i sa ma Ngemumaqa
qa meraqen madlek ip diip ke qurl a ra. I sa ma ages ama 40 dai quasik te narligel ama
Ngemumaqa. Dai raqurla be Qa, dai maikka ama qurek per a Qa na ra.
18 Be raqurla, be Qa meraqen ne ama lengi ama dlek pem nget, ai maikka quasik mager ip
ta ran savet luum aa ama aiverem i qa meraqen madlek ip diip ke qurl aa qaqet. I raquarli
quasik te narligel ka.
19 Dai raqurla be uuret lu, i raquarli qatikka quasiq ai ra tu araa qevep sever a Qa.
Taqurla be quasik mager ip ta ran saivuk sever aa luqupki, ip te raneng ama maspetki
nagel ama Slurlka.

4

Ama Maspetki I Luqa I Quasik Per Verleset

1 Dai be sa iara, sa ma Ngemumaqa qa van uut te ama lengi i qa muvuusep ai mager
iv uure raneng luqia ama maspetki i qa meraqen sever a qi. Be qatiaskerl uure taneng
lungera ama lengi madlek. Dai be maikka mager iv uure taqat lu, iv ait de qula a qek ke aat
i arik be quasik ke raneng liina i ama Ngemumaqa qa muvuusep.
2 Ngua taqen taqurla i raquarli saqikka uut dai sa uut narli ama lengi ama atlu nget,
ip taquarl murl lura ama qaqet. Dav ama risu i murl lura i ra narli nget, dai quasik nge
mat never a ra. I re narli lungera ama risu dap kuasiq ai ra mu araa qevep aip diiv ama
Ngemumaqa qe rekmet taqurla, raquarl ka taqen.
3 Dav uut i uut tu auur a qevep sever ama Ngemumaqa, dai diiv aa ding se uut, iv uur ran
sever aa luqupki iv uure raneng aa maspetki. I qatikka ip taquarl murl ama Ngemumaqa
qa ruqun ma',
'Taqurla de ama qurek per a ngua de ngua ruqun ma',
'Ngua tu vuusep, i quasik mager ip ta ran savet gua luqupki ip te raneng ama maspetki.'
Sng. 95.11
Ama revan i ama Ngemumaqa qa meraqen taqurla. Dav aa rletki dai murl ianai i qa
rekmet ne ama aivetki, dai verleset na qi.
4 Taqurla i raquarli ve ama Ngemumaqa aa Langinka dai qa meraqen sever ama nirlaqa
Ama 7 ma',
'Pet luqa ama nirlaqa iv Ama 7 dai ama Ngemumaqa qa lu ai verleset ne aa rleriirang mai,
de mas per a Qa vet luqa ama nirlaqa.' *Stt. 2.2*

5 De saqiaskerlka ama Ngemumaqa aa Lengi i sa uut lu nget i nget ma',
'Maikka diip kuasik mager ip ta ran savet gua luqupki ip te raneng ama maspetki.' *Sng. 95.11*
6 Dai qatiaskerl ama revan i diiv iari ama qaqet ta ran sever ama Ngemumaqa aa luqupki ip te raneng aa maspetki. Dap lura i murl te narli ama Lengi ama Atlunget nauirl dai quasik ta man, i raquarli quasik ta mu araa qevep sever ama Ngemumaqa de quasik te narligel ka.
7 Dap katiaskerl aip laip nasat, naset lura araa uang ama niirl, de buup ne ama ages nge mit, de ama Ngemumaqa qa sil ne aa lengi met ma Daivit. I saqiaskerlka lungera ip taquarl uut sil mavuk. I qa sil ma',
'Iara dai ariq aip ngene narli ama lengi i ama Ngemumaqa qa taqen sagel ngen, dai quasik mager ip malkuil men a ngene ning, ip kula ngen narligel ka.' *Sng. 95.7*
De ver ama niirl i qurli ma Daivit per a nget, de ama Ngemumaqa qa ruqun ma, 'Iara', dai liina ngere teqerl a uut, ai saqiaskerlka Qa mu iaq ama nirlaqa bareq ama qaqet ip mager ip ta ran sever aa luqupki, i qi ne ama maspetki.
8 Dai arik murl ma Josua qe qurl a ra re luqia ama maspetki, dai saqias arik kuasik mager iv ama Ngemumaqa qa taqen sever iaq ama nirlaqa.
9 Taqurla dai uut drlem, ai ama Ngemumaqa aa qaqet dai qatiaskerl diiv araa maspetki, ip taquarl ai de ama maspetki ver ama nirlaqa i Ama 7 na nget, ip taquarl ama Ngemumaqa i mas per a qa.
10 Dai uut drlem, ai luqa i qa man sever ama Ngemumaqa aa luqupki ip ke taneng ama maspetki, dai qa verleset ne aa rletki de qe taneng ama maspetki. Taqurla ip katikka raquarl murl ama Ngemumaqa i qa verleset ne aa rletki de qa mer ama maspetki.
11 Taqurla dai maikka mager iv uuret matna madlek iv uur ran savet luqia ama luqupki ne ama maspetki. Taqurla iv ait de qula a qek ka mit kut lungera ama gamansena i quasik te narligel ama Ngemumaqa aa lengi, ip taquarl murl lura ra rekmet. I arik ma raqurla dai qa rekmet ne ama vu be lenges na qa.
12 De ama Ngemumaqa aa Lengi dai ngere iames de ngeret matna. I maikka ama gerli nget mai. I maikka ama gerli nget malai daleng ama sinki i ai de qis nis sepna nanas. Be lungera ama lengi dai ai de ngererl sirl ama qaqeraqa be maikka nget dan samuk na qa. De maikka nget dan samuk iasai sede ama qaqeraqa aa rlan maget, de maikka ngere dikdik peleqes ne ama lan ngen ama mening mer ama lan. Taqurla be maikka qe taqat drlem se auur a tuaqevep de ngen auur a rut angera narliip.
13 I maikka quasiq a qeni ver ama aivetki i iini ngere rles tiq ama Ngemumaqa. I maikka Qe taqat lu ama tekmeriirang mai. I ama tekmeriirang mai dai qurli iirang menaiam de aa saqang. De maikka diiv uure raqa sek dem mer ama tekmeriirang i uur rekmet niirang.

Ma Iesus Kat Den Sede Ama Ngemumaqa Aa Saqang
14 De uut dai auur a Barlka ma Iesus dai sa qa mit sev uusep i qa taarl ver ama Ngemumaqa aa saqang de qet matna bareq a uut. I qa dai ama Ngemumaqa aa Uimka. Dai be qatikka mager iv auur a tuaqevep dai uure taneng a nget madlek.
15 De ma Iesus auur a Barlka, i ai de qa taarl ver ama Ngemumaqa aa saqang de qet matna bareq a uut. Dai murl ka men be re siquat na qa ip katikka taquarl uut. I ai de re siquat ne aa tuaqevep ngen aa qetdingki. Dap liirang aa mai nge men dap katikka quasik ka tit puuqas ne a nge ama vu, be maikka quasiq a nge ama viirang. Dai be qa maarl malkuil iv aa arlem peviit bareq auut, de diip ka tat never auut a iara.
16 Taqurla be mager iv uut tit sagelna ne ama Ngemumaqa aa luqupki i ai de qe uas, dap kuasik mager iv uureng ning. I qa dai ai de aa ngimsevetki never a uut. Dai uut tit sagel ka, i diiv uuret lu qa i aa arlem never a uut. Be ariq aiv auur a nge ama merlen dai diiv aa ngimsevetki qia tat never auut. Katikka.

5

Auur a Barlka Ma Kristus Dai Mager Ip Ke Guirl A Uut
1 De qatikka diiv iara ngul sil sevet lura mai never ama Judaqena i ama barlta ip ta taarl ver ama Ngemumaqa aa saqang de ret matna bareq ama qaqet. I lura dai ama Ngemumaqa qa mu ra i ra never ama qaqet. I qatikka luqa raqurla iv aa rletki ip ka tat never ama qaqet se ama tekmeriirang i maikka mager ip tet matna bareq ama Ngemumaqa. De luqa i ai de qa taarl ver ama Ngemumaqa aa saqang, dai mager ip kerl kuarl te iarang ngen ama ranbandem i nget muqas muqas sagel ama Ngemumaqa, de ngen ama ranbandemiis muqas muqas ip ngere lemerl ama viirang.
2 De qatikka raquarli qa dai aa dlek ip taquarl ama qaqet, dai be mager ip ke palu gel lura ama qaqet i quasik tat drlem: De lura i re tekmet ne ama viirang.

3 De mager ip ke kuarl te ama ranbandemiis sever ama qaqet araa viirang de qatikka
sevet ngen a qa, aa viirang, i raquarli qa dai quasiq a nge ama dlek.
4 De qerlka quasik mager iv a qek senas ip ka tet luqa ama luqupka ama barlka, i raquarli
qe narliip ke barlnas. Dap katikka luqa dai mager iv ama Ngemumaqa qa ru qa ve luqa ama
luqupka i ama barlka, ip katikka raquarl murl i qa nes te ma Aaron.
5 Dai saqikka raqurla, se ma Kristus. I ai de quasiq ai qa ruqun ai diip ke ar ama luqupka
ama barlka ip bareq a nas, ip ka taarl ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq a uut. Dai
ama Ngemumaqa qa mu aa qevep ip ke qurl a qa re ama luqupka ama barlka raqurla. I
ama Ngemumaqa qa ruqun ma',
'Ngi dai Nguaimka. De iara dai sa ngua sil bareq ama qaqet mai ai Ngua dai gi Mam na
ngua.' Sng. 2.7
6 De qerlka ama Ngemumaqa aa Lengi i sa nger i ai ve ama Langinka, dai saqiaskerlka
nger iara, i qa ruqun ma',
'Diip masmas de ngit matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet. I diip
ngit matna ip taquarl murl ma Melkisidek, ke ne ma Abraham.' Sng. 110.4
7 De murl lua i qurli ma Iesus per ama aivetki, de qe raring i qa snanpet ne ama
Ngemumaqa te ama raatmaat-nevet ip ke iames na qa never ama aapngipki. De qe raring
saimanau de qek nak. Be qatikka ai de qa manep nas de qe narligel aa Mam. Taqurla be
ama Ngemumaqa qa guirltiq aa raring.
8 I ma Iesus dai ama Ngemumaqa aa Uimka. Dap per aa mugunes iara dai aa Mam ke su qa
ip ke narligel aa lengi veleqes ne ama merlen. Dap ka ral ama getget be maikka liina nge
raqa su qa re liina ip ka tit kur ama Ngemumaqa aa lengi.
9-10 Taqurla dai be uuret lu, i liina nge rekmet na qa be maikka ama atluqa malai i qat drlem
saatmit kur ama lengi. Taqurla be ama Ngemumaqa qa mu qa de qa ruqun ma',
'Ngi dai luqa ip ket matna vet Gua saqang bareq ama qaqet, ip taquarl Melkisidek.' *Sng.*
110.4
De qerl guirl ama qaqet mai i ra tit kur aa lengi, ip diip kurli ra maget masmas.

Kuasik Mager Iv Auura Tuaqevep Taquarl Ama Arluis

11 De buup ne liirang aa i iirang peviit ip ngu taqal sil ba ngen niirang sevet ma Kristus.
I qa dai auur a Barlka i qa taarl ver ama Ngemumaqa aa saqang de qe raring bareq a uut.
Dav ama arlenki ve a ngen a ning be quasik ngene taqat drlem. Taqurla be ama alkuil
bareq a uut iv uure teqerl a ngen ne ama rarlimini ve lunger iara ama lengi angera rleng.
12 De ngen dai sa ma Kristenkena na ngen se ama ainkules. Be qasa mager ip ngene su
iari re ama Ngemumaqa aa lengi. Dap kuasik. I qatiaskerl kuasik maget ne a ngen a
tuaqevep, be qatiaskerl mager iv iari re su ngen te ama lengi i ngere rarlma na nget never
ama Ngemumaqa aa lengi. I qatiaskerl kuasiq ai maget na ngen kur ama asmes ama dlek
pem nget. Kuasik. Dap katiaskerl ngene srluuv ama qumek.
13 Lura i ra tes ama asmes i quasiq ama alkuil nget dai ama arluis na ra. Dai saqikka ngen i
quasik ngene su re ama lengi ama saikngias pem nget be quasik ngen su te ama lengi iirang
ama atliirang.
14 Dav ama asmes bareq ama barlta dai ama alkuil nget, be lura dai raquarl iari i ai de re
taqat lu ama aisiirang i ama atliirang de ngen ama viirang.

6

Mager Iv Uure Riirl Dap Kuasik Uurerl Guirl

1-2 Taqurla dai quasik mager ip katikka uut taqen sevet lungera ama lengi i ai de uure
rarlma i uure su rem nget nevet ma Kristus aa lengi. I ariq uure tekmet taqurla qatikka,
dai diiv uut taquarl lura i ai de re teq ama vet, i aip ta req ama vetki ara arlimbiit de saqi
ra rattem katikka raqurla vetpet. Dap kuasik mager ip te rek ki naiviit.
Taqurla dai be quasik mager ip petpet uut taqen sevet liina i re guirltik per ama rut, de
ama tuaqevep sever ama Ngemumaqa de liina i rem ngim temanau ne ama gamansena i
lungera i quasik mager ip te iames nagel nget.
De ngene liina i re qukmes te ama qaqeraqa; de ngene liina i lura i re ruirl se ama
Ngemumaqa aa qaqet dai ra tu araa ngerik per a ra iv ama Ngemumaqa qerl kurl a ra re aa
Qevepka. De quasik mager ip petper uut taqen sevet lura i ra ngip de saqiaskerlka diip ta
raarl, de sevet ngen a uut mai i diiv uur raarl ver ama Ngemumaqa aa kot; De ngene liina
i diip ke sil aip kua diiv uure raneng ama iames ama atlu nget dap kuarl diiv uure raneng
ama ranbandem ama vu nget masmas.
3 De ariq aip maget gel ama Ngemumaqa iv uure tekmet taqurla, dai diiv uure tekmet
taqurla.

4-6 De iari ama qaqet dai sa rat drlem se ma Kristus de liina i qa rekmet niini bareq
auut. De sa ra raneng ama Ngemumaqa aa ranbandem de ra raneng ama Qevepka ama
Glasingaqa. De sa ra raneng ama Ngemumaqa aa lengi, be rat drlem, ai maikka ama atlu
nget. De qasa rat drlem ai ama Ngemumaqa aa dlek, dai diip baing se nget sekgames per
ama niirl ama altu nget i diip baing se nget nasat. Dai ariq aiv iak nevet lura raqurla qa
aat be qa ngim temanau ne ama Ngemumaqa, dai quasiq a nge ama aiska ip mager ip ke
guirl, ip saqiaskerlka qe guirltik per aa rutka. Maikka quasik. I liina i qa rekmet niini, dai
saqiaskerlka raquarl ai qa, qa uadem se ama Ngemumaqa aa Uimka men ama lalemka. Be
raquarl ai ma Iesus ke kiari men ama lalemka iv ama qaqet ta tuma se qa. Dai ngu iil ip
kurla ngene tekmet taqurla dav as ngene riirl.

7 Dai diip ngu reqerl a ngen aip ngu lu nanaa. Katikka ai de vetpet i ai de ama qaikki qia
terl, be ama aiverem dai ai de uum nget tet luqia ama qaikki. Dai baip luum aa ngere tal
ama asmes ama atlu nget ip nge tat nevet lura ama qaqet i ra qutserl per ama asmes per
araa sleng per a uum. Dai diiv ama Ngemumaqa qe rekmet ne ama atlu sagel luum aa ama
aiverem.

8 Dav ariq aiv ama aiverem dai ama vuum be uum nge riirl ama airung ngen ama vakpak,
dai be diip kuasiq ama ainkules de diiv ama Ngemumaqa qa raqen se uum ai mager ip
lenges na uum. De diiv ama altingki qi iin me uum.

9 Maikka gua rluavik, iara dai uure kuarl te ama lengi ama dlek pem nget sagel ngen.
Dav uut drlem, ai quasik mager ip lenges na ngen taqurla. Kuasik.
I ama Ngemumaqa dai diip ka rat never a ngen de diip ke guirl a ngen.

10 Ama Ngemumaqa dai ai de qe taqa tekmet, be diip kat drlem sever ama rleriirang i sa
ngen dekmet niirang. De diip kat drlem ai ngen sek de a ngen a arlem sagel ka i ngen derat
never aa qaqet.

11 De qatikka uure narliip maikka ngene dlek i qatikka ngenet matna raqurla. De
ngene taneng a ngen a tuaqevep malkuil, de qurli ngen de vet luqa ama nirlaqa i ama
Ngemumaqa qa muvem na qa ip diip ke tekmet ne ama atlu bareq a uut.

12 De qula ama neng na ngen saatmit ne qut ma Kristus. Dap mager ip ngen druaqen lura
i maikka murl ta tu araa qevep ne ama revan. Taqurla be ra raneng liirang aa i murl ama
Ngemumaqa qa muvuusep ai diip ke qurl aa uis.

Diiv Uure Raneng Ama Lengi I Ama Slurlka Qa Muvuusep

13 Dai be mager ip ngen druaqen ma Abraham. I murl ama Ngemumaqa qe sem madlek
ne aa lengiqi bareq a qa. Dap kuasiq a qek i qa veviit daleng ama Ngemumaqa ip mager ip
ka tu ve uusep sagel ka. Taqurla de qatikka ama Ngemumaqa qa sem madlek ne aa lengiqi
de qa tis nas ne aa rlenki, ai diip ke rekmet taqurla ip taquarl ka sil.

14 I ama Ngemumaqa qa ruqun ma',

'Maikka Ngua taqen ne Gua revan, i maikka diip Ngu rekmet ne ama atlu sagel ngi de diip
Ngu rekmet ne gia laanivas ip maikka buup na ra, ra ren.' *Stt. 22.16*

15 De ma Abraham dai qurli qa naa ne liirang aa de quasiq ai masna ama neng na qa.
Baiv aa de qa met liirang aa i mekai ama Ngemumaqa qa muvuusep ai diip ke qurl a qa.

16 Dai be liina i ai de ra tu vuusep dai raqurliani. Lua i aiv ama qaqet ta tu vuusep i ra tis
iaq aa rlenki, dai liina ngere teqerl ai luqa i ra tu vuusep de ra tis ka dai maikka qa veviit
daleng me ra. Dai aiv iak ka tu i qa tis iak i qa veviit, dai ai de liina ngere sem madlek ne aa
lengi be qe bingbing sere lura i re narliip ta sev aa uuves.

17 Dai murl ama Ngemumaqa qa meraqen madlek ai maikka diip ke rekmet ne ama atlu
sagel uut i ma Abraham aa liinka. De maikka qe narliip ke raqa teqerl auut, ai quasik mager
ip ke guirltik per aa tuaqevep. Taqurla be qa mu aa rlenki ip katikka qe se madlek ne aa
lengi.

18 Dai be liiram aa ama lengi iiram dai qatikka qurli iiram aa. I liiram aa dai ama
lengi ama dlek pem nget de liina i ra tu vuusep. De liiram aa dai quasik mager iv a qeni
ngere qut naser iiram. De qatikka ne liiram aa dai quasik mager iv ama Ngemumaqa qe
qaak i aip ka taqen. Dai be uut ama qaqet i uut men sagelna ne ama Ngemumaqa, dai
mager iv uur ru auur a qevep sevet lungera ama lengi i ama Ngemumaqa qa muvuusep
marevan. De mager iv uure dlek i qurl uut de vet liirang aa ip diiv uure raneng iirang i sa
ma Ngemumaqa qa meraqen madleq ai diip ke qurl auut tem iirang.

19 Dai be liina i ama Ngemumaqa qa ruqun ip kurl uut naa ne liirang aa. Dai uure raneng
malkuil ama Lengi ama Ngemumaqa qa muvuusep, ip taqua ama angka ka raneng ama
bautki. De auur a tuaqevep dai nget dan saivuk semer ama a Ngemumaqa aa Rumki i
maikka ama Glasingas Malai met ki, i qi ruarl ne ama luanki ama slurlki i qi kiarli ve ama
Lautu-vem-ki ama Slurlki i qi ve uusep.

20 Dai ma Iesus dai sa qa uirl semet luqia ama a rumki be qa rattem ip sagel uut. Be ma
Iesus dai sa auur a Barlka i qa taarl ver ama Ngemumaqa aa saqang de qet matna bareq
a uut. I qa ip taquarl ma Melkisidek. Be qa dai qatikka diip ket matna raqurla mas mas
bareq auut.

7

Ma Melkisidek I Aa Rlenki Veviit
Stt. 14.17-20

1 Luqa ma Melkisidek dai murl ama King na qa i qe ruirl se ama qaqet pet ma Salem. De
qa dai ama Barlka i qet matna bareq ama Ngemumaqa i Maikka Qa Veviit. De murl ma
Abraham ke ne iari ama Kingkena ra tesna be qa veleng ta.
De qerl guirl dai qe ne ma Melkisidek ian aatmetna men ama aiska. Be lua i ian aatmetna,
de ma Melkisidek ka nen ama Ngemumaqa ip ke rekmet ne ama atlu sagel ma Abraham.
2 De ma Abraham ka barlmet ke ne ma Melkisidek te ama quvang iirang mai i qa ral iirang
never ama arasmesna. Be aip liina ip ma malepka niirang dai qa quarl te ama quanas-iini
never iirang.
I ma Melkisidek aa rlenki dai ama rarlimini ma',
'A King ne ama Gamansena ama Seserl Nget.'
De qerlka iani ma',
'A King ne ma Salem.'
Dai ve iini a nger a rleng dai ma',
'A King ne ama Uupka bareq auut.'
3 De quasiq a qek kat drlem aip ngu lu ma Melkisidek aa mam nemka de aa nan nemki. De
quasiq a qek kat drlem aip ka men naqua. De quasiq a qek kat drlem aa nirlaqa i qa men de
quasiq a qek kat drlem aip kesnada qa verleset. De qatikka qa ip taquarl ama Ngemumaqa
aa Uimka. De qatikka qa dai raquarl ama Barlka na qa i qet matna ver ama Ngemumaqa
aa saqang mas mas.

Ma Melkisidek Ka Met Liirang Aa Nagel Ma Abraham

4 Dai ngen dru a ngen a qevep ai ma Melkisidek dai qatias ka veviit. De auur a murlka
ma Abraham, dai qa qurl ma Melkisidek te ama tekmeriirang i qa ral iirang naver ama
arasmesna. Be aip liina ip ma malepka niirang dai qa quarl te ama quanas-iini never
iirang.
5 De ma Moses aa Lo dai nge taqen ai ama qaqet i ra nevet ma Livai aa laanivas, i lura i ret
matna ver ama Ngemumaqa aa saqang, dai mager ip ta tet liirang aa naver ama malepka,
nagel ama qaqet. I lura dai mager ip te ngingdemna ne liirang aa nagel araa qaqet katikka,
i quaatta i lura re ne araa qaqet i ra nevet ma Abraham aa liinka.
6 De ma Melkisidek dai murl kuasiq ai qa nemen ma Abraham aa liinka. Dap ka met
liirang aa naver ama malepka nagel ma Abraham. De qa meraqen ne ama atlu sagel ama
Ngemumaqa barek ma Abraham. I dap kuatta i ma Abraham ke taneng ama lengi i ama
Ngemumaqa qa muvuusep bareq a qa.
7 Dai uut mai uut drlem, ai luqa i qa taqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa bareq iak,
dai ama Barlka daleng luqa i qa taqen bareq a qa.
8 Dai be lura i ra nemen ma Livai aa liinka, i ai de ra tet liirang aa naver ama malepka
nade ama Isrelkena araa tekmeriirang, dai ama qaqet i lura i naqatikka qurli ra de diip
te ngip. Dap ma Melkisidek, i qa mer ama tekmeriirang i liirang aa naver ama malepka
nagel ma Abraham, dai ve ama Ngemumaqa aa Langinka dai quasiq ai qa sil sever a qa ai
qa ngip.
9 Dai ma Livai dai ai de qa ter ama quanas-iini nade ama malepka ne ama tekmeriirang
nagel ama qaqet. Dap mager iv uure tuqun ai lua i ma Abraham ka van ma Melkisidek te
ama quanas-iini nade ama malepka ne ama tekmeriirang, dai qerlka ngene ma Livai qa
van.
10 De ma Livai dai as kuasik ka men. Dap kasa qurli qa aa mene aa serluqa ma Abraham
lua i qe ne ma Melkisidek i ian aatmetna.

Ma Iesus Aa Rletki Ip Taquarl Ma Melkisidek

11 I qatikka murl lua i ama Livaiqena i re lautu de re ruirl se ama qaqet dama
Ngemumaqa aa saqang, dai ama Ngemumaqa qa qurl a ra te aa Lo. Dav ama rleriirang
never ama Lo dai quasiq ai ngere tekmet iv ama seserlta na ra. Kuasik. Dap kuarl aiv ama
Lo ngere seserl ver a ra dai be diip kuasik mager ip saqikka iaq ama Barlka i diip ka ren ip
taquarl ma Melkisidek, i qatikka ka dai quasiq ai qa ip taquarl ma Aron aa liinka.
12 Dai aiv iak muqas i diip ka ren i luqa i ip ket matna ver ama Ngemumaqa aa saqang,
dai saqikka mager ip se ngen a uang ama Lo i nget muqas.

13 I uut taqen ne liirang aa sevet ma Iesus. I qa nemene iaq ama liinka qatti. I ai de quasiq
a qek nemen luqa ama liinka qa matna ip taquarl luqa i ai de qet matna bareq ama qaqet
per ama Ngemumaqa aa saqang.
14 Dai uure taqat drlem ai auur a Barlka nemen ama liinka ma Juda. De ma Moses dai
quasik ka meraqen sever aret i ra matna bareq ama qaqet per ama Ngemumaqa aa saqang
nevet ma Juda aa liinka.

15 Dai uuret lu luqa ama Iameska i qet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama
qaqet ka men. Dai qa ip taquarl ma Melkisidek. Dai be maikka uure taqat drlem, ai qa uirl
se lura i ret matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet i ra nevet ma Livai aa
laanivas.
16 De quasiq ai ama qaqeraqa aa Lo nge rekmet na qa be qet matna ver ama Ngemumaqa
aa saqang bareq ama qaqet. Dap katikka aa iames i qurli nget mas mas angera dlek nge
rekmet na qa be qet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet masmas.
17 I ama Ngemumaqa qa meraqen sevet ma Iesus ma',

'Diip mas mas de ngit matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet. I diip ngit
matna ip taquarl ma Melkisidek.' *Sng. 110.4*

18 Dai lungera ama lengi dai ngere teqerl a uut, ai ama Ngemumaqa dai sa Qa verleset ne
lungera ama Lo i murl nget. I raquarli lungera ama Lo dai quasiq anger a nge ama dlek.
De quasik mager ip nge tat never a uut.
19 De ma Moses aa Lo dai quasik mager ip ngere rekmet ne a qeni ip maikka ama atlu
iini. Taqurla de ama Ngemumaqa qa rattem na re iaq ama aiska i maikka ama atluqa. De
qa uirl se ama Lo. Be ne luqa ama aiska dai mager iv uut tit sagelna ne ama Ngemumaqa.

20 De qerlka iani, murl lua i ama Ngemumaqa qa mak ne ma Iesus iv auur a Barlka ip ket
matna ver aa saqang bareq a uut, dai quasiq ai qa mak na qa naik. Kuasik.
Dap ka meraqen marevan ne ama lengi ama dlek pem nget. Dap lura i murl ta nauirl i ret
matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet, dai quasiq ai ra raqurla. I quasiq
a qek ka meraqen marevan ne ama lengi ama dlek pem nget nauirl ai diip tet matna ver
ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet.
21 Dap ma Iesus dai qet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet. I qatikka
ama Ngemumaqa qa meraqen madlek marevan. I qa ruqun ma',
'Ama Slurlka dai qa mu ngi be diip kuasiq ai Qe guirltik per aa tuaqevep:
'Ngi dai diip ngit matna mas mas per ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet.' Sng.
110.4

22 Dai be uut drlem, ai lungera ama lengi ama rarlimini na nget se ama iames i ma Iesus
ka rekmet na nget. Dai maikka ama atlu nget peviit. Be nge uirl se lungera ama lengi ama
dlek pem nget i murl nget na uirl.

23 I murl dai ai de buup ne lura ret kut naser a na i ra taarl ip tet matna ver ama
Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet. I raquarli, ai de rep ngip be quasik mager ip
tet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang mas mas bareq ama qaqet.
24 Dap ma Iesus dai qe iames mas mas. Be qatikka quasik mager ip diip mas per a qa
saat-matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet.
25 Taqurla be ma Kristus dai mager ip ke iames ne lura ama qaqet, i rat den sagel ama
Ngemumaqa ne aa rlenki. I ma Kristus dai mager ip mas mas ke tekmet ne liina. I raquarli,
qe iames mas mas. Be ai de qe raring sagel ama Ngemumaqa ip ka tat never a ra.

26 Dai luqa raqurla i qet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet. Dai
maikka maget na qa ip ka tat never a uut. De ai de qa tit kur ama gamansena i ama
Ngemumaqa qe narliip se nget. De quasiq a nge ama viini men a qa. Be qa, dai maikka ama
meningka dama Ngemumaqa aa saqang. De ama Ngemumaqa qa mu qa vuusep peviit. I
qurli qa sangis ne ama qaqet i ai de re tekmet ne ama viirang.

27 De lura i murl ama barlta i ai de ret matna ver ama Ngemumaqa aa saqang, dai ai de
araa rletki i rerl kuarl te ama ranbandemiis per ama niirl mai. Be nauirl dai ai de rerl kuarl
te ama ranbandemiis ip sever araa viirang. Baiv aa de rerl kuarl te ama ranbandemiis ip
sever ama qaqet araa viirang. Dap ma Iesus dai quasiq ai qet matna raqurla. Kuasik.

Dap katikka qa quarl te ama ranbandemiis mais. I qa quarl temiis bareq ama Ngemu-
maqa.
28 Dav ama lengi ne ama revan i ama Ngemumaqa qa muvuusep, dai nge men nasat,
naser ama Lo. Dai ngere siquat te ama Ngemumaqa aa Uimka. I luqa ama Barlka i qet
matna ver ama Ngemumaqa aa saqang, dai maikka ama atluqa malai. Be qa dai maikka
qa uirl i qa tat never a uut. De qatikka diip kurli qa raqurla mas mas.

8

Ma Iesus Dai Auura Barlka I Qa Veviit i Qet Matna Bareq A Uut

1 Dai lungera ama lengi i uut taqen na nget dai raqurliani: Auura Barlka i Qa Veviit dai
qa aa, i ai de qet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet. I qa i sa ai de
uurel sil ba ngen sever a qa. I luqa dai iara qa mugun de ama Ngemumaqa aa snaing pe aa
merlmerliit pe uusep.
2 I auur a Barlka i qet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet, dai qet
matna ver ama Luqupka i maikka ama Glasingas Malai. I qet matna vet luqa ama Luqupka
i maikka ama Revanka i qa ip te lautu. I ama Ngemumaqa aa Luqupka. I qatikka qa, qa
matna ver a qa. Dap kuasiq ai ama qaqeraqa qa matna ver a qa
3 De lura mai ama barlta i ai ret matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama
qaqet, dai araa rletki ip terl kuarl te ama ranbandemiis nagel ama qaqet, de ngen ama
ranbandemiis sagel ama Ngemumaqa. Taqurla dai saqikka ma Iesus dai mager ip ke
rekmet ne ama ranbandemiis.
4 I arik kurli qa ver ama aivetki, dai quasik mager ip ka ip ket matna ver ama
Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet. I qasa raquarli, iari aa i ai de ret matna ver ama
Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet, de ai de rerl kuarl te ama ranbandemiis i nget
muqas muqas sagel ama Ngemumaqa. I ra tit kur ama Lo.
5 I lura i ret matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet, dai ret matna ama
rleriirang per ama aivetki. I liirang aa ama rleriirang per ama aivetki, dai ama qasiquatka
de ama a nemki ne liirang aa ama revan iirang i iirang pe uusep. Taqurla be qerl ama
Ngemumaqa qa meraqen ma Moses madlek i lua i ip ke tekmet ne ama lautu angera
luqupka. I ama Ngemumaqa qa ruqun ma',

'Maikka mager ip ngi rekmet ne ama Gua vetki ip ki raqurl luqia ama nemki i sa ngua
reqerl a ngi ve ama damki reves.' Kisim Bek 25.40

6 Dav ama rletki i ma Iesus ka raneng a qi, dai maikka qi veviit. I qi daleng luqia ama
rletki i lura i ret matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet ta raneng a qi.
Dai saqikka raqurla, i lungera ama lengi ama rarlimini na nget se ama iames i ma Iesus
ka rekmet na nget i ama lengi ama dlek pem nget i ma Iesus ka men se nget nagel ama
Ngemumaqa sagel aa qaqet. Dai nget peviit daleng ama murlas nget.
7 Dai mager ip ngen drlem ai arik murl lungera nauirl ama lengi i qa raapdemna na nget
dai ama atlunget mai, dai saqias kuasik mager iv ama Ngemumaqa qe quarl te iang ama
lengi i qa raapdemna na nget ip maiiram.
8 Dav ama Ngemumaqa qa lu sever ama qaqet i ra rekmet ne ama vu i quasik te narligel
ka. De qa ruqun ma',

Jer 31.31-34

Ama Slurlka qa ruqun ma, 'Ngene narli. Sa ngua mu ama giqi, ip diip ngu qur ama qaqet
nevet ma Isrel, de ama qaqet nevet ma Juda te ama lengi ama iames nget i qa
raapdemna na nget.
9 I lunger iara ama lengi i ngua raapdemna na nget dai diip kuasiq ai nget ip taquarl lungera
i murl ngua qurl araa murlta. I lua i ngua raneng de araa ngerik de ngua mit nanaik
ta nevet ma Isip. Dap kuasik ta narligel lungera gua lengi, i ngua qurl a ra. Be ngua
i ama Slurlka, dai ngua ngim temanau na ra.
10 Dap lunger iara ama lengi dai gua lengi ama dlek pem nget, i ama iames nget, dai
raqurliani. Diip ngua ru gua lengi ver araa tuaqevep. De diip ngu iil gua Lo de araa
rlan. De diiv araa Ngemumaqa na ngua. De diip ta dai gua qaqet na ra.
11 De saqias kuasik mager ip diiv iak ke su aa rluaqa dap kuarl ama Ngemumaqa aa iari
ama qaqet. I diip kuasik mager ip kel sil ba ra ip tat drlem ama Slurlka. I raquarli
ama qaqet mai, i lura i ra veviit de lura i quasiq ai ra veviit dai diip tat drlem se ngua.
12 I raquarli diip gua ngimsevetki never a ra. De diip ngu veriktem se araa viirang, de
ngerlangken per a ngua niirang.'
13 Dai ama Ngemumaqa qa mis lunger iara ai ama lengi i maget na nget ama iames nget.
Dai be lungera i murl nge rarlma na nget, dai sa ma Ngemumaqa qa rekmet na nget be ama
murlas nget. Dai be liirang aa i ama murlas iirang dai iirang ngere saasik.

9

A Lautuqi Araa Ais. I Murl Nauirl

1 Dai lunger ama lengi i ama Ngemumaqa qa quarl tem nget nauirl, dai angera Lo sevet
liina ip te lautu. De qerlka qa reqerl araa aip te rekmet ne ama Laut-vem-ki nanaa.
2 I luqa ama luqupka dai qa ve ama vetki i ra rekmet na qi dai ne ama aurl angera
qetdeng. Be ama a rumki i qi rarlma ve luqia ama vetki, dai ra mis ki ai ama Luqupka ama

Glasingas. De met luqia ama a rumki dai qurl ama mudem dama vuquliising. De ngen ama lai-ini i qurl ama bret pem iini i ra quarl tem nget bareq ama Ngemumaqa.

3 De imanau dai ama luanki ama slurlki i bing men ama rumki ip ma udiim. I luqia ama a rumki, dai ra tis ki ma',

'A Luqupka i maikka ama Glasingas Peviit.'

4 Be met luqia ama a rumki dai ama luqupka i muk i re nin ama qinepki iv ama raamas ne ama atlu. De qerlka imuk dai ama Bokiski ne ama Ngemumaqa aa Lengi I Nget Peviit i lungera ama i murl nget na uirl. I vet luqia ama bokiski dai ra uung ki mai ne ama gol. De imuk met luqia ama a rumki dai ra mu ama suupinki i ama gol ver a qi, i ama asmes met ki i ra tis nget ma Manna, de ngene ma Aaron aa vuqulka i ai de qa tit dem ka. I luqa ama vuqulka i murl vurl ama ngeriquaing men a qa.

De mer ama bokiski dai ama duliam imek i ama galgal iam, i ama Ngemumaqa qa iil aa Lo vem iam.

5 De ver ama bokiski ara ningait angera rleng, dai qurl ama a nembim. I ianem ngim ip taquarl ama Angeluiam. I iim dai ama qivarlet per a iim. I ra mu iim per ama bokiski ara ningait angera rleng, i verik ian a qivarlet. I verik ian a qivarlet daleng ama luqupka ver ama bokiski ara ningait i ai de ama Ngemumaqa qe teviktem se ama viirang. I liim aa iane teqerl ai qurl ama Ngemumaqa ve luqa ama luqupka. Dav iara dai quasik mager ip ngu sil sevet liirang iara mai.

6 Pe luqia ama Lautu-vem-ki dai ra raqa muvem ne ama tekmeriirang mai. Baiv aa de lura i ai de ret matna ver ama Ngemumaqa aa saqang, dai ai de rat dan semet luqia ama rumki i qi rarlma ve ama Lautu-vem-ki. I ai de rat dan ip tet matna araa rleriirang.

7 Dap luqa ama Barlka i ai de qet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet, dai qatikka ngerek se qa i mager ip kat dan semer iaq ama rumki i luqia ip ma udiim. I ai de luqa qat dan semet luqia ama rumki mais per iaiq ama ageski. De luqa dai ai de qat dan semet luqia ama rumki i qe tal ama aurl muqas muqas angera qerekka. I quasik mager ip ka ran i qe ses ne ama qerekka. I luqa ama qerekka ip katikka sever aa viirang de sever ama qaqet araa viirang. I liirang aa ama viirang i ama qaqet ta rekmet niirang, dai ai de quasik tat drlem ai re tekmet ne ama vu aa.

8 Dai ama Qevepka ama Glasingaqa dai qet teqerl a uut ne liim aa ama rumbiim taqurliani: Ai ama aiska sever ama Luqupka i maikka ama Glasingas Malai vem ka, dai as kuasik ta rattem na rem ka. I as lua i qurli luqia ama rumki i luqia i qi rarlma.

9 Dai liini iara dai ama qasiquatka bareq a uut iara. De liini iara ngere teqerl ai liina i rerl kuarl de ama ranbandemiis i nget sagel ama Ngemumaqa, dai maikka quasik mager ip ngere raqa lemerl ama qaqeraqa, i luqa i qe lautu sagel ama Ngemumaqa. I lungera ama ranbandemiis dai quasik mager ip ngere rekmet ne luqa ama qaqeraqa ip maikka ama mening imuk de aa rlan.

10 Dai lungera ama Lo dai nge taqen sever ama asmes angera tekmeriirang. De sevet liina i re srluup de sever ama gamansena i nget muqas muqas sevet liina iv ama mening ama qaqet. I ra taqen sever ama qetdingki ara tekmeriirang naik. I ama Ngemumaqa qa quarl te lungera ama Lo ip mager ip ta tit kut nget ip deng i qe seserl ver ama tekmeriirang mai.

Katikka Ma Kristus Ka Quarl Te Aa Qerekka

11 Dap ma Kristus dai qasa qa men iv ama Barlka i qet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet. I qa dai qet matna se ama tekmeriirang ama atlu iirang i iara uure taneng iirang. Dap ma Kristus dai quasiq ai qet matna vet luqa ama Luqupka ip taquarl iari i ai de ret matna. I ra dai ra matna ve ama Lautu-vem-ki. I ma Kristus dai qet matna vet luqa ama Luqupka i maikka ama atluqa malai daleng ama Lautu-vem-ki i qi ne ama asilki. I luqa dai maikka ama 'Merlka' malai. De luqa ama Luqupka dai quasiq ai ama qaqet ta matna ver a qa. I luqa ama Luqupka dai quasiq ai qa never ama aivetki.

12 De ma Kristus dai quasiq ai qat dan se ama meme angera qerekka, de ngen ama bulmakauqa ama rluimka aa qerekka, semet luqia ama Rumki i ama Glasingas met ki. Kuasik.

Dap qatikka qa man mais de qa vandem per a uut ne aa qerekka te auur a viirang ip kurl uut maget mas.

13 I murl i aiv ama qaqet te lenges ne ama Ngemumaqa aa gamansena dai de ama Barlta nev ama Lautu dai re lemerl ta ne lungera ama qerekka naver ama bulmakau, ngen ama meme, de ngen ama aimeng naver ama kauqi i ra ves ki be qia mang. De ai de re rles a nget pet lura ama qaqet. I ai de re tekmet taqurla ip lura ama qaqet dai ama mening ta dama Ngemumaqa aa saqang iv ama Ngemumaqa aa qaqet na ra.

14 Dap luqa iara ma Kristus aa qerekka dai qe uirl se liirang aa. De ma Kristus dai quasiq aa
qeni sever a nge ama viini arlves men a qa. Maikka quasik. De ama Qevepka i ai de qurli
qa mas, dai qatikka qa mat nevet ma Kristus ip ke quarl temiis bareq ama Ngemumaqa ip
taquarl ama ranbandemiis. Taqurla be quasiq ai qa rekmet ne auur a qetdingki naik be
ama meningki. Kuasik.
Dap ka verleset ne auur a viirang mai. Be uut drlem ai uut dai maikka ama mening de auur
a rlan dama Ngemumaqa aa saqang. Taqurla be quasik mager ip saqias uut tit kut lungera
ama Lo. I lungera ama Lo, dai quasiq ai ngere iames nauut. Dai be mager iv uure lautu de
uuret matna bareq ama Ngemumaqa i qe iames masmas.
15 Ma Kristus aa qerekka qa rekmet na uut be ama mening-ta nauut dama Ngemumaqa aa
saqang. Taqurla be ma Kristus dai qurli qa i ama veleqeska ip ke sem madlek ne ama iames
nget ama Kondrak. De sa qa ngip ip ke vandem per ama qaqet. De ip ke veriktem se ama
qaqet araa viirang, i murl ta rekmet niirang i lua i as gel ama murlas nget ama Kondrak.
Taqurla be ama qaqet i re narli ama Ngemumaqa i qes nes tem ta de ret dadem, dai mager
ip te taneng ama iames. I lungera i murl ama Ngemumaqa qa sil ai diip ke qurl aa uis tem
nget, be diip kurli ra maget masmas.
16 Aiv ama qaqeraqa qa tu aa qevep ai diip ke ngip, de qe narliip ke sil aip diip nemka qa
ra aa tekmeriirang. De ai de qe lil lungera ama lengi ve ama langin-ngis, ip taquarl ama
Kondrak. Be ariq aiv ama rluimka qe narliip ka tit kut lungera ama Kondrak, be qa met
liirang aa i aa mam ka mak niirang ba qa, dai mager iv ama qaqet tat drlem nauirl ai luqa
aa mam ka ngip. De diiv araa ding se ama rluimka ip ka ra aa tekmeriirang.
17 Dai aip luqa i qa iil ama Kondrak, dai as kuasik ka ngip, dai diip kurli lungera naik.
Dap saip lua i qa ngip, dai lungera ama Kondrak, dai angera dlek ip ngeret matna.
18 Dai lungera ip saqikka raquarl lungera ama Kondrak peleqes ama Ngemumaqa qe ne
aa qaqet. I murl dai ai de re peleng ama aurlki ip taqurla iv ama lengi dai ngere taqat
matna.
19 Dai uuret lu, i nauirl dai ma Moses ka sil ne ama lengi mai ama dlek pem nget per ama
Lo bareq ama qaqet. Baiv aa de qa mer ama qerekka never ama kauqi are uimini de qa mu
ama qerekka ve ama qerlapki. De qa aar se ama arlemet ngen ama qesing ama marianget
never ama sipsip de ama vuquliit. I lungera ip ke quk nget pe ama qerekka de qe rles per
ama Langinka ne ama Ngemumaqa aa Lo vet ngen ama qaqet mai.
20 De ma Moses ka ruqun ma',
'Luqa iara ama qerekka i qa ip ke tekmet ne ama Kondrak ip ngere taqat matna. I lungera
i ama Ngemumaqa qa meraqen madlek sagel ngen ip ngenet dadem nget.' *Kisim
Bek 24.6-8*
21 Dai saqikka raqurla i ma Moses ka rles ama qerekka ver ama Lautu-vem-ki. I qa rles
ama qerekka vet liirang aa mai i ai de ret matna niirang pe ama Lautu-vem-ki.
22 I qatikka murl i ama Lengi ama dlek pem nget dai angera dlek iv angera gamansena
dai ai de re lemerl ama tekmeriirang mai ne ama qerekka. I qatikka arik aip kuasik ta
veleng a qeni se ama qerekka, dai quasiq a nge ama aiska iv ama Ngemumaqa qe suquv
auur a viirang.

Ma Kristus Ka Man Sev Ama Lautu-vem-ki I Qi Vuusep

23 Dai be liirang aa ve ama Lautu-vem-ki i qi gel uut, dai iirang ngere siquat te liirang
aa i maikka ama revan siirang i qurli iirang pe uusep. De ai de ra ter ama qerekka never
ama aurl ip ke tekmet ne liirang aa iv ama mening iirang dama Ngemumaqa aa saqang.
Dap liirang aa i maikka ama revan siirang i iirang pe uusep, dai mager iv ama mer iirang
malai. I nge uirl se ama aurl angera uang ama ranbandemiis.
24 Dap ma Kristus qa man sev ama Lautu-vem-ki i maikka ama Glasingas Malai i qi
vuusep. Dap kuasiq ai qa man sep luqia Lautu-vem-ki i luqia ama qaqet ta rekmet na
qi. I luqia ama Lautu-vem-ki i maikka ama Glasingas Malai vemki, dai qi siquat te luqia
i maikka ama revan se qi. Be iara dai qurli ma Kristus per ama Ngemumaqa aa saqang de
qa tat never auut.
25 De qatikka ai de ver ama ages mai de ama Barlka i ai de qet matna ver ama
Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet, dai ai de qa ter ama ranbandemiis ne ama
qerekka. De ai de qat dan semer ama Rumki i maikka ama Glasingas Malai met ki. Be
luqa ama qerekka, dai quasiq ai qatikka qa aa qerekka.
Dap ma Iesus dai quasiq ai qa rekmet taqurla. I qatikka qa mit sev uusep ip ke quarl temiis
ip taquarl ama ranbandemiis. I quasiq ai qa rekmet taqurla vetpet. Kuasik.
26 I arik ma Kristus kerl kuarl temiis petpet, dai mager ip ke tal ama getget petpet. I nge
rarlma ianai i ama Ngemumaqa qet matna ver ama aivetki be qatiaskerl iara. Dap kuasik.
I iara dai gelna gelna ne ama nirlaqa de deng deng, de ma Kristus ka men sever ama aivetki

mais katikka. I ip ke quarl temiis bareq ama Ngemumaqa ip taquarl ama ranbandemiis ip ke lemerl ama viirang.
27 De ama qaqet mai dai mager ip te ngip mais katikka. Baiv aa de diip ta raarl ver ama Ngemumaqa aa Kot.
28 Dai ma Kristus ka quarl temiis bareq ama Ngemumaqa iv ama ranbandemiis. I qatikka qa quarl temiis mais ip ke lemerl te ama qaqet i buup na ra, araa viirang. De ma Kristus dai diip ka ren ip maiiram, dap kuasiq ai ip ke lemerl te ama qaqet araa viirang, kuasik. Dap diip ka ren aa, ip maiiram ip ke iames ne lura i qurli ra naa na qa.

10

Ma Kristus Ka Vandemiis Dai Be Mager Ip Ke Lemerl Auura Viirang

1 Dai be ne ma Moses aa Lo dai ai de uuret lu ama tekmeriirang ama atliirang angera nemki aa, i liirang aa i nasat de iirang nge ren. Dap maikka quasiq ai ngere taqa teqerl a uut ne liirang aa. I ama Lo nge taqen, ai maikka mager ip katikka rerl kuarl te ama ranbandemiis i nget taquarlna ver ama ages mai. Taqurla dai be uut drlem, ai quasik mager iv ama Lo ngere seserl ver ama qaqet ip tat dan sev ama Lautu-vem-ki. I ama Lo dai maikka quasik mager ip ngere rekmet na ra iv ama atlu ra. Maikka quasik.
2 I arik lungera raqurla ama ranbandemiis ngere tekmet ne ama qaqet ip maikka ma seserlta, dai saqias arik kuasik terl kuarl te ama ranbandemiis. De ariq ama ranbandemiis ama quanas nget ngere rekmet ne ama qaqet i rat dan sev ama Lautu-vem-ki dai sa ma mening ta, dai diip per araa tuaqevep, dai saqias diip quasik ta tu araa qevep ai ra rekmet ne a nge ama viini.
3 Dap kuasik. I qatikka ai de ver ama ages mai, de lungera ama ranbandemiis ngere tekmet na ra be ngere puktik per a ra ne araa viirang.
4 Dai liina dai ama rarlimini raqurliani. Ama bulmakau ama quat-nget de ngen ama meme angera qerekka, dai maikka quasik mager ip ngere lemerl te ama viirang.
5-6 Baip lua i ma Iesus kat den sever ama aivetki, de qa ruqun ma',
'Kuasik Ngi narliip te peleng ama aurl ip terl kuarl temiis. Dap sa Ngia muvem ne iaiq ama qetdingki ip Ngi qurl a ngua. De ama ranbandemiis i ai de res pes nget be maikka nget dang mer ama altingki, de ama ranbandemiis ip ngere lemerl ama viirang, dai liirang aa dai qerlka quasik ngi narliip se iirang. *Sng. 40.6-8*
7-8 De Ngua ruqun ma',
'Gua Ngemumaqa, lu ngua iara i sa ngua men, ip sa raquarl ta iil sever a ngua ve ama Langinka. I sa ngua men ip ngua tit kut gia narliip. Dap lua i nauirl dai qa meraqen sever ama ranbandemiis i ama Lo nge ruqun a ra ip te tekmet niirang. I qa ruqun ma', "Kuasik ngi narliip te peleng ama aurl ip terl kuarl temiis. De ama ranbandemiis i ai de res pes nget be maikka nget dang mer ama altingki, de ama ranbandemiis ip ngere lemerl ama viirang, dai ai de quasik ngi narliip se iirang.' *1Sam 15.22*
9 De aiv aa de qa ruqun ma',
'Lu ngua iara i sa ngua men ip ngua tit kut gia narliip.' *Sng. 40.7-8*
Taqurla be qa qirlvem se lungera ama gamansena i murl nauirl. De qa rekmet ne ama gamansena ama iames nget ip ngere kut naset lungera.
10 Be ma Kristus ka mit kur ama Ngemumaqa aa narliip, be qatikka qa quarl te aa qetdingki mais iv ama ranbandemiis. Dai be ne liina dai qa rekmet nauut i ama quatta ngen ama nankina be maikka uut bareq ama Ngemumaqa be ama seserlta nauut.

Ma Kristus Aa Ranbandemiis Ngere Lemerl Auura Viirang

11 De saqiaskerlka iani. Lura ama barlta mai i ai de ret matna ver ama Ngemumaqa aa saqang dai qatikka ai de ver ama niirl mai de ra taarl gel ama Luqupka i ai de ra tu ama aurl ver a qa ip terl kuarl temiis. Dap lungera ama ranbandemiis dai quasik mager ip ngere lemerl te ama viirang.
12 Dap ma Kristus ka quarl te ama ranbandemiis mais sever ama viirang. Be lungera ama ranbandemiis dai ip maget per ama ages mai. Baiv aa de ma Kristus ka mugun de ama Ngemumaqa aa snaing pe aa merlmerliit pe uusep.
13 Be iara dai qurli qa daleng aa qumes-ta ip diiv ama Ngemumaqa qa ru ra ver aa arlim.
14 I raquarli ne lungera ma Kristus aa ranbandemiis mais dai qa lemerl aa qaqet be ama mening ta mas. Dai be lura dai qa rekmet na ra be maikka maget na ra.
15 De qerlka ama Qevepka ama Glasingaqa dai qa sil ba uut taqurla. I nauirl dai qa ruqun ma',
16 Ama Slurlka qa ruqun ma',
'Lunger iara ama iames-nget ama lengi ama Kondrak, dai diip laip ngu rekmet na nget parlen ngu ne gua qaqet. I diip ngu rekmet na ra ip de araa rlan de ngen araa tuaqevep

dai vem ta se gua Lo. De diip per araa tuaqevep dai ngu rekmet na ra ip tat drlem ai lu ngu narliip se ra ip kurli ra raqurla.'

17 De iani i qa tat nadem i qa ruqun ma',

'Diip ngu veriktem se araa viirang de diip ngerlangken per a ngua niirang.' *Jer 31.33-34*

18 Dai be sa ariq aiv ama Ngemumaqa qa veriktem se ama viirang, dai saqias kuasik mager ip te tekmet ne liina i rerl kuarl te ama ranbandemiis ip ngere veriktem se iirang.

Mager Iv Uut Tit Sagelna Ne Ama Ngemumaqa

19 Dai raqurla be mager iv uut tit sagelna ne ama Ngemumaqa. I sa raquarli ma Iesus ka arletik ne aa qerekka ip ke vandem per auur a viirang. Be iara dai saqerl mager iv uut dan sagel ama Ngemumaqa mer ama Rumki i ama Glasingas met ki.

20 I mager iv uut dan nep luqa ama aiska ama iameska i ma Iesus ka rattem ip sagel uut. I luqa ama aiska dai ne ama iames. Dai luqa ama aiska i qatikka ma Iesus ka rattem, dai qa bing mene ama luanki ama slurlki i qi sere luqia ama a rumki. Dai luqia ama luanki dai raquarl ai ma Kristus aa qetdingki.

21 Dai be uut dai auur a Barlka, dai qa veviit i ai de qet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq auut. De ai de qe uas te lura mai i maikka ama Ngemumaqa aa liinka na ra.

22 De qa dai qa rles aa qerekka sede auur a rlan, ip ke verleset ne auur a viirang i sa uur rekmet niirang. De iv uut drlem ai sa ma mening uut dama Ngemumaqa aa saqang maikka. De qa ukmestem uut ne ama kainaqi ama meningki i maikka mager iv uure qirlvem se ama gamansena ama vu nget, i qurli nget de auur a rlan. De maikka mager iv uut tu auur a qevep sever ama Ngemumaqa de maikka mager iv uut tit sagelna na qa.

23 De qerlka mager ip katikka masmas uurem ngim te liirang aa ama tekmeriirang ama atliirang i diiv ama Ngemumaqa qe qurl a uut tem iirang nasat. De qatikka mager iv uut tu auur a qevep madleq ai diiv ama Ngemumaqa qe rekmet taqurla ip taquarl ka muvuusep ai diip ke rekmet taqurla.

24 Dai mager iv uut tu auur a qevep sever a na de mager iv uure sem madlek nana iv uure teqerl ne ama arlem de uure tekmet ne ama tekmeriirang ama atliirang sagel na.

25 De uut i ama Ngemumaqa aa qaqet dai quasik mager iv uut ding pet liina i uure ngingdemna, ip taquarl ai de iari re tekmet. Maikka qurli. I uut drlem, ai ma Kristus aa Nirlaqa ip ke kot se ama qaqet dai qa gelna. Taqurla dai uut, iak de iak dai mager ip maikka slepslep per a uut iv uure sem madlek ne iari.

Kula Ngenem Ngim Temanau Ne Ama Ngemumaqa Aa Uimka

26 I ngua taqen taqurla i raquarli, sa ariq aiv uut met ma Kristus aa lengi ama revan nget be uut drlem se nget, baiv aa de uut tit kur auur a narliip iv uure tekmet ne ama viirang. Dai quasiq a qeng iai ama ranbandem i mager ip ngere lemerl ama viirang. Maikka quasik.

27 De qatikka ariq aiv uure tekmet ne ama viirang, dai qatikka diip per auur a mugunes dai diip kurl uut i maikka uureng ning i qurl uut de ver ama Slurlka i diip ka ren ip ka tatmet se uut. Be lua i diip ka tatmet se ama qaqet mai, dai diip ke nem lura i ai de quasik te narliip se ama Slurlka ip ke uas tem ta semer ama altingki, be lua dai diip te taneng ama merlenka i rat dang mer ama altingki.

28 Dai be uut drlem ai ariq aiv iak i qa merarlik ma Moses aa Lo, de ariq aiv iaiam dap kua ama depguas na ra, ra sil sever ama viini i qa rekmet niini, dai diip kuasik mager iv araa arlem nevet luqa. Kuasik. Dap diip te veleng ka.

29 Dai be ngen dru a ngen a qevep nanaa sevet luqa i qa ngim temanau ne ama Ngemumaqa aa Uimka? I raquarli, i qa ngim temanau ne ama Ngemumaqa aa Uimka de saqi qa vin ma Iesus aa qerekka qa manep. I luqa dai nauirl de re qukmes tem ka ne ama qerekka ama meningka pem ma Ngemumaqa aa Kondrak. Dai qatikka luqa ama vuqa dai qa qurek per ama Qevepka I luqa i ama rarlimini se ama Ngimsevetki.

30 De uut drlem ai ama Ngemumaqa qa ruqun ma',

'Diip ngu guirltik barek lura i re tekmet ne ama vu. De qerlka qa ruqun ma', "De qatikka ama Slurlka dai diip ka ratmet se aa qaqet per ama Kot." Lo 32.35 Sng. 135.14

31 I maikka ama vu i ariq uure lenges ne ama Ngemumaqa, i luqa i kurli qa masmas, de maikka aa serlinki peviit. Dai mager iv uureng ning.

Maikka Mager Iv Uure Taneng Ama Muaqevep Malkuil

32 Mager ip ngen du a ngen a qevep sevet lungera ama niirl i mekai nauirl. I mekai lua i ngen daneng ama tekmeriirang ama revan iirang nagel ama Ngemumaqa, dai vet lungera ama niirl de ra van a ngen te ama merlen ama slurlnget. De ngen dal ama getget i buup. Dap ngen maarl malkuil de ngen kirlvem se lungera ama merlen.

33 De ver iang ama niirl dai ai de ra taarl na ngen de ama qaqet araa saqang, de ra tuma se ngen. De re tekmet na ngen mavik de araa saqang. De ai de ver iang ama niirl de ngen derat never iari i re tal lungera ama merlen i saqikka ngene tal nget.
34 De lura i ra mu iari never a ngen pe ama karabus, de a ngen arlem never a ra de ngene taqa tekmet se ra. De lua i ama qaqet ta ter a ngen a tekmeriirang de qatikka ai de ama arlias per a ngen, de a ngen a ding se ra. I raquarli ngen drlem, ai qatikka a ngen a tekmeriirang dai diip prleset niirang. Dap katikka a ngen a tekmeriirang, iiriang pe uusep i liirang aa i diip kurli iirang masmas.
35 Taqurla dai be raquarli liirang aa mai dai ama revan, dai be mager ip ngen drlem sever ama tekmeriirang ama atliirang i ai de mekai ngene tekmet niirang. De mekai dai a ngen a tuaqevep ama dlek pem nget dai quasik mager ip ngen dering per a nget. Kurli. Dap maikka mager ip ngen dru a ngen a qevep madlek taqurla, ip diip mager ip maikka ngene raneng ama ranbandem.
36 De maikka mager ip ngen deraarl malkuil taqurla ip mager ip ngen diit kur ama Ngemumaqa aa narliip. De mager ip ngene raneng ama tekmeriirang ama atliirang, i murl ama Ngemumaqa qa muvuusep ai diip ke qurl a ngen.
37 Dai be qatikka mager ip ngen deraarl malkuil men ma Kristus, i raquarli ama Lengi ve ama Langinka dai nge taqen aip kesnada de qa ren.
'Maikka diip kuasiq ama ainkules, de Luqa i diip kat den, dai diip ka ren. I maikka diip masna qa ren.'
38 Be nemka i maikka ama seserlka de aa saqang dai diip ke iames i raquarli qatikka qur aa tuaqevep. Dav aip guirltik per a qa be quasik ka tu aa qevep sever a Ngua, dai diip kuasiq ama arlias per a Ngua never a qa.' Hab 2.3-4
39 Dav uut dai quasiq mager iv uurem ngim te auur a rleng i arik lenges na uut. Maikka qurli. Dav uut tu auur a qevep ip diiv uure iames.

11

Ama Murlta Araa Tuaqevep

1 Liina i ama tuaqevep dai raqurliani. Maikka uure taqat drlem, ai ama tekmeriirang mai ama atliirang i ama Ngemumaqa qa meraqen madlek marevan ai diip ke qurl auut tem iirang dai diiv uure raneng iirang. I quaatta i quasik uut lu liirang aa ne auur a saqang, dav uure taqat drlem ai liirang aa mai i qel sever iirang dai qurl iirang aa.
2 I murl lura ama qaqet i ra tu araa qevep dai be maikka ama arlias per ama Ngemumaqa malai never a ra. Be qa tis ta ai maikka ama atlura.
3 Be uut tu auur a qevep dai be sa uut drlem, ai ama Ngemumaqa qa matna ver ama uusepka ngen ama aivetki ne aa lengi qatikka. Be ama tekmeriirang i uuret lu iirang, dai quasiq ai ama Ngemumaqa qa rekmet niirang ne a qerang i uuret lu iirang ne auur a saqang.

Ma Abel, De ma Inok De ma Nua Ra Mu Araa Qevep Sever Ama Ngemumaqa

4 Ma Abel dai qa tu aa qevep sagel ama Ngemumaqa, de qerl kuarl te aa ranbandemiis sagel ka. Be ama Ngemumaqa, dai qe narliip se ma Abel aa ranbandemiis dap kuasiq ai ma Kain. I ma Abel dai qa tu aa qevep, be raqurla be ama Ngemumaqa qe narliip se aa ranbandemiis i qa qurl a qa. Dai be liina ngere teqerl a uut ai ama Ngemumaqa qa mis ka ai ama seserlka. De sa ma Abel ka ngip, dap ne lungera aa tuaqevep dai raquarl ai de aa lengi ngere siquat sagel uut.
5 De ma Inok dai qa tu aa qevep sever ama Ngemumaqa, taqurla be ama Ngemumaqa qa mer a qa sev uusep, i qa mer a qa i quasiq ai qa ngip. Dav as nauirl iv aiv aa de ama Ngemumaqa qe tet ma Inok, dai ama Ngemumaqa qa ruqun ma',
'Maikka ama arlias per a ngua nevet ma Inok aa mugunes i maikka rerlas te aa tuaqevep men a ngua.' *Stt. 5.24*
Baiv aa, de quasik mager iv ama qaqet te lu ma Inok, i raquarli ama Ngemumaqa qa mer a qa ip kurli qa gel ka.
6 Dai be nemka i quasik ka tu aa qevep, dai quasik mager iv ama arlias per ama Ngemumaqa never a qa. De nemka i qat den sagel ama Ngemumaqa, dai mager ip ka tu aa qevep ai ama Ngemumaqa dai qurli qa mas ai de qe tekmet ne ama atlu sagel lura i maikka re mali rem ka ne araa revan.

7 De ma Nua dai qa mu aa qevep sever ama Ngemumaqa, de ama Ngemumaqa qa muserlem ne liirang aa i as diiv iirang nge ren, i liirang aa i as kuasik ma Nua qa lu iirang. Dap ma Nua dai qa tu aa qevep de qe taqa palu gel ka. Dai be ama Nua qa matna ver ama sipki ama slurlki ip diip kurl aa liinka maget. Be ne aa tuaqevep dai qa reqerl ai ama

qaqet per ama aivetki dai ama vura na ra. Be ma Nua dai qa nemene lura ama qaqet i ama seserlta dama Ngemumaqa aa saqang; i raquarli ra tu araa qevep be ra ter ama Ngemumaqa aa Gamansena.

Ma Abraham Ke Ne Ma Sara Ian Mu Ian A Qevep

8 De ama Ngemumaqa qa nes te ma Abraham ip ka iit sever iaiq ama luqupki i qa muvuusep ip diip ke qurl a qa. Dap ma Abraham dai quasik kat drlem aip ki quaridi. Dap ka narligel ama Ngemumaqa de qa mit aa, i qatikka raquarli qa tu aa qevep.

9 Be ma Abraham dai qurli qa vet luqia ama qerlingki i ama Ngemumaqa qa meraqen madlek ne aa revan ai diip ke qurl a qa. Be ma Abraham dai qurli qa vet luqia ip taquarl luqa i quasiq ai qe ianai. I qatikka ma Abraham ka rekmet taquarl i raquarli qa mu aa qevep. De ma Abraham dai qurli qa ve ama Haus sel ip taquarl ma Aisak ke ne ma Jekop. I ma Aisak ke ne ma Jekop dai saqikka ian daneng lungera ama lengi nagel ama Ngemumaqa i qa muvuusep.

10 Be liina i ai de qurli ma Abraham taqurla i raquarli, qatikka ai de qurli qa de qem ngim te luqia ma qerlingki ama slurlki i luqia i diip kurli qi masmas pe uusep. I qatikka luqia ama qerlingki ama slurlki dai ama Ngemumaqa qa mu aa qevep ai lu diip ki raqurla. De qatikka qa, qa rek ki.

11 De ma Abraham dai qasa ama serluqa be qasa quasik mager ip ka tu a nge ama arluis. Be ma Sara dai quasik mager ip kil sel a nge ama arluis. Dap ma Abraham dai qa mu aa qevep sever ama Ngemumaqa. Taqurla be ama Ngemumaqa qa rekmet na iam be mager iv iane sel ama arluis. De qa raneng ama madlek sevet liina i raquarli i qatikka qa tu aa qevep ai diiv ama Ngemumaqa qe rekmet ip katikka raquarl ka muvuusep.

12 De luqa dai maikka ama serluqa be qasa qa dai ama qares ip kep ngip. Dap navet luqa dai buup ne aa laanivas ta men, men a qa, be buup na ra ip taquarl ama ualdang per ama uusepka. De qatias buup ne ama qaqet ta men nevet luqa ama quanaska be ra ip taquarl ama qunka ver ama kaska aam. I qatias kuasik mager ip ngia risavet ne lungera de maget.

13 Be lura iara ama depguas na ra i ma Abraham, de ma Aisak de ma Jekop, dai qatikka ver araa mugunes iara ver ama aivetki, dai qatikka ai de ding se ra men ama Ngemumaqa. Be lua i ra ngip i qatiaskerl ta tu araa qevep sever a qa. Be quaatta i quasiq ai qatiaskerl ta raneng liirang aa i ama Ngemumaqa qa muvuusep ai diip ke qurl a ra. Dai dap katiaskerl tat drlem ai qatiaskerl nasat de re raneng liirang aa. Be lua i ra mu araa qevep sever iirang de ama arlias per a ra, i ra tu araa qevep sevet luqa ama nirlaqa i diip te raneng liirang aa. De ra ruqun ma',

'Kurl uut pet luqi iara ama aivetki ip taquarl ama nangista. I uut men ip kurl uut pet luqi iara ama aivetki se ama veluus.' Sng. 39.12

14 Dai uut drlem ai quasiq ai lura ra tu araa qevep sevet luqia ama aivetki ai maikka araa luquv aa marevan, i raquarli, ra tu araa qevep madlek sevet luqia ama aivetki i maikka araa luquv aa ama marevan.

15 Dai be qatikka arik murl lura ra tu araa qevep sevet luqia ama luqupki i sa ra mit never a qi, dai vadarl ai de ra guirl sever a qi.

16 Dap ta dai ai de qurli ra de vet luqia ama luqupki ama atluqi, i luqia ip maikka ama arlias per a ra ver a qi, i qi vuusep. Dai be ama Ngemumaqa dai ama arlias per a qa ka i ra tis ka ai araa Ngemumaqa i raquarli qa muvem ne ama luqupki bareq a ra.

17-18 De murl ama Ngemumaqa qa siquat ne ma Abraham aa tuaqevep. I qa ruqun a qa ip ke quarl te ma Aisak ip taquarl ama ranbandemiis. De ma Abraham ka narligel i raquarli qa tu aa qevep. Dap ma Abraham dai qasa qa mer ama lengi i ama Ngemumaqa qa meraqen madlek marevan. I ama Ngemumaqa qa sil barek ma Abraham sevet ma Aisak ma',

'Katikka ma Aisak aa liin naik dai diip te taneng ama rlenki ai gia liin na ra.' Stt. 21.12

De ma Abraham ke narliip ka tit naser ama Ngemumaqa aa lengi ip ke veleng luqa aa uimka ama quanaska ip ma ranbandemiis.

19 Be ma Abraham dai qa muvem nanas ip ke tekmet ne liina, i raquarli qa dai qa tu aa qevep ai ama Ngemumaqa dai mager ip ka taarl ne ama ngipta never ama aapngipki. Taqurla dai be maikka ama revan, i mager iv uure siquat sevet liina ma', 'Ma Abraham dai qa mer aa uimka never ama aapngipki.'

20 Dai be raquarli ma Aisak ka tu aa qevep sever ama Ngemumaqa dai be qa meraqen ne ama lengi ama atlunget sagel ma Jekop ke ne ma Isau. I qa raqal sil ba iam sevet liirang aa i diip nasat de ama Ngemumaqa qe rekmet niirang bareq a iam, iane ne ian a laanivas.

21 De ma Jekop ka mu aa qevep sever ama Ngemumaqa. Be lua i ama serluqa na qa be a qares ip kep ngip, de qa qurl ma Josep aa uimiam te ama lengi ama dlek pem nget ama

atlunget. De vaik per a qa de aa vuqulka i ai de qa tit dem ka de qe raring ne iarang ama atliirang.

22 De ma Josep ka mu aa qevep sever ama Ngemumaqa. Be lua i ama serluqa na qa be a qares ip kep ngip, de qa ruqun ip diiv ama Isrelkena ra iit nevet ma Isip. De qa ruqun a ra ip diip te ral aa lan.

23 De ma Moses aa mamiam dai ian dru ian a qevep sever ama Ngemumaqa. Be lua i ma Moses aa nan kia sel a qa, de aa mamiam ian lu qa dai maikka ama atluqa malai. Taqurla de ian drles ka sa ma iaquan ama depguas. Dap kuasiq ai ianeng ning, i ian derarlik ma King Parau aa Lo.

24 De ma Moses dai qa tu aa qevep sever ama Ngemumaqa, i sa lua i sama Barlka na qa be quasik ka narliip ta tis ka, ai ma Parau aa ngerlki araa uimka. Maikka quasik.

25 De qa mu aa qevep ai mager ip ke taneng ama getget, ke ne ama Isrelkena. De quasik ke narliip ka tit kur ama Isipkena araa gamansena i ama viirang angera aisiirang. I quasik ke narliip ke taneng lungera ama arlias sa ma veluus naqatikka.

26 I qa mu aa qevep ip ke taneng ama getget ke ne ama Ngemumaqa aa uis. I raquarli, qat drlem ai ariq aip te sem kelep ka se ma Kristus, dai maikka liina i iara dai iini nge uirl se ama qelaing de ngene iarang taqurla i ama qaqet nevet ma Isip te narliip te ngingdemna niirang bareq a nas. I qa tu aa qevep sevet lunger ama ranbandem i ama Ngemumaqa qe narliip ke qurl a qa. Taqurla de qa taarl malkuil.

27 De ma Moses dai qa tu aa qevep sever ama Ngemumaqa. Taqurla be qa maarl nevet ma Isip de qa mit. Dav ama King dai ama qurek per a qa. Dap ma Moses dai quasiq ai qeng ning luqa ama King. De ama revan, i uut ama qaqet dai quasiq a qek ka lu ama Ngemumaqa ne aa saqang. Dap ma Moses dai qa rekmet ne liirang aa ip taquarl ai luqa i qa lu ama Ngemumaqa, be qa dai maikka qa maarl malkuil.

28 De ma Moses dai ai de qa tu aa qevep sever ama Ngemumaqa. Taqurla be qa taqen ama Isrelkena ip te veleng ama sipsip sever ama asmeski vet luqa ama nirlaqa i ama Ngemumaqa qe narliip ke iames na ra nagel araa qumes-ta. De qa ruqun ama Isrelkena ip te rles ama qerekka mer araa taarl. I ama qerekka never ama sipsip are uis. Taqurla iv ama Angeluqa i ama Ngemumaqa qa nem ka ip ke peleng ama arluis i lura i ra arlma na ra, dai quasik mager ip ke rekmet ne a qeni sagel ama Isrelkena, i arik aip ke lu ama qerekka mer araa taarl.

Maikka Buup Ne Ama Isrelkena I Ra Mu Araa Qevep Madlek

29 De ama Isrelkena ra mu araa qevep sever ama Ngemumaqa de ra mit be ra merarlik luqa ama kaska i ra tis ka, ma', 'Ama Mariaqa.' De bing men a qa be ra tarlik men ama aivet seruarl, taqurla. Dav ama Isipkena ta tarlik naqurl a ra dai ra srluup be ra ngip.

30 De ama Isrelkena dai ai de ra tu araa qevep sever ama Ngemumaqa. De ai de re sisait mirlek ne ma Jeriko darliik ne ara surl (i ra rekmet na nget ne ama dul). Dai qatikka re tekmet taqurla be sa ma niirl ama 7 na nget de ama Ngemumaqa qa rekmet be ama surl nge raat.

31 De ama ngerlmetki ma Raiap qia mu ara qevep sever ama Ngemumaqa. Be qia mat nevet liiam aa i ian men iv iane sembal sam ngim sevet luqia ama luqupki. Taqurla be quasiq ai lenges na qi, qi ne lura i quasiq ai ra tu araa qevep.

32 Dap kua mager ip ngua tat nadem ne a qeng ama lengi raqurla? I maget, dap quasik gua nge ama ngilka ip ngul sil ba ngen sevet ma Gidion de ma Barak de ma Samson de ma Jepta de ma Daivit de ma Samuel de ngen iari ama Aamki-na-ra.

33 Dai lura dai ra tu araa qevep sever ama Ngemumaqa. Taqurla be re ruirl se ama arasmesna, be ra sev ama Kingkena areves i buup na ra araa amiqena. De ra rekmet ne ama tekmeriirang ama atliirang. De ra mer ama tekmeriirang i mekai ama Ngemumaqa qa ruqun ip diip ke qurl a ra. Be ne araa tuaqevep dai iari re pesdet mer ama laion a nger aam.

34 De iari dai ra meng ama altaing ama slurlnget. De iari dai ra uaik iv ait de qula ra veleng ta ne ama sin i lungera sever ama arasmesna. I ra rekmet ne liirang i raquarli ra tu araa qevep. Be quaatta i iari dai quasiq araa a nge ama dlek dav ama Ngemumaqa qa sem madlek na ra, i raquarli ra tu araa qevep. Be ver ama arasmesna dai ama dlek per a ra be ra sev iari ama amiqena areves.

35 De iari never a ra i re ngip, dai saqiaskerlka ra maarlviit. Be araa lavu ama nankina dai ra maarl na ra ne ama arlias.

Dav iari dai araa qumes-ta ra karabus na ra, de maikka ra lenges ne ama qetdingki ver a ra, be deng i ra ngip. De ama qumes-ta dai ra ruqun ma', ariq aip ta ngim temanau ne ama

Ngemumaqa, dai diip te veriktem se ra ip ta iit meres. Dap kuasik ta narligel ama qumes-ta, i raquarli ra tu araa qevep ai arik aip ta ngip, dap diip ta raarlviit never ama aapngipki. De diip te raneng ama iames i maikka ama atlunget malai.

36 De iari dai re tal ama merlen nagel araa qumes-ta, i ra tuma se ra, de re rurlistik per a ra, de re kuap per a ra ne ama sen de ra tu ra ve ama karabus.

37 De ama qumes-ta ra rlumet ne iari ne ama a dul be ra ngip. De iari never a ra dai ra veleng ta i ra raaptik men a ra. De ra veleng iari never a ra ne ama sin i lungera i sever ama arasmesna. De iari dai ai de ra tit i ra urlisnas i araa luan ne ama sipsip ngen ama meme ara qetdeng. De ra dai maikka quasiq araa qerang. De ra ral ama getget i nget i muqas muqas. De ra rekmet ne ama tekmeriirang ama viirang sagel ta.

38 Dap maikka lura i ama atlura malai be quasik mager ip kurli ra mas pet luqia ama aivetki. Dap per araa mugunes dai ra vin ama dam de ngen ama qerlengiirang i quasiq ama kaina de quasiq ama qevel. De ver iang de mas per a ra mer ama adem men ama aivet de men ama dul.

39 Be lura mai ama qaqet i ra mu araa qevep sever ama Ngemumaqa, dai be ra raneng ama a rlenki ama atluqi dama Ngemumaqa aa saqang. Dav as murl lua i qurli ra ver ama aivetki de quasiq ai ra met liirang aa ama atliirang i ama Ngemumaqa qa muvuusep ip diip ke qurl a ra.

40 I raquarli, ama Ngemumaqa dai qasa murl ka muvem ne liina i maikka ama atliini ip bareq a uut mai. I maikka qe narliip ip ke raqa prleset ne aa rletki ip maget nauut mai, mais. Be maikka uut mai dai qurl uut maget de aa saqang.

12

Mager Iv Uut Tuaqen Ma Iesus

1 Dai be mager iv uut drlem sevet lura i ra nauirl. I qurli ra ip taquarl ama qasiquatka. I liina ip taquarl ver ama talak i re qiuaik. I maikka ama buurlemki mirlek, be rem ngim na nauut. Dai mager iv uure serlek ne liirang aa i ama viirang ip kurla iirang ngere kel uut. De maikka uure dlek iv uure qiuaik ip maikka deng i verleset ne ama raqiuaik.

2 Dai be mager iv uure taqam ngim iv uut tuaqen ma Iesus, i qa dai ama rarlimini na qa se auur a tuaqevep. Be diip ke rekmet ne auur a tuaqevep ip maget na nget.

De ma Iesus dai qat drlem, ai ariq aip ka tit kur ama Ngemumaqa aa lengi dai laip kurli qa maget de maikka diiv ama arlias per a qa malai. Dai qa tu aa qevep taqurla be qa maarl madlek, be qa ral ama getget de qa ngip men ama lalemka. Dav ama qaqet dai ai de ra tu araa qevep ai aiv iak ka ngip men ama lalemka dai maikka ama vuqa. De maikka ama qelepka nagel liina.

Dap ma Iesus dai quasiq ai qa tu aa qevep maberl sever ama qeleves se liina i diip ke ral iini, de qe ngip. Be sa iara dai sa qa mugun pe ama Ngemumaqa aa merlmerliit pe uusep.

3 Dai mager ip ngene raqa mu a ngen a qevep sevet ma Iesus. I murl ama vura ra rekmet maden na qa. Dap katikka qa maarl madlek maikka. Taqurla dai be quasik mager iv ama neng na ngen sa maarl madlek de qula leklek pe a ngen a ngerik.

4 Be ama a revan i ngene dlek i ngen deraarl sep liirang aa ama viirang arlkames, dap pet lungera ama arasmesna dai quasik ta veleng a ngen be a qek.

5-6 De ngu narliip ngu vuktik per a ngen ne liina, i ani ngerlangken per a ngen ne iini. I ama Ngemumaqa qa sil ve aa Langinka ma',

> 'Nguaimka, ariq aiv ama Barlka qa van a ngi re ama merlenka ip ke seserl ver a ngi, de qula ngia tu gia qevep ai liina dai quasiq a qeni be quasik mager iv ama merlenka ver a ngi. I raquarli ai de ama Slurlka qe seserl vet lura i maikka qe narliip se ra. De ariq aip ka mer iak de qa tis ka ai aa uimka, dai de qe rurlistik per a qa, ip ke seserl ver a qa.' Sindaun 3.11-12

7 De mager ip ngen deraarl malkuil de ama Ngemumaqa qe seserl ver a ngen. I ama Ngemumaqa dai ai de qe tekmet taqurla sagel ngen ip taquarl ai de ama ngerlmamka i qe tekmet sagel aa uimka. I qatikka ama arluis mai dai ai de araa lavu re su ra raqurla.

8 Dai ai de ama Ngemumaqa qe su aa uis mai. I ariq aip kuasik ke su ngen, dai ngen drlem, ai maikka quasiq ai aa uis na ngen. Kuasik. Dap ngen taquarl lura ama arluis i ra men mer ama qas.

9 Dai ngen drlem, ai auur a lavu never ama aivetki dai ra seserl ver a uut, be ai de uure barl araa rlen. Dai be raqurla dai maikka mager iv auur a ding nanas bareq auut Mam i qe iames ne auur a qevep ip diip kurl uut maget masmas.

10 I raquarli auur a lavu dai ra seserl ver auut sa ma veluus naqatikka. I re seserl ver a uut i qur araa narliip i ra mu araa qevep ai maget taqurla. Dav ama Ngemumaqa dai qe

seserl ver auut ip ka tat never a uut. I qe tekmet taqurla ip mager iv ama mening ta na uut ip taquarl ka.
11 Dai iara dai sa ngen drlem, ai aip lua i ama Ngemumaqa qe tekmet na uut iv ama merlenka ver a uut ip ke seserl ver a uut, dai ai de quasiq ai ama arlias per a uut. Maikka quasik. Maikka ai de ama merlenka ver a uut katikka. Dap saip ka seserl ver a uut be verleset, de uuret lu ai liina dai ama atlu bareq a uut. De ama uupka de auur a rlan, i raquarli i qe su uut te liina.

Maikka Mager Iv Uure Dlek

12 Maikka quasiq a lek ngen dap ngen diit. I maikka slepslep ngen.
13 De ngen diit nep ma aiska ama seserlka. I ngene tekmet taqurla, dai be quasik mager ip lenges na ngen mas. Kuasik. Dap kurla ngi lenges ne giak i ama merlenka ver a qa dap ngia tat never a qa ip maget na qa.
14 De mager ip ngenet matna madlek ip ngen diit kut liina i ama mugunes ne ama atlu de ama uupka varlen ngene ne ama qaqet mai. De ngene dlek i ngenerl kuarl temiis bareq ama Ngemumaqa de ngen diit kur aa gamansena ama seserl nget. I nemka i quasiq ama Ngemumaqa aa gamansena gel ka, dai quasik mager ip nasat de qe lu ama Slurlka.
15 De mager ip ngene taqam ngim i arik ma ngen bak ka aat be quasik ka raneng ama Ngemumaqa aa ngimsevetki. De mager ip ngenet lu, iv ait de qula qurl a qek peleqes na ngen i qa ip taquarl ama qariaqa i durl vem ka be saver ama serlik. I diip luqa raqurla dai diip ke van a ngen te ama merlen be diip ke lenges na ngen i buup.
16 De ngenet lu, iv ait de qula a qek ka lenges ne ama Ngemumaqa aa gamansena. De mager ip ngenet lu, ip kula a qek ip taquarl ma Isau, i qa ngim temanau ne ama Ngemumaqa. I ma Isau dai luqa i aa mam ka arlma na qa be mager ip ka aar ama tekmeriirang mai naser aa mam. Dap per iak, i ama getki-vem-ka de qa quarl te liirang aa mai bareq aa ningamka, be ian iingna ne ama asmes naik. I maikka qa lenges nanas.
17 Dap ngen drlem, ai saqiaskerlka aiv aa de qe snanpet ip ka tet liirang aa, dav ama Ngemumaqa qa ruqun ma', 'Kuasik maget.'
Dap ma Isau dai qek nak ip ka tet liirang aa ama tekmeriirang ama atliirang i ama Ngemumaqa qa qurl ma Aisak ip ke qurl a qa. Dap kuasik mager ip ke lu sever a nge ama aiska ip ke guirltik pet liina i qa rekmet niini.

Sa Ngen Men Pet Ma Jarusalem I Qi Vuusep

18 De saqias kerlka iani, i diip ngul sil ne iini. I quasik ngen men pet luqia ama damki, de quasik ngen bin per a qi ip taquarl murl ma Moses. I murl ama Ngemumaqa qe ne ma Moses ian sil ba na ve ama damki reves ma Sinai. De ama qaqet ta lu ama damki qiat dang, de maikka ama aavulki kia iing mirlek i ama suqi. De maikka vaikpaikmet de ama ngemerlas iirang slep, de ngen ama laurlka ama slurlka.
19 Taqurla be re narli ama rlaunka i re sis ka. De re narli iaq aa qenem i qa taqen ne ama a lengi. Be ama qaqet te narli lungera ama lengi, be maikka ngeterl a ra maden. Be ra ruqun ma Moses ma',

'Saqias kuasik uut narliiv uure narli a qeng ama lengi.'

20 I maikka reng ning malai i re narli lungera ama lengi i ama Ngemumaqa qa qurl a ra rem nget. I qa ruqun a ra ma',

'Ariq aiv a nge ama qaqeraqa qa tit dai diip te rlumet na qa ip ke ngip dap kuarl ama aurl dai diip te rlumet na nget taqurla.' *Kisim Bek 19.12*

21 Be maikka reng ning liina malai i ra lu iini. De qerlka ngen ma Moses ka ruqun ma',

'Maikka ngung ning malai be ngeterl a ngua maden.' Lo 9.19

22 Dap ngen dai quasiq ai ngen men per a qerlang taqurla. Kuasik. Dap ngen men per ama damki ma Saion, de ver ama Ngemumaqa aa qerlingki ama barlki ma Jarusalem i qurli qi vuusep. De sa ngen men gel ama Angeluqena i maikka buup i quasik mager ip ngi risavet na ra. I ra iing demna de qurli ra aa i ama arlias per a ra.
23 De sa ngen men per ama nguaingdemna i ne ama Ngemumaqa aa qaqet i qa arlma na ra. I lura i ama Ngemumaqa qa iil araa rlen pe aa Langinka vuusep. De sa ngen men sagel ama Ngemumaqa, i qa ai de qa tatmet se ama qaqet mai. De sa ngen men sagel ama qaqet araa qevep, i murl ama Ngemumaqa qa mis ta ai ama seserlta, be sa ra, dai ama atlura na ra.
24 De sa ngen men sagel ma Iesus. I qa, dai qa men se ama lengi, i ama Kondrak i ama iames nget nagel ama Ngemumaqa ip sagel aa qaqet. De sa ngen men sagel ma Kristus aa qerekka. I mekai qa rles a qa ver a ngen ip ke sem madlek ne lungera ama lengi i aa Kondrak bareq a uut. Be luqa ama qerekka dai qe teqerl auut, ai uut dai ama mening uut, i ma Iesus ka rekmet de maget na uut. I murl ma Abel ka arlma i qa ngip i aa qerekka qa

arletik men ama aivet, dap kuasiq ai liini ngere teqerl auut ne ama atliini ip taquarl ma Iesus qerekka.

Mager Iv Uure Taqam Ngim

25 Dai be mager ip ngenet lu, ip kula ngene pesdet mer a ngen asdem ip kula ngene narli ama Ngemumaqa aa lengi i iara qa taqen sagel ngen. I murl auur a serlura dai ra vesdet mer araa asdem ip kula re narli ama Ngemumaqa aa lengi i qa meraqen madlek sagel ta ver ama aivetki. Be lura dai quasik kurli ra maget. Dai iara dai ama Ngemumaqa qa taqen sagel uut nev uusep. Dai be iara dai diip ma vu malai barek lura ama qaqet i quasik te narliip te narli aa lengi.

26 I murl lua i qa taqen, dai be aa qenem nge quip ama aivetki. Dav iara dai qa meraqen madlek marevan ma',

'Dai saqias kerlka diip ngu quiv ama aivetki. Dap kerlka diip ngu quip ngen ama ualdang angera luquviirang.' Hag 2.6

27 Dai liina ama lengiini ma', Saqias kerlka diiv iini ngere taqa teqerl a uut ai ama tekmeriirang mai i murl ka rekmet niirang dai diip ke lenges niirang. I liirang aa dai mager ip ke quiv iirang. Dap liirang aa i quasiq uuret lu iirang dai qatikka diip kurli iirang masmas.

28 De liina ama barliini i uure su sever iini, i diiv uure raneng ama rleriirang ama barliirang ver ama Ngemumaqa aa luqupki, i quasik mager ip lenges na qi. Dai mager iv uut taqen ne ama atlu sagel auur a Slurlka, de uure kuarl temiis sagel ka ne ama revan. Taqurla, be mager iv uure palu gel ka, de uure semagil nanas.

29 I raquarli murl ma Moses ka iil ma',

'Ama Ngemumaqa aa gamansena dai raquarl ama altingki i rleprlev ama semaning mai.' Lo 4.24

13

Liina Ip Te Lautu Sagel Ama Ngemumaqa

1 Dai ngen dai ama quanases met ngen mene ma Kristus. Dai be raqurla dai qatikka mager ip masmas de a ngen arlem never a na.

2 De qatikka mager ip masmas de ngen drlem ip ngen derarl se iari ama qaqet sev a ngen a vet. I murl iari ra rekmet taqurla i ra tat never ama nangista, dai quasik tat drlem dap ta tat never ama Angeluqena aa.

3 De quasik mager ip ngerlangken per a ngen ne a ngen ari ama Ngemumaqa aa uis i qurli ra ve ama karabus. De mager iv a ngen a tuaqevep dai raquarl ai qurli ngene na ra ve ama karabus. De quasik mager ip ngerlangken per a ngen ne lura i re tal ama merlen, dap saqikka mager ip ngen dru a ngen a qevep sever a ra de ngen derat never a ra. I raquarli ngen drlem ai saqikka mager ip ngene tal lungera raqurla ama merlen nagel a ngen a qumespik.

4 Dai aip lua i iaiam ian ngerlvet nana, dai be qatikka mager iv iane taqa tekmet sagel na ip taquarl mekai ian meraqen madlek i lua i iane ngerlvet nana.
De quasik mager iv iane tekmet ne ama vu i iane ne iari maden maden. I diiv ama Ngemumaqa qe karabus ne lura raqurla i re tekmet ne ama viirang.

5 De quasik mager ip ngene rarliq ama qelaing. Dap katikka mager iv ama arlias per a ngen nevet liirang aa i sa ngen daneng iirang, i mager ip ngen dru a ngen a qevep ai liirang aa dai maget kut ngen. I sa ma Ngemumaqa qa sil ba uut ma',

'Diip kuasik tikdem ngua saatmat never a ngen. De quasik mager ip ngua iit nemen a ngen ip kuasik ngua tat never a ngen.' *Lo 31.6-8*

6 Taqurla dai be mager iv uure dlek de uure tuqun ma',

'Ama Slurlka dai gua Maatpitka; dai be quasik mager ip ngung ning ama tekmeriirang ama viirang i arik ma ama qaqet te tekmet niirang sagel ngua.' *Sng. 118.6*

Kula Ma Qelev Uut Saatmit Naset Ma Iesus

7 De quasik mager ip ngerlangken per a ngen ne lura i maikka ra arlma i re ruirl se ngen. De ra su ngen te ama Ngemumaqa aa Lengi. De mager ip ngen dru a ngen a qevep sever araa mugunes aip murl kurli ra nanaa. De mager ip ngen druaqen ta i ngen diit kur araa tuaqevep.

8 I qatikka ma Iesus Kristus aa gamansena dai ai de qurli nget taquarlna. Be qa dai qatikka qa raquarlna ip taquarl mani de raquarli iara de qatikka diip taqurla vapiit papiit be qatikka quasik per verleset.

9 De quasik mager iv a ngen a ding se iang muqas muqas ama risu ip ngere kiat met ngen puuqas ne ama Ngemumaqa aa aiska. Dap mager iv auur a ding se ama Ngemumaqa aa

ngimsevetki ip ki sem madlek ne auur a rut. I ma Moses aa Lo se ama asmes dai quasik mager iv uure dlek nagel nget. I murl kuasiq ai nge mat nevet lura i ra mit kut nget.
10 I ma Iesus ka ngip men ama lalemka bareq a uut, de uut tu auur a qevep sever a qa de uure ngingdemna, be uut tes aa asmes. Dap lura i ra tit kur ama Judaqena ara Lautuqi naik, dai quasiq a nge ama aiska bareq a ra ip te ne auut, uut tes. Katikka.
11 De ama Judaqena araa Barlka i ai de qet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet, dai ai de qe tal ama qerekka never ama aurl. De qat dan se qa sever ama Luqupka i maikka ama Glasingas malai vem ka. I ai de qerl kuarl te ama qerekka ip per araa viirang. Dav ama aurl angera qetdeng dai ai de re nin me nget darliik per ama luqupki araa garli.
12 Dai ma Iesus dai saqikka qa ral ama getget darliik per ama luqupki ama Slurlki ara garli. I ma Iesus dai qa ngip ip ke mening aa qaqet ip ma glasing a ra na ra ne aa qerekka qatikka.
13 Dai be mager iv uut tit sagel ma Iesus darliik per ama luqupki ara garli. De saqikka mager iv uure taneng liina ama qeleves pem iini i qa ral iini.
14 Dai uut drlem ai iara ver ama aivetki dai quasiq auur a nge ama luqupki i ai de qurli qi masmas. Dap kurl uut de ver ama qerlingki ama Slurlki i luqia i diip nasat de qi bareq a uut.
15 Taqurla dai be qatikka mager ip masmas de uure barl ama Ngemumaqa aa rlenki ne ma Iesus aa rlenki. Be liina dai mager iv iini ip taquarl ama ranbandemiis i ai de uurerl kuarl sagel ama Ngemumaqa. De mager iv uure taing ne ama arlias sagel ka.
16 De maikka mager ip ngene tekmet ne ama atlu sagel ama qaqet mai. De ariq aiv ama a ruus per iari re ama tekmeriirang, de mager ip ngenerl kuarl te aa ngene iarang ama tekmeriirang ip ngen derat never a ra. De quasik mager ip ngerlangken per a ngen sa tekmet ne liirang aa. I raquarli lungera raqurla ama ranbandemiis dai maikka ai de ve ama Ngemumaqa se nget.

Ama Ngemumaqa Dai Mager Ip Ke Tekmet Na Uut Ip Kurl Uut Maget

17 A ngen a barlta i re ruirl se ngen dai re narliip ta tat never a ngen. Be ai de re taqa uas tem ngen mas. De laip nasat de diip te sil bareq ama Ngemumaqa sever ama rleriirang i ra rekmet niirang. Taqurla be mager ip ngen diit kur araa lengi de qurli ngen per araa arlim. I ariq aip ngene tekmet taqurla, dai diiv ama arlias per a ra de ret matna araa rleriirang. Be ra dai diip kuasiq ai ama merlenka ver a ra. I ariq aiv ama merlenka ver a ra, i re uas tem ngen, dai liina dai diip kuasiq ai iini nge tat never a ngen.
18 De ngu nen madlek ip katikka ngene raring bareq a uut iv ama Ngemumaqa qa tat never a uut. I uut drlem ai auur a rut dai qurli nget maget de ama Ngemumaqa aa saqang. De qatikka uure narliiv auur a mugunes dai ama atlu masmas katikka.
19 De maikka ngu nen ngen ip mager ip ngene raring ip maikka mager ip masna ama Ngemumaqa qe nem ngua sagel ngen saqias kerlka. I maikka ngu narliip se liina malai daleng iarang.
20-21 I qatikka ngu nen ama Ngemumaqa, ip ke qurl a ngen te ama tekmeriirang ama atliirang.

I luqa i qe tekmet ne ama uupka de auur a rlan. De mager ip ngene tekmet taquarl ke narliip.

I sa murl ka maarl ne ma Iesus auur a Slurlka never ama aapngipki be sa iara dai auur a Uaska na qa. Be qe uas tem uut ip taquarl ama Uaska i qe uas te aa sipsiv-iirang.

I ma Iesus ka sem madlek ne ama Kondrak i aa Mam ka muvem ip ke iames nauut ne aa qerekka.

Be ama asmes nevet liirang aa i qa muvuusep dai be qurli nget mas be quasik perlverleset. I qatikka ngu raring te liirang aa ne ma Iesus Kristus aa rlenki, de mager iv uut taarl na qa i qa veviit be quasik perlverleset. Atlu!

A Lengi De Deng Deng

22 Gua rluavik. Maikka ngu narliip ngene taqa narli lungera ama lengi i sa ngua iil me nget. I lungera ip ngere sem madlek ne a ngen a rut. De luqa iara ama langinka dai quasiq ai ama ainkulka.
23 De ngu narliip ngen drlem, ai sa ra rattem na re auur ak ma Timoti nev ama karabus. Baip lua i masna qa men sagel ngua, dai diiv uun den iv uune lu ngen.
24 Ngua nem gua lengi ne ama atlu sagel ngen ama barlta mai, de sagel ngen ama Ngemumaqa aa qaqet mai. De auur a rluavik nevet ma Itali dai ra taqen ne ama atlu sagel ngen.
25 Ama Ngemumaqa aa ngimsevetki dai qurli qi na ngen mai.

Atlumas.

MA JEMS KA IIL SAGEL AMA JUDAQUENA

Diiv Ama Merlen Iirang Ngere Tekmet Nauut Iv Uut Taarl Malkuil

1 Maikka atlu, ngua, dai a ngen ak ma Jems, i ngut matna barek ma Iesus Kristus auur a
Slurlka, i maikka ngua dai ama Ngemumaqa aa maatpitka. De iara ngu lil sagel ngen ama
Ngemumaqa aa uis i qurli ngen ver ama qerlengiirang i auur a qumesta ta ingarl se ngen
be qurli ngen per iirang.
2-3 Gua rluavik, ariq aiv ama merleniirang nget den per a ngen, i ma Satan ke siquat na
ngen, dai maikka mager iv ama arlias per a ngen, i raquarli liirang aa nget den ip ngen
deraarl malkuil. Be diiv a ngen a tuaqevep dai ama revan sagel auut Mam.
4 Maikka ngu tekgel ngen ip maikka ngen daarl mas pe ama qasiquarl-iirang ip kuasik
mager ip ngen aat. I maikka mager ip ngen i ama quatta be ama nankina dai ama revan se
ngen. De maikka ngen daarl malkuil ip kuasik lenges na ngen.
5 I ngen lu, kuarl aiv iak never a ngen i quasik ke taneng ama saikngias manarevuk nagel
ama Slurlka dai mager ip ke nen sagel ama Ngemumaqa. Dai diiv ama Ngemumaqa qe qurl
a qa te aa saikngias. I raquarli ai de qerl kurl a uut maden te aa tekmeriirang i buup niirang.
De quasik mager ip ke serlin auut i ariq aiv iak ke nen sagel ka.
6-7 Dav ariq aiv iak ke raring dai quasik mager ip ka tu aa qevep maberl, dap mager ip ka
tu aa qevep ne ama revan. I raquarli lura i re tu araa qevep maberl dai qurli ra ip taquarl
ama valeng per ama kaska i ama laurlka qe rlu na nget maden maden. I lura raqurla dai
diip kuasik mager iv ama Slurlka qe qurl a ra te a qeni.
8 Ama revan i lura raqurla i ra tu araa qevep maberl dai qatikka diip ta tu araa qevep
maden. Be diip kuasiq ama Slurlka qe qurl a ra te a qeni.

Ama Lengi Bareq Lura I Quasiq Araa Qerang De Ngen Ne Lura I Buup Ne Araa Tekmeriirang

9 Ngen lu, ariq aiv iak never auut i quasiq aa qerang, dav ama Slurlka qa taarl na qa be
qe tekmet de maget na qa, dai mager ip luqa dai ama arlias per a qa nevet liina.
10 Dav ariq aiv ama Ngemumaqa qa manep ne lura i ama qelaing gelem ta, dai mager iv
ama arlias per a ra. I lura i buup ne araa tekmeriirang dai ra raquarl ama ngerlang i qurli
nget se ama veluus de masmasna ngerep ngip.
11 Dai qatikka uut drlem ai aiv ama nirlaqa qes nis ama qunam de diip masna ngerep
ngip. Be angera ngerlang ngere raat be lenges lenges na nget. Dai saqikka ama qaqet i
buup ne araa tekmeriirang dai diip ta raquarl ama qunam i masmasna lenges lenges na
nget.

Ama Slurlka Dai Quasiq Ai Qe Kiat Ne Ama Qaqeraqa Saver Ama Viirang

12 Ngen lu, nemta i ra taarl madlek pe ama merlen-iirang ara qames dai maikka diip ta dai
ama arlias per a ra. Be nasat de lura dai diiv ama Ngemumaqa qe qurl a ra te ama iames. I
diip te raneng ama ranbandem ama atlunget i murl ka muvuusep ai diip kerl kuarl taqurla
barek lura i re rarlik ka.
13 De qua ariq aip lura i ret lu ama aiska ip te tekmet ne araa viirang, dai quasik mager
ip ta taqen ma', "Ama Ngemumaqa qe kiat ne auut iv uure tekmet ne liirang aa."
Maikka quasik maget, i quasik mager iv ama viirang ngere kiat ne ama Ngemumaqa, de
quasik mager ip ke kiat ne ama qaqet sever ama viirang.
14 I qatikka auur a rut ngere kiat na uut sever ama viirang.
15 Baip ding se liirang aa ama viirang de auur a rlan de uut tu auur a qevep sever iirang.
Baiv aa de uure tekmet niirang. Dai laip liirang aa ngere kiat na uut saver ama aapngipki.
Needs revision here to include being allured away and tempted.
16 Gua rluavik, kula ngene kaak temiis i ngen dru a ngen a qevep ai ama Slurlka qe kiarlet
na uut saver ama viirang.
17 I qatikka ama Ngemumaqa dai auut Mam ma revan. I murl ka matna ver ama arliirang
de qa mu iirang per ama uusepka. De maikka quasik mager ip ke guirltik per a nas. Taqurla
de qa qurl auut te ama tekmeriirang i ama atlu iirang, i liirang aa menarevuk i maikka ama
seserl iirang.
18 I qatikka qa rekmet na uut ne aa lengi i maikka ama revan nget. I qa mat never uut ne
aa tuaqevep, be maikka qe narliip se uut iv uure uirl se aa tekmeriirang mai.

Mager Ip Uure Narligel De Uuret Dadem

19 Gua rluavik, maikka mager ip ngene su re liirang aa. De mager ip ngene taqa mu a
ngen asdem nauirl. Dap kula masmasna ngene guirltiq ama lengi, de qurla ngene serlin.

20 I maikka ariq aiv ama qurek per iak dai diip kuasiq ai aa mugunes ne ama atlu be
quasik mager ip ke tekmet ne ama rleriirang ip taquarl ama Ngemumaqa qe narliip.
21 Dai ngene suquv ama tekmeriirang ama viirang nade ngen rlan de never a ngen a
tuaqevep. Dap sung na ngen de ngene raneng ama Slurlka aa lengi i sa qa mu nget de a
ngen a rlan. I maikka lunger aa dai diip nge tat never a ngen ip ngene iames masmas.
22 De ngene narligel ama Slurlka aa lengi de ngene tekmet ip taquarl aa lengi ngerel sil
be auut. I ariq aip kuasik dai ngene kaak temiis.
23-24 Dap kuariq aiv iak ke narli aa lengi de quasik ke narligel nget, dai qa raquarl luqa
i qet lu nas pe ama qerlapki, i maikka qe taqam ngim sagel nas. Baiv aa de qa mit de
ngerlangken per a qa ne aa nemki.
25 Maikka ama Ngemumaqa aa lengi dai ama revan nget. I lungera ngere perik te ama
qaqet. Be nemta i ret lu nget sademna de re tekmet taquarl ngerel sil, dai maikka lura dai
ama arlias per a ra. I quasik ngerlangken per a ra na nget.
26 Ngen lu, ariq aiv iak ka tu aa qevep taqurliani ma', "Ngua dai ngu lautu ne ama revan."
Dav arik luqa dai vukpuk sa ma lengi ama vunget mer aa aamki dai quasik ka drlem sa
lautu ne ama revan. I maikka qe sembal temiis i raquarli aa lautu dai quasiq ama revan
nget.
27 I maikka ama lautu ama revan nget de ama Slurlka aa saqang dai raqurliani, maikka
mager iv uure uas te ama sauakta de ngene lura ama arluis i quasiq araa a nge ama lavu.
De maikka mager iv uure nging tiq ama viirang never ama aivetki.

2

Kuasik Mager iv Uut Tatmet Se Ama Qaqet Naver A Na

1 Gua rluavik, i ma Iesus Kristus dai auur a Slurlka i maikka ama Atluqa be mas. I maikka
aa ansinki ama slurlki be mager ip kula ngene barl iaq aa rlenki dav iak dai ngen semagil
na qa. Maikka kurli.
2 I iari i maikka araa tekmeriirang i buup be re rurlisnas ne ama luan ama ngarling per
a nget be ama serlav ama atlunget. I ariq aiv iak nevet lura raqurla i qa men be qurli qa
varlen me ngen per ama Lautu, de saqikka iaq i ama ruus-per-a-qa i quasik ke rurlisnas ne
ama luan ama atlunget.
3 Dap katikka ngene manep nas gel ama qelaing gelem ta, de ngene sil ba ra ma', 'Diip
ngen dugun per ama atlu.'
Dap maikka quasik ngene manep nas gel ama ruus-per-a-ra. De ngene tuqun na ra ma',
'Maikka mager ip ngen dugun maamanau per ama aivet.'
4 Ariq aip ngene tekmet taqurla, dai ngene barl iaq aa rlenki, dav iak dai ngene semagil
na qa. Taqurla, dai ama vu bareq a ngen i raquarli ngen a sikmet nanaa ip taqua luqa i qe
barlmet ne ama qaqet ne ama tuaqevep ama vu nget naik
5 Gua rluavik, ngene narli. Ama Ngemumaqa qa mak ne auut be iari i quasiq auur
a qerang. Dap ke narliip kerl kurl a uut te aa tekmeriirang i liirang aa ip taquarl ama
tuaqevep, de aa arlem, ngen aa dlek. Be nasat de uur ran saver aa luqupki i ai de qe uas.
Maikka qa taqen sevet liina ne aa revan sagel uut, i uure rarlik ka.
6 Dap ngene tekmet ne ama vu i raquarli ngene sem kelep lura i quasiq araa a nge ama
tekmeriirang. Dap ngu lu nemta i ai de re tu ama merlen per a ngen? Maikka lura i ama
quvangiirang gelem ta. De nemta i ra kiarlet na ngen ip te kot se ngen? Katikka lura.
7 De qerlka lura ra tuqut ma Iesus aa rlenki. Dap maikka aa rlenki dai ama atluqi malai
be qurl uut maget per aa arlim.
8 I sa murl ama Slurlka qa meraqen ne uut taqurliani ma',
'Maikka ngene rarliq ama seviraqi mai ip taquarl ngene rarlik nas. De ngen derat never a
ra.' *Livai 19.18*
Maikka ama Slurlka qa meraqen taqurla. Be ariq aip ngene tekmet taqurla, dai ngene
tekmet ne ama atlu.
9 Dav ariq ngene tekmet muqas de ngen derat nevet lura i ama tekmeriirang gelem ta,
dap ngenem ngim temanau ne lura i quasiq araa qerang, dai a ngen a viirang aa. I raqurla
dai ngen derarliq ama Slurlka aa lengi. De maikka ama vura na ngen de ama Slurlka aa
saqang.
10 Be ngene lu. Arik iak ka tu aa qevep ai qa tit kur ama Slurlka aa lengi mai dap ka rekmet
ne iani ama viini, dai luqa dai sa qa merarlik ama Ngemumaqa aa lengi mai.
11 I maikka auut Mam ke tekgelem i qe tuqun ma',
'Kula ngene tekmet ne ama vu i ngene ngangses.' *Kisim Bek 20.13-14*
De saqiaskerlka qe tekgelem ma',
'Kula ngene peleng na.' *Lo 5.17-18*

Dap kuatta i ariq aiv iak i quasik ke ngangses dap sa qa veleng iak, dai sa luqa qa merarlik ama Slurlka aa Lengi mai.
12 Dai mager ip ngen deraqen ne ama lengi ama atlunget de ngene tekmet ne ama tekmeriirang ama atliirang. I raquarli nasat de ama Ngemumaqa dai diip ka raarl na ngen ne aa Lengi ama seserlnget. I qatikka aa Lengi dai diip ngere veriktem se aa qaqet.
13 Dav arik kuasik iaq aa arlem never aa rluaqa dai diiv ama Ngemumaqa qe raarl na qa ne ama Lengi ama seserlnget, dap kuasiq aa arlem never a qa. Dap luqa i aa arlem sagel iari, dai diip kuasik mager ip keng ning ama Ngemumaqa aa tuvetki.

Ama Tuaqevep Ngere Baing Se Ama Rleriirang Ama Atliirang
14 Guariqena ngene narli. Ariq aiv iak ke tuqun ai qa dai qa tu aa qevep sever ama Slurlka, dav ariq aip per aa mugunes dai quasiq ai qe tekmet ne ama atlu, dai diip lenges na qa. I qatikka ama tuaqevep naik dai quasik mager ip nge tat never a qa.
15 Ngene lu, kua ariq iak dap kua iaik never a uut i maikka quasiq a nge ama asmes dap kuarl a nge ama luan, dai mager iv uut tat never a ra.
16 Dav ariq aiv uure tuqun ma', 'Maikka ama atlu aa, i diiv ama Slurlka qa tat naver a ngi de diip ngen dres ama asmes de mager ip ngene rurlisnas ne ama luan.'
Ngu lu nanaa, i ariq aiv ama lengi naik dap kuasiq uut tat naver a ra raqurla dai maikka uure kaak tem ta, dai maikka ama vu.
17 I ariq aiv uut tu auur a qevep ai rerlas tem uut men ama Slurlka dap kuasiq uure kurl iari te a qerang, dai uure kaak temiis. I maikka quasiq ai uut tu auur a qevep ne ama revan. Dai maikka quasiq uure taneng ama iames.
18 I iari dai re dlek i re tuqun ai ama Slurlka dai diip ke iames na uut i raquarli uut tu auur a qevep naik sagel ka. Dav iari dai re dlek ai uure iames i raquarli uure tekmet ne ama tekmeriirang ama atliirang. Ngu lu nanaa, kua mager ip ngi reqerl a ngua ne ama tuaqevep naik, dap kuasik ngi rekmet ne a qeni ama atliini. Dap ngu tuqun ai diip ngu reqerl a ngi ne gua tuaqevep i raquarli gua rleriirang dai iirang ngerel sil ai ngua tu gua qevep marevan.
19 Ngu lu, kua iari veleqes na ngen dai re tuqun, ai uur iames i raquarli uure tu auur a qevep sever ama Ngemumaqa ama quanaska. Dai qatikka mager aa. Dap ngene lu ma Satan aa iaus, dai saqikka nge tu angera qevep naik sever ama Ngemumaqa. Dap ngeterl a nget i ngereng ning.
20 Dap ngu lu nanaa, as kuarl ama a dul men a ngen a ning. Arik ngene dlek se ma tuaqevep naik dap kuasik ngene tekmet ne ama tekmeriirang ama atliirang, dai a ngen a tuaqevep dai quasiq ai ama revan nget.
21 Dap maikka mager ip ngen dru a ngen a qevep sever a uur a murlka ma Abraham i murl lua i qa quarl te aa uimka ma Aisak sagel ama Ngemumaqa. I maikka qa siquat ip ka tit naser ama Slurlka aa Lengi, be qa quap mer aa rik de qa mu qa ver ama buurlemka aa uuves ne ama dul. I qe tekmet taquarl ama Ngemumaqa qa taqen. Dai maikka ama Slurlka qa tis ka ai ama atluqa i raquarli ma Abraham ka tit naser aa lengi.
22 Ngen lu, maikka aa tuaqevep ngen aa rleriirang dai iiram ngeret matna taquarlna. Dai maikka ma Abraham aa rleriirang dai iirang ngerel sil sever aa tuaqevep.
23 I maikka ama lengi nep ma Langinka dai ngerel sil ne ama revan taqurliani ma',
'Abraham dai maikka ka tu aa qevep ne ama revan sagel ama Ngemumaqa, i ai de qe tekmet taqurla. De ama Ngemumaqa qet lu qa de qa tis ka ai 'Ama Atluqa.' *Stt. 15.6*
I qa tis ka ma',
'Gua rluaqa na ngi.' *Ais. 41.8*
24 Ama Slurlka dai diip ka tis uut ai ama atlura na uut i ariq aiv uure tekmet ne ama tekmeriirang ama atliirang de uut tu auur a qevep sever a qa. Dai maikka a uur a tekmeriirang ngerel sil sever auur a rut. Dav ariq uut tu auur a qevep naik dai liina dai as kuasik maget.
25 De ngen drlem sevet ma Raiap i murl ama ngerl-met-ki. Dai ngu lu nanaa be ama Slurlka qa tis ki ai ama atluqi? I maikka murl kia tu ara qevep sagel ama Slurlka be qia tat nevet ma Josua aa liinka. Be qia nem ta nev iaq ama aiska tiq araa qumespik ip diip kuasik lenges na ra.
26 I ngen lu, ariq aiv iaq i quasiq ama qeneqaqa-vem-ka dai ama ngipka. Dai saqikka raqurla i ariq iak ka tu aa qevep dap kuasik ke tekmet ne ama tekmeriirang ama atliirang dai qatikka quasiq ai qe iames i quasik ka tu aa qevep ne ama revan.

3

Mager Iv Uure Uas Te Auur Aam

1 Gua rluavik, kuasik mager ip buup na ra never a ngen, i ngene tekmet ip ngene su ama
qaqet. I ngene lu, laiv ama Ngemumaqa qa raarl ne auut ne aa lengi ama dlek pem nget.
2 I uut mai dai uut drlem sa tekmet ne ama viirang. Dap luqa i quasik ka taqen ne ama
lengi ama vu nget, dai maikka diiv ama atluqa mas de maikka diip mager ip ke taqa uas
temiis.
3 I ip taquarl ama qasiquatka ne iari i rat drlem saatmit dama hos. I ra tu ama ainini mer
ama hoski ara aamki i raqurla ip diiv ama hoski ki narligel are mam. I maikka raqurla dai
diip kia tit kur are mam aa tuaqevep.
4 De saqikka ama sipki dai ama qasiquatka. I maikka ama sip dai ama slurlnget dap
liirang aa, i ai de re nging iirang se ama sip i ra tis iirang ama stia, dai ama giliirang. I
liirang aa nget drlem saatmit se ama sip me seserl. Be ariq aiv ama laurlka qe sis dav ama
stiaqa dai qatikka qa raneng a qi malkuil. Dai maikka raqurla dai ama sipki kia tit kut luqa
i ra tis ka ma Keptan aa tuaqevep.
5 De uuret lu ver a nas. I auur aam, dai ama gil-nget dap nget drlem sa meraqen ne ama
tekmeriirang ama viirang. I qatikka ne liirang aa dai ai de uure barlnas.
Taqurla, be uuret lu ama qasiquatka ne ama aakguingki. I aip tek guing dai diip puk se
ama altingini ama giliini, dap diip ngi iistem iini dai diip buup ne ama qevel nge rang.
6 I auur aam ip taquarl ama altaing i ngere nin ama varlii. Dai saqikka auur aam dai
ngere nging demna ne ama viirang never ama aivetki. Taqurla, be uure lenges nanas. I
maikka auur aam dai nget taquarl ama arluqa navet ma Satan aa luqup. I maikka qe lenges
ne auur a tekmeriirang mai.
7 I mager iv ama qaqet te uirl se ama aurl ngen ama uaik, ngen ama tekmeriirang nep
ma qevelka. Maikka ama qaqet terl uirl se ama tekmeriirang mai,
8 dav auur aam dai quasik mager iv uure uas tem nget. I nget dai ama vunget, de angera
dlek peviit. Maikka auur aam dai raquarl ama talak-pem-ka i ai de qe peleng ama qaqet.
9 Ngene lu, ai de uut taqen ne ama atlu sagel auut Mam ama Slurlka, dap per iang de uut
tuqur ama qaqet. Dav ama Slurlka qa rekmet ne lura ama qaqet ip katikka raquarl ka.
10 Dav ama aamki ama udekkaqi i qiat drlem sa baing se ama lengi ama atlunget dap per
iang de ama lengi i maikka ama vunget. Gua rluavik, liina dai maikka ama vu.
11 Dap ngene lu ama kainaqi ama menpitki, dai quasik mager ip puk se ama qerlaviim
ama udakaiim met ki, i ama atluqi de ama gaingka-vem-ki. Katikka quasik maget.
12 de ngene lu, ama lamesaqa dai quasik mager ip ke ral ama mimiam. De ama ialaqa
dai quasik mager ip ke ral ama lamesaqa. De ama kaska dai quasik mager ip guirltik per
a qa iv ama kainaqi naik. Taqurla, dai quasik mager iv uut taqen ne ama lengiiram, i ama
atliini ngen ama viini mer auur aam.

Luqa I Qa Raneng Ama Slurlka Aa Saikngias, Dai Diip Ke Taqa Tekmet

13 Kua ariq iak never a ngen i qa tu aa qevep ai aa tuaqevep dai ama atlunget. Dai mager
iv aa mugunes parlen ama qaqet dai uus ngerel sil sever a qa. I mager ip ke manep nas de
qe tekmet ne ama rleriirang ne ama Slurlka aa saikngias.
14 Kua de a ngen a rlan dai ama bunuus de a ngen a rut nge taarl be ngene narliip se iari
ara tekmeriirang? De qua ngen deraqenses de ngene narliip ngene barlnas? Taqurla dai
maikka ngen ngim temanau ne ama lengi ama revan nget.
15 Katikka liirang aa raqurla ama tekmeriirang dai quasiq ai liirang aa naver ama Slurlka
aa luqup. Dap katikka iirang naver ama aivetki. I liirang aa dai ma Satan aa tekmer-
iirang.
16 Katikka lura i re tekmet ne liirang aa raqurla i re barlnas de re narliip se iarang, dai
quasiq ai ra tat never araa rluavik. Taqurla dai qatikka lura rat drlem sa tekmet ne ama
viirang per ama luqup.
17 Dav ama Slurlka qa qurl auut te aa saikngias ama atlunget i maikka ama uupka vem
nget. De maikka uure palu iv uut tat naver auur ari. De uure taqal sil ba na de auur
arlem naver a na marevan. De uure tekmet ne ama tekmeriirang ama atliirang sagel
na. Maikka quasik masmasna uut taarl ne iari ne ama lengi. De ver auur a mugunes dai
quasiq uure kaak.
18 Ariq aiv iak i qa aat aa arlim, baip laip ka guirl ip ka terl a nget i sa ama asmes ama
atlunget de arliis. Dai saqikka lura i re tekmet ne ama lengi ama uupka vem nget dai diip ta
tu ama lengi ama atlunget be maikka diip baingbaing se ama tekmeriirang ama atliirang.

4

Ama Qaqet I Re Rarlik Ama Aivetki Ara Gamansena Dai Ama Ngemumaqa Aa Qumesta Na Ra

1 Dap ngu lu nanaa be ai de ngene serlin na na de ama qurek per a ngen a rut? Katikka
liirang a nget den nade a ngen a rlan i ngene narliip senas. I maikka ama uilas de a ngen a
rlan sever ama viirang.
2 Kua iari never a ngen i a ngen a rut ngerek nak te iarang nagel iari dap kuasik mager
ip ngen der iirang. De raqurla, de ngene peleng ta navet liirang aa ip diip bareq a nas. I
maikka ngene dlek i ngene narliip ngen der iirang, de maikka ngene serlin nana, de ngen
dresna. Dai ngen lu, i quasik mager iv a ngen a qerang i raquarli quasik ngene nen ama
Slurlka.
3 Dap per iang de ngene nen sagel ama Slurlka dap kuasik kerl kurl a ngen i raquarli
ngene nen de iarang i ngene narliip se iirang iv iirang nge tat never a ngen naik.
4 Ngene lu, ngen dai ngen drlem sa barlmet nanas. Kua quasik ngen drlem ai aip lura
re narliip se ama aivetki araa tekmeriirang, dai diiv araa qumespik nana, te ne ama
Ngemumaqa. A revan, i lura i re narliip se ama tekmeriirang naver ama aivetki dai diip
lura dai ama Slurlka aa qumespik na ra.
5 Ama Slurlka aa lengi nep ma Langinka, dai nge taqen taqurliani ma',
'Sama Ngemumaqa dai qa mu aa Qevepka de auur a rlan. Maikka qe narliip slepslep per
auut te ama atliirang.'
Kua ngen dru a ngen a qevep ai ama lengi aa maden? Katikka quasik.
6 Dap ngene lu ama Ngemumaqa dai aa arlem peviit i maikka ama dlek pem nget i ama
Langinka qa sil ma',
'Ama Ngemumaqa dai quasik ke narliip se lura i re barlnas, dap lura i re manep nas dai aa
arlem peviit never a ra.' *Sindaun 3.34*
7 I mager ip ngene semagil nanas per ama Ngemumaqa aa arlim, dai diip ngene nem ma
Satan be diip ka dai qe uait namen na ngen.
8 Dap ngen, dai ngen dren sagelna ne ama Ngemumaqa de diip ka dai qat den sagel ngen.
Dai maikka ngene lemerl te ama guvang na de a ngen a rlan taquarl ngene lemerl a ngen
a ngerik mer ama kainaqi. I qatikka ama vura na ngen, i ngen dru a ngen a qevep maberl.
9 Maikka mager ip ngenek nak se a ngen a viirang. Be ngen i ama amumas met ngen, dai
mager iv ama arlemigl na ngen. De lura i ama arlias per a ra dai mager iv ama merlenka
ver ra.
10 De maikka ngene manep nas per ama Ngemumaqa aa arlim, dai diip ka taarl na ngen.

Kula Uut Tuqut Na

11 Gua rluavik, kula ngen druqut na. I ariq iak ka tuqur aa rluaqa ne ama lengi ama
vunget dai qa tit puuqas ne ama ais ama atlunget nagel ama Ngemumaqa. Arik ke tekmet
taqurla, dai qe narliip ke barlnas i qe uas te ama Ngemumaqa aa lengi. Dai raqurla, dai sa
qa merarlik ama Ngemumaqa. Maikka quasik ka narligel ka dap ka tu aa qevep ai qa dai
ama Aamngimka na qa.
12 Katikka ama quanaska i qe kurl auut te ama lengi i maikka auur a Uaska na qa. I qa
dai qe uas te ama aiska ip ka ter auut sarevuk. De qe uas te iaq ama aiska i maget na qa ip
ke iames de qe peleng uut. Dap kuasik mager ip ngen deret aa luqupka ip ngen deraarl ne
iari.
13 Dap ngu lu nanaa be ngene barlnas i ngen deraarl ne a ngen a rluavik ne ama lengi? I
sademna de iari never a ngen ta taqen, ma', "Iara, be aaviit dai diiv uure tekmet ne auur a
bisnis pet luqia ama qerlingki de qurl uut se iang ama ages. Dai maget ip laip puk se ama
qelaing i buup naver auur a bisnis."
14 Dap sung na ngen. I quasik ngiat drlem aip ngi tekmet nanaa. I gia mugunes dai
raquarl ama aatem i qurli nget kuarla de ngere saasik. Dai a ngen a mugunes dai raqurla.
15 Dap mager ip ngen deraqen per a na taqurliani ma', "Ariq aiv ama Slurlka qe narliip se
ngua ip ngu tekmet ne gua bisnis dai diip ngu tekmet taqurla, ip taquarl ke narliip."
16 Dav as iara, dai ngene barlnas naver a ngen a tekmeriirang, dai liina dai ama viini.
17 De qerlka ariq aiv iak kat drlem se ama aiska ama atluqa ip ke tekmet ne ama atlu dap
kuasik ke tekmet taqurla; dai sa luqa dai aa viini de ama Slurlka aa saqang.

5

Diiv Ama Alkuil Barek Lura I Ra Mugun Per Ama Qelaingka Aa Rleng

1 Iara ngua taqen sagel ngen i lu ngen aa i ngen drugun per ama qelaingka aa rleng. Dai
mager ip puktik per a ngen ne liirang aa, i laiv ama merlen iirang nge ren sagel ngen. I diip
ngenek nak, de ngenes nes mavik.
2 I sa ngen a quvang dai sa rlutrlut pem nget de a ngen a luan dai ama serlang nge tes
nget.

3 De a ngen a qelaing dai sa ngeterl veranas, be lungera a ngen a qelaing i ngeterl veranas,
dap sa ngen muvem nanas ne ama tekmeriirang i buup naver ama aivetki, i ama qelaing
be iarang taqurla. Dai diip dalkuil na ngen i lua i ama aivetki qi perleset.
4 I raqurliani lura gia buaiskena i murl ta ter ama asmes, baiv aa de ngin ban a ra ver
araa rleriirang, dai nakka quasik ngin ban a ra maget. Dap nakka ngi suam se araa iang
ama qelaing. De sa res nes sagel ama Slurlka i ama Aamngimka i qe uas te ama qaqet mai.
5 Lua i a ngen a mugunes per ama aivetki dai maikka ngen druqun per ama tekmeriirang
aangera rleng never ama aivetki. De maikka ver a ngen a mugunes dai ngene riirl, be
quasiq ama getki vem ngen. Dav a ngen a nirlaqa ip ngenep ngip, dai sa vuk se qa.
6 De sa ngen deraarl ne iari ama atlura i quasiq araa a nge ama viirang. De quasiq ai ra
taarl sev a ngen kames dap maikka ngen peleng ta.

Uut Taarl Malkuil Per Ama Merlen De Uurem Ngim Naa Ne Ama Slurlka

7 Dap gua rluavik, ngene palu de as ngenem ngim naa ne luqa ama nirlaqa ip diiv auur
a Slurlka qe guirl. Ngene lu, taquarl iaq i qe tekmet ne aa sleng de qa mu ama gam. De
maikka qe narliip se ama qaikki ip kia terl ver aa sleng ip ngere riirl. De saqiaskerlka laip
ke narliip se ama a qaikki ip ki riirl ama asmes bareq a qa. Taqurla dai de qe uas ip pet
luqa ama nirlaqa ip ke tal ama asmes naver aa sleng.
8 Dai saqikka mager ip ngenem ngim naa ne ama Slurlka aa nirlaqa i ama qares ip kat
den.
9 Gua rluavik, kula ngen deraqen sena. I arik taqurla dai diiv ama Slurlka qa raarl na
ngen. Dap ngen lu, sa uur a Uaska dai se ama qares ip baing baing se qa.
10 Maikka mager ip puktik per a ngen ne lura i murl miaimek tel sil ne ama Ngemumaqa
aa lengi. I murl buup ne araa qumespik ta lenges na ra. Dap katikka ra maarl malkuil be
deng i ra ngip.
11 De maikka lura dai ama arlias per a ra. De raquarl ngen drlem sevet ma Jaub, i maikka
murl miaimek ka ral ama getget ngen ama merlen iirang.
Baiv aa de saqiaskerlka ama Slurlka qa guirltik bareq a qa ne ama atliirang. Be maikka
ama arlias per a qa malai.
I maikka ama Slurlka aa ngimsevetki veviit, de maikka aa arlem dai quasik mager ip
perlverleset.
12 Gua rluavik maikka ngua taqen madlek sagelem ngen, ip kula ngen druqut, de qula
ngen deraqen mavik mer a ngen a aam. Dap mager ip ngen tarlisdem ne ama lengi ama
revan nget. De ngen deraqen ma', 'Mamerl.'

De ariq aip kuasik ngene narliip se a qeni de ngen deraqen ma', 'Kurli ngua.' Dav ariq
aip ngi rluses de ngia taqen ne ama lengi ama vunget dai diiv ama Ngemumaqa qa raarl
na ngi ver ama lengi.

Ama Raring Ama Atlunget

13 Dap kuarik aiv iak i ama merlenka ver a qa dai mager ip ka aanemet de qe nen ama
Slurlka ip ka raat never a qa. Dap kuariq aiv iaq i ama arlias per a qa dai mager ip ke taing
ne ama arlias sagel ama Slurlka.
14 Dav ariq iari never a ngen i re temarl dai mager ip tes nes te lura i ama Aamngimta nep
ma Lautu. De mager ip lura ra ren sagel ta, de ra tu araa ngerik per a ra de re nen sever a
ra de ra tu ama marles nev ama mungka aa gam per a ra, de rerl kurl a ra re ma Iesus aa
dlek.
15 I ariq aip lura i re nen, dav araa tuaqevep dai ama revan, dai diiv ama Slurlka qa raat
never a ra, be diip lura ra raarlviit never araa bit. De qua ariq aiv araa viirang dai diiv ama
Slurlka qe suquv iirang.
16 Be mager ip ngene sekdem mer a ngen a viirang de ngene raring bareq a na. Dai
maikka mager iv ama Slurlka qa raat never a ngen. Ariq aiv iaq i ama atlu aa tekmeriirang
i rlas tem ka men ama Slurlka, dai maikka mager ip ke nen be diip ket lu ama Slurlka aa
dlek peviit.
17-18 I maikka murl ma Ilaija i ama Slurlka aa Aamki na qa, dai naqerl murl a dlek taquarl
uut. Dap maikka qe raring iv ama Ngemumaqa qe riktik de ama qaik. Be maikka quasiq
ama qaik se ama ages ama depguas de ngen ama iaquan ama ngeriqit ngen a qi.
Be aip perleset lungera ama ages de saqiaskerlka qe raring iv ama qaikki, de saqias ama
Ngemumaqa qa nem ama qaikki sevet luqia ama qerlingki. De maikka ama asmes nge riirl.
Dap ma Ilaija dai ama qaqeraqa naik ip taquarl uut.
19 Gua rluaviq, ariq aiv iak never a ngen i qa tit puuqas ne ama Slurlka aa lengi dai mager
iv iak ka tat never a qa ip ke guirl a qa.

20 Dai mager ip ngen du a ngen asdem, ariq aiv iak ka guirl aa rluaqa nev ama aiska ama vuqa dai qa tat naver a qa. Taqurla dai qa guirl a qa never ama aapngipki. I arik ke tekmet taqurla bareq aa rluaqa dai qa rekmet be verleset ne ama viirang i buup never a qa.

Katikka verleser aa

MA PITA AA LANGINKA

1 Ngua ma Pita, i ma Iesus Kristus ka mu ngua iv aa Aposel na ngua. Maikka ngua taqen
ne ama atlu sagel ngen ma Kristus aa arluis na ngen. I murl lura re ngingarl se uut nevet
ma Jarusalem, i ngua iil sagel ngen i qurli ngen per ama qerleng iirang i ma; Pontas, de ma
Galatia, de ma Kapudisia, de ma Aisia, de ma Bitinia. I qurli ngen gel lura i quasiq ai a ngen
a lengiqi met ta.
2 I as maikka murl auut Mam ama Ngemumaqa qa mer a ngen ip ngene narligel ma Iesus
Kristus. De mager ip ma Iesus aa qerekka qe ukmes tem ngen, de qe rekmet na ngen iv ama
glasing a ngen de ama Ngemumaqa aa saqang. De ama Ngemumaqa dai mager iv aa arlem
sagel ngen de qe tekmet ne a ngen a rut ip kurli ngen maget katikka vapiit papiit.

Ama Iames I Maikka Ama Atlunget I Qurli Nget Naa Na Uut Pe Uusep

3 Katikka mager iv uut taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki, i qa dai auur a Slurlka ma
Iesus Kristus aa Mam. Be qa dai aa arlem ama slurlnget never auut be qa maarl ne ma
Iesus Kristus never ama aapngipki. I ne liina i qa iames ne auut never ama aivetki ara
gamansena. Taqurla be ama iamesta nauut, be maikka ama arlias per auut ip kurl uut de
ver a qa.
4 I sa qa mer auut ip diiv uur et lungera ama iames nev uusep, i lungera ama iames i
quasik mager ip lenges na nget, i maikka ama glasing a nget dama Ngemumaqa aa saqang,
be quasik mager ip prleset na nget. I sa ma Ngemumaqa qa muvem ne lungera ama iames
ip diip ngene raneng a nget i lua i qurli ngen naa na qa ve uusep.
5 I diip ngene raneng a nget i raquarli ngen dru a ngen a qevep sevet ma Kristus.
Taqurla be ai de ama Ngemumaqa qe uas tem ngen ne aa dlek be mager ip kurli ngen
maget. I qe narliip ke guirl a ngen be qa rekmet na ngen, be maikka qurli ngen maget. Be
liina i qa rekmet niini, dai diiv iini nge ren sekgames per aa giqi de dengdeng.
6 Be ne liirang aa, dai diip ma arlias per a ngen, i quaatta i diiv ama merlen nget den per
a ngen, de ngen ama qasiquat iirang, i iirang muqas muqas.
7 I ama rarlimini i iirang nget den per a ngen, dai iv iirang ngere teqerl aip kuarl a ngen a
tuaqevep dai ama revan nget. I uut drlem ai ama gol dai liina dai maikka ama atliini malai.
Dav ai de re nin me nget mer ama altingki ip te siquat na nget, ip tet lu aip maikka quarl
ama gol aa, dap kua quasik. I maikka a ngen a tuaqevep dai nget peviit daleng ama gol,
de maikka ama atlunget malai. I raquarli ama gol dai lungera i diip lenges lenges na nget.
Taqurla be aiv ama qasiquat i nget muqas muqas nget den per a ngen, dai ip ngere siquat
ne a ngen a tuaqevep, be ngere teqerl taqurliani, ai maikka ngen dai ngen dru a ngen a
qevep marevan sevet ma Kristus. Be diip per aa giqi i diip baing se qa, sekgames, dai ama
arlias per a qa de ama arlias per a ngen never a na. De diip qe qurl a ngen te ama a rlen i
nget peviit.
8 As ai de quasiq ai ngen lu ma Kristus, dap katikka ai de ngen rarlik ka. Be iara dai ai de
quasiq ngenet lu qa dap ngen dru a ngen a qevep sever a qa; be maikka ama arlias per a
ngen. I lungera ama arlias dai nge uirl sa ma arlias never ama aivetki, i lungera i quasik
mager iv a qek ke raqal sil sever a nget. Maikka quasik!
9 I raquarli ngen, dai ama Ngemumaqa qa qurl a ngen ip taquarl ka muvuusep nauirl;
be diip ngene iames masmas i raquarli ngen dru a ngen a qevep sever a qa.
10 I murl, ama Ngemumaqa qa qurl aa Aamki-na-ra te aa lengi, i baing se nget gel ngen a
iara ne aa ngimsevetki. I qatikka lua i ra iil lungera ama lengi, dap ta mali re ama giqi aip
diip kesnada de baing se liirang aa.
11 I ma Kristus aa Qevepka dai qet matna de araa rlan. Taqurla be rel sil sevet ma Kristus
i diip ke ral ama merlen iirang. De naset liirang aa, dai diip ke raneng ama Ngemumaqa aa
ansinki ama slurlki. I maikka ra iil liirang aa dap ta mali re ama giqi dalkuil.
12 Dav ama Ngemumaqa qa reqerl a ra ne lungera ama lengi, ai quasiq ai nget bareq a ra,
dap diiv iirang ngere baingses iara. I quasiq ai ama Aamki-na-ra ta iil ip bareq a nas per
araa giqi, dap ta iil ip bareq auut. Ama Qevepka ama Glasingaqa ka nem iari ip te sil ne
ama Lengi ama Atlunget. I maikka liirang aa mai, dai iirang manarevuk. De qatikka ngen
ama Angeluqena dai re narliip tet lu liirang aa i diip baing se iirang.

Ngenem Ngim Naa Ne Ma Iesus Kristus

13 Taqurla, be maikka mager ip ngene taqa uas temiis. I ngene taqa uas te a ngen a narliip
ip ngene taneng ama Ngemumaqa aa ngimsevetki, i diip ke qurl a ngen per aa Nirlaqa de
deng deng, i diip baing baing se ma Iesus Kristus.

14 Dai be qatikka mager ip ngene narligel ama Ngemumaqa, dap kula ngene narligel ama
aivetki araa gamansena ip taquarl murl i qurli ngen i quasik ngene taqat drlem.
15 Dap Luqa i qa nes tem ngen, dai ama Glasingaqa. Dai be saqikka mager iv ama glasing
a ngen per a ngen a mugunes.
16 I raquarli sa ra iil ama Lengi ama dlek-pem-nget ma',
'Maikka mager iv ama glasing a ngen, i raquarli ngua dai ama Glasing a Ngua.' *Wok Pris 11.44*

Ama Ngemumaqa Qa Guirl Auut Ne Ama A Ranbandem Ama Slurlnget

17 Ai de vet ngene raring sagel auut Mam, i luqa dai ai de qa tatmet se ama qaqet mai. I
ai de quasiq ai qa tu aa qevep sever ama qaqet araa rlen aip kuarl ama barlnget dap kuarl
ama gil-nget. Dai mager ip ngene taqa palu gel ka. De mager ip per a ngen a mugunes iara
ver ama aivetki dai qurli ngen ip taquarl ama nangista, i lungera ama luqup dai quasiq ai
a ngen a luquv aa.
18 I ngen drlem ai ama Ngemumaqa qa guirl a ngen nemen a ngen a murlta araa
gamansena. I quasiq ai qa vandem per a ngen ne ama qelaing i ama gol ngen ama silva. I
raquarli liirang aa dai diip prleset ne iirang.
19 Dap ka vandem per a ngen ne ama ranbandem, i maikka nget peviit, i qatikka ne ma
Iesus Kristus aa qerekka. I re siquat na qa ip taquarl ama sipsiviini i ra veleng iini, i iini dai
quasiq ai ama rarlimini se ama viirang, dap maikka ama glasing iini malai.
20 I as murl lua i askuasiq ama Ngemumaqa qa rekmet ne ama aivetki, dap sa qa met ma
Iesus sevet luqia ama rletki. Be vet lungera ama niirl de dengdeng i qurl uut per a nget, dai
sa ama Ngemumaqa qa baing se ma Kristus sekgames ip ka tat never a ngen.
21 I qatikka ne ma Kristus dai ngen dru a ngen a qevep sever ama Ngemumaqa. I luqa i
qa maarl na qa never ama aapngipki. De maikka qa qurl a qa re ama ansinki ama slurlki.
Dai raqurla be ngen dru a ngen a qevep sever ama Ngemumaqa be ngen drlem ai diip kurli
ngen masmas gel ka.

Maikka Mager Iv Uure Rarliq Iari

22 Iara dai sa ngen mit kur ama lengi ama revan nget. Be maikka ama glasing a ngen.
I raquarli ngene narligel ama lengi ama revan nget. Be iara dai maikka a ngen a rluavik
nana i ne ama Ngemumaqa aa ngimsevetki. Taqurla be maikka mager iv a ngen a arlem
never a na nade a ngen a rlan.
23 I sa ngen men ip ma iiram se men ama Ngemumaqa, be ama iames ta na ngen. I a
ngene Mam dai diip kuasik ke ngip, i qatikka diip ke iames masmas. Be ne aa lengi, dai
ngen iames, i ama Ngemumaqa aa lengi i qatikka kurli nget masmas.
24 De ama Ngemumaqa aa Langinka qa sil ma',
'Ama qaqet mai dai ai de quasiq ai qurli ra se ama ainkules per ama aivetki. I ai de
masmasna verlverleset na ra ip taquarl ama qunam. Be araa dlek dai ai de ngere raat ip
taquarl ama qunam per ama luqup.
I ama takanaut dai ai de neng neng per a nget, dav ama qunam dai ai de ngere raat.
25 Dav ama Ngemumaqa aa lengi dai ai de qurli nget mas, i quasik maget ip perlverleset
na nget.' Ais. 40.6-8
Dai qatikka lungera ama lengi i mekai ra sil ba ngen na nget, dai i ama Lengi ama
Atlunget.

2

Ngen Daarl Mene Ma Iesus Aa Liinka

1 Sa ngen men be ama iamesta na ngen, taqurla be maikka mager ip ngene qikdem ama
tekmeriirang ama viirang. I liirang aa: i ama vu ama rut, de ngen ama kaaqiirang, de ngen
ne liina i re rarlik iari araa tekmeriirang, de liina i re taqenses maden maden.
2 Dap ngen men, be ama iamesta na ngen, dai be mager ip ngene riirl ne ama Ngemu-
maqa aa gamansena, i ngene tekmet ip taquarl ama luiirang i maikka ai de iirang ngere
narliiv iirang nget diim ama qumek iv iirang ngere iames. Dai saqikka mager iv ama getki
vem ngen te ama Slurlka aa asmes i maikka ama atlunget. I aip taqurla dai diip ngene riirl
de ngen iames masmas.
3 I sa ngen siquat ne ama Slurlka aa gamansena ama atlunget, be maikka ngen drlem ai
ama Slurlka dai ama atluqa malai.
4 Taqurla dai mager ip ngen den sagel ka, i raquarli qa dai ama Dulka i qa taneng ama
vetki; i mekai dai ra qirlvem se qa, dap sa ma Ngemumaqa qa mer a qa, be qa mu qa bareq
auut. I qa dai maikka aa rletki veviit. I ama Ngemumaqa dai vem ka se qa.
5 Dav ama Ngemumaqa dai qa mu ngen iv ama quanases met ngen iv aa vetki na ngen.
I ama Ngemumaqa qe narliip ngene tal ama rletki i maikka ama glasing a qi, i ngene uas

te aa Lautuqi, be mager iv a ngen a rleriirang dai raquarl ama ranbandemiis sagel ka. I maikka ngene kuarl temiis mai sagel ama Ngemumaqa ne ma Iesus Kristus aa dlek.

6 I ama lengi nep ma Langinka dai nge taqen ma',

'Ngene lu, ngua nem ma Kristus ip ke tal ama rletki ama slurlki, ip taquarl ama dulka ama slurlka i qa raneng ama vetki ver ara arlim. I diiv aa rletki qia rarles per ama damki ma Saion pet ma Jarusalem. De nemta i re tu araa qevep sever a qa dai diip kuasiq ama qelepta tiq araa viirang.' *Ais. 28.16*

7 Dai be ngen, i ngen dru a ngen a qevep sevet ma Iesus, dai maikka ngenet lu ai qa veviit. Dap lura i quasik ta tu araa qevep sever a qa, dai qatti muqas, i quasik te narliip sa qa. Be re tekmet ip taquarl ama Langinka qa sil ma',

'Lura i re teq ama vetki, dai ra qirlvem se luqa ama Dulka. Dav ama Slurlka qa mu qa ip kurl ama vetki dem ka.' *Sng. 118.22*

8 De murl ta iil sever a qa ma',

'Diip te serlmen se qa.' *Ais. 8.14*

I ai de re serlmen se ama Dulka be re raat i raquarli re nging ama Ngemumaqa aa lengi. Dap katikka quasiq a qeq iai ama aiska.

9 Dap ngen dai ama Ngemumaqa qa mer a ngen, be ngen dai maikka aa liinka na ngen marevan. Be ngen dai ama glasing a ngen per a ngen a qerleng mai i ngene uas te aa Lautuqi. Be maikka a ngen a rletki dai ip taquarl ngenet matna bareq ama King. I maikka ngen dai ama Ngemumaqa aa qaqet na ngen, be mager ip ngen deraarl ne aa rlenki ne ama taing. I raquarli i sa qa mel se ngen nemen ama bengaingki be qa mu ngen pe aa ansinki i maikka ama atlu qi malai.

10 I murl nauirl dai quasiq ai ngen never ama liinka ama atluqa. Dav iara dai qurli ngen men ama Ngemumaqa, i aa qaqet na ngen. I murl nauirl dai quasiq ai qurli ngen pe ama Ngemumaqa aa ngimsevetki, dav iara dai sa ngene tal aa ngimsevetki.

11 Maikka gua rluavik, ngen dai raquarl iari, i ra ter ama aiska vet luqia ama aivetki, i ama nangista na ngen per a qi. Taqurla dai maikka ngu tekgel ngen, ip kula ngene narligel ama aivetki araa gamansena ama vunget. I liirang aa i iirang nge taarl sev a ngen kames.

12 De mager iv a ngen a mugunes peleqes ne lura i quasik ta tu araa qevep, dai maikka ngene tekmet ne ama atlu. Be quaatta i aip ta tuqut ngen i ra tis ngen ai ama vura na ngen, dap diip te lu a ngen a gamansena ama atlunget de diip ta taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki vet luqa ama nirlaqa i diip ka ren ip ke kot se ama qaqet mai.

13-14 De mager ip ngene manep nas de ngene narligel lura i ama Slurlka ka mu ra ip te uas tem uut per ama Gaman. Be quaatta i ama Praiminista de lura ver aa arlim, dai mager ip ngen diit kur araa lengi. I lura ip te rurlistik per ama vura dap ta taarl ne lura i araa rlen i ama atlura. I ama Ngemumaqa qa mu lura i ama Uasta ip te tekmet taqurla.

15 I ama Ngemumaqa qe narliip ngene tekmet ne ama gamansena ama atlunget, taqurla ip ngene pesdet met lura i ama den araa ning, i quasiq araa a nge ama adrlem.

16 I mager ip ngen, dai ama Ngemumaqa aa buaiskena na ngen. I sa ama Ngemumaqa qa veriktem se ngen namer ama viirang. Dai be quasik mager ip ngene trles de ngene tekmet ne liirang aa.

17 De maikka mager ip ngene tekmet ne ama gamansena ama atlunget sagel ama qaqet mai. De mager ip ngene rarliq ama Ngemumaqa aa qaqet mai. De maikka mager ip kurli ngen per ama Ngemumaqa aa arlim. De mager ip ngen deraarl ne ama Praiminista aa rlenki.

Ngen Diit Kur Ama Gamansena Ama Atlunget

18 De ngen ama buaiskena, dai maikka mager ip kurli ngen pet lura i araa arlim i re uas tem ngen, de ngen taqat mit kur araa lengi, i quaatta i ama atlura, dap kuarl ama vura.

19 I ariq aiv iak i qe tal ama getget nagel aa barlka i qet matna bareq a qa, i quaatta i aa gamansena dai quasiq ai ama rarlimini se liirang aa, dap sung na qa i raquarli rlas tem ka men ama Ngemumaqa dai diiv ama arlias per a qa navet liina.

20 I ariq aiv iak ka rurlistik per a ngi sevet liirang aa i arle ves ama viirang i ngia rekmet niirang, be iirang ngere seserl ver a ngi, dai diip kuasiq ai ngia raneng a qeni. Dav ariq aip te lenges na ngi sevet gia gamansena arle ves ama atlunget, dav a den ngi se ra, dai maikka ama Ngemumaqa dai diiv ama arlias per a qa nevet liina.

21 I qatikka liina dai iini veviit, i ama Slurlka ka nes tem ngi ip sever iini. I qatikka ma Kristus, dai maikka qa ral ama getget bareq a ngen, ip ka dai mager ip ngen tuaqen ka. De mager ip ngen bin pe aa ilaing i qe ruirl se ngen.

22 I ama lengi nev ama Langinka ngere teqerl a uut sever a qa ma',

'Kuasik ka rekmet ne a nge ama viini, de maikka quasik ka meraqen ne a nge ama kaaqiini'. Ais. 53.9

23 I vet luus aa i ra tuqut ka dai quasik ka virliit ne a qerang ama lengiirang.
I maikka lua i ra tu ama getget per a qa, dap kuasiq ai qa guirltik ne a qerang ama lengiirang.
Dap maikka ai de qurli qa mas per ama Ngemumaqa aa arlim, i luqa i ai de qa tuvet ne ama atlu.
24 I qatikka ma Iesus naik ka ral auur a viirang per aa qetdingki men ama lalemka. Be mager iv uure verleset namen ama viirang, dav uure iames ne aa gamansena ama atlunget. I qatikka qa ral ama bias ama slurlnget ip ke rekmet de maget na uut.
25 I maikka uut mai dai ip taquarl ama velam i ama sipsip i ai de nget tit puuqas maden maden. Dap sa uut guirl sagel auur a Uaska ama atluqa i luqa i qe taqa uas tem uut.

3

A Lengi Sagel Ama Ngerl-Ver-A-Ra
Kolosi 3.18-19

1 I ngen ama nankina, i ngen ngerlvet, dai maikka mager ip kurli ngen per a ngen a ngerlviq ama quatta araa arlim. De ariq aiv iari nevet lura ama quatta i quasik ta tit kur ama Ngemumaqa aa lengi, dai mager ip tet lu ngen ama nan ngen, i a ngen a gamansena ama atlunget. Be quaatta i arik quasik ngene teqestem per a ra ne a nge ama lengi, dap mager ip ta guirltik per a ra rut, i ret lu a ngen a gamansena ama atlunget.
2 I mager ip tet lu ngen, i ama glasing a ngen, i ai de ngene taqa palu gel ta, dai be liina dai ngen uirl se ama lengi.
3 De qula ngene barlnas se ama tekmeriirang per a ngen a qetdingki. I quasik mager ip ngene kiat ne a ngen a ngerlviq araa narliip ne ama luan ama qarlidang per a nget i ngere tal peviit, dap kua liirang aa ne ama gol de ngen ama qunam i ngen dru nget per a ngen ken, de ngene liina i ngen dring a ngen a qesing.
4 Dap maikka mager ip ngenem ngim ne ama atlu i ama uupka de a ngen a rlan. De maikka de a ngen a rlan de ngen taqa palu ip taquarl ama qerlapki i maikka ama glasingas pem ki. I qatikka lungera ama gamansena dai ama Ngemumaqa qet lu ai maikka nget peviit.
5 I qatikka lura ama nankina i araa rlen pe ama Slurlka aa Langinka, dai maikka murl ta raneng lungera ama gamansena be maikka rem ngim ne ama atlu. De maikka rlas tem ta men ama Ngemumaqa, de maikka qurli ra mas per araa ngerlviq araa arlim.
6 I ma Abraham aa ngerlki ma Sara, dai qi narligel ka sademna, be qia tis ka, ai, ‘Gua Barlka’. Dai ariq aip ngen druaqen ki, dai araa alselara na ngen. Be diip ngene tekmet ne ama atlu, de quasik ngeterl a ngen tiq a qeni.

Ama Lengi Sagel Ama Quatta I Ra Ngerlvet

7 Dai saqikka ngen ama quatta i ngen ngerlvet, dai maikka mager ip ngene taqam ngim sagel a ngen a ngerlvik ip ngene taqa uas tem ta ver a ngen a mugunes. I araa dlek dai qatti nget muqas nemen ama quatta araa uang ama dlek. Be mager ip ngene taqa palu gel ta, i raquarli ngene na ra dai ama quanases met ngen. I ama Ngemumaqa qa qurl a ngen te aa iames, i quasik ai ngen ban per a nget. I aiv a ngen a gamansena raqurla, dai diiv ama Ngemumaqa qe narligel a ngen a raring.

8 Dai gua lengi de dengdeng. I mager iv a ngen a tuaqevep dai ama quanas nget. De maikka mager iv a ngen arlem never a na, de ngene rarlik na, ip maikka a ngen a rluavik nana. De maikka mager ip ngene kuarl te a ngen arlem de ngene manep nas.
9 De quasik mager iv aiv iak ke tekmet ne ama vu sagel ngen de quasik ngene piirlit ne ama vu. De ariq aiv iak ka tuqut ngen, dai quasik mager ip ngene piirlit i ngen druqut. Dap maget ip katikka ngene tekmet muqas i ngene guirltik ne ama raatmaat-nevet, i raquarli ama Ngemumaqa qa mel se ngen se liina. De diip ke qurl a ngen te aa arlias.
10 I qatikka ama Langinka qa sil ma’,
‘De ariq aiv iak ke narliiv aa mugunes ne ama atlu, iv ama arlias per a qa, dai mager ip ke dik sev aa qulbinka ip kuasik mager ip ke taqen ne ama lengi ama vu nget. De maikka mager ip ke vesdet mer aa Aamki ip kuasik ke kaak.
11 De maikka mager ip kem ngim temanau ne ama viirang ip ke tekmet ne ama atlu. De mager ip sademna de qe mali re ama uupka per aa mugunes.
12 I raquarli ama Slurlka dai maikka ai de vem ka se lura i re tekmet ne ama gamansena ama atlunget. De qasa ai de qa muvem ip ka tat lura i re raring sagel ka. Dap ka ngim temanau ne lura i ai de re tekmet ne ama vu. *Sng. 34.12-16*

Mager Iv Uure Tal Ama Getget Sever Ama Atliirang Arleves

13 Ngene narli, ariq aip ngene dlek i ngene tekmet ne ama tekmeriirang ama atliirang,
dai quasik mager iv a qek ke lenges na ngen. Katikka ani quasik.
14 Dav ariq aip ngene tekmet ne ama gamansena ama seserl nget, be ngene tal ama
merlen sevet liina, i arle ves. Dai mager iv ama arlias per a ngen. De ariq aip te tekmet ne
iarang ip tem sem angning sep ngen, dai quasik mager ip ngeneng ning me ra. De saqikka
quasik mager ip ngeterl a ngen a rut. Kurli!
15 Dap nade a ngen a rlan, dai mager ip ngen dru ma Kristus naik iv a ngen a Slurlka. De
ariq aip te snanpet na ngen se ama rarlimini ve liina angera rleng i ama Slurlka qa qurl a
ngen te ama iames. Dai mager ip ngen druvem nanas ip ngenel sil sever a nas.
16 Dap lua i ngenel sil, dai mager ip ngene taqa palu i ngene taqa meraqen. De maikka
mager ip per a ngen a tuaqevep dai ngene taqa seserl ver a ngen a lengi iv ama atlunget
sademna, ip lura i ra tuqut ngen mavik dai ret lu a ngen a gamansena ama atlunget i qurli
ngen mene ma Kristus. Dai maikka diiv ama qelep ta tiq araa lengi i ra tuqut ngen.
17 I liina i iini veviit, i mager ip ngen diit kur ama Ngemumaqa aa narliip. I quaatta i aip
getget per a ngen i ngene tekmet ne ama atliirang, dap kula ngene tekmet ne ama viirang.
18-19 I raquarli ma Iesus Kristus dai qatikka qa ngip mais sever a ngen a viirang arle ves.
I luqa i ama Atluqa i qa ngip bareq ama vura ip ka ren se uut sagel ama Ngemumaqa. I
qatikka ne aa qetdingki dai ra veleng ka, dap ne ama Qevepka aa dlek dai qa maarlviit be
qa iames. De qa mit savet ma Tartarus i ama Ngemumaqa aa arlenka-vem-ki, de qel sil ba
ra.
20 I lura i murl ta iing ama Ngemumaqa aa lengi. I lura i qurli ra ver ama niirl i ma Nua qet
matna per aa sipki, dav ama Ngemumaqa qa tu de ver a ra ip te guirltik per araa rut, dap
kuasik. Be naqatikka ama langas na ra re iames, i ra, dai ama ngeriqit ngen ama depguas
na ra, i ra iames ne luqia ama qerlapki.
21 Dai luqia ama qerlapki dai qi siquat te ama Ngemumaqa aa narliip, i qe narliip ke
qukmes tem uut iv uure iames. I liina dai quasiq ai ip te lemerl ama a guvang never
ama qetdingki, dap liina iv iini ngere teqerl ai uure kuarl temiis ne ama revan sagel ama
Ngemumaqa ne auur a tuaqevep. Maikka uure iames ne ma Iesus Kristus aa maarlvitki.
22 I luqa i qa man sede ama uusepka rlan be qurli qa i qa mugun pe ama Ngemumaqa
aa merlmerliit. I maikka ama Angeluqena mai, de ngen ne liirang aa i iirang ngere uas ne
angera dlek, de ngen ama tekmeriirang mai dai qurl iirang aa ver aa arlim.

4

Ama Kristenkena Dai Rem Ngim Temanau Ne Ama Viirang

1 I ma Iesus Kristus dai sa qa ral ama getget per aa qetdingki. I qa ral ama getget ip ke
uirl se ama viirang. Dai saqikka mager ip ngen druvem nanas ip ngen taquarl ka. I raquarli
ariq aip ngene tal ama getget taquarl ka, dai liirang aa ngere teqerl ai ngen prleset nemen
ama viirang angera gamansena.
2 I ariq aip taqurla dai diip kuasiq ai ngen diit kur ama aivetki araa gamansena. Dap diip
ngen diit kur ama Ngemumaqa aa narliip naik.
3 I qatikka murl aanamek dai qasa qurli ngen de ama aivetki araa gamansena angera
rlan. I murl dai ai de ngene tekmet ne ama viirang ne a ngen a qetdingki. I liirang aa, ip
taquarl ama raangangses, de ngene kabaing, i ngene srluuv ama qerlap; de ngene tekmet
ne ama talak ne ama viirang; de ngene tekmet ne ama main i quasiq ai ama atlunget de
liina i ai de ama Iaus ngere uas tem ngen.
4 Dav iara dai a ngen a rluavik te aakmen se ngen, i guirltik per a ngen be quasiq ai ngene
na ra, i ngene tekmet ne liirang aa. I sa quasiq ai auur a nge ama dlek iv uut na ra sever
ama viirang. Taqurla be ra tuqut ngen malai.
5 Dap diip te guirltik nanaa sagel ama Ngemumaqa i lua i qa taarl ne ama qaqet? I sa ama
Ngemumaqa qa muvem ip ke kot se ama ngipta de ngen ne lura i as te iames.
6 I sa ama Lengi ama Atlunget dai sa nge mit sagel lura ama ngipta ver araa luqup. I ama
Slurlka aa tuvetki dai diip ki lenges ne auur a qetdeng mai be diiv uurep ngip. Dav ariq aiv
uure iames ne ama qevepka, dai diiv uure iames gel ama Ngemumaqa.
7 I ama giqi ip perlverleset ama tekmeriirang mai, dai qi gelna. Dai maikka mager ip
ngene taqa uas te a ngen a gamansena. Taqurla be mager ip ngene raring ne a ngen a
revan.
8 Dap liina i maikka iini veviit i mager iv a ngen arlem malai never a na. I liina i ama
arlem dai iini ngere seserl ver ama viirang i buup.
9 Taqurla be mager ip ngene uas temna se ama asmes, de quasik ngen deraqenses naset
liina i ngen derat never a na.

10 I qatikka ne ama Ngemumaqa aa arlem i qerl kurl auut te ama dlek i nget muqasmuqas
iv uuret matna bareq auur a rluavik. Dai mager iv uure taqat matna ne lungera ama dlek
bareq ama Ngemumaqa.
11 I ariq aiv iari i ra raneng ama dlek ip te su, dai qatikka maget ip ta ter ama lengi nagel
ama Ngemumaqa ip te taqa su na nget. De ariq aiv iari i re tal ama dlek ip tet matna
bareq iari. Dai maikka mager ip tet matna ne ama dlek i ama Ngemumaqa qa qurl a
ra. I aip te tekmet taqurla dai diiv uut taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki ne ma Iesus
Kristus. Be qatikka mager iv uut taarl ne aa ansinki de ngen aa dlek papiit papiit be quasik
perlverleset. A revan.

Ama Merlen Nget Den Per Ama Kristenkena

12 Maikka gua rluavik, ariq aiv ama merlen nget den per a ngen ip taquarl ama altingki
qi nin per a ngen, dap kuasik mager ip ngeterl a ngen se liirang aa. I diip kurli iirang pe
auut kames.
13 Dap mager iv ama marl na ngen peleqes ne liirang aa. I raquarli liirang aa nget den per
a ngen, ngene ne ma Kristus. Be aip laip lua i ma Kristus ka men se aa ansinki sekgames,
dai diiv ama uairlka ver a ngen malai i ngene tal aa merlen iirang.
14 Dai ariq aiv iari ra tuqut ngen i raquarli ngene sekdem ma Kristus aa dlek, dai diip
ngene tal ama raatmaat-nevet nagel ama Slurlka aa Qevepka i diiv ama Ngemumaqa aa
ansinki i qurli qi mirlek na ngen.
15 Dai aip lua i re taarl na ngen be ra tu ama merlen per a ngen, dai qula ngen piirlit ne
ama gamansena ne ama qeleves pem nget ip taquarl lura i ai de re peleng, dap kua lura i
ai de re suam, dap kuarl lura i ra taarl na ra sever iarang ama viirang arle ves, dap kuarl
raquarl lura i ra taqenses.
16 Dav aip ta tu ama merlen per a ngen i raquarli i ama Kristenkena na ngen, dai qula
ama qelep ngen, dap ngen deraarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki, i raquarli ngene tal ma
Kristus aa rlenki per ama aivetki.
17 I qasa iara dai ama Ngemumaqa qa aarles ip ka tatmet se aa liinka, i lura i ra nemen a qa.
Dai ariq aip ka aarles ne auut, dai ngu lu diip nanaa ne lura ama qaqet i quasik ta narligel
aa Lengi ama Atlunget? Ngu lu diip ta sana? Maikka diip lenges na ra.
18 Dai ariq aiv ama aingdebes iv ama Ngemumaqa qa iames ne ama seserl ta, dai ngu lu
diip lura i ra ngim temanau ne ama Ngemumaqa, de ngene lura ama vura, dai diip ta sana?
(Sindaun 11.31)
19 Dai ariq aiv ama Ngemumaqa qe narliiv iari never aa liinka ta tal ama merlen, dai
mager ip te tekmet ne ama atlu de re taneng araa Mam merep. I mager ip trlas tem ta men
araa Qamurem i qa rekmet ne ama aivetki, be quasik mager ip ka tit nemen a ra. Katikka.

5

Sagel Lura I Re Uas Te Ama Lautu

1 Iara dai iani gel ngua ip ngua taqen sagel ama Lautuqi ara Barlta. I qerlka ngen a ngua
dai ngu uas tem ama qaqet ip taquarl ngen. Be ne gua sakngaiam dai ngut lu ma Kristus i
ra lenges na qa, be qa tal ama merlen. De diip kurli ngu na qa ve aa ansinki i lua i diip kia
ren.
2 Taqurla dai be maikka ngu tekgel ngen, ip ngene taqa uas te ama Ngemumaqa aa liinka,
i lura dai ama Ngemumaqa qa mu ra mer a ngen a ngerik. I mager ip ngenet matna bareq
a ra, i ngen dai aa Uasta na ngen. I quasik mager ip ngene tal luqia ama rletki i raquarli iak
ka teqestem ngen, dap mager ip ngene taneng luqia ama rletki i raquarli, maikka ngene
narliip nade a ngen a rlan. I maikka ama Ngemumaqa aa narliip ngene tekmet taqurla. I
quasik mager ip ngenet matna ip ngene kiat ne ama qelaing. Dap ngenet matna ne a ngen
a arlias.
3 De qula ngene barlnas daleng lura i qurli ra ver a ngen a arlim, dap maikka mager ip
ngene uirl se ra se ama tekmeriirang ama atliirang, i mager ip ta tuaqen ngen per a ngen
a mugunes.
4 Be aip laip ma Kristus, i auur a Uaska i maikka qa veviit, i baing se qa, i qat den, de diip
ke qurl a ngen te ama ranbandem. I maikka lungera ama ranbandem dai quasik mager ip
lenges na nget. I maikka ngeren sin ip taquarl ama King aa ningaqa.
5 Dai saqikka ngua iil sagel ngen ama lugutta ama quatta. I mager ip kurli ngen per a
ngen a ngerlmamta araa arlim, taqurla de ngene narligel ta. Be qatikka mager ip ngen
mai ngene manep nas gelna. I raquarli ama Langinka qa sil ma',
'Ama Ngemumaqa dai qa taarl ve lura araa qames i re barl nas. Dap lura i re manep nas,
dai qerl kurl a ra re ama arlem.' *Sindaun 3.34*

6 Taqurla dai mager ip ngene manep nas per ama Ngemumaqa aa arlim be qatikka diip
ka ar a ngen piit pet luqia ama giqi i sa qa mu qi.
7 Dai mager ip ngene kuarl te a ngen a merlen mai sagel ama Ngemumaqa, i raquarli qa
dai maikka qe taqa uas tem ngen.
8 Dai maikka mager ip ngene taqa uas te a ngen a rut ip ngene taqat mit. De aitaap ngen,
i raquarli ma Satan, auur a Semka dai qa raneng ama gamansena ip taquarl ama Laion, i
maikka ai de qa tit maden de brlengbrleng pem ka i qe narliip ka tes ama qaqet.
9 Dai mager ip ngen daarl malkuil ne a ngen a tuaqevep, de ngene kel ka ip kula qe tekmet
taqurla; i raquarli ngen drlem ai a ngen ari ama Kristenkena ver ama aivetki mai, dai
saqikka re taneng ama merlen ip taquarl ngen.
10 Ama Ngemumaqa, dai qatikka ai de qe sem madlek ne auut ne aa arlem i nget
muqasmuqas. I luqa i qa nes tem ngen, ip kurli ngen masmas mene ma Kristus aa ansinki.
Dap katiaskerl lua i uut tit iv uure mali rem ki, dai ver iang de ama merlen nget den per
auut. Dap katikka ka muvuusep ai diip ka taarl na ngen de diip ke sem madlek na ngen, ip
maikka ngen deraarl malkuil, be quasik mager ip leklek pe a ngen a ngerik.
11 I qatikka qa dai ama rarlimini na qa se ama dlek masmas be quasik perlverleset. A
revan.

A Lengi Sagel Aa Rluavik De Dengdeng

12 I qatikka ngua iil luqa iara ama langinka ama veluqa i ma Silvanas ka mat never a
ngua. I luqa dai maikka gua rluaqa i qa maarl malkuil mene ma Kristus. Dai ngua iil ip
ngu sem madlek na ngen ne ama Ngemumaqa aa arlem. I maikka lungera dai ama revan
nget. Dai maikka mager ip ngen deraarl malkuil pem nget.
13 I ama Ngemumaqa aa liinka vet ma Babilon i qa mel se ra, dai ra nem araa arlem sagel
ngen. De qerlka nguaimka ma Mak dai qa nem aa lengi ne ama atlu sagel ngen.
14 Dai qatikka mager ip peleqes na ngen dai ngen sarl a ngen a ngerik kana ne ama
Ngemumaqa aa arlem.
Maikka ngu kuarl te ma Kristus aa uupka sagel ngen mai.
Katikka verleset aa.

MA PITA AA LANGINKA I QA IIL IP ME IIRAM

1 I ngua ma Saimon Pita i ma Iesus Kristus aa maatpitka na ngua de aa Aposel na ngua. I
ngua iil sagel ngen, i ngen i uut i rlas tem uut mene ma Kristus. I maikka nade auur a rlan
dai uur raneng a qa, i raquarli ne aa gamansena ama seserlnget dai qe iames na uut, be
maikka liina dai iini veviit nagel auut Mam ama Ngemumaqa. I qerl qurl auut te liina i uut
tu auur a qevep raquarlna.
2 Be nade gua rlan dai ngu nen iv ama Ngemumaqa qe buup ngen ne aa ngimsevetki de
qe tekmet ne a ngen a rut iv ama uupka de a ngen a rlan. Be mager ip ngene taqat drlem
se ama Ngemumaqa de auur a Slurlka ma Iesus Kristus.

Ama Ngemumaqa Qe Narliiv Uut Taarl Bareq A Qa

3 I ma Iesus dai qa quarl te ama Ngemumaqa aa dlek. Be qatikka ne lungera ama dlek,
dai qatikka qe tekmet be uuret matna bareq ama Ngemumaqa. I liina dai maget be auut i
raquarli qa teqerl auut ne nas dai be qatikka auur a mugunes, dai bareq a qa. I qa nes tem
uut iv uure taneng aa ansinki, de maikka iv auur a gamansena dai raquarl ka i ai de uut tit
ma seserl.
4 I qatikka ne liina dai sa qa muvuusep bareq auut ne aa Lengi i maikka nget peviit. I
qatikka ai de qel sil ba auut ne ama lengiirang i maikka buup ne iirang. Be qatikka qe
tekmet bareq auut ne aa gamansena i maikka ama atlunget i nget manarevuk, iv uut dai
raquarl ka. Taqurla aip kuasik mager iv ama aivetki araa gamansena ngere lenges na ngen,
de ngen auut.
5 Dai ver a ngen a mugunes dai mager ip ngene riirl ama gamansena ne ama atlu.
I qatikka mager ip ngen deraarl se a ngen a tuaqevep ne ama gamansena ama atlunget,
Be ngene riirl ne ama gamansena ama atlunget i qatikka ne ama Ngemumaqa aa
saikngias.
6 I qatikka ngene taneng aa saikngias be qatikka ngene taqa uas te a ngen a rut ip ngene
taqat mit, be ngen deraarl malkuil ve ama merlen-iirang.
Be naset liirang aa dai mager iv ama glasing a ngen.
7 Dai qatikka qurli ngen i ama glasing a ngen, dai be mager iv a ngen arlem naver a na.
Taqurla be maikka diip kurli ngen, i vem ngen sena.
8 Dai ariq aip baingbaing se liirang aa nade a ngen a rlan, dai be maikka iirang ngere riirl.
Taqurla, be diip liirang aa nge tat never a ngen, be diip kuasiq ama nengnas se aa rletki,
de diip ngenet taqat drlem se auur a Slurlka ma Iesus Kristus. Dai be qatikka diip masmas
ngene riirl.
9 Dap nemta i quasik tet dadem pet lungera i ngua sil na nget, dai sa quasik tet taqat lu, i
ama rlenta; be ai de quasik pukpuktik per a ra, ai sa ma Iesus ka lemerl ta te araa viirang.
10 Dai maikka gua rluavik, mager ip slepslep per a ngen, i ngen drlem ai ama Ngemu-
maqa qa nes tem ngen be qa mu ngen iv aa liinka na ngen. I ariq aip ngene tekmet taqurla,
dai diip kuasik mager ip ngen aat namen a qa.
11 Taqurla be diip ngen dan sever auur a Slurlka aa Luqupki i qe uas masmas, i diiv uure
ne auur a Slurlka ma Iesus Kristus auur a Iameska.

12 I quaatta i sa ngen su re liirang aa, dap katiaskerl diip ngu su ngen ip pukpuktik per a
ngen ne ama lengi ama revan nget.
13 Dai maikka gua revan, i qatikka aip lua i ngu iames, dai diip ngu tekgel ngen ne lungera
ama lengi, ip pukpuktik per a ngen na nget.
14 I raquarli quasiq ama ainkules dap diip ngu perleset nanari, i sa uur a Barlka ma Iesus
Kristus ka reqerl a ngua ne liina.
15 Dai be ngu dlek i ngu tekgel ngen, iv aip ngua verleset de diip pukpuktik per a ngen ne
lungera i ai de ngu su ngen tem nget.
16 I murl nauirl dai uut su ngen sevet ma Iesus Kristus auur a Slurlka aa dlek de ngen aa
anmenki. I quasiq ai uurel sil ne lungera ama lengi nagel nas ip taquarl ai de iari i re siit
naik. Dap katikka uut lu qa ne auur a saqang, i aa dlek i maikka nget peviit, i lua i guirltik
per a qa ve ama damki reves.
17 I vet luus aa i auut Mam ama Ngemumaqa dai qa maarl ne aa rlenki de qa uung ka ne
aa ansinki. De maikka ama lengi i baing se nget nev ama ansinki dai nget taqurliani:
'Ngi dai maikka Gualselaqa ama quanaska; i maikka gua arlem never a ngi.' *Sng. 2.7 Mat
17.5*
18 I uut ama depguas nauut, uut na qa, uut maarl ve ama luqupka ama glasingaqa ve ama
damki reves. Taqurla be uut narli lungera ama lengi manarevuk.

19 Be maikka lungera ama lengi dai nge maarl men aa Aamki-na-ra araa uang ama lengi. Taqurla be ngu tekgel ngen ip ngene narligel lungera ama lengi. I qatikka lungera ama lengi dai ip taquarl ama lamka i qurli qa ve ama a rlenki. I luqia ama nirlaqi, i ama Slurlka qa qurl a ngen, dai diip ki uirl se ngen, ip deng se bingbigia, be diip ngene lu ama ualdengaqa i ra tis ka ma', 'Raiindemka'. I maikka ai de qan sin malai. I ma Kristus dai qa ip taquarl luqa ama ualdengaqa i qe bingbing men ama arlenki. De diip ke uirl se a ngen a rut ip kurli ngen maget.
20 I quasik mager iv a qek ke silnauirl ne lungera ama lengi ne aa saikngias naik.
21 I raquarli quasik mager iv a qek ka silnauirl se ama Slurlka aa Lengi ne aa tuaqevep naik. Kuasik. Dap maikka murl i lura ama glasing a ra dama Ngemumaqa aa saqang, dai re narligel araa Mam, de ama Qevepka ama Glasingaqa dai qe kurl aa Aamki-na-ra, re ma lengi i nget nagel ama Ngemumaqa.

2

Ngenet Lu Rik Lura I Ai De Re Su Re Ama Lengi I Nget Muqas

1 Maikka murl aanamek, dai ama Ngemumaqa aa Aamki-na-ra, i re uas, dav iari naver a ra dai ama kaak-met-ta. Dai mager ip ngenet lu riq ama kaak-met-ta i diip te siquat ip te lenges na ngen. I qatikka diip te trles sanman se veleqes na ngen. Be diip te su ne ama lengi ip ngere lenges na ngen, be qatikka diip tem ngim temanau ne araa Barlka ma Iesus, i luqa i qe vandem per a ra, be diip masmasna re lenges na nas.
2 De qatikka diip buup ne ama qaqet ta tit kur araa gamansena, i re ngangses. De diip ta tuqut ama Slurlka aa aiska ama revanka i raquarli ra lu iari i re kaak ai ama Kristenkena na ra.
3 I qatikka lura ama kaak-met-ta dai araa rut nge taarl ip ta ter a ngen a tekmeriirang. I quasiq ai ama qelep ta ip te kaak tem ngen ne ama a lengiirang. I sa murl ama Ngemumaqa qa mis ta, ai ama vura na ra. I qatiaskerl aa tuvetki dai qurli qi ve araa qames. Be luqa ip ke lenges na ra, dai quasiq ai qe brlaing.

4 Be lura ama Angeluqena i murl ta lenges ne ama Ngemumaqa, dai quasiq ai qe palu gel ta. Dap ka rlu na ra savet ma Tartarus, i luqia ama luqupki dai maikka ama bengaingki ver a qi. I qa quap per a ra, be qurli ra de ver ama nirlaqa ip diip ka tuvet ba ra.
5 De qerlka lua i murl miaimek per ama niirl i qurli ma Nua ver a nget, dai ama Ngemumaqa qa lenges ne ama vura naver ama aivetki mai ne ama qerlap, i lura i quasik te narliip se qa. Dap ka iames ne ma Nua, i luqa i ai de kel sil sever ama Ngemumaqa aa gamansena ama atlunget. I qatikka qa iames ne lura, i ama ngeriqit ngen ama depguas na ra.
6 Dai saqikka ver ama luquviim ma Sodom ki ne ma Gomora, dai ama Slurlka ka muvet barek lura i ama vura. Be qa rlu ne ama vurleski saver aiim be ian mang. Dai maikka qe taqa teqerl a uut ne lura i rem ngim temanau na qa.
7 Dap ka mat nevet ma Lot, i raquarli luqa dai ama atluqa. I maikka ama merlenka ver aa rutka ne lura i re nanna maden maden.
8 I luqa ama atluqa dai qatikka ai de qurli qa qe na ra. Be ai de vet ket lu araa gamansena ama vunget de saqikka araa lengi ama vunget. Be maikka ama gaingka de aa rlan na ra.
9 Dai qatikka ngene narli. Ama Ngemumaqa dai qa tat navet lura i re tu araa qevep sever a qa, i quaatta i qurli ra ver ama vura araa luqup. Dap ka tuvet barek lura i ama vura ip deng per aa Nirlaqa i qa tatmet se ama qaqet mai.
10 I maikka diiv aa tuvetki qi taqat mit sagel lura ama vura, i lura i re ngangses. De lura i ra mugelnas ne ama tekmeriirang ama viirang i iirang muqas muqas de re nging ama barlta araa lengi. I qatikka lura i ai de re barlnas be ra tit kur araa narliip. I qatikka quasiq ai ama qelep ta ip ta tuqut ama Slurlka aa Angeluqena i ra manarevuk.
11 Dap ngene lu, ama Slurlka aa Angeluqena, dai araa dlek peviit daleng lura ama qaqet i re barlnas. Dap katikka quasik maget ip ta tuqut ta dama Slurlka aa saqang.

12 Dap lura i ama kaak-met-ta dai ra mugelnas ne araa gamansena ip taquarl ama aurl. De mager ip te rep semet ta mer ama waia ip te ngip, i raquarli re taqen mavik ne ama tekmeriirang i quasik ta drlem iirang. Be diip ta, ip taquarl ama aurl i diip te veleng ta.

13 I lura dai diip ta tu ama bias per ama qaqet de ngen ama getget, dap katiaskerl liirang aa dai diiv iirang ngere guirl sagel ta. I qatikka quasiq ama qelepta se tekmet ne araa viirang gel ama nirlaqa, dav ama arlias per a ra. I qatikka re lenges ne a ngen a mugunes ip taquarl ama quiiraing per ama qaqeraqa. I quaatta i ra tes pe a ngen a vet dap te kaak tem ngen. Dap maikka ama arlias per a ra ip te lenges ngen taqurla.

14 I qatikka ai de vet, tem ngim sagel liirang aa, i re nanna maden maden. I maikka ama getki vem ta te liirang aa ama viirang. Be lura ama qaqet i quasiq araa dlek, dai lura re kiat

na ra. De qatikka araa dlek ip te kiat ne ama qelaingka. Be ra dai qurli ra ve ama Slurlka aa tuvetki.
15 I sa ra mit namen ama aiska ama seserlka be ra mit puuqas. I qatikka ra tit nep ma Balam* aa aiska. I ma Balam aa mam ma Biar. I luqa i maikka murl miaimek de qa ter ama qelaing naver ama gamansena ama vunget.
16 I sa qa merarlik ama Slurlka aa Lo. De aiv aa de ama lengi nge men, ip ngere kel ka. I lungera ama lengi nge men mer ama dongki ara aamki. I ai de quasik mager ip ki taqen taquarl uut. Taqurla be luqa ama Slurlka aa Aamki na qa i qat drlem ai ama dul men aa ningaqa, qatikka.
17 I lura ama kaak-met-ta, i re nging ama Slurlka, dai ra raquarl ama menpiit i ding a nget, i quasiq ai re kuarl te ama lengi ama revan nget. I qatikka araa lengi dai raquarl ama laurlka naik. Dap katikka araa luqupki, i laip kurli ra mas per a qi, dai maikka ama bengaingki ver a qi, i maikka ama vuqi.
18 I qatikka re ngelanges se ama lengi i quasiq ai ama revan nget. Dap ta mugelnas ip te su ne ama qetdingki araa narliip be re kiat ne iari sever ama viirang maden maden. Be ra rekmet, be re rep semer ama qaqet i buup na ra. I iari never a ra dai re aarles i re tit kut ma Iesus dav ama kaak-met-ta dai re tekmet be re repterep se met ta.
19 I lura ama kaak-met-ta dai re tuqun i aiv ama qaqet ta tit naser a ra, dai diip te iames nagel araa lengi. I qatikka lura ama kaak-met-ta dai ra narligel ama tekmeriirang ama viirang, i raquarli i aiv iak ke quarl temiis bareq iaq ip ke uas tem ka, dai diip ke tekmet kurl aa narliip.
20 Ama tuvetki bareq lura i quasik ta drlem se ma Iesus dai maikka ama vu malai. Dav ariq iari i rat drlem sever auur a Slurlka ma Iesus Kristus auur a Iameska, i ra mit namen ama aivetki araa gamansena, dap saqi aiv aa de ra guirl sever ama viirang ip liirang aa ngere uas tem ta, dai maikka diip lenges na ra malai i diiv araa tuvetki i ama slurlki. I diip ki uirl se ama tuvetki barek lura i quasik ta drlem se ma Slurlka.
21 I maikka arik kuasik te taqat drlem se ma Kristus ngen aa gamansena dai diiv araa tuvetki i re tal ki dai maget kurl araa viirang. Dav ariq aip ta taqat drlem se ma Kristus de saqi re nging aa lengi ama glasing a nget, de ra ngim temanau na qa; dai maikka araa tuvetki ama slurlki malai.
22 I ama lengi ama Saikngias pem Nget, dai nge sil sevet liina raqurliani:

‘Ama dangka qa nen dap saqiaskerlka aiv aa de qa guirl be qa mes aa nen.’

De saqias kerlka iang ama lengi dai nget raqurliani:

‘Ngia raqa qukmes te gia velemki, baiv aa de masna qia mit be qia man sep ma qurlsinki.’

3

Diip Ma Kristus Ka Ren

1 Gua rluavik, luqa ama langinka i ngu iil, dai qa ip ma iiram sagel ngen, ip ngu taarl na ngen iv a ngen a rut dai ama seserl nget sevet liirang aa.
2 I maikka nade gua rlan, dai ngu narliip pukpuktik per a ngen ne ama lengi i murl ama Aamki-na-ra ra iil pe ama Slurlka aa Langinka. De mager ip ngene narligel ama lengi ama dlek pem nget nagel auur a Slurlka ama Iameska ma Iesus i ai de uurel sil na nget, i uut, dai aa Aposelkena nauut.
3 Dai liina i ama barliini, ai qatikka mager ip ngen drlem, ai ver ama niirl de dengdeng, dai diip baing se lura i ra tuma. I ra tuma maden maden de ra tuqut ama Slurlka. I qatikka ra tekmet taqurla qur araa gamansena ama vunget.
4 Taqurla be diip ta tuqun ma’, “Ngi lu, ka muvuusep ai diip ke guirl sever ama aivetki, dav as kuasiq a qa. I qatikka murl i lua i ama Ngemumaqa qa mu ama aivetki be deng iara dai raquarlna i ama qaqet i rep ngip dap kuasik ta guirl.”
5 Dap ta vesdet ser araa tuaqevep, be quasik ta narliip ta drlem ai ama Ngemumaqa qa rekmet ne ama aivetki ngen ama uusepka ne aa lengi naik. Be qa rekmet ne ama aivetki ne ama kainaqi de qa sem madlek na qi ne ma kaska.
6 I qatikka ne luqa ama kaska de ngen ama qaik i murl lua gel ma Nua, dai qa lenges ne ama aivetki ne liiram aa.
7 Dai saqikka ne lungera ama Ngemumaqa aa lengi, i qa muvuusep sever ama uusepka ngen ama aivetki, dai diiv ama altingki ki verleset ne liirang aa ver aa Nirlaqa i qe kot se ama qaqet i ama vura na ra.

* **2:15:** Namba 22.21-34

8 Gua rluavik, maikka qula ngerlangken per a ngen ne liina; i gel ama Slurlka dai
ama 1,000 ne ama ages dai ip taquarl ama qaqeraqa aa nirlaqa ama quanaska. De ama
qaqeraqa aa nirlaqa ama quanaska, dai ip taquarl ama 1,000 ne ama ages.
9 I qatikka ama Slurlka dai de quasiq ai qa taqa palu sa tekmet ne ama tekmeriirang ip
taquarl ka muvuusep. I quasiq ai qa tekmet ip taquarl ai de iari re taqen, ma', 'Ai qa palu.'
Dap maikka qa taqa palu de ver a ngen ip kuasik mager ip lenges ne a qek never a ngen.
Dap ka narliiv ama qaqet mai re guirltik per araa rut de rem ngim temanau never araa
viirang.
10 Dap diip ngererl auut se ama Slurlka aa Nirlaqa i diip ka ren ip taquarl ama suamka i
quasik ka sil sever aa giqi i diip kat den. I ama uusepka de ngen ama ualdang dai diip ngere
aasik, de ama aiveres, de ama tekmeriirang mai i uuret lu iirang dai diiv ama altingki qi
iin me iirang. Be ama aivetki dai diip kurli qi naik i quasiq a qerang per a qi.
11 Dai ariq aiv ama Ngemumaqa qa verleset liirang aa raqurla; dai ngu lu diiv a ngen
a gamansena nanaa iara? I maikka mager iv ama mening ngen, i ngen druaqen ama
Ngemumaqa per a ngen a mugunes.
12 De qurli ngen naa ne ama Ngemumaqa aa Nirlaqa, be maikka mager ip ngenet matna
bareq a qa ip diip masmasna qat den. I diip pet luqa ama Nirlaqa dai diiv ama uusepka
qa rang. Be qatikka ama tekmeriirang mai dai diiv ama altingki qi iin me iirang, be diip ki
verleset ne iirang.
13 Dav ama Ngemumaqa aa lengi i qa muvuusep na nget gel uut sever ama aivetki ama
iameski de ngen ama uusepka i ama iameska, dai be qurl uut naa ne liirang aa. Be diip kurl
uut pet luqia ama luqupki ama atluqi, i ama iameski. Be diip kurl uut pe aa gamansena ama
seserlnget.
14 Taqurla, be gua rluavik, ai de qurl uut mene liirang aa i diiv iirang nge ren. Taqurla
dai be maikka mager ip slepslep per a ngen ip kuasik mager iv a nge ama viini ngere lenges
na ngen. Taqurla be quasik mager iv a nge ama rarlimini ne a ngen be a qek se a nge ama
viini. Dap kurli ngen pembes ngene ne ama Slurlka, iv aa uupka de a ngen a rlan.
15 Dap mager ip ngen dru a ngen a qevep, ai ama Ngemumaqa qa taqa palu ip mager iv a
ngen be iari ta guirltik per araa rut sagel ka. Liina ip katikka raquarl ma Paulus ka iil sagel
ngen. I qa dai auur a rluaqa marevan. I ama Ngemumaqa qa qurl a qa re ama saikngias
taqurla.
16 I qatikka ve aa langin mai i qa iil, dai de qal sil sevet liirang aa. I aa saikngias peviit,
be ver iang de qe lil ama lengi i quasik mager iv uure taqat drlem pe angera reng. Be iari
i ai de quasik te taqa su, dai re guirltik per aa lengi, be re lenges na nget. Ai de raqurla be
saqiaskerlka re lenges ne ama Slurlka aa Langinka. Dai qatikka ai de re tekmet taqurla be
re lenges nanas.
17 Taqurla dai be gua rluavik i vem ngua se ngen, dai maikka mager ip ngene taqam ngim
ip kuasik mager iv a qek ke iit se ngen nep ma aiska ama vuqa. I diiv ama qanbirling-ta, ra
tit se ngen never ama mugunes ne ama atlu.
18 Dap mager ip ngene riirl ne ama Ngemumaqa aa ngimsevetki de ngene su nas sever
auur a Slurlka ma Iesus Kristus, i luqa i auur a Iameska. Be mager iv uut taarl ne aa rlenki
iara, be aaviit be aaviit be quasik mager ip perlverleset.
A revan.

AMA APOSEL MA JON KA IIL SAGEL AMA KRISTENKENA

Luqa ama langinka ma Jon ka iil i qasa ama ngerlmamka. I maikka qa taqat drlem se ama Slurlka aa ngimsevetki be qe tekgel ama Kristenkena ip te taneng ama Ngemumaqa aa ngimsevetki be maikka mager iv araa arlem never a na. De qa su ra i raquarli iari never a ra dai re su ai ma Iesus dai quasiq ai qa men ne ama qaqeraqa aa qetdingki. Be qe kel ta ip kula araa ding se lura i quasik ai re su ne ama revaniirang.

Ma Iesus Ka Men Saver Ama Aivetki I Ama Saikngias Pem Ka

1 I ngu narliip ngu reqerl a ngen sevet ma Iesus Kristus. I as maikka murl miaimek, i lua i ngere rarlma ama tekmeriirang mai, de qasa qurli luqa i ama Saikngias-pem-ka. I qatikka luqa dai ama rarlimini se ama iames. De murl i ngu ne iari ama Aposelkena dai maikka uuret lu qa ver aa mugunes a iara ver aa aatmitki veleqes na uut. De maikka uut narli aa lengi i qe su uut. De qatikka uure tek per aa qetdingki ne auur a ngerik.

2 I ama a revan, i baing se ama iames nagel ama Ngemumaqa mene ma Kristus, be qatikka mager iv uure sil sevet liina i raquarli uut lu qa ne auur a saqang de uut taqen ne auur a revan sevet liina. I murl kurli qa gel aa Mam, de uut sil sever aa dlek i qe iames masmas de qa reqerl auut ne liirang aa mai.

3 Taqurla de ngua iil sagel ngen sevet lungera ama lengi i qa su uut tem nget, de ngu teqerl a ngen ne aa tekmeriirang i uuret lu i qa rekmet niirang. I maikka mager ip lungera iara ama lengi dai ngere tekmet nauut iv ama quanases mer uut per ama Ngemumaqa aa gamansena, de ama arlias per auut i ding se uut men auut Mam de aa Uimka ma Iesus Kristus.

4 Taqurla dai be ngua iil luqa ama langinka sagel ngen ip buup ngen ne ama arlias nevet liina de saqikka diiv ama arlias per auut katikka.

Maikka Mager Iv Uut Tit Pe Ama Nirlaqi

5 I ama Lengi i ma Iesus ka qurl a uut iv uure sil na nget; dai nget taqurliani: Ama Ngemumaqa dai qa ip taquarl luqia ama nirlaqi i qin sin be qi bingbing men ama arlenki. Be maikka quasiq a nge ama arlenes gel ka. Maikka quasik!

6 I ariq uure tuqun ai rerlas tem uut men a qa, dap per auur a mugunes dai uure taneng ama viirang, dai maikka uut tit puuqas men ama arlen, dai maikka ai de uure kaak temiis, be quasik uure tekmet ne ama revan.

7 Dav ariq aiv uut tit nep ma Iesus aa aiska i maikka men ama nirlaqa, de aa gamansena ip taquarl ama nirlaqi ama atluqi mirlek nauut, dai diiv ama arlias per auut never a na. Katikka raqurla be diip ma Iesus ke tekmet ip ke lemerl uut te auur a viirang i raquarli aa qerekka qa rletik sever auur a viirang de mager iv ama Ngemumaqa aa Uimka ke lemerl uut de qe suquv auur a viirang mai.

8 Dav ariq uure tuqun ma', 'Katikka, quasik gua nge ama viini.' Dai maikka lua dai ai de uure kaak temiis. Be uut drlem ai quasiq ai ama revan auur a tuaqevep dav uure kaak.

9 Dap muqas i ariq aiv uure sekdem mer auur a viirang, dai ama Ngemumaqa i ama seserlka, dai mager ip diip ke suqup liirang aa mai ip taquarl ka muvuusep. De diip ke lemerl uut te liirang aa ama viirang, i iirang ngere lenges nauut.

10 I quaatta i ariq uure tuqun ai quasiq ama vura nauut, dai uure teqerl ai quasik kurl ama Ngemumaqa aa lengi de auur a rlan, dav uut taarl na qa ai ama kaak-ka na qa. I raquarli sa qa mis uut mai, ai ama vura na uut de aa saqang.

2

Ma Iesus Ke Narliiv Ama Mening Uut

1 Gua rluavik, ngua iil sagel ngen ne gua arlem. I ngen ip taquarl ngua uis na ngen. I quasik ngu narliip ngene tekmet ne ama viirang. De ariq i aiv iak, i qa mit puuqas i qa rekmet ne ama viirang, dai mager ip kerl guirl sagel auur a Maatpitka, ma Iesus Kristus. I ai de vetpet de qurli ma Iesus Kristus de auut Mam aa snaing i qe raring sagel ka bareq auut. I ma Iesus dai maikka ama Atluqa na qa.

2 De ngerek se qa, i qa ral ama Ngemumaqa aa serlinki sever auur a viirang arle ves ip ke guirl auut sagel ka ip ke iames ne auut. De lua i qa ral ama getget dai quasiq aip bareq auut naik dap bareq ama qaqet per ama aivetki mai.

3 I ariq aiv uuret dadem ama lengi i ama Ngemumaqa qa qurl auut, dai uure taqat drlem ai rlas tem uut men a qa marevan.

4 Dav ariq aiv iak ka sil ma', "I qatikka ngua, dai sa qurli ngua mene ma Kristus aa liinka."

Dav arik per aa mugunes dai quasik ket dadem ama Ngemumaqa aa lengi; dai luqa dai qe
kaak temiis, i quasik kat drlem se qa, i quasik ke iames marevan.
5 Dap katikka muqas, i luqa i qet dadem ama Slurlka aa lengi ver aa mugunes, dai luqa qa
mugelnas ne ama Ngemumaqa aa ngimsevetki marevan. I lungera ama gamansena dai
ngere teqerl auut aip kua qurl uut per aa liinka marevan.
6 I nemta i re tuqun ai ra nevet ma Kristus aa liinka dai qatikka mager ip ta tuaqen aa
gamansena ver araa mugunes.

Ma Iesus Aa Ngimsevetki Dai Ama Barliini Aa

7 Maikka gua rluavik, kuasiq ai ngurl kurl a ngen te ama lengiini ama dlek pem iini ama
iamesini. Dap ngua iil ama lengi i murl nge rarles ne ma Iesus a lat, i lua i qerl kurl auut
tem nget. I murl nauirl i qa qurl auut te aa lengi ama dlek pem nget, be sa ngene narli sever
a nget.
8 Dap muqas, i ngua iil sagel ngen i raquarli ama lengiqi sever ama Slurlka aa ngim-
sevetki dai maikka qi veviit ip ngene narligel ki ip taquarl ama lengiqi ama iameski i qiat
den. I qi tekmet na ngen iv a ngen arlem never a na ne ama revan, i uut lu ma Kristus aa
arlem taqurla. Be raquarl ma Kristus aa nirlaqi qim ngim be qi bingbing men ama arlenki
be maikka qi taqam ngim marevan.
9 I ariq aiv iak ka taqen ma', 'Ngua dai qurli ngua mene ma Kristus aa aiska i ama nirlaqa
never a ngua.'
Dav arik luqa dai ai de qe serlin be ama vu aa rutka sagel aa rluaqa, dai maikka ama
bengaingki dai qia uung per a qa malai.
10 Dap nemta i araa arlem sagel araa rluavik dai maikka ma Iesus aa nirlaqi dai qia uung
per a ra. Taqurla be quasik mager ip te serlmen se a qerang.
11 Dap nemta i rat drlem sa serlin dai maikka quasik tet lu ai ra tit taqurla, i ra tit men ama
arlenki. I maikka ama arlenki qia uung per a ra.

Ma Jon Ka Iil Sagel Ama Barlta De Ngen Ama Lugutta

12 I ngua iil sagel ngen, i gua uis na ngen, i raquarli ma Kristus dai sa qa lemerl ngen te a
ngen a viirang mai, ne aa dlek. I maikka aa rlenki dai qi veviit.
13 I ngua iil sagel ama ngerlmamta i ama barlta veleqes na ngen, i raquarli rlas tem ngen
mene Luqa i ama Rarlimini-na-qa se ama tekmeriirang mai, i murl lua i nge rarles.
De ngua iil sagel ngen ama quatta ama lugutta, i raquarli sa ngene uirl se ma Satan i ama
vuqa.
I ngua iil sagel ama arluis mai i raquarli ngen mai ngen drlem se a uut Mam.
14 De saqi ngua iil sagel ngen ama ngerlmamta i raquarli ngene taqat drlem Luqa i baing
se ama tekmeriirang mai ne aa dlek i lua i qe tekmet ne ama aivetki.
De ngua iil sagel ama lugutta ama quatta i raquarli i ngene tal ama dlek ip ngen deraarl
malkuil, i ama Ngemumaqa aa lengi dai qurli nget de a ngen a rlan. De ai de ngenerl uirl
se ma Satan i ama vuqa.

Kula Uure Rarliq Ama Tekmeriirang Never Ama Aivetki

15 Dap kula ngene rarliq ama tekmeriirang never ama aivetki de ngen ara gamansena. I
ariq aiv iaq i vem ka se liirang aa, dai quasik mager iv auut Mam aa ngimsevetki dai kurli
qi gel ka.
16 I raquarli ama gamansena mai never ama aivetki dai ngere baing se ama viirang naser
ama qetdingki ara narliip; de maikka ngere kiarlet ne auut iv uure mali re ama viirang ne
auur a saqang; de maikka ai de uure barlnas iv uure uas te ama tekmeriirang mai ne auur
a dlek naik. Katikka liirang aa mai dai quasiq ai iirang nagel a uut Mam. Dap liirang aa
mai dai iirang nge men never ama aivetki.
17 Be maikka liirang aa mai never ama aivetki dai maikka diip ngere aasik de diip
perleset ne iirang. Dap nemta i ra mugelnas ne ama Ngemumaqa aa narliip, dai diip te
iames gel ka masmas be quasik perlverleset.

Ma Iesus Aa Qumespik

18 Gua rluavik, i ngu rarlik ngen, i mager ip ngen drlem ai lua iara dai ama giqi ip diip
prleset ne ama aivetki. I mekai uurel sil ba ngen sevet luqa i diip ke barlnas ip ma Kristus
aa qumeska na qa. Dai be raqurla dai sa uut lu buup na ra i ra raneng ama luqupka ip ma
Kristus aa qumes-ta na ra. Dai qatikka lua i baing se ra raqurla dai be uut drlem ai sa ama
qares ip diiv ama Slurlka ke verleset ama aivetki mai.
19 I lura ama qumes-ta dai mekai qurli ra gel uut dap ta ngim temanau na uut, i raquarli
quasiq ai ra nevet ma Kristus aa liinka ne ama revan. I quaatta i ra never auut marevan
dai be mager ip kurli ra mas gel uut. Dap ta mit, taqurla be liina nge sil ai ra dai quasiq ai
ra never auut.

20 Dap ngen, dai quasiq ai qurli ngen taqurla. I raquarli sa ama Ngemumaqa qa mel se
ngen de qa mu aa Qevepka ver a ngen, be ngen mugelnas ne liirang aa ama revan iirang.
21 I quasiq ai ngua iil lungera ama lengi i raquarli quasiq ngen taqat drlem sever ama
aiska ama revan. Kuasik. I nguat drlem ai ngene taqat drlem sever ama revan iirang, dai
be mager ip ngen drlem ai quasik mager iv ama kaaqiirang dai iirang ngere riirl nev ama
revan iirang.
22 Dai iari dai re kaak tem uut, dap ngu lu nanaa ip diiv uure taqat drlem se ra? Katikka
lura i re tuqun ai ma Iesus dai quasiq ai ama Ngemumaqa qa nem ka manarevuk. Luqa i
qa taqen taqurla dai qe kaak dap maikka qa dai ma Kristus aa qumeska na qa. I maikka qa
ngim temanau ne ma Iesus ke ne auure Mam ne veleqes ama qaqet i buup na ra.
23 I lura mai i quasik tat drlem se ma Iesus i ama Ngemumaqa aa Uimka, dai saqikka
quasik mager ip trlas tem ta men aa Mam ama Ngemumaqa.

Ama Qevepka Ama Glasingaqa Qe Su Uut Te Ama Lengi Ama Revan Nget

24 Dap mager ip ngene taneng ama Lengi ama Atlunget malkuil de a ngen a rlan, i murl
nge rarlma de ngene narli nget. I aip ngen deraarl malkuil ne lungera ama lengi, dai diip
kurli ngen mas gel auut Mam ke ne aa Uimka.
25 I murl ama Ngemumaqa qa muvuusep, ip diip ke iames nauut, be diip ke qurl uut te
ama iames i qurli nget masmas.
26 I ngua iil sagel ngen sevet lura i re kaaq ai ra nemen ma Kristus, be re narliip te guirltik
per a ngen a tuaqevep ip te lenges na ngen.
27 Dap maikka ama Ngemumaqa i qerl kuarl te ama Qevepka bareq a ngen be qurli qa
mas de a ngen a rlan. Taqurla dai be quasik mager iv iari re rarles i re su ngen te iarang
ama lengi. I raquarli aa dlek ngen aa saiknggias dai lungera dai maget kut ngen ip ke taqa su
ngen sever ama tekmeriirang mai. I qatikka ai de qe taqa su ngen ne ama revan be quasik
mager ip ke kaak tem ngen ne liirang aa. Dap ka su ngen ai mager ip trlas tem ngen men
ma Kristus sademna.

Mager Ip Ngen Daarl Malkuil I Raquarli Ma Kristus Ke Rarlik Ngen

28 Guariqena ngu rarlik ngen. I qatikka mager ip trlas tem ngen mene ma Kristus per
ama niirl mai. Dai be lua i ma Kristus ka men se uut, dai be quasiq ama qelev uut dap diip
mager iv uut, i uut taarl malkuil i ding se uut men a qa.
29 I ngen drlem ai ama Ngemumaqa dai maikka ama seserl-ka i qe tekmet ne ama atlu,
taqurla be mager ip ngen drlem ai lura i ra tuaqen aa gamansena dai qatikka ra, dai ra
never aa liinka marevan.

3

Mager Ip Ngen Drlem Ai Ngen Dai Ama Ngemumaqa Aa Uis

1 Maikka gua rluavik ngene lu. Ama Slurlka a uut Mam aa ngimsevetki bareq auut dai
maikka qi veviit, katias. Be mager ip ngenet lu, de ngen dru a ngen a qevep sevet liina, i
qatikka qa tis uut, ai aa uis na uut, marevan! Guariqena, liina dai ama revan i raquarli sa
qa mel se uut taqurla! Dap buup ne ama qaqet i quasik tat drlem se ama Ngemumaqa, be
raqurla dai de quasik tat drlem se uut, i aa uis ne auut.
2 Maikka gua rluavik, ama revan, i uut dai ama Ngemumaqa aa uis na uut a iara. Dap per
ama giqi ve auut kames i laip, dai askuasiq uure taqat drlem aip diiv uure sana. Dav uut
drlem sevet liina i qa sil ba uut, ai lua i diip kerl guirl de qe reqerl nanas bareq ama aivetki
mai, dai diiv uurem ngim ip saqikka raquarl ka, qatikka. De diiv uuret lu qa ve aa ansinki
i ai de qurli qa raqurla.
3 I ma Kristus dai maikka ama glasing a qa. Taqurla be lura i qurli ra de ver a qa i ra
raneng a qa ver araa tuaqevep, dai maikka re lemerl nas ip kurli ra ip taquarl ka.

Ama Qaqeraqa Aa Gamansena Dai Ngerel Sil Aip Nemka Dai Aa Mam

4 Dap nemta i ra mugelnas i rat drlem sa tekmet ne ama viirang, dai maikka ra merarlik
ama Ngemumaqa aa Lo. I qatikka ama viirang mai i ama qaqet te tekmet niirang dai iirang
nge tarlik aa Lengi i qerl kuarl ma Moses.
5 Dap ngen drlem ai ma Kristus dai quasik mager ip ke tekmet ne ama vu, i qa dai quasik
mager iv aa nge ama viini. Dap katikka qa, i baing se qa gel uut ip ke lemerl uut te ama
viirang.
6 De lura i rlas tem ta mene ma Kristus, dai quasik mager ip ta rarlik ama Slurlka aa Lo
raquarl iari i ra mugelnas ne ama viirang. Dap lura i ra mugelnas ne ama viirang per araa
mugunes dai maikka quasik tat drlem se ama Ngemumaqa i quasik kurli ra men a qa.
7 Gua rluavik, mager ip ngenet lu teq iari i re kaaq ai ra nevet ma Kristus, dap kuasik. De
ai de re siquat ip te guirltik per a ngen a tuaqevep. Kurli. I ma Kristus dai qa mugelnas ne

ama atliirang be maikka ama seserlka na qa. De ngen drlem ai rlas tem ngen men a qa i raquarli ngen dekmet katikka ip taquarl ka.

8 Dap lura i ai de vet ta mugelnas ne ama viirang, dai araa mam aa ma Satan, i raquarli ma Satan dai qe rarlma ama tekmeriirang ama viirang i lua i murl ka merarlik ama Ngemumaqa aa Lengi. Dav ama Ngemumaqa aa Uimka dai baing se qa gel uut ip ke lenges ne ma Satan aa tekmeriirang mai, ngen aa dlek mai.

9 I ama Ngemumaqa aa uis dai quasik mager ip ta rugelnas ne ama tekmeriirang ama viirang per araa mugunes. I qatikka qa qurl a ra te ama iames be qurli ra i aa alselara, na ra. Taqurla be quasik mager ip te tekmet ne ama viirang angera gamansena i raquarli araa Mam dai ama Ngemumaqa.

10 I ngua iil taqurla ip ngene taqat drlem aip nemta dai ama Ngemumaqa aa uis na ra, de nemta dai ra nemen ma Satan i aa uis na ra. Dai be lura i quasik te narliip se ama gamansena ama seserlnget de quasiq araa nge ama arlem never araa rluavik, dai quasiq ai ra nemen ama Ngemumaqa aa liinka.

11 I qatikka murl lua i ama Ngemumaqa qa arlma i qe iames na ngen, i qe su ngen te liina: i mager iv a ngen arlem never a na.

12 De qula uuret dadem ma Kain aa gamansena. I maikka qa dai qe narligel aa mam ma Satan, be qa veleng aa ningamka ma Abel. Dap ngu lu ama rarlimini nanaa be qa lenges na qa? I qatikka aa ningamka dai ai de qe tekmet ne ama atlu iirang, dap ka, dai qa mugelnas ne ama tekmeriirang ama viirang.

13 Dap kula ngeterl a ngen i ariq aip lura i quasik ta tu araa qevep sever ama Slurlka, i maikka re dlek ip te lenges na ngen taquarl murl luqa ma Kain.

14 I lura i quasiq araa a nge ama arlem sagel iari dai as maikka qurli ra ve ama bengaingki. I quasik tat drlem se ama iames, i diip lenges na ra mer ama aapngipki. Dav uut i ama Ngemumaqa aa uis, dai uut drlem marevan ai qurl uut pe ama iames, i raquarli auur arlem never a na ne ama arlias de quasik mager iv ama aapngipki ki lenges na uut.

15 Dap nemta i ama vu araa rut sagel iari, dai maikka ra ip taquarl lura i ai de re peleng ama qaqet. Be quasik mager ip te iames mas mas i arik kuasik te guirltik per araa rut.

16 Dav uut, i uure taqat drlem sever ama Slurlka aa arlem bareq auut, de maikka qurl aa arlem de auur a rlan, i ding se uut mene ma Kristus aa arlem i lua i qa quarl temiis de qa ngip bareq auut. Taqurla be ai de auur arlem never a qa, be uut narligel ka, be uure rarliq ama Kristenkena de uure kuarl temiis bareq a ra ip taquarl ama Slurlka i aa arlem never a uut.

17 Dav ariq aiv iaq i ama qelaing gelem ka de aa tekmeriirang i buup ne iirang, dai be qet lu aa rluaqa ama Kristen na qa i qurli qa i maikka ama ruus per a qa. Dav arik kuasik luqa i aa arlem sagel ama ruus per a qa, dap ke pesdet per aa tuaqevep be quasiq a nge ama arlem never a qa, dai ngu lu nanaa, kua qurl ama Ngemumaqa aa arlem de aa rlan? Maikka kuasik!

18 Gua rluavik, gua arlem never a ngen. Diip kula uure tekmet ip taquarl lura i ai de re sek pe araa gi, i qatikka ra taqen naik mer araa aam. Dap mager iv uure teqerl ai buuv uut ne ama Ngemumaqa aa arlem, de uure rekmet ne ama tekmeriirang ama atliirang bareq iari ne auur a revan.

19 I liina i ama Slurlka aa arlem de auur a rlan, dai ngere teqerl auut ai uut nemen a qa ne ama revan. De maikka ama arlias de auur a rlan i quasiq ama qelev uut i lua i diiv uur raarl ver aa saqang.

20 Dap kuaatta i ngeterl a uut tiq uur a viirang, dap kuasik mager ip lenges nauut i raquarli ama Ngemumaqa dai aa dlek peviit be qe taqat drlem se auur a tuaqevep mai.

21 Gua rluavik, arik kuasiq auur a rut nget taarl na uut de ama Ngemumaqa aa saqang dai mager iv uut taarl malkuil per auur a mugunes.

22 De diip kerl kurl auut te liirang aa ip taquarl uure raring sever iirang, i raquarli uut narligel aa Lengi de uure dlek iv uut tit kur aa narliip per ama niirl mai.

23 I maikka aa Lengi ama dlek pem nget iv uut tit kut nget, dai raqurliani:

Ai mager iv uut tu auur a qevep sevet ma Iesus i ama Ngemumaqa aa Uimka na qa, i qa mel se qa iv ama qaqet araa Iameska na qa i ra tis ka ma Kristus. De qa taqen iv auur a arlem never a na i qatikka qa, ka sil ba uut. Jon 13.34

24 Be lura, i re narligel aa lengi i qa qurl auut, dai maikka qe iames na ra, de maikka ai de qurli qa de araa rlan. De maikka uure taqat drlem sevet liina i raquarli qurli qa de auur a rlan. I uuret taqat drlem i raquarli aa Qevepka i qa qurl auut dai qa reqerl auut ne liina.

4

Ngenet Lu Riq Iari Ama Tiksiqena I Quasik Trlas Tem Ta Mene Ma Kristus

1 Gua rluavik, ariq aiv iari rat den sagel ngen ip te su ngen te ama Ngemumaqa aa Lengi,
dai mager ip ngene siquat ne araa dlek, aip kuarl ama Ngemumaqa aa Qevepka qerl kurl a
ra, dap kua quasik. I raquarli buup ne ama qaqet i re siquat iv ama Slurlka aa aamki na ra
de re paikmet per ama qerleng mai. Dap naqatti re kaak, i quasik tat drlem se ma Kristus.
2 Be mager ip ngene taqat drlem se a ra, taqurla de ngene snanpet na ra ma', 'Kua ngen dru
a ngen a qevep ai ma Kristus dai qa men sasari be qa man sev ama qaqeraqa aa serlapki?'
Be lura i re tarlisdem dai maikka ngen drlem ai ama Ngemumaqa qa nem ta.
3 Dap lura i quasik mager ip tal sil taqurla sevet ma Iesus, dai maikka quasiq ai ra tu araa
qevep marevan, de quasik te iames ne ama Slurlka aa Qevepka. I maikka ma Kristus aa
Qumesta na ra. I medu uurel sil ba ngen sever a ra ai diip te paikmet gel ngen. Taqurla be
sa qurli ra iara ver ama aivetki mai.
4 Dap ngen, i gua arluis, i ama Ngemumaqa, dai sa qa mel se ngen, be sa ngen uirl se lura
ama qumesta, i raquarli ama Qevepka dai qurli qa de a ngen a rlan, dai maikka aa dlek
peviit daleng ama dlek mai ver ama aivetki.
5 I lura i re siquat ip te lenges ne ma Kristus ne araa lengi, dai maikka ra never ama aivetki
ara dlek. Taqurla be lura never ama aivetki dai maikka ama arlias per a ra never araa
lengi.
6 Dav uut dai qurl uut gel ama Ngemumaqa. Taqurla be lura i rat drlem se ama
Ngemumaqa dai maikka ama arlias per a ra never auut i uure su ra. Dap lura i quasik
tat drlem se ama Ngemumaqa dai maikka quasik te narliip te narli auur a lengi i uure su.
Dai ne liina, dai uut drlem aip nemta dai ama revan-ta, de nemta dai qatikka re kaak, i
raquarli i ma Satan kerl uirl se ra.

Ama Ngemumaqa Aa Ngimsevetki Sagel Uut

7 Maikka gua rluavik, mager iv uure tekmet iv auur arlem never a na sademna, i raquarli
ama Ngemumaqa dai ai de aa ngimsevetki bareq auut de qatikka qa, dai ama rarlimini se
lungera ama gamansena. De lura i ra mugelnas ne ama Ngemumaqa aa ngimsevetki dai
maikka ra, dai aa uis na ra, i raquarli maikka rlas tem ta men a qa.
8 Dap lura i quasiq araa a nge ama arlem sagel iari, dai quasik tat drlem se ama
Ngemumaqa, i raquarli qa dai ama rarlimini se ama a ngimsevetki. I qa dai aa gamansena
i ama arlem peviit sademna.
9 Be ne liina i ama Ngemumaqa qa reqerl ama qaqet mai ne aa ngimsevetki, i qatikka ka
nem aa Uimka ama udekkaqa sever ama aivetki ip ke iames na uut ne aa aapngipki.
10 I maikka liina dai ama rarlimini se ama ngimsevetki, i maikka ama Ngemumaqa dai
aa ngimsevetki bareq auut ama qaqet. Dap murl dai quasiq auur arlem never a qa, dap
maikka aa arlem never auut dai nget peviit i raquarli qa nem aa Uimka ip ke ngip ip ke
verleset ne ama Ngemumaqa aa serlinki sagelem uut be maikka ama atliini taqurla.
11 Maikka gua rluaviq, ariq aiv ama Ngemumaqa dai aa arlem slep bareq auut, dai mager
iv uut mai dai auur a arlem never a na.
12 I uut drlem ai quasiq a qek ka lu ama Ngemumaqa ne aa saqang. Dav ariq aiv auur a
arlem never a na dai uut drlem ai qurl ama Ngemumaqa de auur a rlan. De maikka qurl
aa arlem peleqes nauut, be qurl uut maget nevet liina.
13 I uut drlem ai uure iames gel ka, de maikka qurli qa de auur a rlan, i raquarli qerl kurl
auut te aa Qevepka ama Glasingaqa.
14 De mekai uuret lu ne auur a saqang be mager iv uurel sil sevet liina, i lua i medu
ama Ngemumaqa qa nem aa Uimka ip ke iames ne ama qaqet never araa viirang per ama
aivetki mai.
15 I maikka lura mai i ra tu araa qevep de rel sil ai ma Iesus dai ama Ngemumaqa aa
Uimka marevan, dai maikka qurl ama Ngemumaqa de araa rlan de maikka qurli ra i rlas
tem ta men a qa.
16 Taqurla, be uut maqas dai uut drlem sevet liina, de maikka rlas tem uut men a qa de
maikka aa ngimsevetki dai qia uung per auut.

I ama Ngemumaqa dai maikka ama rarlimini se ama arlem ngen ama ngimsevetki, be
nemta i re tekmet ne ama atlu i raquarli buup ta ne ama Slurlka aa arlem, dai maikka araa
mugunes per aa arlim, dai qurli qa, qe na ra.
17 I ama Ngemumaqa aa ngimsevetki dai qi tekmet na uut iv uure taqa mugelnas ne aa
gamansena. Taqurla dai quasik mager iv uureng ning sanmen sagel ama Ngemumaqa. I
uut drlem, ai diiv ama arlias per a qa i aiv uut den sagel ka i raquarli, i as kurl uut iara ver
ama aivetki dai qurl uut ip taquarl ma Iesus.
18 I lura i ra mugelnas ne ama Ngemumaqa aa ngim-sevetki dai maikka quasik mager
ip teng ning ama Slurlka aa tuvetki, i raquarli aa ngimsevetki dai maikka qi bareq a ra, be
qurli ra maget. I quasik mager ip saqikka reng ning. Dap lura i rat drlem sever araa viirang

i diiv ama Ngemumaqa qa tuvet bareq a ra, dai raqurla be rat drlem sang ning. Be lura i reng ning taqurla dai as kuasiq ai ra raneng ama Slurlka aa ngimsevetki ne ama revan.
19 I uure rarliq ama Ngemumaqa i raquarli murl vem ka se uut, i qa rarliq uut nauirl.
20 I ariq aiv iaq i qe tuqun ai vem ka se ama Ngemumaqa, dav ama qurek per a qa ne aa rluavik, dai maikka qe kaak. I raquarli, arik kuasiq a nge ama arlem sagel aa rluavik, i ai de qet lu ra ne aa saqang, de quasik mager ip ke rarliq ama Ngemumaqa i as kuasik ka lu qa ne aa saqang.
21 De iani ama lengiini ama dlek pem ini, i ama Ngemumaqa qerl kurl auut, dai raqurliani;
Lura i re rarlik ngua dai mager ip te rarliq araa rluavik saqikka.

5

Uure Ruirl Se Ama Aivetki Ara Gamansena

1 I lura mai i rlas tem ta mene ma Iesus de ra tu araa qevep ai ama Ngemumaqa qa mel se ra ip ke iames na ra never ama viirang, dai maikka qurli ra, i aa uis na ra. De nemka i qe rarliq auut Mam dai mager ip ke rarliq aa uis.
2 I ariq uure tekmet taqurla dai uut drlem ai auur a arlem never ama Ngemumaqa aa uis, i maikka uure rarlik ka de uut narligel aa lengi i mekai qe tuqun iv uut tit kut nget.
3 I ariq uure rarlik ka dai diip petpet, de uure narligel aa lengi i qerl kurl auut. De maikka lungera ama Lengi ama dlek pem nget, dai quasiq ai ama alkuil bareq auut iv uut tit kut nget.
4 I raquarli, lura i ama Ngemumaqa aa uis na ra, dai diip te uirl se ama aivetki ara gamansena. I maikka auur a tuaqevep sagel ama Ngemumaqa dai maikka ngere tekmet na uut iv uure ruirl se ama viirang never ama aivetki.
5 Ngu lu, diip nemka i diip kerl ruirl se ama aivetki ara gamansena? Katikka luqa i qa tu aa qevep ai ma Iesus i ngerek se qa dai ama Ngemumaqa aa Uimka marevan.

Ama Ngemumaqa Qa Sil Ba Uut Sever Aa Uimka

6 I luqa ma Iesus Kristus, dai baing se qa gel uut be uuret taqat drlem se qa i lua i ra ukmes tem ka mer ama kainaqi, de uut lu aa qerekka qa rletik bareq auut. I quasiq ai baing se qa mer ama kainaqi naik; dav ama kainaqi ngen aa qerekka dai ngerel sil ai qa men manarevuk. De maikka ama Qevepka ama Glasingaqa dai qel sil sevet liina ai ama revan, i raquarli qa dai ama Revanka.
7 I maikka ama depguas niirang aa, i iirang ngerel sil sevet ma Iesus.
8 I ama Qevepka*,
De ngen ama kainaqi†,
De ngen ama qerekka‡,
Dai ama depguas niirang aa i iirang nge sil sever a qa, i ama lengi i ama quanas nget.
9 I ai de uut tu auur a qevep sever ama lengi nagel ama qaqet i ai de ra taqen ne ama revan. Dai be mager iv uut tu auur a qevep sever ama Lengi i nget manarevuk nagel ama Slurlka, i maikka nget peviit. I lua i qel sil ai ma Iesus dai aa Uimka.
10 De nemta i ra tu araa qevep sever ama Ngemumaqa dai maikka re narli ama atlu de araa rlan, i rat drlem ai ama revan. Dap nemta i quasik ta tu araa qevep sever a qa, dai re tekmer iv ama Ngemumaqa dai ama Kaakmetka. I raquarli ra tu araa qevep ai ama Ngemumaqa aa lengi i qel sil sever aa Uimka dai maikka ama lengi dai quasiq ama revan.
11 De maikka ama Ngemumaqa qa sil be auut taqurliani:
Ngua qurl a ngen te ama iames, be nemta i rlas tem ta mene Ngua Uimka dai diip te iames masmas be quasik perlverleset.
12 Be nemta i re taneng aa Uimka dai saqikka re taneng ama iames masmas. Dap nemta i quasik mager ip te raneng ama Ngemumaqa aa Uimka, dai saqikka quasik mager ip te raneng ama iames gel ka.

Sa Iara Uure Taneng Ama Iames

13 I ngua iil luqa iara ama langinka sagel ngen, ip ngene taqat drlem ai ama Ngemumaqa dai sa qa qurl a ngen te ama iames masmas i raquarli ngen dru a ngen a qevep sever ama Ngemumaqa aa Uimka ngen aa dlek.
14 De maikka uure taqat drlem ai i ai de qa tu aa asdem sagel uut de diip ke piirlir auur a raring i uure nen ka sever iarang i ariq uut tit kur aa narliip per auur a mugunes.
15 De uut drlem ai aip ke narli auur a raring i uure nen ka, dai be uut drlem ai diip kerl kurl auut te liirang aa i uure raring tem iirang.

---

* **5:8:** Ama Slurlka aa Qevepka † **5:8:** I ama Slurka qa taqen lua i ma Jon ke qukmes tem ka mer ama kainaqi. ‡ **5:8:** I aa qerekka qa rletik men ama lalemka

Ngen Derat Never A Na Ip Kula Ngene Raat Per Ama Viirang

16 I ariq aiv iak never a ngen i qa lu aa rluaqa dap kua a rluaqi i qia rekmet ne ama viini
(i quasiq ai ama viini malai ip sever ama aapngipki sever iini arle ves). Dai mager ip ke
raring bareq a qa de mager ip ke guirl a qa ip ke iames. I ngul sil sevet lura i araa viirang
dai quasiq ai ama barl iirang ip te lenges nanas. Dav uut drlem sever ama viini, i iini dai
iini ngere kiarlet ne ama qaqet sever ama aapngipki, dai ani qula ngene raring barek lura
i sa ra rekmet ne liina.
17 I maikka ama qaqet mai dai ra rekmet ne ama viirang be maikka ama vu araa rut. Dap
ngua sil sevet liina i iini ngere kiarlet ne ama qaqeraqa ip kep ngip.
18 I uut drlem ai ama Ngemumaqa aa uis dai quasik mager ip te tekmet ne ama
tekmeriirang ama viirang per araa mugunes. I maikka ama Ngemumaqa aa Alselaqa, dai
qe uas tem ta, be quasik mager iv ama Semka qe qiat na ra.
19 I uut drlem ai uut never ama Ngemumaqa aa liinka, dap lura ver ama aivetki i quasik
ta tu araa qevep sever ama Ngemumaqa dai ai de qurli ra vet ma Satan aa arlim.
20 I uure taqat drlem ai ama Ngemumaqa aa Uimka dai sa qa men sagel uut per ama
aivetki, de sa qa qurl auut te aa saikngias iv uut drlem sever ama Ngemumaqa ama
Revanka. De maikka qurl uut i uure iames uut na qa ngen aa Uimka ma Iesus Kristus, de
qa dai ama rarlimini se ama iames masmas.
21 Dai be gua rluavik, ngu sem madlek na ngen ip kula ngene lautu sagel a qerang i quasiq
ai iirang nagel ama Ngemumaqa.

Katikka verleset.

MA JON KA IIL SAGEL AMA KRISTENKENA IP ME IIRAM

Ma Jon ka iil sagel lura i ra nemen ne ma Iesus. I qe siquat te iaiq ama nanki i maikka ama atluqi, dav ani qa taqen i sever iaiq ama Lautuqi ver iaiq ama luqupki. (I quasiq uure taqat drlem pe liirang a nger a rleng.) De qerlka qa su ra iv araa arlem ma lai never a na, de ret lu riq ama kaak-metta.

Ma Jon Ka Taqen Ne Ama Atlu

1 I ngua, a ngen a ngerlmamka ma Jon, dai ngua iil sagel ngen. I ngua iil sagel iaiq ama atluqi i ama Ngemumaqa qa mel se qi, i qi ne are uis, de maikka ama arlem ngua never a ngen nade gua revan. De quasiq ai ngerek se ngua i ngua taqen ne ama atlu, dap lura i re taqat drlem ama lengi ama revan nget dai maikka araa arlem sagel ngen.
2 I maikka auur a arlem never a ngen i raquarli ding se uut men ama lengi i ama revan nget, be uure iames ne lungera ama lengi, de diip kurli ngere na auut ip deng i verlverleser ama aivetki.
3 Dai uut narliiv auut Mam ama Ngemumaqa dai mager ip ke tekmet ne ama atlu sagel ngen de qe tekmet ne a ngen a rut ip kurli nget maget. De mager iv aa ngimsevetki dai maget na qi veleqes na ngen. I liirang aa ama tekmeriirang dai iirang nagel ama Ngemumaqa auut Mam de ngen aa Uimka i ama Slurlka ma Iesus Kristus. I maikka vem ka se uut, i qerlka qe narliip se uut ne aa revan.
4 I medu ngua narli sever iari, i aa ngene uis, be nguat drlem ai ret dade ama lengi i ama revan nget. Taqurla dai maikka ama arlias per a ngua never a ra. I maikka re narligel ama Ngemumaqa auut Mam, i ra tit kur aa lengi.
5 Be iara ngu lil sagel ngi ama nanki, i ama atluqi na ngi, dai maikka ngu tekgel ngi ne ama lengi ama dlek pem nget. I quasiq ai ngu lil ama lengi i ama iames nget, dav ama lengi i nget i medu nauirl. I liina:

I mager iv a ngen arlem never a na.

6 I ama Slurlka aa ngimsevetki veleqes na uut, dai raqurliani: I mager iv uut tit kur aa lengi. I sa maikka murl uut narli nget nauirl, be mager iv auur a arlem never a na ip taquarl nge taqen.

Maikka Uure Taneng Ma Kristus Aa Lengi Merep

7 I ngenet lu, i raquarli buup na ra, i ai de re su ne ama Ngemumaqa aa lengi ver ama qerleng mai, dap te kaak. I raquarli re su ai ma Iesus Kristus dai quasiq ai baing se qa gel uut i ama qaqeraqa na qa ne ama qetdingki. I lura raqurla dai ma Kristus dai araa qumeska. I qatikka re kaaq ai ama Kristen na ra.
8 Dai maikka ngene taqam ngim i arik ngene lenges ne liirang aa ama atliirang i ai de aanamek de ngenet matna ver iirang. Taqurla be mager ip laip ke virliit ne ama atliirang sagel ngen i maget kut ngen per a luqupki revuk.
9 Dap nemta i ra tarlik ma Kristus aa lengi i qe su uut sever aa Mam aa narliip, dai maikka quasik tat drlem ama Ngemumaqa. Dap nemta i ra raneng aa Lengi be ai de ra tit kut nget, dai maikka ra raneng auut Mam ama Ngemumaqa, de ra raneng aa Uimka ma Iesus.
10 De ariq aiv iak ka men sagel ngen dap quasik ka tu aa qevep sevet ma Kristus aa lengi, i ai de uure su rem nget, dai qula ngen derarl se qa sev a ngen a vet. De qula ngen deraqen ne ama atlu sagel ka.
11 I raquarli arik terl kurl luqa re ama asmes de ra taqen ne ama atlu sagel ka, dai maikka araa ding se qa ip ke tekmet ne ama vu, taqurla be re lenges na nas i re tarlisdem se ama viirang.
12 I maikka ngu narliip uure sil sever ama tekmeriirang i buup ne iirang, dap kuasik mager ip ngua iil a iara sever iirang. Dap mager ip ngu paikmet sagel ngen de diip kurl uut pembes de uure sil ba na. I diiv uure ngingdemna de diiv ama arlias per auut never a na. De diip kurl uut maget.
13 I gia rarlimki i ama Ngemumaqa qa mu qi dai are uis ta nem araa arlem sagel ngen mai.

Maikka Atlumas!

MA JON KA IIL SAGEL AMA KRISTENKENA IP MA DEPGUAS IP KA TAAT NEVET MA GAIUS

Ma Jon ka iil sagel aa rluaqa ma Gaius ip ke sem madlek na qa.
1 Atlu Gaius, i ngua dai a ngen a ngerlmamka ma Jon. I ngua iil sagel ngen. I maikka ngu
rarlik ngi ne gua revan.
2 Maikka gua rluaqa na ngi, i ai de vet de ngu raring ip kurli ngi maget, de ngu narliip ngi
narli ama arlias pet gia tuaqevep iv ama atlu ngi!
3 I medu iari ra men sagel ngua de ra sil ba ngua sever a ngi. Be maikka ama uilas de gua
rlan, i raquarli ra sil ai ngia maarl malkuil ne ama Lengi ama revan, de vet gia mugunes
dai ai de ngi tekmet ne ama tekmeriirang i ama revan iirang.
4 I maikka de gua rlan dai gua arlias malai, i raquarli ngu narli ai ngua uis dai ra tit kur
ama lengi nagel auut Mam i ama revan nget.

Ma Gaius Ke Taqat Matna
5 Maikka gua rluaqa, i sa ngi taqa tekmet ne ama atlu barek lura i ai de re su ne ama
Ngemumaqa aa lengi de res pas gel ngen per iang ama niirl. I quaatta i quasik ngiat drlem
se ra, dap maikka ngi taqa uas tem ta ne ama atlu.
6 A revan, lua i lura i ra men sagel uut, dai masna ra sil sever a ngen a ngimsevetki bareq a
ra. Taqurla be mager iv aip ta men sagel ngen, dai mager ip ngene sarl a ngen a ngerikkana
de ngene kurl a ra re ama qelaing i ngenem nem ta sever ama Ngemumaqa aa lat, iv ama
arlias per a qa never a ngen.
7 I raquarli, ra tit de re su bareq ama Slurlka ma Kristus, dap kuasik te tal ama qelaing
ngen iarang ama asmes iirang nagel lura i quasiq ai ama Kristen na ra.
8 Dai be mager iv uut mai uut tat nevet lura i ra tit sangis i ret matna ama Slurlka aa rletki.
I aiv uure tekmet taqurla, dai uurel sil ai uut na ra, uuret matna remna barek ma Kristus,
i ama Revanka.

Diutriptis Ka Rekmet Ne Ama Vu
9 I sa medu ngua iil sagel lura i re uas per ama Lautu; dav ama Lautuqi araa Barlka, ma
Diutriptis, dai ai de qem ngim temanau ne gua langinka i ngua iil sagel ka. I luqa i ai de qe
narliip ke uirl se uut.
10 Taqurla be ait laiv i ariq aip ngua men sagel ngen dai diip ngua taarl na qa, i qa rekmet
ne ama vu sagel uut, de qa taqen se uut. De iani i ama viini, i maikka quasiq ai qe narliip ke
tekmet ne ama atlu barek lura i ra tit maden maden se ama Slurlka aa lat. Dap ke tekmer
ip te teving, de qel kel lura ver a Lautuqi ip kula ra tat never a ra. De ariq aiv iari i araa
arlem sagel ama nangista, dai diip ke kiarlet na ra never ama Lautuqi.

Dimitrias Ka Tekmet Ne Ama Atlu
11 Guariqena, maikka qula ngen druaqen lura i ai de re tekmet ne ama vu ip taquarl luqa
ma Diutriptis. Dap mager ip ngen druaqen lura i ai de ra tugelnas ne ama atliirang. I iari i ra
mugelnas ne ama atliirang, dai maikka ra never ama Ngemumaqa. Dap lura i ra mugelnas
ne ama viirang, dai as maikka quasik tet lu ama Ngemumaqa de quasik ta drlem se qa.
12 I maikka buup ne ama qaqet i rel sil sevet ma Dimitrias ai ama atluqa; de maikka
ama atluqa na qa kur ama Lengi i ama Revan nget. De saqikka uut, auur arlias never aa
tekmeriirang ama atliirang, be mager ip ngen drlem ai ngua iil ne gua revan sever a qa.
13 Gaius, maikka ngu narliip ngu sil ba ngi sever iarang i buup ne iirang dap kuasik mager
ip ngu iil pe luqa iara ama langinka.
14 I raquarli ngua tu gua qevep ai diip kuasiq ama ainkules de diip ngua ren sagel ngi be
diip ngu lu ngi.
15 Be qatikka ai de ngu raring iv ama Slurlka ke qurl a ngen te aa uupka de a ngen a rlan.
I a ngen a rluavik i qurli ra gel ngua, dai ra nem araa arlem sagel ngen mai. Be mager ip
ngen daqen ne ama atlu sagel ta i iak de iak.
Maikka Atlumas.

MA JUT AA LENGI

Ma Jut ke ne ma Jems dai iam nemene ma Iesus aa qelatpik. I qa iil sagel ama Kristenkena ip ke sem madlek na ra, ip mager ip ten bin ama kaak-metta manep i lura i re lenges ne ma Iesus aa Lautuqi. De qe sem madlek na ra ip te kiat ne ama qaqet never ama altingki ara tekmeriirang ama viirang.

1 Ngua ma Jut, i ngua iil luqa iara ama langinka. I ngua dai ma Iesus Kristus aa langinparik na ngua. De ma Jems dai gua rarlimka. I ngu lil sagel ngen ama Kristenkena i murl ama Ngemumaqa qa mer a ngen iv aa ngimsevetki bareq a ngen. De auut Mam ama Ngemumaqa dai maikka qe rarlik ngen. De qatikka ma Iesus Kristus dai ai de qe uas tem ngen.
2 Ai de ngu nen ama Ngemumaqa ip kerl kurl a ngen te aa ngimsevetki de liina ip ke tekmet ne ama uupka de a ngen a rlan. Dai mager ip liirang aa ngere riirl madlek per a ngen a mugunes.

Ngene Uas Te Ama Kaak-Pem-Ta

3 Maikka gua rluavik, maikka murl nauirl dai ai de gua narliiv ama slurlnget ip ngu lil ip ngul sil ba ngen sever ama a rletki i ama Ngemumaqa qa rekmet na qi ip ke guirl a uut mai. Dap ngu narli sever iari i re siquat ip te lenges ne a ngen a tuaqevep, dai mager ip ngene dlek i ngene taqa uas te a ngen a tuaqevep i ama Ngemumaqa qa qurl a ngen tem nget. De ngene kirlvem se lura araa lengi i lura i araa qumes-nget ama a lengi ama atlu nget. De ama Ngemumaqa dai sa qa qurl a uut aa qaqet te liina i amha tuaqevep. Be quasik mager iv a qek ke qut naset lungera ama lengi ne a qeni muqas sevet liirang aa i uut tu auur a qevep sever iirang.
4 Ii, dai maikka mager iv uut tu a uur a qevep madlek. I raquarli, sa iara, i ama Lengi ama Atlu nget angera qumes-ta, dai ra rerles de ra man se de ama Lautuqi ara rlan. I maikka murl, dai ama Ngemumaqa qa sil ve ama Langinka, ai diip lura raqurla dai maikka mager ip ta raarl ver ama lengi gel ka. Be diip lenges na ra mer ama altingki. I ai de rem ngim temanau ne ama Ngemumaqa. De ai de re guirltik per ama lengi sever ama Ngemumaqa aa ngimsevetki, ip te tekmet ne ama viirang. De ai de lura rem ngim temanau ne ma Iesus Kristus, i qa dai auur a Slurlka.
5 Dai ngu narliip ngua tat never a ngen ip puktik per a ngen, ne iarang ama tekmeriirang i sa ngen drlem iirang. I sa ngen drlem ai murl ama Slurlka qa iames ne aa qaqet ama Isrelkena, i lua i qa mit se ra nevet ma Isip. Dav aiv aa, de qa lenges ne lura i quasiq ai ra mu araa qevep sever a qa.
6 De saqikka ngen drlem sever ama Angeluqena i quasik te narliip kurli ra maget per ama rletki ama slurlki i sa ma Ngemumaqa qa qurl a ra. Be ra mit never araa luqupki vuusep. Taqurla be ama Slurlka qa quap per a ra ne ama sen i ai de qurli nget masmas. De qa mu ra ve ama rlenka-vem-ki. Be qurli ra raqurla de vet luqa ama Nirlaqa i diiv ama Ngemumaqa aa kot ama slurlnget per a qa.
7 De murl ama qaqet nevet ma Sodom ki ne ma Gomora de nevet ngen ama qerleng ama barl nget mirlek, dai saqikka ra rekmet ne ama tekmeriirang taqurla ip taquarl lura ama Angeluqena i ama vura. I ret dade ama tekmeriirang ama viirang de re tekmet maden maden ip taquarl ama dang angera tekmeriirang de ngen ama ngerlvem-iirang i maikka ama viirang malai. Taqurla be ama Ngemumaqa qa rekmet maden na ra mer ama altingki i qurli qi mas. I liirang aa dai qasa murl iirang nge men. Dai mager iv uurem ngim sagel lura de quasik mager iv uut tit kur araa tekmeriirang ama viirang.
8 Dap lura dai re narliip te tekmet ne a ngen a tuaqevep ip nge tit puuqas. I ai de ra tit kut liirang aa ama tekmeriirang. De ai de araa veng muqas muqas nge taarl ne araa rut ip te tekmet ne ama ngerlvem-iirang ne araa qetdingki. De quasik mager iv araa ding se a qek ip ke uas tem ta. Kuasik. De ai de quasik te narligel auur a Slurlka. De ai de ra taqen mavik ne ama Angeluqena i ra veviit, i ra nev uusep.
9 Dav ama Angeluqena dai ai de quasiq ai ra taqen mavik ne lura i araa qumes-ta na ra. I murl ama Angeluqa ma Maikel i qa veviit, dai qe ne ma Satan ian deraarl metna. I an tekmet taqurla aip diip nemka qa at ma Moses aa qetdingki i sa qa ngip. Dap ma Maikel dai quasiq ai qa dul dem, de quasiq ai qa meraqen mavik ne ma Satan. Kuasik.

Dap ka ruqun a qa ma', 'Katikka ama Slurlka naik dai mager ip ke serlin a ngi. De qe seserl ver a ngi.'
10 Ii, ama Angeluqena dai quasik mager ip ta taqen mavik. Dap lura ama qaqet dai ai de ra taqen mavik ne ama tekmeriirang mai i quasiq ai rat drlem pe iirang angera rleng. De ra dai ip taquarl ama aurl i nget muqas muqas i quasiq ai nget tu angera qevep. De qatikka ai

de ra tit kur ama qetdingki araa narliip. Be qatikka liirang aa dai maikka ai de iirang ngere lenges na ra malai.
11 Guarai, ai de re lenges na nas. I ai de ra tit kut ma Kain aa gamansena, i luqa i qa veleng aa rlikka ma Abel. I qatikka ra tit kut ma Balam i aa dlek ip ka ruqun per ama qelaingka a reng. De sa ra rekmet ne liina i ama dul men araa ning sagel ama Ngemumaqa. I ra rekmet taquarl ma Kora i qa barlnas gel ma Moses. Be liina, be maikka lenges na ra.

Ngenet Lu Rik Lura Ama Vura I Diip Te Rerles Peleqes Na Ngen

12 I diip lura ama vura i ngul sil ba ngen sever a ra, dai diip tat dan ip ta tes te na ngen per a ngen a asmes iirang. Dap diip ta ip taquarl ama qariaqa i durl men a qa be qa lenges ne ama asmes. Be aip lua i lura i ai de ra tit se ama Ngemumaqa aa Lengi vuuqas tat den sever a ngen a kaivung, i ra ip taquarl ama rip i nge rerles pe ama kaska. Be mager ip ngere lenges ne ama siv i aip nge tit taquarl tem nget. Ii, te narliip te teksenas ne ama asmesiirang, i quasik ta tu araa qevep sever iari. I qatikka lura dai ai de rerl kurl a ngen te ama merlen ip taquarl ama kakau i aip pukpuk se ama ngerlang, dav aiv ama qaikki qia men, de luus pem nget be nge ngip. I ai de re tekmet na ngen be ama merlenka ver a ngen ip taquarl ama mengka i ai de quasik ka tu ama gam i aiv aa niirl nge men ip ka tu. De quasik mager ip te qurl a ngen te a nge ama atlu iini. Be ra ip taquarl ama mengka i sa qa ngip be ama qaqet ta berltik per a arlimbiit. Be ra dai qurli ra vet liina i ama aapngipki ip maiiram, i maikka lenges lenges na ra.
13 I maikka lura araa gamansena dai maikka ama vu nget malai, i maikka re lenges ne ama qaqet ip taquarl ama aiqum i ngere suqup ama asmes never ama sleng. I ra tit maden maden ip taquarl ama ualdang i nge tit maden maden per ama arlen i quasiq a nger ama luqup. I lura i laip kurli ra ve ama bengaingki i ama merlenka-vem-ki be quasik perlverleset.

Diip Te Raneng Ama Ranbandem Ama Vunget

14 Ma Inok, dai qa iv ama ngeriqit ngen a iam na qa ne lura i ra men naser araa serluqa ma Adam. Be ma Inok dai qa sil ne ama lengi i nget nauirl, ma',

Ngene narli. I diiv ama Slurlka qa ren ke ne aa Angeluqena i maikka buup na ra.

15 I qe narliip ke guirltiq ama ranbandem ama vu nget sagel ama qaqet mai ver ama a kot. I qe narliip ke tekmet ne ama qaqet i ai de quasik ta tit naser a qa, ip maikka re narli re tal ama merlenka sever araa viirang arle ves i sa ra rekmet ne iirang. I raquarli iari ama vura dai maikka ai de rem ngim temanau ne ama Ngemumaqa veviit. Taqurla be ama Ngemumaqa qe narliip ke rekmet ne lura ama qaqet ip maikka re narli re tal ama merlenka sever ama lengi i nget muqas muqas are ves i sa ra meraqen na nget sagel ka.
16 I lura dai ra mugelnas ip maikka re serlin maden de re taqenses. I qatikka ai de re teksenas per araa aatmires, de re barl na nas slep i maikka araa rlen daleng iari. Dav ariq aip ta manep na nas, dai diip ta ter iari araa qelaing.

Maikka Ngene Taneng Ama Tuaqevep Merep

17 Dai maikka gua rluavik, maikka mager ip puktik per a ngen ne liirang aa i as diiv iirang nge ren, i murl auur a Slurlka ma Iesus Kristus aa risura ra sil ne iirang.
18 I ra meraqen ma',

Nasat, per ama giqi i ama verlverleser iini, de diiv iari dai diip ta tuma se liina i re lautu sagel ama Ngemumaqa.

Ii, be diip te marlnas de rem ngim temanau ne ama Ngemumaqa de diiv araa rut nge taarl ip te tekmet ne ama viirang i iirang muqas muqas.
19 Lura dai ai de ra tatmet ne ama qaqet per ama Lautuqi. I qatikka ai de re tekmet taqurla i ra tit kur ama qaqet never ama aivetki araa tuaqevep naik. De ama Qevepka ama Glasingaqa dai quasiq ai qurli qa, qe na ra!
20 Dap gua rluavik, maikka mager ip ngen ip katikka masmas de ngene riirl a ngen a tuaqevep ip ngen deraarl madlek. De qatikka mager ip ngene su nas i ngene raring ne ama Qevepka ama Glasingaqa aa dlek de ngen aa saikngias.
21 I mager ip kurli ngen per ama Ngemumaqa aa arlim, iv aa ngimsevetki daleng me ngen. De mager ip ngenem ngim naa ne ama Slurlka ma Iesus Kristus i diip ka tu ngen per aa luqupki ama atluqi ip ngene iames masmas. I maikka aa arlem peviit never a ngen.
22 I diiv iari never a ngen dai quasiq ai araa tuaqevep ama quanas nget, i quasiq ai ra tu araa qevep marevan. Dai mager iv a ngen a arlem nevet lura raqurla.
23 I diip ngen derat never iari i maikka lenges na ra mer ama viirang. Taqurla dai mager ip ngene qiat na ra ip te guirl se men ama lengi ama revan nget. I masna ngene qiat na ra ip taquarl ngen kiat ne ama vuquliit ne mer ama altingki. I mager iv a ngen a ngimsevetki never iari i ra tit kur ama a aivetki ara gamansena. I liirang aa ama tekmeriirang i re

tekmet ne iirang dai be raquarl ama luanki i maikka ama guvang per a qi. Dai maikka mager ip kurli ngen sangis ne liirang aa de quasik mager ip ngenet dadem iirang.

Arlias Sagel Ama Ngemumaqa

24 Ama Ngemumaqa dai mager ip ke taqa uas tem ngen ip kuasik mager ip ngen aat mer ama viirang. I mager ip ka iit se ngen ip kurli ngen per aa luqupki i ama atluqi. Be quasik mager iv a ngen a qeni sever a qerang arle ves. De diiv a ngen a arlias ama slurlnget.

25 Dai ngul sil ba ngen, i qatikka luqa ama Ngemumaqa ama quanaska i qurli qa. I qatikka qa i qa guirl a uut ne ma Iesus Kristus, auur a Slurlka aa rletki, i qa rekmet na qi. Dai maikka mager iv uut taarl ne aa rlenki. Dai mager ip kurli qa i ama King i qe ruirl pe aa ansinki, de qa, dai aa dleq ama slurlnget. De qa dai ama Ningaqa de ama tekmeriirang mai. I qatikka qa i aa rlenki veviit i murl aanamek, de ver ama niirl iara, de qatikka aaviit be quasik perlverleset.

Atlumas.

MA KRISTUS KA BAING SE AMA LENGI SEKGAMES SEVET LIIRANG AA I DIIV IIRANG NGET DEN

1 I ama Ngemumaqa qa qurl ma Iesus Kristus te lunger iara ama lengi. I lungera ip ke reqerl aa liinka ne ama maatpitta ne liirang aa i maikka diip masna iirang nge ren. I lunger iara ama lengi dai murl nge rles, de ma Iesus ka baing se nget sekgames. Be aiv aa de qa nem aa Angeluqa ip ke quarl te lunger iara ama lengi bareq a ngua ma Jon. I ngua dai aa maatpitka na ngua.

2 De ngua lu liirang iara, be maikka ngu taqal sil ne ama Ngemumaqa aa lengi. Be lunger iara ama lengi dai sevet ma Iesus Kristus.

3 Be lunger iara ama lengi i baing se nget nauirl dai nget nagel ma Kristus. Be nemka i qa tis per a nget barek ke ne iari, dai diiv ama Slurlka aa arlias gel ka. De lura i re narli lunger iara ama lengi, de lura i ra tit kut nget, dai mager iv ama Slurlka aa arlias gel ta, i raquarli iara dai ama niirl nget den, ip baing baing se liirang aa.

Ma Jon Ka iil Sagel Ama Slurlka Aa Liinka Ver Ama Luquviirang I Ama Ngeriqit Ngen iiram.

4 Ngua ma Jon, i ngu lil lunger iara ama lengi sagel ngen i ama Slurlka aa uis, pet ma Ausia Provins, i qurli ngen per ama luquviirang ama 7 ne iirang.

De ngu raring iv auut Mam, dai mager iv aa arlem bareq a ngen de qe tekmer iv ama uupka de a ngen a rlan. I auut Mam, dai ai de qurli qa masmas. I qatikka murl, dai qurli qa, de saqikka iara qurli qa de qatikka vapiit papiit dai diip kurli qa mas. Be mager ip ke van a ngen te liirang aa ama atliirang, ip bareq a ngen never ama Qevepka ama Glasingaqa i qet matna ama rleriirang ama 7 niirang pe ama Ngemumaqa aa mugun-met-ki ara qames. Dai mager iv aa arlem sagel ngen.

5 De ma Iesus Kristus dai qa, i ai de qel sil ne ama Ngemumaqa aa lengi mai ne ama revan. I qa dai qa arlma i qa maarlviit never ama aapngipki. De qa dai ama Slurlka i qe ruirl se ama kingkena ver ama aivetki mai. Dai saqikka qa dai mager iv aa ngimsevetki sagel ngen de qe tekmet ne a ngen a rut ip kurli nget maget. I qa dai maikka ai de qe rarliq uut. De qatikka ne aa qerekka dai qa mer auut nemer ama viirang angera dlek.

6 De sa qa mu uut per aa rletki i uure tal ama dlek ip taquarl lura i re ruirl se ama Lautu. I ai de uuret matna barek ma Iesus aa Mam ama Ngemumaqa. De qatikka mager iv uut taarl ne aa rlenki masmas de uut taarl ne aa dlek i raquarli i qe taneng ama tekmeriirang mai be qurli qa masmas. A revan.

7 Ngene lu, ma Iesus dai qurli qa ve ama aavul de qat den.
Be diiv ama qaqet mai re lu qa. I qatti qerlka ngene lura i murl ta sirl ka.
De ama qaqet mai ver ama aivetki dai diip tek nak ne ama arlemigl malai i ret luqa ne ama revan.
Ii, diip liirang aa nge ren taqurla. Ii, a revan.

8 De ama Ngemumaqa, ama Slurlka, i maikka ama dlek mai gel ka. Dai qa ruqun ma', "Ngua dai ama rarlimini se ama tekmeriirang mai. De ngua dai mager ip ngu perleset ne ama tekmeriirang mai. I qatikka ngua dai ngurl uirl de ngua nasat."

Ma Jon Ka Lu Ma Kristus

9 I ngua ma Jon, i a ngen a rluaqa na ngua. I ngu na ngen dai nemen ma Iesus aa liinka. Be ngu na ngen uure tal ama merlen ngen ama getget. De qurli ngu na ngen per ama Ngemumaqa aa arlim i auur a King na qa. De ngu na ngen dai ai de uut taarl madlek de uure tal ama merlen. De sa ngua sil ne ama Ngemumaqa aa lengi. I ngua sil ai ngua tu gua qevep sevet ma Iesus. Taqurla be ra qirlvem se ngua de ra mu ngua ve ma karabus per ama ailanini ma Patmos.

10 De ver ama Slurlka aa nirlaqa, de ama Qevepka ama Glasingaqa qa buup ngua na nas. De ngua narli a qek ka nes slep sek gua rleng, ip taquarl ama a rlaunka.

11 I qa ruqun ma', "Liirang aa mai i ngia lu iirang dai ngi iil me iirang pe ama Langinka. I maikka mager ip ngi nem luqa ama Langinka sagel ama Slurlka aa uis, pet ma Ausia Provins, i ai de re ngingdemna ver araa luquviirang ama 7 ne iirang. I maikka mager ip ngi nem ka sagel ama Epasaskena de sagel ama Semanaqena, be aiv aa de sagel ama Pagamamkena de aiv aa de sagel ama Taiatairaqena, de ngene lura ama Sadiskena de imanau sagel ama Piladelpiaqena be deng ne ama Laodisiaqena."

12 Taqurla de ngua guirltik per a nas ip ngu lu luqa i qa qurl a ngua re ama lengi. Be ngua guirltik per a nas, dai ngua lu ama vuquliising i ama 7 ne iising, i ra rekmet ne iising ne ama gol. I liising aa iv iising ngere tal ama laam.
13 De ngua lu iaq i qurli qa veleqes ne lungera. I qa ip taquarl ama Qaqer araa Rarlimka. I qa Muremiis ne ama luanki i ama ainkulki be qia mit pet ngen aa ilaing. De qa tik men a rluprlupki ne ama a liitki i qi ne ama gol.
14 De aa ningaqa de ngen aa qesing dai maikka ama a lauil a nget. I nget ip taquarl ama qesing never ama sipsip i ama a lauil a nget. De aa sakngaiam dai ip taquarl ama a rlu mer ama altaing i ama aulairl.
15 De aa ilaing dai maikka ama a rluqa na nget, ip taquarl ama ain i ra iin me nget mer ama altingki. I lungera ama ain dai ra tis nget ama bras. De ngu narli aa qenem i drlindrlin ip taquarl semer ama aiqumka.
16 De qa raneng ama ualdang ama ngeriqit ngen a iam pe aa merlmerliit. De ama sinki ama ainkulki i ama gerli malai sepna na qi, dai qia maarl mer aa Aamki. De aa sakngaqi dai qin sin ip taquarl ama nirlaqa i aip kam ngim maden.
17 Be lua de ngua aat seq aa slep, be qurli ngua imek ip taquarl ama ngipka. De qa mu aa merlmerliit per a ngua de qa ruqun ma', "Kula nging ning. I ngua dai ama Rarlimini de ama Verlverleser iini.
18 De Ngua dai ngua i ngu iames. I mekai ngua ngip, dap ngi lu, iara dai ngu iames masmas. De ngu taneng ama a ki-iam sere ama aapngipki, de sere lura i sa ra ngip araa luqupka.
19 Taqurla dai be mager ip ngi iil ama lengi sevet liirang aa i ngia lu iirang, de liirang aa i as diiv iirang nget den.
20 Dai liirang aa i ngia lu iirang, i ama ngeriqit ngen a iam ne ama ualdang pe gua merlmerliit. De ngen ama ngeriqit ngen a iam ne ama laam i nget ne ama gol i qurli nget de ama vuquliising. Dai ama rarlimini ve liirang aa angera rleng dai raqurliani: Lungera ama ngeriqit ngen a iam ne ama ualdang, dai ip taquarl ama Slurlka aa Angeluqena, pet ma Ausia Provins, i ai de re uas te aa uis. De lungera ama ngeriqit ngen a iam ne ama laam, dai nger ip taquarl ama Slurlka aa uis i ama liin ama ngeriqit ngen a iam na ra i ai de qurli ra ver araa luquviirang."

2

Ma Kristus Aa Lengi Sagel Aa Liinka Vet Ma Epasas

1 De saqiaskerlka luqa qa taqen ma', "Maikka mager ip ngi iil sagel ama Angeluqa i qe uas te ama Epasaskena araa Lautuqi. I lungera ama lengi dai nget ip ngia tis per a nget bareq ama qaqet i nget ma',

"Ai de ngu taneng ama ualdang ama ngeriqit ngen a iam ne gua merlmerliit. De ai de ngua tit peleqes ne ama laam i nget ne ama gol. Dai ngua nem lunger iara ama lengi sagel ngen.
2 De sa nguat drlem se a ngen a tekmeriirang mai i ai de ngene tekmet niirang. De ngene a ngen a rletki i ai de ngenet matna maden. De nguat drlem, ai i ai de ngen deraarl madlek, de quasik ngene narliip se ama vura. I lura i sa ra sil ba ngen ma', "Uut dai saqikka ama Aposelkena na uut." Dap kuasik, i quasiq ai ama Aposelkena na ra marevan. De sa ngia matmet se ra, be sa ngen lu sever araa lengi ai ra dai ama kaak-ta naqatikka.
3 De ama qaqet tet lu ai ngene taneng gua rlenki, de ai de re tekmet ne ama vu sagel ngen. Dap nguat drlem ma', Ai ngen dai ai de ngen deraarl madlek de ngene tal luqa ama merlenka. De ngen dai quasiq ai ama neng na ngen sa tekmet taqurla.
4 "Dap gua lengiini ama barliini sagel ngen ma', Murl lua i ama iames a ngen a tuaqevep men a ngua, de maikka ai de ngene rarlik ngua malai, dav iara dai sa serlekserlek na ngen i ama uises de a ngen a rlan.
5 De murl dai ngen dekmet ne ama tekmeriirang ama atlu iirang. Dap sa ngen mit nemene liirang aa be sa ngen aat. Taqurla dai mager ip ngen drlem sevet liirang aa i murl ngen dekmet niirang. De maikka mager ip ngene guirltik per a ngen a rut de mager ip ngene tekmet ne ama tekmeriirang i murl nauirl ngene tekmet niirang. I aip kuasiq ai ngene tekmet taqurla, de diip ngua ren sagel ngen, be diip ngu qirlvem se a ngen a lamka.
6 Dav a ngen iani ama gamansena dai ama atliini i iini raqurliani: Maikka quasik ngen narliip se lura i re su ma Nikolat aa lengi ama vunget sever iarang. De saqikka ngen a ngua dai ngu qirlvem se lungera ama gamansena.
7 Dai lura mai i re narli liirang iara dai maikka mager ip te taqa mu araa asdem te ama lengi i ama Qevepka ama Glasingaqa qa taqen na nget sagel ama Lautuqi. Dai ariq aip Luqa i qa uirl se ama arasmesna, dai diip gua ding se qa ip ka ar ama asmes nade ama mengka i ai

de qerl kuarl te ama iames. I luqa ama mengka dai qa varlen ama Ngemumaqa aa luqupki vuusep ma Paradaiso."

Ma Kristus Aa Lengi Sagel Aa Liinka Vet Ma Semana

8 'De maikka mager ip ngi iil sagel ama Angeluqa i qe uas te ngua uis pet ma Semana. I lungera ama lengi dai nget ma', "Ngua dai ama Rarlimini de ngua dai ama Verlverleser iini. I murl ngua ngip, dav iara dai ngu iames. Dai ngua, i ngua nem lunger iara ama lengi sagel ngen.

9 Be nguat drlem ama merlen de ama getget i nge men per a ngen. I quaatta i ama ruus per a ngen i quasiq a ngen a qerang. Dap katias ngen mugelnas ne ama atliirang i buup niirang nagel ama Slurlka. De nguat drlem lura i ra tuma na ngen. I lura dai ai de re tuqun, ai ra dai ama Judaqena na ra. Dap kuasik. I lura nemen ma Satan aa liinka.

10 Dap ngen, dai qula ngeneng ning i aip ngene tal ama getget. I diiv ama Semka qe tekmet be diiv iari never a ngen ta tit sev ama karabus. I diip ke tekmet taqurla ip ke siquat na ngen. Be diip ngene tal ama merlen ngen ama getget sa ma malepka ne ama niirl. Dap mager ip ngen dru a ngen a qevep malkuil i quaatta i re veleng ngen. De diip ngu qurl a ngen te ama iames i ama a ranbandem ip taquarl ama kingkena araa muremiis i raquarli sa ngen uirl se liirang aa ve a ngen kames.

11 Dai lura mai i re narli liirang iara, dai maikka mager ip te taqa mu araa asdem te ama lengi i ama Qevepka ama Glasingaqa qa taqen na nget sagel ama Slurlka aa liinka mai. Dai ariq aip lura i re ruirl se ama arasmesna, dai quasik mager iv ama aapngipki i luqia ip ma udiim ki lenges na ra. Maikka quasik."

Ma Kristus Aa Lengi Sagel Aa Liinka Vet Ma Pegamam

12 De diip ngi iil sagel ama Angeluqa i qe uas te ama Slurlka aa liinka vet ma Pegamam. I lungera ama lengi dai nget ma',

'Ngua raneng ama sinki i maikka ama gerli malai sepna na qi. I ngua nem lungera ama lengi sagel ngen.

13 I maikka ngu taqat drlem ai lu qurli ngen iai. I qurli ngen sagel kurli ma Satan i qe uas. I ma Satan dai qurli qa ver a ngen a luqupki. Dap maikka ai de ngene taneng gua rlenki malkuil, de ngen dru a ngen a qevep sever a ngua. De ai de quasiq ai ngene trles lungera ama tuaqevep. I murl vet luqia ama giqi de ama vura ra veleng ma Antipas, dai ai de quasik ngene ngim temanau na ngua. I ma Antipas kat drlem sal sil ne gua lengi, i murl kurli qa qe na ngen. De maikka qa mit kut gua lengi veleqes na ngen.

14 Dav iang ama lengi gel ngua i nget sagel ngen. I qatikka vet ma Pegamam, dai iari gel ngen i maikka re taneng ma Balam aa gamansena madlek. I ma Balam aa gamansena dai nget taqurliani: Murl, lua i ma Moses ke uas te ama Isrelkena de ma Balam ka reqerl ma Balak ne aa gamansena ama kaak-nget, ip ke kaak te ama qaqet nevet ma Isrel. De qe tekmet na ra ip te raat i re tekmet ne ama vu. De ma Balak ka maarl ne ama qaqet ip ta tes ama serlik i ra quarl tem nget bareq ama Iaus ama kaak nget, de ip te nanna maden maden.

15 Dai qatikka raqurla, dai iari gel ngi i ai de ra tit kut ama Nikolatkena araa lengi.

16 Dai qatikka mager ip ngene ngim temanau ne liirang aa ama viirang. I ariq aip kuasik, dai diip kuasiq ama ainkules de diip ngua ren sagel ngen. Be diip ngua tes lura ama qaqet ne gua lengiqi nemet gua aamki, i luqia ip taquarl ama sinki i qi nemet gua Aamki."

17 Dai lura mai i re narli liirang iara, dai maikka mager ip te taqa mu araa asdem te ama lengi i ama Qevepka ama Glasingaqa qa taqen na nget sagel ama Slurlka aa Lautuqi. Dai ariq aip nemta i ra uirl se ama arasmesna, dai diip ngu qurl a ra re iang ama asmes i ama Slurlka naik ka drlem se nget, i ra tis nget ma Manna. De diip ngu qurl a ra, i iak de iak te ama dul ama lauil a nget i ama galgal nget. De diip ngu iil ama a rlen ama iamesnget bareq iak de iak mene lungera ama dul. I nemta i ra met lungera ama dul, dai mager iak de iak, dai diip ka drlem ama rarlimini se aa rlenki. Dap kuasik mager ip kat drlem se aa rluaqa aa rlenki, dav ama Slurlka naik.

Ma Kristus Aa Lengi Sagel Ama Slurlka Aa Qaqet Pet Ma Taiataira

18 De maikka mager ip ngi iil sagel ama Angeluqa i qe uas te ama Slurlka aa liinka vet ma Taiataira. I lungera ama lengi dai nge taqen ma', "Ngua dai ama Ngemumaqa aa Uimka. De gua sakngaiam dai ip taquarl ama a rlu mer ama altaing i ama aulairl. De gua ilaing dai maikka ngeren sin, ip taquarl ama kaav i ama nirlaqa qa nis nget. Dai ngua, i ngua nem lungera ama lengi sagel ngen.

19 I ngu taqat drlem se ama tekmeriirang mai i ai de ngene tekmet niirang. I nguat drlem ai maikka ngene rarliq ama qaqet, de ngen dru a ngen a qevep sever a ngua. De ai de

ngene tekmet ne ama rleriirang muqas muqas ip ngen derat never iari. De nguat drlem ai ngen deraarl madlek pe ama merlen i nget den per a ngen. De nguat drlem ai ama tekmeriirang i mekai ngen dekmet niirang, dai ama atlu iirang. Dav iara dai a ngen a gamansena dai maikka ama atlu nget malai i nget daleng lungera i murl.

20 Dap gua merlen iini iari i ngu narliip ngu seserlvet ngu na ngen. Ngu lu nanaa, be a ngen a ding se luqia ama nanki ma Jesibel ip kurli qi veleqes na ngen? I luqia ama nanki dai ai de qi tuqun ai ama Silnauirlki na qi, dav ai de qi kaak te lura i ret matna gel ngua. De qi su ra re liina ip te nanna maden maden de ip ta tes ama serlik i ra quarl tem nget bareq ama Iaus ama kaak nget.

21 Dap medu dai gua ding se qi se iang ama niirl ip maikka qi guirltik per ara rutka. Dap kuasik. I quasik ki narliip kim ngim temanau ne ara gamansena i liina ip te nanna maden maden.

22 Dai ngene narli. Diip ngua ru ama merlen per a qi ip kurli qi mas men ama bit i lenges lenges na qi. De diip ngua ruvet barek lura i ai de ra na qi maden maden. I aip kuasik ta guirltik per araa rut de re ngim temanau ne araa gamansena, dai diip ngu tu ama merlen slep per a ra.

23 De diip ngu uamet na ra ip ta ren mais ngene lura i araa uis. Taqurla be diip per ama Slurlka aa liinka, dai rat drlem, ai i ai de ngu taqat matmet se ama qaqet mai ara rut de ngen araa tuaqevep. De diip ngu van a ngen i iak de iak te ama ranbandem, i qatikka qur ama gamansena i ai de ngene tekmet na nget.

24 Dav iara ngua taqen sagel ngen pet ma Taiataira i lu ngen aa i quasiq ai ngen mit kut luqia ama nanki. De quasik ngen drlem se lungera ama gamansena i ra tis nget ma', 'Ma Satan aa lengi ama trles nget.'

Dai quasik mager ip ngua ru a qeng ama merlen per a ngen.

25 Dap mager ip ngene taneng ama tekmeriirang mai merep, ip katikka deng per ama nirlaqa i diip ngu guirl.

26 Dai ariq aip nemta i ra uirl se ama arasmesna, de ariq aip ta tit kut gua narliip ip katikka deng i verleset ne ama tekmeriirang mai, dai diip ngu qurl a ra re ama a dlek iv ama barlta ip te ruirl se ama qaqet per ama qerleng mai ver ama aivetki.

27 Diiv ama Slurlka qa tes ama vura ver ama aivetki ip taquarl iak i qa barlmet ne ama supinkina ne ama qulek ip ma quiipses. I luqia ama rletki dai diip ngu qurl a qa. I qa ip taquarl luqi iara ama a rletki i Gumam ka qurl a ngua rem ki. I luqia ip ngu uas te ama qaqet. *Sng. 2.8*

28 De qerlka diip ngu qurl a qa re luqa ama ualdengaqa ma 'Raiindemka'.

29 Dai lura mai i re narli liirang iara, dai maikka mager ip te taqa mu araa asdem te ama lengi i ama Qevepka ama Glasingaqa qa taqen na nget sagel ama Slurlka aa Liinka mai."

3

Ma Kristus Aa Lengi Sagel Aa Liinka Vet Ma Sadis

1 De ngi iil gua lengi sagel ama Angeluqa i qe uas te ngua liinka vet ma Sadis. I gua lengi dai raqurliani ma',

"Ngu taneng ama Ngemumaqa aa Qevepka i aa dlek i ngere taneng ama rleriirang ama ngeriqit ngen iiram. De ngu taneng ama ualdang ama ngeriqit ngen a iam na nget. I ngua nem lungera ama lengi sagel ngen. I nguat drlem se ama tekmeriirang i ai de ngene tekmet niirang. Be ai de iari ra taqen ai a ngen a Lautuqi dai ama atluqi. Dap kuasik. I sa qia ngip.

2 Taqurla, dai qula ngene brlaing. I raquarli ama qares ip ngenep ngip, dai maikka mager ip ngene sem madlek na nas ne lungera ama dleq ama langas. I quasik ngua lu a qeni never a ngen a gamansena i iini nge men be ama seserl iini de gua Ngemumaqa aa saqang.

3 Dap mager ip puktik per a ngen ne lungera i mekai ngene narli nget de ngen mer a nget. De mager ip ngenet dadem nget de ngene guirltik per a ngen a rut. I ariq aip kuasik ngen maarlviit never ama brlaingki, dai naqatikka diip masna ngua ren sagel ngen. I diip masna ngua ren sagel ngen ip taquarl ai de ama suamka qat den. Be diip kuasik ngen drlem se gua giqi.

4 Dap katiaskerl iari never a ngen pet ma Sadis, i quasik ta rekmet ne a nge ama vu be ra dai ama atlu ra na ra. Be lura araa gamansena dai ama atlu nget. Be ra dai mager ip ta ruremiis ne ama luan ama lauil a nget, de ra tit te na ngua.

5 Dai ariq aip nemta i ra uirl se ama arasmesna, dai ra ru lungera raqurla ama luan ama a lauil a nget per a nas. De quasik mager ip ngu qirlvem se araa rlen nev ama Langinka ne ama Iames. Kuasik. Dap diip ngu sil ai ra nemen a ngua. I diip ngu sil taqurla vet Gumam aa saqang de vet ngen aa Angeluqena araa saqang."

6 Dai lura mai i re narli liirang iara, dai maikka mager ip te taqa mu araa asdem te ama
lengi i ama Qevepka ama Glasingaqa qa taqen na nget sagel ama Lautuqi."

Ma Kristus Aa Lengi Sagel Aa Liinka Vet Ma Piladelpia

7 De maikka mager ip ngi iil sagel ama Angeluqa i qe uas te ama Slurlka aa liinka vet ma
Piladelpia. I gua lengi dai raqurliani ma',
"Ngua dai maikka ama glasingaqa ngua, de ngua dai ama rarlimini se ama gamansena ama
a revan nget.
De gua dlek ip taquarl ma King Daivit. I qa raneng ama kiqa semer ama tarlka ser aa
luqupki.
Be ngu taneng luqa ama kiqa. Be aip ngu raarl mer ama tar, dai quasik mager iv a qek ke
ves.
De aip ngua ves, dai quasik mager iv a qek ke rattem.

8 De nguat drlem se ama tekmeriirang mai i ai de ngene tekmet niirang. Dai ngene lu!
Per a ngen a saqang, dai ngua raarl mer ama tarlka. Be quasik mager iv a qek ke ves met
ka. De nguat drlem ai naqa askerlka a ngen a dleq aa, i nget kuarla. Dap sa ngen mit kut
gua lengi. De quasik ngen ngim temanau ne gua rlenki.

9 De ngen drlem se lura i a ngen a qumespik, i ra nemen ma Satan aa liinka, i ai de re
tuqun ai ra never ama Judaqena. Dap kuasiq ai ra never ama Judaqena. Dai ra dai ama
kaak-met-ta. Dai ngene narli. Diip ngu rekmet ne lura ip ta ren ip ta aan araa buum sagel
ngen. Be diip tat drlem, ai maikka ngu rarlik ngen.

10 De ngen dai sa ngen mit kut gua lengi, be ngen maarl madlek pe ama merlen mai i
nge men per a ngen. Taqurla be diip ngu uas tem ngen. Be liina i aiv ama qasiquatka qat
den per ama qaqet mai ver ama aivetki, dai diip ngu uas tem ngen ip kuasik ka lenges na
ngen.

11 I ama qares ip nguat den. Be liirang aa i ngene taneng iirang, dai maikka mager ip
ngene taneng iirang merep. I ariq a qek ka at a ngen a ranbandem.

12 I nemta i re ruirl se ama arasmesna, dai diip ngua raarl na ra, be diip kurli ra ip
taquarl ama venaik ip ngere sem madlek ne Gumam ama Ngemumaqa aa vetki. Be diip
kuasik mager ip lura ra aang nev ama Ngemumaqa aa vetki ip saqias sedarliik. Maikka
quasik maget.

I diip ngu iil gua Ngemumaqa aa rlenki men a ra. I luqia ama qerlingki dai ma
Jarusalem ama iameski. I luqia dai qiat den navuk nev uusep nagel gua Ngemumaqa.
De qerekka diip ngu iil gua rlenki ama iameski men a ra."

13 Dai lura mai i re narli liirang iara, dai maikka mager ip te taqa mu araa asdem te
ama lengi i ama Qevepka ama Glasingaqa qa taqen sagel aa Lautuqi."

Ma Kristus Aa Lengi Sagel Aa Liinka Vet Ma Laodisia

14 De maikka mager ip ngi iil sagel ama Angeluqa i qe uas te ama Slurlka aa liinka vet
ma Laodisia. I lungera ama lengi dai nget nagel ngua, i qurli ngua masmas ip ngu uas te
Gumam aa lengi ip baing se aa tekmeriirang mai i qa muvuusep nauirl. I ama Ngemumaqa
dai ama Revanka, taqurla be ngua maarl malkuil, be ai de vet ngu taqal sil ne aa lengi. I
qatikka ai de masmas ngurl uirl se ama tekmeriirang mai i raquarli ama Ngemumaqa qa
mu ngua nauirl.

15-16 De sa nguat drlem se ama tekmeriirang mai i ai de ngene tekmet niirang. I quasiq
ama uilas per a ngen a rut sever a ngua, de quasiq ai ama uises de a ngen a rlan sever a
ngua. De quasiq ama arlias per a ngua i aip ma uilas kuarla dap kua ama uupka quarla,
i quasik ngu narliip se liiram a mai. Maikka quasik. Taqurla dai diip ngua quat na ngen
taquarl ama kainaqi i ama qunengaar vemki.

17 I ai de ngene tuqun ma', "Uut dai buup ne auur a qelaing. De uut dai buup ne auur a
quvang iirang aa. Be quasiq ai ama ruus per a uut te a qeni."

Kuasik, i maikka qurli ngen mavik, be maikka mager iv ama qaqet araa arlem never
a ngen. I maikka ngen dai ama vu ngen de ama ruus per a ngen te ama Slurlka aa
tekmeriirang. De ngen dai ama rlen ngen de qurli ngen sena. Dap katikka ngen, dai
quasik ngen drlem ai qurli ngen taqurla.

18 Taqurla dai be maikka mager ip ngene van per ama tekmeriirang ama atliirang
nagel ngua. I mager ip ngene raneng Gua gol, i sa ama altingki qia iin me nget be ama
glasing a nget. Be qia verleset ne ama semaning mai naver a nget. I aip ngen ban pet
lungera ama gol nagel ngua, dai diip buup ne a ngen a tekmeriirang ama atliirang.

De maikka mager ip ngene van per ama luan ama gelagil a nget ip ngen uung per a ngen
a qetdingki na nget. Taqurla ip diip kuasiq ama qaqet tet lu ngen i qurli ngen naik be
ama qelep ngen. De mager ip ngene van per ama marasin ip ngen du nget per a ngen
pes, ip mager ip ngenem ngim ne ama atlu.

19 De lura gua qaqet i vem ngua se ra, i ngu rarlik ta, dai ai de ngu seserl ver araa ne gua
lengi, de ngu su ra ip kuasik te tekmet ne ama vu. Taqurla dai maikka mager ip ngene
guirltik per a ngen a rut.
20 Ngene narli. Ngua iara i ngua maarl mer ama tarlka, be qurli ngua aa de ngu deldel.
Be ariq aip nemka i qe narli ngua qenem de qa rattem mer ama tarlka, dai be diip ngua
ran be diip kurli ngu na qa. De diip ngu na qa, uun dres i auun a rluaiam na na.
21 Dai aip nemta i ra uirl se ama arasmesna, dai diip gua ding se ra ip ta ruqun de gua
snaing ip te na ngua uure uas pet gua luqupki. Taqurla ip saqikka raquarl murl ngua, i
ngua uirl se ama arasmesna. Be ngua mugun ngu ne Gumam mer a siaqi ve aa dlek.
22 Dai lura mai i re narli liirang iara, dai maikka mager ip te taqa mu araa asdem te ama
lengi i ama Qevepka ama Glasing-aqa qa taqen sagel aa Lautuqi ver ama luquviirang.

4

Ma Jon Ka Lu Ra I Re Lautu Ivuk Pe Uusep Gel Ama Ngemumaqa

1 Baiv aa de ngum ngim piit dai ngua lu ama tarlka i qurli qa aa, i rattem met ka vuusep.
De saqiaskerlka ngua narli luqa aa qenem i medu qa taqen i qes nes slep sagel ngua. I qes
nes slep ip taquarl ama rlaunka.
I qas nes ma', "Ngia ren iinamek sasari. De diip ngu reqerl a ngi ne liirang aa mai i diiv
iirang nge ren."
2 De masna ama Qevepka ama Glasingaqa qa mer a ngua se vuusep, be ngua lu ama King
aa mugun-met-ki i qurl iaq ama Qaqeraqa i qa mugun met ki.
3 Be luqa dai qen sin ip taquarl ama duliam ama glasing a iam, i re tis iam ma Jaspa ke ne
ma Konilian (i ianem ngim ip taquarl ama rengiit de ngen ama anes). De ama qelalagurlka
dai qa iingmirlek ne ama King aa siaqi. I luqa dai qen sin slep ip taquarl ama dulka ama
aneska i ra tis ka ma emeral.
4 De ama malev iam ngen ama rlatpes ne ama siaqina i nge iingmirlek ne luqia ama King
aa siaqi. I ama 24 ne ama barlta i ra mugun met lungera ama siaqina ama atlunget. I lura
ama barlta dai ra mu ama luan ama ainkul nget i ama a lauil a nget. De dem ta dai ra mu
ama ning i nget ne ama gol. I nger ip taquarl ama kingkena araa ning i qurli nget dem ta.
5 De mer ama King aa siaqi i qi varlen, dai ngut lu ama nirlaqi i qia tit maden i vaikpaikmet.
De ngu narli drlindrlin i maikka nget-trlas. De ver ama siaqi ara saqang dai qurl ama
mudem aa, i nget dang i ama ngeriqit ngen a iim na nget. I lungera ama mudem i ngere
teqerl ne ama Ngemumaqa aa Qevepka aa rleriirang ama ngeriqit ngen a iiram na nget.
6 De ver ama siaqi ara saqang dai qurli iani aa, i iini ip taquarl ama kaska i ra rekmet na qa
ne ama galas be maikka ama ngimameska-vem-nget.
De ngua lu iarang, i iirang nge maarl i arla saqang sepna i ama rlatpes ne iirang. I iirang
nge maarl vet luqia ama siaqi ara garli. I liirang aa i iirang ngere iames.
7 Be liina i iini ngere rarles dai iini ip taquarl ama laion. De liina ip ma a udiiram dai
iini ip taquarl ama kauqa ama quatka. De liina ip ma depguas dai iini angera sakngaqi
ip taquarl ama qaqeraqa. De liina ip ma rlatpes i iini ngere iames dai iini ip taquarl ama
berlasuqa i qe uuvup.
8 Dai qatikka liirang aa ama rlatpes ne iirang, dai ama qivarlet ama ngeriqit ngen a qi ver
iani de iani. De liirang aa i iirang nge re iames dai maikka buup ne ama saqang per iirang,
i imuk de revanau. Be qatikka ai de ver ama niirl de ngen ama arlen de qatikka liirang aa
ama Rlatpes ne iirang, i iirang ngerem ngim, dai ai de masmas de iirang nge taqen ma', "A
Ngemumaqa ama Slurlka i ama Dlek Mai Gel Ka.
Ama Glasingaqa na ngi.
Ama Glasingaqa na ngi.
Ama Glasingaqa na ngi.
I maikka ngerli qurli qa,
De iara dai qurli qa,
De qatikka nasat de qurli qa raqurla."
I qatikka ai de quasik mas mas pet liirang aa se a meraqen ne lungera ama lengi.
9 Be aip liirang aa ngere lautu sagel ama Slurlka i qa mugun mer a Siaqi, be iirang nge
taarl ne aa rlenki, de iirang nge taqen ne ama atlu sagel ka,
10 dai lura ama barlta i ama 24 na ra i ai de re nan araa buum sagel ama Slurlka i qa
mugun. De ai de re lautu sagel ka, i qa dai Luqa i ai de qurli qa masmas. De ai de ra ter
araa ning i nget ne ama gol de re rlu na nget be ngere raat gelna seq ama King aa siaqi ara
qames. De ai de re taing ama taing ma',
11 "A Slurlka, ngi dai auur a Ngemumaqa. I qatikka ngi naik i maikka qurli ngi iviit.
Be qatikka mager iv ama qaqet mai dai mager iv ama arlias per a ra never a ngi.

De uut taarl ne gia rlenki de qurl uut ve gia dlek.
De qatikka ne ngi, gia dlek, dai murl ngia rekmet ne ama tekmeriirang mai be iirang nge men.
Be iara dai liirang aa ama tekmeriirang dai qurli iirang aa qut gia narliip."

5

Ma Jon Ka Lu Ma Iesus I Qa Raquarl Ama Sipsiviini

1 De aiv aa de ngu lu ama Ngemumaqa i qa mugun mer aa Siaqi. De ve aa ngeriqit ama merlmerliit dai qa raneng ama qemengka ne ama Langinka. I ve luqa ama Langinka dai ama qarlidang per aa garliam mai. I ve luqa ama Langinka dai ra digim pem ka ma ngeriqit ngen iiram.
2 De ngua lu iaq ama Angeluqa ama dlek per a qa, i qes nes slep ma', "Aip nemka i ama atluqa be maget ip ke bingmet ne lungera ama digim?"
3 Dap ta guirltik, ai quasik maget ne a qek ip ke bing men ama digim ip ke perik pe ama qemengka. I re mali ve uusep, de ver ama aivetki, de dama aivetki aris, be quasik mager iv a qek ke rattem pem ka, dap kua qe ngim sep ka.
4 Taqurla be ama arlemigl na ngua be nguk nak, be nguk nak. I raquarli quasiq a qek i aa gamansena i ama atlunget i mager ip ke rattem.
5 Baiv aa de iak naver ama Barlta i re iingmirlek ne ama siaqi dai qa taqen ma',
"Kula ngik nak, i ngi narli. I sa iaq aa, i maget na qa ip ke rattem. I luqa i qe uirl se ma Juda aa laanivas i quasik keng ning aa qumespik, i qerl uirl se ra ip taquarl ama Laion i qe uas te are uis. I qa dai ama rarlimini se ma King Daivit aa tekmeriirang mai. I luqa dai maikka qa uirl masmas."

Ma Jon Ka Lu Ama Sipsiviini

6 Baiv aa de ngua lu ama Sipsiviini i iini nge maarl aa. (I liina nger siquat te ma Iesus) I qurli qa veleqes ne liirang aa ama *Rlatpes ne iirang gelna ne ama Siaqi.* De ama Slurlka aa Barlta dai rem ngim sagel ka. De ve aa uuves dai ama a lem ama ngeriqit ngen a iam. De aa saqang dai saqikka ama ngeriqit ngen a iam na nget. Be rem ngim, dai ret lu aa qetdingki i ama verliit ama slurlnget per a qi i murl ta veleng ka. I lungera ama saqang i ngerem ngim, dai ama Qevepka ama Glasingaqa aa dleq aa. Be maikka ngerem ngim ne ama Ngemumaqa aa dlek per ama aivetki mai.
7 Dai qa men be qa mer ama Langinka nev aa Mam aa merlmerliit, i luqa i qa mugun mer aa Siaqi.
8 I lua i qa mer ama Langinka de liirang aa ama Rlatpes niirang i iirang ngere iames, dai iirang nge raat manep per aa arlim. Be ngene lura ama maleviam ngen ama rlatpes na ra dai ra raat manep per aa arlim, be re lautu taquarl liirang aa. I ra mai re raat per a arlim. Be iak de iak naver a ra dai re taneng ama gitaqina ama slurlnget de ngen ama milat i ra rekmet na nget ne ama gol. I nemet lunger ama milat dai ama nangesaap i ama raamas ne ama atlu. I lungera ama raamas dai ngere teqerl ne ama Ngemumaqa aa uis araa raring sademna.
9 De re taing iaiq ama taingki ama iameski, ma',

"Maikka ngerek se ngi dai ama atluqa na ngi. Be mager ip ngi rattem na re ama qemengka ne ama Langinka.
I sa raquarli i murl ta veleng ngi be ngia ngip. Be ngene gia qerekka qa vandem per auut.
I uut, i ama qaqet never ama liin iirang mai, de ngen ama luquviirang mai, de ngen ama lengiqa mai, de ngen ama qaqet mai ver ama aivetki.
10 Be sa ngia mu gia qaqet ip gia liinka ama quanaska i ngi uas tem ta. De sa ngia mu ra vet gia rletki ip te tal ama dlek ip taquarl lura i re ruirl se ama Lautu.
Be maikka diip te uas te ama aivetki mai ip taquarl ama Kingkena na ra."

11 Baiv aa de ngum ngim de ngu narli ama dengiqi mer ama Angeluqena, i ra dai ama tausen tausen be iviit na ra. I lura dai ra iing mirlek ne ama Ngemumaqa i re ne liirang aa ama Rlatpes niirang de ngen ama maleviam ngen ama rlatpes na ra ama Barlta.
12 I res nes slep i re taing ma',

"I ngi ip taquarl ama sipsiviini i ra veleng iini ip te vandem niini. I qatikka gia gamansena dai ama atlunget i maget kut ngi ip ngi raneng ama dlek mai de ama tekmeriirang mai.
De ama saikngias mai dai nget gel ngi. De ngia raneng ama dlek mai. Dai mager iv uut taarl ne gia rlenki i ngi veviit, be ama Slurlka aa ansinki mirlek na ngi. Be qatikka uut taarl ne gia rlenki iara be aaviit."

13 Be ngu narli ama taing namer ama tekmeriirang mai i qa rekmet niirang, i iirang mai never ama ruqanep, de ver ama aivetki, de ve ama aivetki, de vevanau ve uusep de mer ama serliqis. Ama taingki dai qia tit taqurliani.

"Ama taingki sagel luqa i qa mugun mer aa Siaqi, de sagel ngen aa Sipsiviini. Dai mager iv uure taing iv uut taarl ne a iam. I iam dai ian ansinki veviit. De iam dai ian a dlek peviit, be aaviit, be aaviit, be quasik perlverleset."

14 De Liirang aa i iirang ngere iames dai ai de iirang ngere tarlisdem ma', "A revan." Be aip lu i liirang aa nge taqen taqurla, de ama Barlta ama maleviam ngen ama rlatpes na ra, te nan araa buum de re lautu.

6

Ama Sipsiviini Nge Bingmet Ne Ama Digim

1 Baiv aa de ngua ngim dai ngua lu ama Sipsiviini qe arles i qe bingmet ne ama digim pe ma a Qemengka ne ama Langinka. I luqa i qe rarlma nevet lungera ama ngeriqit ngen a iam na nget. De ngua narli iani nevet liirang aa ama rlatpes niirang i iirang ngere iames nge meraqen. I iini nge taqen slep ip taquarl nget-trlas. I iini nge meraqen ma', "Ngia ren."

2 De saqiaskerlka ngum ngim dai ngua lu ama hoski ama a lauilaqi. I iaq ama qaqeraqa qa mugun per ara rleng i qa raneng ama banaraqi. De ra qurl a qa re ama King aa ningaqa i maikka ama glasing a qa. Be qa tit ip sever ama arasmesna be diip ke prleset ne aa qumespik.
3 De qerlka ngua ngim dai ngua lu ama Sipsiviini i qe bingmet ne ama digim ip maiiram. De ngu narli liina ip ma a udiiram nevet liirang aa i iirang ngere iames dai iini nge meraqen ma', "Ngia ren."
4 De saqiaskerlka baing se iaiq ama hoski i ama mariaqi. I luqa i qa mugun per ara rleng dai ra qurl a qa re ama dlek. I lungera ama dlek ip kat deng per ama uupka na de ama qaqet araa rlan. Be diiv ama qaqet te peleng iari ama qaqet. De ra qurl a qa re ama sinki ama slurlki ip ki tekmet ne luqia ama rletki.

5 Baip naset liina de ama Sipsiviini qa bing met ne ama Digim ip ma depguas. De ngu narli liina ip ma depguas nevet liirang aa i iirang ngere iames, i iini nge meraqen ma', "Ngia ren." De saqiaskerlka ngum ngim dai ngua lu iaiq ama hoski i ama su qi. Be luqa i qa mugun per ara rleng, dai qa raneng ama siil-se-merlen pe aa ngerik.
6 De ngu narli ip taquarl iaq aa qenem i qel sil ne ama lengi veleqes ne liirang aa ama rlatpes niirang, i iirang ngere iames. I luum aa ama qenem nge taqen ma', "Ngi iit de ngit matna gia rletki, ip diiv ama ruus ne ama qaqet araa asmes. Taqurla be ama langin-ngim ne ama rais dai ama ranbandem aa ver ama nirlaqa, dap kua ra van a qa re ama plaua ne ama bali naqatikka ne ama langin-ngiaap i ama depguas naap. Dap kuasik mager ip ngi lenges ne ama qerlaviim, i ama uil de ngen ama wain."

7 Baiv aa de ama Sipsiviini qa bingmet ne luqa ip ma rlatpes. De ngu narli liina arle qenem, i iini ip ma rlatpes niirang i iini ngere iames. Dai iini nge ruqun ma', "Ngia ren."

8 De saqiaskerlka ngua ngim, dai ngua lu iaiq ama hoski i ama geranaqi. Be luqa i qa mugun per ara rleng, dai aa rlenki ma Aapngipki. Dap ke ne iaq i qa mugun gel ka, dai ra tis ka ma', Ama-ngipta-araa-luqupka. De ra qurl a iam te ama dlek iv ian daatmet ne ama qaqet mai iv ama liin ama rlatpes na nget.
De iv iane peleng iaq ama quanaska nevet lungera ama liin. I diiv iane peleng ama qaqet ne ama sinki ama ainkulki. De diiv iane tekmet ne ama giqi iv ama niingki ama slurlki qiat den, be diip tep ngip. De diiv ianem nem ama aurl never ama aivetki ip ngere peleng ta.

9 Baiv aa de ama Sipsiviini qa bing men ama Digim ip ma ngeriqit. De ngua ngim dai ngua lu ama qaqet i murl ta ngip, i qurli ra ver araa luqupki i ama Ngemumaqa qa mu qi. I murl ta veleng ta i raquarli ai de rel sil ne ama Ngemumaqa aa Lengi. De qerlka ra veleng ta i raquarli maikka ai de re dlek i rel sil sevet ma Kristus.
10 Be lura dai ai de re nes slep ma', "A Slurlka i ngi uas te ama tekmeriirang mai. Ngu lu qesnada de ngia taarl ne lura i murl ta veleng uut be auur a qerekka qa rletik? Katikka ai ama Glasingaqa na Ngi, de ama Revanka na ngi."
11 De ra qurl a ra i iak de iak te ama luan ama ainkul nget i ama a lauil a nget. De ra ruqun a ra ma', "Nakka mager ip maikka mas per a ngen kuarla. I ama qumes-ta dai diip te veleng a ngen a rluavik i ai de ngenet matna raquarlna de ngen a ngen a ningambik ip saqikka raquarl mekai ra veleng ngen katikka. I sa ama Ngemumaqa qa muvem aiv ama qesna na ra, ta veleng lura mai ama qaqet. De diiv ama Ngemumaqa qe virliit a ngen a qerekka."

12 Baiv aa de ama Sipsiviini qa bing men ama Digim ip ma ngeriqit ngen iini. De saqiaskerlka ngum ngim, dai ngua lu ama qenkenki ama slurlki i qia men per ama aivetki.

De ama nirlaqa dai qa meng be ama arlenki ver aa saqang be ama su ip taquarl ama su ama biqar ama murlas-aarl. De ama iaqunki dai qim ngim ip taquarl ama qerekka.
13 De ama ualdang never ama uusepka dai nge raat per ama aivetki ip taquarl ama laurlka qe sis ama mengka. I qa ip taquarl ama gulung i ngere raat i ama laurlka qe sis.
14 De ngua lu ama uusepka qa mit, i qa imaneng ip taquarl ama luraqa i ra imaneng ka de ra quap men a qa. De ama dam mai de ngen ama ailan mai, dai rlu se nger imanau nev angera luqup.
15 De ama kingkena never ama aivetki de ngene lura i araa rlen ama barl nget, de ngene lura ama barlta i re ruirl se ama soldiaqena, de ngene lura i buup ne araa qelaing. De ngen ama qaqet ama dlek per a ra, de ngene lura mai i ret matna naik, de ngene lura mai i qurli ra naik. Dai diip lura mai re uaik sev ama dam be re trles mer ama adem pe ama dul.
16 De diip tes nes sagel ama dam mai de ngen ama dul ma', "Maikka mager ip ngene uung per a uut, ip ngen ne vesdet serem uut na de Luqa aa saqang i qa mugun per aa luqupki. De quasik mager iv ama Sipsiviini qa ren se aa serlinki ama slurlki ip ke rekmet maden na uut.
17 I raquarli luqa ama Nirlaqa iv ian a serlinki sagel ama qaqet de iane guirltik ne ama vu bareq a ra, dai sa iara qa men. Be qatias maget ne nemka ip ke qirlvem se ian a dlek ip diip kurli qa maget? Maikka quasiq a qek."

7

Ama 144,000 Ne Ama Qaqet Nevet Ma Isrel
1 Be aip naset liirang aa, de ngua lu ama Angeluqena ama rlatpes na ra. I ra maarl aa ver ama aivetki ara garliirang i ama Rlatpes ne iirang ip te pesdet se ama laurl ama rlatpes na nget. Taqurla ip kuasiq ama laurl ngere sis per ama aivetki de ama kaska de ngen ama mung.
2 Baiv aa de ngua lu iaq ama Angeluqa i baing se qa ianai sagel ai de baingbaing se ama nirlaqa i qat den. I luqa i qe taneng ama merlengaqa nagel ama Ngemumaqa i luqa i qe iames masmas. De qa nes slep sagel lura ama Angeluqena i ama rlatpes na ra, i lura i re tal ama dlek ip te lenges ne ama aivetki de ngen ama kaska.
3 I qes nes ma', "Kula masmasna ngene lenges ne ama aivetki ngen ama kaska de ama mung. I uure narliiv uur ru auur a Ngemumaqa aa merlengaqa de lura araa qames i lura i aa uis. De naqerl aiv aa de ngene lenges ne ama tekmeriirang mai."
4 Be aiv aa de ngu narli ra tis ama qaqet i ra raneng ama merlengaqa. I ra mu ama merlengaqa men ama 144,000 na ra i ra never ama liin mai vet ma Isrel.
5-8 Taqurla be ngua iil lura araa rlen i re mu ama merlengaqa men a ra.

Ma Juda	12,000
Ma Ruben	12,000
Ma Gat	12,000
Ma Asa	12,000
Ma Naptali	12,000
Ma Manase	12,000
Ma Simion	12,000
Ma Levai	12,000
Ma Isakar	12,000
Ma Sebulan	12,000
Ma Josep	12,000
Ma Benjamin	12,000

Dai lura iara dai ra raneng ama Ngemumaqa aa merlengaqa.

Maikka Buup Ne Ama Qaqet Ta Iing demna Gel Ama Ngemumaqa
9 De aiv aa de ngum ngim, dai ngua lu ama qaqet i maikka buup i ra iing demna. Be qatias kuasik mager iv a qek ka risavet na ra. I lura ama qaqet dai ra never ama liin mai ne ama qaqet, i ra men never ama qerleng mai, i ama qetdingki muqas muqas, de ama lengiqa i muqas muqas. I ra maarl aa ver ama Ngemumaqa aa saqang de ver ama Sipsiviini aa saqang. De ra mu ama luan ama ainkul nget i ama a lauil a nget. De ve araa ngerik, dai ra raneng ama daanan uaing.
10 De res nes slep ma',
"Ama Ngemumaqa dai ngi ama rarlimini na ngi i ngia iames nauut.

I ngia mugun met gia Siaqi i ngi taneng ama dlek mai i ngi ne ama Sipsiviini."
11 De ama Angeluqena mai i ra iingmirlek ne ama Slurlka ngen ama Barlta de ngen ne
Liirang aa ama Rlatpes ne iirang i iirang nge re iames; I vaik per a ra manep sa men ama
aivet, de re lautu sagel ama Ngemumaqa.
12 De ra ruqun ma',
"A revan. Auur arlias malai sagel ama Ngemumaqa. I aa ansinki ngen aa dlek dai qatias
nget peviit. Be ai de uurel sil sever aa rlenki ai ama slurlki.
De aa tuaqevep mai dai ama atlu nget. Be uut taqen ne ama atlu sagel ka, de uut taarl
ne aa rlenki masmas aaviit be aaviit be quasik perlverleset.
A revan."

Lura Dai Sa Verleset Ne Araa Getget
13 Be aip maget de iak nevet lura ama Barlta qa snanpet na ngua ma', "Lura i ra mu ama
luan ama ainkul nget i ama a lauil a nget, dai nemta na ra? De ra men naqua?"
14 De ngua virliit ba qa ma', "A Barlka, katikka ngi ngiat drlem."
De qa ruqun a ngua ma',
"Lura dai mekai ra ral ama merlen ama slurl-nget de ngen ama getget nagel ama qumes-ta.
De ra ukmes te araa luan ne ama Sipsiviini arla qerekka, be ama luan dai maikka ama a
lauil a nget.
15 Taqurla be qatikka ra tuqun per ama Ngemumaqa aa saqang.
Be ai de ret matna ver aa rletki per ama niirl ngen ama arlen mai ve aa Lautu-vem-
ki. De diiv ama Ngemumaqa qe uas tem ta ip taquarl ama kaap ngere ngung pet ser
ama vetki.
16 Be ra dai saqias diip kuasiq ama getki vem ta de diip kuasiq dingding sep ta. De ama
nirlaqa dai diip kuasiq ai qes nis met ta, iv ama uilas per a ra.
17 I raquarli ama Sipsiviini (i ma Iesus) dai qurli qa veleqes ne ama luqupki, sagel kurl ama
Ngemumaqa. Be diip ka tit se ra semer ama kaina i ama glasingas met nget i vukpuk
se nget.
De diiv ama Ngemumaqa qe suquv ama medek never aa qaqet are ves be saqias diip
kuasik mager ip tek nak.

8

Luqa Iara Iv Ama Ngeriqit Ngen Iiram Ne Ama Digim
1 Baiv aa de ama Sipsiviini nge bingmet ne luqa ama Digim, i qa iv ama ngeriqit ngen iiram.
Be lua gel ama Ngemumaqa ve uusep dai masna ama sungiit i vesdet met lura mai araa aam
se ama malev ama depguas ne ama minit.
2 De ngua lu ama Angeluqena ama ngeriqit ngen a iam na ra, i ra maarl ver ama
Ngemumaqa a saqang. I ra qurl a ra re ama rlaun, i ama ngeriqit ngen a iam na nget.
3 De iaq ama Angeluqa qa men be qa maarl gel ama luqupka, i qa sagel ama ranbandemiis.
I qa raneng ama milarem ama gelagil, i ama gol ver a uum, i uum sagel ama mudemki i
ama nangas nemet ki i araa mas ne ama atlu. De ra qurl a qa re iang ama mudem, iv ama
raamas slep peleqes ne ama Slurlka aa qaqet. De ama Slurlka aa uis araa raring nge tit
per a na ngere ne ama raamas ne ama atlu sagel ama Slurlka. De vet luqa ama luqupka
i qa sagel ama ranbandemiis i ama gol ver a qa, dai ama Angeluqa qa mu lungera ama
ranbandemiis per ama Ngemumaqa aa arlim.
4 De lungera ama nangas ngen ama raring nge tit nemer ama Angeluqa aa ngerik sagel ama
Ngemumaqa.
5 Baiv aa de ama Angeluqa qa mer ama milarem ne ama altingki never ama luqupka i qa
sagel ama ranbandemiis. De qa buuv em ne ama altingki. De qa rles a uum sever ama
aivetki. Be sa aip ka rles a qi de ama amngim iirang maden maden, de vukpukdeng pe
ama rarlias be ama aiveres, de ngen ama qenkenki qip kuip.

Ama Angeluqena Ama Ngeriqit Ngen A Iam Te Sis Ama Rlaun
6 Baiv aa de lura ama ngeriqit ngen a iam ne ama Angeluqena ra raneng ama rlaun, dai ra
muvem ip te sis nget.
7 Be luqa ama Angeluqa i qe rarles dai qa iis mer aa uak. De ama qaikki ne ama ais de ngen
ama altingki de ngen ama qerekka nge mit per a na, de nge aat per ama aivetki. Be ver ama
aivetki mai ama takanaut nge mang. De maikka buup ne ama meng nge mang. Be diiv ama
aiveriirang i buup niirang dai diiv ama sebrim met ki ne iirang. I ariq uure barlmet ne ama
aivetki ip ma depguas niirang, dai be lenges be ne ama quanasem ama aiverem dap kurli
ia-uam. De saqikka raqurla ne ama meng.

8 Baiv aa de iaq ama Angeluqa naset luqa ka iis mer aa uak. De ra rlu ne ama ualdengaqa
i qat dang i ama slurlka ip taquarl ama damki, i qat dan sev ama kaska. De ama kaska aa
garliqa qa guirltik be ama qerekka na qa.
9 Be liirang aa i iirang iames pe ama kaska dai buup niirang nge ngip. De buup ne ama
sip i lenges na nget.
10 De luqa ama Angeluqa ip ma depguas ka iis aa rlaunka. De ama ualdengaqa, i qem ngim
slep be ama nirlaqi, dai qa at never ama uusepka. Be qa lenges ne ama kaina de ngen ama
menpiit per ama qerleng iirang i buup niirang.
11 Be luqa ama ualdengaqa dai aa rlenki ma', A QARIAQA de qa aat per ama kaina. Be
lungera ama kaina dai guirltik per a nget be ama gaingka vem nget malai. Be buup ne ama
qaqet ta suup met lungera ama kaina, be ra ngip.
12 Be aip perleset ne liina, de luqa ama Angeluqa i qa ip ma rlatpes dai qa iis aa rlaunka.
Be ne aa dlek dai qa lenges ne ama nirlaqa, de ngen ama iaqunki, de ngen ama ualdang, ip
kuasik ngerem ngim slep. Be qa rek pe a niirl arle ves be ama velunget. De saqikka ngen
ama arlen i quasiq ama arlu ngerem ngim ne ama atlu.
13 Be aip perleset ne liina, de ngua lu ama berlasuqa ama slurlka i qe uuvup per ama
uusepka. Be lua i qa tit de ngu narli qes nes slep ma',
"Guari, guari, guari, maikka gua arlem never ama qaqet per ama aivetki. I raquarli, as iari
aa ama Angeluqena ama depguas na ra i ama qares ip te sis mer araa rlaun. Be diiv ama
merlen i maikka ama slurlnget dai diip nge ren per ama qaqet."

9

Ama Angeluqa Ip Ma Ngeriqit Ka iis Aa Rlaunka

1 Baiv aa de luqa ama Angeluqa ip ma ngeriqit ka iis aa rlaunka. Taqurla de ngua lu iaq
ama Angeluqa i qa ip taquarl ama ualdengaqa, i lek me qa nev uusep be qa aat per ama
aivetki. De ra qurl a qa re iaq ama a kiqa. I luqa ama a kiqa ip ke tatem na re luqa ama
demka i maikka qa saimanep i quasiq ai deng na qa iai.
2 Baiv aa de qa rattem met luqa ama tarlka na re luqa ama demka. De ama nangesaqi
qia maarl na met luqa ama demka i ama nangesaqi ip taquarl nemer ama altingki i maikka
ama slurlki. Be luqia ama nangesaqi, dai qia uung ama nirlaqa ngen ama uusepka. Be ama
nirlaqa de ama uusepka dai ip taquarl ama arlenki.
3 De buup ne ama tarang nge men nep luqia ama nangesaqi, be nge qiavarl manep sever
ama aivetki. Be nge mer ama dlek i nger ip taquarl ama qutmangam angera dlek.
4 De aret nev Uusep ta ruqun lungera ma',
"Kula ngene lenges ne ama garas, de ngene iarang taqurla muqas muqas i ai de iirang nget
den per ama aivetki, de ngen ama meng. Kurli! Dav maikka mager ip ngene lenges ne
lura ama qaqet i quasiq ama Ngemumaqa aa merlengaqa de araa qames.
5 I qatikka mager ip ngenen ban lura ama qaqet te ama merlen ip se ama iaquan ama
ngeriqit. Dap kuasik mager ip ngene peleng ta."
De lungera ama tarang dai nge tit maden de ngererl kurl ama qaqet te ama getget i ngererl
kuarl tem nget, dai nget ip taquarl ai de ama qutmangam nger kutmet.
6 De diip pet lungera ama niirl de diiv ama qaqet dai re mali re ama ais ip tep ngip, dap
diip kuasik mager ip te lu sever a qek. Ii, be maikka diip te narliip padiip tep ngip, dap
katikka quasik maget. I qatikka diip kurli ra i re iames de re teving se lungera ama getget.
7 I lungera ama tarang dai ngerem ngim ip taquarl ama hos i nge muvem nanas ip
sever ama arasmesna. I ver arla ves dai ip taquarl ama ning ama gelagil a nget. De arla
saknginet ip taquarl ama qaqet.
8 De angera qesing ip taquarl ama hos arla qesing. De angera arlking dai qatias ama
slurlnget ip taquarl ama laion a arlking.
9 De ser angera lemeng dai vesdet ne ama kaav iigrliing. De semer angera qivarlet ip
taquarl semer ama kariskina i ai de ama hos ngere qiuaik sever ama arasmesna be ngerek
nak maden.
10 De angera vilang ip taquarl ama qutmangam i ai de ngere kutmet na nget. De angera
dlek ip ngere lenges ne ama qaqet maden maden, se ama iaquan ama ngeriqit.
11 De ngua lu iaq ama Angeluqa, i qa dai angera slurlka ip taquarl ama King, i ai de qe uas
tem nget. I luqa dai qe uas te ama a demka i maikka qa saimanep i quasiq ai deng na qa
iai. I ne ama lengiqa ma Hibru dai ai de ra tis ka ma', *ABADON.* De ne ama lengiqa ma Grik
dai ai de uut tis aa rlenki ma', *APULIUN* i liina ma *A-lenges-pem-ka.*
12 Dai luqa ama merlenka ama slurlka i qe rarles dai sa verleset na qa. Dap ngene narli!
Katiaskerl i aiam aa ama merlen iam i qatiaskerl diiv ian den.

Ama Angeluqa Ip Ma Ngeriqit Ngen A Qa Ka iis Aa Rlaunka

13 Be aiv aa de luqa ama Angeluqa ip ma ngeriqit ngen a qa, qa iis aa rlaunka. Taqurla be ngua narli a qeq aa qenem i qurli qa veleqes ne ama aalem ama rlatpes i ra ding se nget per ama altaqi i qi ne ama gol. I qurli qi de ama Ngemumaqa aa saqang.
14 De qa ruqun ama Angeluqa i qa raneng ama rlaunka, i qa ip ma ngeriqit ngen a qa, dai qa ruqun a qa ma',
"Lura iara ama Angeluqena ama rlatpes na ra i ra quap per a ra mer ama kainaqi ama slurlki ma Iupretis, dai mager ip gia ding se ra ip ta iit."
15 I murl ama Slurlka qa quap per a ra, ip kuasik mager ip ta tit te peleng ama qaqet pe luqia ama giqi ruut. I qa meraqen ma',
"I sa ngua mu ama ageski, de ngen ama iaqunki, de ama nirlaqa de ngen ama qeleqem men ama nirlaqa, ip ta iit ip te peleng. I ra matmet ne ama qaqet sever ama liin ama depguas per ama aivetki, be luqa ama liinka ip ma depguas, dai ra verleset na ra."
16 Baiv aa de ngu narli sever ama Amiqena i lura i ai de re peleng, dai ra men per ama 200 milian, i maikka buup na ra i ra mugun dama hos.
17 De ve gua viinki dai ngua lu ama quatta i ra mugun dem nget. I ra mu ama serlap i nget ne ama kaap i nget dai ama marianget, de nget dai ama blu de ama geran a nget. De ama hos angera ning dai ip taquarl ama laion. De mer arla aam dai ngeret kuat ne ama altaing de ngen ama nangesaap de ama dul ama rluqa na nget.
18 De ama garliqa i qa ip ma depguas ne ama qaqet per ama aivetki, dai liirang aa ama viirang ama depguas i baingbaing se iirang mer ama hos arla aam dai iirang nge veleng ta. I liirang aa dai ama altingki, de ama nangesaqi, de ama dul ama rluqa na nget.
19 Be lungera ama hos angera dlek, dai qurli nget mer arla aam de ve angera vilang. I ama vilang dai nger ip taquarl ama qem i ama ning dem nget. Be ai de ama hos ngere lenges ne ama qaqet ne lungera.
20 Dap lura ver ama aivetki i quasiq ai liirang aa ama viirang nge veleng ta; de kuasiq ai ra guirltik per araa rut. De quasiq ai ra ngim temanau ne liirang aa i ra rekmet ne iirang ne araa ngerik. Ii, de quasiq ai ra qik de liina i re lautu sagel nget, i ama Iaus, de ngene lungera ama kaak nget i ra rekmet na nget ne ama gol, de ngen ama silva, de ngen ama bras, ngen ama dul de ama meng. I liirang aa dai quasik mager iv iirang nge tit, dap kua iirang ngerem ngim, dap kua iirang ngere narli ama lengi.
21 Dap lura ama qaqet i quasik ta guirltik per araa rut i quasik tiktik dem ta sa tekmet ne ama viirang. I qatikka re peleng ama qaqet, de re tekmet ne ama a qenang, de re tekmet ne ngen ama ngerlvem-iirang, de re suam se iari araa quvang iirang.

10

Ama Angeluqa Ka Qurl Ma Jon Te Ama A Qemengini
1 Be aiv de ngua lu iaq ama Angeluqa ama dlek per a qa i qa men navuk nev Uusep. I qa uung nas ne ama aavulki, de ama qelalagurlka dai qurli qa daleng aa ningaqa. De aa sakngaqi dai qia sin ip taquarl ama nirlaqa. De aa ilaingisiim dai isim ip taquarl ama veniqiam i ian derang mer ama altingki.
2 I qa raneng ama Qemengini ne ama langin-nges pe aa ngerik i quasik ta imaneng es. De qa mu aa ilaingiit ama merlmerliit per ama kaska de aa ruarliit dai ver ama aivetki.
3 Be sa aip ka mu aa ilaing, de maikka qa nes slep, ip taquarl ama laion i maikka qes nes. Be sa aip ka nes taqurla, de vukdeng pe ama rarlias ama ngeriqit ngen a iam na nget. De nge taqen ne angera lengi.
4 Be sa aip pukdeng pe lungera ama rarlias, de ngu narliip ngu iil ama lengi i nge meraqen na nget. Dap ngua narli iaq aa qenem i qa meraqen nev Uusep ma',
"Kula ngi iil lunger iara ama lengi i ama rarlias nge meraqen na nget. Naqatikka mager ip sever a na se nger aa gel ngi."
5 Be aip naset liini iara, de luqa iara ama Angeluqa i sa ngua lu qa i qa mu aa ilaing per ama kaska ngen ama aivetki, dai qa quarl ne aa merlmerliit piit sev Uusep.
6 De qa tu vuusep ne luqa ama Ngemumaqa aa rlenki i qe iames masmas. I luqa i qa rekmet ne ama Uusepka de ama aivetki de ama kaska de ngen ama tekmeriirang mai i qurli iirang pet liirang aa ama depguas ne iirang. De luqa ama Angeluqa qa meraqen taqurliani ma',
"I saqias kuasik mager iv ama Ngemumaqa qa tu de ver auut. Kuasik!"
7 Be aiv ama giqi iv ama Angeluqa iv ama ngeriqit ngen a iam i qe iis aa rlaunka, be semet ka, de diiv ama Ngemumaqa qa baing se liirang aa i murl ka sil nauirl sever iirang de qa rerles iirang. I murl ka meraqen niirang bareq aa Aamki-na-ra, dav a iara dai iirang angera giqi iv iirang nget den.
8 De luqa i medu ngu narli aa qenem nev uusep, dai saqiaskerlka qa ruqun a ngua ma',

“Ngi iit ip ngi at liina ama langin iini i barl dem iini, ve luqa ama Angeluqa aa ngerik i qa maarl ver ama kaska ngen ama aivetki.”
9 De ngua mit sagel ama Angeluqa be ngua ruqun a qa ma’, “Ngi qurl a ngua re liina ama langin iini.”
De qa ruqun a ngua ma’, “Ngia aar iini de ngia as iini ip maikka diiv ama treska vem iini met ngi ip taquarl ve ama mesuqi. Dav aip ngi quaniq iini sede gia rlan, de maikka diiv ama gaingka malai.”
10 Be sa aip ka meraqen be verleset, de ngua mer ama langin iini ama giliini nev aa ngerik de ngua mes iini. Be met ngua dai maikka ama treska ip taquarl ve ama mesuqi. Dap sa aip lua i ngua mes iini, de ama gaingka vem iini de gua rlan.
11 De ngua narli nev uusep ma’, “Maikka mager ip saqiaskerlka ngi sil nauirl sever ama tekmeriirang i diiv iirang nge ren per ama liin i buup ne ama qaqet never ama qerleng i buup, de never ama lengiqa i buup i qa muqas muqas de qerlka barek ngen ama kingkena i buup.”

11

I Aiam Ama Slurlka Aa Aamki Na Iam

1 Dai aip naset liina, de a qek ka qurl a ngua re ama vuqulka. I luqa dai ama qasiquatka ip te siquat sever ama tekmeriirang. De qa ruqun a ngua ma’,
“Ngia raarlviit de ngi siquat sever ama Ngemumaqa aa vetki de ngen ama luqupka i qa sagel ama ranbandemiis. De ngia risavet aiv ama qesna ne ama qaqet i ai de re lautu ve luqia ama vetki.
2 Dap kula ngi siquat sever ama luqupka ama slurlka mer ama vetki ara aamki. I mager ip kurl luqa ama luqupka, i raquarli lura i quasiq ai ama Judaqena na ra dai diip te lautu ve luqa ama luqupka. Be diip ta tes be diip te uirl be diip ta at luqia ama luqupki ama glasing a qi. Be diip te uas tem ki se ama iaquan i ama malev ama rlatpes ngen a iim.”
3 De diip ngu nem gua qaqeraiam iv iane sil ne gua lengi i diiv iane su se ama niirl i ama 1,260 na nget. I diiv iane urlisnas ne ama luan ama rlekrlek met na nget iv iane teqerl ai ama arlemigl ne iam.
4 I liiam aa dai iane siquat te ama mengiam ama Ulip. De ngen ama laamiam i ian maarl ver ama Slurlka aa saqang i qe uas te ama aivetki mai.
5 Be quariq aiv a qek ke narliip ke tekmet ne ama vu sagel iam, dai diip puk se ama altingki mer ian aambim, ip ki iin ian a qumes-ta. Ii, dai maikka ama revan, i ariq aiv iak ke narliip ke tekmet ne ama vu sagel iam, dai qatikka raqurla be maikka diip te ngip.
6 Be ian a dlek nagel ama Ngemumaqa ip mager iv iane pes ser ama qaik, i aip lua i ianel sil ne ama Ngemumaqa aa lengi. De ian aa dlek iv iane guirltik per ama kaina iv ama qerekka na nget. De ian aa dlek iv iane lenges ne ama qaqet never ama aivetki ne ama tekmeriirang i quasiq ai ama atlu iirang i iirang muqas muqas. Dai be qatikka mager iv iane tekmet taqurla qurl ian a narliip.
7 Baip lua i ian perleset ne ama a rletki i ian sil ne ama Ngemumaqa aa lengi, de luqa ama Semka i qem ngim ip taquarl ama aurlka dai diip ka iit nemer ama demka i quasiq ai deng na qa. Aip lua i qa sik nemet ka, dai qe na iam ta tes na, dai diip ka sev ian pes be diip ke veleng iam.
8 Be diip kurli ian a qetdengiim pe ama aiska ama slurlka ver ama qerlingki ama barlki (ma Jarusalem), i murl ian a Slurlka qa ngip men ama lalemka ver a qi. I ai de uurel sil de uure siquat tem ki sevet liim aa ma’, *Sodom* de ma *Isip*. I diiv ama tuvetki barek luqia ama luqupki.
9 De diip kuasiq ai araa ding se ama qaqet nevet luqia ama luqupki ip ta ru iam mer ama matmat se ama niirl ama depguas ngen iaq a garliqa. De iari i araa qetdeng muqas muqas, i ra never ama qerleng mai, de never ama lengi mai, de ama liin mai ne ama qaqet, dai diip ngererl a ra de re taqam ngim sagel ama ngiviam.
10 De diiv ama qaqet never ama aivetki i lura i quasik ai ra tu araa qevep, dai diiv ama arlias per a ra i ian ngip. Be diip te taing, de ra tes, de rerl kuarl te ama ranbandem bareq araa rluavik katikka. I raquarli liiam aa ama sil-nauirl-iam dai mekai ian kurl ama qaqet per ama aivetki te ama getget ama vunget.
11 Baip naser ama niirl ama depguas ngene iaq a garliqa, de ama Ngemumaqa qa maarl ne ama sil-nauirl-iam be saqiaskerlka ian ne iames. Ii, iane maarl be ian maarlviit. Be ama qaqet ta lu iam i saqiaskerlka ian maarl never ama aapngipki de maikka reng ning maden.
12 Be aiv aa de ama sil-nauirl-iam iane narli a qeq aa qenem nevuusep, i qes nes slep sagel iam ma’, “Uan den iinamek sasari!”

Be aiv aa, de ian mir iviit se vuusep pe ama aavulki, be ian a qumes-ta ra lu iam i ian diit iviit.
13 De qatikka vet luus aa, de maikka ama qenkenki qia men i maikka ama slurlki. Taqurla be lenges na ma vet i buup na nget. Be ama 7,000 ne ama qaqet dai sa ra ngip nagel luqia ama qenkenki. Taqurla be iari ama qaqet i qurli ra aa, dai maikka reng ning maden be ra sekdem mer araa viirang de ra guirltik per araa rut de re taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki, i qa vuusep.
14 Sa verleset ne iaq aa ama merlenka ama slurlka ip ma udiam. Dap ngene narli. Naqatikka ama qares ip diiv iaq ama merlenka ip ma depguas kat den.

Ama Angeluqa Ip Ma Ngeriqit Ngen A Iam Ka iis Aa Rlaunka
15 Be ama Angeluqa ip ma ngeriqit ngen a iam, ka iis aa rlaunka. De aret nev uusep ta nes slep, i ra nes ma',
"Ama Ngemumaqa dai sa qa rekmet iv ama kingkena araa luquviirang mai dai kurli iirang pet ma Kristus aa arlim. I diiv ama Slurlka na qa bareq ama aivetki mai, be quasik perlverleset!"

16 De lura ama Barlta i ama maleviam ngen ama rlatpes na ra i ai de ra tuqun mer ama Kingkena araa siaqina per ama Ngemumaqa aa saqang, dai ra aan araa buum de vaik per a ra manep samen ama aivet, de ra lautu sagel ama Ngemumaqa.

17 De ra ruqun ma',
"A Slurlka, ngi dai ama Ngemumaqa na ngi, i ama dlek mai gel ngi. I qatikka ai de qurli ngi masmas, de qatikka murl qurli ngi aa. De sa ngia met gia dlek ama slurlnget, be ama King na ngi."
18 Be lura ver ama qerleng iirang, i quasik ta tu araa qevep dai rlet met ta slep, i raquarli gia qurek dai sa nge men.
I luqi iara ama giqi ip ki qiat ne ama ngipta ip ta ren sever ama Kot. Be iara dai ama giqi ip terl kuarl te ama ranbandem ama atlunget barek gia qaqet i ret matna bareq a ngi.
I ra dai raqurliani: Gia Aamki-na-ra de gia qaqet, de lura mai i araa rlen ama barlnget de lura i quasiq ai ra veviit i ai de ra taarl ne gia rlenki de re narli gel gia lengi de ra tit kut nget.
De qerlka ama giqi qia men ip ngi lenges ne lura ama qaqet i sa ra lenges de ra veleng gia qaqet ama atlura i mekai kurli ra ver ama aivetki."

19 Baiv ama Barlta ra meraqen be verleset, de ama Angeluqena ra rattem mer ama Ngemumaqa aa vetki vuusep. De ra lu ama Ngemumaqa aa Bokiski ne ama Lengi i maget na nget parlen. I qurli qi sekgames pe aa vetki. De ama rarlias, de vaikpaikmet maden, de qatias semet nget saimanau, be ngeterl ama aivetki. Be ama qaik ngere raat ip taquarl ama dul i maikka ama uises maden.

12

Ma Jon Ka Lu Ama Nanki De Ama Qemka Ama Slurlka
1 Taqurla dai be ngua lu iani i qatias iini muqas i iini nge men pe uusep. I iini raqurliani: Ngua lu iaiq ama nanki i qurli qi aa, i qia muremiis ne ama luanki i qi ip taquarl ama nirlaqa. De araa ilaingisiim dai qurli iisim per ama iaqunki ara rleng. De qia mu ama ualdang ama malepka ngen a iam demiis ip taquarl ama ningaqa vet te ves.
2 Be luqia ama nanki dai ama rutka vem ki. Be ama getgetka ip kia tu dai sa qa men per a qi. I qi narliip kia tu, be maikka ama getgetka slep per a qi. Taqurla be maikka qis nes maden.
3 Baiv aa de ngua lu iani i iini nge men pe uusep. I iini raqurliani: Ama Qemka ama Slurlka ama nguin-nguinka i qurli qa aa. I aa ning ama ngeriqit ngen a iam, de daa ning dai ama aalem ama malepka na nget. De ama ngeriqit ngen i iam ne ama ningiitnek i iitnek dem nget i iitnek ip taquarl ama King aa ningiitnek.
4 De ne aa vilangka dai maikka qa suquv iaq ama liinka ne ama ualdang be qa rlu na nget saver ama aivetki. Dav i aiam ama liiniam dai as kurli iam aa ver ama uusepka. De luqa ama Qemka dai qa maarl vet luqia ama nanki araa saqang i qi tekmet ip kil sal. I qurli qa de ver ama nanki iv aip kia sel are uimini, de diip masna qa as liina ama rluimini.
5 Baiv aa, de luqia ama nanki qia sal ama rluimka ama quatka. Be diip luqa qe uas te ama qaqet i qurli ra ver ama aivetki. De diip ke raneng ama sekpetka, i qa ne ama ain i ngere teqerl ne aa dlek. De masna ra mer ama rluimka iviit sev uusep sagel ama Ngemumaqa de sagel aa luqupki i qe uas.

6 De luqia ama nanki qia uaik iasai savet luus aa i quasik kurl ama qevel dav ama dul naik. Be vet luus aa dai iari ama Ngemumaqa aa Angeluqena dai sa ra muvem ne araa luqupka, ip diip te uas tem ki de ren ban a qi re ama asmes se ama niirl ama 1,260 na nget.
7 Baip naset liina, de ama asmesna nge men de ama uusepka aa rlan i ama slurlnget. De ama Angeluqena araa Barlka ma Maikel ke ne aa liin ne ama Angeluqena ra tesna re ne luqa ama Qemka ama slurlka. De ama Qemka qe ne aa Angeluqena te guirltik sagel ta, i ra tesna re na ra.
8 Dap kuasiq ama Semka aa dlek ip te uirl se ama arasmesna. Taqurla be saqias kuasik mager ip kurli ra vuusep.
9 De ama Ngemumaqa qe rlu ne ama Qemka qe ne aa Angeluqena sa meseng saver ama aivetki. I qatikka luqa ama Qemka dai maikka murl na qa. I aa iaq ama rlenki ma', *Satan*; de ver iang de ra tis ka ma', *Semka.* I qa dai ai de qat tit se ama qaqet naver ama aivetki vuuqas.
10 Baiv aa de ngu narli a qeq aa qenem i qes nes slep dama uusepka a rlan ma',
"Iara dai auur a Ngemumaqa dai sa qa iames na uut. Be sa qa reqerl ama qaqet ne aa dlek. De qa dai ama Slurlka na qa i qe uas ip ke iames ne aa qaqet. I ra tis ka ma Kristus. I qatikka murl aanamek de luqa ma Satan, dai ai de qa tit sagel ama Ngemumaqa ver ama niirl ngen ama arlen ip ke kot se ama Kristenkena sever ama viirang arle ves i ra rekmet ne iirang. Dav ama Angeluqena ra rlu na qa sa meseng sever ama aivetki.
11 Be lura i ama Slurlka qa iames na ra dai ra uirl se luqa ama Semka ne ma Iesus aa aapngipki i aa qerekka qa rletik bareq a ra ip te iames. I qa dai ama Sipsiviini na qa. De ra taarl ne aa rlenki i re teqerl ai ra namen ma Kristus be ra uirl se ma Satan.
Be quasik te rledeng tiq ama aapngipki i ra raneng ma Iesus. De quasiq ai araa arlem never araa mugunes per ama aivetki.
12 Ii, ama Angeluqena ra qirlvem se ma Satan nev Uusep. Taqurla be mager ip lura mai dama uusepka a rlan, dai mager iv ama arlias per a ra malai. Dap diiv ama vu bareq ama aivetki, de ngen ama kaska, de ngen ama qaqet mai. I liina dai ama sairliini aa. I sa ma Satan ka mit imanep sagel ngen, be maikka ama qurek per a qa. I qat drlem, ai qasa aa veluus naqatikka, ip diiv ama Ngemumaqa qep kuap per a qa sevet liirang aa arle ves i ai de qe tekmet ne iirang."

13 De luqa ama Qemka qa lu ai ra rlu na qa sever ama aivetki, be quasik mager ip kurli qa dama Uusepka aa rlan, de qe ngingarl se luqia ama nanki i mekai qia sel ama rluimka.
14 Dav ama Angeluqena ra qurl luqia ama nanki re ama qivarleriim be qi kiavarl taquarl ama berlasuqa. Be aip maget de qia qiavarl sever ara luqupki i ama Slurlka qa muvem na qi bareq a qi ip ki trles per a qi sagel kuasik kurl ama qevel dav ama dul naik. Taqurla ip katias mager ip kurli qi sangis ne luqa ama Qemka. Be diiv ama Angeluqena re taqa uas tem ki se ama ages i ama depguas ngene iaiq ara garliqa.
15 Be aiv aa, de luqa ama Qemka qa quat ne ama qerlapki. Be luqia ama qerlapki dai ip taquarl ama kainaqi ama slurlki, be qi qiuaik naset luqia ama nanki. I ama Qemka qe narliip luqia ama qerlapki qi at luqia ama nanki ip ke lenges na qi mai.
16 Dap kuasik. I ama aivetki qia mat nevet luqia ama nanki. I ama aivetki qia qaang be qia srluup luqia ama qerlapki i ama Qemka qa quat na qi.
17 De luqa ama Qemka dai maikka ama qurek per a qa ne ama nanki. De qa tit be qe narliip ka taarl ne ama arasmesna ip ke ne ama nanki are uis ta tesna. I lura ama qaqet i ai de ra tit kur ama Ngemumaqa aa lengi, de rel sil ne aa lengi ama atlunget sevet ma Iesus de ra tit ne qut ka.
18 De luqa ama Qemka dai qurli qa aa dengerlking i qa maarl.

13

Ama Aurlka I Baing Se Ka Nep Ma Ruqanepka
1 Baiv aa de ngut lu, baing baing se iak nep ma ruqanepka i qem ngim muqas. I aa ning ama ngeriqit ngen a iam, de aa lem ama malepka na nget. Be iaq iaq ama a lemka dai qurl ama King aa ningaqa. De vet lungera ama ning dai ama a rlen i nget muqas muqas, i nget tuqut ama Ngemumaqa.
2 I luqa i ngua lu qa dai aa Aamki ip taquarl ama laion dav aa qesing ip taquarl ama pusiqi ama slurlki, de qerlka ngen aa ilaing dai ngerem ngim ip taquarl ama murlepka i qa tit ne aa ilaingisiim naik. De luqa ama Qemka i sa ngua sil sever a qa, dai qa qurl luqa ama vuqa te aa dlek. De qa mu qa iv ama King na qa ip ka raquarl ka.
3 De ngua lu luqa ai iaq ama ningaqa i raquarl ai ra qut me qa be ra veleng ka be qia ngip. Dav ama bias ama slurlnget mene luqa ama ningaqa dai sa ding met nget be saqi maget na nget. Be ama qaqet mai dai ngemerl a ra se liina. Be re narligel aa lengi be ret dadem ka.

4 Taqurla, be ama qaqet te lautu sagel ama Qemka, i raquarli qa quarl te aa dlek barek
luqa ama vuqa i aa ning i buup. De qerlka re lautu sagel luqa, be ra ruqun ma',
"Maikka quasiq a qek i aa dlek taquarl luqa i aa dlek peviit. Maikka quasik. Dap nemka
dai mager ip ke na qa ian dresna? Maikka quasik."
5 De ama Ngemumaqa aa ding se luqa ip ka taqen mavik na qa, de qe taarl nanas gel ka. De
aa ding se qa ip ke taneng lungera ama dlek ip ke tekmet ne liirang aa ama tekmeriirang
se ama iaquan ama malev ama rlatpes ngen iiram.
6 Ii, baiv aa de baingbaing se ama lengi-met-ka i qa taqen mavik ne ama Ngemumaqa. I qa
taqen mavik ne ama Ngemumaqa aa rlenki, de aa luqupki, de ne ama Ngemumaqa aa uis
i qurli ra Vuusep.
7 De ama Ngemumaqa aa ding se qa ip ka tes aa liinka ip ka sev are ves. Be qa raneng ama
dlek ip mager ip ke uas te ama liin mai ne ama qaqet i ra ver ama aivetki mai. I lura dai
ama qaqet i araa lengiqa muqas muqas, de ngen ama qaqet i araa qetdingki muqas muqas.
8 Dai ama qaqet mai ver ama aivetki, dai diip te lautu sagel luqa ama vuqa. Dap diiv iaq ama
liinka dai quasiq te lautu sagel ka. I lura navet luqa ama liinka i murl miaimek i askuasiq
ama Ngemumaqa qa mu ama aivetki, dap sa qa drlem se ra be qa iil araa rlen nauirl. I luqa
i qa iil araa rlen pe aa Langinka dai luqa i qa mel se qa ip ke ngip bareq a ra, i ra tis ka ma',
Sipsiviini.
9 Dai nemta i re narli lungera ama lengi, dai maikka mager ip te taqa mu araa asdem.
10 I ariq aiv iaq i ama Ngemumaqa qa mak na qa ip ke karabus, dai maikka diip ka iit sev
ama karabus. De ariq aip ka mak ne iaq ip diip te veleng ka ne ama a sinki, dai aip liina
nget den taqurla. Dai maikka mager iv ama Ngemumaqa aa qaqet ta taarl malkuil de re tu
araa tuaqevep merep.

Saqi Iaq I Vuk Se Qa
11 Baiv aa de saqi iaq i vuk se qa namek men ama aivet. I ama a lemiam pe aa uuves ip
taquarl ama a lemiiram pe ama sipsiviini arle ves. Be aa qenem i qa taqen be raquarl ama
Qemki ama slurlki.
12 I luqa i qe tal ama dlek nagel luqa i vuk se qa nep ama kaska. I qa mer aa luqupka be
qa taqen sagel ama qaqet mai, ma',
"Diip ngen mai ngene lautu sagel luqa i vadarli ama bias nge veleng ka, dap ngil ver a qa."
13 Be luqa ip maiiram dai qa raneng ama dlek ip ke tekmet ne ama rleriirang i ama dlek
pem iirang i iirang muqas muqas. De naqerl maget ip ke tekmet ne ama altingki be qiat
den nev Uusep be qiat den sever ama aivetki, de ama qaqet araa saqang.
14 Be luqa i qe tal ama dlek nagel luqa i qa arlma, de ama Ngemumaqa aa ding se qa ip ket
matna ama rleriirang ama dlek pem iirang ne luqa i aa dlek. Be qatikka ne liirang aa dai
qe kaak te ama qaqet never ama aivetki. I qa tuqun ama qaqet ma',
"Maikka mager ip ngene rekmet ne gua barlka aa sakngaqi iv aa nemki taquarl ka. De diip
ngen aan a ngen a buum per aa arlim, i luqa i mekai i ama a sinki qia veleng ka. Dap
kuasik, i qatiaskerl ke iames."
15 De ama Ngemumaqa aa ding se qa ip ke qurl luqia ama nemki te ama laurlka. Be luqia
ama nemki dai qia taqen. Be ariq aip kuasiq iari ama qaqet i quasik te narliip te lautu sagel
luqia ama nemki, dai diip ki ruqun iari ip te veleng ta ip te ngip.
16 Baiv aa de luqa ip ma iiram dai qa taqen madlek ma', "Maikka ngen mai ngene raneng
ama merlengaqa de a ngen aa qames, de re a ngen aa ngeriqising ama merlmerl iising
arken. I qatikka ngen mai, i quaatta i lura i ama qelaing gelem ta i rer ruirl, dap kua ngene
lura i quasiq araa qerang, de lura i ama ruus per a ra, de ngene lura ama aa drlem per a ra
i re uas te araa bisnis, de ngene lura i ret matna ver iari araa arlim i ret matna naik.
17 Dai be ariq aiv iaq dap kua iaiq i quasik kia raneng luqa ama merlengaqa, dai diip kuasik
mager ip ten bandem dap kua rem nem araa a nge ama tekmeriirang.
18 Dai nemka i aa saikngias dai mager ip ke teqerl a ngen sevet liina. I lura ama qaqet i araa
drlem, dai maikka maget ip te taqas mis-a-vet ip tat drlem se luqa aa nambaqa. I luqa aa
nambaqa dai qa men taqurliani ma', *666*.

14

144,000 Ne Ama Qaqet I Re Taing Ama Taingki Ama Iameski
1 Be aiv aa, de ngua lu ama damki ma Saion de qerlka ngua lu ama Sipsiviini i iini nge maarl
pe reves. De ama 144,000 na ra dai ra maarl te na qa. Be luqa i aa rlenki qe ne aa Mam ama
Ngemumaqa ian a rleniim dai ra iil me iim de araa qames.
2 De ngu narli semer a qeni nev Uusep i maikka semer iini ne ama atlu. I anges-anges mer
iini. De ngu narli ama ngemerlas iirang. I ngu narli semet liina ip taquarl ama qaqet te
kutming ne ama rliin be ngerek nak ne ama atlu.

3 I lura ama 144,000 na ra dai re taing ama taingki ama iameski gelna ne ama Ngemumaqa
aa Siaqi. I ra maarl gel ama Rlatpes niirang de ngene ama Barlta araa saqang i ama
maleviam ngen ama rlatpes na ra. I qurli ra i re taing ama taingki i ama aqurlaitki, i qatikka
ngerek se ra rat drlem a qi. I lura i murl ama Ngemumaqa qa vandem per a ra never ama
aivetki ne aa Uimka aa qerekka.
4 I lura ama quatta i ama 144,000 na ra, dai quasik ta rekmet ne a nge ama viirang te ne
ama nankina. Dap te tekmet nanas be maikka ama mening ta. Be ra dai ai de ra tit nequr
ama Sipsiviini arla gamansena. I ama Ngemumaqa qa vandem per a ra ne veleqes ne ama
qaqet never ama aivetki. Be ra dai raquarl lura i ama Ngemumaqa qa arlma i qa guirl a ra
ip bareq a nas, ip ta dai qatikka aa liinka na ra, de barek ke ne ama Sipsiviini.
5 De ra dai quasiq a nge ama lengi ama kaak nget nemet ta. Ii, maikka quasiq araa qeni
sever a qeni arle ves.

Ama Angeluqena Ama Depguas Na Ra I Ra Taqen

6 Baiv aa, naset liina de ngut lu iaq ama Angeluqa i qe kiavarl mer ama serliqis. I aa rletki
ip kel sil ne lunger iara ama Lengi ama Atlunget, i qurli nget masmas bareq ama qaqet
mai i qurli ra ver ama aivetki. I qel sil na nget bareq ama liin mai never ama aivetki, de
bareq ama lengiqa i qa muqas muqas, de bareq ama qaqet mai i araa qetdeng i nget muqas
muqas.
7 I ama Angeluqa qa meraqen saimanau ma',
"Sa ama giqi qia men iv ama Ngemumaqa qa taarl ne ama qaqet per ama kot. Taqurla be
mager ip ngeneng ning me qa de ngen deraarl ne aa rlenki. De maikka mager ip ngene
lautu sagel ka, i qa rekmet ne ama uusepka de ama aivetki, de ama kaska de ngen ama
menpiit mai."
8 De iaq ama Angeluqa ip ma udiam dai qa nes ma',
"Ama qerlingki ama slurlki ma Babilon dai sa lenges na qi! I raquarli ama Babilonkena
dai sa ra qiat na ma qaqet naver ama aivetki mai ip te tekmet ne ama ngerlvem-iirang
maden maden. De diiv ama Slurlka a qurek sagel lura raqurla."
9 De iaq ama Angeluqa qa men ip ma depguas. Dai be qes nes slep ma',
"Nemta i re lautu sagel luqa ama Vuqa de sagel ngen aa nemki, de ra raneng ama
merlengaqa de araa qames,
10 dai diip te srluuv iaiq ama vain i qurli qi mer iaq ama kapka. Lungera ama vain dai
ngere siquat ne ama Ngemumaqa a serlinki. I maikka ama qurek per a qa malai na ra.
Taqurla be maikka diip te tal ama getget malai mer ama altingki i ama dul ama rluqa na
nget met ki, (ama salpa). Be diip lenges lenges na ra de ama Angeluqena araa saqang de
ngene luqa ama Sipsiviini arla saqang.
11 Be qatias diiv ama aavulaap nge taarlviit nemet luqia ama altingki i qin ban a ra re
ama getget. Be lura i ai de re lautu sagel ama Vuqa, de sagel ngene aa Nemki, de ra raneng
ian a merlengaqa, dai lura dai diip kuasik te raneng ama maspetki ver ama niirl de ngene
ama arlen."
12 Baip lua i liirang aa nge men, be lu ngen aa i ngenet dadem ama Ngemumaqa aa lengi
de ngene taneng a nget merep, dai quasik leklek pe a ngen a ngerik namene ma Iesus. Dap
ngen deraarl malkuil.

13 Baiv aa, de ngu narli a qek ka taqen nev Uusep. I qa taqen ma',
"Ngi iil ama lengi raqurliani: Lura i re iames i rlas tem ta mene ma Iesus, dai aip ta ngip,
dai diip te raneng ama Slurlka aa arlias."
De qerlka ama Qevepka ama Glasingaqa qa ruqun ma',
"Ii, maikka mager ip masmas per a ra naser araa rleriirang ver ama aivetki. I diip mas per
a ra ve uusep, i diip te raneng araa ranbandem naver iirang."

Sama Nirlaqa Qa Men Ip Ta Ter Ama Asmes Never Ama Aivetki

14 Baiv aa, de ngua lu ama aavulki, i ama lauilaqi. I ama qaqeraqa qa mugun pem ki. I luqa
dai ama King na qa, i qa mu ama ningaqa i qa ne ama gol. De qa raneng ama sinki ama
airikki ve aa ngerik i maikka ama gerliqi.
15 De saqiaskerlka baing se iaq ama Angeluqa sedarliik nev ama Ngemumaqa aa Vetki
ama Glasing a qi. De qa nes slep sagel luqa i qurli qa ver ama aavulki, be qa ruqun ma',
"Ngi diq ama asmes ne gia sinki! I ama asmes mai ver ama aivetki dai sa merl na nget!
Taqurla, be qerl ama giqi iara ip ta tet lungera ama asmes."
16 Baiv aa, de luqa i qa mugun per ama aavulki dai qa raneng aa sinki de qa rlan a qi ver
ama aivetki. Be qi dikdiq ama asmes i sa merl na nget.
17 De saqiaskerlka iaq ama Angeluqa qa aang sedarliik nev ama Ngemumaqa aa Vetki
ama Glasing a qi, i qi ve Uusep. I saqias kerlka qa raneng iaiq ama sinki.

18 Baiv aa de saqiaskerlka iak ka men, i qa men nagel ama luqupka i qa sagel ama ranbandemiis, i ama alta. I luqa dai aa dlek ip ke uas te ama altingki. De qa nes slep sagel luqa i qa raneng ama sinki i maikka ama gerliqi malai. I qa ruqun ma',
"Ngi at gia sinki i maikka ama gerliqi malai. De ngi diq ama asmes never ama kasiq ama vain i nget per ama aivetki, de ngi iing demna na nget. I a nger a asmes mai dai sa merl na nget mai."
19 Baiv aa, de luqa ama Angeluqa qa raneng aa sinki de qa rlan a qi ver ama aivetki. I liina ngere siquat sever ama Ngemumaqa i aa dlek peviit, ai diip ka tuvet bareq aa qumespik. Be diip ke verleset ne aa serlinki sagel ta ip taquarl luqa i qa mainmet pe aa gam ip te ama qerlapki nep nget. I lungera ama gam dai nget never ama kasikka i ra tis nget, *Ama wain.*
20 I ama qaqet i ra raneng ama Ngemumaqa aa serlinki dai qurli ra darliik ne luqia ama qerlingki. Be qa mainmet pem ta, be re ama qerekka i maikka ka ip taquarl ama aiqumka. I qa saimanep be mager ip lem sep ma a qaqeraqa a uuves. Be qa tit, be qa tit saimanau i maget kur ama 300 kilomita.

15

Ama Angeluqena I Ama Ngeriqit Ngen A Iam Na Ra, Rat Den Se Ama Merlen
1 De aiv aa, de ngua lu iani ama barliini i iini nge baingses nev Uusep. I ngua lu ama Angeluqena i rat den se ama merlen i ama ngeriqit ngen a iam na ra. Be sa aip perleset ne lungera ama merlen, dai lungera de dengdeng. I diiv ama Ngemumaqa qe verleset ne aa serlinki ne liirang aa.
2 Baiv aa de ngua lu iani ip taquarl ama kaska. I qem ngim ne ama atlu ip taquarl ama galas de ngen ama altingki. De ngua lu ama Slurlka aa liinka i ra maarl vet garli ne ama kaska. I lura dai sa ra uirl se luqa ama Vuqa ngen aa Nemki i qi tal ama dlek de qi dai ama rarlimini se ama *666.* I maikka quasik te lautu sagel liirang aa. I ama Ngemumaqa qa qurl a ra re ama gitaqina, be ra raneng a nget.
3 Be re taing ama taingki nagel ma Moses, i ama Ngemumaqa aa maatpitka. De saqiaskerlka re taing iaik nagel ama Sipsiviini. I luqia ama taingki dai raqurliani:
'A Slurlka, ngi ama Ngemumaqa i ama dlek mai gel ngi. I ama rleriirang mai i ngi tekmet ne iirang dai ama glasing iirang, be iirang nge taarl ne auur a taing.
I raquarli ngi dai ama King bareq ama liin mai. De gia gamansena dai ama seserl nget naik de nget dai maikka ama a revan nget.
4 Taqurla be mager iv ama qaqet mai reng ning me Ngi. De saqikka mager ip ta taarl ne gia rlenki veviit.
A Slurlka, ngi naik dai ama Glasingaqa na Ngi. I ama liin mai ne ama qaqet dai diip ta ren ip te lautu sagel Ngi.
I raquarli, gia gamansena ama seserl nget dai sa nge men sa sekgames.' Kisim Bek 15.1
5 Aip ta raing be verleset, de ngua ngim sev uusep dai ngua lu ama rumki ama glasingas met ki i qi ve ama Ngemumaqa aa Lautu-vem-ki, i rattem met ki.
6 De ngua lu ama Angeluqena ama ngeriqit ngen aiam na ra, i ra tit se ama merlen i iak de iak ip te lenges ne ama qaqet. I ra urlisnas pe ama luan i maikka ama atlunget de ngeren sin malai. De ra aatik mene araa lemeng ne ama liit i nget ne ama gol.
7 De iani nemene liirang aa ama Rlatpes niirang i iirang ngere iames, dai iini nge quarl te ama milat ne ama gol i ama ngeriqit ngen a iam na nget sagel lura ama Angeluqena ama ngeriqit ngen a iam na ra. I lungera ngere siquat te ama Slurlka aa serlin ama ngeriqit ngen a iam na nget.
Dai lungera ama serlin dai nget nagel ama Ngemumaqa i qe iames masmas.
8 De masna buuv ama Lautu-vem-ki ne ama nanges-aap, ngen ama ansinki, de nge ama dlek nagel ama Ngemumaqa.
Taqurla be maikka liirang aa nge vesdet pe ama Lautu-vem-ki, be quasik mager iv a qek ka ran sep ki, ip deng i verleset ama tuvetki gel ama Angeluqena i ama ngeriqit ngen a iam.

16

Ama Ngemumaqa Qa Verleset Ne Aa Serlinki Sever Ama Aivetki
1 Baiv aa, de ngu narli iak kes nes i qurli qa ve ama Lautu-vem-ki. I qes nes slep sagel ama Angeluqena ama ngeriqit ngen a iam na ra, ma', "Maikka mager ip ngen diit i iak de iak se a ngen a milat i buup nget ne ama Ngemumaqa aa serlin sagel ama qaqet per ama aivetki mai!"
2 Taqurla de luqa i qe rarlma dai qa arles aa milatka sever ama aivetki. De maikka masna ama bias ama dlek pem nget i nget muqas muqas, i maikka ama vunget, dai nge men per

ama qaqet. I liirang aa nge men pet lura i ama vuqa aa merlengaqa men a ra. De saqikka ngene lura i ai de re lautu sever aa nemki.
3 De ama Angeluqa ip ma udiam ka mit be qa arles ne aa uaq ama milatka ve ama kaska. Be qa guirltik per ama kaska be qa ip taquarl ama qerekka nep ma qaqeraqa i sa qa ngip. Be ama tekmeriirang mai i ai de iirang ngere iames pe ama kaska, dai iirang nge ngip.
4 Be aiv aa, de ama Angeluqa ip ma depguas ka arles ne aa uaq ama milatka mer ama kaina, de met ngen ama menpiit. Be lungera dai guirltik per a nget be ama qerekka na nget.
5 De ngu narli luqa ama Angeluqa i ai de qe uas te ama qerlap ka ruqun a Slurlka ma',
"Maikka murl dai qurli ngi aa, de iara dai qurli ngi aa. De ngi dai ama glasing a ngi. De vet gia kot, dai maikka ai de ngi taqat matmet se ama qaqet ama vura.
6 I lura i ra lenges ne gia qaqet ngene gia Aamki-na-ra i ama atlura, i ra veleng ta be araa qerekka qa arletik. Taqurla be ngirl kuarl te ama qerekka barek lura ama vura, ip mager ip te srluup. I maikka araa ranbandem aa i re tal nget."
7 De ngu narli a qek kes nes i qurli qa gel ama luqupka sagel ama ranbandemiis i qe tuqun ma', "Ii, a revan a Slurlka, ama Ngemumaqa na Ngi i ama dlek mai gel Ngi. Ai de ngia tatmet se ama qaqet per ama kot, be gia kot dai ama a revan nget de ama seserl nget mai."
8 Be aiv aa, de ama Angeluqa ip ma rlatpes ka mit be qa arles aa uak ama milatka ver ama nirlaqa, be ama Ngemumaqa aa ding se ama nirlaqa be qe nin ama qaqet i ama quatta ngen ama nankina.
9 I luqia ama altingki never ama nirlaqa dai maikka ama uilas malai. Be maikka qi nin lura ama qaqet. Be ra tuqut ama Ngemumaqa aa rlenki. I raquarli qa, qa taarl ne aa tuvetki bareq a ra. Dap kuasik ta guirltik per araa rut ip ta taarl ne aa rlenki. Maikka quasik.
10 Be aiv aa, de luqa ama Angeluqa ip ma ngeriqit ka mit be qa arles aa uaq ama milatka mer ama Vuqa aa siaqi i qurli qa de qe uas. De masna ama bengaingki qia aat per aa liinka i ama quatta ngen ama nankina, be res nis tik men araa qulbaing se lungera ama merlen ama slurlnget.
11 Be ra taqen mavik ne ama Ngemumaqa i qurli qa ve uusep, i re tal ama getget de ama bias per araa qetdeng. Dap katiaskerl kuasiq ai ra guirltik per araa rut de ra ngim temanau ne araa viirang i re rekmet ne iirang.
12 Be aiv aa, de ama Angeluqa ip ma ngeriqit ngen a qa, qa arles ne aa uaq ama milatka ver ama kainaqi ama Slurlki ma Iupretis. Be luqia ama kainaqi dai maikka ding a qi, iv ama kingkena rat den ngene araa amiqena, rat den ianai sagel ai de baingbaing se ama nirlaqa.
13 De ngua lu ama depguas ne ama Sinap i nger ip taquarl ama qelmin. I baing se nget mer ama Vuqa aa Aamki, de ngen aa Nemki ara aamki, de ne mer iaq ama slurlka aa aamki na qa i ama Kaak-ka.
14 I lungera ama Sinap dai ngerem ngim taquarl ama qelmin dai ama Semka aa uis. De ai de ngeret matna ama rleriirang ama dlek pem iirang i iirang muqas muqas. I nge mit maden maden sagel ama kingkena ver ama qerleng mai ver ama aivetki. I ngere narliip ngere tekmet ne ama kingkena ip te iing demna ne araa amiqena, ip mager ip ta raarl ne ama arasmesna vet luqa ama Nirlaqa de Dengdeng. I diip ta tesna re ne ama Ngemumaqa i aa dlek peviit katias.
15-16 I luum aa ama aiverem i diip ta tesna ver auum, dai uum angera rlenki, ne ama Hibruqena araa lengi, dai ma', *AMAGADAN.* De ngene narli auur a Slurlka a lengi:
"Ngene narli! Diip Ngua ren sagel ngen ip taquarl ai de ama suamka qat den. I quasik ngen drlem aip diip kesnada de ngua ren. Taqurla be ariq aip lura ama qaqet i qurli ra i rem ngim, de re taqa mu araa luan, dai mager iv ama arlias per a ra. I raquarli, diip kuasiq ama qelepta tik gua anmenki be ngua lu ra i qurli ra sena."
17 Be aiv aa, de luqa ama Angeluqa de dengdeng dai qa mit be qa arles aa milatka mer ama serliqis. De a qek kes nes naivuk sagel kurl ama Ngemumaqa pe ama Lautu-vem-ki. I qa nes slep ma', "Katikka verleset ne liirang aa!"
18 Be sa aip ka nes de ama amngim iirang maden maden, de vukpukdeng pe ama rarlias slep be ama aiveres, de ngen ama qenkenki qip kuip. I luqia ama qenkenki dai as maikka ama slurlki malai, i quasiq a qi ip taquarl murl iang i ngere rarlma gel ma Adam de iinamek.
19 De luqia ama qerlingki ama barlki ma Babilon dai barlmet na qi be ama depguas ne ama garli. De ver ama qerleng mai dai lenges ne ama qaqet araa vet ngene araa tekmeriirang. De ama Ngemumaqa dai quasiq ai ngerlangken per a qa ne ama viirang mai gel lura ama Babilonkena i ra rekmet ne iirang. Taqurla be qa arles aa milatka ne aa serlinki mai, sevet liirang aa arle ves.
20 Ii, luqia ama qenkenki ama slurlki qia men be ama ailaniirang i qurli iirang de ama kaska aa rlan dai iirang nge man manep pe ama qerlap. De qerlka ama dam mai dai nger aasik be quasiq a nget.

21 De ama qaikki ama slurlki i qi ne ama ais nge raat i maikka ama slurlnget i ama dul na nget. I anger a merlen iak de iak dai ip taquarl ama velemki. I lungera nge raat never ama uusepka per ama qaqet mai. Taqurla be ra taqen mavik ne ama Ngemumaqa sevet lungera ama ais arle ves i ngere lenges na ra maden.

17

Ama Nanki I Qirl Uirl Se Ama Ngerl-mer-iirang I Qi Tal Ama Ranbandem Ama Vu Nget

1 Be aip perleset ne liirang aa, de iak nemene lura ama Angeluqena i ama ngeriqit ngen a iam na ra, i ra arles ne ama milat, ke men sagel ngua de qa ruqun ma',
"Ngia ren. I diip ngu reqerl a ngi ne luqia ama ngerl-met-ki i ama qaqet mai rat drlem se qi. I maikka qi dai qi veviit i qi uirl se ama qerleng i buup, i luqia i qi siquat ip taquarl ama qerlingki ma Babilon i buup ne ama kaina ver a qi.

2 Ama kingkena never ama aivetki dai ai de re lenges na nas i re na qi. De qerlka ama qaqet mai never ama aivetki dai ra rekmet ne ama tekmeriirang ama ngerlvem-iirang te na qi. Be ne lungera ama gamansena dai lenges lenges na ra ip taquarl ama qerlap ngere lenges ne ama qaqet."

3 Baiv aa de ama Angeluqa qa mer a ngua ne ama Qevepka aa dlek de qa mit se ngua iasai saver ama qerlingki i ama ausaqi i qurl ama dul naik per qi. Be vet luus aa dai ngua lu iaiq ama nanki i qia mugun per ama aurlki ara rlengki i qi muqas, i ama mariaqi. I ver ara qetdingki dai ra iil ama a rlen i buup. I lungera ama a rlen dai nget tuqut ama Ngemumaqa. De luqia ama aurlki dai ara ning ama ngeriqit ngen a iam na nget de ara aalem dai ama malepka na nget.

4 I luqia ama nanki qia mu ama luan, i ama blu qi ne ama mariaqi. De ara muremiis dai nget muqas muqas i nget ne ama gol, be ver ara luan dai qia quap se ama dul i ama glasing a nget i ngerem ngim ne ama atlu malai de ngen ama lalai i maikka ngere tal veviit.
De qia raneng ama kapka ve ara ngerik, i qa ne ama gol. I buup ka ne araa tekmeriirang i ama vu malai dama Ngemumaqa aa saqang. I liirang aa iirang ngere teqerl ne ara ngerlvem-iirang.

5 Be, de luqia ama nanki ara qames dai sa ra iil ara rlenki. I luqia ama rlenki dai i qi teqerl ai qi dai ama rarlimini na qi se ama ngerlvem-iirang per ama aivetki mai. I ra tis ki ma Babilon."

6 I luqia ama nanki dai qia veleng ama Ngemumaqa aa qaqet de ngene lura i rel sil sevet ma Iesus. De ngua lu qi i qia srluup lura araa qerekka be qi kabaing. Ngua lu liina be maikka ngemerl a ngua be ngua tu gua qevep maberl.

7 Dap luqa ama Angeluqa qa ruqun a ngua ma',
"Kula ngia tu gia qevep maberl. I diip ngu reqerl a ngi ne ama rarlimini ve luqia ama nanki ara lengi angera rleng. De ngene luqia ama aurlki i ara ning ama ngeriqit ngen a iam na nget de ara aalem ama malepka na nget, i ai de qi tal ama nanki."

8 Dai luqia ama aurlki i sa ngia lu qi, dai murl kurli qi aa, dav iara dai quasiq a qi i ai. Dap diip laip kia iit nemet luqa ama ademka i maikka qa saimanep i quasiq ai deng na qa i ai. Be diip ma Kristus ke lenges na qi be maikka diip lenges na qi mai. I murl i as quasiq ama Ngemumaqa qa rekmet ne ama aivetki dap sa qa iil aa liinka araa rlen i iak de iak pe ama Langinka ne ama Iames. Dav iari dai quasik ka iil araa rlen. Be lura vet luqa ama liinka i quasiq araa rlen gel ama Ngemumaqa dai re nan se luqia ama aurlki i araa dlek i nget muqas. I raquarli, murl kurli qi aa, dav a iara dai qia aasik. De saqiaskerlka laip kia ren.

9 Maikka mager ip ngen taqat matna ne a ngen a saikngias ip ngen drlem se liina. I lungera ama ngeriqit ngen a iam ne ama nging dai ngere siquat ne ama dam aa ama ngeriqit ngen a aiim na nget. Be luqia ama nanki dai qia mugun dem nget.

10 I lungera ama ning dai ngere siquat te ama kingkena i ama ngeriqit ngen a iam na ra. Be ama ngeriqit na ra nevet lura, dai sa lenges na ra, dav iak dai as kurli qa aa, dav iak dai as kuasik ka men. Be luqa i qa nasat dai diip kurli qa se ama veluus naqatikka.

11 De iaq ama King ip ma ngeriqit ngen a depguas dai qe siquat te ama aurlki. I luqia ama aurlki i murl kurli qi aa, dap sa iara dai quasiq a qi. Dai qi nemene luqa ama liinka ne ama kingkena i ngul sil sever a ra. I qerlka qa dai diip lenges na qa.

12 De lungera ama malepka ne ama aalem i medu ngia lu nget, dai ngere siquat te ama kingkena i ama malepka na ra. I lura i as kuasik ta men. Dap diip te taneng ama dlek te ne luqia ama aurlki. Be ra dai diiv ama kingkena na ra se ama veluus naqatikka.

13 Be lura ama kingkena dai diiv araa tuaqevep i ama quanaska naik. Be araa rlen i ama barl nget, de araa dlek, dai diip te quarl te liirang aa bareq ama Aurlki.

14 De diip ta taarl ip ta tes luqa ama Sipsiviini, dap diip ka sep lura are ves. De qa dai ama Slurlka daleng ama slurlta, de qa dai ama King daleng ama kingkena mai. Be lura ama

qaqet mai i qurli ra re na qa, dai lura i murl ka nes tem ta iv aa uis na ra, de qa mak na ra bareq a nas. Be ai de ra tit kur aa lengi veleqes ne ama merlen de diip te ne qa be diip te uirl se lungera ama arasmesna."

15 De ama Angeluqa qa ruqun a ngua ma',
"I medu i ngia lu ama Ngerl-met-ki i qia uirl se ama qerleng i buup, dai qi ip taquarl ama qerlingki ma Babilon i buup ne ama kaina ver a qi. Dai liina ngere siquat te ama liin mai ne ama qaqet, i ama qaqet i araa qetdeng muqas muqas, de ama lengiqa mai i qa muqas muqas, de ngen ama qaqet mai.

16 De lungera ama aalem ama malepka na nget i sa ngia lu nget, dai lungera mai ngere ne ama Aurlki, dai diiv angera qumeski ne ama Ngerl-met-ki. Ii, maikka diip ngere lenges na qi maden de re rlekmet ne araa luan mai. De diip ta as ama serlik mai never a qi, de re iin me qi mai mer ama altingki.

17 Ii, i diiv ama Ngemumaqa qa tu lungera ama tuaqevep de araa rlan, ip mager ip te rekmet ne liina ip baing se iini. I sa murl ka meraqen sever iini. I diiv ama aurlki qia ar ama dlek nagel lura mai be diip ngerek se qi, qi uas daleng ama kingkena mai, be deng pet luqi ama giqi i murl ama Ngemumaqa qa meraqen sever iirang.

18 Be luqia ama nanki i sa ngia lu qi, dai qi siquat te ama qerlingki ama slurlki i ai de qi uas te ama kingkena ver ama aivetki mai."

18

Ama Lengi Sevet Ma Babilon I Sa Lenges Na Qi

1 Be aip naset liina, de saqi ngua lu iaq ama Angeluqa i qat den navuk nev Uusep. I luqa ama Angeluqa dai maikka aa dleq ama slurlnget. De aa Muremiis dai nge rekmet ne ama aivetki be qia sin malai.

2 De maikka qa nes ne aa dlek slep ma',
"A qerlingki ama slurlki ma Babilon dai sa lenges na qi! Sa lenges na qi! Be sa qi dai ama luqupki ne ama reqanges i buup ki ne ama Sinap ngen ama iaus i nget muqas muqas, de ngen iarang nev ama dul. De diip ama uaik i nget ip taquarl ama qarlu de ama berlasu dai nge buup luqia ama luqupki.

3 I raquarli, luqia ama luqupki dai qi raquarl ama ngerl-met-ki. Be maikka qi teqestem ama qaqet mai ip te srluuv ara qerlap sever ama ngerlvem-iirang maden maden, de ngen ama tekmeriirang ama viirang. Taqurla de ama Kingkena mai dai qerlka re na qi i re tekmet ne ama vu. De lura ama qelaing gelem ta dai ra tal ama qelaing peviit ne ara gamansena i qi rarliq ama tekmeriirang i iirang ngere tal veviit."

4 De saqiaskerlka ngu narli iaq aa qenem nev Uusep i qa taqen ma',
"Ngen, i gua qaqet, maikka mager ip ngen diir ianai nevet luqia ama luqupki de ngene diit namen a ra. I arik ma', i ngene tal ama ranbandem ama vunget sever ama viirang arle ves.

5 Be maikka araa viirang dai iirang peviit. Be ama Ngemumaqa qet lu araa viirang mai.

6 I diip ke guirltiq araa viirang bareq a ra, i murl luqia ama luqupki qia rekmet niirang sagel iari. I qia arles ama milatka ne ama viirang sagel ngua uis, dap diip ngu guirltik ba qi ne ama milariam. Maikka!

7 Taqurla dai be maikka mager ip ngene van a qi re ama getget slep, ip katikka maget kut lungera ara gamansena i qia qiat ne ama tekmeriirang i buup bareq a nas.
I qatikka da ara rlan dai ai de qia taqen ma', 'I qatikka ngua dai ngua veviit i ngu uas te ama qerleng buup ip taquarl ama King. De ngua dai quasiq ai ama sauaikki na ngua. Kuasik. De quasik mager ip ngu nak ne ama arlemigl never a qek nevet gua liinka i qa ngip. Maikka quasik!!'

8 Be ngene lu, diip per ama nirlaqa ama quanaska, i diiv ama tuvet nge ren ba qi i nget muqas muqas. I ama aapngipki, de ngen ama arlemigl naver ama ngipta, de ngen ama niingki te ama asmes. De diip ta rang mer ama altingki, i raquarli ama Slurlka ama Ngemumaqa i aa dlek peviit, be diip ka tuvet ba ra.

9 De ama Kingkena mai never ama aivetki i re na qi de re paikmet te na qi sever ama viirang be qurli ra ver ama qelaingka aa rleng, dai diip te lu ama rlevunki ngen ama rluqa de ngen ama aulairl maden naver a qi. Taqurla be lura ama kingkena dai diip tek nak be rek nak ne ama arlemigl de ama merlenka ver a ra.

10 Be diip tet lu raqurla de ngeterl a ra slep i ret lu ama tuvetki ama slurlki, be re maarl sangis de rek nak slep ma', "Aiiii aauuu. Aiiii aauuu. Ngu lu nanaa be lenges ne ama luqupki ama slurlki i mekai ara dlek peviit? Ma Babilon i lenges na ngi se ama veluus, i ngi tal ama tuvetki."

11 Dap lura i rem nem ama tekmeriirang per ara luquviirang per ama aivetki, dai diip tek
nak de re peruurl araa ngerik i araa arlem aa. I raquarli quasiq a qek ken ban per araa
quvang be lenges ne araa bisnis.
12 I lungera ama quvang dai ama gol de ama silva, de ama dul i maikka ama glasing a nget,
de ama lalai i maikka ngere tal veviit, de ama luan i ama blu i nget muqas muqas, de ama
luan i ama marianget ama qeiangkeiang nget. De ama meng i nget muqas muqas i a ngera
mas ne ama atlu, de ama tekmeriirang mai i ra rekmet ne iirang ne ama Ilipan anger a
aalem, de ama tekmeriirang mai i ra rekmet ne iirang ne ama meng i ai de nger tal veviit.
De qerlka ngen ama bras de ngen ama ain, de ngen ama a dul i ama releptelev-iirang per
a nget.
13 De iang ama quvang i ra nem nget dai nget taqurliani: Ama tekmer-iirang i iirang a ngera
mas ne ama atlu, de ama arles i nget muqas muqas ip ta tes, de ama qinepki i ara mas, de
ama marles i nget muqas muqas i araa mas, de ama sanda ama atlu nget, de ama vain ngen
ama uil, de ama plaua ngen ama wit ama atlu nget, de ama bulmakau ngen ama sipsip, de
ama hos ngen ama karis. De qerlka ngene lura i re bisnis ne ama qaqet i rem nem ta maden
maden sever araa rleriirang. I liirang aa mai dai quasiq a qek ip saqias ken ban per iirang.

14 Ii, be diiv ama qaqet i ai de re bisnis be ren ban per araa quvang dai diip te ruqun ma',
"Liirang aa i ama atliirang i ai de ngene rarliq iirang, dai sa quasiq iirang aa. De gia
Muremiis ama atlunget, i liirang aa mai dai sa iirang nge aasik namen a ngen be saqias
kuasik mager ip ngen der iirang."
15 Be lura i re bisnis ne liirang aa, be sa ra mer ama qelaing i buup, dai maikka diip teng
ning maden i lungera ama getget ama vu nget i ret lu luqia ama qerlingki ama barlki qi tal
nget. Be diip ta raarl sangis na qi, de rek nak i araa arlem slep naver a qi.
16 De diip tek nak ma',
"Guarai, maikka ama arlem ngua malai nevet luqia ama qerlingki ama barlki! I murl dai
qia mu ama luan i maikka ama atlunget, i ama luan ama blu de ama marianget, de qia
muremiis ne ama gol, de ngen ama a dul i ama atlunget malai ngen ama lalai i maikka
ngere tal veviit.
17 Be naqatikka iara se ama veluus, dai lenges ne ara qelaingka i ai de qia mugun per aa
rleng."
De lura mai i ai de re tekmet se ama sipkina, de lura i ai de ra tit dama sip, de lura i ai de
ret matna de ama sip, de lura i re bisnis per ama kaska, dai lura mai ra maarl sangis ne ma
Babilon de rem ngim.
18 Dai be ra lu ama nangesaqi i ma Babilon kiat dang, de res nes slep ma', "Guarai, Ngu
lu quarl a qik i ai ama qerlingki ip taquarl luqia i qiat dang?"
19 De qatikka ra rlu ne ama ianemaqa sever araa ning, de rek nak de qurli ra aa i ama
merlenka ver a ra. I ra taqen slep ma',
"Guari, maikka ama arlem uut nevet luqia. I luqia dai mekai qia raneng auut se auur a
bisnis i imanau de iinamuk dama sip. Be mekai uut mugun per ama qelaingka a rleng.
Dai maikka a arlem uut! I naqatikka masna lenges na qi!"

20 Dap ngen i qurli ngen pe Uusep, dai maikka mager iv ama arlias per a ngen, de saqikka
ngen, i ama Ngemumaqa aa liinka, de ngen aa Aposelkena, de aa Aamki-na-ra, dai mager
iv ama arlias per a ngen malai i sa raquarli ama Ngemumaqa qa virliit ba ra ne araa
viirang i mekai ra lenges na ngen."

21 Be aip perleset ne liina, de ngua lu iaq ama Angeluqa i qa mer ama a dularl i maikka ama
a slurlarl i ai de re tevik ama luan per aarl. Dai qa met larl aa de qa rlu na arl sep ma kaska.
De qa ruqun ma',
"Dai saqikka liina raqurla dai diip ta aat luqia ama qerlingki ama slurlki ma Babilon de
maikka re rlu na qi i manep slep, be ama qaqet dai saqias kuasik mager ip diip tet lu
qi.
22 Taqurla be vet ma Babilon, dai diip kuasiq ama taing ne ama gitaqi de ama a rliin de ama
a rlaun de ngen ama ailekmet, de iarang taqurla a ngere qenap. Dai saqias diip kuasik
semer iirang i muk per a ngi. De ama qaqet i ra sunas ip tet matna ver ama rleriirang
muqas muqas dama sikul, dai diip kuasiq ai qurli ra ver a ngi. De diip kuasik te rligus
ama rais per a ngen qerlingki.
23 De diip kuasiq ama laam ngerem ngim per a ngi. De ama lengi sever ama quatta ngen
ama nankina i re narliip te ngerlvet, dai liina dai saqias diip kuasiq iini nge ren i muk
per a ngi ma Babilon. I murl gia barlta i rerl uirl se ama bisnis per ama kamapani
ver ama aivetki mai, dai maikka ama qaqet mai dai rat drlem sever a ra. De ne ama

kuaindem i ngen dekmet na nget, dai ngen dekmet maden ne ama qaqet never ama qerleng mai."
24 Be qatikka vet ma Babilon dai i murl ta veleng ama Slurlka aa Aamki-na-ra de ngen aa uis i re tal aa rletki. Be vet luqia dai ama rarlimini se ama aapngipki bareq ama Slurlka aa qaqet per ama aivetki mai.

19

Ama Ngemumaqa Aa Liinka Dai Ama Arlias Per A Ra Lenges Ne Ma Babilon
1 Baip naset liina, de ngu narli ama dengiqi slep mer ama qaqet de ama Uusepka aa rlan. I res nes ma',
"Uut taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki! I qatikka auur a Ngemumaqa i qa naik dai qe iames na uut. I maikka qa dai ama dlek mai gel ka, de aa ansinki dai qi veviit.
2 De aa gamansena dai maikka ama a revan. Ai de qa tatmet se ama qaqet per ama kot, be aa kot dai ama a revan nget de ama seserl nget mai. I sa qa kot se luqia ama Ngerl-met-ki i mekai qia lenges ne ama qaqet mai never ama aivetki ne ara gamansena ama vunget. I qa guirltik ba qi ne ama ranbandem kur ara viirang i qia veleng aa qaqet."
3 De saqiaskerlka res nes ma',
"Uut taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki! I ama rlevunki ama slurlki nemer ama altingki i qi nin ma Babilon, be qatikka luqia dai ai de qia tit piit be quasik perlverleset."

4 De ama Barlta ama maleviam ngen ama rlatpes ngene liirang aa i iirang ngere iames ama Rlatpes niirang, dai re aan araa buum be re lautu sagel ama Ngemumaqa i qa mugun mer aa Siaqi. I ra nes ma',
"Maikka ama a revan i uut taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki!"
5 De ngu narli a qeq aa qenem ianai sagel kurl ama Ngemumaqa, ma', "Ngen mai ngen deraarl ne ama Ngemumaqa, i lu ngen aa i qurli ngen per aa arlim. I lu ngen aa i ngen i ngene uas te ama a lat i nget peviit, de saqikka ngen a ngen i ama buaiskena na ngen. Dai qatikka ngen mai ngene palu gel ka."

Ma Iesus Aa Asmeski Ip Trlas Te Aa Qaqet Men A Qa
6 Baip naset liina, de ngu narli ama dengiqi slep mer ama qaqet i buup, de ngene a drlindrlin de nget trlas. I ama lengi nge men ma',
"Uut taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki! I qa dai ama dlek mai gel ka! I sa qurli qa i qe uas masmas!
7 Iara dai maikka mager iv ama taringas per auut malai de ama arlias per uut de uut taarl na qa ne aa ansinki!
I sa ama giqi qia men iara iv aa Uimka ama Sipsiviini qe ngerlvet. I sa aa ngerlki dai qia muvem nanas ip ki ngerlvet na qa.
8 I ama Ngemumaqa dai sa qa qurl a qi re ama luan ama glasing a nget. I maikka ngeren sin malai, de maikka lungera dai ama iames nget. De qia mu lungera ver a nas."
(Lungera i qia muremiis dai ngere siquat te ama gamansena i ama seserl nget gel ama Ngemumaqa aa Liinka.)
9 Be aiv aa, de ama Angeluqa qa ruqun a ngua ma',
"Ama Ngemumaqa dai qa nes te lura ama quatta ngen ama nankina ip ta ren sever aa asmeski i lua i diiv aa Uimka qe ngerlvet. De diip ke qurl a ra re ama arlias na gel nas i ama atlunget malai."
De qa rluses ma', "Lunger iara ama lengi dai ama Ngemumaqa aa lengi i ama revan nget."
10 Be aiv aa de vaik per a ngua pet luqa ama Angeluqa aa arlim. Dap ka ruqun a ngua ma', "Kurli! Kula ngi lautu sagel ngua! I quasiq ai ama Ngemumaqa na ngua! I ngua dai ai de uunet matna raquarlna de ngene lura mai i ai de ra tu araa qevep sevet ma Iesus de rel sil sever a qa. Dai maikka mager ip ngi lautu sagel ama Ngemumaqa naik."
I raquarli ama lengi i baing se nget sevet ma Iesus, dai ngere tekmet ne ama Aamki-na-ra ip tel sil sever ama Ngemumaqa ne ama Qevepka ama Glasingaqa aa dlek."

A Qaqeraqa I Qa Mugun De Ama Hoski Ama Lauilaqi
11 Be aip naset liina de ngua lu bing mene ama Uusepka, be never ama hoski i qi maarl i iak ka mugun per ara rleng, i ama lauilaqi. I luqa aa rleniim ma', '*A Revanka,* de aa a iaiq ma', *Ka-maarl-Madlek.* De ne aa gamansena ama seserlnget dai ai de qa tatmet se ama qaqet per ama kot, de qa taqa tekmet se ama arasmesna.
12 De qem ngim ip taquarl ama rluqa ve aa sakngaiam. De qa mu ama King aa ningiitnek per aa uuves i buup ne iitnek. De daa qames dai iaiq ama a rlenki i sa ra iil me qi. Be quasiq a qek kat drlem pe luqia ama a rlenki ara rleng. Dap katikka qa naik dai qat drlem.

13 De ama luanki ama ainkulki i ai de qe rurlisnas pemki dai ama qerekka qa uung ki. Be
ra tis aa iaiq ama rlenki ma', *Ama Ngemumaqa-aa-saikngias-pem-ka.*
14 De iari ama arasmesna vem ta i maikka buup na ra, i ra nev uusep i ra mugun dama
hoskina ama lauil a nget de ra tit naser a qa. De ver a ra, dai ra mu ama luan i ngeren sin i
maikka ama mening nget malai i ama lauilanget.
15 Be nemer aa Aamki dai ama sinki ama ainkulki, ama gerliqi ip ke dikmet ne aa qumespik
never ama aivetki mai. Be diiv ama qaqet mai araa Slurlka na qa, be diip ke raneng aa
sekpetki ne ama ain ip ke rurlistik per ama qaqet. Be ne ama Ngemumaqa aa dlek i qa
veviit, dai diip ka ruvet bareq aa qumespik. Be diip ke verleset ne aa serlinki sagel ta ip
taquarl luqa i qa mainmet pe aa gam ip te ama qerlapki, i lungera dai ra tis nget 'ama wain'.
16 De ver aa luan kur aa rlebaam, dai lunger iara ama a rlen ma', *A King daleng ama*
Kingkena mai. De ama Slurlka daleng ama slurlta mai.
17 Be aiv aa de ngua lu iaq ama Angeluqa i qa maarl ver ama nirlaqa aa rleng. De qa
meraqen slep sagel ama uaik mai i nger kivarl mer ama serliqis ma',
"Ngen den sever ama Ngemumaqa aa asmeski ip mager ip ngen dres ama serlik never ama
kingkena!
18 De diip ngen dres ama aarliit never ama barlta i re uas te ama soldiaqena, de nevet
ngen araa hoskina, de ngene lura i ra tuqun per angera rleng. De ngene lura i ret matna
ver araa bisnis, de ngen ama buaiskena i ret matna naik, de ngene lura i ai de re barlnas,
de ngene lura i qurli ra naik."
19 Baiv aa, de ngua lu ama Aurlka ama Semka qe ne ama kingkena mai never ama aivetki,
i re ngingdemna ne araa qaqet, i ama rasmes-pem-ta. I re narliip ta tesna, te ne luqa i qa
mugun per aa hoski ara rleng ama lauilaqi. I re narliip ta taarl sev aa qames ke ne aa uaq
ama liinka, i lura dai ama rasmes-pem-ta.
20 Dap kuasik maget na ra. I maiqatti raqurla be lenges na ra, i ra uurut luqa ama Aurlka
ama Semka, de ngene luqa ama slurlka aa Aamki na qa i ama Kaak-ka. I luqa i qe tekmet ne
ama tekmeriirang ama dlek pem iirang, i ai de murl iinamek dai ai de quasik baingbaing
se iirang taqurla. Be ne liirang aa, dai i ai de qe kaak te ama qaqet be re narligel ka, be ra
tu ama Semka a merlengaqa de araa qames. Be re uuret lura mai de ngen iari i ai de re
lautu sever ama Semka aa Nemki. Be liiam aa dai re qiat mer iam semer ama altingki be
qatiaskerl ian iames met luqia ama altingki i rlekrlek met ki, i maikka ama uiildingki met
ki.
21 Be luqa i qa mugun per ama hoski ara rleng ama lauilaqi, dai qa veleng lura ama rasmes-
pem-ta i ai de ra tit naset liiam aa. I qa veleng lura ne aa sinki ama ainkulki i ama gerli sepna
na qi, i ai de baingbaing se qi met ka. Be naset liina ama Ngemumaqa qa nes te ama uaik,
be nge men be nge mes ama serlik nevet lura ama vura be uaarl me na nget.

20

Ma Satan Ke Karabus Se Ama Ages Ama 1,000
1 Baiv aa de ngua ngim, dai ngua lu ama Angeluqa i qa men nev Uusep. I ve aa ngerik dai
qa raneng ama a Ki de ngen ama Sen i ama merlenka vem nget. I luqa ama kiqa dai semer
ama a demka i maikka qa saimanep i quasiq deng na qa iai.
2 De luqa ama Angeluqa dai qa uurut ama *Semka* i qa ne ama a Quveqa i luqa i maikka
murl na qa i ama *Qemka,* i ai de uut tis ka ma *Satan,* i ama *Iaus angere Mam.*
I qe uurut per a qa de qa iais per a qa ne ama sen ip kurli qa ve ama Karabus se ama ages
ama 1,000 na nget.
3 Be aiv aa de qa rlu na qa semet luqa ama ademka, i maikka qa saimanep i quasiq a nge
ama arlim. Be aiv aa de qa ves mer ama tarlka de qa ding ne aa lok. I liina raqurla ip kuasik
mager ip ke kaak te ama qaqet per ama aivetki se lungera ama ages ama 1,000 na nget. Be
aip naset lungera ama ages de diip ke rattem na rem ka ip ke paikmet se ama veluus.
4 Be aiv aa de ngua ngim, dai ngut lu lura i murl ta dik sever araa qen i raquarli re taqal sil
sevet ma Iesus i re su marevan ne ama Ngemumaqa aa lengi. I maikka quasik te lautu sagel
ama Aurlka ama Vuqa, de quasik te nan araa buum sagel aa Nemki, be quasiq ai araa ding-
senas ip ta tu ama Semka aa merlengaqa de araa qames, dap kua re araa ngerik arleken.
I lura, dai ma Iesus ka maarl na ra never ama aapngipki ip te iames, te na qa. I qa mu ra ip
te uas te ama aivetki, se ama ages ama 1,000 na nget.

5 Dav ama Ngemumaqa aa uis i rep ngip aanamek dap kuasik ta dik sever araa qen, dai as
kuasik ka maarl ne lura never ama aapngipki. Dav as diip kurli ra ip deng i ama 1,000 ne
ama ages nger iit, de diip ka raarl na ra.
6 Dai lura i ra maarlviit dai maikka mager iv ama marl na ra malai, i raquarli ama
Ngemumaqa qa mel se ra iv ama glasing a ra na ra. Dai be luqia ama aapngipki ip ma

iiram, dai quasik mager ip teng ning me qi, i raquarli diip kurli ra, re ne ama Ngemumaqa se ama ages ama 1,000 na nget. Be diip tet matna bareq ama Ngemumaqa qe ne ma Kristus ip taquarl ama Lautuqi ara Uasta.

Ma Satan Ke Tal Ama Tuvetki

7 Baip lua i verleset lungera ama ages ama 1,000 na nget, de diiv ama Ngemumaqa qe rattem na re ama demka na re ma Satan.

8 Be diip ka tit per ama qerleng mai ver ama aivetki ip ke kaak te ama qaqet de qe ngingdemna na ra.
Be diip te tekmet ne ama arasmesna ama slurlnget, i ma *Gog de ma Magog,* dai diiv ian dresna, i maikka buup na ra. I quasik mager iv a qek ka risavet na ra. I maikka buup na ra ip taquarl ama qunka ver ama kaska aam.
9 Be lura ama buurlem na ra, dai diip ta tit temna never araa luquv iirang per ama aivetki, be diip te iingmirlek ne ama Ngemumaqa aa Uis per aa luqupki i qurli ra ver a qi. I luqia ama luqupki dai maikka qi nade ama Ngemumaqa aa rlan.
Be diip te tekmet ip ta tes ama qaqet mai ver a qi. Dap diiv ama Slurlka aa altingki ma narevuk kia ren, be diip ki rletik per a ra, de vet ngen araa amiqena mai, be diip rlev a ra, de verleset na ra.
10 De ma Satan i luqa i qe kaak te ama qaqet per ama aivetki, dai diip te rlu na qa semet luqia ama altingki i qatikka ai de rlekrlek met ki masmas. I luqia ama altingki i sa qurl ama Aurlka ama Vuqa qe ne ama slurlka aa Aamki na qa i ama Kaak-ka, met ki.
Be qatikka diip te tal ama getget per ama niirl mai de ngen ama arlen mai. I qatikka diip taqurla vapiitpapiit be quasik perlverleset.
11 Be aiv aa de ngua lu ama King aa mugun-met-ki ama slurlki ama lauilaqi i qi ivuk daleng iari. I ama qaqet araa Mam ka mugun met ki. Be ama aivetki de ama uusepka dai ian aasik sede aa saqang.
12 Baiv aa, de ngua lu ama ngipta ra maarlviit, i ama barlta de ngen ama qaqet maden. I ra men be ra maarl de ama Ngemumaqa aa saqang. De qa barl de aa Langin i qa iil sever araa mugunes. De saqikka qa barl de iaq ama Langinka i qa se lura i diip te iames masmas.
De qa tatmet se ama qaqet kut liirang aa i ra rekmet niirang, i sevet liirang aa i ra iil sever araa mugunes.
13 Ii, ama Ngemumaqa qa tatmet se ama qaqet i iak de iak kur aa tekmeriirang. Be lura i murl ta ngip sep ma kaska, dai qa marl se ra be ra men sagel ka. De qa men se lura i murl ta mu ra de ngene lura i ra naver ama altingki sagel kurl ama iaus.
14 Be qa verleset ne ama aapngipki ara gamansena, de ngen ama luqup i qurl ama ngipta ver a qi.
Baiv aa, de qa rlu ne liirang aa mai de ngen ama qaqet semer ama altingki i quasik tem ngim be dengdeng. I luqia ama altingki i ai de ngul sil sever a qi, dai ama aapngipki ip ma iiram.
15 Be ariq aiv iaq i quasiq aa rlenki ve ma Langinka ne ama Iames, dai diip te rlu na qa sever ama altingki, (i luqia ip ma iiram) i quasik mager ip kia reng.

21

Ama Uusepka Ama Iameska Ngen Ama Aivetki Iameski

1 Baiv aa de ngua lu baing se ama Uusepka ama iameska de ngen ama aivetki ama iameski. I raquarli liiam aa i ai de qurli iam nauirl dai sa ian aasik. De qerlka ngen ama kaska dai qa aasik, be quasiq a qa.

2 De qerlka ngua lu auut Mam aa Qerlingki ama Slurlki i qiat den nev ama Uusepka, i ara rlenki ma', '*Jarusalem i ama Iameska*'. I luqia dai maikka ra murem ki be qim ngim ne ama atlu malai. I qim ngim ip taquarl ama nanki ama lugutki i ama nankina ra muvem na qi ip diip qi ngerlvet ne ara ak ve ama Lautu-vem-ki.

3 Baiv aa de ngu narli iak kes nes ne ama lengi saimanau, ianai sagel kurl ama Ngemumaqa i qe uas. I qa taqen ma',
"Ama Ngemumaqa dai diip kurli qa veleqes ne aa qaqet per araa luqup. I diip kurli qa gelna na ra ver aa mugunes. I qatikka ra dai aa qaqet na ra, de qa, dai araa Ngemumaqa."
4 Be lura i re tal ama merlen dai diip ke suquv ama medek mai naver are ves. Be saqias kuasik mager ip diiv a qek ke ngip.
De diip kuasiq mager iv ama arlemigl na ra.
De quasik mager ip diip te nak, de diip quasik te taneng ama getget.
I liirang aa i ama murlas iirang dai i sa iirang mai nge mit mas.

Ama Tekmeriirang Mai Dai Diip Ke Sama-Iames Ne Iirang

5 De ama Slurlka i luqa i qa mugun, dai qa sil ma',

"Ama tekmeriirang mai dai ngu sema-iames ne iirang."
De qa ruqun a ngua ma',
"Ngi iil lungera ama lengi pe ma Langinka, i raquarli ngua taqen ne gua revan be quasik
mager ip lungera ama lengi nge raat naik."
6 Be aiv aa de qa ruqun a ngua ma',
"I ama tekmeriirang i murl aanamek ngu tekmet niirang dai sa ngua verleset niirang. I
ngua dai ama Rarlimini de ama Verlverleser-iini. Be lura i dingding sep ta dai mager ip
ta ter ama qerlapki na met gua menpitki i luqia i qi iames masmas. I qatikka luqia dai
mager ip ngurl kuarl tem ki naik.
7 Be ariq aiv iaq i qerl uirl se ma Arasmesna, dai luqa dai ngua Uimka na qa. De diip ka
tis ngua ai aa Ngemumaqa, be diip ngu qurl a qa re liirang aa gua tekmeriirang."
8 Dap lura i reng ning de re rledeng, de lura i quasik ta tu araa qevep sever a ngua, de ra
ngim temanau na ngua be quasik te tit naser a ngua; de lura i maikka araa gamansena
dai raquarl ama dang; de lura i re peleng na, de lura i re nanna maden maden; de lura i
re tekmet ne ama qenaingki; de lura i ra tu araa qevep sever ama dul ngen ama meng;
de ngene lura mai ama kaak-met-ta; dai diip ta iit sev araa luqupka mer ama altingki i
quasik tem ngim de dengdeng, luqia i ai de rlekrlek met ki mas mas. I luqia, dai ama
aapngipki, i qi ip maiiram de dengdeng.

Ma Jon Ka Lu Ama Luqupki Ama Iameski Ma Jarusalem
9 Baiv aa de iaq ama Angeluqa, i qa never ama ngeriqit ngen a iam na ra, dai qa men sagel
ngua. I qa navet lura i re arles ama milat ne ama Slurlka aa serlin i ama ngeriqit ngen a
iam na nget. I qa ruqun a ngua ma',
"Ngia ren, ngi na ngua, ip diip ngu reqerl a ngi ne luqia ama nanki i diiv ama Sipsiviini
ngere ngerlvet na qi."
10 Baiv aa de ama Qevepka ama Glasingaqa ka mer a ngua be sev ama damki reves iviit, be
ngua maarl de ngut lu ama luqupki i maikka ama glasingaqi, i qiat den manarevuk nagel
ama Ngemumaqa. I luqia dai ma Jarusalem.
11 I maikka qin sin ne ama Ngemumaqa aa ansinki, i maikka qin sin ip taquarl ama glas i
mager ip ngim ngim mames per a nget. I qim ngim ne ama anes ip taquarl ama rengiitka i
aip ke qivarl.
12 I luqia ama qerlingki dai ama surlka sepna na qi. I maikka qa sa iivit. Be ver ama a surlka
mirlek na qi, dai ama taarl i ama malepka ngen a iam na nget. Be met lungera ama taarl
dai ama Angeluqena i ama 12 na ra i re uas met nget. De daleng ama taarl dai iaiq iaiq ama
rlenki i lungera ama arlen dai never ama arlen ne ama liin iirang, i iirang navet ma Isrel.
13 Be ver iaq i iaq ama garliqa dai ama depguas ne ama taarl.
14 Be vet lungera ama garli i ama rlatpes na nget, dai qurl ama dul ama slurlnget i ama 12
na nget. I maikka lungera dai ngere tal ama surlka. Be vet lungera ama dul ama slurlnget
dai ra sikmer ama Aposelkena araa rlen per a nget. I lura i ama malepka ngen a iam na ra
dai ra never ama Sipsiviini angera liinka.
15 De luqa ama Angeluqa i qa taqen per a ngua dai qa raneng ama vuqulka i ama qasiquatka
i ra rekmet na qa ne ama a gol. I qa raneng luqa ama rulaqa ip diip ke siquat sever ama
surlka mai, de ngen ama taarl mai. De diip ke siquat kur ama surl viit aip, ama ainkul ama
qesna.
16 De qa siquat piit kur ama surlka temanau, dai qatikka ama garli raquarlna.
Be lungera ama qasiquat, i qa siquat be nget taquarlna dai ama 2,400 kilomita na nget.
17 De qa mak ne ama surlka aa barles dai ama 72 mita. Dai qatikka ama Angeluqa qa siquat
ne ama qaqeraqa aa mak ip ke siquat aa.

18-19 I luqia ama qerlingki dai maikka ama glasing a qi. Be mager ip ngim ngim per a qi ip
taquarl ama glas se ruarl. I qim ngim ip taquarl ama gol i maikka ama glasing a nget. De
ra rekmet ne ama surlka ne ama dul i ra tis nget ma', *Jaspa.* I qurl ama surlka per ama dul
angera rleng, i nget muqas muqas i ama 12 na nget. I lungera dai maikka ama glasing a
nget. I lungera angera rlen dai ngua tis nget taqurliani: Be lungera i ama surlka qa arles
na nget, dai ra tis nget ma', *Jaspa.* De ver ama Jaspa angera rleng, dai ma *Sapair.* Baiv aa de
sagel ama*Agiit,* baiv aa de sagel ama*Imaral.*
20 De lungera ip ma ngeriqit dai ama*Sadonikis,* baiv aa de sagel ama*Konilian.* Baiv aa de
sagel ama*Krisilait.* De ver aa rleng dai ama*Bairil,* de ver aa rleng dai ma*Tupas.* De luqa ip
ma malepka, dai ma, *Krisuprais.* De luqa ip ma malepka ngen a qa, dai ma*Haiasin.* De luqa
ip dengdeng i ama malepka ngen a iam na nget, dai ra tis ka ma', *Amitist.*
21 Be met lungera ama taarl ama malepka ngen a iam na nget, dai ama Ngemumaqa qa
rekmet se mer ama taarl be ngerem ngim ne ama atlu, ip taquarl mer ama a lalai. De ve

ama aiska mai ver ama Qerlingki ama Slurlki, dai qem ngim ip taquarl ama glas, i maikka ama glasingas. I luqa ama aiska dai qa ne ama gol.
22 De vet luqia ama qerlingki dai quasik ngua lu a nge ama Lautu-vem-ki, i raquarli luqia, dai ama Slurlka ama Ngemumaqa aa Luqupki aa. I qa buup ki na nas de ngen aa Uimka i ra tis ka ma', A Sipsiviini. Dai qatikka qurli iam aa vet luqia ama luqupki.
23 De qerlka vet luqia ama qerlingki, dai quasik mager iv ama nirlaqa qe ne ama iaqunki ianem ngim per a qi. I qatikka raquarli ama Ngemumaqa qe ne aa Uimka dai qurl ian a nirlaqi vet luqia ama qerlingki.
24 Be ama qaqet mai ver ama qerleng per ama aivetki, dai diip ta tit pe ian a nirlaqi. Be ama barlta never ama aivetki dai diip ta ran se araa dlek ngene araa tekmeriirang ama atliirang savet luqia ama qerlingki.
25 I raquarli i diip kuasiq ama arlenki, i qatikka diip kurli luqia ama Qerlingki men ama nirlaqi masmas.
Be diiv ama tarl mai dai diip kuasik mager ip te ves.
26 De qatikka ama qaqet mai ver ama aivetki dai diip tat den, ip tat dan se araa gamansena ama atlunget de diip te palu gel ama Slurlka ver aa Qerlingki.
27 Dap kuasik mager ip diiv a nge ama viini nge ran savet luqia ama Qerlingki. De saqikka lura i re rekmet ne ama qeleves pem iirang, de lura i ai de re nging ama Slurlka aa lengi, dai quasik mager ip tat dan savet luqia ama luqupki. Dap katikka maget kut lura naik i ra iil araa rlen iak de iak pe ama Langinka ne ama Iames, i ama Slurlka aa Langinka, i ra tis ka ma', *Ama Sipsiviini angera Langinka.*

22

Ama Iames Bareq Ama Qaqet
1 De saqiaskerlka, ngua lu luqa ama Angeluqa i qa reqerl a ngua ne ama kainaqi i maikka ama glasingas. I luqia ip ki iames ne ama qaqet masmas. I luqia ama kainaqi, dai qiat den ianai sagel kurl ama Ngemumaqa ke ne aa Uimka i ra tis ka ma', *Ama Sipsiviini.*
2 Be luqia ama kainaqi dai qia tit nep maiska i ama slurlka de luqia ama qerlingki ama slurlki are rlan. Be ver ama kainaqi ara aam i re ruarl de ruarl, dai kurl iaq ama mengka i qa raquarlna, i qa re ruarl de ruarl. Be ver ama iaquan mai dai ai de luqa ama mengka qa tu. Dai be qatikka ai de qa tu ama malepka ngen iiram de ama ageski araa rlan. Dai be qatikka ama qaqet nevet luqia ama Qerlingki dai ai de ra tes. De qerlka ngene luqa aa ngerik dai ama marasin bareq ama qaqet mai ver ama aivetki.
3 De vet luqia ama Luqupki, dai maikka ama tekmeriirang i ama viirang i ama Ngemumaqa qa tuvet pet liirang aa, dai maikka iirang nger aasik. Be ama Ngemumaqa qe ne aa Uimka ama Sipsiviini dai diip kurli iam aa ve ian a Luqupka, be iane uis dai diip tat den ip te lautu sagel iam.
4 Be diip te lu aa sakngaqi, de diip ke iil aa rlenki de araa qames.
5 Be saqias diip kuasiq ama arlenki, be diip kuasik te mali re ama laam dap kuarl ama nirlaqa, i raquarli ama Slurlka ama Ngemumaqa dai diip ke tekmet ne ama nirlaqi bareq a ra. Be diip kurli ra, re na qa masmas de re uas te aa tekmeriirang mai.
6 De luqa ama Angeluqa qa ruqun a ngua ma',
"Lungera ama lengi i sa ngia narli nget, dai maikka ama revan nget, be mager ip ngi tu gia qevep sever a nget. I ama Slurlka ama Ngemumaqa dai sa qa reqerl aa Aamki-na-ra, be ngua aa Angeluqa, dai qa nem ngua ip ngu reqerl aa maatpitta ne liirang aa i maikka diip masna iirang nge ren."

A Qares Ip Ma Iesus Kat Den
7 Mager ip ngene narli ma Iesus aa Lengi i nget ma', "Maikka ama qares ip diip nguat den."
Taqurla be lura i ret dadem lungera ama lengi i uut sil na nget nauirl dai diip te raneng ama Slurlka aa arlias.

8 I ngua ma Jon, i ngua iil lungera ama lengi, be ngut lu liirang aa, de ngua narli iirang, be lua i ngut lu iirang de ngu aat per ama Angeluqa aa arlim, i luqa i qa reqerl a ngua ne liirang aa.
9 De masna qa ruqun a ngua ma',
"Kula ngi tekmet taqurla, dap mager ip ngi lautu sagel ama Ngemumaqa naik. I ngua dai raquarl ngi i ama maatpitka na ngua, i uun taquarl auun a rluaviq ama Ngemumaqa aa Aamki-na-ra. I uut namen ama Ngemumaqa aa liinka i ai de uuret dade lungera ama lengi nev ama Langinka."
10 De luqa ama Angeluqa qa sil ba ngua ma',

"Ama Lengi nep luqa ama Langinka, dai quasik mager ip ngi trles nget. I raquarli ama Slurlka aa anmenki dai maikka qi gelna.
11 Taqurla be lura i ai de rat drlem sa tekmet ne ama viirang dai qatiaskerl mager ip kurli ra ver iirang. De lura i ra tu aa qevep sever ama semaning never ama aivetki, dai qatiaskerl diip ta tit naset liirang aa. Dav iani dai muqas, i lura ama atlura dai diip te tekmet ne ama tekmeriirang ama seserl iirang, de ngene lura i araa gamansena i ama glasing a nget, dai diip te tekmet kur araa gamansena i ama atlunget."

Ma Iesus Aa Lengi De Dengdeng
12 I ma Iesus aa lengi ma',
"Ngene narli! Maikka ama qares ip diip ngua ren. Be diip ngua ren se gua ranbandem sagel ngen, i iak de iak, kur a ngen a rleriirang.
13 Ngua dai ama rarlimini, de ngua dai ama verlverleser-ini. I ngua dai ama a rarlimini se ama tekmeriirang mai. De ngua dai mager ip ngu perleset ne ama tekmeriirang mai. I qatikka ngua dai ngurl ruirl de nguat den nasat."
14 Taqurla be lura i re lemerl nas, ip taquarl ai de re qukmes te araa luan, dai maikka diiv ama uairlka ver a ra malai, i raquarli diip ta ran savet luqia ama Qerlingki. Be diip ta tes ama gam nade luqa ama Mengka ne ama Iames, be diip te iames masmas.
15 Dap lura i araa gamansena ip taquarl ama dang dai diip kuasik ta ran savet luqia ama Qerlingki. I lura i ama qenaingki-vem-ta, de ngen ama quatta de ngen ama nankina i ai de ra nanna maden maden, de lura i ai de re peleng, de ngene lura i ai de re mali re ama gamansena ama kaak-nget. Dai lura dai diip kurli ra darliik.
16 "I ngua ma Iesus, dai sa ngua nem gua Angeluqa ip ke raqal sil ba ngen sevet liirang aa, ip ngua tat navet gua liin i ama Lautu-vem-ta ver ama qerleng mai. I ngua dai nemene ma Daivit aa laanivas. I ngua dai raquarl ama ualdengaqa i ra tis ka ma', '*Raiindemka'*. I maikka ai de qen sin malai.

17 De ama Qevepka ama Glasingaqa, ke ne ama Ngemumaqa aa liinka, i re siquat na ra, i ra aip taquarl ama lugutki i qia muvem nanas ip ki ngerlvet. Dai res nes ma',
"Iesus ngia ren!"
Be lura i re narli lungera ama lengi, de res nes ma',
"Iesus ngia ren!"
Dai aiv iari i dingding sep ta, dai mager ip tat den ip te srluup. Dai aiv iari i re narliip taqurla, dai mager ip te srluuv ama kainaqi i qi kuarl te ama iames. I qatikka diip ta ter a qi naik.
18 Dai ngu tekgel ngen i ngene narli lungera ama lengi, i sa uut sil na nget nauirl nep luqa ama Langinka.
Dai aiv iak ke rluses ne iang ama lengi sa iivuk, dai diiv ama Ngemumaqa qa qurl a qa te ama arlem i sa uut sil sever a nget pe luqa ama Langinka.
19 Dav ariq aiv iari te siquat ip te suquv iang ama lengi nep luqa ama Langinka i sa uut sil na nget, dai diiv ama Ngemumaqa qa qirlvem se ra ip kuasik ta tes nade luqa ama mengka, de quasik mager ip kurli ra vet luqia ama Luqupki i ama Glasingaqi, i sa uut sil sever a qi.
20 Dai Luqa i qerl kurl a ngua re lungera ama lengi, dai qa taqen ma',
"A revan, i diip masna ngua ren."
De ngua virliit ma',
"Mager aa, gua Slurlka ma Iesus. Ngia ren."
21 Dai ngu raring iv ama Slurlka ma Iesus Kristus dai aa arlem sagel ngen mai.

Prleset aa.